CATALOGUE

SANSKRIT MANUSCRIPTS

GOVERNMENT COLLECTION

A DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS IN THE GOVERNMENT COLLECTION

UNDER THE CARE OF

THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

BY

MAHĀMAHOPĀDHYĀYA HARAPRASAD SHĀSTRI,
M.A., C.I.E., F.A.S.B.
Philological Secretary, Asiatic Society of Bengal,
and Honorary Member, Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland

VOLUME III.
SMṚTI MANUSCRIPTS

PRINTED AT THE BAPTIST MISSION PRESS.
PUBLISHED BY THE ASIATIC SOCIETY OF BENGAL.

CALCUTTA.
1925.

PREFACE.

THE present volume of the catalogue of Sanskrit Manuscripts in the Government collection under the care of the Asiatic Society of Bengal contains descriptions of manuscripts from No. 1846 to 3077 with three more in the *Addenda*. The Smṛti works treated of here range from Gautama's Dharma-śāstra—the upper limit of the age of composition of which Bühler did not hesitate to put in the 10th century B.C.—to such works as *Kāyastha-vyavastha*, *Kāyastha-virecanam*, *Kāyastha-Kṣatriyatva-druma-kuṭhāra* and others composed at the end of the 19th century. During this long period of nearly three thousand years the Smṛti literature may be divided into five broad Sections—(1) Sūtras, written by ancient Ṛṣis in aphoristic form, ranging generally from 1000 B.C. to about the beginning of the Christian era. (2) Long metrical works generally in ślokas of 32 letters (Anuṣṭubh) from the 2nd century B.C. to 1200 A.D. (3) Commentaries on the Sūtras and metrical works, from 400 A.D. to 900 A.D. (4) Comprehensive commentaries forming something like digests, ranging from 700 A.D. to 1400 A.D. (5) Nibandhas or digests from 1000 A.D. to the present day. The last class is the most extensive and most important. The works began to be composed when the Muhammadans first set their feet on Indian soil, in order to preserve the Hindu Society intact, by codifying its Laws, Regulations and Rules of conduct in life.

Before proceeding further, it is necessary to define the meaning of the term Smṛti, and to explain what it includes, and what it does not. The two authorities which guide the

life of Hindu India are Śruti and Smṛti. Śruti is revelation comprehending the Saṃhitās and the Brāhmaṇas of the Vedas, the Brāhmaṇas including the Āraṇyakas and the Upaniṣads. They are all considered to be a revealed literature, either *seen* by inspired sages or *composed* by them under inspiration. Smṛti derives its authority from the Śruti and follows it faithfully. It is called Smṛti because it was derived from the memory of great sages of Ancient India. Much of the Śruti is lost. Wherever a Smṛti idea cannot be traced directly to Śruti, it should be understood that some lost Śruti is the basis of it. But if Smṛti ever contradicted a well-known Śruti, the theory of lost Śruti held good in ancient times and the Smṛti was rejected; the modern scholiasts, however, are not inclined to reject it, but reconcile the contradiction by means of new interpretations.

The Smṛti had its origin in the Vaidika Schools, Śākhās or Parṣads, each Śākhā, to preserve the integrity of the Vedic traditions prevailing among its followers, wrote works on the six Vedāṅgas, namely (1) Phonetics; (2) Sacrificial and other Laws; (3) Grammar; (4) Philology; (5) Prosody, and (6) Astronomy. Of the six Vedāṅgas the second called *Kalpa* is broadly divided into two Sections, Śrauta and Smārta. Śrauta deals with sacrificial rules and serves as a commentary and a supplement to the Brāhmaṇas, while the Smārta deals with domestic and social regulations which derive their authority from the memory of and tradition among the sages. There are many schools which have preserved their *Kalpas* intact, but the majority have left only fragments of their *Kalpas*; of the former class are the schools of Āpastamba, Baudhāyana, Hiraṇya-keśin, Āśvalāyana and Kātyāyana; of the latter, *i.e.*, those whose *Kalpas* we get only in a fragmentary and

incomplete condition are Bharadvāja, Maśaka, Gautama, Vasiṣṭha and so forth.

The Smārta Sūtras of the Vedāṅga "Kalpa" are again divided into two parts, the Gṛhya 'domestic' and the Dharma, which for the want of a more expressive word, I would call 'social,' and these domestic and social regulations are the subject matter of the literature we call Smṛti, though other subjects also came within its purview during the revolutions, social, political and intellectual, during this long period of three thousand years. Politics and economics form no part of Smṛti, though their spheres often overlap. Politics and economics constituted different Śāstras called the Artha-śāstra and the Daṇḍanīti. Since the subjection of India under Muhammadan rule, Hindu politics has almost disappeared, and the regulation of the economics of the country is in foreign hands. Therefore the Nibandhas, which are almost synchronous with the Muhammadan Rule, often treat of, though in a desultory and fragmentary way, of politics and economics along with the domestic and social regulations of the Hindus. But generally speaking politics and economics have dropped away from Smṛti.

In ancient times when Hindus were independent, the sūtras and the metrical smṛtis were quite enough for the needs of society. Domestic and social law, and even the law of courts were all eternally fixed either by revelation or by inspiration, and the privilege of interpreting those laws was the exclusive prerogative of the brahmins. The King could make revenue regulations, police regulations, military regulations, and could regulate even the economic condition of the Empire, but could not interfere with what was regarded as the substantive

law of the country. The privilege of interpretation was exercised in a statesman-like frame of mind, and the brahmins made the laws not rigid but elastic. Whatever might be the political condition of India at a certain given time, the brahmins in different geographical areas liberally interpreted their inherited laws, and gave them a local colouring. But in order to preserve Hindu society intact their successors had to reduce everything to writing and make them more and more rigid. And this is what has preserved Hindu society in spite of a succession of political upheavals and foreign invasions. It will be shown later on that wherever the Hindus either retained or obtained some political power, either independent or dependent, they had recourse to a codification of their Smṛti literature. Nearly fifty of these codes are still extant in complete form, and of hundreds more only fragments are available. This will show how the entire energy of the leaders of Hindu society was directed towards codifying locally the laws prevalent in Ancient India and enforcing these laws on the Hindu population.

I. Original Saṃhitās. 1846–1922.

Every student of Smṛti all over India is taught two mnemonic verses giving the names of the authors of twenty authoritative works on Smṛti. The verses run thus—

मन्वत्रिविष्णुहारीतयाज्ञवल्क्योशनाङ्गिराः ।
यमापस्तम्बसम्बर्त्ताः कात्यायनबृहस्पती ॥ १ ॥
पराशरो व्यास शंख लिखितौ दक्षगोतमौ ।
शातातपो वशिष्ठश्च धर्म्मशास्त्रप्रवर्त्तकाः ॥ २ ॥

The verses are repeated at every Śrāddha, however small, and are in everybody's mouth who has any pretentions to education. Six of these twenty are authors of the Sūtras and are therefore very ancient. Bühler did not

hesitate to put down the upper limit of the age of Gautama in *Cir.* 1000 B.C., Vaśiṣṭha in *Cir.* 800 B.C., Āpastamba in *Cir.* 600–500 B.C. Hārīta is said to have belonged to the Maitrāyanīya Śākhā of the Yajurveda and his prose text with archaic grammatical expressions shows that he was a Sūtra-kāra. The same is the case with Śaṅkha-Likhita and Uśanas.

Viṣṇu is written in the form of an interlocution between Lakṣmī and Viṣṇu, but it is really the Dharma-sūtra of the Kaṭha Śākhā of the Yajur-veda. Kātyāyana's position is rather unique His Śrauta Sūtra is well known, but his Gṛhya-sūtra was not known Pāraskara's Gṛhya-sūtra served that purpose in his school In fact some people thought that Pāraskara was another name of Kātyāyana. But in the Government collection there is a Gṛhya-sūtra of Kātyayana distinct from that of Paraskara's. But what goes by the name of Kātyayana Smṛti is a metrical work and seems to pre-suppose Manu, which he supplements. Kātyāyana as a writer of Kalpa belongs to the school of White Yajurveda. The rest of the 20 works are written in continuous Anuṣṭubh metre.

Of these, the most important, the most authoritative and the most ancient is the Manu-saṃhitā. It is said to be based on Mānava-gṛhya-sūtra of the School of Maitrāyanīya Mānava Śakhā of the Yajur-veda. Bühler has done a great service by tracing each verse of the Manu-saṃhita to ancient works, thus declaring to be new, those which he could not so trace. Manu's age has been placed by Bühler between B.C. 200 and A.D. 200, but I think that it was composed in the earliest years of this period when the brahmins destroyed the Maurya Empire and encouraged and developed the writing of comprehensive works on all subjects which were confined hitherto to Schools and Par-

ṣads. Manu-saṃhitā includes not only social and domestic regulations, but also politics, economics and even spiritual matters. The extent and the number of subjects treated of shows that it was composed or redacted on some extant work of the time under the direction of a brahmin Emperor for it exactly treats of those subjects in which a Brāhmaṇa and an Emperor would be most interested. The Śūngas were brahmins; they formed a gotra, and that gotra is very prominently mentioned in all works on gotras and pravaras as it was one of the few dyāmuṣyāyaṇa gotras or the products of *niyoga*. It was under the Śūngas that Patañjali wrote his comprehensive work on grammar. Researches of modern scholars point to the fact that the Rāmāyaṇa and the Mahābhārata were put in their present shape under the Śūnga Emperors. They could not leave such an important subject as Law without codification. The code was not evidently written by Manu but by Bhṛgu, and its sole object was the glorification of the brahmins. In several places he has said about brahmins सर्वस्याधिपतिर्हि सः "he is the lord of everything." This he could not certainly say when Asoka was the ruler of India or in the reign of the Mauryas. It could not be stated in that form when the poor creatures, the Kānvas, held the dwindling imperial sway in India. So Manu's Code is to be placed in the 2nd Century B.C. or thereabout.

The saṃhitās of Vṛhaspati and Kātyāyana written continuously in śloka metre seem to be based on and supplementary to Manu.

Next after Manu the most important and the most authoritative work is the Yājñavalkya Smṛti. One is sanctified by the name of the primordial man, the pro-

genitor of the human race, and the other by the name of the greatest sage during the last period of the Vedic age. Yājñavalkya was the Ṛṣi who separated the Brāhmaṇas from the Mantras of the Yajur-veda and compiled what is called the Saṃhitā and the Brāhmaṇa of the White Yajur-veda. His influence was great as his White Yajur-veda was split up into sixteen or seventeen different schools. The Yājñavalkya smṛti written later, when, perhaps, the brahmins had lost their political power, is divided into three sections Ācāra, Vyavahāra and Prāyaścitta. The later smṛtikāras and a very large number of nibandhakāras have made these the chief headings of their works, notably Parāśara. Mahāmahopādhyāya Gaṇapati Sastri, however, stoutly maintains that Yājñavalkya preceded Kauṭilya and belongs to the sixth Century B C.

The rest of the twenty works are also written in continuous śloka metre, but we have got them only in fragments. Some fragments treat of dāna, some, of the duties of women and so on. But that they were more complete at one time appears to be certain from quotations in old and authentic works. By putting together these quotations it is possible to make big works out of them.

A beginner in smṛti study is likely to run away with the impression that these are the only works on smṛti, and that there are no others, and that their trust and confidence rested all on Manu—

मन्वर्थविपरीता या सा स्मृतिर्न प्रशस्यते

is in everybody's mouth. But that is not the case. The list is not at all exhaustive. Scores of other Smṛti works are known to be extant and many more are known from quotations. Smṛtis in sūtra form called smārta-

sūtras or Gṛhya-sūtras or Dharma-sūtras are many. The most important of them is not named among the twenty. That name is Bodhayana who has a Kalpa-sūtra complete, with Śrauta, Gṛhya, and Dharma Sūtras. Bhāradvāja is fragmentary and regulates funeral rites only. Āśvalāyana has a Gṛhya Sūtra for the followers of the Ṛg-veda; so has Gobhila for the followers of the Sāma-veda. These ancient authors are not included among the twenty in the well-known verses. Lots of writers of metrical smṛtis are also not there. Among these Nārada is one. He seems to be writing a Vārttika of the Manu-saṃhitā, modifying, supplementing and omitting his ideas and teachings. Paiṭhīnasi is another. It would be going too much into detail to speak of all of them. The present catalogue contains Budha smṛti, Aruṇa smṛti, Vyāghrapāda smṛti, Pulastya smṛti, Bhāradvāja-saṃhitā and a whole host of them. Some scholars think that their number is 57; others again think that the number exceeds 100. This, of course, includes the different recensions, Vṛddha, Vṛhat and Laghu, of the same work. There are two works also in metrical form which are based on the opinions of 24 and 36 ancient sages. They are called Caturviṃśati smṛti and Ṣaṭ-trinisan-mata. There are two other works also based on 28 and 84 mentioned in the Catalogue. They are necessarily late works but they must have been compiled sometime before the Muhammadan conquest of Hindusthān. The most powerful commentator on the Catur-viṃśati smṛti is Bhaṭṭojī, the author of the Siddhānta Kaumudī, in the beginning of the 17th century. He was a Mahārāṣṭra brahmin of the Chitpavan class to which the Peshwas belonged but he settled at Benares and left his progeny there. I put down the Catur-viṃśati before the Muhammadān conquest because it is quoted in Smṛticandrikā which was compiled in the Andhra country in

the 13th Century A.D. (*vide*—I. O. Catal. No. 1373, p. 405).

The present *catalogue* contains a metrical work, entitled, Smṛti-sara-samuccaya, 1914, by Bhāguri treating of the four āśrams, daily duties, śrāddha, tīrtha and karma-vipāka. It is called a Dharma-śāstra.

Of the old commentaries or the sūtras and metrical works Asahāya's commentary on Nārada, Garga Nārāyaṇa's commentary on Āśvalāyana Gṛhya-sūtras, Haradatta's commentary on Gautama's Dharma-sūtras and so on, are well known. The existence of some is vouched for by quotations in the commentaries of the next age in the form of digests, such as, Manu's commentary by Medhātithi which has now been placed by the consensus of opinions both in India and in Europe during the 9th century of the Christian Era. Another comprehensive commentary on Manu in the form of a digest is Govinda-rāja's. His age was a matter of considerable controversy. Some thought him to be Govinda-rāja, the King of Kanauj in the first and second quarters of the 12th century. Some thought him to be even later, but the same Govinda-rāja, son of Mādhava Bhaṭṭa, wrote a digest in all the three headings Ācāra, Vyavahāra and Prāyaścitta. It is entitled Smṛti-mañjarī. The Prāyaścitta section of the commentary is known from the India Office Library Catalogue. The present catalogue describes two sections of the Smṛti-mañjarī. The MS. is in old Newari and dated 1145 A.D. He can neither be Mahā-rājādhirāja Govinda-rāja of Kanauj, nor a later author.

Comprehensive commentaries on Yājñavalkya are well known. They are—(1) Mitākṣarā by Vijñāneśvara

in the Court of Vikramāditya VI of Kalyāṇī in the 11th Century and (2) Aparārka by a Sīlahāra King of Koṅkana in the next century. There are other commentaries also on Yājñavalkya's work but they do not command the authority all over India as these two do. Mitākṣarā of Vijñāneśvara being the standard commentary and a standard work on law in the greater part of India has been several times commented upon, most recently, by Vaidya-nātha Pāyaguṇḍe also called Bālam-bhaṭṭa. It was composed at Benares in the 18th Century. Even after the Muhammadan conquest comprehensive commentaries continued to be written, as for instance, Mādhavācāryya's commentary on Parāśara smṛti in the 14th century, Kullūka Bhaṭṭa's commentary on Manu, Sūlapani's commentary, Viśveśara Bhatta's commentary and Mitra Miśra's commentary on Yajñavalkya and so on.

If, what Mahāmahopādhyāya Gaṇapati Sāstrı of Trivandrum says, proves true, Yājñavalkya had an earlier and a more elaborate commentary in the Bāla-krīḍā of Viśva-rūpa. Mr., Sāstrī identified Viśvarūpa with Sureśvarācāryya, a disciple of Ṣaṃkarācāryya, and if so, he must have preceded Vijñāneśvara by two centuries. Bāla-krīḍā or child's play is not so easy a job as the name suggests but rather a hard nut to crack. The old commentators and nibandha-kāras all refer to Viśva-rūpa, but his work was absolutely unknown till the Sāstrī published a part of it in the Trivandrum series. It is as elaborate as Medhātithi's work but written in more terse and vigorous language.

2. Complete Codes. 1923–2113.

It is not known when complete codes of Smṛti works began to be written. It was admitted on all hands that the lost work, Kāma-dhenu, by Mahā-rājādhirāja Bhojadeva,

the Paramāra ruler of Ujjain, was the earliest. This work is not a myth; because it is often quoted, but it is lost. Bhojadeva was a contemporary of Mahmud of Ghazni and both the rulers boast of defeating each other. That was the time when the Muhammadans made a determined attempt to conquer the greater part of India but succeeded only in annexing the Panjab. Hinduism received a rude shock at the repeated raids and iconoclastic efforts of the ruler of Ghazni, and they began from this time to regulate more rigidly their social and domestic affairs, in case their political power might go. That led to the system of writing digests of law in different kingdoms of India and the lead was taken by Bengal. Jīmūta-vāhana wrote a complete code entitled Dharma-ratna of which we possess only three books, Dāya-bhāga, Kāla-nirṇaya and Vyavahāra-mātṛkā. In his Kāla-nirṇaya he speaks of four astronomical phenomena, the two earlier of which, were observed by Andhūka Bhaṭṭa and Jogloka, but the later two, he does not say who observed. He simply says दृष्टं. In that case he himself seems to be the observer, and these phenomena occurred in 1091 A.D. or thereabouts. He also boastfully calls himself a Pāribhadrīya, but the Pariwals were reduced by Vallāla to hold the lowest rank amongst the brahmins of Bengal, and so he must have flourished before Vallāla, i.e., by the end of the 11th Century. He quotes many authors by name, but he does not quote Vijñāneśvara or his Mitākṣarā, but he fights his doctrines. That also shows that he did not know Vijñāneśvara but knew the doctrines of the countries to the West. What other works besides these three were written by Jīmūta-vāhana is not known, but his works still rule Bengal.

Guzarat produced one of the oldest codes of law,

namely, Sad-dharma-cintā-maṇi by Kīkā Mantrī belonging to the family of Paramāras, but serving under King Bhīma of the Chalūkya dynasty of Anahila-pattana. Only a fragment of the work has been described, for the first time, in this Catalogue, No. 1923. It deals with the local castes.

Next after him comes Lakṣmī-dhara son of Hṛdaya-dhara, the Foreign Minister of Mahārājādhirāja Govinda-rāja of Kanauj, (A.D 1114–1154) in the first half of the 12th Century. His is a comprehensive work. He deals not only with all topics of smṛti but with politics (राजधर्म्म) and spiritual matters (मोक्षधर्म्म). The entire work is complete in twelve books (Catal. p. 55) of which we have only (1) Vyavahāra-kāṇḍa, (2) Śuddhi-kāṇḍa, (3) Mokṣa-kāṇḍa, and (4) Dāna-kāṇḍa (Nos. 1925–1930) The order, in which Aufrecht puts these twelve books and which I have copied, does not seem to be the right order, for our 12th is Mokṣa, but the Author himself says in Catal. No 1927 व्यवहारमत्र तनुते लक्ष्मीधरो द्वादशे । In our list Suddhi is eighth, but the Author says in Catal., No. 1929, दशमे काण्डेऽत्र लक्ष्मीधरः शुद्धिम् । The Bikaneer list of Lakṣmīdhara's works is not complete (see infra). It mentions Gṛhasta, Nīti, Rāja-dharma, Vyavahāra and Kāla, five out of twelve.

The next comprehensive code of smṛti is Smṛti-can-drikā by Devanna Bhaṭṭa of the Andhra country, who quotes Aparārka and is quoted by Hemādri. His time must therefore come between these two great writers. Smṛti-candrikā is still the standard work on law in the Madras Presidency.

The next work is Viśvādarśa by Kavi-kaṇṭha Sarasvatī. It is a treatise on dharma divided into four kāṇḍas—Ācāra, Vyavahāra, Prāyaścitta and Jñāna. The author must have

belonged, at the latest, in the first part of the 13th Century A.D., as he is quoted by Hemādri at the latter part of the same century. He praises a king named Nāga-vardhan, but does not say to which part of the country he belonged. It is a metrical treatise.

The next work in chronological order is Smṛti-samuccaya quoted by Hemādri, Śūla-pāṇi and Raghu-nandana. Then comes Hemādri himself, the Prime Minister, and the Superintending Engineer, of the last dynasty of the Yādava rulers of Devagiri (*mod.* Daulatabad). Of his comprehensive work on smṛti, vrata, dāna, pariśeṣa containing kāla and śrāddha and prāyaścitta have been published by the Asiatic Society of Bengal. This Catalogue contains a fragment of the Pratiṣṭhā-Hemādri or his work on pratiṣṭhā. The whole of Hemādris work is called Caturvarga cintāmaṇi.

Bikaneer Library Catalogue of MSS. kept in the Fort of Bikaneer says that Hemādri wrote Vrata-khaṇḍa, Dāna-khaṇḍa and Pariśeṣa-khaṇḍa (including Śrāddha-kalp Kāla-nirṇaya, Pratiṣṭhā, Lakṣaṇa-samuccaya. Prāyāścitta and Karma-vipāka).

When Hemādri was writing his great digest, Northern India was in the complete grasp of the Muhammadans. But they had not yet penetrated to the south of the Vindhya ranges, and so the Dākṣinātya people were writing comprehensive and almost Imperial digests on the various topics of Hindu Law. Hemādri had a very admirable co-adjutor in Bopadeva, the author of the Mugdha-bodha. They commented on each other's work and otherwise helped each other in various ways, in the cause of Sanskrit learning.

The Muhammadan Conquest proceeded along the

Jumna, then along the united streams of the Ganges and the Jumna; leaving the regions north of the Ganges in the hands of the Hindus. The Empire of Kanauj was broken in 1194-1195, but Kanauj continued to rule regions north of the Ganges for at least eighty years more. South Bihar was conquered in 1197 but North Bihar continued to enjoy immunities except perhaps in the strip along the Ganges. Beyond that strip the Karṇāṭakas ruled, and they were ably assisted in their government by the Śrōtriya brahmins of Mithilā. These, emancipated from their dependence on the Senas of Bengal, established a social and political order of their own, and were cultivating Sanskrit Literature all through the 13th Century A.D, and in the beginning of the 14th Century, supported by a powerful ruler named Hari Siṃha, a great organizer and conqueror, Caṇḍeśvara wrote an extensive digest of smṛti. The last word of the name of each book is *Ratnākara*. The Ratnākaras are seven only, see the preface of Vidyapati's Padāvalī by Nagendra-nātha Gupta, but Caṇḍeśvara wrote other books also.

Then comes Madana-pārijāta composed by Viśveśvara Bhaṭṭa, under the patronage of Madana-pāla-deva, the ruler of Kāṣṭhā or Kacchā in the province of Delhi. The author also wrote the Smṛti-kaumudī, a work dealing comprehensively of the duties obligations and privileges of the Śūdra caste and its sub-castes. Rājā Madana-pāla, wrote a work on medicine called Madana-vinoda-nighaṇṭu which is dated 1375 A.D. So the literary activities of Madana-pāla and his court covered the period of Feroz Shah Tughluk's reign. The hold of the Muhammadan Emperors on their Hindu subjects was becoming loose at this time, and the Hindus did not miss the opportunity of organizing themselves.

Then follows Madana Ṣiṃha as a compiler of Smṛti. He wrote Madana-ratna-pradīpa with seven Udyotas (lights) in the 15th Century A.D. when Delhi was in utter confusion. Of the seven, the present *Catalogue* contains, Kālodyota, Dānodyota, Śuddhyudyota and Śāntyudyota.

All controversy about the residence of Madana Siṃha has been set at rest by the discovery of MSS. in Mysore in which Dāmodar, the founder of Madana Siṃha's family, is said to have been a King of Kanauj.

The power of Hari Siṃha in Mithila was an eye-sore to the Muhammadans. So one of the Tughlak Emperors drove the King away from Mithilā and destroyed his capital, Simraon, and gave the Kingdom of Mithilā as a fief to the head of the Srotriya brahmins of the place. The dynasty of Brahmanas ruled Mithilā for some years, but during the decline of the Tughlak Empire at Delhi, one Turkish adventurer, Oslan, killed the reigning King and assumed the Government of Mithilā. The sons of the deceased monarch finding no help from Delhi took refuge with Sultan Ibrahim of Jaunpur, and with his help drove away Oslan and recovered their fief. [See Vidyāpatis' Kīrttilatā published in the Hṛsi-keṣa series.] The Srotriya rulers were always ready to encourage Sanskrit learning and vernacular literary efforts. But when they were firmly established in their fief, they made Vidyā-pati to write Smṛti works to reconstruct Hindu Society, when the Kingdom of Jaunpur declined, however, the Srōtriya brahmins put forth their best energies in the direction of literature. At the end of the 15th Century they produced some of the best scholars in all India. In the department of Philosophy Pakṣa-dhara Misra was almost without a rival in India. He had students flocking to him from every part of the

continent and he wrote a large number of commentaries. We are now concerned not so much with philosophy as with smṛti, and in smṛti, the greatest name was Vācas-puti Miśra, the names of whose works on different subjects end with the word *Cintā-maṇi*.

The history of the revival of Sanskrit Literature in Bengal in the 15th Century is most interesting. From 1205, when Vaṭudāsa, the son of the Commander-in-Chief of Lakṣmaṇa Sena, whose Kingdom was then lost, to the beginning of the 14th Century, Bengal seems to have been in the throes of a terrible anarchy. Forty years of search for Sanskrit MSS. have not enabled me to get even a MSS. copied in Musalman Bengal during the 13th and 14th Centuries, not to say of the composition of any work either in Vernacular or in Sanskrit. But the 15th century opened with a dynasty of Hindus on the throne of Gauḍ, though the founder's son became a Muhammadan, the family continued for 40 years to rule Bengal. The Kings patronized both Sanskrit and Vernacular literature, and there came a spirit of revival which bore excellent fruits in subsequent centuries. Vṛhas-pati, a brahmin from West Bengal, settled at Gauḍ and worked hard to bring about a revival. He wrote commentaries on Amara-koṣa, Raghu-vaṃśa, Māgha and other works and composed a comprehensive work on smṛti. The work is named Smṛti-ratna-hāra. It settled to a very great extent the law in Bengal. One of the collaborators of Vṛhas-pati, who obtained the title of Rāya-mukuṭa from the Sultans of Gauḍ, was Śrī-kara. His son, Śrī-nātha, wrote at the end of the century a number of treatises with their names ending with the word Tattvārṇava forming a complete digest of the Hindu law of Bengal. It is said that Raghu-nandana was a student of Śrī-nātha who had

the title of Ācārya-cūḍā-maṇi. The end of the 15th Century was also the time when a leader of the foreign brahmins, settled in the outskirts of Bengal, in the district of Bankurā, wrote a code for the brahmins of his own pursuation, entitled Varṣa-kriyā-kaumudī, complete in six books. It is being still used by the foreign brahmins of the district and printed in the Bibl. Ind. Series.

In the beginning of the 14th Century, Alauddin Khilji destroyed the kingdoms not only of Northern India such as Malwa and Guzarat, but almost all the kingdoms of Southern India, the principal among them being the Yādava Kingdoms of Deva-giri and Dvāra-samudra. His Lieutenants advanced to Mā'avar or the Coromandal Coast, destroyed temples, looted temple property, and brought them on thousands of camels and elephants to Delhi. The work of destruction of the greater part of the Deccan and Southern India was complete. There was complete anarchy south of the Vindhyas. The anarchy of Southern India to the south of Kṛṣṇā ended during the second quarter of the century in the establishment of a powerful Hindu dynasty at Vidyā-nagara on the Tuṅga-bhadra near the Pampā Sarovara. The military leaders were Vīra Bukka and his son Harihara. But the civil leader was Mādhavacāryya, with his brothers Sāyanācāryya and Bhoga-nātha. Their great object was the re-establishment of the Vedic religion and a regimé of sacrifices. All the Vedas were commented upon, Mīmāṃsā works were overhauled, and a complete digest was made of Hindu Law though under the humble name of a commentary on the Parāśara smṛti. The fame of the work spread all over India very rapidly, and Madana-pāla-deva of Kāṣṭhā made full use of it in Madana-pārijata and other digests. In Bengal, too, the digest-maker Mahāmahopādhyāya Śūla-

pāṇi, the names of whose twelve works end with the word Viveka, quotes from it at the end of the 14th Century. The influence of Mādhavācāryya and his brother and of the brahmins of Vidyā-nagara, generally, was great on the Hindu Society all over India, and as long as the Kingdom of Vidyā-nagara lasted, the influence of Parāśara Mādhava was supreme.

Thus finishing the survey of the growth of smṛti literature specially in the department of codification, we come to the threshold of the 16th century and the establishment of the Mughul Empire. Let us take a political survey of India at the time. At the extreme south of India the ever-independent kingdoms of Travancore and Cochin were doing their best to help the growth of the Sanskrit Literature. On the Malabar coast there were many small kingdoms such as that of Calicut, where the Portuguese had but recently come and showing their teeth. Southern India, south of Kṛṣṇā was dominated by the Kingdom of Vidyā-nagara, now under the powerful Nara-siṃha dynasty. The Deccan was parcelled into five Muhammadan Kingdoms, Bijapur, Ahmednagar, Golconda, Berar and Bidar of which Bidar was dependent on Bijapur and Berar on Ahmednagar. Two of these kingdoms were ruled by Hindus, converted into Muhammadanism, who were extremely pro-Hindus. Orissa was not only independent, but was carrying on successful military operations not only against Bengal, but also against Golconda. Bengal was ruled by a Sultan who was in his early life a menial servant to a Hindu. Mithilā was entirely in the hands of the Śrotriyas. The Sarajū-pāra country, *i.e.*, the regions to the north of the Sarayū river was independent but parcelled into small chiefships, but in Śāstrik matters they depended entirely on Mithilā. Hindusthan had just

recovered from a great strife between the East and the West, *i.e.*, between Delhi and Jaunpur. The Hindus were pre-dominant in Rajputāna and in Malwa, too, though the latter was nominally ruled by a Muhammadan. The Sultans of Guzarāt were bigotted Muhammadans and great iconoclasts. Sindh was under the rule of Arghuns who were Turks. Small but powerful kingdoms were developing in the Himalayan regions to which the Muhammadans have never been able to penetrate. They, too, encouraged Sanskrit and were bent on codification. Kāsmīr had fallen into Muhammadan hands only about a hundred years before, but strangely enough more than 90 per cent. of the population who were all brahmins were converted into Muhammadanism. Assam was ruled by the Ahoms, one of the Shan tribes of Laos, who were just feeling the influence of Hindu civilisation, three hundred years after their occupation of the country. In Central India, where the Muhammadans rarely ever penetrated, there were numerous petty Hindu Chiefs who often helped the surrounding big Muhammadan kingdoms in consolidating and organizing their power. One of these was Dala-pati Rāya the Chief of Gaḍh-Māndlā. He had a commanding position in the Nizam Shahi Kingdom of Amednagar. He employed a number of pundits for the codification of Hindu law under the name of *Nṛ-siṃha-prasāda.* Gaṛh. Mānḍlā was at that time the home of the Mālavī brahmins. Dala-pati's wife was the famous Durgā-vatī, who so bravely fought against the generals of Akbar, who came from Ujjain to invade her capital. She, too, encouraged codification in order to supplement the work of her husband. She secured the services of one Padma-nābha who compiled the Durgā-vatī Prakāśa in her name. The object of both these compilations was the establishment of Vedic worship along with Vaiṣṇavite practices. Dala-pati was a disciple of the Val-

labha sect, and the name of his Guru was Sūryya-paṇḍita.

In Bengal, the Aṣṭāviṃśati Tattva of Raghu-nandan was compiled at this time. Raghu-nandana himself says that one of his 28 Tattvas, namely, the Jyotiṣa-tattva was compiled in the year 1565. The 28 topics treated of by him contained a book on Tāntric initiation, and Raghu-nandana's efforts were to introduce as much of tantra in smṛti, as was consistent with the ideas of Hinduism in those days. He quotes largely from the original tantras, but the area for which he wrote his work was circumscribed to Western Bengal, and that part of it which is north of the now extinct river Sarasvatī; because beyond the Sapta-grāma, the territory, he calls, as the Dakṣiṇa-deśa. Contemporaneously with Raghu-nandana there was in this Dakṣiṇa-deśa a brahmin named Nārāyaṇa Banerji, who compiled another Code of Smṛti entitled *Smṛti-sarvasva* under the patronage of the local Chief Yādavendra Chaudhury and his son Vaṃśī-dhara. Nārāyaṇaś Code shows greater influence of Utkala than that of Raghu-nandana.

The time of Raghu-nandana saw the rise of the Chaitanya sect of Vaiṣṇavism in Bengal. Chaitanya in his travels picked up a young but very learned Dravidian Scholar named Gopāla Bhaṭṭa from the centre of Draviḍa country. Gopāla Bhaṭṭa accepted Chaitanya's religion, came along with him and, settled at his request, at Vṛndāvana. At the command of his lord, he compiled a smṛti work of very great extent for the guidance of the followers of Chaitanya, both in Bengal and outside. In many points it differed from Raghu-nandana, but they cover the same area and are often in conflict. Raghu-nandana makes the fast on the eleventh day of the moon an

absolute one, without any food or drink for 24 hours from sunrise to sunrise, but Gopāla Bhaṭṭa will allow food being taken before the exact moment the moon enters the eleventh room, and make the fast compulsory only so long as the moon remains in that room.

Akbar was cosmopolitan in his religious and social beliefs. At Fatehpur Sikri, there is a circular room in the midst of which Akbar used to sit on a throne, and on all sides there were seats for eminent professors of various religions, Hindu, Musalman, Christian, Jaina and so on, and he used to hold discourses with them. He used to encourage the Omrahs of his Court to translate big Sanskrit works like the Rāmāyaṇa, the Mahābhārata, the Purāṇas, the Kathā-sarit-Sāgara into Persian.

Under his encouragement Rājā Toḍala Malla, his Finance Minister, undertook the compilation of an encyclopaedia of Sanskrit literature, consisting of the *Aṣṭadaśa Vidyās* or the eighteen branches of knowledge. Smṛti being one of the *Vidyās*, there was a number of compilations of Smṛti in its various branches. The names of all works by Toḍala Malla end with the word *Saukhya* "made easy," and the name of the whole work collectively is Toḍalānanda.

It may be said to the credit of Bengal that the idea of such an Encyclopaedia originated not with Toḍala Malla or Akbar, but with a poor Bengali-brāhmin, Bhuvanānanda Kavi-kuṅkaṇācāryya in the subdivision of Bongong, who seems to have secured the patronage of Sher Shah in this undertaking. His work was entitled *Viśva-dīpa*. Two books of this Encyclopaedia have been found, one in the Durbar Library, Nepal, and the other in the India Office

Library. Toḍala Malla had the following Saukhyas:—Avatāra, Samaya, Kāla-nirṇaya, Saṃskāra, Ācāra, Suddhi, Varṣa-kṛtya, Vrata, Pratiṣṭhā, Pūjā, Dāna, Sānti, Tīrtha, Vyavahāra, Prāyaścitta, Karma-vipāka, Ayur-veda, Āgama, Adbhuta and Jyotiṣa-saṃhitā.

[*N.B.*—These names were copied by me in 1911 from the Manuscript Catalogue of the collection of Sanskrit MSS kept at the Bikaneer Fort. The collection dates from the time of Anūpa Siṃha, the Rāthora Rājā of Bikaneer, one of the Rājput generals of Aurangzeb and himself the patron of a code of Hindu law entitled Anūpa-vilāsa.]

In Akbar's Court there lived a Kāmboja warrior chief, named, Jagannātha whose family had settled at Delhi four generations ago. Jagannātha employed Sūra-Miśra, a pundit, for the purpose of the compilation of a complete code of smṛti under the name of Jagan-nātha-prakāśa. It treats of ten subjects in ten *prabhās*. The composition of the first *prabhā* came to an end in 1598 A.D. Kāmboja is now a Muhammadan country in the North-Western extremity of India, but three hundred years before this time it had a very large Hindu population and many Hindu Chiefs. The ancestors of Jagan-nātha studied the Yajur-veda in its Mādhyandinīya Śākhā. Jagan-nātha's father obtained a son, by practising hard austerities according to directions given in the Vedas, on the banks of the Jumna. The house of Jagan-nātha was situated at Nigama-bodha, a holy spot at Indra-prastha and close to the Joginī-pīṭha, and he was proud of his birth as a Kāmboja. He was certainly not a Tibetan; though some Orientalists have interpreted the country of Kāmboja to be Tibet.

It is well known that Sher Shah the great Pathan Emperor of Delhi was killed before the Fort of Kālañjar in Bundelkhand. His successor reduced the Fort and the country, but could not keep it long. Medinī Malla of the Royal family of Ancient Benares made it independent, he, however, did not belong to the old Candrāditya family, but to a family of inferior social position called Bundela. His great-grandson extended his dominion and founded what is called the Madhukara-shāhi dynasty. Vīra Siṃha of this family, at the instigation of Prince Salim, killed Abul Fazal and put Akbar to grief. But the needs of a new dynasty of Hindu rulers of Bundelkhand was prominent in the mind of Vīra Siṃha. With the help of an eminent pundit, named, Mitra Misra, of an eminently distinguished old family of pundits, Vīra Siṃha produced the compilation known as Vīra-mitrodaya in which the names of both the patron and the author are included. Vīra-mitrodaya is more than a mere smṛti-compilation, as it has made an effort, though feeble, of giving it an Encyclopaedic character. Its prakāśas are the following: Paribhāṣā, Saṃskāra, Āhnika, Pūjā, Pratiṣṭhā, Rāja-nīti, Vyavahāra, Śuddhi, Śraddha, Tīrtha, Dāna, Vrata, Samaya, Śānti, Prāyaścitta, Lakṣaṇa, Bhakti, Mokṣa, Jyotiṣa, Karma-vipāka, Cikitsā, Prakīrṇa. These names have been taken down by me from my notes taken at the Bikaneer Library.

There was a small Kingdom in the district, where the Chambal meets the Yamunā. It was ruled by a race of Kṣatriyas who traced their descent not from the Sun or the Moon or the Fire, but from the ancient Ṛṣis of the Vedas. They are called Seṅgaras. Bhagavanta Rāy of this family perhaps dissatisfied with the Vīra-mitrodaya, a compilation made by an inferior race of rulers, secured the services of Nīla-kaṇṭha, the greatest Hindu jurist of his time, son of

Śaṃkara Bhaṭṭa and the grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa on whom Akbar, had conferred the title of Jagat-guru. Nīla-kaṇṭha made a complete compilation which is regarded as a standard work of smṛti all over India, except Bengal and Mithilā. Nīla-kaṇṭha's compilation goes beyond ordinary smṛti and includes a book on Rāja-dharma, not exactly a book on politics but very much akin to it. The work collectively goes under the name of Bhagavanta Bhāskara from the name of the patron. Each book is a Mayūkha or a ray issuing from the Bhāskara or the Sun. This Catalogue gives the description of all the Mayūkhas, 12 in number, from Catal. No. 2045 to 2062. Nīla-kaṇṭha's first book, on Saṃskāra, was lost and so Bhagavanta Rāja had it replaced by Nīla-kaṇṭha's son, Śaṃkara, and the work is called not Saṃskāra Mayūkha but Samskāra Bhāskara. These two compilations Vīra-mitrodaya and Mayūkha were presumably made during the reigns of the Emperors, Jāhangir and Shāhjāhan. During these reigns however the activity of the Benares Paṇḍitas in this department of work, was intense. Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa, in Akbar's time, made two compilations, Prayoga-ratna and Dharma-pravṛtti for the domestic and social regulation of the Hindus, one for Northern and the other for Southern India, and also regulated the procedures to be followed in pilgrimages to Gya, Benares and Prayag in the Tristhalī-setu. His son, Śaṃkara Bhaṭṭa, wrote a long treatise dealing with those points in smṛti in which there were differences of opinion. His other son, Rāmakṛṣṇa, died early, though not without leaving his mark on the smṛti literature of his time. Rāmakṛisṇa's sons, however, were very active. Kamalākara wrote the Nirṇaya-sindhū in 1612. He wrote a number of other works, the names of which end with the word Kamalākara, such as, Śudra-Kamalākara, Śānti-kamalākara, etc. Kamalākara's elder brother Dinakara began a huge work

divided into a large number of books, the names of which ended with two words Dinakara and Uddyota, i.e. Dinakara is the sun, and each work is a ray issuing from that sun. He did not live to finish his work, which was, however, finished by his son Viśveśvara Bhaṭṭa, otherwise known as Gāgā Bhaṭṭa. The Dinakaroddyota has the following books in the Bik. Lib. list, namely, Kāla, Saṃskāra, Śuddhi, Śrāddha, Ācāra, Vyavahāra, Prāyaścitta, Pūrtta, Vrata, and Karma-vipāka. Gāgā Bhaṭṭa was a man of phenomenal learning and his works were not confined to smṛti alone but extended over other branches of Sanskrit literature also. He, it was who, in 1774 declared, that Chatrapati Śivājī was a Kṣatriya and so entitled to Hindu Coronation.

Kamalākara's son Ananta took into his head to refute many of the theories of his father and, with that object in view, he wrote a big compilation called Rāma-kalpa-druma, the bulk of his attacks were all directed against his father, Kamalākara. The books are called Kāṇḍas. They are the following :—

Samaya, Śrāddha, Vrata, Saṃskāra, Prāyaścitta, Śānti, Dāna, Ācāra, Rāja-nīti and Utsarga.

Nīlka-nṭha's son Śaṃkara also wrote on smṛti and his son Nīla-kaṇṭha did the same. Saṃkara's son-in-law, Mahādeva Dinakara, well-known amongst the pundits of India as the commentator of the Bhāṣā-pariccheda and Siddhānta Muktāvalī, the most popular books on Hindu logic, written by a Bengali pundit and a Banerji, wrote a variety of works on smṛti and left a family behind him which have done the same till recently.

A distinguished student of Śaṃkara Bhaṭṭa I, son

of Nārāyaṇa, named Bhaṭṭojī Ḍīkṣita, wrote the Siddhānta Kaumudī and its commentary the Manoramā, thus giving the last finish to the grammatical school of Pāṇini and by picking up all that was good and sound in the works of Kātyāyana, Patañjali, Vyāḍi, Bhatṛ-hari, Jaya-deva, Vāmana, Maitreya Rakṣita, Jinendra-buddhi and others of that school. But the services of Bhaṭṭojī were very much appreciated amongst the professors of smṛti also. He commented on the Chatur-viṃśati-mata-smṛti in the form of a digest, and also wrote a number of treatises on it. Ananta, son of Nāgadeva, wrote the Vidhāna-parijāta in three stāvakas which the Asiatic Society of Bengal is now publishing for the Bibl. Ind.

In dealing with Viśveśvara, Ananta, Saṃkara III and Mahādeva Dinakara we have advanced greatly in the reign of Aurangzeb and of his successors. This was also a period of intense activity in this department. In Bengal, Raghunātha Sārva-bhauma of Ulā in the sub-division of Raṇaghāt wrote a short but comprehensive work called Smārta-vyavasthārṇava. Several MSS. of the work are to be found in this catalogue, testifying to its popularity in Bengal. The junior Vācas-pati-misra of Mithila also wrote at this time.

But the greatest smṛti compilation of this time was made under the patronage of a King of Kumaon beyond the Mughal Empire. The Kings of Kumaon and Gharwal patronized pundits and prepared codes of smṛti. During the middle of the 16th Century, Shyām Sāha, King of Gharwal, assisted by Hiraṇya-garbha Bhaṭṭācārya, made a compilation under the name of Shyāma-Sāha-Dharma-nirṇaya. Rudra Candra deva, King of Kumaon of the Candra dynasty wrote the Traivarṇika-dharma-nirṇaya a code on the duties of Brāhmaṇas, Kṣatriyas and Vaiśyas.

He also wrote a variety of other works which will be treated of in their proper places. One of his successors Bāja-bahādur Candra, a contemporary of Aurangzeb, secured the services of a Mahārāṣṭra Brāhmaṇa named Ananta, son of Apadeva, from the Godāvarī country, made him reside at Benares and compiled with his assistance, a complete code of Hindu law, the names of the books of which end with the word Kaustubha. These books share with Nīla-kaṇṭha's Mayūkhas, the high distinction of being the standard works of law in Middle and Western India.

During the feeble reign of Muhammad Shah, Rājput princes, though many of them were still generals of the Mughul Empire, virtually declared themselves independent. Sewai Jaya-Siṃha of Jayapura was one of them. He renewed the performance of the ancient Horse-sacrifice, a sure sign that he was independent. If anyone obstructed the horse or caught hold of it, he should be defeated in battle and made dependent, but Jaya-Siṃha took precious care that the horse does not roam beyond his territories. Jaya-Siṃha, as a sign of his independence, compiled a work on smṛti, entitled Jaya-Siṃha-Kalpa-druma, a desire-fulfilling tree planted by Jaya-Siṃha. Its decisions and judgments are respected all over Rājputāna.

At this time there was a learned pundit at Nadia named Rāma-gopāla Tarka-pañcānana who attempted Codification, each book of which ended with the word Nirṇaya such as Tithi-nirṇaya, Saṃskāra-nirṇaya, etc. The compilation was ready before 1730 A D. as copies of it were transmitted to France by the Manuscript Collection Department of *Dupleix* in Chandernagore. Gopāla-pañcanana lived long to help Warren Hastings in the compilation of Vivādārṇava-setu. His family is still in existence.

In the year 1765, the East India Company, by a Sanad from the Emperor of Delhi, obtained the Dewani of Bengal and in 1772 Warren Hastings, Governor of Bengal, wanted to stand forth as Dewan. In that case he was called upon to decide Civil or Dewani cases, but the entire code of Dewani Law of the Hindus was in Sanskrit which no Englishman knew at the time. Warren Hastings brought together eleven of the best panditas of Bengal, two of them from Nadia, one from Howrah, others from different districts and made them prepare a code. The code was named Vivādārṇava-setu, a bridge over the ocean of quarrels. It was translated into Persian by a Maulavi who knew Sanskrit. Halhead translated the Persian version into English, the English version is know as Halhead's 'Gentoo Law.' Manuscripts of the Sanskrit work are available all over India. A MS. obtained from the high priest of Rājā Raṇajit Siṃha, the Lion of the Punjab, has recently been published under the name of Raṇa-jit-code, as if, Raṇa-jit prepared a code for the guidance of his courts.

Another smṛti compilation made under the patronage of the British Government was the Vivāda-bhaṅgārṇava by the celebrated Jagan-nātha Tarka-pañcānana of Triveṇī. He was ably assisted by his sons and disciples in the work. Portions of this work have been translated into English by Colebroke; the whole work has not yet been translated, or, even published. The work goes by various names, Pañcānana code, Buḍi Pañcānan, Vivāda-bhaṅgārṇava and so on. For a long time it guided the decisions of the Supreme Court of Bengal and even now it is guiding the decisions of the High Court.

The most recent compilation of smṛti is Kṛtya-ratnākara or Raṇa-vīra-ratnākara compiled under the

patronage of Rājā Raṇa-vīra Siṃha, the second Rājā of Kāśmīra. It is a big compilation in which Babu Nīlāmbara Mukherji had a hand.

Compilations are still attempted, for instance the late Mahāmahopādhyāya Candra-kānta Tarkālaṅkāra attempted such a compilation, of which only one book was published, namely, the Udvāha-chandrāloka. M. M. Sadāśiva Miśra of Purī has recently written a big work to legalise some of the anomalies created in the Hindu society owing to its intimate contact with the West.

3. COMPREHENSIVE WORKS ON SACRED-LAW. 2114–2230.

There is another class of extensive works on sacred law only. It is very difficult to differentiate the codes from it, in the absence of complete works before us. However, with some misgivings, I have made an attempt to separate the one class from the other. Of the comprehensive works on sacred law alone, not at all dealing with Law of Law Courts, the first in chronological order seems to be Smṛtyartha-sāra by Śrī-dhara so well described by the late lamented Sir R. G. Bhandarkar in one of his manuscript reports. He thinks it to be the earliest of the works of this class, belonging perhaps to the 12th century A.D. Ācāra-dīpa by Nāga-deva is another very old work One of our Manuscripts is as old as Saṃ. 1492 = 1436 A.D. The work is much older. It is quoted in all authoritative works of subsequent ages. Kāla-nirṇaya or Nirṇaya-sāra by Vāsu-deva Sārasvatottaṃsa, son of Maheśa and Gaṅgā, was composed under the patronage of a great King, Govinda-rāja. He seems to come between Hemādri 1260 A.D. and Mādhava 1360 A.D. Śūla-pāṇi Mahāmahopādhyāya of Bengal comes next as he quotes Mādhava. He belongs to Rāḍhīya class of Brāhmaṇas of Bengal, and belongs to Sāhaḍī Gāin and Bharādvāja gotra.

His works are extensively studied in Bengal. He has twelve works, with names ending with the word Viveka. His Durgotsava-viveka seems to be the earliest work on the subject. Ācārādarśa by Śrī-datta is one of the earliest works of the Maithila School, before Caṇḍeśvara, in the beginning of the fourteenth century. His commentator, Gaurī-pati, explained his work, in 1640 A.D. Gaurī-pati wrote the commentary at Benares and his father is said to have been honoured by Jelaluddin Akbar. Nityācāra-pradīpa by Nṛsiṃha Vājapeyī is regarded as authoritative in Orissa. It was composed under the patronage of one of the Gaṅga Kings of the country. His genealogy is given thus:—

Mṛtyuñjaya of the Kautsa Gotra, the author of Śuddhi-muktāvalī.
|
Gopī-nātha wrote treatises on both the Schools of Mīmāṃsā.
|
Jateśa — Nārāyaṇa.
|
Nṛ-siṃha.

There are very few works on the ācāra of the Śūdras. One well-known work on the Śūdras was compiled under the patronage of Madana-pāla of Kāṣṭhā. It is a comprehensive work. See our Catal. number 1947. Catal. No. 2141 contains another work attributed to Apipāla, son of Dehṛṇapāla, grand-son of Trivikrama and great-grand-son of Makaranda. Soma Miśra was the author and Apipāi his patron. Another work written in the interest of the Śūdras (Catal. No. 2151.) is Śūdrāhnikācāra, by Bhaṭṭācāryya-cakra-cūḍāmaṇi Śrī-garbha, son of Śrī-dhara Miśra based on a previous work by Keśava Mitra. The palm-leaf MS. dates from 1540 A.D.

Govindārṇava was compiled by Nṛ-siṃha of the Śeṣa family, Gāgā Bhaṭṭa also has a work on the subject, Catal.

No. 2188, Śeṣa Nṛ-siṃha migrated from the Andhra country to Benares, perhaps, in the fifteenth century, shortly after the fall of that country into the hands of the Bāmani Rulers of Bider, and wrote his work under the patronage of Govinda who is described as the Ruler of Benares with his capital at Tāṇḍā on the Ganges. The work treats of six topics of sacred law, namely, Saṃskāra, Āhnika, Śuddhi, Śrāddha, Kāla and Niṣkṛti.

Śyāma Sāha was a king of Gharwal whose father, Māna Sāha, was reigning in 1547 A.D. Shyāma Sāha enlisted the services of a Bengali brahmin, named, Hiraṇya-garbha Bhaṭṭācāryya and got written an extensive work entitled Śyāma-Sāha-dharma-nirṇaya. It treats of the religious ceremonies of the Hindus all the year round and all through their life. Both the Pundit and his patron seem to have been disciples and admirers of a Sannyāsi, named, Śaṃkara, who in his householder stage was Nārāyaṇa Vedānta-vāgīṣa and who lived at the holy city of Benares. Under the patronage of another Sāhi king of Gharwal was written another extensive work of this class by Dāmodara who quotes frequently from Madana-pārijāta and Rūpa-nārāyaṇīya and therefore must have belonged to the 16th century. The two works supplement each other. Another work of this nature is Sāra-saṃgrah by Gorakṣa Śarmā, son of Ānanda pundit. It shows that Buddha was still an object of worship in the sixteenth century. The quotation about Buddha-worship is from Hari-nātha's Smṛti-sāra.

Smṛti-sudhākara by Śaṃkara, a Maithila Paṇḍita, son of Sudhākara, whose name it perpetuates, gives at the outset a few poems like Śūratrāṇa-pañcaka, Rāya-trika, and so on, being panegyries of Akbar, of Todar Mall, of Mithilā, and of the family in which he was born. It

was written at a time when Abhīra, Koṅkan, Cedi, and Andhra were already included in the Mughal Empire, i.e., about 1600 A.D.

Sukṛtya-prakāśa was composed at Benares near the temple of Saṃkaṭā by Jvālā-nātha Miśra who hailed from the Trigartta country or Kāṅgḍā, and who was a Sārasvata Brāhmaṇa of the highest respectability belonging to the Vāli denomination.

Ācāra-candrodaya or Mādhava-prakāśa by Maheśa-kavi is the next work. He wrote it at Lahore or Lāhāpura though he was educated at Mithilā. He was patronised by Mādhava, the head of the Utpala clan of Rājputs. Sadānanda-vinoda is a long work of this class by Gaurī-pati, son of Dāmodar who is already well known to us from his commentary on Ācārādarśa by Śrī-pati.

Sāhāraṇa is a city in the extreme north of India. This is Sāhāraṇapura. There ruled a long line of petty chiefs of the Kauśalya Gotra,—Saha-gilla, Saha-rāja, Rāmu, Vana-vīra, Sīha-malla, Rūpa-candra and Parmānanda in that city. At the command of the last named, Viśva-nātha, son and disciple of Lakṣmī-dhara, wrote the Paramānanda-mandāra. This work I have ventured to place in the middle of the seventeenth century A.D. because Paramānanda patronized Nanda pundit of Benares who belonged to that period. Dharmādvaita-nirṇaya by Saṃkara Bhaṭṭa, son of Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa is a work of the Deccan School It aims at settling doubtful points of law. For a similar purpose was written Dharma-pradīpa by Sundara Miśra at Benares. He settles doubts even in some points relating to Vedic sacrifices. Catal. numbers 2175 to 2203 are works written by the Bhaṭṭas of Benares, their pupils or their relations. Of this Kamalākar is the most voluminous writer, his Nirṇayasindhu is a standard work on the subject, but his son

Ananta thought that Kamalākar was wrong in his interpretations, in many important points, and so he wrote the Rāma-kalpa-druma to criticise his works Dinakar and his son Viśeśvar are well-known names in the history of the Mahārāṣtra Paṇḍitas of Benares.

Works from No. 2204 to the end of the section are all modern works written in the 17th or the 18th century. Of these Jaya-Siṃha-kalpa-druma was compiled under the patronage of Mahārājā Seai Jaya-Siṃha of Jaya-pura in 1714 A.D. and Gadā-dhara-padhati, in several books, by Gadādhara, the Raja-guru of Orissa. Navya-dharma-pradīpa by Kṛipārāma, who heads the list of the eleven pundits, who compiled at the order of Warren Hastings, the Vivādārṇava-setu, the Sanskrit original of Halhead's Gentoo Law.

4. ĀHNIKA. 2231–2245.

I will now deal with Smṛti works treating of a single topic only and no topic is regarded by Brāhmaṇas as more important than Āhnika, the daily duties. Under the name āhnika, sadācāra, nitya-karma, and other words of the same import, there are fifteen works from No. 2231-2245 both inclusive. Of these Sadācāra-smṛti by Ānanda Tīrtha, the founder of the Mādhva School of Vaiṣṇavism seems to be the earliest. The next work is Candogāhnikam, the daily duties of the Sāma-vedī Brāhmaṇas, by Śrī-datta of Mithilā who seems to have flourished in the 13th century A D. The names of the Ācāryas and pravacana-kāras of Sāma-veda, given in leaf 15 B. of this manuscript, is interesting as showing how extensive was the study of Sāma-veda literature at Mithilā at that time. Paraśurāma Pāṭhaka's work on the subject, No. 2237, was compiled under the patronage of the Pratinidhi of Rājā Sahu, grandson of a later Śivāji in 1795 A.D. It was compiled

at Benares. Gaṇa-pati Śarmā, son of Hari-Śaṃkara, wrote a large work named Āhnika-sarvasva which he abridged in fifty slokas. Catal. No. 2238 represents this abridgment. Kāśī Dīkṣit of the 18th century is represented in No. 2240. Viśvā-mitra-kalpa-prayoga-sāra is by Śiva-nārāyaṇa Mālavī who was one of the officers of the Benares Sanskrit College at its foundation in 1791 A.D.

5. MARRIAGE. 2246–2251.

Single Smṛti works on marriage are represented by numbers 2246–2251. They are all modern works and not of much importance. The first work, Number 2246, was compiled in the 68th year of the Illāhi era, founded by Akbar, by Gauriśa Śarmā whose father Dāmodara had Akbar for his patron. He was a Mahārāṣtra Brāhmaṇa but after Akbar's death he settled at the Pṛthūdaka Tīrtha in Kuru-kṣetra.

6. AŚAUCA. 2252–2298.

The sixth heading is Aśauca, from No. 2252 to 2298. The earliest and most authentic work on this subject is attributed to Vijñāneśvara in the eleventh century A.D. It consists of thirty verses. It is variously called Sūtaka-triṃśat-ślokī, Aśauca-trinśat-ślokī or simply Triṃśac-chlokī or Aśauca-saṃgraha-triṃśac-chlokī. It treats of impurities at birth and death. There are various commentaries on these thirty verses, one by Kavi-maṇḍana called Vivaraṇa-sāroddhāra and another by Bhaṭṭācārya probably a Bengali. Bhaṭṭācārya says, that these thirty verses are a summary of the chapter on 'impurities' of the Mitākṣarā. Both these commentaries seem to be very old as they do not quote the nibandhas.

Vijñāneśvara had an even shorter work called Aśauca-daśaka commented upon by Bhaṭṭojī Dīkṣita. There are

three manuscripts of this commentary Nos. 2262–64 in this catalogue. Another commentary by Harihara is No. 2265.

Hāra-latā by Aniruddha Bhaṭṭa, the Guru of the Sena kings, is a comprehensive work on religious and social law of Bengal. The Śuddhi portion of it is to be found in 2266. Rudra-dhara, son of Lakṣmī-dhara, wrote a work on this subject entitled Śuddhi-viveka, it is an authoritative work in the Maithila School. Another book entitled Śuddhi-vicāra belongs also to the same School by Rudra-dhara. But this Rudra-dhara is to be differentiated from the preceding Rudra-dhara. This Rudra-dhara has the title of Mahā-mahopādhāya. The same school has another work Śuddhi-nirṇaya by Keśava Miśra, grandson of Vācaspati Miśra of Mithilā. Kālidasa's Śuddhi-candrikā extends to twenty six verses but it has a long commentary by an unknown author. The author seems to be a Uriyā, he is called Rāja-paṇḍita. Catal. Nos. 2276-2277 represent Śuddhi-vyavasthā-saṃkalpa by Cintāmaṇi Nyāya-vāgīśa Bhaṭṭācārya who seems to have written a comprehensive work on smṛti. Āśauca-kāṇḍaṃ, 2278, belongs to the Mahārāṣṭra School, the author is Gagabhaṭṭa the well-known pundit in the 17th century, who made Chatra-pati Śivājī, a Kṣtriya, and crowned him as an independent sovereign. The next work is by Bhāskara composed in 1696. Jaya-deva's Āśauca-dīdhiti is also a modern work of the same school with Āśauca-nirṇaya by Koneri Bhaṭṭa. Of the Bengal School we have Āśauca-saṃgraha by Madhu-sūdan Vācaspati copied in Śaka 1706=1784 A.D. This Madhusūdana was perhaps employed in the Sanskrit College, Calcutta at its foundation in 1824. He was a Chatterji. Pañcānana Bhaṭṭācārya's Āśauca-nirṇaya is another work of the Bengal School. Nāgojī Bhaṭṭa of Benares, who wrote books on all subjects, is not likely to keep Aṣauca untouched. His work on this subject is Āṣauca-nirṇaya-

saṃgraha. At the end of the Manuscript there are 19 Kārikās, the second of which is quoted from a work entitled Ṣaḍaśiti-mata. The rest of the works under this head are more modern still, belonging to Bengal and Mahārāṣtra Schools; of these Śuddhi-tatva-kārikā by Hari-nārāyaṇa Sarmā and Śuddhi-kārikā by Rāma-bhadra Nyāyālaṃkāra seem to be pirated rescensions of a work of the same name by the well-known Nārāyaṇa Banerjī of Khānākula Kṛṣṇa-nagara in the district of Hughly.

7. Śrāddha. 2299–2372.

The next heading is Śrāddha, from 2299 to 2372. The earliest work is Śrāddha-dīpaka attributed to Nārada (2299). The whole work is in verse, in colophons it is often called Īśvara-śrāddha-dīpaka. It says that Brahmā first taught all about Śrāddha for the benefit of Brāhmaṇas and Nārada compiled his teachings in the form of a book Is it regarded as a part of the Nārada-smṛti ?

The oldest of the Śrāddha works seems to belong to the Maithila School of which Sugati-sopānaṃ by Gaṇeśvara Mantrī during the reign of the Karṇāṭakī Kings of Mithilā, was composed. The oldest manuscript belongs to the year 1340. Śrī-datta's Pitṛ-bhakti belongs also to the same school but written for the benefit of the professors of White Yayurveda alone. Śrāddha-pradīpa by Pradumna Śarmā belongs to the Sylhet School. This School, like the Deccanese, used to offer Śrāddha to living Brāhmaṇas and not to their effigies in kuśa-grass. Śrāddha-paddhati by Agnicit Narasiṃha written during the rule of the Gaṅgas belongs to the Orissa School. The author seems to supplement the work of Śambhu-kara who performed the Vājapeya sacrifice, and consecreted a fire altar. Svarga-sopāna-paddhati by Kṛṣṇa-datta, son of Brahma-datta, who kept the household fire, seems to be part of a comprehensive work on

religious duties, entitled Karma-kaumudī. The author's Dāna-nirṇaya was composed in 1493 A.D. Pitṛ-bhakti-taraṅginī is by Vácas-pati Miśra, written under the patronage of King Rāma-bhadra of Mithilā by the end of the 15th century. One of the subsidiary ceremonies of a śrāddha on the eleventh day of death, is the Vṛṣotsarga, i.e. letting loose a bull, branded with red-hot iron, with four cows. But in the case of a woman, dying before her husband and leaving children, there is no branding and no bull, but a milch cow is marked with sandal-paste and let loose. This is called Candana-dhenu-dāna. Numbers 2309 and 2310 treat of this ceremony. Catal. No. 2315 is a curious work by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, on whom Akbar conferred the title of Jagat-guru both for his learning and his piety. He is said to have put an end to a draught extending over 12 years by his devotion to his Iṣṭa-devatā, Rāma. The work is the śrāddha of a living man. If a man has no progeny he can perform his own śrāddha while living. Jagat-guru's nephew Raghu-nātha Bhaṭṭa wrote a comprehensive work on śrāddha entitled Śrāddha-paddhati. He also wrote a polemical work on the point whether a man, with his father living, is entitled to perform śrāddha of his ancestors and the decision is in the affirmative. Kṛṣṇa of the Śeṣa family wrote 14 Kārikās on śrāddha and Rāma-paṇḍita, his grandson's grandson, wrote a commentary on them. This work is represented by three manuscripts 2318 to 20 in this Catalogue. The same Kārikās are sometimes attributed to Anantadeva and they are commented upon by Bhaṭṭoji Dīkṣita. Śrāddha-prakāśa is a comprehensive work on the subject by Indra-datta who was a good grammarian also Catal. No. 2324 is a short work in 56 ślokas of the sra-dharā metre by an anonymous writer. The well-known Kamalākara Bhaṭṭa, grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa, after writing many treatises on śrāddha, emancipation of ghosts,

Nārāyaṇa-vali and the burning of the effigies made of kuśa grass, speaks of a curious form of śrāddha in which three cakes made of barley, rice and sesamum are to be offered for the souls of those who, dying in an unclean condition, become ghosts and trouble their neighbours. This is called Tri-piṇḍī śrāddha. Catal. No. 2367, by Vaidyanātha, 2368 from the Dālbhya smṛti, 2369 by Maṇi-rāma Dīkṣit, 2370, 2371 and 2372 anonymous and 2371A by Kāma-deva treat of the same subject. Śrāddha-ratnāvalī, 2326, by Viśva-nātha Agnihotrī, minister of Vīra Siṃha, who is described as the lord of Matsya and other countries, most likely a Rājā of Jaya-pura, treats of many interesting subjects. One of them is the funeral and śrāddha ceremony of Sannyāsīs, who under the title of Giri, Purī, Bhāratī, etc., profess themselves to be the followers of Śaṃkarācārya but are really bad Tāntrikas and bad Sannyāsins, altogether innocent of the rules of the four castes and stages of life. When these die their dead bodies are to be buried under the ground or to be thrown into the Ganges. They are not entitled to the śrāddha of the Yatis who belong to the fourth stage of a Brāhmaṇa's life. They are fallen people, outcastes; for their benefit there is only one ceremony, namely, Nārāyāṇa-vali. Then comes the funeral rights and śrāddha of the Nānaka-panthīs. They also are a fallen people and for them Nārāyaṇa-vali is the only ceremony. The four Vaiṣṇava sects receive better treatment from this author, because they nominally respect the rules of castes and stages. No. 2327 is an anonymous work entitled Śrāddha-karma-nidhi and not o vidhi. The author makes his obeisance to Dinakara, he seems to be Dinakara's son, Viśveśvara. Another comprehensive work on śrāddha is (2328) Śrāddha-kalpa-latā by Vināyaka Paṇḍita, usually called Nanda Paṇḍita of the Dharmādhikārin family of Benares. It was written under the patronage of Paramānanda, petty chief

of Sāhārana-pura. (See Supra.) The author's commentary on the Viṣṇu-smṛti was written in Saṃ, 1679=1623 A.D. Śrāddha-sāgara (2329) is by Nārāyaṇa Bhaṭṭa Ārade. Ṣaṇ-ṇavati-śrāddha-proyoga (2330) by Śiva, son of Govinda Chaudhuri and therefore brother of Nīla-kaṇṭha, the commentator of the Mahābhārata, treats of 96 different kinds of Śrāddhas. These and Śrāddhendu (2331) most likely by Nāgojī Bhaṭṭa are all modern works of the Mahārāṣṭra School. Catal. No. 2332 contains two manuscripts, one old and the other fresh, treating of the funeral rights when death occurs at Kāśi. Kāśī-nātha Dīkṣitā's Śrāddha-nirṇaya-dīpikā is represented in No. 2336. Preta-mañjarī by Chotū Miśra treats in two parts of the first annual śrāddha and of the śraddha on the eleventh day after death. Pitṛ-saṃhitā (2346) contains the Vedic mantras used in a śrāddha. On return from a pilgrimage a śrāddha is generally performed, called Tīrtha-śrāddha. No. 2353 gives the liturgy of this śrāddha. In every parva day, i.e. new and full moon, it is enjoined that a Brāhmaṇa should perform a śrāddha in honour of three of his paternal and three of his maternal ancestors. This is called pārvaṇa śrāddha. It is absolutely compulsory on the new moon day of the month of Āśvina. The pārvaṇa śrāddha is represented in 2354 and 2355. If a man dies on a new moon his annual śrāddha is to be performed in accordance to pārvaṇa śrāddha rites, omitting the three maternal ancestors only. No. 2358 gives the liturgy of annual śrāddha of people dying on other days than the new moon. The anonymous work represented in 2359 named padā-śrāddha-vidhi treats of a form of śrāddha to be performed four times in four years. The Brāhmaṇa's seat in the first year is to be made of the plank of pippala tree, in the second, of the black berry tree, in the third, of the fig tree and in the fourth, of the palāśa tree. On the new moon day in the month of Āśvin the Pitṛs or manes come to this

world and are anxious to go back, but the road is dark, so lights are to be given to them. This is called Dīpaka-śrāddha. Sometimes for the emancipation of ancestors rotting in hell for their sins, funeral cakes are to be offered at the hoof of Nīla, probably, a Nilgai.

8. Vyavahāra or Civil Law. 2373–2391.

The earliest work in this section is Dāya-vibhāga by Yoga-mūrtti who quotes only metrical smṛti works and none of the nibandhas. Then comes the Dāya-bhāga by Jīmūta-vāhana with its commentaries by Śrī Kṛṣṇa Tarkālaṅkāra, and Acyuta Cakravartī. Then comes a compendium by Śrī Kṛṣṇa entitled [Dāya]-Krama-saṃgraha. Jagan-nātha Miśra wrote a work on smṛti. Its civil law section is represented in 2381. The Mahārāṣṭra School of the division of property, among sons and heirs is represented in 2382, Vibhāga-tatva-vicāra, by Rāma-kṛṣṇa, son of the Jagat-guru, and in 2384 by Nīla-kaṇṭha, entitled Vyavahāra-tatvaṃ, distinct from his Mayūkhas. Sāpiṇḍya-kalpa-latikā by Sadā-śiva, son of Śrī-pati, son of Nila-kaṇṭha of Devālaya-pura in 23 verses is commented upon by Nārāyaṇa Deva, son of Rāma-kṛṣṇa Deva. It gives a list of kindreds who participate in the same funeral cake. Both the text and the commentary are represented in No. 2385. Naya-śāstra or Jurisprudence, 2386, appears to have been written at Kumaon a little before Bāja bahādura Candra, say, in the middle of the 17th Century. A work on adoption entitled Datta-siddhānta-mañjarī written by Bāla-kṛṣṇa Śarmā, son of paṇḍita Deva-bhadra Dīkṣita, who was a disciple of Advaitānanda, is to be found in 2387. Vyavasthā-saṃgraha, 2388, by Jagan-nātha Tarka-pañcānana deals with the right of pre-emption and other topics. Svattva-vicāra-rahasyaṃ is an argumentative work on the definition of ownership of property. No. 2391, supports

the adoption of a child not of the same lineage when it is a family usage.

9. DĀNA. GIFTS 2392-2425.

The first work is on the merits of the gift of manuscripts of purāṇas. Then come the formulae of making gifts, by Caṇḍeśvara, in early 14th century; by Vidyapati in early 15th century and an anonymous work still more modern. Dāna-pañjī, 2396, by Ratnākara Ṭhakkura is a summary of Dāna-sāgar either by Vallāla Sena or by Kamadeva. Dana-paddhati, 2397, is by Rūpa-narāyaṇa, probably King of Mithilā, at the end of the 15th century. Yogīsvara's Dana-vākya-samuccaya seems to be an older work than the previous ones dealing with the gift of effigies of kine made of molasses, ghee, water, oil, milk, honey, sugar, curds, salt and other substances, of cows with golden horns, of cows with two faces that is, just at the time of calfing. Dana-nirṇaya by Śrī-Kṛṣṇa Datta was written in 1493 A.D. Dānā-pāñji by Sūryyakara (2400) was written under the patronage of Nava-rāja, son of Deva-siṃha, of the Droṇa family, who are said to have been a Sārva-bhauma, an Imperial dynasty, sitting on an Imperial throne. Dāna-dīpāvali was written by Yogīśvara under the patronage of Gajapati Niḥśaṅka Bhānu of Orissa. It treats of all great gifts. Some of these gifts are gold or silver of the weight of the donor, gift of the golden egg, gift of the universe, gift of thousand cows, acting the Kāmā-dhenu i.e. giving anything anybody wants, gift of a charriot with a golden horse, gift of charriot with a golden elephant, gift of land cultivated with five plough-shares, gift of the earth, gift of a whole universe, gift of the wishing-creeper, gift of the seven oceans, gift of a jewelled cow, gift of a water pot, gift of hills of paddy, gifts of cows made with molasses, paddy etc. From 2402 to 2420 deal with great gifts like those given

above. But some of these works are written by well-known authors like, Nārāyaṇa Bhaṭṭa, Bhaṭṭa Divākara, Premanidhi Śarmā of Kumaon, Kamalākar, Bhaṭṭojī Dīkṣita and others. No. 2421 treats of the gift of the Śālagrāma śilā. No. 2422 deals with gift of polar mountain, Meru, made of food stuffs. No. 2423 gives the process of making gifts of lands, houses, homesteads, monasteries and public inns. No. 2424 deals with the gift of a pot-ful of water to Brāhmaṇas and the last one, with the gift of a bedding.

10. TĪRTHAS OR PLACES OF PILGRIMAGE. 2425A–2463.

The purāṇas abound with the mythical descriptions of places of pilgrimage all over India. Some God at some period of the world's existence made a place holy, and the purāṇas record the mythology of the place and speak of the method of conducting pilgrimages in them. We hear very little of these places of pilgrimage either in the aphoristic gṛhya and dharma sūtras or in metrical works of smṛti. They are all mentioned in either purāṇas or in tantras The nibandha-kāras speak of them with great respect and many have separate books assigned to them. So the tīrthas come within the purview of smṛtis from the purāṇas. But there is much genuine history hidden in the mythology of these tīrthas.

The first work mentioned in this section is Ekāmra-candrikā, being a description of the holy places in Bhuvaneśvara, which being in the neighbourhood of ancient Toṣali, the capital of the Kaliṅga country, is one of the most ancient historical cities in India. Toṣali was the capital of the Rājās of Kaliṅga in the Mahābhārata; it was most likely conquered by Nandī-vardhana of the Śiśu-nāga dynasty of Magadh. It regained its independence and was reconquered by Aśoka. The Dhauli or Toṣali inscription on a rock, three miles to the

south of Bhuvaneśvara 'as the crow flies' used to be read to the people of Tosali in the month of Śrāvaṇa. On the fall of Asoka's Empire it regained its independence under the Khārayelas. Even in the seventh and eight centuries A.D. it was the capital of Kalinga. The Keśaris erected some of the big temples at Bhuvaneśvara, the biggest, that of Bhuvaneśvara himself by Lalāṭendu Keśari. The Keśaris were replaced by the Gaṅga Kings who built the temple of Jagan-nātha at Purī as the pillar of their victory. From that time the importance of Bhuvaneśvara began to diminish. It is called the Ekāmra-kṣetra because like the Śiva-Kāncī, the holy place was under a big mango tree.

King Puruṣottama Gaja-pati, son of Kapilendra Deva, the founder of the Gaja-pati dynasty of Orissa, wrote a book on the merits of Purī as a place of pilgrimage. In accordance with the prevailing notions of his time, he speaks of Purī, not as a place for practising austerities, but as a place for sensual enjoyments. It has been published by Mahāmahopādhāya Sadāśiva Miśra of Purī.

Puruṣottama's successor was Pratāpa Rudra. Under his patronage, Rāma-Kṛṣṇa compiled a comprehensive smṛti work under the title of Pratāpa-mārtaṇḍa and was daubbed by the Raja's guru, as paṇḍita-śiromaṇi. Tīrtha-ratnākara may be a part of Pratāpa-mārtaṇḍa. He also wrote a work on Prayāga. This was in the beginning of the 16th Century. In the middle of the same century, there lived in Bengal, a great man, Vidyā-nivāsa, the son of Kāśī-nātha Vidyā-vācaspati, greatly respected by Todar Mall and Māna-Siṃha, Viceroys of Akbar in Bengal. Vidyā-nivāsa wrote a work on the twelve festivals of the twelve months of the year, connected with the image of Jagan-nātha at Purī, under the name of Dvādaśa-yātrā-proyaga-pramāṇaṃ.

Other ceremonies he refers to Prayoga-paddhati, perhaps a work by himself. All these works belong to the fifteenth or sixteenth centuries and are written for the benefit of the people of Eastern India to whom Purī was the only place of pilgrimage, free from the exactions and oppressions of the Muhammadan rulers. A Mahārāṣṭra Brahmaṇa contemporary of Vidyā-nivāsa, Jagat-guru Nārāyāṇa Bhaṭṭa wrote his 'Tristhalī-setu' dealing with Benares, Prayāga and Gayā as places of pilgrimage. Bhaṭṭojī Dīkṣita made an abridgment of this work.

In the 13th century, in the first onrush of the Muhammadan conquest owing to the fanatical zeal of the Afghans for iconoclastism, the western tīrthas were all abandoned. Places like Kuru-kṣetra, Mathurā, Vṛndā-vana and Ayodhyā became literally covered with jungles. In the 15th and 16th centuries, however, the zeal of Hindu reformers rennovated these places, and the *uddhāra* or rennovation of these places is one of the most glorious chapters of Hindu history during the Muhammadan period. Kuru-kṣetra was revived in the reign of Akbar. Sturdy archaeologists, with the purāṇas and māhātmyas, in their hands, went through the jungles and identified places celebrated in the Mahābhārata and the purāṇas. At the first revival, Hindu princes and potentates assembled at Kuru-kṣetra and performed all the ceremonies pertaining to that holy place. They were entertained by dramatic performances based on the Mahābhārata, by Lakṣmaṇa Māṇikya, Rājā of Noakhāli with the help of his court paṇḍitas who were Maithila brahmins settled in his kingdom. Number 2439, Kuru-kṣetra-ratnākara by Mahāmahopādhyāya Śaṃkara who went from his native place, Mithilā, on pilgrimage and wrote a work on the holy spots in Kuru-kṣetra. The Maithila Śaṃkar came shortly after

Akbar. In the reign of Shah Jehan there lived at Benares a very learned Sannyasī named Vidyā-nidhi on whom Shah Jehan conferred the title of Sarva-vidyā-nidhāna kavīndrācārya-sarasvatī and who had a very good library of manuscripts. One of these manuscripts, entitled Tīrtha-māhātmya, is described under No. 2440. It gives a comprehensive list of tīrthas and of worship to be conducted there Gokula Deva's Tīrtha-kalpa-latā is a short work of the same nature. So is also Tīrthendu-śekhara by Nāgojī Bhaṭṭa. Nos. 2443 and 2445 to 2456 deal with Kāśī alone. No. 2457 deals with Gayā and 2458 with Prayāga. Numbers 2459-60 are copies of a printed work on Kāma-rūpa. The work was printed by a minister of the Āssam king some time before the British conquest of the country. Number 2461, describes the merits of a dip in the Gotamī-tīrtha at the mouth of the Godāvarī. Kirti-candrodaya by Cūhaḍa Malla is a comprehensive work on smṛti. Cūhaḍa was himself a Śūdra, his book on civil law was found in Kaśmīra by Bühler. The present manuscript deals with places of pilgrimage such as, Gayā, Puṣkara, Mathura Ujjayini, Narmadā, Ku-amraka, Sūkara, Kokā-mukha, Mandara, Śala-grama, Dvārkā, Lohārgala, Kedāra, Kuru-kṣetra and Pṛthūdaka.

11. Consecration and Dedication. 2464–2526.

The first work in this section is Pratiṣṭhā-tilaka, 2464, an interlocution between Nārada and Īśvara. It deals with the consecration of every part of the temple building and of the images, the pillars, the gates, the flagstaff, the sanctum, the altar, the fire pit, the yoni, the homestead land, the water, the different deities and different parts of the temple and so on. The process of consecration is given in right vedic fashion. It is written in the interest of those professing the Mādhyandinī Śākhā of

of the White Yayur-veda. The date of this work is difficult to settle but it must preceed the 10th century for reasons given in the next two numbers. Pratiṣṭhā-paddhati, (2465) is by a disciple of Kumāra Śiva, who was something like a guru to Mūla-rāja, the founder of the Cālūkya family in Gujarat. Kumāra Śiva belonged to the Matta-mayūra-vaṃśa of Raṇi-pattra in Mālava. These Yogīs, had the word Śiva at the end of their names, and they were great temple builders and writers of Saṃhitās in śloka metre. This work treats of the consecration of temples, reconsecration of dilapidated temples and consecration of images and phallic emblems. The manuscript is dated 1090 A.D. Pratiṣṭhā-Lakṣmaṇa by Vairocana who was a disciple of Isāna Śiva of the same Matta-mayūra-vaṃśa. Īśāna Śiva was the guru of Rājā Nirbhaya, perhaps an early chief of the Deva-giri Yādavas. Vairocana himself was the son of Dvāra-natha, a king, and grandson of Gopāla, also a king. He bases his work on what is spoken by Śiva as in No. 2464, and on the work of his predecessors among whom he names, Sundara and Śrī-kaṇṭha.

The most authentic of the works on consecretion, respected by all orthodox Hindus, is variously named Sarva-deva-pratiṣṭhā-paddhati or Trivikramī or Ācārya-candrikā, No. 2469. The author appears to have been an inhabitant of Bengal settled at Vṛddha-Valabhī in the Gauḍa country. Bhava-deva, Bengal's earliest law-giver or smṛti-writer is often termed Bāla-Valabhī-bhujaṅga. Vṛddha-Valabhī must be close to Bāla-Valabhī. Trivikrama, however, did not belong to the five gotras of Bengal brahmins because he describes himself as belonging to the Āṅgirasa gotra. He gives the names of several of his ancestors. It is a comprehensive work on dedication and consecration of temples, images, tanks, etc.

These four are the old works in this collection going back to the period before the Muhammadan conquest. The rest of the works are comparatively modern belonging to 17th and 18th centuries.

Kṛṣṇa-Jadyā bases his work on Utsarga-rāja-dīdhiti by Jagat-guru Nārāyaṇa and on Kaustubha. It was composed in Śaka 1787=1865 A.D. Prayoga-ratna-mālā by Vāsu-deva, Pratiṣṭhā-mañjarī by Ananta-deva, the work by Divākara all take even Kamalākara, (1612 A.D.) as their authority. Nos. 2474–2476 speak of the consecration of five temples in a compound. The principle deity being given the central position and the others at the corners. The deities are Gaṇesa, Sūrya, Viṣṇu, Durgā and Śiva. The central place may be given to any one of these according to the feeling of devotion of the consecrator. Pratiṣṭhendu by Tyrambaka Bhaṭṭa Māṭhe was composed in Śaka 1768=1846 A.D. in the capital of Raja Sahu. The author himself was a Citpavana brahmaṇa belonging to the same denomination as the Peswās. Another Citpavana paṇḍita, Śaṃkara Dhāre wrote the work in No. 2478. No. 2479 treats of the consecration of the images of Rāma, the images might be either movable or immovable, it is composed by Gopāla Vyāsa a Sārsvata brahmaṇa from the Punjab.

It seems that the colony of Deccani Brahmanas, who settled at Benares in the 16th century with Bhaṭṭa Narayaṇa as their chief, did much in encouraging and organising the consecration of temples and images, Bhaṭṭa Narayaṇa's own family taking the lead. The consecration extended to tanks and other reservoirs of water, wells, gardens, forests and even of single trees.

12. Prāyaścitta, or, Atonement for Sins. 2527-2551A.

In the Vedas prāyaścitta generally meant rectification of the defects in the performance of sacrifices, like the sewing of a torn piece of cloth. Gradually it came to mean atonement for sins, by which the sinner is restored to society.

I need not repeat that prāyaścitta is one of the topics elaborately dealt with in codes of smṛti and in comprehensive works of sacred law. Of the independent works on prāyaścitta there are many of which a few are to be found in this collection. Prāyaścittas in ancient times really meant penances, consisting of fasts for days, weeks and months together. But later on, these fasts were commuted to gifts of cows and later on still, the cows were valued at four annas each. The first manuscript is on Cāndrāyaṇa. Taking the ordinary food to be fifteen morsels, one morsel was diminished every day, till, on the new moon day, there was no food, then one morsel was added every day, till, a full meal of fifteen morsels was taken on the full moon day But it has now come to the payment of five rupees ten annas. The second work, 2528, quotes Vācas-pati Miśra of Mithilā but does not quote Raghu-nandana though the author is a Bengali. The author must, therefore, come between these two writers. The authors of 2529 and 2530 both seem to be Maithilas. That of 2531 is Cintā-maṇi Nyāya-vāgīśa Bhaṭṭācāryya whose Smṛti-vyavasthā, a comprehensive work, has been treated of before. To the Marathā colony of Benares we owe Nos. 2532 to 2536. No. 2537 is attributed to Pratāpa-Siṃha, the rājā of Jaya-pura. It treats of the incorporation of the Vrātyas, i.e. out-castes into society. No. 2539, Prāyaścitta-mañjarī is by Bapoo Bhaṭṭa who hailed from Koṅkana, and was an inhabitant of Rāya-pura, the capital of Śivāji. Kāśi-nātha Upādhyāya of Benares

gives in 2540 the process by which a sinner is to get the opinion of the pundits for the atonement of his sins. The sinner is not to communicate direct with the body of pundits, but must have an intermediary, appointed by the pundits, to whom he should divulge his sin. The intermediary is to bring books, open them and place them before the pundits. The pundits should then consult among themselves and give their verdict. The verdict is written down by the intermediary and made over to the sinner for a fee, which is distributed amongst the pundits concerned. Rādhamohana Gosvāmī of Śānti-pura in Bengal, a friend of Colebrooke, wrote a work on prāyaścitta which is to be found in 2541. There is no sin for which a prayaścitta cannot be given, but the fruitful source of income of the pundits was the sin of killing a cow. And a MS. in the present collection gives direction how the opinion of the pundits for the atonement of this sin is to be drafted.

13. Karma-Vipāka. 2552–2573.

Karma-Vipāka or fruition of good or bad deeds done in one life, in another. This is purely a subject of Hindu culture because Hindus are the only people who believe in the infinite succession of births and deaths. If an act does not fructify in a man's present life, they believe it will fructify in another, so they have prepared a register of these deeds and their consequences in future life. We do not hear of Karma-vipāka in the Vedas, but they are very much in evidence in the paurāṇika period. The works on which the present section is based are called interlocutions, between Bharata and Śakuntalā, between Bhṛgu, Bharata and Śakuntalā, between Sūrya and Aruṇa, between Nārada and Ambarīṣa, between Brahmā and Nārāyaṇa and so on. But the most popular work on this subject is by Śātātapa. The oldest work by a human

author is Sāra-saṃgraha-karma-vipāka by the son of Kanhāra, a Nāgar brāhmaṇa in Gujarat based on a previous work by Mūlajī-nṛpati. The work was composed in 1484 A.D. One of the most popular nibandhas on the subject is 'Smṛti-mahārṇava' by Viśveśvar Bhaṭṭa, under the patronage of Māndhātā, son of the well-known Madana-pāla, rājā of Kāṣṭhā, which Dr. Jolly in his lectures identified with Dig-nagar in the Bharata-pura territory. Nīla-kaṇtha's son Śaṃkara wrote an extensive work on the subject in the middle of 17th century. A little earlier was written Karma-vipāka by Dina-kara, grandson of the Jagat-guru. At the end of the century Anūpa Siṃha, Rājā of Bikaneer, compiled another extensive work on the subject under the title of Karma-vipāka-candrikā probably with the help of Nāgojī Bhaṭṭa. The manuscript seems to be the draft of the author, because it has so many corrections, emendations, additional slips and scorings through. It contains a long geneology of Anūpa Siṃha, from the sun, through the kings of Kanauj, Jodhpur and Bikaneer to himself.

14. Śānti. 2574–2633.

Śānti is propitiation of offended deities mainly astrological deities. The oldest work in this section is Ugraratha Śānti No. 2574. Ugraratha is the name of the death-deity when it happens in the sixtieth year of a man's life. He is very terrible and any one desirous of avoiding his jaws must propitiate him. The work is a Śaiva one and it is based on Śaunaka, that is, on the Atharva-veda. Mahārājā Sir Candra Samsher Jang Bahādur Rāṇā performed the Śānti in the year 1922 when he entered his sixtieth year. Ṣaṣṭi-pūrti-śānti (2575) is to be performed on the completion of the sixtieth year. Death in the 70th year is called Bhīma-ratha, he is to be propitiated at the entry of the 70th year of a man's life.

Adbhuta-sāgara by Vallāla Sena, the best known Sena king of Bengal, was left unfinished by its author but was finished by his son Lakṣmaṇa Sena. The paṇḍita who assisted him in the completion of the work seems to be Śrī-nivāsa. It treats of the propitiation of deities in portents and omens. An abstract of this work by Paṇḍita-rāja Śrī-pati of Mithilā is found in No. 2578. No. 2580, Adbhuta-sāra-saṃgraha, is by Nava-dvīpa, a scion of the Nityānanda family of Khardā, near Calcutta. Bidhān-mālā by Nṛ-siṃha Bhaṭṭa and its commentary, probably, by Viśva-nātha son of Hari was composed in Virāṭa-nagara in the Jaya-pura territory, Śānti-sāra by the well-known Dinakara Bhaṭṭa, Śānti-Sarvasva by Śiva-narāyaṇa, Śānti-kalpa-dipika, Śānti-ratna by Kamalākar Bhaṭṭa, Nakṣatra-kaṣṭāvali by Bhaṭṭoji Dīkṣita, are some of the works written in the 17th century. They treat of propitiation of pestilence, plague, possession by ghosts, fever, pests and so forth. Daśa-mukha-koṭi-homa-prayoga and Dasa-koṭi-homa-paddhati, No. 2602 and 2603 are written by Deva-bhadra, belonging to the well-known Pāṭhaka family of Benares who hailed from Nāgara in Gujarat, at the request of Bala-bhadra the rajā of Benares, the immediate predecessor of Chait Simha. These homas, are for the propitiation of planetary dieties. The Ajuta homa or throwing into the fire ten thousand burnt offerings is the prakṛti or the original form of this sacrifice, it has two modifications, one of 100,000 and the other of 10,000,000 offerings. Propitiations used to be offered when a building was commenced, when the foundation stone was laid, when a well was dug, when a child was born in the asterism of Jyeṣṭha, when a girl first menstruated in an inauspicious moment, when a cow calved, when a child was born in the asterism of Aśleṣā, when there was any decease whatsoever, when there was an eclipse, when a child was born in the asterism of

Mūlā, when a pigeon or an owl fell on the roof of a house, when a man was under the influence of an inauspicious planet, when a woman suffered from menstrual pains, or when birth took place in the second, seventh and twelvth day of the moon.

15. Jyotiṣa as applied to Smṛti. 2634–2827.

This section treats of elementary principles of Jyotiṣa as applied to Smṛti. This Jyotiṣa is to be differentiated from Astronomy, Astrology, and Horoscopy, the three recognised divisions of Jyotiṣa The works described in Nos. 2634 to 2638 are attributed to Vaśiṣṭha, Garga and Vṛhaspati, they point out the auspicious moments for religious ceremonies. Then come the Vivāha-paṭala of the Cūḍāratna of Varāha-mihira and its revision by Bhoja Deva, the King of Mālava. Next is Śuddhi-dīpikā, a work of Bengal School, by Śrī-nivāsa of the Mahintā gāi of the Rāḍīya brāhmaṇas of Bengal. One of Śrī-nivāsa's works entitled Gaṇita-cintāmaṇi was composed in 1158 A.D. The dīpika has many commentaries, one by Govindānanda was composed in early 16th century. Another by Kṛṣṇānanda, perhaps later in the same century. Then come Karma-prakāśa by Śrī-nātha perhaps a little earlier.

Tithi-viveka by Padma-nābha Upādhyāya forming a part of Kāla-viveka by Yogīśvara seems to be a much older work Yogīśvara and Padma-nābha seem to have flourished at Benares, before the Muhammadan conquest and written works on Jyotiṣa as applied to smṛti in colaboration. They quote only old ṛṣis and none of the commentators or code-makers. Jīmūta-vāhana comes next, he has a complete code entitled Dharma-ratna of which one book is Kāla-viveka, on Jyotiṣa as applied to smṛti. He must have flourished at the end of the eleventh century,

as the work has been published in Bibl. Ind. with a preface discussing his chronology, we need not go into it again. Tri-vikrama wrote hundred verses about Jyotiṣa as applied to smṛti, perhaps before the Muhammadan conquest. Its commentary by Gopī-nātha is to be found in 2654. Our manuscript of this commentary is dated Saṃ 1690 = 1634 A.D. Kāladarśa by Āditya Bhaṭṭa is a rare and authoritative work, it quotes Smṛti-candrika and is quoted by Mādhava and therefore the author must come between these two. Our manuscript of Tithi-nirṇaya by Ananta Bhaṭṭa is dated 1385 A.D. the age of the author may be inferred from this fact. He quotes the purāṇas and he quotes Hari-hara, the commentator of Paraskara, and none of the nibandha-kāras. There seems to have been a work named Kāla-nirṇaya of an unknown writer which was amplified by Rama-candra Ācārya of the Andhra country in Kāla-nirṇaya-dīpikā, in 1243 A.D., according to Colebrooke. Rama-candra's son, Nṛsiṁha, commented on the dipika under the title of Vivaraṇa. These three belonged to the Andhra school. Of the Maithila School we have the following works: Samaya-pradīpa by Śrī-datta in the 13th century, and Kṛtya-ratnākara and Tithi-nirṇaya by Caṇḍeś-vara in the fourteenth. Caṇḍeśvara in his Kṛtya-ratnakara takes the credit of driving away the ancient Solar dynasty of kings from Nepal and of worshipping Paśu-pati by touching him with his own hand, of making great gifts, of donating many flourishing villages to Brāhmaṇas, of excavating a big tank in Simarāma-pura, the capital of Mithilā.

Mādhavī kārikā, No. 2664, by the great Mādhavacarya at the end of the 14th century represents the Dravida school with its numerous commentaries. One of these commentaries is by Rāma-candra Bhaṭṭa of the Oṃ-tāt

sat family, who were said to have been the Gurus of the Vidyā-nagara Kings. Jyotiḥ-sāra-sāgara by Kīrti-kara, Tithi-nirṇaya-sāra by Madana-pāla, Vyavahāra-samuccaya by Upādhyāya Śrī-pati, Smṛti-sāra-saṃgraha by Viśva-nātha seem to belong to the fourteenth century or earlier in different parts of Northern India. Nakṣatra-samuccaya by the son of Lalla-varāha seems to be a part of a bigger work named Ratna-koṣa. A manuscript of it is copied in 1513 A.D. Kāma-krīḍā-vivāha-paṭāl in 60 ślokas is by Janārdana who belonged to the Audīcya Brāhmaṇas of Gujarat. Indra-datta Upādhyāya wrote a commentary entitled Dīdhiti on Jyotiṣa-ratna-mālā by Śrī-pati Bhaṭṭa. The Dīdhiti is represented in No. 2680, in which Indra-datta is said to be the son of Lāla-maṇi and Khemā-vatī, grandson of Mahana-lāla, and great-grand-son of Muralī-dhara of the Garga gotra and Sukula family. Deva-dāsa Miśra, son of Nāma-deva, grandson of Arjuna wrote Deva-dāsa-prakāśa; the family belonged to Gotama gotra and Mālavī denomination. The author kept Āvasathica fire. Hari-haracārya's Samaya-pradīpa was composed in 1559 according to Rajendralal, in 1560 according to Aufrecht. It is written in the interest of those who without studying Jyotiṣa wish to apply its principles to Smṛti. Vācas-pati Miśra's Varṣa-kṛtyaṃ was written about the end of the 15th century or the beginning of the 16th. Prauḍa-Pratāpa-mārtaṇḍa by Gaja-pati Pratāpa-Rudra, King of Orissa was written at the beginning of the 16th century. He is there represented as the Lord of Chola-maṇḍala=Caramaṇḍal coast, of Karṇāta with a revenue of nine crores, of Gul-burga, and of Gauḍa. Govindānanda Kavikaṅkaṇācārya was a Draviḍa Brāhmaṇa settled in the District of Bankura in Bengal. He wrote a comprehensive work entitled Kriyā-kaumudī of which Dāna-kriyā and Varṣa-kriyā are repre-sented in Nos. 2691 and 2692. No. 2693. by Puruṣottama

gives a calendar of festivals of the Vallabha sect of Vaiṣṇavas; Braja-rāja wrote an earlier work and the present author made an improvement on it.

In the Bharadvāja gotra was born the Audīcya brāhmaṇa, named Janārdana, an expert in vedic sacrifices. His son was Āditya, his son, Rāṇaga. Rāṇaga's son Keśava wrote a work on the auspicious time for marriages entitled Vivāha-Vṛndā-vana, and his son Gaṇeśa wrote a commentary on it at Nandi-grāma on the western sea, in the year Śaka 1476 = 1554 A.D. Keśava also wrote on Lagna-śuddhi, 2494, in 18 verses. Another of Keśava's works is Vyavahara-sāra, that is, Jyotiṣa as applied to Smṛti, in 200 verses. Gaṇeśa's pupil Mahādeva, wrote a work entitled Muhūrta-siddhi, in 90 verses. Nārāyaṇa Bhaṭṭa wrote a work entitled Muhūrta-mārtaṇḍa in 1572 A.D. and a commentary on it in 1573, A.D. In the commentary he describes himself as belonging to Kauśika gotra and an inhabitant of the city of Tāpar and gives the names of four of his ancestors, the earliest of whom lived at the city of Sāsama-naur. The next work is Muhūrta-cintā-maṇi by Rāma Daivajña whose family hailed from Dharma-pura on the Narmadā. This work has many commentaries, one written by the author himself. The text and the commentaries are represented in Nos. 2701-2719. No. 2721 is Vyavahāra-camatkāra by Rūpa-nārāyaṇa, son Bhavānī-dasa, son of Nātha-malla of the Bharadvāja gotra. It treats of the sacraments and other rites and was finished in Saṃ. 1637 =1581 A.D. Mūhūrta-cūḍāmaṇi by Śiva Daivajṇa, son of Kṛṣṇa Daivajña, was written at Benares. The family derived their knowledge from Gaṇeṣa, son of Keśava. Muhūrta-ratna by Īśvara-dāsa was completed in 1663 A.D. The author's father Keśava Śarmā obtained from Jahangir the title of Jyotiṣa-rāya by his success in astrological

predictions. The family hailed from the city of Kālañjara and were Kanaujia brāhmaṇas. Muhūrta-kalpa-druma by Viṭṭhala Dīkṣita, Muhūrta-gaṇapati by Rāwal Gaṇapati are rare but authoritative works. Aufrecht says, that, the last named work was compiled in 1628; the author's father was patronised by Māna Siṃha. No. 2728 was written in 1620 A.D. by a nephew of Jagat-guru Nārāyaṇa Bhaṭṭa. About the same time were written the Tithi-nirṇaya by Bhaṭṭojī Dīkṣita and many other works all mentioned in Nos. 2729–2736. The Tat-sat family who were the spiritual guides to the Kings of Vidyā-nagara were noted for their learning. In Saṃ 1705=1649 A.D. Rāmacandra of this family wrote the Kṛtya-ratnāvalī, also the Kala-nirṇaya-prakāśa. This family was connected by marriage with the family of the Bhaṭṭas in Benares. Nanda-paṇḍita of the Dharmādhikārī family of the Deccani brāhmaṇas at Benares wrote a complete digest of Hindu law entitled Smṛti-sindhu which is lost. But the portion treating of Jyotiṣa as applied to Smṛti, entitled Tattva-muktāvali, is represented in 2743, and its commentary by his son in 2744. In the country of the Gurjaras, there was a prosperous city called Śrī Sthala. Mālajit Bhaṭṭa of this place obtained from the Emperor of Delhi, the title of Vedāṅga-rāya. His son Nandikeśvara wrote a work entitled Gaṇaka-maṇḍana, or a decoration to the astrologers. It prescribes among other things the days auspicious for beginning the study of Persian.

Akbar was very much in difficulty when the fort of Āsīra-gaḍa did not submit to him though the kingdom of Khān-deśa did. At that time Nṛ-siṃha, an astronomer did something to help him, and Akbar gave him the title of Jyotirvid-sarasa. Nṛ-siṃha's family hailed from Dalbha-pura on the western sea, but he settled at Benares. Nṛ-siṃha's

son Raghu-nātha wrote a work entitled Muhūrta-mālā at Benares, at a time when Aurungzeb had commenced his reign by defeating Dara Shah, Suja Shah and Murad Shah. The date is given as Sam 1717=1660 A.D. This work is accompanied with a commentary by Cintā-maṇi who wrote it in (Saṃ) 1718 i.e. 1661 A.D. Cintā-maṇi's family was connected with the family of Nīla-kaṇṭha who was the astrologer to Jehangir. Yaśavanta-bhāskara was written by Bhāskara under the patronage of Yaśovanta Siṃha, a prince of Bundelkhand in the third quarter of the 17th century Muhūrta-darpaṇa by Lāla-maṇi was composed at Benares, at a time subsequent to 1601 A.D. the date of the composition of Muhūrta-cinta-maṇi which it quotes. Sat-kṛtya-muktāvalī by Raghu-nātha Sārva-bhauma Bhaṭṭa cāryya written under the patronage of Kama-deva belongs to the Bengal School. A copy of this work is dated in Saka 1573, i.e. 1651 A.D. Raghu-rāma, son of Jaya-rāma, son of Vaikuṇṭha, wrote a work on Kāla in prose at Belabat near Sihore in Gujarat. Mahā-deva-vit, the son of Kāla-jit, who had great influence in the Court of the Raja of Girṇār, reduced the prose work in 116 verses in Vikrama year 1709. In the next year Raghu-rām wrote a commentary on the metrical version of his own work by Mahā-deva This is Kāla-nirṇaya-siddhānta, No. 2756. Nos. 2756 to 2827 are modern School-books rarely exceeding thirty leaves. They treat generally of week-days, days of the moon, the asterisms, yoga and karaṇa. Some are treatises on single points, such as the auspicious times for marriages, for digging wells and for commencing homesteads and buildings. The last is called Vāstu and we have a number of works on that subject, the most notable of them is Vāstu Saukhya, by Todar Mall, the minister of Akbar As I have said before, it is a part of Todalānanda, Todala Malla's encyclopedia of Sanskrit literature. The other

notable work is Kośalāgama (2822) on town-planning, building of houses, opening of doors, but all these topics are looked at from the point of view of an astrologer. Among the School-books great many belong to Bengal School.

16A. PŪJĀPĀṬHA 2828–2928A.

The oldest work, on the worship of Rāma, in this collection is Śrī-Rāma-paddhati, 2830. The author says, that though there were many incarnations of Viṣṇu, Rāma is not an incarnation but the totality of Brahma. But the standard work of Rāma-worship is Rāmārcana-candrikā by Ānanda-vana, a disciple of Mukunda-vana. It is in the form of a tantra divided into 5 patalas. It is based on Rāma-pūrva-tāpanī and Rāma-uttara-tāpanī upaniṣads and on some kalpas and saṃhitās of the nature of tantras Śiva-lāla Pāṭhaka was a worshipper of Rāma at Benares. He wrote his Rāmārcana-sopāna, Rāma-saparyā-sopāna and Rāmārcanopayogi-samayāhnikaṃ in the 19th century. They were written in the interest of the professors of White Yayur-veda. The last work was composed in Saṃ 1868=1812 A.D. No. 2881, prescribes the worship of Sugrīva and other monkeys along with Rāmacandra. Kāśī-natha also wrote on the worship of Rāma. He identifies Rāma with Brahma and prescribes a form of worship consistent with the theories of Saṃkarācārya. No. 2884, prescribes a Tāntrika form of worship. No. 2886, collects mantras for the worship of Rāma. No. 2887 is Rāma-paṭṭābhiṣeka or the coronation of Rāma. This ceremony is generally performed after the recital of Rāmāyaṇa in a household. It is in fact an imitation of the coronation of Rāma. The next number prescribes the worship of Jānakī. Paṭila-paddhati, No. 2925, is also a liturgy for the worship of Rāma according to the doctrines of all the four sects of Vaiṣṇavas.

There are two processes of performing the Durgā-pūjā, one from the Nandikeśvara-purāṇa and the other from the Kālikā-purāna. The liturgy of Nandikeśvar-purāṇa is to be found in this collection in No. 2828; but in a very dilapidated condition. The oldest works by human authors, are Durgotsava-viveka by Śūla-pāṇi and a work on Durgotsava by Puruṣottama Deva, king of Orissa. But they are not in this collection. Vidyāpati's Durgā-bhakti-taraṅginī, No 2838, deals with Durgotsava in full, commencing with the construction of the thatched root for the Pūja. The work was composed under orders of Dhira-Siṁha Deva of Mithila. Durgotsava-candrika by Rāma-candra Deva, perhaps a Rājā of Purī, is another work on the same worship which praises very highly the mantra of 38 letters. Nos. 2899-2900 also treat of the worship of Durga in Autumn. Durgā in the form of Anna-pūrnā in the spring season is dealt with in No. 2901. No. 2903-2907 treat of the recital of the Caṇḍī.

The worship of Gaṅgā is represented in this collection in No. 2839, Gaṅgā-vākyāvali, written by Vidyā-pati under the orders of Viśvāsa Devī, Rāṇī of Mithilā. It treats of the merits of visiting, saluting and worshipping the river Ganges and of bathing in it and making gifts on its banks to Brāhmaṇas in different holy spots.

Śiva-pūjā;—There are many works on the worship of Śiva, both in the form of a phallic emblem and also in the form of an icon. The Liṅgārcana-candrikā is written in imitation to Rāmārcana-candrikā, by Sadā-śiva, son of Gadā-dhara, son of Viṣṇu of the Daśa-putra family. Śivārcana-dīpikā is a voluminous compilation made subsequent to the age of Bhaṭṭojī and Kamalākara by an unknown author. Kāśi-nātha gives the liturgy of worship-

ping Śiva made of earth. He writes also a work on the merits of worshipping Śiva at dusk, on the 13th day of the moon. No. 2856 treats of the earthen image of Śiva according to Baudhāyana. Nos. 2857 to 2867 treat of the worship of the phallic emblem of Śiva made of earth. No. 2868, speaks of Śiva-pūjā irrespective of the phallic emblem. No 2869, is a liturgy for worshipping the five faces of Śiva. No. 2870 is a liturgy for worshipping the Śiva image made of cow-dung.

Worship of Nṛ-siṃha is represented in this work by two MSS. 2871 and 2872. No. 2873 is Kṛṣṇārcana-candrikā. The images of Kṛṣṇa may be made of gold, silver, copper, jems, stone, wood, iron, conch-shell, brass, bell-metal and white or sacrificial wood. In an index to the work there is given the various forms in which Kṛṣṇa may be worshipped. Kāśī-nātha's Kṛṣṇa-pūjā-taraṅgiṇī gives the liturgy of the worship of Kṛṣṇa; Nimānuja gives that of Gopāla. The cult of Gaṇeśa is represented by two MSS, No. 2872 by Kāśī-nātha and No. 2993 to avoid difficulties. The Sun cult is represented by two works 2894 and 95. The sun worship has now dwindled into a single offering at the beginning or at the end of every religious ceremony and the two works deal with such offering only, called Sūryārghya.

The liturgy of Ṣaṣṭhī, the goddess of facundity is represented in No. 2910; that of Tulaṣī is given in Nos. 2911 to 2916. No. 2918, invests the pippal tree with the holy thread of a brāhmaṇa. The seven ṛṣis Kāśyapa, Bharadvāja, Āṅgirā, Gautama, Vātsa, Parāśara and Māṇḍavya are worshipped in No. 2919. During the four rainy months Viṣṇu goes to sleep and during these months flies and insects become abundant; the Sannyāsīs take a vow on the

full moon day of Āṣāḍha, not to go abroad for fear of killing life and pass their time in worshipping Vyāsa. The process of this worship is given in Nos. 2921 and 2922.

If in a household, the husband and the wife do not agree and always quarrel, it is prescribed that they should make an image of Lakṣmī and Nārāyaṇa in gold and make it over to a Brāhmaṇa couple who do not quarrel. The process of this gift is given in Nos. 2926 and 27.

During the Muhammadan period the Sarayū-pāra country i.e. the tract of land north of Sarayū tried hard to maintain its independence with Gorakh-pur as its chief city. A Brahma-kṣatriya family ruled there for 13 generations; the 14th rājā was Jaya Siṃha. He became a Vaiṣṇava and he was an able ruler. He got manuscripts copied in golden letters and gave them away to Brāhmaṇas. He erected temples of Viṣṇu, planted gardens and orchards, excavated tanks and consecrated gold and silver images of Viṣṇu. He re-named Gorakh-pur as Nārāyaṇa-pura and with the help of pundits he wrote a work entitled Jaya-mādhava-mānasollāsa, which treats fully of the rites of the worshippers of Viṣṇu here named Joya-Mādhava.

There are a few works in this section, which treat generally of worship; one of them is Paribhāṣā by Mahāmahopādhyāya Vardhamāna, son of the well-known Caṇḍeśvara. This Catalogue has two MSS. of Paribhāṣā, namely 2835 and 2836. It gives general rules of worship, as for instance, the rule that before all religious ceremonies the worshipper should bathe and so on.

Deva-pūjā-sāgara, 2843, by Bhaṭṭa Nārāyaṇa Aḍaḍe was composed in 1650 at Puṇā near the Gaṇapati temple

under the patronage of Śāhjī, the father of Śivāji, and his family priest Bhaṭṭa Nārāyaṇa Ārcikara. It deals with general rules of worship. Jñāta-sāra-saṃgraha by Rāmā nuja-dāṣa lays down rules for the worship of the Rāmānuja Sect.

16B. Vrata or Vow. 2929–3017.

Vratas are vows for worship at stated intervals continued for some years. Every time the worship is made, a story is told on the merits of the vow from some purāṇa, and on the last occasion a special worship with homa and other ceremonies is performed. The last ceremony is called udyāpana or the end. Of the works of a general character on vrata, we have Hemādri's big work called Vrata-khaṇḍa which has been published in the Bibl. Ind. series. In the present collection, the oldest of the general works on vrata is by Rudra-dhara, a Maithila brāhmaṇa belonging to the 14th century. Vratārka was written by Gadā-dhara Dīkṣita, son of Cintā-maṇi Dīkṣita. On the general rules for udyāpana or ending of vratas there are many works;—Vratodyāpana-kaumudī, 2974, by Śaṃkara son of Vallāla; Śāmavedi-vrata-pratiṣṭhā-prayoga, 2976, by an unknown author; Vrata-pratiṣṭhā-paddhati, author unknown, 2977; Vratodyāpana-paddhati, 2978; Udyāpana-vidhi, 2979, and 2980. No. 2982 also treats of the same subject. The oldest treatise on an individual Vrata is, 2929, from the Śrī-kara-nibandha. Śrī-kara is an old writer quoted by Jīmūtavāhana in the eleventh century. But his nibandha has not yet been found. This fragment of his nibandha is therefore welcome. This vrata is performed on the eighth day of waning moon in the month of Bhādra. Kokilā-vrata is treated of in 2932 to 2933C. The sacred day for this vrata is the full moon day of Āṣāḍha. It is a worship of Gaurī, the consort of Mahādeva, in the form of a kokilā.

The worship is to continue for a month during which the worshipper should observe absolute continence, bathe every day, lie on the floor and be full of compassion to all creatures. The kathā relates to the conjugal fidelity of Śatrughna, King of Mathurā, to his wife Kīrtimālā because she performed the Kokilā-vrata. Ratha-pratiṣṭhā-paddhati, 2934;—the car festival takes place in the second day of the waxing moon in the month of Āṣāḍha, the consecration of the car may be for all times or for a term of years. When it is for a term of years, it is called a vrata. Vara-Lakṣmī is worshipped in the second Friday in the month of Śrāvaṇa. Her vrata is given in 2935. Vāmana, the sixth incarnation of Viṣṇu, is worshipped on the 12th day of the moon, in the month of Śrāvaṇa, 2936. On the day of the birth of Kṛṣṇa, the eighth day of the waning moon in the month of Bhādra, the worshipper has to fast day and night, without even a drop of water, 2937. Gaṇeśa is worshipped on the 4th day of the waxing moon in the month of Bhādra to ensure success in life, 2938. The seven ṛṣis are worshipped on the 5th day of the waxing moon in the month of Śrāvaṇa. The seven ṛṣis are Kaśyapa, Atri, Bharadvāja, Viśvāmitra, Gotam, Jamadagni and Vaśiṣṭha, the seven great ṛṣis of the Ṛg-veda and seven of the eight ṛṣis who started the gotra system, 2939–41. Haritālikā is a favourite of Śiva, her name is variously explained, she is worshipped for the favour of Śiva and Gaurī. Her vrata in different forms is given 2942–2945. The sacred day of the vrata is the 3rd day of the waxing moon in the month of Bhādra. The offering of a piece of bread or *cāpāti* to the Sun on any day before the sixth day of the waxing moon in the month of Bhādra is prescribed in 2946, called Ravi-roṭā-vrata. The sacred day for the Ananta-vrata is the 14th day of the waxing moon in the month of Bhādra. Viṣṇu in the form of Ananta is worshipped for general

prosperity, the duration of the Vrata is 14 years, 2947–2950. The worship of Kārtika in the last day of the month of Kārtika is a vrata continuing for a term of years. The concluding ceremony is given in 2951. No. 2952 contains a number of vratas (1) plantain-vrata on the third day of the waxing moon in the month of Agrahāyaṇa, continues for 12 months and then comes to an end. (2) Nāma-tṛtīyā-vrata commences on the third day of the waning moon in the month of Agrahāyaṇa and continues for a year. (3) Rasa-kalyāṇa-vrata begins in the month of Māgha and continues for a year (4) Lavaṇa-tṛtīyā, on the 3rd of the waxing moon either in Vaiṣākha or in Bhādra or in Māgh. In this way there are 14 Vratas in this manuscript Budhāṣṭamī-vrata (2953) is to be performed on the eighth day of the waxing moon when the Sun is in the North hemisphere, (uttarāyaṇa) if it falls on a Wednesday. This is to be performed eight times and then comes the concluding ceremony. On the 14th day of the waning moon in the month of Māgha, Siva is worshipped in different forms at the interval of three hours at night and the day is observed as a fast, this is called the Siva-rātri. This is treated of in Nos. 2954–56. No. 2957 enjoins offering of lights to Bhīṣma. Varṣa-kṛtya-paddhati is a priest's manual containing directions for religious ceremonies for all the 12 months in the year. The fast on the eleventh day of the moon is treated in Nos. 2961–2963. Sāka-vrata, 2964, treats of the abstention from vegetables in the month of Srāvaṇa. Bopa-deva explained the term Sāka as flowers, leaves, roots and fruits : but the author includes 10 things in it, namely, root, leaf, shoot, tender shoot, tip, fruit, stem, skin, flower and cover. No. 2965 treats of a peculiar way of worshipping Siva at the last hours of the day on the 13th day of the moon. No. 2966, treats of a vow to worship Gaṇeśa for removing difficulty. It is said that,

Yudiṣṭhira gained his victory because he performed this vrata, on the fourth day of the moon. The next work also treats of the worship of Gaṇesa on the fourth day of the moon. Upāṅga-Lalitā-vrata is a worship of Lalitā, dressed in blue silk with golden colour, with a lotus seed in hand ever ready to grant boons to worshippers. Vaṭa-Sāvitrī is the worship of Vaṭa tree and Sāvitri. Satya-Nārāyaṇa kathā is found in 2971-72. This is taken from a Muhammadan festival called Satya-pīra-pūjā. The Hindus have made the deity Satya-Nārāyaṇa and affiliated his liturgy to the Revā-khaṇḍa of the Skanda-purāṇa. One of these works on Satya-Nārāyaṇa is composed by Vṛndā-vana, an inhabitant of Śyāmā-pura. He is a Sanāḍhya Brāhmaṇa whose home is Bundel-khund and the surrounding countries. The work was composed in 1925 (Sam) = 1869 A.D. The inter-calary month is generally regarded as unholy but it is, in some quarters, regarded as sacred to the Sun, 2983. Sukha-rātrikā-kṛtya: —Sukha-ratri means the new moon day of Kārtika when people abandon themselves to pleasures, illuminate their houses and gamble. Nos. 2985 and 2986 contain a number of short tracts on vratas. No. 2989, treats of pouring ablutions of water and sesamum, to the manes. No. 2991 is on ablution, compiled by Vaidya-nātha Bhaḍa. No. 2992 gives rules for framing resolutions for religious ceremonies. The practice of branding the body with hot pieces of iron in the shape of conch-shell, discus, mace and lotus, the emblems of Viṣṇu, is treated of in 2995. The direction for drawing mystic diagrams are given in 2997 to 3001. No. 3002 gives directions for spinning the holy thread and of wearing it. Jala-yātrā-vidhi, No. 3003, quotes Vaśiṣṭha and says that no religious ceremony is successful unless the worshipper goes to the edge of the water in connection with it.

If a man is not heard of for twelve years and then comes home, he has to perform certain ceremonies, before he is allowed to be seen by his friends and relatives. This subject is treated of in 3003-3006. Kṛṣṇa Siṃha was the Rājā of Rāṇi Rāyapura. He had a pundit named Rāma-lāla, who wrote a work in support of image-worship basing his arguments on the Vedas, purāṇas and smṛtis, the work is called Mūrti-prakāśa. The Śāla-grāma stones come from the northern banks of the Gaṇḍakī on the southern slopes of the Himālayas. No. 3011 contains two works on the auspicious and inauspicious signs in these stones. The phallic emblems of Śiva, known as Vāṇa liṅgas, are obtained from the banks of the Narmadā. No. 3113 treats of the auspicious and inauspicious signs of these sacred stones. Puṣpāvalī (3014) by Śiva-lāla Pāṭhaka treats of the merits derived from offering different flowers to different deities. The next number is a work on the same subject by Mahāmahopādhāya Rudra-dhara of Mithilā.

17. CASTES. 3018-3042.

The first work under this head is Traivarṇika-dharma-nirṇaya i.e. the duties of the three castes by Rudra-candra Deva, Rājā of Kumāon, at the end of the 16th century. It derives its authority from the smṛtis and purāṇas. Gāgā Bhaṭṭa, during the middle of the 17th century, was a great authority on castes, his Jāti-viveka forms a part of Dinakaroddyota, a work written to perpetuate the name of his father. In number 3019, Gāgā Bhaṭṭa, says that Paraśu-rāma after killing Kārtta-vīryārjuna roamed over the whole earth to destroy the Kṣatriyas; at that time the wife of Candra Sena was in the family way. She hid herself in the hermitage of Dālva, but the inexorable Paraśu-rāma, came there to destroy the fœtus. Dālva said that the boy, if born, will not be a Kṣātriya, but a Kāyastha.

The descendants of Candra Sena are known as Candra-senīya Kāyasthas.

Jāti-viveka, No. 3021, is a part of an extensive work entitled Varnāśrama-dharma-dīpa by Kṛṣṇa-govinda-paṇḍita. No. 3022 is also a work on the same subject by Nara-Siṃha but it treats of mixed castes born of marriages, anuloma and pratiloma, i.e. in the proper and reverse order. Parabhū-prakaraṇam, No. 3023, gives an account of the attempt of the Parabhūs in the Marāṭha country to assume the holy thread and to be admitted to the system of clean castes. The attempt was first made by Bālājī, a Parabhū, who was the scribe to Sambhājī, son of Śivājī. This attempt failed. Another attempt was made by Govinda Rao, grandson of Bālājī, at the time of Rajā Sāhu, but this time Govinda Rao was fined two lakhs of Rupees, dismissed from his office and banished from the city of Satāra. The verdict of the Paṇḍitas was that the Parabhū was the illegitimate son of the widow of a Kayastha. He was the worst of the Śūdras, with no caste duties except writing letters. Even a Śūdra should not take water from him or his progeny. The opinion of the Paṇḍitas is dated in the coronation era of Śivaji. The next three works by Vaidya-nātha Bhaṭṭa and Gopī-nātha are on the caste system, clean castes, mixed castes and unclean castes. Gopī-nātha's work gives us much information about castes which are not to be found in the ordinary works on caste system. Saṃgraha-sāraṃ, 3027, treats of geographical distribution of Brāhmaṇas. No. 3028 by Rāma-nārāyaṇācārya is a defence of the custom prevalent among the Sārasvata Brāhmaṇas of eating with the Kṣatriyas. The writer does not believe that the Nandas could extirpate the Kṣatriyas as given in the purāṇas, because even after the Nandas, there were Kṣatriya Kings like Vikramā-

ditya and scholars like Śaka-ḍandī who wrote Mnemonic verses on the Sūtras of Pāṇini; so there *are* Kṣatriyas and the Sārsvata Brāhmaṇas are justified in eating with the Kṣatriyas. No. 3027 thinks that pure Brāhmaṇas are to be found only in the Deccan among the Brāhmaṇas professing the white Yayur-veda and no where else. No. 3030 discusses the question, if a Brāhmaṇa can enter the profession of medicine.

At the end of the last century some paṇḍitas of Benares, headed by Tārācaraṇa, gave an opinion that the Kāyasthas were Kṣatriyas. This created a great agitation and several tracts and opinions were published by paṇḍitas who held the opposite view. This controversy is represented in Nos. 3034 3036, 3038 and 3039. Vaṃśī-dhara-paṇḍita gave an opinion that there are no Kṣatriyas in the Kali era and therefore there should be no eating with the so called Kṣatriyas. There is an opinion dated Saṃ 1900 that the Śāka-dvīpi brāhmaṇas are to be fed as genuine Brāhmaṇas at Śrāddhs.

18. YATI-DHARMA, MONASTIC LIFE. 3042A–3073.

The oldest work in this section is Naimittika-kriyānusandhānaṃ by Brahma Śambhu, composed in the Śaka year 860=938 A.D. It is a smṛti work written for the use of Śaiva sects, specially of the Matta-mayūra-vaṃśa. It has five chapters, initiation, training, striving for emancipation, funeral ceremony and śrāddha. Yati-dharma-saṃgraha by Viśveśvara Sarasvatī quotes another work Yati-dharma-samuccaya, five times in his work, it deals with the following topics, namely, the qualification of the yatis, initiation, taking of the staff, the duties at the death of a yati, his obsequial rite, and the merit of honouring a yati. The yatis should live by mādhukarī, i.e. begging small

quantities of food from many persons like the bee from many flowers, it will be unlawful to live otherwise. Nārāyaṇa-vali is prescribed as a penance for those who live otherwise. Sannyāsīs should never eat in a Śrāddha. The principle duty of one who has renounced the world, is the interpretation of the great sayings of the Upaniṣads. A yati should consider the whole world to be one Brahma (Sec. Nos. 3043–3046). Nos. 3047 and 3048 are abstracts of the previous works, in verse, one containing 263 and the other 246 verses. Sapta-sūtram is a short work on the initiation of a Sannyāsī. The seven Sūtras contain all the duties of a Sannyāsī from his application for Sannyāsa to the end of his life. It is attributed to Śaṃkarācārya. No. 3054 speaks of a fifth stage of a Brāhmaṇa's life in which he throws away his staff, his water-pot and even his cloth. A man suffering from serious illness may renounce the world by a very short process by pronouncing the Praiṣa mantra. This short process is given in Ātura-Sannyāsa. No. 3056, treats of the rules of conduct of a Sannyāsī. Sannyāsa-dīpikā by Saccidanandāśram, a disciple of Nṛ-siṃhāśrama, (3057), Parama hamsa-yati-saṃskāra-paddhati by Ānanda-tīrtha, son of Janārdana Bhaṭṭa, are manuals for the performance of religious rites by the Sannyāsīs. Paryaṅkāśauca-vidhiḥ is a ceremony of cleansing with mud and water the knees, legs, ankles and soles of the feet of a visiting yati. Yati-vallabhā by Viśva-karman, yati-dharma-saṃgrah, anonymous, treat of the duties of yatis. Sannyasa-vidhiḥ by Viśvanātha Bhaṭṭa says that, a man may renounce the world whenever he is convinced of the evanescent character of the world. He may be a student, he may be a house-holder or a forester, he may be engaged in sacrifices or may not be engaged in sacrifices, he may have finished his student life or may not have done so, he may have quenched

his sacrificial fire or may not have a fire at all. A Brāhmaṇa alone is entitled to renounce the world. The author has an extensive work known as yati-saṃskāra-prayoga, this is only a shorter rescention of that work. Yati-bhūṣaṇī on the same subject is by Rāmānanda Tīrtha who was the court paṇḍita of the Kṛṣṇa-nagara Rāja family in Bengal, in the beginning of the 18th century, but he renounced the world and has written more than hundred short works on all conceivable subjects in Sanskrit, not excluding music and other fine arts. Vīra-Siṃha-saṃskāra-prakāśa by Nīla-kaṇṭha, No. 3047, is a manual of Śaiva Sannyāsa. The author is not the Nīla-kaṇṭha of the Mayūkhas, nor is the Vīra Siṃha, the king of Bundelkhaṇḍa. The author is an inhabitant of Benares, his father is Viṭṭhala and his family title is Viḍa. Yati-saṃskāra-vidhiḥ, 3071, treats of the funeral rites of Yatis, they are either to be buried or thrown into the waters of the Narmadā or of the Ganges; no Śrāddha is necessary for them. On the 12th day of his death Nārāyaṇa is to be worshipped in the form of Nārāyaṇavali. The rest of the section treats of the same subject.

19. Miscellaneous. 3074–3077.

The works in this section are chiefly concerned with proper and improper food, things to be avoided in the Kali era and so on.

SYNOPSIS OF CONTENTS.

DESCRIPTIVE CATALOGUE OF SANSKRIT MANUSCRIPTS.

ASIATIC SOCIETY OF BENGAL, GOVERNMENT COLLECTION

VOLUME III

SMṚTI

1846.

1503

A copy of the collection of Saṃhitās brought out by Bhavānī Carana Banerji in Pothi form, on country-made yellow paper, 16 × 5 inches

(1) अत्रि संहिता	Complete in			9	leaves
(2) विष्णु	,,	,,	,,	30	,,
(3) हारीत	,,	,,	,,	5	,,
(4) याज्ञवल्क्य	,,	,,	,,	24	,,
(5) उशनस	,,	,,	,,	2	,,
(6) अङ्गिरः	,,	,,	,,	3	,,
(7) यम	,,	,,	,,	3	,,
(8) आपस्तम्ब	,,	,,	,,	6	,,
(9) सम्वर्त्त	,,	,,	,,	6	,,
(10) कात्यायन	,,	,,	,,	12	,,
(11) बृहस्पति	,,	,,	,,	2	,,
(12) पराशर	,,	,,	,,	12	,,
(13) व्यास	,,	,,	,,	6	,,
(14) शङ्ख	,,	,,	,,	8	,,
(15) लिखित	,,	,,	,,	3	,,

(16) दक्ष संहिता Complete in 5 leaves.
(17) गौतम ,, ,, ,, 9 ,,
(18) शातातप ,, ,, ,, 6 ,,
(19) वशिष्ठ ,, ,, ,, 11 ,,

1847.

10625. **आचारखंडः ।** *Ācāru Khaṇḍaḥ.*

(From Gautama Sūttra.)

Substance, foreign paper. 9⅞ × 5⅞ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 216. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

This seems to be a part of Gautama Dharmaśāstra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथाचारान् प्रवक्ष्यामि—

आचाराल्लभते धर्म्ममाचाराल्लभते धनम् । आचारादेव सुखं आचारादेव मोक्षं प्राप्नुयात् । उत्थाय पश्चिमे यामे शान्तमानसो विनिद्रः सति विरोधे + + + + तत्र संस्थितः समौ प्राणापानौ कृत्वा दिवाकर्म्म समुत्थाप्य दिवाकरेण प्रोत्फुल्लिते पद्मे मानसं हंसं समाश्रयेदङ्गुष्ठमात्रं पुरुषं परापरं ज्योति[तौ]रूपं समालोक्य ।, etc., etc.

It ends :—

प्रातरुत्थाय यथोक्तमखिलं चरेत् एवं क्रियाकाण्डमाच(f)रतो धर्म्मार्थकाममोक्षाणां सिद्धिर्भवति ।

Col. :—

इति गौतमसूत्रोक्ताचारखण्डानि समाप्तानि ।

1848.

3995 गौतमधर्म्मशास्त्रटीका मिताक्षरा ।

A comm. on Gautama Dharmaśāstra, entitled Mitākṣarā

By Haradatta.

Substance, country-made paper 14 × 5½ inches Folia, 123 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,300. Character, Nāgara in a very modern hand. Appearance, fresh. Complete Very corrupt.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ॥

कथं अतक्रभरद्वाजौ व्यत्यस्य [मार्गं] जग्मतुः । वशिष्ठस्यागडालो-मदामालां, प्रजापतिः स्वां दुहितरं ग [भृगु]रामेण पि[तुः] वचनादविचारेण मातुः शिरश्छिन्नमित्यादि माहसमपि धमाणां [धर्म्माणां] स्थानमित्यादि (?)

See L 2396

Colophon :—

इति श्रीहरदत्तकृतायां गौतमीयधर्म्मशास्त्रवृत्तौ मिताक्ष-रायामष्टाविंशोऽध्यायः ।

Post Col. :—

संवत् १९ ।

1849.

8683. *The Same.*

Substance, country-made paper 9½ × 4 inches. Folia, 128 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,550. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete The leaves in the MS are 2, 7, 12-16, 18-26, 28-36, 39, 40, 42-66, 71-144.

1850.

1365. वशिष्ठसूत्रम् । *Vasiṣṭha Sūtram.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara Date, Saṃ. 1550. Appearance, old. Complete.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1253, 913.

Printed several times in India and Europe and translated in the Sacred Books of the East

Post Col. :

संवत् १५५० वर्षे पौषवदि सोमे जोसी पाराशरेण आत्म-पठनार्थं लिखितम् ।

Vasiṣṭha seems to have composed an entire Kalpa Sūtra, the Dharma section only of which has yet been found out. Bühler places it in the eighth century B.C.

1851.

656 मानवधर्म्मशास्त्रम् । *Manava Dharmaśāstram*

A palm leaf manuscript, noticed in L. 1165 in detail. It is dated Śaka 1453, and a facsimile of the last leaf is given facing the notice R. Mitra gives a long list of readings in this MS different from that published by Bhavānī Caraṇ Banerji

1852.

5218. *The Same.*

Substance, palm leaf 14½ × 1¾ inches Folia, 142 Lines, 5 on a page. Śaka 1462 Appearance, old and damaged Character, Bengali. Appearance, old and badly damaged Complete.

Last Colophon :—

इति मानवे धर्म्मशास्त्रे भृगुप्रोक्तायां संहितायां द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :

शुभमस्तु शकाब्दाः १७६२ से ९३७ ॥

तिथौ षष्ठ्यां शुक्रवारे सम्पूर्णा चापि पुस्तिका ।

भुजे ऋतुवेदचन्द्रे शाके मासे च आषाढ़े ॥

विलिखद्रामचन्द्रेण सदा ग्रन्थावलोकिना ।

वरेन्द्र |ति| ष्ठता येन धर्म्मे सं + | + सदा ॥

श्रीरस्तु लेखके । श्रीकृष्णचरणेभ्यो नमः ।

सिद्धिरस्तु क्रियारम्भे वृद्धिरस्तु धनागमे ।

पुष्टिरस्तु शरीरे मे शान्तिरस्तु सदा गृहे ॥

1853.

1396 *The Same*

Substance, country-made yellow paper 19 × 4½ inches Folia, 136. Lines, 6 on a page Character, Bengali of the nineteenth century Appearance, fresh Complete Written in a neat, clear hand

Colophon :

इति मानवे धर्म्मशास्त्रे भृगुप्रोक्तायां संहितायां द्वादशोऽध्यायः ।

समाप्तेषा मनुसंहिता ।

Post Colophon :

जातोऽत्यन्तनिराविले द्विजकुले हर्य्यादिदेवो महान्

जातस्तस्य सुतः सुधार्म्मिक इति श्रीरामदेवो वरः ।

दुर्गाराम इति श्रिया गुणयुतस्तस्यात्मजो भूसुरो

जातस्तत्र चतुर्धुरीण इति च श्रीविश्वरामस्ततः ॥

जातौ तस्य सुतौ सुधार्म्मिकवरौ ख्यातौ च भूमीतले

राधानाथ इतोऽग्रजोऽनुजवरः श्रीप्राणनाथो द्विजः

सप्तश्रीरपुरे पुरा निवसनं तस्यापि चेत् साम्प्रतं

अयोदच्चिराग त्यविवर्तटिनीतीरे च काशीपुरे ॥

क्षिप्रं मानवसंहिता जनहिता तस्याज्ञया मुद्रिता

वंद्यघटाकुलोद्भवभवानीचरणशर्म्मणा ।

1854.

4535. *The Same.*

A copy of Bhavānī Caraṇa Banerjee's printed edition of Manusaṃhitā with Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

1855.

5231. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary

Substance, country-made paper. 11½ × 4½ inches. Folia, 165. In Tripāṭha form Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति मानवे धर्म्मशास्त्रे भृगुप्रोक्तायां संहितायां द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :

वसुविधुविधिमेऽब्दे (?) मेषगे पद्मिनीशे

नखमितकुजघस्रे मानवग्रन्थमेतत् ।

हिमगिरितनुजायाः पादपद्मं विचिन्त्य

स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः कान्तिशर्म्मा ॥

There is also an index to the work in 12 pages, going up to the 82nd leaf of the manuscript.

Last Colophon of the commentary :—

इति वारेन्द्रनन्दनावासीय-भट्ट-दिवाकरात्मज-श्रीमत्कुल्लूकभट्ट-

विरचितायां मन्वर्थमुक्तावल्यां मनुवृत्तौ द्वादशोऽध्यायः ।

इति श्रीकुल्लूकभट्टविरचिता मन्वर्थमुक्तावली समाप्ता ।

1856.

4543. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary

Substance, country-made paper. 16 × 3¾ inches Folia, 92 + 240. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali Date, Śaka 1719. Appearance, fresh. The text is complete in 92 leaves and the commentary in 240. Separately paged.

Post Colophon Statement to the text :—

शकाब्दादि १७१८ । ६ । १५ । २ ।

Post Colophon Statement to the commentary :—

शकाब्दादि १७१८ । ११ । १ । १२ ।

1857.

4418. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary.

Substance, country-made yellow paper. 15½ × 5½ inches. Folia, 264 In Tripāṭha form Character, Bengali Printed in Pothi form Incomplete at the end

1858.

4516. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary

Substance, country-made yellow paper 19½ × 5½ inches. Folia, 264. In Tripāṭha form. Character, Bengali Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Bhavani C. Banerji's edition of Manusamhitā printed in Pothi form.

1859.

4502. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper 16 × 5½ inches. Folia, 265. In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete

A copy of the edition brought out by Bhavani Carana Banerji, in Pothi form, in Saka वेदवागाग्निहिमांशु · 1754.

1860.

4466. *The Same.*

With Kullūka Bhaṭṭa's commentary

Substance, country-made yellow paper 15½ × 5½ inches. Folia, 264 In Tripāṭha form. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end. Up to the verse 123 of the 12th chapter.

Printed in Pothi form.

1861.

1284. मनुटीका। *Manuṭīkā.*

A comm on the Same.

By Medhatithi.

The manuscript consists of 14 bundles

(I) Contains the comm. on the third chapter. Complete in 54 leaves. Lines, 12 on a page. Character, Nagara. Appearance, old.

(II). Contains comm on the fourth chapter Complete in 50 leaves. Forty-seventh missing.

(III) Contains comm on the fourth chapter Complete in leaves from 212 to 260

(IV) Comm on the sixth Complete in 23 leaves

(V) Comm on the eighth. Complete in 108 leaves

(VI) Comm. on the eighth. Complete in 183 leaves of which 32nd is missing.

(VII) Commentary on the ninth. Complete in 153 leaves

(VIII). Comm. on the ninth. Incomplete at the beginning Thirty-five leaves.

(IX). Comm. on the tenth. Complete in 19 leaves of which sixteenth is missing.

(X). Comm on the eighth. Complete in 105 leaves of which 83rd and 84th are missing.

(XI). Comm. on the eleventh. Complete in 36 leaves.

(XII). Comm. on the eleventh Incomplete at the end. Folia, 26.

(XIII). Comm. on the twelfth. Incomplete at the end. Folia, 18.

(XIV). Comm. on the tenth, eleventh and twelfth. Tenth complete in 27 leaves; eleventh in 59, and twelfth in 36 leaves. Dated Saṃvat 1826

Post Colophon :—

संवत् १८२६ ।

This number contains a number of stray leaves also.

1862.

10574. सुखबोधिनी (मनुटीका) ।

Sukhabodhinī, a comm. on the same

By Manirama, son of Gangarama. A mere fragment.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 2-182, of which foll. 33-35, 39-163, 166-177, 179, 181 are missing. Lines, 7-9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and repaired with transparent paper.

10B, इति श्रीमिश्रगङ्गारामात्मजदीक्षित-मणिरामकृतायां मन्वर्थबोधिन्यां मनुव्याख्यायां प्रथमोऽध्यायः ।

Last Col. :—

इति श्री० सुखबोधिन्यां मनुवृत्तौ द्वादशोऽध्यायः समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

It ends :—

आचारवान् भवति विहितानुष्ठाननिषिद्धवर्ज्जनात् यथेष्टां स्वर्गापवर्गरूपां १२६ ॥

1863.

8053. मानवीयन्यायशास्त्रम् (नारदप्रोक्तम्) ।

Mānavīya Nyāya-Śāstram. Attributed to Narada.

The works of Narada and Vrhaspati are regarded as Varttikas to Manu.

Substance, country-made paper. 12 × 4¾ inches. Folia, 4-44. Lines, 7 on a page. Character, modern Newāri. Dated, N.S. 1027. Appearance, fresh.

Copied from a defective MS., it begins and ends abruptly; and leaves lacunæ in many places.

It is a good work on the administration of justice.

Topics : –

10B, ऋणादानप्रकरणम्; 11A, उपनिधिं नाम विवादं समाप्तं (?): 12A, सम्भूयोत्थानं नाम विवादपदं समाप्तं; 12B, दत्ताप्रदानिकं नाम विवादपदं समाप्तं; 14B, अभ्युपेत्याशुश्रूषा नाम पंचमं व्यवहारपदं समाप्तं; 15B, वेतनस्यानपाकर्म्म षष्ठव्यवहारपदं समाप्तं; 16A, अस्वामिविक्रयो नाम द्विप्रभेदः सप्तमव्यवहारपदं समाप्तं; 18A, समयस्यानपाकर्म्म दशमं व्यवहारपदं समाप्तं; 20B, स्त्रीपुंसयोर्विवादपदं; 30B, साहसं नाम विवादपदं समाप्तं; 32B, द्यूतसमाह्वयं समाप्तं; 39A, नारदप्रोक्तायां चौरप्रतिषेधं नाम प्रकरणं समाप्तं; 44B, इति मानवे न्यायशास्त्रे नारदप्रोक्तायां संहितायां न्यायधर्म्मपदानि समाप्तानि ।

Post Col. :—

> शुभ संवत् १८८७ मि ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे द्वितीयातिथौ पूर्व्वभाद्रनक्षत्रे इन्द्रयोगे बृहस्पतिवासरे मिथुनराशौ सवितरि धनुराशिगते चन्द्रमसि एतद्दिने इदं पोष्टकं सम्पूर्णं लिखितमिति ।

1864.

8054 **नारदधर्म्मशास्त्रम् ।** *Nārada-Dharma-Śāstram.*

Substance, Nepalese paper, white on one side and yellow on the other. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara in a Nepalese hand. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

> इति श्रीनारदीये धर्म्मशास्त्रे प्रकीर्णकं नाम व्यवहारपदमष्टादशं समाप्तं शुभं ।

Well known and often printed

1865.

8598. बृहस्पतिप्रणीतं धर्म्मशास्त्रम् । *Dharma-Sastram by Vrhaspati.*

Substance, country paper. 9 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 100. Character, Nāgara. Good. Complete.

Complete in four leaves. The scribe's name is Mahadeva.

Compare printed works.

1866.

9932. याज्ञवल्क्यस्मृतिः । *Yajñavalkya-Smrtiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end

Often printed

1867.

2770. *The Same*

Substance, palm-leaf. 17 × 1½ inches. Folia, 57 Lines, 4 on a page. Character, Bengali Date, Saka 1679. Appearance, old and mouse-eaten

It begins from : –

त्रिः प्राणायामो द्विरन्मृज्य मुखमेतान्युपस्पृशेत् ॥ इत्यादि ॥

Colophon :—

इति याज्ञवल्कीये धर्म्मशास्त्र तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—

नमो याज्ञवल्काय । शुभमस्तु शकाब्दाः १६७९ ।

मार्गे मासि सित पक्षे दशम्यां गुरुवासरे ।

व्यालिखि गङ्गारामेण याज्ञवल्क्य ॥ ॥ ॥

1868.

834. *A commentary on the same.*

By Aparāditya Deva.

For the manuscript see L. 1684.

Post Colophon Statement: —

ॐ श्रीशुभ संवत् १८८८ माघ शुदि पूर्णादश्यां लिखितमिदम-परार्काख्यधर्म्मशास्त्रपुस्तकं श्रीकाश्मीरदेशे मया लालाभिधानकेषु पंडितविप्रसिंहश्रीरामकृष्णाख्यार्थमिति शिवम् ॥

यादृशं पुस्तकं, etc.

This is a commentary on Yājñavalkya's Dharma-Śāstra by Aparāditya, King of Koṅkana, belonging to the Śilahāra family, which claimed their descent from the Vidyādharas. The author was a descendant of King Jīmūta-Vāhana whose altruistic story is given in the drama entitled Nāgānanda.

See Bhandarkar's History of the Deccan.

Aparāditya preceded Vijñāneśvara, a more celebrated commentator of Yājñavalkya.

1869.

8640. *The same commentary.*

Substance, country paper. 14½ × 6½ inches. Folia, 537. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 19,700. Character, Nāgara. Good Complete.

Complete in 298 leaves and three chapters.

The last Colophon: -

इति श्रीविद्याधरवंशप्रभव-श्रीशिलाहार-नरेन्द्रजीमूतवाहना-न्वयप्रसूत-श्रीमदपरादित्यदेवविरचिते याज्ञवल्कीय-धर्मशास्त्र-निबन्धे तृतीयोऽध्यायः ॥ समाप्तं याज्ञवल्कीयधर्म्मशास्त्रोऽयं सम्पूर्णः ॥

1870.

2757. मिताक्षरा ।

A commentary on Yājñavalkya-Smṛti by Vijñāneśvara.

For the MS. see L. 1979. It is a palm-leaf MS. dated L.S. 399=1513 A.D., containing the third chapter only. In leaf 46A, line sixth, it contains the name of Rāmacandra Bhaṭṭacārya Vācaspati, of Nadia as its owner.

श्रीरामचन्द्रभट्टाचार्य्यवाचस्पतीनां नवद्वीपवासिनां पुस्तीयम् ।

1871.

2764. *The Same.*

A commentary to Yājñavalkya-Smṛti by Vijñāneśvara.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 75 to 346. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1562. Appearance, old and discoloured.

The MS. has the first leaf marked 75 and contains the sections on Vyavahāra and Prayaścitta. The first 74 leaves evidently contained the Acara section.

Vyavahāra begins :—

अभिषेकादिगुणयुक्तस्य प्रजापालनं परमो धर्मः तच्च दुष्ट-निग्रहमन्तरेण न सम्भवतीत्यादि ।

Prāyaścitta begins :—

प्रत्यक्षाश्रमिणां नित्या नैमित्तिका धर्म्मा उक्ताः, अभिषेकादि-गुणयुक्तस्य प्रत्यक्षविशेषस्य गुणधर्म्माश्च दर्शिता इत्यादि ।

The Post Colophon Statement :

ॐ स्वस्ति संवत् १५६२ वर्षे शाके १४२८ प्रवर्त्तमाने उत्तरायणगते श्रीसूर्य्ये शिशिरर्त्तौ माघमासे कृष्णपक्षे ८ अष्टम्यां तिथौ रविदिने अद्येह कल्पवल्ल्यां वास्तव्य राजश्रीसिंघविजयराज्य दिसावालज्ञातीयमहं पौतांबरकेणाध्ययनाय तथा च परोपकृतये

लिखितं। तद्मालिवालव्य-उदीच्यज्ञातीय-व्यासगोतमसुत-फांफाकेन लिखितमिदं मिताक्षरं पुस्तकम्।

ग्रन्थसंख्या, आचाराध्याय २४००, व्यवहाराध्याय ४५००, प्रायश्चित्ताध्याय ५००० । श्रीरस्तु ॥

1872.

501 *The same commentary.*

This is a mere fragment, containing a portion of the third or Prāyaścittādhyāya.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 52 (there are two paginations, one coming up to 38 and the other to 14). Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

1873.

826. (मिताक्षरा-व्यवहाराध्यायः)।

The same commentary.

With the text.

Substance, country-made yellow paper. 15½ × 4 inches. Folia, 114. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3,192. Character, Bengali. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins thus :—

नमो विघ्नविनायकाय।

व्यवहारान् स्वयं पश्येत् सभ्यैः परिवृतोऽन्वहमिति ॥

व्यवहारान् नृपः पश्येद्विद्वद्भिर्ब्राह्मणैः सह।

धर्मशास्त्रानुसारेण क्रोधलोभविवर्ज्जितः ॥

अभिषेकादिगुणयुक्तस्य राज्ञः प्रजापालनं परमो धर्म्मः।

\+ + + + + ॥

व्यवहारानिति अन्यविरोधेन स्वात्मसम्बन्धितया कथनं व्यवहारः। यथा कश्चिदिदं क्षेत्रं मदीयमिति कथयति अन्योऽपि तद्विरोधेन

मदीयमिति। तस्य अनेकविधत्वं दर्शयति बहुवचनेन। नृप इति न क्षत्रियमात्रस्यायं धर्म्मः, अपितु प्रजापालने ऽधिकृतस्यान्यस्यापि इति दर्शयति।

1874.

5594. (प्रायश्चित्ताध्यायः)।

The same commentary.

By Vijñāneśvara.

Substance, palm-leaf. 18 × 1½ inches. Folia, 86. Lines, 4, 5 on a page. Character Udiya about 200 years old. Appearance, fair. Complete.

Beg. :—

ॐ नमो गणेशाय।

नत्वा देवं जगन्नाथं सर्व्वकारणकारणम्।

लिख्यते याज्ञवल्क्योक्तप्रायश्चित्तस्य पद्धतिः॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पद्मनाभभट्टोपाध्यायात्मजश्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्यविज्ञानेश्वरकृतौ याज्ञवल्क्यस्य मिताक्षरायां वृत्तौ धर्म्मशास्त्रे तृतीयोऽध्यायः।

श्रीनारायणाय नमः।

1875.

10924. मिताक्षरा। (*Vyavahāra and Prāyaścitta.*)

The same commentary

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 124 (Vyavahāra). There is a mistake in the numbering of the leaves. The 49th leaf is marked 50 and so the mistake continues to the end) + 152 (Prāyaścitta). Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1890. Appearance, fresh. Both the sections complete.

Colophon :—

I. इति याज्ञवल्क्यमुनिशास्त्रगताविवृतिर्न कस्यापि विदिता विदुषः ॥
प्रमिताक्षरा विपुलार्थवती परिपिबतु प्रवणायोरमृतं ॥

Post Colophon:—

समाप्तमिदं व्यवहारशास्त्रं संवत् १८८९ ।

II. इति श्रीभारद्वाज-पद्मनाभभट्टोपाध्यायात्मजस्य श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकविज्ञानेश्वरकस्य कृतौ ऋजुमिताक्षराख्यायां पञ्जिकायां याज्ञवल्क्यधर्मशास्त्रविवृतौ तृतीयोऽध्यायः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८९० । यादृशं ।

1876.

8641. **मिताक्षराविवृतिः (संस्काराध्यायः)** ।

Mitākṣarāvivṛtiḥ, the Chapter on Saṃskāra only.

By Vaidyanātha Pāyaguṇḍe.

Substance, country paper. 12 × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

Incomplete. Thirty leaves only.

It begins :—

श्रीलक्ष्मीरमणं नत्वा लक्ष्मीर्लक्ष्मीधिशुप्रसूः
खेरडामुद्गलापत्यगणेशापत्यकन्यकः । १
महादेवः सुतस्तस्य वेदमूर्तिर्जटान्तवित्
श्रौतस्मार्त्तार्थनिपुणो दीक्षितो राजपूजितः ॥ २
पत्नी यस्याख्यमाक्ष्या साध्यमा तस्य कन्यका
पायगुंडोपाख्यवैद्यनाथपत्नी पतिव्रता ।
मिताक्षरायां विवृतिं तनुते सर्व्वसंविदे ॥ ३

1877.

8455B. मिताक्षराव्याख्या । Mitākṣarāvyākhyā.

(The section on Ācāra.)

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 2–318 and one after 318, not marked. Foll. 10, 11, 14, 15, 16, 70, 72–74, 143, 216–218, 221, 222, 234, 267, 282, 296–299, 301, 302, 312, 313, 315 and 316 are missing. Lines, 12, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured, and repaired.

Many leaves are marked with the letters मि० व्या०. The leaf-marks in many leaves are lost in repairing and there are seven leaves which I fail to locate even tentatively.

It is from the following extract that the work seems to be a commentary on Mitakṣarā (probably by Payaguṇḍe).

2A. .... स्फुटार्थैर्मिताक्षरैः बह्वर्थैर्वाक्यमन्यपदार्थैः ईदृशैर्वाक्यैः विविच्यते स्मृत्यन्तरैकवाक्यतया सति सम्भवे आकांक्षापूरणा + + + + + भ्यां तदसम्भवे सर्व्वथा + + धे विकल्पाभिधानेन च विशदीक्रियते ॥ तत्रानति प्रसङ्गायाह याज्ञेति मननशीलेन याज्ञवल्क्याख्येन कथितं मयूरथं + + + मुनित्वेनभाषणयोग्यता सूचिता तत्त्वस्याप्यतिप्रसक्तत्वादाह मुक्तैरिति वारं वारं विश्वरूपाचार्य्यस्य विकटा अतिगहनार्था या उक्तयो व्याख्यानानि ताभिर्विस्तृतं बहुलीकृतं तथाच तद्व्याख्यातमेव व्याख्यायत इति सूचितं एवं योगियाज्ञवल्क्य-स्मृतिव्याख्यानेपि न प्रतिज्ञाहानिरिति बोध्यं न चैवं तद्व्याख्यानस्वव्याख्यानयोर्वै-लक्षण्याभावेपि बुधानां तत एव इष्टसिद्धा किमेतत्प्रयासेनात आह बलैरिति ......
.... अत आह याज्ञेति विशेषाप्रसिद्धेराह कश्चिदिति प्रश्नोत्तराभ्यां रूप्यते रूपीक्रियते तत् प्रश्नोत्तरं रूपं यस्य तद्वा प्रश्नो मुनीनामुत्तरं याज्ञवल्क्यस्य कथेति स्वकृतपद्यसमूहरूपसंहितारूपेण स्वशिष्यान् प्रतीति शेषः ।

It ends with Vṛṣotsarga, as directed by Āśvalāyana.

1878.

9279. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 76. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,040. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Prose. Generally correct.

This seems to be a commentary on a portion of Mitākṣarā, noticed by Dr. R. Mitter under No. 1979.

1879.

2979. बृहत्पाराशरः । *Bṛhat Pārāsara.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5 inches. Folia, 98. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1863. Appearance, fresh. Complete in 12 chapters.

The last Colophon :—

इति श्रीवृद्धपाराशरे धर्मशास्त्रे सुव्रतप्रोक्तसंहितायां योगोपदेशो नाम द्वादशोऽध्यायः ।

But in all other colophons it is styled बृहत्.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८६३ ।

This is a complete code of laws for the guidance of the Hindus. For a complete description of the work, see L. 2294 and I.O. Catal. No. 1289.

This is put in the I.O. Catal. among the original institutes of law. But it rather partakes of the character of a Purāṇa, being a Ṣaṭ-saṃvāda or coming down through the interlocution of six or three sets of enquirers and teachers.

1880.

8685. **बृहत्पाराशरधर्म्मशास्त्रम्** । *Bṛhat-Parāśara-Dharma-Śāstram.*

Substance, country paper. 11 × 5 inches. Folia, 72. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 3,300. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. Fragmentary.

I.O. Vol. III, p. 372.

1881.

7833. *The Same.*

With a commentary.

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 13 by counting. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A mere fragment, containing one leaf, with no leaf-mark and five marked 6–11, one marked 27 and five at the end, the first of which is marked 31 and the last 40, the intermediate ones being without leaf-marks.

We have the following Colophon in 10A :—

इति बृहत्पाराशरीये धर्म्मशास्त्रे सुव्रतप्रोक्तायां षट्कर्म्मणि स्नानविधिः ।

1882.

8688. **वृद्धपाराशरीयधर्म्मशास्त्रम्** । *Vṛddha-Parāśarīya-Dharma-Śāstram.*

Substance, country paper. 11 × 4½ inches. Folia, 27–34 (wanting 32). By counting 7. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 56. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Fragmentary.

The Colophon in leaf 34 runs thus :—

इति वृद्धपाराशरीयधर्म्मशास्त्रे सुव्रतप्रोक्तायां संहितायां देवपूजाविधिः ।

The Chapter on देवार्चन *begins* :—

देवार्चनमहं वक्ष्ये यदुक्तं मुनिभिः पुरा
वैदिकैरेव तन्मन्त्रैर्येऽन्ये यैस्तस्य तैरपि । १
अर्चयन् वैदिकैर्मन्त्रैर्नानुग्रहमपेक्षते
वैदिकोऽनुग्रहस्तस्य किं वेदादधिकं परं । २
ब्रह्मणां वैधमैर्मन्त्रैर्विष्णुं स्वैः शङ्करं स्वकैः
अन्यानपि तथा देवान् अर्चयन् निजमन्त्रकैः ॥ ३
मन्त्रन्यासं पुरा कृत्वा स्वदेहे देवतासु च
गायत्र्योंकारन्यस्ताङ्गः पूजयेद्विष्णुमव्ययं । ४ ।

1883.

10730. **पराशरधर्म्मशास्त्रम् ।** *Parāśara-Dharma-Śāstram.*

Substance, palm-leaf. 22 × 2 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Character, Newari. Date, N.S. 263 = 1143 A.D. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon :—

पराशरधर्म्मशास्त्रे द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

समाप्तं चेदं पाराशरं धर्म्मशास्त्रमिति । संवत् २६३ श्रीभीमार्ज्जुनस्य ।

Beginning :—

अथा [तो] हिमशैलाग्रे देवदारुवनाश्रये ।
व्यासमेकाग्रमासीनं ऋषिं पृच्छन्ति धार्म्मिकम् ॥
मानुषाणां हितं धर्म्मं वर्त्तमानकलौ युगे ।
शौचाचारं यथाशक्ति वद सत्यवतीसुत ॥
श्रुत्वा च ऋषिवाक्यानि व्यासः शिष्यर्क्कसन्निभः ।
प्रत्युवाच महातेजाः श्रुतिस्मृतिविशारदः ॥
पृच्छहं सर्व्वतत्त्वज्ञस्तथापि न ब्रवीम्यहं ।
पृच्छामि पितरं स्वीयमिति व्यासः स्थितो मुनिः ॥

ततश्च ऋषयः सर्व्वे धर्म्मतत्त्वार्थकांक्षिणः ।
ऋषिं व्यासं पुरस्कृत्य गता बदरिकाश्रमं ॥, etc., etc.

This being the oldest MS. known of the work, it would be interesting to compare it with the current editions.

Along with these is a fragment of a palm-leaf MS. of a Smṛti work marked in letter numerals 100–102, one palm-leaf marked 8 in the same script, and three others, one of which is in Maithila script.

1884.

8627. *The Same.*

Substance, country paper. 11 × 5 inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Good. Incomplete.

Eleven leaves only.

1885.

11006. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 11–14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1881 Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीपाराशरे धर्म्मशास्त्रे सकलप्रायश्चित्तनिर्णयो नाम द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

सं ५६२० (?) ॥ संवत् १८८१ मार्ग शुक्लपक्ष दशमी १० बुधवार ।

1886.

8686. परोशरमाधवः । *Parāśara-Mādhavaḥ.*

Substance, country paper 12 × 5 inches. Folia, 155. Lines, 12 on a page Extent in ślokas, 6,200 Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. Leaves 1–50 of the third chapter.

Printed in Bibl. Ind. Series.

1887.

2428. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 5¼ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A mere fragment.

Begins :—

पराशरमाधवे अथ रहस्यप्रायश्चित्तानि अभिधीयन्ते ।

6A. इति रहस्यप्रायश्चित्तम् । संवत् १६० (?)

महाभारते ।

The MS. ends :—

ये नास्तिका निष्क्रियाश्च गुरुशास्त्रातिलङ्घिनः ।

अधर्मज्ञा गताचारास्ते भवन्ति गतायुषः । श्लो १३६ ।

1888.

1895. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. The second chapter only.

Col. :—

इति श्रीमहाराजाधिराजपरमवैदिकमार्गप्रवर्त्तक-श्रीवीर-बुक्कणभूपालसाम्राज्यधुरंधरस्य माधवामात्यस्य कृतौ पराशरस्मृति-व्याख्यायां माधवीयायां द्वितीयोऽध्यायः ।

The whole of the work has been printed in Bibl. Ind.

1889.

877.

पराशरस्मृतिः ।

विनायकपण्डितकृत-विद्वन्मनोहराख्य-टीकासहिता ।

The same with a commentary by Vināyaka Paṇḍita.

For the manuscript see L. 1793.

The commentator is also known by the name of Nanda Pandita, and is the son of Dharmādhikārī Rāma Pandita.

Nanda Pandita professes to base his commentary entirely on that by Mādhavācārya.

माधवाचार्य्यनिर्द्दिष्टव्याख्यामार्गानुसारिणः ।
स्खलनेऽपि न मे दोषः परप्रत्ययगामिनः ॥

Post Col. :—

शुभमस्तु सर्व्वजगतां कल्याणमस्तु यजमनः लेखकः ॥

1890.

9207. यमस्मृतिः । *Yama-Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

See Infra, No. 1901, p. 28.

It begins :—

ॐ नमः श्रीसूर्य्याय ।

अगस्त्य उवाच ।

प्रतिग्रहधनो विप्रो वदन्त्येवं महर्षयः ।
अयान्ये च नरकगतिं कथमेतदसंशयं ॥ १ ॥
प्रतिग्रहे गृहीते तु कां गतिं तु द्विजो व्रजेत् ।
कथं वा नरकान्मुच्येतन्मे ब्रूहि यथायथं ॥ २ ॥

आदित्य उवाच ।

प्रतिग्रहः काश्यपेय मध्वास्वादो विषोपमः ।
ब्राह्मणस्य भवेत् पापं दाता धर्म्मेण पूज्यते । ३ ॥
जपो होमस्तपोदानं स्वाध्यायादि कृतं शुभं ।
दातुः प्रयच्छते विप्रो ऽतो न स्वर्गम[व]ाप्नुयात् । ४ ॥
तारणाय गृहीता तु प्रायश्चित्तं समाचरेत् ।
सधर्म्मो नश्यते विप्रे प्रायश्चित्तमकुर्व्वति । ५ ॥

प्रतिग्रहो ब्राह्मणास्य विद्वांसो मे अपेक्षतः (?)
यथा देवाः प्रयच्छन्ति स्वान् लोकान् पूजिता नरैः । ६ ॥
एवं विप्रोऽपि लोकांस्तैः पूजया सम्प्रयच्छतः ॥
एतदर्थञ्च विद्वद्भ्यो देयं दानञ्च यत्नतः । ७ ॥
अन्वेष्यान्वेष्य सततं आत्मनः शुभमिच्छता
यथा पुण्यं शुभं कश्चिदन्वेष्यान्वेष्य यत्नतः । ८ ॥

It ends :—

एवं तत्पापतो मुच्येदन्यथा नरकं व्रजेत्
वैतरणीं प्रतिगृह्णन्ते तव दद्यमहाभयं । ९६ ।
वैतरणीं निमज्जेत यावदाहूतसंप्लवं
रक्तोदपूयमांसाद्यैर्वसेत् कल्पत्रयं नरः । ९७ ।
अनुग्रहं तस्य तस्मात् शास्त्रोक्तविधिनाचरेत्
प्राजापत्यत्रयं कुर्य्यादथवा शतभोजनं । ९८ ।
जपेद्वासस्य कामीय शिवसङ्कल्पमेव च
रथन्तरं वामदेव्यमुच्यते तेन किल्बिषात् । ९९ ।
हिरण्यकासमन्वितः ॥ विन्यते यः स पापाच्च न स पापेन
लिप्यते ॥

Colophon :—

इति यमप्रणीता स्मृति[ः] समाप्ता ।

Different from the I.O. Manuscript, Vol. III, p. 389A, No. 1329.

But it is the same as Aruṇa Smṛti No. 1901 below.

1891.

1357. यमस्मृतिः ।

Substance, country-made paper. 10¾ × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

There are two separate works going under the name of Yama Smṛti. This is a short work on expiation. For

another see I.O. Catal. No. 1329, the extent of which is 99 ślokas.

Beginning : –

सुखासीनं यमं दृष्ट्वा पृच्छन्ति स्म महर्षयः ।
प्रायश्चित्तविधिं सम्यग् वक्तुमर्हस्यशेषतः ॥
श्रुत्वा महर्षिवाक्यानि ध्यात्वा चैव यमोऽब्रवीत् ।
पृच्छयन्त्ववहिता विप्राः प्रायश्चित्तविधिं शुभम् ॥

End :—

आमग्निनानां विप्राणां स्नातानां तु विशेषतः ।
विघ्नमाचरते यस्तु न मार्जयंत्वघातकम् ॥

Colophon : –

इति धर्मशास्त्रे यामीस्मृतिः समाप्तं शुभम् ॥

1892.

1154. *The Same.*

(पूर्वोक्तयमस्मृतितोविभिन्नमेतत् पुस्तकम्) ।

Substance, country-made paper. 11 × 1½ inches. Folia, 14. Lines, 6 to 9 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Several times printed.

Colophon :—

इति धर्मशास्त्रे पञ्चमोऽध्यायः ॥ ५ ॥ यमस्मृतिः सम्पूर्णा ॥

1893.

1366. **शातातपस्मृतिः ।** *Śatātapa Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 10, to 16 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, oldish. Complete.

The manuscript is written in two different hands ; the first four leaves are in a neat, small hand and generally

correct; the last three leaves are in a large and clumsy hand and very incorrect.

Many different works go under the name of Śātātapa Smṛti. See Cat. Cat., Vol. I. The present work agrees generally with I.O. Catal. No. 1361, p. 398. But the number of verses here, after the last prose portion, are not 139 as in I.O., but are 140. The last verse agrees, but not the last but one.

1894.

1152. व्यासस्मृतिः । *Vyāsa-Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara Appearance, old. Complete.

Ofen printed.

1895.

1358. हारीतस्मृतिः । *Hārīta-Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 3½ inches. Folia, 23. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Appearance, old. The first leaf is missing.

One of the twenty original institutes of law, printed in Calcutta, and described in I.O. Catal. No. 1372 and Bik. 394.

1896.

1203. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5½ inches. Folia, 84. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1888. Appearance, fresh. Complete in eight chapters.

Post Col. :—

संवत् १८८८ । शुभमस्तु ॥

Eight chapters.

1897.

2507. बुधस्मृतिः । *Budha-Smṛtiḥ.*

For the manuscript and the work see L. 2671. The whole of the text is given in Cs. Vol. II, No. 25.

Post Col. :—

श्रीरामार्पणमस्तु ॥ ग्रन्थसंख्या २५ श्लोक ॥

1898.

10143. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 4 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

An original text of the Smṛtis. See L. 2671.

1899.

8353. पुलस्त्यस्मृतिः । *Pulastya-Smṛtiḥ.*

Substance, Srirampore paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पुलस्त्यप्रोक्तं धर्म्मशास्त्रं समाप्तम् ।

Post Col. :—

मालवी शिवनारायणस्यो विजयतेतरां श्रीत्रिलोचनेश्वराय नमः ।

Printed in Calcutta.

1900.

8350. व्याघ्रपादस्मृतिः । *Vyāghrapāda-Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 11-17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

End :—

प्रणम्य शिरसा श्रीमद्‌व्रिश्टोमफलैः सह ।

व्याघ्रपादेन व्याख्यातं धर्म्मशास्त्रोत्तमोत्तमम् ॥

Col. :—

इति व्याघ्रपादस्मृतिः समाप्ता ।

1901.

8339. **अरुणस्मृतिः ।** *Aruṇa Smṛtiḥ.*

Substance, foolscap paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Character, modern Nāgara. Date, S. 1960. Appearance, fresh. A fragment.

In the form of a dialogue between Aruṇa and Āditya.

This is the same work as noticed in No. 1890.

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अरुणोवाच ।

प्रतिग्रहधनो विप्रो वदन्त्येवं महर्षयः ।

अन्ये च नरकगतिं कथमेतदसंशयं ॥

प्रतिग्रहे गृह्णीते तु कां गतिं तु द्विजो व्रजेत् ।

कथं वा नरकान्मुच्येत् तन्मे ब्रूहि यथातथं ॥

आदित्य उवाच ।

प्रतिग्रहः काश्यपेय मध्वास्वादो विषोपमः ।

ब्राह्मणाय भवेन्नित्यं दाता धर्म्मेण युज्यते ॥

Colophon :—

इति श्री अरुणस्मृतौ धर्म्मशास्त्रे अरुणसूर्य्यसंवादे प्रतिग्रह-प्रायश्चित्तनिर्णयो नाम प्रथमोऽध्यायः ।

Post Col. :—

श्रीमद्विक्रमवत्सरेण शुभगे खखपंकभूमिर्मिते (?)

वर्षे राक्षसनाम्नि मास पउषे शुक्ले यमे भास्करे ।

श्रीकालीचरणात्मजेन सुधिया रघुनाथरामेण यत्
तेनेदं लिखितं स्वपाणिकमलेनाग्र्यं हि बदगाम्नुतौ ॥

1902.

8198. **भारद्वाजसंहिता।** *Bharadvāja-Saṃhitā.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 5¼ inches. Folia, 5–22. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1876. Appearance, old and discoloured.

There are two batches of leaves :—

I. 5–11, and II. 12–22. Although the leaf-marks are consecutive, there is a considerable gap between the two batches.

It is a Vaiṣṇava work inculcating faith and devotion and giving rules of devotional observances. For a full description of the work see L. 2819.

I.

11B, इति श्रीभारद्वाजसंहितायां न्यासोपदेशः प्रथमोऽध्यायः—

अथानुकूल्यमुख्यानि प्रपन्नाङ्गानि(?) विस्तरात् ।
धर्म्माणां तद्विशिष्टानां स्वरूपं च निबोधत ॥

इति द्वितीयोऽध्यायः—

अथ स्वधर्म्मनिरतः प्राज्ञो भक्तः सुलक्षणः ।
तत्त्वेवाभिरतो ह्यत्र प्रपन्नः सिद्धिमाप्नुयात् ॥ १
यथाह विहितैस्तैस्तैः संस्कारैः संस्कृतः क्रमात् ।
स चैवात्मा गुणोपेतस्तानि तानि व्रतानि च ॥ २ ॥
ध्यात्वा नारायणं देवमादौ कर्म्माण्यपेक्षतः ।
तस्य—Here ends fol. 11.

II.

Fol. 12 begins with the last half of a śloka marked 26. कालेनकान्यमाप्नोति नरो विगतकल्मषः ।

13A, इति श्रीभारद्वाजसंहितायां परिशिष्टे प्रथमोऽध्यायः; 17A, ० द्वितीयोऽध्यायः; 19B, तृतीयोऽध्यायः; (Last Col.) ० चतुर्थोऽध्यायः।

Post Col. :—

सं १८७६ मार्गशीर्षशुक्लपक्षस्य त्रयोदश्यां।

1903.

1163. वशिष्ठस्मृतिः। *Vasiṣṭha-Smṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 5½ inches. Folia, 38. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1140. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1903. Appearance, fresh. Complete.

On religious duties enjoined on the Vaiṣṇavas.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1339.

Post Colophon :—

संवत् १९०३।

1904.

1046. आपस्तम्बीयधर्म्मशास्त्रम् *or* आपस्तम्बस्मृतिः।

Āpastambīya-Dharma-Śāstra or Āpastamba-Smṛtiḥ.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

A comprehensive work on expiation, complete in ten chapters, of the Āpastamba School of Black Yajūr Veda.

For the beginning and end see I.O. Cat. 1313.

Col. :—

इति आपस्तम्बीये दशमोध्यायः।

समाप्तश्चेदमापस्तम्बप्रोक्तधर्म्मशास्त्रम्॥ शुभमस्तु॥

1905.

3039. चतुर्विंशतिमतम्। *Caturviṃśatimatam.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 28. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1815. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति चतुर्विंशतिमुनिप्रोक्तं स्मृतिसारं समाप्तम् ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८१५ मीः काः सुः वः १४ ।

For the beginning and the end of the work, see Bik. p. 369.

The work gives an analysis of the views of the twenty-four Ṛṣis of old who are renowned for their works on Hindu law, embracing the three sections of Ācāra, Prāyaścitta and Śrāddha, in 544 verses of the anuṣṭubh metre The MS. does not give the colophons of the topics treated of in the work.

The earliest quotation is in Smṛti-Candrikā of Devanna Bhaṭṭa, see I.O. Catal. No. 1373, p. 405.

1906.

8079. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 11×5 inches. Folia, 34. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

मनुना याज्ञवल्क्येन विश्वामित्रेण चात्रिणा ।
विष्णुना च वशिष्ठेन व्यासेनोशनसा तथा ॥
आपस्तम्बेन वत्सेन हारीतगुरुनारदैः ।
पराशरेण गार्ग्येण गौतमेन यमेन च ॥
बौधायनेन दक्षेण शङ्खेनाङ्गिरसा तथा ।
शातातपेन सांख्येन सम्वर्त्तेन तथैव च ॥
चतुर्विंशतिभिः शास्त्रं वृद्धं लोकहिते रतैः ।
ये (?) धर्मरक्षणार्थाय संक्षेपेण महात्मभिः ॥ ४ ॥

एतज्ज्ञात्वा द्विजः शौचं धर्म्मं स्मरति नित्यशः ।
तस्मात् सर्व्वप्रयत्नेन शौचमेतदुदीरयेत् ॥
सर्व्वात्मने नमस्कृत्य ब्रह्मणेऽमिततेजसे ।
धर्म्मांश्चतुस्त्रिवेदोक्तान् स्वर्गादिफलदायकान् ॥
वर्णानामाश्रमाणां च आचारकथनं शुभं ।
सर्व्वेषामेव धर्म्माणां शौचं पूर्व्वं विधीयते ॥

There are 522 ślokas only.

End :—

सर्व्वाचारो गोगुरुब्राह्मणानां
देवादीनां मुच्यते सर्व्वपापैः ।
विद्यावित्तं पुत्रपौत्रादियुक्तः
पश्चान्मोक्षं गच्छते शाश्वतं यत् ॥
मनवे याज्ञवल्क्याय विश्वामित्राय चात्रिणे ।
... ...
... ...
चतुर्विंशति संख्येभ्यो मुनिभ्यस्तु नमोनमः ।

Col. :—

इति चतुर्व्विंशतिमुनिभिः प्रोक्तं चतुर्विंशतिमतस्मृतिः समाप्ता ।

1907.

10044. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 3¾ inches. Folia, 36, most of which are written in a modern hand. But foll. marked 2, 15, 16, 28–36 are of an old MS., dated S. 1592. Character, Nāgara. Lines, 6 on a page. Complete.

Beg. :—

मनुना याज्ञवल्क्येन विश्वामित्रेण चात्रिणा ।
विष्णुना च वशिष्ठेन व्यासेनोशनसा तथा ॥ १ ॥
आपस्तम्बेन वत्सेन हारीतगुरुनारदैः ।
पाराशरेण गार्ग्येण गौतमेन यमेन च ॥ २ ॥

बौधायनेन दक्षेण शङ्खेनाङ्गिरसा तथा ।
शातातपेन साङ्ख्येन सम्बर्त्तेन तथैव च ॥ ३ ॥
चतुर्विंशतिभिः शास्त्रं दृष्टं लोकहिते रतैः ।
ये(?) धर्म्मरक्षणार्थाय संक्षेपेण महात्मभिः ॥ ४ ॥

Colophon :—

इति चतुर्विंशतिमतं धर्म्मशास्त्रं समाप्तं ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १५८२ समये कुआर सुदि परीवा मङ्गलवारे लिखितं पुस्तकं धर्म्मदासेन । शुभमस्तु ॥ लिखावतं प्रयागदासेन पुस्तकं । दुर्गादेव्यै नमः ।

Three lines more in a different hand, containing quotations.

1908.

8625. *The Same.*

Substance, country paper. 11 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Dated, Saṃ. 1698 Good. Complete.

Complete in 17 leaves and 546 verses.

Copied in Saṃvat 1698 वरवर्षे फाल्गुणवदि अमावास्यां रविवासरे अद्येहकलभावास्तव्यं आभ्यन्तरभटमेवाड़ीज्ञातीय च० भट० रामजीसुतहारकादास लषितं ।

It begins :—

मनुना याज्ञवल्क्येन विश्वामित्रेण चात्रिणा ।
विष्णुणा च वशिष्ठेन व्यासेनोशनसा तथा ॥
आपस्तम्बेन वत्सेन हारीतगुरुनारदैः ।
पाराशरेण गार्ग्येण गौतमेन यमेन च ॥
शातातपेन साङ्ख्येन सम्बर्त्तेन तथैव च ।
बौधायनेन दक्षेण शङ्खेनाङ्गिरसा तथा ॥

चतुर्व्विंशतिभिः शास्त्रं दृष्टं लोकहिते रतैः ।
धर्म्मसंरक्षणार्थाय संक्षेपेण महात्मभिः ॥
एतद्धि ज्ञात्वा द्विजश्रेष्ठं धर्म्मं स्मरति तत्त्वतः
तस्मात् सर्व्वप्रयत्नेन शास्त्रमेतदुदीरयेत् ॥
सर्व्वात्मने नमस्कृत्य ब्रह्मणेऽमिततेजसे ।
धर्म्मानूचुस्त्रिवेदोक्तान् स्वर्गादिफलदायकान् ॥
वर्णानामाश्रमाणाञ्च आचारकथनं शुभं ।
सर्व्वेषामेव धर्म्माणां शौचं पूर्व्वं विधीयते ॥

1909.

3038. **चतुर्विंशतिमतव्याख्या ।** *A comm. on the same.*

By Bhaṭṭojī Dīkṣita.

For the manuscript and the work see L 4023. The number of the leaves of the manuscript is 58 and not 114 as given by Rājendralāla. The MS. contains the commentary on the Ācāra section only of Caturviṃśatimunimata or shorter, Caturviṃśatimata.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८६५ शाके १७३० भाद्रे कृष्णे द्वितीयायां सौरौ परिपूर्त्तिं पुस्तमगमत् ॥ सीतारामाभ्यां नमः ।

1910.

10478. *The Same.*

(आचारकाण्डम्)

By Bhaṭṭojī Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 8½ × 3¼ inches. Folia, 88 of which the first seven are missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,144. Character, Nāgarā of the eighteenth century. Appearance, discoloured and old.

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणाब्धिपारंगम-श्रीभट्टोजीभट्ट-विरचिते चतुर्विंशतिस्मृतिव्याख्याने आचारकाण्डं संपूर्णम् ॥

1911.

10011. *The Same.*

(आह्निककाण्डम्)।

Substance, country-made paper. 10 × 4¾ inches. Folia, 62. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1769. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथाह्निकं लिख्यते ।

तत्र माधवीये कूर्म्मपुराणे ।

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय धर्म्ममर्थं विचिन्तयेत् ।

कायक्लेशं तदद्भुतं(?) ध्यायीत परमेश्वरम् ॥

सूर्य्योदयात् प्राक् अर्द्धप्रहरे द्वौ मुहूर्त्तौ तत्र आद्यो ब्राह्म[ः](मः)

द्वितीयो रौद्रः । तदुक्तं विष्णुपुराणे ।

रात्रः पश्चिमयामस्य मुहूर्त्तो यस्तृतीयकः ।

स ब्राह्म(म) इति विज्ञेयो विहितः स्वप्रबोधने ॥ इति ।

तत्र स्वापे प्रायश्चित्तमुक्तं स्मृतिचन्द्रिकायां-

ब्राह्मे मुहूर्त्ते या निद्रा सा पुण्यक्षयकारिणी ।

तां करोति च यो मोहात् पादकृच्छ्रेण शुध्यति ॥

तत्र चिन्तनियमनमर्थविशेषं दर्शयति विष्णुः ॥

उत्थायोत्थाय बोद्धव्यं किमद्य सुकृतं कृतं ।

दत्तं वा दापितं वापि वाक् सत्या चापि भाषिता ॥, etc., etc.

End :—

एवं निरूपितस्याह्निकस्य करणे श्रेयोऽकरणे प्रत्यवायः ।

तदुक्तं कूर्म्मपुराणे

इत्येदखिलं प्रोक्तं अहन्यहनि वै मया।
ब्राह्मणानां + + कृत्यमपवर्गफलप्रदम् ॥
नास्तिक्यादथ चालस्याद्ब्राह्मणो न करोति यः।
स याति नरकान् घोरान् कालयोनौ प्रजायते।
नान्यो विमुक्तये पंथा मुक्ताऽऽश्रमविधिं स्वकम् ॥
तस्मात् कर्म्माणि कुर्व्वीत तुष्ट्यै परमेष्ठिनः ॥ इति।

Colophon :—

इति श्रीलक्ष्मीधरसूरेः सूनुना भट्टोजीदीक्षितकृतचतुर्विंशति-मतव्याख्यायामाह्निकं समाप्तं ॥

Post Colophon :—

संवत् १७६८ शुभकृतनामसंवत्सरे आश्विनकृष्णामावास्यायां तद्दिने पुस्तक लिखितं समाप्तः ॥

1912.

842. *The Same.*

(श्राद्धकाण्डम्)।

For the MS., see L. 1701.

This is a fragment of the commentary on Caturviṃśati-munimata, by Bhaṭṭoji Dikṣita.

This fragment comprises the commentary on the third section, i.e. on Srāddha.

The authorities consulted are :—

1A, ब्रह्माण्डपुराणम्। विष्णुधर्म्मोत्तरे। शङ्खः। आदित्यपुराणम्। देवलः। व्यासः। याज्ञवल्क्यः। 2A, पद्मपुराणम्। विज्ञानेश्वरस्तु। मनुः। 2B, स्मृत्यन्तरे। हेमाद्रौ। याज्ञवल्क्यः। वृद्धवशिष्ठः। 3A, शङ्खः। देवलः। विष्णुधर्म्मोत्तरे। 3B, याज्ञवल्क्यः। शौनकः। वृद्धमनुः। वृहन्मनुः। 4A, आदिपुराणे। ब्रह्माण्डपुराणे। इति माधवः। 4B, देवलः। माधवादयः। नागरखण्डे। 5A, सुमन्तुः। गर्ग्गः। वृद्धगर्ग्गः। 5B, भृगुः। हेमाद्रिकाराः। पुलस्त्यवचनात्। मरीचिः। 6A, हेमाद्रिः। मनुः। ब्राह्मे। याज्ञवल्क्यः। सुमन्तुः। 6B, मनुः।

हेमाद्रौ पुराणवचनम् । व्यासः । 7A, यमः । शातातपः । बृहस्पतिः । मरीचिः भविष्यपुराणे । 7B, मरीचिः । अत्रिः । हेमाद्रिः । देवस्वामिमाधवपारिजात-कारप्रभृतयः । 8A, ऋष्यशृङ्गः । देवलः । हारीतः । 8B, हेमाद्रिमतं पारिजातादौ । 9A, याज्ञवल्क्यः । बृहत्पराशरः । पाद्मे । पराशरः । वृद्धशातातपः । 9B, हेमाद्रिः । 10A, कालादर्शे । कात्यायनः । 10B, विष्णुपुराणे । अत्रिः । देवलः । याज्ञवल्क्यः । शङ्खवचनम् । 11A, मात्स्ये । अत्रिः । वायवीये । आदित्य-पुराणे । व्यासः । माधवः । मार्कण्डेयपुराणे । मरीचिः । मार्कण्डेयः । 11B, देवलः । भविष्यपुराणम् । माधवः । हारीतः । मार्कण्डेयः । 12A, अत्रिः । मार्कण्डेयपुराणे । यमः । श्राद्धमात्स्ये । 12B, मनुः । शातातपः । बौधायनः । मात्स्ये । आदित्यपुराणे । मरीचिः । 13A, यमः । ब्रह्माण्डे । याज्ञवल्क्यः । 13B, माधवः । शङ्खः । वृद्धवसिष्ठः । याज्ञवल्क्यः । मात्स्ये । 14A, याज्ञवल्क्यः । गार्ग्यः । 14B, आश्वलायनः । प्रचेताः । शौनकः । 15A, ब्रह्मपुराणे । शौनकः । पैठीनसिः । 15B, याज्ञवल्क्यः । मार्कण्डेयः । स्मृतिचन्द्रिका । हेमाद्रिः । 16A, स्मृत्यर्थसारे । 16B, शौनकः । मनुः । 17A, पारस्करः । जमदग्निः । 17B, वायुपुराणम् । देवलः । विष्णुधर्मोत्तरे । मात्स्ये । 18A, याज्ञवल्क्यः । देवलः । बृहस्पतिः । माधवीये । पारिजाते । वृद्धशातातपः । 18B, स्मृतिसंग्रहे । शातातपः । मरीचिः । 19A, कात्यायनेन । 19B, याज्ञवल्क्यः । अङ्गिराः । आश्वलायनः । 20A, पैठीनसिः । गालवः । गार्ग्यः । बौधायनः । भविष्यपुराणम् । सुमन्तुः । 20B, भविष्यपुराणम् । व्याघ्रः । वृद्धवसिष्ठः । पैठीनसिः । कार्ष्णा-जिनिः । 21A, याज्ञवल्क्यः । कात्यायनः । 21B, मनुः । उशनाः । 22A, शातातपः । वसिष्ठः । वृद्धशातातपः । 22B, ब्रह्मपुराणे । हेमाद्रिपारिजातादि-निबन्धेषु ॥

1913.

2144. *The Same.*

(प्रायश्चित्तकाण्डम् *or* प्रायश्चित्तप्रकरणम्) ।

Of Caturviṃśatimunimata.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Leaves 39. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1868. Appearance, fresh.

Name of the work :—

In the colophon it is called प्रायश्चित्तप्रकरणम् but on the left hand upper corner of every leaf there are the two letters प्रा० का० which is an abbreviation of प्रायश्चित्तकाण्डम्। The leaves are marked from 1 to 39. But the Uriya pandit through whose hand the manuscript seems to have passed, has changed the pagination in a different ink and in big figures in order to make it a continuation of No. 2143. The first leaf he has marked 39, 40, 41. The second he has marked 42 and so on.

There is no मङ्गलाचरण in this manuscript It seems to begin at the very beginning of the work. The Uriya pandit has blurred a few words in the first line of leaf 1; and on that he writes इति कर्त्तव्यताबुद्धिःज्ञातश्चेत् (?) after which in good Devanāgarī comes प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यम्। It continues प्रायश्चित्तशब्दश्च पापनिवर्त्तनक्षमधर्म्मविशेषे योगरूढ़ः प्रायस्य पापस्य चित्तं शोधनं इति व्युत्पत्तेः। प्रायस्य चितिचित्तयोरिति पारस्करादिगणे पाठात् सट्। उक्तञ्च प्रायः पाप विनिर्द्दिष्टं चित्तं तस्य विशोधनमिति।

The work ends :—

द्विजस्याब्दौ तु निर्यातुः शोधितस्यापि संग्रहः।

असवर्णाङ्गनादुष्टः संसर्गः शोधितैरपि।

इत्यादिकलिनिषिद्धमध्ये प्रागेवोक्तं।

Col. :—

इति प्रायश्चित्तप्रकरणं समाप्तं भट्टोजिदीक्षितकृतं।

Post Col. :—

श्रीमङ्गलमूर्त्तये नमोऽस्तु संवत् १८६८।

1914.

5483. **स्मृतिसारसमुच्चयः** । *Smṛtisārasamuccaya.*

By Bhāguri.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 81. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

गणेशब्रह्मविरंचीशान्वीणं भान्वादिकान् ग्रहान् ।
दुर्गाम् मन्वादिकान् वन्दे व्याख्यातॄंश्च सदी गुरून् ॥
श्रीकण्ठश्रीकराद्यैर्यः श्रुतिस्मृतिपुराणगैः ।
स्मृतिशास्त्रेष्वनेकेषु विप्रकीर्णेष्वनेकधा ॥
अनुष्ठानोपकारार्थं स्मृतिष्विदं प्रयत्नतः ।
पुराणन्यायमीमांसामाङ्गवेदैः प्रपूरितम् ॥
कामधेनौ प्रदीपो + कल्पवृक्षलतादिषु ।
शम्भुदविडकेदारलोल्लटाद्यैश्च भाषितम् ॥
मन्वाद्यनेकस्मृतिषु व्याख्यातप्रतिपादितम् ।
स्मृत्यर्थसारं वक्ष्यामि सुखानुष्ठानसिद्धये ॥

These and the next four verses are common to Smṛtyartha-sara and the present work, which, however, do not agree any further.

11B, इति स्मृतिसारसमुच्चये धर्म्मशास्त्रे प्रातःकालकर्म्मानुष्ठानप्रकरणम् ; 15A, ० ब्रह्मचारिप्रकरणम् ; 28B, ० दानप्रकरणं ; 32A, ० द्रव्यशुद्धिसूतकलक्षणं समाप्तं : 36A, ० तिथिनिर्णयप्रकरणम् ; 38B, इति तीर्थप्रकरणम् ; 44A, माध्याह्निककर्म्मानुष्ठानप्रकरणम् : 48A, ० भोजनाद्याचारप्रकरणम् ; 50B, ० कर्म्मविपाकप्रकरणम् महापातकप्रायश्चित्तमाह ; 58B, ० उपपातकप्रायश्चित्तम् ;

There are two leaves marked 59 and 60 each.

60A, इति वानप्रस्थप्रकरणम् ; 61A, इति यतिप्रकरणम् अथ सूतकप्रकरणमाह ; 71A, इति स्मृतिसारसमुच्चये श्राद्धप्रकरणम् ; 73B, line 2, last colophon : इति स्मृतिसारसमुच्चयः समाप्तः ।

It ends thus :—

धर्म्मशास्त्रमिदं पुण्यं स्वयं भागुरिणा कृतम् ।
सुबोधं सर्व्वलोकानां स्मृतिसारसमुच्चयम् ॥

But the manuscript does not end here. It goes to the 81st leaf, containing quotations from various authorities on religious topics.

This work is to be differentiated from a work of the same name, described in Weber. Cat. 1017, p. 308 and I.O. Catal., No. 1556 which is apparently a compilation from the works of 28 Munis; and also from one of the same name in No. 1912 by Harināth.

The authorities consulted :—

2A, योगीश्वरः, यमः ; 2B, याज्ञवल्क्यः ; 3A, दक्षः, शातातपः, गौतमः, वशिष्ठः, पाराशरः ; 3B, विष्णुः, संवर्त्तः ; 4B, विश्वादर्शे ; 5A, शौनकः ; 8A, श्रीपतिः ; 9A, स्मृतिसंग्रहः ; 10B, भागीरथीमाहात्म्ये ; द्वारकामाहात्म्ये ; 11A, मनुः ; 12B, अङ्गिराः ; 12B, हारीतः, कात्यायनः ; 13A, संवर्त्तः ; 14B, गौतमः ; 15B, विष्णुपुराणः ; 16B, अत्रिः ; शङ्खः ; 18A, विश्वामित्रः, अगस्त्यः ; 18B, व्यासः ; 19A, इतिहासः ; 21A, लिङ्गपुराणे, मत्स्यपुराणे, आपस्तम्बः ; 22A, शान्तिपर्व्वणि ; 23A, कालिकापुराणे ; वृहस्पतिः ; 23B, पद्मपुराणे ; 24A, नारदः ब्रह्माण्डपुराणे ; 24B, वृद्धमनुः ; 25A, श्रीरामवाक्यं ; 26B, ब्रह्मपुराणे ; 27A, गार्ग्यः ; 28A, महाभारते ; 32A, सुमन्तुः ; 32B, स्कन्दपुराणे, मार्कण्डेयपुराणे ; गुरुः ; 33A, माण्डव्यः ; 34B, पुराणसमुच्चये ; 35B, गार्ग्यः ; 40A, षण्मुखः ; 40B, नारदीयपुराणे ; 41A, आश्वलायनः ; 41B, नरसिंहपुराणे ; 47B, आत्रेयः ; 48A, कालिकापुराणं ; 50B, जावालिः ; 52A, उशनाः ; 59A, श्रीगीतायां ; 59 II. B, योगवाशिष्ठे ; 60 I. A, गीतासारे, 62A, बौधायनः ; 62B, शङ्खलिखितौ ; 65A, पैठीनसिसंवर्त्तौ ; 68A, योगयाज्ञवल्क्यः ।

1915.

10131. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 50. Lines, 8, 9 on a page. The first leaf is missing. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. It ends abruptly.

A compilation of extracts from ancient Smṛtis and Purāṇas on religious observances.

Topics :—

7B, इति सारसमुच्चये आचारप्रकरणं समाप्तम् ; 12B, इति स्मृतिसारसमुच्चये आचारप्रकरणं : 19B, ० दानप्रकरणं ; 23A, द्रव्यशुद्धिप्रकरणं ; 26A, ० तिथिनिर्णयप्रकरणं ; 27B, ० तीर्थप्रकरणं समाप्तं ; 32B, ० माध्याह्नानुष्ठानविधिः ; 36B, ० भोजनाचारप्रकरणं ; 48A, ० वानप्रस्थप्रकरणम् ; 49A, ० यतिप्रकरणं—अथ सूतकनिर्णयः ।

1916.

10227. स्मृतिसंग्रहः । *Smṛtisaṃgrahaḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Sam. 1873.

Beginning :—

त्रीणि पञ्चा कुशा प्रोक्ता पञ्च पत्रास्च दर्भकं । (?)
सप्तपत्रास्च कुतपा वज्रपत्रा दृणास्तथा ॥ (?)
श्राद्धकाले कुशः श्रेष्ठो दाने दर्भः प्रशस्यते ।
कुतपा यज्ञ (अज्ञ) कार्य्येषु रज्जुकार्य्ये दृणास्तथा ॥, etc.

A compilation of verses from the works of *Smṛti* and Purāṇa on some of the leading topics of *Dharma*, thus noted in a table of contents on the obverse of the first leaf : —

कुशविधि १ अपभक्ष्य २ ए० स्त्रीके दशगोत्रमे २ अ० असापदे ग्रहणवि० कलसस्थापनवैधृत० विवाहमरणे निर्णयमलमास ३ मृत्युनिर्णय० पितामहजीवितनि० व्यवहारनिर्णय पुत्रकन्याविवाहनिर्णयः इति ।

Among the ancient works of Smṛti, we have here quotations from Kālādarśa (1B) and Smṛti Samuccaya (2A). This is probably the ancient law book (not hitherto met with), which is very often quoted, amongst others by

Sridhara in Smṛtyarthasāra, by Hemādri, by Mādhavācārya and so on: and it may be classed with Caturviṃśatimata, etc.

End: -

समायां न प्रवेष्टव्यं वक्तव्यं वा समंजसं ।

अब्रुवन् विब्रुवन् वापि नरो भवति किल्विषी ॥ १०६ ॥

Colophon :—

इति स्मृति समाप्तः ।

Post Colophon : --

संवत् १८७३ माघ० सु० १५० वार ॥

1917.

2690. *Another part of Smṛtisaṃgraha.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3¼ inches. Folia, 32 of which the 28th is missing. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured. The 28th leaf is missing.

This contains memorial verses on Srāddha, numbering 309.

See Bik., p. 489.

इति श्राद्धप्रकरणे स्मृतिसंग्रहः । This colophon occurs after the 207th sloka. The rest is also consecutively marked from 8 (omitting hundreds), and at the end we have the col. इति वचनसमुच्चयः समाप्तः ।

It begins as in Bik. 489. It ends thus :--

उपवेश्यासनं दत्त्वा संपूज्य कुसुमादिभिः ।

निर्दिश्य भोजयित्वा तु किंचिद्दत्त्वा विसर्जयेत् ॥

सिनीवाली द्विजैर्ग्राह्या साग्निकैः पितृकर्मणि ।

स्त्रीभिः शूद्रैः कुहूर्ग्राह्या तथानाग्निकैर्द्विजैः ॥

Col. :—

इति वचनसमुच्चयः समाप्तः ।

The last verse quoted in Bik. does not belong to Śrāddha, but to some other section of the work.

1918.

5921. **स्मृतिसरोजकलिका** *or* **सरोजकलिका।**

Smṛtisarojakalikā or simply Sarojakalikā.

By Bhāsvat Kaviratna.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 18 of which the 13th is missing. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worn out. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।
भास्वता कविरत्नेन प्रय(त्न)त्नेन स्फुटीकृता ।
सरोजकलिका भाति स्मृतिस्त्रीकर्णभूषणा ॥
अथ श्राद्धपद्धतिः ।

Topics :—

1A, अथ श्राद्धाधिकारिणः ; 5A, अथ प्रमीतपतिकाधर्म्मः ; 6A, अथाभ्युदयिकश्राद्धनिर्णयः ; 6B, अथास्थिसञ्चयः ; 7A, अथ समानगोत्राशौचम् ; 7B, अथ जननाशौचम् ; 8A, अथ सद्यःशौचादि, अथ कृत्रिमपुत्राद्याशौचम् ; 8B, अथ सन्निपाताशौचम् ; अथ बालाद्यशौचम् ; 9A, अथ सपिण्डाशौचम् ; 9B, अथ पिण्डादिलक्षणम् ; 10A, अथ स्नानशुद्धिः ; 10B, अथ भूमिशुद्धिः ; अथोदकशुद्धिः ; 11A, अथ पक्वान्नशुद्धिः ; 11B, अथ स्वभावशुद्धाः ; 12B, अथ वधनिरूपणम् ; 14A, अथ रजकाद्यन्नभक्षणे प्रायश्चित्तम् ; 15A, अथोच्छिष्टभक्षणादिप्रायश्चित्तम् ; 16B, अथ वृषोत्सर्गः ; 17A, अथ पद्मपुराणीयतर्पणविधिः ; अथ द्विजातीनां विवाहितावित्राहितविधिः ; 17B, अथ नानाविधवाक्यानि ; 18B, अथ कन्यादानादिविधिः ।

See L. 2014, which notices a complete MS., in which, after the last topic quoted above, there are two more.

It quotes only ancient authorities and no modern compilations.

1A, याज्ञवल्क्यः, मरीचिः ; 2A, शङ्खः, विष्णुपुराणम् ; 2B, आपस्तम्बः ; 3A, ऋष्यशृङ्गः, हारीतः ; 3B, शङ्खः ; 4A, देवीपुराणे ; 4B, जावालः ; वायुपुराणं ; 5B, ब्रह्मपुराणे ; 6A, कात्यायनः, मत्स्यपुराणम् ; 6B, विष्णुः, शातातपः ; 7B, कश्यपः, अङ्गिराः ; 8A, पराशरः, ब्रह्मपुराणे ; 10A, मनुः, देवलः ; 10B, बौधायनः ; 11A, बृहस्पतिः ; 14A, यमः, आपस्तम्बः ; 15A, हारीतः, छागलेयः ; 16A, बृहस्पतिः, शातातपः ।

1919.

10344. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 26. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1678. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति सरोजकलिका समाप्तं ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु ॥ संवत् १६७८ समय भाद्रवदि षष्ठ्यां पुण्यतिथौ रवि-
वासरे आलमगञ्जनगरे सरोजकलिकापुस्तकं मनोहरेणालेखि ॥
रामचन्द्राय नमः ॥

On various topics of Ācāra. For a description of the work see L. 2014.

It appears to be an old compilation quoting only from original works of Smṛti and no mediæval digest.

1920.

5924. **सरोजसुन्दरम्** *Sarojasundaram.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¼ inches. Folia, 19. Lines, 10, 11 per page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1887. Appearance, fresh. Complete.

An old compilation on Ācāra.

See Ulwar Extr. No. 370.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

शिवायनो दीनदयाप्रधानो-
ऽसति प्रधाने शितयाहतस्मृतिः ।
शिवार्चितोग्रप्रकटोक्षताहतो (?)
दयाम्बुधिः सर्व्वजनिर्थनक्षि जः (?) ॥
सरोजसुन्दरं नाम स्मृतिसारमिमं बुधाः ।
सेवयन्तु सदा शान्ताः सर्व्वसन्देहशान्तये ॥
क्षौरं तैलं जलं चोष्णं सामिषं निशि भोजनम् ।
रतिस्नानं च मध्याह्ने रवौ सप्त विवर्ज्जयेत् ॥

End :—

सरोजसुन्दरं धर्म्मशास्त्रमालोक्य कर्म्मकृत् ।
स्वकर्म्मफलमाप्नोति प्रवीणः स्मृतिकर्म्मणि ॥

Colophon :—

इति नानामुनिप्रणीतं सरोजसुन्दरं धर्म्मशास्त्रं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon Statement : –

गिरिगजाष्टसुभूमिसमे समे
पौषशुक्ल च वामनिकातिथौ ।
खलु सरोजसुसुन्दरसंज्ञिता
क्रमचिता लिखिता च त्रिपाठिना ॥

The authorities quoted and consulted :—

2B, नारदः ; 6B, शातातपः ; 7B, पराशरः ; आपस्तम्बः ; 11A, जैमिनिः ; 11B, व्यासः ; 15A, वसिष्ठः ।

1921.

5961. **आचारतिलकम्** । *Ācāratilakam.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 28 of which the 14th, 15th, 16th and the 27th, are missing. Lines, 9 on a page.

Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1733 and Śaka 1598. Appearance, old and discoloured. Very defective.

The last colophon is lost in the 27th leaf.

The last leaf contains only the Post Col. Statement :—

अथ संवत् १७३३ शाके १५९८ समयनामक कार्त्तिक सुदी २ शनिवासरे दक्षिणायने शरदृतौ महामङ्गलप्रदे स्वस्तिश्रीमहाराजाधिराजश्रीराजाभारतसाहिदेवराज्ये तस्मिन् काले वर्त्तमाने श्रीगङ्गाया दक्षिणतटे उच्चेहरानामनगरे पुस्तकं लिखितम ।

श्रीपु पाठककल्याणस्यात्मज श्रीपु पाठककृष्णजी तस्यात्मजपाठकहरिरामेण लिखितम् ।

यादृशं पुस्तकं, etc., तैलाद्रक्षेत्, etc.

दाने विवाहे यज्ञे च संग्रामे देशविप्लवे ।

आपद्यपि च कष्टायां सद्यःशौचं विधीयते ॥

विद्याभाजनं कस्मादर्थ भाजनं । ?

उभयोर्भाजनं कस्य कस्य गोमयभाजनम् ॥ (?) ।

कांस्येनायसपात्रेण त्रपुसीसकपित्तलैः ।

आपान्नः शतकृत्योऽपि न शुध्यति कदाच[न] ॥, etc., etc.

There are two more verses in this statement.

The work begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा सरस्वतीं देवीं जगदानन्दकारिणीं ।

नानाशास्त्रं समाहृत्य वदेहाक्यानि नित्यशत् ॥

आचारः प्रथमो धर्म्मः श्रुत्युक्तः स्मार्त्त एव च ।

तस्मादस्मिन् समायुक्तो नित्यं स्यादात्मवान् द्विजः ॥

आचाराद्विच्युतो विप्रो न वेदफलमश्नुते ।

आचारेण तु संयुक्तो सम्पूर्णफलभाक् भवेत् ॥

A collection of verses from old Smṛti works, presenting the guiding rules of life.

The number of verses, it contains, cannot be given. the MS. being defective.

It is divided into four chapters of which the colophons of the second and the third chapters are found (in 17B and 24A). But they are not informing. The colophons of the first and the fourth are lost in the missing leaves.

1922.

3251. स्मृतिसिद्धान्तरत्नमाला । (तिथिनिर्णयः ।)

Smṛtisiddhāntaratnamālā (Tithinirṇayaḥ).

By Maṇikaṇṭha.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 10 of which the 9th is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1832 and Śaka 1697. Appearance, discoloured. Writing illegible.

Colophon :—

इति मणिकण्ठविरचितायां स्मृतिसिद्धान्तरत्नमालायां तिथ्यादि-
निर्णयः ।

Smṛtisiddhāntaratnamālā is unknown to Aufrecht. The present MS. contains only a fragment, which relates to the days of the moon with their respective rites and festivals. It consists of verses from original Smṛti works, on the subject.

It begins :—

यः स्तोत्रासमितश्रुतिप्रवचनैर्दूरं विमृग्यात्मतां
मह्यं नित्यसुखैकरूपमपुनर्भूतं पदं दत्तवान् ।
तं वन्दे जगदुद्भवस्थितिलयस्थैकाश्रयं सच्चिदा-
नन्दं सान्द्रसरोजपादयुगलं स्वच्छं गुरुं सिद्धिदम् ॥
नित्योदितोपौनतयोदयाख- (?)
मयैरहोरात्रविभागसिद्धिं ।

(?) स हेयमात्मा कुरुते तमीड़े
प्रकाशयन्तं मनसादिलोकान् ॥

सिद्धिवत् कल्पसिद्धान्तश्लोकैस्तिथ्यादिनिर्णयं ।
वक्ष्ये मुनिवचोजातं सिद्धैराख्यापितं ध्रुवम् ॥
तिथिर्द्वेधा समाख्या[ता] पूर्णाखण्डावभेदतः ।
उदयादुदयं भानोर्या सा पूर्णा स्मृता स्मृतौ ॥

2. COMPLETE CODES OF LAW.

1923.

8385. **सद्धर्म्मचिन्तामणिः ।** *Saddharma-cintāmaṇiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¾ inches. Folia, 23, not accurately marked, as there are two leaves marked 5, and three marked 6, the last leaf being 20. Lines, 12, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh Incomplete.

Copied from a very defective MS., as there are lacunae in almost every leaf

Beginning :—

ॐ नमः श्रीगणेशाय ॥

अथ संस्कारनिरूपणं ।

तत्र मनुः

वैदिकैः कर्म्मभिः पुण्यैः निषेकादि द्विजन्मनां ।

कार्य्य[ः] शरीरसंस्कारः पावनः प्रेत्य चेह च ॥

In 5B, there is a col. (which is illegible).

6A (marked 5), इति श्रीमत्सकलनृपालमौलिलीलार्पितचरण-कमलयुगललोलकि(?)ब्रह्मचाल्युक्यवंशकु(?)दीपक श्रीभट्टगाधराधीशप्रमुखराज मान्यन(?) महाराजाधि — — — — — — — — तनूज श्रीकरणाधीश्वरेण पवारधाराधिनाथ-महा + भा-ागा(?) — — — — पूण मानसेन श्रीमत्कौकामंत्रिवरेण विरचिते सद्धर्म्मचिन्तामणौ विश्वम्भरणा — — — द्भुत जातिविवेकप्रकरणं ।

अथ भूपमुन्यनुग्रहसंमते जातिविवेकप्रकरणं निरूप्यते ।

8B, इति संस्कारनिर्णयः ।

16B, एवं चंडालपर्य्यन्ता ब्राह्मणाद्याः [प्र] कीर्त्तिताः ।

प्रातिलोम्यानुलोम्येन स्फुटाः सङ्करजातयः ॥

तासां धर्म्माश्च कर्म्माणि जीवनानि पृथक् पृथक् ।
श्रुतिस्मृतिविदां तुष्ट्यै कामं + + + +
... ...
ज्ञानादेव तु कैवल्यमिति वेदान्तदर्शनात् ।
तेषां समुदानपुरतो(?) ज्ञानाय कथयाम्यहम् ॥

इति श्रीसकलावनि[ी]पालगर्व्वदलनसमर्थभोमसेनीय सव + + + श्रीकरणाधीश्वर पवारवंशकुलदीपककीकामंत्रिविरचितसद्धर्म्मचिन्तामणौ मिश्रजा +विवेचनम् ।

18A, इति श्रीमन्महाराजाधिराज-भीमन्टपति-सर्व्वश्रीकरणाधीश्वरेण पवरधाराधिनाथ-माण्डाभांडागारिकतनयेन रामनामामृतपूर्णमानसेन श्रीमत्कीकामंत्रिवरेण सद्धर्म्मविरचिते सद्धर्म्मचिन्तामणौ जातिविवेकः ।

कीकानामाभवद्यस्मात् कार्त्तिकायन्ति शत्रवः ।
रणांगनगता[य] स्य+श्रीहरस्येव किन्नराः ॥
गर्भाधानमृतौ कार्य्यं पुत्रस्योत्पत्तिहेतवे ।
नास्त्यपुत्रस्य लोकोऽसावतस्तस्य च नित्यता ॥

The MS. is incomplete.

This appears to be a part entitled Saddharma-cintāmaṇi of Viśvambhara Śāstra, perhaps a complete or comprehensive work of Smṛti. The present codex contains only the chapter on castes. It incidentally treats of Saṃskāras.

It was compiled under the patronage of Kikāmantrī who is described as the son of the finance minister of the Pamāra Rājā of Dhārā. Kikā was himself the prime minister of Bhīmasena of the Cālukya family, most likely the Bhīma Cālukya of Guzerat who fought with Mahmud of Gazni in the first quarter of the eleventh century A.D.

The internal evidence, too, points to the same conclusion, as among the castes it mentions, Mahaṅga, who

lived by tending camels and selling their milk (which is possible only in a desert country); and describes Turaska simply as a frontier tribe, whose language it is a sin, to speak.

This MS. was evidently copied from an old original in which एकार was written as in modern Bengali, with a curve at the left. The poor scribe without understanding this transcribed it as it was. In modern Devanāgari, it looks like 'ए'. In a long chapter, it enumerates all the castes. But they are consecutively marked from 60–87 only.

1924.

10729. स्मृतिमञ्जरी । *Smṛti-Mañjarī.*

By Govindarāja, son of Bhaṭṭa Madhava.

Substance, palm leaf 22 × 2 inches. Folia, 126 (marked by letter numerals) of which the 8th is missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 7560. Character, old Newari. Dated, N.S. 265 = A.D. 1145. Appearance, old and discoloured.

An old digest of Smṛti. Ācara ends in 86B, then begins Prāyaścitta, which continues to the end of the MS. The author is the same as Govindarāja the commentator of Manu, and son of Mādhava Bhaṭṭa. But it was not known that he was so old.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

उद्यद्भास्वान्तां वसतिपदवीं पत्तनोभ्यात्मनीना-(?)

मूर्द्धज्योतिः प्रथमविभुतो व्याप्तसूर्य्यादिधाम ।

मध्यः स्रोतः प्रकृतिपवनप्रोल्लसद्भूतत्त्वं

नेत्रध्यानाकृति च हरतादान्तरं ध्वान्तजातं ॥

प्रोषित्य संस्मरणावाक्यवनस्थलीभ्यो

गोविन्दराजरचिता स्मृतिमञ्जरीयं ।

विद्वज्जनश्रवणमार्गमनुप्रयाता

व्यक्तान्तरन्तिकगतान्यपि संस्करोति ॥
श्रौतस्मृतिसमुचितिगृह्यकल्पभाष्ये-
तिर्ह्वासकरिशिष्टपुराणजातात् ।
उद्धृत्य वाक्यनिकुरम्बमतः कृतेयं
कः स्वच्छयागहनधर्मगतेरलं स्यात् ॥
यदवमितमतत्त्वं त्वेकतः स्मार्त्तवाक्या-
त्तदपरमुनिवाक्यः प्रोच्यते नात्र किञ्चित् ॥
विमतिपतितवस्तुप्रोञ्जिहीर्षाभिलाषा
ल्लिखितमिह गतार्थं वाक्यजातं क्वचित्त ॥
अभिधास्यमानधर्मसामान्यलक्षणं
तावत् मनुनेदं परिभाष्यते ।
विद्वद्भिः सेवितः सद्भिः नित्यमद्वेषरागिभिः ।
हृदयेनाभ्यनुज्ञातो यो धर्मस्तन्निबोधत ॥, etc.

Topics :—

2A, इति भट्टमाधवात्मजगोविन्दराजविरचितायां स्मृतिमञ्जर्यां परिभाषाकाण्डं; 2B, अथ सीमन्तकरणं; 3B, इति गर्भाधानादि, अथोपनयनादि; 5B, अथातः स्वाध्यायोपाकर्म्म; 6B, इति सन्ध्योपासनाविधिः; 9B, अथ स्वाध्यायविधिः; 12A, इति ब्रह्मचारिणः; 22A, भट्टमाधवात्मजगोविन्द-विरचितायां ० वृत्तिकाण्डं; 25A, अथ वाग्निकुस्नानविधिः; 26A, ० स्नान-विधिकाण्डं; 31B, अथ प्रस्थानिकं; 32A, अथ दानविधिः; 33A, अथ स्वापविधिः; 33A, इति भट्ट ० यमनियमकामकाण्ड; 35B, अथ प्रोषित-भर्त्तृकायाः; 36B, अथामदृत्तायाः; 37B, भट्ट ० स्त्रीधर्म्मकाण्डं; 38B, इति मूत्रपुरीषोत्सर्गादिशौचं; इत्याचमननिमित्तानि; इति द्विराचमन-निमित्तानि; 39A, अथाचमनविधिः; 39B, इत्याचमनप्रतिषेधाः; अथ कमण्डलुचर्य्या; 40B, अथ स्नानशुद्धिः; 41A, इति सचेलस्नानानि; 41B, अथ प्रक्षालनादिशुद्धिः; 42A, समाप्तं कायिकादिशौचं; 42B, इति सवर्णादि-शौचं; 43A, इति चेलादिशौचं, अथ धान्यादेः; 45A, इति शुद्धान्तादिशुद्धिः, अथ भूम्यादेः; अथ उदकादेः; 45B, अथाशुद्ध्यपवादः; 46B, भट्ट ० द्रव्यशुद्धि

काण्डं; 53B, ० भक्ष्याभक्ष्यकाण्डं; 54B, इति ब्राह्मणाशौचं; 54A, इति क्षत्रियादिशौचं; अथ जननाशौचं; 54B, अथानुजाद्यशौचं; 55A, इति स्त्र्यशौचं; इति समानोदकाशौचं; इति सपिण्डसमानोदकत्वं; अथ यौन-सम्बन्धाद्यशौचं; 55B, अथ विदेशसम्बन्धाद्यशौचं; इति देशान्तरमृताशौचं; अथाचार्याद्यशौचं; 56B, इत्यनेकाशौचसन्निपातः; अथ निर्हरणादिः; 57B, अथानुगमनाद्यशौचं; 58A, अथ उदकक्रियादिः; अथ पिण्डनिर्हरणादिः; 59B, अथास्थिसञ्चयनं; अथोदकादिनिषेधः; 60B, स्पर्शाशौचं; अथ नियमाः; 64A, इति श्राद्धकालादिः; 64A अथ ब्राह्मणपरीक्षा; 65B, इति भोजनीयाः, अथ वर्ज्याः; 67A, अथ निमन्त्रणादिः; 68B, इति देशाः, अथ कालः; 69B, इत्युपमर्ज्जनीयादिः; अथान्या इतिकर्त्तव्यता; अथ ब्राह्मणसङ्ख्यादिः; 77B, इति अमावास्याश्राद्धं; अथैकोद्दिष्टं; 78B, सपिण्डीकरणं; 80A, इत्याब्दिकं, अथ मातृश्राद्धं; 81A, अथ अन्नतान्नश्राद्धं, इति वृद्धिश्राद्धं; 81B, भट्ट ० श्राद्धकाण्डं; 81B, वानप्रस्थधर्म्मकाण्डं; 84B, ० प्रव्रजितकाण्डं; 86B, ० अनुलोमतद्दत्त्यपदेशकाण्डं।

Then begins Prāyaścitta, for a description of which see I.O. Catal. No. 1550. The I.O. manuscript has, at the end, a list of contents of both the sections.

The authorities :—

2B, गोभिलः, शौनकः, वैजवापः, हारीतः, मनुः, याज्ञवल्क्यः; 3A, बह्वृच-परिशिष्टे, लौगाक्षिः, यमः; 3B, मार्कण्डेयः, गौतमः; 4A, पैठीनसिः, कात्यायनः, आपस्तम्बः; 4B, प्रचेताः, वशिष्ठः देवलः; 6A, व्यासः; 6B, योगयाज्ञवल्क्यः, शातातपः; 7B, बौधायनः, दक्षः; 9B, विष्णुः; 12A, जावालस्मृतिः; 13B, सम्वर्त्तः, अङ्गिराः; 14A, बह्वृचगृह्यपरिशिष्टम्; 15A, वृद्धवशिष्ठः, उशनाः; 21A, नारदः; 21B, वृहस्पतिः; 23A, देवलः; 24A, वृद्धयाज्ञवल्क्यः; 24B, मरीचिः; 25A, शङ्खः; 35B, अथ काठके; 36A, महाभारते च; 44A, वृद्धगार्गः; 52B, सुमन्तुः; 56B, अङ्गिराः; 70A, कार्ष्णाजिनिः; 74B, ब्रह्माण्डपुराणम्; 78A, व्याघ्रः; 90A, षट्त्रिंशन्मतम्; 115A, अथ सप्तर्षिमते।

The work ends :—

पलाण्डुगृञ्जनकादीनामन्येषाञ्चाभक्ष्याणां भक्षणं कृत्वा हंसग्राम-
कुक्कुटशूकरश्वमांसभक्षणञ्च कृत्वा कण्ठमात्रमुदकमवतीर्य महा-
व्याहृतिभिः करौ समुदकं पीत्वा तस्मात् पापान्मुच्यते ।

Last Colophon :—

भट्टमाधवात्मजगोविन्दराजविरचितायां स्मृतिमञ्जर्यां रहस्य-
प्रायश्चित्तकाण्डं ।

Post Colophon :—

समाप्ता चेयं स्मृतिमञ्जरी संवत् श्राचुन्दृ वैशाखकृष्णपञ्चम्यां
आदित्यदिने लिखितेयं श्रीचंलाकुमायां श्रीवेम्बटोलकेधिवसतो भट्ट-
श्रीभीमार्ज्जुनसोमस्य पुस्तकमिदं रक्षणीयं पश्यद्भिर्ज्जनैः संशोधनीयं
रक्षणीयं च सर्व्वप्रमादेभ्यः । अनेन पुण्येन शुभं भवतु सर्व्वसत्वानां।।
ॐ नमः कमलदलविपुलनयनाय नारायणाय । ॐ नमो भगवते
वासुदेवाय ।

At the end we have an index covering pp. 15–125 of the MS.

The letter numerals श्राचुन्दृ interpreted in figures becomes N.S. 265 = A.D. 1145.

1925.

4026. कृत्यकल्पतरुः । *Kṛtyakalpataruḥ.*

By Lakṣmīdhara.

Substance, palm leaf. 13½ × 2 inches. Folia, 131. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 2620. Character, Maithila. Date, Saka 1426 and L.S. 374. Appearance, discoloured and worm-eaten.

It contains the Dānakāṇḍa only.

Colophon :—

इति भट्ट श्रीलक्ष्मीधरविरचिते कृत्यकल्पतरौ पञ्चमं दानकाण्डं
सम्पूर्णमिति ।

Post Colophon :—

लसं ३७४[=A.D. 1493] कार्त्तिक सुदि ५ रवि अभिनौली-
ग्रामे समस्तप्रक्रियाविरा [जमा] ने महाराजकुमारश्रीमद्रुद्राधर-
सिंहदेवपादानामाज्ञया श्रीशुभपतिना लिखितमिदं पुस्तकमिति
शाके १४२६[=A.D. 1504].

नमो भवानीवदनारविन्द-
विलोकनव्यग्रविलोचनाय ।
अपारसंसारसमुद्रपार-
सन्तारसेतो भवतो[ते] भवाय ॥
कमलनयन वासुदेव विष्णो
धरणिधराच्युत शङ्खचक्रपाणे ।
भव शरणमितीरयन्ति ये वै
त्यज भट दूरतरेण न पापान् ॥
धन्यस्तदेवलग्नं तन्नक्षत्रं तदेव धन्यमहः ।
करणस्य च सा शुद्धिर्यत्र हरिः प्राङ् नमस्क्रियते ॥
गतलक्ष्मणसेनदेवीय चतुःसप्तत्यधिकशतत्रयाब्दीय कार्त्तिक शुक्ल-
पञ्चम्यां रौहिणेये ।

The two dates L.S. and Saka do not agree, the one falling short of the other by eleven years.

Our author was foreign minister to Mahārāja Govinda Candra of Kanoj and Kāśī, who reigned in the first half of the twelfth century (A.D. 1114–1154).

The entire work consists of the following twelve books :—

(1) Brahmacāri-kāṇḍa.
(2) Gṛhastha-kāṇḍa.
(3) Naiyatakāla-kāṇḍa.
(4) Śrāddha-kāṇḍa.
(5) Dāna-kāṇḍa.
(6) Pratiṣṭhā-kāṇḍa.
(7) Tīrtha-kāṇḍa.
(8) Śuddhi-kāṇḍa.
(9) Rājadharma-kāṇḍa.
(10) Vyavahāra-kāṇḍa.
(11) Śānti-kāṇḍa.
(12) Mokṣa-kāṇḍa.

1926.

The Same.

10236. पात्रापात्रनिरूपणम्। *Pātrāpatranirūpaṇam.*

An extract from Dānakāṇḍa of Lakṣmīdhara's Kalpataru.

Substance, country-made paper. 8½ × 3¼ inches. Folia, marked 17–24 and 1–8. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1658. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon:—

इति श्रीमल्लक्ष्मीधरविरचिते कृत्यकल्पतरौ दानकाण्डे पात्रा-पात्रनिरूपणपर्व्व ।

Post Colophon:—

संवत् १६५८ व+ आषाढ़ सुदि १४ शनौ वाराणस्यां माधवेन लिखितम् ॥

1927.

1437. *The Same.*

व्यवहारादिकाण्डः। *Vyavahārādi-kāṇḍaḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 15½ × 5½ inches. Folia, 141 Lines, 12, 13 on a page. Extent in śloka, 6700. Character, Maithila. Date, B.S. 1231. Appearance, fresh. Generally correct.

It contains the Vyavahāra kāṇḍa complete. Here, however, it is called Vyavahārādi kaṇḍa.

Kṛtya Kalpataru is an elaborate Smṛti digest of great authority. Of the twelve kāṇḍas or sections L. 2183 notices Niyatakālakṛtya kāṇḍa: L. 2860, Mokṣa kāṇḍa; L. 1833, Vyavahāra kāṇḍa. I.O. Catal. Nos. 1385 and 1386, Dāna kāṇḍa and Rājadharma kāṇḍa respectively, and Bik., p. 406, Gṛhastha kāṇḍa only, although I have seen in the Bik. library four sections:—

Gṛhasthanīti, Rājadharma, Vyavahāra and Kāla.

Vyavahārakāṇḍa begins thus :—

नानाशास्त्रवचोविचारचतुरे प्रज्ञावलस्थापित-
व्याख्यादिव्यवहारमार्गविशदास्तास्ताः प्रगल्भा गिरः ।
यस्याकर्ण्य विपश्चितां प्रतिसभं रोमाञ्चमातन्वते
काण्डे स व्यवहारमत्र तनुते लक्ष्मीधरो द्वादशे ॥
प्रथमं तत्र भूपस्य व्यवहारविलोकनम् ॥ इत्यादि ॥

The table of contents as given at the end of the manuscript runs thus :—

वृद्धिः; 48B, अकृतवृद्धिः; 48B, परमवृद्धिः; 49A, वृद्धिनिषेधः; आधिविधिः; 50B, आधिसिद्धिः; 51A, प्रतिभूविधिः; 52A, अथ ऋणादानविधिः; 54B, उद्ग्राहणविधिः; 57A, निक्षेपविधिः; 59A, अस्वामिविक्रयः; 60A, सम्भूयसमुत्थानम्; 62B, दत्ताप्रदानिकम्; 64A, अथ भृतकविधिः तत्राभ्युपेत्याशुश्रूषा; 65B, अथ दासम्; 68A, अथ दास्याधिकारिणः; 68B, वेतनस्यानपक्रिया; 70A, पण्यस्त्रीविधिः; 70B, स्वामिपालविवादः; 71A, संविद्व्यतिक्रमः; 72B, विक्रीयासम्प्रदानम्; 73B, क्रीत्वानुशयः; 74A, सीमाविवादः; 77A, शस्यरक्षा; 77B, अथ सेतुः; 78B, अथ क्षेत्राक्षेत्रे; शस्यघातकदण्डः; 79A, दण्डाः; 79B, वाक्पारुष्यम्; 81B, दण्डपारुष्यम्; 85A, स्तेयम्; 85B, स्तेनः; 86A, प्रकाशतस्करदण्डाः; 89A, अप्रकाशदण्डाः; 91B, चौरान्वेषणम्; 93A, स्तेनालाभे हृतदानम्; 93B, अथ साहसम्; 97A, घातकान्वेषणम्; स्त्रीसंग्रहणम्; 98B, अभिगमदण्डः; 100A, कन्यादूषणम्; 100B, अथ वन्ध्यकादिवासने; स्त्रीपुंसधर्म्मः; 101A, स्त्रीपुंसंयोगः; 102B, रक्षाविधिः; 104B, स्त्रीधर्म्मविधिः; 107A, प्रोषितभर्त्तृका; मृतभर्त्तृका; 108B, नियोगः; 109A, देवरसपिण्डाधिकारः; परपूर्व्वा; 110A, दायविभागः; 110B, जीवत्पैतृकविभागः; 111A, प्रमीतपैतृकविभागः; 112B, विभागानर्हाः; 113B, असंस्कृतसंस्कारणम्; 114A, विभाज्यम्; 114B, अविभाज्यम्; 115B, स्त्रीधनकृत्यम्; 116B, स्त्रीधनविभागः; 117A, स्त्रीधनलक्षणम्; 117B, अवलुप्तविभागः; 119B, विभक्तगत्विभागः; चिरागतविभागः; पुत्रान्तरैर्विभागः; 121B, अथ पुत्रलक्षणम्; 122A, क्षेत्रजः; 122B, पुत्रिकातत्पुत्रौ; 123A, पौनर्भवः; कानीनः; 123B, गूढोत्पन्नः; दत्तकः; क्रीतः; स्वयमुपगतः; अपविद्धः; 124A, कृत्रिमः; शूद्रापुत्रः; 124B, पुत्रत्वविचारः; सहोढाजः; 125A, पुत्रातिदेशः; पुत्रनिरुक्त्यादिः; 125B, अथ निन्दिताः; अथ अपुत्रधनविभागः; 127A, संसृष्टिधनविभागः; 127B, विभागनिश्चयः; 128A, विभक्तकृत्यम्; द्यूतसमाह्वयः; 129B, क्रियाभेदः; प्रकीर्णकम्; 132B, तरशुल्काः; 133A, अथ निधिः; अथपरनिहितम्; दण्डप्रणयप्रकारः; 134A, दण्डोत्कर्षाप-

कर्षादि: ; 135A, ब्राह्मणपरिहार: ; नगरपरिहार: ; 135B, दण्डसंज्ञा ; 136A, वर्णानुलोम: ; 136B, मानसंज्ञा ; 140A, तेषां कर्म्माणि ; 141A, ग्रन्थसमाप्ति: ।

The Last Colophon :—

इति व्यवहारकाण्डादौ वर्णानुलोमलक्षणवृत्तिधर्म्माः प्रदर्शिताः । इति श्रीमन्महाराजाधिराज-श्रीमद्गोविन्दचन्द्रदेवादिष्टेन महासान्धिविग्रहिकेण भट्टहृदयधरात्मज-श्रीमल्लक्ष्मीधरेण विरचिते कृत्यकल्पतरौ व्यवहारादिकाण्डादिकं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement :—

लेखकस्य शुभं भूयात् । सन १२६१ चैत्र शुक्ल तृतीयायां शुक्र पुस्तकमिदं लिखितम् ॥

The authorities quoted are :—

2B, गौतम:, कात्यायन: ; 3A, नारद:, यम: ; 3B, याज्ञवल्क्य:, बृहस्पति: ; 4A, महाभारते ; 4B, रामायणम्, मनु: ; 6A, हारीत:, व्यास: ; 10A, उशना: ; 19A, पितामह: ; 25B, बौधायन: ; 27B, विष्णु: ; 31B, सम्वर्त्त: ; 37A, कालिकापुराणम् ; 58A, भैरवपुराणम् ; 61A, शङ्खलिखितौ ; 66B, देवल: ; 68A, वृद्धमनु:, आपस्तम्ब: ; 87A, वशिष्ठ: ; 99A, दर्पविकारे मनु: ; 102A, दक्ष: ; 107B, ऋग्वेद: ; 117A, पैठीनसि ; 123A, ब्रह्मपुराणम् ।

1928.

3858. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11¾×4 inches. Folia, 53 to 147, of which the 57th leaf is missing and the second side of the 68th has gone off. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

An incomplete copy of Vyavahārakaṇḍa. See the previous number.

1929.

4741. *The Same.*

(शुद्धिकाण्डः । *Suddhikāṇḍah.*)

Substance, palm-leaf. 13 × 2 inches. Folia, 100 of which the following leaves are missing: 5, 8, 10, 13, 28, 29, 31, 34, 37, 40 to 43, 45, 55, 58, 59, 64, 66, 68, 73, 75, 76, 82, 86, 88, 89, 92 and 94. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1416 = A.D. 1360. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॥

वर्णादप्युचिताज्जनादपि भ्रष्टं शुद्धैर्यदोयैरमी
दौर्ज्जन्यादपि दुष्कृतादपि गताः शुद्धिं द्विजाः काञ्चनैः ।
धर्म्मेन्दोरुदयाचलः सदग्रमे काण्डेऽत्र लक्ष्मीधरः
शुद्धिं शुद्धिमतां वरो विरचयत्यापारवारांनिधिः ॥
अशौचं मरणे पूर्व्वं जननाशौचमेव च ।
नियमाश्च तयोः सर्व्वे अशौचं वर्णसङ्करे ॥

It ends thus :—

वशिष्ठः ।

पतवस्तु परित्याज्याः शिष्यगा गुरुगा च या ।
पतिघ्नी च विशेषेण युंगितोपगता च या ॥

युंगितो निन्दितः ।

Colophon :—

इति महाराजाधिराज श्रीमद्गोविन्दचन्द्रदेवमहासान्धिविग्रहिकेण भट्टहृदयधरात्मजेन श्रीमल्लक्ष्मीधरविरचिते कृत्यकल्पतरौ शुद्धिकाण्डः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १४१६ समये पौष शुदि १४ शनौ श्रीमन्नारायणपुरे रूपनारायणेत्यादि–विरुदरत्नराजौविभ्राजमानमहान्द्रपति–श्रीमद्रामसिंहदेवभूज्यमानराज्ये द्विजवरषट्कर्म्मनिरतेत्यादि-संस्तूयमान

. शुक्ल + + + + + + + कारकुलालङ्कृत सत्पखिढत श्री-
निकाजूकेनालेखि । शुभमस्तु ।

This Rāmasiṃha of Mithila in A.D. 1360 is a king belonging to the Karṇātaka family. Nobody ever suspected that the family continued to reign in Mithila so long as 1360 though not in their own capital Simraon but at another place Nārāyaṇapura. Curiously enough the MS. is not dated in L. Saṃ. but in Vikrama Saṃvat.

The authorities quoted and consulted are :—

2A, हारीतः; 2B, देवलः, मुनिः; 6B, बृहस्पतिः; गोतमः; 7B, शातातपः; 10A, बौधायनः; 12A, पैठीनसिः; बृहत्प्रचेताः; शङ्खलिखितौ; 14A, पारस्करः; 14B, यमः; 15A, जाबालः; 15B, विष्णुः; 16B, अङ्गिराः; 17A, याज्ञवल्क्यः; 18A, ब्रह्मपुराणम्; 25B, पराशरः; 35B, आपस्तम्बः; 39B, यज्ञपार्श्वः; 48A, बृहत्शातातपः; 50B, महाभारते; 74B, मत्स्यपुराणे; 85A, वृद्धशातातपः ।

1930.

10645. *The Same.*

(मोक्षकाण्डम् । *Mokṣakāṇḍam.*)

Substance, country-made paper. 11×4 inches. Folia, 11, marked 102-112. Lines, 8-12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1950. Appearance, fresh. A mere fragment.

Col. :—

इति श्रीमहाराजाधिराज--श्रीमद्गोविन्दचन्द्रदेव–महासान्धि-
विग्रहिकेण श्रीहृदयधरात्मजेन लक्ष्मीधरेण विरचिते कृत्यकल्प-
तरौ मोक्षकाण्डं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १९५० आश्वि० सु० ६ बु० काश्यां लिखितं । शुभम् ।

The entire work consists of 12 books (see I.O. Catal. No. 1385). The present MS. contains the last book devoted to salvation, for which see L. 2860.

1931.

8404. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½ × 3¾ inches. Folia, 117 of which the 1st, 4th, 9th, 10th, 11th, 23rd, 31st–34th, 36th, 55th, 57th, 59th, 62nd, 65th, 108th are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and repaired with transparent paper.

The name of Kṛtyakalpataru is to be found in fol. 37A :—

इति कृत्यकल्पतरौ दीक्षापर्व्व ।

One of the sections of Lakṣmīdhara's Kalpataru, treating of religious observances.

1932.

6453. स्मृतिचन्द्रिका । *Smṛticandrikā.*

By Devanna Bhaṭṭa, son of Keśavāditya Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12 × 3½ inches. Folia, 103. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1739.

This contains the section on Āhnika or daily observances.

Last Colophon :—

इति सकलविद्याविशारदकेशवादित्यभट्टोपाध्यायसूनु-याज्ञिक-देवणभट्टोपाध्यायविरचितायां स्मृतिचन्द्रिकायामाह्निकं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १७३९ समय फाल्गुन सुदि ७ शुभदिने लिखितं हरिनारायणेन आत्मपाठार्थं शुभमस्तु शुभं भूयात् ।

See I.O. Catal. No. 1373.

The author quotes Aparāditya and is himself quoted by Hemadri. See Cat. Cat. and Jolly.

1933.

1168. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 3 inches. Folia, 158 by counting. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 2220. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1534. Appearance, very old. Complete. Leaf-marks are wanting in many places, and new pagination occurs frequently.

See I.O. Catal. No. 1373.

Col. :—

इति श्रीसकलविद्याविशारद-श्रीकेशवादित्यभट्टोपाध्यायसूनु याज्ञि-
कदेवण[भ]भट्टोपाध्यायविरचितायां स्मृतिचन्द्रिकायामाह्निकम् ।
अत्रेयं प्रकरणानुपूर्व्व[र्व्वी] अभ्युक्ताणाकरणम् ।

Then follows the Ānupurvī :—

इति स्मृतिचन्द्रिकायां प्रकरणानुपूर्व्वा[र्व्वा]ह्निकस्य ॥ शुभमस्तु संवत् १५३४ समये । श्रीगणेशाय नमः पूर्व्वार्द्धसंख्या सहस्र ६ शत १ श्लोक १० ।

1934.

5827. विश्वादर्शः । *Viśvādarśaḥ.*

By Kavikānta Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 5 to 16 + 1 to 4 + one marked 5. Lines, 19 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. Fragment.

A metrical treatise on *dharma*, divided into four kāṇḍas—ācāra, vyavahāra, prāyaścitta and jñāna, quoted by Hemādri in Pariśeṣakāṇḍa, by Nṛsiṁha in Prayogapārijāta, by Raghunandana in Ekādaśītattva, by Kamalākara in Nirṇaya Sindhu. See C.S. III, No. 488 and Cat. Cat. I, p. 586.

This number contains the latter portion of Ācārakhaṇḍa (5 to 16 leaves containing 12 to 39 verses) and the first four leaves of Vyavahāra, containing 26 ślokas. It also gives explanations of the ślokas.

After the fourth leaf of Vyavahāra, there is one marked 5. But it is not in continuation of the fourth. Still it belongs to Vyavahāra and is written in one and the same hand.

At the end of the Ācāra khaṇḍa it praises Nāgavardhana.

Colophon :—

इति श्रीगीतार्थप्रवीण--श्रीमदाचार्य्यादित्यसुत-कविकान्तसरस्वतीरित [विश्वा] दर्शाख्यधर्म्मशास्त्रविवरणे सदाचारकाण्डः प्रथमः समाप्तः ।

धन्यः सम्प्रति नागपूर्व्वनृपतिः श्रीवर्द्धनो + + +
+ + + + + मात्त (?) न्ववरैर्यत् कृत्यमाकीर्त्तितम् ।
यस्मै + + हृदेष दिव्यन्टहरिः शान्तात्ममूर्त्तिर्मुदा
+ + + + + + यशसा यः शाश्वतं सर्व्वदेत्ति ॥

अत्रेत्थं प्रकरणानुक्रमणिका । पूर्व्वं तावत् शौचाचमनदन्तधावनकुशविधिः । ततः स्नानसन्ध्योपासनहोमदेवतार्च्चनविधिः । ततो + + + स्नानद्विराचमनब्रह्मयज्ञवैश्वदेवविधिः । ततो नित्यश्राद्धपार्व्वणैकोद्दिष्टसपिण्डीकरणविधिः । ततो भोजनगर्भाधानाद्युपनयनविवाहविधिः । ततो द्रव्यशुद्धिः । विनायकस्नानग्रहनक्षत्रपूजा-राजधर्म्मविधिः । ततो वणिक्शूद्रकृत्यसाधारणधर्म्मयज्ञो + + + + पवित्रारोपणादि विधिरिति द्वात्रिंशत्प्रकरणान्याचारकाण्डे ।

The Vyavahārakāṇḍa begins :—

अथानन्तरं व्यवहारकाण्डमुच्यते ।

ॐ । सकलजनकमलवन्धूरघुकुलतिलकः परः पुमान् रामः ।
दशमुखतिमिरप्रोषी दिशतु स वः सकलकल्याणम् ॥
कथितं प्रथमकाण्डे कार्य्यं नृपतेः प्रजापालनम् ।
तच्च व्यवहारदर्शनात्स्यादिति तद्विवृत्तिर्द्वितीयेऽस्मिन् । तत्र दिव्यप्रकरणान्तं एकान्तरितमालिनीच्छन्दः ।

1935.

10068. स्मृतिसमुच्चयः । Smṛtisamuccayaḥ

Substance, country-made paper. 7½ × 4 inches. Folia, 49. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

An authoritative work in Kārika form on Smṛti (ācāra), quoted by Hemādri, Śūlapāṇi and Raghunandana (see Cat. Cat.) But the MS. is very incorrect.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । ऋषिभ्यो नमः ॥
स्मृतिसमुच्चयं पुण्यं पवित्रं पापनाशनम् ।
चिन्तितं ब्राह्मणार्थाय धर्म्मसंस्थापनाय च (स्थापनमेवचः) ॥ १ ॥
चतुर्णामपि वर्णानामाचारो धर्म्मपालनम् ।
आचारभ्रष्टदेहानां भवेद्धर्म्मपराङ्मुखः ॥ २ ॥
दुराचारोपि पुरुषो लोके भवति निन्दितः ।
दुःखभाजनं सततं व्याधितोऽल्पायुरेव च ॥ ३ ॥
आचारविनयं शौचं ब्राह्मणस्यैव लक्षणम् ।
व्रतोपनयनं चैव संस्कारे विधिमुत्तमम् ॥ ४ ॥
षट्कर्म्माभिरतो नित्यं देवतातिथिपूजनम् ।
ऊतशेषानुभुञ्जानो ब्राह्मणो[णा] प्यवसीदति ॥ ५ ॥ (?)
क्षत्रियाः शस्त्रपाणिश्च (?) प्रजापालनतत्पराः ।
निर्जित्य(।) परसन्यानि क्षितिराज्यञ्च पालयेत् ॥ ६ ॥
लोहकाञ्चनमारत्नं गवाञ्च प्रतिपालनम् ।
वाणिज्यकृषिकर्म्माणि वैश्यवृत्तिमुदाहृतम् ॥ ७ ॥
शूद्रस्य द्विजशुश्रूषा धर्म्मो धर्म्मेण उच्यते ।
यदान्यायं कुरुते किञ्चित् स शूद्रो नरकं व्रजेत् ॥ ८ ॥
लवणं मधु मत्स्यञ्च दधितक्रघृतं पयः ।
न दोष[:](ो) शूद्रजातीनां कुर्य्यात् सर्व्वेषु विक्रयाम् ॥ ९ ॥

Topics :—

4B, इति दन्तधावनविधिः; 5A, इति शौचविधिः; 6B, इति आचमनविधिः; 7A, इति मौनविधिः; 9A, इति स्नानविधिः, 11A, इति जाप्यविधिः; 12B, इति तर्पणविधिः; 28B, इति श्राद्धविधिः; 29B, इति वैश्वदेवविधिः; 30B, इति अतिथिविधिः; 35B, इति भोजनविधिः; 40A, इति पञ्चपर्व्वविधिः; 40B, इति मन्वादिविधिः; 41B, इति ऋषिव्रतविधिः; 42B, इति धर्म्मविधिः; 46A, इति दीपमालिका ।

1936.

4858. *The Same.*

By Viśveśvara.

Substance, palm leaf. 12 × 2 inches. Folia, 55 of which the following leaves are missing: 11, 14, 15, 24–26, 28, 31–33, 37, 52. There are also five broken leaves at the end, of which the leaf-marks are lost. Character, Bengali. Appearance, very old.

Beginning :—

ॐ सिद्धि + + + + + + वाय ॥

आदावर्णं ।

श्राद्धे कीर्त्तितं यच्च यच्च ।

प्रायश्चित्ते च शस्तं व्रतकरणविधौ यच्च वाच्यं गरीयः

+ + + + श्वरस्तदलिखदभिमतं सत्कविः सज्जनानां ॥

यच्छास्ते लिखनेच्छगौरवभयं नानामुनीनां मतद्

व्याख्या कौशल + + + + ।

श्रीविश्वेश्वरनिर्म्मितो + + + + + स्मृतीनां चयः ।

सर्व्वासां च विलिख्यतामच्छरच्छः सन्तस्तदो दृश्यतां ॥

—णाणादिनादिवादपदेषु ॥ (?)

ऋणं देयमदेयञ्च येन यत्र यथा

दानग्रहणधर्म्मस्तु ऋणादानमिति स्मृतं ॥ इत्यादि ॥

३५A. इति सत्कविसदुपाध्याय-श्रीविश्वेश्वररचिते स्मृतिसमुच्चये व्यवहारखण्ड[:] समाप्तः ।

अथ व्यवहारनिरूपणम्॥

1937.

624. चतुर्वर्गचिन्तामणिः । *Caturvargacintāmaṇiḥ.*

By Hemādri.

A mere fragment noticed in L. 1355 containing a portion of the third part. But it is of great age being dated Saka 1402. Facsimile of the last leaf bearing the date is to be found facing the notice in L. 1355. But the leaf was not replaced.

The author was the minister of the Yādava princes of Devagiri, Mah deva (A.D. 1260–1271) and his successor Rāma Deva (A.D. 1271–1313). The parts of the work, which are commonly known, treat of the different topics of ācāra (Vrata, Dāna, Tirtha, Pratisthā, Kala, Mokṣa). But Prof. Jolly (Tagore Law Lectures, p. 17) mentions a section on Civil Law, of the work. No leaf-marks. The leaves seem not to be in order.

1938.

5855. *The Same.*

प्रतिष्ठा *Pratiṣṭhā of Hemadri.*

Substance, country-made paper. 10×4 inches. Folia, 28, of which the 10th and 11th are missing. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, very old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

कल्याणानि ददातु वो गणपतिर्यस्मिन्नतुष्टे सति

क्षोदीयस्यपि कर्म्मणि प्रभवितुं ब्रह्मापि जिह्मायते ।

जाते यच्चरणप्रणामसुलभे सौभाग्यभाग्योदये

रङ्क[स्य]क्षाङ्गमनङ्गगा निविशते देवेन्द्रलक्ष्मीरपि ॥

प्रस्वल्पफणिरत्नगर्भरसनासिंहासनाध्यासिनी

सेयं वागधिदेवता वितनुतां श्रेयांसि भूयांसि वः ।
यत्पादामलकोमलाङ्गुलिनखज्योत्स्नाभिरुद्वेलितः
शब्दब्रह्मसुधाम्बुधिर्बुधमनस्युच्चैस्तरां खेलति ॥
रागः श्लक्ष्णा तव स्तवः स्तुतिरियं चेतश्चमत्कारिणी
मुग्धे वेत्थ यथा मया सुभरते वैदग्ध्यमाविष्कृतम् ।
जानीते दयितेव सा सुभरते यद्यद् विधत्ते भवान्
इत्युक्तो मधुजिन्निरुत्तरमुखः श्लिष्यन् प्रियां पातु वः ॥
अस्ति प्रशस्तगुणस्तोमः सोमवंशविभूषणः ।
महादेव इति ख्यातो राजा राजेव भूतले ॥
तस्यास्ति नाम हेमाद्रिः सर्व्वश्रीकरणः प्रभुः ।
निजोदारतया यश्च सर्व्वश्रीकरणप्रभुः ॥
तस्य श्रीकरणेशस्य पद्धतिः सर्व्वदैविकी ।
श्रौतस्मार्त्तक्रियामार्गप्रदर्शनपटीयसी ॥

यस्यायमाद्यः श्लोकः ।

पञ्चरात्राणि सर्व्वाणि पुराणानि च कृत्स्नशः ।
श्रुतिस्मृती समासाद्य चागमात् कर्म्मपद्धतीः ॥
निरीक्ष्य यायजूकानां सौकर्य्याय प्रपञ्च्यते ।
हेमाद्रिणा सदाचारश्रौतस्मार्त्तक्रियाविदा ॥

तथाच ।

इष्टापूर्त्तौ द्विजातीनां धर्म्मौ प्रोक्तौ सनातनौ ।
तत्रेष्टः स्वर्गफलदः पूर्त्तो मोक्षप्रदः स्मृतः ॥
अग्निहोत्रं तपः सत्यं वेदानां चैव पारणम् ।
आतिथ्यं वैश्वदेवञ्च इष्टमित्यभिधीयते ॥
वापीकूपतडागादि देवतायतनानि च ।
अन्नप्रदानमारामाः पूर्त्तमित्यभिधीयते ॥
कूपारामप्रपाकारी तथा वृक्षाधिरोपकः ।
कन्याप्रदः सेतुकारी स्वर्गं प्राप्नोत्यसंशयम् ॥

... ...

2B, एवं पूर्त्तनिरूपणप्रसङ्गे देवप्रतिष्ठां तावदाह । तत्र प्रतिष्ठाकालः ।

3A, इति प्रतिष्ठाकाण्डः ।

अथविष्णोः स्थापनमाश्रित्य प्रयोगस्यात्रपद्धतिः ।
सामान्या सर्व्वदेवानां विशेषोऽत्रैव वर्ण्यते ॥

16B, इति मण्डपसंस्कारोकरणम् ; 19A, इति शैवमण्डपाराधनविधिः—

मण्डपस्योत्तरे प्रोक्तः स्नानाख्यो मण्डपः परः ।
मण्डपस्यार्द्धमानेन तदर्द्धेनाथवा पुनः ॥
तदुत्तरे कारयित्वा स्नानाख्यस्यार्द्धमानतः ।
प्रासादमानतो वापि कुर्व्वीत स्नानमण्डपम् ॥

22A, इति संक्षेपतः प्रोक्तं स्नानकर्म्म जगत्पतेः ॥

1939.

5574. *The Same.*

(प्रायश्चित्तखण्डः । *Prāyascitta-khaṇḍaḥ.*)

Substance, country-made paper. 10½ × 6 inches. Folia, 264. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 7000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1854. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वागीश्वाद्याः, etc., etc.

वन्देहं वन्दनीयानां वन्द्यां वाचामधीश्वरीम् ।
कामिताशेषकल्याणकल्पनाकल्पवल्लिकाम् ॥
कमलादयितं कृष्णं कमलासनवन्दितम् ।
कमलांघ्रमहं वन्दे कमलाकरशायिनम् ॥

End :—

तस्मादेवविशुद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तमिहोच्यते ।
सकृत्वा[दा] दिवारश्च चतुर्व्वारमनेकशः ॥
तप्तपराकं चान्द्रश्च यावकं वर्षमाचरेत् ।
तस्योपनयनं भूयः पञ्चगव्येन शुध्यति ॥

Colophon :—

इति हेमाद्रौ निन्दितार्थोपजीवन-प्रायश्चित्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५४ शके उत्तरायणे आषाढ़मासे कृष्णपक्षे अष्टम्यां ८ भौमवासरे तद्दिने प्रायश्चित्तहेमाद्रौ ग्रन्थ काशि[शी]क्षेत्रात् समाप्तमस्तु । श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥

1940.

5960. **सर्व्वप्रायश्चित्तपद्धतिः ।** *Sarvaprāyaścittapaddhatiḥ.*

An extract from the Prāyaścitta-adhyāya *of Hemādri.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रायश्चित्तं हेमाद्रिविरचितप्रायश्चित्तविधिः ।

Colophon :—

इति हेमाद्रिविरचिते धर्म्मशास्त्रे प्रायश्चित्ताध्याये लोकोपकारार्थसर्व्वप्रायश्चित्तपद्धतिः समाप्ता ।

1941.

2874.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Jaina Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten.

3B, इति हेमाद्रिकालनिर्णये शिवप्रतिष्ठाकालनिर्णयः समाप्तः ।

Topics :—

(1A) अथ प्रतिष्ठाकालाः ; 2B, अथ हेमाद्रौ शिवप्रतिष्ठाकालनिर्णयः ; 3B, अथ देवतामूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः ।

1942.

10350. **सर्व्वदेवताप्रतिष्ठाकर्म्मपद्धतिः ।**

Sarvadevatāpratiṣṭhā Karmapaddhatiḥ.

Being part of Pariśeṣa Khaṇḍa of Caturvargacintāmaṇi. By Hemādri.

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 88. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1873. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमहाराजाधिराज-श्रीमहादेवीय-समस्तकरणाधीश्वर-समस्तविद्याविशारद-श्रीहेमाद्रिविरचिते चतुर्वर्गचिन्तामणौ परिशेषखण्डे इष्टापूर्त्तधर्म्मनिरूपणे सर्व्वदेवताप्रतिष्ठाकर्म्मपद्धतिः समाप्ता ॥

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं महाजन्युपाख्येन रङ्गनाथेन लिखितं जालवणग्रामे स्वार्थं परार्थं च । श्रीगजाननः प्रसन्नोस्तु ॥, etc.

संवत् १८७३ शाके १७३८ भाद्रकृष्णदशमी रवौ समाप्तम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ ॐ

कल्याणानि ददातु वो गणपतिः यस्मिन्न[तुष्टे] (तुष्यति)

— — — as in 1938, — — २।३ ॥

अस्ति प्रशस्तगुणस्तोमसोमवंशविभूषणः ।

तस्यायमाद्यश्लोकः ॥ as in the same.

1943.

3078. **होलिकोत्सवविधिः ।** *Holikotsavavidhiḥ.*

An extract from Hemādri's Vrata Khaṇḍa, of the Caturvargacintāmaṇi.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¼ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1869 and Śaka 1734. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीहेमाद्रौ व्रतखण्डे भविष्योत्तरपुराणोक्तं होलिकोत्सव-विधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १८६८ शा १७३४ स० १२१८ मौ० पु० व० ७० वा० गु० लिगु० प० ध० कै० पु० रामके प्रतापसे ।

1944.

5459. **गृहस्थरत्नाकरः ।** *Gṛhastha-Ratnākaraḥ.*

By Caṇḍeśvara.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 119. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,570. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Colophon :—

इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीचण्डेश्वरविरचिते गृहस्थरत्नाकरे पञ्चमहायज्ञतरङ्गः ।

समाप्तं । शुभमस्तु ॥

See L. 1921.

For the authors who are quoted by him and the authors who quote him.

The collective name of his works on law is Smṛti-Ratnākara. This part relates to the duties of householders.

According to the chronogram at the end of the section on Civil Law, the author was living in Śaka (रस गुण भुजचन्द्र) 1236 = A.D. 1314.

1945.

3826. शुद्धिरत्नाकरः । *Suddhiratnākaraḥ.*

By Caṇḍeśvara.

Substance, palm-leaf. 13½ × 2¼ inches. Folia, 97. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,940. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worm-eaten. Incomplete at the end. Leaves, 2, 3, 5 to 10, 39 and 77 are missing.

For the beginning of the work see L. 2384.

Colophons :—

22B, महासान्धिविग्रहिकठक्कुर-श्रीवीरेश्वरात्मज-सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुर-श्रीचण्डेश्वरविरचिते शुद्धिरत्नाकरे वर्णसन्निपाततरङ्गः; 29A, इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुर-श्रीवीरेश्वरात्मज ०विदेशस्थाशौचतरङ्गः ; 34A, ०बालाद्याशौचतरङ्गः ; 36A, स्त्र्यशौचतरङ्ग ; 38A, ०गर्भस्रावाशौचतरङ्गः ; 41B, ०मृत्युविशेषाशौचतरङ्गः ; 49A, ०सपिण्डाद्याशौचतरङ्गः ; 55B, ०निर्हरणाद्याशौचतरङ्गः ; 60A, अन्याशौचतरङ्गः ; 64A, सपिण्डलक्षणतरङ्गः ; 68A, ०निर्हरणादितरङ्गः; 74B, ०संस्कारतरङ्गः ; 81A, ०उदकदानतरङ्गः ; 85A, इति शुद्धिरत्नाकरे उदकदानतरङ्गः ; 88A, ०शोकापनोदनतरङ्गः ; 92A, प्रवेशादितरङ्गः । (?)

1946.

832. मदनपारिजातम् । *Madanapārijatam.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa under the patronage of Madanapāla.

Substance, European paper. 11½ × 6 inches. Folia, 338. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 8,425. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

A compendium of religious and civil duties.

Printed in Bibl. Ind.

The author's medical dictionary, Madana-Vinoda, contains a chronogram at the end according to which it was composed in Saṃ. 1431 (=A.D. 1375). Mr. Sarvādhikārī

(Tagore Law Lecture, 1880, p. 390) taking *yuga* in the chronogram as 2, thinks it to be 1231. But as pointed out by Prof. Aufrecht Parāšara-Mādhavīya (A.D. 1350–60) was largely used in the compilation of Madanapārijāta.

See I.O. Catal. No. 1394.

1947.

8149. स्मृतिकौमुदी । *Smṛtikaumudī.*

By Madanapāla.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 107. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,675. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Many leaves are restored. They are: Foll. 1–3 (there are actually four leaves, two leaves being marked 3), 5 (there are actually one leaf and a half, marked 5), 9 (one leaf and a half), 30–35, 49, 50, 55, 59, 61 (two leaves); 69, 76, 78, 80, 82, 83, 84 (restored in two leaves) 95, 102, 104, 106 (restored in two leaves).

An authoritative work on Smṛti for the Śūdras, consisting of four books (Kalollāsas—which, again, are subdivided into Kiraṇas).

4B, इति कृतिमनोहरायां कौमुद्यां मदनपालराजेन्दोः प्रथमकलोल्लासे प्रथमकिरणः समाप्तोऽयं । इति रायश्रीमदनपालविरचितायां स्मृतिकौमुद्यां शूद्रधर्मोत्पलद्योतिन्यां प्रथमकलोल्लासे विप्रादिजातिनिरूपणं नाम प्रथमः किरणः; 20A, शूद्रभेदनिरूपणद्वारा संकीर्णजातिनिरूपणं नाम द्वितीयः किरणः । समाप्तश्च प्रथमकलोल्लासः ।

21B, द्वितीयकलोल्लासे शूद्रस्य सामान्यतोऽधिकारानधिकारनिरूपणं नाम प्रथमः किरणः; 25A, शूद्रस्य श्रुतिस्मृत्याद्यवगमनाधिकारचिन्तानिरूपणं नाम द्वितीयः किरणः; 29B, शूद्रस्य गर्भाधानादिसंस्कारविषयाधिकारा-

नधिकारविमर्शानिरूपणं नाम तृतीयः किरणः ; 33A, शूद्रस्य अभावाप्रभावादि-निरूपणं नाम चतुर्थः किरणः । समाप्तश्च द्वितीयकल्लोल्लासः ।

37B, तृतीयकल्लोल्लासे विवाहनिरूपणं नाम प्रथमः किरणः ; 38A, ०नामकरणादिसंस्कारादिनिरूपणं नाम द्वितीयः किरणः ; 42A, शूद्रधर्मनिरूपणं नाम तृतीयः किरणः ; 53B, शूद्रस्याशौचनिरूपणं नाम चतुर्थः किरणः ; 75A, ०वृद्धिश्राद्धपद्धतिः । इति कृतिमनोहरायां कौमुद्यां मदनपालसिंह × × × × पंचमः किरणः समाप्तः ... ...
अथाह्निकः चतुर्थकल्लोल्लास आरभ्यते ।

77B, ०आम्नायकल्लोल्लासे प्रथमः किरणः समाप्तोऽयं । इति शौचविधिः ; 85A. ०शूद्रस्य ब्रह्मयज्ञविधिः ; 90A, ०तर्पणविधिः ; 96A, शूद्रस्य ब्रह्म-यज्ञपूर्वकतर्पणविधानं नाम चतुर्थः किरणः ; ०वैश्वदेवादिनिरूपणं नाम पञ्चमः किरणः समाप्तः ।

See Oxf., pp. 275-277A ; I O. Catal. No. 1649.

1948.

9778. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 31. Lines, 12 on a page. Extent in slokas, 7,750. Character, Nâgara. Appearance, very old.

A fragment beginning from leaf 60 and ending in 97. Leaves 61-65, 68, 83, 84 are missing. The leaf 66 is written on one side only.

60B, इति कृतिमनोहरायां कौमुद्यां मदनपालराजेन्दोः आम्नायकल्लोल्लासे प्रथमः किरणः समाप्तोऽयं ।

66B, इति स्मृतिकौमुद्यां शूद्रधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां वृद्धिश्राद्धविधिः ।

67A, इति स्मृतिकौमुद्यां शूद्रधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां चतुर्थकल्लोलासे [कल्लोल्लासे] मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः ।

70A, इति स्मृतिकौमुद्यां शूद्रधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां दन्तधावनविधिः ।

71B, इति श्रीरायमदनपालविरचितायां शूद्रधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां स्मृति-कौमुद्यां चतुर्थकल्लोल्लासे दन्तधावनपूर्व्वकप्रातःस्नानविधिर्नाम द्वितीयः किरणः ;

74A, इति शूद्रधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां माध्याह्निकस्नानविधिः ।

81A, इति शूद्रधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां स्मृतिकौमुद्यां तर्पणविधिः ।

86B, इति स्मृतिकौमुद्यां चतुर्थकल्लोल्लासे शूद्रस्य ब्रह्मयज्ञपूर्व्वकतर्पणविधानं नाम चतुर्थः किरणः समाप्तः ।

91B, इति शूद्रधर्म्मोत्पलद्योतिन्यां स्मृतिकौमुद्यां वैश्वदेवविधिः ।

97A, इति स्मृतिकौमुद्यां नित्यश्राद्धपद्धतिः ।

Quotations are found in this fragment from the following authorities :—

(1) मनुः, (2) गर्गः, (3) विष्णुः, (4) योगयाज्ञवल्क्यः, (5) नरसिंहपुराणं, (6) धन्वन्तरिः, (7) व्यासः, (8) देवलः, (9) मार्कण्डेयः ।

1949.

8804. **मदनरत्नप्रदीपः** । *Madanaratnapradīpaḥ.*

Substance, country paper. 12 × 5 inches. Folia, 297. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 7,700. Character, Nāgara. Dated, Saṃ. 1676 Old. Fresh. Incomplete.

Madanaratna consists of seven sections (Samaya, Ācāra, Vyavahāra, Prāyaścitta, Dāna, Śuddhi and Śānti). The present MS. contains the first section (Religious Calendar).

संवत् १६७६ शाके १५४१ समए वैशाष मासे शुक्लपक्षे सप्तमी शनिवासरे पुस्तकं वाराणसिनगरे श्रीविश्वनाथ थाने । शुभमस्तु ।

The same as I.O. Catal. 1681.

The fourth of the Uddyotas, Prāyaścitta is known from M.M. H. Śāstrī's Nep. Cat. No. 1 236, p. 223.

The gap left in the I O. Catal , p. 537B, is filled up by the present MS., consisting of verses 8th and 21st both inclusive :—

तत्रासीद्भुवनेषु विश्रुतयशा दामोदराख्यः कृती

श्रीमान् पुण्यवदग्रणीर्जितरिपुः क्ष्मापालसत्प्रभुः ।

मूलस्थानपुरे तुरुष्कनिवहाक्रान्ते परित्याजितो
येनाद्यावधि गोवधो यवनकैः नामापि न स्मर्य्यते ॥ ८ ।
तस्मादाकस्मिकोद्यद्दहनघनमहस्तुल्यातापप्रताप-
ज्वालाजालाभिभूतद्विषदवनिपतावन्वये भास्करस्य ।
राजा जातावतारो वरसमरधुरोद्दामरामानुभावः
प्रध्वस्ताऽरातिभूमीपतिदनुजचयोऽभूम्महीपालदेवः ॥ ९ ।
योऽसौ सङ्गरसीमभीममवृशः सर्व्वा दिशः सुन्दरी
वासोभि (व्याशोभिः)र्विमलैर्यशोभिरधिकं सम्भाव्य भव्यक्रमैः ।
प्रत्यर्थिक्षितिपालपीडनविधिव्यग्रेण सत्तेजसा
सिन्धुरेण गृहीतपाणिकमलाश्चक्रे महाविक्रमाः ॥ १० ।
एतत् पृथ्वीन्द्रसूनोः सकलवसुमतीतीव्रभूपालमाला
चूडारत्नप्रबुद्धद्युतिभरजनिताख्यान्दपादारविन्दः ।
सद्वर्णस्वर्णमुक्तामणिकरितुरगोद्दामलक्ष्मीविलासो
देवीदासो विलासोचितरुचिरयशोमण्डिताशो बभूव ॥ ११ ।
तत्सूनुः सूर्य्यदासो विमलतरयशोराशिरासीदसीम-
क्षौणीनाथोत्तमाङ्गच्युतकुसुमरजोराजिनीराजिताङ्घ्रिः ।
सन्मार्गोपात्तवित्तः व्ययविविधमहादानदानैककर्म्मा
धर्म्माचारादपारादरधरणिभुजां भूभुजामग्रलेख्यः ॥ १२ ।
यद्दानं नोपमानं क्वचिदपि लभते यस्य युद्धावबद्धाः
शुद्धान्तान्नैवकान्तामपिपरिचलितां वैरिणस्तारयन्ति
येन स्वेनार्ज्जितेन प्रचुरतरधनेनानिशं तीर्थराजे
वाराणस्यां गयायामपि सकलकरस्त्याजितो धर्म्मबुद्धा ॥ १३ ।
एतद्भूमीन्द्रजन्मासमसमरसमारम्भगम्भीरबाहोः
व्यापारव्यस्तदम्भप्रतिन्नृपतिवधूगीतकीर्त्तिप्रतापः ।
राजा प्राचामवाचामपि धरणिभुजामग्रगण्योऽतिधन्यो
दानैर्मानैः प्रयाणैर्विबुधजनगतिः शक्तिसिंहो बभूव ॥ १४ ।
यस्मिन्नस्मिंश्च पृथ्वीवलयबलभिदि प्राप्तपात्रे पवित्र
लीलामात्रेण गोभूकनकमयमहादानदानप्रवृत्ते ।

कर्णोनाकर्णनीयः क्व च कनकगिरिर्द्दैवरक्तो (विलक्षो) .
भोजो राजापि लज्जास्पदममलमपि का कामना कामधेनोः ॥ १५ ।

सद्विद्यानाञ्च वेश्मन्यशनविरहिते सर्व्वथा सत्कथान्ता-
कान्ता यत्कीर्त्तिविद्यामरहह न लभते व्याप्य यामं विरामम ।
सद्विप्राणां च वेश्मन्यशनविरहिते सर्व्वथा सत्कथान्ता
कान्ता यतकीर्त्तिरद्याप्यहह न लभते व्याप्य यामं विरामम ॥ १६ ।

यद्दानस्योपमानं कलयुगलकथा यस्य गाथा सनाथा
विद्या सर्व्वानवद्या वरसमरमहाडिण्डिमोऽतिप्रचण्डः ।
आचारस्तत्त्वसारः स्फारदमरसरिद्दीप्तमूर्त्तिश्च कीर्त्तिः
सोऽयं श्रीशक्तिसिंहो नृपमुकटमणिः कस्य न स्यान्नमस्यः ॥ १७ ।

तस्यात्मजो मनसिजो हरिणेक्षणानां
कल्पद्रुमः सकलपण्डितमण्डलीनां ।
प्रत्यर्थिपार्थिवसरोवरवारणधामा
राजा चिरं विजयते मदनेन्द्रनामा ॥ १८ ।

यस्मिन्नस्मिन प्रयाणाश्वसनिनि नृपतौ तुङ्गरिङ्गत्तरङ्ग-
क्षौणीक्षोभक्षमोद्यतखरतरखुरलीधूलिगाढान्धकारे ।
क्वासौ सेना रिपूणां क्व च वयमपि ते क्व स्थिताः प्रस्थिता वा
नेति त्रस्ता विहस्ताः प्रतिदिशमनिशं वैरिणो नो विदन्ति ॥ १९ ।

यद्दानारूढयानाभरणमयपराक्रमवृत्ताधिकारि-
श्रेणी साश्रुनेत्रा निजमपि न पतिं सोऽयमित्थं भजन्ते ।
यद्याचानामसमाचात् प्रतिनृपनिवधवर्गनेत्राम्बधारा
मासारद्भौत्य साद्यादसमयनटनं कुर्व्वते नीलकण्ठाः ॥ २० ।

यस्मिन दातरि पातरि क्षितिभुजामुज्जागरोत्सङ्गिनि
स्वैरं हीरकहाटकोपरिचितालङ्कारहारस्रजाम् ।
कर्णो वर्णनमेव नैव भजति स्थेमा न हेमाचले
कल्पद्रोरपि विद्रवः किमपरं चिन्त्यो न चिन्तामणिः ॥ २१ ।

Mr. R. D. Banerji confounded Madana Siṃha Deva the patron of the author of Madanaratnapradīpa and son of

Sakti Simha with the Madana Simha of Champaran in whose time two MSS. were copied in Saṃ. 1453 and 1457. In this matter he has simply followed Prof. Bendall's list of Champaran kings given in his History of Nepal and surrounding kingdoms. But he should have seen that the patron of the author was never described as a Rājā of Champaran and the Rājā of Champaran is not described as the son of Sakti Siṃha. This should have been a settler. They cannot be identical. Even if this does not satisfy Mr. Banerji the present MS. fills up the gap left in the I.O. Catalogue between the 7th and the 22nd verses of the preface to Madanaratnapradīpa; and here Madana Siṃha and his ancestors are distinctly said to have belonged to Delhi. His genealogy runs thus:

Dāmodar
|
Mahīpala
|
Devīdāsa
|
Sūryadāsa
|
Sakti Siṃha
|
Madana Siṃha

As regards the time of this compilation the opinion advanced in the preface to my Nep. Cat., 1905, seems to stand. The patron flourished in the Province of Delhi during the fifteenth century after the fall of the Toglak Empire and he is largely quoted by the authors in Akbar's time.

1950.

1817. *The Same.*

(कालोद्योतः *or* **समयनिर्णयोद्योतः)**

Substance, country-made paper. 10½ × 4¼ inches. The last leaf is marked 370. But leaves 144 to 159 both inclusive, 215, 228 to 238 both inclusive, 244 to 251 both inclusive, 261 to 265 both inclusive, 278, 279, 336 and 346 are missing. The first 113 leaves down to the chapter of Saptamīnirnaya seem to be a restoration. Character, Nāgara. Appearance of both parts, old.

See I.O. Catal. No. 1681, p. 537.

1951.

10014. *The Same.*

(समयनिर्णयोद्योतः *only*)

By Madana Simha.

Substance, country-made paper. 13¼ × 6 inches. Folia, 3–240 of which those marked 20–52, 54–65, 67–73, 75–80, 82–100, 102–109, 111–157, 161–203, 208–223, are missing. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara. A mere fragment.

It ends :—

प्रपथः शकुनं स्वप्नः सामुद्रिकमुपश्रुतिः ।
उपयाचितमादेशात् सम्भवन्ति कलौ क्वचित् ॥
तस्मात्तन्मात्रलाभेन कलौ कार्य्यं न कारयेत् ॥

इति कलियुगवर्ज्यानि

Colophon :—

इति श्रीकोदण्ड० मदनरत्नप्रदीपे समयनिर्णयो नाम प्रथम उद्द्योतः समयः समाप्तः ।

Post Col. :—

सं १६७५

The date being retraced is doubtful. In the place of 6 there seems to have been 8.

1952.

10013. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 2–78 of which 10, 64–72 are missing. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, old, worn-out and mouse-eaten, the first nine leaves and leaves 73–77 are badly damaged.

Part of Samayanirṇayoddyota, a calendar of religious fasts and festivals, being the first section of Madanaratnapradīpa.

The colophons found :

18A. इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलीविराजमानमानोन्नतमहाराजाधिराज–श्रीशक्तिसिंहात्मज–श्रीमहाराजाधिराज–श्रीमदनसिंहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे समयनिर्णयोद्योते मलमासस्वरूपनिर्णयः।

53B. इति श्री० द्वितीयानिर्णयः।

For Samayaratnoddyota, see I.O. Catal. No. 1681.

There is one stray leaf:

1953.

5753. *The Same.*

(दानविवेकोद्योतः *Dānavivekoddyotaḥ.*)

(Being the fifth of the seven sections of Madanaratnapradīpa of Madana Siṃha Deva.)

Substance, country-made paper. 11¾ × 5¼ inches. Folia 360. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 10,800. Character, Nāgara of the eighteenth century. The leaves 206th to 209th, 254th to 263rd and 271st to 273rd and the last three leaves have been restored.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। ॐ नमो गणपतये।

विघ्नघ्नस्य प्रसन्नस्य मुखपुष्करिका शुभा।

उमारतोत्सवे शम्भो र्या मखीशो विवस्वते ॥ (?)

आनन्दाय वदान्यानां महोमहितकी[र्ति]सेना।

भूभुजा मदनेनाद्य दानोद्योतो वितन्यते ॥
कस्मिन् दानविवेकाख्य उद्योते ये निरूपिता ।
अर्थास्तेषां सुबोधाय क्रियतेऽनुक्रमः स्फुटः ॥
आदौ दानप्रशंसेह तत्स्वरूपनिरूपणम् ।
ततश्च दानदोषाणां तद्भेदानां निरूपणम् ॥
दानाङ्गानां तत्र दातुरथ पात्रस्य निर्णयः ।
अथ पात्रोक्तिरथ श्रद्धा देयद्रव्यनिरूपणम् ॥
ग्राह्यद्रव्यमथाग्राह्यमदेयञ्च निरूपितम् ।
दानदेशास्च तत्कालो निषिद्धास्च निरूपिताः ॥
इतिकर्त्तव्यता दाने परिभाषा ततः परम् ।
तत्राधिकारी मन्त्रार्थज्ञानादिनियमास्च ये ॥
प्रतिमाद्रव्यमानञ्च कलसादेश्च लक्षणम् ।
दर्भादिलक्षणं चान्ये नियमास्च निरूपिताः ॥
अनुक्तौ दक्षिणादाननिर्णयः स विभेदकः ।
द्रव्यमाणं धान्यमानं मानं क्षौरादिके ततः ॥
भूमानमङ्गुलादीनां भेदाः सविनियोगकाः ।
प्राच्या दिशः साधनञ्च उक्तो वास्तुविधिस्ततः ॥
सतोरणपताकादेर्मण्डपस्याथ लक्षणं ।
कुण्डानां विनियोगोऽथ तन्निर्म्माणं सविस्तरम् ॥
मेखलायोनिकण्ठादिलक्षणं योन्यवस्थितिः ।
ततो महत्सु दानेषु तुलापुरुषनिर्णयः ॥
राजतादितुलाभेदाः सम्यगत्र निरूपिताः ।
हिरण्यगर्भदानञ्च ब्रह्माण्डञ्च ततः परम् ॥
कल्पपादपदानञ्च गोसहस्रञ्च गोप्रतं ।
हिरण्यकामधेनुश्च हिरण्याश्वश्च कीर्त्तितः ॥
हिरण्याश्वरथस्तद्वत् हेमहस्तिरथस्ततः ।
पञ्चलाङ्गलदानञ्च धरादानं निरूपितम् ॥
विश्वचक्रं कल्पलता ततो वै सप्तसागराः ।

रत्नधेनोस्ततो दानं महाभूतघटस्य च ॥
अथ पर्व्वतदानेषु दानं धान्याचलस्य च ।
लवणाचलदानञ्च गुडाचलविधिंस्ततः ॥
उक्तः स्वर्णाचलस्तद्वत् उदितोऽथ तिलाचलः ।
कार्पासाचलदानञ्च घृताचलविधिस्ततः ॥
दानं रत्नाचलस्यापि ततो रौप्याचलस्य च ।
शर्कराचलदानञ्च गुडादिशिखराण्यतः ॥
ततः सुवर्णदानानि तथानन्दनिधे र्विधिः ।
ततो भद्रनिधेर्दानं दानञ्च शतमानकम् ॥
हेमदानं रूप्यदानमश्वदानमतः परम् ।
तिलदानं निदानञ्च कांस्यपात्रस्य कीर्त्तितम् ॥
तिलराशेस्ततो दानं तिलपद्मं ततः परम् ।
सर्वकादशदानञ्च दानञ्च तिलगर्भकम् ॥
गजदानं देवताभ्यो गजदानमतः परम् ।
दास्या दानं रथस्यापि शिविकायास्ततः परम् ॥
भूमेर्दानं गृहस्यापि मेर्व्वादेर्दानमेव च ।
कन्यादानञ्च कपिलादानं दशाभिदायुतं ॥
गोदानञ्च ततो हेमशृङ्गिदानं निरूपितम् ।
समानवत्सगोदानं दशवर्णगवामनु ॥
त्रिरात्रगोदानमथो यथाविधि निरूपितम् ।
देवताभ्यो गवां दानं शिवादिभ्यः समीरितम् ॥
दानञ्चोभयतोमुख्या वैतरण्यास्ततः परम् ।
ततो वृषभदानञ्च गुडधेन्वादयो दश ॥
प्रोक्तास्तदनु दानञ्च तिलधेनोर्विशेषतः ।
सप्तव्रीहिमयानाञ्च घृतधेनोस्ततः परम् ॥
धेनोश्च नवनीतस्य जलधेन्वास्ततोविधिः ।
क्षीरधेनोस्ततोदानं दधिधेनोस्ततः परम् ॥
मधुधेनोरथ विधौ रसधेनुरथेरिता ।

शर्करायास्ततो धेनुः कार्पासस्य ततः परम् ॥
लवणस्य च कर्पूरगन्धादीनाञ्च धेनवः ।
ततो दानं स्वर्णधेनोः सुवर्णवृषभस्य च ॥
स्वर्णयोरप्यवृषयोर्दानमत्र समीरितम् ।
विद्यादानेषु वेदानां दानमङ्गैः सहोदितम् ॥
ततः स्मृतीनां दानन्तु पुराणानां ततः परम् ।
श्रवणेष्वप्यदानानि(?) क्रमाद्भारतपर्व्वणां ॥
शिवशास्त्रादिदानानि प्रोक्तानि च ततः परम् ।
अथ दैवतदानेषु त्रिमूर्त्तिप्रतिपादनम् ॥
दानं त्रिपुरुषाणाञ्च ग्रहाणां दानमीरितम् ।
दशावतारदानञ्च द्वादशार्कप्रपादनम् ॥
चन्द्रादित्यप्रतिकृतेः कालाख्यपुरुषस्य च ।
आत्मप्रतिकृतेर्दानमुदकुम्भस्य तत्परम् ॥
अन्तकप्रतिमायाश्च लोकपालाष्टकस्य च ।
मेध्यादानमथप्रोक्तमजायास्तदनन्तरम् ॥
महिष्या महिषस्याथ दानं कृष्णाजिनस्य च ।
ग्रहिष्टकृष्णाजिनस्योक्तमार्द्रकृष्णाजिनस्य च ॥
तिथीनामथ दानानि वारदानान्यतः परम् ।
नक्षत्रदानान्युक्तानि योगदानान्यतः परम् ॥
मासर्त्त्वयनदानानि दानं सांवत्सरं परम् ।
ततः प्रकीर्णदानेषु दानमारोग्यसाधनम् ॥
रत्नदानान्यलङ्कारदानं दानञ्च वाससोः ।
देवताभ्यो वस्त्रदानमुष्णीषस्य ततः परम् ॥
उक्तमुर्णावस्त्रदानं दानमासनशय्ययोः ।
दर्पणव्यजनादीनां कर्पूरादेस्ततः परम् ॥
ताम्बूलन्त्वगीतादिच्छत्रोपानत्प्रदानयुक् ।
स्वर्णादिपात्रदानानि पाकदानविधिस्ततः ॥
अन्नदानं तथामान्नदानं दानमथाम्भसः ।

कारपत्रादिदानादि दानं धर्म्मघटस्य च ॥
अश्वत्थसेवनं तद्वत् तत्पुत्रप्रकल्पनं ।
तथाश्वत्थोपपन्नानां तत्प्रयोगविधिस्ततः॥
अथ जलतिलकादानं(?) प्रपादानं तथैव च ।
उक्तः पाथ्योपचारादिः परिचर्य्या ततो गवां ॥
दानं यज्ञोपवीतस्य यष्टिवैनवदण्डयोः ।
इन्धनाग्नीष्टकदानं दीपदानं समीरितम् ॥
ततोऽभयप्रदानञ्च पात्रदानान्यतः परम् ।
कल्पदानान्यथोक्तानि नानादानानि तत् परम् ॥
उक्तो जलाशयोत्सर्गो वापीकूपप्रतिष्ठया ।
अथारामप्रतिष्ठेति क्रमादर्था निरूपिताः ॥

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलीविराजमानमानोन्नतमहाराजाधिराज--श्रीशक्तिसिंहात्मज--महाराजाधिराज--श्रीमदनसिंहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे दानविवेकोद्योतेऽनुक्रमणिका ।

It ends :—

इत्यारामप्रतिष्ठा

अर्थिप्रत्यर्थिनोर्यः प्रशमयति समं दानधाराप्रवर्षै-
र्दैन्यं सैन्यञ्च वैरप्रथितपृथुभुजस्तम्भगम्भीरबाहुः ।
तस्मै तस्यातिपद्मप्रथितन्द्रपशिरोरत्नगौराजिताङ्घ्रिः
र्दोर्गौखण्डेस + स्यान्मदननरपतेः को वदान्यो वदान्यः ॥
सोयं शीलितसर्व्वशीलहृदयो दानप्रयोगे कृती
राजा श्रीमदनक्षितीन्द्रतिलकोवृष्ट्वा निबन्धान् बहून् ।
तत्तत्संग्रहविग्रहं बहुमतं प्रोद्यप्रयोगत्र ॥ (?)

Last Colophon :—

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलीविराजमान मानोन्नतमहाराजाधिराज-श्रीशक्तिसिंहात्मज--श्रीमहाराजाधिराज-श्रीमदनसिंहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे दानविवेकोद्योतः समाप्तिमगमत् । श्रीशुभमस्तु ।

1954.

6450. *The Same.*

(शुद्धिविवेकोद्योतः *Suddhivivekoddyotaḥ Section VI.*)

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 2–48, of which the 23rd is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,260. Character, Nāgara. Date, Samvat 1553. Appearance, discoloured. Defective in the beginning.

Colophon :—

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलीविराजमानमानोन्नतमहाराजाधिराज-श्रीशक्तिसिंहात्मज-महाराजाधिराज-श्रीमदनसिंहदेवविरचिते मदनरत्नप्रदीपे शुद्धिविवेकः षष्ठम उद्द्योतः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत्.१६५३ समये भादौ

After this there are five lines written in a later hand, at the end of which it is said :-

श्रीदी० जूगसुत दी०गंगाधरेण काश्यां लिखापितं । श्री

At the top of the last leaf :—

सौ० इन्द्रजी विभागे

The names of the real authors are given at the end of the work :—

महाराजाधिराजस्य मदनेन्द्रस्य शासनात् ।
श्रीमालिना गुर्ज्जरेण भट्टपुंजात्मजेन च ॥
भट्टश्रीविश्वनाथेन काशीतीर्थनिवासिना ।
शुद्धिर्विवेचिता सम्यक् सर्व्वकर्म्मोपकारिणी ॥

The authorities quoted and consulted :—

3A, आदित्यपुराणम्, मनुः ; 3B, मरीचिः ; 4A, पारस्करः ; हारीतः, कात्यायनः, जैमिनिः ; 5A, याज्ञवल्क्यः ; 6B, ब्रह्माण्डपुराणम् ; विष्णुः ; 7B, आश्वलायनः ; 8A, मत्स्यपुराणम् ; 8B, वृद्धपराशरः, अङ्गिराः ; 9A,

पराशरः ; 11A, पैठीनसिः ; 11B, वशिष्ठः, देवलः ; 12A, गौतमः ; 12B, सुमन्तुः ; 13A, बौधायनः ; वृद्धयाज्ञवल्क्यः ; 14B, वृद्धवशिष्ठः ; 15B, दक्षः ; वृहस्पतिः ; 16A, स्मृत्यर्थसारः ; 16B, विष्णुः ; 17B, ब्रह्मपुराणम् ; 18B, वृद्धमनुः ; प्रचेताः ; 19A, वृद्धविष्णुः ; 20B, कूर्मपुराणम् ; 22A, उशनाः ; 22B, चतुर्विंशतिमतम्, 22B, षटत्रिंशन्मतम् ; 23A, शातातपः ; 23B, प्रजापतिः ; 26A, सम्वर्त्तः ; जातूकर्णः ; 28A, आदिपुराणम् ; वृद्धपराशरः ; 34B, शङ्खः ; 37B, लौगाक्षिः ।

1955.

6451. *The Same.*

(शान्त्युद्योतः *Śāntyuddyotaḥ Section VII.*)

Substance, country-made paper. 11⅜ × 5 inches. Folia, 109. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 4000. Character, Nāgara. Date, Samvat 1674. Appearance, old and repaired. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकोदण्डपरशुरामेत्यादिविविधविरुदावलिविराजमान-
मानोन्नतमहाराजाधिराज-श्रीशक्तिसिंहात्मजमदनसिंहदेवविरचिते
मदनरत्नप्रदीपे शान्त्युद्योतः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६७४ वैशाख । शुभमस्तु ॥

Beginning :—

यत्सत्सुरासुरशिरोमणिहट्टपीठ-
मुत्सुङ्गभूषणमुमाहरयोरुदारम् ।
धाम स्तनन्धयसुधाकरधाम नौमि
वक्रेण वारणमनीप्सितवारणं तत् ॥
अत्रोपसर्गनिवहेन निपीडितस्य
शान्त्यै जनस्य करुणावरुणालयोयम् ।
श्रीशक्तिसिंहतनयो विनयोदितश्रीः
राजा विवेचयति शान्तिकपौष्टिकानि ॥

12A, इति कोदण्ड०आदित्यादि ग्रहशान्तयः; 22B, ०शान्तिविवेकोद्योते तिथिवारनक्षत्रशान्तयः; 25B, ०वन्ध्याभिषेकादिशान्तयः; 41B, अद्भुतादिशान्तिः; 89B, नानाशान्तयः।

It ends:—

मद्दाराजाधिराजस्य मदनेन्द्रस्य शासनात्।
श्रीमालिना गुर्जरेण भट्टपुंजात्मजेन च ॥
भट्टश्रीविश्वनाथेन काशीतीर्थनिवासिना।
शान्तिकं पौष्टिकं चापि यथाशास्त्रं प्रकाशितम् ॥
ऊर्व्वी यावदहीन्द्रदण्डशिखरासीनातपत्रायते
यावत्तत्र नवीन-(काव ?)कुंभसुषमां पुष्णाति हेमाचलः।
यावद्बालमृगांकमंजुलकला मौलौ मृड़ानीपतेः
उद्योतिर्मदनप्रदीपमहिमा तावत् समुज्जृंभताम् ॥

The authorities:—

6B, भविष्योत्तरे, स्कन्दपुराणे; 10A, प्रभासखण्डे; 10B, मत्स्यपुराणे; 13A, आश्वलायनः; 25A, अग्निपुराणे; 84A, विष्णुधर्मोत्तरे; 86B, गरुड़पुराणे; पालकः; 101B, नरसिंहपुराणे; देवीपुराणे।

1956.

5320. **विवादचिन्तामणिः।** *Vivādacintāmaṇiḥ.*

By Vācaspati Miśra.

Substance, country-made yellow paper. 19 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. A mere fragment.

See Oxf., p. 273A.

1957.

670. **श्राद्धचिन्तामणिः।** *Śrāddhacintāmaṇiḥ.*

By Mahāmahopādhyāya Vācaspati Miśra.

For the MS. see L. 1650.

On the last palm-leaf there is a deed of mortgage which runs thus :—

स्वस्ति सकलमङ्गलैकनिलयसुप्रतिष्ठित-

श्रीमन्महेशन्यायालङ्कारभट्टाचार्य्यपरमाचार्य्यचरित्रेषु ।

खातक श्रीरामपण्डितस्य वाटीबन्धकपत्रमिदं क्रियाचेयमित्यादि तोमार स्थाने ८) आटतङ्का पीटनिघात्या + + भद्रासन वाटी बन्धक दिलाम । इहार लभ्य मासप्रति तङ्काप्रति अर्द्धआना एकुन एकसिका दिव । ए अखण्डित । इहार मुकुति अष्टादश मास । एइ नियमे यदि ना दिइ तवे एइ लभ्यमुले वाटी विक्र । इति इस्त्र १०४६ तारिख २०शे आश्विन ।

On the reverse अत्रार्थे साक्षिणः :—

श्रीधर्म्मः । श्रीरामभद्रवन्द्योपाध्याय । श्रीगोपीकान्तशर्म्मा ।

ॐ तत्सत् श्रीरमणतर्कपञ्चाननः । श्रीमित्रशर्म्मा ।

श्रीरामदेवशर्म्मा । श्रीगोपीवल्लभशर्म्मा ।

श्रीनारायणशर्म्मा । श्रीरघुनाथशर्म्मा ।

1958.

3420. **कृत्यमहार्णवः** । *Kṛtyamahārṇavaḥ.*

By Vācaspati Miśra

Compiled under the patronage of Mahārāja Hari Nārāyaṇa of Tirhut.

Substance, country-made paper. 12½ × 3¼ inches. Folia, 155. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 3,700. Character, Bengali. Date, Saka 1517. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

Colophon :—

इति कृत्यमहार्णवः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

शुभमस्तु शकाब्दा; १५१७ । वितारिख २२ मार्गशीर्षस्य । सम्मत १००१ इति । कृष्ण कृष्ण श्रीराम ।

मिथिलावलयविड़ोजः (विलोज) श्रीहरिनारायणस्य कृतिरेषा ।
तावद्विलसतु भुवने यावद्विष्णोर्विलोचने गगने ॥

इति श्रीमहाराजाधिराजश्रीहरिनारायणविरचितकृत्यमहार्णवे वर्षकृत्य-तरङ्गः ।

A calendar of Hindu rites and festivals. For the work see L. 1886. The MS. noticed by Rājendra Lāla makes Hari Nārāyaṇa, in the colophon, the author's patron and Vācaspati Miśra the author. But our MS. makes Hari Nārāyaṇa the author. Vācaspati Miśra's name does not appear in it at all. But in Mahādāna-Nirṇaya (Nep. Cat. 122) there occurs the following verse :—

श्रीवाचस्पतिधीरं सहकारितया समासाद्य ।
श्रीभैरवेन्द्रो नृपतिः स्वयं महादाननिर्णयं तनुते ॥

This Bhairavendra was the same as Harinārāyaṇa. See Nep. Cat., *History of Nepal and surrounding kingdoms*, p. 31.

And Dvaitanirṇaya, another work of Vācaspati (Oxf., 273B) was written under the patronage of the queen of Bhairavendra.

The number of works by Vācaspati or Hari Nārāyaṇa are given in a couplet in leaf 2A of the present MS. :—

कृत्याचार-विवाद-व्यवहार-दान-शुद्धि-पितृयज्ञाः ।
सप्तभिरमी तरङ्गैः सप्ताङ्गमहार्णवे निबध्यन्ते ॥

The contents of the work :—

धर्म्मस्य परिभाषा च ततो मासव्यवस्थितिः ।
मलमासव्यवस्था च कृत्यं चैत्रादिकस्य च ॥
प्रकीर्णकं समर्थादि युगान्तादि ततः परम् ।
तिथिवेधव्यवस्था च रविसंक्रान्तिरेव च ॥
चन्द्रसूर्य्योपरागस्य सम्यगत्र निबध्यते ॥

3B, स्मृतिधर्म्मशास्त्राणि तेषां प्रणेतारः मनु-विष्णु-यम-दक्षाङ्गिरो-वृहस्पत्युशनः आपस्तम्ब-वशिष्ठ-कात्यायन-पराशर--व्यास--शङ्ख-लिखित--सम्वर्त्त गौतम-शातातप-हारीत-याज्ञवल्क्य-प्राचेतसादयः। आदिपदग्राह्याः देवल-लोमश -जमदग्नि-विश्वामित्र--प्रजापति--पैठीनसि--पितामह--बौधायन--छागलेय जावाल-च्यवन-मरीचि-काश्यप-नारदाः। एतेषामेव मतं षटत्रिंशन्मतमित्यभ्यर्हितं। स्मृत्यन्तराणि ऋष्यशृङ्ग--काष्णाजिनि -व्याघ्र-कण्व--जातुकर्ण्ण -लौगाक्षि--व्याघ्रपाद-गार्ग्य-गाङ्ग-गाङ्गीशङ्ख-पुलस्त्य-पुलह-भृगु-गौतम-जैमिनि--सुमन्तु--कष्यशृङ्ग--शौनक-यज्ञपार्श्व-कुथमि-वैशवाप-मैत्रायणीय-गोभिल-शाठ्यायनादयः।

1959.

3696. द्वैतनिर्णयः। *Dvaitanirṇayah.*

By Vācaspati Miśra.

Under orders of Jayā, the queen of Rājā Bhairavenda otherwise called Hari Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 18½ × 3 inches. Folia, 83. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Bengali. Date, Saka 1756. Appearance, fresh. Complete.

Beg. : —

आभीरदारकमुदञ्चितकिङ्किणीक-
मालाम्बपाणिचरणं पुरुषं पुराणम्।
मञ्जीरमञ्जुमणिबाधरमम्बुजाक्ष-
द्वैतपिम्भयमनादिमनन्तमीडे॥ इत्यादि
\+ + + +
श्रीभैरवेन्द्रधरणीपतिधर्म्मपत्नी-
राजाधिराजपुरुषोत्तमदेवमाता।
वाचस्पतिं निखिलतन्त्रविदं नियोज्य-
द्वैतयनिर्णयविधिं विधिवत्तनोति॥

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीवाचस्पतिमिश्रविरचितो द्वैतनिर्णयः समाप्तः।

Post Colophon :—

श्रीजगन्मोहनशर्म्मणः पुस्तकमिदम् । शकाब्दाः १७५६ । ४ । २० । लिखितं श्रीकाशीप्रसादशर्म्मणा ।

For a complete description of the work see Oxf., p. 273A.

1960.

3436. चन्दनधेनुविचारः । *Candanadhenuvicāraḥ.*

By Vācaspati.

Substance, country-made paper. 18 × 3¼ inches. Folia, 4. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

See H.P.R., Vol. I, 110.

1961.

1136. गयाप्रकाशः । *Gayāprakāśaḥ or the fourth chapter of* तीर्थचिन्तामणिः ।

By Mahāmahopādhyaya Vācaspati Miśra.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 25. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Appearance, old. Prose. Generally correct.

Colophon :—

महामहोपाध्यायमिश्रश्रीवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ चतुर्थो गयाप्रकाशः ।

Post Colophon :—

श्रीयुत्बलभद्रमिश्राणां स्वकीयपुस्तकमिदं । लिखितं श्रीयदुनाथ चक्रवर्त्तिना श्रीबलभद्रमिश्राणामर्थे प्रयागमध्ये ॥

The manuscript described in L. 1148 is also one of Vācaspati Miśra's Tīrthacintāmaṇi.

1962.

8851. **तीर्थचिन्तामणिः ।** *Tīrthacintāmaṇiḥ.*

By Vācaspati Miśra.

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 140 by counting. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

In five bundles of leaves with separate paginations. (I) incomplete: twenty-two leaves only (by counting), (II) complete in 53 leaves, (III) 1 to 26 leaves, (IV) 27 to 53 leaves, and (V) in 12 leaves.

The col. of the first part :—

इति श्रीवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ प्रथमः प्रकाशः ।

The col. of the second part :—

इति श्रीमिश्रवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ द्वितीयः पुरुषोत्तमप्रकाशः ।

वाकलम् मुकुन्दलाललेखक ॥ ग्रन्थसंख्या १४०० ।

The col. of the third part :—

इति श्रीवाचस्पतिविरचिते (तायां) तीर्थचिन्तामणौ तृतीयो गंगाप्रकाशः समाप्तः ॥ ० ॥

The col. of the fourth part :—

श्रीमिश्रवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ चतुर्थो गयाप्रकाशः सम्पूर्णः समाप्तः ।

The col. of the fifth part :—

इति श्रीमन्महामहोपाध्यायवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ पञ्चमः काशीप्रकाशः सम्पूर्णः ॥ सम्वत् १९१४ ।

The part I begins :—

कनककनिकलक्ष्मीस्पर्द्धिराधाकुचाग्र-
ग्रथितनयनभृङ्गः स्मेरवक्त्राम्बुजश्रीः ।

नवगगनतमालश्यामलानन्दगात्रः
स्थापयतु मम कर्म्म क्रूरमक्रूरमित्रः ॥
श्रीमत्यकल्पद्रुमपारिजातरत्नाकरादीनवलोक्य यत्नात्
प्रणम्यमूर्द्ध्ना मधुसूदनाय वाचस्पतिस्तीर्थविधिं तनोति ।

अथ तीर्थविधिः तत्र महाभारते ऋषिभिः स्तवः, etc.

This part is called प्रयागप्रकाश as will be seen from the statement in the beginning of the ensuing chapter.

The part II begins :—

श्रीगणेशाय नमः । इति श्रीवाचस्पतिविरचिते तीर्थचिन्तामणौ प्रयाग-प्रकाशः प्रथमः अथ पुरुषोत्तमादिविधिः तत्र ब्रह्मपुराणे ब्रह्मर्षिसंवादे ब्रह्मवाक्यं

पृथिव्यां भारतं वर्षं कर्म्मभूमिरुदाहृता
नरकस्वन्यत्र मर्त्यानां भूमौ कर्म्म विधीयते, etc.

The part III begins thus :—

तत्रादौ गंगामा[हा]त्म्यं तत्र विष्णुपुराणे नमः प्रभवति ब्रह्मन् सर्व्वपापहरा सतः, etc.

The part IV begins :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ।
वायव्यगारूढ़े कलाहृत्वान् वृष्टाविचार्य्य, etc.

The beginning of the part V :—

संसारिणो नरकपावकदह्यमाना-
नालोक्य मौलिविधृतेन सुधाकरेण ।
या निर्म्ममे ह्यखिलदुःखहरी हरेण
तामन्तरिक्षनगरीमनिशं स्मरामि ॥

1963.

2750. मलिम्लुचतत्त्वम् *or* मलमासतत्त्वम् ।

Malimlucatattvam or Malamāsatattvam.

Substance, country-made paper. 16½ × 3½ inches. Folia, 70. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the first in the order of the Aṣṭāviṃśatitattvas of Raghunandana.

Raghunandana wrote 28 *Tattvas* on Smṛti under the comprehensive name of Smṛti-Tattva, which guide the social and religious life of Bengal. In the following pages, the Tattvas are arranged in the same order as given in the beginning of Malamāsa Tattva. Some works there are, which pass as Tattvas by Raghunandana, but they are not included in the 28. These have been put at the end.

He wrote his Jyotiṣatattva in 1565.

1964.

5283. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3 inches. Folia, 75. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, very old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितमलिम्लुचतत्त्वं समाप्तम् ।

1965.

6592. **मलमासतत्त्वटीका** । *Malamāsatattvaṭīkā.*

Substance, country-made paper. 19 × 3 inches. Folia, 26—marked also from 87-112. Lines, 8, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. The reverse side of the 18th leaf is left blank. Written in a small hand.

The commentator's name is not given. There is written, on the left-hand margin of every leaf, मलमास-तत्त्वोपरि ।

The MS. is peculiar in that it refers to the leaves, pages and lines of a particular manuscript of the text.

The first leaf begins:—

१२ । २ । ११ मर्य्यादेति मर्य्यादार्थत्वे षोड़शवर्षाधः उपनयेदित्यर्थः । अधः पूर्व्वं । अभिविधिः अभिव्याप्तिः ; तदर्थत्वे षोड़शवर्षमभिव्याप्य उपनयेदित्यर्थः । उपनयेदित्यस्य उपनयनविषयकं कार्य्यमित्यर्थः ।, etc., etc.

So it passes over the first eleven leaves of the manuscript of the text and begins with the 12th leaf.

It ends: –

८६ । १ । ४ । विनामकवदिति नैर्ऋतेर्यातुधान्याद्यैः समाक्रान्तो विनामक इति वचनस्थविनामकशब्दवदित्यर्थः । विनामकत्वञ्च आषाढ़ादिनामशून्यत्वमिति केचित् स्मार्त्तास्तु विरुद्धं मलिम्लुचादिरूपं नाम यस्य सः यद्वा सदपि नाम असदेव तत्तन्मासविहितकर्म्मानर्हत्वादित्याहुः ॥

This apparently contains the notes of a student and he often quotes the views of his teacher, as इति भट्टाचार्य्याः ।

1966.

1561. *The Same.*

With comm. by Kaśīrāma.

Substance, country-made paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 68. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1723. The first 17 leaves seem to be restored.

The commentary of Kāśīrāma Vācaspati on Malamāsatattva.

Often noticed and printed.

Post Col.:—

यथा दृष्टमित्यादि ।

शाके नेत्रभुजाश्वचन्द्रगणिते सायं गुरोर्वासरे ।

1967.

5329. *The Same.*

With comm. by Rādhāmohana Gosvāmī.

Substance, country-made paper. 19 × 3¼ inches. Folia, 21–81. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete both ends.

Every leaf is marked मलमासगोस्वामी ।

The commentary is well known and often read. The commentator was a friend of Colebrooke.

1968.

3646. दायतत्त्वम् । *Dāyatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16 × 2½ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Character, Bengali, in a neat, middling hand, of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

1969.

4489. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4 inches. Folia, 35. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1756. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

राजनारायणेनापि श्रीमता देवशर्म्मणा ।
दायतत्त्वं विलिखितं शाके षड्वाणमैत्रके ॥
खड्दग्रामनिवासिना द्विजवर श्रीराजनारायण-
नाम्नेखोदमपूर्व्वपुस्तकवरं वै दायतत्त्वाख्यकम् ।
शाके काव्यशरादिचन्द्रगणिते पौषस्य मैत्रांशके
इन्द्रे नभगते कराग्निघटिके प्रायोगते चाह्नि च ॥
१७५६ । ८ । १९ । २५ । ०० ।

1970.

4397. शुद्धितत्त्वम् । *Suddhitattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 18 × 4 inches. Folia, 122. Lines, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1721. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :

इति श्रीवन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्य-
विरचिते स्मृतितत्त्वे शुद्धितत्वं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

सप्तिन्त्येष्टसुराङ्किकं शशियुगागेन्द्राख्यमे शाकके
सर्व्वज्ञाननिदानकारणतमं धर्म्मार्थकामप्रदम् ।
खड़दाग्रामनिवासको द्विजवरः श्रीराजनारायणः
ग्रन्थं शुद्धिसमाख्यकं निजकरैः संप्राप्तिकं चाकरोत् ॥

1971.

4480. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18½ × 3 inches. Folia, 96. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

1972.

10772. *The Same.*

Substance, palm leaf. 17 × 1½ inches. Folia, 143 Lines, 4, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete with one leaf, containing an index.

Last Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविर-
चितं शुद्धितत्त्वं समाप्तं ।

1973.

2751. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15½ × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh.

A fragment of the Suddhitattva.

1974.

2747 **प्रायश्चित्ततत्त्वम्।** *Prāyaścittatattvam.*

Substance, country-made yellow paper. 16¾ × 3½ inches. Folia, 75. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the fifth in order of Raghunandana's Aṣṭā-viṃśatitattva.

1975.

3643. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia, 74. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1634. Appearance, dark with age. Complete.

Post Colophon :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १६३४ श्रावणस्य द्विविंशतितिदिवसे बुधवासरे समाप्तश्चायं ग्रन्थ इति श्रीअनन्तरामशर्म्मणा लिखितमिति पुस्तकञ्चेति। श्रीगुरवे नमः। श्रीहरये नमः। श्रीकृष्णाय नमः॥ श्रीगोविन्दाय नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः। श्री—

1976.

4551. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 84. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1652. Appearance, discoloured. Complete.

Post Colophon Statement :—

विष्णुरामचट्टोपाध्यायस्य आत्मजः श्रीरामदुलालदेवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च।—

नेतव्या पुस्तिका चैषा दुःखेन लिख्यते मया।
शूकरी तस्य माता स्यात् पिता तस्य च गर्द्दभः॥

शुभमस्तु शकाब्दाः १६५२ तां पौषस्य २१।

1977.

2752. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15 × 3 inches. Folia, 62. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete.

1978.

5048. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 15 × 3½ inches. Folia, 70. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, worn off. Incomplete at the end.

1979.

10817. *The Same.*

Substance, country-made paper. Folia, 57. 16 × 5 inches (the first 20 leaves) and 13 × 4½ inches (the rest of the leaves). Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति रघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं प्रायश्चित्ततत्त्वं समाप्तम् ।

Post.Colophon :—

श्रीमद्‌यदुपतिं नत्वा ज्ञाते ज्ञानस्य चात्मनः ।
व्यलेखि हरिनाम्ना च शाकेसिन्धुयुगे(?)रवौ ॥

1980.

5287. *The Same.*

With Comm. by Gosvāmī.

Substance, country-made paper. 17 × 4 inches. Folia, 3 marked 25, 26, 27. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Pages 25B and 26B have "प्रायश्चित्तगोस्वामी" written on the right-hand lower margin.

1981.

4653. उद्वाहतत्त्वम् । Udvāhatattvam.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

1982.

5043. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 3½ inches Folia, 32. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्य विरचितं स्मृतितत्त्वे उद्वाहतत्त्वं समाप्तम् ।

1983.

4368. *The Same.*

Substance, country-made paper. 17 × 4 inches. Folia, 32. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

1984.

10831. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15 × 3 inches. Folia, 31. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1597. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिभट्टाचार्य्यात्मजरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं समन्धतत्त्वं समाप्तं ।

Post Colophon :—

श्रीश्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः ॥ शकाब्दाः १५९७ श्रावण—

1985.

5286. तिथितत्त्वम् । *Tithitattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15 × 3 inches. Folia, 150. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1588. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजमहामहोपाध्यायश्रीरघु-
नन्दनभट्टाचार्य्यविरचितस्मृत्यर्थसारतिथितत्त्वं समाप्तम् ।

श्री—

यत्नेन लिखितं ग्रन्थं यदि कश्चिदपह्नुते ।
पुंश्चलीजननी तस्य + + + + पिता ॥
गजवसुशरचन्द्रे शाक ईशं + + +
गिरिवरतनुजातासंयुतं श्यादेवः ।
स लिखति पठनाय श्रीयुतः चैत्रमासे
खरकरसुतवारे ग्रन्थमेतं दिनान्ते ॥

1986.

389. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15 × 2½ inches. Folia, 132, there are four leaves more not belonging to this work. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3960. Character, Bengali. Date, Saka 1563. Appearance, very old. Complete. The leaf 83 is missing.

Post Col. Statement :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १५६३ फाल्गुनस्य प्रथमचतुर्दशदिवसे
समाप्तं पुस्तकमेतत् ।

Below this in a different hand we have :—

श्रीसूर्य्याय । एतच्छकीय सौरमाघस्य चतुर्थदिवसे शुक्रवारे शुक्लपक्ष षष्ठां तिथौ अरुणोदयसमये शुभमकरलग्ने उत्तरभाद्रपदमीनराशौ . चन्द्रे श्रीरामदेवशर्म्मणः शुभः कुमारः समजनि शकाब्दाः १५६५ ।

आदित्यादि ग्रहाः सर्व्वे, etc.

सौरकर्क्कटस्य सप्तमदिवसे भृगुवासरे। दिवा त्रिंशद्दण्डाभ्यन्तरे शुभे धनुर्लग्नके चतुर्थ्यां तिथौ पूर्व्वफाल्गुनीसिंहराशौ चन्द्रमसि रामदेवचक्रवर्त्तिनः शुभ कुमारः समजनि। नरगणोऽयं।

शुभमस्तु शकाब्दाः १६०३।

At the top of the leaf:—

शक १६१२। श्रीसूर्य्याय। आदित्यादि, etc.

पौषस्य विंशतिदिवसे शुक्रवारे कृष्णपक्षे पञ्चम्यां तिथौ पूर्व्वफाल्गुनीसिंह-राशौ चन्द्रे कर्क्कटलग्ने श्रीरामदेवशर्म्मणः शुभ कुमारो जातः। नरगणोऽयं।

1987.

10795A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18 x 3 inches. Folia, 30. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment (Durgotsava to Pūrṇimā).

1988.

3926. **तिथितत्त्वटीका।** *Tithitattvaṭīkā.*

By Kāśīrāma Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 17½ x 4 inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The commentary by Kaśirāma on Raghunandana's Aṣṭāviṅśati-tattva is well known and have been often printed.

1989.

5143. **दुर्गार्च्चाप्रमाणतत्त्वम्।** *Durgārccāpramāṇatattvaṃ.*

By Raghunandana Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 16 x 2½ inches. Folia, 32. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Date, Saka 1586. Appearance, very old. Complete.

Beginning : —

प्रणम्य जगदीशानीं दुर्गां तत्प्रीतये बुधः ।
शारदार्चाविधिं तस्या वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥
व्यवस्थायाः प्रपञ्चस्तु विशेयस्तिथितत्त्वतः ।
पूजाविधिः + + + ॥

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य-विरचितं श्रीदुर्गा + + प्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

रसवसुशरचन्द्रे १५८६ शाके ईशं प्रणत्य
गिरिदुहितृसमेतं चाश्विने मासि होतुम् ।
स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः कृष्णशर्म्मा
गिरिवरतनुजार्चा तत्त्वमेतत् प्रमाणम् ॥ १५८६ । ५ । २७ ।
गिरिवरतनुजायाः पूजनस्य प्रमाणं
रसवसुशरचन्द्रे शाके ईशं प्रणम्य ।
गिरिदुहितृसमेतं चाश्विने मासि होतुं
स्म लिखति पठनाय श्रीयुतः कृष्णशर्म्मा ॥
तर्कनागाशाङ्कोपमिते(?) शाकेऽङ्कनाशणो ।
पार्व्वतीशारदार्चायाः प्रमाणं लिखितं मया ॥

1990.

3704. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18 × 3½ inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 700. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, dilapidated.

Beginning :—

प्रणम्य जगदीशानीं दुर्गां तत्प्रीतये बुधः ।
शारदार्चाविधिस्तस्या वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविर-
चितं दुर्गार्च्चाप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

1991.

5292. **व्यवहारतत्त्वम् ।** *Vyavahāratattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16½ × 3 inches. Folia, 22. Lines, 6 on a page. The second and the fourth leaves are missing. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and worn-out. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविर-
चितं व्यवहारतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

श्रीविश्वेश्वरतर्कालङ्कारपुस्तकमिदम् ।

1992.

4654. **एकादशीतत्त्वम् ।** *Ekādaśītattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15½ × 3 inches. Folia, 22. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

1993.

3642. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 85. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, discoloured and writing effaced.

One leaf between 79 and 85 is missing; it cannot be said which of the leaf-marks have been effaced.

1994.

10674. **एकादशीतत्त्वव्याख्या ।** *Ekādaśītattvavyākhyā.*

By Rādhāmohan Gosvāmī.

Substance, country-made yellow paper. 16 × 3¼ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

भवेऽस्मिन् कान्तारे मुहुरटनदुःखैकविकलः
समीहे संलब्धुं तवचरणपाथोजशरणम् ।
न योगो ज्ञानं वा भजनमपि मे यद्यपि हरे
तथाप्याशा दीर्घा तव च करुणा किं न कुरुते ॥
वन्दे श्रीकृष्णमानन्दघनं परममीश्वरम् ।
राधास्वर्णलतासङ्गतमालरुचिविग्रहम् ॥
श्रीराधामोहनो दीपं करोति शुभदर्शनम् ।
एकादश्यादितत्त्वानां पूर्व्वाचार्य्यमतेच्छया ॥

ग्रन्थारम्भे विघ्नविघाताय मङ्गलमाचर्य्य शिष्यशिक्षायै निवघ्नाति प्रणम्येति ।

1995.

2759. **जलाशयोत्सर्गतत्त्वम् ।** *Jalāśayotsargatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made yellow paper. 14 × 3½ inches. Folia, 16. Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1735. Appearance, new. Complete.

Post Col. :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १७३५ ।

1996.

4655. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15½ × 3 inches. Folia, 13. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1746 and B.S. 1230. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरघुनन्दनभट्टा°

तत्त्वं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

श्रीरामश्रीदेवशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकम् ।

ॐ गुरवे नमः । सन १२३० साल १३ आषाढ़स्य शकाब्दा

१७१६ । २ । १३ ॥

1997.

5068. **छन्दोगवृषोत्सर्गप्रमाणतत्त्वम् ।**

Chandogavṛṣotsargapramāṇatattvam.

Substance, country-made paper. 14½ × 3½ inches. Folia, 35. Lines, 5 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1682. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं छन्दोगानां वृषोत्सर्गप्रमाणतत्त्वम् समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीरामनारायणदेवशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकम् ।

शकाब्दाः १६८२ ।

1998.

5155. **देवप्रतिष्ठातत्त्वम् ।** *Devapratiṣṭhātattvam.*

By Raghunandana.

Substance, palm-leaf. 14 × 1¾ inches. *Devapratiṣṭhā-pramāṇatattva* in ten leaves marked from 16 to 25 and Devapratiṣṭhā-prayogatattva in fifteen leaves marked from 1. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

1999.

4680. प्रतिष्ठातत्त्वम् । *Pratiṣṭhātattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made yellow paper. 15 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति प्रतिष्ठाप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

2000.

3820. दिव्यतत्त्वम् । *Divyatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 25. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete in the end.

It contains an incomplete copy of Divyatattva, the 18th Tattva of Raghunandana.

2001.

5119. *The Same.*

Substance, country-made paper. 17 × 3½ inches Folia, 24. Lines, 10 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्य-
विरचितं स्मृतितत्त्वे दिव्यतत्त्वं सम्पूर्णम् ।

ॐ नमः शिवाय ॥

2002.

4431. **ज्योतिषतत्त्वम् ।** *Jyotiṣatattvaṃ.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 17¼ × 3¼ inches. Folia, 84. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, soiled. Complete.

Colophon :—

इति श्रीवन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं ज्योतिषतत्त्वं समाप्तम् ।

There are ten stray leaves containing various figures.

2003.

10814. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15 × 5 inches. Folia, 125. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Date, Śaka 1791. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं ज्योतिषतत्त्वं समाप्तं ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १७९१ । ११ । २१ लिखितं श्रीहरिनारायणदेवशर्म्मणेति ।

At the end, there is a leaf, containing an index.

2004.

4685. **वास्तुयागतत्त्वम् ।** *Vāstuyāgatattvaṃ.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वास्तुप्रमाणतत्त्वम् ।

2005.

4533. **आह्निकतत्त्वम्** । *Āhnikatattvam.*

Substance, country-made yellow paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 78. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon Statement :—

कालीपदाम्बुजं नत्वा इन्द्रादिसुरसेवितं ।
रघुनन्दनकृताव्याख्या यत्नेन लिखिता मया ॥
श्रीराजनारायणविद्याभूषणभट्टाचार्य्येन पुस्तकमिदम् ।
श्रीकालाचांदशर्म्मणा लिपिरियं पुस्तकस्य । भाङ्गामोड़ाख्यनिवासि ।

2006.

2749. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 3½ inches. Folia, 105. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the 22nd in order of the Aṣṭāviṁśati-tattva.

2007.

10799N. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 33. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

2008.

3879. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15 × 4 inches. Folia, 79. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1657. Appearance, discoloured. Complete.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दाः १६५७ ।

2009.

3759. कृत्यतत्त्वम् । *Krtyatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made yellow paper. 16 × 3 inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The 23rd of the 28 *Tattvas* of Raghunandana.

2010.

3652. मठप्रतिष्ठातत्त्वम् । *Mathapratisthatattvam and a portion of Divyatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16½ × 2½ inches. Folia, 16. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, fresh, but slightly discoloured.

Maṭhapratiṣṭhātattva ends in leaf 12B where the Divyatattva begins.

2011.

386. पुरुषोत्तमतत्त्वम् । *Purusottamatattvam.*

By Raghunandana.

The 25th Tattva.

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 26. Lines, 7-9 on a page. Extent in ślokas, 416. Character, Bengali. Appearance, tolerable. Complete.

2012.

3559. *The Same.*

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1763. Appearance, fresh. Complete.

Colophon in leaf 9B :—

इति श्रीहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं पुरुषोत्तमतत्त्वं समाप्तम् ।

Leaves 10 and 11 contain a short anonymous treatise entitled Puruṣottamayātrāvidhiḥ.

Colophon :—

श्रीपुरुषोत्तमक्षेत्रयात्राविधिः ।

Post Colophon :—

श्रीकार्त्तिकेयदेवशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकञ्च शकाब्दाः १७६३ ।

This treatise begins :—

सुखेन सुधिया येन पुरुषोत्तमसत्क्रिया ।
विराजक्षेत्रमेकाम्रं कोणार्कं पुरुषोत्तमम् ॥
सिद्धिस्थानावरूढ़ाणां एताः सोपानपंक्तयः ।
चतुःक्षेत्री समाख्याता भक्तिमुक्तिफलप्रदा ॥
यस्यां कृतं शुभं किञ्चित् न कल्पे कल्पते नृणां ।
अहो क्षेत्रस्य माहात्म्यं समन्तादृशयोजनम् ॥
दिविष्ठा येन पश्यन्ति मर्त्यानेव चतुर्भुजान् ।, etc., etc.

2013.

5180. सामगानां श्राद्धप्रमाणतत्त्वम् ।

Sāmagānāṃ Śraddhapramāṇatattvaṃ.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper, 14¼ × 3¼ inches. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment containing leaves marked 74 to 90 and 102 to 105.

The leaf marked 105 is the last :—

105B, इति हरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं सामगानां श्राद्धप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

Then there are the first four lines of Śūdra-śrāddha-pramāṇa-tattva.

There are also first three 'leaves' of Prāyaścitta-tattvam, marked 1, 2, 3.

2014.

5063. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 16 × 4 inches. Folia, 92. Lines, 6 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचित सामगानां श्राद्धप्रमाणतत्त्वं समाप्तम् ।

2015.

10784. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper 17½ × 3 inches. Folia, 75. Lines, 7 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh. Complete. With a leaf containing an index.

Col. :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्य-विरचितं सामगश्राद्धतत्त्वप्रमाणं समाप्तम ।

2016.

4553. श्राद्धतत्त्वम् । *Śrāddha-tattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15 × 3 inches. Folia, 95 to 150 Lines, 5 to 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old and worm-eaten. Incomplete at the end.

2017.

2748. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 3½ inches. Folia, 95. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

This is the 26th in order of the Aṣṭāviṅśatitattva by Raghunandana.

2018.

4602. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 10 to 101. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete both ends.

2019.

5150. **पार्व्वणादिश्राद्धतत्त्वम् ।** *Pārvaṇādi-Śrāddhatattvaṃ.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, injured by damp.

A fragment.

2020.

5300. **यजुर्व्वेदिश्राद्धप्रमाणतत्त्वम् ।**

Yajurvedi-śrāddhaprāmāṇatattvaṃ.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 16 × 3 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविर-
चितं यजुर्व्वेदिनां श्राद्धप्रमाणतत्त्वं समाप्तमिति ।

2021.

4690. **शूद्रश्राद्धाहःकृत्यतत्त्वम्** ।

Sudraśrāddhāhaḥkṛtyatattvam.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15 × 2½ inches. Folia, 9. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं शूद्राणां न्यायवर्त्मिनाम् ।
श्राद्धाहःकृत्ययोस्तत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

Colophon :—

इति स्मार्त्तकृतशूद्राहःकृत्यतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

पुस्तकमिदं श्रीरामनाथदेवशर्म्मणः । लेखक श्रीगौरीकान्त देवशर्म्मा । स्वाक्षरमिदं पुस्तकस्य ।

2022.

3685. **विवाहादिप्रयोगतत्त्वम्** । *Vivāhādiprayogatattvam*

By Raghunandana.

Substance, palm-leaf. 13 × 1½ inches Folia, 124. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, good.

It begins thus :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं छन्दोगानां कुशण्डिकां ।
विवाहादेः प्रयोगञ्च वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

This is not included in his Aṣṭāviṃśatitattva. Kuśaṇḍikā comes to an end in 16B, the Saṃskāras in 105B, the first entry to a newly built house in 110A and Grahayajña in 124A.

For Grahayajña, see Cs 2. 326 and H. P. R. Vol. I, 108.

2023.

6586.

(1) **वृषोत्सर्गप्रयोगतत्त्वम्** । *Vṛṣotsargaprayogatattvam.*

(2) **चन्दनधेनुदानतत्त्वम्** । *Candanadhenudānatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, palm-leaf. 17¾ × 1½ inches. Folia, 54. Lines, 3–5 on a page. Written in two hands, the first is comparatively large, writing up to fol. 32; the second hand, neat and small, writing the rest. Character, Bengali. Date, Saka 1658. Appearance, old and worn-out. Complete.

I. *Begins*: -

प्रणम्य सच्चिदानन्दं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।
छन्दोगानां वृषोत्सर्गप्रयोगं विदुषां मुदे ॥

Not included in the 28 Tattvas, but based in Chandoga-vṛsotsargatattva, which means Pramāṇatattva.

It ends in fol. 34A.

II. 34B, प्रणम्य सच्चिदानन्दं गोविन्दं सात्त्वकं विधिं ।
चन्दनाङ्कितधेनोस्तु वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

Outside the 28 Tattvas.

40B, इति वन्द्यघटीयमहामहोपाध्यायश्रीहरिदासभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितस्मृतितत्त्वे चन्दनाङ्कितधेनुदानतत्त्वं सम्पूर्णं ।

This portion (34B–40B) is also marked on the left hand margin from 1 to 7.

Besides the two main works, there are subsidiary treaties, taking up the rest of the MS., each marked also separately like the second work on the left hand margin.

A. Three leaves 41–43 under the heading :—

अथ चतुर्थी शान्तिप्रयोगः and ending **इति पाकमानी समाप्ता** ।

B. Two leaves 44 and 45, which begin :—

ॐ सर्वस्वोपकारिण्यै विलक्षणाश्रयायै नमः ।, etc., etc.

C. Nine leaves 46–54, which begin :—

पुरुषसूक्तमन्त्रस्य नारायण ऋषिः ।, etc., etc.

53A, चन्दनधेनूत्सर्गप्रमाणम ।

The date is given at the end of the MS. as usual :—

शकाब्दाः १६५८ ॥ ० ॥

ॐ नमो गुरवे ॥ ॐ नमः सरस्वत्यै ॥, etc., etc.

2024.

4698. देवप्रतिष्ठाप्रयोगतत्त्वम् ।

Devapratiṣṭhāprayogatattvaṃ.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 13½ × 3 inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महामहोपाध्यायवन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मज श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं देवप्रतिष्ठाप्रयोगतत्त्वं समाप्तम् । श्रीदुर्गायै नमः ।

Beginning :—

अथ देवप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

शिल्पिनं परितोष्य शुभदिने पूर्व्वाह्णे स्वस्तिवाच्यादिना स्वस्ति वाचनादिकं कृत्वा ॐ तत्सदित्युच्चार्य्य, etc., etc., अमुकदेवशर्म्मा अस्यां प्रतिष्ठायां अमुकदेवप्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

This is a Prayoga or liturgy, based on Devapratiṣṭhā-tattvaṃ.

2025.

10768A. वास्तुयागपद्धतिः । *Vāstuyāgapaddhatiḥ.*

By Raghunandana Bhaṭṭācārya.

Substance, palm-leaf. 15½ × 1 inches. Folia, 29. Lines, 3 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्य-
विरचिता वास्तुयागपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—

श्रीरामः ।

एकाशीतिपदवास्तौ विशेषः । चतुःषष्टिपदवास्तुयागपद्ध[ति]मं
कीलकपार्श्वेषु वलिदानान्तं कर्म समाप्य कीलकचतुष्टयमध्य
त्रिगुणकार्पास[सु]डोरकेन कनकशलाकया उत्तरस्यामारभ्य ।
शान्ता यशोमती कान्ता विशाला प्राणधारिणी ।
शची सुमनसा नन्दा सु(सु)भद्रा सुरथा इति—
संज्ञका दश प्रागायताः ।

पश्चिममारभ्य ।

हिरण्या सुव्रता लक्ष्मीर्विभूतिर्विमनाप्रिया ।
जया काला विशोका इतिसंज्ञका दशोत्तरायता(?) रेखाः
कुर्य्यात्, etc., etc.

This is outside the 28 Tattvas, but based on the latter half of Vāstuyāgatattva in the form of a Paddhati

2026.

5069. आह्निकाचारप्रयोगतत्त्वम् ।

Āhnikācāraprayogatattvam.

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 17 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out. Complete.

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयहरि[हर]भट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्य-
विरचिते स्मृतितत्त्वे आह्निकाचारप्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ।

2027.

4639. **आह्निकप्रयोगतत्त्वम् ।** *Ahnikaprayogatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 15¼ × 2¼ inches. Folia, 28. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beg. :—

प्रणम्य सच्चिदानन्दं जगदात्मकमीश्वरम् ।
प्रयोगतत्त्वमाह्निक्यं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

End :—

संसारसागरोत्तारकारके परमेश्वरे ।
अहः कृत्याविधेस्तत्त्वं तस्य तुष्ट्यर्थमर्पितम् ॥

Colophon :—

इति श्रीहरिदासभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचिते
स्मृतितत्त्वे आह्निकप्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ॥

Post Col. :—

श्रीकृष्णाय नमः । श्रीचण्डीश्वरगादेवशर्म्मणः स्वाक्षरम् ।

2028.

5263. **तुलापुरुषदानतत्त्वम् ।** *Tulāpuruṣadānatattvam.*

Attributed to Raghunandana.

Substance, country-made paper. 11 × 2¼ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

In a later hand at the end of the last leaf :—

श्रीमहेशचन्द्रशर्म्मणः पुस्तकमिदम् ।

Beginning :—

नमोगणेशाय ।

प्रणम्य कृष्णं गोविन्दं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ।

तुलापुरुषदानस्य तत्त्वं यत्नात् सतां मुदे ॥

Not one of the 28 Tattvas.

2029.

5310A. **ग्रहयज्ञः ।** *Grahayajñaḥ.*

Attributed to Raghunandana.

Substance, country-made paper. 19½ × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance burnt. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीदुर्गा ।

प्रणम्य सच्चिदानन्दं विश्वेशं ग्रहरूपिणम् ।

ग्रहयज्ञस्य तत्त्वोक्तिं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ यज्ञप्रमाणं दीपिकायां ।

शुभग्रहार्कवारेषु मृदु क्षिप्र ध्रुवेषु च ।

शुभराशिविलग्नेषु शुभं शान्तिकपौष्टिकम् ॥

Not one of the 28 Tattvas.

2029A.

5310B

Substance, country-made paper. 19½ × 3½ inches. Folia, 20 by counting. Lines, 5, 6, 7, on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

These leaves contain disquisitions on *Malamāsa*, lunar days, and so on.

2030.

3681. ग्रहयज्ञतत्त्वम् । *Grahayajñatattvam.*

The manuscript, which is on palm-leaf, is so awfully worm-eaten that the leaves can not be separated.

2031.

5211. ग्रहयज्ञप्रयोगतत्त्वम् । *Grahayajñaprayogatattvam.*

By Raghunandana

Substance, country-made paper. 11 × 2½ inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :

नमो गणेशाय ।

अथ यजुर्व्वेदिनां ग्रहयज्ञप्रयोगः ॥

तत्र रविसोमगुरुशुक्रवारेषु चित्रामृगशिरोरेवतीपुष्याश्विनी-
हस्तारोहिण्युत्तरात्रयेषु चन्द्रतारानुकूले शुभलग्नेषु कार्य्यः ।

Colophon : —

इति वन्द्यघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टा-
चार्य्यविरचितो ग्रहयज्ञः समाप्तः ।

Grahayajñatattva is the last chapter of the Saṃskāra-Tattva.

2032.

3878.

Substance, country-made paper. 13 × 3 inches. Folia, 125. Lines, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1602. Appearance, discoloured.

The MS. contains (1) Tīrthatattva, by Raghunandana, complete in 10 leaves, (2) Āśaucanirṇaya, by Gopāla Nyāya Pañcānana, complete in 22 leaves, and (3) Śrāddhatattva, complete in 93 leaves, by Raghunandana.

(1) Tīrthatattva is not included in the twenty-eight Tattvas of Raghunandana.

Beginning :-

प्रणम्य सच्चिदानन्दं जगतामीश्वरं हरिम् ।

स्मृति-तत्त्वे तीर्थतत्त्वं वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

प्रथमं तीर्थयात्रापूर्व्वदिने संयतीभूय यात्रादिने तीर्थयात्रानिमित्तकं वृतसर्पिःसमन्वितं वृद्धिश्राद्धं विधाय गृहाद्यात्रा कर्त्तव्या ।

The Post Colophon statement at the end of the Śrāddhatattva :

नवद्वीपे स्थित्वा लिखितमखिलं श्राद्धतत्त्वं प्रयत्नात्

चन्द्रेऽङ्काश्वे ऽत्र सप्तमतिथौ पक्षे च कृष्णेतरे ।

शाके युग्मनगोरसेन्दुगणिते मासे हि ज्येष्ठे हृदि

कृत्वा कृष्णपदारविन्दयुगलं श्रीरामनाथेन तु ॥

तुलादित्ये पञ्चदश्यां कृष्णपक्षे नगात्मजे ।

तत्रादौ कालिका पूज्या सर्व्वविघ्नोपशान्तये ॥

मकरावस्थिते भानौ या च कृष्णा चतुर्द्दशी ।

तत्रादौ पूजयेत् कालीं प्रचण्डां मुण्डमालिनीम् ॥

इति मुण्डमालातन्त्रात् ।

इति वचनद्वये राशिपुरस्कारात् कालीपूजा केनचित् सौरेण क्रियत इति श्रीहरराय नमः ।

2033.

8112. तीर्थतत्त्वम् । *Tīrthatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. 8 x 8 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

2034.

5046. **तीर्थप्रयोगतत्त्वम्।** *Tirthaprayogatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, country-made paper. $14 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete

Colophon :—

इति श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचितं तीर्थप्रयोगतत्त्वम्।

2035.

1469. **पुरुषोत्तमतीर्थप्रयोगतत्त्वम्।**

Purusottamatirthaprayogatattvam.

By Raghunandana

Substance, country-made yellow paper. 17×4 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1751. Appearance, fresh. Complete.

Post Colophon :—

सर्व्वंसहाधरसमुद्रशशाङ्कशाके
युग्मेन षड्गुरचितजातिमितांशमासम्।
रामं रमेशं पुरुषोत्तमतीर्थतत्त्वम्
नत्वालिखत् शनिदिने शिवचन्द्रशर्म्मा॥

2036.

3686. **शारदार्चाप्रयोगतत्त्वम्।** *Saradarcaprayogatattvam.*

By Raghunandana.

Substance, palm-leaf. $15 \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 49. Lines, 4 on a page Extent in slokas, 750. Character, Bengali. Appearance, discoloured Complete, Date, Saka 1613

Beginning : —

श्रीगणेशाय नमः ॥

प्रणम्य सच्चिदानन्दरूपां दुर्गां जगन्मयीम् ।

प्रयोगं शारदार्चाया वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथ नवम्यादिकल्पः ।

तत्र पौर्णमास्यन्तात् कृष्णपक्षे आर्द्रानक्षत्रयुक्तायां केवलायां वा नवम्यां पूर्व्वाह्णे दिवामात्रे वा उभयदिने तथाविधलाभे पूर्व्वदिने युग्मादरेण कृत्यम् । तत्र पूर्व्वदिने कृतनियमः परदिने कृतस्नानादिः गोमयोपलिप्ते देशे आचान्त उदङ्मुखः, etc., etc

40B, इति वन्द्यघटीयश्रीहरिहरभट्टाचार्य्यात्मजश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्य-विरचितं दुर्गोत्सवतत्त्वे प्रयोगतत्त्वं समाप्तम् ।

Post Colophon : —

शाके वह्नीन्दुतर्केन्दुमिते श्रीकृष्णशर्म्मणा ।

पद्धतिः शारदार्चाया अलेखि करणे रवौ ॥

दुर्गार्च्चातत्त्वनामेदं श्रीराधाकान्तशर्म्मणः ।

अलेखि पुस्तकं सम्यक् प्रायः सकलसम्मतम् ॥

अम्बिका सततं पातु पातु शम्भुर्निरन्तरम् ।

श्रीराधाकान्तशर्म्माणं सेवकञ्च निरन्तरम् ॥

अथ यजुर्व्वेदिनां कुशण्डिकाक्रमः ।

The last 8 leaves are taken up with Kuśaṇḍikā Krama or the mode of consecrating fire for a Yajurvedī Brāhmaṇa.

2037.

5145. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 x 3⅜ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh Left incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ दुर्गा ।

प्रणम्य सच्चिदान[न्द-](न्दं) रूपां देवीं जगन्मयीम् ।

प्रयोगं शारदार्चायाः वक्ति श्रीरघुनन्दनः ॥

अथाश्विने दुर्गा पूज्या नित्या काम्या च । अथ नवम्यादिकल्पः । पौर्ण-
मास्यन्ताश्विनकृष्णपक्षे आर्द्रानक्षत्रयुक्तायां केवलायां वा नवम्यां तिथौ पूर्वाह्णे,
etc., etc.

2038.

1669. नृसिंहप्रसादः । *Nṛsiṃhaprasadaḥ.*

By Dalapati Raja.

Substance, country-made paper. 17 × 6 inches. MS. contains 5 parts,—different pagination—namely, 6, Prāyaścitasāra, 7, Karmavipākasāra, 8, Vratasāra, 10, Śāntisāra, and 12, Devapratiṣṭhāsāra.

6. Prayaścittasara, leaves 2 to 47.
7. Karmavipaka-sara, complete in 41 leaves.
8. Vrata-sara, incomplete, 50 leaves.
10. Śānti-sāra, 1 to 35, incomplete.
12. Devapratiṣṭhā-sāra, complete in 50 leaves.

Character, Nāgara.

For 6, 7 and 8, see I.O. Catal. 1467, page 435, and for 10, see Bik., page 429 to 430.

Dalapati Rāya, Rāja of Gadamandla in the Central Provinces, married Durgāvatī and died after a reign of seven years. Durgāvatī ruled the country with great ability. She, too, got one Padmanābha, son of Vīrabhadra, to make an independent compilation of Smṛti entitled 'Durgāvatī Prakāśa' in five 'Ālokas.' The author lived to 1578 when he wrote a panegyric of Durgāvatī's son, entitled 'Vīracampū' The author gives the genealogy of Dalapati from Saṃgrāma Sāhī whose son he was. This

genealogy differs from that of '*Akbarnāmā.*' Durgāvati died in a war with Akbar's generals (1561 to 1564). Dalapati Rāya therefore flourished a few years before that time. He was a follower of Vallava Paṇḍita, the founder of the Vallava School of Vaiṣṇavism. He got from Vallava a Guru named Sūrya Paṇḍit who was perhaps the real author of the work. *Akbarnāmā* gives an account of the rise and fall of the Gaḍamāndlā dynasty. But it nowhere mentions Dalapati's relations with the Nizām Sāhis of Ahmadnagar, while the Colophon in this manuscript makes Dalapati the Prime Minister of the Nizam Sāhi kings, who became close neighbours of Dalapati by their conquest of the Imād Sāhis of Berar. I transcribe in full the Colophon of Karmavipāka-sāra :—

इति श्रीमल्लक्ष्मीनृसिंहचरणयुगलसरोरुहभ्रमर-वैष्णवधर्म्मप्रवर्त्तक-सकलभूमण्डलमण्डनसमस्तयवनाधीश्वरश्रीनिजामसाह-समस्तसाम्राज्यधुरन्धर-श्रीमन्महाराजाधिराज-श्रीदलपतिराजविरचिते श्रीनृसिंहप्रसादे कर्म्मविपाकसारः सम्पूर्णः ।

(Then in red ink) :—

व्यग्रं सिंहवदुत्तमाङ्गमुररीकुर्व्वन्नपि स्थेयसः
कारुण्यात् अभयप्रदाननिपुणैरालोकनानां क्रमैः ।
आह्लादं निजपादपङ्कजजुषां यः कल्पयत्यन्वहं
प्रह्लादप्रणयी स नो वितनुतां भद्रं परः पूरुषः ॥
यो लोकस्य गुरुर्विशारदजनाः यं भावयन्ते गुरुं
येनैतत् गुरुणोदहारि गुरवे तस्मै नमः सर्व्वदा ।
यस्मात् वेदपथः स्थिरोऽजनि जने यस्य प्रसादाद्रतिः
यस्मिन् सर्व्वगुणा गुरौ हृदि सदा तं त्वां नृसिंहं भजे ॥
पौढ़श्रीद्विजराजवंशतिलकालङ्कारहीरः प्रभुः
भारद्वाजकुलानुगः प्रथमया यः शाखयालङ्कृतः ।
श्रीमद्वल्लभसूनुरात्मनिरतः सत्सम्प्रदायाग्रणीः
सारं कर्म्मविपाकसञ्ज्ञकपरं श्रीमान्दलाधीश्वरः ॥

निजामसाहसाम्राज्यधुरन्धरमहीपतिः ।
श्रीन्टसिंहप्रसादेऽस्मिन् सम्यग्गं कुरुते शुभं ॥

इति श्रीमच्चतुर्द्दशभुवनैकनाथ–महेन्द्रादिदेवगणपूजितचरणकमल–शठा–डम्बरव्याप्तभूवनत्रय–भक्तानुग्रहकारिप्रसन्नवदनप्रक्षादप्रणय–वरदकरभावकरदानेक–राजाभयकर––जगदेकसुन्दर––श्रीलक्ष्मीन्टसिंहचरणयुगल––सरोजहभमर––[सूर्य्य] वंशतिलक-उत्कल–तैरभुक्त–गौड़–गुर्ज्जर–मालव–मागध–पाञ्चाल कार्णाटाद्यनेक–प्रौढ़राजस्पृहनीयकार्त्तिः सकलभूमण्डलाखण्डल–दिङ्मण्डलीमण्डनीयमान–निज–भुजार्जितप्रतापासादित––सकलसाम्राज्यपरमवैभव––स्वपदच्युतसंस्थापितानेकमण्ड–लाधीश्वर––सकलसामन्तचक्रचूड़ामणिकिरणरञ्जितचरणारविन्द– सकलभूमण्डल–मण्डन–श्रीमत्प्रौढ़प्रताप–महाराजाधिराज–सर्व्वपुरी(ि)सुन्दरी(ि)देवगिरिपुरी वराधीश्वर––समस्तयवनाधीश्वर––श्रीमन्निजामसाहसमस्तकरणाधीश्वर––सकल–विद्याविशारद याज्ञवल्कीय–[लुप्त] शाखाप्रवर्त्तक–द्विजराजकुलालङ्कार–धीर–वैष्णवधर्म्मप्रवर्त्तक–श्रीवल्लभपण्डितप्रसादासादितश्रीसूर्य्यपण्डिताभिधगुरु–मन्वादि–प्रणीतनीतिशास्त्राभिज्ञ––महाप्रभु––स्वकार्य्यविचक्षणप्रतिनिधीकृत––श्रीमहाराज––श्रीदलपतिराजविरचिते श्रीन्टसिंहप्रसादे कर्म्मविपाकसारः सम्पूर्णः ।

Pratiṣṭhā Sāra, No. 12, has not yet been described by any competent scholar.

It begins :—

प्रणम्य श्रीन्टसिंहन्तु दलाधिपमहीपतिः ।
देवप्रतिष्ठासारन्तु कुरुते सर्व्वसिद्ध् क्षतौ ॥
देवप्रतिष्ठासारे तु परिभाषा विलिख्यते ।
विष्णुप्रतिमा प्रथमं अवतारादिभिस्ततः ॥
सौवर्णप्रतिमादीनां स्थापनं क्रमश स्ततः ।
श्रीशिवस्थापनं पश्चात् देव्यादीनां ततः क्रमात् ॥
देवाकारान् प्रवक्ष्यामि यथावदनुपूर्व्वशः ।
फलादीनां ततः पश्चात् स्वरूपं अभिधीयते ॥
प्रासादकरणं पश्चात् सकलं चाभिधीयते ।
तड़ागारामवाप्यादिप्रतिष्ठानिर्णयस्ततः ॥

तन्निर्माणविधिश्चैव भुवनस्थापनं ततः ।
माघादिपञ्चमासेषु सुक्लपक्षे चतुर्थी ॥ (?) ।

2039.

1325. **ब्रह्मोक्ता याज्ञवल्क्यसंहिता ।**

Brahmokta Yājñavalkya Saṃhitā.

Substance, country-made paper. 12 × 5½ inches. Folia, 57. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1910. Appearance, fresh. Prose. Incorrect.

Beginning :-

श्रीगणेशाय नमः ॥

वेदोपकरणनिलयं याज्ञवल्क्यं महामुनिं ।
सुखासीनं मुनिवरं दृष्ट्वा पृच्छा कृता द्विजैः ॥ १ ॥
भगवन् वेद वेदांश्च यजुर्व्वेदविशेषणम् । [यजुर्व्वेदं विशेषतः] ।
अग्निहोत्रीश्च विप्राणां तथा वाजसनेयिनां ॥ २ ॥
वर्णाश्रमांश्च धर्म्माणां सर्व्वेषां वद सुव्रत ।
वलविद्गृह्य आलोक्य योगीन्द्रः प्राब्रवीन्मुनीन् ॥ ३ ॥
यत् पूर्व्वं ब्रह्मणा प्रोक्तमधुना च मया श्रुतं ।
सप्तर्षीणां च संसर्गे परमेष्ठिपितामहं ॥ ४ ॥ (?)
ततोऽहमखिलं वक्ष्ये ब्रह्मणा नोदितः पुरा ।
वेदाश्च उपवेदाश्च शाखाभेदास्तथैव च ॥ ५ ॥ (?)

Colophons :—

3A. इति श्रीब्रह्मप्रणीते याज्ञवल्क्यधर्म्मशास्त्रे, वेदप्रमाणम् ।
17A. इति ब्रह्मप्रोक्ते याज्ञवल्क्ये नैमित्तिके एकोद्दिष्टयज्ञः ।
23B. ० पितृकृत्ये + + + +
24B. ० आमकल्पना शास्त्रकृते यजुषा निरग्निः (?) ।
25B. ० यजुषा निरग्निके वृद्धिः ।
28A. ० धर्म्मशास्त्रे यजुषा निरग्निपितृ[कृ]त्यं ।
45A. ० तिथिप्रकरणम् ।

51A, ० यज्ञविधाने गणपतियागग्रहशान्ति समाप्तं ।

53B, ० दानप्रकरणम् ।

56A, ० शुद्धिप्रकरणम् ।

57, ० सूतकशुद्धिप्रकरणम् ।

It is a distinct work from Yājñavalkya Dharma Śāstra and Yogi-Yājñavalkya.

It ends :—

त्रिफला चाज्यसंयुक्ता गोव[च]र्म्मनै[गो]व दृष्यति
(प्र)[स्र]त्वाम्रजम्बूचलपरधात्रीशटाधरोदुंवरिकाकषायः
कलत्रं भस्मनि मृत्तिकया + + मेकाऽनि चर्म्मशुद्धिः
घृतेन दीपो दातव्यः तिलतैलेन वा पुनः ।
आमचर्म्ममयं पात्रं सप्तधौतेन शुध्यति ॥

Post Col. :—

श्रीसंवत् १९१० मीति आषाढमासे कृष्णपक्षे चतुर्दश्यां भौम-
वासरे ॥

Though written in the form of a Purāna and named Saṃhitā, it is given here as it is really a mo̊dern digest.

2040.

5972. **संस्कारसौख्यम् ।** *Saṃskāra Saukhyām.*

By Todara Malla.

Substance, country-made paper. 11½ × 5½ inches. Folia, 6 to 72. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्समस्तप्रशस्तविरुदावलीविराजमान-दयादाक्षिण्यादि-
गुणग्रामनिधान-श्रीमत्गोविन्दपदारविन्दनिस्यन्दमानानन्दमकरन्द-
स्वादलुब्धमधुपायमानमानस-निरुपमसमरसीकारसाहसनिरन्तरा-
नन्तहयहस्तिहेमचीरादिदानकृतार्थीकृतार्थिसार्थवर्णोनिष्ठाकनिष्ठी-

कृतप्रथमपार्थपारसीकाधिनाथ श्रीमज्जला[लु]द्दीनक्ष्माकब्बरसाह प्रथमामात्य-महाराजाधिराज-श्रीमट्टोडरमल्लविरचिते टोडरानन्दे संस्कारसौख्यं समाप्तमिति ।

शुभमस्तु इदं संस्कारसौख्यम् ।

The following is added in a much later hand :—

पंडित् रघुनाथमालवियस्येदं पुस्तकं ।

हर्त्तुमिच्छति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥

Topics :—

6A, अथ नामकरणं ; 8B, अथ निष्क्रामणम् ; अथान्नप्राशणम् ; 9A, अथ चूडाकरणम् ; 10B, अथोपनयनम् ; 26B, इति जातकप्रकरणम् ; 46B, इति श्रीतोडरानन्दे संस्कारसौख्ये विवाहहर्षः ; अथ प्रसक्तौ वर्णादि-जातिविभागः ; 49B, इति वर्णजातिविभागः ।

उक्ताः प्राक्जातकधर्माः केचन गृहस्थधर्मा उच्यन्ते ।

52A, अथ वानप्रस्थाश्रम उच्यते ; 56A, वानप्रस्थहर्षः, अथ चतुर्थाश्रमो निरूप्यते ; 65B, तदेवं चतुर्विधः सन्न्यासो निरूपितः, अथ तद्धर्मा निरूप्यन्ते ।

2041.

878. **जगन्नाथप्रकाशः ।** *Jagannāthaprakāśaḥ.*

By Sūra Miśra.

A unique manuscript, noticed in L. 1790, of a complete code of Smṛti.

It begins thus :—

ॐ मतङ्गजमु[खं] नुमः सकलसिद्धिसम्पादक[म्]
क्रियासु सक(ल)[लैः] सुरैर्महितपादपद्मं सदा ।
स्फुरद्दशनरोचिषा धवलिताखिलमौशाङ्कवद्-
विभूतिपरिभूषितं सकलविघ्नविध्वंसनम् ॥ १ ॥
यस्य निःश्वासतो जाताः पुरुषार्थप्रवर्त्तकाः ।
चत्वारो निगमाः सिद्धाः सिद्धिदाः सर्व्वदेहिनाम् ॥ २ ॥

चिद्रूपं सर्व्वगं देवं दारुण्यग्निमिव स्थितं
चेतयन्तं जगच्छक्त्या तमन्तर्य्यामिनं भजे ॥ युग्मम् ॥ ३ ॥
तत्तेज आद्यं परमं विराजमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ।
भजामि यद्बोधवतां जनानां न जायते जन्मकृतानुबन्धः ॥ ४ ॥
मनोपि वाचा मनुयत्तदेवं गन्तुं न प्राप्नोति मुनीश्वराणाम् ।
तद्ब्रह्मशब्दं वयमाश्रयामोऽनुमानगम्यं नियमेन बोध्यम् ॥ ५ ॥
यो विश्वप्रभव-स्थिति-प्रलयनं कर्त्तुं विभर्त्तीश्वरो
ब्रह्मादित्रितयस्वरूपमगुणोप्योङ्कारवाच्योऽव्ययः ।
यद्भासा भुवनं विभाति सकलं यन्मायया मोहिताः
मन्वाद्या न विदन्ति यस्य चरितं तद्ब्रह्म वन्दामहे ॥ ६ ॥
वन्दे मन्देहवन्द्ये पटुतरकिरणं भूषणं भूषणं खे
नीरादानावमोकैर्जगदिदमखिलं बोधयन्तं स्वभाभिः ।
तत्तत्दिक्कालबालाललितकरयुगापूर्णपुष्पोपहारैः
रघैर्भक्त्योपनीतैर्विरचितमहसं नाममिश्रारुणीतम् ॥ ७ ॥
रविर्जयति कामदः सकल तेजसां सेवधिः
स्वभक्तमनसोमुदे स्वयमुदेति निघ्नंस्तमः
स्तुवन्ति विविधैः स्तवैर्हरिहर[रा]दयो यं सदा
त्रयीमयतनुर्विभुः सकलकालकर्त्ता हि सः ॥ ८ ॥
यदाद्य-गुणनामभिः सकलदुःखतूलव्रजो
मनागभिहितैरपि व्रजति सत्वरं दूरतः ।
तृणावलिरिवानिलैः प्रकटमेतदालक्ष्यते
कथं न स निषेव्यते किरणमालभारो बुधाः ॥ ९ ॥
शाल्याः कल्याणमेते कमलज कमलानाथ कामोघ्न प्रस्ता-
व्यस्ता लोकेष्वनेके दिनकरकिरणाः वः क्रियासु क्षमोघाः । (?)
पत्याख्यान्तः समन्तात् रजनिचरगणान् फुल्लयन्तोऽब्जगातं
नेत्राण्युद्घाटयन्तः सकलजगदघं घातयन्तः क्रियाभिः ॥ १० ॥
यद्दर्शने भगवतः खलु सप्तमस्वर्लोकौकिकाण्यमुनिवागपि नो प्रगल्भा ।
तद्दर्शनं मनुजकेन कथं क्रियेत मत्या स्वया सकलदूषणदुष्टयापि ॥ ११ ॥

बभूव तस्याभिजने विवस्वतो महाभुजो नाम नृपः सुदक्षिणः
अनेकयज्ञागतभूमिदेवतान्तदेवदेवेष्वपि [दत्त]दक्षिणः ॥ १२ ॥
स्वकीयबाहुद्रविणोत्थपार्ज्जितं यशःकदम्बं भुवनत्रयेषु यः
वितस्तरे गीतमहो दिगन्तरे विपक्षपक्षावलिभीरुभीरुभिः ॥ १३ ॥
कैलासोऽयमिदं धिया पशुपति[ं] क्षीराम्बुधि माधवं
हंसोऽन्योयमिति प्रजापतिमसावैरावणः स्वःपतिं ।
मुक्तालीति सुरस्त्रियः सुरधूनीपूरोऽयमन्यान् ऋषीन्
कीर्त्ति यस्य निनाय सम्भ्रममहो लोकेशमुख्यानपि ॥ १४ ॥
रथादिसङ्ख्याकरणे सभायां सत्यव्रतेनेड़ितबाहुवीर्य्यं
यं पक्षमासाद्य सुयोधनोऽपि तृणाय नामन्यत पाण्डवेयान् ॥ १५ ॥
समागता ये कुरुपक्षवीराः पाण्डून् विजेतुं खलु तेषु शक्तौ
निबोध दुर्य्योधन कामरूपकाम्बोजनाथौ मधुवैरिक्षीनान् (?) ॥ १६ ॥
इत्यापगेयाभिहितः सुयोधनः संपृच्छमानो निजयोधमुख्यान्
सुदक्षिणं वीक्ष्य तयोर्बलाधिकं स्वभारमारोपितवान् मुदान्वितः ॥ १७ ॥
विजित्य सर्व्वान् किल पाण्डुसैनिकान् यो भीममुख्यानपि भारताङ्गने
यशोऽवदातं परिपूर्य्य सर्व्वतो धनञ्जयेषुप्रहतो दिवं ययौ ॥ १८ ॥
तदन्वये क्षीरनिधाविवोडुपो बभूव काम्बोजसरोजभास्करः
स आस धीरः प्रवरैस्त्रिभिः स्वकैः शक्त्यादिभिर्वक्षिति भूरितेजाः ॥ १९ ॥
साङ्गं यजुर्वेदमधीयतोऽस्य माध्यन्दिनी नाम बभूव शाखा
धनुर्द्धराणां धुरि कीर्त्तनीय[ो] [यः कार्त्त]वीर्य्यस्य वशे जगाम ॥ २० ॥
बभूव ठिल्ली [नगरी](नवमी) यदीया सुराजधानी नतजीवधानी
सुगण्यते या पृथिवी विभागे । २१ (?)
यस्यामियाज मघवा बहुभिः सुयज्ञैः यज्ञेश्वरं कनकदानकृतोत्समानः
तस्माज्जगाम वर नाम सुबोधमिन्द्रप्रस्थेति सैव विबुधैरपि सेवनीया ॥ २२ ॥
चकार पार्थः किल राजसूयं यस्यां पुरा तोषितपीतवासाः ॥
राजन्यकं यत्र समाजगाम तदध्वरं हृष्टमनाः पुरीयं ॥ २३ ॥
यस्याः कलिन्दतनयानिकटे विभाति
साक्षात्तनुर्भगवतो मधुसूदनस्य ।

याराधिता दुरितजालशतानि हत्वा
नैवार्प्यणं विदधती निजबन्धुलोके ॥ २४ ॥

यस्या यमस्वसुरपो मनुजा निपीय
मातुः पयोधरपयो न पुनः पिबन्ति ।
तस्या गुणानखिललोकपितामहोऽपि
प्राप्तो न वक्तुमितरस्य कथापि का स्यात् ॥ २५ ॥

निगमबोध इति प्रथितं पुरा निगमसंग्रहणाय विरिञ्चि[ना](ता)
विरचितं जनपापनिवारणं सकलतीर्थवरं निकटे यतः ॥ २६ ॥

यस्याः समीपेऽखिलयोगिनीभिः साकं वसन्ती किल कालिका[स](ी)त्
तत्सिद्धपीठं प्रवदन्ति सन्तो यत्रालयः कालविवञ्चनायाः ॥ २७ ॥

अभ्रंलिहानि धनवन्ति गृहाणि यस्या
दीप्ताभरत्ननिचयैः परिसञ्चितानि
नैशं तमोऽभिभवितुं न प्रशाक तेषां
भाभिर्निरस्तमभितो भवदास भूमिं ॥ २८ ॥ (?)

यस्याः प्रतोलिषु गता युवानो जाने सुबालालपमानि वीक्ष्य
कन्दर्पबाणप्रविभिद्यमानाश्चित्रार्पिताङ्गा इव सम्बभूवुः ॥ २९ ॥

यदङ्गनानां कुचकुम्भयुग्मैर्ह[त] प्रभं कुम्भयुगं समीक्ष्य ।
स नागराजो दिवि देवराजमसेवताधिक्यपरीप्सयाऽपि ॥ ३० ॥

अवेक्षितुं यस्य पुरस्य कामिनीर्गुहः षडास्यश्चतुराननो विधिः
स पञ्चवक्त्रो गिरिजाप्रियोपि बभूवरत्यन्तनिविष्टकौतुकाः ॥ ३१ ॥

सुराङ्गनाभिः सह संविभज्य या विधिर्निमेषाद्धिततीर्यदङ्गनाः
चकार चामीकरचारुवर्णा विचक्षणो निर्मितकर्मसु प्रभुः ॥ ३२ ॥

तस्यां सुवासवरधामसमृद्धिमत्यां आशाधरो द्विजगणस्य स आस धीरः ।
यत्पुण्यपुञ्जमवलम्ब्य धृता धरित्री शेषेण सनविधतेति मृषेव वाक्यम् ॥ ३३ ॥

ददति सफलदानं कल्पवृक्षस्य मानं
गतमभवदशेषं दानशौण्डा सुधीरे ।
प्रगुणधरसमकीर्त्ती धर्मकर्मप्रवीणो
धरणिसुरवरिष्ठैर्भाषितद्वारदेशे ॥ ३४ ॥

तदङ्गजः सङ्गरलब्धकीर्त्तिः बभूव वीरः किल चन्द्रसेनः ।
विशालवक्षाः कमलायताक्षो वपुःप्रकर्षैर्जितकामदेवः ॥ ३५ ॥

प्रायोऽम्बुवर्षणमवाप्य लताः समस्ताः
सत्पल्लवान् प्रसुवते व्यवहार एषः ।
यद्दानवारिनिचयान् समवाप्य चित्रं
दग्धा दरिद्रलतिका द्विजपुङ्गवानां ॥ ३६ ॥

यशो यदीयं विमलं सहायम्
अवाप्य सोमो निजसोदराभम् ।
तमिस्रपक्षस्य सदाभिभावि
तमो निराकर्त्तुमुरीकरोति ॥ ३७ ॥

तस्यात्मजन्मा किल विष्णुदासो बभूव नाम्नापि स विष्णुदासः
शौर्य्येण चौदार्य्यवतां वरिष्ठो धैर्य्येण युक्तो युगदीर्घवाहुः ॥ ३८ ॥
यदीयकीर्त्तिप्रततेर्नवाङ्कुराः सुदिग्ग्यदन्तावलदन्तपंक्तयः ।
दलानि गङ्गा कुसुमानि तारकाः फलानि शीतांशुसितांशुशुक्तयः ॥ ३९ ॥

यदीय दानं पृथिवीपतीनां
महाभिमानं शिथिलीचकार ।
यंत् प्राप्य विप्रा निजवृत्तिभिक्षां
तत्याज हेम्ना परिपूर्णगेहाः ॥ ४० ॥

वेदोक्तमार्गैश्चरतस्तपोऽस्य
पुत्रेच्छया सूरसुतासमीपे ।
सौरं महो ध्यायत आविरासीत्
सुतो जगन्नाथपदाभिधेयः ॥ ४१ ॥

रामाकाशरसेन्दुभिर्विरचिते वर्षे मनोज्ञे बुधै-
र्नक्षत्रे वरुणस्य मासि विशदे पक्षे नभस्ये तिथौ ।
वह्ने र्योज[f]न विष्णुदासवपुषः सूर्य्यो यथा कश्यपात् ।
ब्रह्माङ्गादिव पुण्यमत्रिनयनाज् ज्योतिर्यथा निर्म्मलम् ॥ ४२ ॥
वैवस्वतान्वयपयोनिधिवर्द्धनेन्दुः
प्रत्यर्थिपार्थिवतमिस्रसहस्रभानुः ।

अध्यैष्ट यः सकलतन्त्रकलाकलापम्
लावण्यपुञ्जविजितोषितपञ्चरारिः ॥ ४३ ॥
यदधिपबलयात्रासूद्गतो रेणुरश्वैः
करवररथचक्रैः पूरितः सर्व्वदिक्षु ।
दिनकरमभिरुध्य प्रायतं चन्द्रसेनं
सलिलसमभियोगात् चागयंत्रप्रभावात् (?) ॥ ४४ ॥
यत्तेजोराशिभानौ प्रतपति बलवद्वैरिवर्गाबलानां
आस्याब्जात् प्रोषितश्रीर्भवति मनदिदं कौतुकं दृश्यमत्र ।
स्नानामास्येन्दुविम्बान्यधिकतरमहो भान्ति भूरिच्छवीनि
प्रोद्यच्छ्मोदजातप्रगिच्छितमनसां चित्त मप्यन्यदेतत् ॥ ४५ ॥
एतत्कालकरवालनिकृत्तकुम्भि-
कुम्भस्थलोच्छलितमुक्तिजकैतवेन ।
खेदोदविन्दव इवारिजयेन्दिरायाः
निर्यान्ति यस्य [च] (स्म) करे चन्द्रकरप्रतापात् ॥ ४६ ॥
योदोर्दण्डप्रचण्डप्रतिहतनरपप्रोद्गलद्रक्तधारा
धौता श्रीखड्ग + + रिपुभिरतिमितैः + + कण्ठेषिरोभिः ।
प्राप्नूयां प्रोणयन् वै रणगगनपरिस्पर्द्धितिग्मप्रतापः
तुष्टाशेषारिवर्गः समिति विजयते श्रीजगन्नाथदेवः ॥ ४७ ॥
+ + + +
+ + + +
तस्यादेशमथ प्राप्य जगन्नाथस्य धीमतः ।
क्रियते सूरमिश्रेण प्रकाशो धर्म्मसुन्दरः ॥ ५१ ॥
+ + + +
जगन्नाथप्रकाशेऽस्मिंच्छूरमिश्रेण कीर्त्तिताः ।
छलामिश्रसुतेनाथ सानुजेन प्रभा दश ॥ ५३ ॥
... ...
... ...
युगशररसचन्द्रैः साधिते शोधनेऽब्दे
नभसि धवलपक्षे पञ्चमीजीववारे ।

प्रथमक्रतिमगच्छत् ग्रन्थ एव प्रकाशः
सुक्रतिनिचयमूर्त्तेः श्रीजगन्नाथनाम्नः ॥ ६१ ॥

Post Colophon Statement :—

शैलाभिवसुचन्द्रेषु विक्रमादित्यवत्सरे ।
आत्मारामेण लिखितं जगन्नाथप्रकाशकम् ॥
कार्त्तिकस्यासिते पक्षे सुधांशुग्रहवासरे ।
षष्ठी च अपराह्णे तु जम्बुदेशे शुभेऽपरे ॥

शुभमस्तु पण्डित रामकृष्णस्य नन्दरामस्य चिरं जीवतु ॥ संवत् १, कार्त्तिक वदि अष्टम्यां गुरुवामरे शुभमस्तु सर्व्वजगतां ॥

ॐ ॐ श्रीराम

The MS. is written in Kāšmīrī character.

Vyavahāra and Prāyaścitta are treated of together in the 6th chapter which begins :—

94A, नमस्कृत्य गणेशानं पद्मनाभं गुरुं ततः ।
तन्यते व्यवहारस्य प्रायश्चित्तान्विता प्रभा ॥

The author claims for his patron Jagannātha, a scion of the solar dynasty. One of his ancestors, Sudarśana, king of Kāmboja, fought in the battle of Kurukṣettra on the side of Duryodhana. The family was, for four generations, settled at Delhi, i.e. Indraprastha, the Capital of Sher Shāha and Humayun. The founder of the family was probably Dhīra who is called Kāmboja-sarojabhāskara. His son was Candrasena, Candrasena's son Viṣṇudāsa, and Viṣṇudāsa's son Jagannātha the patron of the author.

Jagannātha was born in the year 1603 of the Saṃvat Era, that is, 1547. The family was, therefore, settled at Delhi at a time when the Mahomedans exercised only a nominal sovereignty over it.

The work was composed in 1654 probably of the

same era, that is, in 1598 A.D. (the last days of Ākbar). This is also borne out by the mention of the name of Akbar in the last verse, quoted by Rājendralāla. The latest authorities quoted here are Śrīdhara Svāmī (213A) and Vācaspati Miśra.

The authorities quoted :—

5A, वाचस्पतिमिश्रः ; 5B, योगवासिष्ठे ; 8A, महाभारते ; 11B, बृहस्पतिः ; 13A, मनुः ; 15A, याज्ञवल्क्यः ; 20A, कर्कोपाध्यायः ; 46A, काश्यपः, विष्णुपुराणम् ; 46B, ब्रह्माण्डपुराणे, हारीतः, बृहन्नारदीये, आदित्य-पुराणे ; 47A, दक्षः, वृद्धपराशरः ; 47B, देवलः, आपस्तम्बः ; 48A, कूर्मपुराणे, षट्त्रिंशन्मते, व्यासः, अत्रिः ; 48B, विष्णुः, मार्कण्डेयपुराणे ; 49A, छन्दोगपरिशिष्टे, विष्णुः ; 50A, शातातपः ; 50B, योगियाज्ञवल्क्यः, यमः ; 51A, गोभिलः ; 51B, ब्रह्मदत्ताचार्य्याः, ब्रह्माण्डपुराणे ; 52B, आग्नेयपुराणे, कार्ष्णाजिनिः ; 53A, विष्णुपुराणे ; 56A, विष्णुधर्म्मोत्तरे ; 56B, सिद्धान्तशिरोमणौ, 57A, गार्ग्यः, मदनरत्नम् ; 58A, सौरपुराणम् ; 59A, वराहपुराणे ; 61B, कालिकामतेः ; 62A, पुराणसमुच्चये, देवी-पुराणे ; 63A, निर्णयामृते ; 63B, विष्णुधर्म्मोत्तरे, ब्रह्मवैवर्त्ते ; 64A, मत्स्यपुराणे ; 65A, ब्रह्मपुराणे, वराहपुराणे ; 65B, पराशरस्मृतिः, 66A, कालनिर्णयदीपिका ; 66B, वराहपुराणे ; 67B, स्कान्दपुराणे, देवीपुराणे, ब्रह्मपुराणे ; 68A, स्मृतिचन्द्रिका ; 68B, लिङ्गपुराणे ; 69B, विष्णुरहस्ये ; 70B, वशिष्ठसंहिता ; 71A, यमपुराणम् ; 74A, गरुड़पुराणम् ; 74B, नारदः ; 75B, वृद्धवशिष्ठः ; 76A, ऋष्यशृङ्गः, कात्या-यनस्मृतिः ; 77A, नारदीये ; 79A, माधवीये ; 80A, नागरखण्डे ; 80B, वायुपुराणे ; 82A, तैत्तिरीयकाः, याज्ञवल्क्यः ; 82B, कालिकापुराणम् स्मृतिमहार्णवः ; 83A, स्मृतिसंग्रहः ; 84A, ब्रह्मसिद्धान्तः ; 84B, गौतमः ; 85A, शातातपः ; 85B, शिवरहस्ये ; 86B, त्रिकाण्डमण्डने ; 87B, काठकगृह्ये, ज्योतिःसारः ; 92A, रत्नमाला ; 106A, पराशरः ; 107A, विश्वामित्रः ; 109B, शूलपाणिः ; 111B, उशनाः ; 112A, प्रजापतिः, पुलस्त्यः ; 112B, स्मृत्यर्थसारे, जातूकर्णः, संवर्त्तः ; 114A, कालादर्शः ;

115A, कात्यायनः, शङ्खः ; 128B, राम[भ]द्रः ; 136B, मरीचिः, गालवः 170A, वामनपुराणे ; 173A, नन्दिपुराणम् ; 179B, शारदातिलके ; 181B, वकुलचपरिशिष्टे ; 186A, लक्ष्मीधरः ; 213A, श्रीधरस्वामी, 213B, शङ्कराचार्यः ।

2042.

5494. **लक्षणप्रकाशः ।** *Lakṣaṇaprakāśaḥ.*

A Section of Vīramittrodayaḥ.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 237. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 12,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, discoloured

It is being translated into English in the "Indian thought." As to the author's patron, it is commonly known that he at the instigation of Jahangir murdered Abul Fazl.

श्रीगणेशाय नमः ।

कोपाटोपनटत्सटोद्भटमटद्भ्रूभीषणाभ्रूकुटि-
भ्राम्यद्भैरवदृष्टिनिर्भरनमद्दर्व्वीकरोर्व्वीधरम् ।
गीर्व्वाणारिवपुर्विपाटविकटाभोगक्रटङ्काटक-
प्रक्षाणक्षोभकटाहकोटिनखरैरव्यादपूर्व्वं वपुः ॥ १ ॥

+ + + + + +

वामान् भिन्दन्नवामान् भुवमनुसुखयन् पूरयन्नर्थिकामान्
श्रीमान् भीमानुकारी वहलवलभरैर्मेदिनीमल्लनामा ।
आसीदाशीविषेन्द्रद्युतिधवलयशा भूपचक्रावतंस[:]
श्रीकाशीराजवंशे विधुरिव जलधौ सर्व्वभूमार्व्वभौमः ॥ ५ ॥
संग्रामग्रामकामो निरुपममहिमासत्त्वविश्रामधाम
श्रामन्नवारिचक्रं मिहिर इव तमो विक्रमोद्धक्रमेण ।
सारैर्मेरोरुदारैरपर इव गिरिर्मेदिनीमल्लजेन
प्रख्यातः क्षोणिचक्रे समजनि नृपतिर्मेदिनीमल्लनामा ॥ ८ ॥
निर्य्यद्भिर्लक्ष्यद्भिः विधुमिव जगतीमर्ज्जुनाभैयशोभिः
सम्पूर्य्यावार्य्यवीर्य्यो विशिखवितरणैरर्ज्जुनो दुर्ज्जनानाम् ।

साम्राज्योपार्ज्जनश्रीरगणितगुणभूरर्ज्जुनप्रांशुबाहुः
नाम्ना भूदर्ज्जुनोऽस्मान्नरपतिरतुलो मेदिनीमल्लभूपात् ॥ ९ ॥
बुद्धिः शुद्धिमती क्षमा निरुपमा विद्यानवद्या मनो-
गाम्भीर्य्यैकनिकेतनं वितरणं दीनार्त्तिनिर्दारण[म्] ।
आसीदर्ज्जुनभूपतेर्विदधतो [विद्रावणं] (विद्धावणं) विद्विषां
भूमीनामवनं च कारणगुणात् कार्य्यं यशोऽप्यर्ज्जुनम् ॥ १० ॥
तस्मादाविरभूत्प्रभूतमहिमा भूमीपतेरर्ज्जुनात्
सौजन्यैकनिधिर्गुणैरनवधिर्लावण्यवारांनिधिः ।
भिन्दन् दुर्ज्जन मर्ज्जयन् वसुवशः प्रौढप्रतापोदयैः
दुर्ज्जेयो मलखाननामनिखिलक्ष्मामण्डलाखण्डल[ा]ः ॥ ११ ॥
यस्मिन् शासति नीतिभिः क्षितिमिमां निर्व्वैरमासीज्जगत्
पारीन्द्रेण समं करीन्द्ररभसारम्भोऽपि सम्भावितः ।
श्येनः क्रीडति कौतुकी स्म विहगैस्त्रिक्रीड नक्रो झषः
किन्त्वान्यद् गहनेऽभवत्सहमृगैः शार्द्दूलविक्रीडितम् ॥ १२ ॥
(?)हिमविशदयशोभिः शोभिताशो महिमतिरोहितवारिधिप्रभावः ।
समजनि मलखानतः प्रतापि त्रिजगति सूर इव प्रतापसूरः ॥ १३ ॥

\+ + + + +

जातः प्रतापसूरात् ससमुद्रां पालयन्नवनीं ।
हृतरिपुकाननदाहो मधुकरसाहो महीपतिः शुशुभे ॥ १५ ॥
पृथुः पुण्याभोगैर्विहितयोगैरनुदयत्
बलायोगैर्योगैः कृतसुकृतियोगैरपि गुरुः ।
भुजस्तम्भालम्बालसघूर्णितविश्वंभरतया
बभौ प्रौढोत्साहः स मधुकरसाहः क्षितिपतिः ॥ १६ ॥
प्रजागणसजापहो द्युतिमहोदयाविष्कृतः
सुधांशुरिव मांसलो रसभरैः सभारञ्जनः ।
प्रदीप्तकुमुदावलिर्द्विजपतिश्च नक्षत्रयो[ः]
नृपो जयति सत्कृपो मधुकरः क्षतारिव्ययः ॥ १७ ॥
विन्यस्य वीरसिंहे भूपतिसिंहे महीभारम् ।
श्रागानलमलदाहो मधुकरसाहो दिवं भेजे ॥ १८ ॥

अन्तर्गम्भीरतांधृ(?)कृतसलिलनिधिर्लालिताशेषबन्धुः
बुन्देलानन्दसिन्धुः सुललितललनालोचनेन्दीवरेन्दुः ।
भ्रूभङ्गीलेशभङ्गीकृतरिपुनिवहो नृत्यसङ्गीतरङ्गी
सम्मातङ्गी तुरङ्गी धरणिपतिरभूद्वीरसिंहो नृसिंहः ॥ १९ ॥

अमुष्य प्रस्थाने सति सपदि नानेभनिवहैः
इहैकोऽपि द्वेषी न खलु रणरोषी समजनि ।
परन्तस्थौ दुःस्थो गहनकुहरस्थोऽपि भयतः
क्षितिपमुच्चैर्दिक्षु भ्रमितचकितं चक्षुरभितः ॥ २० ॥

दीनं कल्पमहीरुहोपरि यशः क्षीरोदनीरोपरि
प्रज्ञाशक्रपुरोहितोपरि महासारोऽपि मेरूपरि ।
दावाग्नेरुपरि प्रतापगरिमा कामोपरि श्रीरभूत्
सिंहातिक्रमवीरसिंहनृपतेः किं किं न कस्योपरि ॥ २१ ॥

दानैरर्थिनमर्थनाविरहिणं प्रत्यर्थिनं च क्षणात्
कुर्व्वाणे सति वीरसिंह निखिलक्ष्मामण्डलाखण्डले ।
कामं चेतसि कामधेनुरतनोत् कल्पद्रुमः कल्पितं
मोघौ ततजनिः(?) समाश्रितखनिखिन्नां च चिन्तामणिः ॥ २२ ॥

... ... ॥ २३ ॥

शौर्य्योदार्य्यगभीरताधृतिदयादानादिनानागुणान्
उर्व्वीं दुर्व्वहभारवत्यहिपतिस्पर्द्धालुदोःशालिनि ।
संयोज्यैव जुझारसिंहधरणीधौरेयचूडामणौ
मज्जन् ब्रह्मणि वीरसिंहसुकृती तस्थौ स्वयं निर्गुणः ॥ २६ ॥

नद्यः स्वादुजला द्रुमाश्च सुफला भूरुर्वरा भूसुराः
वेदध्यानविधूयमानदुरिता लोका विशोका बभुः ।
राजन्नीतिनिरीतिरीतिपितरीवोर्व्वीमिमां शासति
श्रीमद्वीरजुझारसिंहनृपतौ भ्रूभङ्गभग्नद्विषि ॥ २७ ॥

... ... ॥ २८—३४ ॥

सत्कीर्त्तिग्रामदाभरण भृतराजविक्रमादित्यनामा(?)
धाम्नो भूम्ना महिम्ना विघटितरिपुणा विक्रमोपक्रमेण ।

सुप्रांशुः पीवरांसः पृथुभुजपरिघस्तस्य वंशावतंसो
विश्वोद्दामप्रशंसो गुणिगणहृदयानन्दनो नन्दनोऽभूत् ॥ ३५ ॥
... ... ॥ ३६—३९ ॥
श्रीगोपाचलमौलिमण्डलमणि श्रीदूरवाराम्बये
श्रीहंसोदयहंसपण्डित इति ख्यातो द्विजाधीश्वरः ।
यं लक्ष्मीश्च सरस्वती च विगतद्वन्द्वं चिरं भेजतुः
भोक्तारं रभसात् समागमुभयोः साम्नायमायं गुणैः ॥ ४० ॥
पटु दिक्षु विदिक्षु कुर्व्वतीनां नटलीलां स्फुटकीर्त्तिनर्त्तकीनाम् ।
स्फुरदम्बरधूमधोरणीरच्यतवेणीतिजनैरमानि यस्य ॥ ४१ ॥
ततो नल इवारणेरतुलधामभूर्भूभुजां
शिरोमणिवरोमणिर्धरणिनामवामभ्रवः ॥
रणी बहुगुणी धनी भुवि वनीपकश्रीरवनी(?)
रमारमणमिश्रणी परशुराममिश्रोऽजनि ॥ ४२ ॥
येनागत्य पुरा पुरारिनगरे विद्यानवद्यार्ज्जित(ो)[ा]
श्रीचक्रेश्वरम(ा)मिश्रोत्रितिलकं लब्ध्वा गरीयो गुरुम् ।
मुग्धा सैवमहोद्यमेन बहुधा भान्ती भवन्ती स्थिरा
तद्वंश्येषु कियन्नकल्पलतिकेवाद्यापि सूते फलम् ॥ ४३ ॥
आस्यारविन्दमनुपास्य गुरोरपास्य
लास्यं चतुर्म्मुखमुखेषु सरस्वती चा-
सालङ्कृतिश्च सरसा च गुणान्विता च,
यस्यातनोति रसनोपरि ताण्डवानि ॥ ४४ ॥
... ... ॥ ४५ ॥
शुभाशुरयशोनिधेर्मुनिरवद्यविद्यानिधेः
सुधाबकवितानिधे[ः] स्तुतिनिधेः श्रुतिश्रीनिधेः ।
अयं सुकृतगौरवात् परशुराममिश्राद्गुणै-
रभूतगरिमा पितुर्जगति मित्रमिश्रोऽजनि ॥ ४६ ॥
धर्म्मार्थैकनिकेतनं + + मयं कर्म्मावलीदर्शनम्
स्वत्यम्भोजमहोदयं श्रुतिमयं श्रीवीरमिश्रोदयम् ।

स्राकूसिद्धीकृतसुद्धसिद्धिप्रगतया श्रीवीरसिंहाज्ञया
तेने विश्वमुदे पुरे पुरभिदः श्रीमित्रमिश्रः कृती ॥ ४७ ॥
क्षितितिलकवीरसिंहप्रणयकृताग्रहधीरमित्रमिश्रः ।
गुणिगणहृदयानुरागहेतुं कलयति लक्षितलक्षणप्रकाशम् ॥ ४८ ॥

...   .

लक्षणस्य प्रकाशेऽस्मिन् परीक्षा चायुषः पुरः ।
तन्मानलक्षणं वाप्यो मानलक्षणमेव च ॥ ४९ ॥
गतिसंहतिसाराणां लक्षणानि ततः परम् ।
वर्णस्नेहस्वराणाञ्च ततः प्रकृतिसत्त्वयोः ॥ ५० ॥
अनूकक्षेत्रयोश्चैव मृजागन्धाङ्गजां तथा ।
पादपादतलाङ्गु[ष्ठाङ्गु]लीनां लक्षणन्ततः ॥ ५१ ॥
नखस्य पाद-पृष्ठस्य गुल्फस्याप्यथ लक्षणम् ।
पार्ष्णिलक्षणमुक्त्वा तु जङ्घालक्षणजल्पनम् ॥ ५२ ॥
अथोक्तं रोमजानूरुकटिस्फिग्गुदलक्षणम् ।
वृषणस्याथ प्रोक्तं लिङ्गस्य लक्षणं + + ॥ ५३ ॥
लिङ्गाग्रलक्षणञ्चाथो वर्णितं मूत्रलक्षणम् ।
शुक्रस्य लक्षणञ्चाथ प्रोक्तं पुंस्त्वपरीक्षणम् ॥ ५४ ॥
वस्तिलक्षणमुक्त्वा च कथितं नाभिलक्षणम् ।
कुक्षिलक्षणमाख्यातं ततः पार्श्वस्य लक्षणम् ॥ ५५ ॥

पुनः ।

लक्षणं जठरस्याथ प्रोक्तं मध्यस्य लक्षणम् ।
त्रिवलीलक्षणञ्चाथ प्रोक्तं हृदयलक्षणम् ॥ ५६ ॥
लक्षणं वक्षसः प्रोक्तं स्तनयोर्लक्षणं पुनः ।
लक्षणं चूचुकस्याथ कथितं जत्रुलक्षणम् ॥ ५७ ॥
स्कन्धलक्षणमाख्यातं कक्षाबाह्वोश्च लक्षणम् ।
मणिबन्धस्य करयोः करपृष्ठस्य लक्षणम् ॥ ५८ ॥
करस्य च तलं रेखाङ्गु[ष्ठाङ्गु]ल्य(ो)नखास्तथा ।
पृष्ठं च लक्षितं पश्चाल्लक्षिताथ कृकाटिका ॥ ५९ ॥

ग्रीवापिचुकयोश्चैव लक्षणं हनुकूर्चयोः ।
कपोलमुखयोश्चैव लक्षणञ्चाधरोष्ठयोः ॥ ६० ॥
श्मश्रुणो दशनानाञ्च रसनायाश्च लक्षणम् ।
घण्टिकालक्षणञ्चापो तालुलक्षणमेव च ॥ ६१ ॥
हासनासाक्षुतानाञ्च नेत्रवृष्णयोश्च लक्षणम् ।
पक्ष्मणश्च निमेषस्य रुदितस्य भ्रुवस्तथा ॥ ६२ ॥
कर्णस्य च ललाटस्य शिरस(सा)श्चिकुरस्य च ।
लक्षणं मशकादेश्च पुंसामत्र निरूपि(पी)तम् ॥ ६३ ॥
अथ स्त्रीणां स्वभावस्य मिश्रकस्य [च] लक्षणम् ।
आवर्त्तलक्षणं गन्धच्छाययोर्लक्षणं ततः ॥ ६४ ॥
सत्त्वस्वरगतीनां तु लक्षणानि ततः (तता) परम् ।
ततः पुंसा[ं] स्त्रियाश्चैव कामशास्त्रोक्तलक्षणम् ॥ ६५ ॥
पद्मिन्यादिप्रभेदाश्च(श्य) स्त्रीणाम[त्र](थ)निरूपिताः ।
राज्ञां पट्टमहिष्याश्च मन्त्रिणोऽथ पुरोधसः ॥ ६६ ॥
ज्योतिर्विदश्च वैद्यस्य सभ्यानां ततः परम् ।
मित्रस्य शत्रोः सभ्यानां लक्षणञ्च क्रमोदितम् ॥ ६७ ॥
परिच्छदः पाश्व[र्त्तौ](र्श्वौ)रक्षकस्तदनन्तरम् ।
ताम्बूलधारीकोषस्याध्यक्षः खड्गधरस्ततः ॥ ६८ ॥
ततश्चान्तःपुराध्यक्षः ततः पुरगतश्चरः ।
तदध्यक्षस्य सूदश्च क्रमेणैतेऽत्र लक्षिताः ॥ ६९ ॥
धर्म्माध्यक्षो लेखकश्च लोकाख्यानकरस्तथा ।
दौवारिकः प्रतीहारः शस्त्र[ग्रा](ग)हस्य रक्षकः ॥ ७० ॥
शस्त्राध्यक्षः स्थपतिश्च सारथिर्दूत एव च ।
चारो नियोज्यास्तदनु सेवकोऽप्यथ लक्षितः ॥ ७१ ॥
सन्धिविग्रहिको युद्धकर्त्ता सेनापतिस्तथा ।
व्यूहं वासस्थलं दुर्गं तदध्यक्षश्च लक्षितः ॥ ७२ ॥
ग्रामस्य राजगेहस्य गवाश्च वृषभस्य च ।
छागकुक्कुरयोश्चैव लक्षणं समुदाहृतम् ॥ ७३ ॥

कुक्कुटस्य च कूर्मस्य मार्ज्जनीशूर्पयोस्तथा ।
उदूखलस्य मूषलस्याथ लक्षणमीरितम् ॥ ७४ ॥
जलद्रोणीजलाधारशय्यासनानिरूपणम् ।
चामरच्छत्रपट्टानां रत्नानां लक्षणान्ततः ॥ ७५ ॥
कस्तूरिकालक्षणतः पश्चादायुधलक्षणम् ।
तत्र चापि धनुर्बाणफलानां लक्षणं पुरः ॥ ७६ ॥
फलस्य पायनं स्थानगुणमुष्टिरथोदिता ।
चापमुष्टिश्चयि[र्य]लक्ष्ौ परतश्च श्रमक्रिया ॥ ७७ ॥
विधिश्च लक्ष्यास्खलने शीघ्रसन्धानलक्षणम् ।
अथोक्तं दूरपातित्वं दृढ़भेदित्वमेव च ॥ ७८ ॥
शराणां गतयः प्रोक्तास्तथा दृढ़चतुष्टयम् ।
अथ चित्रविधीनुक्ता यावल्लक्ष्यमुदीरितम् ।
शब्दवेधित्वमुक्ता च प्रशंसा [धन्विनां](धान्वितां)स्मृता ।
निरूपणञ्च खड्गस्य विस्तरेण ततः परम् ॥ ८० ॥
चक्रस्य परशोश्चैव तोमरस्याथलक्षणम् ।
कणयस्य च शक्तेश्च चोत्यकस्य च लक्षणम् ॥ ८१ ॥
गदाकुन्तपताकानां भेर्य्याश्चाप्यथ लक्षणम् ।
सविशेष स्ततः प्रोक्तो गजलक्षणविस्तरः ॥ ८२ ॥
गजार्युर्लक्षणं दन्तिदोषनाशकलक्षणम् ।
गजस्य मानं क्षेत्राणि छायावर्णश्च लक्षितः ॥ ८३ ॥
गन्धनिश्वासवृष्टीनां तदीयानाञ्च लक्षणम् ।
गन्धहृद्गतिवेगानां बृंहितावर्त्तयोस्तथा ॥ ८४ ॥
पुष्पस्य च बलस्याथ सत्त्वानूकद्वयस्य च ।
वेदितश्चोधयोस्तद्वत् गुणस्थित्योस्तदीययोः ॥ ८५ ॥
प्रशस्तदृष्टगजयो रथलक्षणमीरितम् ।
समरार्थं नृपारोहः योग्यो हस्ती निरूपितः ॥ ८६ ॥
युद्धकाले जयादीनां स्तवकं दन्तिचेष्टितम् ।
करिण्या लक्षणं प्रोच्य गजरक्षाधिकारिण[ाम्] ॥ ८६ ॥

गजवैद्यगजामात्यौ गजाध्यक्षो निरूपिताः ।
अश्वे चेह मन्हामात्रलक्षणं परिकीर्त्ति[तं](ताः) ॥ ८७ ॥
अथ[ा] श्वलक्षणं तस्योत्पत्तिदेशश्च कीर्त्तितः ।
ततोऽश्वकुलभेदास्तु ततस्तस्याङ्गसंस्थितिः ॥ ८८ ॥
आयुर्वर्णौ च गतयः तदीयाः परिकीर्त्तिताः ।
तुरङ्गवाहने प्रोक्तः प्रकारस्तदनन्तरम् ॥ ८९ ॥
खरछायाङ्गगन्धानां सत्त्वानूकद्वयस्य वा ।
भारप्रक्षत्योरश्वाङ्गमानस्यावयवस्य च ॥ ९० ॥
पुष्पपुंड्रललाटानामावर्त्तस्य च लक्षणम् ।
महादोषास्तुरङ्गस्य लक्षितास्तदनन्तरम् ॥ ९१ ॥
राजयोग्यस्य चाश्वस्य परतो लक्षणं स्मृतम् ।
संग्रामावसरेऽश्वस्य श(क)कुनानां निरूपणम् ॥ ९२ ॥
दशालक्षणमुक्ता च वयसो ज्ञापकं स्मृतम् ।
दन्तसंख्या वाजिशाला तदध्यक्षाश्च लक्षिताः ॥ ९३ ॥
शालग्रामशिलाचक्रमूर्त्तीनां लक्षणान्यथ ।
अथ द्वारवतीजातशिलामूर्त्तिनिरूपणम् ॥ ९४ ॥
विस्तराच्छिवलिङ्गानां लक्षणानि ततः परम् ।
शिवलिङ्गार्च्चनफलं विशेषेण निरू[f]पतम् ॥ ९५ ॥
शिवलिङ्गस्य नैवेद्ये भक्ष्याभक्ष्यविवेचनम् ।
अथ प्रकीर्णके प्रोक्तं लक्षणं गुरुशिष्ययोः ॥ ९६ ॥
लक्षणं योगपट्टस्य कौपीनकटिसूत्रयोः ।
उपवीतोत्तरीये च लक्षिते तदनन्तरम् ॥ ९७ ॥
दशाक्षलक्षणं प्रोक्तं तन्माहात्म्यसमन्वितम् ।
आसनादिवितानान्तपूजोपकरणान्यथ ॥ ९८ ॥
एवं क्रमेण दुर्लक्ष्यलक्षणानां विचक्षणः । (?)
मिश्रमिश्रैः प्रशांशेऽस्मिन् कृतं सम्यक् परीक्षणम् ॥ ९९ ॥

End :—

प्रत्याशं परिवर्द्धतेर्थिजनता दैन्यान्धकारापहे
श्रीमद्वीरनृगेन्द्रदानजलधिर्यद्वक्त्रचन्द्रोदये ।

गाजादेशितमिश्रमित्रविदुषस्तस्योक्तिभिर्निर्म्मिते

ग्रन्थे लक्षणसंग्रहस्य महतः पूर्त्ति[ं] प्रकाशोऽगमत् ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सकल सामन्तचक्रचूडामणिमरीचिमञ्जरी-नीराजित कलम(?) श्रीमन्महाराजाधिराज मधुकरसाहसूनुचतुरुदधिवलय-वसुन्धराहृदयपुण्डरीकविकाशदिनकर – श्रीमन्महाराजाधिराज – श्रीवीरसिंहदेवयोजित-श्रीहंसपण्डितात्मज-श्रीपरशुराममिश्रसूनु-सकलविद्यापारावारपारीणधुरीण जग[द्]दारिद्र्यमहागज-पारीन्द्र-विद्वज्जनजीवातु–श्रीमन्मित्रमिश्रकृते वीरमित्रोदयाभिधनिबन्धे लक्षणप्रकाश[ः] समाप्तः।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु ।

कृष्णत्रिपाठिनालेखि भगवन्तसुजन्मना ।

काशीपुरस्मीपे सदासापुरनिवासिना ॥

संवत् १८९८ मार्गशीर्ष बुध १५ समाप्तः ।

For other sections of the work see L. 824 (Āhnika-prakāśa), and I.O. Catal. No. 1471 (Ācāra-kāṇḍa) and No. 1472, 1473 (Vyavahāra-kāṇḍa).

2043.

10453. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5¼ inches. Folia, 246 of which fol. 231 is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

81A, इति श्रीमत्सकलसामन्तचक्रचूडामणिमरीचिमञ्जरीनीराजितचरण-कमल – श्रीमन्महाराजाधिराजप्रतापरुद्रतनुज – श्रीमन्महाराजमधुकरसाहसूनु-चतुरुदधिवलयवसुन्धराहृदयपुण्डरीकविकासदिनकर – श्रीवीरसिंहदेवोद्योजित-श्रीहंसपण्डितात्मज— परशुराम[ि]म(ी)श्रसूनु – सकलविद्यापारावारपारीण-जगद्दा[ि]र(ी)[द्र](री घ) महागजपारीन्द्र – विद्वज्जनजीवातु – श्रीमन्मित्र-मिश्रकृते वीरमित्रोदयाभिधनिबन्धे लक्षणप्रकाशे पुरुषलक्षणम् ।

2044.

10305. **निबन्धसर्व्वस्वम्।** *Nibandhasarvasvam*

By Mahādeva, son of Śrīpati.

Substance, country-made paper 11 × 4½ inches. Folia, 21. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 1300. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

A good digest of civil and sacred laws. There are all the three sections (Ācāra, Vyavahara and Prāyaścitta) in the present MS.

Beginning :—

श्रीमोरेश्वराय नमः।

ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यानां गर्भाधानादयः प्रेतकर्म्मपर्य्यन्ताः संस्काराः समन्त्राः शूद्राणाममन्त्रकाः। तेषां संस्काराणां मध्ये प्रथमं गर्भाधानम्। तदृतुकाले कर्त्तव्यम्।

3B, इति निबन्धसर्व्वस्वे प्रथम आचाराध्यायः।

Vyavahāra begins :—

यो वाचयति पद्मानं निर्भयो लोकवेदयोः।
शब्दः स किङ्करो यस्या स्तां नमामि सरस्वतीम्॥
हरन्नपि धनं राजा प्रजानां यत् प्रमा[द](ध)तः।
साधुवादमवाप्नोति तं धर्म्मं व्याहरामहे॥

प्रथमं राज्योत्साहवता प्रियंवदेन बहुप्रदेन शूरेण सत्यवादिना द्यूतमृगयादिवास्वप्ननिन्दास्त्रीसेवनमद्यपानगीतवाद्यनृत्यवृथाभ्रमणा-दुर्व्वनत्वसाहसर्माहंसेर्ष्यासूयावृथा-व्यय-दण्ड-पारुष्यरूपाष्टादश-(?) व्यसनानासक्तेन ...... मन्त्रिणः कृत्वा तैः सह कार्य्यं विचार्य्यानन्तरं स्वयं विचारणीयम्॥

12A, इति निबन्धसर्व्वस्वे द्वितीयोऽध्यायः।

क्वचिद्गूढं प्रकाशञ्च क्वचिद्भूरिरसाकुलम्।
जगत् पुणात् गम्भीरं स्रोतः सारस्वतं ततम्॥

बालस्य मृतस्य नामकरणात् पूर्व्वं ...... वर्षत्र्यमाद्भूमौ निखननमेव कार्य्यम्।, etc., etc.

It ends :—

य[f]द(ै) चन्द्रलोकादिप्राप्त्यर्थं कृच्छ्रादिकं करोति तदा न प्रत्याम्नायः न वपनं च शूद्रस्य मन्त्रादावनधिकारः ॥

Last Col. :—

इति श्रीमद्धनमद्दट्ठमल्ल-श्रीपतितनन्दन-श्रीमद्दौदेवविरचिते निबन्धसर्वस्वे प्रायश्चित्ताध्यायस्तृतीयः ।

The only authority quoted is *Sūlapāṇi* is fol. 1B.

For the Prāyaścitta section see I.O. Catal. 1728. The I.O. MS. belonged to Viśveśvara Bhaṭṭa who may be the well-known Gā Gā Bhaṭṭa.

2045.

875. **आचारमयूखः ।** *Ācāramayūkhaḥ.*

Being the second section of Bhagavanta Bhāskara.

By Nīlakaṇṭha, son of (Mīmāṁsaka) Bhaṭṭa Śaṅkara and grandson of Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 92. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1800. Character, Nāgara. Appearance, old.

See I.O. Catal. No. 1439 and L. 730.

The compilation is called Bhagavanta Bhāskara after the name of the author's patron, King Bhagavanta Deva of the Rajput tribe of Seṅgaras, and consists of twelve Mayūkhas.

As regards the time of the author, it is well known that his son Bhaṭṭa Śaṅkara wrote Kuṇḍoddyota in 1671 A.D. and Kamalākara, the author's cousin (father's brother's son) wrote Nirṇaya Sindhu in 1612 A.D. (I.O. Catal. No. 1439.) In our Catal. No 2060 the date of composition is given as, rasa-kha-ṛsi-ku-mitābde, i.e. 1706. The word *abde* here means Saṃvat era for Śakābda would be too

late for Nīlakaṇṭha. If that is true the date would be 1706–56, 1650 A.D., very near the time surmised by Eggeling, 1640 A.D.

Of the twelve Mayūkhas, the fourth (Śrāddha Mayūkha) and the sixth (Vyavahāra) are wanting in this collection. The first Saṃskāra Mayūkha, has been replaced or rewritten by his son (see infra).

2046.

5725. **समयमयूखः ।** *Samayamayūkhaḥ.*

Being the third section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 8 × 6 inches. Folia, 106. The first two leaves newly restored. Lines, 11 to 16 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीरमेशाय नमः ।

भगवन्तभास्कराख्ये ग्रन्थेऽस्मिन् शिष्टसम्मते च ततः ।

समयस्य विधिमयूखः प्रतन्यते नीलकण्ठेन ॥

तिथिर्द्वेधा ।

See I.O. Catal. No. 1441.

Colophon :—

इति श्रीसेंगरवंशावतंसमहाराजाधिराज-श्रीभगवन्तदेवा[दि]-(धि)ष्ट-श्रीजगद्गुरुभट्टनारायणसूरिसूनु--पण्डितशिरोरत्नमीमांसकशङ्करभट्टात्मज-भट्टनीलकण्ठेन कृते भास्कराख्ये निबन्धे समय-मयूखः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीशुभं भूयात् । श्रीकृष्णार्पणमस्तु । यादृशमित्यादि । भग्नपृष्ठेत्यादि । शके १६ + (?) सर्व्वधारीनाम संवत्सरे पौष वद्यप्रतिपत्तिथौ रविवासरे वेलापुरग्रामे मिदं पुस्तकं समाप्तम् ।

2047.

4460. नीतिमयूखः । *Nītimayūkhaḥ.*

The fifth book of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 13½ × 5 inches. Folia, 11. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 528. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1803. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

The opening verses :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

देवर्षिरन्तःसङ्गानामवाङ्मनसगोचरम् ।
प्रत्यक्षमपि तद्धाम सर्व्वदा तमुपास्महे ॥
विरोधिमार्गद्वयदर्शनार्थं द्वेधा बभूवात्र परः पुमान् यः ।
श्रीशङ्करो भट्ट इहैककृत्यो मीमांसकाद्वैतमुरीचकार ॥
पितृसौहित्यसंसिद्धिहेतुमुक्ताथ तत्सुतः ।
नीलकण्ठः प्रकुरुते नाम्ना नीतिं नृपादृताम् ॥
तत्र राजशब्दः क्षत्रियमात्रे शक्तो न राज्ययोगिनि ।

It ends :—

एतैर्यथोक्तैर्न्नृपराजराज्ये
दत्ताभिषेकः पृथिवीं समग्राम् ।
ससागरां भुङ्क्ष्व चिरं च जीव
धर्म्मे च ते बुद्धिरतीव चास्तु ॥

Colophon :—

इति श्रीभट्टशङ्करात्मज-भट्टनीलकण्ठकृते राजनीतिमयूखे राजाभिषेकप्रयोगः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०३ चैत्रकृष्ण एकादश्यां परिपूरितोऽयं ग्रन्थः ।
श्रीभैरवदत्ताख्येन मैथिलेन काश्यां धर्म्मेश्वरसमीपे धर्म्म-कूपोपरि अनेनास्मल्लेखनजश्रमेण परमात्मा सर्व्वान्तरात्मस्थः श्रीविश्वेश्वरः प्रीयताम् ।

See I.O. Catal. No. 1444. A lithographed edition of the work has been brought out in Benares.

2048.

9390. दानमयूखः । *Dānamayūkhaḥ.*

Being the seventh section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 159. Lines, 9 on a page. Extent, in ślokas, 2802. Character, Nāgara. Incomplete.

It treats of religious gifts.

2049.

9198. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. Folia, 35. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 875. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

This is an incomplete MS. of Dānamayūkha, up to the description of Loka Pāla. It is a part of an elaborate Smṛti compilation, regarding pious donations.

See L., Vol. VII, No. 2552, p. 305 and I.O., Vol. III, No. 1449, p. 431A.

2050.

2946. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 5¼ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति श्रीजगद्गुरुभट्टनारायणसूनु-पण्डितशिरोरत्नमीमांसक शङ्करभट्टात्मज-भट्टनीलकण्ठकृते दानमयूखः समाप्तः ।

It is a mere compilation from the Dānamayūkha, for which see I.O. Catal. No. 1449, and the two previous numbers.

It begins:--

श्रीगणेशाय नमः ।

दानमयूखे दानकालाः । वाराहे ।

दर्शे शतगुणं दानं तच्चतुर्घ्नं दिनक्षये ।

शतघ्नं तच्च संक्रान्तौ शतघ्नं विषुवे ततः ॥ (?)

2051.

14. उत्सर्गमयूखः । *Utsargamayūkhaḥ.*

Being the eighth section of Bhagavanta Bhāskara.

By Nīlakaṇṭha.

The MS. noticed in L. 778.

The only authority quoted is Bhaviṣyapurāṇa.

On the dedication of tanks, ponds, wells, groves, etc.

2052.

3230. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 520. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

See I.O. Catal. No. 1452. Called जलाशयारामोत्सर्गमयूख ।

2053.

9320. जलाशयोत्सर्गविधिः । *Jalāśayotsargavidhiḥ.*

By Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 9, 12 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct. Complete.

This is part of the eighth section of Bhaṭṭa Nīlakaṇṭha's Smṛti Digest., on the dedication to the public of tanks, wells and other water reservoirs.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

उक्त्वा [दा]नविधिं नाम ना(म)[च]माराध्य भास्करं ।

उत्सर्गविषये भट्टनीलकण्ठो वदत्यथ ॥

तत्र जलाशयोत्सर्गप्रशंसा विष्णुधर्म्मोत्तरे—

उदकेन विना वृत्तिना[ ]स्ति लोकद्वये सदा ।

तस्माज्जलाशयाः कार्य्याः पुरुषेण विपश्चिता ॥

यमः । कूपारामप्रपाकारी तथा वृक्षावरोपकः ।

कन्याप्रदः सेतुकारी स्वर्ग[ ]प्राप्नोत्यसंशयम् । इत्यादि ।

End :—

अश्वमेधसमं प्राहु वसन्तसमये स्थितम् ।

ग्रीष्मेऽपि य[त्] स्थितं तोयं राजसूयादिविशिष्यते ॥

एतान्महाराजविशेषधर्मा[ ]न् करोति + + + शुद्धबुद्धिः ।

स याति रुद्रालयमाशु पूतः कल्याणलोकान् दिवि मोदते च ॥

\+ + + + + +

सत्रैव विष्णोः परमं पदं यत् प्रयाति + + + भूयः ॥

Colophon :—

इति जलाशयोत्सर्गविधिः ।

See I.O. Vol. III, No. 1452, p. 431.

2054.

9783. **प्रतिष्ठामयूखः ।** *Pratiṣṭhāmayūkhaḥ.*

Being the ninth section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 53. Lines, 8, 12 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A fragment containing leaves from 1 to 13; 25 to 45; 77 to 91; and 94 to 97, the last leaf. The first thirteen leaves are in a different hand-writing and belong to some other MS.

See I.O. Vol. III, No. 1454, p. 431B.

On the consecration of images, temples, etc.

The last Colophon runs :—

मेंगे(ख)[र]वंशावतंसश्रीमहाराजाधिराजभगवन्तदेवादिष्टेन मीमांसकशङ्करभट्टात्मजभट्टनीलकण्ठेन कृते भगवन्तभास्करे प्रतिष्ठामयूखः समाप्तः सम्पूर्णः ।

2055.

2679. **शिवप्रतिष्ठाप्रयोगः ।** *Śivapratiṣṭhāprayogaḥ.*

By Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made yellow paper. 11×5 inches. Folia, 54, Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1000. Character, Nāgara Date. Saṃvat 1844. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

मह्यो महत्त्वमाराध्य जत्वोत्सर्गमथोक्तवान् ।
प्रतिष्ठां सर्व्वदेवानां नीलकण्ठो वदत्यसौ ॥

तत्र तत्काल[ो] विष्णुधर्म्मोत्तरे—

चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्यैष्ठे वा माधवे तथा ।
माघे वा सर्व्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा भवेत् ॥

Although at the beginning, the work purports to be by Nīlakaṇṭha, the colophon attributes it to Kamalākara.

Colophon :—

इति श्रीकमलाकरभट्टकृतः(?) प्रासादश्रीशिवप्रतिष्ठा समाप्ता ।
श्रीरामाय नमः ।

Post Col. :—

संवत् १८४४ मिति आश्विनकृष्णचतुर्द्दशी १४ जाह्नवीतटे लिख्यते ।

इदं पुस्तकं कमलाकरभट्टकृतशिवप्रतिष्ठामयूखः समाप्तः ।

The beginning of this work is the same as that of Pratiṣṭhāmayūkha. But that is a work on Pratiṣṭhā in general from which Śivapratiṣṭhā only appears to have been culled out in the present work by Kamalākara.

2056.

3217. **प्रायश्चित्तमयूखः ।** *Prayaścittamayūkhaḥ.*

Being the tenth part of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Lines, 10 on a page. Folia, 1 to 10 and the 15th. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

2057.

3229. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 4¾ inches. Folia, 118. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 3700. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

For the section, see I.O. Catal. No. 1457.

For the genealogy of the author's patron given here see I.O. Catal. No. 1444.

2058.

1695. **शुद्धिमयूखः ।** *Suddhimayūkhaḥ.*

Being the eleventh section of the Bhagavanta Bhaskara:

Substance, country-made paper. 10½ × 4¾ inches. Folia, 36. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1030. Character, Nāgara. Date, Sam. 1829. Appearance, old. Complete.

Colophon : –

इति श्रीमीमांसकभट्टरामकृष्णात्मजभट्टनीलकण्ठ कृते भास्करे शुद्धिमयूखः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८२९ वर्षे भाद्रपद सुदि ५ भौमवासरे मिति ॥ लिखितमिदं पुस्तकम् अवाडी प्रागजीवणस्य उपाध्यायश्रीअनन्त-

छाष्यास्य वाचनार्थम्। श्रीश्रीद्वारमध्ये गुसांईश्रीश्रीगोविन्दरायाणां विजयराज्ये। संख्या श्लोक ९१५ लेखकपाठकयोर्दीर्घायुः।

In a later hand :—

ग्रंथसंख्या १०३५।

On the obverse of the first leaf there is given a table of contents of the work.

See I.O. Catal. No. 1460, p. 432B.

2059.

9328. शान्तिमयूखः। *Śāntimayūkhaḥ.*

The twelfth section of Bhagavanta Bhāskara.

Substance, country-made paper. 11½ × 4½ inches. Folia, 68. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1440. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete at the end.

Śāntimayūkha, the twelfth and last section of Nīlakaṇṭha's Smṛti compilation, on the prevention of evils.

See I.O. Vol. III, p. 433A, No. 1462–63.

The colophon in leaf 11B *runs* :—

श्रीमच्छङ्करभट्टसूरिसूनुभट्टनीलकण्ठकृतौ भास्करे शान्तिमयूखे विनायकशान्तिपद्धतिः।

To the end of the chapter which treats of rites for averting evils which attend a birth under the asterism Jyeṣṭhā.

2060.

868. *The Same.*

The manuscript is noticed in L. 1788 under the name of Smṛti Bhāskara.

It is the twelfth and last section of Nīlakaṇṭha's Smṛti compilation, entitled Bhagavanta Bhāskara.

प्रतारकैरावृतमत्र किञ्चित्
मया तु निर्म्मूलतया तदुज्झितम् ।
ऊनोक्तितातो न हि तेन कोऽपि
वपुष्यहीनापचितिर्न हीयते ॥

The MS. is largely repaired by transparent paper and the closing verses are covered by it.

These are given below :—

श्रीनीलकण्ठरचितः स्मृतिभास्कराख्यो
ग्रन्थः पपार रसखर्षिकुसंमितेऽब्दे । (Saṃvat 1706 = 1650 A.D.)
चैत्रे सिते रवितिथौ रविपादपद्म-
पद्मीकृतो विकसतां जनतोपकृत्यै ॥
चेन्ना[दृ](दि)तः कतिपयैरपि दुष्टभावैः
किं ते [न] भावनिपुणाः खलु सन्ति सन्तः ।
(?)विद्दिग्धचञ्चुपुटकाककदम्बकं तत्
पक्कं रसालफल + + + + + +

Here the MS. breaks off :—

12A. इति श्रीशङ्करभट्टनीलकण्ठकृतौ भास्करशान्तिमयूखे विनायकशान्तिपद्धतिः ।

The description given by Rājā Rājendralāla has misled Aufrecht to enter this in his Cat. Cat. as a work different from Śāntimayūkha by Nīlakaṇṭha.

2061.

10914. **व्यवहारविधिमयूखः ।** *Vyavahāravidhimayūkhaḥ.*

Being a part of Bhagavanta Bhāskara.

By Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 12¼ × 5 inches. Folia, 93. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रतारकैरादृतमत्र किञ्चिन्मया तु निर्मूलतया तदु[ज्झि](गि)तं ।
ऊनोक्तितातो न हि तेन काश्चिदप्युच्यतेनापचितिर्न हीयते ॥ १२ ॥
संस्काराचारकालाः समुचितरचनाः श्राद्धनीती विवादो
दानोत्सर्गप्रतिष्ठा जगति जयकराः सत्कृतार्थानुबद्धाः ।
प्रायश्चित्तं विशुद्धिस्तदनु निगदिता शान्तिरेवं क्रमेण
ख्याता ग्रन्थेऽत्र शुद्धे बुधजनसुखदा द्वादशैते मयूखाः ॥ १३ ॥
भगवन्तभास्कराख्ये ग्रन्थेऽस्मिन् शिष्टसत्कृते च [वि](त)ततः ।
व्यवहारविधिमयूखः प्रतन्यते नीलकण्ठेन ॥ १४ ॥
उक्त्वा त्र्यं नयरीतिं नत्वा भास्वत्पदाम्बुजं सम्यक् ।
[वि](ति)वरयति नीलकण्ठो व्यवहा[र]विनिर्णयं किञ्चित् ॥

The MS. was copied from a defective original, beginning with the twelfth of the introductory verses. It ends abruptly after the topic :—

इति स्त्रीसंग्रहणं (अथ स्त्रीपुंधर्मः)

It appears from the thirteenth and fourteenth ślokas, that this is not the original section of Bhagavanta Bhāskara on Vyavahāra or Vivāda, the sixth section but a supplement to it.

2062.

1364. संस्कारभास्करः । *Saṃskārabhāskaraḥ.*

By Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa's son Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 4¼ × 9¾ inches. Folia, 34. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end.

See I.O. Catal. No. 1464.

It begins :—

श्रीविन्ध्यनिवासिन्यै गोत्रकुलदेव्यै नमः ।

श्रीभास्करं शिवकरं शिरसा प्रणम्य

श्रीनीलकण्ठपितरं जननीं च गङ्गाम् ।
तत्पादचिन्तनबलो बुधशङ्कराख्यः
संस्कारभास्करमसुं वितनोति काश्याम् ॥

The Maṅgalācaraṇa is followed by the enumeration of the names of 36 Ṛṣis, the names of 18 *Jyotiḥśāstra-pravartakas*, the names of Purānas and Upapuraṇas, and the names of countries.

After this enumeration the work begins rather abruptly :—

गृह्यपरिशिष्टे ।

आदौ विनायकः पूज्यः अन्ते तु कुलदेवता ।
नामाङ्कचौलगोदानसीमोपनयपुंसवे ॥

According to the colophon given in the I.O. MS., this too, like the mayūkhas, was composed under the patronage of Bhagavantadeva and so it is regarded as a supplement to the Mayūkhas, the first section of which relating to the Saṃskāras is not forthcoming.

On the obverse of the first leaf, it is called प्रथम संस्कारमयूख and the titles of all the sections of Bhagavanta Bhāskara are given :—

(संस्कारा १ चार २ काला ३ श्राद्धं ४ नीति ५ विवाद ६ दानं च ७ ॥
अग्नोत्सर्ग ८ प्रतिष्ठा ९ प्रायश्चित्तं १० विशुद्ध ११ शांत(ि) च १२ ॥)

2063.

6561. विधानपारिजातः । *Vidhānapārijātaḥ.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

(*Stavaka I.*)

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¾ inches. Folia, 117. Lines, 11-13 on a page. Extent in ślokas, 2925. Date, Samvat, 1807. Appearance, fresh. Complete.

The original leaves, marked 93–103, are missing and these eleven leaves have been replaced by 17 leaves.

A digest of religious and civil duties, compiled in 1625 A.D. (See I.O. Catal., Vol. III, page 437A.) It is said to consist of five stavakas, of which the present manuscript contains the first.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्परमवैदिकश्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना सकलविद्-
ज्जनकृपा[पा]त्रभूतेन श्रीमदनन्तभट्टप्रथमशाखि(खी)ना विरचिते
श्रीमद्विधानपारिजाताभिधे निबन्धे प्रथमः स्तवकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०७ विक्रमनामसंवत्सरे चैत्रशुद्धपौर्णमी भौमे
लिखितं सा[त्त्वि](त्वी)कोपनामकनारायणदीक्षितेन स्वार्थं परोप-
कारार्थं वा ।

यदि हृदयनिवेशाल्लेखनीभ्रांतिभावात्
नयनचलनसंगाच्छ्रोत्रशब्दावलम्बात् ।
लिखितमशुद्धबु[द्धा](ध्या) यन्मया पुस्तकेऽस्मिन्
करकृतमपराधं क्षांतु [मर्हंति संतः] ॥

सागरलंघनखेदं, etc., etc.

For the beginning of the work see C.S. II. 113.

It gives the author's grandfather's name as Lalla and not Yahnu or Jahnu, as in the I.O. Catal. No. 1468, and not Pallya as in the C.S. MS. referred to above.

The contents of the work :—

प्रथमस्तवके स्वस्तिवाचनादिकमुच्यते ।
द्वितीये दुष्टऋत्वादिजातशांतिकमीर्यते ॥
तृतीये गुरुशांत्यादि व्रतबंधविवाहयोः ।
प्रकी(f)र्णानि विधानानि कीर्त्यंतेऽत्र चतुर्थके ॥

मरणस्य विधानानि कथ्यंते पंचमे ऽत्र तु ।
जननादिक्रमेणैव शांतिकाम इहेरितः ॥

It ends :—

विधानपारिजातके दशार्द्धगुच्छसंयुते ।
समाप्त एष आदिमः सतामनुग्रहात् किल ॥
अंबा भागीरथी(f) यस्य नागदेवः पिता सुधीः ।
तेनानंतेन रचितः प्रथमः स्तवकः परः ॥

2064

6562. *The Same.*

(*Stavaka II.*)

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10¾ × 4¾ inches. Folia, 115. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas 2875. Character, Nāgara. Copied by the same scribe as Stavaka I. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्परमवैदिकश्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना श्रीमदनंतभट्टेन विरचिते विधानपारिजातनिबन्धे द्वितीयः स्तवकः समाप्तः ।

Post Col. :—

यदि हृदयनिवेशात् ..., etc., etc.

It begins :—

अथ दुष्टनक्षत्रादिजननशांतिविधानानि द्वितीये स्तवके प्रोच्यन्ते ।

It ends :—

हरेः प्रसादमासाद्य ग्रहयज्ञो निरूपितः ।
प्राड्यग्रन्तद्विरेन्द्रस्य मोचकस्तेन तुष्यतु ॥
मनोरथाभिवर्षिण्या विदुषामनुकम्पया ।
विधानपारिजातेत्र (प्रारिजोत्र) द्वितीयस्तवकोऽभवत् ॥
... ...
संति ग्रन्थसहस्राणि देशे देशे महान्त्यपि ।
कोप्यस्य महिमा वेद्याभिरञ्जयति सर्व्वतः ॥ (?)

2065.

'6563.' *The Same.*

(Stavaka III.)

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¾ inches. Folia, 113. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1807. Extent in ślokas, 2400. Appearance, discoloured. Complete. Copied by the same scribe as the first two. The original leaves marked 24-26 are missing. These three leaves have been replaced by five in a modern hand, leaving, however, a lacuna in the third leaf.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्परमवैदिक-श्रीनागदेवभट्टात्मजेन श्रीमदनंतभट्टेन विरचिते विधानपारिजाते तृतीयस्तवके विवाहविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

यदि हृदयनिवेगात्, etc., etc.

संवत् १८०७ श्रावणशुक्लचतुर्दश्यां मंदवासरे नारायणदीक्षित-सात्विकेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

It begins :—

वंदे विष्णुं वन्द्यतमं सत्यज्ञानस्वरूपिणम् ।
ब्रह्मादिवन्द्यचरणमनंतं विघ्ननाशनम् ॥

अथेदानीं तृतीयस्तवकमारभ्यते ॥ स च संस्काराह्निककाल-भेदेन(?)त्रिधा भिद्यते ।

तत्र गृहस्थसम्बन्धिविधानानि निरूप्यंते । तत्र तावद् गुरु-शान्तिविधानम् ।

शौनकीये :—

बुद्धिरूपौ(पि)लक्षणोपेतां कन्यकामन्यगोत्रजां ।
आत्मनो + + + विवाहे विधिपूर्व्वकम्, etc., etc.

It ends :—

विधानपारिजातस्य स्तवकेऽस्मिन् तृतीयके ।
विवाहाभिध(ह) संस्कारसत्पथं समभायत ॥
अनेन प्रीयतां देवो रमाला[लि]ल(ि)तपादकः ।
यमानंतस्य वामेन सं तोयो देशकालतः ॥ (?) ॥

2066.

6565. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 113. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2400 Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1807. Appearance, discoloured. Written in three different hands. Complete.

The original leaves marked 111 and 112 are missing. They have been replaced by one leaf only, leaving, however, lacunæ in places.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्वैदिकोत्तम-श्रीमन्नागदेवभट्टसूनुना प्रथमशाखिना श्रीमदनन्तभट्टेन विरचिते विधानपारिजातसमाख्ये निबन्धे तृतीयस्तवके आह्निकं समाप्तम् ॥

Post Colophon :—

शके १८०७ विक्रमशके बौद्धावतारे भाद्रपदमासि शुक्लपक्ष तिथौ नवम्यां भौमवासरे लिखितं समाप्तमस्तु

This relates to the daily duties of a Brahmaṇa. See, however, the previous number, which relates to marriage, and is described in the colophon as the third stavaka.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे श्रीमदनन्तसंज्ञगिरिपं लक्ष्मीनिवासं हरिं
विघ्नध्वान्तदिवाकरं सुरगुरुं सर्वार्थसिद्धिप्रदं ।

ब्रह्मा सर्व्वसुरेन्द्रपूर्व्वकसुरा यस्य प्रसादात् सदा
प्रारब्धस्य समाप्तिमीयुरमलं मदंग्रदेवं परम् ॥
नत्वा च्चौराब्धि[जा]जानिं तथा ब्रह्मादिकान् सुरान् ।
गणेशं विघ्नहर्त्तारं वन्दे हैमवतीसुतम् ॥
चतुर्द्दशसु विद्यासु निष्णाताः शुद्धचचुषः ।
अपरोचब्रह्मतत्त्वा जयन्ति गुरवो मम ॥
श्रुतिसकलरहस्यं विम्बितं यस्य चित्ते
मुकुर इव विशुद्धे दोषमालिन्यशून्ये ।
(स)स्वपदविमलभक्त्या यस्य तुष्टो रमेशः .
जनकजनक पल्हभट्टमेनं नतोस्मि ॥
वेदशास्त्रनिधिं वन्दे पितृन् नागेशसंज्ञितान् ।
यत्कृपामृतसिक्तोहमभवं फलभाजनम् ॥
अनन्तभट्टनामाहं काखशाखी सतां मुदे ।
आह्निकं स्वनिबन्धेस्मिन् संग्रह्णामि यथामति ॥

It ends :—

न पाण्डित्याभिमानेन न च वित्तस्य लिप्सया ।
रचितं त्वाह्निकं किन्तु विदुषां परितुष्टये ॥
अनेन ग्रन्थदीपेन स्वसन्देहात्मकं तमः ।
अपास्य कर्म्म कुर्व्वन्तु निर्भया ज्ञानिसंसदि ॥
वचनप्रसूनमाला वासुदेवे समर्पिता ।
भट्टानन्तेन विदुषा नानानिबन्धयचिचिता ॥

2067.

6564. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 176. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1807. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :---

इति श्रीमन्नागदेवभट्टात्मजेन अनन्त-भट्टेन विरचिते विधान-
पारिजाताख्यनिबन्धे कालविधानानि समाप्तानि ।

This is perhaps the fourth stavaka.

Post Colophon :—

श्रीरामचन्द्रो जयति । संवत् १८०१ आश्विनवदि गुरुदिने काल-
विधानानि(नी) समाप्तानि स्वार्थं परार्थश्च ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे श्रीमदनन्तसंज्ञगिरिपं लक्ष्मीनिवासं हरिं
विघ्नध्वान्तदिवाकरं सुरगुरुं सर्वार्थसिद्धिप्रदं ।
ब्रह्मा शर्वसुरेन्द्रपूर्व्वकसुरा यस्य प्रसादात् सदा
सर्व्वारम्भसमाप्तिमीयुरनिशं सद्दंशदेवं परं ॥
नत्वा लक्ष्मीपतिं शम्भुं तथा ब्रह्मादिकान् सुरान् ।
गणेशं विघ्न[ह](क)र्त्तारं वन्दे हैमवतीसुतं ॥
चतुर्द्दशसु विद्यासु निष्णाताः शुद्धचक्षुषः ।
अपरोक्षब्रह्मतत्त्वा जयन्ति गुरवो मम ॥
श्रुतिसकलरहस्यं विम्बितं यस्य चित्ते
मुकुर इव विशुद्धे दोषमालिन्यशून्ये ।
स्वपदविमलभक्त्या यस्य तुष्टो रमेशो
जनकजनकपन्तं भट्टमेनं नतोऽस्मि ॥
वन्दे श्रीपितृचरणान् भट्टनागेशसंज्ञितान् ।
यत्प्रसादादहं प्राज्ञः संजातो जडधीरपि ॥
श्रीमदनन्तभट्टोऽहं काणवशाखी सतां प्रियः ।
कालस्य निर्णयं वक्ष्ये स्मृतिवाक्यानुसारतः ।

It ends :—

अम्बा भागीरथी यस्य नागदेवात्मजः सुधीः ।
तेनानन्तेन रचितः कालनिर्णयसंग्रहः ॥

अनेन प्रीयतां देवो लक्ष्मीशः सर्व्वदा मम ।
यस्य प्रसादाद्ब्रह्माद्याः सिद्धिमीप्सन्ति सर्व्वदा ॥
अनेन ग्रन्थदीपेन स्वसंदेहात्मकं तमः ।
निरस्य कर्म्म कुर्व्वन्तु निर्भया ज्ञानिसंसदि ॥

2068.

6568. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

(Stavaka V only).

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 29. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. A mere fragment.

2069.

6567. *The Same.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Nāgadeva.

(Stavaka V only.)

Substance, country-made paper. $10 \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 306+2. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 6,100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The last two leaves are a restoration. These are, however, marked 337, 338, although there is no gap between them and fol. 306.

Last Colophon :--

इति श्रीमदनन्तभट्टविरचिते विधानपारिजाते गणहोमविधानं ।
श्रीमत्कान्यकुब्जाब्धिप्रीतकिरणो .विद्याकलानां निधिः, etc., etc.

See I.O. Catal. No. 1468 with which it agrees even to the post colophon statement, in which the copyist's name is given as Vṛṣṇi. But the ignorant scribe of the present

manuscript wrote some letters in the place of the name, which are not quite legible.

2070.

6569. **दानपारिजातः ।** *Dānapārijātaḥ.*

By Ananta Ācārja, son of Nāgeśa Bhaṭṭa.

Substance, foolscap paper. 11¾ × 5¼ inches. Folia, 312. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 6,800. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

See L. 2262. The present manuscript has a much longer preface, including a long list of the contents of the work in verse. The contents are all shewn in the description of Rājendralāla, referred to above.

312A, इति श्रीमदनन्ताचार्य्यविरचिते दानपारिजाताभिधे निबन्धे शालग्रामविष्णुमूर्त्ति-लिङ्गश्रिवदानविधानानि ।

Here ends the MS. of Rājendralāla. But the present MS. still continues under the heading "अथ सर्व्वस्वदानम् ।"

Eggeling, in his I.O. Catal. No. 1469 and 1470, thinks that it may form the fourth stavaka of Vidhāna-pārijāta. But in the description of the contents of that work, in its first volume (Catal. No. 2063), the fourth stavaka is said to be on miscellaneous subjects and on no particular topic.

2071.

2425. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5 inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Prose. A fragment.

Colophons :—

2B, इति विधानपारिजाते गोप्रसवविधानम् ; 4B, इति गर्गोक्तगोमुखप्रसवविधानम् ; 5B, इत्य[स्य]गर्गोक्तत्र्यायचतुर्दश्यो-

जननशान्तिः; 6B, इत्यनन्तभट्टकृतविधानपारिजातान्तर्गतगोमुखप्रसवशान्तिविधानम्; 7A, इति नारदोक्तदर्शजननशान्तिः। अतःपरं मूलशान्तिः सा खतन्त्रपुस्तके लिखितेति ज्ञेयम्।

In the first leaf it is विधानपारिजात and in other leaves विधा॰ पा॰.

2072.

1944. **सहस्रभोजनविधिः।** *Sahasra-bhōjana-vidhiḥ.*

From विधानपारिजात *by Ananta Bhaṭṭa.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 5. Lines, 9-10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It begins :—

अथ सहस्रभोजनविधिः।
अथान्नमहिमा प्रोक्तो ऋषिभिस्तत्त्वदर्शिभिः।
पुराणस्मृतिवाक्यानि विचार्य च विचक्षणैः॥
नित्यश्राद्धं द्विजैः कार्यं नित्यश्राद्धसमन्वितैः।
गृहस्थैस्तदभावेतु हन्तकारोथवा मुहुः॥
शतं भोज्या सहस्रं वा विप्रा वेदविदुत्तमाः।
लक्षकोटिसहस्रं वा यथा शक्त्यापि भोजयेत्॥

It ends in leaf 4A.

Colophon :—

श्रीमत्सकलविद्वज्जनकृपापात्रभूतेन श्रीमदनन्तभट्ट(?)विरचिते विधानपारिजाते निबन्धे सहस्रभोजनविधिः समाप्तः।

Post Colophon :—

A verse on Sahasrabhōjana.

In leaf 4B, *begins* :—

बौधायनोक्तसहस्रभोजनविधिः, and three lines later तत्रायं प्रयोगः।

It ends with the Colophon :

इति बौधायनसूत्रे मङ्गलभोजनविधिः ।

Post Colophon :—

सौम्यसंवत्सरे वैशाखे गुरौ रामचन्द्रस्य कुण्डिराजेन लिखितम् ।

2073.

1879. **नागवलिः ।** *Nāgavaliḥ.*

For the manuscript and the work see L. 4197. On the worship of Serpents, as directed in Vidhāna-pārijāta.

2074.

3693 **स्मृतिसारसंग्रहः ।** *Smṛtisārasaṃgrahaḥ.*

By Vācaspati

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 69. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,600 Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins :—

शिवं नत्वा स्मृतेर्युक्त्या क्रियते सारसंग्रहः ।
श्रीवाचस्पतिधीरेण स्मृत्याचारप्रवृत्तये ॥

See I.O. Catal. No. 1490.

The subjects are differently arranged in this MS They are :—

1B, अथ कालस्य ; 5B, अथ प्रतिपदादितिथिविशेषव्यवस्था ; 19A, अथ प्रसङ्गात् प्रतिपदादितिथिविशेषनिमित्तकश्राद्धानां कालस्य सारसंग्रहः क्रियते श्राद्धसारः ; 27B, अथ मृतक्रियाधिकारिणः ; 29B, अथ ग्रहणस्य ; 31A, अथ संक्रान्तिः ; 32A, अथाशौचस्य ; 33B, अथ मृत्युविशेषाशौचस्य ; 34B, अथ बालाद्यशौचस्य ; 35B, स्त्र्यशौचस्य ; 36B, अथाशौचसङ्करः ; 39A; अथ शवानुगमनाद्यशौचस्य ; 40A, अथ गर्भस्रावाशौचम् ; 41A, अथ सूतकाशौचस्य ; अथ प्रयत्नापनेयाशौचस्य ; 41B, अथ द्रव्यान्तरस्याशुद्धिः ;

42B, अथ तैजसादीनाम्, 45A, अथाशौचापवादस्य; 46A, अथ समयस्य शुद्ध्यशुद्ध्योः; 52A, अथ कन्यादानाधिकारिणः; 54A, अथ प्रसङ्गत्यागस्य; 54B, अथ दायस्य; 67B, अथ पुंधनाधिकारिणः; 69A, अथ संसृष्ट-विभागस्य।

It seems that this manuscript was copied from a manuscript which had 45 leaves of 6 or 7 lines in a page.

See references to authorities for this book in the I.O. Catalogue. The lawyer Vācaspati Miśra of Mithilā flourished during the reign of Brāhmaṇa King Harinārāyaṇa, otherwise called Bhairavendra, about the end of the 15th century. See Nep. Cat. Pref. the list of Maithila Kings But Vācaspati of the present work quotes not only Vācaspati Miśra of Mithilā but even Raghunandana. So this Vācaspati was not the Vācaspati Miśra, the Maithila lawyer but a much later author.

2075.

235. **स्मार्त्तव्यवस्थार्णवः।** *Smārtavyavasthārṇavaḥ.*

By Raghunātha Sārvabhauma, the son of Mathureśa Banerji of Ulā in the district of Nadia.

For the manuscript see L. 493, and for the work L. 320 and 648, and I.O. Catal. Nos. 1491 to 1493.

Date of composition in chronogram :—

३ ८ ५ १
शाकेऽग्निमङ्गल-हरास्य-कलानिधाने

that is, Śaka 1583=1661 A.D.

The date of the copy: Śaka 1711=1789 A.D.

Composed under the patronage of Rāghava Rāya of the Nadia Rāj family. The chapters are named Uttaraṅgas.

The object of the work :—

तिथिसंक्रान्त्यशौचेषु द्रव्यशुद्ध्यधिकारिणोः ।
प्रायश्चित्तोद्वाहदायेष्वपि वाच्योऽत्र निर्णयः ॥

the main object being to combat the theories of Nirṇayāmṛta.

Preamble :—

नत्वा श्रीरघुनाथ ईश्वरपदाम्भोजं गुरूंश्चादरात्
मन्वादिस्मृतिसंग्रहार्थमवधार्य्यार्य्यवाक्येन च ।
बालानां पटुताविधायकममुं स्मार्त्तव्यवस्थार्णवं
रायश्रीयुतराघवस्य नृपतेरादेशतो निर्म्ममे ॥

End :—

धीरेषु साञ्जलिपुटं विनिवेदनं मे
युष्मादृशोऽत्र गुणिनां प्रथयन्तु दोषे ॥
यन्निर्णयामृतकृतः पथि न प्रयाणं
तस्मादियं चपलतापि न दूषणीया ॥
ये ग्रन्थनिर्म्मितिपरिश्रमदूनचित्ता-
स्तादृङ्मनीषिजनकर्म्मणि चानुरक्ताः ।
तेषाममत्सरहृदां मधुरेण तर्क-
पञ्चाननात्मजकृतिर्मुदमातनोतु ॥

३ ४ ५ १
शाकेऽब्धि-मङ्गल-शरास्य-कलानिधाने
श्रीराघवावनिपतेर्बुधवत्सलस्य ॥
प्रीत्यर्थमाशुरचितेर्णव एष दाय-
भागव्यवस्थितिमयोऽष्टम उत्तरङ्गः ॥
इति सकलविहितार्थं वन्द्यवंशावतंसः
कृतवमतिरमुष्मिन् विश्रुतोलासमाजे ।
सकलमुनिमते यं निर्म्ममे सार्वभौमः
स खलु रुचिरबन्धो ग्रन्थराजः समाप्तः ॥

शुभमस्तु शकाब्दाः १७११ ।

The authorities quoted and consulted are :—

(1) सूर्य्यसिद्धान्तः, (2) विष्णुधर्म्मोत्तरं, (3) पाणिनिः, (4) स्मार्त्तः, (5) आचार्य्यः, (6) मेदिनी, (7) ज्योतिषम्, (8) ब्रह्मगुप्तः, (9) ब्रह्मपुराणम्, (10) स्मृतिशास्त्रम्, (11) वैशेषिकशास्त्रम्, (12) रघुचक्रवर्त्ती, (13) विद्याभूषणभट्टाचार्य्यः, (14) मिताक्षरा, (15) शूलपाणिः, (16) निर्णयामृतम्।

Post Col. :—

शकाब्दाः १७११।

2076.

816. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3¼ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali. Appearance, new. Generally correct.

A mere fragment.

The MS. of which this is a fragment had 51 leaves, as appears from the index of the work given on the obverse of the first leaf.

2077.

3384. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 54, of which the first three leaves are missing. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1657. Appearance, discoloured and worn-out.

Post Colophon :—

शकाब्दाः १६५७।

2078.

4130. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 3 inches. Folia, 86 by counting. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and burnt at both ends. Defective.

See D. 493.

Six leaves belonging to another MS. relate to *Āśauca*. Contains the following post-colophon statement :—

इति श्रीप्राणारामशर्म्मणः स्वाक्षरम् । शकाब्दाः १६६६ ।

It contains also a fragment of a commentary on Caṇḍī, in seven leaves, by Dhṛtidasa. The leaves are very much effaced. The initial words are completely effaced.

The commentator's name :—

धृतिदासकविः श्रीमानानन्ताय (?) चतुराणन समप्रतिका टीका + + सन्दर्भदीपिकायाम् ।

Two leaves, one relating to Jyotiṣa and the other to interpretation of dreams.

Two other stray leaves.

2079.

5064. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15 × 3 inches. Folia, 69. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali. Date, Śaka 1607. Appearance, discoloured and faded. Complete.

The author's father's name—

Last leaf :—

ये ग्रन्थनिर्म्मितिपरिश्रमदूनचित्ता-

स्ताद‍ृक्ष्वगीर्षिजनकर्म्मणि चानुरक्ताः ।

तेषाममत्सरस्खदां मधुरेशतर्क-

पञ्चाननात्मज-कृतिर्मुदमातनोतु ॥

The date of the copying of the manuscript :—

शाके जलधिशून्यर्तुमहीपरिमिते मुदा ।

लिखितः केन धीरेण कल्पद्रुमोऽयं उत्तमः ॥

2080.

3971. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 14 × 4¼ inches. Folia, 104. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,900. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, very fresh. Complete.

See our Catal. number 2075 The last two verses are wanting in the present manuscript

The colophon calls it स्मृतितत्त्वार्णव ।

Colophon :—

इति श्रीरघुनाथभट्टाचार्य्यविरचित-स्मृतितत्त्वार्णवः समाप्तः ।

Post Colophon :

यथा दृष्टमित्यादि । शकाब्दाः १६७५ ।

(This seems to be the date of the original.

श्रीरामशरणदेवशर्म्मणः लिपिरियं पुस्तकञ्चेति ।

2081.

3316. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15¼ × 2¾ inches. Folia, 64. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

2082.

10786. *The Same.*

(प्रायश्चित्तव्यवस्था) ।

Being the sixth chapter (Taraṅga) of Smarta-vyavasthārṇava.

By Raghunātha Sārvabhauma.

Substance, country-made paper. 13 × 3 inches. Folia, 24. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

श्रीसार्व्वभौमेन कृतः षष्ठः स्मार्त्तार्णवव्यवस्थातरङ्गः ।

2083.

3317. स्मार्त्तव्यवस्थार्णवसेतुबन्धः ।

Smārttavyavasthārṇava-setubandhaḥ.

By Raghunātha Sārvabhauma, an exposition of his Smārtavyavasthārṇava.

Substance, country-made paper. 15¼ × 2¾ inches Folia, 104 Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,650 Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमथुरेशतर्कपञ्चाननभट्टाचार्य्यात्मज-महामहोपाध्याय श्रीरघुनाथसार्व्वभौमभट्टाचार्य्यविरचित[ः] स्मार्त्तव्यवस्थार्णवसेतुबन्धः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु मयि लेखके । श्रीमदनदेव स्वीयपुस्तकं स्वाक्ष-रञ्च । श्रीहरये नमः ।

It begins thus :—

नत्वा श्रीरघुनाथ ईश्वरपदं वाणीं गुरूंश्चादरात्
अष्टाभिः सरणीभि + + + + मन्वादिशास्त्रो[दि]तैः ।
सेतुं तैर्वचनप्रमाणवचनैर्यत्नात् कृते साम्प्रतं
सञ्चाराय मनीषिणान्तु विदधे स्मार्त्तव्यवस्थार्णवे ॥

तिथिकरणस्वरूपविवेचनप्रमाणं तत्रैव ।

इन्द्राग्नी यत्र हूयेते मासादिः स प्रकीर्त्तितः ।
अग्नीषोमौ स्मृतौ मध्ये समाप्तौ पितृसोमकौ ॥

इति लघुहारीतवचनेन शुक्लप्रतिपदमावास्यासु मासस्यादि-मध्यसमाप्तिकीर्त्तनाच्छुक्लप्रतिपदादिदर्शान्तकाले मासपदस्य शक्ति-रवगम्यते । तद्भिन्नेषु कृष्णप्रतिपदादिपौर्णमास्यन्तचान्द्रमास-सौर-सावन-चान्द्रमासेषु गौणत्वं चावगम्यते ।

It ends :—

प्रागुक्तसप्तमपुरुषपर्य्यन्तविभागदानं तु भिन्नदेशागतानामिति न विरोधः । तेन प्रपौत्रपर्य्यन्ताभावे पत्नी धनाधिकारिणीति प्रागुक्तमिति शिवम् ।

इति प्रसन्ना किल दायभागनिर्णायकैः श्रीरघुनाथशर्म्मा ।
वाक्यैर्मुनीनां सरणिः प्रदिष्टा स्मार्त्तव्यवस्थार्णवसेतुबन्धे ॥
विनाध्ययनजैः क्लेशैर्यैः पाण्डित्यं चिकीर्षति ।
तेन ग्राह्यमिदं + + समर्थोऽयं मम श्रमः ॥

2084.

3495. **अनूपविलासः ।** *Anūpavilāsaḥ.*

Attributed to Anūpa Siṅha of Bikaner.

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 18 (4 to 22). Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A fragment

4A, 4B. भूपानूपविलासोऽयं धर्म्मरत्नार्णवो महान् ।
श्रुतिस्मृतिपुराणीयवाक्यपाथःप्रपूरितः ॥
भूपानूपविलासेऽत्र धर्म्माम्भो[ध्य]धावगाहिते ।
षड्रत्नानि बुधाः सम्यक् प्रतीक्षन्तु यथासुखम् ॥
आचाररत्नं प्रथमं समयाख्यं द्वितीयकम् ।
संस्काराख्यं तृतीयन्तु चतुर्थं वत्सराभिधम् ॥
पञ्चमं दानसंज्ञन्तु षष्ठं शुद्ध्यभिधं तथा ।
एवमत्र तु विज्ञेयं धर्म्मार्थरत्नषट्ककम् ॥
सुखावगमसिद्ध्यर्थं क्रमस्तेषां निरूप्यते ।
प्रथमे तत्र रत्ने तु परिभाषा प्रकीर्त्तिता ।
ततस्तु सर्व्वकर्म्माङ्गमानं द्रव्यस्य चैव हि ॥
आचारग्रंसनश्चैव सुप्रभातस्ततःपरम् ।
कृतिर्मूत्रपुरीषस्य ततः शौचविधिः स्मृतः ॥
आचान्तिर्दन्तकाष्ठञ्च केशमार्गः(?) शिखाविधिः ।
प्रातःस्नानविधानञ्च सन्ध्योपास्तिश्च यस्ततो ॥

देवार्चनं ततः प्रोक्तं षोडशार्चाविधिर्ह्नरेः ।
विधिर्निषेधः पुष्पाणां योगक्षेमविधिस्ततः ॥
स्नानं माध्याह्निकञ्चैव तिलकं सन्ध्यया सह ।
ब्रह्मयज्ञविधानञ्च तर्पणं तदनन्तरम् ॥
वैश्वदेवो भूतबलिर्नित्यश्राद्धं ततः परम् ।
अतिथेः पूजनं तद्वत् विमुखे दोषदर्शनम् ॥
भोजनस्य विधिश्चैव भक्ष्याभक्ष्यस्य निर्णयः ।
वाडवादिस्मृतिश्चैव ताम्बूलप्राशने विधिः ॥
सायंसन्ध्या ततः प्रोक्ता भोजनञ्च ततः पुनः ।
शयनस्य विधिः पश्चादाह्निकोऽयं विधिक्रमः ॥
इत्याचाररत्नानुक्रमणिका ।
अथ सर्व्वोपयोगिनी परिभाषा निरूप्यते ।

It goes from Paribhāṣā to the portion treating of the morning duties.

2085.

9963. शुद्धिरत्नम् । *Suddhiratnam.*

A part of Anūpavilāsa or Dharmāmbhodhiḥ.

By Maṇirāma, the son of Gaṅgārāma, the son of Śivadatta Miśra.

Substance, country-made paper. 12¼ × 6½ inches. Folio, 101. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1870. Appearance, old. Every leaf is repaired at the lower right-hand corner.

A complete code of Smṛti seems to have been compiled by Maṇirāma Dīkṣita under the patronage of Anūpa Siṅha Rāthore, the Rājā of Bikaner, a contemporary of Aurangzeb.

The present manuscript has Suddhi-ratna only. Weber (p. 313) describes Saṃskāra-ratna, Bikaner 360

Samaya-ratna, and A.S.B. has Ācāra-ratna and Saṃvat-sara Kṛtya-ratna. So five gems only of this vast ocean are known.

Beginning :—

मिताक्षरादिकग्रन्थान् दृष्ट्वा सत्सम्प्रदायतः।

मणिरामेण सुधिया शुद्धिरत्नं वितन्यते॥

शुद्धिस्तु अखिलविहितकर्म्मापादको धर्म्मविशेष इति च्छाया सा च शरीरनिष्ठातः आदौ शरीरशुद्धिरुच्यते सा च पञ्चधा। तथाच यमः।

सत्यं शौचं तपः शौचं शौचमिन्द्रियनिग्रहः

सर्व्वभूतदया शौचं शौचमद्भिस्तु पञ्चमम्॥ इत्यादि।

End :—

तथापि गरुड़पुराणोक्तसामग्रीत्रयोदशपददानं कर्त्तव्यं। अन्यदपि देशाचारानुसारेण सर्व्वं कर्त्तव्यमित्यलं विचारेण।

इति शुद्धश्राद्धविधिविचारः।

Col. :—

इति श्रीमिश्रशिवदत्तसूनु-मिश्रगङ्गारामात्मजदीक्षित-मणिरामकृते श्रीमदनूपविलासे धर्म्माम्भोधौ शुद्धिरत्नं समाप्तः।

Post Col. :—

श्रीशुभमस्तु।

संवत् १८७० श्रावणवदी १ श्रीरामचन्द्राय नमः॥

The later authorities quoted :—

(1) रत्नाकरः, (2) वर्द्धमानोपाध्यायः, (3) स्मृत्यर्थसारः, (4) व्यासपादः, (5) आपस्तम्ब-आश्वलायन-शङ्खकारिकातः, (6) स्मृतिरत्नावली।

In leaf 66A :—

इति वाचस्पतिमिश्रादिमैथिलगौड़सम्मत आद्यश्राद्धप्रयोगः।

2086.

1143. *The Same.*

(समयशुद्धि-संस्काररत्नानि ।)

Samaya-Suddhi-Samskāra-rātnani.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Samayaratna; 45 leaves; extent 1,450 ślokas. Suddhiratna; 111 leaves; extent 3,550 ślokas Saṃskāraratna; 55 leaves; extent 1,900 ślokas. Character, Nāgara. Appearance, old. The three parts complete.

Col. of Samayaratna runs :

इति श्रीमत्राठौरकुलमकुलावास–सकलविद्याविलास–निज–कीर्त्तितुलितकैलास-श्रीमन्महाराजाधिराज-महाराज-श्रीमदनूप-सिंहकारिते श्रीशिवदत्तपुत्र-मिश्रमणिरामाख्यदीक्षित-मणि-रामकृते श्रीमदनूपविलासे धर्म्माम्भोधौ समयाख्यं रत्नम् ॥

See the previous number for शुद्धिरत्न ।

For the section on Saṃskāra see W, p. 313.

2087.

2033. **स्मृतिकौस्तुभः ।** *Smṛti-Kaustubhaḥ.*

By Ananta-deva.

तिथिदीधितिः । *Tithididhitiḥ only.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 66. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,900. Character, Nāgara. Date, Saka 1731. Appearance, discoloured. Complete.

The first part of *Smṛti Kaustubha* of Anantadeva, son of Āpadeva patronized by Vāja Vāhādura Candra of Kumaon.

Colophon :—

इति तिथिदीधितिकौस्तुभः समाप्तिमगमत् ।

Post Col. :—

इन्दुमिशैलकुमिते (१७३१) शाके शुक्लाख्यवत्सरे ।
माघशुक्लत्रयोदश्यां तिथिकौस्तुभमालिखत् ॥

Mangalācaraṇa :—

दध्यापूर्णसुमङ्गलोच्चकल(शं)[सं] धृत्वा व्रजन्तीं व्रजम्
का[ं]चिद्गोपकुमारिकां(:) क्व नु गतिर्युक्तेति संपृच्छतीम् ।
दृष्ट्वा श्रीमुरलीधरः स्मितयुतभ्रूयुग्मभङ्ग्या यथा[था]
तस्मै[स्यै] सूचितवान्गतिं समुचिता[ं] पायात्तथा मे मतिम् ॥ (?) ॥
यः पूर्व्वजन्मार्ज्जितपुण्यभारैः संलब्धया दिव्यधियावनीशान्
वशेऽकरोच्छीतकरोच्चवंशे सज्ज्ञानचन्द्रः किल आविरासीत् ॥
कल्याणकर्त्ता सकलप्रजानां कल्याणचन्द्रो नृपतिर्बभूव
कदापि दंशा न यदीयराज्ये जना अमोघाः क्व नु दण्डवार्त्ता ॥

प्रतापेन रुद्रो यमः स्वच्छकीर्त्या
समाह्लादयन् यो जनान् चन्द्रतुल्यः ।
सदा सर्व्वविद् गुणज्ञो वदान्यो-
ऽभवच्चन्द्रवंशे ततो रुद्रचन्द्रः ॥

श्रीरुद्रस्य षडाननः शशधरस्यासीद् यथा वा बुधः ।
श्रीमल्लक्ष्मणचन्द्रनामकसुतोऽभूद्रुद्रचन्द्रस्य यः ॥
तेनानेकहिमाचलस्थनृपतीन् दुष्टान् विजित्य स्वके ।
राज्ये वृद्धिरकारि + + रसना चाधारि विद्वद्धृदि ॥
ततस्त्रिमल्लचन्द्रोऽभूद्धयो ह्ययोद्भटो भुवि ।
काशीस्थविद्वदादिभ्यो धनराशीनदात् सदा ॥
तस्मिन् कुलेऽजनि ततः किल नीलचन्द्रो
यत्तीर्थसज्जननिवेशनभूरिपुण्यैः ।
तेजो दधार परमं पुरुषोत्तमाख्यम्
धत्ते यथेन्द्रदिशि नी(ि)ल[ि]ग[ि]रः परं तत् ॥
श्रीवाजवाहदुरचन्द्रनृपस्ततोऽभू-
च्चन्द्रान्वयस्य भुवि भूरिकरो यशोभिः ।

सर्व्वाविनिश्चयविदुषाप्यमनं प्रकुर्व्वन्
योऽस्मिन् कुलीयपि (?) रस्त्र समंस्तुशास्त्रम् ॥
गन्तुं नार्हति यत्र चक्षामपि मनुजास्तत्र देशे स्थितान् यो
दूरीकृत्याखिलारीन् निजभुजविलसच्चण्डकोदण्डबाणैः ।
भट्टन्यग्रोधभीमेश्वरमुखतरसद्देवतातीर्थशालिं
स्पष्टीकर्त्तुं पुराणां परनगरगतं स्कान्दखण्डं जहार ॥
नैवातिदेशगतिरस्ति यदीयमन्त्रे
स्यादन्यथात्वमथ तत्र कथं परेषाम् ।
ऊहेन वाधविषयां तु तदीयवार्त्तां
मीमांसकाः श्रुतिगतापि मनो स्पृहन्त । (?)
योऽधीद्वेदशिखोद्भवापरपदप्राप्त्यै प्रसिद्धा नृणाम्
भिक्षा सा वत पक्षकोषनिचयं तस्यै भवेत् कस्यचित् ।
मन्ये धन्यतमं त्वमुष्य नृपतेः खड्गं विनिःसारितः
कोषाद्यः परकृकपथेऽनुगतिनो धत्ते परां तत्पदे ॥ (?)
स्वविषयगतसर्व्वाकाङ्क्षितार्थं प्रकाशन्
न भजति परवाक्याधीनतां स्वार्थसिद्धौ ।
सततमपि कृतो योन्याय[पादैश्चतुर्भिः]कार्य्ये समर्थैः
सकलभुवि वादो कीयते तोयएकः ॥
सर्व्वाशापरिपू(ि)रणाच्चमयशःसौधप्रवाहेण यो
न्यक्कारं प्रणतोऽति सौधवपुषी नामार्थवत्तानयत् ।
कस्तस्मादितरः कलौ किलमहासेव्यः प्रभु र्यो भवेत्
क्रीडायामपि दानमानविनयैः सन्तोषदातुः सताम् ॥
येनार्थिता द्विजवराः शिविराणि यान्तो
यान्ति स्फुटं पथि नृपा इति भान्ति लोके ।
नित्यं भटैः सतुरगैः परिपाल्यमानो
धर्म्मार्थगे(वे) तदितरं न कलौ विलोके ॥
आसीद्गोदावरीतीरे वेदवेदीसमन्वितः
श्रीकृष्णभक्तिमानेक एकनाथाभिधो द्विजः ॥

तत्सुतस्तद्गुणैर्युक्तः सर्व्वशास्त्रार्थतत्त्ववित् ।
आपदेवोऽभवद्देवात् प्राप यः सकलान् मनून् ॥
मीमांसानयकोविदो मधुरिपोः सेवासु नित्योद्यतो ।
विद्यादानविभावितोत्तमयशा आसीत्तदीयात्मजः ॥
यस्यानन्तगुणैरनन्त इति सन्नामार्थवत्तां गतम् ।
येनावादि च वादिनां श्रुतिशिरःसिद्धान्ततत्त्वं मुदे ॥
न्यायप्रकाशतर्कानिरवधिविद्यामृतप्रदः सततम् ।
मीमांसाद्वयनयवित्तनयः तस्यापदेवोऽभूत् ॥

तदात्मजं वैदिकशास्त्रविज्ञम् ।
सन्तोषकृत् प्राकुरनन्तदेवम् ॥
वाजाख्यराज्ञो वचसा विधेयम्
निबन्धसारोद्धरणं त्वयेति ॥
अनन्तदेवेन मुदास्य राज्ञो
मुदे हरेः पूर्व्वनिबन्धरूपम् ।
क्षीराम्बुधिं बुद्धिगुणैर्मथित्वा
प्रकाश्यतेऽयं स्मृतिकौस्तुभः कौ ॥

काश्यां श्रीविश्वनाथं हिमगिरितनयां ढुंढिराजं च नत्वा ।
नत्वा सम्प्रार्थयामो भवतु मणिरयं कौस्तुभाख्यः शुभाय ॥
राज्ञस्तत्पर्व्वतस्याखिलमनुजमुदं तन्वतो वाजनाम्नो
ऽस्माकं स्था[ना]च्च काशीपुरसुरसरितो र्वासनिर्वाहकारी ॥

अष्ट(ब्द)दीधितयः पञ्चकौस्तुभस्यास्य यद्यपि ।
चान्द्रस्य पूर्व्ववाच्यत्वादाद्येयं तिथिदीधितिः ॥
तत्रादौ परिभाषोक्ता वेद्यवेदादिगोचरा ।
ततश्च निर्णयाः प्रोक्ता एकभक्तादिकर्म्मणाम् ॥
तिथीनां निर्णया उक्ताः क्रमेण तदनन्तरम् ।
एकादशीव्रतं × × उक्तं तन्निर्णये स्फुटम् ॥
पर्व्वनिर्णय उक्तश्च पूर्व्वं प्रकृतिगोचरः ।
तत्तच्चरणभेदेन तत्तच्छाखानुसारतः ॥

सविस्तरं ततः पिण्डपितृयज्ञस्य निर्णयः ।
विकृतीनां च सामान्यं निर्णयस्तदनन्तरम् ॥
ततः आग्रयणस्योक्तो निर्णयोऽथ पशोरपि ।
उक्तोऽथ चातुर्म्मास्यानामथान्येष्टिविनिर्णयः ॥
आधाननिर्णयः पश्चात्ततः सोमविनिर्णयः ।
कथितो विस्तरेणैव सर्व्वयाज्ञिकतुष्टये ॥
ततः सोमादिकर्म्मार्थं वैश्वानर्य्यां विनिर्णयः ।
ततोऽस्तु वाजपेयस्य निर्णयोऽत्र मयोदितः ॥
संस्थैकाहादियज्ञानां निर्णयस्तदनन्तरं ।
हेमाद्र्यादिनिबन्धेषु नोक्ता ये निर्णयाः पुरा ॥
इत्थं ते कथिता अत्र तत्तत्सूत्रादिमानतः ।
ग्रहणे पुण्यकालो यः कार्य्याकार्य्ये च तत्र ये ।
तन्निर्णयस्ततः प्रोक्तस्त्वादौ तिथिरुच्यते ॥

End:—

येनार्ज्जितानि युधि भूमिपतीन् विजित्य
दुर्गाणि दुर्ग्रहतराणि निजैः कटाक्षैः ।
श्रीवाजवाहदरसंज्ञनृपस्य तस्य
वाचा हरेरिव गिरावनिदेवतुष्ट्यै ॥
योऽनन्तदेवकृतमत्रगतसन्निबन्ध-
क्षीराब्धिजोऽथ कमलापतिना भृतो यः ।
नित्यं निजे हृदि सतां प्रमुदेऽस्तु तस्य
तिथ्याख्यदीधितिरियं स्मृतिकौस्तुभस्य ॥

Col.:—

इति तिथिदीधितिकौस्तुभः समाप्तिमगमत् ।

Vāja Vāhādura, the patron of the author, is to be differentiated from the well-known Vāja Vāhādura, the son of a Pāṭhan Subadar of Malwa appointed by Sher Shah, who still lives in the memory of the people of that province in ballads. The Vāja Vāhādura of the Smṛti Kaustubha

belonged to the Candra family and was a king of Kumaon. One of his ancestors, Rudra Deva or Rudra Candra Deva, was the author of several Sanskrit works, notably of the Syenika-sastra. The author Anantadeva came from Godāvarī and he was provided with means by Vāja Vāhādura to live at Benares. Anantadeva quotes from Trikāṇda Maṇḍana, Nirṇaya Sindhu, Prāyascitta Pradīpa and other works. Vāja Vāhādura was a contemporary of Aurangzeb.

2088.

5955. *The Same.*

तिथिदीधितिः *only.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 840. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

दध्यापूर्णसुमकलोचकलसं धृत्वा व्रजन्तीं व्रजे
काञ्चिद्गोपकुमारिकां क्व नु गति र्युक्तेति संमुह्यतीं ।
दृष्ट्वा श्रीमुरलीधरः स्मितयुतभ्रयुग्मभङ्ग्या यया[था]
तस्यै सूचितवान् म[ग]तिं समुचितां पायात्तया[था] मे मतिं । (१)

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलभूमण्डलमण्डनायमान--श्रीवाजवाहदुरचन्द्रदेववाक्प्रवर्त्तेन विद्वद्वर्य्यापदेवसुतेनानन्तदेवेन कृते स्मृतिकौस्तुभे तिथिकृत्यं समाप्तम् ।

2089.

6476. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 374, of which fol. 104–107 are missing; fol. 200–235 were missing, the contents of which have been restored in 78 leaves; the last few leaves were also missing, the

contents of which have been restored in fol 371 374 ; the number 104 is represented by nine leaves, although in the original hand. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The leaves bear various marks, but we have taken into account only the reliable ones.

The whole work consists of twelve sections, of which the present MS. contains the first, viz , the Saṃvatsara-dīdhiti.

Last Colophon :- -

इति श्रीमत्सकलभूमण्डलमण्डनायमानश्रीबाजबहादुरचन्द्र-
देववाक्प्रवर्त्तेन विद्वद्वर्य्यापदेवसुतेन अनन्तदेवेन कृते स्मृतिकौस्तुभे
संवत्सरकृत्यं समाप्तम् ।

For this section of the work see I.O. Catal. No. 1475.

2090.

5463. *The Same.*

राजधर्म्म-कौस्तुभः *only.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 51 + 39 + 76 (marked 3 to 78). Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 4,000 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Complete in four sections, called Dīdhiti; the first is complete in 51 leaves, the second in 39 and the third in 78, of which the first two leaves are missing. The fourth is wanting.

Dīdhiti I.

Beginning :—

दिवाकरनिशाकरावनलविद्युतस्तारकाः ।
यदीय-परतेजसा भवति सप्रकाशप्रभाः ॥
यदात्मसुखबोधतः सुखिन आद्यवे + + + ।
भवक्षयभयप्रदं भजति सूतये(यं)[यं] सदा ।
यदीयमुखपङ्कजतः स्रवति साधुशब्दामृतम्
सभास्थितबुधाः सदा दधति चित्तशुद्धिं मुदा ।

समाश्रितपतञ्जलिप्रभृतिसूरिपुण्यात्मनां
कदाचिदपि यद्गुदाखिलकृतिर्न संत्यज्यते ॥
मुनिमुख-मुनिवरवचसा मुनिसूरयः सदा सदाचरणैः ।
कुर्व्वन्नवनिगतानां महता महतां धियं वशं तनुते ॥ (?)
युद्धाय दुन्दुभिर्यस्य + + आद्ये समाश्रितः ।
द्वितीये परकन्याधिलाभामोदेन हन्यते ॥
प्रयुक्तिशक्तिर्न किलास्ति शास्त्रे
प्रसक्तिनां इत्युदितं हि भाट्टैः ।
तदन्यथाकारि नृपस्य यस्य
स्थित्या सभायामपि तादृशेषु ॥
स्वविषयगतसर्व्वाकांक्षितार्थार्पकः सन्
न भजति परवाक्याधीनतां स्वार्थसिद्धौ ।
सततमपि कृतो यो न्यायपादैश्चतुर्भि-
र्यदसि (?) मुनि सदोदा, क्रीयते तोय एकः ॥ ६ ॥ ?
... ... ॥ ७ ॥
वाजवाहदूरचन्द्रभूपते स्तस्य भूरियशसे प्रतन्यते ।
राजधर्म्मविषयेऽत्र कौस्तुभो नेकदीधितियुतः सुधीमुखः ॥ (?)

पुराणतंत्रस्मृतिशिल्पशास्त्र-
पयोम्बुधेर्मन्थनतोऽनवद्यः ।
दयात्मतां लब्धतदर्थयोग-
सच्चिन्तितः सं (?) चतुरः पुमर्थान् ॥

येरर्थैः सम्मतानाह + + कार्य्याणि भूपतेः ।
अनन्तेनात्र कथ्यन्ते तानि + लक्षणैः सह ॥
दीधि(तैः)[तिः] कौस्तुभस्यास्य भविष्यति चतुर्विधा ।
प्रतीक्षाविषया आद्या तत्प्रयोगपरा परा ॥
राजाभिषेकविषया तृतीया दीधितिस्ततः ।
प्रजापालनयुद्धादिरिक्षार्थाद्या च तत्परा ॥
तत्राद्यदीधितावाद्यं वास्तुप्रकरणं मतम् ।
प्रासादप्रतिमालिङ्गं लक्षणाद्यं ततःपरम् ॥

प्रासादादिप्रतिष्ठायाः कथनार्थं तृतीयकम् ।
मूर्त्तिलिङ्गप्रतिष्ठा च चतुर्थञ्च ततःपरम् ॥
पञ्चमे ग्रामखेटादिप्रतिष्ठा च सलक्षणा ।
दुर्गराजगृहाद्याश्च षष्ठे लक्षणमीरितम् ॥
षड्भिः प्रकरणैरेवं युक्ता दीधितिरादिमा ।
सतां हृदि समस्ताथ प्रकाशाय प्रजायताम् ॥
तत्र पूर्व्व(f)दीधित्यन्ते कलिकृत्यनिरूपणम् ।
प्रस्तावे विष्णुधर्म्मोत्तरवचनमुदाहृतम् ॥ (?)
देवतावेश्मपूराणि नगराणि कलौ युगे ।
कर्त्तव्यानि मनीषाभिः स्वर्गलोकमभीप्सुभिरिति ॥
तत्र नगरलक्षणं पञ्चमे प्रकरणे वक्ष्यते ॥

तत्प्रकरणञ्च यथाभिनवरूपेण सम्पादनं तथा यद्यामिकाभिनापि तथापि स्वीकरणमिति कारिकोक्तेः ।

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलभूमण्डलमण्डनायमानवाजबहादुरचन्द्रदेवाज्ञा प्रवृत्तेन विद्वन्मुकुटशिरोमणिश्रीमहादेवसुतेनानन्तदेवेन कृते राजधर्मकौस्तुभे प्रथमदीधितिः समाप्तिमगमत् ॥

Post Colophon :—

श्रीमत्त्रिपुरसुन्दरीचरणारविन्दार्पणमस्तु, etc , यथादृष्टमित्यादि । श्रीसंवत् १८३१ मासानां मासोत्तमे मासे श्रावणमासे कृष्णपक्षे तृतीयायां रविवासरे शुभं भूयात् । शुभमस्तु । श्रीरस्तु ॥

Didhiti II, द्वितीयदीधितिः ।

For the beginning of the 2nd Didhiti, see H.P.R., Vol. III., No. 248.

Colophon :—

श्रीमन्महाराजाधिराज श्रीवाजबहादुर नृपवर × × × × × पूर्त्तप्रकाशीयं (?) समाप्तम् ।

Post Colophon :—

सं १८१५ ज्ये॰ शु॰ ८ वार । बालमुकुन्दस्येदम् ।

Didhiti III. The first two leaves are missing.

Colophon :—

• इतीयाभिषेककौस्तिभितिः

Post Colophon :—

ग्रन्थसंख्या पञ्चदशशतम् ।

2091.

966. *The Same.*

राज्याभिषेक-कौस्तुभः । *Rājyābhiṣeka-kaustubhaḥ only.*

[*The third of the four parts.*]

Substance, country-made yellow paper. 9 × 6 inches. Folia, 26. Lines, 17 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

See L. 346 and 1222 and my report for 1901-06, p. 3, where, however, Vāja Vahādura, the patron of the author, was wrongly identified by me with the son of a Viceroy of Sher Shah in Malwa He was, as a matter of fact, a contemporary of Aurangzeb, and King of Kūrmācala. He was a descendant of Rudra Candra Deva, the author of Syenika-śāstra, Uṣārāgodayā Nāṭikā and Traivarṇika-dharma-nirṇaya.

2092.

2768. *The Same.*

A part of the Rājadharma Kaustubka, which, again, is a part of the Smṛti Kaustubha, written under the patronage of Vāja Vahādura Candra, by Anantadeva.

For the MS. see L. 1222, where, it is stated to have belonged to Babu Hariścandra of Benares.

In L.* 1222 the name of the author's patron is given as Rāja Vāhādura. It should be Vāja Vahādura.

बाजवाहद्रपतेरनुज्ञया तस्य कौस्तुभनिबन्धरत्नैः ।
सन्तोषमायान्तु भुवीह सन्तः ॥ (?)

श्रीबाजवाहस्य तु कौस्तुभेऽस्मिंस्त एव पद्यन्त्वधिक प्रकाश ॥ ४ ॥ (?)

2093.

5468. जगत्प्रेमोदयः । *Jagatpremodayaḥ.*

(प्रायश्चित्तप्रदीपः ।)

By Premanidhi Pantha.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia—two parts, separately paged—the one is complete in 39 leaves and the other in 69. Lines, 12, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,100. Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh. Complete.

Every leaf is marked Jagatpremodaya on the margin Aufrecht knows of a work called Pṛthvīpremodaya, by Premanidhi Śarman, and he makes Premanidhi Śarman and Premanidhi Pantha two persons. It appears that the author who describes himself as a native of Kūrmācala, but a resident of Benares, wrote a complete code of Smṛti under the name of Jagatpremodaya, of which Prāyaścittapradīpa is the second section.

The name of his father is Umāpati and that of his mother Uddyotamatī. The present section was finished in Śaka 1663.

Part I. It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीशोऽश्रीशोऽपियोऽसौ विभुरपि सुगतिर्योऽगति[ी]नां नराणाम
योऽवज्ञेनुमुंनीनामपि बधिरधियां बोधको निश्चितो[ऽ]पि ।
योऽस्मृतेऽपि प्रसूते फलमपि विमलश्चापवर्गाभिकं नः

श्रीमान् कर्म्मापि कर्त्ता करणमपि क्षतिः कोऽपि कृष्णोऽवतारः ॥
रामोऽसौ भूतभाव्युद्भविनरनिकरान् निम्नगोच्छेदयत्ने
संदीव्यत्यत्ययपातं गतमिति धरणीरत्नभूषादिदानैः ।
पापानीन् पालकालस्मृतिपथकथया चापि कर्त्तुं प्रवृत्तः
प्रायश्चित्तप्रदीपं प्रकटयतितरां पातकध्वान्तभानुम् ॥
मदन्तःस्थो रामो + + + + नितरां दीच्छितपदं
दयालोके यत्नात् स्मृतिगतसुसन्देहनिचयः ।
पशुत्वं सम्प्राप्तः प्रतिवहति वाचार्य्यपदवीं
द्विजः कोऽपि प्रेमादिमनिधिपदेन व्यवहृतः ॥
फलं विष्णोस्तुष्टिः सकलगुणसद्भूम्नितबुधाः
सदस्यापन्नोऽसौ जगति जयति ग्रन्थमखराट् ।
परोत्कर्षे दुष्टाः कुटिलमतयस्त्वंत्यगगणा
इवोपेक्ष्या येषां स्मृतिरपि च विद्यास्मृतिपथे ॥
रामर्त्तुक्षितिपालसंमितशके ज्येष्ठे तु मासेऽर्ज्जुने
पक्षे भूसुतवारगान्तिमतिथौ श्रीप्रेमनिध्याह्वयः ।
विप्रः कोपि च कार्त्तवीर्य्यकरुणाकल्पद्रुमस्योत्तमं
विद्युक्ष्म्यफलं + + प्र(ग)[क]टयत्येतन्निबन्धं नवम् ॥ (?
जायन्ते विलयं प्रयान्ति च जनाः संसारपाथोनिधौ
किं तेषामपि नाम किञ्चिदपि चाथर्थे प्रसुसांतिदा । (?)
या[सा](ष्टा)चा इव शास्त्रकर्त्तृत्रयतो दानेन कर्णादिवत्
शौर्य्यात् पार्थ इवानिशं विजयतां सीतापतिर्ह्रृदूतः ॥ ६ ॥

भूयोभूय[ः](ोः) पण्डितानां वरेण्यान्
नत्वा नत्वा प्राथ्यते कापि भिक्षा ।
दोषै रेषा पूर्व्वतानामभावं (?)
बुद्धा वुद्धा मत्कृतैर्भावनाभिः ॥ ७ ॥

अथ सकलभूमण्डलमुक्तिपुरीविशेषायोध्यानिविष्टराजधानीकोपि कोपि चक्रवर्त्ती श्रीरामचन्द्रो निखिलजनसमीहितैहिकामुष्मिकस्वर्गापवर्गप्राप्तिमोघु (?) (f)र[ो]षपातकसमुन्मूलनमूलभूतप्राय-

• ख्रित्तविधिं जगन्नप्रेमोदयनामकग्रन्थेन प्रकटयति। ननु किमिद प्रायश्चित्तं नाम।

Part II begins :—

श्रीगणेशाय नमः। ॐ महागणपतये नमः। ॐ श्रीराज-राजेश्वराय नमः। अथ प्रायश्चित्तस्वरूपमभिधीयते।

End :—

यस्योद्द्योतमतौ सतौगुणवतौ माता पितौमापति-
र्नाम प्रेमनिधौति पद्मकुलभूः कूर्म्माचलो ज[न्म]भूः।
भूपास्यं हतवीर्यगाध्यतपदं काश्यां स्थितिः + + +
यस्मिन्नृत्विनिषाचित्तसंख्य उदयः प्रेमोदयेऽस्मिन् गतः॥
प्र(ा)केष्ट(ा)कृष्णापे सितरविगयोषप्रतिपदि
प्रभोः प्रेमप्राप्या द्विजतनुभुवा प्रेमनिधिना।
जगन्नाथप्रेमोदयसमभिरुद्धो विलिखितो
जगन्नाथप्रेमोदय उदय एषोऽस्त्विमितिका॥

2094.

3528. स्मृतिचन्द्रः। *Smṛticandraḥ.*

By Bhavadeva Nyāyālaṃkāra Bhaṭṭācāryya.

Substance, country-made paper. 18 × 4 inches. Folia, 67. Lines, 8, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured and worn-off. Incomplete at the end.

A digest in sixteen sections (kalā), compiled in the early part of the eighteenth century. The present MS. contains the first kalā—Tithi.

See I.O. Catal. No. 1482.

2095.

3562. *The Same.*

(प्रायश्चित्त *section only.*)

Substance, country-made paper. 18 × 4 inches. Folia, 154. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 4,200. Character, Bengali Date, Śaka 1646. Appearance, old, faded and worn-off. Complete

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-हरिहरतर्कालङ्कारभट्टाचार्यात्मज-श्रीभवदेवन्यायालङ्कारभट्टा [चा] र्य्यकृते स्मृतिचन्द्रे प्रायश्चित्तखण्डं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

तर्कवेदतर्कचन्द्र शाकराजवत् ... ...

Here breaks off the MS.

There are four leaves more, giving a table of contents.

The first leaf is divided into two.

It begins :—

ॐ नमो गणेशाय ।

श्रीभवदेवशर्म्मा श्रीश्रीशपदाम्बुजद्वय + + +

+ + + + [स्मृति] चन्द्रस्य दशमं खण्डमाददात् ॥

प्रायश्चित्तात्मकं यत्नात् पापशुद्धौ प्रकाश्यते ॥

अतिपातकमारभ्य प्रकीर्णान्तं यथा भवेत् ॥

तत्र प्रायश्चित्तशब्दार्थमाहाङ्गिराः ॥ इत्यादि ।

For other sections of the Smṛticandra see I.O. Catal. Nos. 1482, 1483, 1484.

It ends :—

महासान्तपनाशक्तौ धेनुद्वयं देयं षट्कार्षापणौ वा देया । इदं ब्राह्मणस्य चाण्डालादीनान्तु दण्ड एव कार्य्यः । शूद्रस्य दण्डप्रायश्चित्ते विशिष्टस्य उक्तकार्य्ये (?)

2096.

8135. तीर्थसारः । *Tīrthasārah*.

By Bhavadeva Śarmā.

Substance, country-made paper. 17½ × 3 inches. Folia, 133. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3,200. Character, Bengali of the

eighteenth century, being the author's own copy. Appearance, old and discoloured. Complete.

Relates to religious duties of pilgrims.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ॥

प्रणम्य देवीशपदारविन्दं मतां कृते श्रीभवदेवशर्म्मा ।

पुराणनानाविधमौलमार्गानाम्नीर्थेषु सारं प्रतनोति यत्नात् ॥

तत्र प्रथमं श्रीपुरुषोत्तमस्य जन्मक्षेत्रदर्शनस्पर्शनपूजनयात्रा-

वासस्मरणमरणप्रसादसेवननामकीर्त्तनादिलिखनेन तत्तीर्थमाहात्म्यं

वितनोति चिरस्थितये ।

तत्र चिरस्थितित्वे प्रमाणमाह ब्रादिब्राह्मे — श्रीरुवाच

ब्रूहि त्वं सर्व्वलोकेश संशयं मे हृदि स्थितं ।

मर्त्यलोके महाश्चर्य्ये कर्म्मभूमौ सुदुर्लभे ॥

End :—

अनादिदेवदर्शन अनाहत्ततीर्थस्नानप्रसक्त्या विधिवादवैषम्यं

स्यादिति ॥

Col. :—

महामहोपाध्यायहरिहरतर्कालङ्कारभट्टाचार्य्यात्मजश्रीभवदेव-

न्यायालङ्कारभट्टाचार्य्यकृततीर्थसारे गयाप्रकरणं सम्पूर्णं समाप्तश्चायं

• ग्रन्थः ॥

Post Col. :—

३ ५ ६ १

[ग]मबाणतर्कचन्द्र शाकराजवत्सरे

श्रीलक्ष्मणपादपद्म मानिपत्य पुस्तकं ।

श्रीभवानुदेवदेवशर्म्मणा स्वकर्म्मणो

सर्व्वलोकतीर्थकर्मसाधनाय कीर्त्तितं ॥

Therefore the work was composed in Saka 1653.

97A, इति महामहोपाध्याय-हरिहरतर्कालङ्कारभट्टाचार्य्यात्मज-श्रीभव-

देवन्यायालङ्कारभट्टाचार्य्यकृततीर्थसारे श्रीपुरुषोत्तमप्रकरणं ।

संक्षेपाल्लिखितं किञ्चिन्मया श्रीपुरुषोत्तमम् ।
विस्तराल्लेखितुं किञ्चित् न शक्यं भुवनत्रये ॥
ब्रह्मविष्णुशिवैः सार्द्धं मुनयस्तत्त्वदर्शिनः ।
न पारं जग्मिरे यस्य लेखितुं तत्र कः क्षमः ॥

अथ तीर्थयात्राप्रकरणं ।

114A, इति गङ्गातीर्थं सम्पूर्णं । इति महामहोपाध्याय ० गङ्गातीर्थ-प्रकरणं । अथ गयातीर्थं ।

In this prakarana, along with Gangā, Prayāga, Kāsi and other Tīrthas on the Ganges have been noticed.

On the obverse of the first leaf, it gives an index to the first prakarana.

There is one stray leaf, containing the beginning of another work by the author, regarding the *Vratas*.

प्रणम्य देवीशपदारविन्दं सतां कृते श्रीभवदेवशर्म्मा ।
प्रकाशते तत् स्मृतिचन्द्रबिम्बात् कलां द्वितीयां व्रतकालरूपाम् ॥

अथ व्रतलक्षणं । दीर्घकालानुपालनीयः सङ्कल्पो व्रतमिति नारायणोपाध्यायाः । स्वकर्त्तव्यविषयो नियतसङ्कल्पो व्रतमिति श्रीदत्तोपाध्यायहरिनाथोपाध्यायप्रभृतयः । सङ्कल्पस्य भावे मयैतत् कर्त्तव्यं निषेधे न कर्त्तव्यमेवेति ज्ञानविशेषः । सङ्कल्पविषयो व्रतमिति आचार्य्यचूडामणिरघुनन्दनभट्टाचार्य्यौ यथाकर्त्तव्यतया सङ्कल्पितं व्रतमिति वाचस्पतिमिश्राः । नियतसंकल्पविशेषवाचकं व्रतमिति शूलपाण्युपाध्यायाः ।

The leaf ends with quotations from *Manu* and *Amara*.

From the opening verse, it appears that Bhavadeva is the author of a comprehensive compilation of Smṛti, of which the works on Vrata, Tithi and Prāyaścitta form parts (and perhaps Tīrthasāra).

2097.

3959. स्मृतिसर्व्वस्वः । *Smṛtisarvasvaḥ.*

By Nārāyaṇa Banerjee.

Substance, country-made paper. 18½ × 4¼ inches. Folia, 134. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 4,000. Character, Bengali of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete. Date, B.S. 1225 and Śaka 1740.

Colophon :

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Colophon :—

लिपिरियं श्रीउत्सवानन्ददेवशर्म्मणो यज्ञविप्रस्य । साकिम वीरसिंह । पुस्तकमिदं श्रीकृष्णदेवशर्म्मणः पं वरदा । साकिम खराडि । शकं १७४० सन १२२५ माल तां २६ श्रावणस्य । इति । ॐ कालिकायै नमः ॥

There is a buffer leaf, which contains the following :—

श्रीगुरुः । शक १७४२ २६ आषाढ़ मङ्गलवार दिवा १० दशदण्डाभ्यन्तरे श्रीवंशिचट्टोपाध्यायस्य प्रथमपुत्रो जातः ।

Then there is a leaf containing a list of contents of the work.

Narāyaṇa Banerjee was the well-known Smārta of Khanākula Kṛṣṇanagar in the district of Hugli. He flourished about 250 years ago. He says that बृहस्पति will be in Śaka 1603. See I O. Catal. No. 1487.

His Smṛtisarvasva, a summary of religious and civil duties, is a very clear and useful work. He follows Raghunandana in his arrangement.

See I.O. Catal. No. 1487. The I.O. MS. does not give the Maṅgalācaraṇa of the author :—

श्रीरामं जगतामीशं प्रणम्य तस्य तुष्टये ।
तनोति स्मृतिसर्व्वस्वं श्रीलनारायणः सुधीः ॥

The last verse, quoted as such by Eggeling, does not exactly agree with the verse in the present MS. It is not, however, the last here. There is one more not complete :—

भोः भोः विप्रजनाः सभाजनवराः धीराः यशःश्रीधराः
तर्कव्याकरणादिशास्त्रनिपुणाः धीरो रसा भूरसा । (?)
पुस्तीयं सुकृता मया मितधियां चार्थं क्षमाद्रियते
ऽस्यां दूष्यं परिचिन्त्यते दिविवदेशद्भणीयंतदा ॥ (?)
नानाविघ्नहरं वरं शुभकरं श्रीरामपादाम्बुजम्
श्रीसीताहृदयास्पदं सुरपदं ध्यात्वा सुरासेवितम् ।

2098.

5020. *The Same, here called* स्मृतितत्त्वम् । *Smṛtitattvam.*

By Nārāyaṇa Vandyopādhyāya.

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4 inches. Folia, 102. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 3,200. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

सर्व्वकर्म्मनिमित्तस्य मासस्यादौ निरूपणम् ।
चान्द्रसौरसावननाक्षत्रिकाश्चतुर्विधा मासाः ।

End :—

रतिसम्बन्धि रात्रिवासः परिधाय वैधकर्म्म न करणीयमिति शिवम् ।

गुरूणां पादपद्मानां कृपया समुपार्ज्जितं ।
नारायणी(च)[य]सर्व्वस्वं पुत्रपौत्रेषु तिष्ठतु ॥
धीरा धीरवराः सुनिर्म्मलधियो वेदाविदा ज्ञानदाः
काव्यव्याकरणान्यशास्त्रनिपुणा विद्याकराः सद्वराः ।

एतमीयं सुकृता मया मितधियां चार्थे भ्रमाद्विद्यते
ऽस्यां दूष्यं परिचिन्त्य चेदितिवदेतद्वनाणीयं तदा ॥ (?)

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयश्रीनारायणदेवशर्म्मणा कृतं स्मृतितत्त्वं समाप्तम् ।

The author is well-known as the founder of the Smṛti school of Kṛṣṇanagar.

Topics :—

1A, मासनिरूपणम्; 2B, अथ मलमासस्य व्यवस्था; 3A, अथ कालाशुद्धिः; 3B, अथाद्भुतम्: 5A, अथ तिथिव्यवस्था: 15A, अथ संक्रान्तिः; 18A, अथ श्राद्धम्; 23A, अथासन्नमृत्योः कृत्यम्: 29B, अथ पर्णनरदाहः; 32A, अथ अशौचम्; 39A, अथ जलाप्रयाणशुद्धिः; 39B, प्रायश्चित्तम् 47A, अथ कन्यादानाधिकारिणः; 47B, अथ दिव्यम्; 49A, अथ धर्म्मघटः; 50A, अथ ज्योतिषम्; 62A, अथ गर्भाधानम्; पुंसवनम्; 62B, पञ्चामृतम्; सीमन्तोन्नयनम्; 63A, जातकम्; 63B, अथ गण्डयोगः; 64A, अथ पताकी; 65B, अथ रिष्टिभङ्गः (and such other topics of Jyotiṣa as applied to Smṛti); 72B, अथ मल्लग्रासकरणम्; अथ ग्रहकरणम; 81B, अथ दायभागः; 91A, अथ आचमनम्; 92A, अथ स्नानम्; 93B, अथ सन्ध्याविधिः; 96A, अथ ब्रह्मयज्ञः; 96B, अथ पद्मपुराणीय-तर्पणम्; 97A, तर्पणप्रयोगः; 98A, अथ देवपूजा; 98B, पार्थिवशिवलिङ्गपूजा; 100B, अथ गोग्रासः; अथ भोजनविधिः; 101B, रात्रिकृत्यम् ।

The same as in I.O. Catal. No. 1487.

2099.

3682. **व्यवस्थासारसञ्चयः ।** *Vyavasthāsārasañcayaḥ.*

By Nārāyaṇa Śarman.

Substance, palm-leaf. 12¼ × 2¼ inches. Folia, 41. Lines, 6, 7 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

For the work see L. 1172 and I.O. Catal. No. 1497.

2100.

5136. शुद्धिकारिका । *Suddhikārikā.*

By Nārayaṇa Vandyopādhyāya.

Substance, country-made yellow paper. 19 × 3½ inches Folia, 12 Lines, 7 on a page Character, Bengali. Date, Saka 1771 Appearance fresh Complete

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीनारायणवन्द्यकृता शुद्धिकारिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

पितृचरणाः स्मरणम् ।

अवनिमुनिमुनिक्ष्मासम्मिते शाकवर्षे

गतवति दिननाथे सिंहमे कौजघने ।

अदितिनयनमाने संग्रहग्रन्थमेतत्

स्मै लिखति पठनाय श्रीपुतः कान्तिशर्म्मा ॥

See H.P R., Vol II, No 218

2101.

10819. *The Same*

Substance, country-made paper. 14 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 384. Character, Bengali of the 19th century Appearance, fresh. Complete

Colophon :-

इति श्रीनारायणवन्द्योपाध्यायविरचिता शुद्धिकारिका समाप्ता

Beg. :

सर्व्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलम् ।

सम्मदे शुद्धितत्त्वस्य कश्चित्करोति कारिकां ॥

2102.

2829. **शुद्धिनिर्णयः ।** *Suddhinirṇayaḥ*

By Gopāla Nyāya-Pañcānana.

Substance, country-made paper. 14 x 3½ inches. Folia, 11. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 190 Character, Bengali in a modern hand Appearance, fresh Complete.

Rāma Gopala Nyāya-Pañcānana, commonly called Gopāla Pañcānana, was a well-known Navadvīpa Paṇḍita in Warren Hastings's time. He was one of the 11 Paṇḍitas who compiled, at the request of Warren Hastings, the Vivādārṇavasetu, the original of Halhed's Gentoo Law. Gopāla Pañcānana was the first Paṇḍit at Navadvīpa who is said to have made Smṛti a special subject of study and teaching. He closely follows Raghunandana in his Śuddhinirṇaya. His works were compiled at a time when Dupleix was the Governor of Chandannagar, for copies of his works were transmitted to France for the National Library (according to a MS statement by Father Hosten).

2103.

799. **शुद्धिनिर्णयः** *and* **अशौचनिर्णयः ।**

Suddhinirṇayaḥ and *Aśaucanirṇayaḥ.*

By Gopāla Nyāya-Pañcānana

Substance, country-made paper. 17 x 3½ inches. Folia, 26 Lines, 7 on a page Extent in ślokas, 850 Character, Bengali. Appearance, tolerable.

Leaf 7B :--

इति गोपालपञ्चाननकृतः शुद्धिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

The Asaucanirṇaya in this manuscript has no such colophon, but its authorship is known from L. 1098, which says :—

प्रणम्य करुणागारं कृष्णं गोपालशर्म्मणा ।
अशौचनिर्णयं कृत्वा क्रियते शुद्धिनिर्णयः ॥

2104.

2741. **विवादनिर्णयः** । *Vivādanirṇayaḥ.*

Substance, foolscap paper. Of the quarto foolscap size. Lines, 19 on a page. Character, Bengali. Appearance, fresh Complete.

The well-known Digest of the Laws of Jurisprudence compiled by Mahāmahopādhyāya Gopāla Nyāya-Pañcānana, who enjoyed the patronage of Warren Hastings. It is a part of the complete code.

For the beginning of the work see L. 965.

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीगोपालन्यायपञ्चाननविरचितो विवाद-
निर्णयः समाप्तः ॥

2105.

3644. *Gopāla Nyāya-Pañcānana's works.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3½ inches. Folia, 19 to 124 + 1 + 23. Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 3,700. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, very bad. Date, Saka 1660.

I. तिथिनिर्णय. Complete in 22 leaves.

Colophon :—

इति श्रीगोपालन्यायपञ्चाननभट्टाचार्य्यकृत-तिथिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

Post Col. :—

श्रीरामाय नमः । श्रीकृष्णाय नमः । शकाब्दाः १६६० ।

II. शुद्धिनिर्णय. Complete in 7 leaves.

Colophon :—

॰ शुद्धिनिर्णयः सम्पूर्णः ।

श्रीरामकृष्णदेवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्चेति ।

III. दायभागनिर्णयः. Complete in 20 leaves

Colophon :—

० विवादनिर्णये दायनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon : —

श्रीकृष्णाय नमः । शकाब्दाः १६६२ १०ई वैशाखस्य ।

IV. आचारनिर्णयः. Complete in 18 leaves, of which the first leaf is missing

Col. :—

इत्याचारनिर्णयः समाप्तः ।

V. श्राद्धनिर्णयः. Complete in 19 leaves.

There is no colophon.

Post Col. : —

लिपिरियं रामदेवदेवशर्म्मणः ।

VI. कालनिर्णयः. One leaf only.

VII. निर्गुणाशौचनिर्णयः. Complete in 23 leaves

There is no colophon.

The author, Gopāla Nyāya-Pañcānana, was an old man of Navadvipa, when he was employed in 1772 by Warren Hastings to prepare, with the help of ten co-adjutors, a work on the Hindu law, entitled Vivādārnavasetu, which forms the basis Halhed's Gentoo Law.

2106.

3692. दायनिर्णयः । *Dāyanirṇayaḥ.*

By Gopāla Śarmā.

Substance, palm-leaf. 14½ × 1½ inches. Folia, 47. Lines, 3, 4 on a page. Extent in ślokas, 480. Character, Bengali. Date, Saka 1643. Appearance, fresh. Complete

Post Colophon Statement :

गमवेदर्त्तविधुभिर्मितेतु शकवत्सरे ।
निर्णयोऽलेखि दासस्य श्रीराधाकान्तशर्म्मणा ॥

See L. 966.

2107.

3645. *Some of the works of Gopāla Nyāya-Pañcānana.*

Substance, country-made paper. 16⅜ × 3⅜ inches. Folia, 73. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,150. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, tolerable.

It contains the following works :—

Prāyaścittanirṇaya ending in 35A, Sambandhanirṇaya ending in 42B, Saṃkrāntinirṇaya ending in 48A, and Vicāranirṇaya ending in 73A.

2108.

3895. **संक्रान्तिनिर्णयः** । *Saṃkrāntinirṇayaḥ.*

By Gopāla Nyāya-Pañcānana.

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

श्रीगोपालपञ्चाननभट्टाचार्य्यकृतः संक्रान्ति + + + ।

Beginning :—

ॐ नमः शिवाय ।

श्रीकृष्णचरणाम्भोजमकरन्दमधुव्रतः ।
न्यायपञ्चाननो विद्वान् वक्ति संक्रान्तिनिर्णयम् ॥

2109.

115. **संक्रान्तिव्यवस्थानिर्णयः** । *Saṃkrāntivyavasthā-nirṇayaḥ.*

The present manuscript has been noticed under No. 919 by Dr. Rājendra Lāla Mittra.

Post Colophon Statement :—

पुस्तकमिदं श्रीरमनीकान्तवन्द्योपाध्यायस्य स्वाक्षरस्य । शकाब्दाः १७६६ तारिख ८३ आश्विन ।

The authorities quoted :—

(1) देवीपुराणम्, (2) ज्योतिषशास्त्रे, (3) मैथिलाः, (4) वशिष्ठः, (5) शातातपः, (6) आपस्तम्बः, (7) देवलः, (8) गर्गः, (9) गालवः, (10) गौतमः, (11) भुजबलभीमः, (12) विष्णुधर्म्मोत्तरे, (13) मत्स्यपुराणम्, (14) विष्णु-पुराणम्, (15) न्यायदीपिकायां, (16) वाचस्पतिमिश्रावलोचनं, (17) कल्पतरुः, (18) पारिजाते, (19) रत्नाकरः, (20) व्यासः, (21) संवत्सरप्रदीपः, (22) कृत्यचिन्तामणिः, (23) दीपिका, (24) भीमपराक्रमः, (25) मत्स्यार्णवः, (26) श्राद्धविवेके शूलपाणिः, (27) नारदः ।

2110.

2805. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn-out. Complete.

2111.

6042. **अहल्याकामधेनुः ।** *Ahalyākāmadhenuḥ.*

Substance, country-made paper 14½ × 7½ inches. Folia, 59, of which the first leaf is missing. Lines, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1922. Appearance, discoloured

A modern law-book, called after Ahalya, the wife of Khande-Rāva, son of Mallāri Rāva Holkār.

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol. I, gives the author's name as Keśavadāsa, which is not found in this defective manuscript. It contains the section called Vāstuvidhāna, marked 2.

2B, इति श्रीअहल्याकामधेनौ वास्तुविधानवत्से मत्स्यपुराणोक्तवास्तुविधान-स्वरूपनामा वत्सः ; 4A, ०मत्स्यपु राणकालनिर्णयनामा निर्णयोनामा (?) वत्सः ;

5A, ०चतुःशालखरूपनामा वत्सः; 6A, ०राजभवनखरूपनामा वत्सः; 7A, ०सभमानखरूपनामा वत्सः; 8B, ०मत्स्यपुराणोक्त-गृहाङ्गसर्व्वोपकरणभेदखरूप-नामा वत्सः; 9B, ०मत्स्यपुराणोक्तदार्व्वाहरणादिखरूपनामा वत्सः; 28A, ०ज्योतिःशास्त्रोक्तवास्तुनिर्म्माणमुहूर्त्तनामा वत्सः; 33A. ०वाराहीसंहितोक्त-वास्तुज्ञाननामा वत्सः; 39A, ०गृहप्रवेशादिमुहूर्त्तनामा वत्सः; 51A, ०विधानोक्तगृहवास्तुप्रयोगनामा वत्सः।

Last Colophon :—

श्रीमङ्गारिराजस्य पापधर्म्मचारिणी। (?)
अहल्या विदिता लोके खण्डराजप्रिया सती॥
तन्नाम्ना कामधेन्वाख्ये ग्रन्थेऽस्मिन् धर्म्मनिर्णये।
गृहवास्तुविधानाह्ववत्सोयं समुदीरितः॥ २॥
इति श्रीअहल्याकामधेनौ गृहवास्तुविधाननामा वत्सः। संवत् समाप्तम्।

Post Colophon :-

इति वास्तुराजवल्लभ समाप्तं।
श्री[सं]वत् १८२२ मिति वैशाखवदी ५ वार शुभम्।

2112.

847. **पञ्चकल्पी सटीका**। *Pañcakalpi, with a Commentary.*

For the manuscript see L. 1700.

Repaired with transparent paper. Affixed to it there is a comprehensive index covering 16 leaves.

Verse 5 gives the date of the work :—

श्रीमहाराजसौराज्ये रणवीरनयोज्ज्वले
अब्दैर्येन्द्वङ्कभूसङ्ख्ये कृतेयं शुभदास्त[ ]वः॥

Written under the patronage of Mahārājā Raṇavīra Sinha of Kāśmīra.

2113.

5952. कृत्यरत्नाकरः । *Kṛtyaratnākaraḥ.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 64. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, new. Written in three different hands, the first writing, the first 16 leaves, the second, the 17th only and the third the rest.

A treatise on religious observances, compiled under orders of Raṇavira Siṁha, the Mahārājā of Kāśmīra.

IV. The part relating to the observances in the month of Āṣāḍha.

Beg :—

श्रीरणवीरसिंहव्रतरत्नाकरा० आषाढ़मास। अथाषाढ़मासकृत्य-
निर्णयः।

End :—

स्वस्ति श्रीरणवीरसिंह-धरणीपालो वदान्याग्रणीः
नानाशास्त्रविचारसाररसवित् सद्वृन्दसंरक्षकः।
धर्म्माधर्म्मविभागकृद्रघुपतेः पादाम्बुजार्चारतो
जीयात् पुत्रकलत्रमित्रसहितस्त्वं पालय क्ष्मां चिरम्॥
रणवीरसिंहभूपेशकारिते कृत्यसागरे।
अभूदाषाढ़कृत्यानां रम्यो रत्नसमुच्चयः॥

Colophon :—

इति श्रीमत्सूर्य्यवंशावतंस-रघुकुलतिलक-श्रीरणवीरसिंह-महा
राजकारिते कृत्यरत्नाकरे आषाढ़मासकृत्यरत्नसमुच्चयः।

Then the name of the former owner of the manuscript is written :—

पुस्तकालय मालवीय गोघाट काशी।

On the obverse of the first leaf the following is written :—

व्रतरत्नाकरस्येदं पुस्तकं।
बालमुकुन्दस्य पत्र ६४ आषाढ़॥

The kṛtyas of other months :—

श्रावण pages 64, भाद्र 10, आश्विन 147, कार्त्तिक 83, अग्रहायण 11, पौष 29, माघ 52, फाल्गुन 81, चैत्र 131, वैशाख 23, ज्यैष्ठ 11.

The thirteenth part contains a genealogy of the family of Raṇavīra Siṅha, from Brahmā down to the Rājā himself, by Caṇḍī Sahāya in 84 verses. After this a table of contents of the book is given in extenso.

It begins thus :—

श्रीशं गणेशं सशिवां शिवाञ्च
वाग्देवतामर्कमुखांश्च खेटान् ।
श्रुतिस्मृतीनामपि सम्प्रणेतॄन्
वन्दामहे देवमुनीश्वरांश्च ॥

Six verses of मङ्गलाचरण ।

अथोच्यते निबन्धस्य संक्षिप्तोयमनुक्रमः ।
तत्रादौ धर्म्मरूपस्य प्रथमो रत्नसंग्रहः ॥
द्वितीयः कालरूपाख्य स्तृतीयस्तिथिवेधयुक् ।
चावदेकादशी तुर्य्ये सामान्यतिथिनिर्णयः ॥
पञ्चमे पौर्णमास्यन्तः षष्ठेऽमापर्व्वनिर्णयः ।
सप्तमे पितृयज्ञेष्टिपर्व्वकालादिनिर्णयः ॥
त्रैवर्णिकस्य शूद्रादेश्चोद्यापनमथोऽष्टमे ।
नवमो वत्सरारम्भप्रमुखश्चैत्रकृत्यवान् ॥
ततो वैशाखकृत्यानां दशमो रत्नसंग्रहः ।
ज्यैष्ठमासव्रतादीनां विधानां रुद्रसंख्यके ॥
प्रोक्तश्चाषाढ़कृत्यानां द्वादशे व्रतसंग्रहः ।
त्रयोदशे श्रावणस्य व्रतादेश्चाप्यनुक्रमः ॥
ततः प्रोष्ठपदस्यापि विधानां मनुसम्मिते ।
आश्विनस्य व्रतादेश्च विधानं तिथिसंख्यके ॥
षोड़शे तुर्य्यमासीयव्रतादेर्विधिसंग्रहः ।
मार्ग (?) मास-व्रतादीनां विधिः सप्तदशेऽखिलः ॥

ततश्चाष्टादशे पौषमासस्य विधिसञ्चयः ।
ऊनविंशे तु माघस्य समस्तविधिसत्तमः ॥
विंशे तपस्यकृत्यानां व्रतादीनां विधिः स्फुटः ।
(?) एकविंशे प्रकृत्याख्ये ऽधिमासादिसंकीर्णतिथिकृत्यता ॥
अधिमासादिसंकीर्णतिथिकृत्यं ततोऽधिके ।
द्वाविंशे सर्व्वसंक्रान्तिपञ्चाङ्गव्रतसञ्चयः ॥
त्रयोविंशविधा पूजा हृष्टोद्यापननिर्णयः ।
चतुर्विंशे तवसुतसमनारायणार्च्चनम् ॥
पञ्चविंशे तु गङ्गाया धरायां स्थितिनिर्णयः ।
एवमेतेऽत्र संक्षेपात् कृत्यरत्नसमुच्चयाः ॥ परिभाषा 6B.

The end : --

वर्षेष्वश्विनवोडुनायगणिते 1913 साद्वैकमण्मापते-
राषाढ़े द्वितीयातिथौ रविदिने पक्षेऽसिते दिवभे(से) । (?)
पर्य्यालोच्य चिरं चिरन्तनमहाविद्वत्प्रबन्धान् बुधैः
प्रारब्धः शिवशङ्करेण विदुषा पूर्णोऽब्दरत्नाकरः ॥

मलमास 222B.

Colophon :

इति श्रीमत्सूर्य्यवंशावतंस-रघुकुलतिलक-जम्बुकाश्मीराद्यनेक-देशाधिप-श्रीरणवीरसिंह-महावीर-कारितोयं कृत्यरत्नाकरो महानिबन्धः समाप्तिमगमत् । (?)

Post Colophon :—

राजा स्वस्ति प्रजाः स्वस्ति देशाः स्वस्ति तथैव च ।
यजमानगृहे स्वस्ति स्वस्ति गोब्राह्मणेषु च ॥
पुस्तकलिखनपरिश्रमवेत्ता विद्वज्जनो नान्यः ।
सागरलङ्घनखेदं हनुमानेकः परं वेद ॥
शुभमस्तु लेखकपाठकयोः । श्रीरामाय नमो नमः । बालमुकुन्दस्येदम् ।

3. COMPREHENSIVE WORKS ON SACRED LAW.

2114.

3857. स्मृत्यर्थसारः । *Smṛtyarthasāraḥ.*

Substance, country-made paper. 8½×4 inches. Folia, 179 Lines, 9, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Extent in ślokas, 3,580. Appearance, discoloured. In some of the leaves, especially in the last, the writing is effaced. Complete. The leaves 1, 15-17 and 178 are a restoration.

For the authorities consulted in the work see I.O. Catal. No. 1543.

Frequently quoted by Hemādri in Pariśeṣakhaṇḍa, in Madanapārijāta, Śrāddha-cintāmaṇi, etc.

The first three introductory verses in the I.O. MS. are wanting in this MS., whereas in the I.O. MS. the two concluding verses giving the name of the author's father as Nagaviṣṇu, found in the present manuscript, are wanting. The two verses are also preceded in this, by the contents of the work The verses are to be found in L. 2562.

This work is quoted in Prayogapārijāta which Burnell places in the twelfth century (p. 131B).

2115.

2207. *The Same.*

(आचारप्रकरणम् ।)

Substance, country-made paper. 10×4½ inches. Folia, 70 by counting. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old, worn-out and worm-eaten.

For a complete MS. of the work see L. 2495 and for the section of Ācāra see L. 2562. As for the date of the

author, he must have flourished before the thirteenth century: see Bhāṇḍarkar's Rep. for the year 1883-84.

Col. :—

विश्वामित्रगोत्र-महामाहेश्वर-नागविष्णुभट्टोपाध्यायसूनुना +

+ + श्रीधराचार्य्येण श्रुतिस्मृतिविदा कृते स्मृत्यर्थसारे आचार-

प्रकरणं समाप्तम् ॥

अथ प्रायश्चित्तप्रकरणम् ।

The marks in most of the leaves being lost, the order of the leaves can not be vouched for. I have tried to put them in order. It has no beginning. The last leaf is marked 73.

2116.

10253. *The Same.*

Substance, country-made paper $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 3-51 of which the following leaves are missing: 12-14, 16, 17, 20-22. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Very defective.

23A, विश्वामित्र-महामाहेश्वर नागभर्त्तृ(?)विष्णुभट्टोपाध्यायसूनुना यज्वना श्रीधराचार्य्येण श्रुतिस्मृतिविदा कृते स्मृत्यर्थसारे आशौचप्रकरणं समाप्तं ।

कामधेनौ प्रदीपेऽस्मौ कल्पवृक्षलतादिषु । १ ।

मन्वत्रि० । अथ प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते ।

31B, इति स्मृत्यर्थसारे सुरापानप्रायश्चित्तं ।

35B, इति स्मृत्यर्थसारे महापातकिसंसर्गिप्रायश्चित्तं समाप्तं । अथोपपातक-प्रायश्चित्तान्युच्यन्ते and so on.

Prāyaścitta is not complete. An authoritative work on religious observances. It quotes, among others, Kāmadhenu, Prādīpa and Govindarāja. For a full description of the work see I.O. Catal. No. 1543.

2117.

1166. आचारदीपः । *Acaradipah.*

By Nagadeva.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 51. Lines, 13, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,700, by a statement in the MS. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1492. Appearance, old. Prose and verse. Generally correct. Complete.

The last colophon runs :—

इति भट्टनागदेवविरचिते आचारदीपे स्त्रीसंगमनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon:—

संवत् १४९२ आषाढ़ सुदि १२ सोमे पावकदुर्गे व्यासगङ्गाधरेण लिखितं । ग्रन्थ संख्या १८०० ।

On the obverse of the first leaf there is a table of contents.

See L. 138.

2118.

1232B. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 3¾ inches. Folia, 62. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 1,850. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Nāgadeva is well known as a writer on Ācāra, and his work Ācāradipa is also well known, for which see L. 138 and Weber, p. 311. But the present treatise does not agree with Ācāradipa as described there.

Beginning :—

पचमासापुटाग्रे स्फुट + + + + नव्ययाग्रपादाहति-
क्षुभ्यन्नूपुरमञ्जुलध्वनिमिलत्कांचस्खलत्काङ्गणां ।
मुख्यादच्छविलच्छितामिकुसुमैर्व्योमाङ्गनं मण्डयन्
सन्ध्याताण्डवडम्बरं विरचयन् भूत्यै गणेशोऽस्तु वः ॥ इत्यादि

Colophons :—

सुप्रभातविधिः, मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः, शौचविधिः, गण्डूषं, श्रौताचमन-विधिः, दन्तधावनविधिः, यज्ञोपवीतविधिः, दर्भविधिः, कुशग्रहणप्रकरणम्, प्रणवविधिः, शिखाबन्धनविधिः, प्राणायामविधिः, अथ स्नानविधिः, स्नानाङ्गतर्पणम्, दर्भलक्षणम्, तर्पणनिर्णयः, नित्यतर्पणपद्धतिः, जलदेवतार्चनम्, अशक्तस्नानविधिः, नदीरजोदोषः, गङ्गादिनदीस्नानविवरणम्, वस्त्रविधिः, तिलकविधिः, विभूति-धारणम्, प्रातःसन्ध्याविधिः, भूतशुद्धिः, मातृकान्यासः, करन्यासः, षडङ्गन्यासः, व्याहृतिन्यासः, प्रणवन्यासः, शिरोन्यासः, गायत्रीशापमोचनम्, जपलक्षणम्, जप-स्थाननिर्णयः, रुद्राक्षधारणम्, मध्याह्नसन्ध्याविधिः, सायंसन्ध्याविधिः, इत्याचार-दीपे सायंसन्ध्याविधिः, दिनातीतकर्मनिर्णयः, देवतार्चनम्, देवपूजानुक्रमः, षोड-शाङ्गन्यासः, वेदोक्तपूजाक्रमः, भोजनविधिः, वमनविधिः, ताम्बूलविधिः, शयनविधिः गायत्रीप्रत्यक्षविवरणम् गायत्रीकल्पः, गायत्रीव्याख्यानम्, गायत्रीहृदयकवच-स्तोत्रम्, योगप्रकरणम्।

Col. in leaf 57A :—

इत्युपाध्याय-नागदेवविरचिते आचारदीपे योगप्रकरणम्, आचाराध्यायः।

The Last Colophon :—

इति सन्न्यासिनामाचाराध्याय-संक्षेपः समाप्तः॥

The later authorities quoted, are: Smṛtyarthasara, Yogīśvara Candrikā, Ācara Candrodaya, Vyāghra, Deva-Paddhati, Kokila, Vaija-vapayana, Narayaṇa, Brahma, Manusaṃgraha.

2119.

9130. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 129. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,800 Character, Nāgara. Date, Samvat 1703. Appearance, decayed. Complete.

This codex contains a compilation of mantras to be recited in the daily acts. In some pages the writing has become almost illegible through wear.

The col. of the 1st Adhyāya: इति उपाध्याय-नागदेवविरचिते आचारदीपे आचारप्रशंसा। Of the 2nd: इति॰ सुप्रभातविधिः। Of the 3rd: इति॰ मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिः। Of the 4th: इति शौचविधिः। Of the 5th: इति आचमनविधिः Of the 6th: इति दन्तधावनविधिः। Of the 7th: यज्ञोपवीतविधिः। Of the 8th: इति दर्भविधिः। Of the 9th: इति प्रणवादिविधिः। Of the 10th: इति प्राणायामविधिः। Of the 11th: इति प्रातःस्नानविधिः। Of the 12th: इति तर्पणविधिः। Of the 13th: इति नद्यादिस्नानविवरणम्। Of the 14th: इति गृह-स्नानविधिः। Of the 15th: इति मलापकर्षणस्नानविवरणम्। ततः वस्त्रादि-विधिः।

The last Col. :—

इति आचारदीपः समाप्तः। इति श्रीउपाध्यायनागदेवविरचिते आचारदीपे द्रव्यशुद्धिप्रकरणं। संवत् १७०३ वर्षे मार्गशीर्षमासे कृष्णपक्षे द्वितीयायां तिथौ इन्दुदिने अश्वत्थदुर्गे राज श्रीगोवर्द्धनजि-स्कन्दावारस्थितेन श्रीश्रीमालज्ञातीय वहरापागास्सुत्–रघनाथा-ख्येन लिखितं। आत्मनः पठनार्थं परेषा[मा]ञ्च। परोपकाराथ श्रीरस्तु। श्रीअर्ब्बुदारण्यश्रीशारण्येश्वरसन्निधाने॥ शिरोहीग्राम निवासिनो वहरारघनाथाख्यिस्य॥ श्रीजयोऽस्तु॥ येनेदं अमात् पुस्तकं लिखितं॥

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया
यदि शुद्धमशुद्धं वा मम दोषो न दीयते। १

वहरापागास्सुत् रघुनाथ-रामजि-केशव-लक्ष्मीदा + पठनार्थं॥ तथा परोपका-रार्थं॥ श्रीशरणेश्वर पार्व्वती प्रीतो भवतु॥ शुभं भवतु॥ कल्याणमस्तु॥ श्रीरस्तु॥ आसेरगढ़ उपरि पथि लिपि।

It begins :—

ॐ नमः श्रीगणेशाय। ॐ ॐ ॐ
चञ्चत्पुटस्फुटाभिनयनव्यग्राग्रपादाहतिः।

चाञ्चन्नूपुरमञ्जुलध्वनिमिलत्[कायञ्जया](कर्णास्खल)त्कङ्कणम् ॥
गुञ्जद्दण्डविघट्टितोड्कुसुमैर्व्योमाङ्गनं मण्डयन् ।
सन्ध्याताण्डवडम्बरं विरचयन् भूत्यै गणेशोऽस्तु वः ॥
उक्तो वाजसनेयेन याज्ञवल्क्येन धीमता ।
आचारो द्विजवर्य्याणां सुबोधः कथ्यतेऽधुना ॥

It ends :—

आपत्कालन्तु विप्रस्तु शौचाचारं न चिन्तयेत् ।
+ + मुद्धरेत् पश्चात् स्वस्थो धर्म्मं समाचरेत् ॥ १७ ।
देवलः ॥ शास्त्रगम्यन्तु शुद्धत्वं न प्रत्यक्षादिसाधनं ।
शास्त्रतः कृतशौचानामाशङ्का नैव विद्यते ॥ १८ ।
इत्याचारदीपः समाप्तः ।

2120.

1673A. **कालनिर्णयः** *section of* **निर्णयसारः ।**

Nirṇayasārah (Kālanirṇayah).

By Vāsudeva Sārasvatīottaṃsa, son of Maheśa and Gangā, under the patronage of 'Govinda Rāja.'

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 78; it has another pagination which commences from 260 marked on the first leaf which begins abruptly—making inference irresistible that some leaves at the commencement are lost. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,340. Character, Nāgara. Appearance, old.

In leaf 315 there is a colophon :—

श्रीम...वासुदेव सारस्वतोत्तंसकृतो निर्णयः ।

The last Colophon :—

इति श्रीनृपतिचक्रचूडामणिश्रीमन्महाराजाधिराजश्रीकृतायां (?)
कृतार्थीकृतार्थीजन-मन्दारमहिमन्यक्कृपाण्डवानुकारी महामात्य-
कुलोत्तंसराजन्यकुलकमलमार्त्तण्डखण्डभूमण्डलाखण्डलमण्डीयमान-
प्रतापतापिता + + + + + + + + + महाराज
श्रीगोविन्दराजीये निर्णयसारे कालनिर्णयसारः ।

It ends :—

... ...

वेदाश्वासो ब्राह्मणा यस्य वक्त्रं ।
धर्मत्राणं यत्प्रतिज्ञा सभूत्यै
भूयाद् गोपीवल्लभो यज्ञमूर्त्तिः ॥
गोविन्दक्षितिपाले दुर्ज्जनकाले ज्वितद्रुमवाले । (?) ।
गुणिगणसरोमराले संतोषः संतोषमायान्तु ॥ (?)
गङ्गा यं सुषुवे महेश्वचरणाकर(?)राश्रमारस्वत्तं
यत् सारःस्वत एव विदुषा सारस्वतः स्वीकृतः ।
सोदरं स्मार्त्तपथीनमंचिततमोबन्धं निबन्धं नृप- (?)
श्रीगोविन्दनिदेशतो रचितवान् श्रीवासुदेवः सुधीः ॥

Authorities consulted :—

2A, बौधायनः, विष्णुधर्म्मोत्तरः; 2B, ब्रह्मसिद्धान्तः; 3B, गृह्यपरिशिष्टे, सिद्धान्ते; 4A, काटकगृह्ये, ज्योतिःसिद्धान्ते; 4B, बार्हस्पत्ये; 5B, यमः, बृहस्पतिः; 6A, भृगुः, वशिष्ठः, हारीतः, सत्यव्रतः; 6B, प्रजापतिः; 7A, ज्योतिःपितामहः, मिहिरः, वृद्धमिहिरः; 7B, गर्गेण; 9B, योगीश्वरेण, 10A, भविष्योत्तरे, भविष्यत्पुराणम्, जावालः, स्कान्दे; 10B, सुमन्तुः; 13B, भास्करः; 14A, वशिष्ठः, ब्रह्मवैवर्त्ते, देवीपुराणम्; 14B, कालादर्शे; 15B, ब्रह्मपुराणम्; 16B, पुराणसमुच्चये; 18A, स्मृतिचन्द्रिका; 18B, लिङ्गपुराणम्, मार्कण्डेयपुराणम्; 19A, विष्णुधर्म्मोत्तरे; 20A, ब्रह्मवैवर्त्ते; 20B, पाद्मे, वह्निपुराणम्; 21A, शिवरहस्ये; 22A, सुमन्तुः, आदित्यपुराणम्; 23B, पुराणसमुच्चये; 24B, रूपनारायणीये, स्मृतिसंग्रहे; 25A, दुर्गोत्सवे विश्वरूप-निबन्धे; 33A, गारुडे, विष्णुरहस्ये, कूर्म्मपुराणे, सनत्कुमारसंहिता; 35A, प्रचेताः; 37A, कालादर्शे; 37B, संवर्त्तः; 38B, वायुपुराणम्; 39A, अनन्तभट्टीये; 39B, पैठीनसिः; 40A, नारदीये; 41A, पुलस्त्यः; 47B, ईशानसंहिता; 49B, याज्ञवल्क्यः; 50A, कारिका; 52A, गोभिलः; 63A, स्वप्नार्थसारे; 70A, कारणतन्त्रे; 74A, बृहत्पाराशरे; 75B, दानखण्डे ।

The latest authorities quoted are Ananta Bhaṭṭa—evidently on whose work, Tithinirṇaya, Rāmacandra's

Tithinirṇaya-saṃgraha (thirteenth century) is based, – Dānakhaṇḍa (by which name commonly Hemādri's Dānakhaṇḍa goes), and Nirṇayasaṃkṣepa (by which Hemadri's Kālanirṇaya is meant, see L. 2577): and as the very authoritative work on the subject, Kālamādhava, is not quoted, it can be safely placed between the two authors.

In it we have a good calendar of religious fasts and festivals, accompanied by their paddhati, Durgotsava, among others, being treated in detail. It ends with Pratiṣṭhā (consecration of gods and dedication of tanks, etc., to the public).

2121.

113. दुर्गोत्सवविवेकः । *Durgotsavavivekaḥ.*

By Śūlapāṇi Bhaṭṭācārya.

The present MS. has been noticed by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 917.

The authorities quoted : –

कालिकापुराणम्, भविष्योत्तरे, देवीपुराणे, संवत्सरप्रदीपे, लिङ्गपुराणे, जिकनः, स्कान्दे, भागवते, आपस्तम्बः, देवीपुराणे, माधवीयधृतकाठकवचनम्, देवलः, ज्योतिषार्णवः, वराहः, कालिकापुराणे कामाख्यापञ्चमूर्त्तिप्रकरणं, जीमूतवाहनः, भविष्ये, यात्राविवेकः, नन्दिपुराणे, मत्स्यसूक्ते, वृद्धनन्दिकेश्वरपुराणे, श्राद्धविवेकः, कालादर्शे श्रीकरमिश्रः अग्निपुराणे, शङ्खः, छन्दोगपरिशिष्टे, नारदीयकल्पे, विष्णुधर्म्मोत्तरे, यज्ञपार्श्वः, भविष्योत्तरे शुद्धिविवेकः, शिवरहस्ये, लिङ्गपुराणे, वसन्तराजः, कालकौमुद्यां जाबालिः कालविवेके ।

Aufrecht says in Cat. Cat. : "The latest authors he mentions are Bhavādeva, Bhojadeva or Dhāreśvara and Lakṣmīdhara."

Post Colophon Statement :—

साक्षरमिदं श्रीरजनीकान्तशर्म्मणः पुस्तकम् ।

रसर्त्तसिग्धिन्दुमिते शकाब्दे
विंशेऽह्नि चयाद्रार्थिषि कर्क्कटस्थे ।
वारे ऽर्कपुत्रे बहुधा विविच्य
इयन्तु पुस्ती लिखिता प्रयत्नात् ॥

2122.

5336. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 15. Lines, 7 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1756. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।
नत्वेशानीपदाम्भोजं भ्रमद्भ्रमरशोभितम् ।
दुर्गोत्सवविवेकस्तु क्रियते शूलपाणिना ॥

Colophon :—

इति साडुडियान-महामहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिभट्टाचार्य्य-विरचितो दुर्गोत्सवविवेकः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

लिखितं श्रीकालीप्रसादशर्म्मणः ।
श्रीजगन्मोहनशर्म्मणः पुस्तकमिदम् । शकाब्दाः १७५६ । ५ । १ ।

The authorities quoted :—

1A, देवीपुराणम्, 2A, स्कान्दे ; 3A, कालकौमुदी ; 3B, कालमाधवीय-धृतकाठकवचनात् ; 4A, ज्योतिषार्णवः, वराहपु०, याज्ञवल्क्यः ; 4B, जीमूतवाहनः, भविष्ये ; 5A, देवलः ; 5B, नन्दिपुराणम् ; 6B, चक्रनारायणौ ; 8B, बृहन्नन्दिकेश्वरपुराणे ; 9A, मत्स्यसूक्ते ; 9B, नारदीयकल्पे ; 10A, स्मृतिसारे, विष्णुधर्म्मोत्तरे ; 10B, श्रीकरमिश्राः ; 11A, कालिकापुराणम् ; 15B, कालविवेके ।

The latest authority it quotes is Kālamādhava, which brings it down to the fourteenth century.

There is a MS. of Srāddhaviveka by the same author in the possession of M.M. Paṇḍit Paramesvara Jhā of Dvarbhanga, which is dated the first Chaittra, 1451 Saṃ.

2123.

800. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 3 inches. Folia, 15. Lines, on a page. Extent in slokas, 300. Character, Bengali. Appearance fresh. Complete.

2124.

114. **व्रतकालविवेकः ।** *Vratakālavivekaḥ.*

By Sūlapāṇi.

The present manuscript has been described by Rājendralāla Mittra under No. 918.

Post Colophon Statement :—

स्वाक्षरमिदं रजनीकान्तशर्म्मणः पुस्तकस्य ।
नगाधिराजनन्दिनीसुताननर्त्तुसागर-
विभावरीकरैर्म्मिते शकाब्दके प्रयत्नतः ।
भवाम्बुराशि तारकं मुरारिपादपङ्कज-
द्वयं विचिन्त्य मानसे लिलेख पुस्तकोत्तमम् ॥

Authorities quoted :—

(1) मनुः, (2) ज्योतिषे, (3) ज्योतिःकौमुदी, (4) देवलः, (5) वराहपुराणे, (6) योगियाज्ञवल्क्यः, (7) महाभारतम्, (8) पद्मपुराणे, (9) मत्स्यपुराणे, (10) छागलेयः, (11) विष्णुः, (12) अङ्गिराः, (13) बौधायनः, (14) कौर्म्मे, (15) मिताक्षरा, (16) देवलः, (17) गोतमः, (18) देवीपुराणम्, (19) शङ्खः, (20) नरसिंहपुराणे, (21) तिथिविवेके, (22) ब्रह्मवैवर्त्ते, (23) जावालः, (24) पाराशरीये, (25) विष्णुधर्म्मोत्तरे, (26) भविष्यपुराणम्, (27) वशिष्ठः, (28) स्कन्दपुराणे, (29) वराहसंहिता, (30) व्यासः, (31) नारदीये, (32) गारुडे, (33) बृहस्पतिः, (34) राजमार्त्तण्डे, (35) छन्दकामधेनुधृतव्यासः, (36) प्रचेताः,

(37) शौरधर्म्मे, (38) वृहन्नारदीयपुराणे, (39) भविष्योत्तरे, (40) नागरखण्डे, (41) ईशानसंहिता, (42) विष्णुरहस्ये, (43) हयशीर्षपाञ्चरात्रे, (44) ब्रह्म-पुराणे, (45) कामधेनुकल्पतरुकारौ, (46) प्रतिष्ठाविवेकः ।

2125.

3437. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18 × 3¼ inches. Folia, 9. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 270. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति साङ्गडियान–महामहोपाध्याय–श्रीशूलपाणिविरचितो व्रतकालविवेकः समाप्तः ।

See L. 918.

Post Colophon :—

श्रीदुर्गाशरणम् । श्रीकालीचरणशर्म्मणः स्वाक्षरमेतत् ।

2126.

4009. **प्रायश्चित्तविवेकः** । *Prāyaścittavivekaḥ.*

By Mahāmahopādhyāya Śūlapāṇi.

Substance, country-made yellow paper. 19 × 4 inches. Folia, 146. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 5,090. Character, Bengali. Date, Śaka 1737. Appearance, fresh. Complete.

Printed in Calcutta by the late Madhusūdan Smṛti-ratna.

Colophon :—

इति साङ्गडियान–महामहोपाध्याय–श्रीशूलपाणिभट्टविरचित प्रायश्चित्तविवेकः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १७३७ श्रीजनार्द्दनशर्म्मणः लिपिरेषा ।

Six leaves, appended at the end, contains a table of contents.

The concluding verse is wanting in the present manuscript.

See I.O. Catal. No. 1723, Oxf. No. 660 and L. 415, p. 236. Vol. I.

2127.

3432. **श्राद्धविवेकः ।** *Srāddhavivekaḥ.*

By Sūlapāṇi.

Substance, palm leaf. 12½ × 2 inches. Folia, 139. Lines, 5 on a page. Extent in slokas, 2,800. Character, Bengali. Date, Saka 1439—A.D. 1517. Appearance, old and worn out. Complete.

Colophon :—

साऊड़ियान-महामहोपाध्याय-श्रीशूलपाणिविरचितः श्राद्ध-
विवेकः ।

Post Colophon :—

श्रीभवानन्दशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकम् । यथादृष्टेत्यादि ।
परिहारमाह । ॐ नमो भगवते वासुदेवाय । श्रीकृष्णाय नमः ।
शुभमस्तु ॥ शकाब्दाः १४३९ ॥ नमो गणपतये ॥

It begins thus :—

ॐ नमो गणपतये ।
विलोक्य धर्म्मशास्त्राणि कामधेन्वादिसंग्रहान् ।
विवेकः पार्व्वणादीनां क्रियते शूलपाणिना ॥

2128.

5194. **श्राद्धविवेकटीका ।** *A Commentary on the above.*

By Srīkṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 17½ × 3 inches. Folia, 28, marked by figures up to the 18th, the rest by letters from ka to ñ. Lines, 7 on a page. Character, Bengali of the early eighteenth century. Appearance, very old. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमः शिवाभ्याम् ।
पादाम्बुजे द्वे भुवनावलम्बे
प्रणम्य भूयो जगदम्बिकायाः ।
श्रीकृष्णविप्रो विवृतिं वितेने
बुधादृते श्राद्धविवेकसंग्रहे ॥

प्रारम्भे विघ्न-विघाताय देवतानामकीर्त्तनरूपं मङ्गलमाचरन् शिष्यप्रवृत्त्यर्थं ग्रन्थस्याभिधेयप्रयोजनसम्बन्धांश्च प्रदर्शयन् शिष्यावधानाय प्रतिजानीते विलोक्येति शूलपाणिना धर्म्मशास्त्राणि विलोक्य कामधेन्वादिसंग्रहांश्च विलोक्य विशेषेणालोच्य पार्व्वणादीनां श्राद्धानां विवेकः क्रियते इत्यन्वयः ।

2129.

3560. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 3½ inches. Folia, 121. Lines, 11 to 14 on a page. Extent in ślokas, 4,400. Character, Bengali. Date, Saka 1548. Appearance, discoloured. Complete. On two different sorts of paper, yellow up to page 55 and the rest white.

An anonymous commentary, unknown to Aufrecht, on Sūlapāṇi's Śrāddhaviveka.

Colophon :—

इति श्राद्धविवेकटीका समाप्ता ।

Post Colophon :—

हे राम नारायण वासुदेव हे कृष्ण । श्रीमहामहोपाध्यायवन्द्यघटीयश्रीकर्णपुरात्मजन्यायवाचस्पतिभट्टाचार्य्यलिखितमिदं पुस्तकेति । श्रीरस्तु । १५४८ शकाब्दाः श्रीवैकुण्ठ । नमो भगवते वासुदेवाय । कृष्णाय गोविन्दाय ।

It begins :—

+ + + हरिहरौ नत्वाहं विहिताञ्जलिः ।
व्याख्यां श्राद्धविवेकस्य वितेने विदुषां मुदे ॥

यथ्यादौ शिष्टाचारानुमित-वेदबोधितकर्त्तव्यताकं मङ्गलं धर्म्म-पदपदार्थयोस्तत्कीर्त्तनरूपं विघ्नविघातद्वाराभीष्टग्रन्थसमाप्तिफलकं कृतं शिष्यशिक्षायै दर्शयन् निर्विशेषितं मूलपाणिनेति स्वनाम-जगद्विख्यातत्वसूचनाय निबन्धन् प्रेक्षावत्प्रवृत्त्यौपयिकाभिधेयप्रयो-जनसम्बन्धप्रतिपादनार्थमाह विलोक्येत्यादि अथ आद्रुमलक्षणा मित्यन्तम्।

It ends thus:—

अन्येत्विति पार्व्वणानन्तरमिति शेषः। अमृतत्वं मोक्षं तुल्यफलो कर्त्तेरिति शेषः। गभीरतन्त्रं मीमांसाशास्त्रम्।

2130.

1563. **आचारादर्शः।** *Ācārādarśaḥ.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. 14 × 4½ inches. Folia, 48. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Maithilī. Appearance, fresh. Complete.

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1613 and L. 1956. The daily duties of Brāhmaṇas.

Besides the Mahābhārata, Purāṇas and the ancient works of Smṛti, the author quotes Kalpatarukāra, Kāmadhenu and Harihara.

2131.

10373. **आचारादर्शबोधिनी।** *Ācārādarśabodhinī.*

Being a Commentary on the same.

By Gaurīpati Bhaṭṭa, son of Dāmodara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 38. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 960. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1871. Appearance, fresh. Complete.

The commentary is dated Saṃvat 1696 = A.D. 1640.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीमच्छङ्करतुष्ट्यर्थमाचारादर्शबोधिनी ।

क्रियतेति स्फुटा रम्या भट्टगौरीशशर्म्मणा ॥

प्रारिप्सितस्याचारादर्शनाम्नो ग्रन्थस्य निष्प्रत्यूहपरिसमाप्तये श्रीदत्तनामा पण्डितः आशीर्व्वादात्मकं मङ्गलमाचरति दीक्षित इति ।

The commentator's father is said to have been a pupil of Maithila Saṁkara.

The Comm. ends :—

श्रीमन्मैथिलसूरिवृन्दतिलकः श्रीशङ्करः सत्कविः

शिष्यस्तस्य जलालदीन (नीन) शक्र दामोदरः (?) पण्डितः ।

तत्पुत्रेण सतां मुदे विरचिता स्वादर्शसम्बोधिनी

भूयाच्छंकरतुष्टिहेतुरनिशं व्याख्यागुणैः संयुता ॥

कलबाणरसचन्द्राब्दे विक्रमादित्यभूपतेः ।

आश्विनस्य त्रयोदश्यां रवौ काश्यां सुपूरिता ॥

Colophon :—

इति श्रीमहोपाध्याय स्मार्त्तशिरोमणि श्रीदामोदरभट्टपुत्रगौरीपतिभट्टविरचिता आचारादर्शविवृतिः समाप्ता ॥

Post Colophon :—

शुभमस्तु ॥ श्री संवत् १८७१ ॥ फाल्गुन शुक्लपक्ष ॥

In a later hand below the date : १६८६ (?).

2132.

5028A and B. **नित्याचारप्रदीपः** । *Nityācārapradīpaḥ.*

(The first section only.)

By Narasiṃha Vājapeyin.

Substance, palm leaf. $15\frac{1}{2} \times 1\frac{1}{2}$ inches. Folia, 169. Lines, 4 on a page. Character, Nāgara in a Udiya hand. Written with a style. Incomplete at the end.

Beginning :--

शाखाभिः सकलाभिरुन्नमहिमा गौणादिमूलस्थितिः
पौनस्कान्दमुखप्रसूनविभवः स्वानन्दकन्दोदयः ।
यः श्रीगाधरपल्लवोऽथ विबुधैः सेव्यः + + शोभितो
भक्तेभ्यो वितरन् फलं विजयते कोऽप्येष कल्पद्रुमः ॥

... ...

अमत्सरः समत्सय (?) प्राणेत
कौत्सस्य वंशो सुधावतंसः ।
प्रासादमीमांसकपङ्क्ति + ।
+ + + + + ॥

प्रासादे सन्तते + + + + + +
मीमांसार्णवकर्णधारतरणाः सत्यञ्जयः पण्डितः ।
विद्याभिः सकलाभिरुज्ज्वलमतिः यः शुद्धिमुक्तावली-
ग्रन्थेनाखिलमेव पूतमकरोत्स्वीयं कुलं चेच्छया ॥

अमुष्य नप्ता किल गोपीनाथ
मिश्रो गुणैर्यस्य वशं + + ।
जलेशनारायणनामयोगात्
पुत्रौ तु मित्रावरुणावुपेतौ ॥

अष्टाब्दे सुकविर्गतेऽथ नवमे तर्कस्य पारङ्गमः
मीमांसाद्वयसत्प्रपञ्च[र]चनो (?) सम्पत्तिमान् द्वादशे ।
अल्पैरल्पदिनैर्विजित्य विदिशो यः षोडशे वत्सरे
योगाभ्यासरतः पुराणपुरुषं नारायणं प्राविशत् ॥
सिद्धेश्वरी दत्तवरा स्वतन्त्रा षड्वर्षिणी यस्य कुले चला स्यात ।
कायावनेऽच्छीनमखेऽमिचेता जलेश्वरः कृष्णपरायणोऽभूत् ॥
नरसिंहधनञ्जयौ बुधावथ गङ्गाधरतोन्यखण्डलः । (?) ।
अनया किल वाजपेयिनोऽस्य च सत्यञ्जयपञ्चमाखिलो (?) ॥
अद्वैतागममण्डलेऽवतरयन् संक्षेपशारीरके
कृत्वा कार्त्तिक मध्वरेषु निरतः षण्मासदीक्षाव्रती ।

मीमांसायत एष वृद्धि मगमत्काश्यां नृसिंहः सुर-
स्रोतस्त्यदकैकजीवनविधियोगेन सिद्धिं गतः ॥
देवानन्दः सुतोऽस्याजनि कृतचयनो यन्त्रविद्याधरीणां
वेदाभ्यासप्रयासी परिषदि विजये यः कृतः पण्डितेषु ।
नानाप्रा + नुपेताः सुनिपुणमतयः सद्गुणो यस्य शिष्याः
मीमांसातर्कविद्याश्रुतिशिखरमत प्रौढमध्यापयन्ति ॥

अनुजोऽस्य च पौण्डरीकयज्वा
बलभद्रो विदितः श्रुतो न येन ।
सवृष्णः श्रुतिमौलिभट्टतन्त्रे
किमु सम्वत्सरदीक्षया कृतौ च ॥

अपरेऽपि नृसिंहसूनवः + + चत्वार उदार चेतसः ।
स्वकुलोचितविद्ययोर्ज्जिताः सततं कृष्णकथापरायणाः ॥

... ...

श्रीमद्विश्वेश्वरगुरोः प्राप्तविद्येन तेन च ।
नित्याचारप्रदीपोऽयं नृसिंहेन प्रणीयते ॥

The last colophon in the defective manuscript :—

148B. इत्यग्निचिद्वाजपेयिनरसिंहविरचिते नित्याचारप्रदीपे दन्तधावनप्रकरणम् ।

ततः सम्यगवगाकिरणादर्शने प्रातःस्नानम् ।

5028B. Another fragment of Nityācārapradīpa of Narasiṃha Vājapeyin.

Substance, palm leaf. 12 × 1½ inches. Folia, 47. Lines, 4 on a page. Character, Nāgara. Written with a style.

It begins from "Mārjana" or "washing" of Sandhyāprayoga.

Beg. :—

शुनः शेफऋषि स्त्रिष्टुपछन्दः, etc., etc., अनेन मार्ज्जनम् ।

32B. इत्यग्निचिद्वाजपेयिनरसिंहविरचिते नित्याचारप्रदीपे सन्ध्याकर्म्म समाप्तम् ।

नारदपुराणे—

उदयाग्निःकृतं सूर्यं यस्तु भक्तिपरो द्विजः ।, etc., etc.

2133.

5240. *The Same.*

Substance, palm leaf. 12 × 1½ inches. Folia, 48 to 266. Lines, 4 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century in a Udiya hand. Appearance, fresh. Incomplete at both ends.

266A, इति प्रथमभागस्त्वम् ।

Here ends the manuscript.

2134.

5609. *The Same.*

Substance, palm leaf. 14½ × 1½ inches. Folia, 189. Lines, 3 to 5 on a page. Character, Uḍiya of the early nineteenth century. Appearance, good.

The first section only, incomplete at the end.

2135.

4081. *The Same.*

Substance, palm leaf. 17 × 1 inches. Folia, 18. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, old. Written with a style.

Sections II to IV.

Beginning :—

ॐ नमः सरस्वत्यै ।

ॐ गोपीजनवल्लभाय नमः ॥

गोवर्द्धनोद्धरणकर्म्मणि सम्प्रवृत्तो

गोपेषु वीक्षितससम्भ्रमसत्वरेषु ।

ब्रह्माण्डधारणनियन्त्रितरोमकूपः

कृष्णोऽपि सस्मितमुखो भवतः पुनाति ॥

अथ द्वितीयभागिकेयं दक्षः ।

द्वितीये तु यथाभागे वेदाभ्यासो विधीयते ।

वेदस्वीकरणं पूर्व्वं + + + + + ।

Post Colophon Statement :—

नृसिंहदेवस्य त्रयोविंशेऽङ्के आश्विन्यशुक्लप्रतिपदिन्द्रवासरे मया लिखितेयं पुस्ती ।

सुतो वराहमिश्राणां महादेवाख्यमिश्रकः ।

लिलेख वैदिकः शान्तो नित्याचारप्रदीपकम् ॥

श्रीमन्नीलाद्रिनाथानुग्रहीतभूसुराणामस्माखनुग्रहोऽस्तु तत् प्रसादात् ।

2136.

5610. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 18¾ × 1¾ inches. Folia, 204. Lines, 6 on a page. Character, Uḍiya of the seventeenth century. Appearance, old and worm-eaten.

Sections II and III and a portion of Section IV.

2137.

5622. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 1½ inches. Folia, 202. Lines, 5 on a page. Character, Uḍiya of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Parts II and III.

2138.

5219. स्मृतिरत्नहारः । *Smṛtiratnahārah.*

By Bṛhaspati with the title of Rāyamukuṭa.

Substance, palm-leaf. 14 × 2 inches. Folia, 254. Lines, 5, 7 on a page. Extent in ślokas, 6,300. Character, Bengali of the seventeenth century. Appearance, old and worn-off. Incomplete at the end.

Beginning :—

नमो गणपतये ।

कमलकुमुदमुद्रातन्त्रसन्त्रोपिपश्यौचैः

नयनललितनीलोल्लासितश्रीविलासः ।
मजलजलदरोचिस्स्वलाघारुचेलः
कम + + + + + ॥
+ + स्यपतिकं विष्णुद्दाःस्थमर्कोन्द्दीपकम् ।
जगदन्तःपुरं यस्य तदीशान्तःपुरं स्तुवे ॥
श्रीयादयं स जगदन्तसुतोऽतिवेल
स्तस्तैर्गुणै + + + + + ।
+ + पानिजभुजद्रविणार्ज्जितश्रीः
श्रीरायराज्यधरनाम पदं प्रपन्नः ॥
मेनाधिपत्यमिभसन्धवतूर्य्यशङ्ख-
च्छत्रावलीललितकाञ्चनरूप्य + ।
+ + + दान बङ्भूषणाद्य (?)
जल्लालदीनन्रपतिर्मुदितो गुणौघैः ॥
यो ब्रह्माण्डकनकतुरगंस्यन्दनं विश्वचक्रं
पृथ्वीं कृष्णाजि + सुरतरून् धेनुशैलोदरींश्च ।
+ + + धिवदवनी-देवतानाममन्दं
भिन्दन् दैन्यं सपदि दधते धर्म्मसूनोरभिख्याम् ॥
जम्मात्तं जगदन्ततो गुणनिधेर्मूर्द्धाभि + + न्वये
दाराः सन्तति + + + तिः श्रीभास्कराः सूनवः ।
लक्ष्मीरद्भुतदानभोगसुभोगा मन्त्रित्वमुर्व्वीभुजा-
मित्थं यस्य मनोरथाय कृतिनः किञ्चिन्न काम्यं स्थितम् ॥
आचार्य इत्यभिमतं कविचक्र + +
+ + + द्वितयमध्यगमत्ततो यः ।
स श्रीचण्डेश्वरस्तिरिमं वङ्संग्रहार्थे-
र्निर्म्माति निर्म्मलमतिः स्मृतिरत्नहारम् ॥
प्राचीनाः संग्रहाः सन्ति सत्यं सर्व्वविधिबोधकाः ।
किन्त्वशेषा + + + + चोयं विविच्यते ॥

मत्स्यपुराणे ।

वृष्टार्था तु स्मृतिः काचिददृष्टार्था तथापरा ।
वृष्टादृष्टार्थरूपान्या न्यायमूला तथापरा ॥

The author was the Court Paṇḍit of Rājā Gaṇeśa and his son, and as such, he gave the first impetus to Sanskrit learning in Bengal after the Mahomedan conquest of the country followed by two hundred years of anarchy.

The authorities quoted and consulted :—

4A, पैठीनसिः; 5A, विष्णुपुराणं, समयप्रकाशकृत्; 7A, पारस्करः, विष्णुधर्म्मोत्तरं; 11A, ब्रह्मपुराणे; 16B, धनञ्जयादयः; 19B, लघुहारीतः; 20B, गोविन्दराजः; 21A, विष्णुः; 21B, वर्द्धमानोपाध्यायः; 22A, कुथुमी, ब्रह्मगुप्तः; 23A, समयप्रदीपः; 24A, कालकौमुदी, ज्योतिःपराशरः; 25A, स्मृतिपरिभाषा, भानुभट्टः, कालविवेकः; 29A, भविष्यपुराणं, पद्मपुराणं, स्मृतिप्रकाशकारः; 30B, देवलः; 32A, वराहपुराणं; 32B, लक्ष्मीधरः; 34A, जैमिनिः; 35A, स्कान्दपुराणं; 37A, नीलाम्बराचार्य्यः; 39B, स्मृतिसमुच्चयः, तिथिविवेकः; 40B, गौड़संग्रहकारः; 41B, ब्रह्मवैवर्त्तः; 47A, वृद्धयाज्ञवल्क्यः; 49A, वशिष्ठः, बौधायनः; 50A, याज्ञवल्क्यः; 50B, नारदीये; 51B, लिङ्गपुराणं; 52B, छन्दोगपरिशिष्टम्; 53A, मत्स्यपुराणम्; 58B, लोगाक्षिस्मृतिः; 59A, वृहस्पतिः, हेमाद्रौ; 62A, मार्कण्डेयपुराणं; 62B, जावालः; 71B, भोजदेवः; 76B, स्मृतिमीमांसा; 86A, शब्दमहार्णवः; 88A, स्मृतिमहार्णवः, जीमूतवाहनः; 88B, हरिवंशे; 89A, नीलकण्ठस्मृतिसमुच्चये; 91B, देवीपुराणं; 97A, जीमूतवाहनधनञ्जयौ; 98A, श्राद्धविवेकः; 113A, विष्णुरहस्यः; 115B, भविष्योत्तरे; 117A, वह्निपुराणं; 123B, सम्वत्सरप्रदीपः; 127A, शङ्खः; 129B, स्वल्पसम्वत्सरप्रदीपः; 132B, स्वल्पस्मृतिसारसमुच्चयः; 133A, आपस्तम्बस्मृतौ; 136A, मनुः; 139A, विधिनिबन्धे भीममहोपाध्यायेन उक्तम्; 142B, वायुपुराणम्; 152B, राजधर्म्मकाण्डे; 156B, नन्दीपुराणम्; 157A, ब्रह्माण्डपुराणम्; 188A, शातातपः; 192A, कूर्म्मपुराणम्; 192B, आदिपुराणम्; 207A, याज्ञवल्क्यटीकायां देवबोधेन लिखितम्; 211A, वृद्धगार्गः; 213A, पराशरः; 215A, हार-

लता; 219A, स्मृतिरत्नमाला; 235A, कल्पतरुः; 241A, प्रन्थपरिशिष्टकारः; 242B, गोभिलः; 245B, स्मृतिकौमुदी ।

Topics :—

3B, अथ अयननिरूपणम्, अथ ऋतुनिरूपणम्; 5B, अथ मास निरूपणम्; 15B, अथाधिमासनिरूपणम्; 18B, अथाधिमासे विधिनिषेधौ; 27A, अथ हरिशयनादिनिरूपणम्; 28A, अथ युगाद्याविधिः; 30A, अथ मन्वन्तरा; 30B, अथ खण्डतिथिकृत्यविधिः; 52B, अथ दर्शकृत्यविधिः; 62A, अथ ग्रहणकृत्यविधिः; 94B, अथ पर्व्वविधिः, अथ वैशाखादिमासकृत्य विधिः; 100A, अथ ज्यैष्ठकृत्यविधिः; 101A, अथारण्यषष्ठीः; 101B, अथ दशहराविधिः; 107A, अथ श्रावणकृत्यविधिः; 111A, अथ मनसापञ्चमी विधिः; 112A, अथ भाद्रकृत्यविधिः; 119B, अथाघोरचतुर्दशीविधिः; 120A, अथ शुक्लचतुर्थीविधिः; 121B, अथ शक्रोत्थानविधिः; 124A, अथ अर्घ्यदानविधिः; 126A, अथापरपक्षविधिः; 131A, अथ मघात्रयोदशी विधिः; 139B, अथ शस्त्रहतचतुर्दशीविधिः; 144A, अथ आश्विनकृत्य विधिः; 156A, अथ दशरथव्रतविधिः, अथ कार्त्तिककृत्यविधिः, which includes the worship of Jagaddhātrī; 171A, अथ अष्टका-विधिः; 171B, अथ पौषकृत्यविधिः; 175B, अथ भीष्माष्टमीविधिः; 176B, अथ भैमीविधि; 178A, अथ शिवरात्रिः; 185B, अथ चैत्रादि-दिवाप्रमाणम्; 189A, अथ मरणे अङ्गास्पृश्यत्वम्; 190A, अथ विदेशस्था-शौचम्; 191A, अथ बालाशौचम्; 198A, अथाशौचसङ्करः; 202A, अथ गर्भस्रावाशौचम्; 203A, अथासपिण्डानामशौचम्; 205A, अथ वह्निदहनादि-सम्पर्काशौचम्; 206A, अथानुमरणाशौचम्; 207B, अथ सद्यःशौचादिः; 215A, अथ प्रेतक्रियाधिकारिणः; 223A, अथोदकक्रियादिदानम्; 224B, अथेदानीमस्मिन् स्मृतिरत्नहारे प्रामावसरप्राप्तीयः श्राद्धबन्धः कर्त्तुमारभ्यते; 226B, अथ श्राद्धभेदाः; 228B, अथ श्राद्धकालाः; 229A, अथावश्यकविधेः श्राद्धकालः; 232A, अथ श्राद्धदेशेऽपासनीयाः; 232B, श्राद्धे प्रशस्त-ब्राह्मणाः; 233A, अथ श्राद्धे निषिद्धब्राह्मणाः; 235A, अथ श्राद्धविधान-प्रकरणानि; 237A, अथ तीर्थश्राद्धविहितप्रकरणानि; 240B, अथ श्राद्धदेवाः;

241B, अथ तीर्थश्राद्धकालकथनम्; 244A, अथ कुशमयब्राह्मणाः; 245B, अथेदानीं श्राद्धानुष्ठानपद्धतिः।

2139.

3690. **कृत्यतत्त्वार्णवः।** *Kṛtyatattvārṇavaḥ.*

By Śrīnātha Ācārya Cūḍāmaṇi, son of Śrīkara.

Substance, country-made paper. 14¼ × 3½ inches. Folia, 82. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 3,700. Character, Bengali. Śaka 1636. Appearance, discoloured. Complete.

The author is said to have been the Guru of Raghunandana.

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-श्रीमच्छ्रीकराचार्य्यात्मज-श्रीमच्छ्रीनाथाचार्य्यचूडामणिकृतः कृत्यतत्त्वार्णवः समाप्तः।

Post Colophon :—

एतद्ग्रन्थलेखकस्य पितृचरणाः प्रणमाम्।
षट्त्रिषट् पृथिवीशाके व्यवसायाय यत्नतः।
कृत्यतत्त्वार्णवोऽलेखि श्रीराधाकान्तशर्म्मणा॥
एष ग्रन्थः पितृपदविच्छेदाद्दीनचेतसं।
अध्यापयितुमिच्छन्तमनुगृह्णातु मां नतम्॥
वेद त्रिषोड़शे शाके पितामे धर्म्मदेहकः।
देवनद्यां गतप्राणो वैकुण्ठपदमारुहत्॥

Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगोविन्दपदाम्भोजद्वन्द्वमद्वन्द्वसाधनम्।
वन्दे वृन्दारकधुनीमकरन्दमनोहरम्॥
श्रीकराचार्य्यपुत्रेण श्रीमच्छ्रीनाथशर्म्मणा।
प्रीतये विदुषां चक्रे कृत्यकालविनिर्णयः॥
श्रौते विधौ कालकृतौ विरोधः
प्रायः सदैव प्रथितो बुधानां।

अतस्तदुच्छेदकृते मुनीनां
विचार्य्य वाचो विदधामि तत्त्वम् ॥
नानाविदेश्यविदुषां मतमाकलय्य
क्षोदक्षमं यदभिलिख्य समर्पयामि ।
श्रद्धां बुधा विपथगाङ्गिकाप्रवाहे
दूरादिहाय कुरुतादरमत्र गाढ़म् ॥

इह खलु नित्यनैमित्तिकादियावद्वैदिककर्म्माणि तत्तत्कालविशेषाङ्गकानि[णा] स्मयन्ते ते च विशेषवत्सरायन[णा]र्त्तमास-पक्ष-तिथि-नक्षत्ररूपतया भिन्नाः प्रत्येकं नानाप्रकाराः कुत्र कर्म्मणि कीदृशस्याङ्गत्वमिति निर्णयमन्तरेण प्रवृत्तौ कदाचित् कर्म्मणो वैगुण्यमपि स्यादिति तन्निर्णयारम्भो युक्त इत्यादि —

It ends thus :—

अतएव पुराणं प्रणयादिप्रान्नरसिंहस्य पूजनमिति नरसिंहपुराणम् । आगमोक्तमन्त्रो विधिबलाज्जप्य एव न पठनीयः । शेषं विवेकार्णवे ज्ञेयमिति ।

विचार्य्य नाना मुनिवर्य्यवाचने निबन्धजातञ्च महार्णवाद्यं ।
मया कृतः कालविनिर्णयोऽयं मुदं बुधानां चिरमातनोतु ॥
कृत्यतत्त्वार्णवो नाम निबन्धो रचितो मया ।
प्रीयन्तामत्र विबुधा व्यवस्थारत्नराशिभिः ॥

The authorities quoted and consulted are :—

2A, विष्णुधर्म्मोत्तरे, भट्टपादाः ; 5A, विष्णुपुराणं ; 13B, ब्रह्मपुराणं ; 14B, हारीतः ; 15A, ऋष्यशृङ्गः ; 15B, लघुहारीतः ; 17A, देवीपुराणम् ; 20A, जावालिः, ज्योतिःशास्त्रम् ; 21B, वृहन्नारदीयपुराणं ; 22A, शातातपः ; 23A, छन्दोगपरिशिष्टम् ; 24A, मार्कण्डेयपुराणं ; 27A, शिवरहस्यम् ; 27B, ब्रह्मवैवर्त्ते ; 28A, मदनपारिजाते, स्कान्दपुराणम् ; 29A, वराहपुराणम् ; 32B, वायुपुराणम् ; 33A, कूर्म्मपुराणम्, प्रचेताः ; 33B, विष्णुरहस्यं, मत्स्यपुराणम् ; 34A, स्मृतिमहार्णवे भोजदेवेनलिखितम् ; 37A, लघुहारीतः ; 38A, भविष्य पुराणं, ब्रह्मपुराणं ; 39A, विष्णुः ; 41B, नारदीये ; 48A, पैठीनसिः ; 48B, भविष्यपुराणम् ; 49B, भविष्योत्तरे ; 63A, ब्रह्मपुराणं ; 70A, पद्मपुराणम् ; 73A, शैवागमः ; 74A, लिङ्गपुराणं ; 78A, आपस्तम्बः ।

2140.

3689. शुद्धितत्त्वार्णवः। *Suddhitattvārṇavaḥ.*

By Srīnātha Ācārya Cūḍāmaṇi.

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches Folia, 3 to 100. The numbers 41 and 42 mark two leaves each. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, Bengali. Date, Saka 1538. Appearance, old, worn-out and discoloured. Complete in 100 leaves

Colophon : -

इति महामहोपाध्यायश्रीमत्श्रीनाथाचार्य्यचूड़ामणिविरचितः शुद्धितत्त्वार्णवः समाप्तः।

Post Colophon :—

शाकेवसुमितघटिते बाणचन्द्रसमन्विते।
शुद्धितत्त्वार्णवोऽलेखि श्रीरमाकान्तशर्म्मणा॥
श्रीकृष्णाय नमः। श्रीत्रिपुरसुन्दर्य्यै नमः।

The leaves marked 1 and 2 belong to some other work which begins thus :—

अथ निरमिच्छन्दोगवैश्वदेवः।

छन्दोगपरिशिष्टम्।

अग्न्यादेर्गोतमेनोक्तो होमः शाकल एव च।
अनाहिताग्नेरेवैष युज्यते बलिभिः सह॥

अत्राग्न्यादिपञ्चकृत्यानुकल्पः।

देवकृतस्येत्याद्यष्टाकृत्यात्मकशाकलकल्पश्च।

Suddhitattvārṇava ends thus :—

अशुचितया केनापि प्रकारेण नाधिगतमित्यर्थः।
शुद्धितत्त्वार्णवेऽस्मिन् वा प्रमादादन्यथा लिपिः।
विद्वद्भिः शोधनीया सा गुणलेशानुसारतः॥

The authorities quoted are :—

3A, आदिपुराणम्; 5A, ब्रह्मपुराणे; 7A, बृहस्पतिः, पराशरः, जावालः; 7B, दक्षः; 9B, अङ्गिराः; 11A, मैथिलास्तु, भट्टास्तु; 12A,

छन्दोगपरिशिष्टम्, पारस्करः, मनुः; 12B, शङ्खलिखितौ; 16B, देवलः: 20B, विष्णुधर्मोत्तरे; 21A, मार्कण्डेयपुराणम्; 22A, जरत्नाम्नदायिकाः; 24B, गोभिलः; 26B, यमः; 27A, ऋष्यशृङ्गः; 28A, लघुहारीतः; 31B, कूर्मपुराणम्; 32A, पारिजातकारः; 33B, गोतमः; 34A, वृद्धमनुः; 41B, कामधेनुः, कल्पतरुः, मदार्णवः, हेमाद्रिः, मिताक्षरा, हारलता, पारिजातादयः; 45B, बौधायनः; 67B, याज्ञवल्क्यः; 69B, वृद्धगार्ग्यः; 75B, विष्णुः; 76A, वशिष्ठः: 83B, ब्रह्मपुराणम्; 85A, इति विष्णुवचनात्; 88B, बौधायनः, आपस्तम्बः; 94A, शातातपः; 94B, शङ्खलिखितौ; 100A, मनुः।

2141.

1565. **शूद्रपद्धतिः।** *Śūdrapaddhatiḥ.*

Attributed to Apipāla.

For a description of the manuscript see L. 1980. For another manuscript see L. 1070.

The manuscript is very old and too much decayed to be handled without injuring it further.

The date of the manuscript is Śaka 1442 = 1520 A.D. The insertion of सं before the figure led Rājendralāla to doubt whether it is Śaka or Saṃvat. But as the chronogram gives the same figure and calls it Śaka, the insertion of सं before the figures appears to be a mistake of the scribe.

The genealogy of the author, as given in the Sanskrit extract in L. 1980, does not agree with that given in the English note. Apipāla's father was Dehṛṇapāla, grandfather Trivikrama and great-grandfather Makaranda.

In L. 1070, while noticing the same work, Rājendralāla states that the work was founded on the plan of Kamalākara's Digest of the laws relating to the Śūdras. This is a mistake, because Kamalākara flourished in the

seventeenth century; he was the son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa and grandson of Nārāyaṇa Bhaṭṭa, while a MS. of this work was copied in 1520 A.D.

It is further stated in L. 1070 that Apipāla compiled from a work on the same subject by Soma Miśra. But the colophon says that the work was caused to be composed by Apipāla; that is, he was the patron of author. This is clearly brought out by the third verse as quoted by Rājendralāla himself. That verse says that Apipāla with the help of Soma Miśra published the work, that is, Soma Miśra was the author and Apipāla his patron. The work goes by the patron's name.

2142.

3794. *The Same.*

By Soma Miśra under the patronage of Apipāla.

Substance, palm-leaf. 15½ × 2 inches. Folia, 155. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1446. Appearance, fresh, excepting that the right hand ends containing the page-marks of the first eighteen leaves have been corroded, and that the first ten leaves are more or less worm-eaten. Complete.

Colophon:—

इति श्रीमदपिपालकारितायां शूद्रपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon:—

श्रीवाणीनाथमिश्रेण लिखितोऽयं ग्रन्थः । शकाब्दाः १४४६ तेरीख २२शे आश्विन वृहस्पतिवारे । श्रीमद्रामचन्द्रचरणयुगले दृढ़ा भक्तिरस्तु ॥ नमो गणेशाय ।

There are two leaves containing a complete table of contents of the work. These are kept at the end of the manuscript.

There is another leaf at the end, containing some account of Lokanātha, and Vāṇīnātha, the scribe of the

present manuscript. Vāṇīnātha was a worshipper of Rāma Candra, and, though a Śudra by caste, performed Brahmacarya.

2143.

6168. स्मृतिसारः । *Smṛtisāraḥ.*

By Yājñikadeva (?).

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :--

श्रीगणेशाय नमः ।

यज्ञोपवीतं कुर्व्वीत सूत्रेण नवतन्तुना ।
देवतास्तत्र वक्ष्याम(ो) आनुपूर्व्वेण याः स्मृताः ॥
ॐकारः प्रथमस्तन्तुर्द्वितीयोऽग्निदैवतः ।
तृतीयो नागदैवत्यश्चतुर्थः सोमदैवतः ॥
पञ्चमः पितृदैवत्यः षष्ठश्चैव प्रजापतिः ।
सप्तमो वायुदैवत्यः सूर्य्यश्चाष्टमदैवतः ॥
नवमः सर्व्वदैवत्य इत्येते नव तन्तवः ।
स्तनादूर्द्ध्वमधोनाभेर्न कर्त्तव्यं कदाचन ॥
संवत्सरातिरिक्तो यो भवेन्मासस्त्रयोदशः ॥
तस्मिन् मलिम्लुचे पिण्डान् न कुर्य्यादिन्दुसंक्षये ।
मलिम्लुचस्तु मासो वै मलिनः पापसम्भवः ॥
गर्हितः पितृदैवत्यः सर्व्वकर्म्मसु तं त्यजेत् ॥
आब्दिकं प्रथमं यत् स्यात्तत्कुर्व्वीत मलिम्लुचे ।
त्रयोदशे तु सम्प्राप्ते कुर्व्वीत पुनराब्दिकम् ॥
लवणं मधुमत्स्यञ्च दधि तक्रं घृतं पयः ।
न दुष्येत् शूद्रजातीनां कुर्य्यात् सर्व्वेषु विक्रयम् ॥

A collection of couplets, bearing on various topics of ācāra, of which this incomplete manuscript contains 128. It does not contain the author's name.

The MS., described in Bik. 468, gives the author's name as Yājñavalkyadeva, which Aufrecht thinks to be a mistake for Yājñikadeva.

Yājñikadeva is a well-known Vedic writer of the school of Kātyāyana. As regards his age, there is a MS. of his Paddhati copied in the fifteenth century. That is the only clue to his time.

2144.

10125. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 5 inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 400 Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1829. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीयाज्ञिकदेवविरचितः स्मृतिसारः सम्पूर्णः ।

Post Col. :—

संवत् १८२८ वैशाखवदि ११ भौमे लिखितं महादेवानन्द-
सरस्व(f)ती श्रीवाराण(श्यां)[स्यां] श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु । श्रीरस्तु,
etc., etc.

An epitome of the Smṛtis.

Beginning :—

ॐ यज्ञोपवीतं कुर्व्वीत सूत्रेण नवतन्तुना ।
देवतास्तत्र वक्ष्यामि आनुपूर्व्वेण याः स्मृताः ॥
ॐकारः प्रथमस्तंतु द्वितीयोग्निदैवतः ।

13A, अथ शौचं ; 15A, अथ सपिण्डिलक्षणम् ।

End :—

क्रियमाणं प्रतिपदि शान्तिर्भवति सर्व्वतः ।
प्रतिपत्पादविज्ञेया या च चन्द्रसमन्वितः ॥ १०० ॥ (?)
न तस्यां कौलिकाकर्म्म सर्व्वथा नैव वर्ज्जयेत् ॥

2145.

10447. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches Folia, 20. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Incomplete at the end

2146.

10223. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1909 Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्देवयाज्ञिकविरचिताः स्मृतिसारसंग्रहः समाप्तः (?)।

Post Col. :—

शुभं भवतु । स्वस्ति श्रीसंवत् १९०९ मिति फाल्गुन कृष्ण ७ बुधे
लिखितम् मऊआग्निग्राममध्ये विश्वेश्वरदत्तपण्डितेन स्वार्थं परार्थञ्च ॥
यावल्लवणसमुद्रो यावन्नक्षत्रमण्डितो मेरुः ।
यावच्चन्द्रादित्यौ तावदिदं पुस्तकं जयतु ॥

In a later hand :—

मालवीय कुलोत्पन्नो रघुनाथो हि नामतः ।
तस्य स्मृतिमिदं ज्ञेयं सारसंग्रहनामतः ॥ (?)

Beginning :—

यज्ञोपवीते द्वे धार्य्ये श्रौते स्मार्त्ते च कर्म्मणि ।
वस्त्राभावे द्वितीयं स्यादेकन्तु प्रथमाश्रमी ॥
यज्ञोपवीते द्वे धार्य्ये श्रौते स्मार्त्ते च कर्म्मणि ।
तृतीयमुत्तरीयार्थे वस्त्राभावे चतुर्थकम् ॥
पवित्रवन्तं यदि जीर्णवन्तं तदांतनित्यं परब्रह्ममयम् ।
आयुष्यमग्र्यं प्रतिमुञ्च शुभ्रं जीर्णोपवीतं विसृजस्तु तेजः ॥ (?)

Altogether there are 458 kārikās setting forth all the customs and observances of modern Hindus.

2147.

5904. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9×4 inches. Folia, 35. Lines, on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. But the last leaf is effaced. Complete.

This relates to Ācāra and consists of 314 verses in anuṣṭup metre.

For the beginning of the work see Bik. Cat., p. 468

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vols. I, II and III, mentions Smṛtisāra by Yājñikadeva. Nowhere, except in the Bik. Cat., a description of the work is to be found.

Colophon in the present manuscript runs :—

इति श्रीयाज्ञवल्क्यविरचितं स्मृतिसारं समाप्तम् । (?)

2148.

5871. गोविन्दार्णवः । *Govindārṇavaḥ.*

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 54 to 61 Lines, 14 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

A mere fragment, every leaf of which is marked गो. र्ण, obviously the abbreviation for Govindārṇava. The fragment relates to marriage.

There is a manuscript in the Sanskrit College Library, containing the first section of Govindārṇava, from the description of which in C.S., Vol. II, No. 243, it appears that (1) it is a work, consisting of six sections, each called Vīci: namely Saṃskāra, Āhnika, Śrāddha, Śuddhi, Kāla and Niṣkṛti; (2) that it was compiled by Nṛsiṁha who belonged to the Śeṣa family of Benares; (3) that Govinda Candra, the author's patron after whom the work has been named, was a ruler of Kāśī and the adjoining districts having Tāṇḍā on the Ganges for the seat of

his Government and belonged to the Śrīvāstava family: his genealogy begins from—

Śivadāsa
|
Gaṅgādasa
|
Maheśadāsa
|
Nayana Siṁha.

Among the descendants of Nayana Siṁha there was one Mādhava who had three sons, the patron of our author being the eldest. For another MS. containing the first and the last sections see I.O. Catal. No. 1566

The authorities quoted in this fragment are:—

54A, व्यासः; 54B, स्मृत्यन्तरे, ज्योतिःसारसागरे; 55A, वृद्धवशिष्ठः, शौनकः; 55B, विष्णुः; 56A, वराहः, संहितादीपके, वराहमिहिरः, स्मृतिचन्द्रिका, नारदः, शार्ङ्गधरः, स्मृतिरत्नावली; 56B, कारिका, ज्योतिर्विवरणे, कात्यायनः; 57A, राजमार्तण्डः, रत्नमाला; 57B, गर्गः; 58A, रत्नमाला, स्कन्दपुराणम्; 58B, देवलः, विश्वामित्रः, दीपिकायां, लल्लः; 59A, ज्योतिःसारे, गृह्यपरिशिष्टे; 59B, संग्रहे: 60A, बौधायनः, दानखण्डे; 60B, मनुः, यमः, पैठीनसिः, स्मृत्यर्थसारे।

As to the date of the author, the latest authorities he quotes are those of the fourteenth century; and we know that the Śeṣa family, to which the author belonged, was, of all the Dakṣinī families of Benares, the first to migrate. They were at Benares before Rāmeśvara Bhaṭṭa came in 1528. So Śeṣas must have come some decades before 1528, say in the last half of the fifteenth century, when the Surkis of Joanpur and the Lodies of Delhi were fighting for supremacy in the central portion of Northern India. The family of Govinda Candra, who held sway over the city of Benares, seems to have been in good

books of the Surkis of Joanpur. The present work was evidently written in the palmy days of the Śeṣa family.

2149.

10623. **दत्तकन्यापरावृत्तिः ।** *Dattakanyāparāvṛttiḥ.*

Being an extract from Govindārṇava.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It favours the remarriage of widows and married girls under certain circumstances.

Beginning :—

अथ दत्तकन्यापरावृत्तिः । गोविन्दार्णवे । तत्रानन्यपूर्व्वा विवाह्येत्युक्तं । अनन्यपूर्व्वत्वं च दानेनोपभोगेन वा पुरुषान्तरापरिग्रहीतत्वं ॥

1A, अतएव मनुरप्याह ।

सा चेदक्षतयोनिः स्याद्गता प्रत्यागतापि वा ।
पुनर्भवेन भर्त्त्राऽसौ पुनः संस्कारमर्हति ॥

10B, प्रतिगृह्य तु यः कन्यां वरो देशान्तरं व्रजेत् ।
त्रीन् ऋतून् समतिक्रम्य कन्यान्यं वरयेद्वरमिति ॥
कन्यायां प्राप्तशुल्कायां श्रेयांश्चेद्वर आव्रजेत् ।
त्रीन् ऋतून् समतिक्रम्य कन्यान्यं वरयेद्वरम् ॥

It ends :—

अतएव नारदः ।

प्रतिगृह्य तु यः कन्यामदुष्टामुत्सृजेद्वरः ।
विनेयः सोऽथ दण्डेन कन्यां तामेव चोद्वहेत् ॥
कन्यादोषे फलं दानं दातुः पस्तुवतिर्दमः ।
शुल्कप्रदानस्य तथा कन्यायाश्च निवर्त्तनमिति ॥

तथा नादुष्टां दूषयेत् कन्यां नादुष्टं दूषयेद्वरम् ।
दोषे सति न दोषः स्यादन्योन्यं त्यजतोस्तयोः ॥

Colophon :—

इति गोविन्दार्णवे निबन्धसारोद्धारे दत्तकन्यापराद्दत्तिः।

2150.

6519. *The Same.*

Substance, printed form of the Commissioner's office, written on the blank side only. There are eight such forms, each folded twice. Lines, 9 on a page. Extent in Ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

It relates to the remarriage of a widow.

Colophon :—

इति गोविन्दार्णवे निबन्धसारोद्धारे दत्तकन्यापराद्दत्तिः।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम्।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ दत्तकन्यापराद्दत्तिः।

गोविन्दार्णवे तत्रा(त्रं)नन्यपूर्व्वा विवाह्येत्यर्थ।

It ends :—

नादुष्टां दूषयेत् कन्यां नादुष्टं दूषयेद्वरम्।

दोषे सति न दोषः स्यादन्योन्यं त्यजतोस्तयोः॥

2151.

3606. शूद्राह्निकाचारः। *Śūdrāhnikācāraḥ.*

By Śrīgarbha, son of Śrīdhara Miśra.

This contains three batches of palm-leaves.

I.

Substance, country-made paper. 14 × 2¼ inches. Five leaves at the beginning, (of which leaf marks have all been lost and which are too much damaged to be read), then leaves marked 8 to 66. Lines, 5 on a page.

Extent in Slokas, 1,320. Character, Bengali. Date, Saka 1462 = A.D. 1540 Appearance, old and worn-out. Complete.

Colophon :—

66A, इति महोपाध्यायश्रीश्रीधरमिश्रात्मजभट्टाचार्य्यचक्रचूडामणिश्री-
श्रीगर्भविरचित-शूद्राह्निकाचारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

यथा दृष्टं तथा लिखितं लेखके नास्ति दोषः ।
वैद्यश्री अभयानन्दसेनस्य स्वाक्षरमिदं ।
शकाब्दाः १४६२ ।

This work is based on a work on the same subject by Kesava of the Mitra family.

The authorities quoted :—

9A, व्यासः, शाट्यायनः, गोभिलः ; 9B, पैठीनसिः, बौधायनः, आपस्तम्बः, शङ्खलिखितौ ; 10A, उशनाः, पैठीनसिः, देवलः ; 10B, ब्रह्मपुराणम्, वायुपुराणम् ; 11A, सम्वर्त्तः, यमः, याज्ञवल्क्यः ; 11B, वशिष्ठः, मार्कण्डेयपुराणम्, पराशरः, वृद्धशातातपः ; 12B, महाभारतः, छन्दोगपरिशिष्टम् ; 13A, नृसिंहपुराणम्, स्मृतिमञ्जरी, विष्णुः, हारीतः ; 14B, वृद्धयाज्ञवल्क्यः, प्रचेताः, स्मृतिसारः ; 15A, हलायुधनारायणोपाध्यायौ ; 15B, गृह्यपरिशिष्टम् ; 16A, मरीचिः ; 18B, पद्मपुराणम् ; 19B, मनुः ; 21A, योगियाज्ञवल्क्यः, श्राद्धविवेकधृतपौराणिकमन्त्रः ; 21B, भविष्यपुराणम् ; 22A, विष्णुपुराणम् ; 22B, दक्षः ; 24A, मत्स्यपुराणम् ; 26B, कल्पतरुः ; 28B, कात्यायनः ; 29B, वर्द्धमानोपाध्यायाः, कल्पतरुः, श्रीदत्तादिकादावपि ; 30A, मदनपारिजातकारलिखितस्कान्दपुराणवचनात् ; 35B, इति कालिकापुराणवचनात् ; 37A, देवीपुराणम् ; 43A, वाजसनेयगृह्यम् ; 44B, गोतमवचनात् ; 45A, शातातपः ; 50A, जातूकर्णवचनात् ; 50B, काशीखण्ड ; 55A, वृहस्पति ; 55B, यम ; 56A, जावालिः, नन्दिपुराणम्, दक्षः ; 56B, वामनपुराणम् ; 57B, हारितव्याख्यातारः ।

It ends thus :—

ग्रन्थस्य विस्तरभयादिह किञ्चिदन्य-
दाख्यातमाह्निकविधौ न मया विधेयम् ॥
श्रीकेशवेन कविनाखिलसज्जनाना-
माचारतस्तदधुना परिभावनी[णी]यम् ॥
योऽभून्मित्रकुलाग्रणीः प्रकटिता पीयूषकुक्षिम्भरि-
र्विद्याकेलिनिकेतनः कृतधियामश्रान्तविश्रामभूः ।
तस्य श्रीयुतकेशवस्य वचसा सूक्ष्माह्निकः सादरं
श्रीगर्भेण कृतोऽय + + + + + + सतां प्रीतये ॥

II.

Without a beginning and without an end. Contains leaves 4 to 100 of which 10th, 27th, 28th, 31st, 35th to 44th, 50th, 68th, 71st, 74th, 77th, 78th, 80th to 84th, and 92nd to 96th are missing.

It relates to the daily duties and the ceremonials both for the Sāmavedī and the Ṛgvedī Brāhmaṇas.

It quotes, among others, from स्मृति मञ्जूषा, p. 6B, वशिष्ठादिपञ्चरात्रसंहिता, ब्रह्मयामलम् and विष्णुयामलम्, विश्वामित्रपञ्चरात्रः, 23A ; Gobhila, मैत्रायणीयगृह्यपरिशिष्टम्, 56A.

III.

This batch contains 9 leaves, It seems to be a fragment of some work on expiation. It quotes from Bhavadeva, Kalpataru, Manu, Halāyudha, Prāyaścitta and Cintāmaṇi.

2152.

866. निर्णयामृतम् । *Nirṇayāmṛtam.*

By Allāḍanātha.

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 155. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 6,200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1641. Appearance, old. Complete.

For the work see L. 1707, H.P.R. Vol. IV, and I.O. Catal. No. 1579. Eggeling says: "As the work is quoted in Acala's Nirṇayadīpikā, it must have been composed prior to 1518 A.D."

Colophon :—

श्रीमत्पण्डितसिद्धलक्ष्मणसुतश्रीसिद्धलक्ष्मीपद-
द्वन्द्वाराधनसुप्रसिद्धमहिमा यः सिद्धसारस्वतः ।
आदेशात्कृतवैषसूर्य्यमहसः श्रीसूर्य्यसेनप्रभो-
र्वैधे कर्म्मणि कालनिर्णयमसावल्लाडनाथः सुधीः ॥
इति श्रीनिर्णयामृतं समाप्तम् ॥

Post Colophon Statement :—

एकविंशन्महायज्ञे विवाहे दशवासरं ।
व्रतोपनयने पञ्च मुण्डने त्रीणि चैव हि ॥

राम ॥ कृष्ण सति—
संवत् १६४१ वर्षे पौष सुदि १० बुधवासरे लिखतं अनन्तदास
दीक्षूं आत्मज तिष्ठरणि शुभम् ।

In a different hand :—

पण्डित भगवान दास मलवलीया मकूल आत्मजः तस्येदं पुस्तकम् ।

Among the authorities consulted in the work :—

परिशिष्टं हेमाद्रेरनन्तभट्टीय-गृह्यपरिशिष्टे ।
कालादर्शं चिन्तामणिं त्रिदण्डी च कृत्यकल्पतरुं ॥ ५० ॥
(धवल)[सकल]पुराणसमुच्चयदुर्गोत्सवरामकौतुकानि तथा ।
संवत्सरप्रदीपं सभोजराजीयदेवदासीयम् ॥ ५१ ॥
रूपनारायणीयं विद्याभट्टपद्धतिं विततां ।
वीक्ष्य महादेवीयं शुभं निबंधं च विश्वरूपकृतम् ॥ ५२ ॥

Ślokas 50–52 from the I.O. MS.

2153.

8680. *The Same*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 86. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 3,400. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

See I.O. Vol. III, p. 491.

2154.

2995. *The Same.*

(पर्व्वनिर्णयः)।

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh

Colophon :—

इति पर्व्वनिर्णयः ।

Beginning :—

निर्णयामृतोक्तपर्व्वनिर्णयः ।

तत्र पर्व्व प्रतिपत् पदाम्मध्याह्न एव मध्याह्नात् + + + +

तदा सन्धिदिनात् पूर्व्वदिने त्वाधानं सन्धिदिने योगो भवति ।

An extract from Nirṇayāmṛta on the holy days of the moon.

2155.

3575. हरिभक्तिविलासः । *Haribhaktivilāsaḥ.*

By Gopāla Bhaṭṭa, with the commentary entitled Digdarśinī.

Substance, country-made paper. 12¼ × 4 inches. Folia, 128. Lines, 8-11 Tripart form. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Contains the 14th, 15th, 16th Vilāsas and a few verses of the 17th.

Both the text and the commentary have been printed in Sūttrāpur, District Dacca.

2156.

138. *The Same.*

Here called **भगवद्भक्तिविलासः सटीकः ।**

Bhagavadbhaktivilāsaḥ with a Commentary.

This MS. has been noticed by Dr. Rajendralāla Mittra under No. 421.

2157.

5977. **धर्म्मविवेकः ।** *Dharmavivekaḥ.*

By Viśvakarman.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2 to 75, of which the 23rd, 52nd, 54th and 71st leaves are missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the later seventeenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out. A fragment, incomplete at both ends.

A very rare work on Dharma, of which the present MS. contains the section on Tithi. We know of one more manuscript containing the section on *Dāna*, for which see Ulwar Extr. 320.

The Colophons :—

14B. ग्रन्थे धर्म्मविवेकाख्ये निर्म्मिते विश्वकर्म्मणा ।
विरुद्धार्थकवाक्यानां व्यवस्थितिः समाश्रिता ॥

16A. ० द्वितीयानिर्णयो वृत्तः उपवासव्रतादिषु ॥

17A. ० तृतीयानिर्णयो वृत्तः विमलः शास्त्रयुक्तिभिः ॥

18B. ० चतुर्थीनिर्णयो वृत्तः स्मृतिशास्त्रानुसारतः ॥

19B. ० पञ्चमीनिर्णयो वृत्तः स्मृतिशास्त्रेषु सम्मतः ॥

20B. ० स्मृतिशास्त्रं समाश्रित्य षष्ठीतिथिः सुनिश्चिता ॥

21B. ० सप्तमीनिर्णयो वृत्त स्तद्विशेषविचारयुक् ॥

26B. ० अष्टमीनिर्णयो वृत्तः स्मृतिपारीणसम्मतः ॥

29B. ० नवमीनिर्णयो वृत्तो नवरात्रविचारयुक् ॥

31B. ० दशम्या निर्णयः पूर्णः पूर्णायाश्च स्वभावतः ॥

45B. ० अष्टादशभेदभिन्ना निर्णीतैकादशी तिथिः ॥

47A. ० शस्त्रान् विलोक्य निर्णीता वैष्णवी तिथिरुत्तमा ॥

47B. ० उपवासादिसिद्ध्यर्थं निर्णीताऽत्र त्रयोदशी ॥

The colophon of Caturdaśī is not given.

59A. अथ पञ्चदशीप्रसङ्गाद् ग्रहणनिर्णयः प्रस्तूयते ।

66B. इति पूर्णिमामावास्ययोः साधारणो निर्णयः ।

72B. इति पर्व्वनिर्णयः ।

75B. ० पञ्चदश्यां समाप्तायां + + + + + + + + .
इत्थनिर्णीतासु तिथिषु व्रतनिर्णयः कीदृश इत्याकाङ्क्षायां + +
निर्णयः करिष्यते ॥ ॥

The authorities quoted in this fragment are :—

2A, वौधायनादयोपि ; 2B, मत्स्यपुराणम् ; 3A, गोभिलः ; 4B, पैठीनसिः ; 8B, कालमाधवीये ; 9A, इति माधवनिबन्धे स्पष्टम् ; 10A, विष्णुधर्म्मेपि ; 28B, कालादर्शे ; 30B, वाराहे ; 44A, मनुः ; 47A, ब्रह्मवैवर्त्ते ; 49B, निर्णयामृतानुसारी निर्णयः ; 53B, याज्ञवल्क्यः ; 60A, मार्कण्डेयः ; 67B, माध्यन्दिनश्रुतावपि ; 68B, कात्यायनः ; 69B, अत्र कालनिर्णयकाराः पारिजातकारास्तु ; 75A, हारीतः ।

The following verse is from the Dānakhaṇḍa (Ulwar Extr. 320, p. 122) :—

आलोक्य कल्पद्रुमपारिजातस्मृत्यर्थसारान् सुमिताक्षरांश्च ।
हेमाद्रिरत्नस्मृतिदर्पणादीन् ग्रन्थः कृतो धर्म्मविवेकसंज्ञः ॥

The latest authorities quoted all belong to the fourteenth or to the fifteenth century. The Ulwar MS. referred to above is dated Saṃvat 1583=1527 A.D. The work may therefore be safely placed in the beginning of the sixteenth century.

2158.

5987. स्मृतिरत्नावली। *Smṛtiratnāvalī.*

By Madhusūdana Dīkṣita, son of Maheśa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 2 to 81, of which the 72nd and 73rd leaves are missing. Lines, 13, 14 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, worm-eaten and discoloured. Incomplete at both ends.

33A, इति श्रीमहेश्वरदीक्षितसुत-मधुसूदनविरचितायां स्मृतिरत्नावल्यां प्रातराह्निकम्; 46B, इति श्रीमहेश्वरदीक्षित-[सुतमधुसूदन] विरचितायां स्मृतिरत्नावल्यां पौर्व्वाह्निकम्; 52B, इति रत्नावल्यामभ्युक्षणविधिः; 58B, इति स्मृतिरत्नावल्यामतिथिपूजनम्; 62A, इति स्मृतिरत्नावल्यां साङ्गोपाङ्गमध्यायश्रवणम्।

The Srāddh section of this digest is described in Bik. No. 467.

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol. I, says: "A Smṛti-ratnāvali is quoted by Ananta in Vidhānapārijāta by Kamalākara, in Saṃskāra Kaustubha, Ācārārka, Mārtaṇḍa-vallabhā, Muhūrtacintāmaṇiṭikā, Ācāramayūkha."

2159.

5522. श्यामसाहधर्म्मनिर्णयः।

Syāmasāha-dharmanirṇayaḥ.

By Hīranyagarbha Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 166. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and soiled. Incomplete at the end.

This was compiled at Srīnagara in Garhwal under the patronage of Syāmasāha.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीकालभैरवाय नमः। श्रीविन्दुमाधवाय नमः।

श्रीमान्नारायणो भूयात् सर्व्वकर्म्मफलप्रदः।

सम्पदां सततं दाता विश्वकर्त्ता सदाश्रयः॥

श्रीदं पुरं श्रीनगरं सुविश्रुतम् ।
यत्रास्ति विद्वज्जनसेवितं सदा ॥
गङ्गाप्रवाहै-र्विमलै र्विभूषितं ।
पूतं हिमानीगिरिमूर्द्धनि स्थितम् ॥

धार्म्मिका बहवो यत्र राजानः सर्व्वसम्पदः ।
आसन् युद्धमहोत्साहा राजधर्म्मप्रवर्त्तकाः ॥
श्रीमत्सहजपालाख्यस्तत्राभूद्भूभृतां वरः ।
राज्यलक्ष्मीर्यमाश्रित्य कृतकृत्याभवत् पुरा ॥
मानसाहो जगत्कीर्त्तिस्ततो जातो नराधिपः ।
कृतज्ञः कृतकार्य्याणां सेवकानां सुखावहः ॥
नाम्ना लडखावती देवी राजमाता मनस्विनी ।
यत्र सर्व्वार्थदा भाति जगत्पूज्या यशस्विनी ॥
श्यामसाहस्ततो राजा गुणरत्नाकरः प्रभुः ।
दानमानशुभाचारः सश्चकास्ति पुरे शुभे ॥
साक्षात्श्रीशङ्करो यत्र सर्व्वदेवमयो गुरुः ।
तत्र सर्व्वार्थसंसिद्धी राज्ञो हस्तस्थिता सदा ॥
सदा देवदेवैकनिष्ठो विशिष्टो
वरिष्ठः कृपालुर्द्विजाधीशमुख्यः ।
चिदाधारभूतैकरूपो यशोधिः
शरण्यः प्रभुः शङ्करः श्रीगुरुर्नः ॥
गुणाढ्येन वन्द्येन देवैर्मुनीन्द्रैः
सदा पण्डितैर्भूमिदेवैश्च तुल्यः ।
सतां सम्पदामाश्रयेणानरूपो
न भूतो न भावी न वा वर्त्तमानः ॥
अहमन्तर्नियन्तारं मन्ये श्रीशङ्करं गुरुम् ।
अन्यथा कथमेतस्य वशी श्रीश्यामभूमिपः ॥
यत्कृपावशतः सर्व्वं श्यामसाहस्य सर्व्वदा ।
सम्पाद्यं सुखदं मन्ये तं वन्दे शङ्करं गुरुम् ॥

भूमण्डलं मया भोग्यमिति चीर्णं पुरा तपः ।
तत्फलं दातुमेवात्र राज्ञा श्रीशङ्करः स्वयं ॥
यदङ्घ्रिकमलध्यानं बुधानामखिलार्थदम् ।
सन्निधे सन्निधो भूयात् श्रीशङ्करगुरुः स्वयम् ॥
गुणानुरूपदातारं गुणाढ्यं बुधमण्डनम् ।
श्रीशङ्करं गुरुं वन्दे कष्टाच्छेत्तारमीश्वरम् ॥
विद्वद्गुणविवेक्तारं विद्वन्मानविशारदम् ।
विद्वत्कीर्त्तिप्रदं वन्दे गुरुं श्रीशङ्करं प्रभुम् ॥
पण्डितेषु न मर्त्त्यत्वं यस्य भाति कलावपि ।
तं गुरुं सततं वन्दे शङ्करं लोकशङ्करम् ॥
यशांसि यस्य गायन्ति शचीमुख्याः सुरस्त्रियः ।
भुवि पण्डितपत्न्यश्च स जीयाद् गुरुशङ्करः ॥
श्रीगुरुं शङ्करं वन्दे सेव्यपादाम्बुजद्वयम् ।
विदुषामवनायैव कैलासादागतं महेशम् ॥
यदाशीर्भिर्महाराजः श्यामसाहो विराजते ।
स हि श्रीमान् सदा भूयात् श्रीशङ्करगुरुर्मुनिः ॥

... ...

... ...

प्रशास्तीह प्रजां धर्म्मैर्या विष्णुपादाम्बुजप्रियः ।
मनुप्रोक्तप्रकारेण श्यामसाहो नराधिपः ॥
को राजा गुणसागरः पृथुयशाः श्रीश्यामसाहःप्रभुः ।
को राजा बुधपूजको निखिलदः श्रीश्यामसाहप्रभुः ॥
etc., etc. ... ...

... ...

अस्य धर्म्माय कीर्त्त्यै च सुखाय धर्म्मनिर्णयः ।
हिरण्यगर्भसंज्ञेन भट्टाचार्य्येण रच्यते ॥
हिरण्यगर्भनामायं भट्टाचार्य्यैः प्रकाश्यते ।
अधिकारिश्च चिदानन्दः श्रीशङ्करसमाश्रयः ॥

... ...

श्रीशङ्करः पुरा योऽभूद्गौड़पादोऽथवा प्रभुः ।
स एव मुनिरूपेण नारायणसमाश्रयः ॥
वेदान्तविद्यास्थितिहेतुरूपसरस्वतीभूषणभव्यमूर्त्तेः ।
चक्रायुधात्तम्मणिना प्रसन्नात् वेदान्तवागीशपदं सुलब्धम् ॥
वागीशपदमासाद्य व्यक्तसर्व्वेषणः प्रभुः ।
विराजते सदा काश्यां जीवन्मुक्तो जगद्गुरुः ॥
तत्पादाब्जप्रसादेन हिरण्यगर्भसंज्ञकः ।
भट्टाचार्य्यो वरीवर्त्ति सर्व्वतीर्थविशारदः ॥

Colophons :—

7A, इति श्रीश्यामसाहधर्म्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ ग्रन्थकरण-प्रयोजननिरूपणम्; 11A, ०बीजानन्दे सावनादिकार्य्यनिरूपणम्; 21B, ०एकादशीनिर्णयः; 27B, ०जन्माष्टमीनिर्णयः; 29B, ०शिवरात्रिनिरूपणम्; 30B, एकभक्तव्रतनिरूपणम्; 32B, इति श्रीमन्महीमण्डलाधीशसहजपाल-नन्दन-श्रीमन्महीमण्डलाधीशमानसाहनन्दन-श्रीमन्० निखिलभूपालशिरोमणि श्रीश्यामसाहधर्म्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ अयाचितव्रतनिरूपको नाम बीजानन्दः सम्पूर्णः; 40B, इति श्रीश्यामसाहधर्म्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टा-चार्य्यकृतौ अङ्कुरानन्दे पर्व्वविनिर्णयः; 48B, इति श्रीश्यामसाहचर्य्यधर्म्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ संक्रान्तिनिर्णयः; 53B, श्रीश्यामसाहधर्म्मनिर्णये हिरण्यगर्भभट्टाचार्य्यकृतौ प्रतिपदादिनिर्णय; 60A, ०वाक्यविरोधपरिहारः; 61B, ०व्रतविशेषेण तिथिविशेषनिरूपणम्; 65A, ०व्रतविशेषपर्य्युदासेन उप-वासतिथिनिर्णयः; 66A, नक्षत्रोपवासनिर्णयः; 66B, ०योगनिरूपणम्; 68B, इति श्रीमन्महीमण्डलाधीशसहजपालनन्दन, etc., etc., ०अङ्कुरानन्द नामकरणनिरूपः समाप्तः; 73A, ०मलमासस्वरूपनिरूपणम्; 86A, ०ग्रहण-कालनिर्णयः; 89B, ०उपाकर्म्मकालनिरूपणम्; 91A, ०उत्सर्जनकाल-निरूपणम्; 94A, प्रेतक्रियासु निषिद्धकालनिरूपणम्; 98A, ०श्राद्धकाल-निरूपणम्; 119A, आशौचनिरूपणम्; 120A, ०रजःस्वलासूतिकाशुद्धि निरूपकः पल्लवानन्दः सम्पूर्णः; 121B, श्राद्धकालनिरूपणम्; 123A, ०षोडश-

श्राद्धकालनिर्णयः; 124B, सपिण्डीकरणकालनिर्णयः; 125B, ०सपिण्डीकरण-कालनिरूपणम्; 128A, श्राद्धतिथिनिर्णयः; 131B, ०अपराह्णादिकालवि-नियोगनिरूपणम्; 134B, श्राद्धभेदनिरूपणम्; 135A, ०कालैक्ये तन्त्र-निरूपणम्; 136A, ०श्राद्धकालनिरूपणम्; 138A, वैश्वदेवकालनिरूपणम्; 138B, ०कृष्णपक्षश्राद्धकालनिर्णयः; 140B, ०प्रकीर्णश्राद्धकालनिरूपणं पुण्यानन्दः, सम्पूर्णः; 149A, ०भाद्रपदापरपक्षश्राद्धकालनिरूपणम्; 150B, ०अष्टकाकालनिर्णयः; 154A, ०अमावास्याश्राद्धकालनिर्णयः; 156B, ०अयन-श्राद्धकालनिरूपणम्; 157B, ०मघाश्राद्धकालनिरूपणम्; 160A, ०काम्य-श्राद्धकालनिरूपणम्; 162A, ०क्षयाकालनिरूपणम्; 163A, ०क्षयाहद्वैध-कालनिरूपणम्; 166A, ०क्षयाहाज्ञाने कालनिरूपणम्।

The authorities quoted :—

5B, श्रीमद्भागवतम्, रघुवंशे कालिदासः; 8B, ब्रह्मसिद्धान्तः; 9A, त्रिकाण्डमण्डनः; 10B, ऋष्यशृङ्गः; 14A, स्कान्दे मार्कण्डेयः; 14B, व्यासः; 17A, पद्मपुराणम्, लिङ्गपुराणम्; 18A, वाराहपुराणम्; 18B, ब्रह्मपुराणम्, विष्णुः; 20B, पद्मपुराणम्, नारदीयम्; 21A, मत्स्यपुराणम्; 21B, भविष्य-पुराणम्; 22B, विष्णुधर्म्मोत्तरः; 24A, भविष्योत्तरः; 26B, ब्रह्मवैवर्त्तम्, वह्निपुराणे; 27A, विष्णुरहस्ये; 30A, देवलः; 35B, लौगाक्षिः; 37B, कात्यायनः; 40A, परिशिष्टकृत्; 42A, देवीपुराणम्, आपस्तम्बः; 52B, वृद्धवशिष्ठः; 54B, व्यासः; 57A, जाबालिः; 69A, काठकगृह्ये; 69B, ज्योतिःसिद्धान्ते, वशिष्ठसिद्धान्ते; 74B, कौथुमिना, पैठीनसिः; 77B, वृद्धमनुः बृहस्पति-पैठीनसि-ज्योतिःपराशरैः; 78B, हारीतः, प्रजापतिना; 84A, षट्त्रिंशन्मतम्; 86A, शौनकः; 89A, प्रचेताः, कात्यायनः; 90A, याज्ञवल्क्यः; 92B, काश्यपः; 93B, गोभिलः; 94B, अत्रिः, मरीचिः; 97B, उशनस्; 101A, व्याघ्रपादः; 106A, आश्वलायनः; 117B, शङ्खः; 118A, सम्वर्त्तः; 133A, वृद्धशातातपः; 141A, नागरखण्डे; 141B, आदित्यपुराणे; 142A, कालनिर्णयकारैः; 142B, यमः; 147B, गार्ग्यः; 152B, बौधायनः; 155B, कूर्म्मपुराणम्; 156A, मार्कण्डेयपुराणम्; 164B, प्रभासखण्डे, बृहस्पतिः; 165B, जातूकर्ण्यः।

The author was evidently a Bengali by birth. As regards the date of the compilation a grant of Mānasāha, the father of Syāmasāha, has been found, which is dated 1547 A.D. (Vide N.-W.P. Gazetteer, Vol. XI, p. 528): and that is the period known for the activity of the Smārta Brāhmaṇas of Bengal.

2160.

1997. विवेकदीपकः । *Vivekadīpakaḥ.*

By Dāmodara, under the patronage of Saṃgrāma Sāha, King of Garhwal.

For the manuscript and the work see L. 3246. See also for the work I.O. Catal. No. 1716.

The work quotes from Madanapārijāta and Rūpa. Nārāyaṇa, both belonging to the fifteenth century. There were Sāhi kings in Nepal, and Gaḍwal. But there is no king named Saṃgrāma Sāhi among the Gorkhā Sāhi dynasty from the thirteenth century. The author must have written under the patronage of a Sāhi king of Gaḍwal. That he belonged to the Himalayan regions is certain, because he speaks of the customs of Hindusthan as those of Madhyadeśa (13B, 14A), a term never in use in this sense, in any other part of the country.

Colophons:—

44A. इति श्रीसंग्रामसाहीये विवेकदीपके श्रीदामोदरविरचिते तुलापुरुषनिर्णयः; 141B, ०तुलापुरुषमहादानप्रयोगपद्धतिः; 146B, ०हिरण्यगर्भमहादाननिर्णयः; .163B; ०ब्रह्माण्डमहादाननिर्णयः; 166A, ०ब्रह्माण्डमहादानपद्धतिः; 168B, ०कल्पपादपमहादाननिर्णयः; 175B, ०गोसहस्रमहादाननिर्णयः; 178A, ०गोसहस्रमहादानपद्धतिः; 182B, ०हिरण्यकामधेनुमहादानपद्धतिः; 184A, ०हिरण्याश्वमहादाननिर्णयः; 185B, ०हिरण्याश्व-

महादानपद्धतिः; 187A, ०हिरण्याश्वरथमहादाननिर्णयः; 189A, ०हिरण्याश्वरथमहादानपद्धतिः; 190A, ०हेमहस्तिरथमहादाननिर्णयः; 191B, ०हेमहस्तिरथमहादानपद्धतिः; 194B, ०पञ्चलाङ्गलमहादाननिर्णयः; 197B, ०पञ्चलाङ्गलमहादानपद्धतिः; 199B, ०धरामहादाननिर्णयः; 201A, ०धरामहादानपद्धतिः; 203B, ०विश्वचक्रमहादाननिर्णयः; 206B, ०विश्वचक्रमहादानपद्धतिः; 208A, ०कल्पलतामहादाननिर्णयः; 209B, ०कल्पलतामहादानपद्धतिः; 211A, ०सप्तसागरमहादाननिर्णयः; 212B, ०सप्तसागरमहादानपद्धतिः; 214B, ०रत्नधेनुमहादाननिर्णयः; 218A, ०महाभूतघटमहादाननिर्णयः।

Topics treated of :—

12B, शान्तिपाठे च प्रमाणम्; 30A, इति षोडशारचक्रनिर्णयप्रकारः; 32B, इति होमस्वरूपम्; 44A, अथ तुलापुरुषमहादानप्रयोगः; 51A, इति सपात्रक आभ्युदयिकश्राद्धम्; 54A, इत्याश्वलायनशाखीयमधुपर्कविधिः, अथ यजुर्वेदिनां माध्यन्दिनशाखानुसारेण मधुपर्कविधिर्लिख्यते; 55B, इति माध्यन्दिनीयमधुपर्कविधिः, अथ सामगानां मधुपर्कविधिः कौथुमशाखानुसारेण लिख्यते; 56B, इति सामगानां कौथुमशाखीयानां मधुपर्कविधिः; 58A, आथर्वणिकानां शौनकशाखीयानां मधुपर्कविधिः; 61B, अथ सामगानामग्निस्थापनम्; 64A, अथ महावेदिसमीपे भूमौ पूर्वलिखितमात्रानुदैर्घ्ये पूजितदेवेभ्यो बलिदानम्; 135B, इति कौथुमशाखीयपूर्णाहुतिप्रकारः, अथाथर्वविदां पूर्णाहुतिप्रकारः; 137A, इति शौनकशाखीयपूर्णाहोमप्रकार; 138A, इत्याश्वलायनशाखीयाभिषेकः, इति माध्यन्दिनाभिषेकः; 138B, इति कौथुमशाखीयाभिषेकः; इति शौनकशाखीयाभिषेकः, पौराणिकश्च; 139A, इति पौराणिकाभिषेकः; 149B, इत्यूनत्रिंशत्पञ्चमहायज्ञेषु भूतयज्ञमन्त्राः।

The authorities consulted :—

11A, दानसागरः, कल्पतरुः, हेमाद्रिः, मदनपारिजातः and रूपनारायणः; 12B, छन्दोगपरिशिष्टम्, शातातपः and विष्णुपुराणम्; 13A, वशिष्ठः; 13B, भविष्यपुराणम्।

2161.

10492. सारसंग्रहः । *Sārasaṃgrahaḥ.*

By Gorakṣa Śarmā, son of Ānanda Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 200. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 4,000. Character, modern Kashmīri. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्धर्म्मशास्त्रे सारसंग्रहः संपूर्णः समाप्तः । शिव भद्रं ।

Beginning :—

स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः, etc.

यस्य प्रसादामलदृष्टिपाताद्विशुद्धबोधा विबुधा वदन्ति ।

ब्रह्माण्डमध्यस्थ वदेत + + कुन्दपुंजकतिमानतोस्मि ॥ (?)

... ...

The author and his father :—

पण्डितानन्दपुत्रेण मया गोरक्षशर्म्मणा ।

बुधपादाब्जभृङ्गेण क्रियते सारसंग्रहः ॥

The topics treated of in the work (in two parts) are :—

धर्म्माचारप्रशंसादौ लक्षणेन सहोच्यते ।

ततः प्रभातकविधिः ततः शौचादिकाभिधा ॥

एवं माध्याह्निकं कर्म्म शयनान्तं निरूप्यते ।

तत्तत्प्रसङ्गतश्चान्यत् तत्र तत्र समीक्ष्यताम् ॥

किन्तु संक्षेपतः प्रोक्ते चेदत्र न्यूनता भवेत् ।

कर्म्मणः कस्यचित्तस्य पूर्णता(न्य)[तत] ईक्ष्यताम् ॥

इति पूर्व्वार्द्धमेतस्य परार्द्धानुक्रमस्त्वयम् ।

अभिवादनमुख्यादौ कार्य्याकार्य्यं निरूप्यते ॥

अथ स्ववर्णधर्म्मा वै स्त्रीधर्मस्तदनन्तरम् ।

पतिव्रताप्रशंसाथाप्यन्यारोपणमुच्यते ॥

अथ दानविधिं वक्ष्ये श्राद्धप्रकरणं तथा
अथ ग्रहणसंक्रान्तिनिर्णयस्तदनन्तरं ॥
श्राद्धोपयोगिद्रव्योक्तिर्निषिद्धं तत्र चोच्यते ।
वस्त्रयो द्रव्यशुद्धिः स्यादशौचं जननादिकम् ॥
प्रवर्त्तते ततः प्रेतदाहादिविधिरीष्यताम् ।
ततस्तत्पिण्डदानादि वृषोत्सर्गविधिस्तथा ॥
कपिलादान सङ्गतो (?) तथा कालविवेचनम् ।
व्रताङ्गस्य ततो मासकृत्यं किञ्चिन्निरूप्यते ॥
अथागस्त्यार्घकथनं तटाकादिफलं ततः ।
तदुत्सर्गविधिं वक्ष्ये तत आरामरोपणम् ॥
फलञ्च तस्योत्सर्गं च ततो मोक्षनिरूपणम् ।
ततः स्मृतिप्रयोक्तृणां गणनं चेति कीर्त्त्यते ॥

अथ सदाचारो निरूप्यते ।

The following extract from 90B is interesting, as it shews that Buddha still used to be worshipped along with Hindu gods :--

हरिनाथस्मृतिसारे—

ब्रह्मा(ण)[ङ्ग]लग्नं विप्रेभ्यो वैष्णवं च प्रतीयते ।
ब्रह्माङ्गलग्नमग्नौ च दहेत् सर्व्वं च तत्क्षणात् ॥
विप्रेभ्यस्त्वथ तत् देयं ब्रह्मणे यन्निवेदितम् ।
वैष्णवं सात्वतेभ्यश्च भस्माङ्गेभ्यश्च शाम्भवम् ॥
सौरं मगेभ्यः शाकेभ्यस्तायिने यन्निवेदितम् ।
स्त्रीभ्यश्च देयं मातृभ्यो यत्तु किञ्चिन्निवेदितम् ॥
भूतप्रेतपिशाचेभ्यो यत्तु दीनेषु निःक्षिपेत् ।

मगलक्षणं ब्रह्माण्डे ।

पञ्चमः सात्वतो नाम विष्णो नारायणान्यपि(?)
पूजयत्याज्ञया राज्ञो यदि स्यात् संयतेन्द्रियः इति
शाकद्वीपीयो ब्राह्मणः तायिने बुद्धाय—

The authorities quoted :—

2B, मनुः, जैमिनिः; 3A, नारदीये, याज्ञवल्क्यः; 4A, वामनपुराणे, काशीखण्डीये, विष्णुपुराणे; 4B, स्मृतिमञ्जूषा; 5A, दक्षः; 5B, स्मृतिसारे, देवलः; 6A, आश्वलायनः; 6B, शातातपः; 7A, मरीचिः, मदनपारिजाते; 8A, याज्ञवल्क्यः, आपस्तम्बः, भारद्वाजः, आचारप्रदीपे; 9A, पैठीनसिः; 9B, गोभिलः, शाङ्खायनः, शङ्खलिखितौ; 10A, संवर्त्तः, ब्रह्माण्डे; 10B, अङ्गिराः; 11A, मार्कण्डेयः, लघुहारीतः; 11B, पराशरः; 12A, गर्गः, महाभारते, विष्णुः; 12B, पाद्मे; 13B, भागुरिः; 14A, पारिजाते, बृहस्पतिः; 16A, मदनपारिजातः; 17B, धर्म्मप्रदीपः; 18A, स्कान्दपुराणम्; 18B, व्याघ्रः; 19A, वृद्धमनुः; 19B, वृहत्पराशरः; 20A, कौर्म्मः; 21A, व्यासः; 22B, छन्दोगपरिशिष्टम्, आचारचिन्तामणिः, कात्यायनः; 23A, भविष्ये, हलायुधः, ब्रह्मपुराणम्; 23B, मरीचिः, स्मृतिसंग्रहः, गयादर्शप्रकाशः; 24A, जावालिः; 26A, आचारादर्शः; 27A, प्रचेताः; 27B, धवलनिबन्धे; 28A, गौड़ः; 32A, विष्णुधर्म्मोत्तरः; 33B, ब्राह्मे; 35A, हारीतः, मिताक्षरा; 36A, अपरार्कः; 36B, लघुहारीतः; 41B, संवर्त्तः; 42A, नागदेवाचारः; 43A, गारुड़े; 44A, नारदः; 47A, नरसिंहपुराणम्; 49A, दिवोदासः; 49B, दिवोदासप्रकाशे, ब्रह्मपुराणम्, वायुपुराणम्; 50B, तत्त्वज्ञत्यार्णवे; 56B, भविष्यपुराणम्; 59B, देवीपुराणम्; 62B, हरिनाथीयस्मृतिसारे; 69B, ब्रह्माण्डपुराणम्; 74A, श्रीभागवतम्; 75B, पाद्मे कार्त्तिकमाहात्म्ये; 78B, स्मृतिचन्द्रोदये; 92B, वाराहे; 144A, मात्स्ये, अङ्गिराः।

So the latest authority quoted is Ācāracintāmaṇi, which belongs to the early part of the sixteenth century.

2162.

4762. **धर्म्मनिर्णयसारसंग्रहः।** *Dharma-nirṇaya-sāra-saṃgrahaḥ.*

Two leaves, marked 3 and 5, measuring $8\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches, with 9 lines on a page. Written in Newari on Nepalese paper.

Col. :—

3A, धर्म्मनिर्णयसारसंग्रहे द्वितीयः।

2163.

848. **स्मृतिसुधाकरः ।** *Smṛti-sudhākaraḥ.*

By Śaṅkara.

For the manuscript see L. 1699.

From verse 3 :—

हेयोपादेयशून्यं मुनिगणमनसामद्दयानन्दहेतुः
सेतुः संसारवारांनिधिसुखतरणे श्रीमदोदात्तसंज्ञं । (?)
प्रा[लेय]ज्योतिरन्तः परिणततिमिरव्यूहविच्छेददक्षं
किञ्चिद्वाचामधीशं स्फुरतु मम हृदि[त्वक्षरं]विश्वसाक्षि ॥ 4
विश्वव्यापितनुर्मनोभवजनुः संसिद्धसंजीवनि-
र्यानन्दामृतवल्लरी परिणति र्लावण्य[सीमा]परा ।
शम्भोर्मानसकञ्जरं जनविधौ निःसीमवैदग्ध्यभूः
किञ्चित्चञ्चलचञ्चरीकनयना जागर्त्ति नश्चेतसि ॥ 5
हस्तपङ्कजनिविष्टमोदक[व्याज सञ्चर]दशेषपुमर्थं ।
नौमि कञ्चिदवधूनितशुण्डादण्डकुंडलितमण्डितगण्डं ॥ 6
अथ चरमपरार्द्धे[ऽप्यन्तरे सूर्य्य]सूनो-
स्त्रिघनगत युगाब्दे ब्रह्मविंशाद्यवर्षे ।
प्रभव इति सुनाम्नि श्रीयुगे वैशाखाख्ये
प्रतिपदि मधुशुक्ले प्रादुरासीन्निबन्धः ॥ 7
वसुमुनिरसदन्तेष्वभ्रसूर्य्यैः १२०५३२६७ मनूनां
वसुमुनिरसवेदैः ४६७८ श्रीकलौ द्वापरांशे ।
गतकलिगजनागेष्वर्थनन्दक्षपेशैः १६५५८८४६७
[इह गतव]तिषन्दे कल्प संवत्सराणां ॥ 8 ॥
[रं]जयति क्षितिमण्डल मकवरन्दपतौ पतौ महीभ्राणां ।
धर्म्मः प्रादुरभूदयमतिचिरनष्टोतिकष्टेन ॥
स्तांवानथ वङ्गानङ्गकलिङ्गान्ध्रकौङ्कमाभीरान् ।
चैद्यान् विजित्य विधिवद्युतनोदवनौ जयस्तम्भं ॥

स्वानीकप्रपदोत्थज्वरभवजातागिवावनेः स्फोटान् ।
कुम्भलमेरि[प्रभृतीन् अगमगिरीन् यो]विदारयांचक्रे ॥
अलं चरिकरीति यो मल्ली मल्ली मल्लीतलं ।
परस्पराविरोधिनौ [यतः धनौशवा] सवौ ॥
यदरिर्नरिनर्त्ति गर्त्तवृत्ति र्मृगयन् वल्लदशादिशोन्तरेषु ।
घटयन्निति शौतमश्वकथा[इष्टपथ्या]मम मङ्गलाय भूयात् ॥
इति सुरत्राणपञ्चकम्
मल्लिगणकवरन्टपतेष्टोडरमल्ले चिरं जयति ।
येत्रादि[चान्द्र]संशयहृदयं धर्म्मो नरीनर्त्ति ॥
तुलापुरुषदानतः सपदि यः स्वकौर्त्तिं चितौ
विजित्य न्टपतीनतिप्रसरमानयत् सर्व्वतः ।
विलोक्य पुरुषोत्तमं प्रवलमादरात् श्रीपतेः
प्रमादिजनदुष्करे व्यधित पुष्करे स्थापनां ॥
न मीमांसा मंसा (?) समजनि न साङ्ख्ये विमुखता
न वेदान्ता दान्ता क्वचिदपि न भौति र्नयविदां ।
न वेदाः खिद्यन्ते स्मृतिरपि न वा विस्मृतिमगा-
न्नसिद्धान्ताः शान्ता विजयिनि चिरं टोडरन्टप ॥
इति राजत्रिकं
मैथिलीचरणरेणुरञ्जितो भैरवेश्वरशिवोपशिञ्जितः ।
वागवतीसरिदुरीकृतान्तरः कश्चिदस्ति विषयो मनूत्तरः ॥
यस्योत्तरे हिमाद्रिः कुशिकपुत्री यत्र पूर्व्वस्यां ।
त्रिदशनदी यदवाच्यां पश्चिमसीमापि गण्डकी यत्र ॥
क्व+स्वाव+ +वा+याखिल कलां यत्र+ + +श्रीरामः
न्टपति र्यत्र विदेहो यस्य सुता विश्रुता सीता ॥
यत्र व्यास तत+जनका+ + + +तत्त्वविज्जनका+मानस ।
यत्र धर्म्मानखिलानपि योगियाज्ञवल्क्योऽपि ॥
यत्र पराशरनाममुनि+ + +ह्मर्म्मसंहिताः सुहिताः
क्षेत्राणि यस्य सन्ति प्रथितान्यद्यापि धर्म्मशास्त्राणां ।

ऋष्यशृङ्गमहर्षि यत्र कुरङ्गीसुतोऽप्यासीत् ।
यस्य चरोरुपभागात् काममवातीतरङ्गामः ॥
यत्राद्यापि विवाहः प्राजापत्योऽस्ति वर्णानां ।
श्रुतिविद्यानिपुणानां आपद्यपि विस्मृतिर्नास्ति ॥
प्रतिसद्म पद्मनाभप्रणतिवशाद्यत्र चात्यन्तं ।
वर्णाश्रमधर्मस्य च स्थितिर्धौर्न्यायविद्यानां ॥
जयति यस्य मणेः प्रतिफक्किकं
दिनमणेरिव यस्य यशः शशी ।
गुणिगणास्पृहणीयगुणाध्वनिः
सुचिकरो विदित स्त्रिदशाध्वनि ॥
अभवदस्य सुतः स सुधाकरो
जयति यस्य वचःसु सुधाकरः ।
स्पृहयते हृदि यस्य सुधाकरः
स्खलति यस्य न जातु सुधाकरः ॥
अजनि तस्य सुतः स च शङ्करः
प्रतिभवं शरणीकृतशङ्करः ।
न च बिभेति विधेर्विधिकिङ्करः
स्पृशति नैनमपायमहङ्करः ॥
अधीत्य विधिवत् पितुर्मितवचः सुधाम्भोनिधे
र्भगीरथगुरोर्गुरोस्तदनु वासुदेवाभिधात् ।
करोति गुरुदक्षिणां निगमपक्षसंरक्षणीं
[निकामविधि] कर्मणामिह हि वार्षिकाणां विधिः ॥
वेदान् प्रणम्य चतुरश्चतुरोऽपि शैवा-
निन्दोर्नदीं मधुमतीं तु हिमाद्रिजातां ।
श्रीशङ्करेण शरणीकृतशङ्करेण
श्रीशङ्करेण निजकर्मवशंकरेण ॥
दैवज्ञानथ विदुषो धर्मपरान् भूपतीन् नत्वा
चैत्रादिमासकृत्येष्वनुदिनविहितेषु धर्मजातेषु ॥

आधुनिकैरपि पूर्व्वैः कल्पतरुप्रभृतिभिः सर्व्वैः ।
कृतिबन्धपद्मपूरैरन्धीकृतलोचने जगति ॥
अञ्जनमिव मुनिरञ्जनहेतोः सोमार्कसिद्धान्तात् ।
मुक्तादिचान्द्रनिर्णयहेतुः सोऽयं निबध्यते सेतुः ॥
इह स्मृतिसुधाकरे ऽखिलमवेक्ष्य दीक्षाभृतः
श्रुतिस्मृतिनिरीक्षणश्रममपास्य लास्यं मिथः ।
कुरुध्वमधुना ध्वनिं भ्रमणमीक्ष्य युष्मादृशां
कृपा यदि नृपामरे भवति शङ्करे किङ्करे ॥
मलिनधीरवधीरयतीति चेत् भवतु नाम विधीरितमन्यथा ।
प्रभुधियः सुधियो हृदि सन्निधीकुरुत रत्नमिदं विधियत्नतः ॥
स्फुरति सूक्तिसुधाकरनामनि स्मृतिनिबन्धवरेऽतुलधामनि ।
किमिह वत्सरकर्म्म[निबन्धकृतं]कृतधियां परतः कृतिबन्धतः ॥ ० ॥
अथानुक्रमणीं वक्ष्ये, etc.

The author was a Maithila. He received his education from his father Sudhākara, after whom the book is named. His father's father was Sucikara, a Paṇḍita who was proficient in all the subtle points of the Tattvacintāmaṇi, a book very popular with the Maithila Paṇḍitas in the fifteenth and sixteenth centuries. His father's Guru was Vāsudeva from whom also he learnt much, and the book is meant as Gurudakṣiṇā to Vāsudeva.

The date of the composition of the work is lost in a lacuna. But it was composed at the very end of Akbar's reign; for, at the commencement of the work there are five verses in praise of Akbar. It was written after Akbar's conquest of Bengal (1572 to 1592), Ābhīra country, that is, Khandeśa (about 1592), Konkana, Cedi, and Andhra, that is, Berar, Bidar and Ahmednagara (about 1595).

He also writes three verses in praise of Todaramalla,

who weighed himself in gold and consecrated the image of Puruṣottama at Puṣkara.

2164.

5543. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12¾ × 5½ inches. Folia, 212. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 9,500. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, good. Complete.

The present manuscript is a better one. It has many verses in the beginning and at the end, which are omitted in the previous number, and has, after the religious calendar with which, in that MS. (No. 848,) comes to an end, many chapters more, although not numbered.

After the śloka यदरि नरिमर्त्ति गर्त्तेवृत्तिः, etc., etc. :—

यः कापिलस्थिपुरमण्डलगीतकीर्त्ति
र्योऽनार्थ्यजोऽपि निगमाम्बरमव्यमूर्त्तिः ।
य[ः]प्रश्वदर्थिजननिर्म्मितचित्तपूर्त्तिः
कस्तस्य नः प्रतिमिमामुररीकरोति ॥
श्रुत्वाकवरसमुत्थं कंसरिपुः स चिधात्मानम् ।
ऐक्यादकवरमूर्त्त्या लज्जित एवायमवतीर्णः ॥
नागानां गरुड़ात् न्टणां फणिपतेस्त्रासः च्छितेर्मज्जनात्
प्रम्भोः कर्म्मविलोपतस्त्वधिपतेर्विष्णोः पदभ्रामणात् ।
आक्रम्यार्व्वुदमुत्च्छिपत्यकवरे चित्रं मदृत्स्वात्मज-
प्राप्ति (?) प्रीति समाश्लिष्टेन मनसा प्रीताशिरस्त्र्जृम्भते ॥
इत्यकवरसुरत्राणकीर्त्तिदप्रकम् ॥

After the verse मैथिलीचरणरेणुरञ्जितः, etc., etc. :—

तीरभुक्तिरिति यश्च विदेहः
प्रोच्यते जनकभूमि र्मिथिलाख्यः ।
यत्र शासनमहीन्द्रपतीनां
सततं धृतिरसौ धृपतीनाम् ॥

यस्योत्तरे हैमाद्रिः, etc., etc.

यत्र नदी त्रियुगाख्या यत्र भवादित्यसंज्ञकः सूर्य्यः ।
करकमलाञ्चितकमला कमलेव निम्नगा यत्र ॥
श्रुतदेवादधिगतवानखिलकलां यत्र लाङ्गली रामः ।
नृपतिर्यत्र विदेहो यस्य सुता विमला सीता ॥
गोतमोऽजनि च यत्र मुनीनामग्रणीर्गुणगणोत्तमगानां ।
यश्च तन्त्रमकरोत् किल सौत्रं तर्कतन्त्रमुदितं श्रुतितन्त्रम् ॥
जन्मतः प्रभृति यत्र समस्तब्राह्मणेषु निगमाभिनिवेशः ।
जन्मकर्म्मकुलगोत्रविवेकः स्वस्वधर्म्मपतनव्यतिरेकः ॥
यत्र व्यासतनूजो जनकादुपगत्य तत्त्वविज्ञानकात्
आचष्ट यत्र धर्म्मानखिलानथ योगियाज्ञवल्क्योऽपि ।
यत्र पराशरनामामुनिरकरोद्धर्म्मसंहिताः सुहिताः
क्षेत्राणि यस्य सन्ति प्रथितान्यद्यापि धर्म्मसस्यानाम् ॥
ऋष्यशृङ्गमहर्षि र्यत्र, etc., etc.
प्रतिसद्म पद्मनाभ, etc., etc.

इति मिथिलावर्णनद्वादशकम् ।

गुणिगणस्पृहनीय, etc.
अभवदस्य सुतः, etc.
कात्यायनो गोत्रमृषिः पुराणो-
ग्रामस्तथाख्यापि च कुञ्जपल्ली ।
कात्यायनो विष्णुरथाङ्गिराश्च
ख्यातास्तु यस्मिन् प्रवराः कुलेऽस्मिन् ॥
अजनि तस्य सुतः, etc., etc.
राशिर्वृषो हरमुखं किल यस्य जन्म
लग्नं हरस्य हृदयं किल यस्य सिंहः ।
ज्येष्ठेऽजनिः शशधरेण सहैव यस्य
किन्तस्य धर्म्मविषयेऽस्ति विचारणीयम् ॥

अधीत्य विधिवत् पितुर्मितवचः, etc., etc.

वेदान् प्रणम्य चतुरश्चतुरोऽपि भेदान्
शम्भोर्नदीं मधुमतीं तुहिनाद्रिजाताम् ।
श्रीशङ्करेण शरणीकृतशङ्करेण
व्याशङ्करेण निजकर्म्मवशङ्करेण ॥

दैवज्ञानथ विदुषो, etc., etc.

आधुनिकैरपि सर्व्वैः, etc., etc.

अञ्जनमिव मुनिरञ्जनहेतोः, etc., etc.

वीक्ष्य क्षौणीवलयजनुषः श्रौतधर्म्मप्रहीणान्
नम्रीभूय त्रिदशगुरुवत् प्रार्थयत्यर्थि + +
कर्णप्रान्तं श्रुतिरपि गता मामकी धर्म्मवृद्धो
र्भव्यास्तव्याकृतिभिरथवाऽन्वीक्ष्य विक्षोभणीया ॥

येऽस्मिन् लोके क्षितिपमणयः कीर्त्तिमन्तः प्रसिद्धाः
तद्वज्ज्योतिर्नयनपटवो ये च दैवज्ञविज्ञाः ।
ये सत्तीर्थभ्रमणव्रतयः तैः स्वमूर्द्धि प्रसन्नैः
एतत्कीर्त्ते स्त्रिपुरजयिनः पत्रमर्प्यंस्व मूर्द्धि ।
चातुर्वर्ण्यैरथ च विधिवच्चातुराश्रम्ययुक्तैः
स्वे स्वे धर्म्मे पथि विधिकृते जन्मतः सञ्चरद्भिः ।
साहङ्कारैः कृतिभिरचितैः सद्गुरुप्राप्तविद्यैः
वद्धश्रद्धैरभिमुखमिदं पत्रमर्प्यंस्व मूर्द्धि ॥

इह स्मृतिसुधाकरे, etc., etc.

मलिनधीरवधीरयतीति चेत्, etc., etc.

अहरहः तिथिपत्रमवेक्ष्य चेत्
अहरहः सुनिबन्धनिरीक्षणम् ।
जगति सम्भवति प्रतिपद्यते
क्व मधुमास इति स्थिरबुद्धिभिः ॥

स्मरतु वा मधुमासविनाकृतं
नृपसदःस्वपि वत्सरपत्रकम् ।

यदि पुनः शिरसापि विनाकृतं
वपुरिदं रमणीयमितीर्य्यते ॥
इति स्मृतिसुधाकरे पूर्व्वरङ्गप्रकाशः ।
अथानुक्रमणीं वक्ष्ये ग्रन्थस्यास्य सुनिर्म्मलां ।
किं कुत्रास्तीति विदुषां ययायासो निवार्य्यते ॥
मङ्गलानि प्रतिज्ञाथ ततोऽनुक्रमणी मता ।
ततश्चतुर्विधा सृष्टि र्नित्यसृष्ट्यादिभेदतः ॥
ततः स्थितौ विवेच्यायां प्रथमं वेदसंस्तुतिः ।
पुराणानां प्रशंसा च स्मृतीनां तदनन्तरम् ॥
शास्त्रप्रशंसा धर्म्माणां प्रशंसा तदनन्तरम् ।
अधर्म्मनिन्दनं तद्वत् ब्राह्मणानाञ्च संस्तुतिः ॥
राजप्रशंसा तद्धर्म्मप्रशंसा चानुषङ्गतः ।
वर्णाश्रमाणां मूलत्वात् गृहस्थानां ततः स्तुतिः ॥
विवाहोऽष्टविधस्तस्मात् संक्षेपेणोपवर्णितः ।
यद्वैपरीत्ये वर्णानां साङ्कर्य्यमुपजायते ॥
द्वीपानां वर्णनं जम्बुद्वीपवर्षोपवर्णनम् ।
ततः कुमारद्वीपस्य संस्थानं परिकीर्त्तितम् ॥
ततो यज्ञीयदेशस्य लक्षणं परिकीर्त्तितम् ।
आर्य्यावर्त्तस्ततः प्रोक्तो मध्यदेशस्ततःपरम् ॥
ततो ब्रह्मर्षिदेशश्च ब्रह्मावर्त्तस्ततःपरम् ।
ब्रह्मावर्त्तैकदेशस्य कुरुक्षेत्रस्य वर्णनम् ॥
सृष्ट्याद्यब्दगणः पश्चादार-शब्दार्थचिन्तनम् ।
मासेशानयनं तद्वद्वर्षाधिपविचिन्तनम् ॥
सावनानां दिनानाञ्च निर्णयस्तदनन्तरम् ।
चन्द्राहः निर्णयस्तस्मात्तिथिशब्दार्थनिर्णयः ॥
ततो नवविधा मासा ब्राह्मदैवादिभेदतः ।
भूलोकव्यवहारार्थं मासाः सौरादिभेदतः ॥

नाक्षत्रमासः प्रथमं ततस्तत्कृत्यनिर्णयः ।
नक्षत्रनामानि तथा ततो नक्षत्रदेवताः ॥
योगाः प्रसङ्गतः प्रोक्ताः सावनो मास ईरितः ।
मासाश्चान्द्रास्ततः प्रोक्ता स्तेषामौणाश्च विप्लवः ॥
कक्षा चैत्रादिमासानां देवताः परिकीर्त्तिताः ।
मलमासस्तथा प्रोक्तो रविसंक्रान्तिवर्ज्जितः ॥
ससंक्रान्त स्ततः षष्टिदिने मासोऽधिमासकः ।
निर्णयः सौरमासस्य तत्कृत्यस्य च निर्णयः ॥
मुख्यत्वं मासशब्दस्य चान्द्रे मासे समीरितम् ।
शुक्लः पक्षोऽथवा कृष्णः चैत्रादिरिति संशये ॥
श्रुतिस्मृतिपुराणाद्यैः शुक्लस्यादित्वमीरितम् ।
द्वैविध्यं चैव मासस्य तत्प्रसङ्गान्निराकृतम् ॥
प्राचां निबन्धकाराणां मूलाज्ञानं प्रकाशितम् ।
अथर्त्तवः षड् गदिता स्तेषामप्यधिपास्ततः ॥
सौम्यं याम्यञ्च गदितं साधिपं त्वयनद्वयम् ।
ततः संवत्सरः प्रोक्तो विष्णादीनि युगान्यपि ॥
वत्सरानयनञ्चैव प्रसङ्गात् समुदाहृतम् ।
वत्सरानयने तद्वत् वैषम्यं परिमार्ज्जितम् ॥
प्राचां निबन्धकाराणां दक्षिणोत्तरदेशयोः ।
लिखने तिथिपत्रस्य प्रकारोऽपि समीरितः ॥
ब्रह्ममासतिथीनाञ्च कल्पसंज्ञा प्रदर्शिता ।
तत एव च कृष्णादिश्चान्द्रो नास्तीति निश्चितम् ॥
तिथिनक्षत्रयोस्तद्वत् भमाणाद्दे निरूपिते ।
ततः संकल्पवाक्यन्तु सामान्येन निरूपितम् ॥
अथापूर्व्वव्रतारम्भसमयश्च निरूपितः ।
ततश्चाष्टविधो धर्म्मः स्वस्वनाम्ना समीरितः ।
स्नानमष्टविधं तद्वत् संक्षेपात् समुदीरितम् ॥
ब्रह्म-वैष्णव-शैवानां त्रिविधं तिलकं ततः ।
व्रतस्वरूपं तद्धर्म्माः सामान्येन निरूपिताः ॥

ततो व्रतानां द्वैविध्यं प्रवृत्त्यादिप्रभेदतः ।
अथ नक्षत्रपदार्थोऽपि दिनरात्रिप्रभेदतः ॥
नक्तव्रते च नियमाः भैक्ष्यायाचितयोर्विधिः ।
उपवासपदार्थस्तु सविधिः समुदीरितः ॥
पारणादिवसे चापि नियमः परिकीर्त्तितः ।
अथ जन्मदिने कृत्यं ततः संक्रान्तिनिर्णयः ॥
विशेषसंज्ञा नन्दाद्यास्तिथीनां समुदाहृताः ।
मन्वन्तरादितिथयो युगादितिथयस्तथा ॥
संक्रान्तयो युगान्ताश्च नामतः परिकीर्त्तिताः ।
प्रोक्ताश्च पर्व्वतिथयो विधिव्यासेधभेदतः ॥
अभ्यङ्गादौ निषिद्धानि नक्षत्राण्यपि कानिचित् । यत्र
वारा अपि निषिद्धा ये संसर्गादौ निरूपिता[ः] ॥
स्त्रीणां प्रातभिषास्नाननिषेधोऽपि निरूपितः ।
तिथिद्वैधे व्यवस्था च प्रोक्ता शास्त्रोक्तयुक्तितः ॥
हविष्याणि ततः प्रोक्तान्यथ श्राद्धतिथेः परम् ।
नक्षत्राणां ततः श्राद्धं वारश्राद्धमतःपरम् ॥
ततो द्वादशमासानां सूर्य्या द्वादश वर्णिताः ।
मांसाशने च नियमो गृहिणां गृहवासिनाम् ॥
सामान्यतो वत्सरस्य कृत्यञ्चापि निरूपितम् ॥
जपोपवासनक्तादिव्रतै र्बहुविधैरपि ।
आराध्यो भगवान् भीमः कालरुद्र इतिः श्रुतेः ॥
ततश्च पूर्व्वसर्गीयफाल्गुने यागयोगतः ।
अपरस्मिन् समुत्पत्तिः सर्गे चैत्रे कलाभृतः ॥
सरयूगङ्गयोः पूर्व्वं सङ्गमे मासि संश्रिते ।
चैत्रे शम्भुं समाराध्य विष्णुर्विष्णुत्वमाप्तवान् ॥
अयनर्त्तुमासभेदात् पक्षविभेदात् तिथेर्भेदात् । (?)
नक्षत्रयोगभेदाद्वा रविभेदान्मधोः कर्म्म ॥ (?)
उपवर्णितमथ चैषां केषाञ्चिद्योगभेदेन ।
कृष्णादि-चान्द्र-संशय-खेदोपशमय-वेदानाम् ॥

अष्टविधं तिथिपत्रं चैत्रे भेदास्त्रयस्त्रिंशत् ।
पञ्चशती कलिजानां नाशितमेवं निबन्धानाम् ॥
एकोऽङ्कः सितपक्षति दिवसे विषयेन्दु १५ सम्मितोऽनुमतौ ।
षोडश १६ कृष्णप्रतिपदि दर्शे त्रिंश ३० त्तिथेः पत्रे ॥ ४३ ॥
यदि भावि यूपतीनामकवरन्टपतौ क्षितौ क्षितीज्यानाम् ।
का चिन्तामृतधारा वारां निधयः प्रसर्पन्ति ॥
चैत्राद्यादभिदधतः चैत्राद्यान्तं तु वार्षिकं कार्य्यम् ।
प्राच्यो निबन्धभेदा + + भेदाः पुरन्ध्रीभिः ॥
अपरिज्ञाय तु चैत्रं यस्तु निबन्धं चरीकर्त्ति ।
जातमृतो मृतजातो वेति विरतिविमर्षे वरीवर्त्ति ॥
सर्गान्तं कृष्णपक्षे सर्गाद्यं मधुसितं योज्य ।
कुर्व्वन्निबन्धधन्धं ख्यातः कस्मान्न जन्मान्धः ॥
द्वैविध्यं मधुमासे जल्पन् प्रश्नान् समर्च्छति प्राज्ञः ।
पक्षैस्त्रिभिरपि कृष्णैः शुक्लैः केनेच्छसे चैत्रम् ॥
मधुवत् माधवस्यापि कार्य्यं मासस्य कीर्त्तितम् ।
यस्मिन् हत्वा मधुं विष्णुर्मासेऽभून्मधुसूदनः ॥
ततोऽपि ज्यैष्ठमासस्य कृत्यं यस्मिन् सुरारिहा ।
प्रस्खलद्बलिवद्धन्धुं देवीकायां त्रिविक्रमः ॥
ततश्चाषाढ़मासस्य कृत्यं सम्यगुदीरितम् ।
यस्मिन् पूर्व्वं बलेर्यज्ञे वामनोऽवततार ह ॥
अथ श्रावणमासस्य कृत्यं यस्मिन् हरिः श्रियम् ।
श्रियं दधार वामाङ्गे श्रीधरत्वमवाप्तवान् ॥
कृत्यं भाद्रपदे यस्मिन् वीरभद्रभयार्द्दितः ।
प्रोत्फुल्लकेशो मधुहा हृषीकेश इति स्मृतः ॥
कृत्यमाश्विनमासस्य नाभौ पद्मं यतोऽभवत् ।
तस्मिन् मासे ततो वि(ष्णो)[ष्णुः] पद्मनाभ इति स्मृतः ॥
कृत्यं कार्त्तिकमासस्य यस्मिन् वद्धो यशोदया ।
दाम्नोदरे मधुरिपु-र्नाम्ना दामोदरोऽभवत् ॥

कृत्यञ्च मार्गमासस्य सर्व्वशास्त्रनिषेधैर्विधेः ।
प्रोक्तं यस्मिन् पुरा विष्णुः केशवः केशिनाशनात् ॥
कृत्यञ्च पौषमासस्य यस्मिन् विश्वनिवासभूः ।
अप्स्वेव बीजसंसेकान्नारायण इति स्मृतः ॥
ततस्तु माघमासस्य कृत्यं यस्मिन् स माधवः ।
वेदनादवनैः पूर्व्वं गोविन्द इति विश्रुतः ॥
यस्मिन् कृष्णचतुर्द्दश्यां रात्रौ पादाम्बुसंप्लुतैः ।
पत्रै विल्वतरोर्व्याधः शम्भोर्गतिमवाप्तवान् ॥
हारं हारं सविधिविधिवन्नृत्यदुन्मत्तकेलि
प्रालेयाद्रिप्रसवशचिरस्थात्मलीलासमत्तम् ।
हालाहालग्रसनरसिकं सर्व्वसम्पत् प्रदायि
ज्वालालिङ्गं वपुरवतु वः शाम्भवं भव्यमूर्त्तिः ॥
मासे यस्मिन्नमावास्यां शङ्करो नीललोहितः ।
कालरुद्राग्निरूपेण संजहाराखिलं जगत् ॥
पूर्णे सांवत्सरे कृत्ये किञ्चित् प्रोक्तं प्रकीर्णकम् ।
प्राचां निबन्धकाराणां तथैवोपनिबन्धनात् ॥
ततश्चतुर्विधः प्रोक्तः प्रलयो जगदक्षयम् ।
जन्मवृद्धिक्षयैर्नित्यं भ्रमतीति श्रुतिः श्रुतेः ।
एतान्यत्र प्रकाश्यन्ते स्फीते स्मृतिसुधाकरे ।
ईश्वरार्पणहेतुत्वात् स्वाज्ञानविनिवृत्तये ॥
नह्यत्र पौनरुक्त्यं दूषणमतिभूषणं येन ।
कृष्टा विशिष्टरुष्या वर्णमही स्वर्णवत् फलति ॥
सर्व्वीभवन्तु सुधियः कुधियः प्रयान्तु
शम्भोर्महानयमिहाजनि सिंहनादः ।
धिक् दंष्ट्रिणां कलियुगेन युगन्धराणां
अज्ञानमत्यपचितं रचितं नराणाम् ॥
यत्रैव क्षितिपालकल्पतरवस्तत्पारिजाताश्रयाः
प्रोद्दृप्तश्रुतिपक्षरक्षणपराः सन्नैव रत्नाकराः ।

श्रीमत् शङ्करसत्कवेर्मधुमतीगर्भोद्भवस्याद्भुतः
तस्मिन् कीर्त्तिसुधाकरोऽयमुदीयादाचन्द्रतारं पुनः ॥

इत्यनुक्रमणिका ।

43B, आषाढ़ीमवधिं कृत्वेति वाक्यस्य कृष्णादिमासप्रवर्त्तक-कल्पितत्वं न जातूकर्णाद्यर्चितत्वाभावाद्भावे वा प्रामाण्यानुपपत्तेः। जातूकर्णस्य बुद्धावतारपुरोहितत्वेन बुद्धस्यैव धर्म्मनाशकत्वसम्भवादतएव चास्य वाक्यस्य सर्व्वधर्म्मनाशकत्वनिर्णयाच्च ॥

It ends thus:—

मत्संसर्गविलासलालसमति र्विद्यावदातान्तरः
को वा वीर मदन्यवर्त्मनि मनस्याधाय शम्भोः पदम् ।
तत्साधु स्थिरबुद्धिभिर्विधिवशात् प्राप्तस्थितिस्थायिभिः
व्यक्तानर्थपुमर्थसार्थरुचिभिः सेव्यः स एवेश्वरः ॥
स्वधर्म्म परिनिष्ठितः परगुणागुणौदास्यवान्
अतीव निरहङ्कृतिः कृतिभिरावसन् सन्ततम् ।
तृणीकृतजगत्त्रयः स्थिरमतिः प्रसन्नान्तरः
शिवोऽहमिति भावयन् जगति को न मुक्तेः पदम् ॥
गुणश्लाघापेतः सहजसरणौन्यस्तहृदयः
सतां सङ्गे रङ्गे नट इव नरीनर्त्ति किल चेत् ।
विचार्य्याचार्य्याणां वचनरचनाः स्वान्त-हितदाः
चिदानन्दाद्वैतं जगति विमृशन् को न विजयी ॥
आधिक्याचैतदपि सुखकृत् कार्त्तवीर्यस्य तद्वत्
पौलस्त्यस्य प्रथितयशसो नापि वाणस्य चाभूत् ।
नूनं कृत्स्नतदिह सहजं नास्ति ते क्वापि साम्यं
त्वामाराध्य त्रिनयनचयं प्रार्थनीयं न विद्मः ॥
सर्व्वतः पितरौ सेव्यौ शिवशक्तिस्वरूपिणौ ।
याभ्यां विनिर्म्मिते देहे किं किं लोके न सिध्यति ॥
देवतानां शिवौ सेव्यौ क्षेत्राणां कुरुजाङ्गलम् ।
नदी सरस्वती सेव्या सेव्यं सन्निहितं सरः ॥
तीर्थं पृथूदकं सेव्यं मन्त्रः शम्भोः षडक्षरः ।
संहिता मानवी सेव्या पुराणं कौर्म्ममुत्तमम् ॥

ज्योतिषे सूर्य्यसिद्धान्तः श्रुतीणां शतरुद्रीयं ।
संसेव्यः शैवगुह्यानां केदारस्तुहिनाचलः ॥
गुरूणां वचनं सेव्यं न लघूनां न कदाचन ।
सर्व्वथा सुहितं सेव्यं न प्रमादी भवेत् क्वचित् ॥
न च वयमधिकुर्म्मः कर्म्मणा प्राकृतेन ।
प्रणिहितगुणभावाद् विस्मृतस्वस्वरूपाः ।
तदपि सहजशुद्धस्वान्तजातान् नमामः
कथमपि भवितास्मिन् येन सार्थः प्रयत्नः ॥
न गुणाः क्वापि गण्यन्ते मत्स्वीकारो हि गौरवम् ।
पीतापि न निभा याति स्वर्णः कर्णावतंसताम् ॥
आचार्य्याणां मतमनुचितं सर्व्वतोऽन्वीक्ष्य भिन्नां
कारं कारं त्रिपुरविजयिप्रलापिना शङ्करेण ।
पौराणानां मतमृषिमतं मूलतः शोध्य बुद्ध्या
बन्धः सोऽसावकवरसुरत्नागाराख्ये निबन्धः ॥
भूषणाय विबुधमतीनां दूषणाय दितिजप्रकृतीनां ।
पोषणाय निगमप्रभृतीनां सेव्य एष विदुषां निबन्धः ॥
यत्रैव क्षितिपाल कल्पतरवस्तत् पारिजाताश्रयाः
प्रोन्मीलत् श्रुतिपक्षरक्षणपराः सन्त्येव रत्नाकराः ।
श्रीमत् शङ्कर सत्कवेर्मधुमतीगर्भोद्भवस्याद्भुत-
स्तस्मिन् कीर्त्तिसुधाकरोऽयमुदयादाचन्द्रतारं पुनः ॥

Colophon :—

इति श्रीमदुपाध्याय-श्रीशुचिकरात्मज-महोपाध्याय-श्रीसुधाकरात्मज-महोपाध्याय-श्रीशङ्करविरचितः स्मृतिसुधाकराख्यः संवत्सरकृत्यनिबन्धः सम्पूर्ण इति ।

Post Colophon Statement :—

करवसुरसदन्तैर्व्वस्वसूर्य्यैं १२७५३२६८२र्मनूनां
करवसुरसवेदैः ४६८२ श्रीकलौ लिख्यमाने ।

गतकलिगजनागेष्वर्थनन्दत्तपेषौ १८५५८८४६८२

रिह शतवति ब्दन्दे कल्पसंवत्सराणां ॥

यः सर्व्वर्त्तुप्रसवकुसुमामर्गलां स्वर्गियोग्यां

म्याम्मेन्द्रीमिव निजपुरीं श्रीकरीमुचकार ।

राज्ये तस्य क्षितिपतिमणेर्भूसुरत्राणकर्त्तुः

धर्म्मस्थित्यै जगति यशसे लेखि केनापि पुस्तम् ॥

शुभमस्तु ॥ श्रीरस्तु ॥ ॐ नमो महागणेशाय । ॐ नमः

शिवाभ्यां ।, etc., etc.

In a later hand :—

श्रीरविः पायादपायात् पुस्तकमेतत् भारद्वाजकाशीनाथस्य ।

2165.

11. **सुकृत्यप्रकाशः** । *Sukṛtyaprakāśaḥ.*

By Jvālānātha Miśra.

The MS. is noticed in L. 722.

The authorities quoted are :—

(1) मनुः, (2) याज्ञवल्क्यः, (3) उशनाः, (4) दक्षः, (5) नारदः, (6) नृसिंहपुराणम्, (7) पराशरः, (8) बौधायनः, (9) विष्णुपुराणम्, (10) मरीचिः, (11) अङ्गिराः, (12) बृहस्पतिः, (13) ब्रह्मपुराणम्, (14) कूर्म्मपुराणम्, (15) हेमाद्रिः, (16) ब्रह्माण्डे, (17) भृगुः, (18) यमः, (19) अत्रिः, (20) स्मृतिसंग्रहः, (21) शौनकः, (22) कामधेनुः, (23) व्यासः, (24) बृद्धवशिष्ठः, (25) अरुणस्मृतिः, (26) कार्ष्णाजिनिः, (27) श्राद्धविवेकः, (28) मार्कण्डेयपुराणम्, (29) कात्यायनः, (30) पैठीनसिः, (31) वाराहे, (32) आश्वलायनः, (33) शङ्खः, (34) मात्स्ये, (35) ब्रह्मवैवर्त्ते, (36) नारायणः, (37) जमदग्निः, (38) स्कान्दे, (39) संग्रहः, (40) हारीतः, (41) जावालिः, (42) शारस्करः, (43) देवलः, (44) स्मृत्यर्थसारः, (45) लौगाक्षी, (46) व्याघ्रः, (47) शातातपः, (48) शारदातिलकम्, (49) नागरखण्डे, (50) गोभिलः, (51) सुमन्तुः, (52) वाचस्पतिः, (53) मदनरत्ने, (54) पृथिवीचन्द्रः, (55) स्मृतिसागरे, (56) कालादर्शे, (57) वायवीयपुराणे, (58) भविष्यपुराणे, (60) मिताक्षरा, (61) व्यासः, (62) निर्णयामृते,

(63) श्राद्धचिन्तामणिः, (64) विष्णुः, (65) प्रजापतिः, (66) देवीपुराणे, (67) लघुहारीतः, (68) भुजबलभीमे, (69) काशीखण्डे, (70) षट्त्रिंशन्मते, (71) पैठीनसिः, (72) प्रभासखण्डे, (73) गोतमः, (74) स्मृतिरत्नावलिः, (75) स्मृतिदर्पणे, (76) संवर्त्तः, (77) छागलेयः, (78) भरद्वाजः, (79) वृहद्यमः, (80) दिवोदासः, (81) स्मृत्यन्तरे, (82) आदित्यपुराणे, (83) लिङ्गपुराणे, (84) मत्स्यपुराणे, (85) पद्मपुराणे, (86) महाभारते ।

2166.

5778. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 54. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, old.

The work begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्देऽहं पदपङ्कजं रसभरं नित्यं विभुं श्रीप्रदं
विघ्नध्वंसपटीयसस्तव [वि] भो देवाग्रपूज्याग्रहम् ।
जुष्टं विद्वदुपासकैः प्रतिदिनं मुक्तिक्रमान्वेषिभिः
वंदे × × × × × ।
... ... ।
... ... ।
... ... चिदेकं गुरुं ॥ २ ॥
तुष्टश्चेत् सकलमनोभिलषितं पूर्णं फलं दास्यति । १ ।
दृष्ट्वा मानवयाज्ञवल्क्यसंहितामन्यामनेकां स्मृतिम् ॥
शाखासूत्रमतं निबन्धसकलं ज्ञात्वा सुबुद्ध्या मया ।
तेषां सारतरं विमृश्य सततं लेलिख्यते चाधुना
श्राद्धानामितिकर्म्ममूलवचनं सर्व्वं विमृश्यार्थतः ॥ ३ ॥
आचारादिसमस्तमूलवचनं कुर्व्वे सुहृत्याभिधं
वैगर्त्तश्रमुलोद्भवासवसनः वालिद्विजाग्रो महान् ।
काश्यां जह्नुसुतातटेऽन्तर(ते)[त]रे श्रीसंकटामन्दिरे
ज्वालानाथबुधः स्थितो बहुसमा मिश्रः सुसारस्वतः ॥ ४ ॥

आचारः । आचारो नाम निषिद्धातिरिक्त-शास्त्रविहित-स्वधर्म्माचरणम् ।

10B, इति श्रीज्वालानाथमिश्रकृत-सुकृत्यप्रकाशे धर्म्मशास्त्रे आचारप्रकरणं समाप्तम् ।

श्रीगणेशाय ।

नत्वा गणेशं श्रीशाम्बमूर्त्तिं
देवीं च बालां राज्ञीभवानीं (?)
कुर्व्वे समूलं सारं विशुद्धे
मूलानि दृष्ट्वानेकानुबंधात् ॥ (?)

24B, इति ज्वालानाथमिश्रकृते धर्म्मशास्त्रे सुकृत्यप्रकाशे अशौच-प्रकरणम् ॥ २ ॥

अथ श्राद्धप्रकरणम् ।

51A, इति ज्वालानाथमिश्रकृतधर्म्मशास्त्रे सुकृत्यप्रकाशे श्राद्धप्रकरणम् ।

Last Colophon :—

इति श्रीज्वालानाथमिश्रकृतधर्म्मशास्त्रे सुकृत्यप्रकाशे असत्प्रति-ग्रहत्यागप्रकरणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकं लिपीकृतम् ।

It quotes as late an authority as Nirṇayāmṛta (written a little before Akbar's time); whereas it does not quote Nārāyaṇa Bhaṭṭa or others of Benares, who flourished at the time of Akbar.

2167.

879. **आचारचन्द्रोदयः** *or* **माधवप्रकाशः ।**

Ācāracandrodayaḥ or Mādhavaprakāśaḥ.

By Maheśakavi, the son of Durga Śarmā.

For the manuscript see L. 1779.

The book was written at Lāhapura or Lahore on the Irāvatī. From the description given of the place as the first city in the west, it appears to be no other than Lahore. But it is described also as situated on the watershed of the Irāvatī or Rāvī. Lahore is, however, on the Vipāśā or Beas.

The author received his education in Mithilā. His

patron was Mādhava whose father was Kālu whose father was Nānu. The family belongs to the Utpala clan of Rājputs.

The author belonged to the White Yajurveda.

The authorities quoted : —

(1) Vārtikakāra, (2) Cintāmaṇi, (3) Laugakṣi, (4) Mantrāyurveda, (5) Ratnakoṣa, (6) Karmapradīpa, (7) Madanapārijāta, (8) Maṇḍan, (9) Ācārapradīpa, (10) Ācāracintāmaṇi, (11) Ācārasagara, (12) Mihira, (13) Bhakticandrodaya, (14) Nigamapariśiṣṭa, (15) Devadasa, (16) Bhāguri, (17) Pariśiṣṭa, (18) Dharmapradipa, (19) Pārijāta, (20) Govindarṇava, (21) Kṛtyarnava, (22) Smṛtisamuccaya, (23) Smṛtisāra, (24) Halayudha, (25) Aparārka, (26) Vyāghrapāda, (27) Āhnikapradipa, (28) Gayādasaprakāśa, (29) Ṣaḍviṅśatimata, (30) Suddhinirṇaya, (31) Dhavalabandha, (32) Kalpataru, (33) Āhnikacandrodaya, (34) Ācāratilaka, (35) Mitakṣara, (36) Smṛtiratnavali, (37) Rāmārcanacandrika, (38) Āhnikasmṛtisara, (39) Śrīdharasvāmı, (40) Madana, (41) Nāgadevacara, (42) Dīpika, (43) Narasiṁhaparicaryā, (44) Jaṭamalla, (45) Śrīdharācārapaddhati, (46) Smṛtimañjarı, (47) Devodāsaprakaśa, (48) Satyavrata, (49) Parāśaramādhava, (50) Smṛtyarthasāra, (51) Gopālārcanacandrikā, (52) Samayapradīpa, (53) Harināthīya Smṛtisāra, (54) Hemadri, (55) Viṣṇudharmottara, (56) Halāyudhanibandha, (57) Nāradapañcaratra, (58) Kṛṣṇadīpikā, (59) Viṣṇurahasya, (60) Smṛtisāra, (61) Chāndogapariśiṣṭa, (62) Jaṭāmallaprakaśa, (63) Caturviṅśatimata, (64) Ācārādarśa, (65) Vācaspati, (66) Harihara, (67) Śrīdatta, (68) Vachaspati and Śrīdattapradīpa, (69) Śraddhapallava, (70) Dharmapradipa, and (71) Govindaraja.

Vācaspati and Govindārṇava belong to the fifteenth century.

2168.

6105. सदानन्दविनोदः *or* सदानन्दकीर्त्तिचन्द्रोदयः ।

Sadānandavinodaḥ or *Sadānandakīrticandrodayaḥ.*

By Gaurīpati Bhaṭṭa, son of Dāmodara Bhaṭṭa, under orders of Sadānanda.

Three batches of leaves.

I.

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 122, of which the leaves 30th to 45th, 50th, 78th, 108th are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीमद्भास्करधूर्ज्जटी च गणपं चौराब्धिजावल्लभं

प्रालेयाचलकन्यकामभिनवश्मेराभिरामाननाम् ।

वन्दे शङ्करपूज्यपादचरणौ दामोदरं जन्मदम्

शाक्तौदिगभवविश्ववन्दितपदं गोपालसिद्धान्तकम् ॥

A work of the school of Mithilā. The first part concerns itself with impurities resulting from death or birth and also with the funeral rites. The object of the first part :—

कोऽड़ (?) ऽस्मिन् जननाद्यघंगतजनस्यान्त्येष्टिक्लृप्त्यै नरं

मृत्यानां च विशोधनं गतिविधिं तीर्थेषु साधारणम् ।

ब्रूते मैथिलसम्मतं वुधजनो गौरीपतिः शङ्करः

श्रीमद्वीरकुलस्य भूषणमणेः कीर्त्तेर्हिमांशूदये ॥ २ ॥

तत्र प्रयत्नापनेय-यत्किञ्चिद्वैधकर्म्मप्रतिबन्धकदुरदृष्टविशेषो-ऽशौचम् ।

वैधकर्म्मप्रतिबन्धकतावच्छेदकजातिविशेषवत्त्वदिति गुरवः ।

Topics and Colophons :—

3B, अथाशौचसङ्करः; 4B, अथ देशान्तरमृतस्याशौचम्; 5A, अथ बालाद्यशौचम्; 6B, अथ गर्भस्रावाशौचम्; 7A, अथ मृत्युविशेषाशौचम्; 11B, अथ रोदनाशौचम्; 18B, इति श्रीमहामहोपाध्याय-भवानीभावनासक्त-शङ्करदामोदरभट्टपुत्रगौरीपतिभट्टविरचिते सदानन्दकीर्त्तिचन्द्रोदये अधिकारि-निर्णायक (यक) प्रकाशः समाप्तः; 20A, अथ भूमिशुद्धिः, अथ उदक-शुद्धिः; 21A, अथ पक्वान्नशुद्धिः; 22A, अथ स्वभावशुचयः; 24B, अथ स्नानादिशुद्धिः; 27A, इति श्रीमहामहोपाध्याय-शङ्करदामोदरभट्टपुत्र-गौरीपतिभट्टविरचिते सदानन्दकीर्त्तिचन्द्रोदये द्रव्यशुद्धिनिर्णयः समाप्तः—अथ सामान्य-तीर्थयात्रा प्रस्तूयते; 29B, इति श्रीमहामहोपाध्याय-शङ्कर, etc., etc., ०धीरवंशावतंस-श्रीसदानन्दविनोदे सामान्यतीर्थयात्रापरिच्छेदः; 53A, अथ सन्ध्याप्रयोगः; 55B, अथ ब्रह्मयज्ञः; 110B, अथ रात्रिकृत्यम्।

II.

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 6 to 39. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old.

This is apparently on the daily observances.

Topics :—

6A, इति श्रीमहामहोपाध्याय-शङ्करदामोदरभट्टपुत्र-गौरीपतिभट्ट विरचिते धीरवंशावतंस-श्रीसदानन्दविनोदे मूत्रपुरीषोत्सर्गविधिपरिच्छेदः समाप्तः —अथ शौचम्; 8B, ०शौचनिर्णयपरिच्छेदः—अथाचमनविधिः; 22B, इति महामहोपाध्याय-भवानीभावनासक्त-शङ्करदामोदरभट्टपुत्र-गौरीपतिभट्टविरचित धीरवंशावतंस-श्रीसदानन्दविनोदे प्रातःस्नानादिनिर्णयपरिच्छेदः समाप्तः; 36B, अथ क्रियास्नानप्रयोगः।

III.

Substance and the measure are the same as above. Folia, 60. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. The 43rd, 44th, 57th and 58th leaves are missing. Appearance, discoloured.

This part deals with Śrāddha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रालेयाचलकन्यकापतिमहं चूडामणाङ्कप्रदं
लक्ष्मीकान्तमनन्तभक्तसुखदं सूर्य्यं च शौर्य्यप्रदम् ।
दुर्गां दुर्गतितारिणीं गणपतिं विद्याप्रदं शङ्करं
कल्याणावलीदक्ष कीर्त्तिललितं दामोदरं भावये ॥
सदानन्दकीर्त्तेः सुचन्द्रोदयेऽस्मिन्
विधत्ते यजुर्वेदिनां श्राद्धकृत्यं ।
बुधो भट्टगौरीपतिः संविचार्य्य
निबन्धांश्च कातीयकल्पं सभाष्यम् ॥

तत् पितृनुद्दिश्य द्रव्यत्यागो ब्राह्मणस्वीकारपर्य्यन्तं(ः) श्राद्धम् ।

Topics :—

4B, अथ श्राद्धदेशाः ; 5A, अथ निन्दितदेशाः ; 6A, अथ नित्यानित्यसाधारणश्राद्धकालाः ; 6B, अथ नित्यश्राद्धकालाः ; 10B, अथ काम्यश्राद्धकालाः ; 12A, अथ श्राद्धे प्रशस्तब्राह्मणाः ; 17A, अथ श्राद्धे प्रशस्तकुशाः ; 17B, अथ निषिद्धानि ; 19B, इति परिभाषा ; 23A, अथ ब्राह्मणसंख्या ; 33A, अथैकोद्दिष्टम् ; 34A, अथ सपिण्डीकरणम् ; 35A, अथैकोद्दिष्टे विशेषाः ; 47B, अथ द्विपितृकश्राद्धम् ; 48A, अथ पुत्रिकापुत्रश्राद्धम् ; 54B, अथ पतितानामन्त्येष्टिनिर्णयः ; 56B, अथ प्रायश्चित्तानर्हस्योदकदानविधिः ; 59B, अथ तस्यैव कृतप्रायश्चित्तस्य संग्रहप्रयोगः ।

The authorities quoted in the first group of leaves :—

1A, इति गुरवः, मैथिलाः, गौड़ाः ; 2B, पैठीनसिः, जावालिः ; 3A, शङ्खलिखितौ, भत्तयज्ञादयः, मरीचिः ; 3B, वर्द्धमानः, देवलः ; 4A, विष्णुः, मनुः ; 4B, गौतमः, देवलः ; 5B, पारस्करः, अङ्गिराः, ब्राह्मे ; 7A, मरीचिः ; 7B, यमः ; 8A, पराशरः, बृहस्पतिः, दक्षः ; 8B, गुरुः, गोतमः ; 9A, बौधायनः ; 9B, प्रचेताः ; 10A, मिताक्षरायां प्रजापतिः ; 12B, छन्दोगपरिशिष्टे कात्यायनः ; 14B, कल्पतरुः ; 16A, हलधरः ; 16B, श्रीदत्तः, हरिनाथः, रत्नाकरः, शुद्धिविवेकः, मार्कण्डेयपुराणम् ; 17A, याज्ञवल्क्यः ; 17B, नारदः ; 18A, वशिष्ठः ;

20B, आपस्तम्बः; 21B, शातातप ; 22B, व्यासः; 25A, देवलः; 26B, भविष्यपुराणम्; 28B, देवीपुराणम्: 29B, कल्पतरुः; 46B, श्रीदत्तः; 49A, कालिकापुराणम्: 49B, लक्ष्मीधरः: 50A, वृद्धहारीतः; 51B, स्मृतिमञ्जरीकारः; 52A, अगस्तिसंहितायाम्: 56A, जैमिनिः: 57B, चन्द्रिकाधृतसत्यव्रतीयात्; 58A, पुलस्त्यः; 58B, गौड़दाक्षिणात्यधृतहारीतः; 59A, इति रत्नावलीकारः, शुनःपुच्छ: 66A, नारसिंहे: 68B, आचारचिन्तामणौ: 70B, विष्णुधर्म्मे: 71A, मात्स्ये, चण्डेश्वरः: 72A, आग्नेये: 76A, विष्णुधर्म्मोत्तरे: 76B, कृत्यरत्नाकरेप्येवम्; 77B, वराहपुराणम; 80A, वैशम्पायनः; 87B, हेमाद्रौ छागलेयः: 88A, मदनरत्ने पराशरः: 88B, वर्द्धमानः; 91B, नन्दिपुराणे: 95A, स्मृतिरत्नावल्यां भरद्वाजः: 96A, माधवाचार्यस्मृतिचन्द्रिकाधृतव्यासवचने: 97B, वृद्धमनुः: 99A, काशीखण्डे: 100B, सच्चरित्रमीमांसाकारः; 102B, आदित्यपुराणम्, भारते: 103A, हलायुधः, उशनाः; 105A, भगवद्गीता: 107B, आचारतत्त्वकारादयः: 111A, नन्दि-पुराणम्; 117B, साम्बपुराणे: 119B, रत्नावल्यां स्कान्द।

The authorities in the second batch of leaves (6–39):—

6A, विष्णुपुराणम्, देवल, मनुं, दक्ष, शङ्ख, वाचस्पति, श्रीदत्तादयः; 7A, अनिरुद्धभट्टाः, आपस्तम्बीयात्, आश्वलायनः; 7B, योगीश्वरः, हारीतः: आदित्यपुराणम्; 8B, ब्रह्मचारिकाण्डे देवलः, लक्ष्मीधरः, आपस्तम्बः; 9A, पारस्करः, स्मृतिसंग्रहः, याज्ञवल्क्यः, नारसिंहः; 9B, मैथिलास्तु; 10B, परिशिष्टप्रकाशे उशनाः: 13A, बौधायनः, शातातपः, विष्णुः, मनुः; 13B, पैठीनसिः, वशिष्ठः, आपस्तम्बः, मार्कण्डेयपुराणम्; 14A, सर्व्वज्ञनारायणः; 14B, आचारसारे व्याघ्रपादः: 15A, शुनःपुच्छः, अङ्गिराः, हलायुधः, श्रीदत्तादयः, काशीखण्डे: 15B, छन्दोगपरिशिष्टम्, पारस्करगृह्ये: 16B, स्मृतिमञ्जरी, ब्राह्मे, नारसिंहे, शातातपीयः; 19A, आलोककृत्; 20A, वराहपुराणम्; 20B, छागलेयः; 21A, ऋष्यशृङ्गः; 22B, लक्ष्मीधरः, काश्यपीयः; 24A, कल्पतरुः, ब्रह्माण्डीये; 24B, प्रयोगपारिजाते स्मृत्यन्तरम्, रत्नाकरधृतदेवलोक्तिः; 25A, योगीश्वरः, हेमाद्रिधृतवचनात्; 25B, विष्णुः; 26A, योगि-याज्ञवल्क्यः; 27A, छन्दोगपरिशिष्टम्; 27B, अस्मद्गुरवः, पितृचरणाः; 28A, आचार-

दीपिकायां स्मृत्यन्तरम्, मदनरत्ने भृगुः; 30A, विद्यानिवासादयः; 30B, मिश्राः, दाक्षिणात्याः; 32A, स्मृत्यष्टकः; 32B, श्रीदत्तः; 33A, ब्रह्मदत्ताचार्य्याः, हरिहरः; 34A, वाचस्पतिमिश्रादयो मैथिलाः, पाद्मे; 38A, कृत्यरत्नाकरः, हरिवंशः, विष्णुधर्म्मोत्तरः, गारुड़ः; 38B, स्मृतिचन्द्रिका, वामनः।

The authorities in third group of leaves:—

1A, कल्पतरुः, श्रीदत्तोपाध्यायः, वाचस्पतिमिश्रः, शूलहस्तः; 2A, विश्वामित्रः, पितृभक्तिटिप्पनीकारः, भविष्ये; 4A, शङ्खधरः, वाचस्पतिः, पारस्करः; 4B, विष्णुः, देवलः, वृहस्पतिः, मनुः; 5A, यमः, वायवीये; 7A, विष्णुधर्म्मोत्तरे, वशिष्ठः, मैथिलाः; 7B, देवीपुराणम्, महाभारते, शङ्खः, वशिष्ठः; 8A, शातातपः, ब्रह्मपुराणम्; 8B, भोजराजः; 10A, गौड़ाश्च; 14A, महाभारते, वायुपुराणे; 14B, गोविन्दराजः; 15A, हारीतः; 16A, वराहपुराणे; 21A, पैठीनसिः; 24A, लघुहारीतः; 24B, हलायुधः, त्रिस्थलीसेतुकृत्; 26A, श्रीदत्तादयः; 28A, छन्दोगपरिशिष्टकारः; 28B, कर्क्कः, स्मृतिरत्नाकरः, श्राद्धदीपिका; 29B, कात्यायनग्रन्थम्; 30B, भानूपाध्यायाः; 31A, वायुपुराणम्; 31B, बौधायन: 32A, छन्दोगपरिशिष्टः; 33B, श्रीदत्तः, आश्वलायनपरिशिष्टम्; 34A, काठकीश्रुतिः; 35B, विष्णुसूत्रम्; 36A, पैठीनसिः; 36B, लघुहारीतः; 37B, मत्स्यपुराणे; 38A, जावालः; 39A, कालादर्शे; 39B, प्रभासखण्डम्; 41A, कात्यायनसूत्रम्; 45B, विष्णुपुराणम्; 47A, यज्ञपार्श्वः; 49A, लक्ष्मीधरः; 49B, बौधायनीयात्; 50A, लिङ्गपुराणात्; 51A, मदनपारिजाते; 51B, हेमाद्रिः; 55A, स्मृत्यर्थसारः।

So the latest authorities it quotes are those of the latter part of the sixteenth century, namely, Tristhalīsetu and Vidyānivāsa.

2169.

5512. **परमानन्दमन्दारः।** *Paramānandamandāraḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 108. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

This compilation was made by Viśvanātha under the patronage of Paramānanda Rajā of Sāhāraṇa.

Beginning: --

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रियं दिशतु विघ्नराडखिलसिद्धिदो देहिनो

+ + + + +

ग्रहाश्च तपनादयो भृगुमुखा मुनीनां गणाः

धरास्थित इरातलातलनिवासिनो भोगिनः ॥ (?)

आनन्दाय सदास्त्विह सुतो नन्दयशोदयोः ।

यल्लीलामृतलम्भो वा न च वष्टि विमुक्तये (वियुक्तये) (?) । २ ।

श्रीमद्भारतवर्षमूर्द्धसु महाँ साहारणो पत्तने

कौशल्यस्य मुनेस्सगोत्र-सहगिल्लाख्यो महीपो ह्यभूत् ।

तद्वंशे सहराजनाम नृपतिश्चासीज्जगद्विश्रुतः

शौर्य्यौदार्य्यशरण्यनैगमकथाचारादिसत्संश्रयः ॥

रामू तस्य सुतोऽप्यभूदखि[ल]गीर्ज्ञाता वने सर्व्वशः

पाता विप्रसभाजको हरिपदे संश्लिष्टचेताः सदा ।

तत्पुत्रो वनवीरनाम नृपतिर्यस्मिन् महादातरि

+ + + + +

वनवीरसुतोऽप्यासीत् सीहमल्लः प्रतापवान्

यस्मिन् वैरिकुलान्यासन् तीपुञ्जीह हरौ यथा ॥

पुण्यानां निवहैस्तु सीहमलजेर्जातोऽन्नृपाणां वरो

धर्म्मिष्ठः स्तव मावनो (पावनो?) मन्ययशा + + ।

... ...

दत्तं तेन कदा कदा कति कति स्वर्णं महीधेनुकं

रत्नान्यायतनानि शुद्धमनसा रोगण्यते (?) केचन ।

यत्पुण्यादतुलप्रतापविदितः श्रीरूपचन्द्रो नृपो

ह्यासीत् सन्ततदानवारितरणौ संभुक्तशोकार्णवः (स मार्णवः)

रूपचन्द्रस्य सुतं परमानन्दभूभुजा[त्]

अनुमीयेत संशुद्धं कामाभिरञ्जनोद्भवम् ॥

श्रीकाशीश्वरविश्वनाथचरणाध्यानानुरागात्सदा
लक्ष्मीऽन्यच्च सुदुर्लभा + + यशो विश्वाधिकारञ्जता ।
+ + सुत पौत्रगा स्थिरतरा श्रीकीर्त्तियुक्ता मही

+ + + +

परमानन्दसत्कीर्त्या वदान्यीकृतभूतले
+ + + मीशयोर्गाचकण्ठयोः ॥
दानेनार्कजमुत्तमेन वपुषा पुष्पेसु[षु] सुर्येस्त्विकैः
गात्रैः कर्म्मभिरर्ज्जुनो जितवता भक्त्या हिरण्यात्मजम् ।
आचारैर्निगमप्रयुक्तविधिभिः सूर्य्येन्दुवंश्या नृपान्
भूष्यं भूवलयं कुलञ्च परमानन्देन भूमीभुजा ॥
आशाशः शरदिन्दुतुल्ययशसा क + + + +
लक्ष्मीदास बुधोत्तमाङ्कसुमणेः पुत्र (त्र) स्तया (तच्च) शिष्यकः ।

+ + + + +

शब्दार्थनिर्णयिनो विशुद्धसद्धसः श्रीविश्वनाथाग्रणीः ॥

तत्र श्रुतिस्मृत्युक्तधर्म्माचरणेन सर्व्वेषां देहिनामन्तःशुद्धिद्वारा चतुर्वर्गो भवति । तत्र श्रुतय ऋग्यजुःसामाथर्व्वाख्याः स्मृतयो याज्ञवल्क्यादयोक्ताः ।, etc., etc.

End :—

परमानन्दमन्दारे कृतिषट्पदमोददे ।
सूतकेऽत्राद्यकैर्न्नेतः कुर्य्यात्तत्र कथागमन् ॥ (?) ।
... ...
... ...

Last Colophon :—

अनेक-विरुदावली-विराजित-परम-पुण्यतम-शौर्य्योदार्य्यादिगुणैकाधिकरणाक सततातिकृष्टदामस्तोमाधरीकृतकर्णादि + + + विद्वद्गण-प्रचण्डभुज-दण्डप्रभूतप्रतापानलोद्भूतशिखानिर्धूतविपक्षपक्षशश्वत्प्रसन्नवदनावलोकितस्वजनानु-जीवि + + स्वर्थीकृत स्वनामप्रसिद्ध + + श्रीपरमानन्दविरचिते परमानन्दमन्दारे सूतकादिशुद्धिबोध + + +

The authorities quoted and consulted :—

3B, स्कान्दपुराणम्, विष्णुपुराणम्, ब्रह्मपुराणम्; 4B, मनुः; 7A, याज्ञवल्क्यः; 7B, शातातपः; 8B, पद्मपुराणम्; 24A, स्मृतिसारः, पैठीनसिः; 37A, कूर्मपुराणम्; 38B, वाराहपुराणम्; 47A, देवीपुराणम्; 53B, वायुपुराणम्; 55B, कात्यायनः; 65A, भविष्योत्तरे; 78B, भृगुः; 81B, स्मृतिसंग्रहः; 86B, बृहस्पतिः; 99A, वृद्धयाज्ञवल्क्यः, पराशरः ।

26B, अनेक विरुदावलीविराजितपरपुण्यतमप्रसिद्धवंशोद्भव-सच्चिरत्न-श्रीभट्टया-परमानन्दविरचिते परमानन्दमन्दारे नित्याचारानुष्ठानबोधकः स प्रथमःस्तवकः; 72A, श्रीभट्टया परमानन्दविरचिते परमानन्दमन्दारे नैमित्तिकाचारानुष्ठानबोधको द्वितीयस्तवकः; 81B, इति नानाविधविरुदावलीविराजित-सकलशौर्यौदार्याद्यनेकगुणाधिकरणपरमप्रसिद्धवंशोद्भव-श्रीभट्टया--परमानन्द--वर्म्मकारिते परमानन्दमन्दारे मापिण्डनामकस्तवकः; 87A, इति श्रीनानाविधविरुदावली, etc., etc., मलमासनिर्णायकः चतुर्थस्तवकः ।

2170.

1955. प्रयोगपारिजातः । *Prayogapārijātaḥ.*

(आह्निकपारिजातः) ।

By Nṛsiṃha.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 136. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,970. Character, Nāgara. Date, Śaka 1738. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनृसिंहे प्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डे आह्निकप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

इत्थं पञ्चमहामखाख्य इह संस्कारोपवर्णितः (?)
काण्डे चाह्निकसंज्ञके यदुपयोगग्रन्थैः प्रबोधादिभिः ।
सिद्धान्तैः सह कर्म्मभिः स्फुटतया मुख्यानुकल्पात्मकैः
श्रीमद्विश्वनृकेश(शि)रि (सरोन्) स्तव पदाम्भोजस्मृतेः प्रीतिमान् ॥

श्रीलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु ॥

शके १७३८ धातानाम संवत्सरे भाद्रपदकृष्णदशमी इन्दुवारे पुनर्वसुनक्षत्रे सत्सुयोगदिने लक्ष्मण(सुमण)भटमहादेवकरलिखितं पारिजातम् ॥

Leaf 135A ends here, leaf 135B and leaf 136 are taken up with a short treatise on the expiation for the sin of throwing off the holy thread.

The manuscript, from which this was copied, appears to have been defective, as there is a long lacuna running from the middle of the second line of leaf 129B to 132B.

On the obverse of the first leaf there is a statement:—

इति इदं पुस्तकं नानादीक्षित भागवत याचे असे ।

For Nṛsiṁha's Prayogapārijata, of which this is only a part, see Burnell, p. 131, where it is stated: "Nṛsiṁha's Prayogapārijāta, as far as one can judge from the fragments in this library, is by no means rich in quotation; nor are the works quoted, of interest. He quotes occasionally the Smṛticandrikā (by Devanna Bhaṭṭa). This work, owing to its great diffuseness, has been superseded in use by the Prayogaratna. It can not be earlier or later than the twelfth century."

The statement of Burnell that the work can not be earlier or later than the twelfth century requires modification, as in this list of authorities Sāyana and his brother Madhava are mentioned.

In 1396 of the I.O. Catal. two other sections of the work, entitled पाकयज्ञकाण्ड and षोड़शकर्म्मकाण्ड, have been described and list of authorities consulted therein is given. In this list Nṛsimhaprasāda is quoted. This work was compiled under the patronage of Dalapati Rājā whose wife Durgāvati fought with Akbar's generals.

It begins :—

अथेदानीं प्रयोगपारिजातस्य आह्निकप्रयोगोऽभिधीयते तत्र सूर्य्योदयात् प्राक् दशघटिकाप्रमाणकाले बुद्ध्वा समाचम्य उपविश्य देवतागुरुमातापितरौ च मनसा नमस्कृत्य देशकालाविरोधेन धर्म्मार्थकामात्मकत्रैव(गि)|र्गो |सिद्धिं विचार्य्य तद्दिवसकृतधर्म्माधर्म्मौ विचिन्त्य विशेषधर्म्मं मनः संयोज्य सच्चिदानन्दात्मकं ब्रह्मस्वरूपं संचिन्त्य स्वस्य शत्रुमित्रं च विचार्य्य आत्महितं च संचिन्त्य मन्त्रान् जपेत् ।

2171.

1399. *The Same.*

Substance, country-made paper 12¾ × 6¼ inches. Folia, 40. Lines, 16 on a page. Extent in Ślokas, 1,550. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. The manuscript is incomplete, coming up to the *Snānaprakaraṇa*.

See Bik. p. 439 and No. 943.

Table of contents as given at the end of the manuscript :—

प्रशंसा, वर्ज्यानि कुशानाङ्गः, कुशोत्पाटनविधिः, दर्भलक्षणम्, वर्णभेदेन पवित्र-धारणम्, वर्णभेदेन पवित्रसंख्या, काम्यपवित्रदर्भसंख्या, १६ । पवित्रनिर्माण-लक्षणम्, पवित्रहस्तभोजनविधिः, सुवर्णपवित्रकादि, जीवत्पितृकस्य रजत-पवित्रनि०, पवित्रपाते प्रायश्चित्तम्, पवित्रमहिमा । १९ । हेमपवित्रप्रशंसा, स्नानविधिः । २० । स्नानयोग्यजलविधिः । २१ । तुङ्गभद्रमहिमा । २३ । तत्र फलतार-तम्यं, वर्ज्यजलानि । २४ । तडागादिविशेषः, कूपादिविशेषः, स्नानप्रकारः, रजोदोषेण वर्ज्यानि, क्वचिदपवादः, प्रातःस्नानकालः । २६ । आचमनम्, अघमर्षणम् । २७ । जलतर्पणम्, पितृतर्पणे विशेषः, अञ्जलिनियमः, तर्पनस्य कारणम्, जलोत्तार-णानन्तरं क० । २८ । यक्ष्मणतर्पणम् नदीप्रार्थना, दर्भविसर्जनम्, वस्त्रधारणम्, उत्तरीयधारणम् । २९ । वस्त्रविधिः आर्द्रवस्त्रनिष्पीडनम् । ३० । गृहस्नानविधिः उष्णोदकस्नानविधिः । ३१ । स्नानफलं, स्नानाकरणे प्रायश्चित्तं स्नानान्तराणि, अशक्तस्य मन्त्रस्नानं, मौनस्नानं, आग्नेयस्नानम् । ३२ । वायव्यस्नानं, दिव्यस्नानं, मानसस्नानं, कपिलस्नानं, सारस्वतस्नानं, गायत्रीस्नानं । ३३ । गुरुपादोदकस्नानं षट्प्रकारवारुणस्नानं नैमित्तिकस्नानं । ३६ । अशक्तस्य उष्णोदकस्नानं, स्नान-निषेधकालः, काम्यस्नानं, समुद्रस्नानं ।

The authorities consulted are :

(1) याज्ञवल्क्यः, (2) विष्णुः, (3) वृद्धनारदीये, (4) स्मृतिरत्नावली, (5) आश्वलायनः, (6) विष्णुपुराणम्, (7) स्मृतिदीपिका, (8) श्रीधरीये पराशरः, (9) कात्यायनः, (10) मरीचिः, (11) स्मृतिचिन्तामणिः, (12) स्मृतिचन्द्रिका, आपस्तम्बः, (13) अपरार्कः, (14) देवलः, (15) मनुः, (16) ब्रह्माण्डपुराणम्, (17) हारीतः, (18) भरद्वाजः, (19) प्रदीपिका, (20) स्मृतिभास्करः, (21) स्मृति-प्रदीपिकायां व्याघ्रपादः, (22) भरद्वाजस्मृतिः, (23) स्मृतिसारः, (24) पद्मपुराणम्, (25) चन्द्रिका, (26) सायनीये नन्दिसूरिः, (27) स्मृत्यर्थसारः, (28) स्मृति-मञ्जरी, (29) उशनाः, (30) गृह्यपरिशिष्टम्, (31) बौधायनः, (32) शङ्खः, (33) स्मृत्यर्णवः, (34) पाराशरे गोभिलः, (35) कार्ष्णाजिनिः, (36) पैठीनसिः, (37) मत्स्यपुराणम्, (38) माधवीये विष्णुपुराणम्, (39) मायनीये मनुः, (40) जाबालिः, (41) योगयाज्ञवल्क्यः, (42) स्मृतिसंग्रहः, (43) प्रचेताः, (44) सायनीये शङ्खः, (45) आदित्यपुराणम्, (46) वृद्धवशिष्ठः, (47) प्रपञ्चसारः ।

2172.

6555. **धर्म्माद्वैतनिर्णयः ।** *Dharmadvaitanirṇayaḥ.*

By Saṅkara Bhaṭṭa, son of Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 152. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 5,000. Character, Nāgarī. Date, Saṁvat 1687. Appearance, discoloured and worn out. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावार-पारीण-धुरीण-मीमांसाद्वैत-
साम्राज्यधुरंधर श्रीभट्टनारायणात्मजभट्टशङ्करकृते धर्म्माद्वैतनिर्णये
द्रव्यमणिनिर्णयः समाप्तः ।—

It concerns itself with the disputed points in Ācāra.

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १६८७ ।—

The beginning of the work :—

शुण्डादण्डविशोभनैरिव मुहुः र्णग वारयंतं जन-
प्रत्यूहान् महतो निशाकरकरप्रातप्रतं विभ्रता ।
दन्तद्योतितदिङ्मुखेन हसितेनानन्दयन्तं शिवौ
शान्तं तच्छिशुमाश्रयेहमनयोः खेदन्तमारात् पुरः ॥ १ ॥

... ...

... ...

मीमांसासरसीसरोजमकरन्दास्वादनैकव्रतो
हंसः सौययशास्विताद्वयमतेरक्तान्यरूपाभिधः ।
वाग्देव्या गतमत्सरां श्रियमयं नित्यानुरक्तां भजन्
नो मुग्धमविमुक्तकं विजयते श्रीभट्टनारायणः ॥

The object of the work and the authorities consulted :—

विबुधानन्दसन्दोहहेतवे तत् (भट्टनारायण) तनूद्भवः ।
मीमांसाद्वैतसाम्राज्यनीतिज्ञो भट्टशङ्करः ॥

मेधातिथेश्चापरार्कविज्ञानेश्वरयोस्तथा ।
स्मृत्यर्थसारकर्त्तुश्च कालादर्शकृतस्तथा ॥
चन्द्रिकाकारहेमाद्रिमाधवश्रीनृसिंहयोः ।
गुरोश्च त्रिस्थलीसेतुकर्त्तुर्ज्ञात्वा मतानि तु ॥
दाक्षिणात्यमते स्थित्वा धर्म्मद्वैतेषु निर्णयं ।
तनुते सो विगाह्यैव नावमान्यः + + +

Colophons :—

9A, इति श्रीमन्मीमांसकशङ्करभट्टकृते नवरात्रनिर्णये प्रतिपन्निर्णयः; 15A, इति श्रीमन्मीमांसाद्वैतसाम्राज्यधुरन्धर-श्रीमद्भट्टनारायणात्मज-भट्टशङ्कर-कृतौ नवरात्रसंशयोच्छेदपरिच्छेदः; 24B, इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावार-पारीण--धुरीण--मीमांसाद्वैतसाम्राज्यधुरन्धर--श्रीभट्टनारायणात्मजभट्टशङ्करकृते धर्म्मद्वैतनिर्णये पञ्चमीविषयसंशयोच्छेदपरिच्छेदः; 29A, ०श्रीमद्दाक्षिणात्य-सकलशिष्यधुरंधरसंप्रदायोद्दीपकधर्म्मद्वैतनिर्णये कृष्णजन्माष्टमीसंशयोच्छेदः परि-च्छेदः; 32A, ०कृष्णजन्माष्टमीपारणसंशयोच्छेदपरिच्छेदः; 35B, ०एका-दशीव्रतविषयवैष्णवोपवासनिषेधप्रयोजकारुणोदयसंशयोच्छेदपरिच्छेदः; 38B, ०नृसिंहचतुर्दशीनिर्णयः समाप्तिमगमत्; 40A, ०श्रीभट्टशङ्करकृतः शिवरात्रि-द्वैतनिर्णयः; ... ...: and so on.

It ends :—

धर्म्ममार्गमिमं न्यायपादपानां प्ररोहणैः ।
गुरवो दर्शयामासुर्दुरूहं श्रेयसः कृते ॥
इत्थाविमृश्यैव बुधैर्न दृष्टं
न्यायाननालोच्य च जैमिनीयान् ।
कृताऽन्यथा वो बुधता मुधैव
स्यात् क्षीरनीराविदि हंसतेव ॥

2173.

5795. *The Same.*

(प्रासाद-प्रतिष्ठा-पद्धतिः) ।

Substance, country-made paper. $9\frac{3}{4} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 17. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The object of the work is given in the following lines :—

बौधायनसूत्र-त्रैविक्रम्यादिपद्धतिसारोद्धारेण चल-शिवलिङ्ग-विष्णु-दुर्गा-सूर्य्य-गणेशादि-मूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिरुच्यते ।

Colophon :—

इति श्रीनारायणभट्टसुतशङ्करोन्नीते धर्म्मद्वैतनिर्णये प्रासाद-प्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता ।

Then by a different hand :—

नारायणात्मजैर्भट्टैः शङ्करैः प्र(णि)[णी]तस्य यः ।
लिखापितोऽस्तु मोहेन हरिशङ्करशर्म्मणा ॥

2174.

5980. **धर्म्मप्रदीपः ।** *Dharmapradīpaḥ.*

By Sundara Miśra.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 50. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, mouse-eaten at the lower right hand end.

The MS. contains the first chapter only, of a work on Dharma, compiled in Ṣaka 1541 at Benares.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
अधर्म्ममिति कर्म्म न स्पृशति मर्म्म कस्यापि हा
वृथा सुतवती पृथा प्रकटमेतदाभाषिणीम् ।

खनद्गरुडमुल्लसद्गरुडकेतनं द्रौपदी-
मनन्दयदिति स्थितः किमिह देवकीनन्दनः ॥ (?) ।
पथि प्रणिहितेत्तणां विहृतजीवनां च त्तणां
विदर्भनृपतेः सुतां समधिरोपयन्तं रथे ।
पयोदरुचिखण्डनं रुचिरमण्डनं कुण्डिने
जनाः प्रतिनिकेतनं गरुड़केतनं संजगुः ॥
आनन्दकारिणे भक्तजनव्यसनहारिणे ।
फलदात्रे जगद्धात्रे तस्मै कस्मैचिदानतिः ॥

The object of the work :—

मर्म्म धर्म्मप्रदीपस्य मर्म्मणे धर्म्मकारिणां ।
यथाध्यायं यथान्यायं काश्यपेन प्रकाश्यते ॥

तत्र ।

श्रुतिसूत्रस्मृतिन्यायैः सर्व्वसाधारणं सुधीः ।
दुरूहमर्म्म व्याकर्त्तुं तनुते कालनिर्णयम् ॥

पूर्व्वेद्युरिध्मा बर्हिः करोति यज्ञमेवारभ्य गृहीत्वोपवसति, पूर्व्वेद्युरग्निं (गृह्णाय) [गृह्णन्] उत्तरमहर्यजति इत्यन्वाधानादिकर्म्मविषयिणीभ्यां श्रुतिभ्यां तस्मात् पूर्व्वेद्युः पितृभ्यः क्रियतामुत्तरमहर्देवान् यजन्ते। पूर्व्वेद्युः पितृभ्यो यज्ञं निर्व्वाय प्रातर्देवेभ्यः प्रतनुते इति ।

The work ends :—

एवमेव त्रैधमध्याह्नाद्यत्तणात् पूर्व्वं यदा ग्राह्यतिथ्यन्तः तदा सर्व्वेषां पूर्व्वेद्युरेकोद्दिष्टमन्यदा परेद्युः यदा त्रैधपूर्व्वाह्णचरमत्तणे सन्धौ ग्राह्यतिथ्यन्तः प्रोक्ततिथित्तयस्च तदा सर्व्वेषां पूर्व्वेद्युरेकोद्दिष्टं, प्रोक्तवृद्धिसाम्ययोस्तु(?) परेद्युरेकोद्दिष्टमेवमेव वृद्धिदैविकश्राद्धानुकल्पामश्राद्धादौ विहितकालाद्यत्तणमादाय विहिताविहितकालयोः प्रोक्तसन्धिलत्तणमादाय पूर्व्वोत्तरदिननिर्णयो विधेयः । इति सर्व्वमतिसमञ्जसम् ।

बुधैकबोध्याः खविशेषलेखाः
स्थले स्थले सन्निहिता विशेषाः ।

रम्यं सुरम्यं नहि तारतम्यं
पुष्पेषुपुष्पन्धयभिन्नगम्यं ॥
विद्वद्भिरेषा बहुधा विभाव्य
सर्व्वं मदुक्तं बहुयुक्तियुक्तम् ।
निर्दूषणं वाथ सदूषणं वा
कार्य्यं सुधीभिर्ननु भूषणं तत् ॥

... ...

... ...

सङ्कटे रुक्मिणी येन रक्षिता द्रौपदी तथा ।
उद्धृतोऽजामिलो येन ग्राहग्रस्तो मतङ्गजः ॥
भारते यो भरद्वाजद्विजबालकपालकः ।
भगवानेष भक्तानां भूयाद्भद्राय भूयसे ॥

The place and the date of the composition of the work, Śaka 1541 = 1619 A.D.

शाके शशाङ्काब्धिशरेन्दुतुल्ये
काश्यां शिवाशावशमुक्तिराश्यां ।
तदेतदौजागरिणां निवद्धं
मुदे बुधानां बुधसुन्दरेण ॥

Colophon :—

इति श्रीसुन्दरमिश्रकृतौ धर्म्मप्रदीपमर्म्मप्रकाशे पितृयशोरिष्ट-
श्राद्धादिसमयनिर्णयसमयः प्रथमः ।

Post Colophon :—

श्रीरामः ।
यादृशमित्यादि ।

2175.

2143. सिद्धान्तसारः । *Siddhāntasāraḥ.*

By Bhaṭṭoji Dīkshita.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 31, by counting from 115 to 138; 118, 125, 129, 131, 137 are doubly marked and three

leaves are marked 135. Written in three different hands. Lines, from 9 to 15 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

115A—contains the Colophon :—

इति श्रीभट्टोजिदीक्षितकृतचतुर्विंशतिमतव्याख्या समाप्त[?]।

The work begins :—

अथ धर्म्मज्ञानस्य सिद्धान्तमाह ।

यज्ञैर्देवत्वमाप्नोति तपोभिर्ब्रह्मणः पदम् ।
दानैर्भोगमवाप्नोति ज्ञानाद्ब्रह्माधिगच्छति ॥

एतस्य अग्रे विस्तारः ।

मनसश्चेन्द्रियाणाञ्च ऐकाग्र्यं परमं तपः ।
ऐकाग्र्याद्ब्रह्मलोकोऽपि प्राप्यते नात्र संशयः ॥
देशकालानुरोधेन धर्म्मो यो विद्यते ध्रुवं ।
पापक्षयश्च कीर्त्तिश्च नास्त्यदृष्टस्य कल्पना ॥
राजा विद्वान् ब्राह्मणश्च देवताप्रतिमादि च ।
तद्देशं क्षेत्रं जानीयात् नदी वैद्यस्तु पञ्चमः ॥
पञ्चकं यत्र वै नास्ति महानद्यादि वर्त्तते ।
देवता वा यदि तदा तीर्थं इत्यभिधीयते ॥

The work ends :—

निष्कामस्य इति फलं सकाम[स्य](त्) श्रियादिकं ।
ध्यान[ ]कर्त्तुमशक्तश्चेत् प्रतिमां पूजयेत् सदा ॥
सर्व्वदेहेष्वहंरूपप्रत्ययो यः प्रकाशते ।
तस्य चिद्रूप एवात्मा साक्षादर्थो नचापरः ॥
एवं अव्ययं कृत्वा धर्म्मज्ञान(च)[स्य] स्मृतिपुराणेषु च सिद्धान्तः कृतः। अतःपरं धर्म्मज्ञानस्य सिद्धान्तो नास्तीत्यर्थः। इति श्रीभट्टोजिदीक्षितकृतसिद्धान्तसारः समाप्तः ।

This manuscript contains a complete copy of Bhaṭṭoji Dīkṣita's Siddhāntasāra giving a complete course of human conduct in about 400 verses. The duplicate leaves have no figures generally for verses. It seems that the

manuscript passed through the hands of a Uḍiya Pandit, for the Uḍiyāh method of writing Devanāgrī is perceptible in the duplicate leaves, restorations and emendations.

Bhaṭṭoji Dīkṣita was a pupil of Saṅkara Bhaṭṭa, the son of Nārāyana Bhaṭṭa (see Gādhi Vaṃsānucarita). The commentator of Varāṇasī Darpaṇa in 1642 says that he was obliged to Bhaṭṭoji and his son, whose monkish name was Rāmāśrama, for the purity of his Sanskrit composition.

2176.

98. **द्वैतनिर्णयसिद्धान्तसंग्रहः ।** *Dvaita-nirṇaya-siddhānta-saṃgrahaḥ.*

By Bhānu Bhaṭṭa.

The MS. is described by Rājendralāla under No. 867.

An abridgment of Dvaita-nirṇaya.

The grandfather of the author, whose Dvaita-nirṇaya is the basis of the present work, is not mentioned by name.

The author simply says:—

पितामहकृतद्वैतनिर्णयार्थस्य संग्रहः ।
नीलकण्ठात्मजेनेह क्रियते भानुनाऽधुना ॥

Aufrecht registers a work of the name of Dvaita-nirṇaya by Śaṅkara Bhaṭṭa, the father of Nīlakaṇṭha, who is evidently Nīlakaṇṭha, the father of our author.

Post Colophon Statement:—

संवत् १८९७ शके १७६२ ।

Annexed to the work is a Vyavasthā from Vidhānamālā, a Smṛti work, and not a short abstract of the present work as said by Rājendralāla.

2177.

1711. स्मृतिचन्द्रिका । *Smṛticandrika.*

By Śukadeva, son of Viṭṭhala.

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 41. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 720. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1753. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :--

अग्निबाणमुनिभूमिसंख्यके हायने शुभधरे मनोहरे ।

कृष्णपक्षगुरुवासरान्विते ऽलेखि पुस्तकमिदं महात्मना ॥

See I.O. Catal. 1549. Treats of Ācāra, of the twelve kinds of sons and so on.

The last Col. :—

इति श्रीमिश्रविट्ठलात्मज-मिश्रशुकदेवविरचिता स्मृतिचन्द्रिका समाप्तिमगात् ।

The author quotes Suddhipradipa, quoted only by the authors of the seventeenth century (Kamalākara and Ananta Bhaṭṭa).

The authorities consulted are :—

ब्रह्मपुराणम्, मनुः, शङ्खलिखितौ, मरीचिः, दक्षः, शुद्धिप्रदीपे, विष्णुः, गर्गः, यमः, पराशरः, बृहस्पतिः, प्रचेताः, लघुहारीतः, याज्ञवल्क्यः, वसिष्ठः, नारदः, भास्करः, भविष्योत्तरे, मार्कण्डेयपुराणे, विष्णुधर्मोत्तरे, स्कन्दपुराणे, कात्यायनः, कूर्मपुराणम्, वायुपुराणम्, ऋष्यशृङ्गः, भविष्ये, व्यासः ।

2178.

2185. निर्णयसिन्धुः । *Nirṇayasindhuḥ.*

By Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4 inches. Folia, 75 by counting. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,400. Character, Nāgara. Appearance, old.

An authoritative and comprehensive work on religious rites and observances, compiled in Saṃvat 1668.

It is incomplete. It breaks off abruptly at the beginning of Śivarātri, the first ceremony of the month of Phālguna.

For a full description of the work see L. 4233 and I.O. Catal. Nos. 1584 and 1585.

2179.

8803. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13½ × 5 inches. Folia, 532. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 14,300. Character, Nāgara. Dated, Saṃvat 1892. Fresh. Complete.

This is divided in two parts,—one is complete in 178 leaves, the leaf 166 of which is missing, and the other is complete in 354 leaves.

Dated Saṃvat 1892 समये वैशाष सुदि चोथी ४३ ।

Post Colophon Statement:—

संवत् १८९२ समये वैशाख सुदि चोथी ४३ ।

2180.

5948. **आचारप्रदीपः ।** *Ācārapradīpaḥ.*

By Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 82. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Nāgara. Copied from a manuscript dated Śaka 1639. Appearance, fresh.

This forms that part of Ācārapradīpa which relates to daily duties. This author appears to be another Kamalākara, other than the famous author of that name who was an inhabitant of Benares.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।, etc.

विश्वनाथं भवानीं च ढुण्ढिराजञ्च भैरवम् ।

श्रीमाधवं दण्डपाणिं काशीं गङ्गां नमाम्यहम् ॥
(आरम्भितस्य) [प्रारब्धस्य च] कार्यस्य सिद्धौ विघ्नापनुत्तये ।
+ + + + +
दूरीभवन्ति दुरितान्यपयान्ति ताथा(?)
प्रादुर्भवन्ति विभवाः परमाश्च हृद्याः ।
सम्पद्यते विविधसम्पदपैति मोहः
श्रीरामचन्द्रपदपद्म + + + ॥
रामं कुलपतिं नत्वा पुण्डरीकात्मजं गुरुम् ।
आह्निकस्य प्रयोगे च (स) [तं] विधिं प्रवदाम्यहम ॥
नानानिबन्धपाथोधौ सन्निमग्नमितस्ततः ।
आचारवाक्यरत्नानां समुद्धत्य कदम्बकम् ॥
तदेव भूषणं कृत्वा स्वाचारामलचेतसां ।
विदुषां कण्ठभूषायै ददाति कमलाकरः ॥
अत्राशुद्धं यदि भवेत् क्षन्तुमर्हन्ति पण्डिताः ।
शुद्धं कुर्व्वन्तु ते सम्यग यतस्ते शुद्धिहेतवः ॥
अत्राह्निके तावत् सदाचारः प्रशस्यते ।

The end of the work :—

इत्याह्निकप्रसङ्गेन नानाधर्म्मनिरूपणम् ।
यथामति कृतं सम्यक् शोधयन्तु विपश्चितः ॥
ग्रामे कर्परसंज्ञके क्षितितले यत्रास्ति शुक्लेश्वरो
गोदा पश्चिमवाहिनी विजयते देवः कचेशोऽपरः ।
तत्रत्य [ः] कमलाकरस्तु सकुदारात्य काश्यां स्थितः (ता)
तच्चेदं कृतवान् सतामुपकृते विश्वेश्वरानुग्रहात् ॥
वचनं कुसुमं माला सतां कण्ठे च भूषिता ।
नानागहनशास्त्रार्थैर्विचित्रैः सुवि[ि]चित्रिता ॥
ग्रन्थेन ज्ञानदीपेन स्वसंदेहात्मक(ो) तमः ।
अपास्य कर्म्म कुर्व्वन्ति कर्म्मिष्ठा ज्ञानसंसदि ॥
नज्ञातृत्वाभिमानेन न च वित्तानुलिप्सया ।
केवलं परमार्थेन परोपकृतये कृतः ॥

आह्निकस्य विधौ सन्ति पूर्वं ग्रन्था ह्यनेकशः ।
तेभ्यो विशेषतश्चेदं परिहृतैः सो यथार्थतं(ा)म् ॥
इत्याचारप्रदीपे + कमलाकरनिर्मिते ।
नानाशास्त्रार्थसंयुक्ते तच्चेदमाह्निकं कृतम् ॥
अनेन ग्रन्थदीपोक्तो कृतः सम्पूर्णतामियात् ॥

इत्याचारप्रदीपे निबन्धे आह्निकं समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ।
अर्जितं भूरिकष्टेन पुस्तकं यच्च तन्मया ।
हर्तुमिच्छन्ति यः पापी तस्य वंशक्षयो भवेत् ॥

शके १६३४ अङ्गिरानामसंवत्सरे आषाढशुद्धसप्तमी इन्दुवासरे लाल्योपनाम्ना अंबाभट्टेन लिखितम् । यज्ञेश्वरभट्टशिरालकरस्य. दत्तम् ।

Then, in red ink :-

बालमुकुन्दस्येदम् ।

Besides the ancient authorities, we find the following *Nibandhas* quoted :--

5A, प्रयोगपारिजाते ; 5B, स्मृत्यर्थसारः ; 11A, भट्टोजीकृताह्निके मनुः ; 19A, कालनिर्णयदीपिकाविवरणे ; 24A, मदनपारिजाते ; 47B, इति रघुनाथभट्टकृताह्निके ।

2181.

5724. **दानकमलाकरः ।** *Dānakamalākaraḥ.*

By Kamalākara.

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 257. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 6,425. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1935. Appearance, fresh. Complete.

This forms part of Dharmatattvakamalākara, or simply Tattvakamalākara, relating to religious gifts or offerings.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

विनायकं गुरुं भानुं ब्रह्म-विष्णु-महेश्वरान् ।
सरस्वतीं प्रणम्यादौ सर्व्वकार्य्यार्थसिद्धये ॥
नारायणात्मज-श्रीमद्रामकृष्णस्य सूनुना ।
कमलाकरसंज्ञेन दानसम्बो निरूप्यते ॥

It ends :—

श्रीमन्नारायणाख्यात् समजनि विबुधो रामकृष्णाभिधानः
तत् सूनुः सर्व्वविद्याम्बुनिधि + + + + + + + कुम्भजन्मा ।
दृष्ट्वा नानानिबन्धान् कमलपदपरः स्वाकरो निर्ववन्ध (निर्व्वद्य)
श्रीपित्रोः पादभक्त्या रघुपतिपदयोः सश्रमं प्रापयच्च ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमज्जगद्गुरुनारायणभट्टसूरिसूनुरामकृष्णभट्टात्मज-
महामहोपाध्यायश्रीकमलाकरभट्टकृतौ धर्म्मतत्त्वकमलाकरे दान-
कमलाकरो नाम द्वितीयपरिच्छेदः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८३५ मीती असाढ़ वदी २के श्रीराम । राम ।

Then by a different hand :—

इदं पुस्तकं श्रीबालमुकुन्दस्य ।
काश्यां लिखापितं । लेखक विनायकलाला ।
कमलाकरकृतग्रन्थ ।

दानकमलाकर, कर्म्मविपाकरत्न, व्रतकमलाकर, शान्तिक०,
पूर्त्तक०, समयनिर्णयसि०, प्रवर, आचारक०, शूद्रक०, संस्कारक०,
प्रायश्चित्तरत्नकमला०, मन्त्रक०, व्यवहार०, नीतिक० ।

2182.

2629. **संस्कारपद्धतिः, *or* संस्कारकमलाकरः ।**

Saṃskārapaddhatiḥ or *Saṃskārakamalākaraḥ.*

By Kamalākara Bhaṭṭa, son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9¼ × 5 inches. Folia, 45. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

For the description of the work see L. 159, where it is called Saṃskāraprayoga, and I.O Catal., No. 1630, p. 514.

This is a part of Kamalakara's Digest called Tattva-kamalākara.

Last Colophon :—

इति श्रीकमलाकरभट्टकृतस्थालीपाकप्रयोगः ।
समाप्तेयं संस्कारपद्धतिः ॥

•2183.

1436. **पूर्तकमलाकरः ।** *Pūrttakamalākaraḥ.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 113. Lines, 10, 12 on a page. Extent in ślokas, 3,150. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

L. 1831 is stated to belong to the Government collection and it is also stated there that there is another copy in the library of the Mahārāja of Darbhāngā But it seems that the manuscript noticed has been confounded with that unnoticed, as is evident from the description of manuscript.

See W., p. 344.

Colophon and Post Colophon :

इति श्रीमीमांसकरामकृष्णभट्टात्मज-महामहोपाध्याय-कमला-
करभट्टकृत एतन्नीमहाग्रान्निमचितः पूर्तकमलाकरः समाप्तः ।

शुभं भूयात् । चित्रभानुसंवत्सरे फाल्गुनकृष्णपञ्चम्यां गुरौ लिखितम् ।

2184.

1935. **शान्तिरत्नम्,** *or* **शान्तिरत्नाकरः,** *or* **शान्तिकमलाकरः ।**

Śāntiratnam or *Śāntiratnākaraḥ* or *Śāntikamalākaraḥ.*

By Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 318. Lines, 7 to 11 on a page. Extent in ślokas, 6,900. Character, Nāgara. Date, Śaka 1680. Appearance, discoloured. Complete.

For a full description of the work and references, see I.O. Catal., No. 1758.

Post Col. :—

शके १६८० बहुधान्यनामसंवत्सरे जेष्ठ शुद्ध १० दशमी तद्दिने समाप्तमिदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरदीक्षितेन लिखितं स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

श्रीसिद्धेश्वराय नमः । ग्रन्थसंख्या ६०० ।

2185.

6485. **धर्म्मतत्त्वम् ।** *Dharmatattvam.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 92. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The original of this MS. was defective both in the beginning and at the end. It begins and ends in the middle of sentences.

This is a work, concerned with religious duties of the day. There is no colophon; but every leaf, on the left hand corner, is marked either धर्म्म or धर्म्मतत्त्व। Kamalākara has a work of the same title, as appears from Hall, p. 177. Dharmatattva seems to be the general name of Kamalākara's Digest, of which his other works are only

parts. The latest authorities it quotes are Tristhalīsetu and Prayogapārijāta.

43B, इति देवपूजाविधिः, ततो गुरुपूजा : 44B, इति गुरुपूजाविधिः स्मृत्यर्थसारे एवं देवार्चनं कृत्वा गुरुं संपूज्य यत्नतः पुष्पं क्षिप्त्वा प्रणम्यार्घं नित्यदानं स्वशक्तितः : 86B, इति नित्यदानविधिः : 87B, इति मंग+ल दर्शनादिविधिः—इति प्रथमभागकृत्यं दक्षद्वितीये च (?) तथा × वेदाभ्यासः (वेदाभ्यो (?)) विधीयते इति : 55B, इत्यनध्यायविधिः, अग्निहोत्रकाले समिदाद्याहरणमाह दक्षः : 63A, इति यज्ञोपवीतविधिः—इति द्वितीयभागकृत्यं, तृतीयभागकृत्यमाह दक्षः—तृतीये च तथा भागे पोष्यवर्गार्थसाधनं, etc. : 71B, इति तृतीयभागकृत्यं—चतुर्थभागे स्नानार्थं मृदमाहरेत् ।

It ends with Agnihottra.

It quotes among other authorities :

1B, प्रायश्चित्तप्रदीपे, त्रिकाण्डमण्डनः, माधवीयस्मृतिः : 10B, स्मृत्यर्थसारे : 18A, स्मृतिसारे ; 19A, भार्गवार्चनदीपिकायां ; 23B, प्रयोगपारिजाते ; 34B, सिद्धान्तशेखरे : 44A, पारिजाते क्रियासारे तु : 47A, रत्नावल्यां : 72B, आश्वलायनः ; 81B, पृथ्वीचन्द्रोदये : 82A, स्मृतिरत्नावल्यां : 82B, संग्रहे : 83B, त्रिस्थलीसेतौ : 84A, प्रयोगगौतमः : 88A, कारिकायां ।

2186.

5482. **आचाररत्नम् ।** *Ācāraratnam.*

By Lakṣmaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa and brother of Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 221. Lines, 10 to 13 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Nāgara. Date, Śaka 1748. Appearance, fresh Complete.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८३ शाके १७४८ मीति माघकृष्ण ४ भृगुवासरे ॥

आह्निकग्रन्थ समाप्तम् ।

See H.P.R., Vol. III, No. 20.

2187.

5462. **पूर्त्तदिनकरोद्द्योतः ।** *Pūrtta Dinakaroddyotaḥ.*

By Gāgā Bhaṭṭa, a contemporary of Śivāji.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 79. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमीमांसकभट्टदिनकरसूनुगागाभट्टापरनामकविश्वेश्वर-कृतो पूर्त्तदिनकरोद्द्योतः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

इति पूर्त्तकाण्डं समाप्तम् । श्रीरामचन्द्राय नमः ।

संवत् १९३४ मार्गशीर्ष कृ १३ इदं पुस्तकं बालमुकुन्दस्य वाराणस्यां पुस्तकार्थे लिखापितम् । लेखक गणेशप्रसाद कायस्थ ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीभवानीसर्वेश्वराय नमः । ॐ ॥

नीलोत्पलाभिरामं कामं साकेतबालानाम् ।

दशरथतोषनिधानं जगन्निदानं तदाकलये ॥

The object of the work :—

नत्वा दिनकरं तातं मीमांसाब्दुपेक्षितः ।

पूर्त्तं दिनकरोद्द्योतस्तत्सुतेन प्रपूर्य्यते ॥

The author :—

गागाभट्टापराख्यस्य विश्वेश्वरमनीषिणः ।

पूर्त्तं दिनकरोद्योते कृतिरस्तु सतां मुदे ॥

2188.

3065. **शूद्रधर्मनिरूपणम् ।** *Śūdra-dharma-nirūpaṇam.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa, surnamed Gāgā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 8 × 3¼ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 430. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

All the leaves have दि. शू. on the left hand upper margin.

A tract on the religious duties of a Śūdra.

It begins:—

नत्वाभीरकिशोरं चोरं जीमूतशोभायाः ।
शूद्राणामिह धर्म्मान् प्रवक्ति विश्वेश्वरो विबुधः ॥
सूनोर्दिनकरस्यैषा गागाभट्टमनीषिणः ।
निर्म्मितः शर्म्मनिर्म्मातृ[ः] स[ि]स(ो)निर्मत्सरे हृदि ॥
तद्रूपोद्घातत्वेन आदौ जातिनिर्णयः क्रियते ।

Its disquisition on the castes is interesting and instructive.

3A, शूद्रायां क्षत्रियादुग्रः क्रूरकर्म्मा प्रजायते ।
शस्त्रास्त्राभ्यासकुशलः संग्रामकुशलो भवेत् ॥
तया वृत्त्या स जीवेत् स शूद्रधर्म्मा च जायते ।
अयं च रजपूत इति भाषा प्रसिद्धः ॥
वैश्याद्धर्म्मेण शूद्रायां जातो वैतालिकाभिधः ।
चारणोसावपि भवेत् ख्यातो वृषलधर्म्मतः ॥
राज्ञां च ब्राह्मणानां च गुणवर्णनतत्परः ।
संगीतं कामशास्त्रं च जीविका तस्य विश्रुता ॥
अयमेव करणः नठ[ो] वा इति भाषा प्रसिद्धः ।

11A, इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनु-रामकृष्णभट्टात्मज-दिनकरभट्टसूनु-गागाभट्टापरनामक-विश्वेश्वरभट्टकृते शूद्रधर्म्मे जातिविवेकनिरूपणं समाप्तं। रामार्पणमस्तु। ... ... इदानीं प्रकृतधर्म्मा निरूप्यन्ते; 17A, इति श्रीमन्नारायणभट्टसूनुरामकृष्णभट्टात्मज-दिनकरभट्ट [सूनु]-विश्वेश्वरभट्ट[ा]ख्य-गागाभट्टकृते शूद्रधर्म्मनिरूपणे सामान्यधर्म्मनिरूपणम् ।

विश्वेश्वरेण विदुषा नत्वा श्रीराममादरात् ।
निरूप्यन्तेऽथ शूद्रस्य संस्कारा गृह्यमार्गतः ॥

The manuscript breaks off abruptly, on the subject of the sacramental rites of the Śūdra.

On the obverse of the first leaf, शूद्रद्योतस्य पत्त्रकम् ।
This is evidently a part of Dinakaroddyota.

2189.

5477. **संस्कारोद्योतः ।** *Saṃskāroddyotaḥ.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 14 × 7¾ inches. Folia, 70. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus: —

श्रीगणेशाय नमः ।
सारं श्रुतिशिरसामगोचरं यन्मनोवचसाम् ।
तत् कौशल्यावचसां (सि)[शि]क्षापत्रं महो वन्दे ॥
नानाग्रन्थविलोकनाकुलजनानालोक्य तत्तुष्टये
प्रारब्धो जनकाङ्घ्रिभिर्दिनकरोद्योतो निबन्धस्तु यः ।
तच्छेषेषु कियत्सु पूरणविधावुद्योगमात[न्व](न्व)तां
तस्यां शास्त्रदनुक्रमस्य विषयो विश्वेश्वरेणोच्यते ॥
कालज्ञानवि(धा)[धौ] च तुष्टिनिरतः कालांशुराद्योऽपरः
संस्कारांशुरतस्तु बुद्धिकरणः श्राद्धांशुराचारगः ।
स्यादन्यो नृपतेरथ व्यवहृतेरंशुस्तथैवापरे
प्रायश्चित्तनिबन्धनोऽप्यथ परो दानांशुपूर्तांशुकौ ॥
तस्याचापि परो व्रतांशुरपरः शान्त्यंशु शुद्ध्यंशुका-
स्तेव द्वादशरश्मिभिः दिनकरोद्योतस्तु दिक्प्राप्तगः ।
एवं तातवचोऽखिमज्जनविधेराज्ञाय नैनां गिरं
पित्र्याणां क्षयमुद्धा[र] कृपया रामस्य गागाभिधः ॥
विश्वामित्रकुलध्वजः समभवद्यो भट्टनारायणः
तद्वंशस्य करीरतां दधदयं विश्वेश्वराख्यः कृती ।
गागाभट्ट इति प्रथां दिनकरात् प्राप्तः पितुर्लालनात्
संस्कारार्थनिबन्धनो दिनकरोद्योतोऽधुना पूर्यते ॥

संस्कारगणेशगोद्योते ये मयार्था निरूपिताः ।
तेषामादौ सुबोधाय कथ्यतेऽनुक्रम[ः] स्फुटम् ॥

Viśveśvara Bhaṭṭa, *alias* Gāga Bhaṭṭa, the illustrious contemporary of Shivaji, wrote this to complete the series of works on civil and religious laws, which his father, Dinakara Bhaṭṭa, left incomplete.

It ends thus :—

प्राचीनमार्गपरिपन्थिगिरा पराज्यं
सम्भावना (?) + मखिलेष्वपि पण्डितेषु ।
मूर्द्ध्ना समाप्य करयुग्मयुतेन सर्व्व-
ग्रन्थं व्यधाद्दिनकरः सकलागमज्ञः ॥

इति श्रीमद्रामेश्वरभट्टसूनुश्रीमन्नारायणभट्टसुतरामकृष्णभट्टात्मजदिनकरकृते दिनकरोद्योते विधानानि ॥ इति संस्कारकाण्डः समाप्तः ॥

ग्रन्थसंख्या ३८५० श्रीरस्तु ॥

2190.

5969. **दानदिनकरोद्योतः** *or* **विश्वेश्वरभट्टी ।**

Dānadinakaroddyotaḥ or *Viśveśvarabhaṭṭī.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa, surnamed Gāgā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 145. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,400. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

Dinakaroddyota, by Dinakara, is well known, to which this section on Dāna was added as a supplement, by Viśveśvara, the son of Dinakara.

It begins :—

श्रीगणेशाय ।
नारायणप्रपौत्रः केशवदेवस्य दौहित्रः ।
श्रीरामकृष्णपौत्रो दिनकरसूनुस्तनोति दानानि ।

नत्वा दिनकरं तातं सौगम्यात्तदुपेक्षितम् ।
दाने दिनकरो[द्द्यो](द्यो)तं सम्प्रयति तत्सुतः ॥

तत्र दानस्तुतिः ।

तैत्तिरीयश्रुतौ :—

दानं यज्ञानां वरूथं दक्षिणा लोके दातारं सर्व्वभूतान्युपजीवन्ति दानेनारातीन् अपानुदत दानेन द्विषन्तो मित्रा भवन्ति दाने सर्व्वं प्रतिष्ठितं तस्माद्दानं परमं वदन्ति ।

89A, मीमांसकधुरन्धरः श्रुतिधरो न्यायेपि वागीश्वरः
साहित्यामृतसागरः सुजनतावल्लीरसालद्रुमः ।
यं विद्वन्मणिशेखरो दिनकरः प्रासूत विश्वेश्वरं
तेनाकारि हिरण्यगर्भददतौ सम्प्रीतये पद्धतिः ॥

110B, मीमांसक०
तेनाकारि हिरण्यगाजिददतौ सम्प्रीतये पद्धतिः ।

Last Col. :—

मीमांसक०
तेनाकारि महादिभूतघटके दाने धिया पद्धतिः ॥

Post Col. :—

ग्रन्थसं ३४०० ।

2191.

2668. **श्रीरामकल्पद्रुमः ।** *Śrī Rāmakalpadrumaḥ.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 170. Lines, 15, 13 on a page. Extent in ślokas, 6,100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Occasionally with marginal notes.

It begins :—

प्रणौमि जानकीजानिं पितरं कमलाकरम् ।
अम्बामनन्धतो[ ]शीलां लक्ष्मीं लक्षणशालिनीम् ॥ १ ॥
जगद्गुरोः श्रीकमलाकरस्य दिगन्तविख्यातनिबन्धकीर्त्तेः ।
अनन्तनामा विबुधः सुतोऽस्य श्रीरामकल्पद्रुममातनोति ॥ २ ॥

प्रयोगपारिजाताद्या निबन्धाः सन्ति यद्यपि ।

तेभ्यस्तस्य विशेषो यः पठितैः सोऽवधार्यताम् ॥ ३ ॥

तत्र तावत् श्रौतस्मार्त्तकर्म्मगणमध्ये श्रौतस्य प्रत्यक्षश्रुतिमूलत्वेन प्राथम्येऽपि तदनुष्ठानस्य गर्भाधानादिसंस्कारायत्तत्वात् प्रथमतः संस्कारेषु किंचिदुच्यते ।

The work is also called प्रयोगचिन्तामणि, as on the left-hand margin of the leaves of the MS. the majority contain the abbreviation प्र. चि. This is borne out by the colophons.

129B, इति श्रीमीमांसकानन्तभट्टकृते प्रयोगचिन्तामणौ उत्सर्ज्जनं । अथ अस्मत्पितृकृत उत्सर्ज्जनप्रयोगः; 133A, अथ अस्मत्पितृकृतो महानाम्नीव्रत-प्रयोगः; 141B, इति श्रीमज्जगद्गुरुकमलाकरभट्टात्मजानन्तभट्टकृते राम-कल्पद्रुमे समावर्त्तनम्; 142B, इति समावर्त्तनप्रयोगः, अथ वेदाध्ययनम् ।

Last Col. :—

इति पञ्चकुण्डम् ।

The work, a digest of the rules for the performance of Smṛti rites, is stated by Aufrecht to consist of seven kāṇḍas, Saṃskara, Prāyascitta, Kala, Sráddha, Acara, Dāna and Utsarga (the seventh is not mentioned by Aufrecht). All the parts are, however, mentioned in the next number. They are more than seven. Bik. Nos. 957 to 961 in pp. 445 to 447 notice Acara, Prayascitta, Samaya, Śrāddha and Utsarga. Burnell, 133A, speaks of Saṃskāra, Prāyaścitta, Kāla and Śrāddha kāṇḍas. The present MS. contains only the Saṃskara kāṇḍa or the section on the domestic rites and ceremonials, and that even is not complete.

Burnell says that in this work the author censures his father, Kamalākara, and calls him a *bhranta* or a blunderer. He is found in some instances to quote fully from his father's works.

2192.

6484. *The Same.*

(समयकाण्डम्)।

By Ananta Bhatta, son of Kamalākara Bhatta.

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 120. Lines 10 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1930. Appearance, fresh. Samayakānda, Section I only.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणौमि जानकी-जानिं पितरं कमलाकरम् ।
अम्बामनन्यतीं शीलां लक्ष्मीं लक्षणशालिनीम् ॥
जगद्गुरोः श्रीकमलाकरस्य दिगन्तविख्यातनिबंधकीर्त्तेः ।
अनन्तसंज्ञस्तु तदात्मजोसौ श्रीरामकल्पद्रुममातनोति ॥
समूलानाञ्च वाक्यानां निर्म्मूलत्वं वदन्ति ये ।
विप्लवं कुर्व्वते ये च ते वन्द्यन्ते मयाधुना ॥
हेमाद्र्यादिनिबन्धास्तु बहवः सन्ति यद्यपि ।
तेभ्यस्तस्य विशेषोयं पण्डितैः सोऽवधार्य्यताम् ॥

The contents of Rāmakalpadruma :—

आदौ तु कालकाण्डं स्यात् श्राद्धकाण्डं द्वितीयकम् ।
व्रतकाण्डं तृतीयं स्यात् संस्काराख्यं ततःपरम् ॥
प्रायश्चित्ताख्यमपरं शान्तिकाण्डं तथापरम् ।
दानकाण्डं सप्तमं स्यादाचाराख्यं ततःपरम् ॥
राजनीति (तथोक्त) (A line or two dropped here).

[स्तथावत्स] रायणर्त्तुमासपक्षदिवसभेदेन कालः षड्विधः ।—

It ends :—

अनन्तविबुधार्य्येण कमलाकरसूनुना ।
योऽत्र श्रमः कृतस्तेन प्रीयतां रघुनन्दनः ॥
(यथा) [यश्च] नरात्मा सर्व्वज्ञो रामो नः कुलदैवतम् ।
प्रीयतां जानकीजानिरनेन सुकृतेन मे ॥

यद्यस्तु (?) विद्वत्परितापहारी समस्तसन्देहनिरासकारी ।
श्रीरामकल्पद्रुमनामधारी निबन्ध एषोऽस्तु जगत्प्रचारी ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणपारावार(ी)[पारी]णश्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनुश्रीरामकृष्णभट्ट— सुत— श्रीमज्जगद्गुरुकमलाकरभट्टात्मजानन्तभट्टकृते श्रीरामकल्पद्रुमाख्ये निबन्धे समयकाण्डं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

शुभं समत १९३[०] (?) मीः श्रावन वदी २ वार रवि ।
रामः । बालमुकुन्दस्येदं ।

2193.

10306. *The Same.*

(दानकल्पद्रुमः) ।

Substance, country-made paper. 11 × 5¼ inches Folia, 150 Lines, 10, 11 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

On the obverse of the first leaf :—

भौमपुर महादेवभट्ट पुस्तकम् दानकल्पद्रुमस्य ।

It relates to religious gifts. The author, being the son of Kamalākara (6A, निर्णयसिन्धौ पितृचरणाः), can not be quoted, as Aufrecht thinks, by Caṇḍeśvara, who is much older.

Beginning :—

प्रणम्य जानकीजानिं पितरं कमलाकर[म्] ।
अनन्तसंज्ञस्तनुते दानकाण्डं यथामति ॥

The MS. comes up to the topic of Sarvasvadāna.

2194.

The Same.

2045. **प्रयोगचिन्तामणिः ।** *Prayogacintāmaṇiḥ.*

By Ananta Bhaṭṭa, son of Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, Foolscap paper. 12 × 5½ inches. Folia, 246, with five leaves of index. Lines, 12 to 15 on a page. Extent in ślokas, 5,200 Character, Nāgara. Date, Śaka 1717 = 1795 A.D. Appearance, discoloured Prose.

From 230 downwards the paper is country-made.

This is a part of Rāmakalpadruma, a comprehensive digest of Smṛti, divided into, as Aufrecht says, seven kāṇḍas, of which the Saṃskārakāṇḍa appears to be the first. The present work is a part of the Saṃskārakāṇḍa.

Mangalācaraṇa :—

प्रणम्य जानकीजानिं पितरं कमलाकरम् ।

The object of the work :—

प्रयोग पारिजाता(ख्या) [द्या] निबन्धाः सन्ति यद्यपि ।
तेभ्यस्त्वस्य विशेषो यः पण्डितैः सोऽवधार्य्यताम् ।

तत्र तावत् श्रौतस्मार्त्तकर्म्मणां मध्ये श्रौतस्य प्रत्यक्षश्रुतिमूलत्वेन प्राथम्येपि तदनुष्ठानस्य गर्भाधानादिसंस्कारादित्वात् प्रथमतः संस्कारेषु किञ्चिदुच्यते ।

अङ्गिराः ।

[चित्रं] (तत्र) कर्म्म यथानेकै रङ्गैरुन्मील्यते शनैः ।
ब्राह्मण्यमपि तद्वत् स्यात् संस्कारैर्विधिपूर्व्वकैः ॥
स्वे स्वे गृह्ये यथा प्रोक्ताः तथा संस्कृतयोऽखिलाः
कर्त्तव्या भूतिकामेन नान्यथा सिद्धिमृच्छति ॥
तथा पञ्चविंशतिसंस्कारैः संस्कृता ये द्विजातयः ।
ते पवित्राश्च योग्याश्च श्राद्धादिषु सुयन्त्रिताः ॥

Colophons :—

14B. इत्यनन्तभट्टविरचिते श्रीरामकल्पद्रुमे वृद्धिश्राद्धं : 95A, इति प्रयोगचिन्तामणौ वर्षापनविधिः : 95B, अथ चौलम् : 136A, श्रीमद्भट्ट रामकृष्णभट्टात्मज कमलाकरभट्टात्मजानन्तभट्टकृते श्रीरामकल्पद्रुमान्तर्गतप्रयोग चिन्तामणौ उपनयनप्रकरणम् समाप्तम् ; 229B, इत्यनन्तभट्टकृते श्रीरामकल्प-द्रुमान्तर्गत-संस्कारकाण्डे आग्रयणप्रयोगः ; 231B, इत्यनन्तभट्टकृते श्रीराम-कल्पद्रुमान्तर्गतप्रयोगचिन्तामणौ प्रत्यवरोहणप्रयोगः : 238A. इति श्रीकमला करभट्टात्मजानन्तभट्टकृते श्रीरामकल्पद्रुमान्तर्गतसंस्कारकाण्डे पितृयज्ञप्रयोगः : 240A, इति भट्टकमलाकरात्मजानन्तभट्टकृतः पूर्व्वेद्युः श्राद्धप्रयोगः : 242B, इति कमलाकरभट्टात्मजानन्तभट्टकृत अष्टकाश्राद्धप्रयोगः ।

Topics :—

2B, अथ सर्व्वकर्म्मसाधारणं किञ्चिदुच्यते : 3B, इति परिभाषा ; 12A, आद्यविवाहे तु वचनात् पितुरधिकार इत्याह ; 12B, आश्वलायनानामपत्य-संस्कारेषु विशेष उक्तः : 14A, श्राद्धे मालानिषेधस्यायमपवाद ; 17B, इति स्वस्तिवाचननान्दीश्राद्धयोः प्रयोगः ; 18A, ऋत्विग्वरणम्, साचार्य्यर्त्विजां मधुपर्कः ; 21A, अथाग्निकार्य्यं : 24A, प्रसङ्गात् सकलकर्म्मसाधारणमग्निमुख-मभिधीयते ; 25A, अथाग्निनिर्णयः ; 27A, ग्रहमण्डलम् : 27B, अथ प्रतिमाः ; 37A, अथ ब्रह्मवरणम् : 37B, अथ प्रणीताप्रणयनम् : 38B, अथ निर्व्वापः ; 39B, नवग्रहमखे तु मन्त्रैरेव होमः, नवग्रहाधिदेवताभ्यो निर्व्वापः प्रोक्षणाद्य तूष्णीमेव : 40A, अथाज्यसंस्कारादि : 43A, अग्निध्यानं ; 43B, अथाघार-होमः, अथाज्यभागौ ; 54B, अथात्रैव प्रसङ्गात् सर्व्वत्र ब्राह्मणभोजनसंख्योच्यते : 55B, तत्रादौ गर्भाधानम् ; 56A, अथ रजस्वलास्नानं : 64B, अथ ग्रहणादेः पुनःसन्धानम् : 66A, इत्यस्मत्पितृकृतगर्भाधानप्रयोगः, अथ पुंसवनम् ; 68B, अथानवलोभनम् ; 69B, अथ सीमन्तः ; 72B, अथास्मत्पितृकृत पुंसवनानव-लोभनसीमन्तानां तन्त्रेण प्रयोगः ; 81B, अथ षष्ठीपूजा ; 82B, अथ नाम-करणम् ; 87B, अथ दोलारोहः ; 88A, अथ सूतिकायाः मासान्ते जल-पूजनम् ; 89B, अथोपवेशनम् ; 90A, अथान्नप्राशनम् ; 91A, अथास्मत्-पितृकृतविष्णुमखोपवेशनसूर्य्यावलोकनान्नप्राशनादीनां तन्त्रेण प्रयोगः ; 92A,

अथाब्दपूर्त्तिः ; 103A, अथ विद्यारम्भः ; 103B, अथानुपनीतस्य धर्म्माः ; 104A, अथोपनयनम् ; 138A, अथ पुनरुपनयनम् ; 140B, अथोपाकर्म्म ; 152A, अथ महानाम्न्यादिव्रतानि : 153B, अथाश्वलायनोक्त-महानाम्नीव्रत-प्रयोगः ; 155B, अथ गोदानम् ; 157B, अथ समावर्त्तनम् ; 165A, अथ विवाहः ; 167A, अथ विवाहभेदाः ; 177B, अथ कन्यादानफलप्रशंसा ; 178A, अथ विवाहे मण्डपः ; 179B, वरस्य सीमन्तपूजा कन्यागृहगमनविधिः, 184A, अथ विवाहहोमः ; 189A, अथ गृहप्रवेशनीयहोमः ; 192A ; अथाश्वलायनोक्त-विवाहप्रयोगः ; 193B, अथ मधुपर्कः ; 198B, अथ वधूप्रवेशः ; 200B, द्वितीयादिविवाहकालः ; 206B, अथौपासनहोमप्रयोगः ; 207B, अथ समस्यहोमः, अथ पक्षहोमः ; 208A, अथ सभार्य्यस्य प्रवासादावग्निसमा-रोपविधिः ; 212B, अथ विच्छिन्नाग्निपुनःसन्धानप्रयोगः ; 213A, अथ स्थाली-पाकः ; 222A, अथ सप्तसंस्था ; 223B, सर्पबलिः ; 224A, अथ श्रवणाकर्म्म-प्रयोगः ; 227B, आश्वयुजि(जी)कर्म्मप्रयोगः ; 228A, अथाग्रयणप्रयोगः ; 229A, अथ प्रत्यवरोहणम् ; 236B, अथ पिण्डपितृयज्ञप्रयोगः ; 240A, अथाष्टम्यामष्टकाश्राद्धम् ; 242, अथान्वष्टकाश्राद्धम ; 246A, इति माध्यावर्ष-(?) श्राद्धम् ।

Authorities :—

3A, कात्यायनः, व्रतहेमाद्रिः, याज्ञवल्क्यः, जातूकर्णः, आपस्तम्बः, वशिष्ठः ; 3B, शाङ्खायनः, हारीतः, मार्कण्डेयः ; 4A, निर्णयसिन्धौ ; 5A, लौगाक्षिः ; 12B, आश्वलायनगृह्यपरिशिष्टे ; 21B, सिद्धान्तशेखरे ; 23A, गारुडे मते, रूपनारायणः, हेमाद्रिः ; 23B, मात्स्ये ; 26A, प्रयोगपारिजाते ; 33A, शाङ्खायनसूत्रे ; 40A, बौधायनः ; 41A, शौनकः ; 47A, पृथ्वीचन्द्रोदये, नन्दिपुराणम : 48A, गोभिलपरिशिष्टे : 54B, हेमाद्रौ यज्ञपार्श्वः ; 56A, प्रयोग-पारिजाते वृद्धवशिष्ठः ; 58A, श्रीधरः ; 59A, मिताक्षरायां, स्मृते ; 61B, आश्वलायने, गृह्यपरिशिष्टे ; 70A, नारदः, विष्णुः ; 76, वैजवापः, विष्णुधर्म्मे ; 77A, कार्ष्णाजिनिः, छन्दोगपरिशिष्टे, मार्कण्डेयपुराणात् ; 80A, गृह्यपरिशिष्टे ; 84B, गार्ग्यः ; 85B, निर्णयसिन्धौ ; 88A, मुहूर्त्तचिन्तामणिः, ज्योतिर्निबन्धे ; 96A, गर्गः ; 99A, षड्गुरुशिष्यः ; 104A, अपरार्के ; 107A, स्मृत्यर्थसारे ;

114A, प्रचेताः; 114B, मनुः; 115A, देवलः; 137B, यमः; 138A, मदनरत्ने; 178B, नारदः; 209B, आयुर्विला; 223A, नारिका।

2195.

2031. आचारार्कः। *Ācārārkaḥ.*

By Bhāradvāja Divākara, son of Mahādeva, and grandson of Bālakṛṣṇa, and daughter's son of Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 89. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Nāgara of the eighteenth century, Appearance, discoloured. Complete.

After the colophon of the main work, there is a short work beginning निर्णयसिन्धौ अपि: (leaf 88B)—

सप्तमाधिके गर्भे वर्द्धमाने तु गर्भिणी।
वर्ज्जनीया प्रयत्नेन दैवे(पि) [पैत्रे] च कर्म्मणि॥—

which runs to the end of the leaf 89.

The name of the scribe and his date are given in the following couplet:—

भावाब्दे वत्सरे कृष्णे ऊर्ज्जे दर्शे प्रगे दिवा।
आवाभट्टेन लिखितं आचारार्कस्य पुस्तकम्॥
शुभं भवतु॥

2196.

1970. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 48. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1,550. Character, Nāgara. Date, Saka 1767. Appearance, fresh. Complete.

The work was composed in Saṃvat अग्निवेदाश्विमांशु, that is, Saṃvat 1743=1686 A.D.

For the work see I.O. Catal., No. 1616, p. 509 and Cs. II., p. 34. The two manuscripts exactly correspond with each other. The one must be a copy of the other. See also L. 549, which is incomplete.

Post Col. :—

शके १७९७ विश्वावसुनाम संवत्सरे चैत्र शुक्ल ७ भृगुवासरे तद्दिने समाप्तम् ।

श्रीसाम्बार्पणमस्तु ।

2197.

धर्म्मशास्त्रसुधानिधिः । *Dharmaśāstrasudhānidhiḥ.*

1015. **तिथ्यर्कः ।** *Tithyarkaḥ.*

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 68. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,400. Character, Nāgara. Date, Saka 1831 Appearance, tolerable. Complete.

A part of Dharmaśāstrasudhānidhi, composed by Divākara Bhaṭṭa, son of Mahādeva, son of Bālakṛṣṇa Bhaṭṭa. This part was composed in Saṃvat 1740.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

जानकीनयनयुग्मगोचरं मानिनां नयनयोरगोचरं ।
नीलमेघरुचिरच्छविं सदा भावये मनसि राघवं मुदा ॥
उत्पत्त्यादिप्रकर्त्तारं हर्त्तारं तमसः परम् ।
दातारं सर्व्वकामानां तं भजेहं विकर्त्तनम् ॥
विभाव्य निखिलान् ग्रन्थान् बालानां कालवित्तये (?) ।
दिवाकरेण कृतिना तिथ्यर्कोऽयं प्रतन्यते ॥

अथ षोडशतिथीनां निर्णयः क्रमं चोच्यते ॥

It ends thus :—

व्यतीपातेऽथ संक्रान्तौ तथैव ग्रहणे रवेः ।
पुण्यकालास्तथा सर्व्वे यदा मृत्युरुपस्थितः ॥
तदा भूमिर्हिरण्यादि दत्तमक्षयतामियात् ॥

विष्णुपुराणे

यदा वा जायते चित्तं चित्तं श्रद्धासमन्वितं
तदेव दानकालः स्यात् यतोऽनित्यं हि जीवित-
मितिदिक् ॥

श्रीबालकृष्णात्मजसूनुनिर्म्मितां
वर्षे ख वेदाश्व हिमांशु १७४० + + +
कृतिं विलोक्याखिल-कालनिर्णयं
निःशङ्कमाशंसतु पण्डितो जनः ॥ १ ॥
उक्तं नात्र मया स्वयं स्वरचितं यत् भट्टपादादिभिः
प्रोक्तं कालविनिर्णये तदखिलं स्पष्टं परिज्ञप्तये ।
सन्दिष्टं गुरुदत्तमन्त्रकृपया शार्द्दूलविक्रीडितं
तेन श्रीरविमण्डलान्तरगतो नारायणः प्रीयतां ॥ २ ॥
यद्वाक्यादिधिवाक्यानां अपूर्व्वार्थाभिधातृता
नीलकण्ठो जयत्येष मीमांसकधुरन्धरः ॥ ॥

Colophon :

इति श्रीमद्भारद्वाजबालकृष्णात्मजसकलविबुधचूडामणिश्री-
महादेवैकभक्तश्रीमहादेवभट्टात्मजश्रीरविपादपाथोजासक्तैकचित्त -
दिवाकरविरचित तिथ्यर्कः समाप्त + + + + +

Post Col. :—

इन्दुरामाष्टभू १८३१ वर्षे माघे शुक्लेऽष्टमीतिथौ ।
भौमवारयुतायां च कन्यायां भास्करे सति ॥ १ ॥
बालकृष्णेण भट्टेण विदे[श]स्थेन धीमता ।
तिथ्यर्को लिखितः सम्यक् सर्व्वनिर्णयसंयुतः ॥
कांकरौलीतिविख्याते शुभे ग्रामे मनोहरे ।
समाप्तिमगमद्ग्रन्थः श्रुतिस्मृतिसमन्वितः ॥ ३ ॥
शुभं भूयात् ॥

2198.

The Same.

5571. व्रतार्कः । *Vratārkaḥ.*

By Śaṅkara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 288. Lines 13 on a page. Extent in ślokas, 11,000. Character, Nāgara. Date Saṃvat 1921. Appearance, fresh.

To the end of the Saṃkrāntivratas.

Colophon : —

इति श्रीनीलकण्ठात्मजभट्टशङ्करकृतौ व्रतार्के सोद्यापनसंक्रान्ति-व्रतानि समाप्तानि । सम्पूर्णम् ।

Post Colophon Statement : —

शुभम् । श्रीसंवत् १६२१ चैत्र कृष्ण १० तिथौ बुधे विद्याधर-द्विवेदेन लिखितं कार्श्याम् स्वार्थं परार्थञ्च ।

See I.O. Catal., No. 1684.

2199.

The Same.

2881. *The Same.*

By Śaṅkara, son of Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12½ × 5¾ inches. Folia, 246. Lines, 13 on a page. Extent in Ślokas, 9,600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1840. Appearance, fresh. Complete.

Colophon : —

इति मीमांसकभट्टनीलकण्ठात्मज-भट्टशङ्करकृते व्रतार्के समाप्तं । शुभं भूयात् ।

Post Col. :—

यादृशं पुस्तकमित्यादि । यदक्षरमित्यादि ।

मङ्गलं लेखकानां च पाठकानां च मङ्गलम् ।

मङ्गलं सर्व्वलोकानां भूमौ भूपालमङ्गलम् ॥

अथ शुभसंवत्सरेऽस्मिन् नृपतिविक्रमादित्यराजे संवत् १८४० तत्र ।

आषाढे शुक्लपक्षे तु द्वादशीतिथिरुत्तमा ।

भृगुवारेण संयुक्ता लिखितं पुस्तकं मया ॥

इदं पुस्तकं लिप्यकृतं ब्राह्मण भैंतराम वास मथुरामध्ये स्थलमध्य शुभस्थान भरथपुर सहरमध्य शुभस्थान मन्दरसुखरामको मध्यन्साजी-श्रीबालकदास हरिव्यासीके सुखवासाय शुभम् ।

See I.O. Catal., Nos. 1684–91.

2200.

The Same.

8684. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ and 10 × 5 inches. Folia, 116. Lines, 10, 12 on a page. Extent in ślokas, 3,300 Character, Nāgara. Old. Incomplete.

Incomplete. Fragmentary.

2201.

The Same.

1959. *The Same.*

For the manuscript and the work see L. 3240. See I.O. Catal., No. 1684, for a full description of the work.

Post Colophon : -

शके १७९८ माघवद्य १३ ते दिवशीं पुस्तकं लिख्यते समाप्तः।
श्रीजगदम्बार्पणमस्तु ॥

2202.

The Same.

2861. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

This last leaf is without any leaf mark, nor is it in continuation of the first six leaves.

This is a fragment of Vratārka, all the leaves contain the name of Vratārka on the left-hand upper margin.

Colophons :—

2A, इति हेमाद्रौ भविष्योत्तरे कोकिलाव्रतम्, अथापरमासाषाढाधिमासे गुर्वाद्यपारप्राप्तं कोकिलाव्रतम्; 6B, इति वराहपुराणे कोकिलाव्रतम्, अथो-द्यापनम्; (the last leaf) इति नारदीये कोकिलाव्रतोद्यापनम्।

2203.

The Same.

2666. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 1 to 21 and 1 to 116, of which folia 38 to 47 (both inclusive) are missing. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1829. Appearance, discoloured.

Colophon :—

इति श्रीमीमांसकभट्ट-श्रीमन्नीलकण्ठात्मज-श्रीमच्छङ्करकृतौ व्रतार्के अनुक्रमणिका समाप्तिमगमत् ।

Though it is called Vratārkānukramaṇikā, it is really a priest's collection of *vratas* from the Vratārka of Saṅkara Bhaṭṭa, son of Nilakaṇṭha Bhaṭṭa. But it does not follow the order of Saṅkara's work, which deals with the *vratas* in accordance with the days of the moon, the days of the week, months and the *yogas*. See I.O. Catal. No. 1684, p. 539. We give below the *vratas* collected in this MS. in the order in which they occur in it.

(1) भौमपञ्चकव्रतम्, (2) सङ्कटचतुर्थीव्रतम्, (3) जन्माष्टमीव्रतम्, (4) अक्षयतृतीयाव्रतम्, (5) स्वर्णगौरीव्रतम्, (6) नृसिंहचतुर्दशीव्रतम्, (7) रामनवमी, (8) रथसप्तमी, (9) अचलसप्तमी, (9A) शिवरात्रिव्रतम्, (10) दशाफलव्रतम्, (11) गोपद्मव्रतम्, (12) कोकिलोद्यापनम् (not complete), (13) रक्षाबन्धनम्, (14) उमामहेश्वरव्रतम्, (15) आशादशमी, (16) दशहरा, (17) दशावतारव्रतम्, (18) वरलक्ष्मीव्रतम्, (19) दानफलव्रतम्, (20) धारणा पारणा, (21) मासोपवासव्रतम्, (22) दधिमन्थनदानव्रतम्, (23) ताम्बूलोद्यापनव्रतम्, (24) पीठोरा (?), (25) मलमासव्रतानि, (26) लवणसंक्रान्तिव्रतम्, (27) भोगसंक्रान्तिव्रतम्, (28) तेजसंक्रान्तिव्रतम्, (29) सौभाग्यसंक्रान्ति०, (30) मनोरथसंक्रान्ति०, (31) विशोकसंक्रान्ति०, (32) आयुःसंक्रान्ति०, (33) धनसंक्रान्ति०, (34) व्यतिपातव्रतम्, (35) लक्षपूजाविधिः, (36) लक्षवर्त्ति०, (37) रुद्रवर्त्ति०, (38) अगस्त्यार्घ्य०, (39) अश्वत्थविधिः, (40) तुलसीविवाहः ।

2204.

5548. निर्णयोद्धारः or निर्णयसारः ।

Nirṇayoddhāraḥ or *Nirṇayasāraḥ.*

By Bhaṭṭa Rāghava.

Substance, country-made paper. 10 × 5¼ inches Folia, 18. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance discoloured. Complete.

The object of the work :

श्रीगणेशाय नमः ·

रामकौतुकहेमाद्रिमाधवं निर्णयामृतम् ।
वीक्ष्य निर्णयसिन्धुञ्च स्मृतिदर्पणमादरात् ॥
निर्णयोदन्वतः सारं मुक्ताहारं करोम्यहम् ।
राघवो विदुषां प्रीत्यै निर्णयोद्धारनामकम् ॥
तिथिर्द्वेधा शुद्धा विद्धा चेति ।

This is a very modern work, based on Nirṇayasindhu, and quoting from Rāmakautuka, which is a still later work.

Colophon :—

इति श्रीभट्टराघवविरचिते निर्णयसारः समाप्तः ।

2205.

9547. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 210. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1881. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

The same as in the above.

End :—

निर्णयसिन्धौ तु प्रदोषेऽर्द्धरात्रे वा मकरसंक्रान्तौ परदिने प्रातः पञ्चनाड्यः पुण्याः निशीथानन्तरमुदयं यावत् कर्कसंक्रान्तौ

दिनान्ते पूर्व्वदिने पञ्चनाड्यः पुण्याः तत्पुण्यनि(ष्प्र)[त्व]यद्योतनार्थं (?) इति विरोधः परिहृतः। साविन्त्र[ी]व्र(ा)तमन्तरेण भवतः अमा-पौर्णमास्यौ परैः। (?)

Colophon :—

इति निर्णयोद्धारः समाप्तः। संवत् १८८१ का वर्षे मासानां मासोत्तममासे आषाढ़मासे शुक्लपक्षे पुण्यतिथौ त्रयोदश्यां+वार भृगुवारे लिखितं जैगोविन्द स्ववाचनार्थाय।

2206.

2508.

Substance, country-made paper. 12¾ × 5 inches. Folia, 87 + 6 + 17 + 168 + 12. Five separate paginations. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

This is a very important MS., but it is so very corrupt that it is very difficult to make out what the readings really are.

The work is a comprehensive one, on Smṛti of which the present manuscript contains (i) the section on all the Saṃskāras of domestic life from conception to marriage, (ii) the section on the retired life of a Yati, or of a Vānaprastha, (iii) the section on the obsequial rites, and (iv) the section on Tīrthas. But none of them, except the Vānaprastha section which is very short, is complete and neither the name of the author nor that of the work appears.

The work was written after the middle of the sixteenth century, as it quotes Nṛsiṅha Prasāda by Dalapati Rāja, the husband of Durgāvatī who fought with Akbar.

Aśvalāyana and Vṛttikṛt Nārāyaṇa are largely quoted. There is also the direction for the repetition of न मम, a Ṛgvedi characteristic.

1\. अथ पूर्व्वोक्तप्रमेयमुपसंहरन् अनुलोमादिजातिधर्म्माणाह सर्व्व-
वर्णाश्रमैरिति ... ...
तथा च सर्व्वैः संकरजातिभिः तथा वर्णाश्रमिभिश्च विष्णुरेव
एकः मुख्यतया सदा ब्राह्मकालात् अनन्तब्रह्मकालपर्य्यन्तं सर्व्व
धर्म्मैराराध्यते ... ...
तत्र संस्काररहितत्वात् कर्णो न क्षत्रिय इतिवत् ।
संकरजातिधर्म्मोऽथ + + +
सत्यलोकाधिदेवोऽथ ब्रह्मा च चतुराननः ॥
+ + कृतयुगस्यादौ निविष्टः कमलासनः ।
सृष्ट्वा प्रजापतीन् पूर्व्वं देवान् दैत्यांश्च राक्षसान् ॥
... ...

2A, इत्यादिष्टो विश्वकर्म्मा ब्रह्मणा शिल्पिनां वरः ।
नत्वा विधिं तथा चक्रे मर्त्यलोकमुपेत्य सः ॥
वर्णसंकरजान् वीक्ष्य मिश्रवर्णां स्तथैव च ।
... ...

2B, + + जात्यस्वस्वकर्म्माणि पृथक्त्वेनाकरोत्तदा ।
विश्वकृद्विश्वकार्य्यार्थं तेषां वै जीवनाय च ॥
... ...
द्विजान् + + भिषिक्तो यः क्षत्रियाणां समः स्मृतः ।
... ... वैद्यकेन स जीवयेत् ॥ (?)

Thus the account of the occupAtions of the mixed castes goes on to leaf 5B, where the colophon: इति विश्वकर्म्माख्याने भारते (?) सप्तजन्मकर्म्मनाम सप्तमोऽध्यायः ।

Then तथा सप्तमस्कन्धो वृत्तिः संकरजातीनां तत्तत् कुलकृतामित्यादि ।

6A, The conclusion is तस्मात् संकरजातिभिरन्यैर्वा स्वविहित-वृत्त्या भक्त्या भगवदाराधनेन धर्म्म इति + + + व्यज्यते इति सिद्धं ।

यस्मिन् सर्व्ववर्णिकानां (?) इत्यादिनोक्तान् वर्णाश्रमधर्म्मानुपसंहरन् ...
... प्रागनिर्द्दिष्टान् गर्भाधानादिसंस्कारान् उपसंहरणव्याजेन निर्द्दिशति सर्व्ववर्णाश्रमैरिति ।

6B, तथा च प्रयोगपारिजाते आश्वलायनः; 7A, तत्र गर्भाधानादौ स्वस्तिवाचनस्य नांदीश्राद्धस्य चावश्यकत्वेन तदत्र निरूप्यते, तत्र शौनकः, तत्र देवलः; 13B, ऋग्विधाने, अथ गर्भाधानप्रयोगः; 15A, व्यासः; 15B, विष्णुः; 17B, अथ सीमन्तप्रयोगः; 18B, अथ विष्णुबलिः, तत्राश्वलायनः; 19B, अथ जातकर्म्म। वशिष्ठः; 20B, दशमे द्वादशे वाह्नि नामकर्म्म विधीयते; 22A, अथ निष्क्रमणं; 22B, अथ भूमौ उपवेशनं विष्णुधर्म्मोत्तरखण्डे; 23A, अथ अन्नप्राशनं; 23B, इति शिशुरक्षाविधिः; 24A, गर्गः; 24B, इति अब्दपूर्त्तिविधिः; 27B, इत्याह बौधायनः; 30B, इति चौलं, अथोपनयनम्, भारद्वाजः; 34B, अथ पुनरुपनयनम्; 36A, तत्र संग्रहे; 38A, इति व्रतोपदेशः; 39B, उपाकर्म्मणि चैवोत्सर्गेऽप्येषामिह तर्पणम् ... ... कार्ष्णाजिनिः; 40A, अथ अध्ययनोत्सर्ज्जनविधिः; 41A, अथ व्रतानि; 43A, गोदानं करिष्ये, अथ मधुपर्कप्रयोगः; 49A, अथ गृहप्रवेशहोमः; 49B, इति विवाहः॥ दास्यादिदाने विशेषः ... ... विश्वादर्शे; 51A, अथ द्वितीयविवाहविधिः; 52A, अथार्कविवाहः; 53A, अथाग्रयणप्रयोगः; 53B, अथाश्वयुजीकर्म्म; 54A, अथ श्रवणाकर्म्मप्रयोगः; 56A, इति सर्पबलिः; 57B, अथ आग्रयण मन्त्रार्थः; 58A, अथ स्विष्टकृदादिमन्त्रार्थः; 60B, अथ विवाहे सापिण्ड्यादिनिर्णयः; 61B, उक्तं मार्कण्डेयेन, पैठीनसिः; 62B, विश्वरूपे, स्मृत्यर्णवे तु; 63B, अत्र विशेषमाह याज्ञवल्क्यः; 67A, यमः; 70B, अथ विवाहे गोत्रप्रवरविचारः। तत्राश्वलायनसूत्रम्; 74B, अथ गणभेदाः। तत्र लौगाक्षिसूत्रम्; 77B, इति गार्ग; 79A, अथ त्रिगणाध्यायः; 79B, अथ विश्वामित्रगणः; 81A, इति लौगाक्षयः ... ... अथ वशिष्ठः; 82A, अगस्तिगणः; 83B, अथ ऋषिगणः।

It ends in leaf 87. There is no indication of the end of the work.

II. ... ... 6 leaves.

Begins:—

अत्र च जातिदेशतः (?) वानप्रस्थधर्म्माः।

1B, माधवीये मनुः, वशिष्ठः, वामनपुराणे; 2B, याज्ञवल्क्यः, अथ वानप्रस्थाश्रमः ... ... तत्र नरसिंहप्रसादे; 4B, इति वनस्थधर्म्मप्रकरणं द्वितीयखंडम्।

The remaining lines of 4B and the next two leaves do not belong to the work :—

दुष्टस्वप्ने नथैवोत्कीर्त्तनं[विष्णोः], etc., etc.

III. (A) On Śrāddha.

It begins :—

ननु यस्मिन् सर्व्वाणि कर्म्माणि सन्न्यस्य परं यातीति ... ...

यथाविहितानि कर्म्माणि विहितानि तदप्ययुक्तम् । इत्यादि—

1B, तदुक्तं प्रयोगपारिजाते : 2B, विष्णुधर्म्मोत्तरे ; 8A, तत्र श्राद्धे पात्रनियममाह । द्वौ दैवे पितृकार्य्ये त्रीनेकैकमित्यादि ; 9A, तत्र श्राद्धाद्यकरणे प्रायश्चित्तमाह ... ... शाट्यायनोक्तानि गृह्यप्रायश्चित्तानि व्याख्यास्यामः : 10B, ब्रह्माण्डपुराणे, विष्णुधर्म्मोत्तरे ; 11A, कालिकापुराणे, वायुपुराणे ; 11B, पाराशरः ; 13A, वराहपुराणे ; 14A, हेमाद्रौ, 15B, बौधायनः, हारीतः, आपस्तम्बः : 16A, तदुक्तं कारिकायां, इति वृत्तिकारः, नारायणः, वृहस्पतिः : 17A, कात्यायनः ; 19A, जामदग्निः, व्यासः ; 21A, हारीतयाज्ञवल्क्यौ, शंखः : 24A, इति श्राद्धभेदः, अथ पितृभेदः : 25A, अथ श्राद्धाधिकारी निरूप्यते ; 28A, श्रीविष्णुपुराणे पराशरोऽपि ; 29B, मरीचिः, पितामहश्राद्धाधिकारिनिर्णयः ॥ अथ जीवत्पितृकश्राद्धाधिकारिनिर्णयः तत्र कात्यायनः ; 31A, तदुक्तं परशुरामनिबन्धे ; 32B, नरसिंहः ; 33B, यतिश्राद्धाधिकारः ब्रह्माण्डपुराणे ; 35A, लौगाक्षिः : 35B, गौतमोऽपि : 35B, कात्यायनः ; (There are two leaves numbered 35) ; 36B, प्रचेता अपि ; 38B, महाभारते ; 39A, शातातपः ; 40A, अतएव नारदीयपुराणे ; 41B, इति ग्रन्थान्तरे कालादर्शे ; 42A, देवीपुराणे, अनन्तभट्टस्य मकरे परदिनं कर्के पूर्व्वदिनमिति ; 43A, वृद्धवशिष्ठः ; 44A, कार्ष्णाजिनिस्मृतेः ; 51B, स्मृत्यर्थसारे ; 53B, हेमाद्रौ नागरखण्डे ; 56A, दक्षः, स्कान्दे ; 56B, पद्मपुराणे ; 57A, नरसिंहप्रसादे ; 59B, अथ क्षयाहे द्वैविध्ये श्राद्धकालनिर्णयः ; 61B, कालादर्शेऽभिहितम् ; 67B, इति चन्द्रिकायाम् ; 69B, मिताक्षरायां तु : 70A, लौगाक्षिः, प्रचेताः ; 70B, अत्रिः ; 71A, निर्णयामृते ; 76A, तदुक्तं महाभारततात्पर्य्यनिर्णये, तत्र ब्रह्मसिद्धान्ते ; 78B, व्याघ्रः ; 80B, इदमन्नं न ममेदं सर्व्वत्रैवं प्रयोजयेत् ; 82A, सपिण्डीकरणश्राद्धं

करिष्ये; 87B, कात्यायनः; 90B, बौधायनोक्तप्रेतपिण्डविधिं व्याख्यास्यामः; 97B, इति पतितत्यागविधिः; 98A, अथ दुर्मरणप्रायश्चित्तम् प्रयोगपारिजाते; 98B, अथ गर्भिणीमरणे बौधायनः; 100A, सूतिकतत्त्वनिर्णयः; 100B, परिशिष्टे; 106B, अत्रिपराशरौ; 107A, वायुपुराणे; 107B, वायुपुराणे; 112A, आश्वलायनोऽपि गृह्यसूत्रे; 112B, इति श्राद्धार्हब्राह्मणलक्षणानि। अथ श्राद्धार्थं प्रशस्ते देशे विशेष उच्यते। वृद्धपराशरः; 113A, संग्रहे; 114B, हरिवंशनारायणः; 115B, वृद्धयाज्ञवल्क्यः; 117A, इति देवभेदाः, अथ निमन्त्रणप्रकारा उच्यन्ते॥ तत्र शौनकः; 118B, धर्मसारः; 120B, उशनसा; 128B, विधिवद्विप्रोपवेशनप्रकारमाह गर्गः; 136B, अथ गन्धादिदानं तंत्रकारिकायां; 138B, तत्राग्निनिर्णयः; 146A, तदुक्तं वह्व्यसंग्रहे (?)।

It comes to an end in leaf 168. But there is no indication that the section ends there.

(B) Only a fragment of the section on Sraddha 1 to 17 leaves, beginning :—

रजस्वलामरणे शौनकः।
रजस्वलामृतिप्राप्तौ गोमूत्रेण जलैः सहेत्यादि।

IV. In 12 leaves, begins :—

अथ स्नानार्थं तीर्थस्वरूपनामकथनम्। तत्र गौतमीतीर्थानि।
तदुक्तं ब्रह्मकमण्डलुसंभूते० इत्यादि।

It treats of the Tīrthas on the Godāvarī, called Gautamītīrthas. They are 400 in number. There are legends bearing on merits accruing from ablution in those tīrthas.

2207.

5906. आचारेन्दुशेखरः *or* सदाचारेन्दुशेखरः।

Ācārenduśekharaḥ or *Sadācārenduśekharaḥ.*

By Nāgoji Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12¼ × 6¼ inches. Folia, 92. Lines 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 5,120. Character, Nāgara. Date, Śaka 1768. Appearance, fresh. Complete.

A manual of daily religious observances.

Last Colophon :—

इति शिवभट्टसुतसतीगर्भजनागोजीभट्टकृते सदाचारेन्दुशेखरे चतुर्थयामकृत्यं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं कर्वेइत्युपाह्वगणेशसुतविश्वनाथस्य काश्यां लिखितम्, लिखापितञ्च । शके १७६८ अर्द्धोदयदिने समाप्तम् ।

After this there is a line, defining *Ardhodaya*.

See I.O. Catal., No. 1619.

2208.

6106. **सदाचारप्रकाशिका ।** *Sadācāraprakāśikā.*

By Hari Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 117. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 6,300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गुरुं गणेशानं सदाचारप्रकाशिकाम् ।
हरिनारायणो यत्नात् कुरुते प्रीयते हरिः ॥

End :—

सन्ध्याकाले तथा चैत्रे प्रसूते च जनार्द्दने ।
बुधाष्टमी न कर्त्तव्या हन्ति पुण्यं पुराकृतम् ॥

विष्णुः ।

गोमूत्रं गोमयं क्षीरं सर्पिर्दधि च रोचना ।
षडङ्गमेतन्माङ्गल्यं पवित्रं सर्व्वदा गवां[i] ॥

सम्पूर्णोऽयं ग्रन्थः ।—

Then follows a table of contents of the work, covering more than a page.

The authorities quoted :—

1A, हारीतः, मनुः, ब्रह्मपुराणम् ; 2A, महाभारते, मात्स्ये ; 2B, छन्दोगपरिशिष्टे, आह्निकतत्त्वे, विष्णुधर्म्मोत्तरे, अङ्गिराः, आपस्तम्बः, मनुः, यमः, देवलः, आचारादर्शे मनुः ; 3A, वायुपुराणम्, वशिष्ठः, ब्रह्मपुराणम्, सांख्यायनः, बृहस्पतिः ; 3B, सारसंग्रहे गर्गः ; 4A, शङ्खलिखितौ, पैठीनसिः, संवर्त्तः, भारद्वाजः, याज्ञवल्क्यः ; 4B, ब्रह्माण्डपुराणम्, आदित्यपुराणम्, स्मृत्यर्थसारः, सार-संग्रहधृतवशिष्ठवचनम् ; 5B, नृसिंहपुराणम् ; 6A, भरद्वाजः ; 7A, कामधेनुः, आपस्तम्बः ; 7A, पारिजातः ; 7B, गोभिलः ; 15B, मदनरत्नम् ; 16A, वामन-पुराणम्, प्रायश्चित्ततत्त्वोद्धृतव्यासवचनम् ; 18A, विष्णुः ; 18B, कात्यायनः ; 19A, वराहपुराणम् ; 19B, पद्मपुराणम् ; 20A, लिङ्गपुराणम् ; 21B, स्कन्दपुराणम् ; 26B, याज्ञवल्क्यः ; 27B, विष्णुधर्म्मोत्तरे ; 32A, आचारादर्शकामधेन्वादौ ; 34A, कर्म्मप्रदीपे ; 35B, बौधायनः ; 37B, विश्वसारे ; 39B, कर्म्मप्रदीपे ; 41A, पाद्मे, नारदः ; 43A, शौनकः ; 44B, दक्षः, छन्दोगपरिशिष्टः ; 46A, वायुपुराणम् ; 47A, विष्णुपुराणम्, शातातपः ; 49B, कालिकापुराणे, लिङ्गपुराणे ; 51A, आह्निकप्रदीपे ; 53A, वामनपुराणे ; 58A, रुद्रयामले ; 58B, भविष्ये, देवीपुराणम्, मत्स्यपुराणे ; 59B, बह्वृचपरिशिष्टे ; 60A, नारदीये ; 61A, स्मृत्यर्थसारे गोभिलः ; 62A, नारदः ; 62B, वराहपुराणे ; 78B, बृहस्पतिः ; 109B, अद्भुतसागरे ; 114A, गोविन्दार्णवः ; 115A, दानधर्म्मे ; हलायुधे ।

The latest authority quoted is *Raghunandana*

2209.

10545.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1935 (in a later hand). Appearance, discoloured.

Colophon :—

एभिर्ग्रन्थान्तरे कारिका समाप्ता (प्तः) ।

Post Colophon :

पौषशुक्लपौर्णमास्यां भौमवासरे संवत् १९०[०] + इदं पुस्तकं श्रीमांडगारभव्यंकटरावमहाराजशोपनामकेन लिखितं । श्रीरस्तु. etc., etc.

A Smṛti work based on the twenty-five works mentioned in the beginning.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

कालमाधव-कालतत्त्वविवेचन-निर्णयसिन्धु-मिताक्षरा- प्रयोग-चिन्तामणि--प्रयोगपारिजात--पराशरस्मृति--वृद्धपराशरस्मृति-कौस्तुभ-मयूख-धर्मवृत्ति-कृत्यरत्नावली-त्रिस्थलीसेतु-कालनिर्णय-प्रकाश--आचारार्क--आचारचन्द्रिका--स्मृत्यर्थसार--श्राद्धचन्द्रिका कूर्मपुराण-शिवपुराण-वाल्मीककृतश्राद्धदीपिका-श्राद्धे निर्णय-[प्र]काश-हेमाद्रि श्राद्धमनोहरा २५ (?)—एभिर्ग्रन्थान्तरे वचनानि लिख्यन्ते ।

2210.

6509. *The Same*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 33. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 594. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh.

A collection of kārikās on various topics of Smṛti.

Beginning :

कालमाधव-कालतत्त्वविवेचन-निर्णयसिन्धु--मिताक्षरा-प्रयोग-चिन्तामणि--प्रयोगपारिजात--पराशरस्मृति--वृद्धपराशरस्मृति--कौस्तुभ-मयूख-धर्मवृत्ति-कृत्यरत्नावली-त्रिस्थलीसेतु-कालनिर्णय-प्रकाश--आचारार्क-आचारचन्द्रिका--स्मृत्यर्थसार--श्राद्धचन्द्रिका-कूर्मपुराण-शिवपुराण--वाल्मीकिकृतश्राद्धदीपिका--श्राद्धनिर्णय-प्रकाश-हेमाद्रि-श्राद्धमनोहरा २५ (?) एभिर्ग्रन्थान्तरे च वचनानि लिख्यन्ते ।

There are altogether 508 verses. The first ten leaves are marked अ, and the rest क—from which the last owner of the manuscript named it कटकारिका।

Colophon :—

इभिर्ग्रंथामरे कारिका समाप्ता।

Post Colophon :—

पौषशुक्लपौर्णिमास्यां भौमवासरे संवत् १९०[०] इदं पुस्तकं श्रीसांवरगारजव्यंकटराव-मल्हारजोपनामकेन लिखितं। श्रीरस्तु। शुभमस्तु॥

श्रीरामचन्द्राय नमो नमः। श्रीकृष्णाय नमो नमः॥

2209 and 2210 are exactly the same even in the Post Colophon Statements. Both seem to be copies of the same MS. but the copyists did not add their own names in the Post Colophon Statements.

2211.

976. **जयसिंहकल्पद्रुमः।** *Jayasiṃhakalpadrumaḥ.*

For the manuscript, see L. 1705.

It is a Smṛti compilation, in 18 stavakas, by Ratnākara, son of Deva Bhaṭṭa. Seai Jayasiṃha of Jaypore in Rājputana was his patron.

It was compiled in Saṃvat 1770.

शाके विक्रमपार्थिवस्य शुभदे व्योमर्षिसप्तेन्दुयुग-
वर्षे शोभनसंज्ञके शिवतिथौ मासे नभस्याख्यके।
कूर्मे(?) श्रीजयसिंहदेवनगरे.पुण्येऽम्बिकेशाश्रिते
ग्रन्थः कल्पतरुः समाप्तिमगमत् सज्ज्ञानवित्तप्रदः॥

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८७६।

2212.

19. धर्म्मसिन्धुसारः । *Dharmasindhusāraḥ.*

By Kāśīnātha, son of Ananta.

A comprehensive work in Ācāra. For the MS., see L. 773.

The date of composition : —Aufrecht —" composed ... ... in 1791." In the MS. 4A : —

ते चेदानीं द्वादशाधिकसप्तदशशतसङ्ख्याके शालिवाहनशके १७१२ एकविंशतिरयनांशा इत्येकविंशतितमे पूर्व्वमयनांशपर्व्व-काल इति पर्य्यवसन्नोऽर्थः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् इत्युपशमकह्वर्षे दामोदरभट्टस्येदं पुस्तकं स्वार्थं परार्थं वा । लिखितमिदं श्रीमच्छर्वसुखगुरुणा श्रीमद्वैद्यनाथ-पाठकार्थम् तस्यैवेदं पुंस्तकम् ।

तैलाद्रक्षेदित्यादि ।

श्रीसंवत् १९१० आश्विनशुक्ल ६ बुधे तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्त-मगत् । शुभमस्तु । मङ्गलं दिशतु । श्रीरस्तु कल्याणमस्तु ।

The first three leaves contain the table of contents of the first chapter, drawn up by Gaṅgādhara, son of Dāmodara. The first chapter comes to an end in leaf 45A, then there are nine kārikās by Mādhava ending in 45B, then follow nine leaves containing the table of contents of the second chapter. The second chapter is complete in 84 leaves. The first half of the third chapter is complete in 187 leaves, and the second half is complete in 110 leaves. Then follow the table of contents of the third chapter in 15 leaves.

2213.

2291. धर्म्म[सिन्धु]सारः । *Dharma[sindhu]sāraḥ.*

By Kasīnāth Upādhyāya.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 87, of which 70, 71, 72 are missing. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 2,784. Character, Nāgara. Date, Śaka 1748. Discoloured, pasted, dilapidated. The second half of the third part only.

For a description of the complete work, see L. 773, p. 178, Vol. II, and the previous number.

Col. :—

इति श्रीमत्काश्युपाध्यायसूरिसूनुयज्ञेश्वरोपाध्यायानुज[अनन्तो पाध्यायसूरिसुत] काशीनाथोपाध्यायविरचिते धर्म्म[सिन्धु]सारे तृतीयपरिच्छेदोत्तरार्द्धं समाप्तं ।

Post Col. :—

श्रीगणेशप्रसन्न १७४८ व्ययनामसंवत्सरे उदगयने वसन्तऋतू-वैशाखशुक्ल १ प्रतिपदा तद्दिने इदं पुस्तकं समाप्तं ।

2214.

3706. कर्म्मलोचनम् । *Karmalocanam.*

Substance, country-made paper. 18½ × 3 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, decaying. Complete.

Rules of conduct for a householder. These rules relate to good breeding, good manners, hygiene and religion. See L. 2250, for the beginning. Rājendralāla's manuscript contains 108 ślokas. The second half of the first śloka of the L. MS. runs अष्टोत्तरशतश्लोकं वक्ष्यते कर्म्मलोचनम्. The second half of the first śloka in the present MS. is श्लोकैः कतिपयैर्युक्तं वक्ष्यते कर्म्मलोचनम्. The MS. contains 119 verses. Its last verse is :—

दक्षिणे केशसंस्कारं न कुर्यान्निशिसन्ध्ययोः
तैलस्य स्पर्शनं शुक्रे लक्ष्मीयुक्तो विवर्ज्जयेत् ॥

2215.

10388. लघुसंग्रहः । *Laghusaṃgrahaḥ.*

By Giridhara Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Left incomplete.

The Maṅgalācarṇa and the object of the work :—

नमस्कृत्य गुरुं गौरीं गणनाथं करोम्यहं ।
स्मृतेस् सारं समुद्धृत्य बालबोधाय संग्रहं ॥
मनुभृगुप्रभुप्रमुखैर्मुनिभिः कृताः कति न तन्मयया निगमावृताः ।
तदवलोकितुमप्रभुरादराद् गिरिधरः कुरुते लघुसंग्रहं ॥ २ ॥

तत्रकालः ।

3B, इति संक्रान्तिनिर्णयः; 6B, इति लघुसंग्रहे मलमासनिर्णयः; 18A इति लघुसंग्रहे एकादशीनिर्णयः; 20A, इति श्रीमुक्तामणिपण्डितात्मज-गिरिधरपण्डितविरचिते लघुसंग्रहे ग्रहणनिर्णयः ॥

अथ शुद्धिः ॥

21A, अथ जननमरणाशौचयोर्निर्णयः (यतः)

The MS. ends abruptly.

It quotes, among others :—

2A, रत्नमाला; 3A, त्रिकाण्डमण्डनम्, हेमाद्रिः; 4B, कालादर्शः; 6A, दिवोदासीये, स्मृत्यन्तरे; 6B, मदनरत्ने; 8B, पृथ्वीचन्द्रोदये; 11B, माधवः ।

2216.

1969. पुरुषार्थचिन्तामणिः । *Puruṣārthacintāmaṇiḥ.*

(कालखण्डः) ।

By Viṣṇu Bhaṭṭa Ādavalya, son of Rāmkṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Two paginations, the first ending in 254, of which the 247th leaf is missing, and the other is from

1 to 55. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. The manuscript is very nearly complete.

For a full description of a complete manuscript, see L. 2369. See also Burnell, 137B.

The object of the work is to reconcile the differences between the opinions of Hemādri and Mādhava.

The work is for the use of the Bhāhmaṇas of Southern India.

Authorities consulted :—

1A, विष्णुधर्म्मोत्तरे ; 3B, ज्योतिर्ग्रन्थे ; 4B, मत्स्यपुराणे ; 5A, वामनपुराणे ; 5B, विष्णुः ; 6B, त्रिकाण्डमण्डनं ; 8B, हेमाद्रिः ; 9A, शातातपः : 9B, नन्दिपुराणम् ; 13A, सुमन्तुः, ब्रह्मसिद्धान्तः ; 15B, नागरखण्डम्, भृगुः ; 16A, कार्ष्णाजिनिः, जातूकर्णः ; 16B, पैठीनसिः ; 17B, भविष्यपुराणम् ; 21A, स्मृतिसंग्रहः , 24B, कालादर्शः : 27B, मार्कण्डेयः ; 29A, आचार्य्यचूड़ामणिः ; 29B, स्कान्दे ; 30A, कालतत्त्वविवेचनम् ; 31A, देवलः ; 31B, नारदीये, बौधायनः ; 35A, जावालिः ; 36B, महाभाष्यकारः ; 37A, मदनरत्नम् ; 42A, ब्राह्मे ; 43B, मदनरत्ननिर्णयामृतयोः ; 60B, देवीपुराणम् ; 62A, सौरपुराणम्, यमः ; 65A, कौर्म्मे, ब्रह्मवैवर्त्तम् ; 79A, अग्निपुराणम् ; 83B, सनत्कुमारसंहिता ; 84A, विष्णुधर्म्मेः ; 98A, ब्रह्माण्डपुराणम् ; 99A, अगस्त्यसंहिता ; 107B, गारुड़ं ; 108A, मदनरत्नम् ; 110A, माधवीये नारदः ; 111B, माधवाचार्य्यः ; 115A, विष्णुपुराणम्, भट्टोजिदीक्षितः ; 116A, कूर्म्मपुराणम् ; 117B, वृद्धवसिष्ठः ; 118B, स्मृत्यर्थसारः ; 120A, कल्पद्रुमः ; 134A, भविष्योत्तरपुराणम् ; 138A, कात्यायनः ; 139B, वाराहं, तिथितत्त्वं ; 140A, विष्णुरहस्यम् ; 148A, शारदापुराणम् ; 152A, स्मृतिकौस्तुभः ; 159B, गर्गः, पद्मपुराणम् ; 164A, काशोत्तरः ; 182B, शिवरहस्यम् ; 184A, गौतमीयतन्त्रम् ; 192A, आैपस्तम्बः ; 195B, आश्वलायनसूत्रम् ; 208B, निर्णयामृतम् ; 212B, द्वैतनिर्णयः, मयूखः, निर्णयसिन्धुः, कालरत्नावली ; 213B, प्रचेताः ; 227B, मदनपारिजातः ; 231B, बृहस्पतिः, हारीतः ; 238B, ज्योतिःसागरः ; 239A,

रामार्णवचन्द्रिका ; 241B, शातातपः ; 242A, वशिष्ठः ; 245B, जैमिनिः ; 252B, श्लोकगौतमः ।

Second pagination :—

7A, शंखः ; 10B, शाट्यायनः ; 11A, लघुहारीतः ; 13B, अपरार्कं प्रचेताः, लौगाक्षिः ; 21B, स्मृतिचन्द्रिका ; 30B, देवलः ; 32A, वैजवापगृह्यम्, याज्ञवल्क्यः, श्रीधरः ; 34B, अत्रिः ; 35B, रत्नकोषे, राजमार्त्तण्डः ; 38A, रत्नावल्यां ; 40B, रत्नमाला, उशनाः ; 41B, लल्लः ; 42B, शौनकः ; 43A, मिहिरः ; 44B, मेधातिथिः ; 46A, योगयाज्ञवल्क्यः ; 46B, पारस्करः, श्रीपतिः ; 48B, षट्त्रिंशन्मतम्, वामनपुराणम् ; 51B, देवयाज्ञवल्लभः ; 54A, पराशरः ।

2217.

2002. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{3}{4}$ inches. Folia, 20. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. The left-hand edge of the MS. has been corroded.

The MS. contains the section on marriage, of Puruṣārthacintamaṇi by Viṣṇu Bhaṭṭa. It ends with a dissertation on *Sāpiṇḍya.*

It begins :—

अथ विवाहो लिख्यते ।

तत्र दक्षः ।

वेदानधीत्य यत्नेन पाठतो ज्ञानतस्तथा ।
समावर्त्तनपूर्व्वं तु लक्षण्यां स्त्रियमुद्वहेत् ॥

The Colophon :—

इति श्रीमदाडवल्ल्योपनामकविष्णुभट्टकृतपुरुषार्थचिन्तामण्यन्तर्गतसापिण्ड्यविचारः समाप्तः ।

Post Col. :—

पुस्तकमिदं मय्योपाख्यशिवरामस्य ।

For the manuscript and the work, see L. 4237.

It seems to have been compiled for Southern India, as it favours marriage with maternal uncle's daughter, a custom prevailing in that country.

2218.

2313. **धर्म्मार्णवः ।** *Dharmārṇavaḥ.*

For the MS. and the work, see L. 4042.

In Bik., p. 383, the Tithinirṇaya of Dharmārṇava is described and the author's name is given as Pītāmbara Bhaṭṭa, the son of Kāśyapa.

From the insufficient notice of Rājendralāla, Aufrecht was misled to think that the present MS. contains only Pratipannirṇaya. It contains up to Navamīnirṇaya.

3B, आश्विनशुक्लप्रतिपन्निर्णयः ॥ अथ धर्म्मार्णवे आश्विनसितनवमीनिर्णय-माह ॥

The Bik. MS. referred to was copied in Saṃvat 1737 and that is the only clue to the time of the author. It seems to be a small fragment of a comprehensive work on Smṛti.

2219.

857. **धर्म्मविवेकः ।** *Dharmavivekaḥ.*

By Rāmeśvara.

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 37. Lines, 20 on a page. Extent in ślokas, 2,160. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

वन्दे माहिष्मतीं देवीं सर्व्वविद्याप्रदायिनीं ।
सर्व्वविद्यामयीं दिव्यां चिदम्बरार्द्धविग्रहां ॥
नत्वा जगत्पतिं शम्भुं सर्व्वविद्याप्रवर्त्तकम् ।
ईशानं सर्व्वविद्यानां कुर्व्वे धर्म्मविवेचनम् ॥

अथ ब्रह्मक्षत्त्रविशां शूद्राणां स्त्रियां च असाधारणधर्म्माः साधारणधर्म्माश्च संक्षेपेण निरूप्यन्ते। तत्र तावत् असाधारणधर्म्मान् वर्णिनामाह भगवान् वशिष्ठः।

End :—

एवं प्रोक्ता मया धर्म्माः सर्व्वेषां तु समासतः।
श्रुतिस्मृतिमहाप्राज्ञैः तेन तुष्यतु माधवः॥
मत्कृतो धर्म्मविवेकोऽयं चिन्तनीयो मनीषिभिः।
पक्षपातविनिर्म्मुक्तमकालं मत्सरन्यथा॥
निरूपितः किलांशोऽयं रामेश्वरेण चापरः।
साधारणविधिग्रन्थः तेन तुष्यतु शङ्करः॥

समाप्तोऽयं ग्रन्थः।

Col. :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीगोपाले [in a different hand] ज्ञसरस्वतीश्रीपूज्यपादशिष्य-श्रीसदाशिवेन्द्रसरस्वतीशिवयोगीन्द्रशिष्येण परिव्राजकशिवयोगीन्द्रेण श्रीमच्छिममुनिपदारविन्दरजोमकरन्दलोलुपमधुव्रतेन।श्रीरामेश्वरेण विरचितो धर्म्मविवेकः समाप्तः।

Leaf 29A contains the last verse of the first Aṃśa :—

नीतो धर्म्मविवेकेऽस्मिन् ईशचोदितचेतसा।
रामेश्वरेण तस्मै (?) स प्रथमोंशः प्रसीदतु॥

2220.

4080. **गदाधरपद्धतिः** । *Gadādharapaddhatiḥ.*

(कालसारः) ।

By Gadādhara.

Substance, palm leaf. 18 × 1 inches. Folia, 171. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Uḍiya of the early nineteenth century. Appearance, old. Complete.

Printed in Bibl. Ind.

2221.

10392. सदाचारतिलकम् । *Sadācāratilakam.*

Substance, country-made paper. 9 × 3¼ inches. Folia, 37. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in ślokas, 740. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

A summary of religious laws.

Beginning :—

गणाधिपतये नमः ॥

एकाहारेण सन्तुष्टः स्वल्पाशी स्वल्पमैथुनः ।
ऋतुकालाभिगामी च चतुर्थं ब्राह्मलक्षणम् ॥ १ ॥
परान्नं परद्रव्यं च पथि वा यदि वा गृहे ।
अदत्तं नैव गृह्णीयात् पञ्चमं ब्राह्मलक्षणम् ॥ २ ॥
एतानि पालयेन्नित्यं ब्राह्मणो भक्तितत्परः ।
स याति परमं स्थानं यत्र देवो जनार्द्दनः ॥ ३ ॥
सत्यं ब्रह्म तपो ब्रह्म ब्रह्म चेन्द्रियनिग्रहः ।
सर्व्वभुतदया ब्रह्म चैतद्ब्राह्मणलक्षणम् ॥ ४ ॥
सत्यं नास्ति तपो नास्ति नास्ति चेन्द्रियनिग्रहः ।
सर्व्वभूतदया नास्ति नास्ति ब्राह्मणलक्षणम् ॥ ५ ॥
वने शौचं क्रियाकर्म्म शीलमिन्द्रियनिग्रहः ।
षडेते यस्य तिष्ठन्ति स याति परमां गतिम् ॥ ६ ॥
ब्राह्मणस्य दक्षिणे हस्ते पञ्चतीर्थानि सन्ति च ।
देवश्च वसते तत्र कराष्ठे तु राक्षसाः ॥ ७ ॥
देवाधीनं जगत् सर्व्वं मन्त्राधी[नाश्च] (नेषु) देवताः ।
ते मन्त्रा ब्राह्मणाधीनास्तस्मात् ब्राह्मणदेवताः ॥ ८ ॥
अच्छिद्रमपि यद्वाक्यं वदन्ति क्षितिदेवताः ।
प्रणम्य शिरसा ग्राह्यमग्निष्टोमफलं लभेत् ॥ ९ ॥
चितायां पथि शातश्च स्वाध्याय पितृतर्पणे ।
(?) स्नरणायनपिण्डेषु चायाणा + + + + ॥ (?) १० ॥

2A, इति सदाचारे ब्राह्मणलक्षणम् । अथ ग्रामग्रामपरीक्षा ।

3A, इति वर्णपरीक्षा; 5A, इति शालग्रामपरीक्षाप्रशंसे ; 7A, इति सदाचारे दन्तधावनविधिः : 8A, इति सदाचारे शौचविधिः ; and so on.

In fol. 12A, it is called सदाचारतिलक :—

इति सदाचारतिलके वैश्वदेवविधिः ।

32B, इति सदाचारनिर्णयः समाप्तः ॥

The rest of the leaves is taken up mainly with various forms of *Tarpaṇa*.

2222.

10455. **सदाचारमार्तण्डः ।** *Sadācāramārtaṇḍaḥ.*

By Govinda Kṛṣṇa, pupil of Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 12½ × 5½ inches. Folia, 176. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 7,700. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and damaged.

A modern compilation, under the directions and patronage of Babu Alarka Siṅha, son of Rūpa Siṅha, brother of Balivaṃta [Balavanta (?)], Rājā of Benares, during the third quarter of the eighteenth century. It relates to Ācāras of the worshippers of Rāma.

Beginning :—

(The middle of the first leaf is repaired with thick paper covering letter therein.)

श्रीगणेशाय नमः ॥

लक्ष्यं ल ... ... वत्सकौस्तुभाभरणं ।
लोकत्रयैकशरणं वन्दे पुरुषं भवाम्बुधेस्तरणम् ॥
दुर्लभपदार्थजातं ... ...
दिशतु स रत्नाकर काष्ठादष्टाक्षरोपास्यः ॥
... ...
भास्वद्भ्राजकिरीटकोटिसुमणिभ्राता
... ... नृपैरर्चितं ।
सीतारामपदारविन्दसुचिरध्यानैकतानात्मनो
वन्दे श्रीशिवलालपाठकगुरोः पादाम्बुजं सर्व्वदा ॥

ग्रन्था यद्यपि सन्ति भूरिश इह प्रायेण नानामत प्राप्तं भेदमसौ
वहन्ति तदहं × × × × ×
× × सानार + + विना-
यामेन स्फुरतोः यथामति लिखाम्याचारमार्त्तण्डकम् ॥

20A, इति श्रीसरयूपारीण-गौतमगोत्रावतंस-पिपरग्रामनिवासि-प्रख्यात-
कितठमिश्रवंशात्म-प्रतापविजितानेकराजवन्दित-वाराणसीपुरजनाधीश-महाराज-
बलिवं(ब)[न्त]सिंह--सोदर्थ्यजनुभूसुरप्रतिपालनादनेककल्याणगुणविस्तीर्णसत्कीर्त्ति--
बाबूपदाङ्कित--श्रीमदूपसिंहात्मज--बाबूपदाङ्कितालर्कसिंहप्रदर्शित--सप्रमाणसकल-
विध्यर्थजालमिश्रोपाख्य--गोविन्दव्याकरकलिततदर्थाभिव्यंजक ग्रन्दकादम्ब--सदा-
चारमार्त्तण्डे मुख्यगौणधर्म्मविवेचनं नाम प्रथमः प्रकाशः; 23A, इति सर्व्वोत्सव-
व्रतसामान्यप्रक्रिया; 25A, अथ चैत्रशुक्लनवम्यां श्रीरामजन्मोत्सवः; 33B,
चैत्रशुक्लैकादश्यां ब्रह्मपुराणनिर्णयामृतोक्तश्रीरामदोलोत्सवविधिः; 35A, इति
नृसिंहपरिचर्य्यारामार्च्चनचन्द्रिकोक्तदमनकनिर्णयः; 39B, इति चन्दनयात्राप्रयोगः;
43A, इति श्रीजानकीनवमी; 51A, इति स्नानयात्रा; 52B, इति रथोत्सव-
निर्णयः; and so on.

Last Col. :—

इति दोलोत्सवपद्धतिः ।
इतिश्रीसरयूपारीण॰ कितठमिश्रवंशजनु॰ सर्व्वोत्सवनिदर्शनं
नामप्रकाशः ।

2223.

4029. **नव्यधर्म्मप्रदीपः ।** *Navyadharmapradīpaḥ.*

By Kṛpārāma.

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 175. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 4,300. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

For a description of the work, see H.P.R., Vol. II, No. 113 and the Preface, XIV.

Contents of the work :—

दशानेनावलोक्यन्ते धर्म्मा वर्णाश्रमागताः ।
विलोक्य स्मृतितन्त्रादिनवप्राचीनसंग्रहान् ॥

आदौ कालभिदा धर्म्मौ धर्म्माणामादिकारणम् ।
दशसंस्कारधर्म्मादि धर्म्मस्त्रियादिसम्भवः ॥
अथौर्द्धदेहिको धर्म्मः शुद्धिः श्राद्धञ्च धर्म्मकौ ।
आह्निकाचारधर्म्मञ्च दायभागस्तथाष्टमः ॥
इष्टापूर्त्तादि नवमो धर्म्मः स्वर्गापवर्गदः (?) ।
दशमो राजधर्म्मञ्च सर्व्वधर्म्मानुशासनः ॥
धर्म्माधर्म्मौ तद्विवर्त्तञ्च भूय-
स्तायन्ते यं नित्यमासाद्य जन्तौ (?) ।
विश्वाधारं तं प्रपद्यादिहेतुम्
कालं वक्ष्याम्यर्थतो भेदतञ्च ॥

As will be seen in my preface to the second volume of my "Notices," Kṛpārāma was one of the eleven Paṇḍitas employed by Warren Hastings for the compilation of that work called Vivādārṇavasetu, the translation of which goes by the name of Halhed's Gentoo Law. It is further known of the author that he, while living at Benares in his old age, was the prime mover in submitting a petition to Parliament, signed by Paṇḍitas of Benares, in favour of Warren Hastings during his famous trial.

2224.

5964. स्मृतिरत्नाकरः । *Smṛtiratnākaraḥ.*

By Viṭṭhala, son of Keśava.

Substance, country-made paper. 12 × 6¼ inches. Folia, 88. Lines, 9 on a page. Written in a bold and beautiful Nāgara hand of the beginning of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

***Beginning*:—**

श्रीगणेशो जयति । अविघ्नमस्तु ।

स्मृतिरत्नाकरः ।

नत्वा नारायणं लक्ष्मीं ब्रह्मवायुसरस्वतीं ।
भारतीं गरुड़ं शेषं रुद्रशक्रादिकं क्रमात् ॥

विदुरस्य पुरे वासी विट्ठलः केशवात्मजः ।
आलोक्य स्मृतिवाक्यानि संक्षेपेण कृतं मया ॥
स्मृतिरत्नाकरं नाम लिखितं चाह्निकादिकम् ।
आधानादिस्मशानान्ताः प्रायश्चित्तं च सू(च)[त]कम् ॥
नित्यं नैमित्तिकं श्राद्धं तिथ्यादीनां विनिर्णयम् ।
कलौ वर्ज्यांश्च ।
यज्ञाधानगवालम्भं सन्न्यासं पलपैतृकम् ॥

See Burnell, p. 135A. Burnell quotes a Maṅgalācaraṇa in a long metre which is not in this MS., and for प्रायश्चित्तं च सूतकम् Burnell has संस्काराः षोडशैव तु ।

2225.

5946. आचारनिर्णयभास्करसंग्रहः ।

Ācāra-nirṇayabhāskarasaṃgrahaḥ.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 76. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 4,100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Both the opening verses and the last colophon have been added in a later hand. But in the former the author's name is given as Bhairava, and in the latter the name is given as Bhāskara.

Opening verse :—

श्रीगणेशाय नमः ।
नत्वा श्रीसप्तकोटीशं तथा त्रिपुरसुन्दरीं ।
आर्य्यां दुर्गां च ललितां सिद्धेशं पितरं गुरुम् ॥
संविलोक्य स्मृतीः सर्व्वाः आचाराणां विनिर्णयं ।
करोति विदुषां प्रीत्यै जथोपाभिधभैरवः ॥
अथाह्निकादिसंक्षिप्तकर्म्माण्युच्यते ।

Colophon :—

इति श्रीभारद्वाजकुलावतंस-जथोपाख्य--विश्वनाथदीक्षितसूरि-सूनुभास्करदीक्षितसंगृहीताचारनिर्णय-भास्करसंग्रहः सम्पूर्णः ।

The colophon is preceded by the name of the former owner : मालवीय बालमुकुन्दस्येदम् ।

The authorities quoted :—

1A, स्मृतिसमुच्चये स्मृतिचन्द्रिकायां, माधवीये, वामनपुराणे; 2A, समन्तुः, श्राद्धकाशिकायां; 2B, विश्वादर्शे, इति शेषकृताह्निके, शिवार्चन-चन्द्रिकायां, संस्कारगणपतौ, दक्षः, मनुः; 3A, लैङ्गे, देवलः; 3B, हलायुध-कर्म्मोपदेशिन्यां, भविष्ये: 4A, याज्ञवल्क्यः, गौडीयस्मृतिः; 4B, शौनकः, कूर्म्मपुराणे; 5B, हेमाद्रौ स्कान्दे; 6A, लघुविष्णुः, प्रचेतःस्मृतिः, नृसिंहपुराणे: 6B, साधनदीपिकायां, शौनकः, आचारचन्द्रोदये; 7A, आचारादर्शे, हच-भास्करे, हारीतः; 7B, सदाचारदीपिकायां, पारिजाते, रुद्रयामले, ताराभक्ति-सुधार्णवे; 8A, प्रयोगपारिजाते, देवलः, भृगुः, स्मृतिरत्नाकरः, गोपीनाथकृताह्निके, आचारार्के; 8B, योगपारिजाते, पारिजाते; 9A, संस्कारोद्योते; 9B, योगि-याज्ञवल्क्यः, वाराहे; 10B, वृद्धपाराशरीये, हरिहरः; 11A, योगयाज्ञवल्क्यः: 11B, व्यासः, स्मृतिरत्नाकरः, आश्वलायनस्मृतिः; 12A, गोपालकृताह्निके: 12B, स्मृत्यर्थसारः, शेषकृताह्निके, मदनपारिजाते कात्यायनः, वशिष्ठसंहिता: 13A, योगतरङ्गिण्यां, देवलः; 13B, मार्कण्डेये, सुधार्णवे, कमलाकराह्निके; 14A, वायवीये, बौधायने; 14B, पाद्मे, आचाररत्ने: 15A, याज्ञवल्क्यः व्याघ्रपादः गौतमः भारते: 15B, कौस्तुभे; 16A, परशुरामनिबन्धे, स्मृतिरत्नाकरे, पातालखण्डे, क्रियासारे; 16B, स्मृतिसंग्रहे, भविष्ये; 17A, प्रयोगपारिजाते, मदनरत्नम्, सामगाह्निकम्, नृसिंहाह्निकम्; 17B, पारिजाते जमदग्निः, आचार-मयूखः, गृह्यपरिशिष्टे; 18A, गृह्यपरिशिष्टे सिद्धान्तशेखरे शिवार्चनचन्द्रिका; 18B, शौनकः, कमलाकरभट्टकृताह्निके; 19A, गोपालाह्निकम्, समुद्रकरभाष्यम्, सदाचारप्रदीपिका; 19B, शङ्खः, तन्त्रसारे, गौतमीये; 20A, वामदेवसंहिता, पारिजाते; 20B, आचारप्रदीपिकायां, बृहस्पतिः; 21A, वाराहे, नारद-पञ्चरात्रे, प्रपञ्चसारे; 21B, वृद्धमनुः; 22A, स्मृत्यर्थसारः, त्रिकाण्डमण्डनम्, वर्द्धमानः, आचारार्के; 22B, छन्दोगपरिशिष्टे; 23A, शातातपः; 23B, कारिकाभाष्ये, शारदातिलके; 24A, प्रयोगचिन्तामणौ; 24B, शाकलः; 25B, रेणुकाकारिकायां, संस्कारप्रदीपे, मात्स्ये, वायुपुराणे; 26A, कालकौमुद्यां, वोपदेवः;

26B, शाम्भवीये, राघवभट्टः ; 27A, विष्णुधर्म्मैः, आगस्त्यसंहितायां, पाद्मे ; 27B, पूजासागरे, ज्ञानार्णवे ; 28B, श्रीभागवते, प्रयोगपारिजाते, तत्त्वसागरे ; 29A, सदाचारदीपिकायां, विष्णुपुराणम् : 29B, शातातपः ; 30A, देवीपुराणे, आग्नेये, चन्द्रिकायां ; 31B, विधानपारिजाते ; 32A, आचारप्रकाशः, वैष्णवकृतकौस्तुभे ; 33A, तन्त्रराजे ; 33B, शिवरहस्ये ; 34A, स्मृतिरत्नाकरे ; 34B, आचाररत्ने ; 36B, आदित्यपुराणे, वृद्धनारदीये, लैङ्गे ; 37A, कलायुधे, प्रातश्चन्द्रीपद्धतिः ; 38B, वैशाखमाहात्म्ये ; 39B, ऋग्विधाने, ब्रह्माण्डपुराणे ; 40A, तन्त्रराजे ; 41B, विश्वादर्शे ; 43B, कृत्यरत्ने, ब्रह्मयज्ञसूत्रवृत्तौ ; 44A, धर्म्मसारसिन्धौ ; 44B, कारिकाभाष्ये : 45A, आश्वलायनस्मृतौ ; 45B, आह्निकसागरः, स्मृत्यर्थसारः ; 47B, आह्निकचन्द्रिका ; 49B, पारिजाते विष्णुः ; 50A, पराशरवामनौ, आह्निकसागरे ; 50B, कारिकाभाष्यम्, आश्वलायनस्मृति ; 51B, माधवदीपिका, मदनरत्ने, मदनपारिजातः ; 52A, आश्वलायनः, प्रयोगपारिजाते ; 53A, चिकाशुद्धमण्डने ; 53B, वृद्धपाराशरः ; 57A, जातूकर्णः ; 57B, वामनपुराणे ; 58A, प्रयोगपारिजाते ; 61B, स्मृतिरत्नाकरः ; 62B, आचारतिलकः, आचाररत्नम् ; 63B, माधवीये वृद्धयमः, मदनरत्ने वृद्धस्पतिः ; 64B, सदाचारदीपिका ; 65A, देवलः ; 65B, भारद्वाजः ; 69A, धर्म्मतत्त्वप्रकाशे, पृथ्वीचन्द्रः, विश्वादर्शः, कामधेनुः ; 71A, इति चन्द्रोदयाह्निके ; 71B, गार्ग्यः, माधवीपुराणे (?) ।

2226.

4115. नित्याचारपद्धतिः । *Nityācārapaddhatiḥ.*

By Gopālānanda.

Substance, palm leaf. 12 × 1 inches. Folia, 79. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Uḍiya of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete. Written with a style.

The manuscript from which this was copied was evidently very defective, as it leaves lacunæ in many places, specially in the first leaf.

It begins : --

... . मानसः क्षणा ।

राधाधरमधुपानालसलोलविलोचनो ।

\+ \+ \+ वतु नः ॥

ग्रन्थिभिःपोष भाषार्णवमथन + +

... ... कौमुदी पूर्णचन्द्रः ।

श्रीमार्कण्डेयशर्म्मा जनिधरणितले माकुलः काश्यप + +

\+ \+ \+ \+ \+ \+

\+ \+ \+ \+ \+ \+

\+ \+ \+ \+

\+ \+ \+ \+

\+ \+ पुरागलवलोक्य भूयो

छिन्नमनां सामविदां हिताय ।

कात्यायनमुनिगदितं गोभिलभाष्यं तथा वीक्ष्य ।

श्रीगोपालानन्द + +

\+ \+ \+ \+

\+ \+ \+ \+

\+ \+ मानुषं प्राप्य दुर्लभं ।

तथात्मानं समादध्यान्न भ्रश्येत यथा पुनः ॥

ब्राह्मे मुहूर्त्ते बुध्येत धर्म्मार्थौ चानुचिन्तयेत् ।

\+ \+ \+ \+

रात्रेः पश्चिमयामस्य मुहूर्त्तो यस्तृतीयकः ।

स ब्राह्म इति व्याख्यातो विहितः सम्प्रबोधने ॥

कात्यायनः ।

उत्थाय नेत्रं प्रक्षाल्य धर्म्मार्थौ परिचिन्तयेत् ।

\+ \+ \+ वा पुनः ॥

Topics :—

20A, इति श्रीगोपालानन्दविरचितनित्याचारपद्धतौ प्रातःकृत्यम्, अथ मध्याह्नकृत्यम्; (The colophon of the chapter on the duties

at noon is not to be found); 79B, ०सायाह्नादिरात्रिकृत्य-स्वप्नफला-फलादिकं समाप्तम् । समाप्तोऽयं नित्याचारपद्धतिः ।

It ends thus :

यन्नामसङ्कीर्त्तनतो महाभयात् विमोक्षमाप्नोति न संशयं नरः ।
समस्तलोकार्त्तिहरो हृकेशरी ममास्तु माङ्गल्यविवृद्धये हरिः ॥

2227.

5784. **सदाचारचूडामणिः ।** *Sadācāracūḍāmaṇiḥ.*

By Vāsudeva Vyāsa.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 1 to 6 and 21 to 40, of which again the 30th and 33rd are missing. Lines, 10 to 12 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. A fragment. Written in two different hands.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सदाचारचूडामणिर्लिख्यते ।

प्रणम्य यज्ञपुरुषं व्यासरामात्मजः कृती ।
वासुदेवो धिया मांसं विवेचयति शास्त्रतः ॥

अथ सदाचारचूडामणौ भोजनप्रकरणे मांसविवेचनीयखण्ड-मारभ्यते ।

मांसं भक्ष्यं अभक्ष्यं वा । तत्र मांसं भक्ष्यं चेति तत्त्वतः ।

निरामिषास्तु ये यज्ञाः श्राद्धं यच्च निरामिषं ।
न ते यज्ञा न तच्छ्राद्धं इत्येषा नैगमी श्रुतिः ॥

इति जातूकर्ण्यसुमेधसापि स्त्रीकृतम् ।, etc., etc.

6B, इति व्यासरामात्मजव्यास श्रीवासुदेवविरचिते सदाचारचूडामणौ भोजनप्रकरणाख्ये मांसभक्षणनिर्णये साधारणप्रकरणं प्रथमम् ॥ १ ॥

अथ द्वितीयं प्रकरणमारभ्यते ।

There are only six lines in 6B, the major portion being left blank. Then there is a gap of 14 leaves (7 to 20).

21A, इति व्यासरामात्मजश्रीवासुदेवविरचिते सदाचारचूडामणौ मांसविवेचनं नाम चतुर्थप्रकरणम्; अथ मांसभक्षणे चातुर्व्वर्ण्यविवेकः ।

28A, इति श्रीव्यासरामात्मजव्यासश्रीवासुदेवविरचिते सदाचारचूडामणौ भोजनप्रकरणे मांसविवेचने चातुर्व्वर्ण्यनिरूपणप्रकरणं पञ्चमम् ।

ब्रह्मचारिगृहस्थमेधिवानप्रस्थयतीनां मध्ये कैर्मांसं भक्ष्यं इति प्रतिपादयन्नाह ।

The MS. breaks off abruptly at the 40th leaf.

2228.

5451. **धर्म्मनिबन्धः ।** *Dharmanibandhaḥ.*

(तिथिनिर्णयः *only.*)

By Kūrma.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara in a Nepalese hand. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

नौमि लक्ष्मीं महादेवीं तथा तातपदाम्बुजम् ।
निर्व्विघ्नमस्तु तेनात्र धर्म्मसङ्ग्रहणे नमः ॥
वन्दे गोपालचरणौ चानन्तौ च तथापरौ ।
वैमल्यं कारितं यैस्तु मनसो मम शास्त्रतः ॥

Object:—

प्रणम्य श्रीनृसिंहाख्यसच्चिदानन्दमव्ययम् ।
क्रियते धर्म्मतत्त्वस्य सारमुद्धृत्य सर्व्वतः ॥
सर्व्वस्यापि धर्म्मस्य कालतन्त्रत्वादादौ कालभेदो विविच्यते ।
चान्द्रसावनसौरभेदेन संवत्सरास्त्रयः ।, etc., etc.

***End*:—**

पाराशरपुराणादि पारगेर इति श्रुतम् ।
तच्छ्रेण च कूर्म्मेण रचितं धर्म्मबन्धनम् ॥

Colophon :—

इति श्रीधर्म्मनिबन्धे तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

नेपालसंवत् ८७२ श्रीशाके १६७३ पौषवदी १० मङ्गलवासरे मकरसंक्रान्तिदिवसे शूद्रवीरदेवसुतधनञ्जयोऽलिखत् ॥

श्रीश्रीश्रीभवानीशङ्करार्पणमस्तु ॥

The authorities quoted : -

1A, माधवः, दीपिकाविवरणम् : 2A, पैठीनसिः, बौधायनः ; 3A, शार्ङ्गधरे ; ज्योतिर्निबन्धः ; 3B, भविष्ये ; 5A, स्मृतिदर्पणम् ; 7A, कूर्म्मपुराणे : 10B, तिथिनिर्णयामृतम्, कर्कः, दीपिकाविवरणम्, याज्ञवल्क्यः, सुमन्तुः ; 11A, वृद्धगौतमः ; 12A, ज्योतिर्निबन्धः ; 13B, हेमाद्रौ : 14A, स्मृत्यर्थसारः ; 15A, प्रयोगपारिजाते ।

2229.

5212. **स्मृतितत्त्वदीपः ।** *Smṛtitattvadīpaḥ.*

By Rāmanārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 17½ × 3 inches. Folia, 1. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance old and discoloured.

The first leaf only :—

ॐ गणेशाय नमः ।

तातं जगत्ख्यातमनन्तकीर्त्तिं वाचस्पतिं वाक्पतिशुद्धबुद्धिम् ।
प्रणम्य तेने स्मृतितत्त्वदीपं श्रीरामनारायणदेवशर्म्मा ॥

2229A.

4284. **स्मृतिसारसंग्रहः ।** *Smṛtisārasaṃgrahaḥ.*

By Viśvanātha.

Substance, palm leaf. 14½ × 1 inches. Folia, 112. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 2,250. Character, Uḍiya. Date, the twelfth year of the reign of Vīrasiṁhadeva. Complete.

Beginning :—

अविघ्नमस्तु ॥

मन्वादिशास्त्राणि गुरोरधीत्य सम्यक् तथाशाचरितं यथार्थं ।
दृष्ट्वा तु शिष्टाचरणं चकार श्रीविश्वनाथः स्मृतिसारसंग्रहम् ॥
अथ प्रमाणतः सिद्धमेव चोदनायाः धर्म्मे प्रामाण्यं तन्मूलत्वात्
स्मृतिपुराणानां प्रामाण्यसिद्धिः चोदना च विधेर्वाक्यं विधिश्च
द्विविधः अनुष्ठानविष्ठः निवृत्तिनिष्ठश्च तथापराह्णेऽमावास्यायां
पिण्डपितृयज्ञेन चरन्तीति स्मृतिश्च ।

Topics :—

9A, अथ तिथिनिर्णयः: (9B, अथायाश्चित्तं निरूप्यते; 11A, अथ द्वितीयानिर्णयः, etc.): 22B, अथ रात्रिसंग्रहनिर्णयः; 26B, अथ कामदेव-त्रयोदशी; 28B, अथारण्यकषष्ठी; 31A, अथ श्रीगुण्डिचायात्रा; 31B, अथाषाढशुक्लैकादशी; 36A, अथ बलदेवस्य पूजा: 39B, अथ गणेशचतुर्थी: 40A, अथ शक्रोत्थापनम्; 46B, अथ वकुलामावास्या; 56B, अथ मार्ग-शीर्षमासकृत्यमाह; 59A, अथ महाज्यैष्ठी; 65A, अथ महामाघी; 66A, अथ गोविन्दद्वादशी; 68A, अथान्वष्टकाश्राद्धनिरूपणम्; 72B, अथ मघा-श्राद्धम्; 76B, अथ पितामहप्रपितामहयोर्जीवतसपिण्डीकरणविचारः; 83B, अथ मृताहःकालनिर्णयमाह: 97A, अथ नित्यश्राद्धम्; 104A, अथ नदी-रजस्वलानिर्णयः; 107B, अथ तैलाभ्यङ्गनिर्णयमाह: 110A, अथ सीमन्तो-न्नयनकालमाह; (The last colophon) इति विवाहकरणम् ।

इति स्मृतिसारं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon Statement :—

वीरकेशरिदेवस्य महीपतेः द्वादशाङ्के आषाढकृष्णपञ्चमी
बृहस्पतिवासरे एतत्पुस्तकं लिखितं गौलकण्ठरथशर्म्मणा ।
ग्रन्थः समाप्तः ॥

2230.

3637.

Substance, country-made paper. 13 × 2¼ inches. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Folia, 9, marked 14, 15, 28 to 30, 38, 49, 52 and 207. Appearance, old and discoloured.

A fragment of a Smṛti compilation.

4. AHNIKA OR DAILY DUTIES OF A BRĀHMAṆA.

2231.

10503. सदाचारस्मृतिः । *Sadācārasmṛtiḥ.*

By Ānandatīrtha.

Substance, country-made paper. 8 × 3 inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On the daily duties and modes of meditation of a Vaiṣṇava devotee.

Beginning :—

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

यस्मिन् सर्व्वाणि कर्म्माणि सन्न्यस्याध्यात्मचेतसा ।
निराशीर्निर्म्ममो याति परं जयति सोऽच्युतः ॥
स्मृत्वा विष्णुं समुत्थाय कृतशौचो यथाविधि ।
धौतदन्तः समाचम्य स्नानं कुर्य्याद्विधानतः ॥
6B, सर्व्ववर्णाश्रमैर्विष्णुरेक एवेज्यते सदा ।
रमाब्रह्मादयस्तस्य परिवारतयैव तु ॥
कविं पुराणमनुशासितारमणोरणीयांसमनुस्मरेद्यः ।
सर्व्वस्य धातारमचिन्त्यरूपमादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥
वेदाहमेतं पुरुषं महान्तमादित्यवर्णं तमसस्तु पारे ।
सर्व्वाणि रूपाणि विचिन्त्य धीरो नामानि कृत्वाभिवदन्यदास्ते ॥

End :—

आनन्दतीर्थमुनिना व्यासवाक्यसमुद्धृतिः ।
सदाचारस्य विषये कृता संक्षेपतः शुभा ॥
अशेषकल्याणगुणनित्यानुभवसत्तनुः ।
अशेषदोषरहितः प्रीयतां पुरुषोत्तमः ॥

Colophon :—

इति श्रीमदानन्दतीर्थभगवत्पादविरचिता सदाचारस्मृतिः समाप्ता ।

This is a short treatise on Sadācāra, compiled by Anandatīrtha, the founder of the Mādva School of Vaiṣṇavas from Vyāsa's works. Sadācāra in Bik. p. 449 appears to be a commentary on this by the compiler himself, for so he says there at the end of the work and that is a much longer work than this. The next number in Bik. is a commentary on the Commentary by Nārayaṇa, son of Hitartha-Suri.

2232.

2671. **नित्यानुष्ठानपद्धतिः ।** *Nityānuṣṭhānapaddhatiḥ.*

By Balabhadra.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 39. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,150. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On the diurnal duties of a Brāhmaṇa.

It begins :—

विशुद्धधर्मसंदेहे तत्त्वविज्ञानरूपिणि ।
वेदवेद्ये सदानन्दे मुकुन्दे रमतां मनः ॥

इह खलु नित्य-नैमित्तिक-कर्म्मानुष्ठानप्रीलानामनुष्ठानार्थ-मखिलाह्नभागमध्ये कर्म्मकलापात्मकं आह्निकमभिधीयते ॥ तत्र याज्ञवल्क्यः ।

The quotations are mostly from the ancient Smṛtis and Purāṇas.

It ends thus :—

इत्येतदखिलं प्रोक्तमह्न्यह्नि वै मया ।
ब्राह्मणानां कृत्यजातमपवर्गफलप्रदम् ॥

नास्तिक्यादथवालस्याद्ब्राह्मणो न करोति यः ।
स याति नरकान् घोरान् काकयोनौ च जायते ॥
नान्यो विमुक्तये पन्था मुक्ताश्रमविधिं (स्वकम्)·[प्रति] ।
तस्मात् कर्म्माणि कुर्व्वीत तुष्टये परमेष्ठिनः ॥ इति ॥
सदानन्दफलेप्सूनां सुखानुष्ठानसिद्धये ।
चकार बलभद्राख्यो नित्यानुष्ठानपद्धतिम् ॥
श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

2233.

2903. **छन्दोगाह्निकम् ।** *Chandōgāhnikam.*

By Śrīdātta.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 43. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1664. Appearance, discoloured, dilapidated and mouse-eaten, Complete.

Last Colophon : –

इति महामहोपाध्यायश्रीश्रीदत्तविरचितं छन्दोगाह्निकं समाप्तम् ।

Post Colophon : –

पौषशुक्लत्रयोदश्यां चन्द्रे शुभयोगे काश्यां । शुभं भूयाल्लेखक-पाठकयोरपि ॥ श्रीभवान्यै देव्यै नारायण्यै ॐहरये नारायणाय कृष्णाय नमो नमस्ते भवभयहराय हराय नमो नमः । संवत् १६६४ शुभमस्तु ।

It begins :—

स्मृतीः पुराणानि विलोक्य यत्नां
भूपालगोपालमतादि दृष्ट्वा
छन्दोगकृत्यानि दिनेन यानि
नत्वा हरिं तत्र वदामि सारम् ॥

ॐ ॥ ब्राह्मे मुहूर्त्ते सन्ध्यापूर्व्वदण्डद्वयात्मके विबुध्य स्वस्थमानसो धर्म्मादिकार्य्यं विचिन्त्य शयनादुत्थाय रात्रिवासस्त्यक्त्वा वाससी परिधाय नेत्रे मुखं प्रक्षाल्य दिग्राचामेत् ।

It ends:

अथ संग्रहश्लोकौ ।

मुखसंशोधनं प्रातः सन्ध्याह्नि स्नानपूर्व्विका
सन्ध्या + पञ्चयज्ञान्ते भोजनं लीलया स्थितिः ।
सायं सन्ध्याशनं वेदपाठोऽथ शयनं भवेत् ।
एतावदपि कर्त्तव्यं श्रेयः परमभीप्सुभिः ॥
भूपालादिनिबन्धजातमखिलं दृष्ट्वा मतां सम्मतं
ज्ञात्वा हेयमसत्तपक्षरहितं सत्पक्षकक्षोज्ज्वलं ।
श्रीश्रीदत्तविचारचारुचतुरश्चारैकनिष्ठामयं
छन्दोगाह्निकमेतदस्तु सुधियां सन्तोषसिद्ध्यै सदा ॥

Besides the Purāṇas and the original institutes of law, it quotes:—

3A, महार्णवप्रकाशे; 3B, कल्पतरुः; 4A, पैठीनसिः; 4B, दक्षः, शङ्खलिखितौ; 5A, ब्रह्मपुराणम्; 5B, कामधेनौ वृद्धशातातपः, तत्रैव हारीतः; 7B, रत्नाकरटिप्पनिका; 8B, गौड़निबन्धकृतः; 10B, अयं च यद्यपि राणायनिलिखितस्तथापि सकलच्छन्दोगपरिग्रहात्र हानुमुचितः। महार्णवप्रकाशे तु राणायनिलिखितत्वे वाससोप्रयोगप्रथनार्थाय निबन्धुः तेन संपूर्णस्तत्प्रयोगस्तस्य लिखनं। अतएव कात्यायनीयस्नानवि(f)ध[ी] राणायनिलिखितोऽपि-शिष्टै-रनुष्ठीयते कामधेनौ च लिखित इति। राणायनिलिखितोऽपिगोभिलतर्पणविधिः कामधेनुर्लिखित इति सोऽप्यादेय इति; 12B, कर्म्मप्रदीपः; 13A, सन्ध्योद्योते; 13B, स्मृतिमञ्जूषा; 15A, गौतमीयस्मृतिः; 18B, योगियाज्ञ-वल्क्यः; 21A, मिताक्षरा; 23B, हरिभक्तिनाम्नि ग्रन्थे; 24B, श्रीभाष्यकारः; 28A, भट्टवार्त्तिककारीयपक्षराते, शाण्डिल्यादिपक्षराते; 29A, दाक्षिणात्या मकारकुण्डलवानिति पठन्ति; 33B, शाकलकल्पः; 34B, गौतमीयतन्त्रे; 36B, श्राद्धकल्पः।

In 15B we have the names of 13 Ācāryas of the Sāma Veda, namely, (1) Rayaṇī, (2) Sāṭyambuni, (3) Vyāsa, (4) Bhāguri, (5) Gangunḍi, (6) Gaurgulavī, (7) Aupagava, (8) Kārāṭi, (9) Samakogārgya, (10) Vārṣagaṇya, (11) Kuthumī, (12) Sālihottra, (13) Jaimini.

In the same page there are the names of the 10 Pravacanakāras of the Sāma Veda: (1) Saṭi, (2) Bhāllavi, (3) Kālla, (4) Tāṇḍyora, (5) Vṛṣāṇaka, (6) Ruruki, (7) Samabāhu, (8) Agastya, (9) Vaṣka Sirā, (10) Hūhū.

The work is described by M. M. Chakravarti in J.A.S.B., Vol. IX, Paper XXIII, p. 379. Caṇḍeśvara (1314 A.D.) quotes him in his Gṛhastha Ratnākara, as has been pointed out by Mr. Chakravarti.

2234.

10441. **नित्यकर्म्मपद्धतिः ।** *Nityakarmapaddhatiḥ.*

By Srīdhara, son of Prabhākara.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, marked from 39 to 89, of which the leaves marked 44 to 46, 49, 56 are missing, while two leaves are marked 88. Character, Nāgara of the fifteenth century, in which ए-कार, ओ-कार, औ-कार are like those in the modern Bengali Script. Appearance, old and black with age.

A rare and authoritative work, hitherto known only by name and in quotations. It goes generally by the name of Srīdharapaddhati.

Colophons :—

54B, इति श्रीप्रभाकरसुतश्रीधराचार्य्यविरचितायां नित्यकर्म्मपद्धतौ सन्ध्याविधिः समाप्तः; 62B, ० पञ्चयज्ञविधिः समाप्तः; 66B, ० भोजनविधिः, 83A, ० श्राद्धविधिः समाप्तः ॥

अथ मृतप्रायस्थिनो धर्मिदाहविधिं वक्ष्यामि पश्चात् किञ्चित् सूतक निर्णयिष्यामि ॥ किञ्चित् प्रेतश्राद्धं च ।

86B, इति सूतकनिर्णयः, अथ वृषोत्सर्गः ; 89A, • षोडशश्राद्धविधि ॥

आश्रमे वृक्षमूले वा शुचौ देशे निधापयेत् ।

सान्निध्यं चैव यस्यास्थि गंगातोयेषु निक्षिपेत् ॥

The MS. ends abruptly.

The authorities quoted and consulted :—

39A, मनुः ; 39B, भविष्योत्तरे, दक्षः ; 41A, कात्यायनः ; 41B, योगियाज्ञवल्क्यः, वशिष्ठः, पराशरः, याज्ञवल्क्यः ; 42A, मत्स्यः, दक्षः, कात्यायनः ; 42B, व्यासः, स्वयम्भूः ; 43B, महाभारतम् ; 48B, देवलः, वसिष्ठः, चतुर्विंशतिमतम्, जावालिः, गोभिलः ; 54B, दक्षः ; 58A, वराहपुराणम्, ब्रह्माण्डपुराणम् ; 58B, कात्यायनः ; 60A, विष्णुपुराणम् ; 61A, श्रीमद्भागवते ; 62A, विष्णुः, बौधायनः ; 62B ; षट्त्रिंशन्मतम् ; 63A, हारीतः ; 63B, प्रचेताः, प्रजापतिः ; 64B, श्रीमार्कण्डेयः, गौतमः ; 66A, शातातपः ; 66B, पुलस्त्यः, सुमन्तुः ; 71A, यमपार्श्वः ; 72A, प्रजापतिः ; 72B, रत्नकारिका ; 73B, कार्ष्णाजिनिः ; 77B, श्रीमद्भागवते श्राद्धकल्पे ; 82A, पारस्करः, वृद्धशातातपः, वृद्धकात्यायनः ; 85B, संवर्त्तः ; 88A, शाकटायनः ; 89A, मुद्गलः ।

2235.

502. **आह्निकप्रयोगः ।** *Āhnikaprayogaḥ.*

By Raghunātha Bhaṭṭa, son of Mādhava Bhaṭṭa.

For the MS., see L. 1314.

Post Col. :—

संवत् १९८५ सर्व्व + + + मार्गशीर्ष ११ शुक्रवार तद्दिने लिखि शिवभट्टसुतः + + + स्वकार्यार्थ परोपकारार्थं । नृसिंहो जयति ।

2236.

3494. *The Same.*

Substance, country-made paper. 7¼ × 3¼ inches. Folia, 20. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1818 and Saka 1673. Appearance, fresh but mouse-eaten. Complete.

It ends thus :—

रघुनाथेन (वि)रचितं भट्टमाधवसूनुना ।

कृता निबन्धान् प्रेक्ष्यास्तु स + + ष्णाह्निकपद्धतिम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमदुपाध्यायभट्टमाधवात्मजरघुनाथविरचित आह्निक-प्रयोगः सम्पूर्णः ॥

Post Colophon :—

संवत् १८९८ शके १९७३ ज्येष्ठशुद्धद्वितीयायां समाप्तोऽयं ग्रन्थः ॥ + + + + +

भोले इत्युपनामकभिकंभट्टेन लिखितं परार्थं च ॥

It belongs to the Ṛgvedi school; Mādhava Bhaṭṭa, the author's father, was one of the brothers of Nārāyaṇa Bhaṭṭa. See Gādhivaṁśanucaritam.

2237.

5937. **आह्निकप्रयोगसंग्रहः** । *Ahnīkaprayogasaṃgrahaḥ.*

By Paraśurāma Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 98. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 3,400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1933. Appearance, fresh. Complete.

The compilation was made under the patronage of the Pratinidhi of Rāja Sahu, in Sam. 1851.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

आह्निकविधिरभिधीयते ।

अथ सदाचारप्रशंसा ।

नृसिंहाह्निके ।

आचारात् प्राप्यते स्वर्गः आचारात् प्राप्यते सुखम् ।

आचारात् प्राप्यते मोक्षं आचारात् किं न साध्यते ॥

एवं सदाचारस्यापि वेदमूलकत्वेनैव प्रामाण्यमिति नृसिंहाह्निके उक्तत्वात् ।

सदाचारस्य श्रुतिरपि प्रमाणम् ।

ऋणानि त्रीण्यपाकृत्य मनो मोक्षे निवेशयेत् ।
अनपाकृत्य तु ऋणं मोक्षमिच्छन् व्रजत्यधः ॥

8A, इति प्रयोगसंग्रहे परशुरामपाठकक्ष[ते](त)प्रायोगपारिजात-पराशर-माधव-नृसिंहाह्निक-धर्मप्रवृत्त्याचारमयूख-आचारादर्शाद्यनुसारी प्रबोधकालादिशौचविधिः; 28A, इति नारायणीये सप्तविंशोऽनु[वा]कः; 28B, इति तैत्तिरीयश्रुतौ सन्ध्योपासनमन्त्रभाष्यं समाप्तम्; 30A, इति सूतके संध्यावंदनविधिः, आपत्काले सन्ध्यावन्दनविधिः; 32B, इति शङ्खचक्रधारणविधिः; 37A, इति ज्ञानदीपिकानागदेवाह्निकानुसारी प्रातःसन्ध्योपासनप्रयोगः; 46A, अथ मध्याह्न-सन्ध्योपासनप्रयोगः; 51A, इति ब्रह्मयज्ञः समाप्तः; 54A, इति श्रीश्रौतस्मार्त्तानुष्ठानपारग-जीवनरामद्विवेदी तस्य शिष्येण कृतो रुद्रकल्पद्रुम-हरिहरज्ञानदीपिकाद्यनुसारी ब्रह्मयज्ञतर्पणप्रयोगः समाप्तः; 59A, इति रुद्र-कल्पद्रुम-गङ्गाधराद्यनुसारी-वैश्वदेवप्रयोगः समाप्तः; 65A, अथ काण्व-माध्यन्दिनीशाखयोर्बृहदारण्यकस्य पञ्चमप्रपाठके अष्टमाध्यायस्य माध्यन्दिनी-शाखायाः द्वितीयब्राह्मणे काण्वशाखायाः प्रथमब्राह्मणे समाप्तौ शङ्कराचार्य-कृतभाष्यसहितः प्राणाग्निहोत्रविधिः; 67B, इति नारायणीये षड्विंशोऽनुवाकः इति नारायणीये सप्तविंशोऽनुवाकः; 68A, इति नारायणीये अष्टविंशोऽनुवाकः इति तैत्तिरीयश्रुतौ नारायणोपनिषदि प्राणाग्निहोत्रमन्त्रभाष्यम्; 79B, इति नारसिंहीयप्रयोगपारिजात-आह्निककाण्डाद्यनुसारी तांबूलभक्षणादि (?) रात्रि-भोजनान्तो विधिः; 94B, इति श्रीमत्षड्विद्याविशारदगङ्गाधरभट्टेन हरि-हराद्यनुसारेण विरचिताध्यायोत्सर्गोपाकर्मप्रयोगः समाप्तः।

Last Colophon :—

इति श्रीश्रौतस्मार्त्तकर्मानुष्ठानपारगजीवनरामद्विवेदि-पुत्र-लक्ष्मणात्मजशिवरामभट्टपौराणिकशिष्येण शाकराचः पवित्रिक्ष-गुपुत्रेण, लाखडग्रामस्थ पोटे-इत्युपनामकज्योतिर्विद्वंशोत्पन्नशिव-पाठकप्रपौत्रेण शङ्करपाठकपौत्रेण गोपाव (?) पाठकपुत्रेण काशी-

क्षेत्रवासिना परशुरामपाठकेन काश्यां रचितो ग्रन्थानुक्रमणिका-सहितः प्रयोगसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon :—

तत्सद्ब्रह्मार्पणमस्तु।

ग्रन्थसंख्या ३४०० । संवत् १९३३ शके १७ कालयुक्तनाम-संवत्सरे चैत्रशुक्लप्रतिपदि ग्रन्थकर्तुर्दुहितृसूनुना आपटे इत्युप-नामकेन गोविन्दभट्टात्मजभिकंभट्टेन काश्यां प्रयोगसंग्रहः सम्पादितः । शुभमस्तु ।

At the end of the manuscript, there is an index, covering 3 leaves.

The end of the work :—

अस्य ग्रन्थस्य अभ्यासं यः करिष्यति, तस्य मतिमन्दस्यापि कर्म्मकाण्डे ज्ञानकाण्डे च ज्ञानं भविष्यति, संशयो नास्ति ।

नृपात्यष्टिशके पौषशुक्ले दिग् बुधवासरे ।

प्रयोगसंग्रहः काश्यां कृतः शङ्करप्रीतये ॥

अष्टादशशतोत्तरमेकपञ्चाशत्संख्यके क्रोधननामसंवत्सरे पौषशुक्लदशम्यां प्रयोग-संग्रहरचनं समाप्तम् ।

अथ ग्रन्थस्य करणे उद्योगप्रेरणकर्त्तार उच्यन्ते ।

दादंभट्टः कण्वाउग्रामस्थः ३ ग्रन्थसहायकर्त्ता यत्किञ्चित् महादेवभट्ट[ः] ब्रह्म-चारी देवलग्रामस्थः ४ (प्रश्ना)[प्रश्ना]करदीक्षिताः नासिकक्षेत्रस्थाः ५ अथ लेखन-द्वारा सहायक(र्म्मा)त्त[ा]रः काले इत्युपनामकत्र्यम्बकभट्टाः १ ज्ञानी इत्युपनामक-उत्तमलक्ष्मणाख्यः २ नारायणभट्टो धर्म्माधिकारी ३ कावरे इत्युपनामकसदाशिव-भट्टाख्यः ४ एतेषां श्रमः स्वल्पः । अनेकप्रकारेण पूर्णसहायकर्त्ता काके-इत्युपनाम-कबावलक्ष्मणभट्टाख्यः १ ।

अथ कर्त्तुर्गुरवः रघुरामस्वामिनः १ । काले इत्युपनामक मल्लारिभट्ट-खण्डभट्ट-महादेवभट्टत्र्यम्बकभट्टाख्याः २ मानोश इत्युपनामक ढण्ढिराजभट्टशैवा नासिकस्थाः ३ पुण्यस्तम्भक्षेत्रस्थशिवरामभट्टपुराणिकाख्याः ४ कमलाकरभट्टपौराणिकाः ५ नमस्कारे-इत्युपनामक-मौनीराजभट्टाख्याः ६ शेषाचार्य्याः ७ महाराष्ट्र-रामलक्ष्म-

भट्टाख्याः श्रीतस्मार्तादिविज्जीवनरामद्विवेदिनः ८ शिवरामद्विवेदिनः शङ्करद्विवेदिनः १० केवकरोपनामक-वापूभट्टाख्याः ११ कलडग्रामस्थ श्रीवमा इति १२

ग्रन्थकर्तुः सङ्कटनिवारणकर्तारो वावस्वामिनः १ ग्रन्थकर्तुरन्नदातारो ब्राह्मणानां प्रतिनिधयस्तत्र मुख्या अन्नदात्री सुन्दराणाम्नी १ ।

Then follows the colophon quoted above.

2238.

10232. **आह्निकपञ्चाशिका** । *Āhnikapañcāśikā.*

By Gaṇapati Śarmā, son of Hari Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 5¼ × 3 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃ. 1907. Complete.

Daily duties of a Brāhmaṇa boy, in 53 verses.

Beginning :—

सदाशिवं प्रणम्याथ बालस्याह्निकसिद्धये ।
श्लोकपञ्चाशिकां ब्रूते गणपत्यभिधो द्विजः ॥

अथ प्रातःकृत्यम् ।

ब्राह्मकाले समुत्थाय गणेशादीन् स्मरेत्ततः ।
प्रातः स्तोत्रमङ्गलानि पठित्वा शौचमाचरेत् ॥

End :—

सूर्य्या(य्य)[स्या]स्तमये सायंसन्ध्य[ां] कृत्वा यथाविधि ।
स्तोत्रपाठादिकं कृत्वा स्वप्यात् प्राग्दक्षिणाशिरः ॥ ५० ॥

अगस्तिर्माधवश्चैव मुचुकुन्दो महामुनिः ।
कपिलो मुनिरास्तीकः पञ्चैते सुखशायकाः ॥ ५१ ॥

अल्पज्ञानां सुबोधाय हरिशङ्करसूनुना ।
गणपत्यभिधानेन विचार्य्य विहिताह्निकम् ॥ ५२ ॥

प्रोक्तमाह्निकसर्व्वस्वं कार्य्यं (र्ये) यद् द्विजन्मनः ।
श्लोकपञ्चाशिका चैषा ध्येयानुष्ठानसिद्धये ॥ ५३ ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्रघवल्लभरिग्रामस्मृनुना गणपतिशर्म्मणा कृताह्निक-पञ्चाशिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु सं १९०७ ।

2239.

10626. आह्निकम् । *Āhnikam.*

By Vājapeyī Viṣṇu Śarmā.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1932. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्वाजपेयिविष्णुशर्म्मकृतमाह्निकं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :

संवत् १९३२ लिखवाया गणेशरामव्यासदासने सर्व्वोपकारार्थं इति ।

Beginning : -

श्रीगणेशाय नमः ।

वर्णाश्रमाचारयुतैः तोष्यते हरिरीश्वरः ।

अतो दैनंदिनकृतेः प्रयोगोऽत्राभिधीयते ॥

अथाह्निकप्रयोगः ॥ तत्र ब्राह्मे मुहूर्त्ते प्रबुद्धो धर्म्मार्थौ चिन्तयेत् ।

It ends with Nitya Śrāddha and offerings to crows, etc.

The work ends :—

अनेन क्रतुभुक्पाता वेदमार्गस्य धार्मिकः ।

प्रीणातु वासुदेवो मे कर्म्मणा कर्म्मकोविदः ॥

2240.

6242. **आह्निकप्रयोगः ।** *Āhnikaprayogaḥ for the Mādhyandina School.*

By Kāśī Dīkṣita, son of Sadāśiva.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :

इति श्रीसदाशिवदीक्षितसुतकाशीदीक्षितविरचित आह्निकप्रयोगः संपूर्णः । शुभमस्तु ॥

Beginning :

विद्याधिप नमस्तुभ्यं विघ्नसंघं विघातय ।
प्रचयं रचयाद्यत्वं बुद्धिशुद्धिं विधेहि च ॥
अम्बमाद्य[ां] महाविद्यां वन्दे बालसरस्वतीम् ।
आनन्दक[ं]दली[ं] साक्षात् सद्योऽक्षयफलप्रदाम् ॥
अथाह्निकं ।
तत्र प्रभाते उत्थाय मातापितृगुर्विष्टदेवता मनसा नत्वा तदह्नः-
कर्तव्यं विचार्य
ब्रह्मा मुरारि स्त्रिपुरान्तकारी, etc.

After morning ablutions, and oblations, the daily prayers begin in 5B.

End :—

इति यथामति वैदिकतुष्टये
ग्रथित माह्निकमाकरदर्शनात् ।
भवतु भक्तजनप्रियपार्वती-
रमणशोणपदाम्बु[ज]पूजनम् ॥ १ ॥
सदाशिवतनूजेन काशीनाथेन धीमता ।
वीरेश्वरपदाम्भोजभ्रमरायितमौलिना ॥ २ ॥ युग्मम् ॥

2241.

6465. विश्वामित्रकल्पप्रयोगसारः ।

Viśvāmittrakalpaprayogasāraḥ.

By Śivanārāyaṇa Śiromaṇi.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 87. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,900. Character, Nāgara of the nineteenth century. Folia 58 to 87 (the last leaf) are a restoration. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ धावने ।

चिरं दन्तेषु केशेषु चिरं मूत्रपुरीषयोः ।
चिरं स्नेहेषु—शौचश्च मैथुने शयनेऽशने ॥

अथ दन्तधावनमन्त्रः ।

अन्नाद्याय व्यूहध्वं सोमोराजाय मागमत् ।
समे मुखं प्रक्षाल्यते यशसा च भगेन च ॥

अन्यत्

आयुर्बलं यशो वर्चः प्रजाः पशुवसूनि च ।
ब्रह्मप्रज्ञाञ्च मेधाञ्च तन्नो धेहि वनस्पते ॥

It treats of the daily duties of a Brāhmaṇa, Tāntrika and Vaidika.

1A, इति दन्तधावनविधिः; 2A, अथ स्नानविधिः; 3A, अथ जल-तर्पणम्; 3B, इति पञ्चाङ्गस्नानविधिः; 4A, अथ विभूतिविधिः; 4B, इति रुद्राक्षविधिः, अथ भूतशुद्धिं प्राणप्रतिष्ठां कुर्य्यात् ... ...

6A, अथध्यानम् ।

रक्ताम्भोधिस्थपातोल्लसदरुणसरोजाधिरूढा कराब्जैः
पाशं कोदण्डमि[क्षू](क्ष)द्भवमथ च गुणान् अङ्कुशं पञ्चबाणान् ।
बिभ्राणासृक्कपालं त्रिनयनलसिता पीनवक्षोरुहाढ्या
देवी बालार्कवर्णा भवतु सुखकरी प्राणशक्तिः परा नः ॥

इदि कारं कृत्वा ॐ आं ह्रीं क्रों, etc., etc., etc.

6B, अथ प्रातः सन्ध्यां कुर्य्यात् ... ... and so on.

It ends :—

अङ्गहीनादिकं कर्म्म जपो द्विगुणमुच्यते ।

तर्पणं मार्ज्जनं चैव भोजनश्च चतुर्गुणमिति ॥

Colophon :—

इति श्रीपण्डितमालवशिवनारायणकृतो विश्वामित्र-कल्पसार-

प्रयोगः समाप्तः ।

On *Prayoga* it puts the mark 1 and on *Sara*. 2.

2242.

8849 नित्यविधिः । *Nityavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 31. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The leaves are marked with the letters नि० गा० ।

It begins :—

अथ नित्यविधिः ।

प्रातरुत्थाय कर्त्तव्यं यद्द्विजेन दिने दिने ।

तदहं संप्रवक्ष्यामि द्विजानामुपकारकं ॥

उदयास्तमयो यावत् द्विजः सत्कर्म्मकृद्भवेत् ।

नित्यनैमित्तिकैः युक्तः काम्यैश्चान्यैश्च रोचितः ॥

The daily duties of a Brāhmaṇa, in which both Vaidic and Tāntric precepts are mixed up.

2243.

5988.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 42. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1802. Appearance, fresh.

This relates to the daily and occasional prayer of a Brāhmaṇa.

Beg. :—

अथ सन्ध्याप्रकरणम् ।

तस्य नित्यतामाह मरीचिः

सन्ध्या येन न विज्ञाता सन्ध्या येनानुपासिता ।

जीवमानो भवेच्छूद्रो मृतः श्वा चाभिजायते ॥

3A, इति सन्ध्यास्वरूपनिरूपणम्, इति सन्ध्याकालः; 5B, इति मार्ज्जनम्: 6A, इति पापपुरुषनिरसनम्; 10A, इति जपप्रकरणम्; 13A, इति सन्ध्याप्रकरणम् ।

अथ काम्यजपाः; 31B, इति गायत्रीकाम्यप्रयोगः; 34A, इति गायत्रीप्रकरणम्: 37A, इति आपस्तम्बसूत्रे यज्ञोपवीतप्रतिष्ठा; 38A, इति मालासंस्कारः: 42A, यन्त्रसंस्कारः—इति समाप्तः ।

Post Colòphon Statement :

संवत् १८०२ वर्षे मार्गशीर्ष सुदि ८ गुरु ल० चा०

आशारामेण यथाप्रत्या (?) ।

श्रीरस्तु । श्रीकाशीविश्वेश्वरं गङ्गाशी ।

2244.

9263. **आह्निककृत्यम्** । *Āhnikakṛtyam.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

2245.

10102.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A very incorrect modern work on the rules for the guidance of a Brāhmaṇa's life.

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

\+ + + उवाच ।

देवद्विजमुनिराजावैश्यशूद्रविताालकाः ।

प(सु)[शु] म्लेच्छश्चाण्डालो विप्रा दशविधा स्मृता ॥ १ ॥

देव कोऽर्थः ।

भिक्षा संध्यातु नित्यं वै सन्तुष्टोपि जितेन्द्रियः ।

वेदपाठश्चते नित्यं स विप्रो देव उच्यते ॥

5. MARRIAGE.

2246.

5481. **विवाहप्रदीपः ।** *Vivāhapradīpaḥ.*

By Gaurīśa Śarma, son of Bhaṭṭa Dāmodara, son of Śaṃkara.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 40. Lines, 10 to 14 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Composed in the 68th year of the Ilāhi Era started by Akbar.

It begins thus :—

शब्दानुमाभ्यामवगम्यमानमुमासहायं जगतामधीशम् ।
क्लेशाद्यपेतं प्रणतार्त्तिनाशं भक्त्या महेशं परिचिन्तयामि ॥
महाकालयुतां काश्चिच्चिदानन्दस्वरूपिणीम् ।
ब्रह्मेशविष्णुप्रणतां वन्दे हेरम्बसंयुताम् ॥
महाराष्ट्रदेशे जनुर्यस्य भूमौ
तटे पुण्यनद्यास्त्वधीतिस्तु काश्याम् ।
भवानीशपूजाविधौ दत्तचित्तः
गुरुः शङ्करः शङ्करो यस्य सेव्यः ॥
श्रीमाम्नायकपण्डितस्य तनयः श्रीभट्टदामोदरो
वेदे धर्म्मनये पुराणनिचये न्याये तथा भारते ।
पाषण्डागमदूषणे ऽतिनिपुणः सन्मार्गपञ्चाननः
ख्यातः साहजलालदीननिकटे शु(ल्का)ा[ल्क]दिसंस्थापकः ॥
तस्मिन् स्वर्गगते महीन्द्रमुकुटे ब्रह्मर्षिभिः सेविते
तीर्थे पुण्यतमे पृथूदक इतिख्याते कुरुक्षर्षिते ।
स्थित्वा तत्रपरः स्वधर्म्मनिरतो ध्यायन् भवानीपतिं
स्नानं प्राप्य गतीच्छया गतमलः कालं नयन् योगिवत् ॥

अब्दैर्व्योमयुगाग्निवेदगणितैर्यातैः कलेरादितः
शाके[ऽ] (क)बरभूपतेरपि गते वेदाङ्कयुक्ते गुरुः ।
भारद्वाजकुलस्य भूषणमणिर्दामोदरः शङ्करो
ज्येष्ठे कामतिथौ पितामहसुतातीरे प्रविष्टः शिवम् ॥
संसेव्य शङ्करमनर्घ्यगुणाकरं तं
श्रुत्वा श्रुतीर्गुरुमुखादखिलाः पुराणीः ।
मन्वादिधर्म्मनिचयं सुविचार्य्य बुद्ध्या
छित्वा विमुक्तमनमत्करजङ्कलेऽसौ ॥
विवेकतत्त्वआलोकरामरत्नाकरादिकान् ।
तत्सूनुना समालोच्य नव्यप्राचीनसंग्रहान् ॥
प्रदीपोद्दृने + + शर्म्मो गौरीशशर्म्मणा ।
रचितो विदुषां प्रीत्यै गुरुमार्गोपदेशतः ॥
अधीत्य पूर्व्वं पितृसन्निधौ ततो गोपालसिद्धान्तकवेः समीपतः ।
सत्तर्कयुक्तां श्रुति + + भाणीं करोति सूक्तो गुरुदक्षिणामिमाम् ॥
इत्यादि ।

It ends thus :—

उत्थानुद्या कन्यका तद्विचारे व्याख्याभेदान्मोहितानां बुधानां ।
ज्ञानप्राप्त्यै पैत्रमार्गोपदिष्टं पेयं पथ्यं निर्म्मितं शास्त्रसिद्धम् ॥ १ ॥
... ... ॥ २ ॥
अकबरवरशाके मार्गशुक्ले दशम्यां
गजरस ६८ मितवर्षे विद्यमानेऽर्कवारे ।
मुनिजनमनुयायी कल्पवृक्षानुसारी
विबुधजनसुखार्थं निर्म्मितोऽयं प्रदीपः ॥
श्रद्धाभावात् कल्पवृक्षानुसारात् अर्थाज्ञानाद्बाल्यतो वा यदुक्तम् ।
शास्त्राभिज्ञैः + + + तद्विचार्य्य सूक्तं ग्राह्यं यद्दुरुक्तं विशोध्यम् ॥
मन्वादिवचनाम्भोधौ मुनिभासोऽपि धीधनाः ।
स्खलन्ति मम चेन्मोहः क्षन्तव्यस्तत्र पण्डितैः ॥

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-भवानीभावनासक्तश्रीदामोदरभट्ट-पुत्रविरचितो विवाहप्रदीपः समाप्तः ॥

शुभं भूयाल्लेखकपाठकयोः ।

A later hand adds a few lines of notes after the colophon.

2247.

3972. **स्मृतिसंक्षेपसारः** *or* **उद्वाहस्मृतिसंक्षेपसारः ।**

Smṛtisaṃkṣepasaraḥ or *Udvahasmṛtisaṃkṣepasāraḥ.*

By Ramākānta Cakravarti.

Substance, foolscap paper. 8½ × 7 inches. Folia, 16. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Complete.

It relates to marriage and was originally intended for the author's son.

Colophon :—

इति मधुसूदनभट्टाचार्यात्मज-श्रीरमाकान्तचक्रवर्त्तिनिरूपित-स्मृतिसंक्षेपसारे सम्बन्धः पञ्चविध इति बन्धुसन्निपातान्तविवेचनं समाप्तम् ।

For the work, see H.P.R., Vol. II, 258.

2248.

3542.

Substance, country-made paper, 15¼ × 3¾ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 925. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete. Date, Saka 1766.

A note-book of a modern Smārta of the school of Raghunandana, on various topics, notably on marriage. It quotes Kāśīrāma (in 18B), and Nārāyaṇa Vandya 19B).

The scribe's note :—

श्रीकार्त्तिकेयदेवशर्म्मणः स्वाक्षरं पुस्तकञ्च। शकाब्दाः १७९६ भाद्रस्य षोडशदिवसे लिपिरेषा समापिता। यथादृष्टं तथा लिखितम्।

एकं सद्गुणमाश्रित्य शोभन्ते बहुनिर्गुणाः।
एकं विना न शोभन्ते संख्याङ्कविन्दवत्॥ १॥
नूनं कलयति मूढो हरिहरभेदं विना शास्त्रम्।
उभयोरेका प्रकृतिः प्रत्ययभेदाद्विभिन्नवद्भाति॥
यदुपतेः क्व गता, etc., etc.

2249.

3756. सम्बन्धविवेचनम्। *Sambandhavivecanam.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 8, of which the first and the last leaves have lost about a third of their right-hand side. Lines, 13 on a page. Extent in Ślokas, 250. Character, Bengali of the seventeenth century. Appearance, damaged. Complete.

An anonymous work on the prohibited relationship in marriage.

The Mangalācaraṇa and the object of the work :

श्रीकृष्णचरणाम्भोजध्याननिर्म्मलमानसः।
कश्चित्करोति विवाहार्थं सम्बन्धस्य विवेचनम्॥

End :—

तस्य दौहित्रीप्रपौत्रीपर्य्यन्ताश्च सपत्न[ी]मातृभगीं तत्कन्याश्च नोद्वहेत्॥

Col. :—

इति सम्बन्धविवेचनं समाप्तम्।

2250.

5179. उद्वाहविचारः। *Udvāhavicārah.*

Substance, country-made paper. 16½ × 3 inches. Folia, 2. Lines 7 on a page. Extent in Ślokas, 36. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

An anonymous disquisition of on marriage.

Beginning :—

अथोद्वाहविचारो लिख्यते ।

शुभविवाहेनेत्यादि भवदेववाक्यम् ।

अत्र भार्य्यात्वसम्पादकः स्वीकार एव विवाहः यत्तु विवाहत्वं-कन्यापाण्यवच्छेदेन प्रतिग्रहीतृपाणिसंयोगविशेषवृत्तिजातिविशेषः । एतादृशसंयोगस्योभयनिष्ठतया वरकन्ययोर्विवाह इति प्रत्ययः स्यात् ।, etc., etc.

Colophon :—

इति विवाहविचारः ।

2251.

3014.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in Ślokas, 100. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

An essay on marriageable girls, being removed to the sixth generation on the mother's side and to the eighth on the father's side.

It begins :—

अथ विश्वरूपनिबन्धे सप्तमी पञ्चमी निर्णयः

मातृतः पञ्चमादूर्द्धं पितृतः सप्तमात्तथा ।

उभयं तद्धि कन्यायाः क्रियते नात्र संशयः ॥

मातृतः पञ्चमादिति कोऽर्थ इत्यादि ।

6. AŚAUCA.

. 2252.

5927. **सूतकत्रिंशच्छ्लोकी ।** *Sūtaka-triṃśacchlokī.*

By Vijñāneśvara.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, thirty ślokas of the Sragdharā metre. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1657. Appearance, old and discoloured. Complete.

Thirty ślokas, on impurity arising from birth or death in the family.

Beginning :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

षण्मासाभ्यन्तरेषु स्वयुदरपनिपतिते गर्भमात्रे विनष्टे
माता तन्माससंख्यासमदिनमशुचिः स्नानसिद्धाः सपिण्डाः ।
अन्त्ये मासद्वये तु त्रिदिनमशुचयोऽतःपरं सूतिवत् स्यात्
चातुर्वर्ण्यस्य तुल्यं वयसि तदपि यत् प्रोच्यतेऽशौचमात्रम् ॥

End :—

दत्त्वा पिण्डं सपिण्डाः परशववहनस्नापकाश्च प्रजिल्ला
तद्देश्मद्वारि चास्य प्रशमितमनसो निम्बपत्रं विदश्य ।
आचम्याग्न्यम्बुदूर्वांकुरवरवृषभानक्षतान् गोमयश्च
स्पृष्ट्वा सिद्धार्थतैलान्यथ दृषदि पदं न्यस्य सर्व्वे विशेयुः ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्विज्ञानेश्वरविरचिता सूतकत्रिंशच्छ्लोकी समाप्ता॥

Post Colophon :—

संवत् १६५७ शा १५२२ कार्त्तिकवदी ४ बुधे लिखितं भूतेश्वरेण
वासुदेवपठनार्थं वाराणस्यां चण्डीचण्डेश्वरसन्निधौ ।

2253.

1915. *The Same (here called)*

अशौचसंग्रहत्रिंशच्छ्लोकी ।

Aśauca-saṃgraha-triṃśacchlokī.

Substance, country-made paper. 12½ × 4½ inches. Folia, 2, one yellow and the other white. Lines, 13, 15 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Date, 1735. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति त्रिंशच्छ्लोकी १७३५ वैशाख वदि ७ ।

षण्मासाभ्यन्तरेषु स्रपतषनिष्किते गर्भमात्रे विनष्टे ।

माता तन्माससंख्यासमदिनमशुचिः स्नानशुद्धाः सपिण्डाः ॥ etc.

2254.

6018. **त्रिंशच्छ्लोकीविवरणसारोद्धारः ।**

Triṃśacchlokīvivaraṇasāroddhāraḥ.

By Kavimaṇḍana Śambhu.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¼ inches. Folia, 51. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1858. Appearance, new. Complete.

This is based on the commentary of Raghunātha Bhaṭṭa (Vājapeya-yājin) on Triṅśatślokī.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

रघुनाथकृत-त्रिंशच्छ्लोकव्याख्यानुसारतः ।

शम्भुराशौचविषयं लिखत्यनतिविस्तरम् ॥

चतुर्थमाससमाप्तिपर्य्यन्तं गर्भस्रावः । तत्राद्यमासत्रये गर्भस्रावे मातुस्त्रिरात्रं । चतुर्थपञ्चमषष्ठेषु मासेषु गर्भपाते चतुर्थे चत्वारि-दिनानि ।, etc., etc.

The end :—

मया कृतः संग्रहमात्रबुद्ध्या

विशद्धनानामतसन्निवेशः ।

तथापि विद्वत्परिभावनीये

मते (स संस्था) [समाख्या] रघुनाथदर्शिता ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्वाजपेययाजि-भट्ट-रघुनाथकृत-त्रिंशच्छ्लोकविवरण-
सारोद्धारः कविमण्डनशम्भुभट्टकृतः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५८ भाद्रपद शुक्ल ८ भौमे श्रीमत्काश्यां वास्तव्य व्या +
+ + + + Blurred over with ink.

2255.

6474. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 47. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 940. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्वाजपेययाजि-भट्ट-रघुनाथकृत-त्रिंशच्छ्लोकविवरण-
सारोद्धारः कविमण्डनशम्भुकृतः समाप्तः ।

For the beginning and the end of the work, see L. 150.

2256.

2262. **त्रिंशच्छ्लोकीभाष्यम् ।** *Triṁśacchlokībhāṣyam.*

By Bhaṭṭāchārya.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

For the text and the commentary, see below.

Col. :—

इति श्रीमिताक्षरायां अशौचप्रकरणादुद्धृत्य कृताया त्रिंश-
च्छ्लोक्या श्रीमद्भट्टाचार्य्यकृतं भाष्यं समाप्तं ।

The 30th verse runs thus :—

दत्त्वा पिण्डं सपिण्डाः परशववहनस्नापकाश्च अशित्वा
नद्देश्मद्वारि चास्य प्रशमितमनसो निम्बपत्रं विदश्य ।
आचम्याश्माम्बुदूर्व्वाङ्कुरवरवृषभानग्नितान् गोमयञ्च
[स्पृष्ट्वा] सिद्धार्थतैलानथ वृषदि पदं न्यस्य सर्व्वे विशेयुः ।

The principle on which these thirty ślokas were written is given in the commentary :—

अत्र स्मार्त्तं क्रममुल्लङ्घ्य लोकप्रसिद्धक्रममनुसरन् गर्भविपत्तिनिमित्ताशौच-क्रमेण अशौचं प्रतिपादयति ।

2257.

1264. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 13 × 6½ inches. Folia, 15. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 690. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. The text in the middle in a larger hand, and the commentary above and below in a smaller hand.

The text consists of thirty Sragdharā verses on Āśauca.

Beginning of the Text :—

षण्मासाभ्यन्तरेषु स्वपुरुष नि(ह)[ह]ते गर्भमात्रे विनष्टे, etc., etc.

Beginning of the Commentary :—

नत्वा गणेश्वरं देवं शारदां गुरुमात्मनः ।
आशौचसंग्रहत्रिंशच्छ्लोक्या व्याख्यां करोम्यहं ।, etc., etc.

For the text, see Weber, No. 1093, p. 321, and for the Commentary Weber 1096 and Bik. 1038, in which the author is stated to be some Bhaṭṭācārya.

2258.

2882. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5 inches. Folia, 17. Written in the *Tripāṭha form*. Character, Nāgara in a slovenly hand of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति त्रिंशच्छ्लोकीभाष्यं समाप्तम् ।

2259.

4290. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 21. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 680. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Both for the text and the commentary, see I.O. Catal., No. 1750.

2260.

9782. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 11 × 5¼ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 385. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1890. Appearance, tolerable. Complete.

This MS. contains a collection of thirty ślokas, with a commentary, bearing on the defilements from the birth and death of a relation (Jananāśauca and Maraṇāśauca).

See I.O. Vol. III, p. 566A, No. 1750.

2261.

1712. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 525. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1860. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :—

गौड़ज्ञातीय-श्रीहव्याप्रम्मणो द्विजवरस्य तु पारसंस्कारयुक्तं जगन्नाथातु पुस्तकम् ।

संवत् १८६० मिति फाल्गुन सुदी ३ भौमवार लिखितं शुभम् ।

We have the following lines more at the end which are not in the I.O. manuscript :—

तथाच स्मृतिः ।

इति संस्तुत्य गच्छेयुर्गृहं बालपुरःसराः ।
विदश्य निम्बपत्राणि नियता द्वारि वेश्मनः ॥
आचम्याग्न्यादिसलिलं गोमयं गौरसर्षपान् ।
प्रविशेयुः समालभ्य कृत्वाश्मनि पदं शनैरिति ।

Col. :—

इति त्रिंशच्छ्लोकीभाष्यम् ।

The authorities quoted in the commentary are :—

मरीचिः, स्मृतिः, व्याघ्रपादः, वृद्धमनुः, मनुः, वृद्धवशिष्ठः, बृहस्पतिः, विष्णुः; प्रचेताः; वृद्धयाज्ञवल्क्यः, याज्ञवल्क्यः, उशनाः; पराशरः, पारस्करः, संवर्त्तः, देवलः, व्यासः, प्रचेताः, याज्ञवल्क्यः, योगीश्वरः, यमः, गृह्यपरिशिष्टे, शातातपस्मृतिः, शंखः, विष्णुः ।

The authorities quoted are all ancient and testify to the age of the work.

2262.

5797. **अशौचदशकं** । *Aśaucadaśakam.*

By Vijñāneśvara, with Bhaṭṭoji Dīkṣita's Commentary.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 6. In Tripāṭha form. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, new. Complete.

It gives, in ten stanzas of the Śārdūlavikrīḍita metre, a summary of the laws of impurity.

For the text, see I.O. Catal., No. 1749.

The Text begins :—

मातुर्गर्भविपत्स्रवे, etc., etc.

The Commentary begins :—

माসत्रयमध्ये गर्भस्रावे मातुस्त्रिदिनमाशौचम् ।

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमणिलक्ष्मीधरभट्टसूरिसूनुभट्टोजीदीक्षितेन कृतं दशश्लोकीव्याख्यानं समाप्तिमगात् ।

There is one leaf more containing the text from a portion of the fourth verse to the end with the colophon and the post-colophon statement :—

इति श्रीमद्विज्ञानेश्वरविरचितमाशौचदशकं समाप्तम् ।

यदिशुद्धमशुद्धं वेत्यादि । श्रीसंवत् १९८८ मिति फाल्गुन वदि लषितं वृस्पति पत्र २ ।

श्रीअविमुक्तवाराणसीमध्ये ।

2263.

5797 A. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 3¾ inches. Folia, 5. In Tripātha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1926. Appearance, fresh Complete.

The same as in the previous number.

Colophon :—

इति श्रीमद्दिव्यकुटमणिलक्ष्मीधरभट्टसूनुभट्टोजीदीक्षितेन कृतं दशश्लोकीव्याख्यानं समाप्तम ।

Post Colophon :—

मार्गशीर्षमासे कृष्णपक्षे तृतीयायां भृगुवासरे वालमुकुन्देन लिखितं दशश्लोकी समाप्तम् । संवत् १९२६ ।

2264.

6510. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 5. In Tripātha form. Character, Nāgara. Date, Samvat 1724. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदशश्लोकी समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १७२४ वर्षे वै० सु० । १२ शुक्रे लिखितम ।

Colophon to the Commentary :—

इति श्रीमद्विद्वन्मुकुटमणिलक्ष्मीधरभट्टसूनुभट्टोजिदीक्षितेन कृतं दशश्लोकीव्याख्यानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

आत्रेयान्वयनलिरामभट्टस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning to the Text :—

मातुर्गर्भविपत्स्वयं त्रिदिवसं मासत्रयेऽतो यथा ।
मासाहं त्रिषु सूतकावधिरतः स्नानं पितुः सर्व्वदा ।
ज्ञातीनां पतनादिजातमरणे पित्रोर्दशाहं सदा
नाशः प्राक् तदपैति सूतकवशात् भ्रातुर्दशाहं परम् ॥

The Commentary begins :—

श्रीगोपालकृष्णाय नमः । मातुरिति ।, etc., etc.

The Text ends :—

त्र्यं द्वादश विंशति विंशि त्रिशास्त्रिंशच्च शूद्रे क्रमात् ।
त्रिप्रात् क्षित्रिपतुर्गुणा वयसि सच्छूद्रे तु पश्चान्तरे ।
(प्रत्यासौ) [प्रोक्ता स्त्री]सुतशिष्यदासभृतका भर्त्रादिवद् बान्धवे
हीने स्वं लघु वा तदीयमधिके शूद्रैः समाः संकराः ॥ १० ॥

2265.

5798. *The Same, with a Commentary (chiefly based on Mitakṣarā), by Harihara.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 21. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and effaced. Complete.

The Commentary begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीविश्वानेश्वरविरचितमुनिजनवाक्यैर्मिताक्षरामध्यात् ।
आशौचदशकं वदति [हरिहरो] (हरिहरौ) हरिं नत्वा

See I.O. Catal., No. 1749.

2266.

5313. हारलता । *Hāralatā.*

By Aniruddha Bhaṭṭa.

Śuddhiviveka portion only.

Substance, country-made yellow paper. 10 × 4 inches. Folia, 64. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Bengali. Date, Śaka 1756. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on purification.

For the beginning of the work, see L. 949. The work is often quoted by Raghunandana and others.

End :—

कथमप्युद्धस्यैवात्मघातिनोऽप्यग्निः संवत्सरोर्द्धं क्रियते ।

सुरापगातीरविहारपाटके

\+ \+ \+ \+ \+

कृतानिरुद्धेन सतामुरःस्थले

विराजतां हारलतेयमर्पिता ॥

Colophon :—

इति महामहोपाध्याय-श्रीमदनिरुद्धभट्टकृता हारलता समाप्ता ।

Printed in the Bibl. Ind. Series.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दा १७५६ । १० । २८ । पुस्तकमिदं श्रीयुत-श्री-
जगन्मोहनन्यायरत्नस्य । लिखितं श्रीकाशीप्रसादशर्म्मणः ।

2267.

2937. शुद्धिविवेकः । *Śuddhivivekaḥ.*

By Rudradhara, son of Lakṣmīdhara and youngest brother of Haladhara.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A fragment.

Begins :—

हरतु दुरितजातं केशवस्यैकबाहु-
विपुलगलकिनान्त(ब्धो)[ब्धो]धिनः संप्रविष्टः ।
असुपवनमिवास्य प्राश्नितुं संप्रवृत्तः
कुवलयदलनीलः पञ्चशीर्षो भुजङ्गः ॥

A treatise on purificatory rites. See I.O. Catal., No. 1742 and L. 1736 and 1934. Printed at Benares in 1866. The author is a Maithila and is quoted by Raghunandana and others.

2268.

9804. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. Folia, 62 ; leaf 61 is missing. Lines, 12 on a page. Extent in Ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Begins :—

हरतु दुरितजातं, etc., etc.

Colophon :—

इति महामहोपाध्यायलक्ष्मीधरात्मज-महामहोपाध्याय श्रीहल-धरानुजतम-श्रीरुद्रधरकृतः शुद्धिविवेकः । ० ।

The authorities quoted :—

ब्रह्मपुराणम्, बृहस्पतिः, कश्यपः, अङ्गिराः, देवलः, मनुः, पैठीनसिः, पराशरः, मरीचिः, मार्कण्डेयः, शङ्खः, दक्षः, हारलताकारः, रत्नाकरः, शुद्धि-प्रदीपः, विष्णुः, कूर्मपुराणम्, बौधायनः, हारीतः, यमः, याज्ञवल्क्यः, गौतमः, पारस्करः, वृद्धगार्गः, जाबालः, लघुहारीतः, मार्कण्डेयपुराणम्, शातातपः ।

2269.

8512. **शुद्धिविचारः ।** *Suddhivicharaḥ.*

By Rudradhara [अयमन्यो रुद्रधरः न तु शुद्धिविवेककृद्रुद्रधरः] ।

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1917. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमच्छ्रामच्छोपाध्यायबलधरकृतः शुद्धिविचारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

पौषस्य सिते पक्षे नवमी मन्दवासरे ।

नागेश्वरेण लिखितं शौचशुद्धिविचार वै ॥ (?)

संवत् १९१७ लक्ष्म्याः प्रसादेन शुभं भूयात् ॥

A work on Smṛti, treating of the laws of religious impurity.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

बलधरकृतशुद्धिविचारः ।

हा(रि)र[ी]तः ।

न तत्र वीरा जायन्ते नारोगा न शतायुषः ।

न च श्रेयोधिगच्छन्ति यत्र श्राद्धं विवर्ज्जितम् ॥

... ...

5A, देवे पितॄणां श्राद्धे तु अशौचं जायते यदि

अशौचे तु व्यतिक्रान्ते तेषां श्राद्धं प्रदीयते ॥

It ends :—

सद्यः शौचं सपिण्डानां गर्भस्य पतने सति ।

मासत्रयं श्रावणादि सर्व्वा नद्यो रजस्वलाः ॥

तासु स्नानं न कुर्व्वीत वर्ज्जयित्वा समुद्रगाः ॥

2270.

5800. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1927. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

बलधर-कृत-शुद्धिविचारः ।

हारीतः ।

न तत्र वीरा जायन्ते नारोगाः न शतायुषः ।
न च श्रेयोधिगच्छन्ति यत्र श्राद्धं विवर्ज्जितम् ॥
अपि मूलफलैर्वापि तथाप्युदकतर्पणैः ।
अविद्यमाने कुर्व्वीत नतु श्राद्धं विवर्ज्जयेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्याय-रुद्रधरकृतः शुद्धिविचारः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । संवत् १९२७ ।

This is to be differentiated from Suddhiviveka of Rudradhara, son of Lakṣmīdhara, described above and in I.O. Catal., No. 1742.

2271.

6491. **शुद्धिनिर्णयः** । *Suddhinirṇayaḥ.*

By Keśava Miśra, grandson of Vācaspati Miśra.

Substance, country-made paper. 9¼ × 5½ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1952. Appearance, mouse-eaten. Complete.

Colophon :—

इति श्रीवाचस्पतिमिश्रपौत्र-केशवमिश्र-कृत[ः] शुद्धिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीजगन्नाथः प्रसादेन शुभं भूयात् । संवत् १९५२ अश्वी सुदी ०६ । श्रीराम ।

A short work on the laws relating to religious purification. The author's grandfather, Vācaspati Miśra, has a much larger work of the same title, for which see L. 3308.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शुद्धिनिर्णयः ।

आविर्भावतिरोभावौ सृष्टिप्रलयकारकौ ।
यदीयौ भवतो नित्यं तद्वन्दे ब्रह्म शाश्वतम् ॥
शिशूनामल्पबुद्धीनां झटिति प्रतिपत्तये ।
नानानिबन्धसिद्धान्तः क्रियते शुद्धिनिर्णयः ॥
ब्राह्मणस्य सपिण्डे ब्राह्मणे मृते ब्राह्मणो दशरात्रेण शुध्यति ॥,

etc., etc.

It ends :—

उत्तरैकोद्दिष्टश्राद्धे सर्वेषामप्यधिकारः श्राद्धे पुत्राभावे पौत्रः तदभावे पत्नी तदभावे ज्येष्ठो भ्राता तदभावे कुले ज्येष्ठानामधिकारः व्यवहारोप्येवमेव ।

2272.

5859. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शुद्धिनिर्णयः ।

आविर्भावतिरोभावौ सृष्टिप्रलयकारकौ ।

Colophon :—

इति श्रीवाचस्पतिमिश्रपौत्रकेशवमिश्रकृतः शुद्धिनिर्णयः समाप्तः ।

2273.

5596C. शुद्धिचन्द्रिका । *Śuddhicandrikā.*

By Kālidāsa.

With an anonymous Commentary.

Substance, palm-leaf. 15½ × 1½ inches. Folia, 20. In Tripāṭha form. Character, Uḍiya about two hundred years old. Appearance, old.

Leaves are marked from 82 to 101.

The text begins thus :—

श्रीरामः शरणम् ।

मन्वादिशास्त्रामृतसञ्चयालयः
श्रीकालिदासाभिधधीरचन्द्रमाः ।
तेने सुधासिन्धुविवर्द्धनोचकं
व्याख्यान्धलोकेक्षणशुद्धिचन्द्रिकाम् ॥
विप्रक्षत्रिययोः सपिण्डजनने शुद्धिर्दश द्वादश-
श्चैगात्रैरथ पञ्चकोपरि विशः शूद्रस्य मासात्परम् ।
पुत्रीमज्जनतोऽथ सर्व्वजननी स्पर्शे दशाहाच्छुचिः
कर्म्मार्हा द्विदशाहतः पुत्रसू र्मासात्परं स्त्रीप्रसूः ॥

The work comprises of 26 verses. The 26th runs :—

सं वर्णाश्च दशैकहेदनुगतः+ + + + वदन्
स्वात्मानं यदि तत्समस्तदिवसैः दग्धेऽस्थिपार्श्वं नरे ।
बन्धोर्निर्हरणे यथात्मश्च वसन् बहाच वासेऽन्नभुक्
तुल्यस्यैः शवसंस्कृतश्च विधिना कृत्वा क्रियां स्याच्छुचिः ॥

90B,

Colophon :—

इति कालिदासकृता शुद्धिचन्द्रिका समाप्ता ।

Though the text ends here, the commentary extends to the 101st leaf and is still not complete.

Commentary begins thus :—

कायमनोभ्यामभिमतदेवतानमस्कारानन्तरं वस्तुनिर्देशमुखेन प्रयोजनाभिधेये कथयति मन्वादीति ।

2274.

4117. *The Same, with the same Commentary.*

Substance, palm-leaf. 14¼ × 1¼ inches. Folia, 41 to 98. Lines, 4 to 6 on a page. Extent in Ślokas, 1,300. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, good. Complete.

Beginning :—

ॐ लक्ष्मीनारायणाय नमः ।

Comm.: अथ कायमनोभ्यां समभिमतदेवतानमस्कारपुरःसरं वस्तुनिर्देश-मुखेन प्रयोजनाभिधेये कथयति ।

Text: मन्वादि शास्त्रामृतसञ्चयालयः, etc., etc.

End :—

Text: स्मृत्यर्णवादुद्धृतसारशाकरैः
पूता विधाः सज्जनसज्जनोचिताः ।
कृतातिमिथ्या सुर[सा] सतापहा
विगाह्यतां शुद्धिविधानवापिका ॥

Comm.: पूर्वं यावत् शुद्धिविधानमभिहितं सम्प्रति कारणाभिधान-पुरःसरं सारं ग्रन्थस्योपादेयतामाह ।

स्मृत्यर्णवादुद्धृतेत्यादि । स्मृतय एव अर्णव इव अर्णवः विस्तरतया दुरवगाह-त्वात् ता उद्धृता ये शाकरा उपयुक्ति भागा[ः] त एव स्वल्पतया शाकरत्वे निरूपितास्तैः कृता शुद्धिविधानवापिका भो बुधा एषा विगाह्यताम् । विशेषेण अवगाह्यतामित्यर्थः ।, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीरामपण्डितकालिदासन्यायरत्नकृतौ शुद्धिचन्द्रिका टीका समाप्तेति ।

समाप्तोऽयं ग्रन्थः । शुभमस्तु ॥

There are two leaves more. These contain notes on the questions of cremation in a case in which the bone of the deceased cannot be got, and of expiations for men dying unnatural death.

2275.

701. **शुद्ध्यादिसंग्रहः ।** *Suddhyādisaṃgrahaḥ.*

For the manuscript, see L. 1539.

It is a compilation on शुद्धि, श्राद्ध, तिथि, प्रायश्चित्त and उद्वाह.

शुद्धि ends in 34A, श्राद्ध in 62A, तिथि in 106A, प्रायश्चित्त in 114A, and उद्वाह in 115, the last leaf.

After the end of Suddhi it has इति श्रीवाचस्पतिमिश्र ।

2276.

5072. शुद्धिव्यवस्थासंक्षेपः । *Suddhivyavasthāsaṃkṣepaḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 17¼ × 4 inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh.

Only Suddhivyavasthā.

See L. 1550, which gives the author's name as Cintāmaṇi Nyāyavāgīsa. The right-hand side of every leaf of the present manuscript bears the name of Rāmanātha.

2277.

721. *The Same.*

For the manuscript, see L. 1550.

An imperfect copy of Catal. No. 2275 coming down to Tithi.

It is stated in the colophon to be a part of Smṛtivyavasthā by Cintāmaṇi Nyāyavāgīsa Bhaṭṭācārya of Gauḍa.

Post Col. Statement :—

शाके हरिद् षोड़शकेऽर्कवारे
पक्षे वलक्षे दिवसे तु चारे
सारं स्मृतीनां मधुमासि विद्वान्
श्रीमान् प्रसादो व्यलिखत् + + वान् ।
पत्राङ्कः १९१० लिखितं खलु यत्नेन, etc.

It appears to be identical with Catal. No. 2275, noticed in L. 1550 under the name of शुद्ध्यादिव्यवस्थासंक्षेपः, said there in

the colophon, to be a part of Smṛtivyavasthā by Cintāmaṇi Nyāyavāgīśa Bhaṭṭacārya, although the latter is wanting in the Maṅgalācaraṇa verse found in the former.

The authorities quoted :—

(1) Vācaspati Miśra, (2) Prābhākarāḥ, (3) Maṇikāra, (4) Pakṣadhara Miśra, (5) Vivādakalpataru, (6) Ratnākara, (7) Tarkācārya, (8) Rāyamukuṭa, (9) Kāśyapa, (10) Devala, (11) Bṛhatpracetāḥ, (12) Ādipurāṇa, (13) Hāralatā, (14) Mitākṣarā, (15) Paiṭhinasī, (16) Manu, (17) Ṣaṭtriṁśatmata, (18) Prajāpati, (19) Maithila, (20) Brahmapurāṇa, (21) Sūlapāṇi-Mahāmahopādhyāya, (22) Kātyāyana, (23) Hārīta, (24) Kullūka Bhaṭṭa, (25) Āśvalāyana, (26) Śātātapa, (27) Gautama, (28) Parāśara, (29) Varāhapurāṇa, (30) Nārada, (31) Kapila, (32) Kalpataru, (33) Pārijāta, (34) Nārāyaṇa Upādhyāya, (35) Smārta Bhaṭṭācārya, (36) Kālikāpurāṇa, (37) Baudhāyana, (38) Yājñavalkya, (39) Sanatkumāra Saṃhitā, (40) Gītā, (41) Bhaṭṭa, (42) Matsyapurāṇa, (43) Pāścātyasaṃgraha, and (44) Viṣṇu Smṛti.

2278.

अशौचकाण्डम् । *Āśaucakāṇḍam.*

By Viśveśvara Bhaṭṭa, alias *Gāgā Bhaṭṭa, a contemporary of Śivāji, the founder of the greatness of the Marhaṭṭas.*

See L. 703.

The authorities quoted are :—

(1) ऋष्यशृङ्गः, (2) पराशरः, (3) काश्यपः, (4) मनुः, (5) याज्ञवल्क्यः, (6) मदनरत्नम्, (7) गौडाः, (8) पैठीनसिः, (9) हारीतः, (10) देवलः, (11) वृद्धबृहस्पतिः, (12) नारदः, (13) अङ्गिराः, (14) विष्णुः, (15) शातातपः, (16) यमः, (17) ब्रह्मपुराणम्, (18) माधवः, and (19) बृहस्पतिः ।

Viśveśvara, the author, is the same as Gāgā Bhaṭṭa :—

श्रीमद्गुरुचरणानां प्रसादतो मुदे सुविज्ञानां
श्रीमद्दिनकरसूनुराशौचं किञ्चिदातनुते ।

विश्वेश्वरापराख्यस्य गागाभट्टमनस्विनः
कृतिराशौचविषया विदधातु सतां मुद( )[ ]

The subjects treated of are :—

(1) सूत्याशौचं, (2) मरणाशौचं, (3) वर्णाशौचं, (4) अतिक्रान्ताशौचं, (5) प्रेतनिर्हरणप्रेतानुगमनाशौचम्, (6) अशौचसन्निपातनिरूपणं, (7) दासीदासाशौचनिरूपणं, (8) अशौचकर्त्तव्याकर्त्तव्यनिर्णयः, (9) द्रव्यशुद्धिः ।

It is written in the bold Devanāgara hand of the eighteenth century.

2279.

5985. **शुद्धिप्रकाशः ।** *Śuddhiprakāśaḥ.*

By Bhāskara, son of Āyāji Bhaṭṭa, grandson of Hari Bhaṭṭa and great-grandson of Puruṣottama Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 21. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Very nearly complete.

A summary of the laws of impurity from a birth or a death in the family. It is dated Saṃvat 1752 = 1696 A.D. See the next number.

See I.O. Cat., No. 1745.

The MS. under notice breaks off at the beginning of the third of the closing verses :—

तस्मादुद्धूतकीर्त्तिः, etc., etc.

2280.

6479. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 35. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्काश्यपान्वयसम्भवाग्निहोत्रिकुलतिलकायमान श्रीमदायाजिभट्टसूनुभास्करकृतः शुद्धिप्रकाशः समाप्तः ।

शुभमस्तु ॥

Aufrecht, in his Cat. Cat., I, identifies Suddhiprakāśa, quoted by Raghunandana, with the present work, which was compiled in Saṃvat 1752 = A.D. 1695; while there is ample evidence to prove that Raghunandana wrote his Jyotistattva in 1567.

The chronogram giving the date of the work runs:—

तत्सूनुभास्कारेणेत्थं पुरे पौरन्दरे कृतः ।
प्रकाशो(श)ऽशौचशुद्धीनां द्वौशुसप्तेन्दुवासरे ॥

2281.

10126. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 3¼ inches. Folia, 18. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1839. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्काश्यपान्वयसम्भवाग्निहोत्रिकुलतिलकायमानश्रीमहायाज्ञिभट्टसूनुभास्करोन्नीतशुद्धिप्रकाशः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८३९ प्रवसंवत्सरे मार्गशीर्ष कृष्णादशम्यामिन्दुवासरे नागपुर्यां लिखितमिदं पुस्तकं मुकुन्ददेवसुतमर्गाराचेण स्वपरार्थमिति विदाङ्कुर्वन्तु सुधियः ।

2282.

5954. **अशौचदीधितिः** *or* **अशौचनिर्णयः ।**

Aśaucadīdhitiḥ or *Aśaucanirṇayaḥ.*

Forming part of a comprehensive compilation of Smṛti.

By Jīvadeva, son of Āpadeva.

Substance, country-made paper. 12½ × 4½ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, new. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीकृष्णं ठुण्ढिराजञ्च प्रणम्याशौचनिर्णयः ।

क्रियते जीवदेवेन यथामति समासतः ॥

जीर्णान् नवीनानाशौचग्रन्थान् आलोच्य सर्वशः ।

संग्रहोऽत्र कृतः सद्भिः द्रष्टव्योयं प्रयत्नतः ॥

आशौचं द्विविधं कर्म्मानधिकारलक्षणमस्पृश्यतालक्षणञ्चेति ।

End :—

कृत्स्नक्ष्मातलवर्त्तिपण्डितजनालङ्कारचूडामणिः

गोदातीरजनिर्गुणोच्चयखणिर्नाम्नापदेवोऽजनि ।

तत्सूनोरिह जीवदेवकृतिनः सद्धर्म्मशास्त्रे कृता

वाशौचस्य विनिर्णयोऽयमभवत् श्रीकृष्णसन्तुष्टये ।

Colophon :—

इति श्रीमत्सकलभूमण्डलमण्डनायमानश्रीमदिद्वद्वर्य्यापदेवसुत-

जीवदेवकृतिकौस्तुभे आशौचदीधितिः समाप्त[ा](ः) ।

The author was the brother of Ananta Deva, the renowned author of Smṛtikaustubha, in imitation of which Jīvadeva seems to have made a compilation of Smṛti, of which Āśaucadīdhiti forms part.

2283.

10370. **आशौचनिर्णयः ।** *Āśaucanirṇayaḥ.*

A compilation of the laws of religious impurity.

By Koṇeri Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1756. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्वाशिष्ठान्वयसम्भवकल्याणकोपनामकश्रीमेलगिरा-

चार्य्यसूनु कोनेरिणा कृतः आशौचनिर्णयः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

संवत् १७५६ समौ नाम । ग्रन्थसंख्या ४०८ ॥

Beginning :—

श्रीवेदव्यासाय नमः ॥

प्रणम्य लक्ष्मीरमणं पूर्णबोधान् गुरूनपि ।

सर्व्वान् ग्रन्थान् समालोच्य वक्ष्य आशौचनिर्णयम् ।

तत्र तावदादौ गर्भस्रावाशौचम् ।

आद्यमासत्रये गर्भस्रावे मातुस्त्रिरात्रं स्यात् सपिण्डाशौच-

वर्ज्जनादिति स्मरणात् ॥—तत्राद्यमासत्रयपर्य्यन्तं स्रावः ॥

2284.

5344. **अशौचसंग्रहः** । *Āśaucasaṃgrahaḥ.*

By Madhusūdana Vācaspati.

Substance, country-made paper. 19 × 3½ inches. Folia, 20. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Bengali. Date, Saka 1706 Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महामहोपाध्याय-श्रीलश्रीमधुसूदनवाचस्पतिविरचिता शौचसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

ॐ दुर्गायै नमः । कालीनारायणाय नमः ।

बाणनभोऽर्व्वविधौ शाके गते पौषाख्यमासके ।

द्विजः कश्चिन्नवद्वीपे लिलेख माधुसूदनम् ॥

Beginning :—

ॐ दुर्गायै नमः ।

नत्वा सीतापतिं रामं कामदं करुणामयम् ।

ब्रवीम्यशौचसंक्षेपं चट्टश्रीमधुसूदनः ॥

तत्रादौ रजःस्वलाशौचम् ॥

For the work, see L. 987.

2285.

3438. *The Same, here called*

अशौचसंक्षेपः । *Āśaucasaṃkṣepaḥ.*

Substance, country-made paper. $14\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{4}$ inches. Folia, 34. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, faded and worn-out. Complete.

A summary of the laws on impurity resulting from birth, death and other causes, by Chaṭṭa Madhusūdana Vācaspati.

The authorities quoted and consulted :—

1A, शङ्खः, कूर्म्मपुराणम्, मरीचिः ; 2B, आदिपुराणम् ; 5A, यमः ; 8A, पराशरः ; 8B, रत्नाकरः ; 9A, गौतमः ; 11A, मनुः ; 13A, शातातपः ; 17A, बृहस्पतिः ; 17B, ब्रह्मपुराणम् ; 20B, मत्स्यपुराणम ; 22A, विष्णुः ; 23B, अमरः ; 25B, सुमन्तुः ; 27A, पैठीनसिः ; 32B, मिताक्षरा ; 35B, वृद्धशातातपः, शुद्धितत्त्वम् ।

2286.

4609. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $16\frac{1}{2} \times 3\frac{3}{4}$ inches. Folia, 18. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, modern Bengali. Appearance, fresh. Complete.

There is an index of the work in three lines, going up to leaf 18.

2287.

5098. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. $19 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 17. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 625. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

श्रीमहामहोपाध्याय-श्रीलश्रीमधुसूदनवाचस्पतिविरचिताशौच-
संग्रहः समाप्तः ।

2288.

3369. **अशौचनिर्णयः ।** *Aśaucanirṇayaḥ.*

By Pañcānana Bhaṭṭācarya.

Substance, country-made yellow paper. 13 × 3½ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Date, Saka, 1676. Appearance, faded and dilapidated. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपञ्चाननभट्टाचार्य्यविरचिताशौचनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

सौरमार्गशीर्षस्य सप्तदशदिवसे शुक्रस्य वारे पञ्चदश्यां तिथौ
सार्द्धप्रहराभ्यन्तरे समाप्तश्चायं ग्रन्थः । श्रीरामकिशोरदेवशर्म्मणः
स्वाक्षरं पुस्तकं च । शकाब्दाः १६७६ तं० १७ मार्गः ।

It begins :—

अथ निर्गुणाशौचनिर्णयः ।

अशौचं तु विहितकर्म्माधिकारविरोध्यदृष्टविशेषः ।
"सूतके कर्म्मणां त्यागः सन्ध्यादीनां विधीयते" इति कात्यायनो-
यात् । अघानां यौगपद्ये तु ज्ञेया शुद्धिर्गरीयसेत्यत्र देवलवचनेन
पापपर्य्यायाघपदस्याशौचवाचकत्वदर्शनाच्च ।—

It ends :—

उत्तरवचने यस्येति पदश्रवणात् इति मिश्राः ।
व्यवस्थौपयिकं ग्रन्थे वचनं लिखितं मया ।
ततो न्यूनाधिकं भाव्यं सगुणेऽत्यन्तनिर्गुणे ॥

2289.

1933. **अशौचनिर्णयसंग्रहः ।**

Aśaucanirṇayasaṃgrahaḥ.

By Nāgojī Bhaṭṭa, son of Śiva Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 40. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Date,

Saka 1758 and Samvat 1893. Appearance, discoloured. Complete. Prose

It begins :—

अथाशौचं निरूप्यते ।

तत्र प्रथमतो गर्भनाशजननाद्यशौचं । तत्र परागरः ।

आचतुर्थात् भवेत् स्रावः पातः पञ्चमषष्ठयोः ।

अत ऊर्द्ध्वं प्रसूतिः स्यादिति ।

Āsaucanirnaya comes to an end in leaf 38A.

Colophon :—

इति शिवभट्टसुतनागोजीभट्टकृताशौचनिर्णयसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । संवत् १८९३ शाक १७५८ दुर्मुखनाम-संवत्सरे वैशाख कृष्ण ५ गुरुवार तद्दिने काश्यां विश्वेश्वरसन्निधौ समाप्तः ।

हस्ताक्षर विनायकभट्टबलवन्ते टोंकेकर यांचेअसे ।

हे पुस्तक नानादीक्षित भागवत टोंकेकर यांचेअसे ॥

अथ कारिका ।

अहतं यन्त्रनिर्मुक्तं शुक्लं वासः प्रशस्यते ।

शस्तं तन्माङ्गलिकेषु तावत्कालं न सर्व्वदा ॥

इति रत्नावली ॥

There are 19 kārikās. The second is from Ṣaḍaśītimata. There are also several kārikās from Dharmapravṛtti.

The authorities quoted in the main work are: Smṛtyarthsāra, Rudradhara, Vijñāneśvara, Mādhava, Haradatta, Saṃskāradīdhiti, Kaustubha, Ṣaḍaśītimata, Brahmapurāṇa, Prayogapārijāta, Hemādri, Madanapārijātā, Ādityapurāṇa,

2290.

2142. **अशौचनिर्णयः ।** *Āśaucanirṇayaḥ*

By Tryambaka.

Substance, foolscap paper. $6\frac{1}{2} \times 4$ inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

For a description of the work, see L. 905.

2291.

116. **शुद्धितत्त्वकारिका ।** *Śuddhitattvakārikā.*

By Harinārāyaṇa Śarmā.

The present manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mittra, under No. 920.

Beginning:

ॐ नमो गणेशाय ।

सर्व्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलं ।

कारिकां शुद्धितत्त्वस्य वितनोति यथामति ॥

शुध्येद्विप्रो दशाहेन द्वादशाहेन भूमिपः ।

वैश्यः पञ्चदशाहेन शूद्रो मासेन शुध्यति ॥, etc.

Post Colophon Statement:—

शाके सप्तरसाब्धि चन्द्रगणिते वैशाखमासे कवौ

वारे चाह्नि सुधांसुपक्षविमिते नत्वा पदाम्भोरुहं ।

यत्नात् वन्द्यकुलोद्भवेन रजनीकान्तेन संलेखिता

स्वल्पासौ बहुबोधिकातिविमला पुस्ती समाप्तिं गता ॥

2292.

3357. *The Same*

Substance, country-made paper. $16 \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete.

For the work, see L. 920.

2293.

5009. शुद्धिकारिका । *Śuddhikārikā.*

By Rāmabhadra Nyāyālaṃkāra (?).

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

सर्व्वस्वरूपं श्रीरामं प्रणम्य भक्तवत्सलम् ।
सम्मुदे शुद्धितत्त्वस्य कश्चित्करोति कारिकाम् ॥
तत्र ब्राह्मणानां पूर्णाशौचं १० दशदिनानि क्षत्रियाणां १२ द्वादशदिनानि वैश्यजातीनां १५ पञ्चदशदिनानि, etc., etc.

See H.P.R., Vol. II, 218 and 219.

There is a query here. The same work is well known as the work by Nārāyaṇa Banerji of Khānākul in the District of Hughli. The previous two numbers also stand in the same footing.

2294.

3976. अशौचव्यवस्था । *Āśaucavyavasthā.*

By Maheśa Bhaṭṭācārya.

Substance, foolscap paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete. Verse.

Colophon :—

इति महेशभट्टाचार्य्यविरचिताऽशौचव्यवस्था समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीकालिदासशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं स्वकीयपुस्तकस्येति ।
शकाब्दाः १७६४ ।

The date is evidently that of the copying of the original, of which this is a copy.

Beginning :—

प्रणम्य गोविन्दपदारविन्दं
विलोक्य तस्यादिकृतं च शास्त्रम् ।
अवश्यकर्त्तव्यविधानहेतुं
ग्रन्थं महेशो वितनोति धीरः ॥
विहितस्य निषिद्धस्य कर्म्मणो ज्ञानकारकः ।
व्यवस्थासंग्रहः सर्व्वैः पण्डितैः परिलिख्यते ॥
ब्राह्मणक्षत्रियविशां जनने मरणे तथा ।
दशद्वादशपञ्चाहैः शुद्धिः शूद्रस्य मासतः ॥

End :—

भगिनी तत्सुतो भर्त्तृभागिनेयश्च भ्रातृजः ।
जामाता श्वश्रुभ्राता च भर्त्तृशिष्यस्तथैव च ॥
पितृवंश्यमातृवंश्यौ द्विजाश्चैतेऽधिकारिणः ॥

2295.

118. अशौचमञ्जरी । *Āśaucamañjarī.*

The present manuscript has been described by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 921.

The Post Colophon :—

शकाब्दा १७७० सन १२५५ स्वाक्षरं गोविन्दचन्द्रशर्म्मणः ।

2296.

10219. शुद्धिप्रदीपः । *Śuddhipradīpaḥ.*

By Kṛṣṇamittrācārya.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 9, of which 2 to 4 are missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

***Beginning* :—**

अथाशौचं निर्णीयते ।
तत्राशौचभागिना ज्ञातं सदैव तद्धेतुः (?) ॥

तदुक्तं ब्रह्माण्डपुराणे ॥—

अपि दाहग्रहीत्रोश्च सूतके मृतके तथा ।

अविज्ञाते न दोषः स्याच्छ्राद्धादिषु कदाचन ॥, etc., etc.

End :—

कारवः शिल्पिनो वैद्या दासीदासास्तथैव च ।

राजानो राजभृत्याश्च सद्यःशौचाः प्रकीर्त्तिताः ॥

एतेषां स्वकर्मणि नियुक्तानां स्पर्शादौ दोषाभाव इत्यर्थः ॥

Colophon :—

इति श्रीमदाचार्य्य-कृष्णमिश्रकृतः शुद्धिप्रदीपः समाप्तः ॥

2297.

10167. अशौचतत्त्वम् । *Āśaucatattvam.*

By Raghuvīra Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 5 × 3¼ inches. . Folia, 8. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरघुवीरदीक्षितविरचितमाशौचतत्त्वं संपूर्णम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशं गुरुं नत्वा श्रीमद्विट्ठलनंदनः ।

रघुवीरो वितनुते तत्त्वमाशौचसंभवं(वः) ॥

स्रावो भवेदाचतुर्थान्मासात्पञ्चमषष्ठयोः ।

पातस्ततःपरं सूतिराशौचं तत्र चिन्त्यते ॥

End :—

इदमाशौचतत्त्वं तु यथामति विवेचितम् ।

विचार्य्य शोधयन्त्वेतत् पण्डिताः ख्यापयन्तु च ॥

2298.

5576C.

It contains seven leaves.

Five leaves, written in Udiya with a style, relate to Suddhi.

Beg. :—

विप्रक्षत्रिययोः सपिण्डजनने शुद्धिर्दशद्वादशा-
होरात्रैरथ पञ्चकोपरि विशः शूद्रस्य मासात्परम् ।
पुत्री मज्जनतोथ (?) सर्व्वजननीस्पर्शे दशाहात्क्रिया-
कर्म्मार्हा हि दशाहतः पुरुषसूर्मासात्परं स्त्रीप्रसूः ॥

Two leaves relate to marriage.

7. ŚRĀDDHA.

2299.

5942. श्राद्धदीपकः । *Śrāddhadīpakaḥ.*

Attributed to Nārada.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 325. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1935. Appearance, fresh. Complete.

Quoted by Rudradhara, Vācaspati Miśra and Ananta Bhaṭṭa in Vidhānapārijāta.

The beginning of the work:—

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

श्राद्धदीपं प्रवक्ष्यामि नारदेन पुरा कृतम् ।

कथितं सर्व्वविप्राणां यथाप्रोक्तं स्वयम्भुवा ॥

अमावास्याष्टकावृद्धिः कृष्णपक्षौ(?)यनद्वयम् । (?)

द्रव्यं ब्राह्मणसम्पत्तिर्विषुवत् सूर्य्यसंक्रमः ॥

व्यतीपातो गजच्छाया ग्रहणं चन्द्रसूर्य्ययोः ।

श्राद्धं प्रतिरुचिश्चैव श्राद्धकालाः प्रकीर्त्तिताः ॥

वैशाखमासस्य तु या तृतीया

नवम्यसौ कार्त्तिकशुक्लपक्षे ।

नभस्य मासस्य तु कृष्णपक्षे

त्रयोदशी पञ्चदशी च माघे ॥

उपप्लवे चन्द्रमसो रवेश्च

त्र्यष्टकास्वयनद्वये च ।

पानीयमप्यत्र तिलैर्विमिश्रं

दद्यात् पितृभ्यः प्रयतो मनुष्यः ॥

2B, इति ईश्वरे श्राद्धदीपके (दशकालनिर्णयः) [देशकालनिर्णये] प्रथमोऽध्यायः; 3B, इति कात्यायनमतानुसारे श्राद्धदीपके ब्राह्मणनिर्णये द्वितीयोऽध्यायः समाप्तः; 4B, इति श्रीश्राद्धदीपके ब्राह्मणासम्पत्तिस्तृतीयोऽध्यायः; 7A. इति श्रीश्राद्धदीपके संकल्पाध्यायश्चतुर्थः; 7B. इति श्राद्धदीपके श्राद्धभोजन निर्णयः पञ्चमोऽध्यायः; 9A, इति श्रीश्राद्धदीपके पिण्डदाननिर्णयविधिः षष्ठोऽध्यायः; 10B, इति श्राद्धदीपके अपरपक्षनिर्णये सप्तमोऽध्यायः; 11B, इति श्रीश्राद्धदीपके एकोद्दिष्टविधिरष्टमोध्यायः; 12A, इति श्रीईश्वरे श्राद्धदीपके आमश्राद्धप्रकरणं नवमोऽध्यायः; 12B, (Last Colophon) इति ईश्वरे श्राद्धदीपके दशमोऽध्यायः।

Post Col.:—

सं १८३५ कार्त्तिके मासे कृष्णे पक्षे ३।

2300.

6126. **सुगतिसोपानम्।** *Sugatisopānam.*

By Ganeśvara Mantrī (Mahārājādhirāja).

Substance, country-made paper. 9½×4¼ inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. A mere fragment.

An old comprehensive and authoritative work on Śrāddha, quoted by Rudradhara in Śrāddhaviveka and by Raghunandana. See my Nep. Cat., Vol. I, Preface, p. xii and p. 131. The MS. of Nepal was copied in La. Saṃ. 224, about 1340 A.D.

2301.

5767. **पितृभक्तिः।** *Pitṛbhaktiḥ.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. 12×5 inches. Folia, 38. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

A treatise on various kinds of Śrāddhas, for Śukla-Yajurvedi Brāhmaṇas of all schools. An old and authori-

tative work, quoted by Vācaspati Miśra, Raghunandana, Rudradhara and others.

See L. 1924.

9B, इति पितृभक्तौ श्राद्धाध्यायः समाप्तः; 12A, इति प्रतिवर्षच्छयाहकर्त्तव्यैकोद्दिष्टप्रयोगः; 35B, इति महामहोपाध्याय-श्रीश्रीदत्तविरचित-श्राद्धकल्पे निर्णयाध्यायः सम्पूर्णः प्रथमः; 38A, (Last Colophon in the MS.) इति नित्यश्राद्धप्रयोगः समाप्तः। The following is added on the margin by a later hand :—

इति श्रीश्रीदत्तोपाध्यायकृते पितृभक्तौ श्राद्धनिर्णयः समाप्तः।

The concluding verse, as quoted in L. 1924, is not in the present MS. To all appearances, the MS. is not complete.

2302.

5233. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 4¾ inches. Folia, 37. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1806 and Saka 1671. Appearance, discoloured. Complete in three chapters.

12A, इति पितृभक्तौ प्रथमोऽध्यायः; 30A, द्वितीयोऽध्यायः; 37A, (Last Colophon) इति महामहोपाध्याय-श्रीश्रीदत्तविरचितायां पितृभक्तौ तृतीयः प्रकीर्णाध्यायः समाप्तः।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु ॥ संवत् १८०६ शाके १६७१ समय फाल्गुन सुदि १५ ॥ पुस्तकमिदं लेखि ॥ राम ॥ राम ॥ राम ॥

For the beginning and the end of the work, see L. 1924.

2303.

3605. श्राद्धप्रदीपः। *Srāddhapradīpaḥ*

By Pradyumna Sarmā of Srīhaṭṭa

Substance, country-made paper. 13 × 2½ inches Folia, 65 by counting. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Bengali. Date, Saka 1448. Appearance, old and worn-off. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरुद्रदेशीय-रुकादिद्वीग्रामस्थ-सत्यविप्र-श्रीधरशर्म्म-तनयश्रीमत्प्रद्युम्नशर्म्मविरचितः श्राद्धप्रदीपः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीश्रीशुभमस्तु शकाब्दाः १४४८ तारीख १३ वैशाख ।

This is the manuscript described in H.P.R., Vol. I, No. 375. There it is said to have belonged to Paṇḍita Rūparāma Bhaṭṭācārya of Viṣṇupura.

The authorities quoted :—

3B, ब्रह्मपुराणम्; 5A, विश्वामित्रः; 6A, विष्णुपुराणम्; 6B, वृद्धस्मृतिः; 7B, मनुः; 9A, यमः; 10A, याज्ञवल्क्यः; 11A, विष्णुधर्म्मोत्तरे, विष्णुः; 12B, ब्रह्मपुराणम्, निगमः, देवलः; 13A, वायुपुराणम्; 14A, विष्णुपुराणम्; 16A, विष्णुधर्म्मोत्तर प्रथमकाण्डे; 16B, लघुहारीतः; 19B, महाभारतम्; 22A, भविष्यपुराणम्; 22B, हृद्धगार्ग्यः; 23A, मत्स्यपुराणम्; 28A, ज्योतिः, पराशरः; 28B, काश्यपः; 35B, गृह्यपरिशिष्टम्; 37B, कात्यायनः; 39B, गोविन्दराजः; 41A, लघुहारीतः; 43B, वशिष्ठः; 45B, शङ्खः; 48A, भविष्ये, श्रीरामायणम्; 49A, मत्स्यपुराणे, व्यासः; 50A, शातातपः; 55B, आपस्तम्बः ।

Śrāddha, in this work, is offered to living Brāhmaṇas as practised in the Deccan (Southern India), and not to effigies of Brāhmaṇas, made of Kuśa, as in Bengal, Mithilā and Sarayūpāra countries. The latest authority it quotes is Govindarāja.

2304.

4276. श्राद्धपद्धतिः । *Śrāddhapaddhatiḥ.*

By Agnicit Narasiṃha of the Vājapeyi Śambhukara Gottra.

Substance, palm-leaf. 16 × 1¼ inches. Folia, 79. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 2,400. Character, Udiya of the early eighteenth century. Appearance, soiled. Complete.

Beginning :—

नमो भगवते नारायणाय ॥

नत्वा पितॄन् कल्पतरोः पल्लवैर्विनिबध्यते ।
अभिचिन्मिश्र-श्रीशम्भुकरेण श्राद्धपद्धतिः ॥
विप्रस्त्रीकारपर्य्यन्तस्त्यागो द्रव्यस्य यः पितॄन् ।
उद्दिश्य मुख्यं श्राद्धं तत्तदङ्गमितरत् स्मृतम ॥
पित्रादीनां देवतात्वं प्रत्येकं श्राद्धकर्म्मणि ।
श्राद्धभेदाद् द्वादशैते विश्वामित्रेण वर्णिताः ॥
नित्यं नैमित्तिकं काम्यं वृद्धिश्राद्धं सपिण्डनम ।
पार्व्वणञ्चेति विज्ञेयं गोष्ठ्यां शुद्ध्यर्थमष्टमम ॥
कर्म्माङ्गं नवमं प्रोक्तं दैविकं दशमं स्मृतम ।
यात्राथेकादशं प्रोक्तं पुष्ट्यर्थं द्वादशं स्मृतम् ॥

37A, इत्यभिचिद्राजपेययाजिमिश्रश्रीशम्भुकरकृता पार्व्वणश्राद्धपद्धतिः समाप्ता ; 47A, ० सपिण्डीकरणश्राद्धपद्धतिः ; 50B, इत्यभिचिन्मिश्रश्रीशम्भुकरकृता आभ्युदयिकश्राद्धपद्धतिः ; 68B, इत्यभिचिन्मिश्रशम्भुकरवाजपेयिकृतौ एकादशाहश्राद्धपद्धतिः ; 73A, इति ब्राह्मण्य अभिप्रवेशविधिः : (Last Colophon) इत्यभिचिन्मिश्रनरसिंहकृता पार्व्वणश्राद्धपद्धतिकारिका समाप्ता ।

The work was written when the Gangas were ruling Orissa.

2305.

6128. **स्वर्गसोपानपद्धतिः** । *Svargasopānapaddhatiḥ*.

By Āvasathika Kṛṣṇa Datta, son of Brahma Datta.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 30, of which the first is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and worn-out Incomplete both ends.

The colophon in the 28th leaf :—

इत्यावसथिक-ब्रह्मदत्तात्मज-कृष्णदत्तविरचितायां स्वर्गसोपानपद्धतौ दाहक्रिया समाप्तम् ।

Āvasathika Kṛṣṇa Datta wrote a comprehensive work on religious duties, entitled Karmakaumudī, of which this may form a part.

Date of composition, about 1493 A.D. See the author's Dānanirṇaya, Catal. No. 2399.

2306.

896. पितृभक्तितरङ्गिणी । *Pitṛbhaktitaraṅginī.*

By Vacaspati Misra.

For the manuscript, see L. 1773.

The patron of the author, Rāmabhadra, assumed, on his accession to the throne, the name of Rūpanārayaṇa, as was usual with the kings of Mithilā to adopt a name ending in Nārāyāṇa. The colophon describes him as Rūpanārāyaṇapadavimalaṃkṛta, which refers to his assumption of the name of Rūpanārāyaṇa. Rājendralāla, apparently taking it to mean adorning the place of Rūpanārāyaṇa, calls him the son of Rupanārāyaṇa. So Harinārāyaṇa was the name of Rāmabhadra's father, and not of his grandfather as Rājendralāla thinks.

The Post Col. Statement :—

संवत् १६५० वर्षे माघ फाल्गुन वदि ८ शुभमस्तु ।

2307.

5544. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 5¼ inches. Folia, 40. Lines, 14 on a page. Extent in Slokas, 1,800. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete. Date, 1635.

See L. 1773 and I.O. Catal., No. 1730.

Colophon :—

समस्तोत्यादि महाराजाधिराज--श्रीहरिनारायणात्मज--समस्ते-
त्यादिमहाराजाधिराजश्रीरूपनारायणपदवीमलङ्कृतमिथिलामहाराज-

श्रीरामभद्रचरणादिष्टेन परिषदा श्रीवाचस्पतिशर्म्मणा विरचितोऽयं श्राद्धकल्पः परिपूर्ण इति ।

Post Col. :—

शुभमस्तु । संवत् १६३५ समये भाद्र वदि द्वितीयायां रवौ लिखितेति । श्रीगोविन्दाय नमः ।

This is followed by a Sräddhaprayoga, beginning in 49B and ending in 51A.

Beginning :—

अथ छन्दोगप्रयोगः ।

तत्र प्रथ्यादानादुपानद्दानपर्य्यन्तं वाजसनेयिभिः समानमेव ।

देवताभ्य इति पाठे तु नमः स्वधायै नित्यमेव भवन्त्विति विशेषः ।

End :—

ततो ब्राह्मणो यजमान एकादशब्राह्मणान् पात्रवद्भोजयेत् ।

Col. :—

इतिछन्दोगकर्त्तृकश्राद्धप्रयोगः समाप्तः ।

2308.

4127. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 16 × 1¾ inches. Folia, 92. Lines, 4 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

There are thirteen leaves more at the end of Pitṛbhaktitaraṅgiṇī, containing (1) Rudrādhyāya, complete in 66 Ṛks, ending in 7B, (2) Puruṣasūkta, complete in 16 Ṛks, ending in 8B, (3) Śivarātrivratodyāpanavidhi, ending in 10A, (4) Parṇanaradāha, ending in 12B. The 13th leaf is the last of a MS. of Maṭhapratiṣṭhātattva by Raghunandana.

2309.

3888. **चन्दनधेनुदानम्।** *Candanadhenudānam.*

By Vācaspati Miśra.

Substance, country-made paper. 11 x 3½ inches. Folia, 5. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति वाचस्पतिमिश्रविरचितं चन्दनधेनुदानतत्त्वं (?) समाप्तम् ।

For the work, see L. 3154.

Rājendralāla's description of the work in English is to be corrected. It is neither a manual for the consecration of a bull marked with sandal paste, nor is it a Vaiṣṇavite modification of the Vṛṣotsarga rite in which a bull is required to be branded with a red hot iron, a cruel custom. It relates to the gift of a milch cow with its calf, marked with sandal paste, as a substitute for Vṛṣotsarga in the case of a female leaving behind her husband and sons.

2310.

3319. **चन्दनधेनुदानविचारः ।**

Candana-dhenu-dāna-vicārah.

Substance, country-made paper. 15 x 3½ inches. Folia, 8. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 192. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The object of the work :—

नत्वा शिवं चन्दनचर्चिताया धेनोः प्रदाने नविधिं प्रयोगम् ।
रत्नाकरादे र्लिखितं विलोक्य तनोति वाचस्पतिरग्रगण्यः ॥

अथ चन्दनधेनुविधिस्तत्र रत्नाकरे देवलः ।
जीवद्भर्त्री तु या नारी म्रियते पुत्रिणी यदि ।
सवत्सामङ्कितां धेनुमाचार्याय प्रदापयेत् ॥

पतिपुत्रवती नारी म्रियते चाग्रतस्तयोः ।
वृषं नैवोत्सृजेत् पुत्रः पिता यावत्तु जीवति ॥

Colophon :—

इति चन्दनधेनुदानविचारः समाप्तः ।

See H.P.R., I, 110, and CS., II, 395.

2311.

3683. **श्राद्धचन्द्रिका ।** *Śrāddhacandrikā.*

By Śrīnātha Ācārya Cūḍāmaṇi.

Substance, palm-leaf. 1½ × 1½ inches. Folia, 84. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,900 Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

For a description of the work, see I.O. Catal., No. 1734 and L., VIII, p. 270.

2312.

2255. **श्राद्धपद्धतिः ।** *Śrāddhapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, discoloured and corroded. Complete.

Col. :—

इति श्राद्धं समाप्तम् ।

It begins :—

अथ श्राद्धपद्धतिः ।

आचमनम् ।

श्राद्धारम्भे गयां ध्यात्वा ध्यात्वा देवं गदाधरम् ।
स्वपितॄन् मनसा ध्यात्वा ततः श्राद्धं समाचरेत् ॥

अस्मत्–पित्रादित्रयश्राद्धसंबन्धिनो विश्वेदेवा (पुरूरवा माद्रवसंज्ञका) [पुरूरवमाद्रवः संज्ञकानां] अद्यकर्तव्य-पार्व्वणश्राद्धे अनेन ताम्बूलेन पूगीफलेन तुलसीपत्रेण चन्दनेन भवा + + कुशवटो त्वं

मया निमन्त्रितो निमन्त्रितोऽस्मि । अस्मन्मातामहादित्रयश्राद्ध-संबन्धिनो विश्वेदेवा पुरूरवमाद्रवःसंज्ञकाः ।

A priest's manual for the Pārvaṇa Srāddha ceremony.

2313.

5822.

Substance, country-made paper 10½ × 4¾ inches. Folia, 63 to 77 and 90 to 150, of which the 119th is missing Lines, 9 on a page Character, Nāgara. Date, Samvat 1665. Appearance, soiled

The name of the work does not appear in this fragment.

Every leaf of the first batch (63 to 77) is marked अ and every one of the leaves of the second batch (90 to 150) is marked देवरा. अ is evidently for aśauca, and देवरा may be for देवराज.

Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol. I, registers a work entitled Srāddhāśauc(ī)yadarpaṇa, under the name Devarāja.

I.

63A, इति गङ्गायामस्थिप्रक्षेपविधिः; 65B, इति दशाहविधिः समाप्तः अथैकादशाहविधिरुच्यते; 67B, अथ वृषोत्सर्गेतिकर्तव्यतोच्यते; 74B, इति एकादशाहान्तर्गतवृषोत्सर्गः अथैकादशाहे श्राद्धेतिकर्तव्यता; 76B, अथ आद्यमासिकप्रयोगः ।

II.

113B, इति सपिण्डीकरणपद्धतिः—अथ संवत्सरपर्य्यन्तमुदककुम्भश्राद्धं कुर्य्यात् । अहरहः अन्नं तस्मै ब्राह्मणाय उदकुम्भं च दद्यात्; 118B, इति मघ-गमनविधिः; 125B, अथ पञ्चगव्यविधानम; 126A, अथधनिष्ठापञ्चकशान्तिः तत्र प्रयोगः; 127B, इति धनिष्ठापञ्चकविधानम्—अथ नामेत्रिपादमृतविधिः; 128A, इति त्रिपुष्करमृतशान्तिः—अथ सूतिकारजस्वलामृतिविधिः; 129A, अथ ब्रह्मचारिनिधनविधिः; 130A, अथ गर्भिणीसंस्कारः; 131A, इति गर्भिणीमरणविधिः; 132A, इत्यपमृत्युदानानि; 133A, इति प्रायश्चित्तानि;

134A, इति भविष्योक्तसर्पसंस्कारविधिः— अथ तन्त्रोक्तनागबलिविधानम्; 137A, अथ नारायणबलिविधानम्; 141A, इति व्यासविष्णुप्रोक्तो नारायणबलिः—इति वीरभोजनविधिः; 144A, अथ दशश्राद्धानि; 150B, (the last topic) इति पालाशविधानम्।

The authorities quoted and consulted :—

63B, गौतमगार्ग्यकपर्द्दिवचनानि, ब्रह्मपुराणम्; 64A, कल्पकारिका, स्मृतिसारसमुच्चयः; 64B, आश्वलायनविषये विशेष उक्तः, रामायणोत्तरकाण्डे; 65A, मनुः, हारीतः; 65B, बृहस्पतिः; 66A, मत्स्यपुराणे; 67A, श्राद्धसमुच्चये; 70A, कात्यायनः; 71A, छन्दोगपरिशिष्टे, परिशिष्टे; 75A, वृद्धयाज्ञवल्क्यशातातपौ, वृद्धवशिष्ठः; 75B, शङ्खः; 76B, गोभिलः, कात्यायनः; 77B, कार्ष्णाजिनिः; 90A, भविष्यपुराणम्; 90B, कालादर्शः; 91B, ज्योतिः पराशरः; 92B, वृद्धमनुः; 93A, मिताक्षराकारोपि; 94A, स्मृत्यर्थसारे; 94B, सुमन्तुः, लौगाक्षिः; 95A, वायुपुराणम्; 96A, अपरार्कः; 97A, प्रचेताः, 98B, मत्स्यपुराणम्, ब्रह्माण्डपुराणम्; 99A, बौधायनः; 99B, ब्रह्मनिरुक्ते; 104A, मरीचिः, गोविन्दराजशङ्खधरस्मृत्यर्थसार-कल्पतरुकारादिमते; 109B, व्यासः; 114A, कालादर्शः; 115A, प्रयोगसारः; 127A, गरुड़पुराणम्; 128A, रत्नमाला; 137B, सम्वर्त्तः।

Post Colophon Statement :—

संवत्सर १६६५ समये पौषसुदि समाप्तम्।

2314.

7897.

Substance, country-made paper. 4½ × 3¾ inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1697. Appearance, old and discoloured. Complete.

A priest's manual for Śrāddha.

Col. :—

इति श्रीलक्ष्मणोक्त + तश्राद्धं परिपूर्णं। भोजनस्य कल्पः।

After अपसव्यं अपश्चता, etc., etc., 6 lines, comes the

date : संवत् १६८७ वर्षे पुरुषोत्तममासे शुक्लपक्षे पौर्णमास्यायां तिथौ भृगुवासरे प० बलाजसूनु काशीसूनुदेवजी आत्मपठनार्थं । विजयोस्तु ॥ विजापोस्थानात् लिखितं च० काशीसुत + + कृष्णार्पणमस्तु ॥

2315.

2325. जीवच्छ्राद्धप्रयोगः । *Jīvacchāddhaprayogaḥ.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rameśvara Bhaṭṭa.

Based on the Brahmapurāṇa.

For the MS. and the work, see L. 4114.

2316.

2226. श्राद्धपद्धतिः । *Śrāddhapaddhatiḥ.*

By Raghunātha Bhaṭṭa, son of Mādhava Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 25. Lines, 11 on a page. Extent in Ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Śaka, 1714. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

भट्टनारायणं नत्वा पितरौ ढुंढिराघवौ ।
रघुनाथः संविचार्य तनुते श्राद्धविस्तरम् ॥
तत्र पित्रादिदैवतोद्देशेन श्रद्धया द्रव्यत्यागः श्राद्धं । तत्पञ्च-
विधमाह आश्वलायनः ।
नित्यं नैमित्तिकं काम्यमेकोद्दिष्टं च पार्वणम् ॥
विश्वामित्रेण तु श्राद्धस्य द्वादशविधत्वमुक्तं
नित्यं नैमित्तिकं काम्यमेकोद्दिष्टं सपिण्डनम् ।
पार्वणं चेति विज्ञेयं गो+शुद्ध्यर्थमष्टमम् ॥
कर्माङ्गं नवमं प्रोक्तं दैविकं दशमं स्मृतम् ।
यात्रास्वेकादशं प्रोक्तं पुष्ट्यर्थं द्वादशं स्मृतमिति ॥

Topics :—

2B, इति श्राद्धभेदाः, अथ श्राद्धकालाः ; **3A**, श्राद्धदेशाः, श्राद्धार्हद्विजाः ; **3B**, श्राद्धार्हद्रव्याणि ; **4A**, अथ निमन्त्रणादिश्राद्धान्तभुक्तान्नपरिणामान्तवि

कर्त्तभक्तुनियमाः; 8A, अनाहिताग्नेस्तु गृह्याग्निमतश्चाहितस्य वा वैश्वदेवकालोऽभिधीयते; 8B, अथ दर्शश्राद्धप्रयोगोऽभिधीयते; 17A, इत्याहिताग्नेः श्रौतगृह्याग्निरहितस्य च दर्शश्राद्धप्रयोगः। इदानीं गृह्याग्निमतः पिण्डपितृयज्ञव्यतिषिक्तदर्शश्राद्धप्रयोगोऽभिधीयते; 18B, इत्यौपासनमाग्निमतः पिण्डपितृयज्ञव्यतिषिक्तदर्शश्राद्धप्रयोगः; 19B, महालयश्राद्धम्; 21A, अथ तीर्थश्राद्धम् 21B, वृद्धिश्राद्धं; 24B, इति वृद्धिश्राद्धम्।

The Last Colophon :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञ-सूरिवरविसरमालीर-शिरोपाध्याय-भट्टमाधवात्मजभट्टरघुनाथविरचिता श्राद्धपद्धतिः समाप्ता।

Then 13 lines more on the same subject.

The author speaks of Bhaṭṭa Nārāyaṇa as his uncle (father's brother), to whose Aurddhvadehikapaddhati we are referred for Pretaśrāddha or obsequial rites.

25A, सपिण्डीकरणादीनि प्रेतश्राद्धानि अस्मत्पितृव्यनारायणभट्टनारायणकृतायामौर्द्ध्वदेहिकपद्धतौ द्रष्टव्यानीत्यलम्।

The date, the scribe and the owner of the manuscript :—

शके १७१४ परिधावीनाम संवत्सरे मार्गशीर्षे कृष्णनवम्यां भृगुवासरे समाप्तः। श्रीसिद्धेश्वरचरणतत्पर-व्यंकाजीवेंकटेषजोसिंगन लिखित्वा हस्तदोष पाशो न क्षमा करावे। इदं पुस्तकं शङ्करदेवात्मजगणेशस्य।

2317.

2964. जीवत्पितृकस्य पितृयज्ञाधिकारनिर्णयः।

Jīvatpitṛkasya Pitṛyajñādhikāranirṇayaḥ.

By Raghunātha.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 132. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

महायज्ञा इति समुदायनामका ब्रह्मयज्ञाद्यवान्तरनामकाश्च कर्म्मविशेषाः कर्त्तव्यत्वेनोक्ताः । तत्र प्रकाराकाङ्क्षायां निर्ज्ञातस्वरूपाध्ययनादिभिः संज्ञासंज्ञिसम्बन्धकरणद्वारा प्रकारोपदेशार्थं मनुवचनम् ।

अध्यापनं ब्रह्मयज्ञः पितृयज्ञस्तु तर्पणं

होमो दैवो बलिर्भौतो नृयज्ञो तिथिपूजनम् ॥

... ... तर्पणपदस्य तत्र(पितृयज्ञपदे) रूढेः कात्यायनेन च पितृयज्ञस्तु तर्पणमित्यभिधाय श्राद्धं वा पितृयज्ञः स्यादित्यभिधानात् पितृतर्पणस्यापि पितृयज्ञशब्दवाच्यत्वावश्यम्भावे तत्रत्यपितृयज्ञक्रियाशब्दस्य प्रकृतश्राद्धरूपतद्विशेषपरत्वाद्दृश्यमानविषया स्वगृह्योक्तविषया वा अग्नितदन्याधिकरणकप्रक्षेपौ देवभूतयज्ञौ । अतिथेस्तदभावे अन्यस्य वा अन्नदानेन पूजनं मनुष्ययज्ञः, etc., etc.

After noticing the five kinds of Yajña, it deals at length with the question whether a son with his father alive can perform the Pitṛyajña, and comes to the conclusion जीवत्पितृकस्य पितृयज्ञेऽधिकार इत्यलमनभिमुक्तोक्तिदूषणश्रमेणेति ।

It ends thus :—

पितृव्यनारायणबोधितेन

ग्रन्थो मयायं विहितोऽवलोक्य ।

स्मृतीर्निबन्धांश्च बहुजनेन

रघूद्वहस्तुष्यतु धूर्जटिश्च ॥

2318.

5521. **शेषकृष्णकारिका** *or* **धर्म्मागमानुबन्धिश्लोकः।**

Śeṣakṛṣṇakārikā or *Dharmāgamānubandhiślokaḥ.*

By Śeṣakṛṣṇa, with the Commentary by Rāma Paṇḍita, the great-great-grandson of the author.

Substance, country-made paper. 8¾ × 3¼ inches. Folia, 17. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1883. Appearance, discoloured. Complete.

The kārikās number 14 and relate to Śrāddha.

The text begins in 4A :—

भौमेऽर्के भृगुजे मघास्वहनिशा समन्यनक्षत्रया
नन्दा जन्मदिनेषु सन्धियुगले नो तर्पणं स्यात्तिलैः।
गोदानव्रतचौलवृद्धिषु समार्द्धार्द्धैकमासात्क्रमात्
नो दुष्येत्तु मृतौ महालयगयापुण्याहतीर्थादिषु॥

The commentary begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः।

श्रीकृष्णं प्रणिपत्य तत्सुतमथो वीरेश्वरं तत्सुतम्
श्रीविश्वत्पुरुषोत्तमं तदनुजं श्रीचक्रपाणिं ततः।
गोपीनाथगुरुञ्च कृष्णरचितश्लोकार्थसन्दीपनं
कुर्व्वे रामपदाभिधो भवतु तच्छ्रीविश्वनाथार्पणम्॥

Colophon :—

इति श्रीशेषकृष्णपण्डितवृद्धतनयरामपण्डितविरचितं कृष्ण-पण्डितकृतधर्म्मागमानुबन्धिश्लोकव्याख्यानं समाप्तम्।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८३ पौषशुद्ध १२ गुरुवासरे मथुरायां पुस्तकं लिखितम्
वटकृष्णबालकृष्णेन स्वार्थं परार्थंच।

2319.

3004. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 11. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 190. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1885. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—

इतिश्रीशेषकृष्णपण्डितवृद्धतत्पौत्ररामपण्डितविरचितं कृष्ण-
पण्डितकृतधर्म्मानुगमानुबन्धि श्लोकव्याख्यानं समाप्तम् ।

The Post Colophon Statement:—

श्रीशिवार्पणमस्तु संवत् १८८५ चैत्र वद्य पंचवासरे आचार्योप-
नामक शंभूदेवेन अमृतनगरे लिखितं स्वार्थं परार्थं च ॥

For the beginning and the end of the commentary, see Cs., 83, Vol. II. But in the Cs. Catalogue the text is left unnoticed and is described simply as containing "some verses relating to religious observances." The text comprises the same kārikās, 14 in number, as contained at the beginning of the next MS., where it is stated to be by Anantadeva and called श्राद्धपद्धतिकारिका. The kārikās are, really, on the general rules about *Śrāddha*.

2320.

3003. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, old and discoloured.

The MS. contains श्राद्धपद्धतिकारिका attributed to Anantadeva and two extracts; one is from Mādhava's work and relates to expiations for any impediments that may occur in the course of the performance of a Śrāddha, and the other is from Prayogapārijāta and is concerned with the proceedings of a widower in his worship of Vaiśvadeva and the *Aupāsana* fire and in his performance of a Śrāddha.

I.

4A, इत्यनन्तदेवकृतश्राद्धपद्धतिकारिका ।

The kārikās are fourteen in number.

The first kārikā runs :—

भौमेऽर्के भृगुजे मघा गृहनिशा सप्तम्यनङ्गाह्वया
नन्दा जन्मदिनेषु सन्धियुगले नो तर्पणं स्यात् तिलैः ।
नोद्वाहव्रतचौलवृद्धिषु समार्द्धार्द्धिकमासं क्रमात्
नो दुष्येत्तु मृतौ महालयगयापुण्याहतीर्थादिषु ॥

II.

4A, श्रीगणेशाय नमः ।

अथ भोजनकाले परस्परस्पर्शने उच्छिष्टस्पर्शने च पात्राणामुच्छिष्टस्पर्शने च प्रायश्चित्तम् ; 4B, अथ श्राद्धभोक्त्(.)[ः] नित्यभोक्तः च्युत प्रायश्चित्तम् ; अथ भोक्तृर्जिह्मादिप्रायश्चित्तम् ; 5A, अथ श्राद्धभोक्तृरयोग्यविसर्गादिप्रायश्चित्तम्, अथ श्राद्धब्राह्मणावमने प्रायश्चित्तम् ; 10B, अथ भोक्तृ(·)[ः] वमनप्रायश्चित्तम् ; 11B, अथ श्राद्धविघ्नप्रसङ्गात् वमननिमित्तविघ्ने किञ्चिदुच्यते ; 13B, इति माधवनिबंधे श्राद्धविघ्ने निर्णयः ।

III.

The second extract from Pārijāta.

13B, प्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डे ; अथ विधुरस्य विशेषाचारप्रयोगः ; 15A, अथ विधुरस्य वैश्वदेवप्रयोगः ; 15B, इति प्रयोगपारिजाते विधुराचार-प्रयोगः ; 20A, इति प्रयोगपारिजाते आह्निककाण्डे विधुरवैश्वदेवऔपासन-श्राद्धविषयं समाप्तम् ।

2321.

3018. *The Same.*

Attributed to Anantadeva.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1830. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इत्यनन्तदेवकृतसमस्तश्राद्धकारिकाः समाप्तिमस्तु ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८३० इषे सिते ८ गुरौ ।

The same fourteen karikās in the Sragdhara metre on the rules of Srāddha, as are found at the beginning of the two previous manuscripts.

2322.

2218. *The Same.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper 9 × 5 inches. Folia, 5 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 120 Character, Nāgara Appearance, fresh Incomplete.

It begins :—

अथ भट्टोजिदीक्षितकृतिः श्राद्धकारिका । भौमेऽर्के भृगुजे, etc., as in Alwar Extract, 364.

2323.

5801. **श्राद्धप्रकाशः ।** *Srāddhaprakāśaḥ.*

By Indradattopādhyāya.

Substance, country-made paper. 12 × 5¼ inches. Folia, 4 to 28. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete both ends.

We give below the topics treated of in these leaves :—

14A, इति श्राद्धप्रकाशे इन्द्रदत्तोपाध्यायकृते दशरात्रे प्रेतकर्मपिण्डदानविधिः प्रथमः प्रकाशः ; 15A, अथैकादशाहप्रयोगः ; 16B, अथ वृषोत्सर्गः ; 23A, अथ सान्नोदककुम्भदानम् ; 23B, इत्येकादशाहवृषभकनक(वि)[ति]लदानविधिः, अथकोद्दिष्टश्राद्धमारभ्यते —तत्र क्रमः ।

The author was also a good grammarian and wrote Siddhānta-kaumudī-gūḍha-phakkikā-prakāśa.

2324.

5596B.

Substance, palm-leaf.' 15½ × 1¼ inches. Folia, 5. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 210. Character, Udiya about 200 years old. Appearance, old and worm-eaten.

Fifty-six ślokas of the Sragdharā metre, relating to Pārvaṇa Śrāddha.

It begins :—

श्रीरामः ।

पूर्व्वेद्युः कर्म्म पूर्व्वाह्निकमखिलमनुष्ठाय विष्णोः पुरोऽथा-
चम्य प्राचीनसूत्री पितृदिगभिमुखो वामजानु प्रपात्य ।
नीरदाश्मुदर्भत्रयकुसुमतिलैरर्चितं तोयपूर्णं
चादायौदुम्बरं भाजनमथ रचयेत्तत्र संकल्पमादौ ॥

Colophon :—

इति पार्व्वणश्राद्धश्लोकपद्धतिः ।

Then there are four stray leaves.

2325.

2403. त्रिपिण्डीविधिः । *Tripiṇḍīvidhiḥ*.

From Karmavipākaratna, by Kamalākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

It begins :—

अथ कमलाकरभट्टकृते कर्म्मविपाकरत्ने त्रिपिण्डीविधिर्लिख्यते ।
गारुडे तार्क्ष्य उवाच ।
देवदेव जगन्नाथ लोकानां हितकाम्यया ।
श्रीर्द्धदैहिकमाख्यातं प्रेतमोक्षस्य कारणम् ।
नारायणबलिः प्रोक्तस्तथा पुत्तलको विधिः ।
विधिहीनं तु दग्धानां विदेशमरणे सति ।
कर्त्तव्यं तत्त्वया ख्यातं तथा दुर्म्मरणे सति ॥

2A, आद्यो यवमयः पिण्डो द्वितीयो व्रीहिसंभवः ।
तृतीयश्च तिलैः कार्य्य एवं पिण्डत्रयं खग ॥
यवादिपिण्डप्रभवं ज्ञात्वा विष्णुमयं स्मरेत् ।
... ...
श्राद्धं विधिवदातिष्ठेदेकोद्दिष्टविधानतः ।

For a work of this nature, see our No. 2237 or Catal. No. 2372.

2326.

6123. **श्राद्धरत्नावली** । *Srāddharatnāvalī.*

By Viśvanātha Agnihotrī, minister of Vīra Siṃha.

Substance, foolscap paper. 13½ × 4¼ inches. Folia, 201. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

A comprehensive work on Śrāddha. It often refutes the opinions of the school of Mithilā.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

विद्याविद्ये तनू यस्य निवृत्तौ च प्रवृत्तये ।
सांख्ययोगाधिनेतारं भगवन्तमुपास्महे ॥
शास्त्रार्णवात् समुद्धृत्य श्राद्धरत्नावलीं परां ।
कर्म्मकाण्डरतानान्तु कुर्म्मो निःश्रेयसे मुदे ॥

33A, इति श्रीविनकरवंशावतंस-महाराजधिराज-महाराज-श्रीवीरसेन-सिंह सदाज्ञमरविन्द-प्राप्तप्रतिष्ठागरिष्ठधर्म्माधिकारि-विवेकोपाख्यासिहोत्रि (ब्र)-विश्वनाथविरचितायां श्राद्धरत्नावल्यां प्रेतश्राद्धोपक्रमेऽधिकारिनिर्णयवर्णनं नाम प्रथम उल्लासः; 51A, •दायप्रकरणं नाम द्वितीय उल्लासः; 59A, •वोक्त-श्राद्धपद्धति त्रिगुण (?) श्राद्धपद्धतिवर्णनं तृतीयोल्लासः; 65B, •एकादशाह-श्राद्धोपक्रमे मण्डाश्राद्धविनिमयप्रयोगवर्णनं नाम चतुर्थोल्लासः; 135B, •एकादशाहोपक्रमे श्मशानादिकर्मोत्सर्गान्तकर्म्मप्रयोगवर्णनं नाम चतुर्थोल्लासः (This should be the 5th).

168B, इति यतिश्राद्धम् ।

अथात्र प्रसङ्गतोऽन्यदपि किञ्चिदुच्यते। सम्प्रति गिरि-पुरी-भारती-पर्व्वती-त्युपनामतो बहवोऽपि मठधारिणः सन्न्यासिन उच्यन्ते। तेषां मूलगुरवो भगवच्छङ्कराचार्य्यस्य शिष्या अपि तच्छापात् सन्न्यासिव्रतात्सन्मार्गाच्च भ्रष्टाः। केवल काषायवसनधारिणोऽभवन्, नतु त्रिदण्डादिधारिणः, परमागमज्ञाः सन्तः तन्त्रोक्तमार्गेणाभिचारादिकाम्यकर्म्मसु निपुणाः कामात्मनां राज्ञां काम्यकर्म्मसम्पादनेन गुरुत्वप्राप्त्याः [माप्ताः] सम्राट्तुल्यैश्वर्य्यादिमन्तो महान्तेति पद्धतिमुररीचक्रुः। तत्तद्देशपतयो राजानस्त्वैहिकसिद्धिमालोच्य तेषामेव चरणं स्वदीक्षागुरुत्वे चक्रुः। ते च शिष्यपरम्परया देशभेदात् कुलवन्तः तत्तद्देशे ख्यातिमन्तो महाराजाश्रयेण सेनापतयश्चाभवन्। पुनश्च ते वर्णाश्रमपराङ्मुखाः केवलं शिवोपासकाः सिद्धास्तन्त्रप्रवीणा इति ते भ्रष्टसन्न्यासिनः ख्याताः। तेषां शिष्योपशिष्या अपि तथैव। ते यदि मृत्युं प्राप्नुवन्ति, तेषामपि शरीरं भूमौ स्थापनं कुर्व्वन्ति गङ्गायां वेति प्रसिद्धाचारः। तेषां प्रागुक्तयतिश्राद्धं न कार्य्यम्। किन्तु पतितोद्धाराय शास्त्रविहितो यो नारायणबलिः स एव कार्य्यः।

171A, अथातो दशोद्देश्यकनारायणबलिप्रयोगः परिशिष्टगारुड़मिताक्षरा-हेमाद्र्याद्यनुसारेणोच्यते।

174B, इति मठधारि-गृहधारिणोरौर्द्धदेहिकप्रक्रिया। अथ केचिन्नानकसिंहमतानुसारिणः मध्यदेशप्रसिद्धाः। + + + + पाञ्चाल भाषानिवद्धस्या (?) नानकसिंहकृतमन्त्रोपदेशं कुर्व्वन्ति भाइजीवेत्युपनाम्ना व्यवहारस्तेषामुदासीत्युपनामा नानकपन्थी नानकसाहीत्यादि च। (षो) [सो]हि नानकसिंहः पाञ्चालदेशीयः क्षत्रियः प्रतापी विजयशाली दिग्विजये किञ्चिच्छङ्करमतानुयाय्यद्वैतेश्वरप्रतिपादकः सन्नानेश्वरवादि-जैनमतखण्डनं कृत्वा स्वमतस्थापनं चकार। सगुणेश्वरनिर्गुणेश्वरवर्णनं च ग्रामे ग्रामे नगरे च संघतनामकं स्थानं कृत्वा स्वमतानुयायिनमुदासीनं + + + + ग्रन्थ पूजात्मकव्रतं निरूपयामास। कामात्मानो व्रात्याः क्षत्रिया वैश्याश्च तच्छिष्यतां प्राप्ताः शूद्रास्तु सुतरां। अथ तन्मतानुयायिन उदासीनां गृहस्थाश्च ये च तत्रोदासीनास्ते तु नागा इत्युपनाम्ना वर्त्तन्ते; गुरुमुखीगीतापाठादि कुर्व्वन्तोऽद्वैतमतप्रविष्टाः किञ्चिदुत्तरमीमांसोक्तवार्त्तां कुर्व्वन्ति तीर्थादिसेवां वैखानसवृत्तिं च। तेषां रमणे च नारायणबलिमात्रमेवौर्द्धदेहिकं नान्यत्।

178A, कलौ सम्प्रदायाश्चत्वारः। उपसम्प्रदायाश्च चत्वारः। विष्णुस्वामी १, मध्वः २, रामानुजः ३, निम्बार्कः ४, एते वैष्णवसम्प्रदायप्रवर्त्तकाः। कलौ उपसम्प्रदायाः चैतन्य-स्वरूप-प्रकाश-नन्दा एते चत्वारः—तत्र विष्णुस्वामिन उपसम्प्रदायः चैतन्यः, रामानुजस्य नन्दः, राघवानन्दो रामानन्द इत्यादि, मध्वाचार्य्यस्य प्रकाशः, निम्बादित्यस्य स्वरूपः—इति प्राञ्चः। स्वरूपप्रकाशौ द्वावपि कालेन विच्छिन्नौ एषु बलिष्ठाचार्य्याभावात्। तन्मते शास्त्रव्याख्याननिबन्धादिकं न वर्त्तते। एते मूलसम्प्रदायान्तर्वर्त्तिन एव परं पूर्व्वाचार्य्यसिद्धान्ततः किञ्चित् वैलक्षण्येनोप सम्प्रदायत्वं। एते वैष्णवसम्प्रदायप्रवर्त्तका विशिष्टाद्वैतवादिनः। एतेषां विस्तारकथा तु सम्प्रदायसमुच्चये लिखिता। विस्तृतिभयान्नात्र सर्व्वकथोल्लेखः। सर्व्वेप्येते वर्णाश्रमधर्म्मविदो वर्णाश्रमिणः; तत्कर्म्मकराश्च। उपसम्प्रदायिनां मध्ये रामानन्दस्तु अवधूतवेशी भक्तिमार्गप्रदर्शको विशिष्टाद्वैतवादी श्रीरामचन्द्रचरणपरागलुब्धमानसमधुकरोपि वर्णाश्रमे धर्म्मद्वेषं कृतवानपि तु शिखासूत्रधारणपूर्व्वकवैराग्यविशिष्टः श्रीरामसम्बन्धमुपलभ्य शिष्योपशिष्यद्वारा विशिष्टाद्वैतवादी स्वसम्प्रदायं प्रवर्त्तितवान्। परमत्र सम्प्रदाये स्वगोत्रत्यागोऽच्युतगोत्रेति संज्ञापयतीति विशेषः। शिखासूत्रत्यागस्तु नापितु ये शिष्याः सूत्रहीना ब्राह्मणादिवर्णत्रयेषपलब्धजन्मानस्तेभ्यः सूत्रं दत्त्वा मन्त्रोपदेशं करोति। अथ तत्सम्प्रदायिविरक्तमरणे तच्छिष्यो नारायणबलिं कुर्य्यात्।, etc., etc.

The MS. ends abruptly :—

शङ्खचक्राभ्यां कृत्वा चो ... ...

Then the following colophon has been added by a different later hand :—

इति श्रीदिनकरवंशावतंस, etc., etc., शङ्खचक्रादिधारणविधिः। शुभमस्तु। श्री।

It quotes as late an authority as Kamalākara. It cites, among other authorities, the following :—

81B, स्मृतिप्रदीपः; 83B, भोजनिबन्धः; 84A, प्रयोगपारिजातः: 93B, कमलाकरः; 96B, सिद्धान्तशेखरे; 112A, नारायणभट्टप्रभृतयः; 116B, कर्म्मप्रदीपः; 147A, धर्म्मसंग्रहे; 160B, दानकाण्डे संग्रहे; 170B,

हेमाद्रौ ; 171A, परिशिष्टम्, मिताक्षरा ; 178A, सम्प्रदायसमुच्चयः ; 182B, मदनपारिजाते ।

2327.

843. श्राद्धकर्म्मनिधिः । *Srāddhakarmanidhiḥ.*

For the manuscript, see L. 1690. Repaired with transparent paper.

Beginning :—

श्रीमोऽनौमोऽपि योऽसौ ।, etc., etc.

Verse 3 :—

दिनकरगुरवाणां कोऽप्यपूर्व्वः प्रभावः
स्मृतिपथमुपयातोप्यस्तताश्वान्तभेदी ।
दिनकरकिरणानां नैव + + [नैवमेव] प्रभावः
नहि नहि चनरा(श्चोकतत्स्मृतौ) [चनराश्चौ ततस्मृतौ] श्वांतभेदः ॥

Verse 4 :—

सन्ति यद्यपि सुता बहवो मे श्रीसुदर्शनमुखाश्रितशास्त्राः
श्राद्धकर्म्मनिधिरेव सुपुत्रः श्राद्धकर्म्म कुरुते प्रकटं यः ॥

Col. in 33B :—

इति श्रीकार्त्तवीर्य्यकारणाकाशभ्रमया
श्राद्धकर्म्मनिधिनाम निबन्धे ।
श्रीगुरुरित (?) सुयुक्तिनिबन्धे
पूरितो निधिरयं विधुमानः (?) ॥

Colophon :—

इति श्राद्धकर्म्मविधिः समाप्ता ।

Rājendralāla calls it Srāddhakarmavidhi, from the last colophon, which is in a different hand. But its real name Srāddhakarmanidhi is given in verse 4 and in the colophon in 33B, quoted above.

The author makes his obeisance to his Guru, Dinakara, who appears to be Dinakara Bhaṭṭa, the father of Viśveśvara Bhaṭṭa. I suppose Viśveśvara Bhaṭṭa is the

author, who was a great admirer of his father. The style of the work also agrees with that of his other works

2328.

5471. श्राद्धकल्पलता । *Srāddhakalpalatā.*

By Vināyaka Paṇḍita, usually called Nanda Paṇḍita.

Substance, country-made paper. Folia, 1 to 91 and 1 to 25, the latter being restored in a new hand. The measure of the old leaves is 13¾ × 4¼ inches and that of the new ones is 10 × 5 inches. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. The date of the new hand is Saṃvat 1950. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

समालम्बे लम्बोदरचरणपद्मद्वययुगं
यदालम्ब्य श्रेयं विलसति च विघ्नान्धतमसं ।
स्मरन्तः सन्तो यत्रियपधिपराम्बद्धचरी-
समाश्रान्तश्रान्ता हरिहरविरिञ्चिप्रभृतयः ॥ १ ॥, etc., etc.

A digest of rules relating to *Srāddha*, compiled under the patronage of Paramānanda, a Rājā of the family of the Sahagilas. It is based on Govinda Paṇḍita's work.

For a full description of the work, see I.O. Catal., No. 1731.

The author wrote a commentary on Viṣṇu Smṛti in Saṃvat 1679. See I.O. Catal., No. 1342.

End :—

परमानन्ददानाम्बुनिधेर्वीरगुणाकरं ।
श्राद्धकल्पलता स्ता देवाद्यर्षिकुलेप्सितं ।

Last Colophon :—

इति श्रीमहाराजाधिराजसहगिला(न्वे)[न्वये]प्रभूतपरमा-
नन्दाहितश्रीधिकारिरामपण्डितात्मजपण्डितविनायककृतायां
श्राद्धकल्पलतायां नवश्राद्धनिरूपणस्तबकः पञ्चमः समाप्तः ।
इति श्राद्धकल्पलता समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९५० । संख्या ४००० श्रीबालमुकुन्दाय नमः ॥ लिः ॥ काः ॥

2329.

5487. **श्राद्धसागरः ।** *Śrāddhasāgaraḥ.*

By Nārāyāṇa Bhaṭṭa Āraḍā.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 279. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 7,500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Written in two different hands, one going up to the 145th leaf, in which the second hand begins and continues to the end.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीसरस्वत्यै नमः । अविघ्नमस्तु ।

गणेशं पितरौ लक्ष्मीं नत्वा मन्वादिकान् मुनीन् ।
आरडाख्येन विप्रेण भट्टनारायणेन च ॥
हेमाद्रिमाधवं सूत्रं वृत्तिं सिन्धुञ्च कारिकाः ।
पारिजातौ मदनस्य रत्नं स्मृत्यर्थसारकम् ॥
यथाशास्त्रं विचार्य्यैतान् पश्चात् शिष्टैरनुष्ठितम् ।
आश्रित्य पद्धतीश्चान्याः प्रोच्यते श्राद्धसागरः ॥
ग्रन्थं विना स्वल्पमपि प्रायो युक्त्या न कल्पितम् ।
उत्सर्गतो बुधैर्ज्ञेयं ग्रन्थेऽस्मिन् श्राद्धसागरे ॥
हेमाद्र्युद्धृतं सर्व्वं स्वल्पं किञ्चित्तदन्यतः ।
प्राचीनैस्तद्विलोक्यैव स्वीकार्य्यमन्यथा न चेत् ॥
अनेन प्रीयतां देवो भगवान् रुक्मिणीपतिः ।
श्रीलक्ष्मीनाथः पूर्व्वेषामस्माकं कुलदैवतम् ॥ इत्यादि ॥

Last Colophon :—

इति श्रीमद्भरद्वाजकुलोद्भववत्सस(?)-पण्डितप्रेरितारडोपनामक-
नारायणभट्टकृते श्राद्धसागरे विश्वश्राद्धप्रयोगः ।

There is nothing to shew that the work ends here.

2330.

5549. **षण्णवतिश्राद्धप्रयोगः ।** *Ṣāṇṇavatiśrāddhaprayogaḥ.*

By Śiva, son of Govinda Caturdhurīṇa.

Substance, country-made paper. 10×5 inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ षण्णवतिश्राद्धनिर्णयः प्रस्तूयते ।

तत्र संग्रहः ।

अमामनुयुगक्रान्तिधृतिपातमहालयाः ।

अन्वष्टक्यश्च पूर्व्वेद्युः षण्णवत्यः प्रकीर्त्तिताः ॥ इति ।

अस्यार्थः ।

अमाः कृष्णपक्षान्त्यतिथयो द्वादश ।

मन्वादयः प्रोक्ता हेमाद्रौ, etc., etc.

Colophon :—

श्रीमच्चातुर्धरगोविन्दसूनोः शिवस्य कृतौ षण्णवतिश्राद्धस्य निर्णयः समाप्तः ।

2331.

897. **श्राद्धेन्दुः ।** *Śrāddhenduḥ.*

For the manuscript, see L. 1778. The author unknown. For the work, see I.O. Catal., No. 1737.

श्रीगणेशाय नमः ।

Beginning :—

अथ श्राद्धं निरूप्यते ।

श्रद्धया ब्राह्मणेभ्यो यत् पितॄनुद्दिश्य दीयते ।, etc., etc.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८४६ । शुभं ॥

There are lines after the colophon on the same subject. Then : संवत् १८४६ शुभम् ॥

I.O. Catal. says: "On fol. 1A, the treatise is called Srāddhendušekhara," thereby implying that it is by Nāgeša.

2332.

6132. **प्रेतकाशी ।** *Pretakāsī.*

By Vaidyanātha.

Contains parts of two manuscripts, one old and the other fresh.

The work treats of the funeral rites, when the death occurs at Kāsī.

I.

Substance, country-made paper. 10×4¼ inches. Folia, 1 to 24. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथा(न्त्यष्ठि)[न्त्येष्टि]रुच्यते ।

नत्वा शम्भुं गणेशं विबुधगणयुतं भैरवं भूतनाथं
प्रेतानां तत्सलब्धे लसति गिरिजया शङ्करो यत्र भूमौ ।
कुर्व्वेऽहं प्रेतकाशीं निखिलमुनिमतं चावलोक्यैव सम्यक्
ज्ञात्वा नांवायमानाम्हतविधिविहितां शुद्धिदां वैद्यनाथः ॥

तत्र तावदासन्नमरणानां प्रायश्चित्तमुच्यते ।

II.

Substance and measure the same as above. Lines, 10 on a page. Folia, 25 to 62, of which 26 to 32 are missing and folia 50 to 53 have been restored in a recent hand. Incomplete in the beginning. Appearance, old.

The end of the work :—

श्रीवैद्यनाथेन विनिर्म्मितेयं
नाम्नोपनाम्ना हि परेतकाशी ।
वैशाखशुक्लेऽपि भृगौ शवह्ने
षष्ठ्यां च वाणो र्यमि समाप्ता ॥ (?)

Colophon :—

इति श्रीआयोपाध्या[या]मनवैद्यनाथकृता प्रेतकाशी समाप्ता ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं शिवशङ्करआहिकरेण लिखितं परोपकारार्थं ।

श्रीरस्तु । विश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

जात्यन्धो न च वेत्ति वाह्यविषयान् षण्ढो न च स्त्रीसुखं

वेश्या सत्यवचं खलः + + + + वन्ध्या प्रसूतिश्रमं ।

काको हंसगतिं खरोऽमृतरसं दानं तथा + नरः

श्वा वै सिंहपराक्रमं मृगयते मूर्खो म(च)[का]शानिनाम् ।

संवत् १७७७ मीति भाद्रपद शुद्ध १० दशमी गुरुवार ।

2333.

3672.

Substance, country-made paper. 15¼ × 3½ inches. Folia, 145 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 4,600. Character, Bengali of the eighteenth century Appearance, discoloured. Writing effaced. Incomplete.

Beginning :—

प्रवेशः सङ्कल्पानामेव कर्म्मणामारम्भकत्वात् आदौ स एव निरूप्यते । कायवाङ्मनोभीरचितं कर्म्म फलपर्य्याप्तार्थमिति श्रुति-त्रयाणां अङ्गत्वमुक्तम् । तत्र केन रूपेण कस्याङ्गत्वमित्याह मनसा सङ्कल्पयति वाचाभिलपति कर्म्मणा चोपपादयतीति सङ्कल्पयति । अमुककामेन मयेदं कर्म्म कर्त्तव्यमिति निश्चिनोति ।

Writing has been almost effaced in the first sixty-six leaves.

69A, अथ पुत्रस्य वर्म्मसध्यकृत्यम ; 72B, अथाशौचान्तदिनकृत्यम ; 73B, अथ वृषोत्सर्गकालः ; 80B, अथ दानपरिपाटी ; 100B, अथ मलमासे निषिद्धकर्म्माणि ; 101B, अथामावास्याश्राद्धवेला ; 103B, अथ दर्भाः ; 104A, श्राद्धशेषभक्षणे नियमविधिः ; 105A, अथामश्राद्धव्यवस्था ; 106B, अथ षाण्मासिककालनिर्णयः ; 109B, अथ मासिकसपिण्डीकरणयोरपकर्ष-

कालः; 113A, अथ विप्रपतिताविदितमृताहःश्राद्धयोः कालः; 116B, अथ मृताहाज्ञाने श्राद्धदिनमासनिर्णयः; 118B, अथ एकोद्दिष्टकालनिर्णयः; 119B, अथ चिरनिवृत्तसन्न्यासिनां मरणे तस्य पूर्व्वाश्रमपुत्रकृत्यम्, अथ सपिण्डीकरणम्; 125B, अथसपिण्डीकरणान्तश्राद्धे अधिकारिनिरूपणम्; 126B, अथ वृद्धिश्राद्धव्यवस्था; 127A, समाप्तेयं श्राद्धव्यवस्थेति, अथ प्रायश्चित्तव्यवस्था; 129B, ब्रह्मवधप्रायश्चित्तम्; 131A, अथ सुरापानप्रायश्चित्तसंक्षेपः; 131B, अथ सुवर्णस्तेयप्रायश्चित्तम्; 133A, अथ पतितसंसर्गप्रायश्चित्तसंक्षेपः; 135A, अथ गोवधप्रायश्चित्तसंक्षेपः; 137B, अथ बाल्यादिभेदेन प्रायश्चित्तभेदः; 139B, अथ अस्थिभङ्गादिनिमित्तकप्रायश्चित्तसंक्षेपः; 141A, अथ गोवधापवादः; 142A, अथ क्षत्रियादिवधप्रायश्चित्तम्; 143B, अथ अभिचारप्रायश्चित्तम्; 144B, अथ शूद्रान्नभक्षणप्रायश्चित्तम्।

A very useful *vade mecum* of a Smārta family. We get in this defective MS. two broad sections, one on Śrāddha and the other on expiation.

2334.

6229. **श्राद्धपद्धतिः** *Śrāddhapaddhatiḥ.*

By Ananta Deva, son of Uddhava.

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Maṅgalācaraṇa :—

श्रीगणेशाय नमः।

महागणपतिं वन्दे विघ्नौघानां विदारणम्।

दातारमणिमादीनां हर्त्तारं चाखिलापदाम्॥, etc.

... ...

... ...

The object of the work :—

श्रीमदुद्धवपादाब्जं प्रणम्याथ तदङ्गजः।

अनन्तदेवसंज्ञोऽहं करोमि श्राद्धपद्धतिम्॥

2335.

2360. श्राद्धद्रव्यम् ।

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 15 on a page. Extent in slokas, 250 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

In the left-hand upper corner of every leaf there is written श्राद्धद्रव्या or श्रा. द्रव्या. Nowhere else the MS. gives the name of the work.

It begins :—

अथ श्राद्धे द्रवीमि ।

देवलः ।

इष्टापूर्त्ते मृताहे च दर्शवृद्ध्यष्टकासु च ।
पात्रेभ्यस्तेषु कालेषु देयं नैव कुभोजनम् ॥

हेमाद्रौ सायणीये ।

अगोधूमं च यच्छ्राद्धम् माषमुद्गविवर्ज्जितम् ।
तैलपक्वेन रहितं कृतमप्यकृतं भवेत् ॥

It ends :—

यत्तु मंडक-वटक-सक्तु-पायसा-पूप-कृसरादीनां अन्नमिश्राणां च पर्य्युषितत्वदोषो नास्तीति वचनं तन्नित्यभोजनपरं नतु श्राद्धपरमिति शिष्टाः ॥ यदग्निपक्वं सदेकरात्रव्यवहितमावृष्यितं तत्पर्य्युषितमुच्यते । कदर्य्यादीनामन्नं नित्यभोजने श्राद्धकर्म्मणि च न ग्राह्यमिति धर्म्मसिन्धुसारे ।

The topics :—

1A, अथ श्राद्धे द्रवीमि ; 2A, अथ वर्ज्यानि ; 2B, अथ ग्राह्यमूलादीनि ; 3A, अथ वर्ज्यानि ; 3B, अथ विकृतिद्रव्याणि, अथ ग्राह्यद्रव्याणि ; 4A, अथ ग्राह्यफलादि ; 5B, अथ फलानि ;

The authorities consulted : –

देवलः, हेमाद्रौ सायणीये, प्रचेताः, कार्ष्णाजिनिः, आश्वलायनः, कौर्म्मे, हेमाद्रौ, माधवः दानसागरः, श्रीरामकल्पद्रुमान्तर्गतश्राद्धकाण्डे, विष्णुधर्म्मोत्तरे,

मार्कण्डेयपुराणम्, ब्रह्माण्डे, वायवीये, भारद्वाजः, मरीचिः, विष्णुः, रामायणम्, शाङ्खः, षट्त्रिंशन्मतम्, सुमन्तुः, शङ्खः, महाभारतम्, धर्म्मसिंधुसारः,

The latest authority quoted is रामकल्पद्रुमः by Ananta, son of Kamalākara. Ananta flourished during the middle of the seventeenth century.

2336.

7868.

Substance, country-made paper. $9 \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folium, one. Lines, 20, 12 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

I.

On one side of the leaf, we have the end of Srāddhanirṇayadīpikā by Kāsinatha.

Col. :—

इति श्रीमद्भट्टोपनामक-जयरामभट्टसुत-वाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथविरचितायां श्राद्धनिर्णयदीपिकायां षष्ठः प्रकाशः ॥

II.

On the other side of the leaf, we have the beginning of another work :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ सहगमनविधिः ।

अथान्वारोहणं स्त्रीणामात्मनो भर्त्तुरेव च ।

सर्व्वपापक्षयकरं निरयोत्तारणाय च ॥

2337.

6480.

Substance, country-made paper. $11\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 82. Lines, 8, 9 on a page. Extent in slokas, 1,600. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ग्रहजपदशांशहोमविधिः ॥

कर्त्ता आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ० गोत्रः शर्म्मा मम सूर्य्य-जन्मराशेः सकाश(शा)[सा]न्नामराशेश्च सकाश(शा)[सा]त् अमुक-राशिस्थितत्जनितपीडोपशान्त्यर्थं सदा सर्व्वदा शुभराशिस्थित-शुभफलप्राप्त्यर्थं ब्राह्मणद्वारा कृतस्य सूर्य्यग्रहमन्त्रमहस्रसंख्या-जपाख्यस्य कर्म्मणः सम्पूर्णफलावाप्तये तद्दशांशसंख्यया तिलाज्यद्रव्य-होमं तद्दशांशसंख्यया तर्पणं तद्दशांशसंख्यया मार्ज्जनं एवमादि-सहितं सग्रहमखं सूर्य्यमपदशांशहोममहं करिष्ये।, etc., etc.

This portion is followed by a number of religious gifts.

Vaitaraṇī begins in 11B (with other preliminaries to Srāddha).

The Last Colophon :—

इति श्रीमाधवदीक्षितरामशङ्करात्मजहरिशङ्करदीक्षितविरचिते श्राद्धसमुच्चये ऊनवार्षिकश्राद्धप्रयोगः समाप्तः॥

2338.

6212. **सारसंग्रहः।** *Sārasaṃgrahaḥ.*

By Bhairava Miśra.

Substance, country-made paper. 9¼ × 8¼ inches. Folia, 42. Lines, 10 to 13 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, modern Nāgara. Appearance, mouse-eaten.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

नत्वा सरस्वतीं देवीं सीतां रामं सलक्ष्मणम्।
भरतञ्च महाभागं शत्रुघ्नं पितरौ गुरुम्॥१॥
करोमि संग्रहं दृष्ट्वा स्मृतीनान्तु यथामति।
हनुमत् कृपया सारसंग्रहं सुखसाधनम्॥

अथ श्राद्धं निरूप्यते।

Though the object is stated to be a general compilation of Smṛti, it treats only of Srāddha. It is most unusual that a Smṛti compilation should begin with Srāddha.

36B, इति श्रीमदगाधसारस्वताकूपार-निर्म्मथनसमधिगतसद्बोध-संख्यावत् सार्व्वभौमागस्त्यगोत्रोद्भव-मिश्रेत्याख्यात-भवदेवात्मज-भैरवमिश्रकृत-सार-संग्रहे प्रथमः परिच्छेदः।

अथ श्राद्धयोग्या ब्राह्मणाः॥

There is one leaf at the end, giving the index, under the signature of *Bālamukunda.*

2339.

5743. प्रेतमञ्जरी। *Pretamañjarī.*

By Chaṭu Miśra.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 7 + 9. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1921. Appearance, new.

Complete in two parts, the first part in seven leaves relates to Sapiṇḍīkaraṇa and the second in nine leaves relates to the Śrāddha on the 11th day from death.

Part I.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। अथ सपिण्डीकरणम्।

निर्णीयास्यते।

आनन्त्यात् कुलधर्म्माणां पुंसां चैवायुषः क्षयात्।

अस्थितेश्च शरीरस्य द्वादशाहः प्रशस्यते॥

Colophon :—

इति सपिण्डीश्राद्धं समाप्तम्।

Part II.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। अथैकादशाहकर्त्तव्यता।

Colophon :—

इति श्रीछोटुमिश्रेण कृता प्रेतमञ्जरी सम्पूर्णा।

Post Colophon :—

सं १९२१। श्रीहरे गोपीप्रिय हे॥ यथावृष्टेत्यादि।

2340.

9103. **प्रेतमञ्जरी ।** *Pretamañjarī.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 222. Character, Nāgara. Date, Saṃ. 1862. Appearance, old.

On obsequial rites.

(पुस्तकस्यास्य शेषपत्त्र ३९ अङ्के वर्तते तथापि १० - ३० पत्त्राणि न सन्ति इति प्रतिभाति) ।

Post Colophon :—

संवत् १८६२ ।

2341.

5997. **प्रेतदीपिका ।** *Pretadīpikā*

By Śaiva Mādhava (Agnihotri).

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ततः प्रेतकार्ये प्रेतनाम्ना कृतस्य पिण्डदानम् ।

नग्नं देहं दहेन्नैव किञ्चिद्देयं परित्यजेदिति ॥

स्मृतिः ।

प्रेतवस्त्रस्य भागद्वयं । एकभागेन प्रेताच्छादनम् । एकस्य त्यागः कार्य्यः ।

The colophon in 9B *runs* :—

इति श्रीशैवमाधवाग्निहोत्रिविरचितायां प्रेतदीपिकायां प्रथम-दिनमारभ्य दश [म] दिनप्रयोगः ।

अथैकादशाहकृत्यम् ।

The last topic is not complete and the MS. breaks off abruptly.

2342.

3001. श्राद्धारम्भकालः । *Srāddhārambhakālaḥ.*

Substance, country-made paper 8 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 9 to 11 on a page. Character Nāgara of the eighteenth century Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

An essay on the time when to commence the Srāddha ceremony.

It begins .—

अथ श्राद्धारम्भकालः ।

मध्याह्ने सर्व्वदा यस्मान्मंदीभवति भास्करः ।

तस्मादनन्तफलदस्तत्रारम्भो विधीयते ॥ इत्यादि ।

2343.

2708. श्राद्धप्रयोगः । *Srāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches Folia, 3. Lines, 9 on on a page. Extent in slokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Topics :—

1, हिरण्यश्राद्धम्, अथ सङ्कल्पश्राद्धम्, आमश्राद्धविधिः; 2B, ग्रहणस्नानविधिमाह; 3B, अथ ग्रहणविषयः, इति ग्रहणविषयः—the last colophon.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । हिरण्यश्राद्धं । तिथ्यादिसंकीर्त्यामुकश्राद्धं हिरण्येन करिष्ये ॥

2344.

5334.

Substance, country-made paper. 19 × 4 inches. Folia, 16 to 31. Lines, 7 on a page Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, oldish. Incomplete both ends.

A manual for the performance of Srāddha.

16A, अथाशौचान्तद्वितीयदिनश्राद्धप्रयोगः; 20B, अथ मासिकादिश्राद्धप्रयोगः; 23B, अथ सपिण्डीकरणश्राद्धप्रयोगः; 31A, अथ नान्दीमुखश्राद्धप्रयोगः ।

2345.

5848. श्राद्धविधिः । *Srāddhavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 6¼ × 4¼ inches Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1805. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ श्राद्धविधिः ।

ॐ अक्रोधनैः शौचपरैः सततं ब्रह्मचारिभिः ।

भवितव्यं भवद्भिश्च मया च श्राद्धकारिणा ॥

ॐ भवामि इति ब्राह्मणप्रतिवचनम् ।

Colophon :—

इति श्राद्धविधिः सम्पूर्णः समाप्तः ।

Post Colophon:—

संवत् १८०५ भवति चतुर्थ्यां चन्द्रे लिखितं पण्डितरामारामेण ।

रामराम कृष्णाय नमः ।

2346.

9364. पितृसंहिता । *Pitṛsaṃhitā.*

Substance, country-made paper 10 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Date, 1914. Appearance, fresh. Complete. Beautifully written in a large hand.

It begins :—

ॐ गणेशाय नमः ॥ हरिः ॥ ॐ अग्नये कव्यवाहनाय स्वाहा ॥ सोमाय पितृमते स्वाहा ॥ अपहता असुरा रक्षांसि वेदिषदः ॥ १ ॥ ये रूपाणि प्रतिमुञ्चमाना असुराः सन्तः स्वधया चरन्ति परापुरो निपुरो ये भरन्त्यग्निष्टां लोकात् प्रणुदात्यस्मात् ॥ २ ॥ अत्र पितरो मादयध्वं यथाभाग मावृषायध्वं ॥ अमी मदन्त पितरो यथाभाग मावृषायिषत ॥ ३ ॥

It ends :—

उग्रन्तस्त्वा निधीमह्युग्रन्तः समिधीमहि उग्रन्नुग्रत आवह पितृन् हविषे अत्तवे ॥ ५० ॥

Colophon :—

इति श्रीसंहितापाठे पितृकर्म ।

Note of the scribe :—

पौषेमास्यसिते पक्षेऽष्टम्याञ्चैव धरात्मजे ।
काशीरामेण विप्रेण पितृकर्म्म लिपीकृतं ॥ सं १९१४ ।

पितृसंहिता ends in leaf 13.

Along with this there seems to have been another religious treatise—रुद्राध्याय—in continuous pagination, of which the last leaf only, marked 26, remains.

2347.

7935.

Substance, country-made paper. 9¼ × 3¾ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A priest's manual on Srāddha.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

आचमनं प्राणायामः । पुनराचमनं । स्वस्तिनोमिमीता०, etc., etc.

End :—

आयुर्विद्याधनं दत्तं दत्तमों ।

Colophon :—

वृद्धिश्राद्धं समाप्तं ।

2348.

42. **नान्दीश्राद्धप्रयोगः ।** *Nāndīśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 5¾ inches. Folia, 20. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 380. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Directions for the performance of the Srāddha on auspicious occasions for the propitiation of the manes. Anonymous.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। अथ श्रौतस्मार्त्तादिकर्म्माङ्गसाधारणाङ्ग-गणपतिपूजनादिपद्धतिरुच्यते। महत्कर्म्मसु पूर्व्वेद्युरन्येषु तु तस्मिन्नहनि पूर्व्वाह्णे निर्णेजनान्तपञ्चमहायज्ञान्तकृतनित्यक्रियः यजमानः सपत्नीकः स्वासने प्राङ्मुख उदङ्मुखो वोपविश्य द्विराचम्य प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य करिष्यमाणामुककर्म्माङ्गतया स्नानं करिष्ये। यदि मङ्गलकृत्यं तदा मङ्गलस्नानमित्यूहः। विधिवत् स्नात्वाचम्याहते वाससी परिधत्ते। परिधास्यै इति मन्त्रेण यशसामेत्युत्तरीयञ्चेत्यादि।

End :—

वाजे वाजे वतनैः। आमावाजस्य इति। अनुव्रजनं आमावाजस्य गम्यात् अस्मिन् नान्दीश्राद्धविधौ यन्न्यूनातिरिक्तं तद्ब्राह्मणवचनात् परिपूर्णमस्तु अस्तु परिपूर्णम्।

Colophon :—

इति संक्षिप्त-माङ्गल्यिक-नान्दीश्राद्धप्रयोगः।

After the colophon there is a portion of the Puṇyahavācana in 7 lines.

The authorities quoted :—

(1) Hemadri, (2) Kurmapurana, (3) Karkabhasya, (4) Halāyudha, (5) Viṣṇu Misra, (6) Smṛtiratnavali, (7) Nāgarakhaṇḍa, (8) Srāddhakasikā, (9) Asarka, (10) Madanaratna, (11) Dhoḍhu Misra, (12) Sraddhaha-kāṇḍa, (13) Gauḍanibandana, (14) Bhaviṣyapuraṇa.

The MS. contains both the detailed and the curtailed forms of the ceremony. The authorities consulted belong all to periods earlier than the sixteenth century.

2349.

110. षोडशपिण्डदानप्रयोगः।

Ṣoḍaśvapiṇḍadānaprayogaḥ.

The manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 914.

Beginning :—

अथ षोडशपिण्डदानप्रयोगः।

तत्र संवत्सरप्रदीपे अमावास्यान्तु कन्यार्के तीर्थप्राप्तौ तथा नृप।, etc., etc.

End :—

अथोनविंशतिपिण्डे षोडशपिण्डकं पारिभाषिकं पश्चात्सवत्।

Colophon :—

इति षोडशपिण्डदानं ॥ ० ॥

2350.

10247.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page Character, Nāgara of the eighteenth century Appearance, fresh.

Short notes on certain religious observances.

Beginning :—

अथानुकल्पः।

तथा च कर्म्मप्रदीपे—

अप्येकमाशयेद् विप्रं (प) पितृयज्ञार्थसिद्धये।

अदैवं नास्ति चेदन्यो भोक्ता भोज्यमथापि वा ॥

अप्युद्धृत्य यथाशक्त्या किञ्चिदन्नं यथाविधि।

पितृभ्योथ मनुष्येभ्यो दद्यादहरहर्द्विजे ॥

पितृभ्य इदमित्युक्ता स्वधाकारमुदीरयेत्।

हन्तकारं मनुष्येभ्यस्तदर्द्धं निनयेदपः॥

अथ प्रयोगः।

एकस्मिन् पात्रे यथाशक्त्यन्नमुद्धृत्य अपसव्यं कृत्वा गोत्रेभ्यः पितृपितामहेभ्यः तथा मातामहेभ्यः अमुकामुकशर्म्मभ्यः पितृभ्य इदमन्नं स्वधा अर्द्धं निवेदयेत् निवीतिना अर्द्धं सनकादिमनुष्येभ्य इदमन्नं हन्त तद्भागद्वयं ब्राह्मणाय दद्यादित्यनुकल्पविधिः ॥

2A, इति गोग्रासः, इति भिक्षादानम्, अथ भोजनविधिः; 2B, अथातः प्राणाहुतिकल्पः; 3B, अथ प्राणाग्निहोत्रक्रमः, करतलसङ्ख्यामाह; (Last Col.) इति पञ्चम भागकृत्यं (The method of feeding Brāhmaṇas continued to the end).

2351.

6467. श्राद्धोपयोगी सर्व्वस्मृतिसारः।

Śrāddhopayogī Sarvasmṛtisāraḥ

Substance, country-made paper. 9 × 4. Folia, 12. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्राद्धोपयोगी सर्व्वस्मृतिसारः समाप्तः।

Post Colophon :—

संवत् १८७२ एकादश्यां गुरुवासरे लिखितमिदं अयाचित-आत्मारामदीक्षितेन।

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः।

त्रिदैवत्वं स्मृताष्टे च षड्-दैवत्यश्च दार्शिके।

वृद्धौ तु नव-दैवत्यं अन्वष्टस् तथैव च ॥

End :—

स्वधोच्यतामीकरणे मङ्गन्य सप्त वर्ज्जयेत्।

श्राद्धा + + + माप्नोति मुख्यश्राद्धफलं लभेत् ॥

2352.

3005.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Directions for Śrāddha.

Colophon :—

4A, इति तीर्थश्राद्धेतिकर्त्तव्यता ; 5A, इति नित्यश्राद्धेतिकर्त्तव्यता ।

It begins :—

अथ तीर्थश्राद्धेतिकर्त्तव्यता । तत्र प्रसङ्गात् तीर्थयात्राविधि-कथनम् । इत्यादि ।

2353.

8942. **तीर्थश्राद्धप्रयोगः ।** *Tīrthaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper 8 × 3½ inches. Folia, 7, of which the 4th and 5th are missing. Lines, 7 on a page Extent in Ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Sam. 1896. Appearance, discoloured

Post Colophon :—

संवत् १८९६ ज्येष्ठ कृष्ण ४ शनौ ।

2354.

9917. **पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः ।** *Pārvaṇaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 6 × 6 inches. Folia, 9. Lines, 14 on a page. Extent in Ślokas, 108. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct. Complete.

On obsequal rite. In the form of a book.

Beginning :—

अथ पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः ।

मध्याह्ने स्नात्वा शुक्लद्विवासः श्राद्धदेशमागच्छेत् ।, etc., etc.

End :—

अग्नये नमः । ओं नमो विवस्वते ।, etc., etc.

Colophon :—

इति पार्व्वणश्राद्धविधि स० ।

2355.

10076. वलइपद्धतिः । *Valaipaddhatiḥ.*

(पार्व्वणश्राद्धपद्धतिः) ।

Being a manual of Parvaṇa Srāddha (by Valai ?).

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 24. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 288 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured Very nearly complete.

Beginning :—

दिजनिमन्त्रण–चरणप्रक्षालन–पूजनपा(दा)[या]र्घचमनविप्रो-
पवेशनकर्म्मपात्रपूरण–प्रतिज्ञाकरणगायत्रीजपमन्त्राधपठन-तिल-
विकिरण[ ] क्षिपेत् ।, etc., etc.

Folia 1 to 3A are taken up with the process of the Sraddha.

3B. अथ श्राद्धविधिः

प्रथमं विश्वेदेवब्राह्मणान् निमन्त्रयेत् अद्याहे अस्मत्पित्रादित्रयश्राद्धसम्ब न्धिनो विश्वे देवाः पुरूरवोमाद्रवसंज्ञका अद्यकर्त्तव्यमहालयान्तर्गतापरपक्षीक पार्व्वणश्राद्धे अनेन ताम्बूलेन पूगीफलेन तुलसीपत्रान्वितेन कुशवटो त्वं मया निमन्त्रितः । निमन्त्रितोस्मीति प्रतिवचनम् ।, etc., etc.

2356.

2382. पार्व्वणविधिकसांवत्सरिकश्राद्धप्रयोगः ।

Pārvaṇavidhika-sāṃvatsarika-srāddha-prayogaḥ

Substance, Srīrāmapura paper. 8¼ × 4 inches Folia, 11. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured Complete

Saṃkalpa :—

श्रुतिस्मृतिपुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं पुरूरवोमाद्रवःसंज्ञकानां विश्वेषां
देवानां । अपसव्यं पितृपितामहप्रपितामहानां सपत्नीकानां अमुक-

गोत्राणाममुकशर्म्मणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणामस्मन्मातृपितामही-प्रपितामहीनां प्रति सांवत्सरिकं श्राद्धं पार्व्वणेन विधिना अन्नेन हविषा सद्यः करिष्ये ; तदङ्गत्वेनपाद्यासनं च करिष्ये। आदौ आत्मशुद्ध्यर्थं गृहशुद्ध्यर्थं भाण्डभाजनशुद्ध्यर्थं देवानां यवोदकं पितॄणां तिलोदकं एकस्मिन् पात्रे यवतिलोदकाख्यं कर्म्म करिष्ये, तदङ्गकलसार्च्चनं च करिष्ये।

The Pārvaṇa Srāddha is performed on the new moon day of the month of Āsvina. But if a man dies on a new moon day his annual srāddha is performed according to the pārvaṇa rites. This is a liturgy for that rite according to the Kalpasūttras of the Ṛgveda.

2357.

9450. **पार्व्वणश्राद्धप्रयोगः।** *Pārvaṇaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, old. Generally correct. Complete

On Srāddha rites on parba or new moon.

2358.

9439. **एकोद्दिष्टश्राद्धप्रयोगः।** *Ekoddiṣṭaśrāddhaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 108 Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

On funeral rites offered to one person only.

2359.

9854.

Substance, country-made paper. 3¼ × 4¼ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Beg. : —

पदाश्राद्धविधिः ।, etc., etc.

On a particular form of funeral rite to be performed four times in four years, in the first year of which the Brāhmaṇa is to be seated on a stool of Pippala tree; in the second, of Jambu tree; in the third, of Auḍumbara fig tree; and in the fourth, of Palasa tree.

2360.

6573. **दीपकश्राद्धविधिः ।** *Dīpakaśrāddhavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 2, marked 76 and 77. Lines, 8, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ दीपकश्राद्धविधिः ।

आचम्य देशकालौ स्मृत्वा ततोऽपमव्यं अमुकगोत्राणां मत्पितॄणां भूमिलोकमागतानां पुनः पितृलोकगमनाय उन्मुखानां मार्गान्धकारनिवृत्तये कालकामसंज्ञकविश्वेदेवपूर्व्वकमंकल्पेन विधिदीपश्राद्धमहं करिष्ये ॥

On the Mahālaya day, the manes come to this world. But they are anxious to go back. The road is dark, and so lights are to be given them. This is called Dīpaka Śraddha.

2361.

6133. **एकादशाहविहितदानानि ।**

Ekādaśāhavihitadānāni

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Gifts to be made on the 11th day of death.

Beginning :—

अथैकादशाहविहितदानान्युच्यन्ते । तत्र कश्चिज्जीवदवस्थायां सर्व्वप्रायश्चित्तोत्क्रान्त्यादिगोदानाद्यकृतमृतस्य [पित्रादेवहेयेन[

(पित्राद्युद्देशेन) तत्पत्रेण दाहकाले प्रायश्चित्तसङ्कल्पमात्रः कृतश्चेत् ... ... धेन्वादि दद्यात् ।

2362.

3017. **एकादशाहविहितदानप्रयोगः ।**

Ekādaśāhavihitadānaprayogaḥ.

Substance, country-made paper, 10 × 4½ inches. Folia, 34. Lines, 7, 8 on a page. Extent in Ślokas, 480. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

The Saṃkalpa runs :—

गोत्रस्य शर्म्मणः प्रेतस्य सर्व्वपापक्षयपूर्व्वकं सवत्सगोरोमसंख्याविष्णुलोकनिवासार्थं विष्णुप्रीत्यर्थं च गोदानं करिष्ये ।

12A, इति दानवैतरणीप्रयोगः ; 13B, अथ रथदानं, महिषीदानम् ; 14B, गन्धर्वीदानम् ; 15A, अथाश्वदानम् ; 15B, गजदानम् ; 16B, शिबिकादानम् ; 17B, गृहदानम् ; 20A, इति ग्रा(f)मग्रामदानम् ; 20B, शालिग्रामदानम् ; 21A, रुद्राक्षमालादानम्, पुस्तकदानम् ; 21B, अथ दशदानानि : 22B, शय्यादानम् ; 26A, छत्रदानम् ; 26B, उपानद्दानम्, अथ आसनदानम् ; 27A, जलभाजनदानम् ; 27B, उदकुम्भदानम्, अन्नदानम् ; 28A, वस्त्रदानम् ; 28B, तिलदानम् ; 29A, लोहदानम्, हिरण्यदानम् ; 29B, लवणदानम्, कार्पासदानम् ; 30B, भूमिदानम् ; 31B, नौकादानम् ; 32A, हसंतीदानम् ; 32B, दीपदानम्, दासीदानम् ; 33B, अथ दासदानम् ; 34A, पददानम् ।

2363.

5885. **श्राद्धसङ्कल्पः ।** *Śrāddhasaṃkalpaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 35, of which the 13th, 31st and 32nd leaves are missing. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 490. Character, Nāgara. Date, Saka 1747. Appearance, old. Complete.

Although it is named Śrāddha Saṃkalpa, it gives a manual for the performance of Śrāddha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीकेशवाय नमः, etc., etc., etc.
विष्णोर्विष्णुः श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य [विष्णोराज्ञया] (विष्णुराज्ञिया(?)) प्रवर्त्तमानस्य अद्य ब्रह्मणो द्वितीयपरार्द्धे विष्णुपदे श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतिमे कलियुगे कलिप्रथमचरणे भ[ा]र(थ)[त]वर्षे भरतखण्डे जम्बुद्वीपे दण्डकारण्यदेशे गोदावर्य्याः दक्षिणे तीरे कृष्णावेण्या उत्तरे तीरे शालिवाहनशके बौद्धावतारे रामे क्षेत्रे रामाश्रमे अस्मिन् वर्त्तमाने प्रभवनामसंवत्स दक्षिणायने वर्षर्त्तौ चैत्रमासे(?) शुक्लपक्षे प्रतिपद्यायां तिथौ अमुकवासरे अमुकनक्षत्रे अमुकस्थिते वर्त्तमाने चन्द्रे अमुकस्थिते श्रीसूर्य्ये अमुकस्थिते देवगुरौ शेषेषु ग्रहेषु यथायथस्थानस्थितेषु सत्सु एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ धर्मलोचनसंज्ञिकानां विश्वेषां देवानां प्राचीनावीती अस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानां अमुकशर्म्मणां अमुकगोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां मातृपितामहीप्रपितामहीनां अमुकदानां (?) अमुकगोत्राणां वसुरुद्रादित्यस्वरूपाणां सापत्नमातृदाया (?) गोत्राया वसुरूपायाः ... ...
... ... महालयापरपक्षिकं श्राद्धाख्यं कर्म्म करिष्ये।
तदङ्गयवोदकतिलोदकं आत्मशुद्ध्यर्थं गृहभाण्डभाजनशुद्ध्यर्थं प्रायश्चित्तसूक्तजपं चाहं करिष्ये। इमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति (शुतुद्रि)[शतद्रु] स्तोमं स च तापरुष्ण्या असिक्न्या।, etc., etc.

Colophon :—

इति श्राद्धसंकल्पः समाप्तः।

Post Col. :—

शके १७४७, पार्थिवनामसंवत्सरे भाद्रपदकृष्णसप्तमी लेखन[ं] सम्पूर्णं।

2364.

5270.

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 14 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Two leaves, one containing a disquisition on Śrāddha and the other on Prāyaścitta.

Beginning :—

श्राद्धशब्दं कर्म्म प्रोवाच इति सूत्रेण पूर्व्वापरकर्त्तव्यताविशिष्ट-
स्याङ्गादिदानस्य श्राद्धपदवाच्यत्वं प्रतीयते इत्यादि ।

2365.

3490. **नीलोत्सर्गकर्मविधिः ।** *Nīlotsargakarmavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 16. Lines, 22 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Very nearly complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नीलोत्सर्गकर्म्मविधिर्लिख्यते ।

आचमनं प्राणायामः प्राङ्मुखान् उदङ्मुखान् उपव[ ](ौ)श्य
ताम्रपात्रे सजलचन्दनादीन् अक्षतपुष्पकुशान् क्षिप्त्वा।, etc., etc.

Saṃkalpa :—

अद्येत्यादि एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ अपसव्यं
अमुकगोत्राणामस्मत्पितृपितामहप्रपितामहानाममुकगोत्राणां मातुः
पितामहीप्रपितामहीनां अमुकगोत्राणां मातामहप्रमातामहवृद्ध-
प्रमातामहानां सपत्नीकानामेकोद्दिष्टानाञ्च एकोत्तरशत(पूर्व्वनां)
पूर्व्वाणां मेकोद्दिष्टानां स्वस्वकर्म्मभिः प्राप्तनरकाणां उद्धरणार्थं
शास्त्रोक्तवेदोक्त-पुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं गयाशीर्षादिसमाने नीलत्सरे
पिण्डप्रदानाङ्गत्वेनादौ गौर्य्यादिषोडशमातृकादीनां गणेश-
वसोर्द्धारासहितानां स्थापन प्रतिष्ठा-पूजन-आभ्युदयिकं श्राद्धं
पार्व्वणत्रयं विश्वेदेवासहितं पूजनमहं करिष्ये ।

2366.

5055. **चन्दनधेनुदानप्रयोगः ।**

Candanadhenudānaprayogaḥ.

Substance, country-made yellow paper. 14 × 3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ चन्दनधेनुदानप्रयोगः ।

यथा गोशालायां पशुभूमौ वा वितानयुक्तं प्रागुदक्प्रवनदेशं गोमयेनोपलिप्य कृतनित्यक्रियो यजमानः प्राङ्मुखः तद्दिगाणेरिति विष्णुं संस्मृत्य ... ...
ॐ अद्येत्यादि . .. ... प्रेताया अमुकीदेव्याः अशौचान्ताद् द्वितीयेऽह्नि अमुकगोत्रायाः प्रेतायाः अमुकीदेव्याः प्रेतलोकविमुक्तत्वस्वर्गलोकगमनकामश्चन्दनाङ्कितधेनुदानमहं करिष्यामि ।

In ordinary Sraddha on the 11th day after death a bull is branded and let loose. But when a wife dies and the husband is living, a cow is marked with Sandal paste and let loose. This is called Candanadhenudana.

2367.

10098. **त्रिपिण्डीश्राद्धः ।** *Tripiṇḍīśraddhaḥ.*

By Vaidyanātha.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 216. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A manual for Śrāddha, in which three kinds of offerings are made.

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डीश्राद्धम् ।

पिशाचाद्युपद्रवनाशने विशिष्टतीर्थे गत्वा आह्निकादि विधाय शुचिः स्नात्वा स्थलप्रक्षालनं गोमयेनोपलिप्य रक्षादीपं विधाय प्राङ्मुख उपविश्य आचम्य ... ... त्रिपिण्डीश्राद्धाधिकारार्थे श्रीमहाविष्णोः पूजनमहं करिष्ये ।

5B, इति यवपिण्डं दत्त्वा तत्पश्चिमतो रेखोपरि तण्डुलपिण्डं दद्यात् ... ... तत्पश्चिमतः रेखोपरि तिलपिण्डं दद्यात् ।

2368.

3083. **त्रिपिण्डीश्राद्धविधिः ।** *Tripiṇḍīśrāddhavidhiḥ.*

As directed in Dālbhya Smṛti.

Substance, country-made paper. 8 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 72. Character, Nāgara. Date, Samvat 1865 and Śaka 1730. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदाल्भ्यस्मृत्युक्तत्रिपिण्डीश्राद्धविधिः ।

Post Colophon :—

The Pratikas of the sixteen Ṛks of the Puruṣasūkta.

संवत् १८६५ शक १७३० आषाढ़ शुद्ध ४ चन्द्रे श्रीवैद्यनाथेन लिखितमिदं स्वार्थं परार्थं च ।

The object of the work :—

पिशाचाद्युपद्रवनाशने विशिष्टे तीर्थे गत्वा आह्निकादिकं विधाय त्रिपिण्डीश्राद्धाधिकारार्थं श्रीमहाविष्णुपूजनमहं करिष्ये ; शालग्रामेषु पुरुषसूक्तेन विष्णुं षोडशोपचारैः संपूज्य नमोऽस्त्वनन्ताय इति नत्वा .:. ... देवदत्तस्य मुक्तिद्वारा उत्तमलोकप्राप्त्यर्थं पिशाचविमोचनार्थं अमुकतीर्थे दाल्भ्योपदिष्टकल्पेन त्रिपिण्डीश्राद्धं करिष्ये ।

2A, प्रथमं ब्रह्मदैवतश्राद्धं, द्वितीयं विष्णुः तृतीयं रुद्रदैवतम् ... ...

... ... तण्डुलपिण्डं, ब्रह्मदैवतं ... यवपिण्डं विष्णुं ... ...
मध्वा तिलपिण्डम् रुद्रं ।

2369.

6575. त्रिपिण्डीप्रयोगः । *Tripiṇḍīprayogaḥ.*

By Maṇirāma Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति दीक्षितमणिरामकृतत्रिपिण्डीप्रयोगः समाप्तः ।

मङ्गलं भूयात् । राम ॥ राम ॥

It begins :—

पिशाचाद्युपद्रवनाशने त्रिपिण्डतीर्थे गत्वा आह्निकादि विधाय त्रिपिण्डीश्राद्धाधिकारार्थं श्रीमहाविष्णोः पूजनं करिष्ये । इति संकल्पं कृत्वा शालग्रामे पुरुषसूक्तेन षोडशोपचारैः विष्णुपूजां कुर्यात् ।

Fol. 2A :—

तिथ्यादि संकीर्त्य अमुकगोत्रस्य ज्ञाताज्ञातसंस्कारस्य प्राप्तप्रेतदेहस्य ममोपद्रव(वाः)कारिणो देवदत्तस्य अज्ञातनामगोत्रस्य वा मुक्तिद्वारा सुमलोकप्राप्त्यर्थं दाम्भ्योद्दिष्टकल्पेन त्रिपिण्डीश्राद्धमहं करिष्ये । इति संकल्पं कुर्यात् ।

End :—

ततः सचेलस्नानं कृत्वा पावनैर्मन्त्रैरभिषेकः । भूरिदक्षिणादानं ।

In order to get rid of a ghost which is troublesome any one can offer Śrāddha to him with three cakes of rice, barley and sessamum. Thereby the ghost goes to heaven and ceases to trouble men.

2370.

9918. **त्रिपिण्डीश्राद्धम्** । *Tripiṇḍīśrāddham.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 100 Character, Nāgara Date, Sam. 1813 Appearance, old. Complete

On the Śrāddha rite offered with three cakes.

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डीश्राद्धविधिः ।

अथ कर्त्ता तीर्थे गत्वा कृतनित्यक्रियः श्राद्धदेशमागत्य प्रदीपं प्रज्वाल्य आचम्य प्राणायामाङ्गन्यासं कृत्वा ॐ अद्येत्यादि ... ... श्राद्धाङ्गभूतविष्णुपूजनमहं करिष्ये ।

Colophon :

इति त्रिपिण्डीश्राद्धपद्धतिः ।

Post Colophon :—

शुभं १८१३ फाल्गुन शुक्लसप्तम्यां चन्द्रे शुभं ॥

2371.

9399. **त्रिपिण्डीविधानं** । *Tripiṇḍīvidhānam.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 162. Character, Nāgara Date, Saka 1738. Appearance, old Complete.

Beginning :—

तीर्थं गत्वा स्नानादि विधाय त्रिपिण्डीश्राद्धाधिकारसिद्ध्यर्थं महाविष्णोः प्रीत्यर्थं ... ... त्रिपिण्डीश्राद्धमहं करिष्ये ॥

Colophon .

इति त्रिपिण्डीवि० समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १८७४ शाके १७३७ मासानां मासोत्तमे मासे अधिकमासे कृष्णपक्षे त्रयोदश्यां रविवासरे श्रीपण्डित + + जगनाथ मिश्रेण लिख्यते ॥

2372.

2237. *The Same.*

From the Garuḍapurāṇa, to which is added, as a Supplement, Sāmagrīsaṃgraha.

For the MS., see L. 3221, p. 290, Vol. IX ; see also Lz. 591.

The manuscript contains two works :—

1. त्रिपिण्डीविधानं or त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ।

Colophon :—

4A, इति श्रीगरुडपुराणे श्रीविष्णुतार्क्ष्यसंवादे त्रिपिण्डी-विधानं समाप्तं ।

Beginning :—

अथ त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ।

तत्रादौ कर्त्ता तीर्थे गत्वा स्नात्वा माध्याह्निकञ्च कृत्वा शुचिः सन् पूर्व्वमेव प्रकल्पिते गोमयोपलिप्ते स्थले कृतकुशपरिग्रहः इत्यादि, as in L. 3221.

2. सामग्रीसंग्रहः ।

Beginning :—

4A, यवपिष्टं तण्डुलपिष्टं तिलपिष्टं सर्व्वं समभागं पञ्चामृतं यवाक्षताः तण्डुलाक्षताः तिलाक्षताः दर्भाः फलानि मातुलिङ्गानि, जम्बीरफलानि खर्ज्जूरफलानि गन्धः शृङ्गारककृष्णपुष्पाणि तुलसी ... ...

एतानि सम्पाद्य त्रिपिण्डीश्राद्धमनुष्ठेयं ।

It ends :—

शालग्रामस्य वै दानं सर्व्वपापप्रणाशनं इति सामग्रीसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

विश्वेश्वरार्पणमस्तु शके १६५७ पराभव ज्येष्ठ शुद्ध ११ समाप्तः। हस्ताक्षरविनायकबल्लवलाचा टोंकेकर हे पुस्तकनागदीक्षित भागवत यांचे असे श्रीकृष्णार्पणः ।

8. VYAVAHĀRA OR CIVIL LAW.

2373.

4569. **दायविभागः ।** *Dāyavibhāgaḥ.*

By Yogamūrti.

Substance, country-made paper 19 × 3½ inches. Folia, 55. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, not good. Incomplete at the end.

A work on the laws of inheritance. It does not quote Jīmūtavāhana or any modern author. The authorities quoted are all ancient. The work is unknown to Aufrecht. It is part of a bigger work.

It begins thus: —

प्रमाणं मानुषं दैवमिति भेदेन वर्णितम् ।
अधुना वर्ण्यते दायविभागो योगमूर्त्तिना ॥

2374.

4478. **दायभागः ।** *Dāyabhāgaḥ.*

By Jīmūtavāhana.

Substance, country-made yellow paper. 14¼ × 4 inches. Folia, 61. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

ॐ नमो गणेशाय ॥

मन्वादिवाक्यान्यविमृश्य येषां यस्मिन् विवादो बहुधा बुधानां ।
तेषां प्रबोधाय स दायभागो निरूपणीयः सुधियः प्रबुध्यम् ॥

अथ दायभागो निरूप्यते ।

विभागोऽर्थस्य पित्र्यस्य पुत्रैर्यत्र प्रकल्पनं ।
दायभाग इति प्रोक्तं तद्विवादपदं बुधैः ॥ इत्यादि ॥

Last Colophon :—

इति पारिभद्रमहामहोपाध्याय-श्रीजीमूतवाहनकृते धर्मरत्ने दायभागः समाप्तः ।

Often noticed, often printed and often translated.

2375.

5122. **दायभागटीका ।** *Dāyabhāgaṭīkā.*

A Commentary on the same.

By Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkāra.

Substance, country-made paper. 18½ × 3½ inches. Folia, 14. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A mere fragment.

Beginning :

ॐ नमः शिवाय ।

पादाम्बुजे द्वे जगदम्बिकायाः श्रीकृष्णविप्रो हृदये निधाय ।

करोति टीकामिह दायभागग्रन्थावबोधाय सदेकरम्यां ॥

ग्रन्थारम्भे विघ्नविघाताय नामोच्चारणरूपं मङ्गलमाचरन् शिष्यप्रवृत्त्यर्थ-मभिधेयप्रयोजनसम्बन्धांश्च प्रदर्शयन् दायभागमुद्दिशति मन्वादीति इत्यादि ॥

2376.

3579. **दायभागसिद्धान्तकुमुदचन्द्रिका ।**

Dāyabhāga-sidhānta-kumuda-candrikā.

A Commentary on the same.

By Acyuta Cakravarti.

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 35. Lines, 10, 11 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1693. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ कृष्णाय नमः ।

अपरे ग्रन्थप्रारम्भतमिति मनुनैव ग्रन्थावतारत्वमुक्तमिति तद्वाचकं मनुपदमतः प्रवक्ष्याम्मङ्गलमाचरन्नर्थमाविष्करोति मन्वादीति इत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीमदच्युतचक्रवर्त्तिविरचिता दायभागसिद्धान्तकुमुद-
चन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १६६३ । श्रीहरिः शरणम् ।
श्रीमज्जयदेवशर्म्मणः पुस्तकमिदं लिपिश्च ।

Printed by the late Babu Prasanna Kumar Tagore, along with other commentaries on Dāyabhāga.

2377.

5199. **दायक्रमसंग्रहः** . *Dāyakramasaṃgrahaḥ.*

By Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkara.

Substance, country-made paper. 15 × 4 inches. Folia, 15. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

There are two leaves marked *Ka* and *Kha*. They are *Kroḍapattras* to the 12th leaf.

Beginning :-

जगदम्बापदद्वन्द्वमापदां क्षयसाधनम् ।
विश्वकोटिविनिर्म्माणस्थितिसंहारकारणम् ।
निधाय हृदये दायाधिकारक्रमसंग्रहः ।
क्रियते पण्डितामोदिश्रीमच्छ्रीकृष्णशर्म्मणा ।
अथ दायाधिकारक्रमः ।

2378.

4408. **क्रमसंग्रहः** *or* **दायाधिकारक्रमसंग्रहः ।**

Krama-saṃgrahaḥ or *Dāyādhikāra-krama-saṃgrahaḥ.*

By Śrīkṛṣṇa Tarkālaṅkāra.

Substance, country-made yellow paper. 14 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्य्यविरचितः क्रमसंग्रहः समाप्तः।

Beginning :—

जगदम्बापदद्वन्द्वमापदां क्षयसाधनम्।
विश्वकोटिविनिर्म्माण-स्थितिसंहारकारणम्॥
निधाय हृदये दायाधिकारक्रमसंग्रहः।
क्रियते पण्डितामोदि श्रीमच्छ्रीकृष्णशर्म्मणा॥

2379.

3697. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13½ × 3½ inches. Folia, 27. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1715. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीलश्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्य्यविरचित-दायसंग्रहः समाप्तः।

Post Colophon :—

पुस्तकमिदं श्रीहरिनाथदेवशर्म्मणः स्वाक्षरञ्च।
शुभमस्तु; शकनरपतेरतीताब्दादयः। १७१५। ४। ११ भाद्रस्यैका-
दशदिवसे लिपिरियमिति।

Often printed and translated. This is a standard work of Hindu law as used in the Civil Courts of Bengal.

2380.

3395. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18 × 3½ inches. Folia, 18. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1756. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमः परमदेवतायै।
जगदम्बापदद्वन्द्वमापदां क्षयसाधनं, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णतर्कालङ्कारभट्टाचार्य्यविरचितः क्रमसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

ॐ दुर्गायै नमः ।

रसवाणाद्र्यग्लौमे शाके चाश्वयुजो रवौ ।

विंशमाणे व्यलेखि श्रीकृष्णचन्द्रेण पुस्तकम् ॥

2381.

6382. **निबन्धसर्व्वस्वम् ।** *Nibandhasarvasvam.*

By Jagannātha Miśra.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 46. Lines, 7 to 9 on a page Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and discoloured. च, श, घ, र्भ are of the old form.

To be differentiated from Nibandhasarvasva by Mahādeva.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यथाधर्म्माभियुक्तानां विरुद्धार्थाभिधायिनाम् ।

मन्वादिस्मृतिवाक्यानां व्यवस्था क्रियते मया ॥

वाक्यसिद्धस्य चार्थस्य न्यायसिद्धं भवेच्छुभम् ।

वचनं क्रियते सम्यक् पूर्व्वशास्त्रानुसारतः ॥

18B, इति गृहविभागदायप्रकरणम्—इदानीं ऋणाधिकारः कथ्यते; 21B, इदानीं निःक्षेपविषयविचारः क्रियते; 24B, इति ऋणनिःक्षेपादि-प्रकरणम् ।

चतुर्णामपि वर्णानां विवादे लुप्तधर्म्मके ।

निर्णयः क्रियते तस्य श्रुतिस्मृत्यनुसारतः ॥

38A, इति श्रीजगन्नाथमिश्रविरचिते निबन्धसर्व्वस्वे व्यवहारप्रकरणम् ।

41A, इति विवाहप्रकरणम्; 41B, अथ भ्रूणवधविचारः ।

Last Colophon :—

इति श्रीजगन्नाथमिश्रविरचिते निबन्धसर्व्वस्वे गोहत्याप्रायश्चित्तादि-विचारः ।

It ends :—

अकृत्वा वपनं तेषां प्रायश्चित्तेन शुध्यति ।
सर्व्वं केशं समुद्धृत्य छेदयेदङ्गुलद्वयम् ॥
एवं नारीकुमारीणां शिरसो वपनं स्मृतम् ॥

The authorities quoted :—

1A, मनुः, याज्ञवल्क्यः, नारदः, गौतमः; 4A, अङ्गिराः; 7A, यमः; 8A, वशिष्ठः; 13B, बृहस्पतिः; 17A, दक्षः; 17B, संवर्त्तः; 22B, कात्यायनः; 25A, जातूकर्णः; 41B, यथोक्तं षटत्रिंशन्म[ते] नेकधा वर्णयति; 42B, भविष्यपुराणे; 43A, विष्णुपुराणे ।

2382.

1064. **विभागतत्त्वविचारः ।** *Vibhāgatattvavicāraḥ.*

By Rāma Kṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

A polemical treatise on the law of inheritance. The object of the work is to clear and uphold the views of Vijñāneśvara and his followers.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ॥ गोविन्दपण्डितचरणेभ्यो नमः ॥
रघुवीरपदद्वन्द्वं निधाय हृदि मङ्गलम् ।
कुर्व्वतां सर्व्वकार्य्याणि निर्व्विघ्नाः कार्य्यसिद्धयः ॥

विभागविषये मीमांसान्यायतत्त्वाभिज्ञ-विज्ञानेश्वरादिभिर्निर्णीतेऽपि वाक्यार्थे न्यायतत्त्वानभिज्ञा मूढा दूषणाभासोद्भावेन तदनुष्ठाने विप्रतिपद्यन्ते । तन्निरासाय न्यायानुरोधेन विज्ञानेश्वराद्यभिमतो वाक्यार्थ उल्लसीक्रियते । तत्र विभागो द्विविधः अप्रतिबन्ध-सप्रतिबन्धदायविषयत्वेन ।

It ends :—

एवं निरूपितमिदं वचनं विभाग-
तत्त्वं नयैश्च वचनैश्च विचार्य्य सम्यक् ।
तद्दोषदृष्टिमपहाय विवेचनीयं
विद्वद्भिरित्ययमहं प्रणतोऽस्मि तेषु ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वद्‌वृन्दवन्द्यपादश्रीरामेश्वरभट्टसूरिसूनु-विद्वन्मुकुट-माणिक्यश्रीनारायणभट्टसुत-रामकृष्णभट्टविरचितो विभागतत्त्व-विचारोऽयं विद्वद्धृदयानन्दहेतुः सर्व्वदाऽस्तु ॥

शुभमस्तु । ग्रन्थसंख्या ६०० ॥

2383.

5842. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्विद्वद्‌वृन्दवन्द्यपादश्रीरामेश्वरभट्टसूरिसूनु-विद्वन्मुकुट-माणिक्यश्रीनारायणभट्टसुत-रामकृष्णभट्टविरचितो विभागतत्त्व-विचारोयं विद्वद्धृदयानन्दहेतुः सदास्तु ।

See the previous number.

2384.

5971. **व्यवहारतत्त्वम् ।** *Vyavahāratattvam.*

By Nīlakaṇṭha, son of Śaṅkara.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 26. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 680. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

An interesting treatise on Hindu law by Nīlakaṇṭha, the compiler of the *Mayūkhas*, which also include Vyavahāra.

The beginning of the work : -

श्रीगणेशाय नमः ।

सूर्य्यं रामं गणेशानं पितरं भट्टशङ्करम् ।
मातरं गिरिजालक्ष्मीसवृष्टीं च नुमो वयम् ॥
मगर्भयोस्तथा भट्टदामोदरनृसिंहयोः ।
मुदा नमामि चरणौ सर्व्वकार्य्यार्थसिद्धिदौ ॥
श्रीभट्टनारायणशर्म्मसूनु-श्रीशङ्कराख्यो रविलक्षणाक्षः ।
काश्यां सुतस्तस्य च नीलकण्ठस्तनोति सम्यग व्यवहारतत्त्वम् ॥

तत्रादौ व्यवहारमातृका प्रकरणम् । तत्रेयं राजस्थितिः ।

राजा वक्ष्यमाणलक्षणं व्यवहारं विद्वद्भिर्ब्राह्मणैः सह कुल-शीलादिगुणवत्कतिपयवणिग्युक्तः सभ्यो धर्म्मशास्त्रतदविरुद्ध-देशादिसमयधर्म्मानुसारेण छलं निरस्य वादिप्रतिवादिगतमर्थ-तत्त्वाख्यं भूतमनुसरन् पश्येत् ।

3B, इति व्यवहारलक्षणादि ; 4B, इति सभापतिकृत्यनिरूपणम् : 6A, इति श्रीशङ्करभट्टात्मजनीलकण्ठकृते व्यवहारतत्त्वे भुक्तिप्रपञ्चः; 8B, साक्षि-निरूपणम् ; 9B, ०लेख्यप्रपञ्चः; 12B, ०घटदिव्यविधिः; 13B, इत्यग्निदिव्य-विधिः; 14A, इत्युदकदिव्यविधिः; 14B, इति विषविधिः; 15A, कोश-विधिः; 15B, इति तप्तमाषविधिः; 16A, इति धर्म्माधर्म्मविधिः; 22B, इति शङ्कर० सीमानिर्णयः; 23A, ०स्वामिपालविवादः ।

Last Colophon :—

इति मीमांसकशङ्करभट्टात्मजरङ्गनाथाग्रजदामोदरभट्ट-नृसिंह-भट्टानुज-नीलकण्ठकृते व्यवहारतत्त्वं समाप्तम् ।

2385.

5983. **सापिण्ड्यकल्पलतिका ।** *Sapiṇḍyakalpalatikā.*

By Sadāśiva, alias Āpadeva, son of Śrīpati, son of Nīlakaṇṭha, an inhabitant of Devālaya Pura.

With the Commentary of Nārāyaṇa, son of Rāma Kṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11 × 4¾ inches. Folia, 17. In Tripāṭha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. from which it was copied was defective in the beginning. For it commences with the 11th verse.

It is a useful work, giving a list of all kindreds who participate in the same funeral cake.

For the beginning and the end of the work, see H.P.R., III, 341. The Author's Guru is Viṭṭhala. A Viṭṭhala wrote a work entitled Muhūrttakalpadruma-mañjarī in 1627 A.D. See our No. 6336.

The concluding verse gives the number of ślokas as शरनेत्र, though it ends with the 24th.

End :—

पद्यप्रसूनैः शरनेत्रसंख्यै-
रलङ्कृता कल्पलता मदीया ।
अध्यापकाध्येतृजनाय नित्यं
दद्यादभीष्टानि पदःशतानि ॥

Colophon to the Text :—

इति श्रीमद्देवालयपुरवासि–श्रीनीलकण्ठसूरिसूनु–श्रीश्रीपति-सूनुना आपोदेवापरनामधेयेन श्रीमदाशिवदेवेन विरचिता सापिण्ड्यकल्पलतिका समाप्तिमगमत् ।

Colophon to the Commentary :—

इति श्रीमद्रामकृष्णदेवसूरिसूनु-श्रीमन्नारायणदेवविरचिता सापिण्ड्यकल्पलतावृत्तिः सम्पूर्णा ।

The following is from the Commentary, in 16B :—

देशविशेषेण मातुलसुतादिविवाहो धर्म्मः ।
तथा च बौधायनः ।

पञ्चधा विप्रतिपत्तिः दक्षिणतः अनुपनीतेन भार्य्यया च सह भोजनम् पर्य्युषितभोजनम् मातुलपितृस्वसृदुहितृपरिणयन-मित्यादीति दिक् ।

2386.

5232. न्यायशास्त्रम् । *Nyāyaśāstram.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 7, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1881. Appearance, fresh. Complete.

This relates to judicial investigations setting forth the qualifications and the rules of conduct in the court, of the judge, the writer, and the witness and the parties. It concludes with an enumeration of various forms of oaths and ordeals. It contains 120 verses of various metres.

It begins:—

श्रीगणेशाय नमः ।

न्यायशास्त्रं प्रवक्ष्यामि पवित्रं पापनाशनम ।
न्यायस्य महतो वार्त्ता स्वर्गे त्रिपथदुर्लभा ॥

तत्र प्रथमं सभानिरुक्तिः ।

सभा ब्रह्मा सभा विष्णुः सभा शङ्कर एव च ।
सभा शोकहरी धन्या सभा कीर्त्तिविवर्द्धिनी ॥
पञ्चवक्त्रो महादेवः पञ्चपात्रप्रतिष्ठितः ।
पञ्चपात्रसभा धन्या पञ्चपात्रञ्च कारयेत् ॥
धर्म्माधिकारं नयधर्म्मरूपं
जानन्ति सत्यार्थमिदं महान्तः ।
धर्म्माधिकारे खलु सन्निविष्ट
धर्म्मस्य भाषां प्रवदेत्स धन्यः ॥

... ...

बहुश्रुतः श्रुतिधरः शास्त्रज्ञो नीतितत्परः ।
सत्यंवदस्सदातुष्ट एतद्धर्म्माधिलक्षणम ॥
धर्म्मार्थार्थसृष्टीता च लघुहस्तो जिताक्षरः ।
सर्व्वशास्त्रप्रवक्ता च एभिर्लेखकलक्षणम् ॥

It ends :—

शते पुत्रशिरः कुर्य्यात् विश्वदिग्यमहस्तकः ।
तदूर्द्धं जलदिग्ं च यथाकामं प्रकीर्त्तितम् ॥

Colophon :—

इति न्यायशास्त्रं समाप्तमस्तु ।

Post Colophon Statement : —

शुभं भूयात् सम्वत् १८८१ का. शु. ३.

It appears to be a MS. from Kumaon and in that case it can not be placed later than the time of Vājavahādura Candra of Kumaon, the patron of Anantadeva, the author of the Kaustubha. Vājavahādura was the last Chandra king who took interest in literature.

2387.

6463. **दत्तसिद्धान्तमञ्जरी ।** *Dattasiddhāntamañjarī.*

By Bālakṛṣṇa Śarmā, son of Paṇḍita Devabhadra Dīkṣiia.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 24. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Śaka 1773=Saṃvat 1908. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्परमहंस-परिव्राजकाचार्य्य-सर्व्वतन्त्रस्वतन्त्र-श्रीमदद्वैतानन्दभगवत्पादारविन्दभ्रमरायमाणान्तःकरणेन श्रीमत्पवर्गीटकर-(?)कुलोत्तंस-श्रीमद्देवभद्रदीक्षितपंडितात्मजेन बालकृष्णशर्म्मणा विरचिता दत्तसिद्धांतमञ्जरी समाप्ता ॥

Post Colophon :—

शुभं भवतु ॥ श्रीभगवदर्पणमस्तु ॥ शके १७७३ संवत् १९०८ फाल्गुन शुद्ध १३ सौम्यवासरे ॥

On the subject of Adoption.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य परमात्मानं स(है)[ह्वि]तानन्दविग्रहम ।

क्रियते युक्तियुक्ताभिः दत्तसिद्धान्तमञ्जरी ॥

मान्यान् प्रणम्य विरचिताञ्जलिरेष भूयः

भूयो विधाय विनयं विनिवेदयामि ।

दूष्यं वचो मम परं निपुणं विभाव्य

भावावबोधविरहितो न दूनोति दोषः ॥

अथ पितृगोरसपत्नैर्बहुपत्रत्वमिव तदरिक्तदत्तादिभिरपि तस्य

(तत्त्वं)[सत्वं] सप्रमाणमस्ति नवेति विचारे सप्रमाणमेव तदिति

सिद्धान्तप्रतिपादकं दत्तसिद्धान्तमञ्जरीनामकं प्रकरणमारभते ॥

It ends :—

सतां सन्तोषसिद्ध्यर्थं दत्तसिद्धान्तमञ्जरी ।

अकारि बालकृष्णेन तेन तेषां मुदेस्तु सा ॥

2388.

3484. **व्यवस्थासंग्रहः** । *Vyāvasthāsaṃgrahaḥ.*

Substance, country-made paper 19 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Bengali of the nineteenth century Appearance, fresh.

Opinions of Jagannātha Tarkapañcānana, on certain points of Hindu law, such as about the recipient of the gift of water in a Śrāddha, the right to a home-stead of any one occupying it for generations, in supercession of the owner's descendants living elsewhere.

2389.

3951. **दायसर्व्वस्वम्** । *Dāyasarvasvam.*

Substance, country-made paper. 15½ × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 384. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old. Complete.

A very clear, modern treatise on the law of inheritance.

It begins thus :—

नमः शिवाय ।

अथ दायभागः ।

तत्रानेकसत्त्वास्पदीभूतद्रव्यं दायः । तस्य तु तद्व्यक्तिनिष्ठस्वत्व-विशेषोत्पत्तिनिवृत्तिहेतुव्यापारो भागः । अथ भ्रातृणां विभागः स पितुः स्वत्वोपरमे तस्य भोगेच्छाविरहे च करणीयः । पितुः स्वत्वोप[र]मस्तस्य मरणेन पातित्येन वैराग्येण उपेक्षया वा जायते । तत्र पातित्यवैराग्ययोः पूर्व्वस्वत्वनाशकत्वम् । पतितार्ज्जितधने पतितस्य स्वत्वमेव । अन्यथा तदुपकार्य्यपत्यस्य तत्र स्वत्वं कथं स्यात् ।

It ends thus :—

अत्र सान्निध्यात् आत्मपितृमातृबान्धवाः क्रमेण तदभावे मतौर्श-शिष्यादयः क्रमेणाधिकारिणः स्युरिति ।

Colophon :—

इति दायसर्व्वस्वं समाप्तम् ।

On the reverse side of the leaf, there are seven lines beginning with :—

अथ प्रायश्चित्तपूर्व्वाह्नकृत्यम् ।

2390.

3913. **स्वत्वविचाररहस्यम् ।** *Svattavicārarahasyam.*

Substance, country-made paper. 17 × 3¼ inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A treatise on the theory of property by some Naiyāyika author unknown.

Beginning :—

ॐ नमो गणपतये ।

स्वत्वं तावत् स्वत्वमुत्पन्नं स्वत्वं विनष्टं तव स्वं मम स्वं देवस्वं ब्रह्मस्वमिति प्रतीतिसिद्धं पदार्थान्तरम् । तच्च वृत्तिनियामकविशेषणताविशेषेण सुवर्णादिनिष्ठं सुवर्णे स्वत्वमित्यादि प्रत्ययात् । निरूपकत्वाख्य-विशेषणताविशेषेण स्वामिनिष्ठम् । अत्रास्य पुरुषस्य स्वत्वमिति प्रत्ययात् । न चैवमस्मिन् पुरुषे एतद्द्रव्यस्वामित्वमेतद्द्रव्यपतित्वमित्यादिप्रतीतिः कथं स्यात्, निरूपकतासम्बन्धस्य वृत्त्यनियामकत्वात् । निरूपकतासम्बन्धस्यापि प्रकृते वृत्तिनियामकत्वाभ्युपगमे अस्मिन् पुरुषे एतद्द्रव्यस्वत्वमिति प्रतीतेरपि दुर्वारत्वादिति ।

It ends thus :—

अथोत्सर्गस्यैव श्राद्धत्वस्य सकलतान्त्रिकसिद्धस्यासति बाधके त्यागानौचित्यादिति संक्षेपः । ... ...

इति + + स्वत्वविचाररहस्यम् ॥

Post Colophon :-

श्रीकृष्णदेवशर्म्मणः पुस्तकमिदम् ॥ श्रीहरिः ॥

2391.

9562. असगोत्रपुत्रपरिग्रहपरीक्षा ।

Asagotraputtraparigrahaparīkṣā.

Substance, country-made paper 12×5 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This supports the adoption of a child not of the same lineage, when it is a family usage, just as a Dakṣiṇātya can marry the daughter of his maternal uncle, this being permitted by his family usage.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ऋग्वेदे पञ्चमाष्टके द्वितीयप्रपाठके ... ... वसिष्ठाग्निसंवादभूता-भ्यामृग्भ्यां असगोत्रस्य पुत्रत्वेन स्वीकारो निषिद्ध इति गम्यते इत्यादि ॥

End :—

यदि न स्यात् ततः किं स्यादस्ति चेन्नास्तिको भव इति न्यायाद-त्यन्तसन्दिग्धगोत्रसङ्कर-सम्भावकासगोत्रपुत्रपरिग्रहोपेक्षापक्ष एव श्रेयान् इत्याहुरिति वीतमत्सराः सुधियो विदांकुर्वन्तु ।

Colophon :—

इत्यसगोत्रपुत्रपरिग्रहपरीक्षा ॥

9. DANA GIFTS.

2392.

129. **पुराणदानमाहात्म्यम् ।** *Purāṇadānamāhātmyam.*

Noticed by Dr. Rajendralāla Mittra under No. 930. It is an interlocution between Brahmā and Matsya. It is an extract from the 53rd chapter of the Matsyapurāṇa. It says that the Puranas were, at one time, one only.

Beginning:

ॐ नमो गणेशाय ।

मत्स्य उवाच ।

पुराणं सर्व्वशास्त्राणां प्रथमं ब्रह्मणा स्मृतं ।
अनन्तरञ्च वक्त्रेभ्यो वेदास्तस्य विनिर्गताः ॥
पुराणमेकमेवासीत् तदा कल्पान्तरेऽनघ ।
... ...
लिखित्वा तच्च यो दद्याज्जलधेनुसमन्वितं ।
वैशाखीपौर्णमास्यान्तु ब्रह्मलोके महीयते ॥, etc. etc.

2393.

5480. **दानवाक्यावली ।** *Dānavākyāvalī.*

By Caṇḍeśvara.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. **Folia**, 43. **Lines**, 10 on a page. **Extent** in ślokas, 1,300 **Character**, Nāgara. **Date**, Saṃvat 1612. **Appearance**, old and discoloured. **Complete**.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

[illegible]वस्य प्रतिसन्धिबन्धविगलत् कोटीरकोटीस्फुरद्
गङ्गाभङ्गुरवारिवीचिरचितस्मेरप्रसूनश्रियः ।

तस्मादृग भूमिमण्डलीपरवशाद्न्मृत्तकण्ठस्थल-
ज्योतिःपूरमधुव्रतस्य नटनं पायादुमाप्रेयसः ॥
उक्तं सत्कृतिनां मुखे सुकृतिनां प्रस्थामणीनां निधिम
मन्त्री यस्य हिमांशुगौरयशसो वीरेश्वरस्यात्मजः ।
श्रीमानेष परोपकारकृतुकी दानेऽपि चण्डेश्वरो
दृष्ट्वानेकनिबन्धमद्भुतयशाः प्रस्तौति वाक्यावलीम् ॥

Colophon :—

इति दानवाक्यावली समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १६१२ वर्षे आषाढ़ वदी ६ भौमे लक्ष्मीनाथभट्टात्मजेन लोकनाथेनालेखि ॥

शुभमस्तु । श्रीमदनगोपालाय नमः । श्रीरामचन्द्राय नमः । श्रीलक्ष्मीकान्ताय नमः ।

2394.

5545. **दानवाक्यावली ।** *Dānavākyāvalī.*

By Vidyāpati.

Substance, country-made paper. 12¼ × 5 inches. Folia, 6 to 64. The first five leaves are missing. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

End :—

यावत् स्वर्गतरङ्गिणी हरजटाजूटान्तमालम्बते
यावद्विश्वविकाशविस्तृतकरः सूर्य्योऽयमुज्जृम्भते ।
यावन्मण्डलमैन्दवं वितनुते शम्भोः शिरोमण्ड(लं)[न]
तावत् कीर्त्तिलतेव वस्तुमफला देव्याः सतां श्रेयसे ॥
निबन्धान् सम्यगालोक्य श्रीविद्यापतिसूरिणा ।
दानवाक्यावली देव्याः प्रमाणैर्विमलीकृता ॥

Colophon :—

समस्तप्रक्रियाविराजमान-दलितकल्पलताभिमान-भवभक्तिभावित-

बहुमानमहामहादेवीश्रीधीरविरचिता दानवाक्यावली समाप्ता ।

शुभमस्तु । कृष्णो जयति ॥

2395.

8509. **दानवाक्यावली ।** *Dānavākyāvalī.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¼ inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 114. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1911. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

दानवाक्यावली समाप्ता ।

Post Colophon :—

नागेश्वरेण लिखितं शिवार्पणमस्तु सं१९११ शाक १७७६ पौ०

मा० कृ० ति० १० सु० ।

Eulogies of religious gifts.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ दानवाक्यावली लिख्यते ।

अथ धान्यदानं ।

धान्यीकरोति दातारं इह लोके परत्र च ।

तस्मात्त्वमुच्यते धान्यमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

सर्व्वदेवमयं दानं सर्व्वोत्पत्तिकरं महत् ।

प्राणिनां जीवनोपायमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

अन्नदानस्य, etc.

2396.

9704. **दानपञ्जी ।** *Danapañji.*

By Ratnakara Thakkura.

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 34. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1866. Appearance, tolerable. Complete.

See L., Vol. VI, p. 23, No. 2002.

The last colophon runs :—

इति श्रीरत्नाकरठक्कुरविरचिता दानपञ्जी पूर्णतामगात् ।
संवत् १८६६ ।

This is a summary of Danāsagara which may be either by Vallālasena or by Maharājādhirāja-niḥśaṃkara-bhuvanajyotiḥ Śri Kamadeva (L. 2179). It quotes: 2B, Harihara; 11A, Kamadhenu, Dānakaṇḍa; 20A, Kalpataru, Viṣṇudharmottara; 22A, Danadharma; 26A, Dana-sāgara; 27A, Dānaratnākara.

2397.

5518. **दानपद्धतिः ।** *Dānapaddhatiḥ.*

By Rūpanārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 122 to 194, of which folia 129 and 191 are missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, discoloured.

A mere fragment :—

122B, अथ हिरण्यगर्भदानम् (Then follow the Mantras of all the sixteen saṃskaras of the four Vedas, which are incidentally treated of, as they qualify the donor for making 'the great gifts').

140B, इति हिरण्यगर्भमहादानप्रयोगपद्धतिः, अथ [illegible]ाण्डदानम्; 149A, अथ कल्पपादपदानम्; 153A, इति रूपनारायणीयदानपद्धतौ कल्प-

पादपमहादानपद्धतिः; 163B, इति कामधेनुमहादानप्रयोगपद्धतिः; 167A, इति हिरण्याश्वदानप्रयोगपद्धतिः, अथ हैमाश्वरथदानम्; 173B, अथ पञ्च-लाङ्गलदानम्; 179A, अथ पृथ्वीदानम्; 184B, विश्वचक्रमहादानप्रयोगः; 192A, अथ सप्तसागरमहादानम्।

The authorities quoted :—

123A, दानसागर-कामधेनु-योगीश्वरेषु, रत्नाकरे; 123B, मुक्तावली; 126B, चतुर्वर्गचिन्तामणिमते, दानरत्नाकरमते; 127A, दानोद्योतमते; 160B, लक्ष्मीधरः; 166A, इति भोजराजसागरकारविद्याधराः चिन्तामणि-रत्नाकरपारिजातपक्षे।

2398.

5485 **दानवाक्यसमुच्चयः।** *Danavakyasamuccayah.*

By Yogisvara.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1685. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

नमो विघ्नविनाशनाय नमः। श्रीसरस्वत्यै नमः।
पुराणस्मृतिवाक्यानि परामृश्य बुधैः सह।
योगीश्वरेण क्रियते दानवाक्यसमुच्चय[:]॥
उपोद्य दानसामग्र (?) विज्ञेया वाक्यसङ्गता।
प्रसङ्गात् श्राद्धदोषादिवाक्यमप्यत्र दर्शितम्॥

... तत्र धेनुगुडदानम्।

खुरशृङ्गविवर्ज्जितं कृष्णामृगचर्म्म तथा स्वल्पहिरण्यचर्म्म गोमय-विलिप्तायां भुवि कुशानास्तीर्य्य मृगाजिनद्वयं प्रागग्रीवं स्थापनीयम्। तस्योपरि गुडेन प्राङ्मुखी उदक्या(दा)[यवस्या](त्सा) धेनु[:] कल्पनीया। ... ...

ॐ अद्य अमुकस्मिन् काले अमुकगोत्रायामुकदेवशर्म्मणे कृष्णाजिनस्थितां गुडकल्पितां [illegible]श्याङ्गीं गन्ध(प्रा)(घ्रा)णां नानाफलदन्तां मुक्ताफलेक्षणां इन्द्रनील-तारकां विद्रुमभ्रूयुगां शुक्तिकर्णां सितकम्बलकम्बलां सितसूत्रशिरालां सुवर्णशृङ्गीं

कृष्णखुरां ताम्रकगठां शुक्तिपृष्ठां सितचामररोमिकां कांस्योपदोहां नवनीतस्तनीं इक्षुदण्डपादां क्षौमपुच्छां सितवस्त्रयुगान्वितां धेनुकामजिनस्थितगुडकल्पित स्वरूपवत्ससहितां श्रीदेवतां इमां गुडधेनुं स्वर्गकामस्तुभ्यमहं सम्प्रददे ।

End :—

पुराणागमवाक्यानि, etc., etc.

Colophon :—

इति दानवाक्यसमुच्चयः समाप्तः । सम्पूर्णोऽयं (?) दानवाक्यम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १६८५ वर्षे भाद्र वा शुद्य ११ शुक्रे लषितं नवापुरवास्तव्यं उदीच्यज्ञातीय जा० वीरजीलषितं सम्पूर्णम् ।

श्रीरस्तु । कल्याणमस्तु ॥

The author seems to be the same as Yogīsvara who wrote in collaboration with Padmanābha the work entitled Tithyadinirnaya at Benares in the pre-Muhammadan days

2B, इति गुडधेनुदानवाक्यम्; 3B, इति घृतधेनुदानवाक्यम्; 4B, जलधेनुदानवाक्यम्; 5A, इति तैलधेनुदानवाक्यम्; 5B, इति क्षीरधेनुदान-वाक्यम्; 6A, इति मधुधेनुदानवाक्यम्; 6B, इति शर्कराधेनुदानवाक्यम्; 7A, इति दधिधेनुदानवाक्यम्; 7B, इति रसधेनुदानवाक्यम्; 8A, इति लवणधेनुवाक्यम्; 8B, इति सुवर्णाश्वटङ्की दानवाक्यम्, इति उभयतोमुखी-दान-वाक्यम्, 9A, इति महासुवर्णाश्वटङ्की-दानवाक्यम्, इति तिलपात्रदानवाक्यम्; 9B, इति महातिलपात्रदानवाक्यम्; and so on.

2399.

5479. दाननिर्णयः । *Dananirṇayaḥ.*

By Śrīkṛṣṇa Datta.

Substance, country-made paper. 10½ × 3 inches. Folia, 49, of which the first is missing. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Date, Saka 1415. Appearance, old.

A treatise on religious gifts.

Composed in Saka 1415 = 1493 A.D.

It ends :—

मलिनास्तु कलौ ये च पापपङ्कैर्नराः सदा
तेषां सन्तरणार्थाय दाननिर्णयसंज्ञकः ।
ग्रन्थोऽपि द्विजैरेषः सर्व्वधर्म्मप्रबोधकः
दानग्रन्थवरः पूर्णो ब्रह्मदत्तसुतेन च ।
कृष्णदत्तेन धीरेण श्रीगणेशाय + + ।
× × × × × × × × सुधीभिः प्रतिगृह्यताम् ॥

इति श्रीब्रावसथिक-ब्रह्मदत्तात्मज कृष्णदत्त-विरचिते दाननिर्णये नक्षत्रदानविधिः ।

तिथिशक्रयुते शाके माधवे मेषभास्करे ।
कृष्णदत्तैः + + ग्रन्थोऽयं दाननिर्णयः ॥

शुभं भवतु । ग्रन्थसंख्या ११८२ ।

Then in a later hand :—

श्रीविद्याभट्टानां । •

II.

There is also a fragment of another treatise on religious gifts by Sūrjakara Sarmā, containing the first two leaves only.

For this work, see infra.

It begins :—

गौरीवन्धविधूननोद्यतकरो गाः

2400.

1083. दानपञ्जी । *Dānapañjī*.

By Sūryyākara.

Substance, country-made paper. 12 × 3¼ inches. Folia, 37. Lines, 10 on a page. Extent in slokas, 1,480. Character, Nāgara. Date, Samvat 1872. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नीवीबन्धविधूननोद्यतकरो राधारतेरिच्छया
कृष्णास्तत्क्षणमागतामभिमुखीं दृष्ट्वा यशोदां वदन् ।
हे मात र्निजुगोप गोपवनिता मत्कान्दुकं वास(सौ)[सि]-
त्येवं व्याजमुदीरयन् हरतु वः पापानि धर्म्मक्रियः ॥
द्रोणवंशसमुत्पन्नो देवसिंहतनूद्भवः ।
धर्म्मकर्म्मवतः श्रीमान्नवराजो विराजते
श्रीमता नवराजेन सर्व्वपापप्रणाशिनी ।
क्रियते दानपद्धतीयं कलौ गङ्गेव निर्म्मला ।

अथ दानप्रशंसा ॥ इत्यादि ॥

A compilation on religious gifts by Mahāmahopādhyāya Sūryakara Sarmā, under the patronage of Navarāja, son of Deva Sinha of Droṇa dynasty.

The name of the real author is given as Sūryakara Sarmā in the 4th verse in the present MS. :—

नानापुराणमालोक्य सारमुद्धृत्य यत्नतः ।
कृतोसौ द्विजमुख्येन श्रीसूर्य्यकरशर्म्मणा ॥

See L., 1840 and Peters., 5, No. 109.

Col. :—

इति श्रीसार्व्वभौमराजपट्टाभिषिक्त–द्रोणवंशतिलकायमान-देवसिंहतनूद्भवेन श्रीनवराजेन कारिता श्रीमहामहोपाध्यायश्रीसूर्य्यकरेण कृता दानपद्धती समाप्ता ।

Post Col. :—

संवत् १८७२ । श्रीरामाय नमः॥

It quotes, besides the Purāṇas :—

7A, वामनपुराणे; 12A, दानकाण्डादौ; 20A, दानधर्म्मे, दानसागरे, कामधेनौ; 23B, दानधर्म्मोत्तरे; 27B, दानरत्नाकरे ।

2401.

4104. दानदीपावली । *Dānadīpāvalī.*

By Yogīśvara, under the patronage of Gajapati, Niḥśaṅkabhānu

Substance, palm-leaf. 15 × 1 inches. Folia, 92. Lines, 6, 7 on a page. Character, Uḍiya of the early eighteenth century. Appearance, soiled and worn out. Incomplete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

ॐ जय सर्व्वसुरारा[ध्य] जय संसारमोचन ।
जय विघ्नतमश्चन्द्र जय सिद्धिप्रदायक ॥
लम्बोदरमवलम्बे जयमविलम्बे ददानमपवार्ग
यन्मौलिचन्द्रलेखाः + + + जयन्ति ॥
+ + + + ल्पामगङ्गलं मगङ्गयन्
श्रीलक्ष्मीधरशेखर-प्रविलसज्ज्याया महाभूतिमान । (?)
योऽयं भव्यस्वभाव (?) प्रभवजयभरप्रीतिदत्तात्मभक्तिः
श्रीमन्निःशङ्कभानुः क्षितिपपदयुगाम्भोजयोः + + + ॥

Then, after a lacuna :—

श्रीतस्मात्सीदितत्तदुपायपरिचयात् भारताद्यर्त्तिवर्त्ति (?)
नित्यानुष्ठानकैलासचरितनिलयासत्ववैश्वानरार्त्तिः (?) ।
श्रद्धाभाजां बुधानां विरचयति तदागमागप्रकाशं
(?) यत्नत् (lacuna).

देवलयाज्ञवल्क्यौ शङ्खलिखित-गौतमा वृद्धवसिष्ठवशिष्ठौ विष्णुबृहस्पति-पराशराङ्गिरसयोगियाज्ञवल्क्याश्यातातपमरीचिवहितः (?) सम्वर्त्तापस्तम्बौ लघु-हारीतः सहारीतः दानोद्दासो व्यासः सत्यव्रताव्यायनबौधायनखा ग्रपलिकप्रभृतय-स्वालिखितानि (?) निरूप्य निपुणं मुनयः षट्त्रिंशन्मतं यावत् ।

वैष्णवमार्कण्डेये मात्स्यं कौर्म्मं वराहं नरसिंहवायुवामनश्रैवम् पाद्मं तथादित्यं साम्बञ्च तथा ब्राह्मा ब्रह्माण्डं (lacuna) महाभारतमन्यादि गोशाि (?)

ज्योतिषनानागममतैर्वाक्यैः प्रामाणिकैरनुस्मृतानि

अथ दानपरिभाषा—

सकलधर्म्मस्य श्रुतिस्मृतिपुराणमूलत्वात् फलोपलब्धिव्यतिरेकेण लोकप्रवृत्ते-रभावाच्च तथाच सामवेदोपनिषदादिषु दानेन सर्व्वान् कामानवाप्नोति चिरञ्जीवित्वं ब्रह्मचारिरूपवान् हि स उपपद्यते ।

Colophons :—

4A, इति श्रीमन्महाराजाधिराजगजपतिनिःशङ्कभानोः ललितपदकमल-धूलिकलापालङ्कृतगात्र–योगीश्वरविरचितायां दानदीपावल्यां पण्यदेशकीर्त्तनं नाम प्रथमोऽध्यायः; 12B, ०पात्रापात्रनिरूपणं नाम द्वितीयोऽध्यायः; the colophon of the third is not to be found; 33B, ०तुलापुरुषमहादान-विधानं नाम चतुर्थोऽध्यायः; 36B, ०हिरण्यगर्भमहादानविधानं नाम पञ्चमो-ऽध्यायः; 38B, ०ब्रह्माण्डदानमहाविधानं नाम षष्ठोऽध्यायः; the colophon of the seventh is not to be found; 43A, ०गोसहस्रमहादान-विधिर्नामाष्टमोध्यायः; 44A, ०कामधेनुमहादानविधिर्नाम नवमोऽध्यायः; 45B, ०हिरण्याश्वमहादानविधिर्नाम दशमोऽध्यायः; 47A, ०हिरण्याश्वरथ-महादानविधिर्नामैकादशोऽध्यायः; 48A, ०हेमहस्तिरथमहादानविधिर्नाम द्वादशोऽध्यायः; 50A, ०पञ्चलाङ्गलकमहादानविधिर्नाम त्रयोदशोऽध्यायः; 51B, ०धरामहादानविधिर्नाम चतुर्द्दशः; 53B, ०विश्वचक्रमहादानविधिर्नाम [पञ्चदशः सर्गः]; 55A, ०कल्पलतामहादानविधिर्नाम; 56B, ०सप्तसागर-महादानविधिर्नाम; 59A, ०रत्नधेनुमहादानविधिर्नाम; 60B, ०महाभूतघट-महादानविधिर्नाम; 72A, ०धान्याचलादिदशाचलविधिर्नाम विंशतितमो-ऽध्यायः; 78B, ०गुडधान्यादिधेनुदानविधिर्नाम एकविंशतितमोऽध्यायः; (the leaves after the 80th have been left unmarked); 86A, ०गृहदेवतालङ्कृतादिगोदानविधिर्नाम द्वाविंशतितमोऽध्यायः; 87A, ०त्रयो-विंशतितमोऽध्यायः; 91B, ०भूमिदानविधिर्नाम चतुर्विंशतितमोऽध्यायः ॥

After this there is only one leaf in which the MS. comes abruptly to an end.

2402.

5762. **तुलामहादानप्रयोगः ।** *Tulamahadanaprayogah.*

Being an extract from Prayogaratna of Narayana Bhatta, son of Ramesvara Bhatta

Substance, country-made paper. 9¾ × 5¼ inches. Folia, 32. Lines, 16 on a page. Extent in slokas, 1,100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and repaired. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

विघ्नेश वाग्यौ रघुनाथतातौ

प्रणम्य रामेश्वरभट्टसूनुः ।

नारायणाख्यस्तनुते विचार्य

तुलामहादानविधिप्रयोगम् ॥

Colophon :—

इति श्रीभट्टरामेश्वरसूरिसूनु-नारायणभट्टकृते महादानप्रयोगरत्ने तुलामहादानप्रयोगः ।

2403.

2311. **तुलापुरुषपद्धतिः ।** *Tulapurusapaddhatih.*

Substance, country-made paper. 9 × 3 inches. Folia, 31. Lines, 7, 8 on a page. Extent in slokas, 150. Character, Nāgara. Date, Samvat 1662. Appearance, old and discoloured. Complete.

An anonymous manual for the performance of the rite of तुलादान, which requires distribution to Brahmanas of rice, cloth, gold, silver and other metals of the weight of the performer of the rite.

It begins :—

नत्वा विश्वेश्वरं देवं गिरिजां च विनायकम् ।

स्मृतिपुराणनिबन्धांश्च आलोक्य वै सुनिश्चितः ॥

क्रियतेऽसौ महादानप्रयोगः सद्धितेच्छया ।

16A, तत्र रूपनारायणौ मे ।

It ends :—

आलोक्य सर्व्वशास्त्राणि कृतेयं पद्धति मया ।

पश्यन्तु तेन वै मुक्ता अयोग्यास्तु कुबुद्धयः ॥

Col. :—

इति श्रीतुलापुरुषपद्धतिः ॥

Post Col. :—

संवत् १९६२ वर्षे माघवदि प्रतिपदि लिखितं चिन्तामणि-दीक्षित ॥ श्री ॥ आत्मपठनार्थं वा परोपकारार्थम् ।

2404.

6260. तुलादानविधिः । *Tulādānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in Ślokas, 192. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति तुलादानविधिः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

तुलादण्डस्य चतुर्विंशतिदेवता धातुबन्धे यथाशाखं पौराणैर्वैदिकैर्मन्त्रैः स्थापयेत् ।

ते च मन्त्राः ।

पञ्चवक्त्र वृषारूढ प्रतिवक्त्रत्रिलोचन ।

कपालशूलखट्वाङ्ग चन्द्रमौले महाशिव ॥

आगच्छ भगवन्नीश तुलाबन्धमलंकुरु ।

तमीशानं जगतस्तस्थुषस्पतिं धियं जिन्वमवसे हूमहे वयं ।

पूषाणो यथावेद साम सद्वृधे रक्षिता पायुरदब्धः स्वस्तये ॥

2405.

9310. **तुलादानप्रयोगः ।** *Tulādānaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 8 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1874. Appearance, tolerable. Complete.

Beginning :—

अथ घृतादितुलादानप्रयोगः । तत्र कर्ता स्नातः शुचिः शुक्ल-
दिवासः प्रक्षालितपाणिपादः आचम्य प्राणानायम्यसकुशाक्षतजल-
हस्तः प्राङ्मुख इत्यादि ।

Post Colophon :—

श्री संवत् १८७४ मासोत्तमे मासे पौसे मासे कृष्णपक्षे सप्तम्यां
सनिवासरे ऊग्रनाथमिश्रेण लिख्यते शुभं भूयात् ।

2406.

2361. **तुलापुरुषदान [पद्धतिः] ।** *Tulāpuruṣadāna-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 8¾ × 4¼ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara of the later seventeenth century. Discoloured and brittle at the edges. Complete.

This is the shortest work on the subject yet known.

Beginning :—

अथ तुलापुरुषदानम् ।

कर्त्ता मासपक्षाद्युल्लिख्य अमुकफलकामोऽमुकरोगनिवृत्ति-
कामः सर्वत्र गौरीसदनपुण्यप्राप्तिप्रीकदुर्गतिनिवृत्तिकाम ईश्वर-
प्राप्तिकामो वा अमुकतुलादानं करिष्ये इति संकल्प्य गणेशपूजा-
चार्य्यवरणातत्पूजनादि कुर्य्यात् ।

End :—

ततो यजमानस्तत्प्रतिमादि आचार्य्याय करे प्रतिपाद्य चान्
विप्रान् संभोज्यभूयसीं दक्षिणां दद्यादिति तुलापुरुषदानविधिः ।

Post Col. :—

अथ तत्तद्‌द्रव्येषु देवताः। लौहे महाभैरवः, कांस्ये पूषाश्विनौ च, सीसे वायुस्ताम्रे सूर्य्यः, पित्तले कुजः, रौप्ये पितरः, सुवर्णे सर्व्वदेवताः, फले सोमः, गुड़े आपः, ताम्बूले विनायकः, पुष्पे गन्धर्व्वाः, काष्ठेष्वग्निः, मधुनि यक्षः, घृते मृत्युञ्जयः, क्षौरे तारागणाः, दध्नि सर्पाः, पिष्टे प्रजापतिरन्ने सर्व्वदेवताः। १८

2407.

3700. **तुलापुरुषदान [प्रयोगः]।** *Tulāpuruṣadānaprayogaḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 100. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Colophon :—Nil.

Beginning :—

"अथातः सम्प्रवक्ष्यामि महादानानुकीर्त्तनम्।"

इत्यभिधाय मत्स्यपुराणं

आद्यन्तु सर्व्वदानानां तुलापुरुषसंज्ञितम्॥

End :—

अनेन विधिना यस्तु तुलापुरुषमाचरेत्।

प्रतिलोकाधिपस्थाने प्रतिमन्वन्तरं वसेत्॥

विमानेनार्कवर्णेन किङ्किणीजालमालिना।

पूज्यमानोऽप्सरोभिश्च ततो विष्णुपुरं व्रजेत्।

Post Colophon :—

श्रीश्यामाचरणदेवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ॐ दुर्गा।

2408.

5177. **तुलापुरुषदानविधिः।** *Tulāpuruṣadānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 15 × 3¼ inches. Folia, 7. Lines, 6 on a page. Extent in Ślokas, 100. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :

अथ तुलापुरुषदानविधिः

मत्स्यपुराणे ।

षोड़शमहादानं यथा

तत्राद्यन्तु सर्व्वदानात् तुलापुरुषसंज्ञितम्

हिरण्यगर्भदानञ्च ब्रह्माण्डं तदनन्तरम् ॥

End :—

श्रद्धान्वितो भवति यस्तमहस्रयाजी

दीप्तपतापजितमर्त्त्यमघौघशोकः (?) ।

यो दीयमानमपि पश्यति भक्तियुक्तः

सम्यक् प्रणोति विधिमेव नमेत्त्रिपिष्टः ॥

Colophon :—

इति तुलापुरुषदानं समाप्तम ।

It begins :—

अथोपयोगितया तत्र स्त्यानां दानमन्त्राः आदौ उच्यन्ते ।

It ends :—

In पञ्चायतनदानम् ।

Both works appear to be incomplete, and at the end of both there is a statement that the MS. belonged to Gaṇeśa Deva and in the last he is described as the son of Śaṅkara.

2409.

2007. **दानसंक्षेपचन्द्रिका** । *Dānasaṃkṣepacandrikā.*

By Bhaṭṭa Divākara, son of Mahādeva and Gaṅgā.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 73. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, Nāgara of the eighteenth century. Generally correct. Incomplete, up to Ūrṇāvastradānavidhi.

For a description of the work, see I.O. Catal., No. 1709.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीलक्ष्मीनृसिंहाभ्यां नमः

प्रणम्य मातरं गङ्गां भैरवं वनशङ्करीम् ।
महादेवाख्यपितरं श्रौतस्मार्तविशारदं ॥
दिवाकरेण सुधिया सारमुद्धृत्य शास्त्रतः ।
शिष्टानां तन्यते तुष्ट्यै दानसंक्षेपचन्द्रिका ॥

तत्र परस्वत्वोत्पत्तौ द्रव्यत्यागो दानं इत्यादि ॥

2410.

2429. दानचन्द्रिका । *Dānacandrikā.*

By Divākara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11 × 5¼ inches. Folia, 74 to 95. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and brittle at the edges.

This is a continuation of the previous number.

Dānacandrikā ends in leaf 90A.

Col. :—

इति काश्यां मल्कालोपनामभट्टरामेश्वरात्मज-भट्टमहादेवदिनकर-द्विजवर्यसूनुना बालंभट्टानुजभट्टदिवाकरविरचिता दानचन्द्रिका समाप्ता ।

The rest of the MS is taken up by another work of the same author :—

दानानि सर्वाण्यभिधाय तेषां
प्रतिग्रहे शुद्धिमतो विधास्ये ।
यथाधिया भाविनया मात्वतिः (?)
प्रतिग्रहे साधुजनस्य न स्यात् ॥

89B, कालोपनामरामेशभट्टसूनोः सुधीमतः ।
महादेवद्विजार्यस्य सूनुना प्रभविष्णुना ॥
दिवाकरेण रचिता दानसंक्षेपचन्द्रिका ।
गिरिजाजानितुष्ट्यर्थं मुदं वितनुतां सताम् ॥

91A. लिखनपरिश्रमवेत्ता भुवने विद्वज्जनो नान्यः।
सागरलंघनखेदं हनुमानेकः परं वेत्ति ॥

2411.

3278. **दीपदानप्रयोगः।** *Dīpadānaprayogaḥ.*

By Rāmacandra.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 82. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1823. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति दीपदानप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon :—

संवत् १८२३ चैत्र कृष्ण १२ मन्दवारे आचार्यगोपालभट्टेन गोकर्णीग्रामे लिखितम्। स्वार्थं परार्थं च। श्रीवेणी-माधवार्पणमस्तु ॥

It begins :—

श्रीगणेशाय।

पुरुषोत्तमपादाब्जभ्रमरा(र्पि)[यि]तमौलिना।
लिख्यते रामचन्द्रेण दीपदानविधिः शुभः ॥

अथ दीपदानम्।

तत्र शुद्धकालेषु मासाः २। ४। ८। ९। १०। ११। १। १२।
शुक्लपक्षः शुभः कृष्णोऽपि पञ्चम्यन्तः। वाराः १। २। ४। ५।

2412.

10194. **काम्यदीपदानपद्धतिः।**

Kāmyādīpadānapaddhatiḥ.

By Premanidhi Śarmā.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 59. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,260. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1831. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

अहो राजराजेश्वरस्य प्रसादादसावेव कल्पद्रुमः काम्यदीपः ।
स्वचेतोदरीशायिनां सत्फलानामवाप्त्यै सुदुःखाभितप्तैस्तु सेव्यः ॥
दत्ते लौकिकदीपे ध्वान्तच्छेदे नृणां न सन्देहः ।
आपद्ध्वान्तच्छेदे वैद्यादस्मात् कुतः सोस्तु ॥

It ends :—

यस्योद्द्योतमती सती गुणवती मातापितोमापतिः
नाम प्रेमनिधि + + + + लभूः कूर्म्माचलो जन्मभूः ।
सूपास्यं कृतवीर्य्यजाच्युतपदं वाराणसीवासभूः
तत्राविश्य + + स्वकार स निजप्रेमागमां पद्धतिं ॥
श्रीमद्दीव्या कार्त्तवीर्य्यप्रसादात् प्रादुर्भूते प्रेमनिध्याख्यविप्रात् ।
ग्रन्थे भक्तवानमन्तोषकस्मिन् इत्थं पूर्णं कामनादीपरत्नम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भारद्वाजकुलप्रसूतपन्थोपनामकप्रेमनिधिशर्म्मनिर्म्मिता
काम्यदीपदानपद्धतिः संपूर्णा ॥

Then after three verses, we have the following Post Colophon Statement :—

संवत् १८३१ मौ० पौ० व० ५ गुरौ शुभमस्तु श्रीवाराणस्यां
लिखितोयं दीपदानप्रयोगः ॥

Already noticed in Nep. Cat., Vol. II, p. 141.

2413.

2050. उभयतोमुखीदानविधिः ।

Ubhayatomukhīdānavidhiḥ.

By Kamalākara.

Substance, country-made paper. 8¼ × 4¼ inches. Folia, 3, Lines, 11 on a page. Extent in Ślokas, 70. Character, Nāgara. Appearance, tolerable

It begins :—

श्रीरामकृष्णपितरं नत्वा रामञ्च मातरम् ।

करोत्युभयतो मुख्या दानपद्धतिमुत्तमाम् ॥

आसन्नप्रसवां गां दृष्ट्वा पुण्यकालाद्यविचार्य्य तदैव स्नातः शुक्लाम्बरधरः पात्रमाहूय कुशजलाक्षतानादाय देशकालौ स्मृत्वा "मम एकविंशतिपुरुषैः सह वत्सगोरोमसमसंख्यकयुगावधि ब्रह्मलोकनिवासकामः श्रीविष्णुप्रीत्यर्थं यथाशक्त्यलङ्कृत-उभयतोमुखीगोदानमहं करिष्ये ।

Colophon :—

इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनुरामकृष्णभट्टसुतदिनकरभट्टानुजकमलाकरविरचित उभयतोमुखी-दानविधिः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं भागवतोपनाम्ना यज्ञेश्वरेण लिखितं ॥

2414.

1941. **दानखण्डप्रयोगः** । *Danakhandaprayogah.*

By Bhattoji Diksita.

For the MS. and the work see L., No. 4161.

There are two parts in this incomplete MS. The first comes to an end in leaf 25 and is written in bold beautiful Devanāgri of the eighteenth century. It ends abruptly in the middle of a verse on the section on Sivikādāna. The second part has 17 leaves.

2415.

2435. **गोदानविधिः** । *Godanavidhih.*

With its Prayoga.

Substance, country-made paper. 6½ × 5 inches. Folia, 10. Lines, 13 on a page. Extent in Slokas, 160. Character, Nāgara of the eighteenth century. **Appearance, discoloured.** Complete.

It begins as in our Catal. No. 2420.

It ends in leaf 2B where Godānaprayoga begins, which again ends in leaf 9A, इति सामान्यगोदानविधिः । Then commences a short work on Vaitarani Dāna, which ends in leaf 10A.

The Prayoga differs from that in Catal. No. 2420.

2416.

1948. गोदानप्रयोगः । *Godānaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete.

It begins :—

अथ स्वहितमिच्छता किं कर्त्तव्यमिति जिज्ञासायां धर्म्मेण पापमपनुदतीति वाक्यात् पापापनोदः कर्त्तव्यत्वेन प्राप्तः । तत्र धर्म्मो नाम वेदविहितोऽनुष्ठानविशेषः । स च यागः दानहोमादिरूपोऽनेकविधः । यागहोमादौ अग्निसाध्ये सपत्नीकस्यैवाधिकारित्वादपत्नीकेन जपदानाद्येव कर्त्तव्यं ... ...
देवांश्च याभिर्यजते ददाति वेति गोदानपरम् । ... ...
... ... स्कान्ददेवलहारीतवाक्यैः संवादात् गोदाने प्रमाणत्वेन ग्राह्यम् । ... ...

अथ सामग्री । सवत्सा गौः । वस्त्राणि दशसौवर्णनिर्म्मितस्वर्णशृङ्गे । इत्यादि इत्यादि ।

The Prayoga begins in the last but one line of leaf 1B.

It ends in leaf 3A. In leaf 3B, there is an extract from Kamalākara, part of which is given below :—

अमुकवेदान्तर्गतामुक-शाखाध्यायिने अमुकशर्म्मणे ब्राह्मणाय तुभ्यमहं सम्प्रददे ; न ममेति उक्त्वा यज्ञसाधनेत्यादि मन्त्रं पठेदित्याह ।

2417.

1857. साधारणगोदानविधिः। *Sādhāraṇagodānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 3½ inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Samvat 1829 and Saka 1694. Appearance, tolerable. Complete.

On the subject of the gift of a cow for the spiritual advancement of the donor.

Beginning :--

अथ साधारणगोदानविधिरुच्यते ।

सर्व्वाघनाशनं पुण्यं सर्व्वकामार्थसिद्धिदम् ।

स्वर्गापवर्गदं चाथ वक्ष्ये गोदानमुत्तमम् ॥

अथ यजमानोऽयनादिपुण्यकाले सुस्नातः प्रक्षालितपाणिपादः स्वाचान्तः सुलिप्तायां भूमौ स्वासने समुपविश्य पवित्रे धृत्वा प्राणानायम्य देवादीन् अभिवाद्य कुशतिलयवजलानि देशकालौ स्मृत्वा सवत्सगोरोमसमसंख्यवर्षब्रह्मलोकनिवासकामः, सौवर्णप्रासादरत्नोज्ज्वलशय्यावरापरोऽन्वितलोकप्राप्तिकामः, स्वर्गकामो, विष्णुप्रीतिकामो वा गोदानमहं प्रतिपादयिष्ये ।

End :—

दिव्यमूर्त्तिर्जगच्चक्षुर्द्वादशात्मा दिवाकरः ।

कपिलासहितो देवो मम मुक्तिं प्रयच्छतु ॥

यस्मात्त्वं कपिले पुण्या सर्व्वलोकस्य पावनी ।

प्रदत्ता सह सूर्य्येण मम मुक्तिप्रदा भव ॥

Col. :—

इति कपिलादानमन्त्रः । गोदानप्रयोगः समाप्तः ।

Post Col. :—

सं १८२९ श्र १६९४ का० शु० ८ चन्द्र । महाराजि वीरेश्वरस्य

2418.

3335. गोदानविधिः । *Godānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 2 to 7. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 70 Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1869 and Saka 1734 Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति श्रीगोदानविधिः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् श्रीसंवत् १८६९ । शाके १७३४ फाल्गुन कृष्ण-चतुर्द्दशी चन्द्रवासरे पुस्तक समाप्तं ।

A religious treatise on the gift of a cow.

2419.

3273. गोदानविधिः *or* कपिलादानविधिः ।

***Godānavidhiḥ* or *Kapilādānavidhiḥ*.**

Substance, country-made paper. 6½ × 4 inches. Folia, 17. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 102 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A religious treatise on the gift of a cow.

It begins :—

अथ गोदानविधिः ।

तत्र प्रथमं ब्राह्मण(वर्ण)[वरण]विधिः ॥

कपिलादाननिमित्तं ब्राह्मणो नमः ।

पादासनमस्तु । ततस्तं समभ्यर्च्य गन्धपुष्पादिभिः इदमाचमनीयं प्रतिगृह्यतां प्रतिगृह्णामि । इत्यादि ।

It ends :—

गावो मामुपतिष्ठन्तु हेमशृङ्गाः पयोमुचः ।

सुरभे ... ...

... ... इति विसृज्य नमस्कृत्य प्रणमेत् ।

Col. :—

इति कपिलादानविधिः ।

2420.

2191. गोदानविधिः । *Godānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ गोदानविधिः ।

तत्र पात्रलक्षणम् गोलक्षणं च याज्ञवल्क्यः ।

यथाकथंचिद्दत्त्वा गां धेनुं वा धेनुमेव वा ।

अरोगामपरिक्लिष्टां दाता स्वर्गे महीयते ॥

गौरेकस्यैव दातव्या श्रोत्रियाय विशेषतः ।

सो हि तारयते पूर्व्वान्सप्तं सप्त च सप्त च (?) ॥

It ends :—

आत्मानं मे तर्पयताङ्गानि मे तर्पयत प्रजां मे तर्पयत पशून्मे तर्पयत गृहान्मे तर्पयत गणान्मे तर्पयत सर्व्वगणं मा तर्पयत तर्पयत मा इति तर्पणम् ।

इति सामान्यगोदानविधिः । उपस्थयेसु० गोगेर्मिमाय चि द्वगवती वसुपत्नी आब्रह्मन् ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसी जायतां ॥ • ॥

श्रीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ।

. 2421.

5051. शालग्रामदानपद्धतिः । *Śālagrāmadānapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

अथ शालग्रामदानपद्धतिः ।

ताम्रपात्रस्थ-सुवर्णमेखलाद्यलङ्कृत शालग्रामशिलाभ्यो नमः ।

इति गन्धादिभिरभ्यर्च्य सम्प्रदानब्राह्मणञ्च पाद्यादिभिरभ्यर्च्य कृताञ्जलिः ।

शालग्रामशिला पूर्व्वं विष्ण्वादेशाद्विनिःसृता ।
पूजिता सर्व्वदेवैश्च गन्धाद्यैर्मुनिभिस्तथा ॥
नातः परतरं दानं पृथिव्यां विद्यते शुभम् ।
तस्मात् पात्रेषु पुण्याहे दद्याद्भक्तिविमत्सरः ॥, etc., etc.

2422.

5269. अन्नमेरुदानविधिः तत्पद्धतिश्च ।

Annamerudānavidhiḥ, with Paddhatiḥ.

Substance, country-made yellow paper. 13¼ × 3¼ inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Very nearly complete.

The MS. begins thus :—

श्रीदुर्गा ।

अथान्नमेरुदानविधिः मत्स्यसूक्ते ।

अन्नमेरोर्विधिं वक्ष्ये यत्कृत्वा न हि शोचनम् ।
राजराजेश्वरो भूत्वा स्वर्गलोके महीयते ॥
भोगान्त्येऽन्नस्य पदवीमियान्नास्त्यत्र संशयः ।

Annameru is a heap of cooked rice, of the height of the Yajamāṇa. A description of it is given below :—

स्वदेहदीर्घं कूटं स्यात् सूक्ष्मान्नस्य सुविस्तृतम् ।
सूक्ष्मवस्त्रावृतं कुर्य्यात् पताकाभिरलङ्कृतम् ॥
घृतदुग्धसितायुक्तं मधुपर्कफलान्वितम् ।
मुद्गमाषतिलैर्युक्तं दिक्षु गोधूमशोभितम् ॥
अथवा केवलान्नेन स्वदीर्घपरिमाणकम् ।

1B, इत्यन्नमेरुविधिः ।

अथ मत्स्यपुराणीय अन्नमेरुपद्धतिः ।

तत्र यज्ञीया देवताः सर्व्वाः स्वः कार्य्ये यज्ञकर्म्मणि ।

सायमावाहयेद्विद्वान्मन्त्रैरिति निमित्तकादिति वचनात् ॥

सायं मेरुमधिवास्य परदिने प्रातः स्नातः कृतनित्यक्रियः ... ... संकल्पं कुर्य्यात् । अद्य शोकविमुक्तत्वराजराजेश्वरत्वपूर्व्वक-स्वर्गलोकमहीयमानत्वकामः श्रीविष्णुप्रीतिकामो वा ब्राह्मणसम्प्रदानक-अन्नमेरूत्सर्गकर्म्माहं करिष्ये ।

The MS. breaks off abruptly at the end.

2423.

1886. महीगृहमठप्रतिश्रयदानानि ।

Mahigṛhamaṭhapratiśrayadānāni.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in Ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, faded.

It begins :—

अथ महीदानं ।

कौर्म्मे—

"गोचर्म्ममात्रं भूखण्डमधिकं वा स्वशक्तितः ।

त्रिधा सदक्षिणां कृत्वा दत्वा शिवपुरं व्रजेत् ।" ।2

त्रिधैकसुवर्णरूपा दक्षिणा त्रिधेत्यर्थः ।

Colophons :—

2A, इति महीदानविधिः; 12A, इति गृहदानप्रयोगः

12B, इति मठदानं (स्कान्दोक्तम्), इति प्रतिश्रयदानम् ।

The work ends :—

दीनानाथजनार्थाय वर्णकं न कृतं भवेत् ।

प्रतिश्रयो धर्म्मशाला । इति प्रतिश्रयदानम् ॥

2424.

8941. **कलसप्रतिष्ठा ।** *Kalasapratiṣṭhā.*

Substance, country-made paper 9 × 4¼ inches. Folia, 16. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 224. Character, modern Nāgara. Date, Śaka 1755. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ कलसप्रतिष्ठा ॐ भूरसि इत्यादि ॥

Complete in 16 leaves

An elaborate process of making a gift of a potful of water to the Brāhmaṇas.

Post Colophon :—

शाके १७५५ कार्त्तिके मासे शुभे शुक्लपक्षे तिथौ षष्ठ्यां शनि-
वासरे लि० मिदं पुस्तकं ईश्वरीप्रमादपाठकेन ।

2425.

9875. **शय्यादानविधिः ।** *Śayyādānavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 72. Character, Nāgara Appearance, fresh. Complete.

On the gift of a bedding in connection with a funeral rite.

Beginning :—

अथ शुद्धिश्राद्धशय्यादानविधिः ।

ततः सपत्नीको यजमानो गणपति षोडशमातृनवग्रहपूजनं, etc.

Colophon :—

इति शय्यादानविधिः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् श्रीरामः ।

10. TĪRTHA.

2425A.

777. एकाम्रचन्द्रिका। *Ekamracandrika.*

Being a Guide to Pilgrims visiting Bhuvaneśvara.

Character, Uriyā

A palm-leaf manuscript fully described in L. 1560.

2426.

3554. मुक्तिचिन्तामणिः। *Mukticintāmaṇiḥ.*

By Puruṣottama Gajapati.

Substance, country-made paper. 15 × 5½ inches. Folia, 25, of which the first leaf is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, Bengali. Date, Śaka 1697. Appearance, fresh

Colophon :

इति मुक्तिचिन्तामणौ प्रसादकाण्डः समाप्तः।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १६९७।

पुस्तकमिदं श्रीहरिरामदेवशर्म्मणः स्वाक्षरञ्च। श्रीश्रीजगन्नाथ "श्रीश्रीबलराम"

दोलायमानं गोविन्दं मञ्चस्थं मधुसूदनम्।, etc., etc., etc.

It refers to the duties of a pilgrim at Puri. Published by Mahāmahopādhyāya Sadāśiva Miśra of Puri.

2427.

8681. तीर्थरत्नाकरः। *Tīrtharatnākaraḥ.*

By Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 69. No. 2, missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Nāgara. Old. Fresh Incomplete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

आनन्दाश्रितपादाब्जमिलन्नीला, etc.

See L. 2542.

2428.

10034. **प्रयागमाहात्म्यम् ।** *Prayāgamāhātmyam.*

A part of Tīrtharatnākara, otherwise called Rāmaprasād.

By Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Mādhava.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 18. Lines, 9 to 11 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्पराशरसगोत्रसकलशास्त्रविशारदमाधवात्मजराम-
कृष्णभट्टविरचिते श्रीरामप्रसादाख्ये तीर्थरत्नाकरे प्रयागमाहात्म्यं ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । तत्र श्रुतिः ॥

सितासिते सरिते यत्र संगते तत्र × × × दिवमुत्पतन्ति ।

ये वै तन्वन्ति सृजन्ति धीरास्ते वै जनासो अमृतं भजंते ॥

Tīrtharatnākara is by Rāmakṛṣṇa of the Parāśara Gotra, son of Mādhava, son of Nārāyaṇa, son of Bhairava (who was a *protege* of Śeṣavaṃśa), son of Jānārdana, son of Nuṭa Śarmā, son of Śivadāsa. [See L. 2542.]

Rāmakṛṣṇa compiled Pratāpamārttaṇḍa under the patronage of Pratāpa Rudra Gajapati and carried the title of Paṇḍita-Śiromaṇi from Balabhadra, the Guru of the Rājā.

2429.

144. **द्वादशयात्राप्रयोगप्रमाणम् ।**

Dvādaśayātrāprayogapramāṇam.

By Vidyānivāsa.

This manuscript has been described by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 413, under the title of दोलारोहणपद्धतिः ।

Contents :—

(1) स्नानमहोत्सवविधिः, 11A. (2) गुण्डिकाख्ययात्राविधिः, or रथयात्राविधिः, ending in 15B. (3) शयनमहोत्सवविधिः, in 16B. (4) दक्षिणायनोत्सवविधिः, in 17A. (5) पार्श्वपरिवर्त्तनविधिः, in 17B. (6) उत्थानमहोत्सवविधिः, in 19A .(7) प्रावरणोत्सवविधिः, in 20B. (8) पुष्याभिषेकविधिः, in 21B. (9) नवान्नस्योत्सवविधिः, in 23A. (10) दोलयात्रा, in 28B. (11) मदनभञ्जनयात्रा, in 29B. (12) अक्षयतृतीयायां चन्दनयात्राविधिः, in 31B.

Col. in 31B :—

इति विद्यानिवासकृतद्वादशयात्राप्रयोगप्रमाणं समाप्तम् ।

द्वादशयात्रातिरिक्त-रामनवमीयात्रा श्रीपञ्चमीयात्रा-रामयात्रा--नूतनशरीरदर्शनयात्रा--अङ्गसमानन्तरमूर्त्तिदर्शनयात्रादि प्रयोगपद्धतौ यथाविध्यनुसन्धेयम् ।

Then commences दोलारोहणपद्धतिः ।

It deals with all the twelve festivals in twelve months of the year, connected with the image of Jagannātha at Purī, and refers all other festivals to Prayoga-paddhati. It further treats, particularly in the last chapter, of दोलारोहण or the placing of the image in a swing. It ends in leaf 31. The authorship of the Post Colophon Statements is not given.

Vidyānivāsa is the son of Vidyāvācaspatī and the father of Viśvanātha Tārkapañcānana, the author of the Bhāṣāparīccheda.

2430.

1770. त्रिस्थलीसेतुः । *Tristhalīsetuḥ.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 88. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1738. Appearance, tolerable.

Post Col. :—

संवत् १७३८ का भाद्र वा सुदि १४ ।

Tristhalīsetu is a comprehensive treatise on pilgrimage, by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa. Divided into praghaṭṭakas.

The present manuscript contains the first part, called सामान्यप्रघट्टकः, the object of which is thus given in the last introductory verse:—

साधारणस्तीर्थविधिः प्रथमं सम्यगुच्यते ।
प्रयागादित्रयविधिः पश्चादित्यत्र संग्रहः ॥

For a description of this part see I.O. Catal., No. 1719.

The first chapter gives the subject of the work a general treatment, the subsequent chapters treating, in every detail, of particular tīrthas. See L. 797, where an analysis of this section is given.

The verses, giving an account of the author's family, are omitted in the present manuscript.

On the title-page of the manuscript, there are two names as the former owners:—

भट्टरामदेवसुत-रघुनाथस्येदं पुस्तकं ।

In a later hand:—

पुस्तकमिदं दयापुत्रविश्वा(?)णोः
त्रिस्थलीसेतौ सामान्यप्रघट्टकः ।

2431.

2701. *The Same.*

(प्रयागप्रकरणम्) ।

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 36. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1680. Appearance, old, discoloured and corroded. Complete.

Colophon :—

इति भट्टरामेश्वरसूरिसूनुभट्टनारायणविरचिते त्रिस्थलीसेतौ प्रयागप्रकरणं समाप्तम् । इतः परं काशीप्रकरणं भविष्यति ।

Post Col. :—

संवत् १६८० शके १५४५ आङ्गिरस संवत्सरे पौषशुद्ध प्रतिपदि शुक्रे गोविन्दभट्ट आयाचितात्मजनीलकण्ठेनेदं पुस्तकं लिखितं स्वार्थं परार्थं च ।

Often noticed.

2432.

8848. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 59. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Complete in 59 leaves.

The Last Col. runs thus :—

इति भट्टरामेश्वरसूनुभट्टनारायणविरचिते त्रिस्थलीसेतौ प्रयाग-प्रकरणं समाप्तं ।

Printed at Benares.

2433.

1771. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 47. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The second part of Tristhalisetu, for description of which see L. 1115 and I.O. Catal., No. 1721.

2434.

819. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 17½ × 4 inches. Folia, 27. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Bengali. Fair writing. Appearance, fresh.

A part of Tristhalīsetu by Nārāyaṇa Bhaṭṭa, son of Rāmeśvara Bhaṭṭa ; it relates to pilgrimage to Gayā.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वादीभयुक्तिकुम्भस्थलदलनाङ्कुशमाननखगर्भात् ।

विकिरत्प्रमेयमुक्ताविद्यावनकेशरी गुरुर्जयति ॥

नत्वाखिलोद्धारधुरन्धरं परं

गदाधरं बुद्धिविशुद्धिसाधकम् ।

सन्देहमुत्सार्य्य विचार्य्य सादरम्

मया गयाकार्य्यमुदीर्य्यतेऽधुना ॥

सुतादिकर्तृकं यस्यां श्राद्धं श्रद्धासमेधितं ।

पित्राद्युद्देश्यफलदं सा गया यागतोऽधिका ॥ इत्यादि ॥

End :—

एवं गयाकृत्ये निर्व्यूढे ततो निर्गमनकाले गदाधरपूजा-स्तुति-प्रार्थनाः कार्य्याः । स्तुत्वा संप्रार्थयेदेवं आदिदेवं गदाधरं । इत्यग्निपुराणवचनात् । स्तुतिप्रार्थनाप्रयोगो वक्ष्यते ॥

Col. :—

इति श्रीमद्भट्टरामेश्वरसूरिसूनुनारायणभट्टविरचिते त्रिस्थली-सेतौ गयाकृत्यं समाप्तं ॥

2435.

1774. *The Same.*

(गयाप्रकरणम्) ।

Substance, country-made paper. 9¾ × 3¼ inches. Folia, 49. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For a description of the *Gayā section* of the work, see L. 1599. The Library numbers 1770 to 1772 and 1774 make the work complete. See above and below.

The section in the present manuscript ends thus :—

साक्षिणः सन्तु मे देवा ब्रह्मेशानादयस्तथा ।

मया गयां समासाद्य पितॄणां निष्कृतिः कृता ॥

Col :—

इति श्रीमद्भट्टरामेश्वरात्मज-श्रीनारायणभट्टविरचिते त्रिस्थली-सेतौ गयाप्रकरणे गयाकार्य्यानुष्ठितिः ॥

Post Col. :

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

नारदे ।

मीने मेषे स्थिते सूर्य्ये कन्यायां कार्म्मुके घटे ।

दुर्लभं त्रिषु लोकेषु गयायां पिण्डपातनम् ॥ इति ॥

वायुपुराणेपि स्तुतिद्वयम् ।

गदाधरं विगलितकालकल्मषं

गयागतं विदितगुणं गुणातिगम् ।

मुखागतं गिरिवरगौरगेहगम्

सुरार्च्चितं वरदमहं नमामि तम् ॥

श्रुतश्रियं त्रिदशगुणादिषु श्रियं

यशः श्रियं + + + +

कलागतं कलिमलमर्द्दनश्रियं

वृन्दावृतं परिवृन्दादृशामिभिः ॥

Some verses more on Gadādhara.

2436.

1772. *The Same.*

(काशीप्रकरणम्) ।

Substance, country-made paper. 10 x 4 inches. Folia, 236. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1848. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। अथ काशीप्रकरणम्।
भवानीं शं न [शं]करौ नत्वा भट्टरामेश्वरात्मजः।
भट्टनारायणः काशीं विविनक्ति सदुक्तिभिः॥

तत्र माहात्म्यज्ञानस्य प्रवृत्त्यौपयिकत्वेन तत्रावश्यत्वात्तदेव प्रथमं निरूप्यते इत्यादि।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु॥ संवत् १८४८॥ दुंदुभीसंवत्सरे॥ फाल्गुन कृष्ण-त्रयोदशी॥ १३॥ रविदिने सम्पूर्णोऽयम्॥

For a description of the present section of the work, see L. 2268.

2437.

10182. त्रिस्थलीसेतुसारसंग्रहः।

Tristhalīsetusārasaṃgrahaḥ.

Being an abridgmeat of Nārāyaṇa Bhaṭṭa's Tristhalīsetu.

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 18. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 540. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1942. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीभट्टोजीदीक्षितविरचितत्रिस्थलीसेतुसारसंग्रहः समाप्तः।

Post Col. :—

संवत् १९४२ जेठकृष्णा ७ बुद्धवासरे।

In a later hand :—

लिखवाया विश्वनीलागाकवत्तु ब्राह्मणबेश्वरामने पत्ता पत्र ५०० श्लोक।

Beginning :—

साधारणतीर्थविधिः प्रथमं सम्प्रगृह्यते ।
प्रयागादित्रयविधिः पश्चादित्यत्र संग्रहः ॥
तत्र या याः काशितीर्थयात्रा मुनीन्द्रैः
कृताः प्रयुक्ता ह्यनुमोदिताश्च ।
ता ब्रह्मचारी विधिवत् करोति
सुसंयतो गुरुणा सुसंनियुक्ताः ॥ इति ॥

End :—

भविष्येपि ।
गङ्गातीमां न लङ्घन्ति सर्व्वपापान्यशेषतः ।
दिशो दश पलायन्ते सिंहं दृष्ट्वा यथा मृगाः ॥
एकयोजनविस्तीर्णा दिक्षु सीमातटद्वयमिति ।

अत्र गुरुचरणाः ॥ गर्भे प्रतिग्रहनिषेधः प्रसिद्धनदीषु प्रसिद्धतरगाङ्गक्यादि-तीरेपि गङ्गायान्तु क्षेत्रेऽपीति शिष्टाः ।

2438.

5489. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
काशि[शी]संक्षेभ्यो मोक्षमिच्छा प्रयच्छतीत्यादि, etc.

Pilgrim's duties in the three sacred places, Prayāga, Kāśī and Gayā. The present manuscript contains the sections on Kāśī and Gayā. For the beginning of the work, see Burnell, p. 137A.

14A, इति काशीप्रकरणम् । अथ गयाप्रकरणम् ।

Last Colophon :—

इति [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] समाप्ता ॥

2439.

1014. **कुरुक्षेत्ररत्नाकरः ।** *Kurukṣettraratnākaraḥ.*

By Mahāmahopādhyāya Saṅkara.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 96. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1818. Appearance, tolerable. Complete.

A compilation from Manu, Yājñavalkya, Mahabharata and from various Purāṇas, bearing on the shrines in the land of Kurukṣettra.

The author Śaṅkara was a native of Mithilā. He was a much travelled man and visited the shrines for himself, as stated in verse 3

Beginning:

स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ।

संसेवितभृगुतुङ्गं विद्योतितवेदवेदाङ्गं ।

परिनर्त्तितभवरंगं (मनसि भजंगं)

[मनसिज भङ्ग] समाश्रये'लिङ्गं ॥ १ ॥

सत्त्वादिस्थैरगणितगुणैर्हन्त विश्वं प्रसूय

व्यक्तं धत्ते प्रशमनकरीं या कुमारीति संज्ञां ।

मोहध्वान्तप्रसरविरतिर्विश्वमूर्त्तिः समन्तात्

[या]द्या शक्तिः स्फुरतु मम सा दीपवद्देहगेहे ॥ २ ॥

अस्ति श्रीमिथिलाभिधो ऽवनितले देशः सतामाश्रयः

शैलेशो गिरिजापते रजनि या यत्रास्ति सा वागवती ।

तस्मिन् शङ्कर इत्यसौ निगदितः शैवं परं संश्रयं-

स्तीर्थान्यच्चिपथस्थितानि विदधे देशाद्विनिर्गत्य यः ॥ ३ ॥

प्रमाणञ्च प्रयोगं च यथाशास्त्रं यथामति ।

कुरुक्षेत्रीयतीर्थानां निशभ्राति सतां मुदे ॥ ४ ॥

न च वयमधिकुर्म्मः कर्म्मणा प्राकृतेन

प्रपिहितगुणभावाद्विस्मृतस्वस्वरूपाः ।

तदपि सहजसुहृत्त्वान्तज्ञातानमामः
कथमपि भवतास्मिन् येन सार्थप्रयत्नः ॥
न गुणाः क्वापि गण्यन्ते सत्स्वीकारो हि गौरवं ।
पीतिमा गुणसाम्येऽपि हरिद्रास्वर्णयोरिव ॥

The work opens with a dissertation on the Social System, Karma and Mokṣa or Liberation; and it is with the object of Mokṣa that pilgrimage is to be undertaken, which is included in *Niyama*, one of the means for the attainment of *Mokṣa*.

13B, कुरुक्षेत्रान्तर्गतब्रह्मावर्त्तदेशप्रशंसा. 17A, कौशिक्यां सङ्गमतीर्थम्; 17B, शालूकिन्यां दशाश्वमेधतीर्थम्; 18A, पूर्व्वरेखातीर्थयात्रा; 18B, पञ्चनदकोटितीर्थं वामनतीर्थं; 19B, वाराहतीर्थम्, जीदग्रामोत्तरभागे ॥ अथ जयन्त्यां सोमितीर्थम्; 20A, मुञ्जवटतीर्थम्; 21A, पुष्करतीर्थम्; 21B, वंशकमूलकतीर्थम्, कायशोधनतीर्थम्, 22A, लोकोद्धरतीर्थम, श्रीतीर्थम, कापिलतीर्थम्, 22B, सूर्य्यतीर्थम्, गृहागाग्रामे पश्चमभागे गवभवनतीर्थे; 23A, सान्धिनिग्रामे पूर्व्वदिशि संस्थलीग्रामे देवीतीर्थे, वहरग्रामे ॥ ततः सरस्वत्यामरन्तुकयक्षद्वारपालकतीर्थम्; 24A, ककरलाग्रामे कामेश्वरतीर्थे; 24B, वृषमोचनतीर्थम्, मानुषग्रामे मानुषतीर्थम्; 27A, मौल्हाग्रामे सप्तर्षिकुण्डापरनामकं ब्रह्मोद्भव(र)तीर्थम्; 28B, कपिस्थले वृद्धकेदारतीर्थम्; 29A, शङ्खावर्त्ततीर्थम्; 29B, सर्व्वदेवतीर्थम्, मिश्रकतीर्थम्; 30A, हिरण्यवत्यपरनामकं कौशिकीदृषद्वत्योः सङ्गमः, मधुवनम्, व्यासवने मनोजवतीर्थम्; 30B, व्यासस्थली, अर्हतीर्थम्; 31A, स्वर्गधूमसन्दाकिनीगङ्गातीर्थम्, तत्रैव कोटितीर्थम्; 31B, ज्येष्ठाश्रमतीर्थम्; 32A, सूर्य्यतीर्थम्; 32B, पवनह्रदतीर्थम्, अमरह्रदापरनामकममृततीर्थम्; 33A, शालिहोत्रतीर्थम्, नैमिषकुञ्जतीर्थम्; 34A, वेदवतीतीर्थम्, ब्रह्मतीर्थम्, सप्तसारस्वतं तीर्थम्; 36B, भार्गवतीर्थम्, अग्नितीर्थम्, कपालमोचनतीर्थम्, विश्वामित्रतीर्थम्; 37A, सर्व्वतीर्थोत्तमं पृथूदकतीर्थम्; 38A, पृथूदके ब्रह्मयोनितीर्थम्; 38B, अथ शतक्रतुत्वेन प्रसिद्धं वकाश्रमापरनामकमवकीर्णतीर्थम्; 41A, अवकीर्णमध्ये बृहस्पतितीर्थम्, कपिलतीर्थत्वेन प्रसिद्धं पापान्ततीर्थम्, अथ सर्पिवतीर्थम्;

41B, मधुस्रवातीर्थम्, प्राच्यां विश्वामित्राश्रमे वशिष्ठप्रवाहतीर्थम्; 43A, सरस्वत्यरुणासङ्गमे तीर्थम्; 45B, द्वितीयसमुद्रतीर्थम्, सरस्वत्यां सोमतीर्थम्, शतकापरनामकसाहस्रकतीर्थम्; 46A, अथ रेणुकातीर्थम्, विमोचनातीर्थम्; 46B, प्राच्यां सरस्वत्यां पृथूदकपूर्व्वावधिभूतं सन्निहितसरःपश्चिमावधिभूतमौजसं-तीर्थम्; 55B, अथ पञ्चवटतीर्थम्; 56A, औजसपूर्व्वे भागे कुरुतीर्थम्, स्थाणु-द्वारस्वर्गद्वारतीर्थम्, नरकतीर्थम्; 57A, अथनरकदक्षिणभागे विश्वेश्वरस्थानम्, अथानरकपश्चिमभागे रुद्रपत्नीस्थानम्, अथानरकोत्तरदिशि पद्मनाभस्थानम्, अथ सर्व्वदेवतीर्थम्; 57B, ततोऽस्तिपुरं तीर्थम्, अथ पावनतीर्थम्; 58A, अथ आपगातीर्थम्, गङ्गाह्रदतीर्थम्, सरस्वत्यामग्नितीर्थम्; 58B, स्थाणुवटतीर्थ-निकटे ब्रह्मयोनितीर्थम्; कुबेरतीर्थम्; 59A, विहारनामक मदनतीर्थम्; 59B, ब्रह्मतीर्थम्; 60A, स्थाणुलिङ्गतीर्थम्; 64A, कुमारेश्वरोत्तरभागे विभीषणेश्वरलिङ्गम्, त्रिशिरेश्वरलिङ्गम्; 65A, अथ वटसमीपे वटेश्वरलिङ्गम्; 65B, हस्तिपादेश्वरदक्षिणे हारीतेश्वरलिङ्गम्; 66A, आदित्येश्वरपूर्व्वभागे चित्राङ्गदेश्वरलिङ्गम्, अथ रम्भेश्वरलिङ्गम्, 66B, अथतद्दक्षिणे शक्रीश्वरलिङ्गम्; 67A, अथात्र प्रतिष्ठितानि चतुर्म्मुखानि चत्वारि लिङ्गानि ; 95B, गङ्गाह्रदतीर्थम्।

It ends :—

आददे च पदवीमुदयद्भिः पांच रात्रिरात्रचरिशमयद्भिः। (?)
शोधनीयमिदमस्ति + + सर्व्वथैव भजनं गमयद्भिः॥ (?)

The codex is very corrupt but unique.

Col. :—

इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीशङ्करविरचितः कुरुक्षेत्ररत्नाकरः समाप्तः॥

Post Col. :—

संवत् १८९८ वैशाख कृष्णप्रतिपदायां सोमे मुद्गलगोत्रे दुर्लीशटयै कृष्णात्मजहरसुखस्वंपठनार्थं लेखणीयं कुरुक्षेत्रीये स्थानेश्वरमध्ये॥ शुभम्।

On the obverse of the last leaf, there is a quotation from the Mātsyapurāṇa.

2440.

6037. **तीर्थमाहात्म्यम् ।** *Tīrthamāhatmyam.*

Substance, country-made paper. 12 × 5½ inches. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

There are four batches of leaves—the first consisting of 33, the second of 16, the 3rd of 13 and the fourth of 44, all written in different hands.

The last two batches are numbered, both on the top and at the bottom, in a later hand. The latter numbering begins from 17 and continues through both the parts, being meant to connect them with the second batch ending in the 16th leaf, although there is no connection whatever between the 16th and the 17th leaves.

The first batch is marked in a later hand ह. ती, while others except the last leaf of the last batch are not so marked. But they all relate to pilgrimage.

The obverse side of the first leaf of the first batch and the reverse of the last leaf of the last batch bear the signature of Sarvavidyanidhāna Kavīndrācārya Sarasvatī: श्रीसर्व्वविद्यानिधानकवीन्द्राचार्य्यसरस्वतीनां तीर्थमहात्म्यपुस्तकम् ।

The first and the last batches of the leaves look much older than the two intermediate ones.

Kavīndrācārya is well-known, through whose intervention Shāh Jāhān abolished the pilgrim-tax He possessed a good Library, all the MSS. of which bore his signature.

It begins:—

ॐ नमो गणेशाय नमः । ॐ नमः सरस्वत्यै ।

येषु स्नानमशेषपापशमनं दानञ्च वाञ्छास्पदम् ।

तासृक् पुण्यमगण्यमासु तनुते येनामवैः (?) स्पर्द्धते ।

यन्नामस्मरणादितोऽपि दुरितोद्दामेभदानच्युतिः ।
लोकानां हितहेतवे स्फुटतरं तीर्थानि तानि ब्रुवे ॥
तीर्थस्वरूपं तीर्थानां पुरुषार्थनिमित्तता ।
तीर्थकीर्त्तनमाहात्म्यं विभागाश्चापि + + + ॥
तीर्थयात्राधिकारश्च यात्राङ्गानुष्ठितिस्तथा
यात्रायानकथागम्यागम्यदेशादिकीर्त्तनम् ॥
कालशुद्धिश्च × × × यात्राङ्गानुष्ठितिस्तथा ।
तीर्थप्राप्तिदिने कृत्यं तीर्थप्राप्तावुपोषणम् ॥
मुण्डनञ्च तथा तीर्थस्नानं तीर्थे च तर्पणम् ।
तीर्थश्राद्धञ्च तीर्थेषु देवतादर्शनादिकम् ॥
प्रतिग्रहनिषेधादिस्तीर्थेऽनुष्ठानपद्धतिः ।
जम्बूद्वीपस्य वर्षाणां अद्रीणाञ्चापि कीर्त्तनम् ॥
उद्देशः सर्व्वतीर्थानां नदीनाञ्चापि तत्फलम् ।
सामान्यतः समुद्दिष्टमथ काशीविवेचनम् ॥
कीर्त्त्यते यमुना चापि नर्म्मदा तदनन्तरम् ।
ततो गयाविधिः सम्यक् मन्दारमहिमा तथा ॥
अथ कोकामुखविधिः कुरुक्षेत्रफलं ततः ।
पृथूदकादिमाहात्म्यं सरस्वत्याः फलं ततः ॥
अथ प्रभासमाहात्म्यं महिमा पुष्करस्य च ।
स्तुतस्वामिस्तुतिकथा वदरीवर्णनं ततः ॥
लोहार्गलस्य माहात्म्यं केदारमहिमा महान् ।
शालग्रामगुणग्रामो नैमिषोन्मेषणं ततः ॥
इन्द्रप्रस्थस्य माहात्म्यमयोध्यामहिमोदयः ।
मथुरामहिमा श्लाघा चित्रकूटानुकीर्त्तनम् ॥
कालञ्जरस्य माहात्म्यं शृङ्गवेरपुरं ततः ।
अवन्ती द्वारकातापीतापीसागरसङ्गमः ॥
पयोष्णीस्नानमहिमा महीगोदावरी ततः ।
सप्तामलकमाहात्म्यं गोकर्णमहिमा महान् ॥

सप्तकोटीश्वरकथा(सतु)[सेतु]बन्धफलश्रुतिः ।
पुरुषोत्तममाहात्म्यमेकाम्रगुणगुम्फनम् ॥
अथ कोणार्कमाहात्म्यं विरजक्षेत्रनिर्णयः ।
कालरूपस्य (कामरूपस्य (?)) महिमा करतोयानुकीर्तनम् ॥
ब्रह्मपुत्रनदस्नान(ध्या)[भा]सन्ध्यौघगुणसन्ध्यनम् ।
ततो नानातीर्थफलं फलम् पृथ्विप्रदक्षिणा ॥ ?
+ + + + + अथ तीर्थस्वरूपम् महाभारते ।

The first part is taken up with the preliminaries before starting on pilgrimage.

Part II.

7A, इति गयाप्रकरणं समाप्तम्, अथ मन्दारमाहात्म्यम्; 7B, अथ कोकामुखमाहात्म्यम्; 8A, अथ कुरुक्षेत्रमाहात्म्यम्; 16A, अथ गङ्गाहृद-माहात्म्यम्; 16B, अथ सोमतीर्थं, अथ मुञ्जवटः ।

Part III.

4A, अथ पुष्करमाहात्म्यम्; 6A, बदरिकाश्रममाहात्म्यम्; 6B, अथ लोहार्गलमाहात्म्यम्; 7A, अथ केदारमाहात्म्यम्; 8B, अथ नैमिषमाहात्म्यम्; 9A, अथ इन्द्रप्रस्थमाहात्म्यम्; 11A, अथ सरयूमाहात्म्यम्; 11B, अथ सरयू-घर्घरसङ्गमः; 12A, अथ मथुरामाहात्म्यम् ।

It quotes Hemādri :—

2B, तीर्थे हेमाद्रौ ।

Part IV.

5A, अथ मथुरावासमाहात्म्यम्; 10A, अथ कालञ्जरमाहात्म्यम्, अथ प्रदक्षेश्वरमाहात्म्यम्, अथ उज्जयिनीमाहात्म्यम्; 11A, द्वारकामाहात्म्यम्; 12A, अथ गोपीचन्दनमाहात्म्यम्; 12B, अथ तत्रैव गोमतीमाहात्म्यम्; 13A, अथ चक्रतीर्थमाहात्म्यम्; 13B, अथ गोमतीसङ्गममाहात्म्यम्; 15B, अथ सप्तकुण्डानि, अथ पिण्डारकमाहात्म्यम्; 16A, अथ मही-माहात्म्यम्; 17A, अथ पयोष्णीमाहात्म्यम्; 17B, अथ गोदावरीमाहात्म्यम्; 18B,

वराहतीर्थम्; 19B, अथ कावेरीमाहात्म्यम्, अथ श्रीशैलमाहात्म्यम्, अथ सह्यामलकमाहात्म्यम्: 20B, अथ गोकर्णमाहात्म्यम्, अथ सप्तकोटीश्वर-माहात्म्यम्; 39A, अथ कोणार्कविधिः; 39B, अथ विरजक्षेत्रम्; 41B, अथ नानातीर्थमाहात्म्यम्; 44A, अथ पृथिवीप्रदक्षिणविधिः, अथ महापथ-प्रस्थानविधिः।

It ends:—

तीर्थानां महिमा महानभिहितो योसौ हितो जन्मिनां
तत्तत्कर्मविधिर्महाफलनिधिस्तत्र निर्वर्णितः।
विद्वन्मानस[हंस]हर्षणकृता तन्मेऽमुना कर्मणा
पुण्यस्तम्बकरिर्भवार्णवतरिर्देवो हरिः प्रीयताम्॥

There is no colophon.

2441.

5469. **गयाकृत्यानुष्ठानपद्धतिः।**

Gayākṛtyānuṣṭhānapaddhatiḥ.

By Raghunātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 20. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning: –

श्रीगणेशाय नमः।
गदाधरं प्रणम्याथ विष्ण्वाद्याः प(द)[ढ]देवताः।
रघुनाथो गयाकृत्यं यथारम्भादि भाषते॥

तत्र तावत् प्रमाणभूतं वायुपुराणं प्रदर्श्यते।

End:—

इति।

मूलोपन्याससमासारो रघुनाथेन निर्मितः
गयानुष्ठेयसन्दोहप्रयोगः क्रमसंग्रहः॥
प्रीयन्तां पितरस्तेन देवश्चादिगदाधरः।
यन्न्यूनं प्रमादस्तैर्यः कश्चिदिह मे भवेत्॥

Col. :—

इति श्रीमद्भट्टमाधवात्मज-भट्टरघुनाथकृता गयाकृत्यानुष्ठान-पद्धतिः सम्पूर्णा ।

Post Colophon Statement :—

अज्ञानदोषान्मतिविभ्रमाच्च
यत्किञ्चिदूनं लिखितं मयेह ।
तत्सर्व्वमार्य्यैः परिशोधनीयं
प्रायेण मुह्यन्ति हि ये लिखन्ति ॥
शुभमस्तु सर्व्वजगतः ॥

2442.

4172. तीर्थकल्पलता । *Tirthakalpalata.*

By Gokuladeva, son of Anantadeva.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old. The last page effaced. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तीर्थफलतारतम्ये कारणमाह शङ्खः ।
तीर्थं प्राप्य प्रशंसीत स्नानं तीर्थे समाचरेत् ।
स्नानजं फलमाप्नोति तीर्थयात्राकृतेन तु ॥
प्रसङ्गेन सेवया वाणिज्यादिना वेत्यर्थः । यत्तु पैठीनसिनाप्युक्तम् ।
अर्द्धं तीर्थफलं तस्य यः प्रसङ्गेन गच्छति ।
षोड़शांशं स लभते यः परार्थेन गच्छति ॥

तत्र प्रसङ्गेन उद्दिश्य तीर्थेतरप्रसङ्गेनेत्यर्थः । परार्थेन वेतनं गृहीत्वेत्यर्थं इति वदन्ति ॥ प्रभासखण्डे परान्नेन गच्छतीति पाठः । तत्र परान्नं भुञ्जानः इत्यर्थः ॥

13A, इत्यनन्तदेवात्मजगोकुलदेवकृते तीर्थप्रघट्टके तीर्थयात्राविधिः; 14A, इति सकलभूमण्डलमण्डनायमान-विद्वद्वर्य्यापदेवसुतानन्तदेवात्मज-गोकुलदेवकृते तीर्थप्रघटके प्रयागविधिः ।

The last colophon is effaced. The chapter relates to the duties of the pilgrim at Gayā.

इति + + + + + + + +
अनन्तदेवात्मज-गोकुलदेवकृततीर्थकल्पलतायां गया + + +
+ + + + + + + .

2443.

8448. **काशीस्थितिचन्द्रिका ।** *Kāśīsthiticandrikā.*

By Sadāśiva of the Daśaputtra family.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 368 (by counting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṁ. 1940. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदशपुत्रकुलावतंसेन सदाशिवेन कृता काशीस्थिति-
चन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ॥

संवत् १९४० मिति कार्त्तिकसुदि १० वार शनिचर श्रीरस्तु मङ्गलमस्तु ॥

It contains informations about shrines and sacred spots in Kāśī, gleaned from various Purāṇas, under the patronage of Jaya Siṁha.

Beginning :—

श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति ॥

विश्वेशाभिधलिङ्गरूपममलं हृत्वाविमुक्ते सदा
जन्तूं स्तारयितुं महाघनिचयात् संसारतोयीश्वरः ।
मायाजालविशोधनाय सततं यच्चाम्बया संस्थितः
तं देवं प्रणिपत्य [प्रणमामि] भक्तसुखदं भक्त्यैकगम्यं प्रभुं ॥
यदीयकारुण्यकटाक्षभाजः कृतार्थतां यान्त्यधमा अपीह ।
तं वै जगद्वंद्यपदारविंदं श्रीढुंढिराजं प्रणिपत्य देवौ । (?)

वंशेऽस्मिन् दशपुत्रनामनि महान् विश्वद्विजायस्त्वभूत्
सूनुस्तस्य सुधीर्गदाधर इति ख्यातो जगत्याख्यया ।
तत्पुत्रेण सदाशिवेन विदुषा दृष्ट्वा पुराणान्यलं
श्रीकाशीस्थितिचन्द्रिका विरचिता विद्वच्चकोरेष्टदा ॥
असूयाविषमुत्सृज्य मोहसर्पसमुद्भवं ।
समताम्रतमास्वाद्य पश्यन्तैतद् विचक्षणाः ॥

माहात्म्यज्ञानस्य प्रवृत्त्यौपयिकत्वेन अवश्यं वक्तव्यत्वादादौ काशीमहिम-प्रकाशकानि श्रुतिस्मृतिपुराणेतिहासवचनानि प्रदर्श्यन्ते ॥

It ends :—

वंशेऽस्मिन् दशपुत्र० (The same as quoted above).
मीमांसानयना (नां) मलातिवि [सदातिविमला] प्रज्ञा तथा भूयसी
दृष्टिः श्रौतनिबंधचारुचतुरा येषां सदाचारिणां ।
तेषां दृष्टिपथं प्रयातु सुहृदां संदर्भ एष शुभः
किंवान्यैर्द्विजदोषदृष्टमतिभिः प्राकृतरैः प्रार्थितैः ॥
राजश्रीजयसिंहनामनृपते स्तोप्रापया (?) निर्मिता
श्रीकाशीस्थितिचंद्रिकार्तिविमला विद्वच्चकोरेष्टदा ।
तां पश्यन्तु परीक्षकाः सहृदया निःपक्षपातं बुधा-
स्तेनेयं गुणवत्तरा हि भवतात् गौरीपतेस्तुष्टये ॥
न यस्य शास्त्रेषु मतिर्न बुद्धेः कुशाग्रता नो बुधसंगतिश्च ।
अथापि काशीस्थितिचन्द्रिकां वै चकार सोहं कृपया शिवस्य ॥

2444.

1931. **तीर्थेन्दुशेखरः ।** *Tīrthenduśekharaḥ.*

By Nāgoji Bhaṭṭa, son of Śiva Bhaṭṭa by Satī.

For the manuscript and the work, see L. 3223.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८५० पौषशुक्ल ११ तद्दिने लघाटेः उपाह्वकाशीनाथेन लिखितम् ॥ श्रीविजया दुर्गा ॥

Colophons :—

13A, इति प्रयागनिर्णयः ; 25B, इति काशीमुक्तिनिर्णयः ; 28B, इति गयाप्रकरणम् ।

It is an imitation of Nārāyaṇa Bhaṭṭa's Tristhalīsetu and treats of the duties of pilgrims to the three sacred places, Prayāga, Kāśī and Gayā.

In dealing with pilgrimage to Kāśī, it gives an abstract of the five chapters of Padmapurāṇa on Kāśī.

19B, अथ स्फुटं काशीमाहात्म्यबोधकपद्मपुराणस्थपञ्चाध्यायीसारो लिख्यते ।

22A, इति पाद्मे काशीमाहात्म्यसारः ।

The later authorities quoted :—

कल्पतरुः, 2A ; दिवोदासः, 5A ; ऋग्विधानम्, 11B ; शाङ्करभाष्यम्, 16A ; कुल्लूकभट्टः and गोविन्दराजः, 17A ; शिवरहस्यम्, 18A ; प्रपञ्चकान्तरम्, 24A ; संग्रहः, 26B ; स्मृत्यर्थसारः, 27A.

2445.

1858. काशीयात्रा । *Kāśīyātrā.*

Substance, country-made paper. 7 × 3½ inches. Folia, 29. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It enumerates different deities in fourteen holy spots in the city of Benares, which, the author thinks, a devout Hindu of Benares should visit every day.

Beginning :—

अथ काश्यां नित्ययात्रा प्रारम्भः ।

मणिकर्णिकास्नानं, अथ संकल्पं कृत्वा अथ श्रीगङ्गायै नमः अन्नपूर्णायै नमः इत्यादि ।

Col. :—

इति चतुर्दशयात्रा समाप्तम् । शुभमस्तु ॥

2446.

2165. **पञ्चक्रोशयात्राविधिः ।** *Pañcakrośayātrāvidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 45. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the duties in visiting the sacred spots within the holy area of five krośas of Benares.

It begins :—

पञ्चक्रोशयात्रा ।

यात्रादिदिवसे नित्यं [कर्म्म] विधाय प्रकृतयात्राय भवानीशंकरौ
संपूज्य मुक्तिमण्डपमागत्य तत्रोपविश्य महेश्वरं ध्यात्वा प्राणायामत्रयं
कृत्वा विष्णुस्मरणपूर्व्वकं देशकालौ संकीर्त्य अमुकशर्म्मणो मम ज्ञाना-
ज्ञान कामाकाम ... . पातकानुपातकानां मध्ये काशीवारा-
णस्यविमुक्तान्तर्गृहाख्यचतुर्विधक्षेत्रकृतत्वेन सम्भावितानां पापानां
निरासार्थं यथाज्ञानं यथाशक्ति पञ्चक्रोशयात्रां क०

On the margin of the first leaf there are three verses, which were most likely intended to form the beginning of the work :—

1. शृणु वक्ष्ये विधिं सम्यक् पञ्चक्रोशप्रदक्षिणे ।
यत् प्रदक्षिणमात्रेण नश्यत्यघकुलं क्षणात् ॥
2. उपवासः प्रयत्नेन कार्य्यो मुंडनपूर्व्वकम् ।
मुक्तिमण्डपमासाद्य ततः संकल्पमाचरेत् ॥
3. पञ्चगव्यं ततो प्राश्य स्नात्वा ज्ञानेशसन्निधौ ।
ततोऽन्तर्गृहयात्रापि कर्त्तव्या विधिपूर्व्वकम् ॥

Leaf 3A, शिवरहस्ये.

It ends :—

इति नत्वा यथाशक्त्या दत्वा दानं द्विजन्मनाम् ।
व(ध्वा) [द्धा]करयुगं मन्त्री मन्त्रमेतमुदीरयेत् ॥
पञ्चक्रोशस्य यात्रेयं यथावद् या मया कृता ।
न्यूना सम्पूर्णतां यातु त्वत्प्रसादादुमापते ॥

इति प्रार्थ्य दक्षिणां दत्त्वा स्वगृहं गच्छेत । ब्राह्मणान् भोजयेत् स्वयं भुञ्जीत तत आत्मध्यानेन कृतकृत्यो भवेत् ॥

2447.

2220.

Substance, country-made paper. 11¼ × 6 inches. Folia, 90 by counting, there being no continued leaf-marks. Lines, 9 to 16 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

The MS. contains the following :—

I. काशीमाहात्म्यम् । *Kāśīmāhātmyam.*

From the Pātālakhaṇḍa of the Padmapurāṇa. From śloka 102 to the end of the first chapter ; the whole of the second chapter ; 83 verses of the third chapter.

II. काशीयात्राविधिः । *Kāśīyātrāvidhiḥ.*

From Śivarahasya (12th adhyāya), Kāśīkhaṇḍa (3rd adhyāya), Ādityapuraṇa (6th adhyāya), Kūrmapurāṇa (30th adhyāya).

III. काशीप्रादुर्भावः । *Kāśīprādurbhāvaḥ.*

From the Kāśīkhaṇḍa (26th adhyāya), the Pātālakhaṇḍa of the Padmapurāṇa, and the Brahmavaivarta.

Kāśīprādurbhāva ends abruptly.

IV. काशीस्मरणम् । *Kāśīsmaraṇam.*

From Kāśīkhaṇḍa, Padmapurāṇa, Kaurmapurāṇa, Brahmavaivartapurāṇa.

V. मोक्षतीर्थायतनम् । *Mokṣatīrthāyatanam.*

The first leaf is missing. Different holy spots within the area of five krośas of Benares.

VI. काशीयात्रा । *Kāśīyātrā.*

From Padmapurāṇa, Brahmavaivarta, some Itihāsa (इतिहासान्तरम्), and Kūrmapurāṇa.

It ends with a few verses on the holy site of Kāśī and with eulogies to the pilgrims.

VII. काशीस्थगङ्गामहिमा । *Kaśisthagaṅgāmahima.*

From the Bhaviṣyapuraṇa, from Revākhaṇḍa of the Skandapuraṇa and from the Lingapuraṇa. It ends abruptly.

VIII. काशीयात्राप्राप्त्युपायः । *Kaśiyatrāprāptyupayaḥ.*

From the Brahmavaivartapuraṇa.

2448.

2436. **काशीयात्रापद्धतिः ।** *Kāśīyātrāpaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 6 × 4½ inches. Folia, 46. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century in a bad hand. Appearance, fresh. Complete

It is a priests' manual to take pilgrims to different holy places in Benares for making his obeisance.

2449.

10401. **काशीमृतिमोक्षनिर्णयः ।**

Kāśīmṛtimokṣanirṇayaḥ.

By Sureśvarācarya.

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¾ inches. Folia, 7. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसुरेश्वराचार्य्यविरचितः सकलश्रुतिस्मृतिपुराणवाक्य-निर्द्धारितः काशीमृतिमोक्षनिर्णयः समाप्तः ।

Post Col. :—

श्रीगौरीशङ्करार्पणमस्तु ॥, etc.

It proves that death at Kāśī leads to salvation.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नमस्कृत्य जगन्नाथं मायया चन्द्रशेखरम् ।

गङ्गाधरं गदच्छाया नीलकण्ठमुपास्महे ॥

वाराणसीं पुरीं पुण्यां येऽधितिष्ठन्ति जन्तवः ।

व्याचष्टे तारकं ब्रह्म रुद्रस्तेषां दयानिधिः ॥, etc.

2450.

10043. **पञ्चक्रोशीयात्रा ।** *Pañcakrośīyātrā.*

By Caitanya Prakāśānanda Sarasvatī.

Substance, country-made paper 11×5 inches. Folia, 5. Lines, 12, 13 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1888. Appearance, repaired. Complete

Colophon :—

इति पञ्चक्रोशीस्वामीश्रीधरणीधरानन्दसरस्वतीप्रसादात् लिखितं चैतन्यप्रकाशानन्दसरस्वती स्वार्थे वा परार्थे ।

Post Col. :—

संवत् १८८८ मीती फाल्गुन वदी ६ मंगल लिखितं व्या० माधवरामेण स्वार्थं परार्थं वा ।

Beginning :—

अथ पञ्चक्रोशीयात्रा । पूर्व्वदिवसे प्रातः उत्तरवाहिन्यां स्नात्वा यात्रोक्तमनित्ययात्रां च कृत्वा मुक्तिमण्डपे उपविश्य ... ...

करिष्यमाणपञ्चक्रोशीयात्राङ्गभूतं ढुण्ढिराजपूजनमन्तर्गृहयात्रां वपनं पञ्चगव्यप्राशनं च करिष्ये ॥

2451.

9065. **काशीतत्त्वविचारः ।** *Kāśītattvavicārah.*

By Harikṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11 × 4¼ inches. Folia, 19 to 23. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The Col. :—

इति श्रीविद्वद्वर्य्यमूर्द्धण्यश्रीरामकृष्णाभिधसद्गुरुपादारविन्दानुगृहीतेन सारस्वतपाठकहरिकृष्णशर्म्मणा कृतः काशीतत्त्वविचारः सम्पूर्णः । शुभं ।

2452.

1493. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 7, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saṃvat 1835=Sana 1285, Fālguna 11th. Appearance, fresh. Correct. Complete.

The author died about Twenty years ago.

The object of the book :—

25A, इति विविधविवादभङ्गकारी दिशतु मुदं विदुषां सुयुक्तिधारी ।
मुरहरनगरीविचार एष द्विजहरिकृष्णविदा निबद्ध एषः ॥

A part of the author's collection of manuscripts has been acquired for the Society.

2453.

8972. **पञ्चक्रोशीप्रदक्षिणविधिः ।**

Pañcakrośīpradakṣiṇavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¼ inches. Folia, 20. Lines, 26 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. New. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पञ्चक्रोशप्रदक्षिणाविधिः ।

तदादौ पूर्व्वदिनकृत्यम् ब्रह्मवैवर्त्ते। पूर्व्वस्मिन् दिवसे, etc., etc.

Complete in twenty leaves.

2454.

8954. **पञ्चक्रोशीयात्रानुक्रमः ।**

Pañcakrośīyātrānukramaḥ.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Fresh. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ पञ्चक्रोशीयात्रानुक्रमः ॥ यात्रादिवसे प्रातरुत्तरवाहिन्यां स्नात्वा नित्ययात्राञ्च कृत्वा मुक्तिमण्डपे उपविश्य ………………, etc.

2455.

8792. **काशीमीमांसा ।** *Kāśīmīmāṃsā.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1846. Fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

उद्दामायामदोर्दण्डमूर्द्धिखण्डेन्दुमण्डितम् ।

गलद्दानोदगण्डं तं वक्रतुण्डं गुरुं भजे ॥

स्मर्य्यते हि । जन्मान्तरसहस्रेषु मोक्षो लभ्येत वा नवा ',

etc., etc.

This is a work in prose. Dated Saṃvat 1846.

The last Col. :—

इति काशीमीमांसा समाप्ता ।

2456.

5492. काशीतत्त्वम् । *Kāśītattvam.*

By Śivayogi Raghunāthendra.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :

श्रीदक्षिणामूर्तये नमः ।

अथेदं पञ्चक्रोशात्मकं ज्योतीरूपं सनातनम् काशीक्षेत्रं ब्रह्मविष्णुमहेश्वरादीनां विश्रान्तिस्थानम् देवर्षिभिः प्रार्थ्यमानं मुमुक्षुभिः सेव्यम् परमपुरुषार्थसाधनत्वादस्य परमपुरुषार्थसाधनत्वञ्च श्रुतीतिहासपुराणादिषु प्रसिद्धम् ।

बृहज्जाबालश्रुतौ तावच्छिवः

दक्षिणायां दिशि मुक्तिस्थानं तन्मुक्तिमण्डपसंज्ञितं तत्रैका स्थलवेदिका । तत्राहं मामानः काश्या व्यक्तकुणपान् शिवानानीयाक्षस्यत्र संवेश्य भसिततराक्षभूषितानुपस्पृश्य मा भूदेतेषां जन्ममृत्युरिति तारकं ब्रह्म मनुमुपदिशामि । ततस्ते मुक्ता मामनुविशन्ति ।

End :

क्षेत्रस्यैवास्य माहात्म्यं मया वक्तुं न शक्यते ।
जाबालोपनिषत् साक्षात् स्वयं जानाति वा न वा ॥
तन्मूलानि पुराणानि सादरं तस्य पात्वेति ।
वदन्ति लोकरक्षार्थं महास्थानस्य वैभवमिति ॥

Colophon :—

श्रीशिवयोगिरघुनाथेन्द्रविरचितं काशीतत्त्वं सम्पूर्णम् ।

2457.

6243 गयाप्रयोगः । *Gayāprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 26. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 375. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1927. Appearance, fresh. Complete

On the duties of a pilgrim at Gayā.

Colophon :—

इति गयाप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

After four lines in continuation of the same subject we have the date and the copyist's name.

लिखितं वासुदेव तिवारि । बालमुकुन्दद्विवेदीस्येदं पुस्तकम् । संवत् १८२७ ।

The object of the work :—

नत्वा विष्णुपदं तीर्थं विधीन् दृष्ट्वा जनार्द्दनम् ।
गयाश्राद्धप्रयोगादि राजमार्गप्रदर्शनम् ॥

2458.

1984. **प्रयागस्नानविधिः** *or* **प्रयागस्नानादिप्रयोगः ।**

Prayāgasnānavidhiḥ or *Prayāgasnānādiprayogaḥ.*

For the manuscript and the work see L. 4188.

On the reverse of the last leaf there is the following statement :—

अनाभट्टरामडोङ्करेण सम्पादितं पुस्तकमिदम् ।
सं १७६६ दुर्म्मुखौ शुक्लाधिकज्येष्ठःषष्ठौ भौमः ।

2459.

352. **कामरूपयात्रापद्धतिः ।** *Kāmarūpayātrāpaddhatiḥ.*

A printed copy bearing date in chronogram, Śaka 1755.

2460.

173. *The Same.*

A mutilated printed copy of this work, is to be found in the Bishop's College Library, with the remark in English "Very rare."

2461.

1930. **सिंहस्थपद्धतिः ।** *Siṃhasthapaddhatiḥ.*

For the MS. and the work, see L. 4264.

Post Col.:

शके १७३५ श्रीमुखनामसंवत्सरे फाल्गुनवद्य एकादशी गुरुवासरे तद्दिने काडे उपनामक बालकृष्णेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च ॥

The sacred spot for this bathing is thus marked:—

भरतवर्षे भरतखण्डे जम्बुद्वीपे दण्डकारण्ये देशे प्रजापतिक्षेत्रे तस्य दक्षिणदिग्भागे लङ्काखाम्यन्तिकुरुक्षेत्रादिसमभूमध्यरेखायाः पश्चिमदिग्भागे श्रीशैलाद्वायव्यदेशे कृष्णागोदावर्योर्मध्यदेशे कृष्णावेण्योरुत्तरतीरे गोदावर्यादक्षिणतीरे मलकूमाल्यवन्तकिष्किन्ध्यामहिते पञ्चक्रोशमध्ये भास्करक्षेत्रे चम्पकारण्ये बदरिकारण्ये दण्डकारण्यपुण्यकारण्ययोर्मध्यदेशे ।

This is called generally Gautamitirtha, where a great fair is held every twelfth year, as at Haridvara, Allahabad and Ujjayini.

2462.

10639. **तीर्थविधिः ।** *Tīrthavidhiḥ.*

Substance, foolscap paper. 8 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—

इति तीर्थविधिः समाप्तः ।

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ॥

इति यात्रारंभे श्लोकान् पठि (दि) त्वा ॥ ततस्तु गौतमीं दृष्ट्वा इमं मन्त्रमुदीरयेत् ॥

मनोवाक्कायजै+न्तैः पापैर्बहुविधैरपि ।

वीक्ष्य गंगा[ ] भवेत् पूत[ः] पुरुषो नात्र संशयः ॥

गंगां पश्येत् ॥

त्रैलोक्यपावके गंगे हरिब्रह्मेशसेविते ।
लोकेऽस्मिन् पतितानस्मान् समुद्धर नमोऽस्तु ते ॥

2463.

8687. **कीर्त्तिचन्द्रोदयः ।** *Kirtticandrodayaḥ.*

By Cūhaḍamalla.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in Ślokas, 520. Character, Nāgara. Old. Good. Incomplete.

Incomplete leaves 25 to 37. Treats of Tirthas only.

Kirtticandrodayaḥ is a comprehensive work on Smṛti: for a complete work see Buhler's Kāśmir report, p. clxxi, for Vyavahara only, see Bik. 504.

The Colophon in p. 25A, runs thus: –

इति श्रीशूद्रकुलालङ्करण श्रीचूहरडमल्लकीर्त्तिचन्द्रोदये गयामाहात्म्यपरिच्छेदः ।

The end of पुष्करमाहात्म्यम् in leaf 27B. मथुरामाहात्म्यम् in leaf 29A. उज्जयिनीमाहात्म्यम् in leaf 30A. नर्म्मदामाहात्म्यम्, कुब्जाम्रकमाहात्म्यम् in leaf 31B. शूकरमाहात्म्यम् in leaf 32B. कोकामुखमाहात्म्य in leaf 33B मन्दारमाहात्म्य in leaf 34A. शालग्राममाहात्म्यम् in leaf 34B. दारुकामाहात्म्य in leaf 35B. लोहार्गलमाहात्म्यम् in leaf 36A. The beginning of केदारमाहात्म्यम् 36B, कुरुक्षेत्रमाहात्म्यम्, and पृथूदकमाहात्म्यम् in leaf 37A.

11. PRATIṢṬHĀ: CONSECRATION AND DEDICATION.

2464.

5944. **प्रतिष्ठातिलकः ।** *Pratiṣṭhatilakaḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 86. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अव्यक्तमव्ययं शान्तं नितान्तं योगिनां प्रियम् ।
सर्व्वानन्दस्वरूपं [स्वरूपोयत्तं] यत्तद्वन्दे मदनान्तकम् ॥

नारदो[द उ]वाच ।

शान्तिकं पौष्टिकं चैव प्रायश्चित्तञ्च मिश्रितम् ।
कोटिहोमादिकं कर्म्म श्रोतुमिच्छामि शङ्कर ॥

ईश्वरो[र उ]वाच ।

शृणु नारद यत्नेन मया उक्तञ्च यद्भुवि ।
शाखामाध्यन्दिनीप्रोक्तं प्रतिष्ठातिलकं शुभम् ॥
नानाशास्त्रोद्धृतं वक्ष्ये लोकानां पुण्यवर्द्धनम् ।
सर्व्वशान्तिकरं पुण्यं कण्ठाभरणादेशकम् ॥

नारदो[द उ]वाच ।

कस्मिन् मासे प्रकर्त्तव्यं किं विधानं वद प्रभो ।
के देवास्तत्र पूज्यन्ते किं दानं किं निवेदयेत् ॥

ईश्वर उवाच ।

मार्गशीर्षे यथा माघे फाल्गुने वा विशेषतः ।
वैशाखे ज्यैष्ठे आषाढे कुर्य्यादयनमुत्तमम् ॥

ऋगयजुःसामगैर्विप्रैस्तथा चाथर्व्वणैः शुभैः ।
स्वशाखाः प्रतिगृह्णीयादष्टौ ते ऋत्विजः शुभाः ॥
गुरुशुक्रोदये चन्द्रे मासाधिपबलान्विते ।
शुभग्रहाकृतिं दत्त्वा विष्टिवेधविवर्ज्जितां ॥
शुभे चन्द्रे बले लग्ने लग्नांशबलसंस्थिते ।
शान्तिकोद्यापनं कुर्य्यात् पौष्टिकञ्च समुद्भवेत् ॥
ईप्सिते मिश्रितं कुर्य्यात् प्रायश्चित्तं सदैव हि ।
शान्तिकोद्यापनं कर्म्म यज्ञाधीशं प्रपूजयेत् ॥

6B, इति श्रीमहेशनारदसंवादे माध्यन्दिनीशाखायां प्रतिष्ठातिलके यज्ञदीक्षाविधिः ; 8B, ० अर्घविधिः ;

अथातो मण्डपं वक्ष्ये शास्त्रदृष्टेन कर्म्मणा ।
षोड़शस्तम्भसंयुक्तं चतुर्द्वारं सतोरणम् ॥

9B, इति षोड़शस्तम्भदेवताः, अथ स्तम्भाधीशदेवताप्रतिष्ठापूजनबलिदाननमस्कारः ; 11B, इति षोड़शस्तम्भपूजा, अथ तोरणम् ; 13A, इति ध्वजापताकादिप्रतिष्ठापूजा ; 13B, अथ बलिदानम् ; 14A, अथ नवमण्डपविधानमुच्यते ; 16A, इति श्रीमहेशनारदसंवादे प्रतिष्ठातिलके मण्डपविधिः, अथ वेदिकाप्रमाणमुच्यते ; 16B, इति वेदिकाप्रमाणम्, अथ कुण्डलक्षणमुच्यते : 18A, अथ योनिलक्षणम् : इति प्रतिष्ठातिलके कुण्डविधानलक्षणम् ; 20A, इति श्रीमहेशनारदसंवादे ० कुण्डाधिकारः समाप्तः ; अथ वास्तूत्पत्तिः ; 21A, अथ वास्तुपूजा ; 28B, इति महेश० वास्तुपूजनम्, अथ जलयात्राप्रमाणं व्याख्यास्यामः ; 29A, अथ जलमातृस्थापनम् ; 32A, इति रथयात्रा ; 34B, इति ब्रह्मयोगिनीस्थापनविधिः, अथ आदियोगिनीस्थापनम् ; 36A, अथ बलिदानम् ; 36B, इति श्रीमहादेवनारदसंवादे माध्यन्दिनीशाखायां, etc., etc., ब्रह्मयोगिनीक्षेत्रपालस्थापनविधिः ;

अथातः संप्रवक्ष्यामि गणनाथस्य पूजनम् ।
मण्डलञ्च पृथक् कुर्य्यात् कोष्ठद्वादशमुत्तमम् ॥

37B, इति श्रीमहेशनारद० गणेशपूजनविधिः ; 39A, इति० यज्ञमातृस्थापनम् ; 40B, ०मातृस्थापनपूजनविधिः ; 42A, ०कलशोत्पत्तिः ; 47A, ०कलशविधि-

ख्दजपसंस्तपनदविधानं समाप्तम् ; 52B, ऋत्विग्वरणविधिः ; 54B, ०कुण्डाग्नी-विधिपावकोत्पत्तिः ; 57A, ०कर्म्मोक्तपावकनाम ; 58B, ०होमद्रव्यप्रमाणम् ; 59B, होमद्रव्यफलविधिः ; 70B, ०मण्डलार्च्चनविधिः ; 76B, ०नमस्कारविधिः ; 78B, ०पूर्णाहुति वैश्वदेवसमापनविधिः ; 80A, इति प्रतिष्ठासमापनविधिः ; 80B, इति प्रतिष्ठातिलके ग्रहपीडाविधिः ; 83B, ०होमसंकल्पविधिः ; 85A, इति श्रीमहेश्वरनारद० वृद्धिश्राद्धविधिः ।

The manuscript is incomplete at the end. As this work professes to belong to the Mādhyandinīya Śākhā, as it is written in the form of an interlocution between Śiva and Nārada, and as Pratiṣṭhālakṣaṇa written by Vairocana belonging to the Mattamayūra Vamśa or sect of Śaivas of the 10th and 11th centuries is based on works spoken by Śiva, it has been placed here as the most ancient work on Pratiṣṭhā known.

2465.

5651. **प्रतिष्ठापद्धतिः ।** *Pratiṣṭhāpaddhatiḥ.*

By a disciple of Kumāra Śiva.

Substance, palm-leaf. $11\frac{1}{2} \times 2$ inches. Folia, 40, of which the first is missing. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Newari. Date, N.S. 211 = A.D. 1090. Appearance, old, soiled and mouse-eaten.

A versified treatise on the consecration and the re-consecration of the phallic emblem of Śiva.

One of the oldest extant works on Pratiṣṭhā written by a human author in the beginning of the 10th century.

It ends :—

स्थितस्थापनमेवोक्तं जीर्णस्यास्थापनं मतम् ।
अर्च्चालौकिकलिङ्गानामास्थापनमुदाहृतम् ॥
यथाश्रुति यथाबोधं निबद्धं गुरुभिर्यथा ।
स्मृतये संग्रहीतेयं प्रतिष्ठा मातृपूर्णामिति ॥

कुमारादिशिवः श्रीमान् मूलराजादिवन्दितः ।
तच्छिष्यः प्रथमः काश्यां कृतवान् सारपद्धतिम् ॥

This Rājā, named Mūlarāja, was the founder of the Chālūkya dynasty of Guzerat.

Post Colophon Statement :—

समाप्ता चेयं प्रतिष्ठापद्धतिरिति ॥

ॐ नमः शिवादिभ्यो गुरुभ्यः । हीरा । सुवर्णं । हरिताल । यव । सहदेवी । एते पञ्चरत्न उच्यते । लाजावन्दनसिद्धार्थकुश-दूर्व्वाक्षतान्वितं । विकिरः ॥ सम्वत् २११ ।

2466.

4782. **प्रतिष्ठालक्षणम् ।** *Pratiṣṭhālakṣaṇam* or *Lakṣaṇa-Samuccayaḥ.*

By Vairacana.

Substance, palm-leaf. 12 × 2¼ inches. Folia, 190, of which the following leaves are missing :—4, 5, 7 to 10, 22, 24, 25, 27, 30, 35, 40, 43, 48, 49, 51, 52, 54, 58, 59, 74, 76, 84, 88, 91, 98, 100, 102, 111, 115, 117, 121, 123, 130, 131, 134, 135, 137, 138, 147, 162 to 166, 169, 171, 175 to 178, 180, 182, 185, 186 and 188. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3,500, as given at the end of the manuscript. Character, Newari of the fourteenth century. Appearance, old, soiled and worm-eaten.

Vairacana the author was the son of Dvāraṇātha, the son of Rājā Gopāla. Vairacana was also the disciple of Īśaṇa Śiva, the Guru of Rājā Nirbhara and disciple of Vimala Śiva of the Matta-Mayūra Vaṃśa of the Śaiva sect. Īśaṇa Śiva's Paddhati is being published in Volumes in Trivendrum Sanskrit Series.

प्रारम्भवाक्यम् । ॐ नमः शिवाय ।

तत्त्वत्रयत्रिदहनत्रिगुणत्रिलिङ्ग
कालत्रयत्रिभुवनत्रिसुरीशरीरम् ।
नेत्रत्रयत्रिपथगात्रिपवित्रगोत्र-

पुत्री त्रिशूलभृतमीशमहं प्रणम्य ॥
आगमेभ्यः ममाहृत्य कुर्य्यां लक्षणसंग्रहम्
ऋजुं संक्षेपसंपूर्णं सर्व्वस्थापनसंकुलम् ॥
असन्दिग्धं स्फुटार्थं च धर्म्मकामार्थमोक्षदम् ।
हिताय मन्दबुद्धीनां स्मरणाय मनीषिणाम ॥
किंचित् क्वचित् स्फुटं चाङ्गं नैकस्मिन् सर्व्वसङ्क्रम ।
बहुतन्त्राण्यतो वीक्ष्य क्रमेणैकत्र लिख्यते ॥
सिद्धिलिङ्गाश्रितेत्येवं शिवप्रोक्तं शिवागमे ।
तदागमानुसारेण लिङ्गं वक्ष्यामि साम्प्रतम् ॥
यतो जातमिदं सर्व्वं त्रैलोक्यं सचराचरम् ।
लीयते प्रलये यत्र तदिदं लिङ्गमुच्यते ॥
अरूपमप्रमाणं यत् तत्त्रिधा जपमानतः ।
हीनादिसिद्धयस्तस्माच्छिवपूज्योपचारतः ॥
दयानुकल्पनं न्यस्य भक्त्या चाराध्य तत् सदा ।
सर्व्वज्ञं सर्व्वदं शुद्धं शिवतत्वं च मोक्षदं ॥
सर्व्वैः शिवोदितैः सिद्धा मुख्या ब्रह्मादिलोकपाः ।
ऋषयो वसवो रुद्रा गणा यक्षा ग्रहोरगाः ॥
दैत्या रक्षांसि सिद्धाद्याः परैश्वर्य्यपदं गताः ।
अतो अमरादिभि[स्तत्त्] लिङ्गरूपमुपास्यते ॥

इत्यादि ।

अन्तवाक्यम् । सिद्धिमुक्तिप्रसिद्ध्यर्थ भक्तानां हितकाम्यया ।
गृहीत्वागमतः सर्व्वं लिखितं शिवभाषितम् ॥
संक्षिप्तैकागमं दृ[ष्ट्वा] (ष्वा) न सम्यक् सर्व्वनिश्चयः ।
विस्तराद् भाख मोहं स्यात् तस्मान्मध्यतरं कृतम् ॥
सुन्दराद्यैः प्रतिष्ठोक्ता मयाप्युक्तात्पबुद्धिना ।
यदि व्रजति खे तार्क्ष्यः किन्न यान्तीह षट्पदाः ॥
बहुशास्त्रार्थवस्त्राढ्या ग्रथिसूत्रैः सुसूत्रिता ।
अज्ञानशीतनाशाय कण्ठाचार्य्येण हरिता ॥

शब्दाद्वर यथायोगात् संज्ञालिङ्गप्रयोजनैः ।
अनुक्तः सुधियां मन्ये कविस्तेन प्रलक्ष्यते ॥
आसीद् गोपालभूपः सकलवसुमतीभूषणो दोषहीन-
स्तस्यात्माङ्गो महात्मा कृतनृपतिपतिर्द्वारनाथः पृथुश्रीः ।
तत् पुत्रः प्राप्तकीर्त्तिर्वचनचतुरधीरार्य्यवैरोचनाख्य-
श्चक्रे शास्त्रं प्रतिष्ठाविधिरिति विधिना पञ्चवक्त्रोपगीतम् ॥
श्रीमन्मत्तमयूरजो हरसमः शैवे कुले द्योतकः
प्रख्यातो विमलादिकः शिवपरश्चाचार्य्यवर्य्योऽभवत् ।
पूज्यो निर्भरभूमि [प] स्य च गुरुस्तेनाभिषिक्तश्च यो
ज्ञानीशानशिवस्तदङ्घ्रिजनितो वैरोचनो देशिकः ॥
मायाकर्म्मादिजातत्रिविधमलहरो ज्ञातदेहावतीर्णः
शम्भोश्चाभेदरूपो मुनिजनवि[दि](भि)तश्चोर्द्ध्ववक्त्राभिधानः ।
आचार्य्येन्द्रः प्रसिद्धः सकलजनहितः शुद्धः शैवाश्रमस्य
यस्तस्याहं नमामि क्षितिनिहितशिराः पादपद्मं गुरोर्मे ॥
सिद्धान्तद्वयदृक् च गारुड़ ब्रूहत्तीक्ष्णोग्रदंष्ट्रश्च यः
जिह्वा यस्य च केशराशि च तथा सव्यापसव्यागमौ ।
विस्तीर्णाखिलभूततन्त्रनखरो वैरोचनः केशरी
सोयं मत्तनरेभदर्पदलनो भूकानने भ्राम्यति ॥
सतताध्ययनं वादः परतन्त्रावलोकनम् ।
तद्विद्याचार्य्यसेवा च बुद्धिमेधाकरो गणः ॥
वसन्ततिलकं त्वादौ दीप्यन्ते स्रग्धरास्तथा ।
शेषाश्चानुष्टुपो भव्ये शुणसाहस्रिकं कृतम् ॥
हिताय देशिकानां यदुक्तं स्वल्पा × × × × ।
दुरुक्तं सूक्ष्ममाज्ञाय तत् करिष्यन्ति पण्डिताः ॥
नान्यदर्शनिने देयमेतच्छास्त्रं — — — ।
शैवेभ्य एव दातव्यमर्थतः शास्त्रतः सदा ॥
परा — — — चौरात् स्नेहात् शिथिलबन्धनात् ।
वल्मीकाखुजलाग्निभ्यो मां रक्षेत्याह पुस्तकम् ॥

पुष्पिका। इति प्रतिष्ठालक्षणसारसमुच्चितायां संहितायां पवित्रारोहणा-
द्वात्रिंशतिमो विधिः समाप्तः।

एवं सर्व्वैकत्वेन ग्रन्थमङ्कलत्रयं पञ्चशताधिकमिति ॥ ६८३ ॥

इति शुभं ॥ ६८३ ॥

पुष्पिकाः। २३ पत्रे इति लक्षणसमुच्चये + + + + परीक्षाविधि-
द्वितीयः। २६६ ॥

४५ ,, इति प्रतिष्ठातन्त्रे लक्षणसमुच्चये अव्यक्तलिङ्गवर्णना चतु-
र्थोध्यायः। श्लोकाः १५० ॥

५० ,, इति लक्षणसमुच्चये व्यक्तलिङ्गलक्षणं पञ्चमो विधिः।
श्लोः ६२ ॥

७१ ,, इति ० सदादिव्यक्तलिङ्गवर्णना षष्ठो विधिः। श्लोः ३४६ ॥

७६ ,, इति ० व्यक्ताव्यक्तसुव्यक्तलिङ्गानां दशधावर्णनो सप्तमो-
विधिः। श्लोः २६ ॥

८५ ,, इति ० पीठवर्णनाविधिरष्टमः। श्लोः ६७६ ॥

८६ ,, इति ० नवमो विधिः ॥

६३ ,, इति ० ऋत्वादिदिनपरीक्षा दशमो विधिः। श्लोः ४६ ॥

६७ ,, इति यागमण्डपादिघटनैकादशमो विधिः।

१०१ ,, इति लक्षणोद्धारत्रयोदशमो विधिः। श्लोः १५३ ॥

११० ,, इति ० त्रिधालिङ्गस्नानं चतुर्द्दशमो विधिः। श्लोः ५० ॥

१२१ ,, इति वैरोचनीये लक्षणसमुच्चये त्रिधालिङ्गरोपणं षोड-
शमो विधिः। श्लोः १२१ ॥

१२६ ,, इति लक्षणसमुच्चये चण्डस्थापन[ ] सप्तदशमो विधिः।
श्लोः ३२ ॥

१४० ,, इति ० जीर्णोद्धारैकविंशतिमो विधिः। श्लोः २२ ॥

१५१ ,, इति ० देवस्थापने वेधव्यागलक्षणनिर्णयस्त्रयोविंशतिमो
विधिः। श्लोः ७५ ॥

१७३ ,, इति ० सांवरे(?)भवप्रासादावर्णनो सप्तविंशतिमो विधिः।
श्लोक ११५ ॥

१८४ ,, इति ० मण्डपादिवर्त्तनी लक्षणा त्रिंशतिमो विधिः।
श्लोक १८ ॥

१९० ,, इति प्रतिष्ठालक्षणसारसमुच्चितायां संहितायां पविचा-
ऽरोहणं द्वात्रिंशतिमो विधिः समाप्तः। ६८३ ॥

2467.

4829. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 11½×2 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Nāgara of the seventeenth century Appearance, very old and dilapidated. The left-hand side of the manuscript is corroded The leaf marks are all lost

Colophon :—

इति लक्षणसमुच्चये कुण्डस्रक्स्रुववर्त्तना द्वादशमोविधिः।

2468.

4830. *The Same.*

Two palm-leaves, marked 138 and 161. 12×2¼ inches. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured

Col. :—

138A, इति श्रीवैरोचनीये लक्षणसमुच्चये ईशानादिध्वजनिवेशनाख्याने विंशतिमो विधिः। श्लोक ३९ ॥

161B, इति लक्षणसमुच्चये वास्तुपूजापदस्थापने पञ्चविंशतिमोऽध्यायः।

2469.

5507. **सर्व्वदेवप्रतिष्ठापद्धतिः** *or* **त्रिविक्रमी** *or* **आचार्य्यचन्द्रिका।**

Sarvadevapratiṣṭhāpaddhatiḥ or *Trivikramī* or *Ācārya-candrikā.*

By Trivikrama Sūri.

Substance, country-made paper. 10¼×3¼ inches. Folia, 114. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,825. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, old and discoloured. Complete.

An old and authoritative work on *Pratiṣṭhā*. It seldom quotes any modern authorities. The author appears to have been a Bengali, as in the Praśasti his family is said to have settled at Vṛddhavalavi in the Gauḍa country. This reminds one of the Bālavalabhī in Gauḍa in connection with Bhavadeva Bhaṭṭa of the 11th century A.D. who is called Bālavalabhībhujaṅga. Trivikrama did not, however, belong to the families of the five Brāhmaṇas of Bengal, as his gottra was Āṅgirass (not one of the five). The city in which his family lived can not be read correctly. The author's father was Raghu Sūri, grandfather Śrīpati. Śrīpati's father was Gadādhara and grandfather Madhunāyaka and great grandfather Yamāgriya Muṅi of Bālavalabhi in Gaudha.

Besides the ancient Smṛtis and Purāṇas it quotes Sahadevī (25A).

It begins thus :—

श्रीमद्विघ्नहर्त्रे नमः ।

प्रणम्य गुरुपादाब्जं समीमव्यासवर्ज्जिता ।
क्रियते सर्व्वदेवानां प्रतिष्ठापद्धतिर्मया ॥
प्रासादस्य तदङ्गानां आदौ कर्म्मक्रियागतम् ।
संस्क्रिया परिहार्य्यत्वात् ध्वजादीनां तथास्ततः ॥
समाहृत्यान्यतन्त्राणि तत् प्रसिद्धपदैस्तथा ।
वाक्यैरपि यथाशक्ति शिष्यानुग्रहहेतवे ॥
तत्र । सर्व्वाङ्गानां यतः सिद्धिः प्रायेणाचार्य्यतो भवेत् ।
प्रासादादिविनिर्म्माणे तत्प्रतिष्ठादिकर्म्मसु ॥
तस्मात् कर्म्मण्यमाचार्य्यं दानमानादिभिः सुधीः ।
यजमानः प्रवृणुयात् आदौ स्वमते स्थितः ॥

It ends thus :—

पुत्रैर्विना न सुगतिर्भवते नराणाम्
दुःपुत्रकैरपि तथोभयलोकनाशः ।

एतद्विचार्य्य सुधिया तरवः पृथिव्यां
पुत्राः पुराणविधिना परिकल्पनीयाः ॥
नतामरशिरःस्फुरन्मुकुटसन्मरीचिच्छटा-
प्रतानविलसज्जले नखमयूखहंसाञ्चितम् ।
दधत्सुतरुणारुणप्रविकसत्सरोजश्रियम्
गणेशचरणद्वन्द्वं कृतनतीन् जनान् त्रायताम् ॥
वाचं नोप्युचितं प्रपञ्चरमविन्नौ यस्यास्त्वदुज्ज्वला
[सत्] मुक्तावलीराज्यभो करतले निर्य्युत्सुकेवस्तटाः । (?)
शृङ्गारादिरसार्णवामृतघटीमालेव यन्त्रस्थिता
सिञ्चन्ती सततं समस्तसुमनःसन्तानकल्पद्रुमान् ॥
जितेन्द्रनीलद्युति तन्ममास्तु मुखं मुरारेः शुभदं सदैव ।
रमामुखाम्भोरुहविम्बितं यत् भृङ्गभ्रमं सन्ततमाततनोति ॥
आसीद्विशाङ्गिरसगोत्रसरोजसूर्य्य-
श्रीमान्यमाग्रियमुनिः प्रथितः पृथिव्याम् ।
गौड़ेषु वृद्धबलभिस्थितिरम्यमूर्त्ति-
र्ब्रह्मादिरन्वय इवास्य भुवि प्रसिद्धः ॥
वाक्पत्याध्ययने मुनिस्तुतिसदाख्याताश्रयत्यद्भुतम्
चेतस्तत्त्वविचारमध्वरविधौ बुद्धिः शरीरे तपः ।
+ यस्मिन्नवतां नतस्वन्द्रादितारार्च्चितां (?) ।
गोदानस्नानविधेः स यात्यधुरथे ते वासमे + पुरे ॥ (?)
तद्वंशभूषणमणिर्मधुनायकोऽभूत्
तस्माद् गदाधरसुधीः सुधियामधीशः ।
तस्याङ्गजो हरिरिव द्विजवर्य्यवन्द्यः
श्रीश्रीपतिर्निगममानसराजहंसः ॥
तस्य सूनुः सुचतरः प्रसन्नः सज्जनाग्रणीः ।
साङ्गसूरिरमेशोऽभूत् माध्यन्दिनविभूषणम् ॥
सत्साहित्यमहोदधिर्निरवधि वेदाद्यदुग्धाम्बुधिः
श्रीमाध्यन्दिनधर्म्मदुर्द्धरभरंप्रौढैकधूर्य्यस्ततः ।

सूनु[र्वि]द्यापदाम्बुजार्च्चनरतः श्रीराघवार्य्योऽभवत्
सूरिर्भूरियशाः प्रशान्तकलवत्पुत्रैषणादिस्पृहः ॥
अस्त्येतस्य जगत्यसत्यविरतः कारुण्यपुण्यार्णव-
स्तारुण्येन महोमुनिश्चिव सदा यो गम्यते दुःखवान् ।
सौजन्यावसतिस्त्रिविक्रम इति प्रख्यादिजन्मक्षिति-
र्ब्राह्मण्यैक + + तातिथिजनप्रीतिश्चिरायुः सुतः ॥
एतात्त्र विचित्रसूत्ररचनापाथोधिमग्नाचलः ।
श्रीमद्दुर्गमदुर्गहस्तितटिनीकल्लोलनक्रो + + [भव]त् ॥
क्रन्दः कन्दनपालनप्रविलसत्गर्व्वोद्धदानाम्बुदो
ऽलङ्कार[ा]र्णव(वल)कुम्भसम्भवमुनिः काव्यार्थचन्द्रोदयः ।
तेनेयं विहिताः सर्व्वदेवस्थापनपद्धतिः ।
शिष्यान् आचार्य्यतां लोके नयन्ती नन्दतां चिरम् ॥

5A, इति श्रीरघुसूरिसूनुत्रिविक्रमसूरिविरचितायां प्रतिष्ठापद्धतौ भूपरीक्षा; 9B, ० वास्तूपशमनं नाम; 11B, ० भूपरिग्रहः; 16A, ० सूत्रपातः; 17A, ० भूमिकर्म्म; 22B, ० शिलान्यासविधिः; 23B, स्तम्भोच्छ्रायविधिः; 27B, ० प्रासादप्रतिष्ठा; 30B, ० प्रासादपुरुषप्रतिष्ठाविधिः; 32B, ० कलसारोपणम्; 36A, इति प्रतिष्ठाकालनिर्णयः; 38A, ० सम्भारोद्धरणविधिः; 42A, प्रासादगर्भे देवस्थापनविधिः; 43A, ० ब्रह्माचार्य्यवरणम्; 48B, ० तोरणपूजाविधिः; 54B, इति मण्डलपूजा; 63B, इति प्रतिष्ठायागाङ्गभूता वास्तुपूजा ग्रहशान्तिश्च; 69A, इति देवस्नपनविधिः; 82A, इति सर्व्वदेवप्रासादाधिवासनविधिः; 94B, सर्व्वदेवप्रतिष्ठाविधिः; 98B, ० चण्डप्रतिष्ठाविधिः; 100B, इति चलार्चानामधिवासनविधिः; 103A, इति चलार्चाप्रतिष्ठाविधिः; 106A, प्रतिष्ठापद्धतौ जीर्णोद्धारविधिः, अथ वापीकूपतटाकदीर्घिकापुष्करिणीनामुद्यापनविधिं व्याख्यास्यामः; The work ends with Vṛkṣa-pratiṣṭhā; 114B, (Last Colophon) ० आचार्य्यपञ्जिकाभिधाना सर्व्वदेवप्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता ।

In a later hand:—

इदं पुस्तकं मौन्योप(क)नाम[क] वैजनाथेन मौल्यं दत्वा गृहीतम् ।

2470.

2221. *The Same.*

On the re-consecration of images removed from one temple or place to another.

For the manuscript and the work, see L: 3226, which is a fragment and 1841, which appears to be complete.

2471.

5947. सर्व्वदेवप्रतिष्ठासरणिः ।

Sarvadevapratiṣṭhāsaraṇiḥ.

By Kṛṣṇa Jadya.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 59. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

Consecration of images according to Pratiṣṭhāmayūkha, Udyota-ratna-mālā, Ādarśa and Kamalākara. Composed in Śaka 1787.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरवे नमः ।

अथ प्रतिष्ठासरणीप्रयोगः —

रामेश्वरं भिषग्देवं गुरुं त्रिपुरसुन्दरीम् ।
नत्वा प्रतिष्ठासरणिं कृष्णजड्यः करोति वै ॥

End :—

यज्ञपात्रविभागादिप्रकारः ।

श्रीमत्कमलाकरभट्टनारायणभट्टकृतोत्सर्गरोजदीक्षितनाम कौस्तुभादिप्रयोगेषु ज्ञेयः ।

मयूखादिप्रमाणेन प्रतिष्ठासरणिः कृता ।
विनायकाज्ञया भूपा याज्ञिकानां हिताय सा ॥
सप्ताष्टमुनिभूशाके गत ईश्वरवत्सरे ।
माघासिते कुजेऽष्टम्यां कृता कामं सतां मुदे ॥

Colophon :—

इति प्रतिष्ठामयूखोद्योतरत्नमालादर्शकमलाकराद्यनुसारेण अश्वोपाख्यकृष्णेण कृता सर्व्वदेवप्रतिष्ठासरणिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८३६ मो वैशाख० १२ के लीषा । राम राम राम । पोथी पण्डित बालमुकुन्दकी पोथी समाप्त भइ । राम । राम । राम ।

2471A.

2940. **प्रयोगरत्नमाला ।** *Prayogaratnamalā.*

By Vāsudeva

Substance, country-made paper. 8¾ × 4 inches. Folia, 132. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1873 and Śaka 1738. Appearance, discoloured.

The present MS. contains only the section of the work that treats of the construction and the consecration of divine images. A complete manuscript of the work is not known. It is known only in fragments.

Colophon :—

इति वासुदेवकृतौ प्रयोगरत्नमालायां विष्णुप्रतिष्ठादिसर्व्वदेवप्रतिष्ठाप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीलक्ष्मीनृसिंहार्पणमस्तु । संवत् १८७३ शके १७३८ वैशाख शुक्ल १४ भृगौ तद्दिने देवोपनामकरकृष्णात्मदेवात्मज-आत्मरामेण लिखितं । यादृशमितादिना ।

सुधारिणाशेषिता निखिलनिर्ज्जरैः सेविता इत्यादि ।

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । चिन्तामणिःप्रसन्नोऽस्तु ।

अथ स्थावरविष्णुशिवादिप्रतिष्ठोच्यते । तत्रादौ मूर्त्तिनिर्म्माण-प्रकारः । कृत्यरत्नाकरे ।

आदौ गणेशं नत्वा शिल्पिभिः शुद्धदेशस्थां शिलां प्राक् पश्चिमायतां दक्षिणोत्तरायतां वा गृह्णीयात्। पूर्वभागे दक्षिणभागे वा मस्तकः। पश्चिमे उत्तरे भागे वा चरणौ कार्यौ। इत्यादि।

It ends :—

अन्यतरकुण्डाग्निनाशे आचार्यकुण्डादग्निरानेयः। आचार्यकुण्डाग्निर्यावत् समाप्तिं विशेषतो रक्षणीय इति।

The authorities quoted :—

1A, कृत्यरत्नाकरे, भविष्ये; 2A, वाराह्यां; 5B, पद्धतिकल्पलतायां; 49B, हेमाद्रिमते; 103B, कृत्यरत्नाकरपद्धतिकल्पलता, निर्णयसिन्धु; 125B, आचार्यचन्द्रिका।

At the end of the manuscript there is an index to the work in three leaves.

2472.

6454 **सप्रासादस्थिरलिङ्गलघुप्रतिष्ठादर्पणप्रयोगः।**

Saprāsādasthiraliṅgalaghupratiṣṭhādarpaṇaprayogaḥ.

By the author of Prayogadarpaṇaḥ.

Substance, country-made paper. $11 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 11 to 15 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Samvat 1952.

Colophon :—

इति बौधायन-हेमाद्रि-त्रैविक्रमी-प्रतिष्ठाकमलाकरप्राच्योदीच्यग्रन्थानुसारेण निर्णयसिन्धुप्राधान्येन सप्रासादस्थिरलिंगलघुप्रतिष्ठादर्पणप्रयोगः समाप्तः।

Post Colophon :—

लिखितं जगन्नाथेन। संवत् १९५२ आश्विन शुदि ४ मंदवारे काश्यां गोघट्टे बालेश्वरके गल्लीमे परोपकारार्थं स्वार्थंच।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ निर्णयसिन्धूक्त-सप्रासादस्थिरलिङ्गप्रतिष्ठाप्रयोगः। कालस्तु मत्कृतप्रयोगदर्पणे ज्ञेयः।

2473.

5936. **प्रतिष्ठामञ्जरी ।** *Pratisthāmañjarī.*

By Ananta Deva.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 45. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the dedication of tanks, temples and so on.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः । ॐ श्रीसरस्वत्यै नमः ।
सिद्धिबुद्धिप्रदातारं विघ्नव्यूहविदारणम् ।
महागणपतिं वन्दे लक्ष्मीविष्ण्वादिभिर्नुतम् ॥

The object of the work :—

विविधाः पद्धतीर्बुद्धा सम्प्रदायं मतं तथा ।
माध्यन्दिनीयविधिना शोधयन्तु धिया बुधाः ॥
मुहुर्मुहुः प्रार्थयेऽहं सज्जनान् शुद्धमानसान् ।
मयोक्तमिह संशोध्य विचार्य्य मदसच्च यत् ॥
प्रतिष्ठामञ्जरीं कुर्व्वे कृत्वा च गुरुवन्दनाम् ।
तत्र तत्कालो विष्णुधर्म्मोत्तरे ॥

The authorities quoted and consulted :—

1A, नारसिंहे, विष्णुधर्म्मोत्तरे, मात्स्ये; 2A, प्रतिष्ठापीयूषे, देवीपुराणे, शिवसर्व्वस्वे विष्णुपुराणे, भविष्ये, स्कान्दे; 2B, गौतमः, वाचस्पतिः, प्रयोगपरिशिष्टे, पञ्चरात्रे, भागवते, देवीपुराणे; 3A, क्रियासारे, गौतमीतन्त्रे, सिद्धान्तशेखरे; 3B, पीयूषे; 12B, कमलाकरः; 25A, मानवसंहिता; 41B, बौधायनः; 45A, याज्ञवल्क्यः ।

Saṃkalpa :—

5A, अद्यात्मनः पापक्षयपूर्व्वकं दशपूर्व्वान् दशावरान् आत्मना सहैकविंशतिपुरुषान् पितृतो मातृतश्च उद्धर्त्तुकामः, निरतिशयसानन्दब्रह्मपदप्राप्तिकामः, श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं, यथाज्ञानेन यथामिलितद्रव्यैः देशकालाद्यनुसारतः एकरात्राधिवासनप्रकारेण सप्रासादशिवाद्यचललिङ्गप्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

2474.

47. **सूर्य्यादिपञ्चायतनप्रतिष्ठापद्धतिः ।**

Sūryādi-pañcāyatana-pratiṣṭhā-paddhatiḥ.

By Divākara, the son of Bhāradvāja Mahādeva.

The present MS. is noticed in L. 711.

The authorities quoted are :—(1) Sāmbapurāṇa, Kalpataru, Hemādri, Vaśiṣṭha, Matsyapurāṇa, Viṣṇudharmottara, Trivikrama, Kātyāyana, Prayogapārijāta, Nṛsiṃhatāpanī, Saurasarvasva, Prapañcasāra, Śāntimayūkha, Ḍhuṇḍhipaddhatī, Pratiṣṭhāmayūkha, Baudhāyana, Mantramahodadhi, Kalpatarupratiṣṭhākāṇḍa, Pratiṣṭhāsāra, Mātāmaha (Śaṅkara Bhaṭṭa) Matkṛtadānahīrāvaliprakāśa, Devīpurāṇa, Mātuḥ pitāmahacaraṇa (Bhaṭṭa Nārāyaṇa) Tūlāpaddhati by Bhaṭṭa Nārāyaṇa, Trivakramapaddhati, Śivārcanacandrikā, Matkṛta Granthāntara (another book of mine) Bodhyāyana Sūtra

There are two different ways of consecration of a temple sacred to the five deities. The detailed one comes to an end in leaf 33B, in which the abridged one begins.

Post Colophon :—

संवत् १८६६ आश्विने मासि सिते पक्षे पञ्चम्यां भृगुवासरे तद्दिने समाप्तोऽयं ग्रन्थो विनायकात्मजदिवाकरसूनुना गदाधरवेतालेन लिखितम् । यादृशं पुस्तकमित्यादि ।

2475.

1880. *The Same.*

By Divākara, the son of Bhāradvāja Mahādeva.

Substance, country-made paper. 8¼ × 4¼ inches. Folia, 28. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in Ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Śaka 1713. Appearance, tolerable. Complete.

See the previous number.

Post Col. :—

शके १७१३ विरोधकृन्नामसंवत्सरे माघशुक्लषष्ठी आदित्यवार

तद्दिने समापितम् ॥

After the end of the work there are two leaves more containing directions for the drawing of diagrams on altars.

2476.

3203. पञ्चायतनप्रतिष्ठाविधिः ।

Pañcāyatana-pratiṣṭhāvidhiḥ.

Substance, country-made paper. Folia, 56. Lines, 11 to 13 on a page Extent in Ślokas, 1,150. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured

Leaves 2, 3 are missing. There are two leaves marked 8 and two 12.

It begins :—

+ + पञ्चायतनप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्रादौ कालः । विष्णुधर्म्मोत्तरे ।

चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्येष्ठे वा माधवे तथा ।

माघे वा सर्व्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा सिते ॥

रिक्तान्यतिथिषु सा स्यात् वारे भौमान्यके तथा,

माधवो वैशाखः । माघोऽत्र शिवादिप्रतिष्ठापरः । विष्णुप्रतिष्ठा

तु माघे न भवति ।

"माघे कर्त्तुर्विनाशः स्यात् फाल्गुने शुभदा सिते इति"

विष्णुप्रतिष्ठाप्रकरणे उक्तत्वादिति हेमाद्रिः :—

मार्गशीर्षे हरञ्चैव आश्विने जगदम्बिकाम् ।

माधवे स्थापयेद्विष्णुं सर्व्वान् पौषेऽपि केचन ।

इति मुहूर्त्तगणपतौ ।

The five deities to be installed together in a temple appear in leaf 53B.

ततो नामकरणं। कर्णनामयुतं देवस्य नाम कुर्यात्। + + + अमुकेश्वरोऽसि विष्णो त्वं अमुकनारायणः, भानो त्वं अमुकादित्यः, गणपते त्वं अमुकविनायकः ... ... त्वं अमुकेश्वरी।

It ends :—

55A, भगवन् सर्व्वधर्म्मज्ञ सर्व्वधर्म्मप्रकाशक।
अद्य मे सफलं जन्म यत् संसारमहार्णवात्॥
उद्धृतो भवता (') नाथ क्लेशितस्त्वं क्षमस्व मे।

इति नमेत्।

कर्म्मणः साङ्गता सिद्ध्यर्थं सहस्रसंख्यकान् ब्राह्मणान् भोजयिष्ये ...
... ...
यान्तु देवगणा इति च स्थापितानामुत्थापनम्।

गच्छ गच्छ सुरश्रेष्ठ इत्यमिं विसृज्य यस्य स्मृत्वेत्युक्त्वा कर्म्मेश्वरार्पणं कुर्यात्।
अथ नैमित्तिके दोषे प्रायश्चित्तम्।

Then follows the process of Prāyaścitta which is not complete.

2477.

5714. प्रतिष्ठेन्दुः। *Pratiṣṭhenduḥ.*

By Tryambaka Bhaṭṭa.

Substance, foolscap paper. 10½ × 6 inches. Folia, 232. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 5,700. Character, Nāgara. Date, Śaka 1764. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

नत्वा गणाधिपं लक्ष्मीं कोलापुरनिवासिनीम्।
श्रीमद्दाशरथिं रामं तातं नारायणाह्वयम्॥
त्रैविक्रमीं वासुदेवीं मयूखं कमलाकरम्।
मात्स्याग्नेयादिमूलानि प्रतिष्ठासारदीपिकाम्॥
अन्यांश्च परिशिष्टादीनालोच्य विदुषां मुदे।
श्रीसाङ्गराजधानीस्थः कृष्णादक्षिणतीरगः॥

श्रीशाण्डिल्यकुलोत्पन्नो माटे इत्युपनामकः ।
त्र्यम्बकाख्यो रचयति प्रतिष्ठेन्दुं सविस्तरम् ॥
यद्यपीह बुधोन्नीता ग्रन्थाः सन्ति परःशताः ।
तथापीह विशेषो यः पण्डितैः स विविच्यताम् ॥

The compiler, Tryambaka Bhaṭṭa, was a resident of the capital of Rājā Sāhu.

9A, इति माटे इत्युपनामक नारायणात्मज-त्र्यम्बकविरचिते प्रतिष्ठेन्दौ प्रतिष्ठाकालः; 21B, ० कुण्डमण्डपनिर्म्माणप्रकरणं समाप्तम्; 37B, इति प्रतिष्ठेन्दौ मण्डपपूजाविचारः; 61A, इति माटे ० ग्रहस्थापनपूजनमूलविचारः; 74B, इति आचार्यकुण्डाधिकरणकहोमविचारः; 82A, इति शाण्डिल्यकुलसम्भवमाटे इत्युपनामक, etc., etc., सप्रासाद देवताधिवासनमूलवचनविचारः; 110B, ० सप्रासाददेवप्रतिष्ठाविधिनिर्णयः; 157B, इति चित्पावनजातीय शाण्डिल्यकुलसम्भव, etc., etc., सप्रासाद देवाधिवासनप्रयोगः; 174B, इति श्रीमच्छत्रपतिसाहुराजधानीस्थचित्पावनजातीय शाण्डिल्यकुलसम्भव, etc., etc., सप्रासादसर्व्वदेवप्रतिष्ठाप्रयोगः समाप्तः; 181B, इति श्रीमत्चित्पावन माटे इत्युपनामक, etc., etc., प्रसादप्रतिष्ठाप्रयोगः; 209A, इति शाण्डिल्यकुलसम्भव, etc., etc., निर्णयसिन्धुमयूखानुसारिसप्रासादपरिवारसर्व्वदेवस्थिरप्रतिष्ठाप्रयोगः; 219B, ० निर्णयसिन्धूक्तः सर्व्वदेवचलप्रतिष्ठाप्रयोगः; 223B, ० नृसिंहपरिचर्य्याद्युक्तस्थलार्चाप्रयोगः; 232B, ० प्रतिष्ठेन्दौ बौधायनोक्तः स्थलोत्सर्गप्रयोगः ।

Post Colophon Statement :—

श्रीशालिवाहने शाके युगाङ्कमुनिभूमिते १७९४ ।
शुभकृद्वत्सरे पूर्णः प्रतिष्ठेन्दुर्मधौ मिते ॥
माटे इत्युपनाम्नायं श्रीनारायणसूनुना ।
प्रतिष्ठेन्द्वभिधो ग्रन्थस्त्र्यम्बकाख्येन निर्म्मितः ॥
सकलङ्कोपि पूर्णेन्दुः शम्भुना मस्तके धृतः ।
प्रतिष्ठेन्दुस्तथा प्रीत्या धार्य्यो द्विजवरैः सदा ॥
गुरुणा विश्वनाथेन प्रेरितस्त्र्यम्बकः सुधीः ।
प्रतिष्ठेन्द्वभिध(') ग्रन्थ[ः] कृत्वा तच्चरणेऽर्पितः ॥

हरिणा भक्तवात्सल्याद्भिक्षुधीकृत्य सेविताः ।
सुदाम्नो द्विजवर्य्यस्य पृथुकाः सतुषा अपि ॥
प्रतिष्ठेन्दुर्मम ग्रन्थः शुद्धो ग्राह्यो द्विजैस्तथा ।

इति श्रीमच्छ्र[त्र]पतिसाङ्कराजधानीस्थ--चित्पावनजातीय--शाण्डिल्यकुल--सम्भवमाटेइत्युपनामक-नारायणात्मज-त्र्यम्बकविरचितः प्रतिष्ठेन्दुः समाप्तः ।

Scribe's Note :—

श्रीरामार्पणमस्तु । शुभं भवतु ॥
मालवीयोपनामकबालमुकुन्दशर्म्मणा इदं पुस्तकम् ॥

2478.

5484. देवस्थापनकौमुदी *or* प्रतिष्ठाकौमुदी ।

Devasthāpana-kaumudī or *Pratiṣṭhā-kaumudī.*

In two parts, by Sañkara, son of Ghare Vallāra Sūri of the Citpāvana family.

Part I.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 97. Lines, 9, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,940. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It begins thus :—

श्रीगजाननाय नमः ।

विघ्नध्वान्तविदालनैकमि[मि]हिरं नत्वा गणाधीश्वरम्
वाग्देवीं जननीञ्च सद्गुणनिधिं वल्लालसंज्ञं गुरुम् ।
घारे इत्युपनामको वितनुते विद्वन्मुदे शङ्करो
देवस्थापनकौमुदीं सुविशदां प्राचीनकल्पानुगाम् ॥
सन्ति यद्यपि ग्रन्थाश्च बहवः पूर्त्तकर्म्मणि ।
तथापि सुजनैर्ज्ञेयो विशेषोऽस्मिन् प्रबन्धके ॥
इह प्रयोगरूपेण सर्व्वं व्याख्यायते मया ।
नामूलं लिख्यते किञ्चिन्नानपेक्षितमुच्यते ॥

तत्र तावदिष्टापूर्त्तशब्दनिरुक्तिमाह बौधायनः ।

इष्टापूर्त्तौ द्विजातीनां धर्म्मौ प्रोक्तौ सनातनौ ।
तत्रेष्टः स्वर्गफलदः पूर्त्तो मोक्षप्रदः स्मृतः ॥
अग्निहोत्रं तपः सत्यं वेदानाञ्चैव धारणम् ।
आतिथ्यं वैश्वदेवञ्च इष्टमित्यभिधीयते ॥
वापीकूपतडागादि देवतायतनानि च ।
अन्नप्रदानमारामाः पूर्त्तमित्यभिधीयते ॥

Colophons :—

2B, इति देवतास्थापनकौमुद्यां देवप्रतिष्ठाफलकथनप्रकरणं प्रथमम्; 8B, इति ० प्रासादानुकीर्त्तनम्; 10B, इति मात्स्योक्तप्रासादानुकीर्त्तनम्, इति देवतास्थापनकौमुद्यां प्रासादानुकीर्त्तनम्, इति देवतास्थापनकौमुद्यां प्रासादकरणफलवाक्यानि, अथ प्रासादकरणे प्राचीनग्रन्थानुसारेण मात्स्यप्राधान्येन च प्रयोग उच्यते; 18B, इति ० प्रासादकरणप्रयोगः; 20A, प्रासादप्रतिष्ठा; 55B, ० पिण्डिकालिङ्गप्रतिमाकथनम्; 65B, ० ग्रहयज्ञप्रकरणं; 96A, (Last Colophon) इति श्रीमच्चित्पावनकुलाब्धिसम्भव घारे इत्युपनामकवल्लालसूरिसूनुशङ्करविरचितायां देवस्थापनकौमुद्यां प्रतिष्ठोपयोगिउपोद्घातप्रकरणं प्रथमम् ।

Part II.

Substance and the measure are the same as above. Lines, 9 on a page. Folia, 108. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end

It begins :—

श्रीगजाननाय नमः ।

चित्तपावनकुलाब्धौ घारे इत्युपनामक वल्लालसूरिः ।
तत्सूनुः शङ्करनामा स प्रासादप्रतिष्ठाप्रयोगं कुरुते ॥

अथ मात्स्याग्नेयभविष्योत्तरवाराहबौधायननारदपञ्चरात्रकमलाकर–त्रिविक्रम–मयूखप्रयोगरत्नमालिका––प्राच्यग्रन्थालोचन–पूर्व्वकं हेमाद्रिप्राधान्येन प्रासादलिङ्गमूर्त्तिप्रतिष्ठाप्रयोगो लिख्यते ।

26A, इति देवस्थापनकौमुद्यां प्रासादवास्तुसंकलीकरणम्; 44B, इति सर्व्वदेवसाधारणं मण्डपसङ्कलीकरणम्; 50A, इति देवस्थापनकौमुद्यां प्रतिष्ठाङ्ग-

लक्षहोमविधानं समाप्तम् ; 54A, ० जलाधिवासविधानम् ; 97A, ० ग्राम-योक्षार्थस्थापनविधानम् समाप्तम् ।

2479.

6493. रामचन्द्रप्रतिष्ठापीयूषम् ।

Rāmacandrapratiṣṭhāpīyūṣam.

By Gopāla Vyāsa, son of Rāmacandra.

Substance, country-made paper. 14 × 5¼ inches. Folia, 65. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Date, Samvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

There are two parts, relating to immovable and movable images.

Colophon :—

61B, इति श्रीसीतारामगणपदाब्जमकरन्दलुब्धेन मारस्वतवंशोद्भव श्रीराम-चन्द्रात्मजेन गोपालव्यासेन कृतं (?) श्रीरामचन्द्रप्रतिष्ठापीयूषेऽचलप्रतिष्ठा समाप्ति-मगमत् ।

Last Colophon :—

श्रीरामचन्द्रस्य चलप्रतिष्ठा समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु ॥ संवत् १९६१ ।

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीसीतारामाभ्यां नमः । ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

घनप्रभं श्यामसरोजसुन्दरं
धनुर्द्धरं राममुदारविग्रहम् ।
सुग्रीवनीलाङ्गदलक्ष्मणान्वितम्
नमामि सीतासहितं रघूत्तमम् ॥
श्रीरामचन्द्रस्य पदारविन्दं
भवाब्धिपोतं सनकादिपूजितम् ।
हृदम्बुजकोशे स्फुरतं (?) सदा मे
मोहान्धनाशं सुरविप्रकाशम् ॥

कुर्व्वे प्रतिष्ठापौयूषं नत्वा श्रीरघुनायकम् ।

लोकानान्तु हितार्थाय रामसायुज्यहेतवे ॥

अवलोक्य च तन्त्राणि आर्षाणि प्राकृतानि च ।

कृतं प्रतिष्ठापौयूषं व्यासगोपालशर्म्मणा ॥

तत्रादौ श्रीरामचन्द्रस्य प्रतिष्ठाकालः ।

अगस्त्यसंहितायां ॥

2480.

3954. वाशिष्ठी देवदेवलप्रतिष्ठा ।

Vāśiṣṭhī Devadevalapratiṣṭhā.

Substance, country-made paper 11 × 4 inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 575. Character, Nāgara Appearance, discoloured. Date, Samvat 1862.* Complete

Colophon :—

इति श्रीवासिष्ठी देवदेवल कूपतडागादि-वृक्षादि-प्रतिष्ठा समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०६२ समैनाम पुस वदि ४ वार रामदयालसिंहके

गङ्गातीर । राम । राम ।

Beginning :—

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

अथ वासिष्ठिदेवदेवलप्रतिष्ठां लिख्यते ।

ॐ अस्य श्रीवाशिष्ठिदेवदेवलप्रतिष्ठाक्रमस्य वाशिष्ठ ऋषिर्गायत्रि-छन्दः श्रीरामचन्द्रपरमादेवता क्लीं बीजं कं शक्तिः श्रीरामचन्द्र-समिपमेतत् देवतापूजने होमे विनियोगः । अथ कर्म्मचारीयानक्षिकं युक्तं ग्रन्थिबन्धनं देवतास्थाने गन्य, etc., etc.

The MS. is very corrupt.

2481.

6301. महिम्नात्मकशिवस्थापनविधिः ।

Mahimnātmaka Śivasthāpanavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 280. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ महिम्नात्मकलिङ्गप्रतिष्ठा लिख्यते ।

श्रीगणेशपदद्वन्द्वं भजामि भवतारकम् ।
सिद्धिबुद्धिसमायुक्तं तं नमामि विनायकम् ॥
किरातकायस्थवणिगाद्यजनानां तथैव सन्न्यासिजटाधराणाम् ॥
शिवस्तुत्यामहिम्नेन स्थापनं पूजनं तथा ।
जपः प्रदक्षिणा होमः स्तुतिश्चैव यथाक्रमम् ॥

तत्र स्थापने क्रमः । ... ...

Saṃkalpa :

देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रोत्पन्नः अमुकदासोऽहं सर्व्वपापक्षयार्थ दीर्घायुर्विपुलपुत्रपौत्राद्यवच्छिन्न-सन्ततिवृद्धिस्थिरलक्ष्मी-कीर्त्तिलाभ-शत्रुपराजय-सर्व्वपापनिरसन-शिवलोकावाप्ति-सकल-सुखधर्म्मार्थकाममोक्षप्राप्तिद्वारा-श्रीकाशीविश्वेश्वरप्रीत्यर्थं सगव-यहमखां अचललिङ्गप्रतिष्ठां करिष्ये ।

3A, महिम्नः पारं ते परमविदुषोयद्यसदृशी, etc., etc. After the sixth verse किमीहः किं कायः, etc., we have :—इति लिङ्गं स्थापयित्वा अनर्थैश्वर्य्येत्यनेन प्रतिसरं बद्धा संपूज्य वाससी कुशैराच्छाद्य ... ... etc., etc.

End :—

न्यूनातिरिक्तदोषपरिहारार्थं नानागोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यः भूयसीं दक्षिणां दातुमहमुत्सृज्ये तेन कर्म्माङ्गदेवताः प्रीयन्तां ।

Colophon :—

इति श्रीमच्छिवात्मकशिवस्थापनविधिः समाप्तः ।

2482.

6298 **चरदेवप्रतिष्ठाविधिः** । *Caradevapratiṣṭhāvidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 7 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A fragment.

Consecration of movable images of Gods.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ देवानां चरप्रतिष्ठाविधिर्लिख्यते ।

तत्र शुद्धसमये गुरुशुक्रानुकूल [स] मये उत्तरायणे मौनं विना शुक्लपक्षे सुशुभतिथौ शुभवासरे ब्राह्मणान् समाहूय कर्त्ता स्नात्वा शुभवस्त्रे परिधाय नित्यं विधाय प्राङ्मुखो भूत्वा । अद्येत्यादि तत्तल्लोकप्राप्तिकामः सकलैश्वर्य्यकामः विष्णुलोकप्राप्ति [कामः] चरप्रतिष्ठां ब्राह्मणवरणपूर्व्वकमहं करिष्ये ।

2483.

6257. **पुराणोक्तशिवादिप्रतिष्ठाविधिः** ।

Purāṇokta-Śivādipratiṣṭhāvidhiḥ.

Substance, foolscap paper. 8¼ × 4¼ inches. Folia, 43. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, modern Nāgara. Copied in Saṃvat 1942. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पुराणोक्तशिवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

Post Colophon :—

हेतवे जगतामेव संसारार्णवसेतवे ।
प्रभवे सर्व्वविद्यानां शम्भवे गुरवे नमः ॥
श्रीसंवत् १९४२ ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पुराणोक्तशिवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

तत्र तावत्कालो विष्णुधर्म्मोत्तरे ।

चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्यैष्ठे वा माधवे तथा ।

माघे वा सर्व्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा सिते ॥

This is of general application for the consecration of images.

Saṃkalpa or resolution in 4A :—

देशकालौ स्मृत्वा अस्यां मूर्त्तौं अस्मिन् लिङ्गे वा देवकलासान्निध्यार्थं आयुः-श्रीसर्व्वफलाक्षय्यसुखकाम ईश्वरप्रीतिकामो वा अमुकमूर्त्ते लिङ्गस्य वा सप्रासादां सपरिच्छदां प्रतिष्ठां करिष्ये ।

2484.

1878. चलार्चा *or* नूतनमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः ।

Calārcā or *Nūtanamūrtipratiṣṭhāvidhiḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 144. Character, Nāgara. Date, Śaka 1774. Appearance, fresh.

On the left hand upper margin it is called Calārcā.

It is an extract from Hayagrīva-Saṃhitā and has four sections; the first on the worship of Cala or movable images, the second on the reconsecration of injured images, the third on the general observances in connection with consecration of an image, and the fourth on the details in the consecration and installation of a new image.

It begins :—

अथ हयग्रीवसंहितायां नूतनमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः । अस्य सम्भाराः कलस ८ सुवर्णशलाका २ वस्त्रे ४ पूगीफले १०० पञ्च-फलानि ५ खर्ज्जूरीफलानि २५ इत्यादि ।

4B, इति संक्षिप्ता चलार्चा, अथ प्रमादाद्युपह्नतोपप्रमनार्थं प्रतिष्ठा निरूप्यते; 5B, इति प्रमादाद्युपह्नतप्रतिष्ठाविधिः; 6A, अथ सर्व्वमूर्त्ति-प्रतिष्ठायाः संक्षेपतः प्रयोगः कथ्यते; 6B, इति संक्षेपमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः, अथ नूतनमूर्त्तिप्रतिष्ठाः 9A, इति हयग्रीवसंहितायां नूतनप्रतिष्ठासंस्कारविधिः समाप्तः ।

After the last colophon there are five verses on varieties of sandal, in four lines, at the end of which is given the date शके १७७४ ।

2485.

4471. सचलविग्रहप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

Sacalavigrahapratiṣṭhāprayogaḥ.

Substance, country-made yellow paper. 17 × 4 inches. Folia, 19. Lines, 5, 6 on a page. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Directions for the consecration of movable images.

Beginning :—

अथ सचलविग्रहप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

तत्र प्रथमं प्रासादस्योत्तरे पूर्व्वे वा दशहस्तपरिमितं मण्डपं चतुर्द्वारसमायुक्तं सप्तधान्याङ्कुरोपेतं नदीसद्वालुकायुक्तं तोरणादि-वेष्टितं दिव्यं शङ्खभेर्य्यादिनादितं विचित्रषोडशभिः स्तम्भैर्युक्तं वस्त्रवेष्टितं आम्रमन्नशाखायुक्तं पुष्पदामविभूषितं नारिकेलवंशदले-राच्छादितञ्च कुर्य्यात् ॥

2486.

2273. स्वल्पप्रासादे सवृष-लिङ्ग-प्रतिष्ठाप्रयोगः ।

Svalpaprāsāde Savṛṣa-liṅga-pratiṣṭhāprayogaḥ.

Substance, country-made paper. 9 × 4¾ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work begins :—

भक्त्युद्रेकेण स्वल्पधनवद्भिरपि स्वल्पं प्रासादं निर्म्माय तत्र सद्दष-लिङ्गप्रतिष्ठां कर्त्तुमिच्छद्भिरधिकारिभिरपेक्ष्यो बौधायनसूत्रानु-सारिणीं पद्धतिमाश्रित्य सप्रासाद (स्थिरं) शिवप्रतिष्ठाप्रयोगः प्रदर्श्यते ।

ननु त्रिविक्रमादिग्रन्थकृद्भिश्चलप्रतिष्ठापरत्वेन बौधायनाद्युक्तायाः स्वीकृतत्वात् मद्दत्तवेदं साहसमिति चेत् न । स्वल्पस्य बहुनो वा कर्म्मणः स्वसूत्रेऽनुक्तौ बह्वृचादिभिर्बौधायनोक्तस्य कर्म्मणः आदरेण ग्राह्यत्वस्य स्मृतावुपलम्भात् बौधायनसूत्रे चलप्रतिष्ठाबोधकलिङ्गा-दर्शनात् पुराणाद्युक्तप्रयोगस्य दरिद्रैः कर्त्तुमशक्यत्वाच्च ।

Colophon :—

इति सप्रासाद-सग्रहसन्न-सद्दष-लिङ्गप्रतिष्ठायाः संक्षिप्तः प्रयोगः ।

Post Col. :—

नन्दीश्वरगायत्री ।

तत्पुरुषाय विद्महे वक्रतुण्डाय धीमहि तन्नो नन्दिः प्रचोदयात् ।

2487.

2739. **देवप्रतिष्ठाविधिः ।** *Devapratiṣṭhāvidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folium, one. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

One leaf only marked 3 of a work on the consecration of the images of Gods.

Authorities :—

हेमाद्रौ, रत्नावल्यां, लक्षणसमुच्चये, कालादर्शे शैवागमाचार्य्यविरचिते शैवसिद्धान्तशेखरे ; मुहूर्त्तगणपतौ, मुहूर्त्ततत्त्वे ।

2488.

6249. **प्रतिष्ठाविधिः ।** *Pratiṣṭhāvidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

On the consecration of a phallic emblem of Siva. No Colophon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रतिष्ठाविधिः ।

तत्रादौ प्रतिष्ठाकालो नानानिबन्धेषूक्तः ।

माधवीये वैखानसः ।

मातृभैरववाराहनरसिंहत्रिविक्रमाः ।

महिषासुरहन्त्र्यश्च स्थाप्या वै दक्षिणायने ॥

वै शाब्दोऽप्यर्थे ॥

2B. अथ प्रतिष्ठाप्रयोगः ।

Saṃkalpa in 3A :—

एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ अमुकगोत्रः अमुकशर्म्मा सपत्नीकोऽहं ममसमस्तपापक्षयपूर्व्वकशिवलिङ्गवेदीगतपरमाणुसमसंख्ययुगसहस्रावधिशिवलोकनि-वासायुज्यकामनया श्रीविश्वेश्वरप्रीत्यर्थं सवास्तुकसग्रहमखां अचलशिवलिङ्ग-प्रतिष्ठां करिष्ये ॥

2489.

8519. सप्रासादशिवादिप्रतिष्ठाविधिः ।

Saprāsāda-Śivādipratiṣṭhāvidhiḥ.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 71. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 2,300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1957. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति सप्रासादशिवादिप्रतिष्ठाविधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

संवत् १९५७ वैशाख कृष्ण १ गुरौ मालवीयोपनामक कर्म्मकाण्डि बच्चोपण्डितेन द्वितीयनामधेयेन जगन्नाथपण्डितेन लिखितं काश्यां त्रिलोचनेश्वरसन्निधौ ।

A priest's manual.

Beg. :—

अथ सप्रासादशिवादिप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

मूर्त्तिप्रतिष्ठादिनात् प्राक् सप्तमदिने पञ्चमदिने (त्रिदिने) [तृतीयदिने] द्वितीयदिने सद्यो वा प्रासादोत्तरतः पूर्व्वतः पश्चिमतो वा षोडशहस्तं उक्तविधलक्षणं मण्डपं कृत्वा मध्यकोष्ठे पञ्चहस्तां चतुरस्रां हस्तोच्छ्रितां महावेदिं कृत्वा ... ... सप्रासादशिवादिअचललिङ्गप्रतिष्ठामहं करिष्ये ॥

2490.

6239 **शिवप्रतिष्ठा ।** *Śivapratiṣṭhā.*

(माध्यंदिनशाखोक्ता ।)

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 6. Lines, 12 on a page. Extent in Ślokas, 180. Character, modern Nāgara. Date, Samvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :

इति माध्यंदिनिशाखोक्तशिवप्रतिष्ठा समाप्ता ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु ॥ समत १९३६ मौ० अगहन वदी १५ ।

Beginning :—

अथ लिङ्गप्रतिष्ठा लिख्यते ।

तत्रादौ कालः । विष्णुधर्म्मोत्तरे ।

चैत्रे वा फाल्गुने वापि ज्यैष्ठे वा माधवेऽथवा ।

माघे वा सर्व्वदेवानां प्रतिष्ठा शुभदा सिते ॥

रिक्तान्यतिथिषु सा स्यात् वारे भौमान्यके तथा ॥

माधवो वैशाखः ॥'

2491.

5991. **स्थावरविष्णवादिप्रतिष्ठा ।**

Sthāvara-Viṣṇvādipratiṣṭhā.

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 20. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

On the consecration of immovable images

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ स्थावरविष्णवादिप्रतिष्ठोच्यते ।

तत्रादौ मूर्त्तिनिर्म्माणप्रकारः ।

कृत्यरत्नाकरे ।

आदौ गणेशं नत्वा शिल्पिभिः सह गुरुर्देशस्थां शिलां प्राक्-पश्चिमायतां दक्षिणोत्तरायतां वा गृह्णीयात् ।

2492.

9950. **जीर्णोद्धारादिविधिः ।** *Jīrṇoddhārādividhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 35. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It treats of the rites in connection with the removal of a burnt and broken image of any god, and the substitution in its place of a new one; and also of the propitiatory rites to avert evils arising out of the breaking of an image, temple, consecrated jar, and so on.

2493.

329. **जीर्णोद्धारविधिः ।** *Jīrṇoddhāravidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 8 × 3 inches. Folia, 10. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ जीर्णोद्धारविधिः ।

अग्निपुराणे—

जीर्णादीनाञ्च लिङ्गानामुद्धारविधिमावदेत् ।

लक्ष्मोज्झितञ्च भग्नञ्च स्थूलं वज्रहतं तथा ॥

It abruptly ends :—

ततो लिङ्गञ्च संस्थाप्य पूजयेत् स्थण्डिले तथा ।

इदं पुस्तकं मौन्योपकनामक वैजनाथेन मौल्यं दत्त्वा गृहीतम् ।

2494.

2228. प्रासादप्रतिमयोर्जीर्णोद्धारः ।

Prāsādapratimayor jīrṇoddhārah.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Śaka 1751. Appearance, discoloured and pasted.

Colophon :—

इति देवपिण्डिकाप्रासादध्वजवाहनानां जीर्णोद्धारविधिः समाप्तः ।

Post Col. :—

हे पुस्तक नानादीक्षित भागवत टोंकेकर यांस विनायकभटसुत-वलने टोंकेकर यानी श्रीक्षेत्री लिहुन दिले असे । शके १७५१ शार्व्वरीसंवत्सरे आषाढ वद्य ११ रविवार तद्दिनि मध्याह्नि समाप्त । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, etc., etc.

In a different hand :—

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षित भागवतस्य ।

The work is mainly based on Trivikrama's works.

It begins :—

अथ प्रासादप्रतिमयोर्जीर्णोद्धारो त्रिविक्रमोक्तो वक्ष्यमाण-चालनविधिः कर्त्तव्यः अथवा गर्भागारजीर्णोद्धारमध्ये क्रियते तत्र

संकोचत्वात् पूर्व्वस्थापितदेवतासंस्थाना[त्]स्वविवे[ष्व]चालनार्थं च अयं विशेषविधिर्द्रष्टव्यः ।

1B, इति प्रासादजीर्णोद्धारविधिः, तत्र प्रयोगः, इति प्रणवन्यासः प्रथमः; 2B, इति प्रयोगरत्नमालायां देवप्रासाद-गर्भगृह-पिण्डिका-जीर्णोद्धार-देवता-चालनप्रयोगः ।

2495.

6302. **प्रासादप्रतिष्ठा ।** *Prasadapratistha.*

Substance, country-made paper. 9 × 6 inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :-

इति प्रासादप्रतिष्ठा समाप्ता ।

After the colophon there are 10 lines containing a list of Vastu-mandala-devatas.

Beginning :—

प्रासादप्रतिष्ठा ।

देशकालौ संकीर्त्य अमुकदेवप्रासादप्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

गणेशपूजा ऋत्विग्वरणान्ते तेषां मधुपर्कादिकं विधाय आचार्य्यः सर्षपविकरणादि-स्वस्त्ययनजपान्ते स्थण्डिले बलवर्द्धननामानमग्निं [सं]स्थाप्य वेद्यां सर्व्वतोभद्रदेवताः संस्थाप्य, etc. ... ... ।

2496.

10353. **वास्तुपूजापद्धतिः ।** *Vastu-pūja-paddhatiḥ.*

By Son of Rama.

Substance, country-made paper. 10¾ × 4½ inches. Folia, 41. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1920. Complete.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वास्तुपद्धतिः ॥

मालवीयोपनाम्ना श्रीनैमिषारण्यवासिना ।

रामात्मजेन विदुषा प्रयोगस्तन्यते मया ॥

तत्र वास्तुकाला मत्स्यपुराणे ॥

अथातः संप्र(वःच्छा)[वक्ष्या]मि गृहकालविनिर्णयम् ।

यथाकालं शुभं ज्ञात्वा तथा भवनमारभेत् ॥ १ ॥

There are 21 ślokas in the extract, which continues to fol. 2B.

2B, अथ वास्तुपूजापद्धतिः, आदौ भूमिं परीक्ष्य, etc., etc.

It ends with Śānti :—

इति वास्तुशान्ति संपूर्ण समाप्त ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९२० कुवार शुकल पक्ष शुभ काशी गोघाट श्री ॥

मालवीयकाशीचर्णात्मजरघुनाथपण्डितस्येदम् पुस्तकम् ॥

त्रिलोचनेश्वरार्पणमस्तु ॥

2497.

5999. **पौराणिकवास्तुशान्तिः ।** *Paurāṇika-vāstu-śāntiḥ.*

By Rāmakṛṣṇa Bhaṭṭa, son of Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुशान्तिः ।

तत्कालोऽस्माभिर्निर्णयसिन्धावुक्तः (?) केचिदुच्यते ।

नारदः ।

सौम्य-फाल्गुन-वैशाख-माघ-श्रावण-कार्त्तिकाः ।

मासाः सृष्टेह(गेह)निर्म्माणे पुत्रारोग्यधनप्रदाः ॥

5B, इति वास्तुशान्तिः । अथास्मत्पितृकृतो वास्तुशान्तिप्रयोगः ; 12B, इति वास्तुप्रयोगः ।

केचित्तु एकाशीतिपदे एव वास्तुस्थापनम् पूजाहोमबलिदानेषु ब्रह्मादि-पूर्व्वकत्वमिच्छन्ति ।, etc., etc.

Last Colophon :—

इति श्रीविद्वद्वृन्दवन्द्यपादपद्मश्रीभट्टनारायणसूरिसूनु-भट्टराम-कृष्णकृत-पौराणिकवास्तुशान्तिः ।

2498.

5993. **वास्तुपद्धतिः ।** *Vāstupaddhatiḥ.*

By Govinda Paṇḍita, son of Rāma Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 10½ × 3½ inches. Folia, 13 by counting. A very defective manuscript. After the first leaf, there is one with its leaf-mark lost, then 11 leaves marked 6 to 16. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, discoloured and torn.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुसरोजाभ्यां नमः ।

अथ गृहप्रासादादि-वास्तुपूजापद्धतिः ।

तत्र जीर्णोद्धारे— + + + + गृहप्रवेशने नवप्रासादभवने प्रासादपरिवर्त्तने प्रासादगृहद्वाराभिवर्त्तने वापीकूपतड़ागेषु पर-गृहप्रवेशे ... ... वास्तूपशमनं कुर्य्यात् ।

Colophon :—

धर्म्माधिकारिरामपण्डितात्मज-गोविन्दपण्डितैः कृता वास्तुपद्धतिः समाप्ता ।

रामार्पणमस्तु ।

2499.

5344A. **रघुनन्दनसम्मतसामगवास्तुयागपद्धतिः ।**

Raghunandana-sammata-sāmaga-vāstuyāga-paddhatiḥ.

Substance, country-made yellow paper. $19\frac{1}{4} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 7. Lines 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ देवगृहारम्भे चतुःषष्टिपदसामगवास्तुप्रयोगः ।

तत्रादौ प्रागुक्तदीपवर्त्त्या परीक्षितां भूमिं द्विहस्तं चतुर्हस्तं जलान्तं खात्वा संशोध्य कालशुद्धौ कर्त्तुः शुभदिने यजमानः कृतस्नानादिः ॐ तत्सदित्युच्चार्य्य, etc., etc., etc. ... ...

Colophon :—

इति वन्द्यघटीय श्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यसम्मता सामगानां वास्तुयागपद्धतिः समाप्ता ।

2500.

4060. **वास्तुयागः ।** *Vāstuyāgaḥ.*

Substance, country-made paper. $13\frac{1}{2} \times 3\frac{1}{2}$ inches. Folia, 13. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

अथ वास्तुयागः ।

मनुष्यगृहारम्भे तु विशेषः । एकाशीतिपदमिति तत्रादौ प्रागुक्तदीपवर्त्त्या परीक्षितां भूमिं द्विहस्तां चतुर्हस्तां जलान्तरं खातयित्वा संशोध्य कालशुद्धौ कर्त्तुः शुभेदिने यजमानः शुचिराचान्तः ।

ॐ तत्सदद्येति अमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्म्मा एतद्देशवास्तु सर्व्वदोषोपशमनकामः वास्तुयागकर्म्माहं करिष्ये ।

2501.

5153. **यजुर्व्वेदीयवास्तुयागप्रयोगः।**

Yajurvediya-vāstuyāga-prayogaḥ.

Substance, foolscap paper. 14 × 3¼ inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali in a very modern hand. Appearance, fresh Complete.

Beginning :

ॐ नमो गणेशाय ।

अथ यजुर्वेदिनां देवगृहारम्भे चतुःषष्टिपदवास्तुप्रयोगः ।

तत्रादौ प्रागुक्तदीपवर्ज्या परीक्षितां भूमिं द्विहस्तं चतुर्हस्तं वा जलान्तरं खात्वा संशोध्य कालशुद्धौ कर्त्ता शुभदिने यजमानः कृतस्नानादिः ॐ तत्सदित्युच्चार्य्य तद्विष्णोरित्यादिना विष्णुं स्मृत्वा अद्येत्यादि ... ... एतद्विशावेशनवास्तुसर्व्वदोषो- पशमनकामः वास्तूपशमनमहं करिष्ये ।

Colophon :—

इति वन्द्यघटीयश्रीरघुनन्दनभट्टाचार्य्यविरचिता यजुर्वेदिनां वास्तुयागप्रयोगः समाप्तः (?) ।

2502.

6055.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

अथ गृहवास्तुप्रयोगः ।

गृहप्रवेशनात् पूर्व्वेद्युः स्वामी शुभे मुहूर्त्ते पूर्व्वाह्ने सपत्नीकः प्राङ्मुखो भूत्वाचम्य देशकालौ स्मृत्वा मम सकलारिष्टनिवारणार्थं परमेश्वरप्रीतये सनवग्रहमखं वास्तुशान्तिं करिष्ये ।

8A, इति स नवग्रहशालाकर्म्मवास्तुशान्तिप्रयोगः, अथ मण्डपाङ्गवास्तु-पूजनम् : 10A. इति मण्डपाङ्गवास्तुपूजनस्य पद्धतिः, दीक्षितगणेशेन ग्रन्थावलोकनेन रचिता : 11A, इति वास्तुकालाः ।

+ + + + स्येदं पुस्तकं श्रीरस्तु ।

The name has been blurred over with ink.

2503.

6044. **वास्तुपूजाविधिः ।** *Vāstupūjāvidhiḥ.*

By Indrajit Śarmā.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 17. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 300 Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1788. Appearance, discoloured. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुपूजाविधिः ।

नत्वा ब्रह्माच्युतेशानमम्बिकामम्बिकासुतम् ।

कुर्व्वेऽहमिन्द्रजिच्छर्म्मा याजुषीं वास्तुपद्धतिम् ॥

तत्रादौ गृहारम्भप्रवेशकालनिरूपणम् ।

The authorities :—

2A, मात्स्ये, मुहूर्त्तचिन्तामणौ ; 3A, श्रीपतिः ।

There is no colophon.

Post Colophon :—

संवत् १७८८ वर्षे वैशाख सुदी २ भौमे लिखीतम् दीक्षित-माहेश्वर तथा व्यासजी श्रीवीश्वनाथ तथा रामेश्वर सर्व्वेन मीलीत्वा लिखितं कोटामध्ये पठनार्थं दुवे श्री५दुर्लभरामजीकस्य पठनार्थं शुभं भवतु । लेखकपाठकयोः कल्याणं भूयात् ।

2504.

6033A. शिलान्यासः । *Śilānyāsaḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 3. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The ceremony of laying the foundation stone of a building.

Beginning :—

अथ शिलान्यासविधिः ।

मात्स्ये ।

स्तम्भोच्छ्राये शिलान्यासे सूत्रयोजनकीलके ।
खनने चैव संस्कारे प्रारम्भो वह्निगोचरे ॥

Saṃkalpa :—

देशकालौ संकीर्त्य करिष्यमाणस्यास्य वास्तोर्निर्माणशुभता-
सिद्ध्यर्थं निर्विघ्नतासिद्ध्यर्थञ्च आयुरारोग्यैश्वर्याभिवृद्ध्यर्थं वास्तोः
स्वस्य च भूमिपूजनं शिलान्यासं च करिष्ये ।

Colophon :—

इति मात्स्योक्तशिलान्यासविधिः समाप्तः ।

B. देहलीन्यासविधिः । *Dehalīnyāsavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 3. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The ceremony of placing a corridor.

Beginning :—

अथ देहलीन्यासविधिः । शिलान्यासवत् कुर्यात्

Saṃkalpa :—

देशकालौ संकीर्त्य मम सकुटुम्बस्य सर्वारिष्टप्रशान्तिपूर्वक-
मायुरारोग्यैश्वर्याभिवृद्ध्यर्थं एतद्गृहद्वारावच्छिन्नभूम्यधिष्ठितदेव-

तोपरोधजनितोपसर्गनिवृत्तये गृहाधिष्ठितवास्तुपुरुषप्रीतये वास्तु-
पूजनपूर्व्वकं देहलीन्यासं करिष्ये ।

Colophon :—

इति शिष्टसमाचारानुसारी देहलीन्यासविधिः ।

2505.

6297. द्वारशाखादेहलीपूजनविधिः ।

Dvāra-Śākhā-dehalī-pūjanavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 8 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ द्वारशाखादेहलीपूजनविधिः ।

देशकालौ स्मृत्वा करिष्यमाणवास्तोः प्रधानांगतया द्वारशाखा-
देहलीपूजनमहं [करिष्ये] ।

तत्रादौ निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणेशाम्बिकयोः भूमेः वास्तुपुरुषदिक्-
पालक्षेत्रपालानां पूजनमहं करिष्ये ।

Col. :—

इति द्वारपूजनविधि(ः) ।

2506.

6003.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 14 + 13. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

Two works relating to the worship in connection with *Vāstu.*

I. In 14 leaves.

Beg. :—

तत्रादौ वास्तुकालमाह ।

3B, ग्रहस्त्र ; 7B, अथ अधिदेवता: ; 8B, अथ प्रत्यधिदेवतानां ।.

This portion ends with no colophon.

II. In 13 leaves.

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ पौराणिकवास्तुमन्त्राः ।

Col. :—

इति शूद्रादीनां पौराणवास्तुप्रयोगः ।

2507.

6046. वास्तुविधिः । *Vāstuvidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 6 × 4½ inches. Folia, 2 to 6. The first leaf is missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 132. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1885. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति वास्तुविधिः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १८८५ माघशुक्ल ११ बालमुकुन्दद्विवेदीस्येदं पुस्तकम् ।

2508.

2670.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 3 to 41. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete.

A manuscript, incomplete at both ends, containing a compilation mainly from Tāntrika and Paurāṇika works on various rites and ceremonies.

Topics :—

8B, अथ ध्वजपताकालक्षणानि ; 10A, अथ कुण्डखननप्रकारः ; 13B, अथाभ्युदयिकश्राद्धम् ; 19B, अथ तोरणपूजाद्वारपूजाप्रयोगः ; 29B, अथ

विष्णोर्नामसहस्रैः कोटिहोम उच्यते; 32A, इति पाराशरे शान्त्यध्याये लक्षहोमविधिः; 33A, अथ देवालयादिप्रतिष्ठा; 34B, अथ राधाकृष्णमूर्त्तिप्रतिष्ठाविधिः; 38A, इति श्रीघट्टगोपुरमठधर्म्मशालासेत्वाद्युद्यापनप्रयोगः; 38A, अथ पुस्तदानप्रतिग्रहणप्रयोगौ; 40B, अथ शिलान्यासप्रयोगः।

The authorities consulted :—

3A, हेमाद्रिः; 3A, शौनकः; 3B, संवरणः, सनकः, भविष्ये; 4A, मात्स्ये; 4B, दीपिका; 5B, भविष्योत्तरे, विधानपारिजाते; 6B, शारदातिलकम्; 7A, आपस्तम्बः; 7B, मूलागमः, शारदायां; 8A, पञ्चरात्रम्; 9B, आथर्व्वणतन्त्रम्; 10B, कालोत्तरं; 11B, बौधायनः; 12A, ज्योतिर्वशिष्ठसंहिता; 13A, परशुरामः; 13B, वह्वृचपरिशिष्टे।

2509.

6215. भूमिपूजा। *Bhūmipūjā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 45. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Worship of mother-earth and others before proceeding to a construction work.

Beginning :—

देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रोत्पन्नस्य (?) अमुकशर्म्माहं करिष्यमाणामुककर्म्माङ्गत्वेन वा अस्यां भूमौ कुण्डमण्डपादिनिर्म्माणं कर्त्तुं वा करिष्यमाणलिङ्गप्रतिष्ठाङ्गत्वेन अस्यां भूमौ प्रासादनिर्म्माणं कर्त्तुं वा अविघ्नतापरिसमाप्त्यर्थं भूम्याः कूर्म्मस्य वराहस्य शेषस्य विश्वकर्म्मणः पूजनं तेभ्यः सदीपदधिशष्कुलाजपायसबलिदानं विश्वकर्म्मणः आयुधानां पूजनं च करिष्ये।

2510.

6245. **जलाशयोत्सर्गप्रयोगः ।** *Jalāśayotsargaprayogaḥ.*

(रूपनारायणीयः) ।

Substance, country-made paper 9¾ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति रूपनारायणीये जलाशयविधिः ।

Beginning :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

अथ जलाशयोत्सर्गप्रयोगः । तत्रायं क्रमः कर्त्ता स्नातः शुक्लाम्बरधरः शुक्लगन्धानुलेपनः सपुत्रः सपत्नीकः उत्तरायणे माघ-फाल्गुन-वैशाख-ज्यैष्ठाषाढानामन्यतमे मासि शुक्लपक्षे द्वितीया-तृतीया-पञ्चमी-दशमी-पौर्णमासीनामन्यतमे दिवसे अयनविषुव-द्वय-कन्या-मिथुन-मीन-धनुः-संक्रान्तीनां अन्यतमे संक्रान्तौ ... ... तडागाद्युत्सर्गं कुर्य्यात् ।

2511.

6048. **जलाशयोत्सर्गविधिः ।** *Jalāśayotsargavidhiḥ.*

By Nārāyaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 30. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1933. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

सरस्वतीं नमस्यामि प्रत्यूहव्यूहशान्तये ।

यदेकतानचित्तानां चित्ते संविशितक्षमा ॥

विघ्नाधिप नमस्तुभ्यं विघ्नसङ्घं विघातय ।
प्रचयं रचयात्मस्वं उच्चां बुद्धिं विधेहि मे ॥
उत्पन्नपत्रशतपत्रसगोत्रनेत्रं
सुग्रीवमित्रमतिमित्रचरित्रपात्रम् ।
उन्नीलनीलमणिवर्णसवर्णगात्रं
रामं भजे कुलपतिं कमलाकलत्रम् ।
विश्वामित्रकुलोदधौ विधुरिवाखण्डः कलानां निधिः
वागगुम्फो निखिलेपि यस्य वसुधा शिष्यप्रशिष्यैश्चिता ।
विद्यापद्मविकाशनैकतरणी श्रीभट्टगोविन्दजः
संख्यावज्जनताग्रणीर्विजयते श्रीभट्टरामेश्वरः ॥
शास्त्रेष्वधीती पितुरेव च यः ?
श्रुतीः स्मृतीः समालोक्य च देशरीतीः । (?)
नारायणस्तनयो (?) विमुक्ते-
र्जलाशयोत्सर्गविधिं विधत्ते ॥ (?)

End :—

इदञ्च मण्डललेखन-मण्डपप्रवेश-प्रैषवेद्यपरिवितानबन्धनोत्तरकर्त्तव्य-मपि ज्ञानसौकर्य्यार्थमिह लिखितम् । अन्यदपि सर्व्वमुपयोगि-वस्तुजातं प्रागेव सम्पाद्य आरभेत् ।

Last Colophon :—

इति श्रीनारायणभट्टकृते जलाशयोत्सर्गविधौ मण्डपकुण्डवारुण-मण्डलनिर्म्माणादिप्रकारः समाप्तः ।

There are three lines written by a different hand.

Beginning :—

अथ जलाशयोत्सर्गप्रयोगप्रारम्भः ।

Ending :—

इति श्रीविद्वन्मुकुटमाणिक्यश्रीरामेश्वरश्रीरामेश्वरभट्टसुतनारायण-भट्टकृते जलाशयोत्सर्गविधौ वापीकूपतडागोत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ।

Then comes the name of the former owner of the MS. and the date :—

बालमुकुन्दस्येदं आ० सु० ८ सु० सं १९७३ ।

2512.

6556. पूर्त्तरत्नम् । *Pūrttaratnam.*

By Lakṣmaṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 13 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Maṅgalācaraṇa :

श्रीमद् रामं नमामि प्रकृतिजनकजाजानिमिष्वासहस्तं
छत्रच्छायाधिकारो + मकृतिविलसल्लक्ष्मणाह्निप्रमित्तम् ।
पार्श्वद्वन्द्वे च सौमित्र्यनुगत + + + भ्यां लसच्चामराभ्यां
अग्रे व्यग्रेण सेवापतुरहनुमता सेवितं भक्तचित्तम् ॥

The author and his family : -

विश्वामित्रकुलोदधौ समभवद्गोविन्दभट्टाभिधोऽ
वाच्यां दिग्ग्यपरोद्भवो + + वरख्यातः (?) सतां सम्मतः ।
यद्भक्त्यांचितया निबद्धमनसा श्रीराघवेन्द्रेण यत्
संताने सदनुग्रहैकविषयो दध्रेऽभिमानः परः ॥
तत्सूनुः समभूत् समस्तविदुषां चूडामणिर्निर्मलो
लोकालोकमहीध्रवारितयशा रामेश्वराख्यः कृती ।
यो विद्याविनयादिभिः परिवृतो विद्वद्भिर्तर्कैः स्थितो
नूनं तातकृतार्थनै रघुपतिश्चक्रेऽवतारं पुनः ॥
तत्सूनुर्भट्टनारायण इति समभूद्भारती नर्त्तकी य-
ज्जिह्वाग्राणां विद्यानां सुबकृगुणगणामाप्यकामिप्रगल्भां ।
वेदाद्याशेषविद्याभिधविविधमहादीर्घवंशेषु मूल-
मध्यप्रान्ते + + त्वतिरभसकृताश्चर्यमायारमेपि ॥

तत्सूनुरासीद्गुणवृत्तमौलिः समानधर्मा स्वपरम्परायाः
वादावधूताखिलवादिवृन्दं श्रीरामकृष्णं जगदुर्महान्तः ॥
तत्सूनुना लक्ष्मणेन पितरौ भ्रातरौ गुरून् ।
भूदेवांश्च नमस्कृत्य पूर्त्तरत्नं वितन्यते ॥

An explanation of the term Pūrta :—

तत्र यद्यप्यन्नदानादिपूर्त्तानि तथापि तेषां परस्वत्वापत्तिफलत्वेन दानान्तर्भावेण दानरत्ने प्रतिपादनादिष्टोत्सर्गमात्ररूपाणि वापी-कूपतडागपुष्करिणीदेवप्रतिष्ठानदालयाराममेतुबन्ध नदी खात-प्रासाद-वसतिप्रभृतीनि पूर्त्तानि प्रतिपाद्यन्ते ।

The last colophon in the incomplete manuscript :—

इति श्रीपूर्त्तरत्ने आरामोत्सर्गः अथ तरुपुत्रविधिः

... ... अथ पुनः संस्कारः ।

2513.

6059. घट्टनिर्म्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

Ghaṭṭanirmāṇādhivāsanotsargaprayogaḥ.

Forming part of Prayogasaṃgraha by Lakṣmaṇa Bhaṭṭa, son of Kṛṣṇa Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 8 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara Date, Samvat 1934. Appearance, fresh. Written in red ink.

Beginning : —

श्रीः ।— अथ घट्टनिर्म्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

मत्स्यपुराण–वरुणपुराण–देवीपुराण--लिङ्गपुराण--स्कन्दपुराणा-दीनि हेमाद्रि-शारदातिलक-मयूख-कौस्तुभाद्यनेकनिबन्धांश्चावलोक्य लिख्यते । तं शिष्टाः स्वीकुर्व्वन्तु ।

तत्रादौ घट्टनिर्म्माणप्रकारः ।

Colophon :—

इति श्रीमद्वैद्यकुलोद्भव--श्रीमत्कृष्णभट्टसूरिसूनु-लक्ष्मणभट्टकृते प्रयोगसंग्रहे घट्टाधिवासनादिप्रकारः, घट्टोत्सर्गप्रयोगः ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९३४ ज्ये० कृ १२ बु० बालमुकुन्दस्येदं ।

2514.

2467. *The Same.*

Substance, toolscap paper. 9½ × 5 inches. Folia, 19. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 560. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The last Col. :—

इति श्रीमद्वैद्यकुलोद्भवकृष्णभट्टसूरिसूनु-लक्ष्मणभट्टकृते प्रयोगसंग्रहे घट्टाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

It begins :—

अथ घट्टनिर्म्माणाधिवासनोत्सर्गप्रयोगः ।

मत्स्यपुराण--वरुणपुराण–देवीपुराण–लिङ्गपुराण–स्कान्दपुराणादीनि, etc., etc.

2515.

6254. **घट्टाद्युत्सर्गः ।** *Ghaṭṭādyutsargaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 5 Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Dated, Samvat 1927.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

नन्दिकेश्वर उवाच ।

यो वापीमथवा कूपं देशे तोयविवर्ज्जिते ।
खानयेत् स नरो याति स्वर्गे प्रेत्य शतं समाः ॥
उदकेन समा तृप्तिर्नास्ति लोकत्रये सदा ।
तस्माज्जलाश्रयाः कार्य्याः पुरुषेण विपश्चिता ॥

अग्निष्टोमसमः कूपः सोऽश्वमेधशतोत्तरः ।
कूपाद्दशगुणा वापी वाप्याः शतगुणं सरः ॥
तस्माच्छतगुणः सेतुः सेतोर्घट्टः शताधिकः ।

घट्टो जलावतरणमार्गः सेतुभेद इति यावत् स्रोतोनिरोधकृत् सेतुः ।

सेतुघट्टरता ये च तीर्थशौचरताश्च ये ।
पुनःसंस्कारकर्त्ता च लभते मौलिकं फलम् ॥

मौलिकमाद्यकरणाज्जातम् ।

घट्टात् परतरं श्रेयो नास्ति भूमण्डलेऽखिले ।
गत्वा तु वारुणं लोकं चक्रवर्त्त्यभिजायते ॥
सोपानानि विधेयानि यथाशक्त्यायतानि च ।
गोपुराणि विचित्राणि शिलासम्बन्धकुट्टिमान् ॥
धर्म्मशाला प्रकर्त्तव्या तस्मिन् मठविभूषिता ।
कार्य्यः सरःसु नद्यां वा + सतीर्थे जलाशये ॥
देवखाते तथागाधे घट्टो यत्नादिपश्चिता ।
येन कृत्वा प्रजायन्ते सुलभाश्च जलाशयाः ॥

The Saṃkalpa or resolution :—

3B. देशकालकीर्त्तनान्ते सर्व्वपापक्षयपूर्व्वकवरुणालयगमनानेकव्यापि-सर्व्व-लोकवासपरार्द्धद्वयकालव्यापि-वरुणलोकगमनपूर्व्वकविष्णुपदप्राप्त्यर्थं कृतैतद्घट्टाद्युत्सर्ग-महं करिष्ये ।

Colophon :—

इति श्रीघट्टगोपुरमठधर्म्मशाला सत्का ? उद्यापनप्रयोगः ।

Post Colophon :—

सं १८२७ ।

2516.

6481. उत्सर्गसरणिः । *Utsargasaraṇiḥ.*

By Rāma Śaṃkara Miśra.

Substance, country-made paper. 10¼ × 5 inches. Folia, 18. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तड़ागोत्सर्गप्रयोगः ।

शुभे मुहूर्त्ते भूम्यादिपूजनं कृत्वा तड़ागादि खानयेत् सिद्धे तड़ागे शुभेह्नि प्रतिष्ठां कारयेत् ।

13A, इति तड़ागाद्युत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ; 15A, इत्यारामोत्सर्गप्रयोगः समाप्तः ; 16B, इति घट्टोत्सर्गप्रयोगः समाप्तः ;—अथ यूपलक्षणमाह—अथ घट्टगोपुरसेतुबन्धमठधर्म्मशालाद्युद्यापनप्रयोगः ।

Last Colophon :—

इति भवदेवमिश्रात्मजरामशङ्करमिश्रकृते उत्सर्गसरण्यां घट्टाद्युत्सर्गविधिः समाप्तः । समाप्तोयं ग्रन्थः ॥

2517.

6253. **तड़ागोत्सर्गः ।** *Taḍāgotsargaḥ.*

Substance, country-made paper 11 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Dated, Saṃvat 1931. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :

इति तड़ागोत्सर्गः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १९३१ ज्येष्ठमास कृष्णपक्षे ।

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तड़ागोत्सर्गः ।

सुमुखश्चेत्यादि देशकालौ संकीर्त्य सकलपापक्षयपूर्व्वकब्रह्मालय गमनानन्तरं ब्रह्मकल्पकालावधिकब्रह्मलोकभोगपूर्व्वकपरार्द्धकालावच्छिन्न महतपःप्रभृतिलोकाक्रमास्थितततल्लोकागतभोगोत्तरं वैष्णवपदप्राप्तिकामोऽमुकतड़ागोत्सर्गं करिष्ये ।

2518.

6492. **तडागोत्सर्गप्रयोगः ।** *Taḍāgotsargaprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured and worm-eaten. Complete.

Beginning :—

अथ तडागोत्सर्गप्रयोगः ।

शुभे मुहूर्ते भूम्यादिपूजनं कृत्वा तडागादि खातयेत् । सिद्धे तडागे शुभेह्नि प्रतिष्ठां कारयेत् । ... ... त्रिगुणलोकप्राप्तिकाम इष्टकादिभिर्विधितस्य तडागस्य करणसमये अन्यथाकरणप्राणि-वधादिजन्य – दोषपरिहारपूर्वकआत्मसहितसर्वलोकभोगार्हत्व – सिद्धिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं तडागोत्सर्गमहं करिष्ये । एवं वापीकूपारामदेवतायतनपुष्करिण्यादिषु अप्यूहणीयम् ।

Every leaf is marked उ. तडा.

Colophon :—

इति श्रीवापीकूपतडागारामोत्सर्गादिप्रयोगः संपूर्णः ।

2519.

6246. **पुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः ।**

Puṣkariṇī-jalāśayotsargavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथैकाग्निविधानेन पुष्करिणीजलाशयोत्सर्गविधिः ।

तत्राधिवासने यजमानः सुस्नातो हविष्यैकभक्तं कुर्य्यात् । तथा गुरुं च कारयेत्ततोऽधिवासदिने उत्तरायणे शुक्लपक्षे सुस्नातः प्रक्षालितपाणिपादः शुक्लाम्बरधरः ... ... यजमानः ... ... जलाशयसमीपे प्राङ्मुख उपविश्य आचम्य अद्य श्वःकर्त्तव्यपुष्करिणीजलाशयोत्सर्गयज्ञविघ्नपरिसमाप्तिकामो विनायकं सूर्य्यादिग्रहांश्च पूजयिष्ये इति ॥

2520.

5285. कूपजलाशयोत्सर्गविधिः ।

Kūpa-jalāśayotsargavidhiḥ.

Substance, country-made paper. 14½ × 2½ inches. Folia, 3. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's manual, relating to the dedication of wells and tanks to the public.

Beginning :—

अथ कूपजलाशयोत्सर्गविधिः ।

स्वस्तिवाचनपूर्व्वकं तद्विष्णोरिति विष्णुं स्मृत्वा संकल्पं कुर्य्यात् । ॐ अद्येत्यादि श्रीअमुकदेवशर्म्मा चतुरर्णवावच्छिन्नमहीदानजन्यफलसमफलप्राप्तिकामः श्रीविष्णुप्रीतिकामो वा कूपजलाशयप्रतिष्ठामहं करिष्ये ।

Colophon :—

इति जलाशयोत्सर्गविधिः ।

2521.

6247. वनोत्सर्गपद्धतिः । *Vanotsargapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 12¼ × 4¾ inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete. Copied from an original dated Saṃvat 1695.

On the dedication of a garden to the public.

Colophon :—

इति वनोत्सर्गपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १६८५ चैत्र वदि १३ लिखितं कुलमंडनदीक्षितेन स्वार्थं परार्थं ॥

श्रीहनुमते नमस्तुः ॥ श्रीनर्म्मदायै नमः ॥

The object of the treatise :—

पादपानां विधिं वक्ष्ये तथैवोद्यानभूमिषु ।
तडागविधिवत् सर्व्वमासाद्य जगदीश्वरम् ॥ १ ॥

There are nineteen such couplets, giving general directions, which end with the colophon :—

2B, इति मूलवाक्यानि ।

अथ प्रयोगः ॥ स्वस्ति न इन्द्रः सुमुखश्चेति । आदौ प्रायश्चित्तांग-गोदानं देहशुद्ध्यर्थं ॥ अथ संकल्पः—अद्येत्यादि० मम सर्व्व-पापक्षयपूर्व्वक-ब्रह्मालयगमनानेककल्पव्याप्ति-स्वर्गलोकहर्षपरार्द्धद्वय-कालव्यापि--महस्तपःप्रभृतिलोकांगनासहितभोगपूर्व्वकांगनासहित परमविष्णुपदप्राप्तिकाम आरामोत्सर्गमहं करिष्ये ॥

One leaf more containing a few mantras.

2522.

10425. **वनप्रतिष्ठाविधिः ।** *Vanapratiṣṭhāvidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 x 4 inches. Folia, 18. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

On the dedication of a garden to the public.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वनप्रतिष्ठाविधिः ।

वनपूर्व्वदिशि वनमध्ये चतुरस्रं षोडशहस्तं द्वादशहस्तं वा मण्डपं विधाय तन्मध्ये हस्तचतुष्टयं चतुरस्रां हस्तोच्छ्रितां वेदिकां

विधाय ईशानकोणे सहस्तैकचतुरस्रां हस्तोच्छ्रितां ग्रहवेदिं कृत्वा महावेद्याः पश्चिमतस्त्रयोदशाङ्गुलं परित्यज्य एकहस्तगम्भीरं चतुरस्रं कुण्डं कुर्य्यात्। तदुपरि चतुर्दिक्षु चतुरङ्गुलं विस्तारोच्छ्रायां प्रागुदकप्रवणमेखलां कुर्य्यात्।

2A, एतद् वनवृत्तोत्सर्गमहं यक्ष्ये। तत्र त्वमेकाग्रविधानेन गुरुर्भवेत्यभिधाय भवामीति प्रतिवचनं। अद्य कर्त्तव्य एतदारामवृत्तोत्सर्गाङ्गीभूत-सकलपूजादि-होमादिकर्म्म कर्त्तुं कारयितुं ... ... अमुक[ग्रर्म्मणां] (सर्म्मन) अमुक-वेदाध्यायिनं आचार्य्यत्वेन त्वामहं वृणे।

2523.

6306. **आरामोत्सर्गपद्धतिः।** *Ārāmotsargapaddhatiḥ.*

According to Nīlakaṇṭha's Mayūkha.

Substance, country-made paper. 9 × 6 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। [अथ उत्सर्गमयूखानुसारी आरामोत्सर्ग-पुस्तकप्रारम्भः—added by a different smaller hand]
सुमुखश्चेत्यादि देशकालौ संकीर्त्य मम सर्व्वपापक्षयातीतानागत-पितृकुलतारणकामो भगवत्प्रीतिकामो वा आरामोत्सर्गं करिष्ये।

No Colophon.

2524.

5198. **वृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः।** *Vṛkṣapratiṣṭhāprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 15½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 18 in all. Extent in ślokas, 42. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning :—

अथाश्वत्थवृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः।

प्रतिष्ठापूर्व्वदिने सायंकाले सविश्ववसाने वृक्षाधोदेशे सवेदि मण्डपे वृक्षपार्श्वे कदलीतरुं स्थापयेत्। ततः कृतनित्यक्रियः

शुचिराचान्तः कदल्यां रोहिण्यौं वृक्षे सोमं यक्षान् पूजयित्वा वृक्षमधिवासयेत् ।

Colophon :—

इति वृक्षप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

2525.

2034. पूर्त्तप्रकाशः (प्रतापनारसिंहः) ।

Pūrttaprakāśaḥ (Pratāpanārasiṃhaḥ).

By Rudradeva son of Toro Nārāyaṇa.

For the manuscript and the work, see L. 4195.

Aufrecht in his Cat. Cat. says that the author composed the work in 1771 A.D. Internal evidence, too, points to the same date, as the author quotes from Rāma Vājapeyī of Naimiṣāraṇya, Nārāyaṇa Bhaṭṭa, and the author of Kuṇḍa Maṇḍapa Siddhi (21B), the last of whom flourished after the middle of the 17th century.

Post Col. :—

शाके १७३१ शुक्लनाम संवत्सरे भाद्रपदवद्य १३ भृगुवासरे तद्दिने पुस्तक समाप्त । य इदं पुस्तकं ग्रथं ॥ वैद्यार्णवस्ये लिखीते ॥ साच्चातः उमैतो विप्रो ॥ मध्यस्त माधवो भवेत् । श्री ॥

2526.

8518. प्रतिष्ठोपयोगि भूम्यादिपूजनम् ।

Pratiṣṭhopayogi bhūmyādipūjanam.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 53. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's manual.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वापीकूपतडागारामदेवतायतनादौ कुण्डमण्डपादिनिर्म्माणं कर्त्तुं भूम्यादिपूजनम् ।

आदौ याजकः यज्ञस्थलं निश्चित्य तत्र दहनखननसंप्लावनसमीकरणादिना भूमिं संशोध्य तत्पश्चिमदेशे गोमयादिसम्मार्ज्जितभूमौ सुमुहूर्त्ते सपत्नीको यजमानः ब्राह्मणैः सहोपविश्याचम्य प्राणानायम्य सुमुखश्चैकदन्तश्चेत्यादि पठित्वा ... ... करिष्यमाण सप्रासादशिवादिप्रतिष्ठाङ्गत्वेन अस्यां भूमौ कुण्डमण्डपादिनिर्म्माणं कर्त्तुं अविघ्नतापरिसमाप्त्यर्थं ... ... पुण्याहवाचनं च करिष्ये ।

Colophon :—

इति प्रतिष्ठोपयोगिभूम्यादिपूजाविधिः समाप्तः ।

12. PRĀYAŚCITTA.

2527.

2274. **चान्द्रायणविधिः ।** *Cāndrāyaṇavidhiḥ.*

From the tenth chapter of Parāśara Mādhavīya.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

चान्द्रायणस्य लक्षणमाह ।

एकैकं ह्रासयेद्ग्रासं कृष्णे शुक्ले च वर्द्धयेत् ।

अमावास्यां न भुञ्जीत एष चान्द्रायणे विधिः ॥

द्विविधं हि चान्द्रायणं यवमध्यं पिपीलिकामध्यं च ।

2528.

5516. **प्रायश्चित्तालोकः ।** *Prāyaścittālokaḥ.*

By Gopāla Siddhānta-vāgīśa.

Substance, country-made paper. 12 × 4 inches. Folia, 91. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The left of the leaves 15 to 25 is mouse-eaten.

Maṅgalācaraṇa :—

श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः चिदात्मने ।

विश्ववीचिविलासोऽयमुदश्चति यतः स्वतः ।

तदानन्दाद्वयं वन्दे नन्दगोपाङ्गनं महः ॥

The author and the object of the work :—

प्रायश्चित्तविधिः सम्यक् श्रीहर्षाचार्यसूनुना ।

श्रीमद् गोपालसिद्धान्तवागीशेनेह तन्यते ॥

The authorities quoted :

1B, अङ्गिराः, हारीतः ; 2A, पराशरः, गोतमः, याज्ञवल्क्यः, मनुः : 3A, ब्रह्मपुराणे : 3B, बृहस्पतिः, जाबालः, शातातपः, शङ्खः ; 4A, बौधायनः, यमः, शङ्खलिखितौ, वशिष्ठः : 5B, विष्णुः ; 6B, आपस्तम्बः, जिकनः ; 7B, लघुविष्णुः ; 7B, गर्गः : 10A, च्यवनः : 10B, विश्वामित्रः : 10B, विवेकः ; 14A, बृहन्मनुः ; 15B, प्रचेताः ; 17B, भविष्ये : 18B, पराशरः ; 19B, देवलः ; 20A, कात्यायनः : 38B, कौर्म्मे ; 47A, धर्म्मप्रदीपः ; 49A, वाचस्पतिमिश्राः ; 49B मम्बर्त्तः ; 52B, ब्रह्मपुराणम् ; 53A, गोतमः ; 54B, पैठीनसिः ; 63A, बृद्धशातातपः : 84B, दक्षः ; 87B, काश्यपः ; 88A, सुमन्तुः ; 91B, ऋष्यशृङ्गः ।

The latest authority quoted is Vācaspati Miśra of Mithilā who flourished in the fifteenth century ; while the author, although a Bengali, does not quote Raghunandana, who lived about the time of Akbar. Between the two authors we may safely place the author Siddhānta-vāgiśa.

Last Colophon :—

इति महामहोपाध्यायश्रीगोपालसिद्धान्तविरचितः प्रायश्चित्ता-
लोकः समाप्तः ।

There are about 4 lines more.

2529.

3470. **प्रायश्चित्तनिर्णयः ।** *Prāyaścittanirṇayaḥ.*

By Dāmodara Miśra.

Substance, country-made paper. 15¼ × 3½ inches. Folia, 76. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,520. Character, Bengali. Appearance, discoloured. Complete. Writing effaced. Date, Śaka 1678.

A treatise on the subject of atonement for sins.

It begins :—

लम्बोदराय नमः ।

प्रणम्य परमात्मानं प्रसाद्य परमेश्वरीम् ।
प्रायश्चित्तमहं वक्ष्ये संक्षिप्य शास्त्रविस्तरम् ॥

बालप्रबोधमवबोधमतिप्रबुद्ध-

विद्वज्जनप्रवरवीरवराग्रणानां ।

मत्यामदभ्रपटुमर्त्तिविडम्बिविद्व-

द्दामोदरः प्रथितमिश्रवरः करोति ॥

सम्प्रति प्रायश्चित्ते निरूपणीये क्रमाद्यप्राप्तत्वात् प्रथमं ब्रह्महत्या-

प्रायश्चित्तमेव निरूप्यते। तथा च क्रमावतारे ब्रह्महत्यामाह मनुः।

Colophon :—

इति श्रीदामोदर मिश्रकृतः + + + + +

प्रायश्चित्तनिर्णयः समाप्तः।

The authorities consulted :—

1A, मनुः, अङ्गिराः; 5B, षटत्रिंशन्मतम्; 6B, याज्ञवल्क्यः, आपस्तम्बः; 15A, बृहस्पतिः, 15B, कात्यायनः, वशिष्ठः; 16B, सम्बर्त्तः; 17A, वृहदङ्गिराः; 20A, गोभिलः, पराशरः, विष्णुः; 20B, यमः; 21B, सम्बर्तः; 24B, स्मृतिसागरसंक्षेपः; 31A, शङ्खः; 32B, हारीतः, शातातपः; 35B, देवलः, आपस्तम्बः; 37A, वृहद्यमः; 42B, भवदेवः; 44B, ऋष्यशृङ्गः; 64A, ऋष्यशृङ्गः; 65B, पैठीनसिः, तत्त्वस्मृतिमीमांसायां।

It ends thus :—

धेनुः पञ्चभिराढ्यानां मध्यानां त्रिपुराणिकी।

कार्षापणिकमूल्या हि दरिद्राणां प्रकीर्त्तिता ॥

स्वर्णकस्तु कृते मूल्यं त्रेतायां पादविच्युतिः ॥

In 75A, there is a chronogram, giving the date of the copying of the manuscript :—

शाकाब्देऽष्टतुरङ्गमाब्धितनयायुक्तास्यचन्द्रे शुभे

श्रीमद्राघवपादपद्मयुगले नत्वा द्रुतं शास्त्र(f)न[ीं]

प्रायश्चित्तमयीं (स्मृतिं) लिलेख सुखदां दामोदरीयां मुदा

श्रीमत्काश्यपसन्ततिद्विज इच्छानन्दरामः प्रवासी ॥

2530.

8520. प्रायश्चित्तसारसंग्रहः।

Prāyaścittasārasaṃgrahaḥ.

By Ratnākara Miśra.

Substance, bark 12 × 3½ inches. Folia, 52. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Bengali. Date Śaka 1661. Appearance, good. Complete.

Colophon :—

इति श्रीरत्नाकरमिश्रविरचितः सारसंग्रहः समाप्तः।

Post Col. :—

शुभमस्तु शाकोयं १६६१। ॐ नमो गणेशाय, etc., १६१५ (?) नमो चण्डिकायै।

There is also a leaf containing an index to the work. A very rare MS. from Chittagong. It is a digest of Smṛti rules for the performance of penances.

See L. 2272.

The authorities quoted and consulted :

1A, मनुः, विश्वामित्रामितस्वयम्भुवः, षटत्रिंशन्मतं ; 2A, सम्वर्त्तः, याज्ञवल्क्यः, भविष्यपुराणम् ; 2B, वृहद्वशिष्ठः, मत्स्यपुराणम् ; 3B, मार्कण्डेयः ; 5B, पराशरः, अङ्गिराः ; 6B, कात्यायनः, काश्यपवचनम्, वशिष्ठः ; 7A, विष्णुः ; 9A, आपस्तम्बः ; 9B, यमः ; 10A, स्मृतिमीमांसा ; 12A, गौतमः, प्रचेताः ; 13B, वृहन्नारदीयः, नारदः ; 14A, भगवद्गीता ; 14B, वृहस्पतिः, शङ्खः ; 15A, बौधायनः, भवदेवः ; 17B, वृहद्यमः ; 18B, शातातपः ; 19A, हारीतः ; 20A, देवलः, आदिपुराणम् ; 20B, स्वल्पयमः ; 21B, वृहद्व्यासः ; 22A, वृहद्विष्णुपुराणम्, जाबालः ; 22B, परशुरामसंहिता ; 24A, जैमिनिः ; 25B, प्रचेताः ; 26A, व्यासः ; 26B, मत्स्यसूक्तम् ; 28A, सुमन्तुः, वायुपुराणम्, शातातपः ; 28B, स्वल्पहारीतः ; 32A, वृहत्प्रचेताः ; 33B, गोभिलसंहिता ; 37B, गर्गः, भविष्योत्तरम् ; 40A, वृहद्विष्णुः ; 40B, सुमन्तुः

बौधायनः; 41B, शङ्खलिखितौ; 43A, लघुहारीतः; 45B, ऋष्यशृङ्गः; 47A, स्कान्दे; 48A, बृहद्बृहस्पतिः; 48B, लौगाक्षिः; 49B, शाम्ब-पुराणम्; 50B, स्मृतिसमुच्चयः; 51A, हरगौरीतन्त्रम्, सौरधर्म्मोत्तरद्वितीय-काण्डे, ब्रह्मपुराणम्; 51B, वराहसंहिता।

The concluding verse quoted in L. 2272 is wanting in the present manuscript.

2531.

724. **प्रायश्चित्तसङ्क्षेपः।** *Prayaścittasaṃkṣepaḥ.*

For the manuscript see L. 1580.

Said to be a part of Smṛtivyavasthā by Cintāmaṇi Nyāyavāgīśa Bhaṭṭācārya.

See Catal. Nos. 2275–77.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दाः १६११। श्रीगौरीशङ्कराभ्यां नमः। श्रीप्रसादशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकं च।

2532.

3247. **प्रायश्चित्तादिपद्धतिवृत्तिः।**

Prāyaścittādipaddhativṛttiḥ.

By Saṅkara Bhaṭṭa, son of Nīlakaṇṭha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 73. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete.

It begins :—

मीमांसादिरहस्याब्धिनीलकण्ठतनूजनेः।
कृतिरेषा शङ्करस्य प्रायश्चित्तादिपद्धतौ॥ १॥

तद्यथा चतुरस्त्रीन् एकं वा अध्यात्मविदं पर्षत्त्वेनोप(विश्य)[वेश्य] कृतस्नानः शान्तो सत्यां क्लि(न)[न्न]वासा अभुञ्जानः पर्षदं प्रदक्षिणी-कृत्य धरण्यां साष्टाङ्गं प्रणम्य तिष्ठेत्।

Topics :—

3B, अथ उत्क्रान्तिधेनुदानम्; 4A, अथ वैतरणीदानम्; 4B, अथ घृतपात्रदानम्; 5B, वृषोत्सर्गः; 9B, अथ उदकुम्भश्राद्धम्, अथ अब्दपर्य्यन्तं दीपदानम्; 10B, अथ आद्यमासिकम्; 11B, अथ मङ्गमनोपयोगि किञ्चित् किञ्चिल्लिख्यते; 12B, अथ प्रथमाब्दे विहितनिषिद्धानि; 16B, अथ षोडश श्राद्धानि; 27A, अथ कर्त्रादिविपर्य्यये प्रायश्चित्तानि; 32B, अथ और्द्ध-देहिकम्; 38B, अथ पितृमेधः; 39B, अथ अग्निनिर्णयः; 47B, अथ विधुरस्याग्न्युत्पत्तिविधिः; 50A, अथ रात्रिमृतस्य संस्कारः; 51A, अथ अनेक-मरणसन्निपाते निर्णयः; 57B, अथ सपिण्डीविधानं कालादर्शकारः।

2533.

464. प्रायश्चित्तमुक्तावलीप्रकाशः।

Prāyaścittamuktāvaliprakāśaḥ.

A part of Dharmaśāstrasudhānidhi by Divākara Bhaṭṭa.

For the MS., see L. 1352.

The Col. :—

श्रीमद्भारद्वाजमहादेवभट्टात्मज-सकलविद्यानिधानश्रीदिवाकर-भट्टविरचिते धर्म्मशास्त्रसुधानिधौ प्रायश्चित्तमुक्तावलिप्रकाशे सर्व्वसाधा. Here breaks off the MS.

In leaf 11 :—

इति श्रीविद्वन्मकुटमणि-श्रीभारद्वाजमहादेवभट्टात्मज-दिवाकरविरचिते धर्म्मशास्त्रसुधानिधौ प्रायश्चित्तमुक्तावलिप्रकाशे कृच्छ्रादिस्वरूपम्॥

Leaf 15A :—

॰सर्व्वसाधारणप्रायश्चित्तप्रयोगः।

2534.

10158 **प्रायश्चित्तेन्दुशेखरसारसंग्रहः ।**

Prāyaścittenduśekharasārasaṃgrahaḥ.

By Nāgoji Bhaṭṭa, son of Śiva Bhaṭṭa and Satī.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 69. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,500 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Colophon :—

इति श्रीशिवभट्टसुतसतीगर्भज - नागोजीभट्टकृतप्रायश्चित्तेन्दु-शेखरसंग्रहः समाप्तिमगमत् ॥

See I.O. Catal. No. 1727. This is the same as Nāgoji Bhaṭṭa's work on the same subject noticed in L. 1735 and there named Prāyaścittenduśekhara. This is not an abridgement as Eggling says

2535.

5470. *The Same.*

Substance, Srirāmpore paper. 10×5 inches. Folia, 61. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 2,150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Colophon :—

इति शिवभट्टसुतसतीगर्भज-नागोजीभट्टकृतप्रायश्चित्तेन्दुशेखर-सारसंग्रहः ॥ ॐ

2536.

5527. **व्रात्यताप्रायश्चित्तनिर्णयः ।**

Vrātyatāprāyaścittanirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. $14 \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 25. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 675. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete

Colophon :—

इति शिवभट्टसुतसतीगर्भज-नागोजीभट्टकृत-व्रात्यताप्रायश्चित्त-निर्णयः समाप्तः । शुभम् ।

As stated by Aufrecht, in his Cat. Cat., Vol II, this is from Nāgoji Bhaṭṭa's Prāyaścittenduśekhara and concerns itself with an outcaste, either a Brāhmaṇa, a Kṣatriya or a Vaiśya.

2537.

5771. **व्रात्यताशुद्धिसंस्कारः।** *Vrātyatāśuddhisaṃskārah.*

Substance, country-made paper. 8¼ × 6¼ inches. Folia, 44. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara. Date, Samvat 1944. Appearance, fresh. Complete.

The object of the work :

श्रीगणेशाय नमः।

व्रात्यताशुद्धिरखिलस्मृतिवाचां विवेचनात्।

सर्व्वविद्वज्जनमुदे यथामति निरूप्यते॥

आषोडशाद्वर्षात् ब्राह्मणस्य नातीतः कालो भवति।

आद्वाविंशाद्राजन्यस्य आचतुर्विंशाद्वैश्यस्य अत ऊर्द्धं पतितसावित्रीका भवन्ति नैतानुपनयेयुर्नाध्यापयेयुः न याजयेयुः न चैभिर्व्यवहरेयुः कालातिक्रमे नियतवत् त्रिपुरुषं पतितसावित्रीकाणां अपत्ये असंस्कारो नाध्यापनञ्च। तेषां संस्कारेप्सु[ः]व्रात्यस्तोमेनेष्ट्वा + + + + व्यवहार्य्या भवन्तीति वचनादिति पारस्करसूत्रे।

Colophon :—

इति व्रात्यताशुद्धिसंग्रहः।

Post Colophon :—

संवत १९४४ मी आषाढ़ वदी १० वार मङ्गल।

The following is added in a later hand :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजराजेन्द्रश्रीसवाईप्रतापसिंहविरचितो व्रात्यताशुद्धिसंग्रहः सम्पूर्णः।

By a still later hand the following is written on the right hand margin :—

सवाईजयसिंहकृते।

2538.

5596D. षाड्वार्षिकप्रायश्चित्तपद्धतिः ।

Ṣāḍvārṣikaprāyaścittapaddhatiḥ.

Substance, palm-leaf. 15½ × 1½ inches. Folia, 2—marked 102 and 103. Lines, 5, 6 on a page. Character, Udiya about 200 years old. Complete

Beginning :—

अथ षाडवार्षिकपद्धतिः ।

प्रायश्चित्तं :—पूर्व्वदिने कृतनिरामिषभोजनोऽपरदिने शुभेऽनुकूले ताराचन्द्रादिशुद्धौ कृतनित्यक्रियः शुद्धः आर्षलक्षणोपेतान् दश पञ्च चतुरो वा ब्राह्मणानुपवेश्य तान् वस्त्रालङ्कारचन्दनपुष्पमाला-नारिकेलफलाद्यैः पूजयित्वा कृताञ्जलिः मन् निवेदयितुकामोऽहमस्यां पापं पर्षदि स्वङ्ग(?) स्नानं प्राणैरशुद्ध्यर्थं करिष्ये इत्यनुज्ञाप्य सचेलं स्नात्वा + + वाग्यत आर्द्रवासाः पर्षदं त्रिः प्रदक्षिणीकृत्य दण्डवत् प्रणम्य पर्षदग्रे तुष्णीं तिष्ठेत् । ततः पर्षन्मध्ये कश्चिच्छ्रेष्ठ-तमस्तं पृच्छेत् ।

किं ते कार्य्यं वदास्माभिः किम्वा मृगयसे + + ।
तत्त्वतो ब्रूहि तत्सर्व्वं [सत्यं] (न मा) हि गतिरात्मनः ॥
सत्येन द्योतते राजा सत्येन द्योतते रविः ।
सत्येन पवते वायुः सत्येनापः स्रवन्ति च ॥
सत्येन द्योतते वह्निः सर्व्वं सत्ये प्रतिष्ठितम् ।
भूर्भुवः स्वस्तथान्ये च लोकाः सत्ये प्रतिष्ठिताः ॥
अस्माकञ्चैव सर्व्वेषां सत्यमेव परं बलम् ।
यदि चेद्वक्ष्यसे सत्यं नियतं प्राप्स्यसे शुभम् ॥
यद्वा गतोऽस्य सत्येन न त्वं शुध्यसि कर्हिचित् ।

एवं पृष्ठः प्रायश्चित्तमुपविश्य प्राङ्मुखः कुशजलादीन्यादाय एतत् पर्षदुप-विष्टेभ्यो यथानामगोत्रेभ्यो ब्राह्मणेभ्यो रजतदक्षधेनुमूल्यं निष्कपरिमितं सुवर्ण-मग्निदैवतं दक्षिणां युष्मभ्यं अहं सम्प्रददे इति दक्षिणां दत्वा पुनर्दण्डवत् प्रणमेत् ।

Colophon :

इति षाड्वार्षिकप्रायश्चित्तपद्धतिः समाप्ता ।

Two leaves more which begin :—

श्रीब्रह्मणः ।

अथ सर्व्वसाधारणसभा । तत्र प्रातातपः ।

दृष्ट्वा पश्चाथ चतुरः उपवेश्य द्विजान् शुचीन् ।

तेषामनुज्ञया सर्व्वं प्रायश्चित्तमुपक्रमेत् ॥, etc.

There are twenty leaves dealing with miscellaneous topics. They are :

अथ ज्वरावली लिख्यते, अथ नवग्रहतर्पणम्, वृषत्याग-
विधिर्लिख्यते ।

2539.

6483. **प्रायश्चित्तमञ्जरी ।** *Prāyaścittamañjarī.*

By Vāpu Bhaṭṭa, son of Mahādeva.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 76. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 4,900. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The Maṅgalacaraṇa and the object of the work :

नत्वा श्रीपुण्डरीकाख्यं सर्व्वपापहरं हरिं ।

प्रयोगपारिजातादीन्निबन्धान् धर्म्मसूचकं ॥

मयूखादींश्च हेमाद्रिं प्रायश्चित्तेन्दुशेखरं ।

दृष्ट्वा संक्षेपतः कुर्व्वे प्रायश्चित्ताख्यमंजरीं ॥

The following lines are added by a different hand, after the last colophon :—

ग्रंथेऽस्मिन् लिखितं न्यूनमधिकं वा प्रमादतः ।

तद्दोषपरिहारार्थं वासुदेवं नमाम्यहम् ॥

क्षेत्रे भार्गवनिर्म्मितेऽम्बुधितटे राजापुरप्रान्तके

वाड्ग्रामसमीपवर्त्तिपणसोसंज्ञो लघुग्रामकः ।

तत्रत् (त्रत्यः) केलकरोपनामकमहादेवात्मजः शांडिल्यो

वापुभट्ट इमं निबन्धमकरोत् तेनाच्युतः प्रीयतां ॥

नामूलं लिखितं किञ्चित् क्वचिदप्यत्र संग्रहः ।

... ...

From the second verse, the author appears to be a native of the Marhatta country, the strip of land between the sea and the Western Ghats called Konkaṇa being the land, wrested by Paraśurāma from the sea. Rājāpura in the śloka is possibly the Sanskritized form of Rayapura, the capital of Shivaji.

Colophons :—

7A, इति श्रीमच्चित्तपावनके-ह्लकारोपाभिध-महादेवात्मज-वापुभट्टविरचित प्रायश्चित्तमञ्जर्यां उपोद्घातप्रकरणम् ; 19B, ०भोजनसम्बन्धिप्रायश्चित्तानि ; 25A, ०मूत्रपुरीषोत्सर्गनिमित्तक-प्रायश्चित्तानि ; 27B, ०कर्म्मलोपप्रायश्चित्तानि ; 33A, ०रेतः-सेकसम्बन्धिप्रायश्चित्तानि ; 39A, ०प्रतिग्रहार्त्विज्यकरणप्राय-श्चित्तानि ; 45A, ०हिंसाप्रायश्चित्तानि ; 63B, ०मिश्रप्रकरणम् ; 66B, ०देवतापराधप्रायश्चित्तानि ; 68A, ०रहस्यपातकेषु सामान्यप्रायश्चित्तानि ; (Last colophon) ०द्रव्यशुद्धि-प्रकरणम् ।

समाप्ता प्रायश्चित्तमञ्जरी ॥

2540.

1943. सर्व्वप्रायश्चित्तप्रयोगसारसंग्रहः ।

Sarvaprāyaścittaprayogasārasaṃgrahaḥ.

By Kāsīnātha Upādhyāya, son of Ananta.

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Sarvaprāyaścittaprayogasārasaṃgraha comes to an end in leaf 13A. The rest of the MS. is taken up with a short treatise on Prāyaścitta attributed to Hemādri for wives and widows.

The main work begins :—

अथ सर्व्वप्रायश्चित्तप्रयोग स्तत्र षडब्दत्र्यब्दसार्द्धाब्दादिव्यवस्था-

प्राजापत्यप्रत्याम्नायाश्च परिभाषोक्ता एव। तत्र त्रिंशत् कृच्छ्रमब्दं

पञ्चचत्वारिंशत् कृच्छ्रमार्द्धाब्दं ... ...

It minutely describes how a sinner is to proceed to the Pariṣad, speak of his sins and ask for its atonement, and offer his fees for their opinion; how the members of the Pariṣad appoint a reciter to whom the sinner makes his formal application; how the reciter reads out from books, how the members consult and give their dictum to the reciter who communicates it to the sinner. It includes both the Śrauta and ordinary Prayaścittas.

Ananta had a work entitled Prayaścittaprayogasara from which his son Kāśīnātha has prepared this abstract.

Suvasinī Prāyaścitta begins in leaf 13B :—

अथ सुवासिनी प्रायश्चित्तमाह।

सुवासिनीस्त्रीणां विशायानायां विशेषः।

Vidhavā Prāyaścitta begins in leaf 14A :—

अथ विधवा। अज्ञातभोजनपर्व्वकाले रात्रिभोजनताम्बूलचर्व्वणा-पर्य्युषितान्न-

भोजनमलिनवस्त्रधारणाकेशपक्षधारणाकांस्यपात्रभोजन ... ... भोजनादीनां

...... अखण्डं प्राच्योदीच्याकृच्छ्रमच्छितं आचरिष्ये इति। सङ्कल्प्य उक्तमार्गेण कुर्य्यात्॥

2541.

3698. प्रायश्चित्तव्यवस्थानिर्णयः।

Prāyaścittavyavasthānirṇayaḥ.

By Rādhāmohanā Gosvamī of Śāntipura.

Substance, country-made yellow paper. 18¼ × 3¼ inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Bengali of the ineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकलियुगपावनावतार–श्रीमदद्वैतवंशसम्भव–श्रीराधा–मोहनगोस्वामिभट्टाचार्य्यविरचित-प्रायश्चित्तव्यवस्थानिर्णयः समाप्तः।

Post Colophon :—

इति श्रीदेवीचरणशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च।

नत्वा कृष्णपदद्वन्द्वं मुनीन्द्रैः सेवितं पुरा।

लिखितो देविदासेन प्रायश्चित्तविनिर्णयः॥

वक्षसि वहसि गिरीन्द्रौ त्रिभुवनविजयी कटाक्षस्ते।

अबलां त्वां यदि मन्ये के बल[व]न्तो जगन्मध्ये॥

It begins :—

नत्वा वृन्दावनासीनं सानन्दं नन्दनन्दनम्।

भक्तानामिष्टदं कृष्णमद्वैतब्रह्मरूपिणम्॥

श्रीमदद्वैतवंशे[श्ये]न राधामोहनशर्म्मणा।

प्रायश्चित्तव्यवस्थाया निर्णयः क्रियते स्फुटम्॥

अथ प्रायश्चित्तोपदेशादि।

प्रायश्चित्तोपदेशे जलादौ म्रियमाणब्राह्मणोद्धरणजन्यफलसमफलं स्वार्थो जिज्ञासुपापिने अर्च्चितपण्डितेन प्रायश्चित्तानुपदेशे तत्तुल्यं पापं भवति धर्म्मशास्त्रानभिज्ञेन अयथा प्रायश्चित्तोपदेशे तस्य तत्तुल्यं प्रायश्चित्तम्। धर्म्मशास्त्रज्ञेनापि अवृष्टेन प्रायश्चित्तं न वक्तव्यम्। गुरुपापे लघुप्रायश्चित्तं न वक्तव्यम्। दुर्ब्बलत्वादिना अनुग्रहः यथोक्तप्रायश्चित्तादिकमुदाहृत्यैव कार्य्यः। स च बहुभिरेव क्षत्रियादौ प्रायश्चित्तकथने ब्राह्मणमन्तरा कृत्वा कथनीयम्। पापिना सचेलं स्नात्वा धनादिना शास्त्रज्ञमुपदेष्टारं (धनादिना) तोषयित्वा संसदि स्पष्टाक्षरं स्वपापं वक्तव्यम्। उपदेशकस्य तद्धनग्रहणे न पापिप्रतिग्रहजन्यपापं भवति। पापं कृत्वा सभोपस्थानं विना भोजने सभायामसत्यभाषणे च पापवृद्धिर्जायते।

2542.

2953. षडब्दप्रायश्चित्तादिविधिः ।

Ṣaḍabda-prāyaścittadividhiḥ.

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 25. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1818. Appearance, old, discoloured and dilapidated. Complete.

Direction for the performance of expiations extending to 6 years, by one lying ill from a fatal disease; for making various gifts for easy and safe crossing of the Vaitaraṇī, the river of the hell; for the burning of the deceased and for making obsequial presentations to him.

It begins:

आतुरकाले षडब्दप्रायश्चित्तविधिः ।

आचमनं प्राणायामः ॥ श्रीविष्णवे नमः ॥ प्रथमः सभासद्-ब्राह्मणानां पदप्रक्षाल(नं)[णं] !, etc., etc., etc.

The Saṃkalpa:

जन्मतोऽद्यदिनं यावत् वाङ्मनःकायकृतानां बुद्धिपूर्व्वाणां सकृद-भ्यासविषयाणां महापातकातिपातकतत्समतदन्यस्यवर्ज्जितानां गुरु-लघुपापानां शोधनार्थं एकाब्दं वा षडब्दं वा द्वादशाब्दं वा प्राय-श्चित्तमहं याचे ।

7B, इति षडब्दप्रायश्चित्तविधिः समाप्तः । तत आतुरकाले वैतरण्यादि-संकल्पः; 18B, इति वैतरण्यादिदानानि; 20A, इति षट्पिण्डविधिः, ततो दहनविधिः; 22B, अमुकसगोत्रस्य प्रेतस्य ... ... प्रथमाह्निमित्तं दुग्धोदक-दानमहं करिष्ये and so on, for ten days.

It relates to a Ṛgvedi Brāhmaṇa as it utters न मम. The manuscript is very corrupt.

The date of the manuscript :—

संवत् १८१८ ना वर्षे चैत्र सुदी प्रतीपदा सोमवासरे लिखितं काशीमध्येदी । मया शंकर शुभमस्तु ।

2543.

2706. प्रायश्चित्तविधिः । *Prāyaścittavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Samvat 1842. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति प्रायश्चित्तविधिः ।

Post Col. :—

संवत् १८४२ मिति फाल्गुन शुद्ध ५ भानुभासरेण समाप्तम् ।
इदं पुस्तकं कुंटोपनामक विनायकभटस्य इदं पु

It begins :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रायश्चित्तविधिः ।

कर्त्ता कृतनित्यक्रियः त्रीन् एकं वा अध्यात्मविदं पर्ष[द]त्वेनोपवे-(वि)श्य कृतस्नानः शक्तौ सत्यां क्लिन्नवासा अभुञ्जानः समस्तसंपदिति पठन् पर्षदं प्रदक्षिणीकृत्य धरण्यां साष्टाङ्गं प्रणमेत् ।

The Saṃkalpa runs :—

पूर्व्वो०थौ करिष्यमाण सर्व्वप्रायश्चित्तपूर्व्वाङ्गत्वेन भूतमिदं गोवृष-निष्क्रयीभूतं द्रव्यं सभ्येभ्यो दातुमहमुत्सृजे । ... ...
अमुक गोत्रस्यामुकशर्म्मणो मम सप्तजन्मप्रभृति अद्य यावत् ज्ञानाज्ञान-कामाकाम-सकृदसकृत्कृत–कायिक–वाचिक–मानसिक–सांसर्गिक स्पृष्टास्पृष्ट-भुक्ताभुक्त-पीतापीत सकलपातकातिपातकोपपातकलघुपातकसङ्करीकरणमलिनीकरणापात्रीकरणजातिभ्रंशकर-प्रकीर्णकपातकानां मध्ये सम्भावितानां पातकानां निरासार्थं अनुग्रहं कृत्वा पातकमुपदिशन्तु भवन्तः । ... ...
(2A) तैश्च यथाशक्ति मध्यमोत्तमपक्षांश्च विचार्य्य करिष्यमाण सर्व्व-प्रायश्चित्तपूर्व्वाङ्गत्वेन सरस्वतीपूजनं सभ्यानुवादकपूजनं च करिष्ये ।

2544.

2677. चान्द्रायण-सोमायन-विधी ।

Cāndrāyaṇa-Somāyana-vidhī.

Substance, country-made paper. 7½ × 4 inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1867. Appearance, discoloured. Both complete.

It begins :—

अथ चान्द्रायणं । यमः ।

वर्द्धयेत् पिण्डमेकैकं शुक्ले कृष्णे च ह्रासयेत् ।

एवं चान्द्रायणं नाम यवमध्यं प्रकीर्त्तितम् ॥

Cāndrāyaṇa ends in 4B and Somāyana begins :—

अथ सोमायनं मार्कण्डेयः ।

गोक्षीरं सप्तरात्रं तु पिवेत् स्तनचतुष्टयात् ।

स्तनत्रयात् सप्तरात्रं सप्तरात्रं स्तनद्वयात् ॥

स्त[ने]नकेन षड्रात्रं त्रिरात्रं वायुभुग्भवेत् ।

एतत्त्रिंशद्दिनसाध्यं ॥

चतुर्विंशतिदिनसाध्यमाह

चतुर्थप्रभृति चतुःस्तनेन त्रिरात्रं त्रिस्तनेन त्रिरात्रं द्विस्तनेन त्रिरात्रं एकस्तनेन त्रिरात्रं एकस्तनप्रभृति पुनश्चतुःस्तनान्तं ॥

Colophon :—

इति सोमायनं समाप्तम् ।

Post Col. :—

संवत् १८६७ शके १७३२ कार्त्तिककृष्ण १० भौमे तद्दिने समाप्तम् । यादृशमित्यादि ।

2545.

9540. **प्रतिग्रहादिप्रायश्चित्तम् ।**

Pratigrahādiprāyaścittam.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1879. Appearance, old. Complete.

With the note on the left hand margin ध० नि०. The MS. is very faulty.

This is a Smṛti compilation mainly from Yama. It treats of expiations for those (1) who accepted any gift from low-caste people, (2) who attempted suicide, (3) and for those bitten by a dog or jackal, and for various other minor sins.

It begins thus :—

अथातो यम धर्म्मस्य [अथातोऽधर्म्मस्य] प्रायश्चित्तं व्याख्यास्यामः ।
चतुर्णामपि वर्णानां धर्म्मशास्त्रं प्रवर्त्तते । १ ।
ब्राह्मणस्तु शुनादष्टो जम्बुकेन वृकेन वा ।
उदिते ग्रहनक्षत्रे दृष्ट्वा सद्यः शुचिर्भवेत् । २ ।
जलाग्न्युद्बन्धनभ्रष्टा प्रव्रज्याश्रमविच्युताः
+ + + + शस्त्रघातहताश्च ये
न चैते प्रत्यवसिता सर्व्वधर्म्मवहिष्कृताः । इत्यादि ।

Colophon in the last leaf :—

इति श्रीप्रतिग्रहप्रायश्चित्तानि समाप्ति ।

2546.

3242. **सर्व्वप्रायश्चित्तम् ।** *Sarvaprāyaścittam.*

Substance, country-made paper. 4¾ × 9¼ inches. Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The sins which are sought to be atoned for are :—

यच्चेश्वरनामधेयस्य मम जन्माभ्यासप्रभृत्येतत्क्षणपर्य्यन्तं सम्भावितानां पापानां मया कृतानां मध्यवर्त्तिनि काले बाल्ययौवनकौमारवार्द्धकेषु + + + विशेषेषु कायिक-वाचिक-मानसिकस्पृष्टिकृतानां जाग्रत्स्वप्नसुषुप्त्युपसंस्थितानां कामक्रोधलोभमोहमदमात्सर्य्यादिकृतानां वाक्पाणिपादपायूपस्थकृतानां श्रोत्रत्वक्चक्षुर्जिह्वाघ्राणैः कृतानां प्रकाशकृतब्रह्महत्यासुरापानसुवर्णस्तेयगुरुदाराभिगमनतत्संयोगित्वनामधेयप्रपञ्चितपञ्चमहापातकव्यतिरिक्तानां पितृमातृगुरुभ्रात्रादिताडनतर्ज्जनब्राह्मणान्यायदोषतदर्द्ध देव द्विज गोसम्बन्धिभूम्यपहारान्यायार्ज्जितद्विजवित्तापहारतटाककूपारामवनच्छेदनदहनकरणविप्रयोगाभिचारसाहससंग्रहणोन्नायनोच्चाटना—शास्त्राभ्यास ... ...
तुरुष्कादिकारागृहनिधान-तुरुष्कमध्यनिवास-तुरुष्कस्पृष्टद्रव्यापहार तुरुष्कसंस्पर्शन-गोवधदर्शन ... ...
सर्व्वेषां पापानामपनोदकं सर्व्वप्रायश्चित्तं पर्षदुपस्थानपुर्व्वकं पर्षदुपदिश्यमानप्रकारेण शक्यप्रत्याम्नायरूपेण आचरिष्य इति सङ्कल्प्य, etc., etc.

It ends :—

अज्ञानतो ज्ञानतश्च नैरन्तर्य्येण निरन्तराभ्यस्तेभ्यः चिरकालाभ्यस्तेभ्यः बहुकालाभ्यस्तेभ्यः बहूनां बहुविधेभ्यः सर्व्वेभ्यः पापेभ्यो विमुक्तो भूयात् ॥ तदङ्गदानानि आचरिष्य ॥

2547.

10857. सर्व्वप्रायश्चित्तविधानम् ।

Sarva-prāyaścitta-vidhānam.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति संक्षेपेण सर्व्वप्रायश्चित्तविधानम् ।

There are 5 lines after the colophon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

चतुरस्त्रीनेकं वाध्यात्मविदं विप्रं पर्षत्त्वेन उपवेश्य स्नातः शुक्ली सत्यां आर्द्रवासाः अभुञ्जानः पर्षदं प्रदक्षिणीकृत्य भूमौ साष्टाङ्गं प्रणामे कृते ततस्तैः सभ्यैः किं ते कार्य्यं मिथ्या मा वादीः इत्यादि पृष्टे ततः प्रायश्चित्ती पर्षदग्रे गोवृषस्य निष्क्रयद्रव्यं निधाय सर्व्वप्रायश्चित्तं कर्त्तुं पर्षदमुद्दिश्य यथाशक्तिगोमिथुननिष्क्रयद्रव्यं दातुमहमुत्सृजे । तेन श्रीपापहर्त्ता महाविष्णुः प्रीयतामिति सङ्कल्प्य ततः अमुकस्य मम जन्मप्रभृति अद्यावधि ज्ञानाज्ञानकामाकामसकृदसकृत्-कृतकायिकवाचिकमानसिकसांसर्गिक-स्पृष्टास्पृष्टभुक्ताभुक्तपीता-पीतसकलपातकातिपातकोपपातकलघुपातक--सङ्कलीकरणमलिनी-करणापात्रीकरणजातिभ्रंशकरप्रकीर्णकान्तानां मध्ये सम्भावितानां पापानां निरासार्थं अनुग्रहं कृत्वा प्रायश्चित्तमुपदिशन्तु भवन्तः ।

सर्व्वे धर्म्मविवेक्तारो गोप्तारः सकला द्विजाः ।
मम देहस्य संशुद्धिं कुर्व्वन्तु द्विजसत्तमाः ॥ १ ॥
मया कृतं महाघोरं ज्ञातमज्ञातकिल्बिषं ।
प्रसादः क्रियतां मह्यं शुभानुज्ञां प्रयच्छथ ॥ २ ॥

... ...

इति संप्रार्थ्य मामनुगृह्णन्तु भवन्त इति प्रणम्य चन्दनपुष्पादिभिः पर्षदं संपूज्य प्रणो देवीति मन्त्रेण पुस्तकं संपूज्य निबन्धपूजात्वेन किञ्चिद्दक्षिणां निधाय अनुवादकं संपूज्य पापानुसारेण इमां भूति-रूपां दक्षिणां दातुमहं उत्सृजे ततः अनुवादकः अमुकस्य तव जन्म-प्रभृत्यद्यावधिज्ञानाज्ञानकामाकाम ... ... निरासार्थं सभ्यैरुपदिष्टं अमुकाङ्गप्रायश्चित्तं पञ्चतीर्थावगाहनादिप्रत्याम्नायद्वारा यथाशक्तिप्राच्योदीच्याङ्गसहितेनाचीर्णेन प्रायश्चित्तेन तव शुद्धिर्भवि-ष्यति .. .. इति चिरुपदिशेत् ।

2548.

3289. **सर्व्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।** *Sarva-prāyaścitta-prayogaḥ*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ सर्व्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

शुभदिवसे पर्षदं परिकल्प्य कृतस्नानः क्लिन्नवासाः अनग्नस्त्रिवारं पर्षदं प्रदक्षिणीकृत्य समस्तसम्पदिति श्लोकचतुष्टयं पठन् साष्टाङ्गं प्रणमेत् । पर्षदलक्षणमाह याज्ञवल्क्यः ।

चत्वारो वेदधर्म्मज्ञाः पर्षत्त्रैविद्यमेव वा ।
सा ब्रूते यं स धर्म्मः स्यादेको वाध्यात्मवित्तमः ॥ इति ।

It gives an abridged form of the expiation.

Colophon :—

इति सर्व्वप्रायश्चित्तप्रयोगः ।

The Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं गणेशसुतस्य बालकृष्णभटखरोपनामकेन लेखनम् ।

2549.

3956.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 41. Lines, 8 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance soiled. Complete.

A very elaborate priestly manual on expiation of sins and propitiation of planets and other deities.

The Saṃkalpa is a very long one, beginning in leaf 3A in the first line and ending in the 4th leaf in the last line. It includes most of the wicked acts that can be perpetrated by man.

The manuscript is very corrupt.

It begins :—

श्रीमते रामानुजाय नमः ।

अथ पोथि रुज्याष्कान्दा सान्तिविश्वासद्यापनमखं लिख्यते ।

ॐ ब्रह्माद्या निखिलार्चिता मनवस्त्रिदशसंदोहा सदाभिहृदाः

स्वस्थानप्रश्रमाय मखतः पूज्या समस्तादधुः ॥

2550.

6468.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 21. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, modern Nāgara. Foll. 10 to 17 and the last folia are restorations on foolscap paper. Complete.

A treatise on expiations. There are two sections, one is meant for women only and the other is general.

Beginning :—

अथ सुवासिनीनां सर्व्वप्रायश्चित्तमाह ।

मृत्तिकास्नानादि-दशविधस्नानशालाहोम-पञ्चगव्यहोमाचरणीयं भर्त्तपुत्र तथा ब्राह्मणेन कारयेत् । स्वस्तिवाचनं कुर्य्यात् । वपनं नान्दी-श्राद्धं न कारयेत् । देहसम्भावितानां पापानां निवेदने प्रकीर्णकेषु परमात्मस्मरणाराधियेत्यन्तमुक्ता स्वार्थपरत्वधर्म्मक्रियाननुकूलता-क्रियानिरोधन-क्रियानिन्दन भर्त्तृक्रियात्यजन ... ... प्रकीर्णकानां ज्ञानतोऽज्ञानतश्चेतिसमानं ।

3B, भर्त्तृचित्तारञ्जनादिप्रकीर्णकानां ज्ञानतोऽज्ञानतश्चेति समानम् ; 10A, इति सुवासिनी-विधवाप्रायश्चित्तविधिः ।

अथ सर्व्वप्रायश्चित्तम् ।

Last Colophon :—

इति संग्रहोक्तं सर्व्वप्रायश्चित्तं समाप्तम् ।

2551.

10818. गोवधप्रायश्चित्तलिखनाकारः ।

Govadha-prāyaścitta-likhanākāra.

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 15. Lines, 6 on a page. Extent in Slokas, 360. Character, Bengali. Date, Saka 1788. Appearance, fresh. Complete.

On the mode of writing opinions on expiations for cow-killing.

Beginning :—

अथ प्रायश्चित्तपत्रलिखनाकारः ।

तत्रादौ ब्राह्मणस्वामिकस्य गोः सकृज्ज्ञानकृत-साक्षाद्वधप्रायश्चित्तस्य । तद्यथाः—ब्राह्मणस्वामिकस्य गोः सकृज्ज्ञानकृत-साक्षाद्वधजनितपापक्षयाय व्रताद्यशक्तौ ब्राह्मणेनापि पञ्चदशकार्षापणोदक्षिणैकपञ्चाशत्कार्षापणोदानरूपं प्रायश्चित्तं करणीयमिति विदुषां परामर्शः ।

Col. :—

इति गोवधप्रायश्चित्तपत्रलिखनाकारः समाप्तः ।

Post Col. :—

शकाब्दाः १७८८ । १ । २३ ।

2551A.

8368.

Substance, country-made paper. 10½ × 7 inches. Folia, 4 + 4. Lines, 14, 15 on a page. Character, modern Nāgara. Date, संवत् १९२४ । Saka, १७८९ ।

I. 1–4.

Beg. :—

श्रीसदाशिवो विजयते ।

समुद्रयानम्लेच्छदेशगमनयोर्मीमांसा ।

देशमुखकुलकेतोर्गोपालपरिहृडात्मजस्य श्रीयुतलक्ष्मणरायस्य तेन सार्कं गतस्य बापूभट्टात्मजस्य नारायणभट्टस्य च म्लेच्छदेशान्तर्गत-

इंग्लंडदेशगमनोपपातकनिर्णिक्तये श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-ज्योतिर्मठाधीश्वराचार्य्यत्रोटकाचार्य्यपादानां निकटे व्यज्ञापि-तत्र योऽर्थो निरणायि स यथा :— ... स्मृतिश्चैवं व्यलेखि—

सिन्धुसौवीर सौराष्ट्रास्तथा प्रत्यंतवासिनः ।

अङ्गवङ्गकलिङ्गांश्च गत्वा संस्कारमर्हति ॥

In 3A, we have the signature of ज्योतिर्मठाधीश्वर ... ... शंकराचार्य्य कैलासानन्द पुरुषोत्तमानन्द-महाराज with his long high sounding titles. The rest is in Hindi.

II. 1–4. (In Hindi).

On the obverse of the first leaf :—

अथ समुद्रयानम्लेच्छदेशगमनयोर्मीमांसा प्रारंभः ।

काश्यां मालवीयरघनाथरामस्य वर्त्तते ॥

End :—

मिती चैत्र वद्य नवमी ९ संवत् १९२९ शके १७९५ (?) सोमवारप्रकाममडिपाद-प्रांतगुजरात-इत्यलं ।

श्रीस्वामीशंकराचार्य्यं कैलासानंद० पुरुषोत्तमानन्द सही ॥

श्री ॥ ज्योतिर्मठ ॥ कैलासानंद ॥ स्वामी ।

13. KARMA VIPĀKA.

2552.

807. **कर्म्मविपाकः ।** *Karmavipākaḥ.*

Substance, country-made paper. 19 × 5 inches. Folia, 68. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Bengali in a fair hand Date, Śaka 1517 (?). Appearance, tolerable. Complete.

Consequences in the present life for virtuous and sinful acts of a former existence Mostly, particular sins are visited with particular diseases; and the work prescribes expiations for them.

It is an interlocution between Bṛgu and Bharata and his mother Śakuntalā.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ।

भृगुभरतशकुन्तलासंवादे ॥

भरत उवाच ॥

कृतौषधेन यो व्याधि र्न यात्युपशमं मुने ।

तद्विशेषं विशेषज्ञ वक्तु नान्यस्त्वया ऋते ॥

भृगुरुवाच ।

वातपित्तादिभिर्दोषैर्यदुत्पन्नं प्रशाम्यति ।

अगदेन सुवैद्येन कर्म्मजं नोपशाम्यति ॥

तस्मात् कर्म्म परिज्ञाय प्रायश्चित्तं करोति यः ।

स तु दोषैर्विनिर्म्मुक्तो भोगीव कञ्चुकोज्झितः ॥

3A, इति भरतशकुन्तलासंवादे भृगुप्रोक्ते यक्ष्मशमनकर्म्मविपाको नाम प्रथमोऽध्यायः; 4A, ०द्वितीयोऽध्यायः; 5A, इति कर्म्मविपाके दारिद्र्योपशमनो नाम तृतीयोऽध्यायः; 6A, इति ०वियोगोपशमनो नाम चतुर्थोऽध्यायः;

इति सर्व्वखदानमाहात्म्यं; 6B, इति लोचनकर्म्मविपाकः; 7A, कुष्ठत्वकर्म्मविपाकः; 7B, खञ्जत्वग्रघ्रसीकर्म्मविपाकः, इति च्छिन्ननासात्वकर्म्मविपाकः; 8A, इति करपादच्छिन्नत्वकर्म्मविपाकः, इति च्छिन्नकर्णत्वग्रमनकर्म्मविपाकः; 9A, पक्षरोगशमनकर्म्मविपाकः, इति गरुड़दानमाहात्म्यं; 9B, इति वैधव्यकर्म्मविपाकः; 10A, उमामहेश्वरदानफलकथनम्; 11A, वन्ध्यत्वशमनकर्म्मविपाकः; 11B, गर्भस्रावोपशमनकर्म्मविपाकः; 12B, इत्युभयमुखीदानफलम्; 13B, इति भानुमूर्त्तिदानम्, इति मृतभार्य्यकर्म्मविपाकः; 14A, इति पुत्रकर्म्मविपाकः, घृतधेनुदानमाहात्म्यम्; 14B, दौर्भाग्यशमनकर्म्मविपाकः; 15A, मापत्यदोषोपशमनं गौरीव्रतम्; 16A, जात्यन्तरोपशमनकर्म्मविपाकः; 17A, मूकत्वकर्म्मविपाकः; 17B, गद्गददोषोपशमनकर्म्मविपाकः; 18A, कर्णरोगोपशमनकर्म्मविपाकः; 18B, इति गात्रदुर्गन्धकर्म्मविपाकः; 19B, धनक्षयकर्म्म विपाकः; 20A, खेदान्वितपाणिपादस्य कर्म्मविपाकः; 22B, ज्वरत्यागार्थकर्म्मविपाकः; 23A, सप्तसागरदानमाहात्म्यम्; 23B, इत्यग्निमान्द्यकर्म्मविपाकः; 24A, इत्यजीर्णकर्म्मविपाकः; 24B, इत्यतिसारकर्म्मविपाकः; 25A, ग्रहणीरोगकर्म्मविपाकः; 26A, पाण्डुरोगकर्म्मविपाकः; 27A, कामलाव्याधिकर्म्मविपाकः; 28A, कासरोगोपशमनकर्म्मविपाकः; 28B, विपुलग्टहदानम्, इति धान्यकूटदानफलम्; 29A, कासश्वासकर्म्मविपाकः; 30A, यक्ष्मारोगकर्म्मविपाकः; 31A, रक्तपित्तकर्म्मविपाकः; 31B, इति गुल्मकर्म्मविपाकः; 34A, इति भगन्दरकर्म्मविपाकः; 34B, छर्द्दिरोगकर्म्मविपाकः; 35A, श्लेष्मच्छर्द्दिकर्म्मविपाकः, इति त्रैलिङ्गिकच्छर्द्दिरोगकर्म्मविपाकः; 37B, इति कर्म्मविपाके वैशाखमाहात्म्ये प्रथमाध्यायः।

From what has been quoted above an idea may well be obtained of the contents of the book. We find no chapter-colophon after the third; the work goes on treating of similar topics. But Vaiśākhamāhātmya comes on at the 5th chapter.

The work ends thus :—

इति कर्म्मविपाकस्य भक्त्या यः शृणुयान्नरः।
तस्य देहं च गेहं च सा लक्ष्मीरपि गच्छति॥

अनुग्रहं ग्रहा यान्ति सर्व्वदा सर्व्वसम्पदः ।
शत्रवो वशतां यान्ति भूतप्रेतविनायकाः ॥
भयं तत्र न कुर्व्वन्ति डाकिन्योऽपि च खेचराः ।
नापमृत्युर्भवेत्तस्य यद् गृहे पुस्तकस्थितिः ॥

The last Col.:—

इति कर्म्मविपाकग्रन्थः समाप्तः ।

The Post Colophon Statement:—

सेनो यत्कुलपद्धतिः प्रतिकृते वङ्गालभूमीपतेः ।
श्रीमान् रामकिशोरकोऽपि वसति श्रीगुप्तिपल्ल्यां सुधीः ॥
नानादेशविदेशतो भ्रमति यत्कीर्त्तिः सदा निर्म्मला ।
दानाली करबालवारितघरादौनालिदैन्यावलिः ॥
जातेऽब्दे शकभूपतेर्गिरिवपातर्कत्समाभिर्मिते [१६९७]
राशौ भास्वति भाति तौलिनि तथा पक्षे बलक्षेतरे ।
नत्वा शिवदां शिवामशिवदां तस्याज्ञया व्यालिखत्
ग्रन्थं श्रीयुतरामकिङ्करधरादेवोऽमुमामोदतः ॥

A letter purporting to be from Kṛṣṇadāsa Pāla to Dr. Rajendralal Mittra is to be found in this manuscript pasted on the front leaf.

The letter is reproduced below.

Friday,

My dear Rājendra Babu,

Allow me to remind you of the P. of W's Committee meeting this afternoon.

I am sorry you——me on Wednesday last. I went to——Committee Meeting; after what had transpired and which they spoke to me I thought it proper to go.

I expected you yesterday at the Hare Anniversary. There was a scene which you would have enjoyed. Friend Shambhu————for supporting the famine policy of –in a Hare discourse (?).

So your name has appeared in the...........Committee which is Municipal...........already correspondence you had.

Yours Sincerely.

Kṛṣṇadāsa Pāla.

2553.

4366. *The Same.*

Being an interlocution between Bhṛgu and Bharata and his mother.

Substance, country-made paper. 17½ × 6½ inches. Folia, 45. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

For the work see the previous number

2554.

3647. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13½ × 4½ inches. Folia, 24 to 34. 63 to 93. Lines, 9 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1652. Appearance, old and worn-out.

Post Colophon Statement :—

श्रीकृष्णाय नमः ।

शकाब्दाः १६५२ माघस्याष्टादशदिवसे सूर्य्याहे पञ्चमीतिथौ त्रिप्रेण रामकृष्णेण समाप्तेयं सुपुस्तिका ।

2555.

4705. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 18½ × 4½ inches. Folia, 15. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh.

Fragments of Karmavipāka by Bhṛgu.

(1) Six leaves containing Vaiśākhamāhātmya, incomplete in the beginning.

Last Col. :—

इति वैशाखमाहात्म्ये पञ्चमोऽध्यायः ।

(2) Seven leaves, containing the following colophons :

1B, इति वैधव्यकर्म्मविपाकः ; इति कर्म्मविपाके महेश्वरदानफलकथनं समाप्तम् ; 3A, इति नानारोगकर्म्मविपाकः ; 3B, इति नारदप्रणीतं शिवस्तोत्रम्, इति स्त्रीरत्नीनाशनकर्म्मविपाकः : 4A, इति स्तनविस्फोटकर्म्मविपाकः : 4B, इति वारनारीत्वशमनकर्म्मविपाकः, इति बाधिर्य्यशमनकर्म्मविपाकः, इति श्लेष्मरोगकर्म्मविपाकः ; 5A, इति हस्तशूलरोगकर्म्मविपाकः, इति योनिरोगकर्म्मविपाकः : 5B, इति प्रदरकर्म्मविपाकः ; 7B, इति पतिव्रतामाहात्म्यम् ।

(3) One leaf only beginning :

अथ गङ्गामाहात्म्यम् ।

2556.

10135. *A work of the same name.*

(An interlocution between the Sun god and Aruṇa, called also Jñānabhāskara.)

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 39. Lines, 15 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

Another work of Karmavipāka. It is an interlocution between the Sun and his charioteer Aruna. It is called Jñānabhāskara.

Beginning :—

श्रीपरमात्मने पुराणपुरुषोत्तमाय । नमः श्रीज्ञानभास्कराय ॥

अरुण उवाच ।

वागीशा[श] (स्या) यस्य वदने, etc., etc. १ ।

... ... २ ॥

श्रीम्ट(शं)[सिं]हप्रसादेन वाग् मन्दस्य ममेव च ।

गर्गादौ प्राज्ञसर्वोपि हादशुलभफलप्रदः ॥

सूर्य्या(र्गवसंवादेन) [रुणसंवादेन] पूर्व्वकर्म्मफलप्रदम् ।
देशग्रामतथागोत्रवर्णकर्म्मस्य कथ्यते (?) ॥, etc., etc.

2B, इति (श्रीसूर्य्या अर्गव)[रुण]संवादे होरासारे प्रश्नगोचरे लग्नभेदग्रह-षट्वर्गेय + + भंगकर्म्मप्रथमोध्यायः । १ ॥

3A, इति श्रीकर्म्मविपाके (सूर्य्या अरुण)[सूर्य्यारुण]संवादे + + +, etc., etc.

37B, इति श्रीकर्म्मविपाक (सूर्य्यारुण)[सूर्य्यारुण]संवादे [सारोद्धारे] (सारोधारे) होरास्कन्धा[ना] षड्वर्गप्रश्न (श्न) जातक अनुमाने (त्रिपनमो)-[त्रिपञ्चाशत्तमोऽ]ध्याय[ः] ॥ ५३ ॥

38A, इति श्रीकर्म्मविपाकसूर्य्यारुणसंवादे [सारोद्धारे] (सारोधारे) ।

39B, इति श्रीकर्म्मविपाके सूर्य्य अरुणसंवादे सारोद्धारे तुलात्रीतीयांसे स्कन्धाणा (सतावनमो)[सप्तपञ्चाशत्तमोऽ]ध्याय[ः] ५७ ॥

The MS. ends abruptly.

2557.

10134. *The Same.*

ज्ञानभास्करः । *Jñānabhaskaraḥ.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 49. Lines, 9 on a page. Character Nāgara. Date S. 1801. Appearance, fresh.

Beg. :—

नमः श्रीगणेशाय । श्रीसूर्य्याय नमः ।

अरुण उवाच ।

वैश्यकुले समुत्पन्नो वायुपित्तसमन्वितः ।
शिल्पशास्त्रकरः श्रीमान् व्यापारविषयान्वितः ॥ १ ॥
तस्य भार्य्या शुभाचारा भ्रातानामनुकांक्षिणी ।
भर्त्तृभक्तिपरा नित्यं सौभाग्यमदगर्व्विता ॥
अपुष्पवसिता स्वामिन् कस्यदं कर्म्मणः फलम् ॥

9B, इति श्रीज्ञा० वैश्यवर्गे मृतवत्साप्रायश्चित्तम् ।

अरुण उवाच ।

क्षात्रे कुले समुत्पन्ने वायुपित्तसमन्वित[ः] ।
राजा परमधर्म्मज्ञो गौरवर्णः प्रतापवान् ॥

Here begins the Kṣattrīya varga.

25A, इति श्रीज्ञा० क्षत्रियवर्गे अपुत्रवतीप्रायश्चित्तम् ।

अरुण० ।

शूद्रकुले समुत्पन्नः कश्चित्पुरुषसत्तमः ।

संयुक्तो वातपित्ताभ्यां किञ्चिद्विन्न संयुतः ॥

Last Colophon :—

इति श्रीज्ञानभास्करे श्रीसूर्य्यारुणसंवादे शूद्रवर्गे भ्रातृद्वयचय-चतुर्थी-अनपत्यप्रायश्चित्तं षट्त्रिंशतिमोऽध्यायः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०१ मिति आश्विन वदि ४ वार भग्गुवासरे लिखितमिदं पुस्तकम् ।

2558.

10133. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 117 of which foll 42 to 49 are missing. Lines, 13 on a page. Extent in Ślokas, 4,100. Character, Nāgara. Date, Samvat 1643. Appearance, old and worn-out.

An interlocution between Sūrya and Aruṇa, which concerns itself with directions for the expiation and removal of the evils, resulting from sins in a former existence; especially maladies of all kinds. It begins with the praise the Jyotiṣa Śāstra which is thus classified in the following śloka :—

2A, पैतामहं च सौरं च वाशिष्ठं पौलिशं तथा ।

रोमकं चेति गणितं पञ्चकं परमाद्भुतम् ॥

For the beginning etc., see W. p. 287.

Foll. 50 to the end are doubly marked, the new pagination being from 1 to 68. On the obverse side of fol. 50 (which is left blank) this portion is called रोगाधिकारः ।

Beg. :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अरुण उवाच ।

व्याधयो विविधाकाराः प्राणिनः प्राणदूषकाः ।

+ + + विविधैर्दोषैः कर्म्मणा येन तद्वद ॥

The portion, contained in W. p. 287 ends in the present MS. in fol. 54B (new p. 5B).

इति श्रीज्ञानभास्करे कर्म्मप्रकाशिके सूर्य्यारुणसंवादे प्राक्तनकर्म्मणो [ज्ञानो] पायनिरूपणं। समाप्तश्च परिभाषाप्रकरणप्रकाशः।

Then we have :—

अरुण उवाच।

त्वयाद्या व्याधयः स्वामिन् किमेकेनैव कर्म्मणा।
जायन्ते विविधैर्वापि कर्म्मभिस्तत्समुद्भवैः॥
व्याधयो भिन्नलक्षणाः साध्यासाध्यादिभेदतः।
हीनसाम्याधिकैस्तत्र किं देव कारणं + + ॥

It ends :—

प्रयोजकानुमन्त्राद्या जन्मजात्यादिकं तथा।
प्रश्नभावगन्तव्यं (?) पूर्व्ववत् प्रत्ययावहम्॥
रोगाः स्युरितरे पश्य जन्मस्वप्रतिकुर्व्वतः॥

Last Colophon :—

इति श्रीज्ञानभास्करे श्रीसूर्य्यारुणसंवादे कर्म्मप्रकाशिके वात-रोगाधिकारपश्चात्पातकर्म्मप्रकाशः।

Post Colophon :—

संवत् १६४३ वर्षे ज्येष्ठवदि १४ शनौ लेखकपाठकयोः शुभम्।

There are many works on the subject (Karmavipāka) passed as parts of Jñāna Bhāskara.

2559.

2035. कर्म्मविपाकः (शातातपीयः)।

Karmavipākaḥ (Śātātapīyaḥ).

Substance, country-made paper. 10¾ × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragment.

Often printed and often described.

2560.

5149. *The Same.*

Substance, country-made paper. 18½ × 3¼ inches. Folia, 10. Lines, 6 to 9 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Date, Śaka 1756.

Chapters I to VI of the Prāyaścitta section only.

Beginning:—

ॐ रामचन्द्राय नमः ॥

अथ शातातपीयः कर्म्मविपाकः ।

प्रायश्चित्तविहीनानां महापातकिनामपि ।

नरकान्ते भवेज्जन्म चिह्नाङ्कितशरीरिणाम् ॥

2A, इति कर्म्मविपाके साधारणविधिः प्रथमोऽध्यायः : 5A, इति ०प्रायश्चित्तं नाम द्वितीयोऽध्यायः ; 6A, ०अपेयप्रायश्चित्तं तृतीयोऽध्यायः ; 7A, ०प्रायश्चित्तं चतुर्थोऽध्यायः : 9A, ०अगम्यागमनं नाम पञ्चमोऽध्यायः : (Last Colophon) इति कर्म्मविपाके संग्रहे शातातपोक्तमगतिप्रायश्चित्तं नाम षष्ठोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement:—

पुस्तकं श्रीजगन्मोहनशर्म्मणः । लिखितं श्रीकालीप्रसादशर्म्मणा ।

शकाब्दाः १७५६ । ४ । २७ ॥

2561.

9397. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 6½ inches. Folia, 11. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 308. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

It treats of the consequences of sins committed in former lives, and of the expiations for their removal.

Printed. See Oxf. 271A.

2562.

9570. *The Same.*

(ज्वरोपशान्तिः *only.*)

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The codex under notice contains that chapter of the Karmavipāka, contained in Śātātapa's work which treats of propitiatory rites to be performed when one is suffering from fever as a consequence of a particular sin.

2563.

5496. कर्म्मविपाकः । *Karmavipākah.*

Being an interlocution between Brahmā and Nārada.

Substance, country-made paper. 9×4½ inches. Folia, 30. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date Śaka 1729. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणं नमस्कृत्य, etc.

अथ कर्म्मविपाकः ।

नारद उवाच ।

केन कर्म्मफलप्राप्तिर्दुःखञ्च केन कर्म्मणा ।

पूर्व्वजन्मकृतं कर्म्म प्रायश्चित्तं कथं भवेत् ॥

सूत उवाच ।

पुरा कृतयुगस्यादौ ब्रह्मलोकं गतो मुनिः ।

ददर्श ब्रह्मदेवेशं सर्व्वज्ञं प्रपितामहम् ॥

पितामहमतिप्राज्ञं सर्व्वलोकसुखप्रदम् ।

... ...

विनयेनोपसंगम्य र्षिर्वचनमब्रवीत् ॥

भगवन् तव दासोऽस्मि भक्तोऽस्मि जनवत्सल ।
कर्म्मणो ब्रूहि धर्म्मञ्च पापपुण्यं वदस्व मे ॥
केन कर्म्म (?) भवेद्दुःखं केन कर्म्म सुखी भवेत् ।
देवमानुषगन्धर्व्वसिद्धसाध्याश्च किन्नराः ॥
यक्षराक्षसमर्पाश्च (जायतां) [जायन्ते] केन कर्म्मणा ।
अण्डजः स्वेदजश्चैव उद्भिज्जश्च जरायुजः ॥
उत्पन्नाः कर्म्मणा केन केन कर्म्म प्रलीयते ।
एतच्चान्यच्च सन्देशं तन्मे ब्रूहि पितामह ॥

Colophon :—

इति श्रीकर्म्मविपाके ब्रह्मनारदसम्वादे सर्व्वोपकरणं नाम द्वादशोऽध्यायः ।

Post Colophon Statement :—

लिखितं राघवानन्दनाथेन गङ्गातीरे शिवराजक्षेत्रे पौष शुद्ध ६ शके १७२८ समाप्त ।

2564.

7755. **कर्म्मविपाकः ।** (*Karmavipakaḥ.*)

Being an interlocution between Nārada and Ambarīṣa.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1676. Appearance, discoloured. Complete.

Last Col. :—

इति श्रीकर्म्मविपाके नारदाम्बरीषसंवादे + + + [मोनरा]-शिफलं संपूर्णं समाप्तमिति ॥

Post Colophon :—

संवत् १६७६ समये अश्विनि वदि गुरवारे लिषितं वाराणस्यां ॥ शुभमस्तु ॥

Beginning :—

श्रीनारायणाय नमः ।

राजोवाच ।

सर्व्वशास्त्रं मया ज्ञातं तत्प्रसादाद्धि नारद ।
राशिद्वादशभेदेन कथयस्व मुनीश्वर ॥

नारद उवाच ।

यत्त्वया पृच्छ्यते राजन् राशिभेदो वदाम्यहं ।
आदौ मेषः पुनः प्रोक्तस्तथाग्रे च नृपोत्तम ॥

2565.

8622. **कर्म्मविपाकः ।** (*Karmavipākah.*)

Being an interlocution between Brahmā and Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 37. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Appearance, good. Complete.

Complete in 37 leaves and 814 ślokas.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
नारायणं नमस्कृत्य, etc.
नैमिषे निमिषक्षेत्रे ऋषयः शौनकादयः ।
पप्रच्छ (?) सौतिं धर्म्मात्मा इदं वचनमब्रवीत् ॥
सुखं केन च धर्म्मेण दुःखं केन च कर्म्मणा ।
पूर्व्वजन्मकृतं कर्म्म प्रायश्चित्तं कथं भवेत् ।

The end :—

एतत्ते कथितं सर्वं पृष्टश्च त्वं मुनिपुंगव ।
श्रेय(')[ो] यशस्करं चैव पुत्रपौत्रादिसम्पदः ॥ १४ ।

The last colophon runs thus :—

इति कर्म्मविपाके ब्रह्म-नारायणसंवादे सर्व्वोपकारके सर्व्वार्त्ति-नाशके पूर्व्वजन्मार्ज्जितकर्म्मप्रायश्चित्तं सर्व्वदोषहरं समाप्तं शुभमस्तु ।

See L. 514, 515.

2566.

5497. सारग्राहकर्म्मविपाकः । *Sāragrāhakarmavipākaḥ.*

By the son of Kahnāḍa and grandson of Padmanābha (Nāgarajñāti)

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 151. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 4,350. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the evils resulting from sins committed in a former existence and expiations for their removal. It is principally based on Mūlagi Nṛpati's Karmavipāka.

For a full description of the work, see I.O. Catal. No. 1767.

The verses quoted in the I.O. Catal. from a Bombay manuscript, which give the date of the composition of the work as Saṃvat 1440 and Śaka 1306 are omitted in the present manuscript. The work was compiled under the patronage of Karṇa Siṃha, minister to king Durga Siṃha of Śrīnandapadra, son of Maṅgala Bhūpāla.

Last Colophon :—

इति सारग्राह(दे)[:]कर्म्मविपाकः समाप्तः ।

2567.

2292. स्मृतिमहार्णवः । *Smṛtimahārṇavaḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Leaves 291 of which 1, 154 to 181 and 183, 184, 192, 268, 269, and 290 are missing. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 7,275. Character, Nāgara of the sixteenth century. Dilapidated. Prose, incomplete.

The leaf 291 owing to its extreme dilapidated condition has been placed between 276 and 277.

For the MS. and the work, see L. 4153 p. 261, Vol. X, see also L. 2351, p. 129, Vol. VI.

Col. :—

3B, महार्णवाख्ये महिते प्रबन्धे
मान्धातृनाम्नो मदनात्मजस्य ।
सत्कर्म्मरत्नौघनिधानमाद्य-
स्तुङ्गस्तरङ्गोयमगादगाधः ॥

The work was written by Viśveśvara Bhaṭṭa, under the patronage of Māndhāta one of the sons of Madanapala, Rājā of Kāṣṭhā.

2568.

2483. *The Same.*

Here called **महार्णवकर्म्मविपाकः।**

Substance, country-made paper. 11½ × 5½ inches. Folia, 3 to 304 of which 281, 282, 287, 233 to 236, 218 to 220, 201, 202 are missing. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, worn-out, worm-eaten and discoloured. Incomplete at both ends.

See the previous number.

2569.

8621. **महार्णवानुक्रमणिका ।** *Mahārṇavānukramaṇikā.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 6. Lines, 14 to 16 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, good.

The table of contents of Karmavipāka, Mahārṇava in 6 leaves only.

2570.

2694. **सहस्रभोजनविधिस्तत्प्रयोगश्च ।**

Sahasra-bhojana-vidhi with the prayoga.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

There are three works in this manuscript:—

(a) 4B. इति मदनार्णवोक्तप्रकारेण सहस्रभोजनप्रयोगः समाप्तः ।

Beg. :—

मदनार्णवोक्तप्रकारेण सहस्रभोजनविधिप्रयोगो लिख्यते ।

अनन्तगतयोर्गुरुशुक्रयोः पश्चाद्वाल्यतिरिक्तेषु मलमासवर्जितेषु सकलमासेष्वापूर्य्यमाणपक्षे चन्द्रताराबलान्विते कुयोगरहिते शुभनक्षत्रे प्रशस्ततिथौ प्रशस्तवासरे कर्त्ता यजमानः सपत्नीकः सहस्रभोजनं चिकीर्षुः कृतमङ्गलस्नानः ब्राह्मणान् वेदविदः समाहूय इत्यादि ।

(b) 6B. इति श्रीमदनमदनार्णवे नारायणमुनिविरचिते सहस्रभोजनविधिः समाप्तः ।

Begins 4*B* :

मदनार्णवे सहस्रभोजनविधिः ।

सहस्रभोजनस्येह विधिं नारायणो मुनिः ।

सर्व्वेषां चैव पुण्यानामब्रवीत् पुण्यमुत्तमम् ॥ इत्यादि ॥

This is complete in 36 verses.

(c) A short work in 6 lines giving the names of the deities to be propitiated for one's prosperity in this world and in the next.

Begins :—

अहन्यहनि बोद्धव्यं किमद्य सुकृतं कृतम् ।

आयुः खण्डमुपादाय रविरस्तं प्रयात्यसौ ॥

2571.

5501. कर्म्मविपाकः । *Karmavipākaḥ.*

By Bhaṭṭa Śaṅkara, son of Bhaṭṭa Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 136. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1766. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमीमांसकभट्टनीलकण्ठात्मजभट्टशङ्करकृतौ कर्म्मविपाकः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

संवत १७६६ ।

For the work see I.O. Catal. No. 1768 and Oxf. No. 659.

2572.

5940. **कर्म्मविपाकसारः** । *Karmavipākasāraḥ.*

By Dinakara, son of Rāmakṛṣṇa and Umā.

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 109 and the last two leaves of an older manuscript. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The last two leaves of the older manuscript begin in the 6th line of the 109th leaf, while the latter (the 109th leaf) ends in the first line of the 'B' side of the last but one leaf of the older manuscript.

The author's parentage and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रासूतोमा प्रसूयं तनयमिह पिता रामकृष्णश्च सोयं
प्रायश्चित्तेषु सारं दिनकरविबुधः शान्तिकानां च सारम् ।
कृत्वाथो कर्म्मपाकेष्वखिलबुधमुदे सारमेतं तनोति
श्रीरामाङ्घ्रिप्रभावादयमपि भजतां ख्यातिमुर्व्वीधरायाम् ॥

Contents of the work :—

ग्रन्थे कर्म्मविपाकीये ये मयार्थां निरूपिताः ।
तेषामादौ सुबोधाय क्रियतेऽनुक्रमः स्फुटः ॥
प्रारब्धनाशो दानादेः प्रायश्चित्तैः समुच्चयः ।
रोगाणां तारतम्येन शास्त्राब्दं तदर्द्धकम् ॥
तदर्द्धं वा तदर्द्धं वा प्रायश्चित्तमिहोदितम् ।
कृच्छ्रादेस्तत्प्रतिनिधिः स्वरूपं लभ्यतो यतः ॥

प्रायश्चित्तविधिश्चैव दशदानविधिस्तथा ।
कुष्माण्डहोमो वेदस्य पारायणविधिस्तथा ॥
सर्व्वरोगप्रदानेषु दक्षिणामूर्त्तिदानकम ।
आरोग्यदानं चाश्वत्थसेचनं विधिपूर्व्वकम् ॥
असाध्यसर्व्वरोगाणां दानं प्रतिकृतेस्तथा ।
अतिमुष्णामिसूक्तीयो विधिः प्रोक्तस्ततःपरम् ॥
कालपुरुषदानं च दृषार्घस्य विधिस्ततः ।
मृत्युञ्जयविधिः सर्व्वरोगे युक्तास्तुलास्ततः ॥
सुवर्णदानं सर्व्वत्र तथापामार्ज्जनस्तुतिः ।
अनुक्त + + + + रोगाकृतिरथेरिता ॥
सर्व्वरोगप्रतिकृतिदानसाधारणो विधिः ।
ततः क्षयहरं दानं कदल्या परिकीर्त्तितम् ॥
सौवर्णपद्मदानं च क्षयप्रतिकृते तथा ।
गुडधेन्वादिदानस्य प्रसङ्गादीरितो विधिः ॥
ज्वरहारी विधिः प्रोक्तो दाहहारी विधिस्ततः ।
दानं विनायकस्योक्तमपस्मारहरं ततः ॥
अन्यच्च तद्धरं प्रोक्तं दुर्गन्धाकृत्वहारि च ।
वक्तुगन्धहरं चैवोन्मादवायुहरं तथा ॥
धनुर्वातहरं तद्वद्देहभ्रमणहारि च ।
आकस्मिकस्य कार्श्यस्य हारि दानं ततःपरम् ॥
सर्व्वाङ्गवेदनाहारि पाण्डुरोगहरं तथा ।
कामलाहारि दानं च गवड़स्येरितं ततः ॥
वाते दानं मृगस्योक्तं महिष्या रक्तवातके ।
लक्ष्मीनारायणस्यापि वातपित्तेपि तत् स्मृतम् ॥
तत्रान्यान्यपि कर्म्माणि ततः प्रोक्तहराणि च ।
कुष्ठत्वग्दोषदुश्चर्म्मपामाहारिण्यतःपरम् ॥, etc., etc.

The end :—

श्रीरामेश्वरसूरिसूनुवरदभूयो भट्टनारायणः
श्रौतीत(?)पण्डितमानसञ्जनजयी श्रीरामकृष्णस्ततः ।

मीमांसान्यायतत्त्वविद्दिनकरस्तस्मादभूत् तत्कृति[:]
सेयं कर्म्मविपाकसारविषया रामाय दद्यान्मुदम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्रामेश्वरसूरिसूनु-श्रीमन्नारायणसुत-श्रीमद्रामकृष्ण-
सुतदिनकरकृतः कर्म्मविपाकसारः समाप्तः ।

2573.

8620. **कर्म्मविपाकचन्द्रिका ।** *Karmavipākacandrikā.*

By Anūpa Siṃha, Rājā of Bikāner.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 213. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara. Complete.

The MS. has continuous pagination only up to 130. Different parts are written in different hands on different papers with different pagination. In leaf 130A a colophon containing the name of Viśveśvara Bhaṭṭa as the author and Maharṇava as the title of the work has been scored through and a new colophon bearing the name of Anūpa Siṃha as the author and Karmavipāka Candrikā as the title of the work has been substituted.

1A. सहस्रांशोर्महावंशो जयत्यंशो रमापतेः
यत्पताके व विमला गङ्गालोके विराजते । ३
तदीयमुक्तामणिरद्भुतश्रीरशेषभूमीपतिमौलिमान्यः
राठोरसंज्ञः प्रथितः पृथिव्यां आसीन्नृपाणां गणा इन्द्रवीर्य्यः । ४
तस्मिन्व्यसेनः खलु सिंहसेनः समुद्गतः सिंह इवाचलेषु
चकार राज्यं किल कान्यकुब्जधरामराधीश्वरतामवाप्य । ५
तस्मादभूदद्भुतशौर्य्यवीर्य्य आस्थानराजः किल कीर्त्तिभाजः
यो बाहुवीर्य्येण निजेन राज्यं मरोर्जिगाय क्षपितारिवर्गः । ६
तस्यान्वये समभवद् योधाख्यो नृपसत्तमः
यन्नामाङ्कमभूत् ख्यातं श्रीमद्योधपुरं वरं । ७

तत्सुतो विक्रमो जज्ञे त्रिविक्रमपराक्रमः
अभुक्तपूर्व्वमास्थाय जाङ्गलं प्रग्रग्रास यः । ८
विकानेरिरितिख्याता पुरी तेन विनिर्म्मिता
रराजामरराजस्य नगरीवामरावती ९
तदात्मजः सद्गुणपूगपूर्णः श्रीलोनकर्णः क्षितिपो बभूव
यं वीरमासाद्य वसुन्धरायाः विश्वम्भराख्यार्थवती बभूव । १०
तत्सुतुरासीज्जयसिंहदेवः श्रीमान् समस्तावनिपालमान्यः
न केवलं यक्षपतिं धनेन वाचापि वाचस्पतिमाक्षिपद् यः । ११
तदात्मजोऽभूत् क्षपिताग्निमल्लः कल्याणमल्लः किल तीव्रभल्लः
यत्कीर्त्तिकान्ता विशदीकृतापि धरानुरागं भजते सदैव । १२
तत्सुनुरभवद्राजा रायसिंहः प्रतापवान्
येन सर्व्वे महीपालाः कृता गृहकुटुम्बिनः । १३
ततः समभवत् श्रीमान् सूरसिंहः क्षमापतिः
सूरेणेव पदाक्रान्तं येनेदं जगतीतलं । १४
तस्मात्कर्ण इवाजनि क्षितिभृतो नाम्नापि कर्णः सदा
कर्णाकृष्टशरासनोद्गतशरासाराहतक्ष्मापतिः ।
यस्मिन् दित्सति पञ्चतामुपगताः कल्पद्रुमाः कामधुक्
गोत्वं संश्रयति स्म विस्मयवशाच्चाश्मत्व चिन्तामणिः । १५
तस्मात्कर्णमहीपतेः समुदभूत् प्राज्ञः कलानां निधिः
सूरः श्रीमदनूपसिंह नृपतिः श्रीविष्णुभक्तः परः
येनानन्दवनीयितारिवलबुधस्तम्भं समातन्वता
तद्वर्णाश्रमसाधनं धनमतिप्रेम्णानिशं प्रेष्यते ॥ १६
यस्याजिराजिषु शराहतिखण्डमाना ।
रक्ताभ्वनांशुकगणैरवकीर्य्यमाणा ॥
भूमिर्बभौ नवसमागमसम्भ्रमेण
कान्ताक्षितार्द्दनखरक्षतमण्डितेव । १७
यदीयशरताड़ितप्रतिभटालिमौलिस्खलत्
किरीटमणिमण्डलैरुपचिता मही भासते

धराधिपतिमण्डले वरममुं नृपं सादरं
वरीतुमभिमण्डिता कुलवराङ्गनेवोज्ज्वला । १८
नृपेण तेनोज्ज्वलशास्त्रचक्षुषा
पदार्थवाक्यार्थविचारचुञ्चुना
समस्तविद्वज्जनतोषकारिका
वितन्यते कर्म्मविपाकचन्द्रिका । १९
विद्वच्चकोरवसनारसनीयसारा
गूढार्थसंशयनिराकरणप्रसारा ।
आकल्पमुल्लसतु कर्णनृपात्मजस्य
राजन्यमान्यरचिता खलु चन्द्रिकेयं । २०
निबन्धान्तरतो योत्र विशेषः स परीक्षकैः
परीक्षणीयो मीमांसापरिशीलनकोविदैः । २१
प्रायश्चित्तविचाराख्यः परिभाषाद्वयस्तथा
रोगसामान्यहरणसंज्ञकस्तद्विशेषवत् । २२
इत्येवं किरणा ज्ञेयाश्चत्वार इह निर्म्मलाः
अज्ञानध्वान्तसन्दोहतिरस्कारविशारदाः । २३ ।

This is a genealogy of Anūpa Siṃha, the Rājā of Bikaner and general of Aurangzeb from Sun god through the Rājās of Kanoj and Jodhapore. Anūpa Siṃha was a patron of learning and caused works on a variety of subjects to be written by Paṇḍits in his name.

The MS. seems to be the author's draft of the work as it has so many corrections, emendations additional slips and scoring through. The work however is complete in four kiraṇas; the first comes to an end in leaf 26A, the second in 112B (though called tṛtīya), the third in leaf 130A and the fourth at the very end. Between the third and the fourth there is no continuous pagination. The contents of the kiraṇas are given in the two verses in the extract given.

SANTI

2574.

1914. **उग्ररथशान्तिः ।** *Ugraratha Śāntiḥ.*

Attributed to Saunaka and its Prayoga.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete

It begins :—

कैलासशिखरे रम्ये सर्व्वदेवनमस्कृतं ।
प्रणम्य शङ्करं देवं गुहः पप्रच्छ सादरम् ॥
स्वामिन्नुग्ररथो नाम सर्व्वप्राणिभयङ्करः ।
पुत्रपौत्रक्षयकरः धनधान्यविनाशनः ॥
राज्यभ्रंशकरो राज्ञां क एष परिकीर्त्त्यते ॥

शिव उवाच ।

... ...

एते दोषा भविष्यन्ति त(मु)[दु]ग्ररथसम्भवे ।
उत्पत्त्यब्दात् उग्ररथः षष्ठीमोऽब्दः प्रकीर्त्तितः ।
यस्याविर्भावमात्रेण संसारी भयमाप्नुयात् ॥

... ...

शृणूग्ररथशान्तिं ते कथयिष्याम्यहं षण्मुख ।
यदाकर्णनमात्रेण संसारी मुच्यते भयात् ॥

... ...

शैवागमप्रसिद्धेयं मुनिभिः परिकीर्त्तिता ।
शृणूग्ररथशान्तिं तां सावधानमनाः षण्मुख ॥
षष्ठीवर्षे तु संप्राप्ते ब्राह्मणः स्वयमाचरेत् ।

... ...

प्रधानदेवता तत्र साक्षात् मृत्युः प्रकीर्त्तितः ।
उग्रोधिदेवता प्रोक्ता जयः प्रत्यधिदेवता ॥
विष्णवागारे शिवागारे नदीतीरेऽथवा पुनः ।
गोष्ठे वा वह्न्यागारे वा स्वोत्पत्तिग्राम एव वा ॥
... ...
स्थण्डिलं परिकल्प्याथ गोमयैरनुलिप्य च ।
रङ्गवल्याद्यलंकृत्य पुण्याहं नान्दीपूर्व्वकम् ॥
व्रीहिभारं विनिक्षिप्य तदर्द्धं तण्डुलं तथा ।
तदर्द्धं तिलमास्तीर्य्य अष्टपत्राम्बुजं लिखेत् ॥
विलिख्य तत्र ह्रींकारं निक्षिपेत् कलशान् ततः ॥

First Colophon :—

Leaf 4A, इति श्रीशैवागमे शिवषण्मुखसंवादे उग्ररथशान्तिकल्पः समाप्तः ।

शैवागमानुसारेण प्रयोगोऽत्र विधीयते ।
सर्व्वलोकहितार्थाय सुलभः कथ्यते क्रमः ॥

Leaf 6A, Ichonography of "Death" मृत्यु.

"यमदण्डोज्ज्वलकरं महिषोपरिसंस्थितं ।
सर्वभीतिकरं ध्यायेत् मृत्युं जगदधीश्वरम् ॥
पाशखड्गाङ्कुशगदाभासमानकराम्बुजं ।
गीर्व्वाणगणवन्द्याङ्घ्रिं मृत्युं महिषवाहनम् ॥"

Ichonography of "Ugraratha."

"करालास्यं विरूपाक्षं उग्रं व्याघ्रवरे स्थितम् ।
शूलं चाङ्कुशं पाण्योर्बिभ्राणं हृदि भावयेत् ॥"

It ends :—

य एतामाचरेदुग्ररथशान्तिं षडानन ।
शाश्वतोऽस्य विनश्यन्ति सर्व्वदा सुखमेधते ॥

Second Colophon :—

इति श्रीशैवागमे शिवषण्मुखसंवादे उग्ररथशान्तिकल्पप्रयोगश्च समाप्तः ।

Ugraratha is a terrible deity—a companion of the God of Death. He should be propitiated in the 60th year of a man's life.

See L. 3233.

2575.

2231. षष्टिपूर्त्तिशान्तिः । *Ṣaṣṭipūrtiśāntiḥ.*

Attributed to Śaunaka and its Prayoga.

Substance, country-made paper. 11¼ × 5¼ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in Ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Śaka 1749. Appearance, pasted and discoloured.

A propitiatory ceremony on completing the 60th year of one's life.

The Śānti begins :

अथ षष्टिपूर्त्तिशान्तिः ।

विधानमधुना तस्य वदाम्यागमदर्शनात् ।
सन्निधौ विष्णुदेवस्य वत्सरे षष्टिसंज्ञके ॥
षष्ठ्यादिदेवतापूजां होमादीन् कारयेच्छुभः ।
आयुर्विवर्द्धते पश्चान्मार्कण्डेयमहामुनिम् ॥

It contains 53 verses.

Col. in leaf 3A :

इति शौनकोक्त-षष्टिपूर्त्तिशान्तिः ।

These two Santis were performed by Maharaja Sir Candra Samser Jhang, Mahārājā of Nepal, in 1922 and 1923 A.D.

Then begins the Prayoga :—

3A. अथ शौनकोक्त-षष्टिपूर्त्तिशान्तिप्रयोगः ।

शुभे देशे विष्णुसन्निधौ देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रोत्पन्नस्या-
मुकशर्म्मणः मम दीर्घायुरारोग्यपुत्रपौत्राद्यनवच्छिन्नसन्ततिश्रियः-
लक्ष्मीप्राप्त्यादिसकलेष्टसिद्धिद्वारा श्रीप० ये षष्ट्यब्देऽतीते जन्म-

मासे जन्मनक्षत्रे कर्त्तव्यतयाविहितं शौनकोक्तं षष्टिपूर्त्तिशान्त्याख्यं कर्म्म करिष्ये ।

The Post Col. Statement :—

शके १७४८ व्ययनामसंवत्सरे आषाढ़ शुद्ध चतुर्थी रविवासरे तद्दिनी देवोपनामक रामचन्द्रसूनुपरशुरामेण लिखितं । शुभं भवतु ।

In a different hand ·

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षितभागवतस्य ।

2576.

1193. अद्भुतसागरः । *Adbhutasāgaraḥ.*

By Vallāla Sena, King of Bengal in the 12th Century A.D.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 167. Lines, 10 on a page. Extent in Ślokas, 4,200. Character, Nāgara Appearance, tolerable. Complete.

A book of omens, left unfinished by the author and completed by his son, Lakṣmaṇa Sena. The Paṇḍita who helped the royal authors in the compilation appears to be Śrīnivāsa.

1B. युक्तायुक्तवि[वे]च(र)न-प्रणयिनं शौत्यावसौतांवतौं (?)
वंशोत्संममशा(यं)रत्नमनघ[घ्यं] श्रीश्रीनिवासं व्यधात् ॥
ज्योतिर्विदां च वचनानि विचार्य्य तेषां
तात्पर्य्यपर्य्यवसितौ ग्रथनानुपूर्व्वाम् ।
विप्रप्रसादगुरुपञ्जनतस्तु तद्वत्
निःशङ्कशङ्कररूपः कुरुते प्रयत्नम् ॥
श्रीमल्लक्ष्मणसेनभूपतिवरः श्लाघ्यो यदुद्योगतो ।
(निःप)नि[ष्प]न्नोऽद्भुतसागर[ः]।:] कृतिरतो वल्लालभूमिभुजः ॥

See Bik. 289, I.O Catal 3104, and Bhandarkar's report on the search of Sanskrit manuscripts during the years 1887 to 1891.

2577.

10052. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 2 to 29. Lines, 11 to 13 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A fragment.

2B. शाकेनवाधुक्रथेन्दु श्वाःभेद्भुतसागरम् (?)
गौड़ेन्द्रकुञ्जराणां निशङ्कतिर्ग्गिष्यत्व मम्यागतः ॥ (?)
नानादानतिलाम्बुपुम्बलनभः सूर्य्यात्मसंगमं ।
गंगावारियं सदा निजवपुः कुर्व्वाश्च तन्योगतः ॥
श्रीमल्लक्ष्मणसेन भूपतिरतिश्लाघ्यो(यद्यौगतो)[यद्‌द्योगतः] ।
निष्पन्नोद्भुतसागरः कृतिरसौ वल्लाल भूमिप(तिः)[तेः] ॥
ख्यातः केवलमल्लवः समरजस्तोमस्य तत्परगाः ।
प्रावीण्येन भगीरथस्तु भुवने ह्यद्यापि विद्योतते ॥

14A. महाराजाधिराज--निः[शङ्क]शङ्कर--श्रीमद्बल्ला(न)[ल]सेन--देव-विरचिते श्रीअद्भुतसागरे सूर्य्याद्भुतावर्त्तः । अथ चन्द्राद्भुतावर्त्तः ।

24B. ०चन्द्राद्भुतावर्त्तः । अथ राहोरद्भुतावर्त्तः ।

2578.

3960. **अद्भुतसागरसारः ।** *Adbhutasāgarasārah.*

By Paṇḍitarāja Śrīpati.

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 97. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,650. Character, Bengali. Date, Śaka 1734. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पण्डितराजश्रीपतिनिर्म्मिताद्भुतसागरसारः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसीतारामाभ्यां नमः ।

शकाब्दाः १७३४ । पुस्तकमिदं श्रीकृष्णरामदेवशर्म्मालिखितं च श्रीपीताम्बरदेवशर्म्मणः । ॐ नमो गुरवे ।

It begins thus :

ॐ नमो गणेशाय ।

जगत्त्रयस्योपचयाय जायतां वलिद्विषो वामनवेशविभ्रमः ।

सुदूरमभ्युत्पतितं जवेन तोयानिकुसुमकमिव प्रतीयते ॥ (?)

इष्टानिष्टज्ञाने वाञ्छा यदि विद्यते महती ।

अद्भुतसागर[सारं] (सागरं) श्रीपतिरचितं (चरितं) बुधाः शृणुत ॥

अथाद्भुतनिरूपणम् ।

तत्र वृद्धगर्गः ।, etc., etc.

A compilation on omens and portents, their evil effects and means of averting them. The omens and portents are of three kinds :—

प्रकृतेरन्यथोत्पातः संक्षेपस्तावदीदृशः ।

त्रिविधः स तु विज्ञेयो दिव्यनाभसभूमिजः ॥

The authorities consulted :—

1B, वृद्धगर्गः, गर्गः, मत्स्यपुराणम् : 3B, पराशरः : 4A, वराहसंहिता ; 5A, मयूरचित्रे, आग्नेयपुराणे : 7A, गर्गभार्गवीये, 11A, विष्णुधर्म्मोत्तरः ; 15A, नारदः ; 37A, बार्हस्पत्ये : 43B, औशनसः ; 44A, वृद्धगर्गः ; 47B, भार्गवीये ; 48B, काश्यपः, 49B, शोणपर्व्व ; 50A, वराहः ; 68A, सारावल्यां ; 68B, कारावल्याम् ; 69A, आदिपुराणम्, मार्कण्डेयपुराणम् and लिङ्गपुराणम् ; 69B, चरके ; 72B, कालावल्याम् ; 73B, सुश्रुतः ; 77B, देवलः ; 79B, भीष्मपर्व्व ; 81A, शालिहोत्रे ; 86A, अरण्यकाण्डे ।

It ends thus :—

अवारिदेशे सर्पाखुविडालमत्स्याः

न खजाति-मांसान्युपभुञ्जते वा । (?)

व्रजन्ति वामे युग मध्यजाद्याः (?)

विहङ्गमा मृगाश्च प्रतिस्थाश्च सविचा-मिथोश्च जनाशयानाम् ॥ (?)

2579.

3556. अद्भुतदर्पणः । *Adbhutadarpaṇaḥ.*

A work on omens and portents and their evil effects.

By Mādhava Sarma.

For the MS. and the work see H.P.R. Vol. I, 3 and for the work I.O. Catal. No. 3105.

In continuation of the postcolophon in thick letters :—

म्रत्युञ्जयदेवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकम् ।

At the beginning of the MS. in a later hand :—

अयगोपालदेवशर्म्मणः पुस्तकमिदम् ।

The MS. contains also at the beginning a table of contents of the work.

2580.

134. अद्भुतसारसंग्रहः । *Adbhutasārasaṃgrahaḥ.*

By Naradrīpa, a scion of the Nityānanda family.

The manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 465 in Vol. I. of his Notices.

Adbhuta Sāra by Mahadeva Sarma is a treatise on omens of approaching evils, Adbhuta meaning extraordinary phenomena in nature celestial, atmospheric and terrestrial (दिव्यनाभस and भूमिज). This is an abstract of Mādhava's work.

2581.

1972. विधानमाला सटीका ।

Vidhānamālā with a commentary.

For the MS. and the work see L. 3241.

Post Colophon :--

इति श्रीनृसिं[ह]भट-विरचितः विधानमालाख्यग्रन्थ-संपूर्णमस्तु ॥ कृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७६५ आनन्दनाम संवत्सरे आषाढ-वद्य ११ इन्दुवारे संपूर्णम् ।

A treatise on purificatory rites.

I.O. Catal. Nos. 1769 and 1770 describe Vidhānamālā, which is a large work extending over 477 leaves, and its commentary probably by Viśvanātha, son of Hari. The present manuscript contains a fragment of the commentary with a fragment of the text.

It is not only a work on Smṛti, as it professes to be, but also embraces various other subjects such as, medicine, military affairs, veterinary arts and so on.

The author's home :—

१५६A. वैराटे विषयेऽस्ति चन्दनगिरे र्गव्यूतिमात्रे परं
देव्याः प्राक् सुमनोहर[ं](ा) वसुमतीतीरेऽग्रहारो महान् ।
तत्र ज्योतिकुलोद्भवो गुणनिधिः श्रीमान् नृसिंहो द्विजः
सक्रे शास्त्रमिदं नृणामुपकृतिं संधाय चित्ते निजे ॥

The I.O. MS. referred to above is dated Samvat 1732 (= A.D. 1676).

2582.

2074. मारीभयशान्तिविधानम् ।

Marībhayaśāntividhānam.

Substance, country-made paper. 8 × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Fragment

It begins :--

अथातो देशनगरग्राममहाव्याधिशान्तिविधानं कथ्यते ।

Two methods are given, one from the Karmavipākas, the other from Brahmavaivarta and Brahmāṇḍapurāṇam.

Colophon :—

In leaf 2A, इति श्रीनृसिंहभट्टविरचितायां विधानमालायां ब्रह्माण्ड-पुराणोक्तं देशनगरसामान्यग्रामोद्भव-जनपीडाप्रशमनविधानम्। Then commences, अथ जनमारविधानम् ॥

2583.

2264. **जनमारशान्तिः।** *Janamāraśāntiḥ.*

From Vidhānamālā according to Garga.

For the MS and the work see L 1088.

Post Col. :—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, etc., इदं स्वरे उपनामक भाऊशर्मणा लिखितं स्वार्थं परार्थंश्च।

2584.

5994. **देवीगृहीतबालकरक्षणम्।**

Devīgṛhītabālakarakṣaṇam

Being an extract from Santi Mayūkha

Substance, country made paper 11 × 5 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Date, Samvat 1924. Appearance, fresh. Complete.

It relates to the rites for the protection of children from the evil spirit.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ पूतनाविधानानि

मदनरत्नप्रयोगसारे।

प्रथमेऽहनि गृह्णाति बालकं बालिग्रहौ।

पापिनी ग्रहौति पाठः। नन्दिनीति पुराणान्तरे।

तया गृहीतमात्रस्य चेष्टितान्युपलक्षयेत्।

Colophon :—

इति शान्तिमयूखे देवीप्रतिष्ठाबालकरत्नगाम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १९२४ ज्येष्ठ शुक्लाष्टम्यां रवौ लिखितं विश्वनाथद्विवेदिना ।

2585.

2945. शान्तिसारः । *Sāntisārah.*

By Dinakara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 152. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 4,560. Character, Nāgara. Date, Saka 1573=1651 A.D. Appearance, discoloured. Complete

For a description of the work see I.O. Catal. No. 1754. The 27 verses at the beginning of the work giving the contents of the work are not in the present MS.

Colophon :—

इति श्रीमद्रामेश्वरसूरिसूनु-श्रीमन्नारायणसुत-श्रीमद्रामकृष्ण-भट्टात्मजदिनकरभट्टकृतः शान्तिसारः समाप्तः । ग्रन्थगणना ४००० ।

The importance of the MS. lies in its age to which the author himself belongs.

शाके १५७३ विरोधकृन्नामसंवत्सरे आश्विन्यां कृष्णैकादश्यामिदं पुस्तकं सम्पूर्णम् ॥ शुभं भवतु ॥ इदं पुस्तकं दशाचयनी कपर्दिकेन लिखितम् स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

Then five lines more in a much later, scribbling hand.

2586.

2190. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 178. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 4,700. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Correct.

A compendium of rites for the pacification of planets by Dinakara Bhaṭṭa.

Col. :—

इति श्रीदिनकरभट्टकृतायां शान्तिसार संपूर्णं समाप्तः ॥

By comparison with the description of the I.O. MS. it appears to be incomplete.

2587.

2397. ज्वरशान्तिः । *Jvaraśāntiḥ.*

From Śāntisāra.

For the manuscript see L. 4115.

The Post Col. :—

लिखते इत्युपाध्याय-परशुरामेण लिखितम् ।

2588.

6472.

B. Substance, etc., the same as in A and B Folia, 26. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ शान्तिसारप्रयोगमवलोक्य संक्षेपेण रचित-नक्षत्रादि-शान्तिविधिर्वक्ष्यते ।

2589.

6482. शान्तिसर्वस्वम् । *Śāntisarvasvam.*

By Śivanārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 31 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 750. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति मालवीयहनुमानात्मजशिवनारायणकृते शान्तिसर्व्वस्वे काकमैथुनदर्शनादि-शान्तिप्रयोगः समाप्तः ।

समाप्तोयं शान्तिसर्व्वस्वं ।

The name of the last owner of the MS. on the cover :—

मालवीयोपनामक कर्म्मकाण्डी वर्षो पंडितस्येदं पुस्तकम् ।

Beginning :-

अथ गोमुखप्रसवशान्तिप्रयोगः ।

अथ यथाकाले सम्भृतसम्भारः कृताभ्यङ्गो यजमानः सपत्नीकः सबालः पीठोपविष्टः प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य गोत्रः शर्म्मा मम अस्य बालकस्य अमुकनक्षत्रोत्पन्नस्य तन्नक्षत्रजननसूचित-पित्रादिसर्व्वारिष्टनिरसनद्वारा दीर्घायुरादार्थं श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं गोमुखप्रसवशान्तिमहं करिष्ये ।, etc., etc.

A work of the same title is quoted in Nirṇaya Sindhu, Śāntisāra, and Saṃskāra-Kaustubha.

2590.

1888. महामारीशान्तिः । *Mahāmārīśāntiḥ*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Complete.

It begins :

अथ जनमारोत्पत्तिनिदानभूतानि नाना]विधानि मूलवाक्येषु दृश्यन्ते तेषु कानिचित् ज्ञानगम्यानि कानिचित् अगम्यानि इत्येवं तेषां सर्व्वेषां संकृतानामेव तन्निदानत्वमित्यपि वक्तुं न शक्यते । रोगनिदानकर्म्मणामिव अज्ञातमस्यापि तन्निदानत्वं वक्तुं शक्यं तत्र तेषां मध्ये इदमेव निदानं इत्यपि निश्चेतुमशक्यत्वात् सर्व्वेषां संकल्प-वाक्ये कीर्त्तने बाधकाभावात् तथा संकल्पवाक्यस्य अयं संग्रहः—

यथाः—देशकालौ संकीर्त्त्य प्रभुसहितसर्व्वजनकर्त्तृकाकार्य्यकरणा-
दगुरुदण्डपातनापूज्यपूजनमान्यावमाननामद्युत्कर्त्तृकगोस्तन्यपानगो-
हननस्ववृत्त्यपरित्यागविपरीतमैथुनप्रवृत्ति-ब्राह्मणादिकस्वमर्य्यादापरि-
त्यागपूर्व्वक-स्वकर्म्माननुष्ठानराजादिकर्त्तृक-प्रजापीडनादिनिदानक-
रुद्रकोपप्रवृत्तजनमारमहामार्य्यादिपीडातः अस्य राजधान्यवासिनो
ब्राह्मणादिसकलजातिविशिष्टजनस्य सद्योविमुक्तिपूर्व्वकायुरारोग्यै-
श्वर्य्यसकलप्राप्तिसर्व्वापन्निवृत्तिरूपश्रीशाम्भवादिदेवताप्रसादसिद्धये
सति सम्भवे अयुतहोमात्मक--ग्रहयज्ञ--लक्षहोम--जपलघुरुद्र--
श्रीमार्कण्डेयपुराणान्तर्गतसप्तशतिकास्तोत्र नवावृत्तिजपायुतसंख्या-
मृत्युञ्जयजपसहितां गर्गोक्तां शान्तिं करिष्ये।

तदङ्ग स्वस्ति पु० मातृ० नान्दीश्रा० आचार्य्यादिवरणं करिष्ये।

Col. :—

इति जनमारशान्तिः।

Later Authorities Consulted :

(1) कमलाकरः; (2) शान्तिसारः; (3) हेमाद्रिः; (4) नानार्थ-रत्नमाला।

Post Col. :—

सर्व्वात्मा सीतारामेण लिखितं नन्दराम नामा अस्ति।

2591.

106. **शान्तिकल्पदीपिका।** *Śāntikalpadīpikā.*

The present manuscript has been noticed by Dr. Rājendralāla Mittra under No. 904

Post Colophon Statement :

शाके १७१४ मार्गशीर्ष कृष्णप्रतिपदा इदं पुस्तकं ज्योतिर्विद्रूप-
नाम्ना गोविन्दसुतजनार्द्दनेन लिखितम।

2592.

9349. **विनायकशान्तिः ।** *Vinayākaśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 104 Date, Saṃvat 1877. Character, Nāgara. Complete.

It is a chapter of शान्तिरत्न by Kamalākara Bhaṭṭa, treating of a rite to be performed for propitiating Gaṇeśa.

Colophon :—

इति कमलाकरभट्टकृते शान्तिरत्ने विनायकशान्तिः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नारायणात्मजश्रीमत्रामकृष्णस्य सूनुना ।

कमलाकरभट्टेन प्रोच्यन्ते शान्तयः क्रमात ॥

तत्रादौ विनायकशान्तिप्रयोगः ।

Post Colophon :—

संवत् १८७७ आषाढ़ वदी १ । समाप्तः ।

शुभं भवतु लखितं ग. शुक्ल० मणिश्वरवी ।

The introductory couplet appears to have been composed by somebody else, most probably by the priest who transcribed this portion of the work, which he seems to have required most, which however, is not the first, in order, in Śāntiratnākara.

2593.

2080. **अग्निनिर्णयः ।** *Agninirṇayaḥ.*

By Kamalākar Bhaṭṭa from the Śanti Kamalākar.

Substance, country-made paper. 9¼ × 3¼ inches. Folia, six by counting. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara of the eighteenth century.

These leaves are really intended to fill up a lacuna or gap in a copy of Śānti Kamalākara.

It opens शान्तिकमलाकरघटितग्रन्थर्थमिनिर्णयः पत्र १४ ।

The work discriminates between the use of Gṛihya Fire and Laukika or ordinary Fire in different religious ceremonies. It quotes :—

मनुः, मेधातिथिः, हेमाद्रिः, विज्ञानेश्वरः, मिताक्षरा, अपरार्कः, शातातपः, वैजवापः, यज्ञपार्श्वः, आपस्तम्बः, आश्वलायनः, छन्दोगपरिशिष्टे, कर्कः, हेमाद्रौ, मार्कण्डेयः, वायवीये, हेमाद्रौ, प्रजापतिः, जाबालः, स्मृत्यर्थसारः, कात्यायनसूत्रम्, बौधायनसूत्रम्, कातीयपरिशिष्टे, देवयाज्ञिकः, सामवेदे गौतमसूत्रम्, परशुरामः, त्रिकाण्डमण्डनम् ।

2594.

9876. **नक्षत्रकष्टावली ।** *Nakṣattrakaṣṭāvalī.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1921. Appearance, fresh. Complete.

On the particular diseases contracted under the particular stars, their duration and the propitiatory rites as to their remedies.

Beginning :-

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नक्षत्रकष्टावली लिख्यते ।

अश्विन्यां च भवेत्पीडा आमवातस्तथा ज्वरः ।
ज्वरमेतज्ज्वरं चैव पीडा भवति दारुणं ॥
नक्षत्र तत्र दशविंशदिन २० संख्यामिमां पृच्छ
अश्विनौ तत्र दैवत्यौ अश्विना तेजसमन्वकं ॥
आज्यं पञ्चसहस्राणि गौराग्नं होमयेत्ततः
ब्राह्मणानां भोजनं दानं दद्यादेव सुखी भवेत । इत्यादि ।

End :—

पूषा च देवता अस्य पूषा तत्र व्रतमन्त्रकं
आज्यमेकं सहस्रन्तु तिलतण्डुलहोमयेत ॥

फलद्रव्याणि देयानि तस्मस्य स्थ[भं] ददेत् ।

अथ मन्त्रः ॐ पृथं नवत्रते नयं नरिष्ये यः कदाचिन स्तोनास्तस्य रूक्षसि । २१ ।

Colophon : —

इति श्रीभट्टोजिदीक्षितकृत-नक्षत्रचरण-पृथगविधान-शेषवल सम्पूर्णं । शुभमस्तु । संवत् १६२१ । मिति चैत्रशुक्ला अष्टम्यां मुहूर्त्तः सूर्यभात् ५ स्कन्धे शुभं ततः दशपृष्ठे १० शुभानि ततः २ पक्षे पत्नीनीपादेषु रणे भङ्गः तत उदरे ५ अश्वनाशः ततः हे २ मुखे अर्थ लाभः स्यात् । अथाङ्गप्रधारणं ।

शुभे वारे शुभे लग्ने शुभांशे शोभने तिथौ
अङ्गप्राकरणायोग्यानि शनिलग्ने शनेर्दिने ।

2595.

6248. **वास्तुशान्तिप्रयोगः ।** *Vāstu-śānti-prayogaḥ.*

By Dvivedi Jīvanarāma, son of Jagannātha.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 14 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon : —

इति श्रीमद्द्विवेदि-जगन्नाथात्मज -श्रीमद्द्विवेदि--जीवनराम-विरचिते शिष्टिद्वागमनेयिशाखानुसारिवास्तुशान्तिप्रयोगः ।

Then there are four lines about the efficacy of Śānti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुशान्तिप्रयोगः ।

तत्र गृहप्रवेशात् पूर्व्वेद्युः शुभेऽह्नि वा पूर्व्वाह्णे सपत्नीकः स्नातः शुचिः प्राङ्मुखः शुद्धासने समुपविश्य विराचम्य त्रिः प्राणानायम्य इष्टदेवतास्मरणपूर्व्वकं देशकालौ स्मृत्वा "मम सपरिवारस्य आयुरारोग्यैश्वर्य्यवृद्धये अस्य वास्तोः शुभतासिद्ध्यर्थं वास्तुशान्तिं करिष्ये" ।

2596.

6002.

Substance, country-made paper. 9 × 3¼ inches. Folia, 23 of which the leaves 14 and 15 are missing. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

I. अथ वास्तुशान्तिप्रयोगः ।

गृहप्रवेशदिनात् पूर्व्वेद्युः शुभे पूर्व्वाह्णे सपत्नीकः शुचिः प्राङ्मुखो गृहस्वामी प्राणानायम्य, etc., etc.

It ends in 18B. Then follows:—

II. शिलान्यासः ।

19A, इति नूतनगृहे शिलान्यासविधिः ।

Then follows:—

III. अथ कूपोत्सर्गप्रयोगः ।

23A, *Col.*:—

इति गृह्यपरिशिष्टोक्त-जलाशयोत्सर्गप्रयोगः समाप्तः ।

2597.

9486. ज्येष्ठाशान्तिः । *Jyeṣṭhāśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 11. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It is a chapter of Saṃskāra Kaustubha, treating of propitiatory rites to be performed when a child is born under Jyeṣṭhā, an evil asterism.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ज्येष्ठाशान्तिविधिः । तत्राथर्वणे

ज्येष्ठाद्ये जननीमाता द्वितीये जननीपिता ।

तृतीये जननीभ्राता स्वयं माता चतुर्थके ॥

आत्मानं पञ्चमे हन्ति षष्ठे गोत्रक्षयो भवेत् ।
सप्तमे चोभयकुलं ज्येष्ठभ्रातरमष्टमे ॥
नवमे श्वशुरं हन्ति सर्व्वं हन्ति दशांशकः । इत्यादि ।

End :—

अज्ञानादथवा ज्ञानात् वैकल्यात् साधनस्य च ।
यन्न्यूनमतिरिक्तं वा तत्सर्व्वं क्षन्तुमर्हसि ॥

ततो विसर्ज्जनं आचार्य्यहस्ते सोपस्करां प्रतिमां दत्त्वा अग्निं सम्पूज्य विभूतिं धृत्वा गच्छगच्छेति तं विसृज्य ज्येष्ठाशान्तिसङ्कल्पं यन्मया लब्धं तेन तेनेन्द्रनामेश्वरः (?) प्रीयतामिति ॥

Colophon :—

इति संस्कारकौस्तुभे ज्येष्ठानक्षत्रशान्तिः समाप्त ।
शुभमस्तु । इदं पुस्तकं जोसिशङ्करजिसुत-केवलरामेण लिख्यते ॥
कल्याणमस्तु ।

2598

6228. ऋतुशान्तिः or रजोदर्शनशान्तिः ।

Ṛtuśāntiḥ or Rajodarśanaśāntiḥ.

By Kāśī Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 8¼ × 4 inches. Folia, 31. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon in 30A, इति काशीदीक्षितकृत-(added by a later hand) रजोदर्शनशान्तिः समाप्ता ।

Then begins गर्भाधान which ends abruptly.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । शारदादेव्यै नमः । श्रीसीतारामाभ्यां नमः ।

अथ ऋतुशान्तिप्रारम्भः ।

श्रीमद्भगवतो महापुरुषस्य पुण्यतिथौ मम भार्य्यायाः प्रथमरजो-
दर्शने चैत्रदुष्टमासादिसूचित सकलारिष्टनिरसनद्वारा श्रीपरमेश्वर-

प्रीत्यर्थं नग्रहमखां प्रीनकोक्तां भुवनेश्वरी-इन्द्राणी-इन्द्रदेवत्यां महत्-शान्तिं करिष्ये ।

2599.

6233. **ग्रहयज्ञपद्धतिः** । *Grahayajñapaddhatiḥ.*

By Kāśī-Dīkṣita, son of Sadāśiva.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 32. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh.

The original from which it was copied was defective in the middle and the gap left in it was between fol. 19-20. It has later on been filled up by three leaves of another older MS.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ नवग्रहयागविधिर्लिख्यते ।

यजमानः सपत्नीकः स्नातः शुचिः यस्य गजाननकुलदेवताश्चभीष्ट-देवताः संस्मृत्य ब्राह्मणादीन् नमस्कृत्य ।

सुमुखश्चैकदन्तश्च कपिलो गजकर्णकः ।

लम्बोदरश्च विकटो विघ्ननाशो गणाधिपः ॥

Last Colophon :—

इति याज्ञिकसदाशिवदीक्षितसुत काशीदीक्षितकृत-ग्रहयज्ञपद्धतिः समाप्ता ।

2600.

6300. **गोप्रसवशान्तिः** । *Goprasavaśāntiḥ.*

By Anantācārya.

Substance, country-made paper. 9 × 6½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, old, torn and discoloured. Complete

Colophon :—

इति श्रीमदनन्ताचार्यविरचितं गोप्रसवशान्तिः समाप्तं ।

Beginning :—

अथ यथाकाले सम्भृतसम्भारः कृताभ्यङ्गो यजमानः सपत्नीकः [स]बालः पीठोपविष्टः प्राणानायम्य देशकालौ स्मृत्वा ममास्य बालकस्यामुकनक्षत्रोत्पन्नस्य तन्नक्षत्रजननसूचितपित्रादिसर्व्वारिष्टनिरसनद्वारा दीर्घायुष्ट्वाद्यर्थं श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं च शौनकोक्तप्रकारेण गोमुखप्रसवं करिष्ये इति संकल्प्य गणेशं संपूज्य वेदविदं दरिद्रं कुटुम्बिनं ब्राह्मणं अत्र गोप्रसवाख्ये कर्म्मणि आचार्य्यत्वेन त्वामहं वृणे इति वृत्वा आचार्य्य त्वं यथा स्वर्गे० इति प्रार्थयेत् । ... ...

... ...

... ... अष्टदलपद्मं निर्म्माय

तत्र तिलान् विकीर्य्य तदुपरि प्राङ्मुखं पश्चिमपादं शिशुं निधाय त्रिगुणितेन सूत्रेण रक्तेन वाससा शिशुं तृर्थ्यं वेष्टयित्वा शिशुसमीपे गोमुखमानीय संश्लेषं कृत्वा गोमकाग्रात् शिशोः प्रसवं भावयित्वा गामपसार्य्य विष्णुर्योनिमिति सूत्रेणैकीकृतं पञ्चगव्येन शिशुं स्नापयेत् ।

End :—

पश्चिमभागे सकुटुम्बं यजमानमुपवेश्य ग्रहकलसवरुणकलसोदकेन यजमानं स्नापयेत् आपोहिष्ठेति मन्त्रैः ततो यजमान आचार्य्यादिभ्यो दक्षिणां 'दत्वा भूयसीं संकल्प्य ब्राह्मणभोजनसंकल्पं कृत्वा कर्म्मेदं समर्प्य मूलशान्तिं कुर्य्यात् ।

2601.

6213. सार्पविधानम् । *Sārpavidhānam.*

By Bālamukunda.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Pacifying rites, when a child is born under the evil star, Aśleṣā which is represented by the figure of a snake.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथेत्यपक्रम्य मार्पदैवते गणसमान यत्र यत्र विधिरित्येवमादि

अश्लेषागणान्तयोः प्रसवे इदमेवानुष्ठेयं माध्यन्दिनैः ।

Colophon :—

इति मार्पविधानं संगृह्यते बालमुकुन्देनेति शिवम् ।

Lines more by a much smaller hand on the same subject.

2602.

5799. दशमुखकोटिहोमपद्धतिः ।

Daśamukhakoṭihomapaddhatiḥ.

By Devabhadra at the request of Balabhadra, Rājā of Kāśī, in the middle of the eighteenth century.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia 15. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा विनायकं देवं शिवं श्यामेश्वरं गुरुं ।

ग्रहयज्ञविधिः सम्यक् प्रयोगो रच्यते मया ॥

अथ शान्तिरत्न-शान्तिसार--शान्तिमयूख- नृसिंहप्रवर्तननिर्णय-

प्रयोगदीपिका-ग्रहदीपिका-वाशिष्ठीभाष्य-नारायणभट्टी प्रभृत

प्रभृती ग्रन्थान् ।, etc.,

See the next number.

It ends :—

ज्ञातोऽस्मी मनसारामसूनुना गौतमेन तु ।

बलभद्रसिंहेनैव काशीशेन च भूभृता ॥

नैवाभिमन्यदेशे वा कोटिहोमो दशाननः ।

केनाप्यद्यकृतो यावत् अतः काल + + ॥

यस्य श्रमः समुत्पन्नः प्रयोगस्यास्य लेखने ।
व्यामेश्वरः शिवस्तेन प्रीयतां सन्निधिस्थितः ॥
पुनस्तेनैव तत्रायं कृतो घृतिशताधिके ।
सप्तविंशे वत्सरे माघे कारितोपि मया तथा ॥

Colophon :—

इति श्रीमत् महायाज्ञिक-नागरज्ञातीयपाठक-श्रीरामचन्द्रसूनु-गङ्गाधरपाठकवंशसम्भूत पाठक-श्रीबलभद्रात्मज-देवभद्रकृत संक्षिप्तो दशमुखकोटिहोमप्रयोगः समाप्तः ।

अथ शतमुखे विशेष उच्यते । इति दशमुखकोटिहोमप्रयोगः समाप्तः ।

There are ten lines more.

2603.

6232. **दशमुखकोटिहोमप्रयोगः (संक्षिप्तः) ।**

Daśamukhakotihomaprayogaḥ (Brief).

By Devabhadra, son of Balabhadra Pāṭhaka, a descendant of Gaṅgādhara Pāṭhaka, son of Mahā Yājñika Nāgarajñātiya Rāma Candra Pāṭhaka—under the patronage of Balivandya (perhaps Balabhadra) Siṅha, Rājā of Benares.

Substance, country-made paper 9¾ × 4¼ inches. Folia, 8. Lines, 17 on a page. Extent in slokas, 250. Character, Nāgara. Date, Samvat 1852. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महायाज्ञिक-नागरज्ञातीयपाठक-श्रीरामचन्द्रसूनु-गङ्गाधरपाठकवंशसम्भूतपाठक-श्रीबलभद्रात्मज-देवभद्रकृतः संक्षिप्तो दशमुखकोटिहोमप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८०२ क्षय नाम संवत्सरे अधिकभाद्रपदे अमावास्या रविवासरे तद्दिने इदं पुस्तकं गोलवलकरोपनामक-बापुभट्टेन लिखितम् स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

Beginning : --

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा विनायकं देवं शिवं व्यासेश्वरं गुरुम् ।

ग्रहयज्ञविधेः सम्यक् प्रयोगो रच्यते मया ॥

अथ शान्तिरत्न--शान्तिसार--शान्तिमयूख--वृहल्लघुद्वैतनिर्णय-प्रयोगदीपिका ग्रहदीपिका--वाशिष्ठीभाष्य--नारायणभट्टीय-ग्रहमखप्रभृतीन् ग्रन्थान् अन्यांश्च नानानिबन्धान् समालोक्य तेभ्यः सारांशमादायाधीते सरहस्यावयवांक्रमानीये लीलावत्यादिगणितशास्त्रे संगृह्य च दशमुखकोटिहोमाख्यग्रहयज्ञस्य संक्षेपेण प्रयोगो रच्यते ।

त्रिविधो ग्रहयज्ञः अयुतलक्षकोटिहोमात्मकश्चेति तत्र प्रथमोऽयुतहोमो, द्वितीयो लक्षहोमः, तृतीयः कोटिहोमः । अयुतलक्षकोटिरिति समिदादिसंख्याव्यतिरेकेण प्रधानयवमिश्रघृताक्तसिलाहुतीनां संख्याकर्मणो नामधेयं । अयुतहोमो लक्षकोटिहोमयोः प्रकृतिः लक्षकोटिहोमौ तु तद्विकृती । अयुतहोमधर्माः लक्षकोटिहोमयोर्भवन्ति । कोटिहोमश्चतुर्विधः, एकमुखो द्विमुखो दशमुखः शतमुख इति ; मुखशब्देन कुण्डानि । एकमुखे एकं कुण्डं द्विमुखे द्वे दशमुखे दश, शतमुखे शतमिति । चतुर्विधप्रकाराणामेकमुखप्रकृतिः । अन्ये द्विमुखादयस्तु तद्विकृतयः । अतोऽयुतहोमो-यात् प्रकृतिभूतात् विशेषत एकमुखस्य विहिता धर्माः द्विमुखादि-द्विचित्रविधेषु भवन्ति । कुण्डमण्डपस्यापि एवमेव निर्णयोऽनादेशे । आदेशे तु यथादेशं । तत्रादौ शुभेऽहनि कुण्डमण्डपकरणप्रकारः स च रामवाजपेयि कुण्डरत्नाकर-कुण्डसिद्धि-कुण्डोद्योत-कुण्डार्क-

कुण्डकौमुदी--कुण्डकल्पद्रुम--कुण्डकल्पलता--कुण्डभास्कर--कुण्डार्णव-कुण्डतत्त्व-कुण्डशिरोमणिप्रभृति कुण्डमण्डपग्रन्थेभ्यः उक्तग्रन्थेभ्यो-ऽन्येभ्यो निबन्धेभ्यश्च सन्दिग्धस्थानेषूपपत्त्या-विरोधान् परिष्कृत्य सारवन्नाम्नात्समादाय संक्षेपेण चूर्णिकाभिधास्यते ।

End :—

गोष्ठेण गौतमेनांशु (?) विघ्नेशस्य प्रसादतः ।
बलभद्रतनूजेन देवभद्रेण धीमता ॥ १ ॥
मयैवैष प्रकारेण कोटिहोमो दशाननः ।
कारितस्तस्य सम्पूर्त्तिर्जाताऽद्य श्रवणी दिने ॥
कृतोऽसौ मनसारामसूनुना गौतमेन तु ।
बलिवंशसिंहेनैव काश्मीरोषनभूभृता ॥
नैवास्मिन्नन्यदेशे वा कोटिहोमो दशाननः ।
केनाप्यद्यकृतो यावदतः कालमिहालिखम् ॥
यश्च श्रमः समुत्पन्नः प्रयोगस्यास्य लेखने ।
व्यासेश्वरः शिवस्तेन प्रीयतां सन्निधिस्थितः ॥

2604.

5127. **नवग्रहयागपद्धतिः** । *Navagrahayāgapaddhatiḥ.*

By Bhavadeva Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 11 (by counting). Lines, 7, 8 on a page. Characters, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old.

There are leaves missing here and there. But there being no leaf marks, it is hard to say which of the leaves are missing.

Beginning :—

नवग्रहं नमस्कृत्य देवीं सरस्वतीन्तथा ।
कृता श्रीभवदेवेन ग्रहयागस्य पद्धतिः ॥
अथातः सम्प्रवक्ष्यामि यदुक्तं ब्रह्मयामले ।
सप्ताङ्गराज्यकामानां ग्रहार्थं शान्तिकं वदेत् ॥

Colophon :—

इति श्रीभवदेवभट्टाचार्य्यविरचिता नवग्रहयागपद्धतिः समाप्ता ।

2605.

6304. मालवीयप्रयोगप्रकाशः (ग्रहयज्ञप्रयोगः) ।

Mālavīyaprayogaprakāśaḥ, (Grahayajñaprayogaḥ).

By Yajñeśvara Śarman.

Substance, country-made paper. 9 × 6 inches. Folia, 40. Lines, 8 to 11 on a page. Extent in ślokās, 880. Characters, Nāgara. Copied in Saṃvat 1851. Appearance, fresh. Complete. The first leaf is a restoration in a recent hand.

This appears to be part of a comprehensive work on ritual, called Mālavīya-prayoga-prakāśa—the author being a Mālavī Brāhmaṇa. This part relates to planetary rites.

The Maṅgalācaraṇa and the object :

गणाधिपं नमस्कृत्य देवीं वाग्देवतां गुरुम् ।
ग्रहयज्ञं प्रकुर्व्वेहं [श्री]यज्ञेश्वर(शर्म्मणा) [नामकः] ॥
बालानान्तु सुबोधाय विबुधानां मनोरमं ।
अनेकग्रन्थान् निःसार्य्य ग्रहयज्ञं प्रचक्रमे ॥

चन्द्रादिग्रहानुकूलसमये शुभे दिने कृतनित्यक्रियो यजमानः शुभासने प्राङ्मुख उपविश्य स्वदक्षिणतः पत्नीं चोपवेश्य आचम्य पवित्रधारणं कृत्वा पवित्रे स्थो वैष्णव्यौ, etc., etc.

End :—

मन्त्रार्थाः सफलाः सन्तु पूर्णाः सन्तु मनोरथाः ।
शत्रूणां बुद्धिनाशोऽस्तु मित्राणामुदयस्तव ॥

ब्राह्मणान् भोजयित्वा दीनान्धांश्चान्यादीन् संतोष्य स्वयं सुहृन्मित्रादिभिर्युतः सोत्साहः सन्तुष्टो हविष्यं भुंजीतेति शिवम् ।

Colophon :—

इति श्रीमालवीयप्रयोगप्रकाशे ग्रहयज्ञप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

सं १६५१ श्रावण सु ११ मालवीयोपनामकजगन्नाथस्येदं पुस्तकम् । लिः कालकाप्रसाद काश्यां गोघट्टे वालेवीरके गल्लीमे । शुभं भवतु ॥

2606.

4068.

Substance, birch bark. 7½ × 7¼ inches. Folia, 163. Lines, 14 on a page. Characters, Kāśmirī. Appearance, very old and damaged. Incomplete both ends.

A priest's collection :—

अतिजीर्णमवृश्चाद्भरतां गतप्रायमिदं भूर्ज्जपत्रलिखितं पुस्तकम् ।

I.

Vedic sūktas for the propitiation of the planets.

Topics :—

इति ग्रहेष्टिब्राह्मणं समाप्तम् ; इत्यग्निसूक्तं समाप्तम् ; इत्यादित्यस्य ; इति चन्द्रस्य ; इति भौमस्य ; इति बुधस्य : इति जीवस्य ; इति शुक्रस्य ; इति शनैश्चरस्य ; इति राहोः ; इति केतोः ; इत्यगस्तस्य ; इति वास्तोस्पतेः ; इति क्षेत्राधिपतेः ; इति सर्व्वेषाम् ; इति बुधस्य , इति जीवस्य ; इति शुक्रस्य ; इति सौरस्य ; इति राहोः ; इत्यगस्तस्य ;

II.

Vedic Mantras relating to the chief sacraments.

इति विवाहब्राह्मणम् ; इति अभिषेकमन्त्राः ; इति बीजवपनम् ; इति नामकरणम् ; इति प्रदक्षिणम् ; इति मौञ्जीबन्धनमन्त्राः समाप्तः ; इति दण्ड-मन्त्राः ; इति ध्यायोपाकरणम् ; इति मन्त्रशौचकव्रता + + + ; इति गोदा(धा) नमन्त्राः ; इति यथाक्रमेणोपनयनविधानं समाप्तम् ; इति पूर्व्वदारा + + + + ; इति विष्णुपञ्चकम् ; इति दशपञ्चकं समाप्तम् ;

III.

Astronomy, as applied to Smṛti.

अथ ताराफलानि ; इति विवाहपटलम् ;

IV.

Prognostication :—

अथ शकुनम्. Two leaves only of which the lower halves have been lost.

VI.

Miscellaneous topics :

अथ वास्तुप्रवेशः; अथ चिकित्सा नक्षत्राः; अथ रोगमुक्तस्नानविधिः; अथ बुधवार + + जफलम्; अथ योगिन्युदयः; अथ पुण्यकालविचारः; इति वृद्धिश्राद्धम्।

In the remaining leaves there are various figures and diagrams.

2607.

7742. नवग्रहमखः। *Navagrahamakhaḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 280. Characters, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old, soiled and discoloured. Complete.

Directions for the rites for propitiating the nine planets, being in the form of an interlocution between Vaśiṣṭha and Rāmacandra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

सविश्वादिग्रहान् सर्व्वान् प्रणम्य ऋषिसत्तमः।
मखं नवग्रहं ब्रूते वशिष्ठो मुनिपुंगवः॥
श्रद्धया पृच्छमानस्तु रामेण विनयेन तु।
वेदवेदाङ्गशास्त्रेषु कुशल[ः] त्वं महामुने॥
किमर्थं मे वनं जातं कस्माद्राज्याद्विवासितः।
रामस्य वचनं श्रुत्वा वशिष्ठो भाषतेऽखिलं॥
सुरासुरास्तथा यक्षाः सर्व्वे वर्णा द्विजादिकाः।
खेचरैः प्रतिकूलैस्तु लभंते विविधापदं॥
ग्रहा राज्यं प्रयच्छन्ति ग्रहा राज्यं हरंति च।
ग्रहैषु व्यापितं सर्व्वं त्रैलोक्यं सचराचरं॥

End :—

मुष्टिमात्रा तथा श्वेता अभग्नाश्चैव चालिताः ।
ग्रहाणां स्थापने प्रोक्ता अर्द्धार्द्धप्रतिदैवतं ॥

Colophon :—

इति श्रीमुनिना वशिष्ठेनोक्तं संपूर्णं ॥

Post Col. :—

वेदिभट्टुनिपोथि ।

2608.

1706. *The same here called* बृहद्वाशिष्ठी नवग्रहप्रकाशिका ।

Bṛhadvāśiṣṭhī Navagrahaprakāśikā.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 12 to 15 on a page. Extent in ślokas, 300. Characters, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

The same work as the last.

Colophon :-

इति नवग्रहप्रकाशिका.बृहद्वाशिष्ठी समाप्तमिति ॥

Then 9 lines more on the processes of the Navagrahayajña.

2609.

5777. वृद्धवाशिष्ठीभाष्यम् । *Vṛddha Vāśiṣṭhī Bhāṣyam.*

By Veda Miśra.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 33. Lines, 7, 10 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1569. Appearance, old and soiled.

A commentary on the above.

Beginning :—

ॐ नमो विघ्नवल्लीविध्वंसनाय ।
वृद्धवाशिष्ठीभाष्य[ ] प्रारभ्यते ।
मि॰देवशर्म्मा अभिधानेन सपठनार्थं स्वयं ज्ञानार्थं च लिख्यते ।

प्रणम्य पूर्व्वं प्रणवं पुराणं
तथैव कात्यायनपादपद्मम् ।
शान्तेर्महाभाष्यमिदं तनोति
श्रीवेदमिश्रः श्रुतितो विरच्य ॥

सवित्रादिग्रहान् नत्वा वशिष्ठादीन् महान् (?) ऋषीन् ।
वेदमिश्रः स्फुटं ब्रूते भाष्यं शास्त्रानुसारतः ॥

सवित्रादि सविता सूर्य्य आदि येषां ते तथोक्ताः तान् सवित्रादि-ग्रहान् केतुपर्य्यन्तान् प्रकर्षेण नत्य नमस्कारं दण्डवत् काष्ठवत् कृत्वा ऋषिसत्तमः ऋषिस्त्रिकालदर्शी स्यादिति कल्पकाराः। वशिष्ठो महर्षिसत्तमः प्रकृष्टे तरतमौ नवग्रहमखसंज्ञं ब्रूते। अपृष्टो वक्त-भाषत इत्यादिना दोषसम्भवात् रामेण प्रिया पृच्छ्यमानः किल न्यायेन परमविनयेन। तद्विनयमाह महामने त्वं वेदवेदाङ्गानि शिक्षा ज्योतिषं छन्दः निरुक्तं व्याकरणं कल्पसूत्रं एतद्वेदाङ्गानि तेषु वेदवेदाङ्गशास्त्रेषु त्वं कुशलः तत्प्रश्नमाह। किमर्थं। राम उवाच. मे मम किमर्थं (वसनार्थं) [विवासनार्थं] कस्माद्विवासनं रामस्य एवं विप्रश्नं श्रुत्वा वशिष्ठः अखिलं ते समग्रं कारणं भाषते। वसनाय। राज्यविवसनाय वेति। ४। सुरासुराः सुरा इन्द्रादयः असुरा वलिरावणादयः द्विजादिकाः वर्णाश्चत्वारः अपवर्गाश्चेति खेच[राः] आकाशे चरन्तीति खेचराः तैः खेचरैः प्रतिकूलैः दुःस्थितैः वि[वि]व[धां] आपदं लभन्ते। ग्रहा राज्यं पूर्व्वोक्ता ग्रहाः सुस्थानस्थिताः राज्यं प्रयच्छन्ति। दुःस्थिता हरन्ति। तैः ग्रहैः सचराचरं त्रैलोक्यं व्यापितं। चरं देवमानुषादिकं अचरं पर्व्वत-वृक्षादिकमिति। ५।

त्वं राम यद्वने जात (?) यस्मात् सीतायाः सह वियोगाज्जातः। तत्कारणं शृणु। एकेन ग्रहेण वक्रेण सर्व्वे ग्रहा वक्रदशागा भव-न्तीति। ६।

19A, अयुतहोमविधानमिति प्रश्नस्य। अथ लक्षहोमविधानमारभ्यते;
23A, वशिष्ठोक्तलक्षहोमस्य मूलसूत्रं। अथ वशिष्ठोक्तलक्षहोमस्य पद्धतिभाष्यं

विधिप्यते ; 28A, इति भाष्यं लक्षहोमस्य । अथ पदार्थानुक्रमणिका : 29B, इति लक्षहोमविधिः । अथ कोटिहोमं प्रारभ्यते । प्राप्तविधानं तत् पराशरे-णोक्तमभिलिख्यते ।

33A, (Last Colophon) इति पराशरोक्तं कोटिहोमविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

संवत् १५६६ वर्षे पौषवदी ५ सोमे वारेशाग्रामवास्तव्य आभ्यन्तर मोटज्ञातीय चि० देवशर्म्म इयं पुस्तिका लिलिखे । स्वयं लिखितं स्वपठनार्थम् । तथापुत्रादीन् पठनार्थं ज्ञानार्थञ्च ।

2610.

1891. रोगोत्पत्तिशान्तिप्रयोगः ।

Rogotpattiśāntiprayogaḥ.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Characters, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, faded. Complete.

It begins :—

अथ बौधायनोक्त[ा] ज्वराद्युत्पत्तौ शान्तयः

प्रतिपदि कष्टं सदेहो वा दिनान्यष्टादश अग्निर्देवता अग्निरस्मीति पूजामन्त्रः । हैमी प्रतिमा घृतधूपो घृतदीपश्च यथासम्भवं नैवेद्यं घृतं होमद्रव्यं शान्तिर्भवति । अथ सर्व्वत्र प्रथमतः तद्देवतामन्त्रजपः सहस्राधिकः पश्चात्पञ्चाशहोमदानाच्छिहोमसंख्या च अष्टोत्तरशतादि व्याधितारतम्येन कल्प्या सहस्रं मत्युनिर्द्दिशो द्वितीयायां दिनानि षोडश ।

It contains Tithiśānti, Vāraśānti, and Nakṣatraśānti.

The work comes to an end in 8B :—

इति रोगोत्पत्तिशान्तिप्रयोगः, after which there are two pages more beginning with : मदनरत्ने[ऽ]पित्तु । सर्व्वनक्षत्रशान्तिषु गायत्र्या

यमोद्दिष्टेन होमोऽष्टोत्तरशतसंख्यः। बलिश्च तत्तन्नक्षत्रदेवतायै। सोऽपि होमाद्यशिष्टद्रव्येण क्वचिदन्येन तत्र तत्र तत्र वक्ष्यते।

2611.

9494. ग्रहणशान्तिः। *Grahaṇaśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 3. Line 10 on a page. Extent in ślokas, 30. Characters, Nāgara. Appearance, old. Verse. Generally correct. Complete.

It treats of propitiatory rites to be performed when a child is born at the time of the eclipse of the sun or of the moon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ ग्रहणोत्पत्तौ शान्तिः।

शौनकः।

ग्रहणे चन्द्रसूर्य्यस्य प्रसूतिर्यदि जायते।
व्याधि[ः] पीड़ा तदा स्त्रीणामादौ तु स्वतुदर्शनात् ॥ १ ॥
इत्थं सञ्जायते यस्तु तस्य मृत्युर्न संशयः।
व्याधि[ः] पीड़ा च दारिद्र्यं शोकश्च कलहो भवेत् ॥ २ ॥
शान्तिं तेषां प्रवक्ष्यामि नराणां हितकाम्यया।
यस्मिन् ऋक्षे विशेषेण ग्रहाणां सम्भजायते ॥ ३ ॥
तदृक्षाधिपते रूपं सुवर्णेन प्रकल्पयेत्।
यथाशक्त्यनुसारेण वित्तशाठ्यं न कारयेत् ॥ ४ ॥
सूर्य्यग्रहे सूर्य्यरूपं सुवर्णेन विशेषतः।
चन्द्रं चन्द्रग्रहे धीमान् रजतेन विशेषतः ॥ ५ ॥ इत्यादि।

End :—

अकालमृत्युशोकश्च व्याधिं पीड़ाश्च नाप्नुयात्।
सख्यं सौमनस्यं नित्यं सौभाग्यं लभते नरः ॥
इत्थं ग्रहणजातानां सर्व्वारिष्टविनाशनं।
कथितं भार्गवेणेदं शौनकाय महात्मने ॥

इति ग्रहणशान्तिः।

2612.

8623. धनिष्ठादिपञ्चकशान्तिः ।

Dhaniṣṭhādi-pañcakaśāntiḥ.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, ?. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 60. Characters, Nāgara. Date, Saṃvat 1957. New. Complete.

Complete in 3 leaves. Copied in संवत् १९५७ माघ सुदि वार ।

2613.

6296. वास्तुशान्तिप्रयोगः । *Vāstuśāntiprayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 14. Lines, 12 on a page. Characters, modern Nāgara Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वास्तुशान्तिप्रयोगः ।

गृहारम्भकाले गृहनिर्म्माणविध्यकरणे गृहप्रवेशदिने गृहनिर्म्माणविधिमन्त्रान् पठेत् । गृहप्रवेशदिने गृहउपलेपन-परि[ष्क]रणं कुंकुमाक्तमुष्टिं वितानध्वजपताकातोरणायुक्तपुष्पमालादिभिः सर्व्वदिक्षलंकृते फलपुष्पपल्लवालंकृते पूर्णकलसैरलंकृते सूत्रवेष्टिते वादित्रघोषैः संघोषिते व्रीहियवादिबीजसहिते सति यजमानः मङ्गलस्नातः ... ...

... मम नूतनगृहाश्रित-हीनाधिकाङ्ग-समवेधादि-दुष्टायव्ययादि-जन्यसर्व्वदोषशान्त्यर्थं पुष्टि-तुष्टि-पुत्राद्यभिवृद्ध्यर्थं अस्मिन् नूतनगृहे चिरकालनिवासार्थं वास्तुमण्डलदेवतासहितवास्तुपुरुषसुप्रसन्नार्थं गृहप्रवेश-गृह्यसूत्रमात्स्याद्यनुसारेण सग्रहमखान् वास्तुशान्तिं साहं करिष्ये ।

6A. वास्तुपुरुषमूर्त्तिद्वयं यथाशक्त्या सुवर्णेन चतुर्भुजं शंखचक्रशार्ङ्गवरदाभयहस्तं कृत्वा अग्न्युत्तारणादिप्राणप्रतिष्ठां कृत्वा ध्यायेत् :—

अकुंचितकरं वास्तुमुत्तानसुमेराकृतिं (?) ।
स्मरेत् पूर्व्वं (सकुडयादि) [सकुड्यादि] निवेशे चोर्द्धगाननम् ॥
शक्तिपाणिं महाबाहुं फणामणिविभूषितम् ।
वास्तुरूपं सुवर्णेन ध्यात्वैव मण्डलं न्यसेत् ॥
एकाशीतिपदे भक्ते क्षेत्रे वास्तुपुमानसौ ।
पूर्व्वोत्तरे शिरः आस्ते नैर्ऋत्यामिरधोमुखः ॥
तस्य शीर्ष्णो [:] [शिरसौ] (शौर्वि) तद्दापवत्सस्तयोरसि ।
पर्ज्जन्याद्याश्च [च]त्वारो + कर्णोंगः स्थलांसके ॥
सत्याद्याः पञ्चबाहुस्थाः कर्णयोर्वितथद्वयम् ।
हस्तौ सविद्रसावित्रौ विवस्वानुदरे स्थितः ॥
उदरे कटिजंघास्फिक् चत्वारस्तु यमादिकाः ।
एते दक्षिणपार्श्वस्था वामपार्श्वस्थिताः परे ।, etc., etc.

The MS. is very incorrect.

2614.

5984. शालाकर्म्मादिवास्तुशान्तिः ।

Śālākarmādivāstuśāntiḥ.

Substance, country-made paper. 8¼ × 4¼ inches. Folia, 59. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 590 Characters, Nāgara Date, Saṃvat 1852. Appearance, fresh. Complete

A manual of the rites to sanctify the site of a house.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथास्य प्रयोगः ।

तत्रादौ स्नातः सुप्रक्षालितपाणिपाद[:] प्राङ्मुख(ो)[उ]पविश्य आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य वास्तोः शुभतासिद्ध्यर्थं शालाकर्म्मादिवास्तुशान्तिमहं करिष्ये इति संकल्प्य तदङ्गतया विहितं गणेशपूजामातृपूजाभ्युदयिक-आचार्य्यब्रह्मऋत्विग्वरणानि पुण्याहवाचनान्तं कुर्य्यात् ।

The scribe's note :—

लिखितं द्विवेदि अम्बयरामनागर विशालनगरस्थ सुखस्थानमथुरायां षड़ानन-पुरमध्ये सम्पूर्णकृतं । सं १८५२ ।

मिति मार्गशीर्षवदी २ रवौ दिने सम्पूर्णा श्रीमालीज्ञात चपाठी श्रीत्र्यम्बके-श्वरात्मजगरामेश्वरपठनार्थं ! शुभं भूयात् ।

There are four lines more.

2615.

2081. **अग्निदग्धगृहपुनर्विधानम् ।**

Agnidagdhagṛhapunarvidhānam.

Substance, foolscap paper. Folium, 1. Character, Nāgara. In the nineteenth century hand-writing. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ अग्निदग्धगृहपुनर्विधानं ।

श्रीकृष्ण उवाच ।

अग्निदग्धे यदा गेहे पुनर्वासं विधीयते ।
तदा विधानमुद्दिष्टं ऋषिभिस्तत्त्वदर्शिभिः ॥
कुड्यादि पातयित्वा च भूमिञ्च निखनेत् सुधीः ।
विधाय समतां तत्र जलैरापूरयेत् ततः ॥
कर्द्दमेन समालिप्य स्थण्डिलं मार्ज्जयेत्ततः ।
पञ्चामृतैः समभ्युक्ष्य मखुपञ्च विधीयते ।
विदधीत ततः शान्तिं वारुणीं जातवेदसीं ॥

Colophon :

इति विधानमालायां अग्निदीप्तगृहपुनर्विधानं ।

2616.

6227. **धर्म्मशान्तिः ।** *Dharmaśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1935. Appearance, fresh.

The MS. begins in the middle of a sentence, the original MS. being defective in the beginning.

Colophon :

इति धर्म्मशान्तिकर्म्म समाप्तम् ।

Post Colophon :-

मितौ भादो वदौ ६ वार रविवासरे संवत् १८१५ । शुभम् ।

Dharmaśānti is performed on the 17th day of one's father's death, which gives him a good place among the *Manes* and then an eternal abode in heaven. It consists of gifts to Brāhmaṇas of a great many things, including an image of Lakṣmī with Nārayāna.

2A. ॐ अद्यामुके मासे अमुकपक्षेऽमुकतिथौ अमुकवासरे अमुकगोत्रस्य पितुरमुकशर्म्मणः विशुद्धपितृपांक्तेयभवनपूर्व्वकस्वर्गप्राप्तिकामः अद्यतनसप्तदशाह-दिने धर्म्मशान्तिमहं करिष्ये इति प्रतिज्ञा तत्साङ्गतया गणेशादिपूजनं चाहं करिष्ये।

अथ स्वस्त्ययनं ॐ अस्मिन् इन्द्र इति ऋग्भिः। अथ संकल्पः अथ तत्सदद्य यथासम्भवोपचारैः धर्म्मशान्तिकर्म्मणि विशुद्धपितृपांक्तेयभवनपूर्व्वक-अक्षयस्वर्ग-लोकप्राप्तिकामनया कर्त्तव्यशय्यादिदानाङ्गत्वेन गणपत्यादिपूजनमहं करिष्ये।

2617.

3244.

Substance, country-made paper. 8¾ × 4½ inches. Folia, 2. Lines, 11 to 14 on a page. Extent in ślokas, 32. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

I.

गण्डजातशान्तिः ।

Beginning :

गर्गः

अश्विनीमघमूलादौ त्रिवेदनवनाडिकाः ।

रेवती सार्प्यशाक्रान्तौ मास १२ वत्स ११ रमाः ६ क्रमात् ॥ १ ॥

अश्विनीमघमूलादौ नाडिका त्रितयन्तथा ।
अश्विनीमघमूलानां पूर्व्वार्द्धे बाधते पिता ॥ २ ॥
पूषादिसार्पपश्चार्द्धे जननीं बाधते शिशोः ।
पितृघ्नश्च दिवाजातो रात्रिजातस्तु मातृहा ॥ ३ ॥
आत्महा सन्ध्ययो र्जातो नास्ति गण्डे निरामयः ।
सर्व्वेषां गण्डजातानां परित्यागो विधीयते ॥ ४ ॥
वर्जयेद्दर्शनं यावदब्दं षाण्मासिकं भवेत् ।
तस्य शान्तिं प्रवक्ष्यामि सोममन्त्रेण भक्तिमान् ॥ ५ ॥

1B. शुक्लां वागीश्वरं चैव ताम्रपात्रसमन्वितम् ।
गण्डदोषोपशान्त्यर्थं दद्याद्वेदविदे शुचि ॥ ११ ॥

Colophon :—

इति गण्डजातशान्तिः ।

11.

1B. अथ दिनक्षयादिशान्तिमाह ।

Beginning :—

दिनक्षये व्यतीपाते व्याघाते विष्टिवैधृतौ ।
शूले गण्डेऽतिगण्डे च परिघे यमघण्टके ॥ १ ॥
कालदण्डे मृत्युयोगे दुष्टयोगे सुदारुणे ।
तस्मिन् गण्डदिने प्राप्ते प्रसूतिर्यदि जायते ॥ २ ॥
अतिदोषकरी प्रोक्ता तत्र पापयुते सति ।
विचार्य्य तत्र दैवज्ञं शान्तिं कृत्वा यथाविधि ॥ ३ ॥
यजमानो देवतानां ग्रहाणां चैव पूजनम् ।
दीपान् शिवालये भक्त्या घृतेन परिदीपयेत् ॥ ४ ॥

2B. *Colophon* :—

इति गण्डजातशान्तिः, which is evidently wrong.
It should be दिनक्षयादिशान्तिः ।

III.

Then follows Cittrajātaśānti.

Beginning : -

मृतत्रये मृता चेत् स्यात् नास्त्रये (?) वा मृतो यदि ।
मातृपित्रोः कुलस्यापि तदानिष्टं महद्भवेत् ॥ १ ॥
ज्येष्ठनाशो धने हानिः दुःखं वा समवद्भवेत् ।
तत्र शान्तिः प्रकर्तव्या वित्तशाठ्यविवर्जिता ॥

It goes to the end of the manuscript.

It ends thus :—

ब्राह्मणान् भोजयित्वा तु समहायः स्वयं भुजेः (?)
स्नात्वा तीर्थे सावरोधो स्वस्तिभागी भवेन्नरः ॥

Colophon :—

इति चित्रजातशान्तिः ।

2618.

5866. **मूलविधानपद्धतिः ।** *Mūlavidhānapaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

Pacificatory rites to avert the evils of the life of one born under the star of Mūlā.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मूलविधानपद्धतिर्लिख्यते ।

तत्र प्रसवमूलनक्षत्रात् द्वितीयमूलनक्षत्रे सुस्नातः सपत्नीको यजमानः स्वाचान्तः कृतनित्यक्रियः ... ...
... ...
मम जातस्य बालकस्य बालिकाया वा मूलप्रथमचरणादिजनन-सूचित-पित्राद्यरिष्टशान्तिद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीतये सग्रहमखं मूलविधानमहं करिष्ये ।

2619

2319. गोमुखशान्तिविधिस्तत्प्रयोगश्च ।

Gomukhaśāntividhi with prayoga.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 3. Lines, 7, 8 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The propitiatory rite held against the inauspicious influence of stars at the birth of children.

Beginning :—

अथ गोमुखप्रसवः ।

गार्गः ।

पित्ररिष्टे सुतारिष्टे मात्ररिष्टे तथैव च ।

प्रायश्चित्तं तदा कुर्य्यात् तत्तद्दोषस्य शान्तये ॥

The inauspicious stars :—

पूषाश्विन्योर्गुरौ सर्पे मघा चित्रेन्द्रमूलभे ।

एषु ऋक्षेषु जातस्य कुर्य्यात् गोप्रसवं तथा ॥

So Aufrecht's explanation of Gomukhaprasava—"ceremonies to be performed on a cow bringing forth a young with the face in front"—is wrong. A child born under inauspicious stars is to be placed near the mouth of a cow and it is to be considered that it had a second birth, an auspicious birth from the mouth of a cow. The cow is then to be given to a Brāhmaṇa.

1B. गोमुखं दर्शयित्वा तु पुनर्जातं तु गोमुखात् ।

विष्णुर्योनिरिति सूक्तेन गव्येन स्नपयेच्छिशुम् ॥

गवामङ्गेष्वितिमन्त्रेण गवामंगेषु संस्पृशेत् ।

विष्णोः श्रेष्ठेन मन्त्रेण गोप्रसूतं तु बालकम् ॥

आचार्य्यस्तु समादाय पश्चान्मात्रे ददेत् पुनः

Gomukhaprasavavidhi ends in 2B. इति गोमुखप्रसवविधिः ।

2B. Then follows its prayoga :

अथ प्रयोगः । मासपक्षाद्युल्लिख्यास्य शिशोरमुकर्क्षसूचितारिष्टशान्त्यर्थं गोमुखप्रसवशान्तिं करिष्ये ।

3B *Col.* :

इति गोमुखप्रसवप्रयोगः ।

2620.

1949. **अधोमुखप्रसवशान्तिः ।** *Adhomukhaprasavaśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 18. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete

Beginning : —

अथ अधोमुखजननशान्तिः बृहच्छौनकीये ।

प्रसवे[स्तु] (तु) यदा ना(रि)[री] बालकन्तु अधोमुखम् ।
वंशारिष्टकरं चैव मातापित्रोर्विशेषतः ॥
बालकं तु परित्यज्य यावच्चूडोपकर्म्मणि ।
मातापित्रोर्विशेषेण तन्मुखं नावलोकयेत् ॥
तस्यारिष्टविनाशाय कुर्य्याच्छान्तिं यथाविधि ।
एकादशाहे द्वादशाहे तु प्रयत्नेनैव कारयेत् ॥

Col. : —

इत्यधोमुखप्रसवशान्तिः ।

Post Col. in a different hand : —

इदं पुस्तकं नारायणदीक्षित भागवत इत्युपनाम्नः ।

2621.

2166. **ज्वरशान्तिः ।** *Jvaraśāntiḥ.*

For the manuscript see L. 4086.

On the cure of fever by propitiatory rites to Navagraha or nine planets, as directed in Gargasaṃhitā.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ज्वरशान्तिः । आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ सङ्कीर्त्य अस्य रोगिणः शरीरे उत्पन्नोत्पत्स्यमानामज्वर-पित्तज्वर-श्लेष्म-ज्वरादि-सकलरोगनिरसनपूर्व्वकं सद्यः आरोग्यावाप्त्यर्थं ज्वराधि-पतिमहारुद्रप्रीत्यर्थं गर्गसंहितोक्तां सनवग्रहमखां ज्वरशान्तिं करिष्ये॥ तदङ्गगणपतिपूजनं पुण्याहवाचनाद्याचार्य्यादीन् वृणुयात्॥

Colophon :—

इति ज्वरशान्तिः । श्रीगजाननार्पणमस्तु ॥

2622.

2141. उलूककपोतशान्तिः । *Ulūkakapotaśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ x 4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Saka 1733. Appearance, discoloured. Corroded at the ends.

Post Col. :—

शके १७३३ प्रजापति नाम संवत्सरे पौषे मासि शुक्ले पक्षे पञ्चम्यां तिथौ भृगुवासरे तद्दिने गोपालसूनु-प्रह्लादभट्टेन लिखितं । श्रीलक्ष्मीनृसिंहचरणार्पणमस्तु ।

The manuscript begins :—

अथ गर्गोक्त उलूककपोतशान्तिप्रयोगः । मम गृहोपरि आस-मन्तात् उलूकवाससूचित-सकलारिष्टनिरासद्वारा अथवा मम गृहमध्ये कपोतप्रवेशसूचित-सकलारिष्टनिरासद्वारा श्रीपर-मेशप्रीत्यर्थं सग्रहमखां गर्गोक्तामुलूकशान्तिं कपोतशान्तिञ्च करिष्ये। तत्रादौ निर्व्विघ्नतासिद्ध्यर्थं गणपतिपूजनपूर्व्वकस्वस्ति-पुण्याहवाचनं मातृकापूजनं नान्दीश्राद्धं ग्रहयज्ञं आचार्य्यादिवरणं करिष्ये।

3A, इति गर्गोक्त-उलूककपोतशान्तिप्रयोगः; 4A, इति नारदसंहितायां काकमैथुनदर्शनशान्तिः; 4B, इति अद्भुतसागरोक्तकाकमैथुनदर्शनशान्तिः;

6A, इति मानवसंहितायां वायसशान्तिः; 8A, इति काकमैथुनदर्शनशान्ति-प्रयोगः ।

2623.

9637. शान्तिपद्धतिः *Śāntipaddhatiḥ.*

Substance, country-made paper 11 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 225. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

On the propitiatory rite to be performed when one falls under the evil influence of a planet.

2624.

451. मङ्गलपूजाप्रयोगः । *Maṅgalapūjāprayogaḥ.*

For the MS. see L 1367.

Post Col. :—

इदं पुस्तकं वैजनाथेन ।

On the worship of the planet Mangala.

2625.

9941.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 46. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1803. Appearance, fresh. Complete.

I.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथातः संप्रवक्ष्यामि गोप्रसूतेश्च लक्षणम् ।

मासानां ग्रहवाराणां शुभाशुभविचारणम् ।, etc., etc.

Colophon :—

इत्यनिष्टकालप्रसूतगोवडवामहिष्यादिशान्तिः ।

II.

Beginning :—

अथ काकमैथुनदर्शनशान्तिः ।

नारदः दिवा वा यदि वा रात्रौ यः पश्येत् काकमैथुनम् ।

स नरो मृत्युमाप्नोति ह्यथवा स्थाननाशनम् ॥

Colophon :—

इति काकमैथुनशान्तिः ।

Post Colophon :—

सं १८३ (?) अथ गोबडवादिसामग्री नवग्रहपूजनं कुम्भ १ वस्त्र १३, etc., etc.

It treats of propitiatory rites to be performed for delivery in evil moments, as set forth, of a cow, mare, she-buffalo and she-goat, and for happening to see crows in sexual intercourse.

2626.

9331.

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 2. Lines, 8, 9 on a page. Extent in Slokas, 44. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

I.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ प्रयोगः । कर्त्ता गोमुखप्रसवं कृत्वा अद्येत्यादि एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ अस्य शिशोर्वैधृतौ व्यतीपाते संक्रान्त्यां चोत्पन्त्या सूचितारिष्टस्य निरासार्थं शान्तिं करिष्ये इति सङ्कल्प्य गणेशपूजास्वस्तिवाचनमातृकापूजावृद्धिश्राद्धाचार्य्यवरणानि कुर्य्यात् ।

Colophon :—

इति वैधृतिव्यतीपातसंक्रान्तिशान्तयः ॥

11.

Beginning :—

अथ दर्शशान्तिः । अथातो दर्शजातानाञ्च मातापित्रोर्दरिद्रता तद्दोषपरिहाराय शान्तिं वक्ष्ये नारदः अद्येत्यादि ० पुण्यतिथौ अस्य शिशोर्दर्शजातस्य चोत्पत्त्या सूचितारिष्टस्य निरासार्थं शान्तिं-करिष्ये। गणेशपूजास्वस्तिवाचनमातृकापूजावृद्धिश्राद्धाचार्य्यवरणानि कुर्य्यात् ।

End :—

हिरण्यरजतं चैव कृष्णाधेनुश्च दक्षिणा । ब्राह्मणान् भोजयेत्तत्र कारयेत् स्वस्तिवाचनम् ।

Colophon :—

इति दर्शशान्तिः । श्रीगणेशाय नमः ।

It is a short treatise on propitiatory rites to be performed when a child is born in evil hours such as Vyatīpāta, Vaidhṛti, Saṃkrānti, the Day of the New Moon and so on. On the first leaf is written दर्शशान्ति in red ink as its name, Darśa meaning the Day of the New Moon, which is not correct.

2627.

2738.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 14 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured

Two leaves only of a commentary on some work on the propitiation of adverse planets, etc., etc.

हिमाद्रौति : ......दोषपरिहारायोपायमाह ।

वज्रं शुक्रे १ ब्जे सुमुक्ता २ प्रवालं भौमे ३ ... ...

अथ सूर्य्यचक्रम् ; अथ शनेः ; अथ दुष्टग्रहप्रीतये दानानि ।

2628.

5884.

Three short polemical tracts, on the seating of Brahmā, one of the three priests after his going round the Agni and Brāhmaṇa.

I. Substance, country-made paper. 10¾ × 5 inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 240. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1950. Appearance, fresh. Complete.

The first is by Jaḍḍa Kṛṣṇa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

केचित्तु ग्रहयज्ञादौ शान्त्यादौ च ग्रहवेदिप्रधानवेद्योः अग्रेण गत्वा अग्नेर्दक्षिणत उपवेशनं ब्रह्मणो मन्यन्ते ॥ अन्ये तु तीर्थेन विहारं प्रविश्योक्तवेद्योरग्नेश्च मध्येन गत्वाग्नेर्दक्षिणत उपवेशनमिच्छन्ति, तत्र किं युक्तमिति विचार्य्यते । तत्र सर्व्वेषु पाकयज्ञेषु पाक्षिकब्रह्मकरणं आश्वलायनसूत्रोक्तं प्रसिद्धं. करणपक्षे तत्प्रयोगाकृत्वेन अग्रेण अग्निं परीत्य दक्षिणत उपविशेदितिवाक्येन उपवेशनं प्राप्तम् ।

Colophon :—

इति जड्डोपाभिधकृष्णकृत-स्मार्त्तकर्म्मणि प्रथमोपवेशनार्थं ब्रह्म-गमनमार्गविचारः ।

Post Colophon :—

१५२२ ॥ संमत् ॥ १ ॥ ९ ॥ ५ ॥ ० ॥ १९५०

After this there are three lines, beginning :—

अत्र अग्नियजमानयोरन्तरागच्छतः प्रायश्चित्तम् । पराशर प्रायश्चित्तकाण्डे ।

II. Substance, country-made paper. 9 × 6 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1950. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

यत्तु कैश्चित् काशीस्थनाम्ना स्मार्त्तकर्म्मणि शान्त्यादौ ब्रह्मणा ऽग्नि-देवतयोरन्तरागमननमन्तरेणैव वेदेर्दक्षिणतः उपवेशनाय गन्तव्यमिति वदद्भिः ग्रहयज्ञभुवनेश्वरीशान्त्यादिकर्म्मणि लिखितमारभ्य गार्हपत्यं विना वेदरसत्वेनापरेण गार्हपत्यमित्येव वक्तव्ये वेदिपदोपादानस्वरसेना-न्तरागमनतात्पर्य्यानुमानमित्यन्तमुक्तं । तन्मन्दं ।

End :—

तद्देशस्यस्याप्यग्नीशानदेश[स्थ]त्वानपायात् व्यवधानकरणे प्रमाणा-भावाच्चेति दिक् । एतद्यन्तराण्युदाहरणान्यपि हर्षापनामकगङ्गाधर-भट्टैर्महाराष्ट्रभाषया लिखितात् पत्रान्तरात् अनुसन्धेयानि ।

संवत् १९५० ॥

III. Substance, country-made paper 9 × 6 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1949. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अविघ्नमस्तु ।

अथ ग्रहयज्ञभुवनेश्वरीशान्त्यादिकर्म्मसु ब्रह्मणाऽऽर्त्विजः तीर्थप्रवेशपूर्व्वकमग्न्यायतनस्य दक्षिणतः उपवेशनं विहितं । तत्तेन स्थापितदेवताग्न्योरन्तरेण गत्वा कर्त्तव्यमपस्थापितदेवताभ्योपि पुरतो गत्वा कर्त्तव्यम् ।

End :—

प्रागुदगाहवनीयात् अवस्थाय निःक्रम्य प्राङ्मुख एव भूत्वाचम्येति श्रुतिकृदुक्त्या अवस्थानदेशस्तु अग्नेरैशानदेश एव निष्क्रम्येति उक्त्या आचमनं क्वापि करोतु नाक्षतं हानिरित्यलम् ।

सं १९४९ ।

2629.

1894. नवग्रहशान्तिः । *Navagrahaśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 4. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, faded.

It begins :-

अथ भविष्योक्ता आदित्यशान्तिः ।

अथातः सम्प्रवक्ष्यामि रहस्यं ह्येतदुत्तमम् ।
येन लक्ष्मीर्धृतिस्तुष्टिः पुष्टिः कान्तिश्च जायते ॥
सर्व्वे ग्रहाः सदा सौम्या जायन्ते येन पाण्डव ।
आदित्यवारं कृत्स्नेन पूर्व्वग्रहविचक्षणाः ॥

Topics :—

आदित्यशान्तिः, चन्द्रशान्तिः, अङ्गारकशान्तिः, बुधशान्तिः, वृहस्पतिशान्तिः, शुक्रशान्तिः, शनिराहुकेतुशान्तयः, अथ भविष्योत्तरे शनैश्चरव्रतम्, अथ स्कान्दे शनैश्चरशान्तिः, अथ नागरखण्डोक्ता शनैश्चरस्तुतिः ।

2630.

3891. पुष्कराशान्तिः । *Puṣkarāśāntiḥ.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 8. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :-

इति पुष्कराशान्तिप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकालीचरणे समाचला भक्तिरस्तु फाल्गुनस्य चतुर्थदिवसे सौरिवासरे समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

It begins :—

ॐ अथ पुष्कराशान्तिर्लिख्यते ।

तत्र प्रमाणम् ।

भसपादे तु नक्षत्रे भौमार्कशनिवासरे ।
भद्रातिथिसमायुक्ते त्रिपुष्कर इति स्मृतः ॥
त्रिगुणः स्यात्त्रिभिर्योगे द्वाभ्यां द्विगुण एव च
एकेनापि भवेदेको गुणस्तत्र त्रिपुष्करः ॥

तथा च वराहसंहितायां ।

पुनर्वसूत्तराषाढ़ाकृत्तिकोत्तरफाल्गुनी ।
पूर्व्वभाद्रविशाखे च षड़ेते च त्रिपुष्कराः ॥
द्वितीया सप्तमी चैव द्वादशी तिथिरेव च ।
शनिभौमौ रविश्चैव षड़ेते च त्रिपुष्कराः ॥
अस्मिं स्त्रिपुष्करादोषे शान्तिरेव न संशयः ।
पुत्रभ्रातृकलत्राणां मरणान्तु ध्रुवं स्मृतम् ॥

In leaf 2A, begins the direction for the performance of the propitiatory rite.

वाचयित्वा द्विजान् स्वस्ति ततः सङ्कल्पमारभेत् ।
दोषशान्तिविधानाय तस्यानुष्ठानमुच्यते ॥

In 2B, begins the Prayoga :—

इति वराहसंहितोक्तपुष्करशान्तिप्रमाणं समाप्तम् । अथास्य प्रयोगः ।

Last Colophon :—

इति पुष्करशान्तिप्रयोगः समाप्तः ।

Then a leaf contains a list of things required for the Sānti.

2631.

5112. **बाधकशान्तिः ।** *Vādhakaśāntiḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 18 x 3¼ inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Propitiatory rites for the cure of menstrual pains.

Beginning :—

ॐ गुरवे नमः ।

रक्तमांसौ च षष्ठी च डाङ्गरो जलकुमारकः ।
चतुर्विधो बाधकः स्याज्जायते ऋतुकालतः ॥
तेषां + + वक्ष्यामि यथाशास्त्रं निशम्यताम् ॥

एतेषां पूजनं कार्य्यं शनैः सन्ततिवाञ्छया ॥
निःसारणं स्थापनञ्च बलिदानं विशेषतः ।
कर्त्तव्यं गुरुवाक्येन ज्ञात्वा शास्त्रस्य लक्षणम् ॥
चतुर्विधो बाधकः स्याज्जायते ऋतुकालतः ।
व्यथा कटौ तथा नाभेरधः पार्श्वद्वये तथा ॥
रक्तमात्री प्रदोषेण जायते बाधकः स्त्रियः ।
नेत्रे हस्ते भवेज्ज्वाला मौलौ चापि विशेषतः ॥

Colophon :—

इति बाधकशान्तिः ।

2632.

1945. (गर्गोक्त) भद्राशान्तिप्रयोगः ।

Bhadrāśāntiprayoga as directed by Garga.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folium, 1. Lines, 15 in all. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Date, Saka 1765. Appearance, discoloured.

Birth in a bhadrā tithi i.e., second, seventh and twelfth days of the moon is inauspicious. The work treats of the propitiatory rites for the removal of the inauspiciousness.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ गर्गोक्त भद्राशान्तिप्रयोगः ॥

शुभदिने नित्यं वैश्वदेवं कृत्वा देशकालौ संकीर्त्य अस्य शिशोः भद्राजननसूचितसकलदोषपरिहारार्थं सग्रहमखां भद्राजननशान्तिं करिष्ये । ग्रहयज्ञरहितापि भवति मूलवाक्येष्वनुक्तत्वात् ॥ गणेशपूजनादिनांदीश्राद्धान्ते आचार्य्यादिवरणं कुर्यात् ॥

Post Col. :—

शके १७६५ मार्गकृष्ण १० गुरौ शुद्धे रघुनाथेन लिखितं भागवत-नागादीक्षितेभ्यो दत्तं शिवः प्रीयताम् ॥

2633.

2735. ग्रहवेदी । *Grahavedī.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 5 inches. Folium, 1. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It begins :—

अथ ग्रहवेदी ।

गर्गस्योत्तरपूर्व्वेण वितस्तिद्वयविस्तृतां ।

वप्रद्वयहृतो वेदीं वितस्त्युच्छ्रायसम्मितम् ॥

संस्थापनाय देवानां चतुरस्रामुद[क्]प्लवां ॥

वितस्तिद्वयमेकहस्तमानम् ।

On the construction of altars to the planets to be propitiated.

Topics :—

अथ सूर्य्यपीठसाधनम्, अथ चन्द्रपीठसाधनम्, अथ भौमपीठसाधनम्, अथ बुधपीठसाधनम्, अथ गुरुपीठसाधनमाह, अथ शुक्रपीठसाधनमाह, अथ शनिपीठसाधनमाह, अथ राहुपीठसाधनमाह, अथ केतुपीठसाधनमाह ।

15. JYOTIṢA AS APPLIED TO SMṚTI.

2634.

7834. वशिष्ठसंहिता । *Vaśiṣṭhasaṃhitā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 126. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A very rare work of great authority on Jyotiṣa as applied to Smṛti in 45 chapters.

See I.O. Catal. No. 2995 in which Colophons I–XXXVIII, are quoted, the MS. terminating abruptly in the chapter on Pratiṣṭhā. The present MS. contains six more chapters.

98B, इति वशिष्ठसंहितायां सूरप्रतिष्ठाध्यायः; 101A, ०गुणनिरूपणाध्यायः; 107A, ०दोषनिरूपणाध्यायः; . 110B, ०गुणापवादाध्यायः; 113B, ०दोषापवादाध्यायः; 126B, (last) ०तिथिनक्षत्रवाररोगोत्पत्तिशान्त्यध्यायः ।

समाप्तोयं ग्रंथः । (?)

But according to the introduction of the book, there still remains Miśrādhyāya, the 45th chapter.

2635.

4300. सारसंग्रहः । *Sārasaṃgrahaḥ.*

By Gargācārya.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 42. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1944. Appearance, fresh. Complete.

This relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा + ढुंढिराजस्य वुद्धिमानस्य हेतवे ।

बालानां सुखबोधाय कुर्व्वेऽहं सारसंग्रहम् ॥

रोहिन्युत्तररेवत्योर्मूलं स्वाती मृगो मघाः ।

अनुराधा च हस्तश्च विवाहे मङ्गलप्रदाः ॥

Topics :--

1A, इति विवाहनक्षत्राणि ; 2A, इति विवाहमासाः ; 2B, शूद्रादीन स्त्रियाः पुनर्विवाहः ; 3B, इति विवाहितास्त्रीगृहप्रवेशः ; 4A, इति कुलिक-योगः ; 5B, इति चुल्लीचक्रम् ; 7A, इति राशिस्वामी ; 8B, इति गुरुबलम् ; 9A, इति शुक्रोदयफलम् ; 9B, इति चन्द्रबलम् ; 10A, इति भौमफलम् ; 11A, इति श्रीसारसंग्रहे विवाहप्रकरणम् ; 11A, अथ संस्कारप्रकरणम् ; 14B, अथदाङ्गकर्म्म ; 15A, इति नामकरणम्, इति अन्नप्राशनम् ; 15B, अथ नवसङ्गमः ; 17B, अथ शतभिषास्नानम् ; 18A, इति प्रसूतस्नानम्, इति श्रीसार-संग्रहे संस्कारप्रकरणम् ; 18A, अथ यात्राप्रकरणम् ; 19B, इति ग्रामवास-फलम्, अथ व्रतबन्धे अनध्यायः : 20A, इति अमृतसिद्धियोगः, अथ ग्रहाणां फलसमयः ; 21A, इति ग्रहगोचरफलम् ; 21B, अथ शिल्पविद्यारम्भः ; 22B, अथ ग्रहणाश्मननिषेधः ; 23A, इति तिथिफलम् ; 25A, इति गृहप्रकरणम् ; 27A, अथ शस्यारोपणम् ; 27B, अथ गृहारम्भः ; 31B, अथ गृहारम्भे वृषभचक्रम् ; 32B, इति खातखननम् ; 33B, इति प्रश्नविचारः ; 33B, अथ नवान्नप्राशनप्रकरणम् ; 35B, इति अग्निचक्रम् ; 36B, इति मृत्युयोगाः ; 37A, इति ग्रहगोचरफलम्, अथ लवणक्षत्यम्, अथ सूचिकर्म्म ; 38A, इति पञ्चवार-फलम् ; 39B, अथ तड़ागचक्रम् ; 40A, अथ नवगृहप्रवेशः ; (last colophon) इति श्रीगर्गाचार्य्यकृतसारसंग्रहे सर्व्वकाज (?) (यात्रा) सिद्धिः ग्रन्थः समाप्तः ॥

Post Colophon :—

शुभमस्तु संवत् १८४४ मी० पौषमासे शुक्लपक्षे ११ बुधवार

श्रीराम । श्रीराम ॥

2636.

348. **वार्हस्पत्यम्** । *Bārhaspatya.*

For the manuscript see L. 1516.

Three different hands and two different paginations, one to 64 and the other to 59.

It is a work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

3B, इति वार्हस्पत्ये मुहूर्त्तविधाने गुणरूपकथनं नाम द्वितीयोऽध्यायः; 12A, ० दोषलक्षणविधानो नाम तृतीयोऽध्यायः; 19A, ० दोषापवादलक्षणाध्यायो नाम चतुर्थः; 20B, इति वार्हस्पत्ये अङ्कुरार्पणो नाम पञ्चमोऽध्यायः; 21B, इति वार्हस्पत्ये मुहूर्त्तविधाने षष्ठोऽध्यायः; 29B, ० अन्नप्राशनं समाप्तम्; 21B, (2nd pagination) ०प्रातःकालक्रियाविधानो नाम त्रयोविंशतिमोऽध्यायः; 23A, ० राज्याभिषेकः; 24B, ० देवोत्सवतीर्थगत्त्वपुण्यकालक्रियाविधानो नाम पञ्चविंशतिमोऽध्यायः; 28A, ० मातृशान्तिकालक्रियाविधानो नाम सप्तविंशतिमाध्यायः ।

The MS. is dated Saṃvat 1931.

2637.

5467. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 129. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1937. Appearance, fresh. Left incomplete.

The date of the copying of the MS. :—

संवत् १९३७ पौषसुदी ६ वारगुरौ ।

This is a work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

For the beginning of the work, see L. 1516.

Colophons :—

3B, इति वार्हस्पत्ये मुहूर्त्तविधाने गुणरूपकथनं नाम द्वियोयोऽध्यायः; 13B, ०दोषलक्षणविधानं नाम तृतीयोऽध्यायः; 21A, ०दोषापवादलक्षणाध्यायो

नाम चतुर्थः; 22B, इति बार्हस्पत्ये अङ्गारार्यणो नाम पञ्चमोऽध्यायः; 23B, ०मुहूर्त्तविधाने षष्ठोऽध्यायः; 25A, इति बृहस्पतिसंहितायां सप्तमोऽध्यायः; 25B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्त्तविधानेऽष्टमोऽध्यायः; 26B, इति बार्हस्पत्ये जातकर्म्मक्रियाकालविधानाध्यायः ९; 28A, ०मुहूर्त्तविधाने नामकरणकालविधानाध्यायः; 29A, ०कर्णवेधादि शुभानां कालक्रियाविधानो नाम एकादशोऽध्यायः; 30A, ०निष्क्रमणं नामाध्यायः १२; 32A, ०अन्नप्राशनाध्यायः १३; 36A, ०चूडाकर्म्मकालविधानाध्यायः; 42A, इति बृहस्पतिसंहितायां उपनयनाध्यायः: 44B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्त्त [विधाने] विद्यारम्भादिकालविधानो नाम षोडशोऽध्यायः; 45A, इति बृहस्पतिसंहितायां मुहूर्त्तविधाने व्रतादिकालविधानो नाम सप्तदशोऽध्यायः; 49A, ०कालक्रियाविधाननामाध्यायः; 49B, इति गृहप्रवेशकालनिर्णयो नाम एकोनविंशोऽध्यायः; 62B, इति बार्हस्पत्ये मुहूर्त्तविधाने चोराखचक्रोरानिर्णयः; 72B, इति ० स्वामिदर्शनकालक्रियाविधानो नाम द्वाविंशोऽध्यायः अध्यायः; 73B, ०यात्राकालक्रियाविधानो नाम एकविंशतिमोऽध्यायः: (?) 79B, ०प्रतिष्ठाकालक्रियाविधानो. नाम त्रयोविंशतितमोऽध्यायः; 81A, ०राजाभिषेककालः; 81B, देवोत्सवतीर्थगमनपुण्यकालक्रियाविधानो नाम पञ्चविंशतितमोऽध्यायः; 82B, इति ०देवतापूजाकालक्रियाविधानं षड्विंशतितमोऽध्यायः; 83B, माहेश्वाग्निकालक्रियाविधानो नाम सप्तविंशतिमोऽध्यायः; 126B, विकीर्णाध्यायो नामाष्टाविंशतितमः।

At the end, and before the date of the copying of the manuscript, it is written :—

शेषेषासमयाः सर्व्वसंपुटः।

2638.

5466. बृहस्पतिसंहिता। *Bṛhaspatisaṃhitā.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 67. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Jaina Nāgara. Appearance, old. The last leaf has faded away. Complete. Date, Saṃvat 1585.

Beginning :—

स्वस्ति श्रीगणेशप्रसादात् ।

हंसोपशोभिततनुर्मुनिवृन्दवन्द्या

पापापहारिचतुरा कमलोल्लसश्रीः ।

आनन्दभूः सुमनसां मनसामशक्त-

निःशेषकल्मषनुदेऽस्तु सरस्वती वः ॥

अध्यास्य वस्वरणपीठमहेन्द्रमौलिः

स्फारस्फुरन् मणिमरीचिविराजिताङ्घ्रिः ।

देवो जगद्धिततविघ्नलताकुठारः

संसारकल्पविटपिप्रथमाधिनाथः ॥

यस्योपदेशेन कुवुद्धिसिद्धिं

सन्तर्प्य बुद्धिं समवाप्नुयाच्च ।

कृती कलावान् गुणिनश्च (?) दक्ष-

स्तस्मै नमः श्रीगुरवे च नित्यम् ॥

देवतानामृषीनाञ्च गुरुं काञ्चनसन्निभम् ।

बन्धुभूतं त्रिलोकेशं तं नमामि वृहस्पतिम् ॥

(?) स्वस्तिवाच्य + + + शकुनशान्तिकानि च ।

(?) पठेद्दिजवर्य्यैः स्थापयेत् कलसमुत्तमम् ॥

शुभं वाचयेत्प्रभवमेकमानसः

आदौ देवयुगे सुरासुरगणा सम्भग्नपात्रं स्थितं

मथानं प्रणिधाय मन्दरगिरिं नेत्रं तथा वासु(गिं)[किं] ।

मूले कूर्म्म + + + + + +

क्षीरोदं मथितुं त्रिलोकविजयप्राप्तौ समारेभिरे ॥ ५ ॥

... ...

... ... ॥ ६ ॥

... ...

... ...

च'न्द्रं'[श्च] चारुकलामयो हिमकरो हंसान्वितं पुष्पकं ।
वालश्चन्दनपारिजातकतरुः पद्मालयोच्चैःश्रवाः ॥ ७ ॥
+ +रावणकादयोम्ततयो जातं तदर्थं सुरा-
पात्रं निर्म्मिमिरे समेत्य कलसं खैः खैः कलासञ्चये ।
दोर्भ्यां तत्प्रतिगृह्य (बिभ्रतं) विलसमिदं धन्वन्तरिं नि(ि)र्ययौ
तस्याविच्छिमिमां वि[ि]रञ्चिरचितां सद्द्विजो विन्यसेत् ॥
मुखे ब्रह्मा मूले मधुरिपुरथो सो गलगतो
गङ्गा तन्मातृणां सलिलनिलया कुक्षिषु गता ।
सुरिश्रेष्ठा रेवा सरयुदुहिता जह्नुतनया
मही गोदावर्य्याश्चलसलिलपूर्णा च सरयू[ः] ॥
सिन्धुः सिन्धुचतुष्टयेन सहिता सभ्राज्ञगी गण्डकी
वर्णावाम सरस्वती भगवती चर्म्मण्व[ती](दी) कौशिकी ।
गङ्गासागरसङ्गमो वरनदः श्रोणी त्रिमूर्त्तिस्तथा (?)
तीर्थानाञ्च वटेश्वरं शिवगृहं पुण्यं प्रभासाह्वये ॥
मायापुरी वदरिकाश्रमकासिनन्दा (?)
च्छेत्रं कुरोर्गयशिरो मथुराप्रयागम् ।
गोकर्णपुष्करशनैर्मख पुण्यतीर्थं
वंशः पुनातु यजमानमवास्तरस्य ॥ (?)
यः स्नानं कलसोदकेन कुरुते भक्त्या प्रणम्य द्विजान्
तस्यापि धनपुत्रकीर्त्तिनिचयो नित्यं परं [वर्द्धते](वद्धते) ।
नारी धर्म्मरता कुटुम्बसहिता सौभाग्यसौख्यान्विता
सर्व्वे पितृमखस्य मङ्गलधरा जीवेत्समं स्वामिना ॥

16B, इति बृहस्पतिसंहितायां गुरुनारदसंवादे जलयात्राधिकारः समाप्तः ; 33A, •षोडशस्तम्भपूजाधिकारः ; 36A, •अष्टद्वारपालपूजाधिकारः ; 50B, इति ग्रहस्थापनाधिकारः समाप्तः ; 52B, इति गृह्योक्तकुशण्डिका समाप्ता ; 53B, इति वेदोक्तकुशण्डिका समाप्ता ; 55B, इति बृहस्पतिसंहितायां गुरुनारदसंवादे कलसवर्द्धनीपूजाधिकारः ; 67A, (last colophon) इति •बृहस्पतिपद्धति संपूर्णं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभं भवतु ।

यावच्च वैष्णवो धर्म्मो लोकस्थितिदयापरः ।

तावत्सुरनदी वाच्या तावन्नन्दन्ति + + ॥

संवत् १५८५ वर्षे फाल्गुन + + + + + पूर्व्वफाल्गुनीनक्षत्रे

घटिका ६० + + + + + ज्योतिषिकवासुदेवात्मजेन + + +

वृहस्पतिपद्धतिपुस्तकं लिखितम् ।

Three lines more, completely effaced.

2639.

8190. चूडारत्नम् । *Cūḍāratnam.*

(विवाहपटलम् *only*)

Substance, country-made paper. 17½ × 3¾ inches Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Date, Saka 1482=1560 A.D. Appearance, old and discoloured. Complete.

A metrical treatise on marriage, being a section of what appears to be a comprehensive Smṛti compilation, entitled Cūḍāratna.

Last Col. :—

इति चूडारत्नग्रन्थः समाप्तः ।

Post Colophon :—

स्वस्ति श्रीशके १४८२ रौद्रसंवत्सरे पौषवदि अष्टमीगुरौ तद्दिने

इदं पुस्तकं लिखितं । श्रीरस्तु ॥

On the reverse side there are a few faded lines at the end of which we have the following (which has been retouched) विवाहपटल अवन्तिकाचार्य्य-वराहमिहराचार्य्यकृत चूडारत्न-नामा ।

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा श्रीगणनाथं विलोक्य मुनिनिर्म्मितानि शास्त्राणि ।

तत् सारतरैः पद्यैः विवाहपटलं ब्रुवे श्लेष ॥

It goes on :—

पूर्व्वन्तु गोत्राणि विशुद्धिमत्र विचार्य्य सामुद्रिकजां प(f)र[ी]क्षां

ततश्च जन्मादिनिमित्तपूर्व्वभमेलकं दैवविदां विलोक्य ॥

समानप्रवरां कन्यां सपिण्डां चैव गोत्रजां ।

नैव तां वरयेत् प्राज्ञो मातृवत्परिकीर्त्तिता ॥

It ends :—

सिद्धिस्त्याज्यः शुभेर्य्ये संक्रान्तौ सुरनाड़िका । ? ।

ऋतौ द्विघ्नोऽथ वेदघ्नौ विषुवे चायने तथा ॥

2B, इति चूड़ारत्ने विवाहपटले परीक्षाध्यायः ; 3B, ०लक्षणाध्यायः ; 4B, चूड़ारत्ने प्रश्नाध्यायः ; 5A, ०शकुनाध्यायः ; 11B, ०मेलकाध्यायः ; 12B, ०विवाहमेलकाध्यायः ; 13B, ०शब्दनिश्चयाध्यायः ; 14B, ०वरणाध्यायः ; 15B, ०गुरुशुद्धिः ; 16B, ०चन्द्रबलाध्यायः ; 18A, ०मासादिशुद्धिः ; 19B, ०पञ्चाङ्ग शुद्धिः ; 20B, ०समयशुद्धिः ; 21A, ०जामित्रनिर्णयः : 23B, ०इष्टकालसाधनं : 24B, षड्वर्गशुद्धिः ; 25A, ०वेलाशुद्धिः, 26B, ०ग्रहभावशुद्धिः ; 26B, ०भावनिर्णयः ; 27B, ०तन्वादिचिन्ताध्यायः ; 28A, ०उदयास्तशुद्धिः ; 29B, ०गोरज[ः]शुद्धिः ; 30B, ०विवाहाङ्गशुद्धिः ; 31B, ०लग्नाज्ञताध्यायः ; 32A, ०घटिकाप्रतिष्ठाध्यायः ; 33A, ०सन्देहनिर्णयः ; 35B, ०गान्धर्व्वविवाहशुद्धिः ; 36B, ०विवाहशुद्धिः ; 37B, ०वधूप्रवेशाध्यायः ; 39A, ०मिश्रकाध्यायः ; 40A, (last col.) चूड़ारत्नग्रन्थः समाप्तः ।

2640.

4073. राजमार्त्तण्डः । *Rājamārtaṇḍaḥ*.

Written by Varāhamihira and revised by Bhojadeva.

Substance, Assamese bark. 21 × 5 inches. Folia, 99. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 4,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1645. Appearance, fresh. Complete.

See I.O. Catal. 3034 and 3035.

Colophon :—

इति श्रीराजमार्त्तण्डे ग्रह(जागं)[यागः] इति श्रीवराहमिहिरस्य
कृतौ पश्चाद्भोजदेवनिर्म्मित-राजमार्त्तण्डः समा(पा)प्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णाय नमः हरये नमः, etc., यथादृष्टमित्यादिदोष-
परिहारः ।

बाण-वेद-ऋतु-चन्द्रे आश्विने चन्द्रवासरे ।
पुनर्वसुदिनं गत्वा सूर्य्यविप्रे लिलेखवत् ॥
नृपतिमुकुटकोट्या घृष्टपादारविन्दः
सकलविमलविद्याचक्रव[र्त्ती](र्त्ति)क(f)व[ी]न्द्रः ।
लिखतु समुललीला राजमार्त्तण्डचण्डं
जगति विदितकीर्त्ति(नृपति)[र्भूपतिः]भोजदेवः ॥

यं यमपराध इत्यादि दोषपरिहारः ।

बालब्रह्माधडाङ्के च आश्विने चन्द्रवासरे ।
सूर्य्यविप्रे लिलेख ज्ञः भानुशर्म्मा लिलेखवत् ॥ (?) ॥

Beginning :—

यत् शास्त्रं सविता चकार विपुलैस्कन्धैस्त्रिभिर्ज्योतिषां
तस्योच्छित्तिभयात्पुनः कलियुगे संश्रित्य यो भूतलं ।
भूयः स्वल्पतरं वराहमिहिरो व्याजेन सर्व्वं व्यधात्
इत्थं यं प्रवदन्ति मोक्षकुशलास्तस्मै नमो भास्वते ॥

There is a complete index of the work, which is transcribed below :—

१ पातल देवज्ञपूजा । २ ,, नक्षत्रविधान । ३ ,, राशिविधान । ४ ,, राशिवर्णना । ,, ,, ऋक्षपादभेद । ५ ,, क्षिसुद्धिचिन्ता । ६ ,, पुष्योत्सव । ८ ,, पुंसवनविवाह । १० ,, चन्द्रऋक्ष ? । ११ ,, गण्डयोग । १२ ,, ग्रह-दर्शनफलं । १३ ,, भावफलं । ,, ,, ग्रहभेद । १४ ,, ग्रहरवल । ,, ,, दिग्वल, चन्द्रबल, लग्नबल । १५ ,, वेश्यादियोग, वृद्धिश्राद्ध । १६ ,, नामकरणं, निष्क्रमणं । १७ ,, अमृतजलदानं, ताम्बूलभक्षणं । १८ ,, अन्नप्राशनं । १९ ,, चूड़ाकरणं ।

२० ,, कर्णभेद। २१ ,, विद्यारम्भ। २४ ,, व्रतपटलपुरुष्यतिपात मन्वन्तरा। २५ ,, विवाहवर्षशुद्धि, देशाचारशुद्धि। २६ ,, विवाहे रविशुद्धि, गुरुशुद्धि, चन्द्रशुद्धि। २७ ,, चन्द्रदोषस्नानषट्वर्गशुद्धि। २८ ,, विवाहे ताराशुद्धि, तारादोषोपशान्ति मायादिशुद्धि।

३० पातित योटनविधि दारलक्षणं, परिवेत्तिचिन्ता। ३१ ,, वैवाहिकनक्षत्रचिन्ता, नवाङ्गलग्नचिन्ता। ,, ,, हस्तोदकं वेदिकरणचिन्ता। ३२ ,, बकगुणदोषस्पष्यफलं (?)। ,, ,, गुणावहरदोषिकं विवाहपटलः। ३३ ,, उद्दराह खुद्रविवाहकुण्डलि। ३४ ,, गोधूलिकायोग। ३५ ,, दशयोगचक्रं, मनशलाकाचिन्ता। ,, ,, क्रूरगत क्रूरमध्यगतचन्द्रः, राहुयुतराहुवेधचन्द्र, जामित्रचिन्ता, जामित्रवेध, चन्द्रबलचिन्ता, ताराबलचिन्ता, तारादोषवेद। ३७ ,, दुर्गयनचिन्ता, प्रतिशुद्धचिन्ता। ३८ ,, अलङ्काराम्परिधानं, वस्त्रधारणं। ३९ ,, यात्रायाः तिथिकरणं, तुलादिप(ि)र[ी]क्षा, लग्नफल, राशिफल। ४१ ,, यात्रायां ग्रहशुद्धि। ४२ ,, दिक्बल, दिक्पतिकथनं, भङ्गयोगव्यतिपातादिदुष्टदिनं, मासफलं, यात्रायां नृपमासशुद्धि। ४३ ,, प्रस्थानयात्राविधि, गोचालनचिन्ता। ४४ ,, नौकाप्रकरणं, गजवाजिनां यात्राप्रवेशः, क्रयविक्रयत्रिगुणिनिर्णयः। ४५ पातन, अमृतयोग, दग्धयोग, ककचयोग, उत्पातयोग। ४६ ,, कालयोग, यमघण्टयोग, शुभयोग, योगफलं, नक्षत्रग्रहवेधः। ४७। ,, नवग्रहदोषस्नानं, महास्नानं वस्त्रधारणं, गजवाजिरोहणं। ४८। ,, धनुर्व्वेद, नाडीनक्षत्रदोषचिन्ता, ग्रहणे नाडीनक्षत्रदोषस्य, स्नानपूजाग्रहणे तारादोषप्रशान्ति। ४९। ,, वारिलक्षणम्। ५१। ,, वास्तुलक्षणम्। ५२। ,, गृहारम्भविधि, गृहप्रवेश। ५३। ,, ग्रहवर्णचिन्ता। ५५। ,, प्रतिष्ठाविधि, कूपखननविधिः, दौलप्रतिष्ठाविधि, ऊर्द्धानिनादिनक्षत्रं। ५६। ,, करिदन्तकल्पनं, अश्वमुण्डनं, गजवाजिदमनं, कृषिकर्म्मं। ५७। ,, नवान्नफलभक्षणं, गजमुक्तिस्नानं। ,, ,, नक्षत्रदुर्घितचिन्ता, नक्षत्रपादशुद्धि। ५८। ,, क्रूरग्रहचिन्ता, भद्रकथनम्। ५९। ,, अर्द्धप्रहरिका, जन्ममासादिविहितं शयनासनभोगादिचिन्ता, भोगार्थस्नानं। ६०। ,, हरिगुरुचिन्ता, गुर्व्वादित्यादिस्थवस्था। ६१। ,, गुरुशुक्रास्तचिन्ता, वराहवचनं, बाल्य, वृद्ध, सन्ध्या, गुरुशुक्रचिन्ता, शुक्रस्योदयनिरूपणं, गुरुचाण्डालियोगचिन्ता। ६३। ,, हिराषाढ़चिन्ता। ६४। ,, व्यहस्पर्श। ६५। ,, अमावास्यानिर्णयः, पूर्णिमा-

निर्णयः, विष्णुशयनोत्थानं । ६६ । ,, मनसोत्थानं, उपाकर्म्म । ६७ । ,, अर्घमन्त्र, दानमन्त्र, शयनमन्त्र, पारणामन्त्र, स्नानमन्त्र । ६८ । ,, रोहिण्यष्टमीव्रतं । ६९ । ,, एकादशीनिर्णयः, सङ्कल्पवाक्यम् । ७० । ,, एकादशीव्रतग्रहणनियमः, समम्यामर्कव्रतं । ७२ । ,, शक्रध्वजोत्थानं, खञ्जरीटदर्शनं, अनन्तव्रतं । ७३ । ,, बुधाष्टमी, वृषोत्सर्गं, वर्षवृद्धि, जन्मदिनशुद्धि, श्रवणाद्वादशी, सावर्णिनिर्णय । ७४ । ,, । अम्बुवाचि, हरितालिचतुर्थी, तस्याः शान्तिः, अत्र मन्त्रः । ७५ । ,, अगस्तिपूजा । ७७ । ,, दाक्षायणनक्षत्राणि । ७८ । ,, परपक्षश्राद्धं । ७९ । ,, स्थापनदुर्गोत्सव । ८० । ,, निराजनविधि । ८१ । ,, कोजागरविधि । ८२ । ,, सुखरात्रि, भातृद्वितीया, कार्त्तिकाकाशदीप, कार्त्तिकस्नान, पाषाणचतुर्थी । ८३ । ,, क्षेत्रपूर्णिमा, पुष्याभिषेकस्नानं, माघस्नानं, वरचतुर्थी, श्रीपञ्चमी, माघी-सप्तमी, भीष्माष्टमी । ८४ । ,, महामाघी, अनन्तव्रतं फाल्गुनाशोकाष्टमी । ८५ । ,, चैत्रावली, पिशाचीचतुर्द्दशी, महावारुणी । ८६ । ,, युगाद्या युगान्त दशहरा, चम्पकचतुर्द्दशी । ८७ । ,, पञ्चतपः, सावित्रीव्रतं, स्वनामद्वादशीव्रतं, शिवरात्रिव्रतम् । ९० । ,, संक्रान्तिनिर्णयः, दिनक्षय— ९२ । ,, नक्षत्रगुण । ९३ । ,, वारगुण, बलगुण, । ९४ । ,, विवाहे प्रश्नसमये शुभाशुभज्ञानं, प्रश्नचिन्ता, अरिसनभयोग, प्रणभसिरायोग, वश्रियोग, नक्षत्रसल्कं, तिथिसल्क, योगसल्क, प्रेतनक्षत्र, देवनक्षत्र, योगवलावलचिन्ता । ९५ । ,, शुभग्रहादन्वज्जल्यादनिष्ट-व्यवस्था । ९६ । ,, गुर्व्वादित्यादि व्यवस्था । ९७ । ,, ग्रहनिरूपणं । ९८ । ,, चातुर्म्मास्यव्रतं, त्रिरात्रव्रतं । ९९ । ,, काम्यादिकर्म्म, ग्रहजागनिरूपणञ्च ।

There are two pieces of bark to protect the MS., on one of which the following is written :—

श्रीरामः वन्धकपत्रमिदं साकिम धिङ्ध्यावाला खस्ने दुयो केठे श्रीतर्क-चन्द्र सभापति तव नाइ । १

वजा रूप ११) रूप १) आधलि लइ आमि दुयोभाइ अग्रेटावैइ साकिम ... २

यदि घर नदगा वाजकथो मूलोरकातेविषा जमिम् इति सक १७१२ ता० ५ आश्विन ३

इस्याद अत्रार्थे चाखिर नामुधिं १ कलाधिं १ ... ... ४

तबं धिं १ बाऊलधि १ वृद्धव मुडवमिरावदुधिं १

मधुकलिता १ कठतिवलोराम १ ... ... ५

On the back of the other piece (blank) we have :—

१७१२ शाके । १७ आश्विनं ४॥ टाका एइ पुस्तकर मूल्य ।

After this there are some names :—

श्रीद्विजवर सम्मा १ । श्रीमधुसाद सम्मा १ । श्रीवगावरा १ । श्रीसत्य-मद्दाजेरिका १ । अदद्वेटियावरा १ । श्रीजुराइवरा १ । श्रीवमियावरा १ । श्रीचारं कंधवांवरा १ । श्रीधनिराम खादा १ । श्रीनिधान राम खानचा । श्रीवक्षुम्माकाकड़ि १ वापुटि काकनि १ ।

2641.

6449. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11⅜ × 3⅜ inches. Folia, 116. Lines, 6, 7, on a page. Extent in ślokas, 1,980. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1711. Appearance, old and discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीराजमार्त्तण्डं समाप्तं ।

Post Colophon :—

संवत् १७११ समय पौषवदि त्रयोदश्यां बुधवासरे मलदग्रामे दामोदरेण लिखितमिदं पुस्तकम्—

यादृशं, etc., etc.

It relates mainly to Jyotiṣa as applied to Smṛti. Bhojadeva of Malwa appears to have compiled an encyclopedia, under the title of Rāja-Mārtaṇḍa, embracing the subjects of medicine, Jyotiṣa and the philosophies of Yoga and Vedanta.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

यच्छास्त्रं सविता चकार विपुलैः स्कन्धैस्त्रिभि र्ज्योतिषां
तस्योच्छित्तिभयात् पुनः कलियुगे संहृत्य यो भूतलम् ।
भूयः स्वल्पतरं वराहमिहिरव्याजेन शास्त्रं व्यधात्
इत्थं यं प्रवदन्ति मोक्षकुशलास्तस्मै नमो भास्वते ॥

पूर्व्वाचार्य्यमतेभ्यो य + + लघुस्फुटा + बीजम् ।
उद्धृत्य त्वाह्निकमहं रहस्यमभ्युद्यतो वक्तुम् ॥
वैद्यः पुरोहितो मंत्री दैवज्ञश्च चतुर्थकः ।
प्रातष्काले + + + श्रियमिच्छता ॥
पुरोधा गणको मंत्री वैद्यश्चापि चतुर्थकः ।
एते राज्ञा सदा पोष्याः कृच्छ्रेणापि स्त्रियो यथा ॥

...

...

2A. ज्योतिषे मंत्रवादे च सिद्धान्ते वेदकर्म्मणि ।
अर्थमात्रं तु गृह्णीयान्नापशब्दं विचारयेत् ॥
आदित्यः सविता सूर्य्यो भास्करोऽर्क्को दिवाकरः ।
तिग्मांशुस्तपनो भानुः सहस्रांशुः प्रभाकरः ॥
शीतांशुश्चन्द्रमाः सोमो मृगाङ्कोन्दुर्निशापतिः ।
शीतरश्मिर्निशानाथः शशाङ्कः शशलाञ्छनः ॥, etc., etc.

2B, ग्रहाभिधानम्; 3B, नक्षत्राभिधानचिन्ता; 4A, राशिसंज्ञा; 4B, प्रतिराशिनक्षत्रव्यवस्था; 5A, स्त्रीशुद्धिचिन्ता, पुष्पस्नानम्; 6A, बालबंधः; 7A, निषेकाः, घटीबंधः; 9A, पुंसवनम्; 9B, जातकारिष्टचिन्ता; 11A, ग्रहदर्शनादिचिन्ता; 11B, षड्वर्गफलम्; 12A, भावफलम्; 13A, ग्रहभेद-चिन्ता, अरिष्टभङ्गः; 13B, ग्रहाणां बलाबलचिन्ता; 14A, ग्रहाणां मित्रारिष्ट-चिन्ता; 14B, एवं जातकः समाप्तः; 15B, नामकरणम्, निष्क्राशनं; 16B, ताम्बूलभक्षणम्; 18A, अन्नप्राशनम्; 23B, चूडाकरणम्; 24B, कर्णवेधः, विद्यारम्भः; 28B, विवाहे वर्षशुद्धिचिन्ता; 29B, विवाहे रविशुद्धिः; 30A, विवाहे गुरुशुद्धिः; 31A, अष्टवर्गशुद्धिः; 32B, चन्द्रशुद्धिचिन्ता; 33B, विवाहादौताराशुद्धिः; 34A, विवाहादौ मासशुद्धिः; 38A, विवाहपटलम्; 39B, दशयोगचक्रम्; 41B, मित्रचन्द्रप्रशंसा; 42B, ताराबलचिन्ता; 43B, नववधूगमनम्; 44B, शंखादिधारणचिन्ता; 45B, वस्त्रपरिधानम्; 46B, यात्रायां तिथिकरणचिन्ता; 47A, यात्रायां वारफलम्; 48B, यात्रायां नक्षत्र-गुणचिन्ता; 49B, लग्नचिन्ता; 52B, व्यतीपातादिदोष + + + + +

54A, इति समस्तराजचक्रचूडामणि–महाराजाधिराज–श्रीभोजदेवविरचिता राजमार्त्तण्ड + विवेचने-ज्योतिःशास्त्रयात्राप्रकरणम्; 55B, ताराप्रायश्चित्तम्; 61A, गृहाद्यर्चाविधिः; 61B, गृहप्रवेशः; 64B, प्रतिष्ठाविधिः, कूपखनन-विधिः; 67A, क्षौरकरणम्; 67B, नवान्नभक्षणम्; 68A, रोगमुक्तिस्नानम्; 69A, शयनासनादिभोज्यचिन्ता; 70B, भद्राचिन्ता; 71B, योगबलचिन्ता, शुभग्रहानुकूलानि इत्यलमथवस्था: 72B, जन्ममासादौ विहिताविहितचिन्ता; 73A, सिद्धियोगाः; 73B, अमृतादियोगचिन्ता, दग्धातिथिः; 74A, नैमित्तिके योगचिन्ता, क्रयविक्रयचिन्ता; 74B, तिथ्यादिश्रवणफलम्; 75A, तैलसेवनम्, भोगार्थस्नानविधिः; 75B, वाधकनक्षत्रचिन्ता, यमघण्टयोगः, काणयोगः; 76A, व्यतीपातसम्भवादियोगचिन्ता, वैधृतियोगचिन्ता; 76B, सिंहस्थबृहस्पति-चिन्ता; 77A, गुर्वादित्यचिन्ता; 77B, गुरुशुक्रास्तचिन्ता; 78A, बालवृद्ध-संध्यादिदोषचिन्ता; 82B, पुरुषलक्षणम्; 83B, स्त्रीलक्षणम्; 85B, ग्रह-वक्रातिचारचिन्ता; 87A, द्विराषाढ़ादिचिन्ता; 88A, तिथिपूजानियमः; 90B, एकादशीनियमः, सप्तम्यर्कव्रतनियमः; 92A, उपाकर्म: 92B, युगादिः; 93B, अगस्त्यार्घ्यनविधिः, श्रवणद्वादशी, बुधाष्टमी; 95A, रोहिण्यष्टमी; 97B, शक्रध्वजोत्थानविधिः, अनन्तव्रतम्; 100A, अपरपक्षादि; 101B, आकाशप्रदीपदानविधिः; 102A, प्रेतचतुर्दशी, सुखरात्रिकाविधिः; 102B, भ्रातृद्वितीया, कार्त्तिकस्नानविधिः; 103A, कार्त्तिकीयोगः; 103A, माघस्नानम्, वरचतुर्थी, श्रीपञ्चमी: 103B, माघीसप्तमी, भीष्माष्टमी, फाल्गुनी; 104A, अशोकाष्टमी; 104B, वारुणीत्रयोदशी; 105A, महाज्येष्ठादिविधिः; 105B, दशहराविधिः, सावित्रीव्रतम्; 106A, अरण्यषष्ठी, आगन्तुव्यतीपातः, आगन्तुकार्त्तिकीयोगः, महाविषुवयोगः; 106B, ग्रहणफलम्, प्रतिपद्रोहिणी-योगाः; 108A, संक्रान्तिनिर्णयः, दिनक्षयफलम्; 109A, कालमानम्, ग्रहाणां राशिवस्थानम्, कन्याप्रदानम्; 109B, अथ विवाहः; 111B, नवग्रही; 112B, खञ्जरीटदर्शनम्, दन्तकाष्ठे तिथिनिषेधः; 113B, नक्षत्रे जातिस्नानम्; 114A, शनैश्चरराशिगमनदोषचिन्ता; 115A, राशिवर्षचिन्ता।

It ends:—

पौष्णाश्विमूलाश्वमूलसहिता प्रायानवावोत्तरा
मौलाख्यानि वणाहकानि वक्त + थ्यासाम्बुवाहान्तरम्।

संपन्ना धनधान्य-गोकुलजना स्फीता भवेन्मेदिनी
रत्नन्तरसभाग्य(?)विक्रयवणिक् पार्थिवकं वाक्यगो ॥ (?)
नक्षत्रमण्डलम् ॥
ग्रन्थाणां + + मणि ॥ १६१४८३ तेन विद्वद्देकुल विस्तृत्तं
२००४२७ भूमिकाम्यम् ॥ १७५६४४ धर्म्मपालवर्षं २०

It quotes Satyācārya in 51A.

2642.

3701. **शुद्धिदीपिका** । *Suddhidīpikā.*

By Mahīntāpanīya Srīnivāsa.

Substance, country-made paper. 15½ × 3 inches. Folia, 69. The MS. has come to the last stage of decay. Lines, 4 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1622. Complete

Beginning :—

दृष्यातरङ्गदुस्तर संसाराम्भोधिलङ्घने तरणिः, etc., etc.

The Last Colophon :—

इति महीन्तापनीय-सत्पण्डितश्रीश्रीनिवासविरचितायां यात्रा-
निर्णयो नाम अष्टमोऽध्यायः ।

Mahīntā was one of the villages in the Rāḍha Country. Mahīntāpaniya means the village-head of Mahīntā. These villages were granted to the descendants of the five Brāhmaṇas brought to Bengal by Adi Sura in 734 A.D.

Post Colophon :—

समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।
शुभमस्तु । शकाब्दाः १६२२ ।
+ + + + सिते पक्षे द्वाविंशाहेति यत्नतः ।
नमस्कृत्य महादेवं व्यालेखि पुस्तकं मया ॥

The leaf marks have all been obliterated at the beginning and at the end.

For the work see L. 325 and Oxf. 336B.

Printed in Calcutta.

It ends :—

मृतस्य देवलोकादिनिर्णयः, etc., as in I.O. Catal. No. 3007.

His Ganitacūḍāmaṇi was composed in 1158 A.D. See Cat. Cat. Vol. I. p. 671. He is quoted by Halāyudha. See H.P.R. Notices Vol. XI p. 13.

2643.

214. *The Same.*

Substance, country-made paper. 17 × 4 inches. Folia, 17. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1711 Appearance, tolerable. Complete.

Post Col. Statement:—

श्रीहरिनारायणशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं पुस्तकञ्च ।

शुभमस्तु शकाब्दाः १७११ ।

2644.

723. *The Same.*

Substance, Tāḍipattra. 13 × 1¼ inches. Folia, 91. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Appearance, old and worm-eaten. Complete.

See L. 325 and Oxf. 336B.

2645.

3637D. *The Same.*

Substance, country-made paper. 3 × 2½ inches. Folia, by counting, 5. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured and worn out.

A fragment of Mahīntāpanīya Śrīnivāsa's Śuddhidīpikā. It contains the following colophon :—

इति मध्यीकापनीय-सत्पण्डित-श्रीश्रीनिवासविरचितायां शुद्धिदीपिकायां नामकरणादिशुद्धौ सप्तमोऽध्यायः ।

It contains two stray leaves.

2646.

3580. **अर्थकौमुदी ।** *Arthakaumudī.*

A commentary on Śrīnivāsa's Śuddhidīpikā, by Govindānanda Kavikankan ācārya.

Substance, country-made paper. 16·2 x 2·6 inches. Folia, 127. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 4,500. Character, Bengali. Date, Saka 1544. Appearance, faded. Writing mostly effaced. Complete.

Govindānanda wrote a complete code of Smṛti about 40 years before Raghunandan in the Bankura District. The entire code has been printed in Bibl. Ind.

Colophon :—

इति श्रीगोविन्दानन्दकविकङ्कणाचार्य्यकृतायां शुद्धिदीपिका-टीकायामर्थकौमुद्यां + +ध्यायोऽष्टमः समाप्तः । समाप्तेयं टीका ।

Post Colophon :—

× × × × × श्रीराधाकृष्णचरणे मम भक्तिरस्तु । शकाब्दाः १५४४ ॥ श्रीरस्तु ॥ शिवं भवतु ॥

After this, there is recorded in a later hand the birth of a son of one Candraśekhara.

ॐ शुभमस्तु शकाब्दाः १५६१ शौरज्यैष्ठस्य चतुर्विंशतिवासरे कृष्णपक्ष नवमीतिथौ मेषलग्ने मीनराशिस्थिते चन्द्रे श्रीचन्द्रशेखरदेवशर्म्मणः पुत्रोऽजनि श्रीदामोदरदेवशर्म्मेति मलमासनिमित्तं साविश्रीपुरतः इदानीं सावित्रीपूर्व्वम् ।

There are also figures shewing the positions of the planets at the time of the birth of the child.

For Suddhidīpikā, an original treatise on the proper times for religious ceremonies, see I.O. Catal. No. 3007, and for its commentary Arthakaumudī, see I.O. Catal. No. 3010.

2647.

5601A. *The Same with the same commentary.*

Substance, palm-leaf. 15 × 1¼ inches. Folia, 30 (by counting). Lines, 4 on a page. Character, Udiya, about a century and a half old. A mere fragment.

16B,* इति श्रीगोविन्दानन्दकविकङ्कणाचार्य्यकृतायां शुद्धिदीपिकाटीकायामर्थकौमुद्यां प्रथमोऽध्यायः ।

Then begins the second which is not complete.

2648.

5603B. *The Same with the same commentary.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 1½ inches. In Tripāṭha form. Character, Udiya, about a century old. Appearance, old and worm-eaten.

Both the text and the commentary are incomplete. The commentary goes up to the end of the 2nd adhyāya and the text to the end of the 4th adhyāya. Of the 5th there are 45 verses from the beginning, then the manuscript breaks off.

See the previous number.

2649.

8109. **शुद्धिदीपिकाटीका ।** *Suddhidipikāṭīkā.*

By Kṛṣṇānandacārya.

Substance, country-made paper. 12 × 3 inches. Folia, 223. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 5,352. Character, Bengali. Date, Saka 1608. Appearance, discoloured. Complete.

Last Col. :—

इति श्रीकृष्णानन्दाचार्य्यविरचिता शुद्धिदीपिकाटीका समाप्ता । समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

The Post Col. :—

नागाश्वतर्कधरणीपरिसङ्ख्यशाके श्रीचन्द्रशेखरशर्म्मणा लिखितं स्वार्थमिति ।

माता च वामरी तस्य पिता तस्य च वामरः ।
कायस्थेन लिखितं पुस्तकं यो हरेन्मम ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
प्रणम्यासारसंसारपारावारतरिं हरिं ।
कृष्णाचार्य्यो वितनुते दीपिकायाः प्रभामिमां ॥
ग्रन्थारम्भे निर्विघ्नपरिसमाप्तिकामाः सदाचारपरम्परानुमितवेद-
बोधितकर्त्तव्यताकं मङ्गलमाचरन्ति । तदयमपि श्रीनिवासपण्डितो
ज्योतिषशास्त्रमधिकृत्य तस्य च भगवतः श्रीसूर्य्यस्य संकीर्त्तनरूपं
कुर्व्वन् अध्यापकस्य अध्येतुश्च अनुसम्मतोपि मङ्गलनिर्व्वाहाय
क्रियमाणदीपिकाख्यग्रन्थादौ निबध्नन्नाह हरणेति ।

It ends :—

धीराः परोपकृतये धृतदेहभाराः
भूमौ निपत्य चरणेषु निवेदये वः ।
टीकेयमुत्पथगतापि + +
प्रेमार्द्रदृष्टिकणिकाभिरवेक्षणीया ॥

2650.

6587-I. **कर्म्मप्रकाशः ।** *Karmaprakāśaḥ.*

By Śrīnātha.

Substance, palm-leaf. 18¼ × 1½ inches. Folia, 6. Lines, 4 on a page Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A mere fragment.

An authoritative work of the school of Bengal, on Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

See L. 2923.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
नत्वा दिनेशं शिवमादिदेवं
संग्रह्य च ज्योतिषपुस्तकानि ।

श्रीनाथशर्म्मा विदधाति यत्नात्
कर्म्मप्रकाशं बहुदोषनाशं ॥

On the obverse of the first leaf :
श्रीकाशीरामशर्म्मणा स्वपुत्रार्थं क्रीतमिदं पुस्तकं ।

2651.

5650. **तिथिविवेकः ।** *Tithivivekaḥ.*

By Padmanābha Upādhyaya.

Substance, palm-leaf. 13½ × 2 inches. Folia, 1 to 55 of which the leaves marked 5, 6, 9, 23, 26, 36, 46, are missing. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Newari Appearance, very old.

The work begins :—

ॐ नमः शिवाय ।
नमस्कृत्य महादेवं गुरुं संसार[तारणं](सागरं) ।
तिथ्यादीनां विवेकार्थं मुनिवाक्यसमुच्चये ॥
पक्षवृद्धौ तिथिवृद्धौ क्षामवृद्धिषु संशयं ।
सुधियामप्यनुष्ठानं + + + ॥

For the work see my Nep. Cat., Vol. I, p. 184 and pref. p. xvi.

It is clear from the present manuscript that Tithiviveka forms part of a larger work of Yogīśvara, called Kālaviveka (24B, इति योगीश्वरसमुच्चिते कालविवेके तिथिविवेककाण्डं संक्रान्तिविवेकः क्रियते) and that Padmanābha wrote the last chapter on funeral rites, as a supplement to Yogīśvara Saṃgraha which ends in the present manuscript in leaf 38B, (योगीश्वरसंग्रहः समाप्तः). Then follows Padmanābha's work on Pretakṛtya and Śrāddha. 39A, अथ मृतप्राणिदायादोक्तिविधिं प्रवक्ष्यामि ।

Two verses from मन्देहानेकगम्भीरं are common to both the manuscripts (the present MS. and that described in

Nep. Cat.). But the verse preceding them is different. The Nep. Cat. MS. has the following Colophon which is wanting in this.

इति तिथ्यादिनिर्णये योगीश्वरसंग्रहे प्रेतकृत्यनिर्णये पद्मनाभसंग्रहयोः समुच्चयः समाप्तः ।

From this rather obscure passage it appears that Padmanābha has two works as supplementary to Yogīśvara Saṃgraha.

Last Colophon in the present manuscript runs :—

श्रीवाराणस्यामुपाध्यायपद्मनाभेन रचितं ।

इति तिथिविवेकः समाप्तः ।

Although called Tithiviveka, it treats of funeral rites.

The authorities quoted are :—

1A, ऋष्यशृङ्गः; 2A, मत्स्यः; 2B, कात्यायनः; 3A, विष्णुः; 3B, विष्णुधर्म्मोत्तरे; 7A, स्कन्दपुराण, जाबालिः; 7B, प्रचेताः, बौधायनः, हारीतः, वायुपुराणम्; 8A, बृहस्पतिः, अत्रिः, वृद्धपराशरः, शङ्खः; 8B, कार्ष्णाजिनिः; 11A, देवीपुराणम्; 12B, भविष्ये; 13A, लिङ्गपुराणम्; 17A, वराहपुराणे, विष्णुधर्म्मे; 17B, ब्रह्मपुराणम्; 18A, विष्णुपुराणे; 22A, षट्त्रिंशन्मतात्; 24A, वशिष्ठः, स्मृतिसमुच्चयः, व्यासः, मनुः; 25B, शातातपः; 30B, मरीचिः; 33B, ब्रह्माण्डपुराणम्; 34A, बौधायनः, प्रजापतिः; 35B, दक्षः; 36B, जातुकर्णः, शाट्यायनः; 38A, धौम्यः; 40B, शाकटायनः, बृहत्प्रचेताः; 42A, जैमिनिः, पारस्करः, याज्ञवल्क्यः, वार्त्तिककारः; 42B, यमः; 43A, अङ्गिराः, हारीतः; 43B, भृगुः, पुलस्त्यः; 44A, मार्कण्डेयः; 44B, गर्गः, वृद्ध-शातातपः; 45A, देवलः; 45B, व्याघ्रः; 47B, वृद्धप्रचेताः, स्मृतिसंग्रहः; 48A, संवर्त्तः, शौनकः; 49A, कात्यायनः, हारीतः; 51A, वृद्धवशिष्ठः, बादरायणः; 52A, आपस्तम्बः ।

There are two stray leaves at the end of the MS. marked 24 and 25. In 24B, we have quotations from Mudgala and Uśanāḥ.

2652.

10728A. **योगीश्वरसंग्रहः ।** *Yogīśvarasaṃgrahaḥ.*

(तिथिनिर्णयः) ।

Substance, palm-leaf. 7 × 2 inches. Folia, 26. Lines, 5, 6 on a page. Extent in ślokas, 312. Character, Newari of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

An old and authoritative work on Jyotiśa, as applied to Smṛti, quoted by Hemādri and Madhava.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।
नमस्कृत्य सहस्रांशु[ं](ः) सुरासुरनमस्कृत[ं](ः) ।
व्यवहारोच्चयं वक्ष्ये व्यासादिमुनिसम्मतम् ॥
नमस्कृत्य महादेवं गुरुं संसारतारणं ।
तिथ्यादीनां विवेकार्थं मुनिवाक्यसमुच्चितम् ॥
सिद्धिमार(?) प्रकुरुते सरकादीविधानि च (?) ।
सर्व्वसंग्रहशास्त्राणां मुनिवाक्यसमुच्चयं ॥
तदुक्तं ज्योतिःशास्त्रेण ॥
सौरमासो विवाहादौ यज्ञादौ सावनः स्मृतः ।
आब्दिके पितृकार्य्ये च चान्द्रमासः प्रशस्यते ॥

It ends :—

एतानि श्राद्धकालानि मित्राण्याह प्रजापतिः ।
श्राद्धमेतेष्वकुर्व्वाणो नरकं प्रतिपद्यते ॥
... ...

Last Colophon :—

इति श्रीयोगीश्वरसंग्रहे श्रीतिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु सर्व्वदा । शुभ १ श्रावणमास ।

2653.

1568. धर्म्मरत्नम् । *Dharmaratnam.*

By Jīmūtavāhana.

For the manuscript see L. 1974.

After the colophon there is recorded, in a different hand, the date of the birth of one Ghaṭakasiṃha Banerjee's son, as Śaka 1417, which curiously enough Rajendralāla took for the date of the manuscript. The birth-record is to be found in the facsimilé of the last leaf of the manuscript, in Plate II. L. Vol. V. The MS. is earlier than the record.

शुभमस्तु शकाब्दा १४१७ आषाढ़स्य चतुर्थे दिवसे रात्रौ दण्डमस्य प्रथमांशे षष्ठ्यां शतभिषा कुम्भराशौ चन्द्रे वन्द्यघटीयश्रीघटकसिंहस्य शुभकुमारो जातः ।

The work has been published in Bibl. Ind. in the preface to which a clear account of both the MS. and the work is to be found and the date of the work is determined as a little later than 1091 A.D.

2654.

6394. त्रिविक्रमशतकटीका । *Trivikramaśatakaṭīkā.*

By Gopīnātha with the text.

Substance, country-made paper. 9¼×4 inches. Folia, 32. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 650. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1690. Appearance, old and discoloured. Complete.

Text :—

A century of verses relating to Jyotiṣa as applied to Smṛti. Described by Eggelling in Catal. No. 2884.

Comm. :—

चेतो गोपालचरणयुगले निवेश्य गोपीनाथेन ।
टीका त्रिविक्रमशतस्यैषा बुधवल्लभा क्रियते ॥

इह ग्रन्थारम्भसमये शिष्टाचारपरिप्राप्ततया त्रिविक्रमार्यो निर्विघ्नसमाप्तिसिद्ध्यर्थं स्वेष्टदेवतानमस्काररूपं मङ्गलं कृत्वान्वयिष्वर्थं निबध्नाति ।

प्रणिपत्य परं ब्रह्म गणकेन्द्रस्त्रिविक्रमः ।
मुनिप्रणीतमखिलं व्यवहारं प्रवक्ष्यति ॥

It ends :—

Comm. त्रिविक्रमार्योऽस्य व्यवहारस्य स्वकृतिसम्बन्धित्वमाह :—

Text. नारायणस्य तनयो ब्राह्मणोदक्षानुजो द्विजः ।
त्रिविक्रमः शतश्लोकी-र्व्यवहारमनुं व्यधात् ॥

समाप्तः ।

किंचित् कलियुगे जाते गते ब्रह्मा त्रिविक्रमम् ।
\+ \+ \+ \+ \+ संक्षेप शास्त्रमेतत् मया कृतम् ॥

Colophon :—

इति श्रीज्योतिर्विद्-गोपीनाथविरचिता त्रिविक्रमशतटीका समाप्तिमगात् ।

Post Colophon :—

संवत् १४६० समये वैशाख सुदि द्वतीया ॥
श्रीसिद्धेश्वर्य्यै नमः ॥ श्रीराम सत्य ।

2655.

10442. कालादर्शः । *Kālādarśaḥ.*

By Aditya Bhatta (also called Kavivallabha) pupil of Viśreśvara.

Substance, country-made paper. 10 × 3¼ inches. Folia, 25. Lines, 9–11 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A rare and authoritative work on the proper times, for religious observances, quoted by Madhavācārya in his Kālamadhava, Raghunandana and others; while the latest authorities it quotes are Smṛticandrikā, Aparārka and Kalpataru.

Colophon :—

इति श्रीमदादित्यसूरिविरचिते कालादर्शे यज्ञकालः । समाप्तोयं कालादर्शमूलग्रन्थः ॥

Post Colophon :—

शाके १००५७ (?) मन्म(म)थनामसंवत्सरे शिवपुर्यां कालादर्शाख्योयं ग्रन्थः विष्णुभिक्षोचिणात्मजेन लिखितोयं स्वार्थे परोपकारार्थे ॥ शिवप्रसादात् कल्याणदो भवतु ॥

See L. 2489 and I.O. Catal. 1655. Bik. p. 399. Madras No. 3114.

The first two verses of maṅgalācaraṇa, as quoted by Rājendralāla and the 6 verses at the end, as quoted by Eggeling, which mention the authorities consulted in this work, are wanting in the present manuscript.

These authorities are :—

विज्ञानयोगी (perhaps विज्ञानभिक्षुः) विश्वरूपाचार्य्यः, स्मृतिमहार्णवः, विश्वादर्शः, नित्यादर्शः, मदनः, स्मृतिचन्द्रिका, अपरार्कः, कल्पतरुः, शिवस्वामिमतम्, बालरूपः, स्मृतिरत्नम्, मञ्जूषा, स्मृतिसंग्रहणम्, धर्मप्रदीपः, कारणागमः। In another place mention is made of षट्त्रिंशन्मतम् ।

Eggeling says as Kālamādhava quotes this work [see Bible Ind. Ed. p. 83] it must have been written prior to the middle of the 14th century. The author describes himself in the third verse as the pupil of Viśveśvara Cārya. This Viśveśvara may be the Paṇḍit who helped Madanapāla of Kāṣṭhā, who also belonged to the same century, in his Madana Pārijāta.

2656.

5846. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayaḥ.*

By Ananta Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 9 x 5½ inches. Folia, 4 to 91. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat

1441 or A.D. 1385. Appearance, old, discoloured and worn-out. Incomplete in the beginning. Foll. 42–69 are missing.

On the lunar days and the religious duties appertaining thereto.

As to the age of the author, the date of the present MS gives some idea.

End :—

अयं तिथिनिर्णयः शिवरहस्ये तिथिनिर्णयाध्याये प्रोक्तो नापूर्व्वः इति तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

निर्णया बहवः सन्ति तिथ्यादीनां गृहे गृहे ।
अनिर्णयास्तु ते सर्व्वे न वक्तुं तत्त्वतः क्षमाः ॥
निर्णयोयं कृतः सर्व्वो भट्टानन्तेन धीमता ।
अज्ञानानां प्रबोधार्थमवृष्ट्यार्थं तथैव च ॥

इति अनन्तभट्टः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शिवमस्तु सर्व्वजगतः । मङ्गलं भूयात् । स्वस्ति संवत् १४४१ वर्षे पौष वदि १५ अमावास्यायां तिथौ बुधदिने ॥ + श्रीनन्दपद्रमण्डलकरणे तिलकवाडाग्रामे भट्टनागरज्ञातीय पण्डितसरवणसूनु नारायणः तिथिनिर्णयमनन्तभट्टनामानं व्यलीखत् ॥ शुभं भवतु लेखकपाठकयोः ॥

Besides the Purāṇas, it often quotes Harihara as in fol. 84A :—

पण्डितहरिहरेण उदयास्तमयग्रन्थाभ्यामर्द्धोदितार्द्धास्तमितरूपः कालो गृह्यत इत्युक्तम् ।

2657.

5998. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 10, of which the second is missing. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 16(?). The hand-writing is of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Fr.

Defective in the beginning.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ संक्रान्तिसम्बन्धेन विहितप्रतिषिद्धानां कर्म्मणां कालो निर्णीयते

तत्र देवीपुराणम् ।

द्वादशैव समाख्याताः समाः संक्रान्तिकल्पनाः ।

सप्तधा सा तु बोद्धव्या एकैकेव यथा शृणु ॥

In the last number, the chapter on Saṃkrānti, the portion contained in the present MS., covers foll. 80–91. The MSS. differ only in the concluding verses.

9A, इति संक्रान्तिनिर्णयः ।

अथ मन्वादियुगादिषु निरूपयिष्यते ।

मन्वादौ च युगादौ च ग्रहणे चन्द्रसूर्य्ययोः ।

व्यतीपाते च वैधृत्यां तत्कालव्यापिनी क्रिया ॥

It ends :—

अयं तिथिनिर्णयः शिवरहस्यतिथिनिर्णयाध्यायेप्युक्तो नापूर्व्वः ॥

ग्रन्थबन्धसुवर्णानां सदोत्कर्षापकर्षयोः ॥

प्रमाणं विदुषां बुद्धिर्निर्म्मला कषपट्टिका ॥

यदस्ति निश्चितं किञ्चित् नीरक्षीरमिवाल्पकम् ।

अपक्षपातिनः सूरिहंसाः स्वीकुर्व्वते स्वयम् ॥

मीमांसेन्दु-कलाप्ररूढ़-विततप्रज्ञा-सुधाबिन्दवो

न्यायाख्या विलसन्ति यस्य वचने पातञ्जले यो जलम् ॥

सामुद्रतुरगौ मुखानिवदयां (?) नाम्ना त्वनन्तो गुरुः

सोयं निर्णयमाततान विविधं लोकस्य मोहापहम् ॥

Colophon :—

इति श्रीअनन्तभट्टोपाध्यायविरचितः तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभं भवतु । श्रीदिग्विजयीन्द्रसिंहाय नमः । संवत् १९ । चे पञ्चा समये माधवदी द्वितीया रवौ लिखितमिदं पुस्तकम् । श्रीबदरीनाथो जयति ।

2658.

1265. कालनिर्णयदीपिका । *Kālanirṇayadīpikā.*

By Rāmacandrācārya.

Substance, country-made paper. 12¾ × 4¼ inches. Folia, 16. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1738. Appearance, old. Generally correct. Complete.

For the beginning and end of the work see L. 2281 and I.O. Catal. No. 1659.

The work seems to be of the nature of a commentary in verse, for the author says:

प्रपञ्च्यते स्वशब्देन मूलग्रन्थानुसारतः ।

and his son the commentator speaks of his father as bringing down कालनिर्णयकदुग्धसुधाब्धिमारम् ।

So there was a work, Kālanirṇaya, which is amplified in this work.

According to Prof. Bhandarkar, (Report for 1883–84, pp. 58–60) Rāmacandra who is also the author of the Prakriyā Kaumudī lived in A.D. 1450. But the weak point in his argument is that he takes Rāmacandra in रामचन्द्राचार्यसुत-सुत-सुत to be Rāmacandra the author. He gives no reason for taking the great grandfather of the scribe to be the author. The Āndhradeśa was annexed to the Bahamani dominions by Ahmed Shah in 1424, by destroying Oḍaṅgala, its capital, and killing Pratāparudra, its king. So the Rājā Rama mentioned in Kālanirṇaya would be an impossible personage at that time. Prof. Bhandarkar thinks that this king Rāma must have been a king of Vijayanagara. But this is Andhradeśa and not Karṇāṭa. Colebrooke, on the other hand, puts down the author in 1243 A.D., in his Miscellaneous Essays, Vol. II, new edition, p. 333, from some statement in Kālanirṇaya Dīpikā itself.

Colophon :—

इति कालनिर्णयदीपिका श्रीरामचन्द्राचार्य्यकृता समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

इति श्रीमनोहरेण लिपाठिनालेखि देवदत्तादर्थमिति संवत् १६३८ मासे फाल्गुनेऽर्के तिथौ बुधवासरे । शुभोऽस्तु तेषामिति ।

On the reverse side of the last leaf commences a work on तिथिनिर्णय by Vaidyanātha Jyotirvid who summarises in the work the opinions of Vijñānesvara, Yogī, Ananta Bhaṭṭa, and Bhoja Rāja. Vaidyanātha's work is quoted in Camatkāra Cintāmaṇi.

2659.

2032. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches Folia, 20 Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 550. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete.

For a description of the work see L. 2281 and I.O. Catal. No. 1659.

2660.

5752. **कालनिर्णयदीपिकाविवरणम् ।**

Kālanirṇaya-dīpikāvivaraṇam.

By Nṛsiṃha, the son of Rāmacandra.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 223. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 3,000. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1716. Appearance, discoloured. Complete.

For the work see I.O. Catal. No. 1660.

Colophon :—

इति श्रीमत्सर्वशास्त्रज्ञ-सकलमहागमाचार्य्य-परमहंस-परिव्राजक श्रीगोपालगुरुपूज्यपाद-शिष्यरामचन्द्राचार्य्यसुत-नृसिंहाचार्य्यकृतं कालनिर्णयदीपिकाविवरणं समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु। कल्याणमस्तु। श्रीगोपीजनवल्लभो जयतु।

संवत् १७ आषाढ़ादि १६ वर्षे आषाढ़मासे शुक्लपक्षे चतुर्दश्यां तिथौ गुरुवासरे लिखितमिदं कालकौमुदिकाविवरणं लेखकपाठकयोः शुभमस्तु॥

2661.

10619. **समयप्रदीपः।** *Samayapradīpaḥ.*

By Śrīdatta.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 56. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1817. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमहामहोपाध्यायश्रीदत्तकृते समयप्रदीपे प्रकीर्णकः परिच्छेदः तृतीयः।

Post Colophon :—

समाप्तोऽयं समयप्रदीपाख्यो ग्रन्थः।

संवत् १८१७। लिखितं काश्यां मध्य मणिकर्णिकाश्रमीपे। गङ्गायै नमः।

This refers to the proper times for the performance of the Vratas.

See I.O. Catal. No. 1683, L. 1935, Bik. p. 452.

The author was a Maithila and is quoted by Vācaspati Miśra, Rudradhara, Raghunandana and others, while he himself quotes Harihara and Gauḍa Smṛti.

2662.

3604. **कृत्यरत्नाकरः।** *Kṛtya-ratnākaraḥ.*

The first section of a general digest of Hindu law, compiled under the direction of Caṇḍeśvara, son of Vīreśvara, and minister of king Hara Siṃha Deva of Mithilā.

Substance, palm-leaf. 13 × 2 inches. Folia, 160. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 3,900. Character, Bengali. Date, L.S. 392. Appearance, old and worn-off. Complete in 160 leaves of which the leaves 14, 15, 17 to 39 and 62 to 99 are missing.

Colophon :—

इति सप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुरश्रीवीरेश्वरात्मजसप्रक्रियमहासान्धिविग्रहिकठक्कुर–श्रीचण्डेश्वरविरचिते कृत्यरत्नाकरः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु । लसं ३९२ प्रथमवैशाख वदौ ९ शुक्रे ववम्भौलिग्रामे लिखितमिदं पुस्तकमिति ।

See I.O. Catal. Nos. 1387–90.

The authorities quoted :—

3B, विश्वामित्रः, आपस्तम्बः; 4A, हारीतः; 4B, भविष्यपुराणम् and कालिकापुराणम्; 5A, वृहस्पतिः, नारदः; 6B, विष्णुः, दानवृहस्पतिः; 7A, महाभारतः; 7B, देवीपुराणम्; 8A, तैत्तिरीयस्मृतिः, वशिष्ठः, गौतमः; 9A, कपर्द्दिभाष्यम्, मनुवशिष्ठयमाः; 13A, देवलः, पारस्करः; 13B, गोभिलः, वृद्धशातातपः, योगियाज्ञवल्क्यः, वृद्धवशिष्ठः, वृद्धमनुः, लघुहारीतः; 40A, मत्स्यपुराणम्; 54B, आग्नेयपुराणम्; 59B, ब्रह्मपुराणम्; 61A, वराहपुराणम्; 103A, विष्णुधर्म्मोत्तरे; 116A, विष्णुपुराणम्; 127B, आदित्यपुराणम्; 137A, स्कन्दपुराणम्; 142B, पद्मपुराणम् ।

After the verse 13, quoted in I.O. Catal. No. 1387 there are the following verses omitted by Eggeling :—

यद्यात्रा चतुरङ्गिनी भरनमद्भूगोलघातस्फुटद्
भोगीन्द्राग्रशिरःफणामणिपतत्खण्डप्रदीपांशुभिः ।
पाताले निविडान्धकारपटलीनिर्म्मोकनष्टप्रिया-
स्तत्कीर्त्तिस्तवगलब्धलोचनकला गायन्ति भोगिस्त्रियः ॥
नेपालं गिरिदुर्गमं तु भवनादुन्मूल्य तद्भूपतीन्
सर्व्वान् राघववंशजानरिरिपोः तुल्यप्रतापानवैः ।

देवं विश्ववरप्रदं पशुपतिं संस्पृश्य योऽप्यपूजत्
केषां नैष धरातले स्तुतिपदं मन्त्रीन्द्रचण्डेश्वरः ।
एतेनातिवदान्यमौलिमणिना सम्मानितैरर्थिभि-
र्दत्तानेकमनोरथाधिकमहादानोदितेरुज्झितः ।
भङ्गश्रेणिमसीमलीमसतनुच्छायः स कल्पद्रुमः
प्रश्च्योतन्मकरन्दविन्दुनिवहव्याजेन रोरुद्यते ॥
उन्मीलत्महकारसौरभमिलद्भृङ्गौघभङ्गारिणो
विप्रेभ्यः स्वरपत्तनप्रणयिने वित्तारतः श्यामलाः ।
\+ \+ \+ \+ \+ उन्निद्रशालिश्रिय-
स्ते दत्ताः कति न प्रसन्नमनसा मन्त्रीश्वरेणामुना ॥
अयमुदन्वीरवनत्तरलमालतलङ्घनया
धनविवर्त्तिनोर्म्मिनिमग्नामपरेऽप्य मरः ।
दिवि शरदभ्रविभ्रमपयःपटलोदरग
स्फुरदरविन्दरेणुविलसदनिन्द्यमसितम् ॥
एतत्कीर्त्तिजिगीषुरीशमभजत् देवः सुधादीधितिः
प्रायः शेखरतामवाप न पुनस्तस्मादसौ तत्फलम् ।
इत्येवं गलिते मनोरथभरे पङ्कच्छटामोदरं
धत्ते निर्ज्जितकान्तिरन्तरधिकं शङ्के कलङ्कम् शशी ॥

2663.

6557. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayaḥ.*

By Caṇḍeśvara.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 26. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, old and discoloured and repaired. Incomplete at the end.

Beginning :—

स्वस्ति । श्रीगणेशाय नमः । श्रीअच्युताय नमः ।

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ।

स्वेच्छ्विभावितः (?) ग्रेषभेदभिन्नाय (स)[ग्र]ब्भवे ।

कालो विधिबलदर्ग्रपूर्णमास्यादिकर्म्मसु ॥

3B, इति तिथिनिर्णये चक्रेश्वराचार्य्यविरचिते सर्व्वग्रास्त्रानुमते तिथिभेदत्रयं प्रसिद्धम् ॥

2664.

9329. माधवी कारिका । *Mādhavī kārikā.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Verse. Complete. Date, Saṃvat 1872. Illegibly written

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः । राम ।

वागीशाद्याः सुमनसः सर्व्वार्थानामुपक्रमे

यं नत्वा क्लतक्लत्याः स्युस्तं नमामि गजाननं । १

सोऽहं प्राप्य विवेकतीर्थपदवीमाम्नायतीर्थे परं

मज्जन् स[ज्ज]नसङ्गतीर्थनिपुणः सद्वृत्ततीर्थाश्रयात् ॥

लक्ष्मीमाकलयन् प्रतापलहरीं श्रीभारतीं तीर्थतः (?)

विद्यातीर्थमुपाश्रयं हृदि भजे श्रीकण्ठमव्याहतं । २

This generally goes under the name of Kālamādhava kārikā, printed in pp. 1-28 of the printed edition of Bibl. Ind. of Kālamādhava.

सत्यैकव्रतपालको द्विगुणधी+र्यो चतुर्वेदिता

पञ्चस्कन्धक्लति + + + वृङ्सङ्गाङ्ग सर्व्वं सहः ॥

अष्टव्यक्तिकलाधरो भवनिधिः पुष्यद्दशप्रत्ययः (?)

स्मार्त्तोदायधुरन्धरो वि(नी)जयते श्रीवक्कणक्ष्मापतिः ॥

Colophon :—

इति माधवक्लता कारिका सम्पूर्णा । समस्त । संवत् १८७२ पौषवदी अमावास्या शनिवासरे जानमाथमिश्रेण लिख्यते ।

2665.

10262. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

A fragment with leaves marked with the letters का॰ मा॰.

ईदृशं नियमं न्याये विपरीतमिमेवम: ।

6B, तमेव निर्णयं शास्त्रन्यायाभ्यां कर्तुमुद्यतः ॥ १३० ॥ [इयमेवग्रन्थ-कारिका] ॥

2666.

521. *The same (here called)* कालनिर्णयः । *Kālanirṇayaḥ.*

With an anonymous commentary.

A mere fragment noticed in L. 1298.

The text has been printed in Bibl. Ind.

The comm. is left unnoticed by Rājendralāla.

It begins thus:—

श्रीगणेशाय नमः ॥

उपोद्घात इति ॥ प्रथमे वादे सांख्यमतमाश्रित्य कालग्रन्थ-वाच्यः कश्चिदर्थो नास्तीति पूर्व्वपक्षीकृत्य वैशेषिकादिमतमाश्रित्य तत्सत्त्वं साधितं ॥ इत्यादि ।

2667.

8852. कालमाधवव्याख्या । *Kālamādhava Vyākhyā.*

By उमा ।

Substance, country-made paper. 13¼ × 5¼ inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The leaves end with एतेन निबन्धानुपयोगात्तन्निर्णय इति शैषिका-चुकाराणां अपास्तं । अन्य कालानां ।

It begins :—

श्रीमाधवं गुरुं नत्वा लक्ष्मीलक्ष्मीशिशुप्रभुः ।
खेरडे मुद्गलापत्यगणेशापत्यकृष्णकः ॥
महादेवः सुतस्तस्य वेदमूर्त्तिर्जटान्तवित् ।
श्रौतस्मार्त्तार्थनिपुणो दीक्षितो राजपूजितः ॥
पत्नी यस्य + [र] मारूपा साऽभ्युमा तस्य कन्यका ।
कालमाधवसद्व्याख्यां तनुते सर्व्वसंविदे ॥

2668.

2942. कालमाधवीयकारिकालघुविवरणम् ।

Kālamādhavīyakārikā-Laghuvivaraṇam.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 405. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति कालमाधवीयकारिकालघुविवरणम् ।

The MS. contains, with the text of the kārikās on Mādhavācārya's Kālanirṇaya, an anonymous gloss on difficult points.

For the text see W. p. 331.

The gloss begins :—

जन्यकालेऽब्दमुख्यत्वमुक्तमेतच्चतुष्टयमिति प्रथमे वादे सांख्यमतमाश्रित्य कालशब्दवाच्यः कश्चित् पदार्थो नास्तीति पूर्व्वपक्षीकृत्य वैशेषिकादिमतमाश्रित्य तत्सद्भावः साधितः ॥ द्वितीये तस्य कालस्य ज्योतिःशास्त्रादिसिद्धत्वात् अनिर्णेयत्वमाशङ्क्य कर्म्माङ्गत्वाकारेण तत्प्रसिद्ध्यभावात् निर्णेयत्वं दर्शितं। इत्यादि ।

2669.

5517. **कालमाधवकारिकाविवरणम् ।**

Kālamādhavakārikāvivaraṇam.

By Mādhavacārya himself.

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

स्वीयश्लोकविवरणं माधवाचार्य्यनिर्म्मितम् ।

किम्वदन्तीमिति श्रुत्वा लिख्यते बालतुष्टये ॥

उपोद्घात इति । प्रथमे वादे सांख्यमतमाश्रित्य कालशब्दवाच्यः कश्चिदर्थो नास्तीति पूर्व्वपक्षीकृत्य वैशेषिकादिमतमाश्रित्य तत्सत्त्वं साधितम् । द्वितीये तत्कालस्य ज्योतिःशास्त्रप्रसिद्धत्वात् अनिर्णेयत्वमाशङ्क्य कर्म्माङ्गत्वाकारेण तत्प्रसिद्धत्वाभावान्निर्णेयत्वं दर्शित-मित्यादि ।

End :—

तदेवं निर्णीतमर्थं संग्रहेण अनुक्रम्य उपसंहरति ईदृशमिति ।

Colophon :—

इति श्रीमाधवाचार्य्यकृतं स्वीयकालनिर्णयश्लोकविवरणं सम्पूर्णम् ।

2670.

10263. **लघुमाधवीविवृतिः ।** *Laghu-Mādhavī-Vivṛtiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

Col. :—

इति धर्म्मशास्त्रे लघुमाधवी सविवृतिः ।

Beginning :—

श्रीगणाधिपतये नमः ।

अथ टीका । उपोद्घातेति । प्रथमे पादे साङ्ख्यमतमाश्रित्य काल-शब्दवाच्यः कश्चिदर्थो नास्तीति पूर्व्वपक्षीकृत्य वैशेषिकादिमत-माश्रित्य तत्सत्त्वं साधितं । द्वितीये तु तस्य कालस्य ज्योतिःशास्त्र-प्रसिद्धत्वात् अनिर्णेयत्वमाशङ्क्य कर्म्माङ्गत्वाकारेण तत्प्रसिद्ध्या तान्नि-र्णेयत्वं दर्शितम् । तृतीये कर्म्मणां उपक्रमोपसंहारयोश्चिन्तनीय-त्वेन नित्यकालस्य कर्म्माङ्गत्वं दर्शितं ।, etc., etc.

This is a comment on the portion of Kālanirṇaya, contained in number 2665 leaving out the introductory verses; it is called Laghu Mādhavī.

2671.

5551. कालमाधवकारिकाव्याख्या ।

Kālamādhavakārikāvyākhyā.

By Vaidyanātha Bhaṭṭa, son of Tatsat Rāmacandra Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper, $9\frac{3}{4} \times 5\frac{1}{4}$ inches. Folia, 41. Lines, 9, 14 on a page. Extent in ślokas, 720. Date, Saṃvat 1990. Character, Nāgara. The leaves from the 30th to the end have been newly restored. Complete.

The commentary begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नत्वा गजाननं देवमगजानन्दवर्द्धनम् ।

कालमाधवपद्यानि विवरिष्ये यथामति ॥

See H.P.R. Vol. III, 56.

Colophon :—

इति श्रीमद्धर्म्मशास्त्रपारावारीणतत्सद्रामचन्द्रभट्टात्मजभट्टवैद्य-नाथभट्टसूरिकृते कालमाधवीयव्याख्याने पञ्चमं प्रकरणं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९९० । पौष-वदी द्वादशी भृगुः ।

2672.

8853. कालमाधवलक्ष्मीः । *Kāla Mādhava Lakṣmīḥ.*

A commentary on कालनिर्णय, *by Lakṣmī Debī, the wife of Vaidyanātha Pāyaguṇḍa.*

Substance, country-made paper. 13½ × 5½ inches. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1856.

The last two parts, each separately paged.

The part beginning with तृतीयप्रकरणं क्रमप्राप्तमारभते ॥ अथेति ॥ is complete in 106 leaves, ending with इति दशमीनिर्णयः ।

The last one, complete in 120 leaves, begins:

अथैकादशीनिर्णयः ॥ शिष्यावधानाय प्रतिजानीते अथेति ।

The Col. runs thus:—

इति श्रीमत्पायगुंडोपाख्यवैद्यनाथार्द्धाङ्गलक्ष्मीदेवीविरचित-काल-माधवलक्ष्मीः परिपूर्णा । शुभं समाप्तं । संवत् १८५६ ।

There are also leaves, apparently belonging to the same work, (*a*) marked 1–7. (*b*) 1, 2, 7, 8, 10–19 and (*c*) 3–10 treating of seasons, months and intercalary months.

2673.

6374. ज्योतिःसारसागरः । *Jyotiḥsārasāgaraḥ.*

By Kīrtikara.

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 3–32, of which foll. 8–18, 21, 22, 24, 28 are missing. The second side of fol. 3 (3B) and the first side of fol. 29 (29A) are also gone. (Two leaves pasted together had been made one through out.) Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

A mere fragment on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

29B, इति श्रीमत्कीर्त्तिकरकृते ज्योतिःसारसागरे प्रश्नसंज्ञादिनिर्णयो नाम प्रथमस्तरङ्गः ।

See Ulwar Extr. 486. In the beginning, the work mentions Māṇḍavya, Garga, Lalla, Varāha, and Bhoja, as its authorities; while in Aufrecht's Cat. Cat. Vol. I, a work of the same title (Jyotiḥsārasāgaraḥ) has been entered (without however the author's name), and described as quoted in Madanapārijāta.

Besides the ancient authorities, it quotes :—

5B, राजमार्त्तण्डः, भीमपराक्रमः, रत्नमाला; 19A, दीपिका; 25A, सारावली।

2674.

5461. **तिथिनिर्णयसारः।** *Tithinirṇayasāraḥ.*

By Madana Pāla.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 77. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured and mouse-eaten on the right-hand side. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

यद्यपि सन्ति धरित्र्यां परः शताः सूरिमण्डलीरचिताः।
तिथिनिर्णयास्तथापि स्फुटप्रदिष्टोऽत्र निर्णयो यत्ने॥
न खलानुद्दिश्य मया विहितोऽत्र विनिर्णये परिश्रमः।
न खलु कदाचिन्मधुनः सखञ्जं विजह्राति दुःसहं गन्धम्॥
श्रुतिस्मृतिपुराणानि पर्य्यालोच्य यथामति।
तिथिनिर्णयसारोऽयमुद्धृतः प्रथतां भुवि॥

तत्र प्रथमं तावत् सामान्येन सर्व्वतिथिषु निर्णयः प्रस्तूयते॥
तत्र द्विविधा तिथिः। शुद्धविद्धभेदात्॥

Last Colophon :—

इति श्रीमदनपालविरचितः तिथिनिर्णयसारः समाप्तः।

5A, इति श्रीकट्टारमल्लेत्यादिविरुदराजी विराजमान-श्रीमदनपालविरचिते तिथिनिर्णयसारे सर्व्वधर्म्मसाधारणयुग्मतिथिनिर्णयः; 9A, ०एकभक्तादिसर्व्व-

तिथीनां साधारणो निर्णयः : 21A, ०अष्टमीनिर्णयः ; 27B, ०एकादशी-निर्णयः : 32B, ०श्रवणाद्वादशीनिर्णयः ; 33A, ०त्रयोदशीनिर्णयः : 36A, ०अमावास्यापूर्णिमानिर्णयः : 39A, ०तिथिवेधः : 52A, ०पितृश्राद्धश्राद्ध-विधिनिर्णयः । अतः परं दर्शपूर्णमासेष्टिकालो निरूप्यते ।

The authorities consulted are :—

8B, स्कन्दपुराणम् ; 9B, पैठीनसिना ; 10B, विष्णुधर्म्मोत्तरः ; 11A, ब्रह्मवैवर्त्तः ; 12A, शिवरहस्यसौरपुराणयोः ; 12B, हृद्यमः ; 13B, देवी-पुराणम् ; 19B, सम्वर्त्तः ; 21A, पद्मपुराणम् ; 21B, नारदीयपुराणम् ; 22B, देवलस्मृतिः ; 24A, गोभिलः ; 25B, वायुपुराणम् ; 29A, नारदः, कूर्म्मपुराणम् ; 30A, भविष्यपुराणम् ; 32B, भविष्योत्तरः ; 33B, शङ्खस्मृतिः ; 34B, विष्णुधर्म्मः ; 36B, निगमः ; 41B, मत्स्यपुराणम् ; 50B, मनुः ; 74B, जावालस्मृतिः ।

As regards the author's age, it is known that his Madanapāla-vinoda-nighaṇṭu, a vocabulary of materia medica was composed in 1375.

2675.

5515. व्यवहारसमुच्चयः । *Vyavaharasamuccayah.*

By Upādhyaya Śrīpati.

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 94 of which the eighteenth leaf is missing. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and soiled. The writing on the first leaf has been effaced.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti. It was known in quotation only by Raghunandana in his Tithi-tattva.

It ends thus :—

एकराशौ य(f)द[ा] जीवमन्दौ स्यातां तदा मही ।
दुर्भिक्षव्याधिशोकार्त्ता भवत्यानन्दवर्ज्जिता ॥
मन्दे चापे युवत्यश्वमिथुनेऽप्य वृषे तथा ।
तावत् पृथ्वी रणव्याधिदुर्भिक्षभयपीडिता ॥

Colophon :—

इत्युपाध्यायश्री(सी)पतिविरचितायां ज्योतिःशास्त्रे व्यवहारसमुच्चये समाप्तमिति ॥

The authorities quoted and consulted :—

5A, देवीपुराणे; 6A, बादरायणः, गर्गः; 6B, वशिष्ठः, हारीतः; 7A, वशिष्ठः; 13B, व्यासः; 38A, मत्स्यपुराणम्;

2676.

5587. **स्मृतिसारसंग्रहः** । *Smṛtisārasaṃgrahaḥ.*

By Viśvanātha.

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 70. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 2,200. Character, Udiya, about 200 years old. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो विश्वेश्वराय ।

मन्वादिशास्त्राणि गुरोरधीत्य
सम्यक् तथाभ्यस्य चिरं यथार्थम् ।
दृष्ट्वा च शिष्टाचरणं चकार
श्रीविश्वनाथः स्मृतिसारसंग्रहम् ॥

अथ प्रमाणतः सिद्धं तावत् चोदनाया धर्मे प्रामाण्यम् ।
तन्मूलत्वात् स्मृतिपुराणानामपि प्रामाण्यं सिद्धम् ।

There is an index to the work in three leaves, which is given below :—

१, अयननिर्णयः; अथ वत्सरनिर्णयः; २, अथ अयननिर्णयः; ऋतुनिर्णयः; ३, अथ मासनिर्णयः; अथ एकभक्तनिर्णयः; ४, अथ नक्तनिर्णयः; ५, अथायाचितं निरूप्यते; अथ तिलं निर्णीयते, अथ शुद्धतिलनिर्णयः; अथ विद्धतिलनिर्णयः; ६, अथ तिथ्युपभागमाह, अथ द्वैधतिथिनिर्णयः; अथ खण्डतिथिनिर्णयः; अथ प्रतिपन्निर्णयः; ७, अथ द्वितीयानिर्णयः; अथ तृतीयानिर्णयः; अथ चतुर्थीनिर्णयः; ८, पञ्चमीनिर्णयः; अथ षष्ठीनिर्णयः; ९,

अथ सप्तमीनिर्णयः ; अथाष्टमीनिर्णयः ; अथ नवमीनिर्णयः; १०, अथ दशमीनिर्णयः ; अथ दशमीविद्धैकादश्युपवासनिषेधमाह, अथैकादशीनिर्णयः ; ११, अथैकादश्याधिक्ये नारद आह ; १२, अथ द्वादशीनिर्णयः ; अथ त्रयोदशीनिर्णयः ; अथ चतुर्द्दशीनिर्णयः ; अथ पञ्चदशी निर्णीयते : १३, अथामावास्या निर्णीयते ; १४, अमावास्यायां उपवासादि विचार्य्यते, अथ यागकालो निरूप्यते : अथ विकृतेष्टिर्विचार्य्यते, अथाशोकाष्टमी निरूप्यते ; १५, अथ कामदेवत्रयोदशी, अथाक्षयतृतीया ; १६, अथ सावित्रीव्रतं निरूप्यते, आरण्यकषष्ठी ; १७, चम्पकद्वादशी देवस्नाननिर्णयः, भूमिरजस्वला, श्रीकृष्णस्य गुण्डिचायात्रा ; १८,अथ ब्रह्मादिदेवताशयनकालाः, अथाषाढ़शुक्लैकादशी ; अथ देवशयनपार्श्वपरिवर्त्तनोत्थापनकालाः, अथ सङ्क्रमस्नानम् , अथ नागपञ्चमी ; १९, अथोपाकर्म्मकालनिर्णयः ; २०, अथ बलदेवस्य पूजा ; २१, अथ रक्षापञ्चमी, २२, अथ श्रीकृष्णस्य जन्माष्टमी निरूप्यते ; २३, अथ जयन्तीभेदो निरूप्यते, अथ सप्तपुरिकामावास्या, अथ गौरीव्रतम् ; अथ हरितालिकाचतुर्थी, अथ गणेश्वरचतुर्थी ; २४, अथ ऋषिपञ्चमी ; अथागस्त्यार्घ्यः ; अथ दूर्व्वाष्टमी ; अथानन्तव्रतचतुर्द्दशी ; अथ शक्रोत्थापनम् ; २५, अथ इन्द्रपूर्णिमा ; अथ महाष्टमी ; २६, अथापराजिता, अथ कौमुदी पूर्णिमा, अथ चित्राकृष्णचतुर्द्दशी, अथ प्रदीपामावास्या ; २७, अथ सुखरात्रिः ; अथ गोष्ठाष्टमी, अथ देवोत्थापनैकादशी ; २८, अथ प्रथमाष्टमी, अथ दीपालिकोत्सवः, अथ प्रावरणषष्ठी, अथ पाषाणचतुर्द्दशी, भद्राष्टमी ; अथ वकुलामावास्या, अथ घृतकम्बलम् ; २९, अथ माघकृष्णचतुर्द्दशी ; अथ वराहचतुर्द्दशी, अथ श्रीपञ्चमी, अथ माघसप्तमी, अथ भीष्माष्टमी, अथ भीष्मैकादशी ; ३०, अथ भीष्मद्वादशी ; फल्गूत्सवपूर्णिमा ; अथ शिवरात्रिः ; ३१, अथ चैत्रकृष्णचतुर्द्दशी, अधुना मासकृत्य निरूप्यते : वैशाखमासनिर्णयमाह ; ३२, ज्यैष्ठमासनिर्णयमाह, आषाढ़मासनिर्णयमाह, श्रावणमासनिर्णयमाह, भाद्रमासनिर्णयमाह, आश्विनमासकृत्यनिर्णयमाह, कार्त्तिकमासकृत्यम् ; ३३, अथ भीष्मपञ्चकम्, अथ आकाशप्रदीपदानम् ; ३४, अथ चातुर्म्मास्यव्रतारम्भः, ३५, अथ मार्गशीर्षव्रतारम्भः, अथ पौषमासकृत्यम् ; अथ माघमासकृत्यनियममाह ; ३६, अथ फाल्गुनमासकृत्यनियममाह, अथेदानीं महाचैत्रादयो लिख्यन्ते ; अथ महावैशाखी ; ३७, अथ व्यतीपातः ; अथ महाज्यैष्ठी ; ३८, अथ

श्रवणाद्वादशी ; अथ विष्णुशृङ्खला ; अथ महाकार्त्तिकी ; ३९ अथ रोहिणीप्रतिपत्, ४० ; अथ महोदयामावास्या, अथार्द्धोदयामावास्या ; ४१, अथ महामार्गी ; ४२, अथ पापनाशिनी, अथ गोविन्दद्वादशी, अथाष्टकाश्राद्धम् ; ४४, अथ युगाद्याः, अथ मन्वन्तराः ; ४५, अथाकामावै ; अथापरपक्षनिर्णयः ; ४६, अथ काम्यतिथिश्राद्धकालः, अथ सन्न्यासिनो महालयाश्राद्धनिरूपणम् ; ४७, अथ माघी-श्राद्धम् ; ४८, अथ अस्त्रादिहतानां चतुर्दशीश्राद्धम् ; अथ मासिकस्य महालया-श्राद्धम् ; ४९, अथ गयासंयोगः, अथ संक्रान्तिश्राद्धम् ; अथ उदकुम्भश्राद्धम् ; ५०, मासिकश्राद्धनिर्णयमाह ; त्रैपक्षिकनिर्णयमाह ; ऊनश्राद्धनिर्णयमाह, अथ सपिण्डीकरणनिर्णयः ; ५१, पितृसपिण्डीकरणनिर्णयः ; पितामह-माता-महयोरकृतसपिण्डीकरणविचारः ; ५२, अथ सन्न्यासिनां सपिण्डीकरणनिषेधः ; ५३, अपुत्रस्य सपिण्डीकरणविचारः ; ५४, अथ संवत्सरनियमः ; अथ सपिण्डीकरणोत्तरश्राद्धम् ; अथ मृताहश्राद्धकालनिर्णयः ; ५५, समाप्तिकालमाह ; ५६, अथ वैश्वदेवनिरूपणम् ; ५७, अथाग्नौकरणनिर्णयः ; श्राद्धाधिकारिणः ; ५८, अथानुपनीतविशेषमाह ; अथ एकदिने मृताहश्राद्धनिर्णयः ; अथ पार्व्वणैको-द्दिष्टयोः श्राद्धकर्म्म ; अथ प्रोषितस्य मृताहनिर्णयः ; ५९, अथाविदितश्राद्धनिर्णयः ; अथ विलम्बश्राद्धकालनिर्णयमाह ; ६०, अथैकदिने बहुश्राद्धनिर्णयः ; अथ संघात-मरणे श्राद्धानुष्ठाने क्रमनिर्णयमाह ; अथ सूर्य्यग्रहणे प्रत्याब्दिकश्राद्धनिर्णयमाह ; अथ ब्राह्मणभोजनपिण्डदानयोः प्राधान्यविचारः ; ६१, अथ जीवत्पितृकश्राद्ध-निर्णयः ; अथ पुत्रिकापुत्रश्राद्धम् ; द्विपितृश्राद्धम् ; अथ नैमित्तिकश्राद्धकाल-निर्णयमाह ; ६२, अथ नित्यश्राद्धम् ; अथ नान्दीमुखश्राद्धनिर्णयः ; ६३, संक्रान्ति-निर्णयः ; ६४, अथ ग्रहणनिर्णयः ; ६५, अथ द्विराषाढ़निर्णयः ; अथ नदीरजस्वला ; ६६, अथ व्रतादौ अशुद्धकालनिर्णयः ; ६७, अथारब्धव्रतासामर्थ्यमाह ; अथ भार्य्या-परित्यागः ; अथ गुर्व्विणीपतेः क्षौरादिनिषेधनिर्णयः ; अथ जन्मदिननिर्णयः ; ६८, अथ ज्येष्ठपुत्राणां ज्येष्ठ मासे क्षौरादिनिर्णयः ; अथ तैलाभ्यङ्गनिर्णयमाह ; अथ तिलामलकग्रहणनिर्णयः ; ६९, अथ गर्भाधानकालमाह ; अथ पुंसवनकाल-माह ; अथ जातकर्म्मकालमाह ; ७०, अथ नामकरणम्, वहिर्निष्क्रमणम्, अन्न-प्राशनम्, चूड़ाकरणम्, उपनयनम्, विवाहः ।

End :—

श्लोकद्वयमस्त्राणि श्लोकद्वयशतानि च ।

पुनः श्लोकशतार्द्धञ्च कथितं ग्रन्थसंख्यया ॥

Colophon :—

इति श्रीविश्वनाथविरचितायां स्मृतिसारसमुच्चयः समाप्तः ।

Besides the Purāṇas and ancient works on Smṛti, it quotes Dhavalasaṃgraha 15A, Kṛtyakaumudī 15B, Śatānandasaṃgraha 16A, Mādhavīya 16A, Mādhavīkara 16B, Ācārakhaṇḍa 30B, Lakṣmīdhara 33A, Kalpataru 30A, Govindarāja 33B, Kālādarśa 34B, Rajamārtaṇḍa 35B, Jātūkarṇa 45A.

2677.

5596A. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 15½ × 1½ inches Folia, 74. Lines, 5, 6 on a page. Character, Uḍiya, about 200 years old. Appearance, old. Complete.

End :—

श्लोकानान्तु सहस्रे द्वे द्वे शते द्वे च विंशती ।

ततो दश पुनः श्लोका ग्रन्थसंख्या प्रकीर्त्तिता ॥

Colophon :—

इति श्रीविश्वनाथविरचितः स्मृतिसारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु सर्व्वजगतां श्रीगोविन्ददीक्षितेन लिखितमिदं पुस्तकं मुकुन्ददेवस्य पञ्चत्रिंशेऽङ्के चैत्रे मासि शुक्ले पक्षे द्वादश्यां समाप्तमिदम् ।

See the previous number.

2678.

6417. **नक्षत्रसमुच्चयः** *Nakṣattrasamuccayaḥ.*

(*By Lallavarāha Suta*) (?).

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 27. Lines, 9 on a page. **Extent in ślokas, 520.** Character, Nāgara. Copied in Saṃvat 1619. Appearance, old, discoloured and worn-out. Complete.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti. Based on Ratnakoṣa by Lalla.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय नमः ।

विनायकं नमस्कृत्य बालानां हितकाम्यया
उद्धृतश्च मया किञ्चित् शास्त्रं गौरवकारणात् । १ ।
छन्दोलक्षणहीनश्च नक्षत्राणां समुच्चयं ।
संक्षेपेण परं ज्ञानं रत्नकोषस्य मध्यतः ॥ २ ॥

Colophon :—

इति श्रीरत्नकोषमध्यात् सारोद्धारनक्षत्रसमुच्चयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १६१६ वर्षे प्रथमश्रावण वदि ४ दिने भाटीवास्तव्य अध्याहूरणालिषितं स्वयं पठनार्थं शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ॥ यादृशमित्यादि । श्रीअम्बाविनायकप्रसादात् ।

It ends :—

कर्क्कादिभिश्च धनुर्मीनगते च सूर्ये
शुक्रास्तगे सुरगु(रु)[रौ] च तथापि सिंहे ।
नारभ्यते व्रत-विवाह-गृहप्रतिष्ठा-
चौरादिकर्म्म गमनाध्ययनं च वर्ज्जयेत् ॥

See Oxf. p. 333B. The Oxf. MS was copied in Saṃvat 1569=1513 A.D.

2679.

10329. कामक्रीडाविवाहपटलम् ।

Kāmakrīḍāvivāhapaṭalam.

By Janārdana (Audīcyajñātīya).

Substance, country-made paper. 11 × 4¾ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इत्यौदीच्यज्ञातीयजनार्द्दनकृते कामक्रीडाविवाहपटले षष्टि-

[श्लोका](पला)त्मकं सूत्रं सम्पूर्णम् ॥

Post Col. :—

अधिव्योमेऽमिते पक्षे दशम्यां मन्दवासरे ।

जागेश्वरेण लिखितं षष्टि[श्लोका](पला)त्मकं सूत्रं ॥

Astrology of marriage. There are 61 stanzas in a metre called Kāmakrīḍa

The work is dated Saṃvat 1520.

Beg. :—

ये देवज्ञाः प्राज्ञास्ते सर्व्वे ज्येष्ठं हेरम्बं

सत्पुत्रं श्रीशम्भो गौर्य्याः स्मारं स्मारं स्तुत्वाभ्यर्च्य ।

नामं नामं सर्व्वेषां कार्य्याणां सिद्धिं संप्राप्ता

स्तं देवं पाणिग्राहे शास्त्रारम्भेहं वन्दे ॥ १ ॥

... ...

... ... २ ॥

आदौ गोत्रं शीलं मानाद्यं विद्यां वित्तं प्राधान्यं

ज्ञातिश्रेष्ठं गात्रं सर्व्वाङ्गीणं वार्धुक्यं (?) च वीक्ष्यायुष्यं ।

सामुद्रैश्चिह्नैः प्राधान्यैः संयुक्तं नो दूरं

नो शूरं नो क्रूरं भर्त्तारं स्त्री युञ्ज्यात् ॥ ३ ॥, etc., etc.

End :—

औदीच्याख्यां ज्ञातौ षटकर्म्मा देवज्ञोनन्तोभूत्

लक्ष्मीकान्तः शान्तो भक्त्या लक्ष्मीकान्तस्यासक्तः ।

तज्जन्मा जानाख्यः सत्यवाग्निष्ठः पित्रोर्भक्त-

स्तेनेदं कामक्रीडाशास्त्रं षष्टिश्लोकं संतेने ॥ ५८ ॥

वैवाह्यं शास्त्रं श्रोतव्यमवागैर्दैवज्ञैर्विज्ञैर्व्यक्तं

यक्तं य × × कामक्रीडाख्यैः छन्दोभिः

दम्पत्योरन्योन्यप्रेम्णा स्वच्छन्दं कामक्रीडाच्छन्दः

सर्व्वान् कामान् वाढं शश्वद्दिश्यात् ॥ ६० ॥

खनेत्रवाणाब्जः१५२०विनिर्म्मितेऽत्र वर्षे खरे फाल्गुनि मासि शुभ्र।
दिनेऽष्टमे ज्ञेन युते जनाख्यः कृत्वालिखत् कौतुकरत्नमाख्यं ॥ ६१ ॥

2680.

6400. ज्योतिषरत्नमालादीधितिः।

Jyotiṣaratnamālādīdhitiḥ.

By Indradattopādhyāya.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 15 to 28. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara. Extent in ślokas, 800. Date, Saṃvat 1843. Appearance, old and discoloured. Defective in the beginning.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्गर्गकुलसुकुलपदवीक-श्रीमुरलीधरात्मजमोहन-लालतनय-श्रीमदुपाध्यायलालमणि[शर्म्म](शर्म्मणा)सूनुना सोमा-वतीदेवीगर्भसम्भवश्रीमदिन्द्रदत्तोपाध्यायकृता ज्योतिषरत्नमाला-दीधितिः समाप्ता।

Post Colophon :—

शुभं भूयात्।

त्रिवेदनागेन्दु खलु विक्रमाब्दे १८४३

वैशाखमासे सितपक्षशुक्रे।

श्रीमान् द्विजो लेखित पुस्तकी त्वियं।

गंगाधरो नाम द्विजदेवभक्तः॥

The commentary of the closing śloka :—

स्वगर्व्वं परिहरन्नवग्रंथे समूलग्रंथस्यापनाय प्रार्थयते।

भ्रातरिति कोमलालापे भ्रातरिति।

हे सखे आधुनिककविप्रकृतमेतदिति मावमंथा यतो मुनिकृतिव्यतिरेकेण किमपि स्वकपोलकल्पितं मया नोक्तम्, etc., etc. ... ...

The text Jyotiṣa-Ratnamālā appears to be by Śrīpati Bhaṭṭa, for which see L. 1426.

17A, इति श्रीमद्दिव्यदत्तोपाध्यायकृतायां दीधितौ लग्नप्रकरणं द्वादशम्; 17B, ॰संस्कारप्रकरणं त्रयोदशम्; 19A, ॰राजाभिषेकप्रकरणं चतुर्दशम्; 23A, ॰यात्राप्रकरणं पञ्चदशम्; 25A, ॰विवाहप्रकरणं षोड़शम्; 26B, ॰गृहप्रकरणं सप्तदशम्; 27A, ॰गृहप्रवेशप्रकरणमष्टादशम्; 27B, (from the last line) उक्तप्रकरणानामनुक्रमणीं शिष्याणां झटिति परिस्फूर्त्यर्थं चाह संवत्सरादीत्यादिश्लोकाभ्याम् कृतग्रंथस्य प्रेक्षावदपेक्षणाय समूलतां कथयन्नाशिषं प्रार्थयते इतीति उक्तप्रकारेण रत्नमालां रत्नकोषात्सुकृतात् श्रीपतिगणकः उदहरदुद्धृतवान् ..., etc., etc.

Cat. Cat. Vol. I, says, the Text Jyotiṣa ratnamālā by Srīpatī Upādhyāya has been quoted by Raghunandan and Kamalākara.

2681.

10620. **देवदासप्रकाशः।** *Devadāsaprakāśaḥ.*

By Devadāsa Miśra.

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 253. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in ślokas, 5,500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1943. Appearance, fresh. Complete.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

The authorities consulted :

कल्पद्रुमकर्मार्णवसारदीपमिताक्षरादर्शमुखान् निबन्धान्
प्रपञ्च+माश्रयवेदितार्थं तिथ्यादिसन्देहमपाकरिष्ये ॥

Last Colophon :—

इति श्रीदेवदासप्रकाशे मलमासनिर्णयः ॥

Then we have a genealogy of the author :—

आसीद्गौतमगोत्रगोऽर्जुन इति श्रीमालवंशा + +
वन्द्यस्तत्तनयो महर्षिसदृशः श्रीरामदेवः कृती ।
तस्योपासनकर्म्मठः स्मृतिघनः श्रीदेवदासः सुतः
तेनाकारि निबन्धरत्नमखिलं ग्रन्थार्थसारप्रदम् ॥

इति मिश्रावसथिकदेवदासानां कृतिः ।

Then the date —

अथ संवत्सरेस्मिन् श्रीविक्रमादित्यराज्ये संवत् १८४३ मी० वैशाख वदी ४ ।

श्रीराम ॥

बालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

For a full description of the work see L. 1832. R. Mittra's MS. reads कृत्यदीप in the place of Sāradīpa in the second of the opening verses.

2682.

1433. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½ × 7 inches. Folia, 243. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 7,750. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Bound in puthi form of which the boards have disappeared. The manuscript from which this was copied had been full of lacuna.

For the work see L. 1832.

The verse at the end :-

आसीद्गौतम गोत्रजोर्ज्जुन इति श्री + + + वः क्ष्माभृता
वन्ध्यस्तनयो महर्षिसदृशः श्रीना[रा]मदेव[ः] कृती ।
तस्योपासनकर्म्मठः स्मृतिचणः श्रीदेवदासः सुतः
तेनाकारि निबन्धरत्न[म]खिलं ग्रन्था × × × सारस्पदम् ॥

2683.

3370. **समयप्रदीपः ।** *Samayapradīpaḥ.*

By Hariharācārya.

Substance, country-made paper. The first eighteen leaves measure 14 × 3½ inches; 19 to 36, 9½ × 3½; 38 and 39, of the same measurement as the first 18 leaves; 40 to 42, of the same measurement as 19 to 36; the 43rd leaf 12 × 3½ inches, and the 44th, 13½ × 3 inches. Folia, 44 of which the 37th is missing. Lines, 6, 8 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1711. Appearance, discoloured. Complete.

The Last Colophon :—

इति श्रीहरिहराचार्य्यसंग्रहीत समयप्रदीपः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीवाञ्छारामदेवशर्म्मणः स्वाक्षरमिदं । श्रीयुतरामसोहनदेव-
शर्म्मणः पुस्तकञ्च शुभमस्तु शकाब्दाः १७११/४ भाद्रस्य ।

Jyotiṣa as applied to Smṛti.

For the work see L 1088. The chronogram, at the end of the MS. described by Rājendralāla, which gives the date of the composition of the work as Śaka 1481 = 1559 A.D., is not found in the present manuscript.

2684.

5174. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 14 × 3 inches. Folia, 26, Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Bengali. Date, Śaka, 1765. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ नमो गणेशाय नमः ।
अनायासेन समयं कर्म्मणां यो विवित्सति ।
तदर्थं ज्योतिषः श्लोकान् संचिनोमि यथामति ॥
ज्योतिर्ग्रन्थकलापाद्वचनाल्या प्रदीपमेतम् ।
कुरुते श्रीहरिहराचार्य्यः ॥
नाधीत्य यो ज्योतिषपुस्तकानि
विवित्सवः कर्म्मकलापकालं ।
पश्यन्तु ते मे समयप्रदीपम्
भवेद्यतोऽज्ञानतमो निरासः ॥
तत्रादौ चन्द्रशुद्धिः ॥

A treatise on Jyotiṣa as applied to Smṛti, written, as Aufrecht says, in A.D. 1560.

End :—

ये विद्वांसः कर्म्मकालं तदर्थं
ज्योतिषः श्लोकाः संगृहीताः कियन्तः ।
अत्राज्ञानां वैकृतं + यदि स्यात्
श्रीमन्तस्तत्पण्डिताः शोधयन्तु ॥

Colophon :—

इति श्रीहरिहराचार्य्यसंगृहीत समयप्रदीपः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

पितृचरणाः शरणम् ।

शाके वाणगिरीशपर्व्वतनिशाकान्तप्रमाणे शुचौ
पक्षे सर्पयमप्रमे कुमुदिनीनाथात्मजे पुस्तकम् ।
प्रालेखीद्विमजाङ्घ्रिपङ्कजयुगं सम्भाव्य चित्ते मुदा
श्रीकाशीपतिपत्तसरोजनिलयं श्रीकान्तिचन्द्रो द्विजः ॥

शकाब्दाः १७६५

2685.

10800. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14 × 4½ inches. Folia, 22. Lines. 7, 8 on a page. Character, Bengali in a modern hand. Appearance, fresh, Complete.

Well known and often noticed.

Colophon :—

इति श्रीहरिहराचार्य्यसंगृहीतः समयप्रदीपः समाप्तः ।

On the reverse of the last leaf, there is an index of the work.

2686.

10828. *The Same.*

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 38. Lines, 8 on a page. Extent in Slokas, 1,088. Character, Bengali. Date, Saka 1745. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति हरिहराचार्य्यविरचितः समयप्रदीपसंग्रहः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभमस्तु शकाब्दाः १७४५ । लिखितं श्रीहिरारामदेवशर्म्मणा ।

Well known and often noticed.

2687.

8682. वर्षकृत्यम् । *Varṣakṛtyam.*

By Vācaspati.

A part of Kṛtyacintāmaṇi.

Substance, country-made paper. 13 x 4½ inches. Folia, 64. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,900. Character, Nāgara. Old.

Incomplete. Leaves 1 to 64, out of which 2, 16 and 17 are missing.

It begins :—

मन्वादिमतमालोक्य प्रणम्य पुरुषोत्तमं
श्रीवाचस्पतिना सम्यक् वर्षकृत्यं निबध्यते ।
धर्म्मश्च परिभाषा च ततो मासपरिस्थितिः
मलमासव्यवस्था च कृत्यं चैत्रादिकस्य च ।
प्रकीर्णकं समन्वादियुग [।] द्योदि ततः परं
तिथिद्वैधव्यवस्था च मलमासादिनिर्णयः ।
चन्द्रसूर्य्योपरागश्च प्रकाश्यन्ते मनीषिणा
कृत्यचिन्ता(मणिवत्)[मणावत्र] श्रीवाचस्पतिशर्म्मणा ।

तत्र स्वर्गापवर्गादिरूपपरमपुरुषार्थत्वेनादौ धर्म्मो निरूप्यते ।

2688.

3139. **प्रौढ़प्रतापमार्त्तण्डः** *or* **कालनिर्णयसंग्रहः ।**

Prauḍhapratāpamārtaṇḍaḥ or *Kālanirṇayasaṃgrahaḥ.*

By Pratāparudra (Gajapati).

For the MS. and the work see L. 4104. It is incomplete at the end.

Rājendralāla omits a verse in the introduction. which is of some significance. It runs :—

अश्वाधीशनरेशाः सन्ति महीमण्डले बहवः ।
गजपतिरेकः श्मायां सकलकलश्चन्द्रवद्गगने ॥

This is one of the verses in praise of Pratāparudra.

2689.

10586. *The Same.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 158. Lines 8 on a page. Character, Nāgara of the sixteenth century. Appearance, old and worn-out. Very nearly complete

For the beginning of the work see L. 4104.

8A, इति श्रीमत् प्रौढ़प्रतापविनिर्ज्जितभूपालचक्रचूड़ामणिमरीचिमञ्जरी [नीरा] जितचरणकमल-श्रीमन्महाराजाधिराजपुरुषोत्तमदेवगजपतिनन्दनभ्रमर-वरवीरभट्टारकोदार (in other Colophons simply केदार in the place भट्टारकोदार) पाकनालचोलमहामण्डलेश्वर-गजपतिगौड़ेश्वर-नवकोटि-कार्णाटकलवरगेश्वर--रूपनारायणेत्यादि-विविधविरुदावलिविराजमानमानोन्नत--मानापनोदकदुस्तरसंसारसागरविनिमग्ननिखिलजनसमुद्धरणधीरनारायणचरणार-विन्दमकरन्दमधुकरकीर्त्तिकौमुदीसमुल्लाससुधाकरसकलशास्त्रविशारदशारदाधि--वासपरमात्मविचारचातुरीचमत्कार--चिन्तामणिदिनकरवंशावतंसमहाराजाधि--राजश्रीमत्प्रतापरुद्रगजपतिविरचिते प्रतापमार्त्तण्डाभिधे समयनिर्णये पदार्थसंग्रहो नाम प्रथमः प्रकाशः ॥

जगन्नाथपदाम्भोजमकरन्दमधुव्रतः ।

प्रतापरुद्रः कुरुते वत्सरादिनिरूपणम् ॥

19A, ॰वत्सरादिनिरूपणं नाम द्वितीयः प्रकाशः ।

A second and more modern hand begins in 50A and continues to fol. 58.

102A, ॰प्रतिपदादितिथिनिर्णयो नाम तृतीयः प्रकाशः ।

136B, प्रासङ्गिक-प्रकीर्णको (र्णो) नाम चतुर्थः प्रकाशः ।

पुरुषोत्तमभूपालनन्दनः कुरुतेऽधुना ।

निरूपणं विष्णुभक्तेर्विष्णुभक्तशिरोमणिः ॥

The MS. ends thus abruptly.

श्रीपाराशरगोत्रजः क्षितिभृतां वन्द्योऽभवद्गौरवः

तज्जन्माखिलशास्त्रवेदविदभून्नारायणः ।

2690.

10385. **मलमासनिर्णयः ।** *Malamāsanirṇayaḥ.*

Being part of Pratāpārka.

By Viśveśvara.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1879. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति पुण्डरीकयाजिविश्वेश्वरविरचिते प्रतापार्के मलमासवर्ज्यावर्ज्यनिर्णयः ॥

Post Col. :—

सं १८७९

On the top of the first leaf :—

अथ प्रतापार्के मलमासनिर्णयः ॥

Beg. :—

+ + + तत्र चैकमात्र संक्रान्तिरहिततं तत्क्षयमासाधिकमाससाधारणं स द्विविधः अधिकमासः क्षयमासश्च ।

... ...

तदुक्तं निर्णयामृते ।

अस्ति त्रयोदशो मासः स च श्रुत्या निगद्यते ।
असौ चान्द्रो न सौरः स्यान्नास्ति सौरस्त्रयोदशः ॥

1A, निर्णयामृतम्, भगुः ; 2A, गृह्यपरिशिष्टे : 2B, सत्यव्रतः, जाबालिः ; 3B, परिशिष्टः, पैठीनसिः ; 4A, प्रजापतिः, काठकगृह्यः ; 4B, काठकगृह्य-परिशिष्टः ; 7B, वृहस्पतिः ; 8A, कौथुमिः, स्मृतिसंग्रहः, मत्स्यपुराणम् ; 8B, ऋष्यशृङ्गवचनानि ; 9A, गालववचनम् ; 9B, कालादर्शः ; 10B, ज्योतिः पराशरः, महाभारतम् ; 11B, नागरखण्डः ; 14A, संहिताप्रदीपः, रत्नमाला ; 14B, लल्लः ; 15A, माण्डव्यः, शौनकः ;

The latest authority quoted in this fragment is Nirṇayāmṛtha, which can not be placed later than the 15th century; and it does not quote any author of the 16th century.

2691.

3557. **दानक्रियाकौमुदी ।** *Dānakriyākaumudī.*

A part of the Varṣakriyākaumudī.

By Govindānand Kavikaṅkaṇācārya.

Substance, country-made paper. 14 × 2 inches. Folia, 113 by counting. Lines, 5, 6 on a page. Character, Bengali. Date, Saka 1533 and 919 of the Malla era. Appearance, old and worn-out. Writing is effaced in many leaves and leaf marks are mostly worn-off.

It ends :—

गणपतिभट्टतनूजो गोविन्दानन्दपण्डितः श्रीमान् ।
समकृत सन्तोषार्थं स + + + + मेताम् ॥
सर्व्वान्तर्यामिने तस्मै गोविन्दाय नमो नमः ।
अत्रानुरागं धास्यन्ति यत्कृपाभिर्विपश्चितः ॥

Colophon :—

इति + + + विकङ्कणाचार्य्यविरचितायां क्रियाकौमुद्यां दान-कौमुदीनाम द्वितीयो यामः । समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णाय नमः ॥ शक १५३३ मल्लस्य ९१९ । १६३ आश्विन ।

पञ्चगव्यमुच्यते ।

Five lines on the Pañcagavya :

पञ्चामृतमिदं प्रोक्तं विधेयं सर्व्वकर्म्मसु, etc., etc.

Printed in the Bibl. Ind. Series.

This incomplete MS. covers the portion of the printed edition from p. 5, line 5, to the end.

This old MS., copied more than three hundred years back, was utilised in the aforesaid edition. But the editor says nothing about the missing leaves.

2692.

687. **वर्षक्रियाकौमुदी ।** *Varṣakriyākaumudī.*

By Govindananda Ācārya.

For the manuscript see L. 1530.

Printed in the Bibl. Ind. Series. This manuscript was not apparently collated.

Post Colophon Statement :—

शकाब्दाः १७६६ तारिख २५ आषाढ़ ।

2693.

1306. **संवत्सरोत्सवकालनिर्णयप्रतानः ।**

Saṃvatsarotsavakālanirṇayapratānaḥ.

By Puruṣottama.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 84. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,260. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1669. Appearance, fresh. Complete.

On times of Vaiṣṇavite festivals of the Vallabhācarya Sect.

Beginning :—

श्रीगोपीजनवल्लभाय नमः ॥

श्रीमदाचार्य्यचरणान् प्रभुं श्रीविट्ठलेश्वरम्।

नत्वोत्सवानां समयः सोपपत्तिका। उच्यते ॥

तत्र तावत् प्रथमं जन्माष्टमीसमय एव निर्णयः सकलोत्सवमूललालाविर्भावो-त्सवस्य स च प्रभुभिरेव निर्णीतः प्रथमं तन्निर्णयस[म]य एव प्रकाश्यते इत्यादि ॥

It ends thus :—

आलोच्य श्रीमदाचार्य्यश्रीमत्प्रभुसरस्वती-

सम्प्रदायं च निश्चित्य पुत्रपौत्रीयनिर्णयैः।

तत्कृपाबलमाश्रित्य संचिन्तनवरयुक्तिभिः।

सम्प्रदायाज्ञजनताज्ञतग्रन्थाकलङ्कितां ॥ २ ॥

पद्धतिं निर्मलीकर्त्तुं ब्रजराजविनिर्मितां।

संवत्सरोत्सवानेच्छो (?)निर्णयोऽयं मया कृतः ॥ ३ ॥

प्रभवस्तेन तुष्यन्तु यन्मयोक्तमबोधतः।

तत्क्षाम्यन्तु यथायन्तु निचयो न भवेन्मयि ॥ ४ ॥ (?)

Colophon :—

इति श्रीमत्प्रभुपादारविन्दमकरन्दप्राप्तिप्राप्तपुरुषोत्तमाभिधानेन विरचितः संवत्सरोत्सवकालनिर्णयप्रतानः सम्पूर्णः।

Post Col. :—

संवत् १९९८ भाद्रपदकृष्णत्रयोदश्यां १३ गुरुवासरेते दिन-पुस्तकं समाप्तं। यादृशं पुस्तकं, etc., etc., etc.

Brajarāja wrote an earlier work on the same subject and Puruṣottama the present author improves upon it and makes it clear.

2694.

6418B. लग्नशुद्धिः। *Lagnaśuddhiḥ.*

By Keśavārka with Gaṇeśa's commentary.

Substance, etc., the same as of the next number. Folia—2 marked 74 to 77 in continuation of 6418A.

It begins :—

Comm श्रीगणेशाय नमः ।

विवाहोपपदं वृंदावनं व्याख्याय केशवम्

तत्कृतां लग्नशुद्धिं च गणेशो व्याचिकीर्षति ॥

तत्रादौ विहितनक्षत्रादिकमाह ।

Text ध्रुवानुराधामृगमूलरेवती-

करं मघास्वातिरदूषणो गणः ।

रवेरमीनामकरादि षड् गृहे

करग्रहे मंगलकृत्मृगीदृशाम् ॥

There are eighteen verses. The 18th runs :—

Text मध्योदये सायनसूर्यभोग्यं

स षड्भयुक्तं च ध्रुवं धृनाम् ।

इति स्फुटेयं शिशुबोधनाय

श्रीकेशवार्केण विलग्नशुद्धिः ॥ १८ ॥

Comm. इतीयं विलग्नस्य विवाहलग्नस्य शुद्धिः ।, etc., etc.

The commentator Ganeśa Daivajña was the author's son, who wrote Grahalāghavasiddhāntarahasya in 1520 A.D.

2695.

6418A. **विवाहवृन्दावनम्** । *Vivāhavṛndāvanam.*

By Keśavārka.

With the commentary by Gaṇeśa.

Substance, country-made paper. 9½ x 4 inches. Folia, 9 to 73. Lines, 13 on a page. Extent in Ślokas, 3,200. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete in the beginning.

On auspicious times for marriages.

For the Text see W. p. 261, Oxf. p. 336B and L. No. 2454.

The commentary was finished in Śaka 1476.

The present manuscript has ślokas at the end, about the author's family which were not in the MSS. described by Rājendralāla and Aufrecht, and inaccurately quoted by Weber.

The 4 ślokas :—

अभूद्भरद्वाजमहर्षिवंशे विश्वावतंसे श्रुतितत्त्ववेदी ।
औदीच्यपारित्रपथप्रवर्त्ती जनार्द्दनो याज्ञिकचक्रवर्त्ती ॥ १ ॥
अस्ति श्रियादित्य इति स्म तस्य सूनुः श्रियादित्य इति द्वितीयः ।
त्रिस्कंधपारंगतरंगमल्लस्तदात्मजो राणग इत्युदीर्य्यते ॥ २ ॥
श्रीकेशवः सकविरध्ययनाध्वनीनव्यूहान् प्रतर्पयितुमर्थपयःप्रवाहैः ।
दैवज्ञराणगसुतः सुतपः श्रयेस्मिन् वृन्दावने मुनिगवीनिवहं दुदोह ॥ ३
अवऊदृष्टिधियः कियदप्यदः पदगभीरमधीरभिरंस्यते ।
विशदशास्त्रधियां त्विदमेकदा श्रुतिगतं रमनाम् विवृतस्यति ॥ ४ ॥

(The 4th is not in the W. MS.).

The commentary ends :—

पश्चात्सागरपूर्व्ववर्त्तितटगे ग्रामेत्रनंद्यादिमे
रंभापूगरमालशीर्षनिचुलच्छायावितानं वसन् ।
नानाशास्त्रकलाकलापचतुरः श्रीकेशवस्यात्मजः
टीकां युक्तिमतीं गणेशविबुधो वृन्दावनस्याकरोत् ॥
रसनगमनु १४७६ तुल्ये शाके आनन्दवर्षे
विवृतिमकृत शस्तां दीपिकाख्यां गणेशः ।
यदिह लिखितमल्पानल्पकं वा सदोषं
तदतिविमलधीभिः शोध्यमित्यर्थये तान् ॥

Colophon :—

इति श्रीसकलागमाचार्य्यवर्य्य-श्रीकेशवसांवत्सरात्मज-गणेश-दैवज्ञविरचिता विवाहवृन्दावनटीका विवाहदीपिकाख्या समाप्ता ।

अत्र ग्रंथसंख्या अनुष्टुभा द्वात्रिंशच्छतानि ३२०० ॥

श्रीशुभं भवतु ।

The first Colophon in the incomplete manuscript.

16B, इति श्रीसकलागमाचार्य्यवर्य्य ०कालमीमांसाध्यायः—(marked 2 in Oxf).

2696.

2238. व्यवहारसारः । *Vyavahārasārah.*

By Kesavārka.

Substance, country-made paper. 8 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 288 Character, Nāgara of the early eighteenth century. Discoloured Verse. Complete.

Last Col. :—

समाप्तोऽयं व्यवहारसारः ।

The scope and object of the work :—

1B, वराह-कात्यायन-गर्ग-लल्ल-व्यासादिशास्त्राणि विलोक्य सम्यक् ।
प्रोक्ता मया श्लोकशतद्वयेन ग्रन्थोऽस्फुटोयं व्यवहारसारः ॥
तिथिवासरयोगर्क्षकरणाद्यर्कसंक्रमान् ।
गोचरं राशिसम्बन्धं विवाहपटलं ब्रुवे ।

Though the author says in the opening verse that the work consists of 200 verses there are really 235 verses altogether.

Colophons :—

			In verses.
3B,	इति व्यवहारसारे	तिथिप्रकरणं	... 26
5B,	,, ,,	वारप्रकरणम्,	... 31
6A,	,, .	योगप्रकरणम्	... 7
12A,	,, ,,	नक्षत्रप्रकरणम्	... 82
12B,	,, ,,	करणप्रकरणम्	... 5
14A,	,, ,,	संक्रान्तिप्रकरणम्	... 19
15A,	,, ,,	गोचारप्रकरणम्	... 14
16A,	. ,,	राशिकूटाध्याय	... 12
17A,	,, ,,	विवाहत्याज्यप्रकरणम्	18
18B,	,, श्रीकेशवार्कविरचिते	०विवाहप्रकरणम्	21
			235

2697.

6409. मुहूर्त्तसिद्धिः । *Muhūrtasiddhiḥ.*

By Mahādeva, pupil of Gaṇeśa Daivajña.

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

The Maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

प्रणम्य गौरीं स्वगुरुं गणेशम्
सूर्य्यादिखेटान् समुखं शिवञ्च ।
विलोक्य [शा]स्त्रोदितसारमेतत्
वक्ष्ये महादेवो मुहूर्त्तसिद्धिम् ॥
शिशु+दोदिर्घतरां प्रवक्ष्ये (?)
ह्यासं फलाकांक्षि गमिष्यति च ।
मंदोप्यहं मुहूर्त्तफले गमिष्ये
गौरी [रि] सुतोहं प्रकरोमि वंधम् ॥
करिष्ये नवतिश्लोकान् लक्ष्यलक्षणसंयुतान् ।
वंदे लंकारगौयुक्तान् वसुवर्णोपशोभितान् ॥ (?)

It ends :—

उद्वाहकाले व्रतबंधने च
सी (चि) मंतपक्षे च गृहप्रवेशे (।?।)
वास्तुप्रवेशे च जलाशये च
गो चिंतनीयः खलु घातचंद्रः ॥ १००

Col. :—

मुहू सि संपूर्णं ॥

2698.

6426. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 10. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1894. Appearance, discoloured. Complete.

See the previous number. It has one verse more at the end, marked 99. The preceding verse is the last in that number, although marked 100.

The additional verse runs :—

मुहूर्त्तसिद्धिं सुतरां चकार
गद्यैः सुपद्यै रचितं मनोज्ञम् ।
पाराशरगोत्रे पिधरी वसिष्ठो-
मतकृत्तस्यानन्दपूरितस्या ॥ (?)

Colophon :—

इति मुहूर्त्त सिद्धि संपूर्णा ।

Post Colophon :—

संवत् १८६४ आषाढादि ६५ शाके १७६० प्रवर्त्तमाने ज्येष्ठमासे कृष्णपक्षे तिथौ त्रयोदश्यां बुधवासरान्वितायां इदं पुस्तकं संपूर्णम् ।

2699.

10614. **मुहूर्त्तमार्त्तण्डः ।** *Muhūrtamārtaṇḍaḥ.*

With its Comm. **मार्त्तण्डवल्लभा ।** *Mārtaṇḍavallabha.*

By Nārāyaṇa, son of Ananta.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 60. In Tripāṭha form. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The last Cols. of the Text and its Comm. :—

(Text) इति नारायणभट्टविरचितो मुहूर्त्तमार्त्तण्डः समाप्तः ।

(Comm.) इति स्वकृतमुहूर्त्तमार्त्तण्डटीका मार्त्तण्डवल्लभा समाप्ता ।

The text was composed in 1572 A.D. and the commentary in 1573. See W., p. 263 and L. 1737.

2700.

8709. **मार्त्तण्डवल्लभा ।** *Mārttaṇḍavallabhā.*

A Commentary on Muhūrtamārtaṇḍa, by the author himself.

Substance, country-made paper. 10½ × 6 inches. Folia, 90. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 5,400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1741. Appearance, fresh. Complete.

The end :—

अथ ग्रन्थस्याशिषमनुनाह । (?)

त्र्यंकेन्द्रप्रमिते वर्षे शालिवाहनजन्मतः ।

कृतस्तपसि मार्त्तण्डः यमलं जयतूद्गतः ॥ ३

शालिवाहनजन्मतः त्र्यंकेन्द्र १४९३ प्रमिते वर्षे तपसि माघे मार्त्तण्डः मुहूर्त्तमार्त्तण्डः नामैकदेशग्रहणे नामग्रहणं । अथ उद्गतो मार्त्तण्डः अलमतिशयेन जयतु । यद्वा यमलं मार्त्तण्डयुग्मं उदयं उदयप्राप्तं जयतु सर्व्वोत्कर्षेण वर्त्त[ताम्](तु) । इति श्लोकमुहूर्त्त-मार्त्तण्डः समाप्तः । अथैतत् ग्रन्थाङ्गीकरणार्थंबुधप्रार्थना पूर्व्ववाक्यार्थः सुगमं । (?) इति मुहूर्त्त[मार्त्त]ण्डव्याख्या समाप्ता ।

आसीत् नासमणीरनामनगरे श्रीकौशिकस्यान्वये
ऽनन्तो वाजसनेयि-पूज्यचरणो माध्यन्दिनीयाग्रणीः ।
कृष्णास्तत्तनयः श्रुतिस्मृतिविदामग्रेसरो यो हरिः
तत्पुत्रः श्रुतिवित्तदात्मजवरोऽनन्तामिश्रो[त्रो] (त्रि)गुरुः ॥
तत्पुत्रस्तदनुग्रहात्तधिषणो नारायणस्थापर-
ग्रामे शिष्यगणेच्छया नि[ज]कृत(ः) ग्रन्थस्य टीकां स्फुटं ।
चक्रेऽस्यां कृपया परोपकृतये शोध्यं दुरुक्तं बुधैः
मावृत्तस्य विलोक्य था[र्ष्ट्यं]मपि ते कुप्यन्ति नो सज्जनाः ॥

इति श्रीश्लोकमुहूर्त्तमार्त्तण्डटीका मार्त्तण्डवल्लभा समाप्ता ।

७ ५ ५ १

अब्द वाण शर चन्द्र सम्मिते सङ्गते भुवि विशुद्धशाकके
माधवस्य कृपया समालिखत् देववन्द्यचरणेश सन्निधौ । १ ।

शं १७४१ आश्विना शुक्लामागुरौ श्रीमल्लक्ष्मीपूजनवेलायामयं ग्रन्थः समाप्तिमगात् । शमस्तु । श्रीमद्रामानन्दगुरो भवत्कृपया लि० शुभमस्तु ।

Continued from the last but one page.

अथ वृत्तसंख्या तथा फलश्रुतिमाह ।

यः षष्ट्यायुतशतवृत्तवद्धमेनं मार्त्तण्डं पठति नरः ।

स विश्वपूज्यो बह्वायुः सुखधनपुत्राभिमत्रभृत्यान् सम्माप्नोत्य-
विकलश्रीश्च तीर्थसिद्धिं ॥

न केवलं विश्वपूज्यो भवति षष्ट्यायुतं शतं १६० षष्ट्यशद् युतभिमतान्वि (?) वृत्तानि तै र्निबन्धः कृतो योऽयं मार्त्तण्डस्तमेनं मार्त्तण्डं यो नरः पठति स विश्वपूज्यो भवति अपितु बह्वायुः सुखधनपुत्रान् मित्रभृत्यान् सम्माप्नोति सुमुहूर्त्तमार्त्तण्डदानात् साधितकार्य्यैः स विश्वपूज्यो भवतीति युक्तञ्च परं विकलधी र्न भवति न विकला-धीर्यस्येति तथा । अत्र मुहूर्त्तमार्त्तण्डे यद्गर्भाधानादिकमुक्तं तत्रान्यवृत्तसंहिता-ग्रन्थानपेक्षत्वं ज्ञात्वाऽविकलधी(स्त्व) [त्वं] युक्तं अतएव तीर्थसिद्धिं समाप्नोतीति तीर्थसिद्धि['] शास्त्रार्थमल्पग्रन्थपठनेन वक्त्रर्थसिद्धिं समाप्नोतीति यद्वा तीर्थं गुरुस्तस्य सिद्धिः शास्त्रोपदेशलक्षणतां यद्वा तीर्थं यागस्तेन कृत्वा या सुखादिलक्षणा सिद्धिः ॥ तीर्थं शास्त्राध्वरक्षेत्रोपायोपाध्यायमन्त्रेष्विति विश्वः ।

The table of contents :—

The date of composition of the text is Saka 1493. The date is given both in a chronogram and in figures. There is no mistake in that. Aufrecht in his Bodleian

Catalogue gives the same date of the composition of the text, that is, 1572 A.D.

Śaka 1741 is the date of the copying of the present MS., and अश्ववाणशरचन्द्र, Śaka 1557 is the date of the copying of the original from which this is copied.

2701.

6506. मुहूर्त्तचिन्तामणिः । *Muhūrttacintāmaṇiḥ.*

By Rāma Daivajña, younger brother of Nīlakaṇṭha, son of Ananta, and grandson of Cintāmaṇi, of Dharmapura (on the Narmadā).

With the author's own commentary, entitled Pramitākṣarā.

Substance, country-made paper 9½ × 4¼ inches. Folia, 128. In Tripāṭha form. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1771. Appearance, fresh. Complete.

Colophons :—

Text इति श्रीदैवज्ञरामविरचितो मुहूर्त्तचिन्तामणिः समाप्तः ।

Comm. इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ स्वकृतटीकायां प्रमिताक्षरायां गृहप्रवेशप्रकरणं समाप्तम् ग्रन्थश्च समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

श्रीरस्तु । शुभमस्तु । श्रीमन्नन्दनन्दनचरणारविन्दमकरन्दानन्द-सागराय नमः ।

The following is added by a different hand :—

महीमहीभ्रेभमहीभिराप्ते शके तुलावैक्रम ऊर्ज्जदर्शे ।
असौ सता रूपनारायणेन समाप्तिमाप्तस्त्रिपुरारिपुर्य्याम् ॥

Both text and commentary have been repeatedly published in India.

2702.

7727B. *The Same (text only).*

Substance, country-made paper. 10¾ × 5 inches. Folia, 85. Lines, 5 on a page. Character, Jaina Nāgara. Date, Saṃvat 1913. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ ग्रहप्रकरणं । समाप्तोयं ग्रंथः ।

Post Col. :—

संवत् १९१३ वर्षे शाके १७७८ प्रवर्त्तमाने मासोत्तमे मासे आश्विनमासे कृष्णपक्षे तिथौ नवम्यां ९ चंद्रवासरे ॥ लिपीकृतं आर्य्या जिच्छी १०८ श्रीपूज्यमाजीसाहेब (the name is blurred over with ink.) नाम्ना लिखितं स्वपठनार्थम् ॥ श्रीकाश्यां वाराणस्यां कर्म्मभूमौ श्रीमद्दृष्टागपरीयलक्षा. Here ends the leaf.

2703.

7758. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 5 inches. Folia, 15. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

Up to the Saṃskāra prakaraṇa.

2704.

7790A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. A mere fragment.

7A, इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ शुभाशुभ-प्रकरणं समाप्तं प्रकरणं प्रथमम् ॥

The MS. ends abruptly.

2705.

3957. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Repeatedly published in India. See I.O. Catal. No. 3019.

2706.

10860. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A fragment.

6B, इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामकृतमुहूर्त्तचिन्तामणौ शुभाशुभं प्रकरणं प्रथमं । अथ नक्षत्रप्रकरणं ॥

There are two stray leaves, marked 48 and 49, belonging to a MS. of Kārtika Māhātmya from the Skanda Purāṇa.

2707.

9542. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 109. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 825. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

2708.

9405. *The Same.*

Substance, country-made paper. 7 × 3½ inches. Folia, 87. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 1,064. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete. With valuable marginal notes.

A well-known Astrological treatise. See Oxf. p. 335B.

2709.

9548. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 51. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,020. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1809. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ गृहप्रवेशप्रकरणं समाप्तं ।

शुभं भूयात् । संवत् १८०९ मिति पौषशुक्लाष्टम्यां भृगुवासरे वाराणस्यां लिखितमिदं शिवरामशुक्लेन ।

श्रीरस्तु । शिवमस्तु । श्रीविश्वेश्वरो जयति । श्रीरामः ।

2710.

9869. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 59. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,062. Character, Nāgara. Date, Samvat 1903. Appearance, tolerable. Complete.

Well-known and often noticed.

Colophon :—

इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचिते मुहूर्त्तचिन्तामणौ गृहप्रवेशप्रकरणं समाप्तश्चायं मुहूर्त्तचिन्तामणिग्रन्थः ।

संवत् १९०३ समय आश्विनमासे सिते.पक्षे पूर्णमास्यां रविवासरे ।

2711.

2981. **प्रमिताक्षरा मुहूर्त्तचिन्तामणिटीका ।**

Pramitākṣarā, being a comm. on the same.

By Rāma Daivājña.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4 inches. Folia, 2 to 11. Lines, 8, 13 on a page. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured.

A fragment only of the Pramitākṣarā.

2712.

2980. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 157. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 5,100. Character, Nāgara in a mo rn hand. Date, Saṃvat 1874. Appearance, fresh. Complete.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८७१ वैशाखमासे कृष्णपक्षे चन्द्रवासरे त्रयोदश्यां १३ श्रीरामाय नमः । श्रीवेणीमाधवाय नमः ।, etc., etc.

See Oxf. No. 788 p. 335B and W. p. 262.

2713.

339. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 36, the leaves 7, and 35 missing. There are two leaves marked 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,540. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A mere fragment comprising only the first two prakaraṇas.

इति श्रीदैवज्ञानन्तसुत-दैवज्ञरामविरचितायां स्वकृतमुहूर्त्तचिन्तामणिटीकायां प्रमिताक्षरायां नक्षत्रप्रकरणं ।

See Oxf. p. 335B.

2714.

6440A. *The Same text.*

With the commentary entitled Marīci by Śrīkṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 57 of which the 23rd is missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Very nearly complete.

The Text, a work on Smṛti as applied to Jyotiṣa, is well known, having been repeatedly published in India, with the author's own commentary. It was composed at Benares in 1599 A.D.

The commentary under notice was completed in Śaka 1608=1686 A.D. It also supplements, to some extent, the Text :—

गजाभ्रा(ि)ष्ट १६०८ मिते शाके दिवाकरविनोदतः ।
गुरुपादाब्जनिरतः श्रीकृष्णो व्यलिखत् क्रमात् ॥

The commentary begins :—

अथैकदन्तं हरिजीवनञ्च श्रीनीलकण्ठं पितरं च नत्वा ।
करोमि कण्ठाभरणाय योग्यं मुहूर्त्तचिन्तामणिमप्यनर्घं ॥
रतेन बालद्विजपुंगवस्य मणिश्च प्राणोत्कटघर्षणेन ।
कान्तिं समाप्नोति तथैव काव्यं परोत्थसंस्कारवशेन शुद्धिं ॥
अतोऽयमुद्योगभरोऽस्ति जातः श्रीकृष्णनाम्नः प्रथितान्वयस्य ।
तदत्र सुज्ञाः क्रमसंस्कृतं तं मात्सर्य्यमुत्सार्य्य विलोकयन्तु ॥
क्वचित् क्वचित् दृश्यत एव भेदः पाठे स्मृतीनामपि पुस्तकेषु ।
अतः समस्तान् प्रणिपत्य भूयः सम्प्रार्थये मय्यऽविरोधभावम् ॥
निबन्धबन्धे धनिनां कवीनां सत्पंडितानां बहुदर्शिनाञ्च ।
साहित्यमंगं प्रथमं निरस्तं नैवानुरक्तं मयि तत्तदीयम् ॥
श्रीरामदैवज्ञपदारविन्दस्मृतिर्विधत्तां मम बुद्धिवृद्धिम् ।
नैर्म्मल्यमस्यां मम वाचि सम्यक् गोविन्ददैवज्ञगिरोर्पयन्तु ॥
श्रीरामदैवज्ञवरेण नोक्तं यज्ज्ञातकादावुपयोगि मुख्यम् ।
प्राचीनपद्यैस्तदुदाहरामि होरालसानां सुविदां सुखाय ॥

Then begins the Text.

Colophons :—

11B, श्रीरामदैवज्ञकृते मुहूर्त्तचिन्तामणौ दैवविदां सुवल्लभे ।
श्रीकृष्णनाम्ना परिसंस्कृतेऽस्मिन्नभूम्मरीचिः प्रथमः शुभाशुभः ॥

16B, ०ग्रन्थोपयोगी व्यगमन्मरीचिः ।

इति श्रीमुहूर्त्तचिन्तामणौ ग्रन्थोपयोगी संज्ञा मरीचिर्द्वितीयः ।

24A, ०नक्षत्रसंज्ञोमिमितो मरीचिः ॥

26B, ०संक्रान्तिसंज्ञोव्विमितो मरीचिः ॥

इति श्रीमुहूर्त्तचिन्तामणौ संक्रान्तिमरीचिस्तुर्यः अथ गोचरमरीचिः ।

28B, ०भूतो मरीचिर्ग्रहगोचराख्यः ॥

33B, ०संस्कारसंज्ञो हि रसो मरीचिः ॥

42A, ०विवाहसंज्ञोद्गिमितो मरीचिः ॥

43A, ०वधूप्रवेशोऽष्टमितो मरीचिः ॥

43B, ०राज्याभिषेको नवमो (दशमो) मरीचिः ॥

51B, ०यात्राभिधानो दशमो मरीचिः ॥

57A, ० + + ग्टहारंभणाश्नो मरीचिः ॥

०वास्तुप्रारम्भ एकादशो मरीचिः ॥

The last colophon breaks after श्रोकृष्ण [नाम्ना परिसंस्कृतेऽस्मिन्] ।

2715.

6489. मुहूर्त्तचिन्तामणिटीका (पीयूषधारा ।)

A comm. on the same, Pīyūṣadhārā.

By Govinda Jyotirvid.

Substance, country-made paper. 13×5 inches. Folia—Ch. I complete in 60 leaves + II in 58 + III in 22 + IV in 31 + V in 85 + VI in 110 + VII in 3 + VIII in 5 + IX in 4 + X in 5 + XI in 77 + XII in 18. Character, Nāgara of the early nineteenth century Appearance, fresh. Neat and correct. Complete.

Beginning :—

दधानं भृङ्गालीमनिशममले गण्डयुगले
दधानं सर्व्वार्थान् निजचरणसेवासुकृतिने ।
दयाधारं सारं निखिलनिगमानामनुदिनं
गजास्यं स्मेरास्यं तमिह कलये चित्तनिलये ॥
निपीतध्वान्ताय प्रशमपरकरायोग्रमहसे
निकामं कामानां वितरणविनोदव्यसनिने ।
समस्तप्रत्यूहप्रशमनकृते श्रीदिनकृते
नमस्तस्मै यस्मै स्पृहयति समस्ताम्बुजवनी ॥
लसत्सुद्यौलीलावसतिरनिशं वेदविहित-
स्फुरद्धर्म्माधारश्रितसुखपयोदप्रतिदिनम् ।
यतीव प्रख्यातः स जयति गुणानां जननभूः
विदर्भाख्यो देशो हरिरिव सदानन्दजनकः ॥

तस्मिन् विदर्भविषये विषये विद्या-
श्चिन्तामणिर्मूर्त्तिमणिरेव बभूव मूर्त्तः ।
शाग्रचतुर्मुखचतुर्म्मुखशायिविद्या-
माद्यां प्रवर्त्तयितुमत्र पवित्रकीर्त्तिः ॥
वादैर्विजित्य धरणीतलमासमुद्र-
मुद्रिदतर्कशतकर्क्कशबुद्धिसिद्धैः ।
चत्वार उज्जित समर्ज्जितकीर्त्तिदम्भ
स्तम्भा दिशासु रचिताः सकलासु येन ॥
ज्योतिर्विदुज्ज्वलयशोहरणाय किं वा
चन्द्रांशुनिर्म्मलकुलाभरणाय किं वा ।
विद्यासरोरुहवृषः प्रसरणाय किं वा
श्रीमाननन्त + + + तनयो जनिष्ट ॥
तस्मात् पद्माख्यपत्न्यामतिविमलमतिर्वाक्यविद्दिक्रपतीनां
व्याशाः कासारजातस्फुरदधिक-यशोराशिभिर्व्याप्यमानैः ।
प्राभूतां तौ तनूजौ श्रुतिगणगदिताचारधारापवित्रौ
ज्येष्ठः श्रीनीलकण्ठस्तदनुगुणगणालंकृतो रामनामा ॥
सीमा मीमांसकानां कृतसुकृतचयः कर्क्कशस्तर्कशास्त्रे
ज्योतिःशास्त्रे च गर्गः फणिपतिभणितिव्याकृतौ शेषनागः ।
पृथ्वीशाकब्बरस्य स्फुरदतुलसभामण्डनं पण्डितेन्द्रः
साक्षात् श्रीनीलकण्ठः समजनि जगतीमण्डले नीलकण्ठः ॥
रामो रेरम्भभर्त्तुरधिगतविशदानेकविद्योनवद्यो
बुद्धिप्रद्योतमानो गणितगुणवतां मानवानां सुखाय ।
ग्रन्थैर्नानाप्रकारैरतिकठिनतरप्रश्नसिन्धौ विशाले
ज्योतिःशास्त्रार्णवैर्नाग् वृढतरमतुलं सेतुबन्धं चकार ॥
श्रुतिस्मृतिप्रोक्तसमस्तकर्म्मोपयुक्तमानन्दितशिष्टलोकं ।
मुहूर्त्तचिन्तामणिनामकं सः ग्रन्थं व्यधाच्छ्रव्यपुरे स्वपद्ये[:] ॥
श्रीनीलकण्ठस्य बभूव पत्नी सा चन्द्रिकाख्योभयवंशभूषा ।
नारायणस्येव समुद्रकन्या सर्व्वस्य गौरीव विराजते या ॥

तस्माद्दैवविदग्रगण्यतिलकात् श्रीनीलकण्ठात्तया
गोविन्दाख्यसुतो [ऽजनिष्ट] (सुतोः जनिष्टगुरुतः) गुरुतः सम्प्राप्त-
विद्यागणः ।
यः शास्त्रामृतसिन्धुबन्धुरवचोवीचीषु निष्णाततां
सानन्दं समवाप्य भूरि कृतवान् ग्रन्थे श्रमं ज्योतिषे ॥
अनेकबुधमण्डलीविरचितां हि टीकाकृतौ
निधाय हृदयेऽर्थनामिह मुहूर्त्तचिन्तामणेः ।
निगूढतरतद्गतप्रचुरभावमामोक्तिभि- (?)
र्बुधा विवरणे करामलकमाशु कर्त्तुं च ते ॥
मुहूर्त्तचिन्तामणिदुग्धसिन्धुमामथ्य युक्तिव्रजमन्दरेण ।
गोविन्दसंज्ञस्तनुते सुखाय पीयूषधारां भुवि भूसुराणाम् ॥
तत्रादितो गणपतं प्रणम्य पादाब्जयुग्मं विदुषां सुतुष्ट्यै ।
शुभाशुभाध्यायभवां हि टीकां गोविन्ददैवज्ञ इमां करोति ॥

अथ ग्रन्थादौ ग्रन्थमध्ये ग्रन्थान्ते च मङ्गलमाचरणीयमवश्यमिति शिष्टाचारः ।

... ...

... ...

Text गौरीश्रवः केतक, etc., etc.

It ends :—

ज्योतिर्विद्वरनीलकण्ठविदुषः श्रीचन्द्रिकायास्तथा
+ + + + + प्रसारितधिया मौहूर्त्तचिन्तामणेः ।
गोविन्देन विनिर्मिते नयनिधौ पीयूषधाराभिधे
व्याख्याने गृहनिर्म्मितिप्रकरणं सम्पूर्णतामप्यगात् ॥

Last Colophon :—

इति श्रीविद्वद्दैवज्ञमुकुटालङ्कारनीलकण्ठज्योतिर्वित्पुत्रगोविन्द-
ज्योतिर्विद्विरचितायां मुहूर्त्तचिन्तामणिटीकायां पीयूषधारा-
भिधायां गृहारम्भप्रकरणं समाप्तिमगमत् ॥

2716.

6440B.

Another incomplete copy of the Text and the Commentary.

Substance, etc., the same as in A. Folia, 36. Lines, 11 on a page. It ends abruptly in Ch. XI.

There is some difference between the two MSS., which we note below :—

36A, ०श्रौताग्निहोमे नवमो मरीचिः ॥

(A very short chapter.)

36A, ०राज्याभिषेके दशमो मरीचिः ॥

2717.

8624. विनायकादिशान्तिः ।

Vināyakādiśāntiḥ from the same.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 35. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat, 1860. Good. Incomplete.

Leaves 3, 23, 24, 25 are missing.

Copied in सम्वत् 1860 "मिति वैशाख शुक्लपक्षे नौमी शुभमस्तु । ग्रन्थसंख्या १२०० । पु० लिखितं शिवलाल गुजराथी हस्ते विनायकभटवापट, इदं पुस्तकं वैजनाथभट्ट मौनी ।"

The Last Colophon :—

इति मुहूर्त्तचिन्तामणिपीयूषधाराभिधायां टीकायां प्रतिशुक्र-सम्मुखगमने शान्तिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत १८६० मिति वैशाख शुक्लपक्ष, etc., etc.

2718.

8430. **मुहूर्त्तचिन्तामणिटीका (सुबोधिनी।)**

Subodhinī, a comm. on Muhūrtacintāmaṇi.

Substance, country-made paper. 12½ × 4½ inches. Folia, 540. Lines, 8 on a page. It makes mistakes in counting the leaves. For, there are no leaves marked 282 and 304, although there are no gaps. Extent in ślokas, 10,800. Character, Nāgara. Date, Samvat 1913. Appearance, fresh. Complete.

It is an anonymous commentary, written both in Sanskrit and in Hindi and follows closely Mitākṣarā and Pīyūṣadhārā, authoritative commentaries on the work.

Last Colophon :—

इति श्रीसुबोधिन्याख्यायां मुहूर्त्तचिन्तामणिटीकायां गृहप्रवेश-प्रकरणं त्रयोदशं समाप्तमगात्। १३ ॥

Post Colophon :—

संवत् १९१३ मत्यास्युत्तरे अष्टादशशतके विक्रमशके भवसंवत्सरे उत्तरायणे ग्रीष्मर्त्तौ वैशाखमासे शुक्लपक्षे दशम्यां तिथौ भानु-वासरे पूर्व्वफाल्गुनीनक्षत्रे ध्रुवयोगे गरकरणे काश्यां मणिकर्णिका-घाटोपरि सिद्धिविनायकनिकटे नृसिंहचौकख्यातस्थले + मिताक्षरा पीयूषधारामतानुसारेण संक्षेपात् केनचिद्विदुषा गीर्व्वाणभाषया प्राकृतभाषया च स्पष्टीकृता नाम्ना सुबोधिनीति मुहूर्त्तचिन्तामणि-टीकेयं समाप्ता इत्यर्थः।

The MS does not end here, there being two pages yet, containing some stray verses.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अलिकुलमण्डितगण्डं प्रत्यूहव्यूहतिमिरमार्त्तण्डं।
सिन्दूरारुणशुण्डं देवं वैतण्डतुण्डमवलम्बे ॥

प्रारिप्सितग्रन्थस्य निर्विघ्नरूपं मंगलमिष्टवचनोपनिबन्धाति गौरीति।

2719.

8710. **मुहूर्त्तचिन्तामणिटीका ।**

Comm. on Mūhūrtta Cintāmaṇi.

Substance, country-made paper. 13¼ × 5 inches. Folia, 44. (There are two paginations, the first is from 1 to 5 and the second 1 to 39.) Lines 12 on a page Extent in ślokas, 1,500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1826. Worm-eaten. Fresh. Complete.

Complete in thirty-nine leaves.

The Last Colophon runs thus :—

इति श्रीमुहूर्त्तचिन्तामणौ काम[धेनु]टीकायां गृहप्रवेश-प्रकरणं समाप्तं, वेदआरुचन्द्रेषु १८२६ (?) विक्रमार्कस्य वत्सरे श्रावकाख्यां(?) मध्ये लिखितं रामनारायणेन आश्विने मासि शुक्ल पक्षे समाप्ता जातेयं ।

The Tīkā is a rare one, entitled Kāmdhenu.

It begins :—

प्रणम्य विश्वेश्वरपादपद्मं तथा विधिं विष्णुशिवौ च + +
मुहूर्त्तचिन्तामणिरत्नव्याख्यां करोम्यहं बालकबोधनार्थं ॥
कृतं महद्भिर्बहुविस्तराद्धरं पीयूषधाराप्रमिताक्षरादिकम् ।
सुबोधगम्यं च हि बालबोधकं तस्मादिदं स+ + +वदाम्यहं ॥
विपाख्यः गणेशः विघ्नं हरतु, etc.

2720.

1821. **हरिवासरतत्त्वसारः ।** *Harivāsaratattvasāraḥ.*

Substance, country-made paper. 13 × 5½ inches. Two chapters, each separately paged, I, 1 to 10 leaves, II, 1 to 12. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 200 of the first and 250 of the second. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1927. Appearance, fresh. Complete.

The first part is called, Ekādaśīvyavasthā and the second Dvādaśīvyavasthā.

It begins :—

अथ हरिभक्तिविलासादिग्रन्थानां वैष्णवस्मृतिसम्मता एकादशी-
व्यवस्था ।

अथ हरिवासरतत्त्वसारो लिख्यते ।

नम स्त्रैलोक्यनाथाय कृष्णाय वनमालिने ।
भक्तचित्ताब्जहंसाय राधाहृत्पल्यशायिने ॥
नमो भगवते तस्मै यस्य प्रियतमा तिथिः ।
एकादशी द्वादशी चैव सर्व्वाभीष्टप्रदा नृणाम् ॥

अथ पक्षकृत्यानि ।

इत्थं च नित्यं कुर्व्वीत कृष्णपूजामहोत्सवम् ।
हरेर्दिने विशेषेण कुर्य्यात्तं पक्षयोर्द्वयोः ॥

Ch. I, ends :—

अतएव याज्ञवल्क्यः ।

पुराणं पञ्चरात्रं च वेदाः पाशुपतास्तथा ।
अति प्रमाणान्येतानि न हन्तव्यानि हेतुभिः ॥

Col. :—

इति श्रीहरिवासरतत्त्वसारे एकादशीव्यवस्था समाप्ता ।

Post Col. :—

शुभं भूयात् । संवत् १९२७ । शकाब्दाः १७९१ । वङ्गाब्दाः
१२७६ । इं १८५९ । मः वाराणसी महल्ला धर्म्मकूप । श्रीप्राण-
गोपालपण्डितस्य पाठार्थं यत्ने लिखितो मया ।

Ch. II, ends :—

अथ पवित्रारोपणद्वादशी ।

श्रावणस्य सिते पक्षे द्वादश्यां वैष्णवैर्मुदा ।
कर्त्तव्यः कृष्णदेवस्य पवित्रारोपणोत्सवः ॥

Col. :—

इति श्रीहरिवासरतत्त्वसारे एकादशीद्वादशीव्यवस्था द्वितीय-
खण्डः समाप्तः ।

Post Col. :—

शुभं भूयात् । संवत् १८२७ । शकाब्दाः १७८२ । वङ्गाब्दाः १२७७ । वैशाख कृष्णप्रतिपदा । वाराणसी-धर्म्मकूप । श्रीप्राण-गोपालपण्डितस्य पाठार्थं यत्नेन लिखितं मया श्रीरघुनाथपण्डित-शर्म्मणाम् ॥ श्रीकृष्णचन्द्रं भजे ॥

2721.

900. व्यवहारचमत्कारः । *Vyavahāracamatkāraḥ.*

By Rūpanārāyaṇa, son of Bhavānīdāsa, son of Nāthamalla of the Bharadvāja gottra.

For the manuscript see L. 1774. It treats of Samskāras and other rites. It is a work of Jyotiṣa as applied to Smṛti and was finished in १६३७ मिते शाके श्रीविक्रमार्कदेवस्य ज्येष्ठ शुक्लसप्तम्यां रवा × × ग्रन्थ समाप्तिं कृतवान् ।

2722.

6351. मुहूर्त्तचूडामणिः । *Muhūrtacūḍāmaṇiḥ.*

By Śiva Daivajña, son of Kṛṣṇa Daivajña.

Substance, country-made paper. $9\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 85 of which fol. 17, 18 are missing. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,700. Character, Nāgara. Date, Samvat 1796 = Śaka 1661. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्त्तचूडामणि [:] श्रीकृष्णदेवज्ञात्मजश्रीमच्छिव-देवज्ञविरचितः (ता) समाप्तः (प्ति) ।

Post Colophon :—

अनुष्टुप्श्लोकानां ग्रन्थे संख्या १७०० ।

समाप्तश्चायं मुहूर्त्तचूडामणिः । संवत् १७९६ शाके १६६१ प्रवर्त्तमाने शुक्लाब्दे उत्तरायणे ग्रैष्मऋतौ आषाढ़े मासे कृष्णपक्षे १० भौमे इद काश्यां (the

second-half of the sixth line and the first half of the seventh are blurred over with ink) स्वार्थं पठनार्थं परोपकारार्थं च ॥

यादृशं पुस्तकं, etc., etc. भग्नपृष्ठ, etc., etc.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

सर्व्वसिद्धिसदनेखिलवंद्ये
दुःकृतौघविनिवारणदक्षे ।
विघ्नराजपदपंकजयुग्मे
चंचरीकसममस्तु मनो मे ॥
नवीनपद्यैर्गणकाः सशंकाः
स्युः पूर्व्वपद्यैर्नितरां विशंकाः ।
अतः शिवः सारवदाद्यपद्यै-
र्मुहूर्त्तचूडामणि-मातनोमि ॥

Colophons :—

7B, इति श्रीकृष्णदेवज्ञात्मज-शिवदेवज्ञविरचिते मुहूर्त्तचूडामणौ शुभाशुभ-प्रकरणं समाप्तं प्रथमम्; (the second colophon is lost in the missing leaves); 19A, ०संक्रान्तिप्रकरणम् ३ ; 20A, ०गोचरप्रकरणम् चतुर्थम् ; 27A, ०संस्कारप्रकरणम् पञ्चमम् ; 49A, ०विवाहप्रकरणम् समाप्तं षष्ठम् ; 49B, ०वधूप्रवेशप्रकरणम् ७ ; 50A, ०द्विरागमनप्रकरणम् ८ ; 50B, अन्याधानप्रकरणम् ९ ; 51A, ०राजाभिषेकप्रकरणम् ; 65B, ०यात्राप्रकरण-मेकादशम् ; 69B, ०वास्तुप्रकरणम् १२ ; 70B, वास्तुप्रवेशप्रकरणम् १३ ; 72A, इति श्रीमुहूर्त्तचूडामणौ संवत्सरानयनानि ; 79A, ०नाम्नोनक्षत्रराशि-ज्ञानम् ; 79B, ०पल्लीशरटपत्तनप्ररोहणम् ; 84A, ०मिश्रप्रकरणम् १४ ।

The antecedents of the author :—

84A, गोलग्रामे वाक्पतीनां जनानां
गोलज्ञानां वा निवासेन स्वार्थे ।
गोदावर्य्याः सौम्यतीराधिवासाः
शाण्डिल्याद्ये सद्विदर्भाख्यदेशे ॥

सांवत्सरार्य्यबुधकेशवसूनुवर्य्य-
श्रीमद्गणेशगुरुलब्धमतिप्रबोधः ।
वेदान्तवेदितिलको गणको बभूव
श्रीमद्दिवाकर इति प्रथितः पृथिव्याम् ॥

पञ्चास्यपञ्चास्यसमप्रभावाः
सर्व्वज्ञदैवज्ञगजेन्द्रवृन्दे ।
पुत्राः बभूवुः सुतरां पवित्राः
श्रीमद्भरद्वाज (द्वरद्वाम) महर्षिगोत्राः ।

ज्येष्ठस्तेषां धरित्रीपतिविविधसमालब्धभूरिप्रतिष्ठः
सर्व्वाधीशस्य वंष(?) पदयुगसतता सेवि विद्वद्वरिष्ठः ।
नव्यान् वाणां प्रबन्धा[न्]सपदि बहुविधान् यो विधत्ते स्म सार्थान्
दैवज्ञाग्र्यामभिख्यां वहति विजयते कृष्ण एव द्विजेन्द्रः ॥

सदा मुदा सेवितभर्गसूनुः
संख्यागमप्रौढ़तयेव गर्गः ।
वा[णां](धां) विलासै र्वचसामिवेशो
जगद्गुरुर्विष्णुरिति द्वितीयः ॥

अनन्यसामान्यगुणातिरेकात्
नरेन्द्रमौलिद्युतिरंजितांघ्रिः ।
मल्लारिसंसेवनलब्धसंपत्
मल्लारिनामा तनयस्तृतीयः ॥

तस्यानुजः केशवनामधेयः
सुरूपधेयः शुभनामधेयः ।
श्रीविश्वनाथस्तदनुप्रसिद्धः
संख्या न संख्यानमतौ हि यस्य ॥

श्रीकृष्णसुतः श्रीनरसिंहसंज्ञः
सिन्धोः सुधारश्मिरिवोदयाय ।
यद्वासनाकल्पलतामवेक्ष्य
श्रीभास्करं चेतसि न स्मरामः ॥

तस्यानुजः श्रीशिवनामधेयो
मुहूर्त्तचूडामणिनामधेयं ।
विनिर्म्ममे सारवदाद्यपद्यैः
सच्छिष्यतोषाय पुरे पुरारेः ॥

After one verse in praise of the work, comes the last colophon, given above.

2723.

5953. **ढुण्ढिप्रतापे कालनिर्णयः ।**

Ḍhunḍhipratāpa (Kālanirṇayaḥ).

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 82. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1943. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on Jyotiṣa, as applied to Smṛti, compiled under the patronage of Ḍhundhirāja, chief officer of a king.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। निर्व्विघ्नमस्तु ।

साम्ब ॥

कालनिर्णयकानेकग्रन्थेभ्यः सारसंग्रहः ।
क्रियतेयं समासेन निष्कृष्टार्थोपबृंहितः ॥

तत्र कालस्वरूपं कूर्म्मपुराणे ।

A religious calendar, beginning with Caittra.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजधर्म्ममार्गप्रवर्त्तकद्विजराजचक्रचूडा-
मणिश्रीमत्ढुण्ढिराजपुरश्चर्यैरेयादिष्टविश्वनाथभट्टोपाध्यायरचिते
ढुण्ढिप्रतापे फाल्गुनमासः समाप्तः । इति कालनिर्णयः समाप्तः ।

There seems to have been an elaborate compilation, entitled Ḍhunḍhi Pratāpa, of which Kālanirṇaya forms part.

The later authorities quoted and consulted :—

2B, हेमाद्रौ गार्गः ; 4B, चिकाखड्मखड्गः ; 5B, ज्योतिर्निबन्धे ; 12A, माधवे ; 56A, स्मृतिसंग्रहे ; 36A, कालादर्शे ।

It is a significant fact that Kamalākara is not found quoted in this.

2724.

864. **मुहूर्त्तरत्नं ।** *Muhūrtaratnam.*

By Īśvaradāsa, the son of Jyotiṣa Rāya.

For the manuscript see L. 1694.

It ends :—

कालञ्जरगिरौ रम्ये कान्यकुब्जद्विजाग्रणीः ।
वात्स्य(ा)ः कर्त्तरशर्म्मासीद् यजुर्वेदपारगः ॥
तस्मात् केशवशर्म्माभूत् गतस्त्रिस्थान्धविभ्रमः ।
गजाश्वरत्नसंग्रामैर्योर्चितस्य नृपोत्तमैः ॥
सोऽयं ज्योतिष्यरायाख्यः शाहाकौरावने [ः] पते[ः] ।
सुगूढ़प्रश्नसंवादैः लाभे प्रश्नविदां वरः ॥
तुला प्रमुखदानेषु यस्त्वसंख्यवसून वै । (?)
विप्रसात्कृतवान् काले नारायणपरायणः ॥
तस्यात्मजीश्वरदासाख्यो व्यवहारविदां मुदे ।
ग्रन्थं मुहूर्त्तरत्नाख्यं कृत्वा चक्रे शिवार्चनम् ॥
पक्षाष्ट[वाणे](भाने)न्दुगते १५८५ शकाब्दे
+ + + बोधेऽहनि सूर्य्यवारे ।
संपूर्णमा[सीत्](सेतु)मुहूर्त्तरत्नम्
ग्रन्थे मघोन स्तवराङ्कराख्ये (?) ॥
सौजन्यतो नहि गुणग्रहणं विधेयः
मार्य्या + + + चिदपि दोषपदे भवद्भिः ।
कार्य्यं तदेव पुनरत्र + + विभाव्य
येनैव संभवति चे + + ताः प्रतीतिः ॥

असदप्यपरपद्यं सन्त एव प्रशंसन्ति
मतकरकाराणां तर्पयन्त्याशिषयातः (?)।
विमल अपि पद्ये दूषिते दुष्टचित्तै-
र्विषधररसनायां कालकूटः सदैव ॥

2725.

6336. **मुहूर्त्तकल्पद्रुमः।** *Muhūrtakalpadrumaḥ.*

By Viṭṭhala Dīkṣita.

With the author's own commentary entitled Mañjarī.

Substance, country-made paper 9½ × 4¼ inches. Folia, 145. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. The MS. ends abruptly.

On auspicious moments for religious observances, etc. Composed at Benares in Saka 1549 – 1627 A.D.

For a description of the work with its commentary. See I.O. Catal. No. 3021.

The work consists of 21 chapters. This incomplete MS. comes up to a portion of the eleventh chapter on Saṃskāra.

The last colophon in the incomplete manuscript :—

119A, इति संस्कारकुसुमे व्रतबन्धपत्रम्— अथ मौञ्जीविसर्गकेशांतच्छुरी-बंधनमुहूर्त्तानाह श्लोकद्वयेन।

2726.

9601. **मुहूर्त्तगणपतिः।** *Muhūrtagaṇapatiḥ.*

By Rāvala Gaṇapati, son of Hari Śaṅkara Sūri.

Substance, country-made paper. 11¼ × 6 inches. Folia, 34. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

This is a rare but reputed work on astrology, treating of Muhūrtas auspicious for the performance of various

civil, domestic and religious ceremonies. Aufrecht says it was composed in 1628. The MS. under notice is incomplete at the end. The MS. noticed by Dr. Rājendralāla under No. 1296 was a complete one. It gives, however, no definite date of composition The only clue it affords to the date is the fact that the author's father was a contemporary of Mānasiṁha, who held him in high respect.

2727.

524. *The Same.*

For the work see L. 1296. The author's father was a contemporary of Mānasiṁha, who, it is said, had a high regard for his scholarship

This number contains two manuscripts, one, a fragment in a neat, smaller hand containing seven prakaraṇas only and the other coming to the end, with the first leaf missing.

The description of the first is not given by Rājendralāla, so it is here given :

Substance, country-made paper 9 × 5 inches Folia, 13. Lines, 15 to 17 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Appearance, old.

The Colophon of the seventh prakaraṇa :—

इति श्रीमुहूर्त्तगणपतौ चन्द्रताराबलप्रकरणं समाप्तम् ।

Then 6 lines of the next prakaraṇa breaking off at:—

अथ कुत्रचिदमृतयोगस्य त्याज्यत्वं ।

2728.

445. कालतत्त्वविवेचनम् । *Kālatattvavivecanam.*

Composed in 1620 by Raghunātha Samraṭ Sthapati, nephew of Nārāyaṇa Bhaṭṭa of Benares.

For this MS. see L. 1371 and for a complete copy see I.O. Catal. Nos. 1667 and 1668.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। श्रीरामचन्द्राय नमः।

पितरं माधवं अम्बां ललितां नारायणं पितृव्यञ्च।

सहजमथ विश्वनाथं गणपतिमीशानं] शारदां नत्वा।

रामञ्च सीतयोपेतं रघुनाथेन रच्यते

सम्राट्स्थपतिना सम्यक् कालतत्त्वविवेचनं।

तत्रादौ बहुवाच्यत्वात्तिथितत्त्वं विविच्यते इत्यादि।

2729.

841. तिथिनिर्णयः। *Tithinirṇayaḥ.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

For the manuscript see L. 1689.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

चैत्रशुक्लप्रतिपदि वत्सरारम्भः तत्रौदयिकीतिथिर्ग्राह्या।

चैत्रेमासि जगद्ब्रह्मा ससर्ज प्रथमेऽहनि

शुक्लपक्षे समग्रन्तु तदा सूर्योदये सतीत्यादि।

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणतत्त्वज्ञ— श्रीलक्ष्मीधरसूरेः सूनुना-

भट्टोजिदीक्षितेन विरचिततिथिनिर्णयः समाप्तः।

Post Col. :—

कुशाग्रविन्दुमात्रं हि विप्रपादोदकं पिवेत्।

स स्नातः सर्व्वतीर्थेषु पुण्यात्मा नात्र संशयः॥

शालग्रामोदकात् पूर्व्वं विप्रपादोदकं पिवेत्।

विपरीतं पिवेद्यस्तु ब्रह्महा स निगद्यते॥

लिखितमिदं पुस्तकं कुर्म्मांचलीयरेवाधरपंतेन श्रीमत्पण्डितगङ्गारामस्येदं॥

Aufrecht calls this Tithinirṇaya-Saṃkṣepa, or an abridgment of Tithinirṇaya.

See Weber p. 333.

Authorities consulted :—

Leaf 1, line 2, हेमाद्रौ ब्राह्मोक्तेः, l. 3 and 5, वृद्धवशिष्ठोक्तेः, l. 6, देवीपुराणात् ; L. 2A, l. 3, माधवोक्तेः, l. 4, मन्वादिः, l. 5, हेमाद्रिः, l. 5 and 9, कालादर्शे, l. 7, स्मृतिचन्द्रिकोक्तेः, l. 9, ऋग्विधाने ; 2B, l. 2, काशीखण्डे, l. 3, हेमाद्रौ लैङ्गे l. 5, पृथ्वीचन्द्रोदये विष्णुः, l. 6, अगस्त्यसंहितायां ; 3A, l. 2, अगस्त्यसंहितोक्तेः, l. 3, हेमाद्रौ, l. 4, माधवीयसंग्रहवचनात्, l. 10, बौधायनादिभिः प्रोक्तः, रामार्चनचन्द्रिकोक्तेः ; 3B, l. 2, ब्रह्मवैवर्त्तात्, l. 3, हेमाद्रौ बौधायनोक्तेः, l. 4, निर्णयामृते विष्णुस्मृतौ, l. 5, ब्राह्मे, l. 6, माधवीये, l. 7, मन्वादिरपि, वाचस्पतिनिबन्धे, l. 10, ब्रह्माण्डपुराणे, l. 12, इति कल्पतरौ ब्राह्मे ; 4A, l. 1, पृथ्वीचन्द्रोदये पुलस्त्यः, l. 2, पृथ्वीचन्द्रोदये, l. 4, पृथ्वीचन्द्रोदये, विष्णुस्मृतिपद्मयोः ; 4B, l. 3, दीपिकायां, l. 5, निर्णयामृतम्, l. 8, नारदोक्तेः, दिवोदासीये गोभिलः, l. 9, स्मृत्यर्थसारगोविन्दार्णवादिषु, l. 12, अनन्तभट्टोदाहृतवचनात्, निर्णयामृतकृतोक्तं ; 5A, l. 1, कालादर्शकृतोक्तत्वात्, l. 2, गोभिलादिवचनविरुद्धं, कालादर्शोक्तिः, l. 3, हेमाद्रौ भविष्ये, l. 5, भविष्ये, l. 6, देवीपुराणे, l. 9, ऋग्विधाने, l. 10, अपरार्के यमः, l. 12, हेमाद्रौ ऋष्यशृङ्गवचनात् ; 5B, l. 1, कालादर्शकृता परिगणितत्वात्, l. 2, इति माधवः, स्मृतिचन्द्रिकायां, l. 3, मदनरत्ने मरीचिः, l. 5, पृथ्वीचन्द्रोदये सौरपुराणे, l. 8, भार्गवार्चनदीपिकायां स्कान्दभविष्ययोः, l. 10, तत्रैव भविष्ये, l. 11, पृथ्वीचन्द्रोदये ब्राह्मे ; 6A, l. 2, हेमाद्रौ, l. 5, हेमाद्रौ नृसिंहपुराणे ; 6B, l. 2, तदुक्तं माधवीयभविष्ये, l. 4, स्कान्दोक्तेः, हेमाद्रौ ब्राह्मे, l. 5 वाराहे, l. 6, 9, स्कान्दे, l. 10, काशीखण्डे ; 7A, l. 6, हेमाद्रौ नृसिंहपुराणे ; 7B, l. 4, भविष्ये, l. 6, माधवीयभविष्ये, l. 8, स्कान्दोक्तेः,हेमाद्रौ ब्राह्मे, l. 9, वाराहे, l. 10, स्कान्दे ; 8A, l. 3, स्कान्दे, l. 4 काशीखण्डे, l. 8, निर्णयामृते, स्कान्दभविष्ययोः, l. 11, निर्णयामृते भविष्ये ; 8B, l. 3, ब्रह्मवैवर्त्तात्, l. 4, ब्रह्मवैवर्त्ते, l. 5, माधवोक्तेः, l. 6,

[गुण] गद्यविष्णुः, l. 10, अपरार्के वामनपुराणे : 9A, l. 1, हेमाद्रौ भविष्ये, l. 3, विष्णुधर्म्मे, l. 5, हेमाद्रौ ब्राह्मे, l. 6, हेमाद्रौ भविष्ये, तत्रैव वाराहे, l. 9, रामार्च्चनचन्द्रिकोक्तेः कालादर्शे निषेधात्; 9B, l. 2, वृद्धगार्ग्योक्तेः, l. 3, भार्गवार्च्चनदीपिकायां स्कान्दोक्तेः, l. 4, विष्णुवचनात्, l. 5, हेमाद्रौ चातुर्म्मास्य-प्रकरणे भविष्यवचनम्, l. 8, हेमाद्रौ भविष्यवचने, l. 11, स्कान्दे; 10A, l. 4, स्कान्दे, l. 7, आचारप्रदीपे, l. 10, रामार्च्चनचन्द्रिकायां, पृथ्वीचन्द्रोदयादौ, l. 11, हेमाद्रौ भविष्ये; 10B, l. 5, चमत्कारचिन्तामणिः, l. 6, मदनरत्नादौ हेमाद्रौ भविष्ये, l. 11, हेमाद्रौ विष्णुरहस्ये: 11A, l. 2, दीपिकायां, l. 3, रामार्च्चनदीपिकायां, l. 4, नारदः; 11B, l. 2, वृद्धमनुकात्यायनौ, l. 4, माधवीयपारिजातादौ, l. 9, आश्वलायनेन, l. 11, अद्भुतसागरे नारदः; 12A, l. 3, अथर्व्ववेदिनां गृह्यपरिशिष्टम्, l. 6, निर्णयामृते, l. 8, दिवोदासीये, l. 11, इति माधवः, हेमाद्रिः; 12B, l. 1, ब्रह्माण्डपुराणवचनात्, l. 3, नृसिंह-पुराणात्, l. 7, विष्णुधर्म्मोक्तेः, l. 8, व्रतहेमाद्रौ, l. 12, व्रतहेमाद्रौ; 13A, l. 1, भविष्ये, l. 3, हेमाद्रौ हारीतेन, l. 5, मदनरत्ने, मरीचिवाक्यं, l. 6, Do., l. 12, निर्णयामृते वराहोक्तेः and अपरार्के मार्कण्डेयः; 13B, l. 1, पराशरः, l. 4, हेमाद्रिमते and दीपिकोक्तेः, माधवमते, l. 5, निर्णयामृते, l. 7, पुराण-समुच्चयोक्तेः, l. 10, हेमाद्रौ, l. 12, मदनरत्नम्।

2730.

2628. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 66. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

An incomplete MS. of Bhaṭṭoji Dīkṣita's Tithinirṇaya. See the previous number.

2731.

3306. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Fragment.

Beginning :—

अथ चैत्रमासमारभ्य तिथिनिर्णयः ।

तत्र मीनसंक्रान्तौ पश्चात् षोडशघटिकाः पुण्यकालः । रात्रौ तु निशीथात् प्राक् परत(ः) च संक्रमे पूर्व्वोत्तरदिनार्द्धं पुण्यमित्यादि ।

2732.

2691.

A fragment of Bhaṭṭoji Dīkṣita's Tithinirṇaya treating of the principal rules.

Substance, country-made paper. 8½ × 4¼ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara Appearance, discoloured.

Col. :—

इति श्रीभट्टोजिदीक्षितकृतः सामान्यविशेषतिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Beginning :—

अथ तिथिनिर्णयो लिख्यते ।

तिथिर्द्वेधा शुद्धा विद्धा च । तत्र शुद्धा सम्पूर्णातिनिर्णयानर्हा तिथ्यन्तरदूषिता विद्धा । वेधस्तु सायं प्रातस्त्रिमुहूर्त्तकः । प्रातः कैश्चित् द्विमुहूर्त्तोऽप्युक्तः । तिथिविशेषे उपवासातिरिक्तः । इत्यादि ।

2733.

6001. **निर्णयचन्द्रिका ।** *Nirṇayacandrikā.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The beginning of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

तिथिनिर्णयसिद्धये अनेकपक्षस्योपरिष्टान्नानेकभक्तादीनामङ्गभूतासु प्रतिपदादितिथिषु साधारणो निर्णयः प्रस्तूयते ।

तत्रैकभक्तलक्षणम् ।

दिनार्द्धे समतीते तु भुज्यते नियमेन यत् ।
एकभक्तमिति प्रोक्तमतस्तत् स्या[द्] दिवैव हि ॥

Colophon :—

इति भट्टोजिदीक्षितकृता निर्णयचन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । श्रीकृष्णाय नमः ॥

There are two verses more by the scribe.

2734.

The Same (here called)

6000. **तिथिचन्द्रिकानिर्णयः ।** *Tithicandrikānirṇayaḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4¼ inches. Folia, 5. Lines, 17 to 19 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A treatise on lunar days and religious observances appertaining thereto.

The beginning of the work :—

सिद्धये फलस्योपदिष्टानामेकभक्तादीनां अङ्गभूतासु प्रतिपदादि-
तिथिषु साधारणो निर्णयः प्रस्तूयते ।

1B, अथ प्रतिपन्निर्णयः; इति द्वितीयानिर्णयः; 2A, इति तृतीयानिर्णयः; इति चतुर्थीनिर्णयः; इति पञ्चमीनिर्णयः and so on.

End :—

अमावास्यापौर्णमास्यौ परे उपोष्ये सावित्रीव्रतव्यतिरेकेण ।
यथोक्तं ब्रह्मवैवर्त्ते ।
भूतविद्धा न कर्त्तव्या दर्शपूर्णा कदाचन ।
वर्ज्जयित्वा मुनिश्रेष्ठ सावित्रीव्रतमुत्तमम् ॥

Col. :—

इति तिथिचन्द्रिकानिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । लिखितमिदं पुस्तकं श्रीद्विवेदिसूर्य्यप्रसादेन आत्म-पठनार्थं परोपकारार्थं वा ।

2735.

1700. कालनिर्णयसंक्षेपः । *Kālanirṇaya-saṃkṣepaḥ.*

By Bhaṭṭoji Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 26. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 900. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1831. Appearance, old. Complete.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८३१ विश्वावसुनामसंवत्सर ॥ चरणाद्रा मदाग्निव-वैद्यका वासते ।

An abstract of Hemādri's Kālanirṇaya by Bhaṭṭoji Dīkṣita, son of Lakṣmīdhara. The work is noticed in L. 2577, where, in the colophon, it is attributed to Hemādri himself, which Aufrecht thinking unreliable, queried in his Cat. Cat. Vol. I. Here is the distinct statement about the authorship of the work.

भट्टोजिभट्टरचितः कालनिर्णयसंग्रहः ।

गुणग्राहिभिर्बुधैः सोयमादरेण विभाव्यताम् ॥

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञ-श्रीलक्ष्मीधरसूनुना भट्टोजीदीक्षितेन विरचितायां हेमाद्रिकालनिर्णयसंक्षेपः समाप्तः ।

2736.

2675. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 30. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Col. :—

इति हेमाद्रिकालनिर्णयसंक्षेपः ।

See the previous number.

2737.

1000. कृत्यरत्नावली । *Kṛtyaratnāvalī.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 85. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A Calendar of Religious duties on particular luations throughout the year, by Rāmacandra Bhaṭṭa (with the family name of Tatsat) son of Viṭṭala Bhaṭṭa, and grandson of Bālakṛṣṇa Bhaṭṭa.

See L. 1111, 3012 and I.O. Catal. Nos. 1623–28.

No. 1628, I.O. Catal. has at the end three verses more, the first of which gives the date of compilation as भूतशून्यऋषिचन्द्रमितेऽब्दे (i.e., Saṃvat 1705.) But *Abda* generally means Śaka and rarely Saṃvat.

L. 3012, although agreeing in contents, ends differently from the present manuscript

2738.

6373. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 96. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

See the previous number.

The concluding verses in I.O. Catal. No. 1628, the first of which gives the date of the compilation as Saṃvat 1705 are not in the present manuscript.

Last Colophon :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणाभिज्ञ-तत्सदुपाख्यबालकृष्णभट्टात्मज-विट्ठलभट्टाभिधबुधवरसूनुधर्मशास्त्रपारावारीणश्रीमद्रामचन्द्रभट्ट-विरचिता कृत्यरत्नावली संपूर्णा ।

2739.

1266. कृत्यरत्नावली । *Kṛtyaratnāvalī.*

By Ramacandra son of Vittala, son of Valakrisna of the Tatsat family.

Substance, country-made paper. 10¼ × 5 inches. Folia, 83 of which leaves 17-18, 21-24, 29-34, 41-52, 77-78, 81-82. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

For the end see I.O. Catal. No. 1628.

For the beginning after the Maṅgalācaraṇa :

चैत्रशुक्लप्रतिपदि सम्वत्सरारम्भविधिः । तत्र प्रतिपदौदयिकी (?) ग्राह्या ।

चैत्रे मासि जगत् ब्रह्मा ससर्ज प्रथमेऽहनि

शुक्लपक्षे समग्रन्तु तदा सूर्य्योदये सतीति ब्रह्मपुराणात् ।

There seems to have been several redactions of this work as no two MSS. agree.

2740.

2039. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 5 inches. Folia, 84. Lines, 13 to 15 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

I.

Col. :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणाभिज्ञ-तत्सदुपाख्यबालकृष्णभट्टात्मज-विठ्ठलभट्टाभिधबुधवारसूनुधर्म्मशास्त्रपारावारीण[पारावारपारीण]-श्रीमद्रामचन्द्रभट्टविरचिता कृत्यरत्नावली समाप्ता ।

The work ends :—

अन्नदानात्परं दानं जगमासे न विद्यते ।

षष्ठे तस्य श्रिया लक्ष्मीर्यो दद्यात् सूर्य्यसन्निधौ ।

दारिद्र्यं न भवेत्तस्य रोगक्लेशविवर्ज्जितः ।

II.

2040. शिलान्यासविधिः । *Śilanyasāvidhiḥ.*

For the MS. and the work see L. 4255.

2741.

983 कालनिर्णयप्रकाशः । *Kālanirṇayaprakāśaḥ.*

For the manuscript see L. 1706.

A treatise on auspicious times and seasons

The author Rāmacandra Bhaṭṭa was, son of Viṭṭhala Bhaṭṭa, and grandson of Bālakṛṣṇa Bhaṭṭa of the Tatsat family.

See I.O. Catal. No. 1670, and Prof. Bhandarkar's Report for 1883-84, p 50. According to Prof. Bhandarkar, the author's mother was the daughter of Raghunātha Bhaṭṭa, son of Madhava Bhaṭṭa and grandson of Rameśvara Bhaṭṭa.

Post Colophon Statement :—

श्रीमन्मार्त्तण्डतेजःप्रकटितवसुधा मण्डले सूरिवर्य्यान् ।
ब्रह्मज्ञान् ज्ञापयन्तः प्रतिनिगमपदज्ञातमर्थं द्विजाग्र्यान् ।
तत्सत् सङ्ग्रामरामाः प्रतिमठविबुधोन्मत्तमातङ्गकुम्भो-
द्भेत्तारः केशरीशाः निजपरगणजः सेव्यनैर्वर्द्धयन्तु ॥
तेषां शिष्यस्येश्वरजितः कृतिरिदं पद्यं ॥

2742.

9720. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 130. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 5,070. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Written in a small and illegible hand.

This is a Smṛti digest, mainly on proper times for the performance of religious rites, by Rāmācandra, son of

Viṭṭhala, son of Bālakṛṣṇa. He often refutes Mādhavācārya and Sāyana.

Beginning :

श्रीलम्बोदराय नमः ।

श्रीनृसिंहपदद्वन्द्वं नत्वा गणपतिं गुरुं ।
रामचन्द्रोऽति-संक्षिप्तं कुरुते कालनिर्णयं ॥

तत्र कालो द्विविधः नित्यः खण्डश्च, नित्यश्चेश्वररूप एव "अनादिरेष भगवान् कालोऽनन्तोऽजरोऽमरः" इति वचनात् ।

खण्डः क्षणादिः परार्द्धान्तः । तत्र नित्यस्य न निर्णयो अनुपयोगात् । खण्डस्तु संवत्सरायनर्तुमासादिरूपेण अनेकविधः । तत्रादौ संवत्सरो निर्णीयते । स च द्वादशमासात्मकः कालविशेषः ।

End :—

अन्यत्र तपसा यज्ञैर्दानैर्नानाशकेन वा ॥ (?)
यदप्राप्यं कलौ पुण्यं तत्सुखेनेह लभ्यते ।
नारदीये कलौ यत्परमं ब्रह्म प्राप्तये मत्स्वरं नृणां ।
गङ्गाभजनमेवाङ्गमंशोपायं महर्षयः ॥
+ + + + बुधा गङ्गां मत्वा विश्वमशाश्वतं ।
घोरे कलियुगे प्राप्ते मुक्तिर्वो वाञ्छिता यदि ॥
गुणानामेकदेशोऽयं गङ्गायाः परिकीर्त्तितः ।
समस्तानिह को वक्तुं शक्तो वर्षशतैरपि ॥
यथार्थवस्तुरत्नानि मेरोस्तु कनकोपलाः ।
संख्यातुं नैव शक्यंते भागीरथ्यास्तथा गुणाः ॥

Colophon :—

इति श्रीमत्पदवाक्यप्रमाणज्ञतत्सद्रूपनामभट्टबालकृष्णात्मजभट्ट-विठ्ठलसूनु-भट्टरामचन्द्रकृतः कालनिर्णयप्रकाशः समाप्तिमगात् ।

2743.

5535. तत्त्वमुक्तावली । *Tattvamuktāvalī.*

By Nanda Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 28. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1743. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीधर्म्माधिकारिरामपण्डितात्मजनन्दपण्डितकृता तत्त्व-
मुक्तावली समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु । संवत् १७४३ फाल्गुन कृष्ण काम्यां ·लिखितं कमठा-
नोपनामकविश्वनाथेन स्वार्थं परार्थंच । श्रीसाम्बसदाशिवार्पणमस्तु ।

This treats of the religious duties on the different lunar days, on the last day of the month and at an eclipse of the sun or the moon. It is in verse.

The work begins thus :—

श्रीगणपतये नमः । शुभमस्तु ।

प्रचण्डकरदण्डाग्रविघ्नखण्डनपण्डितम् ।
अखिलपिण्डलसद्गण्डं वक्रतुण्डमुपास्महे ॥
इन्दिरामन्दिरं किञ्चिदिन्दीवरसहोदरम् ।
गोपीमुखारविन्दानां[ ](मिदिंदिर) [मिन्दिरं त] मुपास्महे ॥
त्रिजगज्जनजिह्वाग्ररङ्गभूनृत्यकेलयः ।
वाग्देवताया विविधा जयन्ति रसनिम्नगाः ॥

The object of the work :—

कालनिर्णयकाराणां मतमादाय सर्व्वशः ।
तत्त्वमुक्तावलीमेतां कुरुते नन्दपण्डितः ॥
मुक्तावलीमिमां कण्ठे कृत्वा पण्डितबालकाः ।
पण्डितेभ्यो विशेषेण राजध्वं राजसंसदि ॥
अनादिरेष भगवान् कालोऽनन्तोऽजरोऽमरः ।
सर्व्वगत्वात् स्वतन्त्रत्वात् सर्व्वात्मत्वान्महेश्वरः ॥

5B, इति प्रतिपत्सामान्यम् ; 6B, इति द्वितीयाप्रकरणम् ; 7B, इति तृतीयाप्रकरणम् ; 8A, इति चतुर्थी ; 8B, इति पञ्चमीप्रकरणम् ; 9A, इति षष्ठीप्रकरणम् ; 9B, इति सप्तमीप्रकरणम् ; 11A, इति अष्टमीप्रकरणम् ; 11B, इति नवमीप्रकरणम् ; इति दशमीप्रकरणम् ; 15A, इति एकादशी-

प्रकरणम्; 15B, इति द्वादशीप्रकरणम्; 16A, इति त्रयोदशीप्रकरणम् 17B, इति चतुर्दशीप्रकरणम्; 21A, इति पौर्णमासीप्रकरणम्; 23A, इत्यमावस्याप्रकरणम्; 25B. इति ग्रहणप्रकरणम्; 27A, इति संक्रान्ति-प्रकरणम्; इति युगादिप्रकरणम्; इति मन्वादिप्रकरणम्; इति कल्पादि-प्रकरणम्; 27B, इत्यष्टकाप्रकरणम्; इति दग्धजयन्तीप्रकरणम्; 28A, इति नक्षत्रप्रकरणम्; इति योगप्रकरणम्; 28B, इति वारप्रकरणम्।

The work ends thus:—

अनन्तभट्ट-हेमाद्रि-कविवल्लभमाधवैः।
कृताः सिद्धान्तसरितः स्मृतिसिन्धौ समाविशन्॥
तत्त्वमुक्ताः समुद्धृत्य स्मृतिसिन्धोः स्वयं कृतात्।
तत्त्वमुक्तावलीमेतां निरमान्नन्दपण्डितः॥

2744.

10003. *The Same.*

With the commentary entitled Balabhūṣa by Veṇīpaṇḍita, the author's son.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 264. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 3,900. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1818. Appearance, old and discoloured. Complete.

A treatise on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning:—

(Comm.) श्रीगणेशाय नमः। श्रीविन्दुमाधवाय नमः॥
पर्व्वतदशान् विशान् निशोपशान् खलीलया + तम्।
विश्वाराधितचरणं शरणं करवाणि चारणं कश्चित्॥
अनूपर्थ्यं (स्व)कपायिश्रीदर्पणीकृतकौस्तुभम्।
श्रीवत्सोऽर्पितकरं वंदे श्रीविंदुमाधवम्॥ २॥
मदास्यपद्मे वाग्देवी स्वर्द्धेव श्रियः सदा।
उषिता दिशतु स्फूर्त्तिं मह्यं शब्दार्थयोः शुभां॥ ३॥
श्रीरामपंडितसुतं पितरं नंदपण्डितम्।
वितनिश्याम्यहं नत्वा बालभूषामिमां शुभाम्॥

श्रीनंदपंडितकृतां तत्त्वमुक्तावलीमिमाम् ।
व्याचष्टे बालभूषाख्यं वेणीदत्तस्तदात्मजः ॥ ५ ॥
प्रारिप्सिते निर्विघ्नतार्थमादौ मंगलमाचरति ॥

(Text.)

प्रचण्डकरदंडाग्रविघ्नखंडनपंडितम् ।
अलिपिंडलसद्गंडं वक्रतुंडमुपास्महे ॥ १ ॥
इन्दिरामंदिरं कंचिदिंदीवरमहोदरम् ।
गोपीमुखारविंदानां [मिलिन्दं त] (दिंदिर)मुपास्महे ॥

The object of the work :—

Text कालनिर्णयकाराणां मतमादाय सर्व्वशः ।
तत्त्वमुक्तावलीमेतां कुरुते नंदपंडितः ॥

(Comm.) कालनिर्णयकारा अनंतभट्ट-हेमाद्रिकविवल्लभमाधवाचार्य्यप्रभृत[य]स्तेषां मतं सिद्धांतं सर्व्वतः कार्त्स्न्येन ।

The work consists of 825 kārikas.

अनंतभट्ट-हेमाद्रिकविवल्लभमाधवैः ।
कृताः सिद्धांतसरितः स्मृतिसिंधौ समाविशन् ॥ ८२४ ॥
तत्त्वमुक्ताः समुद्धृत्य स्मृतिसिंधोः स्वयं कृतात् ।
तत्त्वमुक्तावलीमेतां निरमान्नन्दपण्डितः ॥ ८२५ ॥

The commentary ends :—

श्रीनंदपंडितसुतो वेणीदत्तोर्थतत्त्ववित् ।
तत्त्वमुक्तावलीव्याख्यां बालभूषां व्यधादिमाम् ॥
तत्त्वमुक्तावलीव्याख्या बालभूषा कृता मया ।
बाललीलाधरः कृष्णः प्रीयतामनया मयि ॥

Colophon :—

इति श्रीधर्म्माधिकारिनंदपंडितात्मजवेणीपण्डितकृता तत्त्वमुक्तावलीव्याख्या बालभूषा समाप्ता ॥

Post Colophon :—

संवत् १८१८ मीति आसाढ़ कृष्णा एकादश्यां आदितवासरे ॥
लिखितं ब्राह्मण खेमराम ॥

2745.

6348. गणकमण्डनम् । *Gaṇakamaṇḍanam.*

By Nandikeśvara, son of Vedāṅga Rāya.

Substance, country-made paper. Folia, 2 to 37 of which fol. 14, 15, 21 to 28, and 35 are missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti

Colophons :—

7B, इति श्रीमद्वेदाङ्गरायात्मज-नन्दिकेश्वरविरचिते गणकमण्डने नक्षत्र-संज्ञा प्रथमोऽध्यायः; 30A, ० दिनरात्रिच्छायादियात्राप्रकरणं चतुर्थोऽध्यायः; 31A, ० मौञ्जीबन्धमोक्षान्तं पञ्चमोऽध्यायः; 33B, ० विवाहमेलनादिवधूप्रवेशान्तः षष्ठोऽध्यायः; (last colophon) ० गणितक्रियाध्यायोऽष्टमः समाप्तः ।

The antecedents of the author.

It ends :—

श्रीमद् गुर्ज्जरदेशेऽस्ति विप्रवृन्दविभूषितम् ।
श्रीस्थलाख्यं पुरं रम्यं पुरन्दरपुरोपमम् ॥
तत्रासीच्छ्रौतशास्त्रज्ञो रत्नाभट्टाह्वयो द्विजः ।
तज्जः श्रीतिगलाभट्टः सर्व्वविद्यामहोदधिः ॥
तत्पुत्रो मालजित् संज्ञो वेदवेदाङ्गपारगः ।
येन वेदाङ्गरायेण प्राप्तं दिल्लीश्वरात् पदम् ॥
पितृभक्तिरतः प्राज्ञस्तत् सूनुर्नन्दिकेश्वरः ।
द्विजप्रीत्यै व्यधात् पूर्णं ग्रन्थं गणकमण्डनम् ॥

(*The authorities consulted*) :—

ज्योतिर्निबन्धमखिलञ्च तथा मुहूर्त-
चिन्तामणिं गणकभूषणरत्नमाले ।

ज्योतिर्विदाभरणसज्जनवल्लभाख्यो

दृष्ट्वा त्रिविक्रमशतादि मयेदमुक्तम् ॥

It prescribes also days auspicious for beginning the tudy of Persian :—

17A, इति पारसीकाक्षरारम्भः ।

2746.

6328. मुहूर्तमाला । *Muhūrtamālā.*

By Raghunātha (Kavi-Kaṇṭhīrava), son of Sarasa with the commentary by Cintāmaṇi.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 300. In 'ripāṭha form. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophons :—

Of the Text :—

इति श्रीचित्तपावनजातीय-शाण्डिल्यकुलमण्डनमहामहोपाध्याय-ज्योतिर्वित्-सरसात्मज-रघुनाथकविकण्ठीरवविरचितायां मुहूर्त-मालायां वास्तुप्रकरणं नवमम् । समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

Of the Commentary :—

इति श्रीमन्नीलकण्ठसां[व]त्सरात्मज-श्रीगोविन्दमौहूर्तिकसुतां चिन्तामणिदैवज्ञ-विरावज्ञ ? विरचितायां मुहूर्तमालाटीकायां संमतिचिन्तामणिसमाख्यायां वास्तुप्रकरणं नवमं समाप्तम् । श्री । श्रीरस्तु ।

A work on Jyotiṣa—as applied to Smṛti—relating to auspicious times and conjunctions.

The mangalācaraṇa and the object of the work :—

2A. प्रे[च्च](ख)न्नखच्छविमिषः स्फुरितेन यस्मिन्

रक्ताब्जजग्रथनकौतुकमन्वकारि ।

स्वेदोद्गमद्विगुणदानजलः स भूयात्

भूयात् करग्रहविधिः शिवयोः शिवाय ॥ १ ॥

2B. रचयति कृष्णपौत्रो रघुनाथः सरसदैवविश्वनयः ।
गुम्फामुहूर्तमालामर्थवतीं सूक्तिमौक्तिकैर्वृत्तैः ॥ २ ॥

The contents of the work :—

3B. संज्ञा व्याख्यात्वाख्यप्रकीर्णसंक्रान्तिगोचराः क्रमतः ।
संस्कृतिदोर्यात्रावास्तून्यस्यां नवप्रकरणानि ॥ ३ ॥

Then it goes as :—

3B. ये ज्योतिर्वित्कुलोत्पन्नाः क्वचिमन्तोऽल्पबुद्धयः ।
तन्निमित्तोऽयमारम्भः किमन्यातं मनीषिणाम् ॥ ४ ॥

The authorities consulted by our author :—

125A. मुहूर्तचिन्तामणि रत्नमाला मुहूर्तमार्तण्ड मुहूर्ततत्त्वं (?) ।
इत्यादिशास्त्राणि जयन्ति तेभ्यः स स्थि[स्थि]विप्रौ(?)यो ऽत्र विभावनीयः॥

The author's lineage :—

296A. अस्ति स्वस्तिमदेकमास्पदमिह श्रीविद्यपो नीरधे-
स्तीरे दाल्भ्यपुरादवागदिशि पुरं श्रीलसेताभिधं + ।
रामाभ्यर्चितचित्तपावनकुलोत्पन्नः सतामग्रणीः
शाण्डिल्यान्वयमण्डनं गणितविन्नावसत् केशवः ॥
तस्मादाविरभून्नृसिंह इति यः काश्यां कृतावस्थिति-
स्तत्ताख्यातकसंचितागणितविद्वेदग्धवाचस्पतिः ।
शाखाकल्परसाल्वभीमतिलकाद्दिक्षोणीमतल्लीश्वरा-
ज्ज्योतिर्वित्सरसत्वमाप पदवीमासेरिदुर्गग्रहे ॥
... ...
तदात्मजन्मा रघुनाथशर्मा-तिनीश(?)वीनां रसवित् कवीनां ।
पुरारिपुर्यां व्यवहारधुर्यो मुहूर्तमालां न तथा विशालाम् ॥

The date of the composition of the work 1717 Saṃvat :—

297B. जित्वा दाराशाहं सुजासाहं मुरादसाहं च ।
अवरंगजेबशाहे शासत्यवनीं ममायमुद्योगः ॥
विक्रमार्कनृपराज्यसमासु व्याघ्रदिंदुकुभृदिंदुसमासु ।
आश्विनस्य दशमेऽह्नि समाप्ता मत्कृतिः कृतिमुदेऽस्तु समाप्ता ॥

The extent of the work :—

299A. सुवर्णपूर्णैर्नवसूक्तिमौक्तिकैः वृत्तैर्वसुद्व्यष्ट (८२८) मितैर्विनिर्मिता ।
पञ्चांथसंख्या रससप्तगोमिता मुहूर्त्तमालास्तु मुदे मधुद्विषः ॥

The closing couplet :—

299B. कविकण्ठीरवस्वक्रे ज्योतिर्वित्सरसात्मजः ।
रघुनाथो मुहूर्त्तानां वास्तुशास्त्रनिरूपणम् ॥

The commentary begins :—

श्रीलक्ष्मीनृसिंहाभ्यां नमः ।
दशमुखसीताचिन्तामणिद्विपच्छेदकृद्युगपत् ।
त्रिपुरभिदोप्यतिभिदुरं राघवकरलाघवं पायात् ॥ १ ॥
... ...

The commentator's family :—

आसीद्दुर्गस्य वंशे गणककुलमणिर्ज्योतिषां संप्रकाशे
विद्वद्वृन्दारविन्दोद्भटनदिनमणिर्भट्टचिन्तामणिर्यः ।
निःशेषश्रोत्रनेत्रव्यतिकरविलसन्मानसः स्वर्भमन्तं
सूत्रप्रोता चिनेत्रोद्भवमुखवरस्वर्णगोलं व्यकार्षीत् ॥ ३ ॥
तस्माच्छ्रीमाननन्तो विधुरिवजलधेराविरासीदसीमा-
भ्यासान्मीमांसकानां सदसि सदृशतां कोपि लेभे न येन ।
वेदान्तन्यायविद्याश्रुतिमुखनिगमज्ञानविज्ञानतत्त्वो
नित्यं सत्यप्रकृत्या कलिमकृततरतं यस्य तस्मै नमोस्तु ॥ ४ ॥
यस्योद्दरानन्द (?) निबन्धकर्त्ता कर्त्ता पुनस्ताजिकनीलकण्ठ्याः
स नीलकण्ठस्तत आविरासीदसीमशब्दार्णवपारदृश्वा ॥ ५ ॥
स नीलकण्ठाच्छितिकण्ठपुर्यां गोविन्दशर्म्माजनि धर्म्मकर्म्मा ।
यः श्रीजहांगिरसभासु + + + धुर्य्यशौर्य्यश्च मौहूर्त्तिकतारकासु ॥ ६ ॥
मुहूर्त्तचिन्तामणिनीलकण्ठीसिद्धान्तसम्भाभरणादिकानां ।
टीकां बहूनामपि दुर्घटानां बोधाय चक्रेऽल्पधियां बुधानाम् ॥ ७ ॥
रामाङ्घ्रिसन्निधिसमाश्रयनातिमित्र-
दैवज्ञवर्य्य-रघुनाथकविप्रणीताम् ।

गोविन्दशर्म्मतनयोऽत्र मुहूर्त्तमालां
चिन्तामणि र्गुणिमणिर्विशदीकरोति ॥

The date of the writing of the commentary:—

Fol. 300.

धृतिधनमितगतविक्रमशाके [१७१८, A D. 1661] गाव्येऽवरंगजेवस्य ।
नभसि सितपक्षदशम्यां संमतिचिन्तामणिः कृतः काश्याम् ॥ १ ॥

Concluding verse:—

कविकण्ठीरवस्यास्य रघुनाथस्य निर्म्मितेः ।
+ या मुहूर्त्तमालाया वृत्यै चिन्तामणिः कृतः (तं) ॥

2747.

5510. *The Same. The Text only.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 41. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 950 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

To the end of the 9th prakaraṇa.

It begins thus:—

श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति ।
प्रद्युम्नखण्डविमिचस्फुरितेन यस्मिन्
रत्नांचलग्रथनकौतुकमन्वकारि ।
खेदोद्गमविगुणदानजलः स भूपान्
भूपाकरग्रहविधिः शिवयोः शिवाय ॥

The object of the work is the same as in the preceding. The author's ancestry:—

गुरुः श्रीमान् रामः सततहरिनामप्रणयवान्
उपास्यो गणास्यः सरसगणको यस्य जनकः ।
गुणां चास्यैकैकं प्रथयितुमलं किं पुनरयं
त्रयाणां सम्पातः सुकृतपरिपाकात् समुदितः ॥
दोषदुष्टमिदमित्यवज्ञया त्यातुमिच्छत न जातु साधवः ।
शैवलं किल विहाय केवलं निर्म्मलं किमु न पीयते जलम् ॥

The work ends thus :—

... ...

शाण्डाकल्वर सार्व्वभौमतिलका[त्] डिल्लीमतल्लीश्वरात्

ज्योतिर्वित्सरसत्वमाप पदवीं आसेरिदुर्गग्रहे ॥

तदात्मजन्मा रघुनाथशर्म्माऽतनोत् नवीनां सरसत्वसीनाम् ।

पुरारिपूर्व्यां [व्य](न्य)वहारधुर्य्यां मुहूर्त्तमालां न तथा विशालाम् ॥

जित्वा दाराशाहं सूजासाहं मुरादसाहञ्च ।

अवरंगजेवशाहे शासत्यवनीं ममायमुद्योग[ः] ॥

विक्रमार्कनृपराज्यसमासु व्यार्भटदिन्दु कुम्टदिन्दु १७१७ समासु ।

आश्विनस्य दशमेऽह्नि समाप्ता मत्कृतिः कृतिमुदेऽस्तु + + + ॥

... ...

... ...

यः स्या उच्चः (?) प्रागुदितस्तथा यः

प्रादिद्वितीयस्य तृतीयवर्ण्णः ।

स जानकीजानिपदाब्जजन्मा

जन्मान्तरस्य० + + + ॥

सुवर्णपूर्णैर्नवसूक्तिमौक्तिकैः

वृत्तैर्वसु + + मितै ८२८ र्विनिर्म्मिता ।

\+ + + + +

मुहूर्त्तमालास्तु मुदे मधुद्विषः ॥

कविकण्ठीरवखङ्गे ज्योतिर्वित्सरसात्मजः ।

रघुनाथो मुहूर्त्ता + वास्तुशास्त्रनिरूपणम् ॥

Colophon :—

इति चित्तपावनज्ञातीय शाण्डिल्यकुलमण्डन ज्योतिर्वित्सरसा-
त्मज-रघुनाथकविकण्ठीरवविरचितायां मुहूर्त्तमालायां वास्तुप्रकरणं
नवमम् ।

2748.

863. **यशवन्तभास्करः ।** *Yaśavantabhāskaraḥ.*

By Bhaskara, son of Āji.

For the manuscript see L. 1697. It treats of Jyotiṣa as applied to Smṛti compiled under the patronage of Prince Yasovant Siṃha, son of Indramaṇi of Bundelkhand.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराज श्रीमदिन्द्रमणिनृपतिनन्दन-श्रीमत्कुमारयशवन्तसिंहप्रेरित-श्रीमत्काश्यपान्वयसम्भवाभिहोत्रि-कुलतिलकायमानश्रीमदाजिभट्टसूनुभास्करविरचिते यशवन्तभास्करे संवत्सरकृत्यप्रकाशः ; समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं लिखितं ठाकुरदासपण्डितकाश्मीरीणपठनार्थं श्रीश्रीश्रीपण्डितजङ्गाजी शुभं सर्व्वजगतां ।

As for the date of the author, he wrote Vṛtta-ratnākara Setu in 1676 A.D., (*Vide* L. 712).

2749.

901. **मुहूर्त्तदर्पणम् ।** *Muhūrtadarpaṇam.*

By Lālamaṇi.

Substance, country-made paper. 11½ × 6 inches. Folia, 32. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 830. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete in 14 chapters.

For the work see Bik. p. 316 and Leipzick 1066.

The work was composed at Benares. At a time subsequent to 1601 A.D., the date of the composition of Muhūrta-Cintāmaṇi, which it quotes.

The last two verses run :—

श्रीव्यासगर्गगुरुगालवनारदार्य्य-
प्रणीतशास्त्रादिविधानिबन्धात् ।
आदाय सारं विदुषां सुखाय
मौहूर्त्तदर्पणमिदं विपुलं चकार ॥
नानामुनिकृतं काव्यं रम्यं मुहूर्त्तदर्पणम् ।
ज्योतिर्विल्लालमणिना कृतं ज्योतिर्विदां मुदे ॥

Col. :—

इति ज्योतिर्विल्लालमणिकृतं मुहूर्त्तदर्पणं सम्पूर्णतामगात् ।
शुभमस्तु लेखकपाठकयोः । शुभमस्तु सर्व्वजगतां संवत् १५ । ? ।

2750.

4409. **सत्कृत्यमुक्तावली** । *Satkṛtyamuktāvalī.*

By Raghunātha Sārvabhauma Bhaṭṭācārya under the patronage of Kāmadeva.

Substance, country-made yellow paper. 14×4 inches. Folia, 46. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.. Up to *Dṛṣṭijñāna.*

Beginning :—

ॐ नमः सवित्रे ॥

नत्वा भानुगणेशशम्भुगिरिजा ज्ञात्वा मुनीनां मतम् ।
ज्योतिः संग्रहसंहितार्थं मवधार्य्याचार्य्यवाक्येन च ।
सारं तेषु निगूढ़माहृतवता प्रज्ञावतामाज्ञया ।
संक्षिप्ता रघुनाथकेन रचिता सत्कृत्यमुक्तावली ॥

Object of the work :—

राश्यादिनिर्णयविवाहनिषेकमुख्य-
सीमन्तजातकशुभाशुभनामधेयम् ।
अन्नाशकोड़पठनश्रुतिवेधयज्ञ-
सूत्रप्रयाणभवनादिकमत्र वाच्यम् ॥

For a full description of the work see L. 1664.

There is an index of the work, so far as the manuscript goes.

2751.

4059. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15 × 3½ inches. Folia, 58. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

On astronomy as applied to Smṛti.

2752.

2804. *The Same.*

Substance, country-made paper. 21 × 4 inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

For the work see L. 1664 and the previous numbers. The present manuscript comes to an end at the commencement of Jātakarma.

2753.

2776. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 19 × 3½ inches. Folia, 36. Lines, 4 to 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Appearance, fresh. Complete.

There is a verse at the end of the present MS. giving a date :—

शाके रामहयेषु-चन्द्रगणिते [1573] ज्यैष्ठत्रयोविंशके
सौरांशे सुरनायकेज्यदिवसे पक्षे च कृष्णेतरे ।
श्रीनारायणपादपद्मविनतश्रीमद्रघूणां वसोः
वाच्यां श्रीयुतसार्व्वभौमरचिता मतृकृत्यमुक्तावली ॥

2754.

5328. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 19¼ × 3¾ inches. Folia, 37. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1763. Appearance, fresh. Complete.

For the work see L. 1664.

Colophons :—

इति महामहोपाध्यायश्रीरघुनाथसार्व्वभौमभट्टाचार्य्यविरचिता
सत्कृत्यमुक्तावली सम्पूर्णा ।

Post Colophon Statement :—

ध्यात्वा श्रीहिमजाङ्घ्रिपङ्कजयुगं नत्वा च तद्भक्तितः
विश्रान्तिच्युतमन्मथेन्दुपरिमे शाकेऽपि माघे दिने ।
हेलौलेय इते निशापतिधने माने प्रयत्नै मुदा
व्यालेखि द्विजकान्तिनाशिशमियं सत्कृत्यमुक्तावली ॥

पितृचरणे मतिरास्ताम् ।

पितुराज्ञां समाश्रित्य द्विजश्रीकान्तिशर्म्मणा ।
पाठायालेखि पुस्तश्च रघुनाथेन प्राकृतम् ॥

शकाब्दाः १७६३ ।

2755.

7818. समयनयः । *Samayanayaḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten.

It relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti, consisting of 188 ślokas and a half (times meet for religious ceremonies and festivals).

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

गणपतिमभिगम्य सांगमेवं दशरथतनयस्य पादपद्मं ।
दिनकरचरणौ प्रणम्य मूर्द्ध्ना समयनयं तनुते तदात्मजोऽय ॥ १ ॥

\+ + + + + ।

\+ + कीर्त्तिं प्रसादश्च सदा तनोतु ॥ २ ॥

अखण्डः कालः सकलः प्रसिद्धः स चेश्वरात्मा स सदैव चिन्त्यः ।

तस्यैव खण्डान् प्रवदंति चाब्दायन(नाय)र्तुमासांश्च दिनानि चाद्याः ॥ ३ ॥

तिथीन् मुहूर्त्तान् + + तत्र मुख्योब्दः पंचभेदस्तिलकप्रतादौ ।

चान्द्रस्तु जन्मप्रत एव सौरो गवायनादौ खलु सावनः स्यात् ॥ ४ ॥

It ends :—

मार्त्तण्डवारे च तथैव भौमे

रक्तस्य वस्त्रस्य धृतिः प्रशस्ता ।

प्रवालमुक्तामणिशङ्खदंत-

सौवर्णभूषाधृतिरत्र शस्ता ॥ १८८

वारेषु सोमः शनिरत्नवर्ज्य-

स्तान्येव भान्यं वरधारणे यत् ।

So evidently the MS. is left incomplete and the author's name does not appear. But we have, in the first sloka, the author's father's name as Dinakara while Aufrecht registers a work entitled Samayanaya by Gaṅgā Bhaṭṭā evidently a mistake for Gāgā Bhaṭṭa. We know, from the genealogy of the Bhaṭṭa family of Benares, that one of Dinakara Bhaṭṭa's son was the well-known Viśveśvara Bhaṭṭa, nicknamed Gāgā Bhaṭṭa. So we may safely put down the work to Viśveśvara.

2756.

10482. **कालनिर्णयसिद्धान्तः** । *Kālanirṇayasiddhāntaḥ.*

By Mahādeva, son of Kālajit,

with a commentary by Raghurāma, son of Jayarāma.

Substance, country-made paper. 12 x 6 inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. A fragment.

For a tull description of a complete work see I.O. Catal., No. 1671.

Fol. 36B, इति दशमीनिर्णयः—अथ एकादशीनिर्णयः ॥ यादृशं पुस्तकं दृष्टं, etc. अदृष्टदोषान्मतिविभ्रमाद्वा, etc. श्रीरामचन्द्रार्पणमस्तु, etc.

Fol. 37A, अथ एकादशीनिर्णयः। तत्र एकादश्यां येषु तावद्वचनेषु उपवासश्रवणं तत्र अहोरात्रावच्छिन्नाभोजनसंकल्परूपविधानं स्पष्टमेव ।

Fol. 38 is simply a repetition in a smaller hand of fol. 37.

The MS. contains the text and commentary of 38 verses out of 116.

From the description in the I.O. Catal., it seems that Raghurāma, son of Jayarāma, son of Vaikuṇṭha, wrote a work on *Kāla* in prose at Velavat near Sihor in Guzrat.

Mahādeva Vit, the son of Kālajit, who had great influence in the court of the Rājā of Girnar, reduced the prose-work into 116 verses in the Vikrama year 1709. In the next year Raghurāma wrote a commentary on the metrical version of his own work by Mahādeva.

The authorities consulted :—

3A, विष्णुधर्म्मोत्तरे ; 3B, त्रिकाण्डमण्डनम् ; 4B, ब्रह्मसिद्धान्ते ; 5B, देवीपुराणे ; 6A, सिद्धान्तशिरोमणौ ; 7A, जावालिः, काठकगृह्यपरिशिष्टे ; 7B, बृहस्पतिः ; 8A, वशिष्ठः, पैठीनसिः ; 8B, वायुपुराणम् ; 9A, काठकगृह्यम्, छन्दोगपरिशिष्टे ; 9B, स्कन्दपुराणम् ; 10A, गर्गः ; 10B, ज्योतिःपराशरः, सत्यव्रतः ; 12B, रत्नमाला ; 14A, भूपालवल्लभे ; 16A, कात्यायनः ; 18B, माधवः ; 19A, वृद्धपराशरः ; 20B, ब्रह्मवैवर्त्ते ; 21B, पद्मपुराणम् ; 23A, देवलः ; 25A, नारदीये ; 26A, भविष्योत्तरवचनात्, पुराणसमुच्चये ; 29A, विष्णुरहस्यम् ; 33B, अगस्त्यसंहिता ।

2757.

10006. मुहूर्त्तसागरः । *Muhūrtasāgaraḥ.*

By Durgāsahāya.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 28. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and decayed. Incomplete.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti in kārikā form.

Beginning :—

गणेशमीशं द्विवशेशमच्युतं
हरं गुरुं स्कन्दमिनादिखेचरान् ।
प्रणम्य वक्ष्यामि सतां मुदे शुभं
निरीक्ष्य शास्त्राणि मुहूर्त्त सागरम् ॥
सुगम्यं पदलालितं सिद्धिदं पठतां सदा ।
बालानां सुखबोधाय संक्षिप्य गदितं च यत् ॥
सम्पूज्य देवसमनेकभावैः प्रणम्य भक्त्या च तदाश्रयासौ ।
एकाग्निजेष्टं विनयी तदाशां स्वीकृत्य कुर्व्वन् समुपैति सिद्धिम् ॥
अग्निकोमागणेशो हि स्कन्दार्कशाम्बिका यमः ।
विश्वे विष्णुस्मरे शन्द्(?) पितरस्तिथिनायकाः ॥
नन्दाभद्राजयारिक्तापूर्णाः स्युः प्रतिपत् क्रमात् ।
त्रिरावृत्त्यासिते पक्षे नेष्टा मध्याश्च शोभनाः ॥

9A, इति [ज्योति] विद्दुर्गासहायविरचिते मुहूर्त्तसागरे शुभाशुभप्रकरणं-(77 kārikās) ; 12A, ० नक्षत्रप्रकरणं (k. 33) ; 16A, ० मुहूर्त्तप्रकरणं समाप्तं (k. 47) ; 18A, ० संक्रान्तिप्रकरणं (k. 28) ; 20A, ० गोचरप्रकरणं समाप्तं (k. 24) ; 26A, ० संस्कारप्रकरणं समाप्तं (kārikās=69).

अथ विवाहप्रकरणं ।

पृथक्प्रवरगोत्रां[च]शु[स](कु)लां मृदुभाषिणीं ।
शुभे लग्ने सुनक्षत्रे वरः कान्तां समुद्वहेत् ॥

As it is based on Sāgara (which may mean either Gṛhyāgnisāgara by Nārāyaṇa Bhaṭṭa Ārade or Sraddha Sāgara by Bhaṭṭoji Dīkṣita) it should be placed after these two authors, *viz.* in Auranzeb's time.

2758.

6352. शीघ्रबोधः । *Sīghrabodhaḥ.*

By Kāsīnātha Bhaṭṭācārya.

Substance, country-made paper. 11¾ x 5 inches. Folia, 18. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1814. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकाशि[ी]नाथभट्टाचार्य्यकृतौ शीघ्रबोधः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८१४ मिति पौषवदी सप्तमी रविवासर शुभमस्तु ।

On Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

Beg. :—

भासयन्तं जगद्भासा नत्वा भास्वन्तमव्ययम् ।
क्रियते काशिनाथेन शीघ्रबोधाय संग्रहः ॥

Topics :—

6A, इति श्रीकाशिनाथभट्टाचार्य्यकृतौ शीघ्रबोधे विवाहप्रकरणं समाप्तम्.
13A, ० मुहूर्त्तप्रकरणं समाप्तं द्वितीयं शुभमस्तु ।

The last colophon is quoted above.

2759.

9861. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 x 4½ inches. Folia, 40. Lines, 9 on a page. Extent in slokas, 880. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1872. Appearance, old. Complete.

An elementary treatise on astrology by Kāsīnātha; See I.O. Vol. V, No. 3015, p. 1071B. Repeatedly printed in India.

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्य्यकृतौ शीघ्रबोधः समाप्तः ।

संवत् १८७२ मिति अगहन सुदी ७ वार वुधे ।

2760.

4305. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10¼ × 5 inches. Folia, 19. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 1,200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, oldish.

See Lez. No. 1048.

Last Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्य्यकृत शीघ्रबोधे चतुर्थप्रकरणम् ।

2761.

7781. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 39. Lines, 10 on a page. Character, modern Jaina Nāgara, Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्य्यविरचि[ते](ो) शीघ्रबोधे चतुर्थ-प्रकरणम् ।

Well-known and often noticed.

2762.

9353. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 30. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1847. Appearance tolerable. Complete.

The first verse is given above. From the second the verses run thus :—

रोहिण्युत्तररेवत्यो मूलं स्वाती मृगो मघा ।

अनुराधा च हस्तश्च विवाहे मङ्गल-प्रदाः ॥ २ ॥

इति विवाहनक्षत्राणि ।

माघे धनवती कन्या फाल्गुने शुभगा भवेत् ।
वैशाखे च तथा ज्यैष्ठे पत्युरत्यन्तवल्लभा ॥
आषाढ़े कुलवृद्धिः स्यात् अन्ये मासाश्च वर्ज्जिताः ॥ ३ ॥
मार्गशीर्षमपीच्छन्ति विवाहे केपि कोविदाः
इति विवाहमासः । इत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्य्यविरचिते शीघ्रबोधज्योतिषं सम्पूर्णं ।
शुभमस्तु श्रीसंवत् १८४७ कार्त्तिके मासे शुक्ले पक्षे पञ्चम्यामिदं पुस्तं ।

2763.

9254. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete.

End :—

पटाकारं लिखेच्चक्रं अष्टकोणसमन्वितम् ।
यस्मिन् ऋक्षे भवेत्सूर्य्यस्तदाद्यं मध्यगं त्रयं ॥ इत्यादि
× × × × × ×
दक्षिणे दुर्भगा नारी दरिद्रा मृत्युमाप्नुयात्
नैर्ऋते पुत्रलाभश्च सुखसौभाग्यमेव च ॥ ६४ ॥
पश्चिमे विधवा कन्या वायव्ये व्यभिचारिणी ॥
उत्तरे धनधान्यानि ईशाने सुखसम्पदा ॥ १६५ ॥
मङ्गलं सर्व्वकार्य्येषु पटाकारं विचारयेत् ॥
गर्गाचार्य्येण सम्प्रोक्तं सर्व्वसिद्धिप्रदायकम् ॥ १६६ ॥

Colophon :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्य्यकृतं शीघ्रबोधविवाहप्रकरणं समाप्तं ।

This is an incomplete MS. of Śighrabodha, a Smṛti compilation by Kāśīnātha, containing only the first prakaraṇa, which deals with marriage.

2764.

9620. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 51. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1892. Śaka 1757. Appearance, tolerable. Complete.

This is an astrological treatise in four prakaraṇas. Noticed before.

The Last Colophon runs :—

इति श्रीकाशीनाथभट्टाचार्यकृतौ शीघ्रबोधे चतुर्थप्रकरणं।

संवत् १८९२ शाके १७५७ फाल्गुनं।

2765.

6395. *The Same, re-arranged,*

By Kṛṣṇa, son of Nīlakaṇṭha.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1846. Appearance, fresh. Complete.

Śīghrabodha by Kāśīnātha is a well-known work on Jyotiṣa.

It begins :—

श्रीगुरुं केशवं नत्वा श्रीकृष्णेन क्रमादिमाः।

काशीनाथोक्तयो मुक्ता भूष्यन्ते रत्नमालया॥

Then begins the text :—

भासयंतं जगद्भासा, etc., etc., etc.

6A, इति श्रीकृष्णेन कृतक्रमे शीघ्रबोधे नक्षत्रप्रकरणं प्रथमम्; 8B, ० शुभाशुभप्रकरणं द्वितीयं समाप्तम्; 12A, ० गोचरगर्भाधानादिसंस्कारप्रकरणं तृतीयम्; 17B, ० विवाहप्रकरणं चतुर्थम्; 21A, ० मिश्रप्रकरणं पंचमम्; 23B, यात्रावस्तुवेश्मप्रवेशप्रकरणं षष्ठम्; (last colophon) इति श्रीमच्छिव-दासात्मज-नीलकण्ठतनूज-श्रीकृष्णेन कृतक्रमे शीघ्रबोधे + + प्रकरणं समाप्तम्।

It ends :—

शिष्यान्यायविचारपारचतुरा मीमांसकाः सांख्यकाः

योगाभ्यस्तधियः कणादनिपुणाः शब्दाब्धिपारं गताः ।

वेदांताध्यवसायिनोतिमुखरा दिश्यंति यं सर्व्वतो

देवाचार्य्यमिवामरा गुणनिधिं तं नीलकण्ठं भजे ॥

Post Colophon :—

संवत् १८४६ मार्ग वदी ।

2766.

5547. **कालनिर्णयविन्दुः ।** *Kālanirṇayavinduḥ.*

By Anantadeva, son of Āpodeva.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

श्रीगोपालाय नमः ।

सकलनिबन्धसम्मत्या तिथिनिर्णयः प्रस्तूयते ।

तिथिर्द्वेधा सम्पूर्णा खण्डा च ।

1A, इति दीपोत्सव-प्रतिपन्निर्णयः; 6A, अथ अन्योऽपि दर्शस्तुला-दामादाविति कालनिर्णयः, अथ सांवत्सरिकादिश्राद्धनिर्णयः; 7B, अथ विकृति-निर्णयः; 8A, अथ पारणनिर्णयः; 8B, अथ शिवरात्रिनिर्णयः ।

Last Colophon :—

इति श्रीसकलदिङ्मण्डलभासितविनयवद्वरिष्ठाशेषधर्म्म-मर्य्यादाधुरन्धर--पूर्व्वोत्तरमीमांसातिनिपुण--श्रीमदापदेवसुतानन्त-गुणनिसीम्यनन्तदेवेन कृतः कालनिर्णयविन्दुः सम्पूर्णः ।

In a scribbling hand :—

देवकृष्णस्येदं पुस्तकं कालनिर्णयः ।

2767.

5509. सुखबोधः । *Sukhabodhaḥ.*

By Raghunātha, son of Nāgeśa.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 94. Lines, 8 to 10 on a page. Extent in ślokas, 1,600. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti, dated Śaka (?) 1622.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

प्रणम्य श्रीभवानीं च महिषासुरमर्द्दिनीं ।
करोमि सुखबोधाख्यं मुहूर्त्तसारसंग्रहम् ॥
सन्ति ग्रन्था बहुतराः दुर्ब्बोधग्रन्थविस्तराः ।
ग्रन्थोऽयं बालबोधार्थः सुबोधग्रन्थविस्तरः ॥
बालबोधाय संक्षेपाद् ग्रन्थेऽस्मिन् कथ्यते मया ।
महाग्रन्थेषु विस्तारो बोद्धव्यो बुद्धिसागरैः ॥
तिथिर्वारश्च नक्षत्रं योगः करणमेव च ।
पञ्चाङ्गं कर्म्मणो मूलं विना येन न सिध्यति ॥
विना कर्म्म जगत् सर्व्वं न तिष्ठति कदाचन ।
तस्मात् सर्व्वप्रयत्नेन पञ्चाङ्गं तु विचारयेत् ॥

Colophons :—

3A, नागेशपुत्रो रघुनाथनामा
श्रीमद्भवानीकृपया प्रबन्धम् ।
चकार तस्मिन् सुखबोधसंज्ञे
संज्ञासमाख्यानमिदं समाप्तम् ॥

12B, नागेशपुत्रो ०
मिश्राभिधख्यानमिदं समाप्तम् ॥

20A, नागेशपुत्रो ०
संज्ञासंस्काराख्यानमिदं समाप्तम् ॥

32A, नागेशपुत्रो ० वैवाहिकाख्यानमिदं समाप्तम् ॥

33B, नागेशपुत्रो ० राजाभिषेकाख्यमिदं समाप्तम् ॥

43B, नागेशपुत्रो ० गृहप्रवेशाख्यमिदं समाप्तम् ॥

46B, नागेशपुत्रो ० संक्रान्तिकाख्यानमिदं समाप्तम् ॥

52B, नागेशपुत्रो ० सद्गोचराख्यानमिदं समाप्तम् ॥

Last Colophon :—

नागेशपुत्रो ० सर्व्वार्थसंग्रहप्रकरणमिदं समाप्तम् ॥

इति सुखबोधाख्यग्रन्थः समाप्तः ।

The work ends thus :—

माता पुरादग्निसखस्य कोणे
चतुर्द्दिशक्रोशमितेऽम्बिकायाः ।
ग्रामे वभौ रोहणनामधेये
जनार्द्दनाख्यो द्विजवर्य्यविप्रः ॥
सदा भवानीचरणाब्जलीनः
सदा भवानीकृपयार्द्रदेहः ।
सदा भवानीकृपया धनाढ्यः
सदा भवाणीकृपया प्रसिद्धः ॥
ज्ञात्वा स्वकीयं मरणस्य कालं
स्नात्वा सुवस्त्रं परिधाय कंच ? ।
पद्भ्यां व्रजन् विस्मयकञ्च कुर्व्वे (?)
सर्व्वेषु लोकेषु महाप्रतापम् ॥
आनन्दनाम्ना निजपत्निकायाः
स्थलं समाधेरतिरम्यवस्तम् ।
वृन्दावनाख्यं सुमनोहरञ्च
ग्रामाद्वहिः पुण्यवनं जगाम ॥
अन्त्यक्रियार्थं सकलञ्च वस्तु
स मेलयित्वा निजपुत्रहस्ते ।

त्रिलोक्य पिण्डं सुतरामयोगि-
भोगी निजधाम जगाम योगी (?) ॥
तत्सूनुरासीन्नृपवर्य्यमान्यः
नागेशपाध्यायऽवधारको यः ।
दैवज्ञ दैवज्ञसुधीः समान्यः
श्रीमद्भवानीकृपया प्रसिद्धः ॥
तत्पुत्रजोसौ रघुनाथनामा
ग्रन्थं स चक्रे सुखबोधसंज्ञम् ।
बालप्रबोधाय यथा स्वबुद्धि
श्रीमद्भवानीजनितप्रसादात् ॥
नूनं ग्रन्थेऽथवा शुद्ध पूर्व्वं शोध्यं बुधैर्द्विजैः (?) ।
क्रोधः कार्य्यो नहि तथा सति स्वाभाविको गुणः ॥
सुखबोधः कृतो ग्रन्थः शालिवाहनजन्मतः ।
संवत्सरे विक्रमार्के नेत्रे नेत्राङ्कभूमिते ॥ (1633)

Then comes the last colophon quoted above.

2768.

4107 ज्योतिःप्रकाशः । *Jyotiḥprakāśaḥ.*

(Anonymous.)

Substance, palm-leaf. $16\frac{1}{4} \times 1$ inches. Folia, 137. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 3,100. Character, Udiya of the early eighteenth century. Appearance, good. Complete.

A compilation relating to Jyotiṣa, mainly as applied to Smṛti.

It begins thus :—

ज्योतिः प्रकाशमकरोद्विमलग्रहेन्दो-
र्नारायणो रविरिव प्रथितो नृलोके ।
ज्योतिःप्रकाशमिह तत् करवाणि यत्नात्
संसेव्य तस्य चरणौ ग्रहरूपिणस्त ॥

सर्व्वाणि शास्त्राणि विनोदमात्रं
न केवलञ्चापि फलञ्च किञ्चित् ।
चिकित्सितज्योतिषमन्त्रवादाः
पदे पदे प्रत्ययमाश्रयन्ति ॥
म्लेच्छा हि यवनास्तेषु सम्यक् शास्त्रमिदं स्थितम् ।
ऋषिवत् तेषु पूज्यन्ते किं पुन र्दैवविद्द्विजाः ॥
मुहूर्त्ततिथिनक्षत्रमृतवश्चायनानि च ।
सर्व्वाण्येवाकुलानि स्यु र्न स्यात् साम्वत्सरो यदि ॥
तमः स्तोमावृते विश्वे जगदेतच्चराचरम् ।
राशिग्रहोड़ुसंघातं सृजन् सूर्य्योऽभवत्तदा ॥
होरेत्यहोरात्रविकल्पमेके वाञ्छन्ति पूर्व्वापरवर्णलोपात् ।
पूर्व्वार्ज्जितं यत् सदसद्विमिश्रं यत्तस्य पंक्तिः समभिव्यनक्ति ॥
शीर्षमुखवाहुहृदयोदराणि कटिवस्तिगुह्यसंज्ञकानि ।
उरुजानुजङ्घे चरणाविति राशयोऽजाद्याः ॥

7B, इति ज्योतिःप्रकाशे प्रथमोऽध्यायः; 9B, ० द्वितीयोऽध्यायः; 15A, ० तृतीयोऽध्यायः; 19A, ० चतुर्थोऽध्यायः; 26B, ० पञ्चमोऽध्यायः; 33A, ० कालादिविचारो नाम षष्ठोऽध्यायः; 35A, ० स्त्रीपुरुषयोर्लक्षणाध्यायः सप्तमः; 40B, ० विवाहनिर्णयो नामाष्टमोऽध्यायः; 48B, ० राजचक्राभिषेकादि नवमोऽध्यायः; 51B, ० दशमोऽध्यायः; 60A, इति श्रीज्योतिःप्रकाशे रिष्टाऽध्याय एकादशोऽध्यायः; 71B, ० आयुर्दायाध्यायप्रकरणो द्वादशोऽध्यायः; 75A, ० राजयोगादिसामुद्रिकचिह्नत्रयोदशोऽध्यायः; 80A, ० भावाध्यायश्चतुर्दशः; 82B, ० पञ्चदशोऽध्यायः; 85A, ० स्त्रीजातकाध्यायः षोड़शः; 92B, ० जातकर्म्मादिसप्तदशोऽध्यायः; 108B, ० नानाकर्म्मकाण्डाष्टादशोऽध्याय; 115A, ० वास्तुनिर्णयो नाम ऊनविंशोऽध्याय; 137B, ० यात्राविधि र्नामाध्यायो विंशतिः पूर्णः। व्यवहारस्कन्धे समाप्तश्चायं ग्रन्थः।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं मधुसूदनप्रहराजस्य + श्रीगोपालः शरणम् ।

The date of the composition of the work, Saka 1645.

स्मृत्वा तद्गुरुपादपद्ममलं ज्ञानोद्गतेः कारणम्
प्रामाण्यस्थिरशास्त्रमूलवनितिर्ध्येयश्च मोक्षाप्तये ।
पञ्चाम्भोधिरूपैः स्फुटे परिमिते काले तु शाके गते
शास्त्रार्थश्रवणादरकायरचितो ज्योतिःप्रकाशो मया ॥

2769.

2908. कालमार्तण्डः । *Kālamārtāṇḍaḥ.*

By Kṛṣṇamiśra Acārya, son of Rāmaseraka and grandson of Devīdatta.

Substance, country-made paper. 9 x 4 inches. Folia, 18. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara Date, Saṃvat 1857. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्देवीदत्तात्मजराम(शे)[से]वककतनूद्भवाचार्यकृष्णमिश्र-
कृतौ कालमार्त्तण्डाभिधो निर्णयः ।

Post Col. :—

संवत् १८५७ पूर्णं ।
मासपक्षतिथिस्पृष्टे यो यस्मिन् म्रियतेऽहनि ।
प्रत्यब्दन्तु तथाभूतं क्षयाहं तस्य तद्विदुः ॥

In a later hand :—

सिकन्दरे वीरपुरग्रामवासि पांडे इत्यामशौयावनात् श्रौतम
मया माघ कृष्ण १२ गुरौ १८६३ मवत्सरः ।

This is an astronomical treatise as applied to Smṛti rites. See L. 2283.

The authorities quoted and consulted :—

3A, आपस्तम्बः, वृद्धयमः ; 4A, गोभिलवचनात् ; 5A, स्कन्दपुराणम्, वृहस्पतिः ; 7A, विष्णुधर्मोत्तरे, ब्रह्मवैवर्त्ते ; 8B, भविष्ये ; 10A, अगस्त्य-संहिता ; 10B, शिवरहस्यम् ; 11A, चिन्तामणौ ; 11B, नारदीये ; 12B,

मार्त्तास्तु ; 13B, माधवीये ; 16B, जाबालिः ; 17B, वृद्धगौतमः, वृद्धमनुः and कात्यायनः ; 18A, षट्त्रिंशन्मतम् ।

The author was also a grammarian and wrote commentaries on Bhaṭṭoji Dīkṣita's Prauḍhamanoramā and Vaiyākaraṇasiddhāntamañjūṣā.

2770.

10127. तिथिनिर्णयः । *Tithinirṇayaḥ.*

By Kṛṣṇa Mittra.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 196. Character, Nāgara. Dated, Saṃvat 1885. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीकृष्णमित्राचार्य्यविरचिते तिथिनिर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८८५ भाद्रपदमासे सितपक्षे द्वादश्यां भृगुवासरान्वितायां ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

वन्दे माधवपादाब्जं संसारार्णवतारणम् ।

सरणार्त्तिहरं सत्यमसत्संगप्रहारकम् ॥

अथादौ प्रतिपन्निर्णीयते । सा च यदि सूर्य्योदयमारभ्य पुनरुदयपर्य्यन्तं भवति तदा सम्पूर्णत्वान्निःसन्देहं कार्य्यार्हा ।

End :—

भूत-विद्धैव सा ग्राह्या दैवे पित्र्ये च कर्म्मणीति प्रतिपदि घटिकैकापि कर्म्मकाले नास्ति चेदित्यर्थः ॥

2771.

6461. तिथिप्रकाशः । *Tithiprakāśaḥ.*

By Gaṅgādāsa Dvivedī.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1751. Appearance, discoloured. Complete.

On observances on lunar days.

Colophon :—

इति श्रीगङ्गादासविरचिततिथिप्रकाशः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं भूयात् ।

स्नाने चाभ्यञ्जने चैव दन्तधावनमैथुने ।

तिथिस्तात्कालिकी ज्ञेया तथा मरणजन्मनः ॥

संवत् १७५१ फाल्गुनकृष्णएकादशी बुधवासरे लिखितम् । नरसिंहपाठक । इदं पुस्तकं विजयपुरग्रामे । शुभं भूयात् ।

See Ulwar Extr. 310.

2772.

2935. *The Same.*

With a commentary entitled,

तिथिप्रकाशप्रकाशिका । *Tithiprakāśaprakāśikā.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 25. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 432. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

The MS. contains neither the name of the author nor that of commentary. The name of the author is to be found in Ulwar Extr. 310.

Tithiprakāśa is a metrical treatise on the lunar days, as applied to *Smṛti*, in 36 verses of various metres, of

which the present MS. contains the first 32 verses. The commentary to the 32nd verse is not in the manuscript.

The commentary begins :—

गणेश्वरं विघ्नविनाशदक्षं सुरासुरैरर्चितपादपद्मं ।
प्रणम्य यत्नेन तिथिप्रकाशप्रकाशिकां संकलितां करोमि ॥१॥

2773.

6350. **रत्नोद्द्योतः ।** *Ratnoddyotaḥ.*

By Gaṅgārāma Dvivedī.

Substance, country-made paper 9¾ × 4½ inches. Folia, 44 of which the 30th is missing. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1866. Appearance, discoloured. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमद्द्विवेदिगङ्गारामविरचिते रत्नोद्द्योते गोचरप्रकरणं पञ्चमं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १८६६ शाके १७३१ वैशाख शुक्ल २ रवौ लिखितम् नन्दकिशोर युगलकिशोरदेवकीनन्दनादीनां पठनार्थम् ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
नत्वा रामं गणपतिं सगौरतनयं शिवम् ।
रत्नोद्द्योतमहं वक्ष्ये बालानां हितकाम्यया ॥

On the subject of Jyotiṣa, as applied to Smṛti, divided into five chapters.

Other colophons are :—

7B, इति श्री ० विवाहप्रकरणं प्रथमम् ; 8B, ० द्विरागमनप्रकरणं द्वितीयम् ; 14A, ० जातकर्म्म तृतीयम् ; 18A, ० यात्राप्रकरणं चतुर्थम् ; 31B, ० गृहप्रकरणं चतुर्थम् । (?)

The date and place of the composition of the work and the author's father and son.

> शरादि सप्तेन्दु मिते हि वर्षे 1775 Saka
> श्रीमार्गशीर्षेऽप्यसितेऽष्टमीषु ।
> वारेऽर्कसंज्ञे हनुमत् पुरेषु
> व्यलीलिखत् ग्रन्थमतान्तराच ॥ (?)
> वंशीधरात्मजः श्रीमान् गङ्गारामाख्यविद्विजः ।
> तस्य पुत्रो भद्रमणिः लोके मत्यौर्विकारकः ॥
> रत्नोद्योताख्यको ग्रन्थः विस्तरेण प्रभाषितः (?) ॥

• Then comes the last colophon.

2774.

9789. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 16. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 256. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1793. Appearance, tolerable. Complete.

An elementary treatise on Jyotiṣa.

Beginning :—

> श्रीगणेशाय नमः । श्रीशिवाय नमः ।
> नत्वा रामं गणपतिं [म | श]मौरतनयं शिवम्
> रत्नोद्योतमहं वक्ष्ये बालानां हितकाम्यया । १ ।
> आदौ वरकन्ययो मैत्रीविचारः । इत्यादि ।

End :—

> शिरेऽष्यदिति सार्थ्यात्य पितृमाद्रतभे च (?) ।
> न कुर्य्याद्रोगमुक्तस्तु स्नानं वारेन्दुमुक्तयोः ॥
> लग्ने चरांशे च कुजार्कवारे रिक्तातिथौ चन्द्रबले च होने ।
> केन्द्रत्रिकोणायगतैश्च पापैः विद्ध्याद्धितं स्नानविमुक्तरोगैः ॥
> इति रो[ग] विमुक्तस्नानम्

Colophon : -

इति श्रीमद्द्विवेदगङ्गारामकृते रत्नोद्द्योते गोचरप्रकरणम् ।

5B, श्रीमद्द्विवेदगङ्गारामविरचिते रत्नोद्द्योते विवाहप्रकरणम् ; 6B, ० द्विरागमनप्रकरणं [द्वितीयं]; 12B, ० यात्राप्रकरणं तृतीयं; 16A, ० गोचरप्रकरणम् ।

2775.

2213. **कालनिर्णयचन्द्रिका** । *Kālanirṇayacandrikā.*

By Mittapalli Sītārāma Sūri.

For the manuscript and the work see L. 4109, page 228, Vol. X of the Notices of Sanskrit Manuscripts.

Post Col. :—

संवत् १८२६ शके १६९२ कृष्ण देवीचे पुस्तक सत्य ।

Authorities consulted :—

1A, ब्रह्मसिद्धान्ते, ब्रह्मपुराणे, प्रभासखण्डः ; 2A, नारदीयसंहिता, माण्डव्यः, वटेश्वरसिद्धान्ते, श्रीपतिः ; 3A, सिद्धान्तशिरोमणिकारः ; 3B, कालचन्द्रदर्पणे, ज्योतिःशास्त्रम् ; 4B, व्यासः ; 5A, वृद्धवशिष्ठः ; 5B, ज्योतिः-पराशरः, लघुहारीतः ; 6A, व्याघ्रपादः, वृद्धमनुः, कात्यायनः ; 6B, गालवः, गोवीलेन ; [गोभिलेन] 7A, कालादर्शः ; 7B, माधवाचार्य्यः, दामोदर्य्यै, कालेयः ; 8A, गार्गः, दीपिका, मरीचिः ; 8B, स्मृतिसंग्रहः ; 9A, राजमार्त्तण्डः, वायु-पुराणम् ; 9B, पद्मपुराणम् ; 11B, स्कान्दपुराणम् ; 13A, गोभिलः ; 14B, कूर्म्मपुराणम् ; 16A, विष्णुधर्म्मोत्तरे, जावालिः ; 18A, देवीपुराणम् ; 23A, ब्रह्मवैवर्त्तपुराणम् ; 23B, पुराणसमुच्चयः, भविष्योत्तरपुराणम् ; 24A, आदित्य-पुराणम् ; 27A, मार्कण्डेयः ; 33A, मत्स्यपुराणम् ; 35A, नारदः ; 36A, गरुड़पुराणम् ; 37A, वह्निपुराणम्, विष्णुरहस्ये ; 38B, कालचन्द्रदर्पणे ; 43A, रामार्च्चनचन्द्रिका ; 46B, ज्योतिःपराशरः ; 50B, बृहस्पतिः ; 57A, याज्ञ-वल्क्यः ; 71B, ब्रह्मपुराणम् ; 72A, महाभारतम् ; 88B, ब्रह्मपरिशिष्टः, स्मृतिमहार्णवः ; 89B, कश्यपः ; 90A, कार्ष्णाजिनिः ; 102B, लौगाक्षिः, हेमाद्रिः ; 103B, सुदर्शनाचार्य्यः ; 104A, रामाण्डारः ; 104B, परिशिष्टम् ;

105A, आश्वलायनः, शाकलः, नारायणवृत्तिः ; 106A, हारीतः ; 108B, कालनिर्णयः ; 109B. गौतमः ; 110A, आपस्तम्बः, सौरपुराणम् ; 111B, नारायणः ; 118A, ज्योतिर्वशिष्ठः ; 119A, मुक्तावली ; 120B, वृद्धपराशरः ; 126B, मनुः ; 128A, मार्कण्डेयपुराणम् ; 130B, वृद्धगार्गः ; 133A, कालादर्शकारः ; 133B, वृद्धवशिष्ठः ; 134B, अङ्गिराः ; 135A, शैवपुराणम्, 137A, शौनकः ।

2776.

10343. **मुहूर्त्तनिचयः ।** *Muhūrtanicayaḥ.*

By Ekanātha Gaṇaka.

Substance, country-made paper. 8½ × 3¾ inches. Folia, 5 to 81. Lines, 8 to 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, worn out and discoloured. Incomplete both ends.

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

9B, इति मुहूर्त्तनिचये राशिकूटाध्यायः । अथ विवाहप्रकरणं दैवज्ञमनोहरे ; 10B, ०शब्दनिचयाध्यायः, अथ कन्यावरणं चूड़ारत्ने ; 13B, ०इति श्रीएकनाथगणकविरचिते मुहूर्त्तनिचये घातचन्द्राध्यायः ; 29A, ०विवाहे सन्धेयनिर्णयः, ग्रन्थसंख्या ४२० ; 38B, ०मौञ्जीवधप्रकरणं, अथ रजोदोषविचारः ; 39A, अथ गर्भाधानम् ।

Then follow discussions of *Muhūrtas* for other Saṃskāras.

The MS. ends abruptly, while dealing with the rites for propitiating the planets. Besides Daivajñamanohara and Cūḍāratna, it quotes also Vṛttaśata (18B), Nibandha (19B), Saṃhitāpradīpa (20B), Cintāmaṇi (21A), Siddhāntaśiromaṇi (24A), Muhūrtamārtaṇḍa (27B), Saṃhitāsāra (31A).

2777.

4085. **कालप्रदीपः ।** *Kālapradīpaḥ.*

By Divya Siṃha Mahāpāttra.

Substance, palm-leaf. 14¼ × 1 inches. Folia, 48. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Udiya of the eighteenth century. Appearance, old. Complete.

Beginning :--

श्रीनारायणाय नमः ।

प्रणम्य देवं श्रीकृष्णं भवानीशङ्करावपि ।

तन्यते कालदीपोऽयं दिव्यसिंहेन धीमता ॥

तिथिलक्षणम् ।

तन्यते कलया यस्मात्तस्मात्तास्तिथयः स्मृताः इति ।

A work on astronomy as applied to Smṛti.

It ends thus :---

अपराह्णे न मध्याह्ने [सायाह्ने] न तु संगवे ।

भुञ्जीत संगवे चेत् स्यात् न पूर्वं भुक्तमाचरेत् ॥

ग्रस्तोदये विधोः पूर्वं नाहर्भोजनमाचरेत् ।

ग्रस्तावेवास्तमानन्तु रवीन्दू प्राप्नुतो यदि ॥

तयोः परेद्युरुदये स्नात्वाभ्यवहरेन्नरः ।

Colophon :—

इति श्रीदिव्यसिंहमहापात्रविरचितः कालदीपः समाप्तः ।

श्रीवत्सगोत्रसमुत्पन्नो दिव्यसिंहाभिधः सुधीः ।

कालदीपाभिधं ग्रन्थं कृतवान् कृतिनां मुदे ॥

It quotes Sivapurāṇa, Kāladarśa and Mādhavācārya.

2778.

5603A. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 14¼ × 1¼ inches. Folia, 33. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiya of the nineteenth century. Condition, old and worm-eaten. Incomplete at the end.

For the beginning of the work see the previous number.

2779.

5588B. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 14½ × 1½ inches. Folia, 13. Lines, 4 on a page. Character, Uḍiya, about a hundred years old. Appearance, good.

A mere fragment.

2780.

5277. **ज्योतिःसागरसारः ।** *Jyotiḥsāgarasāraḥ.*

By Mathureśa Vidyānidhi.

Substance, foolscap paper. 12 × 5 inches. Folia, 19. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

Beginning:—

नमः श्रीसूर्य्याय ।

जगदीशं रविं नत्वा लोकानुग्रहकारणम् ।

ज्योतिःसागरसारोऽयं श्रीविद्यानिधिनोच्यते ॥

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti. See H. P. R., Vol. I. p. 134. See also L. 489, which manuscript has Mathureśa in the place of Vidyānidhi.

17A, इति ज्योतिःसागरसारे द्वितीयोऽध्यायः ।

The third chapter breaks off abruptly. But the work is complete in five chapters.

2781.

3952. **ज्योतिःसारसंग्रहः ।** *Jyotiḥsārasaṃgrahaḥ.*

By Hṛdayānanda Śarman Vidyālaṃkara.

Substance, country-made paper. 14½ × 3 inches. Folia, 31. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Bengali. Date, Śaka 1736. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—

इति सारसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon:—

शकाब्दाः १७३६ श्रीदुर्गा । इदं पुस्तकं श्रीकाशीनाथशर्म्मणः

स्वाक्षरम् ।

For the beginning and description of the work see H.P.R., Vol. I, p. 137.

It ends :—

अमृतयोगकथनम् ।

यदि विष्टिव्यतीपातो दिनं व्याप्याशुभम्भवेत् ।

हन्यतेऽमृतयोगेन भास्करेण तमो यथा ॥

2782.

3650. *The Same.*

By Hṛdayānanda Vidyālaṃkāra.

Substance, country-made paper. 13½ × 2 inches. Folia, 26. Lines, 4 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, decaying. Writing effaced in many places. Complete.

See L. 3378. Rājendralāla's MS. is incomplete and though the present one is complete, the end and the colophon can not be fully read.

Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Post Colophon :—

चलत्यङ्गारके वृष्टिः भूत्वा वृष्टिः शनैश्चरे ।

वारिपूर्णां महीं कृत्वा पश्चात् संक्रमते गुरुः ॥

2783.

3439. *The Same.*

Substance, country-made paper. 15½ × 3½ inches. Folia, 30. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins thus :—

ॐ नमो गणेशाय ।

वन्देऽहं परमानन्दमज्ञानतिमिरापहम् ।

भवसागरपाराय गौ(तो) तं वेदान्तगैर्मुडः ॥

विद्यालङ्कार-विख्यात हृदयानन्दशर्म्मणा ।

ज्योतिः शास्त्रं समालोक्य क्रियते सारसंग्रहः ॥

पश्चितैर्ज्ञायते सर्व्वं तदर्थं न परिश्रमः ।
संक्षिप्तो विशदो ग्रन्थो बालकैर्गृह्यतां मुदा ॥

Contents :—

अत्र वाच्यो विवाहस्तु निषेकनामनी तथा ।
अन्नप्राशनचूड़े च कर्णवेधोपवीतके ॥
गृहाख्यानं गृहारम्भो गृहसञ्चार एव च ।
जलयोजनवद्धीजवपनं धान्यकर्त्तनम् ॥
नवान्नजातके यात्राविद्यारम्भप्रकीर्णके ।
प्रायो लोकावृता एते गौरवान्नेतरे मताः ॥

It ends :—

यदि विष्टिव्यतीपातौ दिनं याप्याशुभं भवेत् ।
हन्यतेऽमृतयोगेन भास्करेण तमो यथा ॥

इत्यमृतयोगकथनम् ।

Colophon :—

इति श्रीदयानन्दविद्यालङ्कारविरचितः सारसंग्रहः समाप्तः ॥

ॐ ।

2784.

6405. **कीर्त्तिवर्द्धनम् ।** *Kīrttivardhanam.*

By Cakrapāṇi.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 16 of which the 14th is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured.

A collection of ślokas on Jyotiṣa as applied to Smṛti. It relates to marriage.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

गणाधीशं नमस्कृत्य भास्करं भारतीं तथा ।
माधवं पार्व्वतीनाथं करोमि ग्रन्थमुत्तमम् ॥
यत्र तत्र स्थितान् श्लोकान् तथा नवीनसंयुतान् ।
एकवंशे ग्रथं कुर्व्वे द्विजातीनां हिताय वै ॥

सर्व्वेषां मतमाश्रित्य संक्षेपेण करोम्यहम् ।
कीर्त्तिवर्द्धनकं नाम ग्रंथं सर्व्वसुखप्रदम् ॥

4A, इति श्रीचक्रपाणिविरचिते कीर्त्तिवर्द्धने मेलापकथनं नाम प्रथमः स्तवकः (the number of ślokas=27); 7A, ० वर्षादिशुद्धिः । वर्षमासतिथिकन्याशुद्धिकथनं नाम द्वितीयः स्तवकः (the number of ślokas=27); ० लग्नशुद्धिकथनं नाम तृतीयः स्तवकः ।

अथ मुहूर्त्तानि संस्काराश्च ।
ग्रंथव्यासभयात् श्लोकैर्नोक्ता योगवयोगकाः (?) ।
तानहं कोष्ठकैर्वक्ष्ये ज्ञातव्यास्ते विचक्षणैः ॥

We have only *Koṣṭakas* in the rest of the manuscript.

2785.

5914. निबन्धसारः । *Nibandhasāraḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 127 of which the 11th is missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

On Jyotiṣa, as applied to *Smṛti.*

Beginning :—

शिवाभ्यां नमः ।

निबन्धसारः ।

कालः षोढ़ाब्दोयनमृतुर्मासः पक्षो दिनमब्दः पञ्चमासावसानः सौरश्चान्द्रो नाक्षत्रो बार्हस्पत्यः । गुरोर्मध्यमराशिभोगेन बार्हस्पत्यः । वक्ष्यमाणैः सावनादि द्वादशमासैः तत्तदब्दम् । मलमासे तु षष्टिदिनात्मक एको मासः । इति द्वादशमासत्वमविरुद्धम् । चान्द्रोऽब्दः, षष्टिभेदः, प्रभवो; विभवः, शुक्लः, प्रमोदः, प्रजापतिः, अङ्गिराः, श्रीमुखः, भावः, युवा, धाता, ईश्वर, बहुधान्यः, प्रमाथी, विक्रमः, वृषः, चित्रभानुः, सुभानुः, तारणः, पार्थिवः, व्ययः, सर्व्वजित्, सर्व्वधारी, विरोधी, विकृतिः, खरः, नन्दनः, विजयः, जयः, मन्मथः, दुर्म्मुखः, हेमलम्बी, विलम्बी, विकारी, शार्व्वरी, प्लवः, शुभकृत्, शोभनः, क्रोधी, विश्वावसुः, पराभवः, प्लवङ्गः, कीलकः, सौम्यः, साधारणः, विरोधकृत्, परिधावी, प्रमादी, आनन्दः,

राक्षसः, नलः, पिङ्गल, कालयुक्तः, सिद्धार्थः, रौद्रः, दुर्म्मतिः, दुन्दुभिः, रुधिरोद्गारी, रक्ताक्षः, क्रोधनः, क्षयः।

प्रभवादेरब्दस्य चान्द्रस्य चैत्रसितप्रतिपदि प्रवृत्तिः, बार्हस्पत्यस्य माघादौ, उभयात्मकोयं संवत्सरः व्यवहारिकः कर्म्मसु च।

Some of the topics are given below :—

4A, अथ मलमासे कार्य्याकार्य्ये; 10A, अथ काम्यव्रतविधिः; 10B, अथ अष्टौ महाद्वादश्यः; 33B, अथ मत्स्यमौपूजा; 46B, अथ धनुर्विद्या; 47A, अथोपनयनम्; 61A, अथ महानाम्नीव्रतादि; 64A, अथ गोत्राणि; 66B, अथ द्विगोत्राः; 77B, अथ पार्थिवपूजा; 84A, अथ जीर्णोद्धारः; 85A, अथ तुलसीग्रहणम्; 87A, अथ सूचीकर्म्म; 91A, अथ कलिवर्ज्यानि; 92A, अथ श्राद्धदेशाः; 97A, अथ हविः; 100A, अथ श्राद्धपरिभाषा; 120A, प्रेतसंस्कारकालाः;

2786.

5898.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 47. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1716. Appearance, soiled.

This is an extract from Nibandhasāra and relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti and kindred subjects.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ कौमुदीनिर्णयः।

चतुर्द्दशी चतुर्यामदर्शान्ते तु यदा भवेत्
भद्रायोगाच्च नन्दान्ते शशी दृश्येत कर्हिचित्॥

Topics treated of in the extract.

2B, इति ग्रन्थान्तरे कौमुदीनिर्णयः, अथ होलिकानिर्णयः; 3A, अथ भाद्रपदे दूर्व्वाष्टमीनिर्णयः; 4A, अथ जन्माष्टमीनिर्णयः; 4B, अथ रात्रिः शिवस्य; 5B, अथ संक्रान्तिनिर्णयः; 6A, अथ एकादशीनिर्णय; 8A, अथ ग्रहनिर्णयः; 9B, इति मलमासनिर्णयः; 10A, इति तिलोत्सर्गनिर्णयः; 11B,

इति युगादिनिर्णयः; 12A, इति अष्टमीनिर्णयः; 14A, इति सपिण्डीकरण-निर्णयः; 15B, इत्यपरपक्षनिर्णयः; 16B, इति वैश्वदेवनिर्णयः, अथ पर्व्वद्वय-निर्णयः; 17B, अथ तीर्थश्राद्धनिर्णयः; 19B, अथ क्षौरम्; 21B, इति क्षयाहनिर्णयः; 22A, इति श्राद्धविधिः; 22B, अथाग्नौकरणविधिः; 29B, इति नित्यश्राद्धम्, अथ हेमश्राद्धम्; 30A, इति आमश्राद्धम्, अथ प्रौष्ठपदी-श्राद्धम्; 35A, इत्याचमनम्; 36A, इति दर्भाधिकारः; 36B, इति दन्त-धावनविधिः; 39A, इति पञ्चसूना, इति वैश्वदेवविधिः; 39B, इत्याह्निकं समाप्तम्; 41B, इति पात्रशुद्धिः; 42B, इति पतितप्रकरणम्; 44A, इति विधवाश्राद्धम्; 45B, इति माघसप्तमी, अथ अगस्त्यविधिः; 47A, इति नवरात्रिनिर्णयः; 47B, इति स्मृतिसिद्धान्तवाक्यानि निबन्धसारादुद्धृत्य लिखितानि।

Post Colophon Statement :—

संवत् १७१६ वर्षे चैत्रवदी कृष्णपक्षे ६ रविवारे यादृशं-मित्यादि। श्रीरस्तु।

त्रिपाठि सूरजीरत्नेश्वर लिखितम्।

The authorities quoted :—

2A, इति निबन्धकारः; 3A, इति निर्णयभास्करे; 10A, रत्नकोषे वङ्गनिबन्धकारात्; 11B, स्कान्दपुराणे; स्मृतिसमुच्चये, 13A, पराशरः; 14B, गार्गः; 18B, मार्कण्डेयः; 29A, पारिजाते; 42A, देवलः।

There are two leaves more marked 48 and 49, written by the same scribe, containing the concluding portion of Samvatsaranirṇaya.

Beginning :—

स्मृत्यन्तरेपि—

दीपान्विता कर्त्तव्या प्रतिपद्मिश्रिता क्वचित्।

जीयन्ते तत्र विनश्यन्ति प्रजा गावो महीपतिः॥

Date. संवत् १७१६ वर्षे शाके चैत्रमास कृष्णपक्षे ६ भानुवारे अहम-पुरपाटण वास्तव्यं श्रीश्रीश्रीभावज्ञाति त्रिपाठी सूरश्रीसुतविश्वेश्वररत्नेश्वर नागेश्वरजे कृष्ण श्रीकृष्णरत्नेश्वरलिखितं समाप्तम्।

संवत्सरनिर्णयः समाप्तः ।

मातृश्रं, etc., etc., श्रीरस्तु । कल्याणमस्तु ।

सुरश्रीसुतविश्वेश्वर रामचन्द्र गौ पोथी ।

2787.

5216. सारमञ्जरी । *Sāra-mañjarī.*

By Kṛṣṇa Devaśarmā.

Substance, country-made paper. 17½ × 3 inches. Folia, 2 to 27. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and worn out.

A treatise on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

5A, इति श्रीकृष्णदेवशर्म्मविरचितायां सारमञ्जर्य्यां राश्यादिनिर्णयोऽध्यायः; 7A, ० चन्द्रतारकाशुद्ध्यादिनिर्णयः, अथ नक्षत्राधिष्ठातृदेवताकथनम्; 9B, ० नक्षत्रदेवतादिकथनम् । अथ विवाहादौ कालशुद्धेरावश्यकत्वात् तन्निरूप्यते; 15B, ० चतुर्थोऽध्यायः; 20A, ० पञ्चमोऽध्याय.; अथ नामकरणम्, etc., etc.; 25A, ० षष्ठोऽध्यायः—अथ यात्रा; 27A, ० सप्तमोऽध्यायः which is followed by a few well-known verses. There is nothing to show that the work ends here.

2788.

5804. तिथिकल्पद्रुमः । *Tithi kalpa drumaḥ.*

By Mālavīya Govardhana Sūri.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 28. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. To the end of the first pariccheda.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

चैत्रशुक्लप्रतिपदि संवत्सरारम्भः । तत्रौदयिकी तिथि र्ग्राह्या ।

चैत्रे मासि जगद् ब्रह्मा ससर्ज्ज प्रथमेऽहनि ।

शुक्लपक्षे समग्रन्तु तदा सूर्य्योदये सति ॥

Colophon :—

इति श्रीमालवीयगोवर्द्धनसूरिविरचिते तिथिकल्पद्रुमे प्रथम-परिच्छेदः ।

2789.

10728B. **तिथिनिर्णयरत्नमाला ।**

Tithi nirṇaya ratna mālā.

By Narāyaṇa Svāmī, pupil of Sarvajña.

Substance, palm-leaf. 7 × 2 inches. Folia, 71. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 840. Character, Newari of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

It ends :—

यद्यप्यनेकानि तिथिनिर्णयेषु
तथापि युक्ता कृतिरस्मदीया ।
सन्त्येव नावो बहवः समुद्रे
तथापि कुर्व्वन्ति हि नावमध्ये ॥ (?) ॥

Colophon :—

इति श्रीसर्व्वज्ञशिष्य–भगवन्–नारायणस्वामीरचिताया (?) तिथिनिर्णयरत्नमाला समाप्ता ।

There are four lines after the colophon, containing quotations.

There is also an index in two leaves.

2790.

2288. **कृत्यमञ्जरी ।** *Kṛtya-mañjarī.*

By Vapūbhaṭ Kelakar, son of Mahādeva.

For the MS. and the work see L. 4098 p. 217, Vol. X.

The work was composed in Śaka 1640 by a Chitpāvana Brāhman at a place called Saptarshi or Phansī, south of the Kṛṣṇā.

2791.

5860. **निर्णयतत्त्वम्** । *Nirṇaya-tattvam.*

By Nāgadeva, son of Śiva.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

A work, based on Kamalākara's Nirṇayasindhu, treating of the times of the prominent religious ceremonies during the twelve months of the year, as practised by the Brahmaṇas of the Deccan.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।
पीताम्बरधरं देवं पीतगन्धानुलेपनम् ।
स्वर्णकुण्डलमक्षाक्षं गदाधरमुपास्महे ॥

The object of the work :—

अतिगहनिबन्धालोकनालस्यभाजां
लघुमतिरसिकानां प्रीतये कौतुकेन ।
इति कतिपयपद्यैः दाक्षिणात्यः प्रकारः
प्रथिततिथिविचारो लिख्यते प्रास्रसिद्धः

2A, इति संक्रान्तिप्रकरणम्; 2B, इति गुर्वोरस्तोदोषः, इति मलमासः; 3A, इति सामान्यनिर्णयः; 3B, इति चैत्रः; 3B, इति वैशाखमासः, इति ज्येष्ठः, इत्याषाढः; 4B, इति श्रावणः; 5A, इति भाद्रमासः; 6A, इत्याश्विनः, इति कार्त्तिकः, इति मार्गशीर्षः; 6B, इति पौषमासः, इति माघः, इति फाल्गुनमासः; 7A, इति जयन्तीयोगादिनिर्णयः; 7B, इति ग्रहणनिर्णयः; 8A, इति श्राद्धनिर्णयः ।

Then comes the concluding verse :—

इति निर्णयसिन्धुसारतः
प्रतिमासप्रथितो विनिर्णयः ।

शिवनन्दन-नागदेव +

तनोति निर्णयतत्त्वसंज्ञकम् ॥

Colophon :—

इति श्रीशिवजोशीविरचितनागदेवविरचिते निर्णयतत्त्वः समाप्ति-मगमत् ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं विश्वनाथ-गाडवेन लिखितम् ।

शुभमस्तु ।

There are three lines more written in a different later hand.

2792.

5945. **तिथिभास्करः** *or* **तिथिनिर्णयभास्करसंग्रहः ।**

Tithi-bhāskaraḥ or *Tithi-nirṇaya-bhāskara-saṃgrahaḥ.*

By Bhāskara Jaḍya.

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 87. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

A work on Jyotiṣa, as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीमदभिमानि(नी)देवताचरणसरोजप्रसादादविघ्नमस्तु ।

नत्वा श्रीसमकोटीशं तथा त्रिपुरसुन्दरीं ।

आर्य्यादुर्गां च ललितां सिद्धेशं पितरं गुरून् ॥

The object of the work is given in the following couplets :—

संविलोक्य स्मृतीः सर्व्वास्तिथीनां निर्णयं + + ।

करोति विदुषां प्रीत्यै जाड्योपाभिधभास्करः ॥

तत्रादौ तिथिसामान्यनिर्णयः श्लोकरूपेण

उपोष्यामेति यत् पूर्व्वा पक्षयोरुभयोरपि । (? ।)

उत्तरा तदभावे स्यादितरपोषणनिर्णयः ॥

2B, इति श्लोकरूपेण दिनराशोक्तसामान्ये निर्णयः—अथ तत्तन्मासीय प्रतिपदादयस्तत् तत्कर्मविशेषे विशिष्य निर्णीयते; 4B, अथाश्विनशुक्ल-प्रतिप[दि](द्यां) नवरात्रारम्भः; 6A, अथ नवरात्रारम्भोत्तरं सूतकप्राप्ते कथं कार्य्यमित्याह;

This is divided into 15 *Mayūkhas*, dealing with 15 Tithis.

7B, इति श्रीमज्ज्योपाध्य-भास्करदीक्षितकृतौ तिथिभास्करे प्रतिपन्निर्णयः प्रथमो मयूखः; 9A, ० द्वितीयानिर्णये द्वितीयो मयूखः; 12A, इति ० तृतीया-निर्णये तृतीयो मयूखः; 13A, इति ० चतुर्थीनिर्णये चतुर्थीमयूखः; 14B, इति श्री ० पञ्चमीनिर्णयः पञ्चमो मयूखः; 16A, इति श्री ० षष्ठीनिर्णयः षष्ठो मयूखः, 17A, इति श्री ० सप्तमीनिर्णयः सप्तमो मयूखः; 23A, इति अष्टमो मयूखः (treating of Aṣṭamīs); 29A, इत्याथर्व्वणिके दिवोदासप्रकाशे विधानपारिजाते कुम्भादुदानं—इति नवमो मयूखः (treating of Navamīs); 37B, इति दशमो मयूखः—(treating of Daśamīs); 41B, इति एकादशो मयूखः (dealing with Ekādaśīs).

The 12th Mayūkha comes to an end in leaf 45A, although the colophon has been omitted. Then the 13th begins :—अथ त्रयोदशी।

48B, अथ चतुर्दशी; 75A, अथ अमावास्यादिनिर्णयः।

Last Colophon :—

इति तिथिनिर्णय-भास्करसंग्रहः समाप्तः॥

Then in a different hand :—

बालमुकुन्दशर्म्मणः।

The authorities quoted and consulted :—

2B, वशिष्ठः; 3A, गर्गः; 4A, स्कान्दे; 4B, कालिकापुराणे; कालनिर्णयप्रकाशः; 5A, विधानपारिजाते; नारायणभट्टकृत-तिथिनिर्णये; कूर्म्मपुराणमपि; वाराहे; 5B, भविष्ये, मात्स्ये; 6A, कर्म्मविपाके; विश्वरूप-निबन्धे; 7B, स्मृतिरत्नाकरः; 8A, ब्राह्मे; 8B, ज्योतिर्निबन्धे; 9A,

मात्स्ये; 10A, तिथ्यर्के; हेमाद्रौ; 11A, कौस्तुभे, कालकल्पद्रुमे; 11B, भार्गवार्चनदीपिकायां स्कान्दे; 12A, स्कान्दे द्वारकाखण्डे; 13A, पराशरः; 13B, भविष्योत्तरे, वैष्णवव्रतकौस्तुभे; 14A, गौडा; 14B, नागोजीभट्टाः; 15A, निर्णयसिन्धौ; 16B, गर्गः; 17A, काशीखण्डे, देवीपुराणे, निर्णयामृते, संवत्सरप्रदीपे; 17B, स्वर्गखण्डे: 19A, माधवीये; 21A, कल्पद्रुमे; 24B, देवदासप्रकाशे; 26A, विधानपरिजाते; 27A, कालतरङ्गनिर्णये; 27B, प्रयोगपारिजाते देवलः; 40A, विष्णुरहस्ये; 41A, सिन्धुटीकायां; 42B, संस्कारगणपतौ; 43B, नारदीये; 47B, पुरुषार्थचिन्तामणौ; भविष्योत्तरे; 48B, पुराणसारोद्धारे, कालमाधवे; 49A, द्विजराजोदये; 53A, वामदेवसंहितायां; 56B, कालतरङ्गे; 58A, कालनिर्णयप्रकाशे; 59A, स्मृतिभास्करे; 59B, गृह्याग्निसागरे संस्कारकाण्डे; 61A, स्मृत्यर्थसारे; गारुडे; सुमन्तुः, विधानपारिजाते, कमलाकराह्निके; कात्यायनः, चन्द्रिका; 62A, श्राद्धकल्पद्रुमे शाकलः; 62B, नागरखण्डे; 63A, प्रतापनारसिंहे; 63B, श्राद्धकल्पद्रुमे; 64A, आचारार्के वशिष्ठः, सिद्धान्तशेखरोक्तेः; 64B, वायुपुराणे; 66B, भार्गवसंहितायां; 70B, कालचन्द्रिकायां; 71B, कार्त्तिकमाहात्म्ये; 72B, आदित्यपुराणे, चन्द्रिकायां; 74B, स्मृतिरत्नाकरे; 75B, बौधायनः; 77A, कालनिर्णये, हारीतः; 78B, दामोदरपद्धतौ; 80B, सिद्धान्तभाष्यम्, बृहस्पतिः; 81A, कालविधाने; 83B, प्रयोगपारिजाते; 84A, कालकल्पद्रुमे देवलः; 85A, आदित्यपुराणे, निर्णयप्रकाशे; 86B, कृत्यरत्नावलीकारः; 88A, शातातपः; 89A, तिथिकौस्तुभे; 89B, तिथ्यर्के; 94B, मन्वदीच्योक्तरत्नसागरे।

2793.

7869. **मुहूर्तदीपकम्।** *Muhūrta-dīpakam.*

By Rāmasevaka, son of Devīdatta.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¾ inches. Folia, 15 of which the 7th is missing. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

It relates to Jyotiṣa, as applied to Smṛti, written in verse.

Beginning :—

श्रीमन्नारायणं नत्वा रामसेवकशर्म्मणा ।
मुहूर्त्तदीपको नाम बालबोधाय रच्यते ॥ १ ॥
माघ-फाल्गुन-वैशाखे ज्यैष्ठाषाढ़े शुभे दिने ।
रोहिणी-मृग-हस्तान्ते मघामूलोत्तरान्विते ॥ २ ॥
स्वातौ मित्रे तथा योगे पातवैधृतिवर्ज्जिते ।
रिक्तामावर्ज्जिततिथौ विवाहः शुभदो भवेत् ॥

Topics :—

1, इति विवाहः; 2A, इति द्विरागमनं, इति रजःस्नानं, इति प्रसूतास्नानं, इत्यन्नप्राशनं, इति कर्णवेधः; 2B, इति चूड़ा, इति विद्यारम्भः and so on.

2794.

7256. **मुहूर्त्तमुक्तावली ।** *Muhūrtha-muktāvalī.*

Anonymous.

Substance, country-made paper. 10¼ × 5 inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 105. Character, Jaina Nāgara. Date, Saṃvat 1899. Appearance, fresh. Complete.

An astrological treatise on auspicious moments in 46 ślokas.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्त्तमुक्तावली संपूर्णा ।

Post Colophon :—

संवत् १८९९ वर्षे शाके १७६४ रा प्रवर्त्तमाणे मासोत्तममासे शुभे श्रावणमासे शुक्लपक्षे तिथौ प्रतिपदायां आदित्यवारे लि० (The name is blurred over with ink.) ग्राम वनेड़ामध्ये श्रीरस्तु । कल्याणमस्तु ।

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीग्रं श्रीहरिसारदां गणपतिं ब्रह्मेन्द्रनागौकसं
श्रीसूर्य्यप्रमुखान् ग्रहान् ऋषिगणान् भक्त्या नमस्कृत्य ता(')[न्] ।

नानाग्रंथसमस्तसारमखिलान् श्चालोक्य सम्यग्धिया
वक्ष्येहं शिशुबोधनाय प्रवरां [मौ](मा)हूर्त्तमुक्तावलीम् ॥

Topics :—

4B, इति चौरकर्म्ममुहूर्त्तः, इति पारणामुहूर्त्तः; 5A, इति नवावस्त्र-परिधापना मुहूर्त्तः; 5B, इति जिनोईमुहूर्त्तः, इति यजुर्वेदीयम जिनोईमुहूर्त्तः, इति अथर्व्वणवेदीयाम जिनोईमुहूर्त्तः, इति नवा पात्र नवावा मुहूर्त्तः; 6A, इति वाजासिलेपइरवा मुहूर्त्तः, इति वाटिकी चूलावामुहूर्त्तः, इति मोइकारवामुहूर्त्तः, इति पुत्रकारवामुहूर्त्तः; 6B, इति धूर्त्तकार्य्य मुहूर्त्तः, इति चौरीकारवा मुहूर्त्तः, इति नवीनगारवसावा मुहूर्त्तः; 7A, इति निधाननगइरा मुहूर्त्तः, इति मल्लयुद्ध, देइराकरावा मुहूर्त्तः ।

2795.

7275. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 6 of which the first is missing. Lines, 7 on a page. Character, Jaina Nāgara. Date, Saṃvat 1920. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्त्तमुक्तावली संपूर्णा (र्णं)

Post Colophon :—

संवत् १९२० वर्षे मी, भा, वदि १ ।

2796.

10612. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 6, 7 on a page. The 2nd leaf is missing. Extent in ślokas, 112. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1825. Appearance, discoloured.

Colophon :—

इति श्रीमुहूर्त्तमुक्तावली सम्पूर्णा ।

Post Colophon :—

श्री संवत् १८२५ वर्षे कार्त्तिक कृष्णे पंचम्यां रविवासरे लिखितं मिश्र प्रह्लाददास ॥

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

For the maṅgalācaraṇa and the object of the work see above.

2797.

6432. **मुहूर्त्तराजः ।** *Muhūrta-rājaḥ.*

By Dayālu Daivajña.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 2 to 25. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. A fragment.

Relates to Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Colophons :—

2A, इति श्रीमद्दैवज्ञदयालुविरचिते मुहूर्त्तराजाख्ये संवत्सरप्रकरणम्; 7B, ० गोचरप्रकरणम्; 11B, ० संस्कारप्रकरणम्; 16B, ० विवाहप्रकरणम्; 19B, ० यात्राप्रकरणम्; 22A, ० गृहप्रकरणम्।

2798.

6361. **मुहूर्त्तग्रन्थः ।** (?) *Muhūrta-granthaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 30. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete. Full of marginal notes.

On Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणपतये नमः ।

प्रभवो विभवः शुक्लः प्रमोदोऽथ प्रजापतिः ।

अङ्गिराः श्रीमुखा भावा युवा धाता तथैव च ॥

etc., etc. ... ... एते संवत्सरानामसदृशफलाः । ... ...

10B, इति प्रकीर्णकमुहूर्त्तप्रकरणम्; 13A, इति संक्रान्तिप्रकरणम्; 21A, इति विवाहप्रकरणम्; 27A. इति यात्राप्रकरणम्; 30A, (last colophon) इति गृहप्रवेशप्रकरणम्।

समाप्तोयं मुहूर्त्तग्रन्थः ।

There is one stray leaf.

It ends :—

ज्ञात्वा शुक्रं पृष्ठतो वामतोर्कम्
विप्रान् पूज्यानग्रतः पूर्णकुम्भम् ।
रम्यं हर्म्यं तोरणस्रग्वितानैः
स्त्रीभिः स्रग्वी गीतवाद्यैर्विशेत्तत् ॥

2799.

1720. **वाक्यरत्नाकरः ।** *Vākya-ratnākaraḥ.*

By Govinda, son of Gaṇaka Sadāśiva Miśra.

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 29. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 650 Character, Nāgara. Date, Samvat 1859. Appearance, tolerable Complete.

The Last Colophon :—

इति श्रीगोविन्दविरचिते वाक्यरत्नाकरे तिथिनिर्णयपरिच्छेदः ।

Post Colophon :—

संवत् १८५९ शाके १७२४ कार्त्तिके मासि कृष्णे पक्षे द्वितीयां बुधवासरेऽस्मिन् इदं पुस्तकं समाप्तम् । शिववकसनाम्ना लेखि । शुभं भूयात् ।

Maṅgalācaraṇam :—

योऽ ० संघमतङ्गजेन्द्रमृगराड्ध्यानकृ ० शनि
विघ्नध्वान्तकदम्बववाड्विकणःस्त्रीसिन्धुरम्भोधिशः ।
नीलाम्भोजवपुर्वराभयकरोऽ हन्योऽस्मरद्वि०णां
तं वृन्दारकवन्द(नी)नीयाचरण[ ]द्वन्दाम्बुजं संनुमः ॥ १ ॥

Object of the work :—

दृष्ट्वानेकस्मृतिग्रंथान् ज्योतिर्ग्रंथाननेकशः
हृदि ध्यात्वा गुरुपदं [f]क्र(ी) यते संग्रहार्णवः ।

Beginning of the work :—

तत्रादौ शुद्धात्मन एव पुण्यकार्य्येष्वधिकारित्वात् प्रथमतः आचारोऽभिधीयते तत्र आचारप्रशंसा ।

It ends with the chapter on तिथिनिर्णय and with the following verse—giving author's father's name, title and description of the work :—

29 A, पुत्रोऽकरोद्गणकमिश्रमदाशिवस्य
प्रातः प्रबोधसमयात्तिथिनिर्णयान्तम् ।
रत्नाकराख्यगुणपूरितसंग्रहेऽस्मिं-
स्तत्तुष्टये भवतु चक्रिसमुद्रपुत्र्योः ॥

Authorities quoted :

(1) मनुः, (2) मनुवशिष्ठौ, (3) शौनकः, (4) त्रिशः, (5) वामनपुराणम्, (6) स्मृतिदर्पणः, (7) कात्यायनः, (8) स्मृतिसंग्रहः, (9) देवलः, (10) मरीचिः, (11) शातातपः, (12) पराशरः, (13) यमः, (14) आङ्गिराः, (15) हारीतः, (16) आदित्यपुराणम्, (17) व्याघ्रपात्, (18) व्यासः, (19) आश्वलायनः, (20) स्मृतिरत्नावली, (21) याज्ञवल्क्यः, (22) स्मृत्यर्थसारः, (23) सांख्यायनः, (24) मार्कण्डेयः, (25) गर्गः, (26) वराहमिहिरः, (27) नरसिंहपुराणम्, (28) कूर्मपुराणम्, (29) शंखः, (30) स्मृतिदर्पणः, (31) बौधायनः, (32) चतुर्विंशतिमतम्, (33) मत्स्यपुराणम्, (34) भृगुः, (35) ऊर्द्धपुराणम्, (36) ब्रह्मपुराणम्, (37) बृहस्पतिः, (38) कश्यपः, (39) जाबालः, (40) दक्षः, (41) मिताक्षराकाराः, (42) त्रिंशत्-श्लोकी, (43) प्रचेताः, (44) विश्वामित्रः, (45) विष्णुधर्म्मोत्तरः, (46) नागरखण्डः, (47) सापनीय (?) (48) क्रियासारः, (49) इतिहासः, (50) ब्रह्माण्डपुराणम्, (51) भविष्योत्तरः, (52) ब्रह्मवैवर्त्तपुराणम्, (53) भास्करः, (54) वशिष्ठसंहिता, (55) स्कन्दपुराणम्, (56) षट्त्रिंशन्मतम्, (57) कालादर्शः, (58) भविष्यपुराणम्, (59) राजमार्त्तण्डः, (60) मार्कण्डेयः ॥

The work is a compendium of daily religious observances and ceremonies.

The work is mainly divided into five chapters as indicated by the following colophons :—

(i) इति श्रीवाक्यरत्नाकरे आचारोल्लासे प्रातर्मध्याह्नादिकृत्यम् (8A).

(ii) इति वाक्यरत्नाकरे शुद्धिपरिच्छेदः (13B).

(iii) इति वाक्यरत्नाकरेऽधिकारपरिच्छेदः (15B).

(iv) इति वाक्यरत्नाकरे श्राद्धपरिच्छेदः (17B).

(v) इति श्रीगोविन्दविरचिते वाक्यरत्नाकरे तिथिनिर्णयपरिच्छेदः (29A).

These chapters are again subdivided into different minor topics concerning the main topics of the chapters.

2800.

6441. ज्योतिर्निबन्धः *or* ज्योतिर्निबन्धसर्व्वस्वम् *or* ज्योतिर्निबन्धसंग्रहः ।

Jyotir-nibandhaḥ or *Jyotir-nibandha-sarvasvaṃ* or *Jyotir-nibandha-saṃgrahaḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 144. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A compilation on Jyotiṣa as applied to religious observances.

It begins :—

ज्योतिर्निबंधसंग्रहो लिख्यते ।
गारुड़े भूतवादे च ज्योति + वैद्यके तथा ।
कारणं + + + त्तत्र नतु शुद्धविचारणा ॥
ज्योतिषे ग्रहणं सारं गारुड़े विष[मो](भ)ज्जनम् ।
शैवे + + वती दीक्षा कौलिके ग्रहनिग्रहो ॥
ग्रंथतस्त्वार्थतश्चैनं कृत्स्नं जानाति यो द्विजः ।
अग्रभुक् स भवेत् श्राद्धे पूजितः पंक्तिपावनः ॥

Topics :—

13B, अथ व्यतीपातः ; 14B, इत्यधिमासफलम्—अथ मलमासकार्य्याणि ; 15B, इत्यधिमासनिर्णयः—अथ क्षयमासनिर्णयः ; 16B, अथ ग्रहणविधिः ;

25B, अथ सिंहस्थगुरुनिर्णयः; 27B, इति ज्योतिर्निबंधसर्व्वस्वे सिंहस्थगुरु-निर्णयः—अथ संक्रान्तिप्रकरणम्; 32A, अथ संक्रान्तिस्नानम्; 33A, अथ संक्रान्तिफलम्; 33B, इति ज्योतिर्निबन्धे सूर्य्यसंक्रान्तिनिर्णयः—अथ जन्म-राशिनिर्णयः; 34A, अथ नामविचारः; 34B, अथ जन्ममासादीनां निर्णयः; 35A, अथ जन्मनक्षत्रविचारः; 37A, इति ज्योतिर्निबन्धे सिद्धान्तमीमांसा-ध्यायः—अथ संदेहविचारः; 51A, इति खट्वारोहणविधिः, अथ दुग्धपान-विधिः; 51B, अथ कर्णवेधविधिः; 54A, इति निष्क्रमणं; 60B, अथ मंगलाङ्कुरार्पणम्, अथोपनयनम्; 69B, इति ज्योतिर्निबन्धे उपनयनम्—अथोपाकरणम्; 72B, अथ केशान्तकर्म्म; 74B, इति विद्यारम्भः; 75B, इत्यनध्यायाः; 76B, इति क्षुरिकाबंधः; 83B, इति गोत्रनिर्णयः; 84A, इति वरपरीक्षाः; 84B, इति कन्यापरीक्षा, अथ सामुद्रिकलक्षणानि; 89A, अथ गुरुशुक्रास्तापवादः; 90A, अथ रविगुर्व्वोर्बलविचारः; 97B, इति विवाह-भेदाः; 98A, इति दानप्रकरणम्; 98A, अथ विषकन्यादानम्, 100A, इति वैधव्ययोगे विवाहः; 105B, इति ज्योतिर्निबन्धे विवाहप्रकरणम्, अथाधा-धानम्; 106B, अथ गृहारम्भप्रकरणम्; 107A, अथ शल्यज्ञानम्; 108B, इति दिक्साधनम्—अथ शंकुन्यासः; 110B, इति स्तम्भारोपणप्रकारः—अथ काष्ठनिषेधः; 112A, अथ द्वारनिर्णयः; 114A, अथ गृहनियमाः; 115A, इति ग्रामदिङ्नियमः—अथ गृहप्रवेशः; 116B, अथ वास्तुपूजनविधिः; 118A, अथ सूतिकागृहम्; 120A, अथ शयनविधिः; 121B, इति राजाभिषेक-प्रकरणम्, इति यात्राप्रकरणम्; 123B, इति यात्रायां शुभाशुभम्; 124A, इति यात्रानिवृत्तिप्रकरणम्, अथ पञ्चाङ्गशुद्धिः; 131B, इति प्रतिशुक्रदानम्।

Authorities :—

8B, श्रीपतिः; 9B, लल्लः; 11A, रत्नकोषः, ज्योतिःसागरे; 12A, संहिताप्रदीपः; 13B, माण्डव्यः, मेधातिथिः; 14B, गर्गः; 15A, कात्यायन-स्मृतौ; 16B, चतुर्विंशतिमते; 17A, स्मृतिचन्द्रिकायां, धर्म्मप्रदीपे; 17B, नारदः; 24B, फलप्रदीपे; 25A, हारीतस्मृतौ—दानखण्डे; 25B, ज्योतिः-प्रकाशे; 27A, पराशरः, शौनकः, यात्राविधाने; 28B, राजमार्त्तण्डः; 31A, श्रीभारते, आदित्यपुराणम्; 32A, देवीपुराणे; 34A, स्वरशास्त्रे; 34B,

रत्नमालायां, शार्ङ्गधरः ; 67B, बृहस्पतिः ; 69B, प्रयोगपारिजाते ; 76B, वराहः ; 77B, मनुस्मृतौ ; 78A, धर्म्मप्रदीपे, लिंगपुराणे ; 79B, बौधायनः ; 80B, गौतमः, भरद्वाजः ; 81A, मौद्गल्यः ; 89A, सम्बर्त्तः ; 98A, जातकोत्तमः ; 98A, यवनः, त्रैलोक्यप्रकाशः ; 98B, योगजातकः, वृद्धनारदः ; 99A, ज्योतिः-संग्रहः ; 99B, संहितासारे ; 101A, कपर्द्दिकारिकायां, ज्योतिर्विवरणे ; 101B, संहितासारावली ; 102B, वृद्धशौनकः ; 106B, मत्स्यपुराणे ; 108B, शिरोमणौ, शिल्पशास्त्रे ; 110B, व्यासः ; 123B, बादरायणः ; 128A, त्र्यम्बकः ; 133A, ब्रह्मयामले ; 134A, यात्रासारे ; 138B, चिन्तामणौ ; 142B, वसन्तराजे ।

This is not the same work as Jyotir-nibandha-saṃgraha by Śivadāsa or Śivaraja, as described in I.O. Catal. No. 3000, which quotes three mangalacarana verses only as the beginning of the work and does not give topics. This is not the same work as described in p. 303 Bik. MSS.

2801.

6430. **रत्नसारसंग्रहः ।** *Ratna-sāra-saṃgrahaḥ.*

Substance, country-made paper 13 × 5 inches. Folia, 14. Lines, 13, 14 on a page Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, mouse-eaten.

A work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

The *mañgalācaraṇa* and the object of the work :—

नानाशास्त्रविचारचारुजलधिं निर्म्मथ्य बोधाद्रिणा
ग्रथ्नामि प्रचुरं सुसंग्रहमणिं सत्पंडितैः सम्मतम् ।
श्रीदेवं द्युमणिं प्रदीपनकरं ब्रह्माब्जभाण्डोदरे
नत्वा ख्यातमविर्विलक्षणधिया श्रीमन्निधानात्मकम् ॥

... ...

... ...

... ...

अस्य शास्त्रस्य सम्बोधो वेदाङ्गमिति गोदितः ।
अभिधेयं च जगतः शुभाशुभनिरूपणम् ॥

6B, इति श्रीरत्नसारसंग्रहे कालशुद्धिवर्णनं नाम प्रथमः सर्गः; 9A, ० वास्तुजलाश्रयपादादिरोपणो नाम द्वितीयः सर्गः: 14B, ० संस्कारनिरूपणं नाम तृतीय सर्गः—अथ विवाहनिर्णय[:](म्) ।

The MS. ends abruptly.

It quotes among other authorities :—

(2A), राजमार्त्तण्डः (3B), वृद्धराजमार्त्तण्डः (4A), ज्योतिःसागरः (4A), ज्योतिर्निबन्धः (5B), स्मृतिसारः, सारंगधर, भोजराजः ।

2802.

5202.

Substance, country-made yellow paper 16 × 2½ inches. Folia, 15. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Bengali. Date, Saka 1715. Appearance, fresh. Complete.

It contains Astronomical kārikās, applied to Smṛti.

Post Colophon Statement :

शकाब्दाः १७१५ पौषस्य प्रथमदिने शुक्लं सप्तम्यां शनिवासरे
लिपिरियं श्रीठाकुरदासशर्म्मणः स्वाक्षरञ्च ।
श्रीरस्तु मयि लेखके ।

2803.

5919. साम्वत्सरिककर्म्मावली ।

Sāmvatsarika-karmavali.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 21 Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1840. Appearance, fresh. Complete

A Religious Calendar.

Beginning :—

श्रीसरस्वत्यै नमः ।

अतसीकु[सु]मसङ्काशं पीताम्बरविराजितम् ।
वैनतेये समासीनं हरिमन्तर्विचिन्तयेत् ॥

चैत्रादिफाल्गुनान्तेषु यत् कर्म्म विधिनोदितम् ।
तदहं संग्रहेणात्र वनुष्ठानं(?) सिद्धये ॥
हेमाद्रिमाधवनिबन्धकृद्भिः सिद्धान्तितम्
तदीह + + + तिलाघवार्थं । (?)
+ + विरोधपरिहारविचारजातम्
तत्तन्निबन्धकृतमेव विलोकनीयम् ॥

1A, अथ तिथिनिर्णयः ; 4A, इति चैत्रमासः ; 4B, इति वैशाखमासः ; 5A, इति ज्यैष्ठमासः ; 7A, इत्याषाढ़ः ; 8A, इति श्रावणमासः ; 8B, अथ जन्माष्टमी ; 11B, इति भाद्रपदमासः, अथ महालयः ; 15B, इत्याश्विनमासः ; 17B, इति कार्त्तिकमासः ; 18A, इति मार्गशीर्षमासः, इति पौषः ; 19B, इति माघमासः ; 21A, इति फाल्गुनमासः ।

Last Colophon :—

इति सांवत्सरिककर्म्मावली समाप्ता ।

Post Colophon :—

ग्रन्थसंख्या ६०० । श्रीरस्तु । संवत् १८४० । मीती पूस सुदी ८ वार बुध ।

2804.

10676. **महोत्सवनिर्णयः ।** *Mahotsava-nirṇayaḥ.*

Substance, country-made yellow paper. 13 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 210. Character, Bengali. Date, Śaka 1798. Appearance, fresh. Complete.

On the times meet for the Vaiṣṇava festivals.

Colophon :—

इति महोत्सवनिर्णयः ।

Post Colophon :—

शकाब्दाः १७९८ कार्त्तिके १ लिखितम् ।

Beginning :—

श्रीराधाकृष्णाभ्यां नमः

अथ महोत्सवनिर्णयः ।

तत्र तिथितत्त्वेषु कृष्णादिं मते शुक्लादिमेव च इति वचनानुरोधेन प्राचीन-निबन्धेषु चैत्रकृष्णप्रतिपदमारभ्यैव कृत्यानामुक्तत्वात् आदौ दोलोत्सवो निर्णीयते। स च होलिकादहनाव्यवहितपरदिन एव कार्य्यः॥

2B, अथ वैशाखशुक्लतृतीयायां चन्दनोत्सवः; 3A, अथ ज्यैष्ठशुक्लैकादश्यां जलविहारोत्सवः, अथ श्रावणशुक्लतृतीयामारभ्य पूर्णिमापर्य्यन्तं हिन्दोलोत्सवः; 3B, अथ भाद्रपदकृष्णाष्टम्यां जन्माष्टमीव्रतं; 4B, अथ भाद्रशुक्लाष्टम्यां श्रीराधा-जन्मोत्सवः; 5A, अथाश्विनशुक्ला दशमी विजयदशमी तत्र यवाङ्कुरसमर्पणोत्सवः, अथाश्विनपौर्णमास्यां रासोत्सवः; 6B, अथ कार्त्तिककृष्णद्वितीयायां पुनरपि रासोत्सवः; 7A, अथ फाल्गुनशुक्लद्वितीयामारभ्य पूर्णिमापर्य्यन्तं होलिकोत्सवः।

2805.

3906.

Substance, country-made paper. 16 × 3½ inches. Folia, 17. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 510. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end. Written in a neat, small hand.

A *vedemecum*, having for its subject, Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

नमः श्रीसूर्य्याय।

अथान्नप्राशनम्। यमः।

ततोऽन्नप्राशनं मासि षष्ठे कार्य्यं यथाविधिः।
अष्टमे वा प्रकर्त्तव्यं यदेष्टं मङ्गलं कुले॥

षष्ठ इति मुख्यः कल्पः प्रागुक्तन्यायात्।

कृत्यचिन्तामणौ।

अन्नस्य प्राशनं प्रोक्तं मासि षष्ठेऽष्टमे बुधैः।
स्त्रीणान्तु पञ्चमे मासि सप्तमे प्रशनो मुनिः॥

Topics :—

1A, अथान्नप्राशनम्, अथ नवान्नम्; 2B, अथ गृहारम्भः; 3A, अथ गृहप्रवेशः; 3A, अथ चूडाकरणम्; 5A, अथ कर्णवेधः, अथोपनयनम्; 7B,

विद्यारम्भः ; 8A, अथ गर्भाधानम् ; 8B, अथ पुंसवनम् ; 9B, अथ सीमन्तोन्नयनम् ; 9B, अथ निष्क्रामणम् ; 10A, अथ जलप्रवाहः ; 11A, अम्बुवाचौ ; 11B, धान्यस्थापनम् ; 13B, अथ राजादिदर्शनम् ; 14A, अथ विवाहः ; 14B, वर्षशुद्धिः ; 15B, विवाहयोटकमाह ।

2806.

6391.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 43. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. ends abruptly.

A modern work on Jyotiṣa as applied to Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

मेषेऽथ कंठीरवधन्विनोश्च

गण्डान्तमाद्यो नवमस्तथांशः ।

तिथ्यर्क्षराश्यंशदिवानिशान्ते

जातस्य रिष्टं शुभवृष्टिहीने ॥

... ...

... ... एतेषां गण्डानां फलम् ।

2A, अथ ज्येष्ठाफलम् ; 2B, अथ मूलवृक्षः ; 3B, अथ मूलवासः ; 4A, अथ विष्ट्यादिदोषमाह वशिष्ठः ; 4B, अथ डिंभचक्रफलम् ; 6A, अथ पुरुषजन्मकुण्डलिका ; 8A, अथ कर्णवेधः ; 9A, अथान्नप्राशनम् ; 10A, अथ चौलम् ; 11A, अथ धनुर्विद्यारम्भः, अथोपनयनम् ।, etc., etc.

The last owner of the MS. gave it the name of Jyotirmuktābharaṇa, by Harinārāyaṇa. But the names of the author and of the work do not appear in the body of the manuscript nor in any descriptive Catalogue.

2807.

6366.

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. . 12 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century Appearance, discoloured. Incomplete at the end

It relates to Jyotiṣa, as applied to Smṛti, concerned with auspicious or inauspicious days.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

एकदन्तं महावीर्य्यं नमः परशुपाणये ।
सिध्यन्ति सर्व्वकार्य्याणि त्वत्प्रसादाद्विनायक ॥
गणेशः सर्व्वदेवानामादौ पूज्यः सदैव हि ।
सर्व्वैरपि महाविघ्ननाशकोऽन्यो न विद्यते ॥

Topics :—

6B, अथ दैवज्ञदोषाः; 8B, अथ सिद्धियोगानाह ; 11A, अथ सामान्यतोऽवश्यवर्ज्याणि ।

Authorities quoted :—

1A, नारदः, काश्यपः, वशिष्ठः; 2A, ताजिकाचार्य्यः, भट्टोत्पलः ; 2B, सत्याचार्य्यः, अत्रिः ; 3A, मुक्तावल्यां ; 3B, समरसारे, सिद्धान्तशिरोमणौ ; 4A, माण्डव्यः ; 4B, वराहसंहिता ; 5A, श्रीधरः, विष्णुगुप्तः ; 5B, सूर्य्यसिद्धान्तः ; 6A, वशिष्ठसंहितायां, रत्नमालायां ; 6B, श्रीपतिनिबन्धे ; 8A, राजमार्त्तण्डः ; 9A, भट्टभास्करः ; 11A, चण्डेश्वरः ; 16B, ज्योतिःसागरे, वराहेणापि वृद्धयात्रायां ; 17A, रत्नकोषः ; 18A, ब्रह्मसिद्धान्ते, वशिष्ठसिद्धान्ते ; 20A गरुड़पुराणे ।

The leaves are all marked शुद्धि on the left hand upper margin. But it can not be Śuddhidīpikā by Śrīnivāsa, described above, as it quotes later authorities such as Caṇḍeśvara, Tājikacāryya and others.

2808.

6459.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1852 = Śaka 1717. Appearance, fresh.

Observances on holy days.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ हरिवासरनिर्णयः ।

एकादश्याः प्रान्तभागो द्वादश्याः पूर्व्व एव च ।

हरिवासर इति ज्ञेयस्तत्राश्नन् पतितो भवेत् ॥

2B, अथ द्वादशीनिर्णयः, अथानध्यायः ; 3A, अथ युगादयः, अथाष्टका, अथ विषुवौ, अथायने, अथ शाङ्करचतुर्द्दशी ; अथ नक्षत्रचतुर्द्दशी ; 3B, अथ प्रदोषः ।

End :—

इति दशम्यादिनिर्णयः । आर्य्या भद्रा देवकार्य्ये इति स्मृतिकौस्तुभेपि स्पष्टमुक्तम् ।

Date, संवत् १८५२ शके १७१७ नयनामसंवत्सरे फाल्गुनअमायां विश्वेश्वरसन्निधौ इदं पुस्तकं पित्रेत्युपनाम्ना वेणीमाधवेन लिखितम् ।

2809.

2678. **त्रयोदशीनिर्णयः ।** *Trayodaśī-nirṇayaḥ.*

Being a part of the Kālakhaṇḍa of Puruṣārthacintāmaṇi by Aḍvele, son of Rāma Kṛṣṇa Sūri.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¾ inches. Folia, 8. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 226. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति आड्वेलेउपनामकश्रीमद्रामकृष्णसूरिसूनुविष्णुभट्टकृते पुरुषार्थचिन्तामणौ कालखण्डे त्रयोदशीनिर्णयः ।

It begins :—

अथ त्रयोदशी-निर्णीयते ।

सा च शुक्लकृष्णपक्षभेदेन व्यवस्थितैव । तत्र शुक्लत्रयोदशी पूर्व्वविद्धा ग्राह्या ;

त्रयोदशी तु कर्त्तव्या द्वादशी मिश्रिता मुने ।
भूतविद्धा न कर्त्तव्या दर्शः पूर्णा कदाचन ॥
इत्यादि ।

2810.

10728C.

Substance, palm-leaf 7 x 2 inches. Folia, 40. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 480. Character, Newari of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

The first leaf belongs to a different work.

This is a Calendar of religious observances in all the twelve months of the year.

End :—

त्वमशोक हराभीष्ट मधुमाससमुद्भव ।
पिबामि शोकसन्तप्तः मामशोकं सदा कुरु ॥
मुख्यायाः फलमेकन्तु पिबन्मीनगते रवौ ।
विपद्भाक्रमते तस्य यावदब्दो न पूर्य्यते ॥

Last Colophon. :—

इति चैत्रनिर्णयः ॥

There are six lines after the last colophon.

2811.

3290.

Substance, country-made paper. 8 x 5 inches. Folia, 40. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Incomplete at the end.

A fragment of a Smṛti compilation.

It begins thus :—

मासश्चतुर्धा त्रिंशता दिनैः सावनः ।

सूर्य्यस्य संक्रमादासंक्रान्ति सौरः । पक्षद्वयेन चान्द्रः । अश्विन्यादि-
रेवत्यन्तं नक्षत्र-परिवर्त्तनेन नाक्षत्रः । दिवसोऽपि चतुर्धा
अहोरात्रः, सावनः सौरमासत्रिंशांशं सौरः, तिथ्यवच्छिन्नश्चान्द्रः,
चन्द्रसम्बद्धनक्षत्रावच्छिन्नः नाक्षत्रः ॥

3B, इति मलमासविवेकः ; 4A, इति सामान्यतिथिनिर्णयः ; 5B, अथ व्रतविशेषे तिथिविशेषनिर्णयः ; 6A. अथ एकभक्तकालनिर्णयः ; 6B, अथ नक्त-कालनिर्णयः ; 7A, अथोपवासतिथिनिर्णयः ; 7B, अथ नक्षत्रोपवासनिर्णयः, अथ जन्माष्टमीनिर्णयः ; 8B, अथ एकादशीनिर्णयः ; 10B, अथ अष्टौ महाद्वादश्यः : 11A, श्रवणद्वादशी ; 13A, अथ शिवरात्रिः ; 13B, अथ पर्व्वनिर्णयः, अथ ग्रहणनिर्णयः ; 14B, अथोपाकर्म्मकालः ; 15B, अथ उत्सर्ज्जनकालः ; 18A, इति संक्रान्तिनिर्णयः, अथ अमावास्याश्राद्धनिर्णयः ; 19A, अथ वृद्धिश्राद्धकालः ; 19B, अथ कृष्णपक्षश्राद्धकालः ; 20A, अथ भाद्रपदापरपक्षश्राद्धकालनिर्णयः ; 23A, अथ श्राद्धतिथेः षण्ढत्वे निर्णयः ; 24A, अथ प्रेतश्राद्धेषु नवश्राद्धकालः ; 25A, अथ सपिण्डीकरणकालः ; 27A, अथ क्षयाहापरिज्ञाने निर्णयः ; 27B, अथ मघाश्राद्धनिर्णयः, अथाशौचादि-निमित्तकप्रतिबन्धके सति श्राद्धकालाः ; 28B. अथ पूर्व्वाह्णादिकालनिर्णयः ; 29B, अथ श्राद्धविशेषेणापराह्णादिविनियोगः ; 30A, अथ पिण्डदाननिषेध-कालः ; 30B, अथ प्रेतक्रियासु निषिद्धकालाः ; 33A, अथ वैश्वदेवादिकाल-भेदः ; 33B, अथ नित्यश्राद्धकालः ; 37A, अथ नक्षत्रादियुक्ततिथिनिर्णयः ;

2812.

3067.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

The MS. contains 80 verses in the anuṣṭup metre, on auspicious moments for the commencement of structures,

the construction of chariots, the digging of tanks and wells, and so on.

The MS. is very corrupt and badly written.

Colophon :—

इति विश्वकर्म्माविरचिते ज्ञानप्रकाशदीपार्णवश्च्युतताधिकारे प्रथमोऽध्यायः ।

Aufrecht registers in Cat. Cat. Part II, an astrological tract of the name ज्ञानप्रकाशदीपार्णव from the Viśvakarmāvatāra. May it be identical with this ?

It begins :—

विश्वकर्म्म उवाच ।

शुभे मासे सिते पक्षे आदित्ये चोत्तरायणे ।
चन्द्रताराबलं भद्रं शुभे लग्ने शुभे दिने ॥
चैत्रे प्रोक्तं कलहं व्याधिं वैशाखे च धनागमं ।
ज्येष्ठे गृहेशमरणं आषाढे वसुनाशनम् ॥

It ends :—

आख्यातंशा कलारा +° चंद्र मैत्रादिकस्य वा ।
प्रति आत्मन स्वेव सुभक्तेन दिनेश्वराम् ॥

2813.

3068. वास्तुसौख्यम् । *Vāstu-saukhyam.*

From the Todarānanda of Todarmal, the distinguished general and finance minister of Emperor Akbar.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia 52. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1884. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीतोडरमल्लविरचिते तोडरानन्दे वास्तुसौख्यं संपूर्णम् ।

The Post Colophon Statement :—

संवत् १८८४ श्रीरामसीता श्रीहनूमते नमः ।

On the selection of the site of a habitation and materials for construction, on the auspicious moments for the commencement of the structure and rites and ceremonies in connection with it, and on the general plan of the house.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

यन्नामस्मरणाद्यान्ति विलयं विघ्नसञ्चयाः ।
तं नमस्ये गणाधीशं भगङ्गो बुद्धिदायकम् ॥
यत्पादाम्बुजमाध्वीकं निषेव्यावाप्तसन्ततिः ।
जयत्येष गुरुः साक्षादनन्तो भक्तवत्सलः ॥
गोविन्दपादकमलद्वययोजितमानसः ।
गृहसौख्यं तनोत्येष श्रीतोडरमहीपतिः ॥

His authorities :—

वशिष्ठ-गर्ग-ब्रह्मोक्तं विश्वकर्म्मादिनिर्म्मितम् ।
वराहलल्लव्याख्यातं शास्त्रतत्त्वं विमृश्य च ॥
निरूपयामो विदुषां सन्तुष्ट्यै वास्तुनिर्णयम् ।
यथामति धनारोग्यसौख्यकीर्त्तिविवृद्धये ॥

It ends :—

अकपाटमनाच्छन्नमदत्तबलिभोजनम् ।
गृहं न प्रविशेदेव विपदामालयं हि तत् ॥
एकाशीतिपदनिर्म्माणं तत्रत्यदेवतानक्षिशैशविभागश्च प्रागेवा-
स्माभिर्निरूपितः ॥

The topics :-

2B, अथ वास्तुस्वरूपमाह ; 2B, अथ भूमिपरीक्षा ; 6A, अथ शल्य-शोधनम्, वास्तुशास्त्रे ; 8B, इति निमित्तशल्यम्, अथ प्रश्नवर्णशल्यम् ; 13B,

अथ शिलान्यासः; 14B, अथ आयव्ययादिविचारः; 16A, गृहनक्षत्रादिज्ञानम्; 16B, अथ तिथिज्ञानम्; 23A, अथ शालालिन्दयोः प्रमाणम्; 25A, अथ भित्तिप्रमाणम्, अथ द्वारज्ञानम्, अथ शाखोदुम्बरादिज्ञानम्; 26A, स्तम्भनामानि; 35A, अथ चतुःषष्टिपदस्य विभागः; 35B, अथ देवताविभागः, अथ मर्म्मज्ञानम्; 36A, अथ वंश[स्य](च) शिरायाश्च ज्ञानम्; 37A, अथ द्वारनिर्णयः; 40A, अथ द्वारस्य वेधफलम्; 42A, अथ गृहे श्रीवृद्धिक्रमः; 49A, अथ गृहस्थापनम्; 51A, अथ वास्तुपूजा।

The later authorities :—

2B, वराहमिहिरः; 3B, वराहसंहितायां; 5B, राजमार्त्तण्डः; 10B, ज्योतिषचिन्तामणौ; 13A, ज्योतिःप्रकाशः; 14B, विश्वकर्म्मा; 17A, व्यवहारोच्चये; 18A, सारसमुच्चये; 19A, रत्नमालाटीकायां, चिन्तामणौ: 19B, बृहत्संहिता; 36B, वास्तुतन्त्रे; 42B, श्रीपतिः; 43A, सारसागरे; 46B, व्यवहारतत्त्वे; 49B, लल्लः;

2814.

5524. *The Same.*

Substance, country-made paper. 13¾ × 5½ inches. Folia, 18. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins thus : –

श्रीगणेशाय नमः।

यन्नामस्मरणाद्याति विलयं विघ्नसञ्चयाः।

तं नमस्य गणाधीशं भजन्नूगो बुद्धिदायकम्॥

This belongs to the series of Smṛti works of Toḍaramalla and relates to the construction of various buildings.

Colophon :—

इति श्रीमन्महाराजाधिराजश्रीतोडरमल्लविरचिते तोडरानन्दे-वास्तुसौख्यं सम्पूर्णम्।

2815.

6069. **वास्तुप्रदीपः ।** *Vāstu-pradīpaḥ.*

By Vāsudeva Paṇḍita.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 13. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1894. Appearance, fresh. Complete.

A work on Vāstu, composed in Śaka 1572. The author is said to be a Maga Brāhmaṇa. See H.P.R. Vol. III, No. 267.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८९४—भाद्रस्य च सिते पक्षे पूर्णिमा गुरुवासरे ।
तस्यां दिनं (?) लिखेद्ग्रन्थं यत्नेन परिपालयेत् ।

There are eight lines more.

Astrological side of Vāstu.

2816.

6069A. *The Same.*

Substance and the measure are the same as above. Folia, 20. Lines, 8, 9 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

2817.

3073. **वास्तुचन्द्रिका ।** *Vāstu-candrikā.*

By Narahari Jyotiṣī.

Substance, Serampore paper. 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 140. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1934. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीनरहरिज्योतिर्विविरचितायां वास्तुचन्द्रिकायाग्रन्थः सम्पूर्णः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु ॥ संवत् १९३४ पौषमासे शुक्लपक्षे १४ शुक्रवासरे ॥

श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

An astrological tract relating to the selection of the site and the construction of a house, auspicious moments for its commencement and so on.

The manuscript is very corrupt.

It begins :—

अथ वास्तुचन्द्रिकाप्रारम्भः ।

वास्तुज्ञानमथातकमलभवन्मुनिपरं पराशातं । (?)

क्रियतेऽधुनामेदं विदधे साम्वत्सरै प्रीत्यै ॥ (?)

सर्व्वदोषै विनिर्म्मुक्तं(ो) गुणैः सर्व्वैरलंकृतम् ।

प्रणम्य सर्व्वलोकेशं वास्तुलक्षणमुच्यते ॥

Topics :—

1B, अथ गृहारम्भमासः ; 2A, अथ वारफलं and so on ; 2B, इति नरहरिणोक्ते ज्योतिषां सम्मसारः, अथ योगफलम्, अथ गृहारम्भे लग्न ; 3B, अथ वृषभचक्रम् ।

वास्तुचक्रं प्रवक्ष्यामि यथाव्यासेन भाषितम् ।

यत्र ऋक्ष भवेत् सूर्य्यस्तत्रादौ [त्रीणि] (हणि) मस्तके ॥

3B, अथ वृषभचक्रम् ; 4A, अथ चक्रम्' (it gives also figures of various *cakras*); 4B, अथ ग्रामवासचक्रम् ; 5A, अथ राजचक्रम् ; 5B, अथ वास्तुनागः ; 7B, अथ दातातस्कारादिगृहफलम्, अथ बंधवर्णनक्षत्रम् ; 8A, अथ गृहविभागबंधप्रतिविचारः ; 8B, इति गृहप्रमाणम्, अथ राशिप्रतिगृहप्रमाणम् ; 9A, अथ गृहप्रवेशमासः ; 9B, अथ गृहप्रवेशचक्रम् ; 10A, अथ सर्व्वार्थचक्रम् ।

2818.

10229. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Saṃvat 1942.

A compilation from astrological works. It relates to Vāstu and is illustrated with diagrams.

On the reverse of the last leaf :—

वास्तुचंद्रिका[ज्योतिषम्](जोतीस) समाप्त[ ](:) ।

The date of the MS. : —

संवत् १९४२ ॥ मीः फाः सु ॥ ६ । गुरुवार ॥ श्रीसर्व-देवताय नमः ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ वास्तुचन्द्रिकाप्रारम्भः ॥

वास्तुज्ञानमथात कमलभवम्मुनिपरं पराजातम् ।
क्रियतेऽधुनामेदं विदग्धे साम्बत्सरै प्रित्यै ॥, etc., etc.

2819.

5139. **स्मृतिदुर्गभञ्जनम्** । *Smṛti-durga-bhañjanam.*

By Candraśekara a Vārendra Brāhmaṇa of Navadvīpa.

Substance, country-made paper. 17 × 3 inches. Folia, + 3 + 13 Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,400. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured.

It contains (I) Saṃkalpadurgabhañjanaṃ (1 to 29); (II) Tithidurgabhañjanaṃ (1 to 3); (III] Māsādyullekha-durgabhañjanaṃ. There is a fourth chapter in other MSS. on optional facts.

For the description of a complete manuscript see L. 937. See also L. 339 and 4055.

Last Colophon :—

इति मासाद्युल्लेखदुर्ब्भञ्जनम् समाप्तम् ।

Post Colophon Statement :—

श्रीराधाकान्तशर्म्मणा लिखितमिदं । नवद्वीपवासिस्मार्त्त-वाचस्पतिभट्टाचार्य्यचरणा विजयन्ते ।

2820.

6365.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 28 of which the 5th is missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

An extract from Sārasaṃgraha. There are so many works of this name in Smṛti, most of them not described, that it is impossible to tell which Sārasaṃgraha is meant.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ समयशुद्धिरा(मा)रभ्यते । तत्र सारसंग्रहग्रन्थे ।

सिंहस्थे सुरगुरौ सर्व्वकर्म्मेषु वर्ज्जयेत् ।

प्रारब्धं न च सिध्येत महाभयकरं भवेत् ॥

Topics treated of :—

4A, इति गुरुशुक्रयोः शुद्धाशुद्धविचारः ; 6B, अथ पञ्चशलाकचक्रम्, इति वेधः ; 7A, अथ यामित्रम्, अथैकार्गलः ; 7B, अथ पञ्चोत्पाताः ; 8A, अथ दग्धयोगाः, अथ सप्तशलाकम् ; 11A, अथ द्विरागमः ; 12B, अथ प्रथमऋतु दर्शनफलम् ; 16B, अथ केशबन्धनम् ; 17A, सीमन्तोन्नयनम् ; 17B, अथ निष्क्रामणम् ; 18B, अथ चूड़ाकरणम् ; 19B, अथ व्रतबन्धः ; 25A, अथ विद्यारम्भः ; 26B, अथ राजावलोकनम् ; 27A, अथ रोगिस्नानम् ; 27B, अथ राजाभिषेकः ; 28A, इति सारसंग्रहे समयशुद्धिविवाहादिकर्म्म-मिश्राध्यायः—अथ ग्रहवक्रातिचारविचारः ।

Under the last heading there are 13 lines and then the MS. ends abruptly.

The authorities quoted are :—

2A, गर्गः ; 2B, हारीतः ; 3B, लल्लः ; 4B, शीघ्रबोधे, तोडरार्णवे ; 9A, बृहस्पतिः, यमः ; 23A, नारदः ; 23B, बृहस्पति, श्रीपतिः ; 25B, दैवज्ञवल्लभः ।

2821.

6054. वास्तुपद्धतिः । *Vāstu-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5¾ inches. Folia, 16. Lines, 11 to 15 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The maṅgalācaraṇa and the object of the work :—

श्रीगणेशाय नमः ।

श्रीसारदां निधाय धातागणेशगुरुचरणाम् ।
वक्ष्यामि शिल्पशास्त्रं सर्व्वजनानां च सौख्यकरम् ॥
दूषणेन रहितं गृहं कुर्य्यात् जायते च प्रबलं सुखवृद्धिः ।
पुत्रपौत्रधनधान्यसमृद्धि[ः]सर्व्वमित्रस्वजनात् सुखदं च ॥

It often quotes verses, which are not Sanskrit, as in leaf 1.

पपुर्ध्विं तुल धन कर्कड़ लाभो दाहणियमकेरच्छगवसहे ।
पश्चिम हरिअलिकन्योघटमीना मिथुन उतरायाम् ॥

1, इति श्रीवास्तुपद्धतौ प्रथमोऽध्यायः ; 2B, इति वास्तुपद्धतौ द्वितीयोऽध्यायः ; 3A, इति वास्तुपद्धतौ मासशुद्धिविचाराध्याय तृतीयः—अथ तिथिशुद्धिः ; 3B, इति सामान्येन सूत्रारम्भप्रारम्भः ; 4B, इति श्रीवास्तुपद्धतौ गृहनिर्णयविधाने सर्व्वत्र लाभः ; 5B, इति वास्तुपद्धतौ शेषे विचाराध्यायः ; 7B, इति वास्तुपद्धतौ निर्णयदिक्साधनाध्यायः ; 8A, इति वास्तुपद्धतौ गृहद्वारमुखः ; 12B, इति ० गृहनिर्म्माणस्थानस्थापनाध्यायः ; 15B, ० लघपद्धतौ गृहनिर्म्माणाध्यायः समाप्तः ; 16, ० गृहनिर्म्माणविचारखंडोयं समाप्तः ।

There are two lines more and the MS. comes to an end.

The authorities quoted :—

2A, ज्योतिःसागरे ; 3A, मुक्तावल्यां ; 4A, ज्योतिर्निबन्धे ; 4B, कारिकायां, वास्तुशास्त्रे ; 6B, वास्तुशास्त्रे ; 7A, वृद्धनारदः ; 7B, व्यवहार-

सारे; रत्नमालायां; 8A, जगन्मोहने; 9B, गर्गः; 10A, गोपिराजकृतसूत्रम्; 11A, लल्लः; 12B, वराहः; 13A, शार्ङ्गधरः, वराहमिहिराचार्य्यः (?); 14A, चिन्तामणौ, राजमार्त्तण्डे, 15A, ज्योतिःप्रकाशे; 15B, वशिष्ठः, श्रीपतिः।

2822.

*20. कोशलागमः। *Kośalāgamaḥ.*

The MS. noticed in L. 771.

The name of the work does not appear anywhere in the body of the codex. But in the left hand upper corner the work is sometimes denoted by कोशला, sometimes by कोश, sometimes by कोल, from which Dr. Rājendralāla seems to have inferred the name to be कोशलागमः. But it turns out to be a work on the erection of a dwelling house which may be only a chapter of कोशलागमः. The chapter appears to be complete, as the last line of 28A contains a date संमत् १८१६ मीती माघ सुदी २ सुक. The verses are consecutively numbered from 1 to 501. See the next number.

The subjects treated of are :—

अथ ग्रामवासचक्रं, अथ वाहनविचारः, अथ ग्रामस्थानविचारः, अथ वृषभचक्रम्, अथ कमसाधनम्, अथ तत्त्वकविचारः, अथ अन्यमतम्, अथ अन्यमतम्, अथ अन्यमतम्, अथ खातविचारः, अथ खातपूजनम्, अथ नवग्रहपूजनम्, अथ कालविचारः, अथ वाघरि विचारः(?), अथ वास्तुफलम्, अथ वास्तुपूजानक्षत्रः, अथ लग्नशुभविचारः, अथ त्रैलोक्यसाधनम्, अथ वारफलम्, अथ वारनक्षत्रतिथिघातफलम्, अथ चन्द्रवाहनविचारः, अथ नेत्रविचारः, अथ वारनक्षत्रफलम्, अथ मृत्तिकापरीक्षा, अथ चन्द्रघातफलम्, अथ पञ्चकम्, अथ अन्यमतम्, अथ अन्यमतम्, अथ शुभवारफलम्, अथ शुभलग्नम्, अथ राशिफलम्, अथ गृहमासफलम्, अथ अन्यमतम्, अथ गृहारम्भनक्षत्रम्, अथ अन्यमतम्, अथ शयनपृथ्वी, अथ वाघरि प्रमाणम्, अथ अष्टोत्तरविचारः, अथ फलम्, अथ अन्यमतम्, अथ धारोपधारचक्रम्, अथ द्वारविभेदः, अथ अन्यमतम्, अथ

अन्यमतम्, अथ वृषभचक्रम्, अथ षोडशग्रह, अथ अष्टौ आयः, अथ द्वारविभेदः, अथ कूपचक्रम्, अथ अधोमुखनक्षत्राणि, अथ राहुविचारः, अथ सिद्धियोगनिषेधः, अथ यात्राप्रकरणम्, अथ मासयात्रा, अथ ललाटीयोगचक्रम्, अथ गृहद्वाराणि, अथ अन्यमतम्, अथ निषिद्धगृहम्, अथ नक्षत्रफलम्, अथ आकूनविचारः, अथ पिण्डआनीयं, (?) अथ नवप्रकारगृह आनीयं, अथ अङ्गुष्ठिनिचन्द्रः, अथ फलम्, अथ आपचक्रम्, अथ राशितुंबरचक्रम्, अथ गृहद्वारभेदः, अथ गृहद्वार, अथ गृहप्रभं, अथ गृहद्वारदिक्षुअवतार गृहव्यवस्था-अथ विवाहगृ(गृह)हच्चिनाटीचक्रं, अथ वेधफलम्, अथ द्वितीयनाड़ीचक्रम्, अथ पथचक्रम्, अथ द्वितीयपथचक्रम्, अथ सेवाचक्रम्, अथ फ(नि)[णि]चक्रम्, अथ दिवारात्रिघटी, अथ ग्रामार्थचक्रम्, अथ मञ्जारवर्गफलम्, अथ पञ्चानवर्गफलम्, स्वानवर्गफलम्, अथ नागवर्गफलम्, अथ मूषफलम्, अथ हस्तिवर्गफलम्, अथ मेषवर्गफलम्, अथ अन्यमतम्, अथ सिद्धिः गृहः, अथ अन्यमतम्, अथ सुक्रोदयास्तफलम्, अथ भुजङ्गभोगः, अथ सवाङ्गविचारः, अथ राशेः कार्य्याकार्य्यविचारः, अथ हस्तिघटिकाफलम्, इति गृहप्रकरणं समाप्तः ।

The authorities quoted :—

(1) कोशलागमः, (2) पराशरः(र), (3) नारदः, (4) मुहूर्त्तमार्त्तण्डः, (5) त्रिविक्रमः, (6) मुहूर्त्तचिन्तामणिः, (7) ब्रह्मयामलः, (8) शक्तियामलः, (9) शक्तियामलः, (10) भानुयामलः, (11) रुद्रयामलः, (12) आदियामलः, (13) गौड़मतम्, (14) व्यासः, (15) वशिष्ठः, (16) हारीतः ।

Besides these there are also many Hindi quotations.

2823.

7310. गृहप्रकरणम् । *Gṛha-prakaraṇam.*

From Kosalāgama.

Substance, country-made paper. 10 × 4¾ inches. Folia, 16. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Jaina Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति गृहप्रकरण[ं] समाप्त[ं](ः) ।

On the obverse of the first leaf it is called अथ सर्व्वसंग्रह ग्रहप्रकर्णं. A modern compilation, relating to *Vāstu*, illustrated by diagrams. This is the same as No. 2822.

Beginning :—

गज ८ स्वर ७ र्त्तु ६ युगा ४ क्षमहि १ गुण-
विसंक्षितो मघवा दिग्नि क्रमात् ।
ग्रहपतेरविधापुरदिङ्मितो
वसुहृता भवनस्य दशा च सा ॥

अथ ग्रामवासचक्रं ।

ग्रामो यत्र भवेद्भक्षं तदाद्या सप्त मस्तके ।
पृष्ठे सप्त हृदये सप्त पादौ सप्त च तारका[ः] ॥ २ ॥

2824.

6056.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 14. Lines, 14 to 19 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1849. Appearance, old and discoloured.

A priest's manual, mainly concerned with *Jyotiṣa* — as applied to *Vāstu*.

Post Colophon Statement :—

संवत् १८४९ । माघे मासे ऽसितेपक्षे अष्टम्यां शनिवासरे ।
अलेखि देवराममिश्रेण काशीमध्ये शुभावहम् ॥
• श्रीं सदाशिवाय नमः ॥ कालभैरवाय नमः ॥

2825.

6052.

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 18 of which 3 to 10 are missing. Lines, 12 to 15 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, old and discoloured.

A work relating to Vāstu.

Beginning :—

अथ ग्रन्थारम्भः ।

तत्रादौ मासफलम् ।

चैत्रे च कलहा विप्रा वैशाखे च धनागमम् ।

ज्यैष्ठे तु मरणं चैव आषाढ़े पशुनाशनम् ॥

It gives descriptions of various diagrams, but no figures.

Along with this, there are two leaves of a much smaller size.

Beginning :—

कूपचक्रं प्रवक्ष्यामि कथितं पूर्व्वसूरिभिः ।

मध्यं तु वर्त्तुलाकारं चतुःकोणं च कुत्रचित् ॥

2826.

6407. वापीकूपतड़ागादिखननविचारः ।

Vāpī-kūpa-taḍāgādi-khanana-vicāraḥ.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Illustrated by diagrams.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

चन्द्रतारानुकूले च दुष्टयोगविवर्ज्जिते ।

जलभक्षे तथा चन्द्रे तदंशे सौम्य(f)व[ी]क्षि(क्ष्य)ते ॥ १ ॥

जीवेन्दुभार्गवबले युक्ते वाप्यवलोकिते ।

सूर्य्यभाच्चन्द्रभं गण्यं मूले मध्ये तथोर्द्धके ॥ २ ॥

(६)चन्द्र(६)खेट(६)खगाः स्थाप्याः क्रमात्तत्र फलं वदेत् ।

लम्भोर्द्ध मरणं प्रोक्तं मूलं चार्थक्षयो(यं) भवेत् ॥ ३ ॥

मध्ये च धनसौख्यानि स(f)ष[ो]म्रस्य फले भवेत् ।
स्तम्भस्यारोपणं कुर्य्यात् प्रातर्मध्याह्नयेव हि ॥ ४ ॥
अन्यथा निधनं याति कर्त्ता दुःखमवाप्नुयात् ।
(मध्योऽष्टेते) [आद्यःप्रोक्ते] प्रकर्त्तव्यं स्तंभाधःखननं शुभम् ॥ ५ ॥

इति स्तंभरोपणम् ॥

कूपचक्रं प्रवक्ष्यामि यथा गर्गेण भाषितम् ।
रोहिण्या गुणयेदृक्ष यत्र तिष्ठति चन्द्रमा[ः] ॥ ६ ॥
वृत्ताकारं लिखेच्चक्र[ं] मध्ये (f)त्र[ी]णि प्रदापयेत् ।
पूर्व्वादिक्रमेणैव स्त्रिमार्गेण दापयेत् ॥ ७ ॥

It ends :—

युक्तेवलोकिते दुर्गे क्षेत्रे वा कुत्रचिद्भवेत् ।
जलं न नश्यते तत्र अगस्त्यो यदि शोषयेत् ॥ ४८ ॥

Colophon :—

इति श्रीवापीकूपतडागादिखननविचार[ः] समाप्त[ः] ।

2827.

6051.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Two MSS.—one containing three leaves and the other two leaves with a third entirely taken up with diagrams. Lines, 10 to 14 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and worn out.

On Vāstu, relating to the digging of wells.

Both the manuscripts begin :—

चन्द्रतारानुकूले च दुष्टयोगविवर्ज्जिते ।
जलभागे तथा चन्द्रकदांशे सौम्यवीक्षिते ॥

Neither of the MSS. gives a colophon.

16(A). PŪJĀPĀṬHA.

2828.

814. दुर्गापूजापद्धतिः, बृहन्नन्दिकेश्वरपुराणोक्ता ।

Durgāpūjāpaddhatiḥ from Bṛhannandikeśvara Purāṇa.

Substance, Tāḍipattra. Folia, 73. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali.

The manuscript is worm-eaten. The right-hand side is more affected by worms and almost totally dilapidated. It is likely that in a few years the manuscript will be reduced to dust. Leaf marks are gone. I have counted the leaves to be 73, but under the circumstances I cannot vouch for the accuracy of my counting.

2829.

2146. पुरुषसूक्ताराधनविधिः ।

Puruṣa-sūktārādhana-vidhiḥ.

From the Sudarśanagītā of the Bṛhad-Bhramha Saṃhitā of which it forms the 12th Chapter.

For the MS. and the work, see L. 4191.

The Puruṣa Sūkṭa in 18 ṛks has its origin in Nārāyaṇa. Nārāyaṇa is to be worshipped with the Aṣṭākṣarī Mantra ॐ नमो नारायणाय, and all the 16 usual offerings presented to him by the 16 ṛks of the Sūkṭa, the last two being left for a hymn. Six months worship and japa will bring success. The Visṇu-sahasranāma and Śrī Sūkṭa should also be recited and hôma offered with all these Mantras.

2830.

5923. श्रीरामपद्धतिः । *Śrī-rāma-paddhatiḥ.*

By Rāmānujācārya.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It relates to the worship of Rāmacandra.

Beginning :—

श्रीरामचन्द्रो विजयते ।

ॐ गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरु र्देवो महेश्वर(ः)[ः] ।
गुरुरेव परं ब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
अज्ञान तिमिरान्धस्य, etc.
अखण्डमण्डलाकारं, etc.
सर्व्वश्रुतिशिरोरत्न(ं)विराजित(ं)पदाम्बुजं ।
वेदान्ताम्बुजसूर्य्याय तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
यस्य स्मरणमात्रेण ज्ञानमुत्पद्यते स्वयम् ।
स एव सर्व्वसम्पत्तिः तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥
... ... ।
... ... ॥

2A. श्रीरामानुजयोगेन्द्रमार्त्तादिग्गरणां भजे ।
श्रीरामाय परं नित्यं जीवन्मुक्तिस्वरूपिण(त)म् ॥
ज्ञानमुद्राधरं रामं सच्चिदानन्दविग्रहम् ।
ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय चिन्तयेद्रघुनन्दनम् ॥
रमन्ते योगिनो यस्मिन् चिदानन्दे परात्मनि ।
इति रामपदेनासौ परं ब्रह्माभिधीयते ॥
अवताराः बहवः सन्ति कला अंशा विभूतयः ।
श्रीरामस्तु स्वयं ब्रह्म सच्चिदानन्दमव्ययम् ॥
रकारादीनि नामानि शृण्वतो मम पार्व्वति ।
मनः प्रसन्नतामेति रामनामाभिशङ्कया ॥

समुद्रमेखले देवि पर्व्वतस्तनमण्डिते ।
विष्णुपत्नि नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे ॥
इति पृथ्वीं सम्प्रार्थ्य, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीरामानुजाचार्य्यकृतं श्रीवेदोक्तं श्रीरामपद्धति सम्पूर्णम् ।

2831.

4385. **रामार्च्चनचन्द्रिका ।** *Rāmārcana-candrikā.*

By Ānandavana.

Substance, country-made yellow paper. 16½ × 5 inches. Folia, 101 Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,700. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh Complete.

A treatise on the worship of Rāmacandra.

For the work, see I.O. Catal. Nos. 2607 and 2608 and H.P.R., Vol. I, No. 318 and Pref. p. XI. Printed in Calcutta.

Beginning :—

तर्त्तुं संसृतिवारिधिं त्रिजगतां नौर्नाम यस्य प्रभोः
येनेदं सकलं विभाति सततं जातं स्थितं संहृतम् ।
यस्मिन्नो निगमा भवन्ति न मनोमानं वराधीश्वरे
तं वन्दे सहजप्रकाशममलं श्रीरामचन्द्रं परम् ॥
विश्वव्यापितनोः शुभा रघुपतेर्मूर्त्त्यैकमूर्त्तिस्तयो-
र्वाक्यार्थप्रतिबोधनैकचतुरः शान्त्यादिशीलः शुचिः ।
अज्ञानान्धनिवारणैकतरणिर्विज्ञानचिन्तामणिः
नित्यानन्दपदैकभूर्विजयते श्रीमान् मुकुन्दो मुनिः ॥
वेदान्तवाक्यार्थरविर्विराजते
यस्मिन् गजाः काममदादयो नहि ।
बुधाः सदानन्दपदं प्रपेदिरे
वन्दे मुकुन्दाख्यवनं गुरुं परम् ॥

पूर्व्वं चोत्तरतापनीयमखिलं कल्पं वरं मारुते-
र्भागस्त्यवशिष्ठनामसहितान् कल्पांस्तथा संहिताः ।
शास्त्रं मन्त्रमयं मया कुवलयं त्वालोक्य सीतादिकम्
श्रीरामार्च्चनचन्द्रिका कलिमलप्रध्वंसिका प्रोच्यते ॥
तत्तद्ग्रन्थगतैर्नानावाक्यैरेव न कल्पितैः ।
सौकर्य्यार्थं क्रमः सम्यक् संक्षेपेण प्रतन्यते ॥

Colophon :—

पटलैः पञ्चभिः प्रोक्ता श्रीरामार्च्चनचन्द्रिका ।
आनन्दवननाम्ना हि यतिना हरितुष्टये ॥
इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजकाचार्य्य-श्रीमन्मुकुन्दवन-शिष्या-
नन्दवनविरचितायां श्रीरामार्च्चनचन्द्रिकायां पञ्चमः पटलः ।
समाप्तश्चायं ग्रन्थः ॥

Post Colophon :—

यो वाचाङ्गागतिमनसिजारातियोगैकगम्य
स्तं नत्वा व्यालिखदम्लतदं पुस्त ... ... ।

The verse is thus left incomplete.

2832.

7954. *The Same.*

Substance, country-made yellow paper. 14 × 5 inches. Folia, 95. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,250. Character, modern Bengali. Appearance, worm-eaten, but mostly in the margin. To the end of the 5th Patala.

इति श्रीरामार्च्चनचन्द्रिकायां पञ्चमः पटलः समाप्तः ।
समाप्तश्चायं ग्रन्थः ।

Beginning :—

नत्वा संस्तुतिवारिधिं ।, etc.

2833.

9060. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 98. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,000. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

2834.

8782. **रामार्चनक्रमः ।** *Rāmārcana-kramaḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 35. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,100. Character, Nāgara. New. Incomplete.

It begins :—

श्रीरामं हृदये ध्यात्वा सद्गुणानन्दरूपिणं
रामार्चनक्रमस्तत्र समासेन निगद्यते । १
ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय चिन्तयेद् रघुनन्दनं
रामरामेति रामेति तारकाख्यं परं शुभम् । २

2835.

5460. **परिभाषा ।** *Paribhāṣā.*

By Mahāmahopādhyāya Vardhamāna, son of Caṇḍeśvara.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 46. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old, pasted and discoloured. Complete.

For the work see L. 1848 and I.O. Catal. No. 1557.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
स[धर्म्मो यत्र]सर्व्वेषां वैधर्म्म्यञ्चापि सर्व्वतः ।
पारे वाङ्मनसं विद्यां [तं कथञ्चिद्] पास्महे ॥
न्यायाम्भोजपतङ्गाय मीमांसापारदृश्वने ।
चण्डेश्वराय गुरवे पित्रेऽस्त्र + + + + नमः ॥

अथ सार्व्वत्रिकी परिभाषा । तत्र विष्णुः ।

जातोऽधिकारी भवति दैवे पैत्रे च कर्म्मणि ।

पवित्राणां तथा जप्ये दाने च विधिदेशिते ॥

पवित्राणां मन्त्राणामित्यादि ।

End:—

शिष्टाचारपुराणस्मृतिमतजातं विचार्य शास्त्राणाम् ।

युक्त्या स्मृतिपरिचिताश्च वर्द्धमानेन ॥ (?)

Colophon:—

इति महामहोपाध्याय-श्रीवर्द्धमान-विरचिता परिभाषा समाप्ता

शुभमस्तु ॥ श्री ॥

Our author is to be differentiated from Vardhamāna, son of Bhaveśa, who also wrote a work on the same subject, called Paribhāṣā-viveka (L. 1882) relating to different rites and observances in the worship of gods and goddesses. He is also to be differentiated from Vardhamāna, the son of Gaṅgeśa.

The second verse in the beginning in the present MS. is not in I.O. Catal nor in R. Mittra It gives the father's name of the author The father is Caṇḍeśvara of Mithilā in the first quarter of the 14th century. The authority quoted (see I.O. Catal.) all belong to pre-Muhammadan days. M. N. Cakravarti, in the absence of the second verse thought that the author was the same Vardhamāna, as the author of Paribhāṣāviveka.

2836.

1432. *The Same.*

Substance, country-made paper. Leaves are of various sizes. Folia, 32. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 1,237. Character, Maithila Date, Saka 1739. Appearance, bad Complete.

Post Colophon :—

शाके नवाब्धिमुनिचन्द्रमिते वलक्षे
पक्षे शुचावथ तिथौ खलु पूर्णिमायाम् ।
श्रीकृष्णसिंहनृपतौ सुविराजमाने
वीतूर्लिलेख सुमनाः स्मृतिसारपुस्तम् ॥

2837.

1274. जयमाधवमानसोल्लासः ।

Jayamādhava-mānasollāsaḥ.

By Jayasiṃha Deva (Mahārājādhirāja).

Substance, country-made paper. 12 × 4 inches. Folia, 239. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 8,000. Character Nāgara. Date, Saṃvat 1526. Appearance, old. Generally correct. Complete.

It begins : —

नमो भगवते वासुदेवाय ।

शुद्धज्ञानस्वरूपो नरहरिरिति यश्चिन्त्यते योगयुक्तै-
र्यश्च ब्रह्माण्डमुच्चैरमुरिव परमं शाश्वते सन्निविष्टम् ।
ब्रह्मानन्दात्मकं सम्मतमुपनिषदामूर्म्मिषट्कातिगं यः
सर्व्वात्मा वासुदेवः स भवतु भवतां भुक्तये मुक्तये च ॥
सत्तामात्रमलक्षणं परमजं शुद्धं सदावादिनं
सर्व्वेषामविवादसिद्धमखिलं यस्मादुदीतं जगत् ।
साकारं यदनुग्रहाय जगतामाब्रह्मणः कल्प्यते
कल्याणं विदधातु वस्तदमलं नीलोत्पलाभं महः ॥ २ ॥
हिरण्यवर्णं सश्रीकं भूषणास्त्रादिमण्डितम् ।
रविमण्डलमध्यस्थं यत्तस्मै तेजसे नमः ॥ ३ ॥
यस्यानुस्मृतिकीर्त्तनात् श्रुतिकथागाथासु बद्धादरः
सम्प्राप्तः पदमव्ययं किल नरो नावर्त्तते संसृतौ ।
यत्तद्भूतभविष्यदुदयस्थितमस्तकर्त्तापि ज्ञात्वा-
नन्दं जयमाधवः स भगवान् उल्लासयन् मानसं ॥ ४ ॥

यस्तत्त्वं परमेश्वरस्य परमं जानाति विष्णोर्महा-
भावस्यानुभवं भवार्त्तिशमनं वेदान्तसिद्धात्मकम् ।

(Three letters in a later hand) : -

वेदव्यास इति स्वयं हरिरभूत् यस्यात्मजन्मा गुणैः
आत्मस्थः स पराशरो वितरतु श्रेयांसि भूयांसि वः ॥ ५ ॥
अस्ति स्वस्ति (सरजूवार)[सरयूपार]विषये गोरक्षपूर्व्वं पुरं
विख्यातं भुवि सम्यगस्ति विलसद्धर्म्मार्थकामक्रमम् ।
यत्र श्रोत्रियसामगानजनितैरत्यन्तकान्तस्वरै-
स्तद्गोत्रैर्विकलः कलिः किल पदं नाधत्त भूमीतले ॥ ६ ॥
भारद्वाजमुनेरभूदिह पुरा गोत्रे पवित्रे किल
ब्रह्मक्षत्रमनुत्तमं प्रथमतः श्रीमुक्खसिंहो नृपः ।
चन्द्रं निन्दति शारदं परिहरत्यालोकते नाम्बुतं
दूरेण स्फटिकाचलं विजयते यस्यावदातं यशः ॥ ७ ॥
तस्मादजायत युगायतबाहुदण्डः
कोदण्डखण्डितमनिरस्त-परःशतारिः ।
+ + + + मानकान्तिः
स्त्रीगौपतिर्मदनसिंह•इति प्रसिद्धः ॥ ८ ॥
अभवदमरसारः प्राप्तविद्याब्धिपारः
कलितपरमहंसः खण्डितारातिवंशः ।
जगति विततकीर्त्तिः सर्व्वदा भव्यमूर्त्ति-
स्तत उपचितसिंहः प्रक्रमाढ्यात्मसिंहः ॥ ९ ॥
तस्यात्मजो निखिलराजगुणाभिरामः
कामप्रदो धरणिचक्रमलञ्चकार ।
संग्रामभूविषयराजकदन्तिसंघ-
सिंहः क्रमादसमसिंह उदीरितार्थः ॥ १० ॥
ततः कुसुमसिंहेन कुमुदोज्ज्वलकीर्त्तिना ।
केशवोपासना चक्रे चेतसा भावितं जगत् ॥ ११ ॥
टेत्रसिंह इति तस्य नन्दनः
प्रोदभूत्म्मचितनन्दनन्दनः ।

क्षेमसिंह उदितोऽथ पार्थिवः
तस्य सूनुरनघस्य भूतले ॥ १२ ॥

तस्य लक्ष्मणसिंहाख्यः सुतः समितिशोभनः।
बुभुजे सुचिरं पृथ्वीं राजा राजीवलोचनः ॥ १३ ॥

कैवर्त्तसिंहोऽजनि तत्तनूजः
तनूरुचिध्वस्तलस[न्म]नोजः।
सदाननाक्षिप्तमधुरत्नसरोजः
प्रियः सुतः साधु किमेष भूतः ॥ १४ ॥

पुण्यस्य प्रचयो नु विग्रहधरस्तातस्य विश्वंभरा-
भारासारणकारणं मधुरिपोरंशोवतीर्णो नु किम्।
तेजःपुञ्जितमष्टदिव्यविभवं किंवेति तर्कास्पदं
स्वच्छन्दोऽमरसिंह उन्नतकरो राजर्षिरासीत्ततः ॥ १५ ॥

पराङ्[ना](ङ्गा)पराङ्मुखः क्रियासु यस्तुसम्मुखः।
पिणाकिपादसादरः सुनीतिरत्नसागरः ॥ १६ ॥

भूशक्रादजनिष्ट पिष्टपगुरो राजानुवाङ्गस्ततो
वीरो विक्रमसिंहदेवनृपति र्नामानुरूपक्रियः।
येन श्रोत्रियसात्कृतानि कृतिना रत्नानि भूमण्डलं
गावः काञ्चनमम्बराणि विलसत्कल्याणकल्पद्रुमाः ॥ १७ ॥

पुष्पैरेष हिरण्मयैरनुदिनं वासोभिरव्याहतै
रव्याजं परमेश्वरं स्तववरैराराध्य गौरीपतिं।
पुत्रं प्राप दुरापमुत्तमकलासम्भारसम्भावितं
तेजःसिंहमरातिराजरजनीरोचिःपतिं भूपतिम् ॥ १८ ॥

अजीजनत यं नगराजराजद्-भुजं तनूजं स महीमहीन्द्रः।
स्रष्टारमरातिपराभवस्य भवस्य सारं किल शक्तिसिंहम् ॥ १९ ॥

आसीदेषा धरित्री कनककुसुमिता रत्नसूर्ये[न](ण) पत्या
म[ा]न्या वागीश्वरेण क्षितिधरनृपतेर्मानमर्दक्षमेण।
प्रासादं भागवीयं हरिहरनिलयं पद्धिकामण्डपञ्च
न्यधात्कैलासभासं धरचयदसुहृत्कांसवारायणोऽयं ॥ २० ॥

तस्य श्रीजयसिंहदेवनृपतिर्जातः सुतः पुण्यधी-
राधारः सुधियामुदारचरितश्चातुर्य्यलीलालयः ।
विख्यातो जयमाधवप्रतिकृतेरेषः प्रतिष्ठापकः
शौर्य्याविर्जितपूर्व्वपश्चिमसुरत्राणां रणे दक्षिणाम् ॥ २१ ॥

दाता विवेकी सुकृतिः प्रतापी
कवी महाभागवतः कलावान् ।
जितेन्द्रियः सम्प्रति सम्प्रतीतो
जगत्सु राजा जयसिंहदेवः ॥ २२ ॥

एष ब्रह्माण्ड-पृथ्वी-सुरतरु-सुरभी-गोसहस्रादिदाता
पाता वर्णाश्रमाणां कलिचलितवृषस्थापनाचार्य्यवर्य्यः ।
इष्टापूर्त्तककर्त्ता हरिचरणमिलन्निश्चलस्वान्तवृत्ति-
र्मूर्त्या कन्दर्पकल्पो परमतविषयाप्रक्तिरक्लिष्टयुक्तिः ॥ २३ ॥

सर्वस्योपरि वारिविन्दुभिरहो वर्षासु वर्षत्यलं ।
कृष्णो मेघ इति प्रतीतिरनघा सर्व्वानुभूता यतः ॥
आश्चर्य्यं जयसिंहदेवनृपतिः श्रीकृष्णमेघोपरि ।
स्वर्णोत्थैः कुसुमोत्करैरनुदिनं वर्षत्यशेषर्त्तुसु ॥ २४ ॥

प्राणेभ्योपि गरीयसी भवगतो भक्तिर्मुरद्वेषिणः
सैव्यान्यामवदग्रं(?)यमकरोदेकान्तकान्ता सती ।
विष्णोर्नामसहस्रपुस्तकगणां सौवर्णवर्णैरयं
धर्म्मात्मा जयसिंहदेवजगतीजानिः समालीलिखत् ॥ २५ ॥

यद्दत्तैरमराद्रिभिः कलियुगे दारिद्रविद्रावणं
•विप्राणां सुतरामकारि रजतस्वच्छं यदीयं यशः ।
एतत् राजतमन्तरं रचयति द्यावापृथिव्योरहो
भूयः पुस्तकमभ्यलेखयदयं राजाक्षरै राजितैः ॥ २६ ॥

प्रासादानेष विष्णोरतिवहलसुधालिप्तमध्यापलाभान्
उत्तुङ्गनादि(?)त्यो दितिवरविधिनाचीकरच्चित्रयुक्तान् ।
पुष्पारामाभिरामानतिविमलजलाधाररम्योपकण्ठान्
वैकुण्ठं प्रीतिकामः कलियुगचरितध्वान्तविध्वंसहंसः ॥ २७ ॥

अचीखनद् दीर्घतरं तडाग
मयं महात्मा जयसागराख्यम् ।
तदन्तिके चाम्रवनं विशाल
मशक्यमन्यैः समवेशयच्च ॥ २८ ॥

सौवर्णानि च राजतानि च हरौ विन्यस्य पुष्पाणि यो
विप्रेषु प्रतिपादयन्नविरतं रोमाञ्चमाञ्चन्मुदा ।
नित्यानित्यमनित्य[तां]कलयतः सांसारिकीमुत्तमं
राजर्षेरमलात्मनोऽस्य चरितं सर्व्वत्र चित्रीयते ॥ २९ ॥

व्यवस्थितानामवनीश्वराणां
पुरातनानां धुरि कीर्त्तितस्थितिः ।
क्रियापरः किं वज्रनोदितेन
जगत्सु नान्यो जयसिंहदेवात् ॥ ३० ॥

गोरक्षपुरमेवैष नारायणपरायणः ।
नारायणपुरं नाम्ना भूपतिः समघोषयत् ॥ ३१ ॥

इत्थं देवपुराणभारतकथागाथामयं वाङ्मयं
शृण्व[तो](न्त)स्य जितेन्द्रियस्य जगतीदेवार्च्चनं कुर्व्वतः ।
शुद्धान्तःकरणस्य कालवशतः कारुण्यवारांनिधेः
सर्व्वं विष्णुमयं जगत् कलयतस्तस्येयमासीन्मतिः ॥ ३२ ॥

पर्य्यालोचि पुराणसिद्धपदवी ते वेदवादाः श्रुता
मन्वादिस्मृतिसाधुसिन्धुरखिलोऽप्यामथ्य मत्या मया ।
विष्कास्यं सदनादिसम्यगमृतं सर्व्वादिरासादितं
तस्मादन्यदवान्तरञ्च निखिलं विज्ञातमेतन्मया ॥ ३३ ॥

व्यामोहाय चराचरस्य जगतस्तेने पुराणागमा[ ]-
स्तां तामेव हि देवतां परमिकां जल्पन्तु कल्पावधि ।
सिद्धान्ते पुनरेक एव भगवान् विष्णुः समस्तागमः
व्यापारेषु विवेचनव्यतिकरं नीतेषु निश्चीयते ॥ ३४ ॥

यं वेदा न विदन्ति सम्यगथच ब्रजेन्द्ररुद्रादयो
देवा यत्परमार्थमूढमनसः का वान्यदीया कथा ।

तस्य श्रीपुरुषोत्तमस्य भज(तं)[नं] को वक्तुमी[शे](ष्टे) जनो
भक्त्या तन्महिमैकदेशकथनारम्भस्तथाप्येष मे ॥

नाना पुराणस्मृतिवाक्यजातं
सारोदयं सारतरं महीशः ।
बुधैः समाहृत्य समाहितात्मा
व्यरीरचत् साधु निबन्धमेतम् ॥

दानैरिन्द्रियनिग्रहेण तपसा यागक्रियाभिस्तथा
स्वाध्यायाभ्यसनेन तीर्थगमनैरिष्टापिकष्टं महत् ।
संसारार्णवतारणाय भवतामल्पोऽप्यतः कथ्यते
ग्रन्थोयं तदिमं भजध्वमधुना भो मानवा वैष्णवम् ॥ ३७ ॥
इत्यपकाराय नृणां जयसिंहमहीश्वरेण ।
प्रयत्नेना[भि](त्रि)हितो जयति जगत्यां जयमाधवमानसोल्लासः ॥ ३८ ।
आरभ्य स्मरणं लयान्तमखिलं यन्नित्यनैमित्तिकं
काम्यं कर्म च वासुदेवविषयं तत्सर्व्वमत्रोच्यते ।
ग्रन्थे(ऽस्मिन्) जयसिंहभूमिपतिना संसारकारागृहात्
निर्म्मोक्षाय जनस्य वैष्णवशिरोरत्नेन पुण्यात्मना ॥ ३९ ॥

पञ्चाशता प्रकरणैरकरोन्निबन्ध-
माराधनं भगवतो मधुसूदनस्य ।
राजाधिराजपदवीमपि गाहमान-
स्तद्भावभावितमतिर्जयसिंहदेवः ॥ ४० ॥

Colophon :—

• इति श्रीनारायणचरणारविन्दमकरन्दमधुव्रतमहाराजाधिराज-
श्रीमज्जयसिंहदेवविरचिते जयमाधवमानसोल्लासे राजप्रशस्ति-
प्रकरणम् ॥

प्रातःसहस्रांशुमरीचिनिर्म्मलं करेण बिभ्रद्भगवान् सुदर्शनं ।
कौमोदकीं वापि गदामनन्तो ममास्तु माङ्गल्यविवृद्धये हरिः ॥

\+ \+ \+ \+ \+ \+

\+ \+ \+ \+ \+ \+

It ends:—

तथापराह्णे प्रविकाशिपङ्कजं
वक्षःस्थलेन श्रियमुद्वहन् प्रभुः ।
विकासिपद्मोत्पलपत्रलोचनो
ममास्तु माङ्गल्यविवृद्धये हरिः ॥

Colophon:—

इति श्रीनारायणचरणारविन्दमकरन्दमधुव्रतमहाराजाधिराज-श्रीमज्जयसिंहदेवविरचिते जयमाधवमानसोल्लासे अचिरादि-मार्गः ॥

समाप्तश्चायं जयमाधवमानसोल्लासः ।

Post Colophon:—

संवत् १५२६ समये श्रावणवदि ६ शुक्रे चक्रनारायणेत्यादि विविधविरुदावली-विभ्राजमानमानोन्नतमहाराजाधिराज-श्रीमत्-संसारसिंहभुज्यमानराज्ये मङ्गलपुरे पण्डितश्रीहर्षलिखितं ॥

The MS. was copied in 1526 Saṃvat, *i.e.*, A.D. 1470 at Mangalpur at a time when the Surkis of Juanpur were struggling for their very existence in a war with Behlol Lodhi at Delhi. It was copied from a MS. which was full of lacunæ, which have been faithfully reproduced in the present MS.

The composition of the work may be placed about a few decades before copy. The author *Jaya Siṃhadeva* was an independent sovereign of Gorakṣpura or perhaps of the whole of *Sarajūpāra*.

In this work it is stated that Jaya Siṃha, son of Sakti Siṃha, showed his prowess to the Sultans both of the east and of the west. It is known from history that in Firoz Shaha Togluk's time the reduced Empire of Delhi was divided into two halves—eastern or Surki and the western. Khauja Jahan declared his independence as

Sultan-us-Surk in the year 1392 A.D. and there was a struggle between the two halves of the empire.

Jaya Siṃha, the raja of Gorakspur seems to have joined the warring parties by turns and made himself an important personage.

The author gives the names of thirteen of Jaya Siṃha's ancestors, *viz*:—

(1) Mumba (?) Siṃha; (2) Madana Siṃha; (3) Ātma Siṃha; (4) Asama Siṃha; (5) Kusuma Siṃha; (6) Deva Siṃha; (7) Kṛṣna Siṃha; (8) Lakṣmaṇa Siṃha; (9) Kaivarta Siṃha; (10) Amara Siṃha; (11) Vikrama Siṃha; (12) Tejaḥ Siṃha; (13) Śakti Siṃha.

His pedigree therefore goes three centuries or more back. This author describes the founder of his family as a Brahma-Kṣatriya, *i.e.*, a Brāhmana who took up profession of arms. He belonged to Bharadvāja Gotra. There were many such Brahma-Kṣatra families in southern India or Carnatic country. The story of Mayūra Śarmā of Mānavya Gotra becoming Mayūra Varmā is well known. It is also well known that by the middle of the 11th century Gāṅgeya Cedi of Tripurī, near the sources of the Narmadā, invaded the regions north of the Ganges with a vast horde of the Karṇāṭakis and established himself in Mithilā and Sarajūpāra. Jaya Siṃha's ancestor Mumba Siṃha (a southern name, seems to have been one of the Karṇāṭaki leaders who came with Gāṅgeya Cedi to Gorakṣapura

The work is neither on Architecture nor on the consecration of temples as Rajendralal says in Bik. p. 708. Number 1563. It is a work on Vaiṣnava ritual both compulsory and optional as will be plain from the following table of contents added at the end of the MS. in white paper and in a different hand, dated, 1695 Saṃvat.

The table of contents as given at the end of the MS. in a different hand:—

श्रीगणेशाय नमः ।

आत्मज्ञानहेतवः २२०, योगः २२१, योगाङ्गानि २२१, आसनं २२१, प्राणायामः २२२, प्रत्याहारः २२३, आहारादिनियमः २२३, दोषचिकित्सा २२३, युक्तलक्षणम् २२४, ध्येयस्वरूपम् २२४, धारणा २२५, उपसर्गाः २३१, योगविभूतयः, योगभ्रष्टगतिः २३४, अनिष्टानि २३४, क्रान्तिः २३६, अर्चिरादिमार्गः २३७, मार्गः समाप्तश्चायं जयमानसोल्लासः ।

इति श्रीनारायणचरणारविन्दमकरन्दमधुव्रत-महाराजाधिराज-श्रीमज्जयसिंहदेवविरचिते जयमानसोल्लासेऽर्चिरादि ।

भूतमव्यरसावनी प्रगुणिते सम्व[त्स]रे वैष्णवे
पौषे मासि शुभे तिथौ गुरुदिने पक्षे वलक्षेतरे ।

The authorities quoted and consulted:—

4B, बादरायणसूत्रम्, महाभारते, गारुडपुराणे, विष्णुपुराणे; 5A, पद्मपुराणे, वामनपुराणे; 5B, स्कान्दपुराणे, विष्णुधर्मे, विष्णुरहस्ये; 6B, विष्णुधर्मोत्तरे; 7A, नारदीयपुराणे, ब्रह्मपुराणे; 7B, रामायणे, भागवते; 8B, मत्स्यपुराणे; 9A, पाण्डवगीतायाम्, मोक्षधर्मे; 9B, नरसिंहपुराणे; 12A, लिङ्गपुराणे; 15A, नारदपञ्चरात्रे; 17B, वराहपुराणे; 18B, अग्निपुराणे; 19A, आदिपुराणे, देवीपुराणे, मत्स्यपुराणे; 23A, यजुःसंहिता; 28B, तुलापुरुषमहादानपद्धतौ; 42A, सिद्धार्थसंहिता; 68A, योगयाज्ञवल्क्यः; 76A, पञ्चरात्रे; 81A, याज्ञवल्क्यः; 85A, दक्षः; 86A, गोपथब्राह्मणम्; 87A, हयग्रीवपञ्चरात्रे; 90A, बौधायनः; 99A, नारदीयसप्तसाहस्रम्; 101B, पद्मपुराणोत्तरखण्डः; 105B, भविष्यपुराणम्; 107B, सूपकारशास्त्रम्; 108A, इति सूपकाराः; 108B, द्रव्यगुणटीका; 128B, कूर्मपुराणम्; 143B, भविष्योत्तरे; 146A, ब्रह्मवैवर्त्तम्; 147B, सनत्कुमारः; 149A, ऋष्यशृङ्गः, स्मृतिमीमांसायां जै(जै)मिनिः; 149B, कात्यायनः; 150A, कालिकापुराणम्; 154B, हारीतः; 155B, सौरधर्मोत्तरः; 159B, विष्णुः; 189A, राजमार्त्तण्डज्योतिशास्त्रम्; 204B, गीताभाष्यम्; 205B, देवलः; 212B, मार्कण्डेयपुराणम्; 229A, योगप्रदीपः ।

2838.

4760. दुर्गाभक्तितरङ्गिणी । *Durgā-bhakti-tarañginī*.

By Vidyāpati.

Substance, Nepalese paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 99. Lines, 9 on a page. Extent* in ślokas, 1,900. Character, Newari of the eighteenth century. Appearance old and discoloured. Complete.

Compiled by Vidyāpati under orders of Dhīra Simha Rūpa Nārāyāna, king of Mithilā.

Beginning :—

ॐ नमश्चण्डिकायै ।

अभिवाञ्छितसिद्ध्यर्थं वन्दितो यः सुरैरपि ।
सर्व्वविघ्नच्छिदे तस्मै गणाधिपतये नमः ॥
भक्त्या नम्रसुरेन्द्रमौलिमुकुटप्राग्भारतारस्फुरन्-
माणिक्य[द्युति](द्दिति)पुञ्जरञ्जितपदद्वन्द्वारविन्दश्रियः ।
देव्यास्तत्क्षणदैत्यदर्पदलनासम्बित्प्रहृष्टामर-
स्वाराज्यप्रतिभूतविष्णुकरुणागम्भीरदृक् पातु वः ॥
अस्ति श्रीनरसिंहदेवमिथिलाभूमण्डलाखण्डलो
भूभृन्मौलिकिरीटरत्ननिकरप्रत्यर्पिताङ्घ्रिद्वयः ।
आपूर्व्वापरदक्षिणोत्तरगिरिप्राप्तार्थिवाञ्छाधिक-
स्वर्णक्षौणिमणिप्रदानविजितश्रीकर्णकल्पद्रुमः ॥
विश्वख्यातनयस्तदीयतनयः प्रौढप्रतापोदयः
संग्रामाङ्गनलब्धवैरिविजयः कीर्त्यात्तलोकत्रयः ।
मर्य्यादानिलयः प्रकामविनयः प्रज्ञाप्रकर्षाश्रयः
श्रीमद्भूपतिधीरसिंहविजयी राजत्यमोघक्रियः ॥
शौर्य्यावर्जितपञ्चगौड़धरणीनाथोपनम्रीकृता
नेकोत्तुङ्गतुरङ्गसङ्गतसितच्छत्राभिरामोदयः ।
श्रीमद्भैरवसिंहभूपतिरसौ यस्यानुजन्माजय-
त्याचन्द्रार्कमखण्डकीर्तिसहितः श्रीरूपनारायणः ॥

देवीभक्तिपरायणः श्रुतिमुखप्रारब्धपारायणः
संग्रामे रिपुराजकंसदलनः प्रत्यक्षनारायणः।
विश्वेषां हितकाम्यया नृपवरोऽनुज्ञाप्य विद्यापतिं
श्रीदुर्गोत्सवपद्धतिं स तनुते दृष्ट्वा निबन्धस्थितिं॥

तत्रादौ देवीपूजागृहनिर्म्माणं। इत्यादि।

पुष्पिका इति दुर्गाभक्तितरङ्गिण्यां द्वितीयः प्रयोगतरङ्गः।

कारुण्यैकरस(मुद)प्रणमतो बालानिव त्रायतो
भीतिभ्यो घनपङ्कलिप्तवपुषः प्रक्षालयत्यम्बिका।
संसारे स्खलतः सदैव रतिसम्मोहान्धकारावृते
साध्याद् दुःखरणागतार्त्तिशमनी देवी जगत्पावनी॥
भूपश्रीभवसिंहवंशतिलकः श्रीदर्पनारायणः
स्वात्मानन्दन-नन्दनक्षितिपतिः श्रीधीरसिंहः कृती।
शत्रुग्रामहपूर्येन्द्रमर्द्दम-श्रीभैरवक्ष्माभुजो (?)
दुर्गाभक्तितरङ्गिणी-कृतिरियं तस्यास्तु मत्प्रीतये॥
मर्य्यादाम्बुनिधिः सदा नयनिधिः प्रौढ़प्रतापावधिः
सद्यः सङ्गरसङ्गरङ्गविजयः श्रीलक्ष्मदः सन्निधिः।
यस्य क्षीरसमुद्रमुद्रयशसा रामस्य सौमित्रिवत्
क्षोणीमण्डलभूभृतो विजयते श्रीचन्द्रसिंहानुजः॥ (?)
यावद् दुर्गातरङ्गस्तरयति जटामण्डलं चन्द्रमौले-
रर्द्धाङ्गे यावदुच्चैरतिरसति वृढ़प्रेमवद्धा भवानी।
मल्लीमालानुकारे शिरसि शशिकला यावदेतस्य तावत्
कीर्त्तिः श्रीधीरसिंहक्षितिपतितिलकस्येयमूर्व्व्यां चकास्तु॥

इति समस्तप्रक्रियाविराजमानमानदलित-रिपुराजाधिराज-शिवभक्तिपरायणश्रीदर्पनारायणदेवात्मज-समस्तप्रक्रियालङ्कृत-नृपतिवरधीरसिंहदेवानां समरविजयिनां कृतौ श्रीदुर्गाभक्ति-तरङ्गिणी परिपूर्णा। शुभमस्तु॥

2839.

3573. गङ्गावाक्यावली । *Gāṅgāvākyāvalī.*

By Vidyāpati, under the patronage of Viśvāsa Devī, the Rāṇī of Mithilā.

Substance, country-made paper. 13 × 2 inches. Folia, 154. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 2,300. Character, Bengali. Date, Śaka 1596. Appearance, old and worn off. Writing effaced. Complete.

Colophon:—

इति समस्तप्रक्रियाविराजमानमनभक्तिभावित-वङ्गमान-महा-महादेवी-श्रीमद्विश्वासदेवीविरचिता गङ्गावाक्यावली समाप्तेति ।

Post Colophon :—

ॐ नमो गणपतये । ॐ नमो गङ्गायै ।

शकाब्दाः १५९६ तेरिख ३ श्रावण ।

The first 24 leaves, 30 to 33, 38 to 44 and 58 to 63 are restored.

The MS. contains also a leaf containing an index to the work.

2840.

726. *The Same.*

Substance, Tāḍīpattra. Folia, 59. Lines, 3 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Bengali. Date, Śaka 1627. Appearance, old and dilapidated and worm eaten. Complete, but writing in many leaves effaced.

A treatise on the religious merits derived from visiting, saluting and worshipping the river Ganges, from bathing in it on different auspicious occasions; and also on special merits from making gifts to a Brāhmaṇa and performing Śrāddhas on the banks of the river, etc., etc.

It begins thus:—

ॐ गङ्गायै नमः ।

अथ गङ्गावाक्यावलि संग्रहो लिख्यते ।

स्मरणं कीर्त्तनं यात्रा श्रवणं वीक्षणं तथा ॥

नमस्कारः स्पर्शनं च श्राद्धप्रकरणं तथा ।
दर्भप्रतिकृतिस्नानमभयप्रकरणं तथा ॥
क्षेत्रप्रकरणं चैव गङ्गादर्भादिकं तथा ।
अथावगाहनं चैव स्नानप्रकरणं तथा ॥
सामान्यस्नानकरणं भक्तिश्रद्धे तथैव च ।
मज्जनस्नानमात्रं च स्नानं शिवनदीषु च ॥
तिथिस्नानं तथा माघे सप्तमीस्नानमेव च ।
नन्दास्नानं युगाद्यायां स्नानं मन्वन्तरादिषु ॥
नक्षत्रस्नानं योगं च विशेषस्नानमेव च ।
स्नानं दशहरायां च संक्रान्तिषु विशेषतः ॥

मासातिधिस्नानफलं ॥

माघे च फाल्गुने चैव वैशाखे कार्त्तिके तथा ।
चन्द्रसूर्योपरागे च स्नानं माध्याह्निकं तथा ॥
वारुण्यादिषु च स्नानं महाज्यैष्ठ्यां विशेषतः ।
शिवसन्निधिगङ्गायां स्नानं तर्पणप्रक्रिया ॥
जपप्रकरणं चैव पूजाप्रकरणं तथा ।
गङ्गाध्यानं देवपूजा अर्घप्रकरणं तथा ॥
त्रिपुण्ड्रकरणं चैव पानं गङ्गाजलस्य च ।
मृतास्थिक्षेपो गङ्गायां संक्षेपादेष संग्रहः ॥

It ends :—

गङ्गा गङ्गेति यैर्नाम योजनानां शतैरपि ।
स्थितैरुच्चारितं हन्ति पापं जन्मत्रयार्जितं ॥
अद्य जन्मत्रयार्जितपापहननकामो गङ्गास्नानं करिष्ये ।
ॐ नमो गङ्गायै ॥

Post Colophon :—

सप्तद्विरसचन्द्रे च शाके माघे गुरोर्दिने
श्रीप्रसादो लिखेद् यत्नाद् वाक्यावली + + + +

There are a few lines after this, which are considerably effaced and cannot be deciphered.

2841.

4283. दुर्गोत्सवचन्द्रिका। *Durgotsava-candrika.*

By Rāmacandradeva.

Substance, palm-leaf. 16¼ × 1½ inches. Folia, 91. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,825. Character, Uḍiya of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीदुर्गायै नमः।

अम्भोदान् चिकुरच्छलेन तपनं सिन्दूरबिन्दूपधैः
पीयूषद्युतिबिम्बमाननमिषात् ज्योत्स्नां स्मितच्छद्मना।
शैलेन्द्रं कुचकैतवाद्दलिकुलव्याजाद्दधत्यै नदी-
रञ्जाङ्गाय शिवस्य विश्वनिधये मूलप्रकृत्यै नमः॥
सकलागमसारतत्त्ववेत्ता स कलावानिव सर्व्वतोऽनवद्यः
तनुते भुवि रामचन्द्रदेवः चरणाम्भोरुहभक्तिमम्बिकायां॥
यस्योदेति यशोविधुस्त्रिजगतामानन्दमापादयन्।
ताराभिः परिपश्चिमार्थैरमणीगणैर्मनुष्यापाङ्गभिः
का चिन्ता लवणाम्बुधौ बलयतामप्यागते साभितः
क्षीराम्भोधिरखण्डमण्डलपरीवेशाय नेशायते॥

... ...

... ...

... ...

स निशम्य सम्यगखिलागमोदितं
विबुधैर्विचिन्त्य बहुधानुमोदितः।
शरदुत्सवे गिरिभुवः समर्च्चन-
क्रम-चन्द्रिकां दिशति सम्मतां सताम्॥
मन्त्राः सन्ति क्षितिधरभुवे लक्षशो दक्षिणा
प्रायो मार्गे जपहुतविधौ ये फलं साधयन्ति।
अष्टत्रिंशाक्षरमनुवरं किन्तु सञ्चिन्तितानां
नानार्थानां क्षमा इति ततः कीर्त्यते तत्प्रयोगः॥

Last Colophon :—

इति दुर्गापूजाविधिः समाप्तः ।

2842.

5605. *The Same.*

Substance, palm-leaf. 12½ × 1½ inches. Folia, 64. Lines, 4, 5 on a page. Extent in ślokas, 1,500. Character, Uḍiya of the eighteenth century. Appearance, good. Complete.

2843.

5986. देवपूजासागरः । *Deva-pūjā-sāgaraḥ.*

By Ārade Bhaṭṭa Nārāyaṇa.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 26. Lines, 9, 12 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete. The last few leaves (22-26) are a restoration. Complete.

The author and his patron—

Leaf 1 :—

राज्ञः साहाजिसंज्ञस्य भूसुराग्र्यः पुरोहितः ।
आर्बौकरोपसंज्ञस्य भट्टनारायणः सुधीः ॥
तदाश्रितेन गोपालभट्टेन प्रेरितोह्यहम् ।
तदाज्ञया तु लोकानां उपकाराय चात्मनः ॥
आरड़ेत्युपसंज्ञस्य भट्टनारायणः सुधीः ।
नत्वा गणेशं श्रीकृष्णं लक्ष्मीञ्च पितरौ गुरून् ॥

The authorities consulted and the date and the place of the composition of the work :—

प्रपञ्चसारसारस्य संग्रहं ऋग्विधानकम् ।
स्मृत्यर्थसारमाग्नेयं सिन्धुं स्कान्दञ्च वैष्णवम् ॥
पूजाकल्पलतादींश्च पुरश्चरणचन्द्रिकाम् ।
अन्यान् दृष्ट्वा ह्यागमांश्च दृष्ट्वार्थांश्च च भूरिशः ॥

द्यगीष्विन्दुमिते वर्षे १५७२ विकृतौ फाल्गुने शुभे ।
गणेशसन्निधौ पूर्णग्रामे द्विजसमूहके ॥
सागरं देवपूजायाः कुरुते सप्रमाणकम् ॥

The work was composed in Saka 1572=1650 A.D. at Puna, near the Gaṇapati temple, under the patronage of Sāhāji the father of Sivāji and his family priest, Bhaṭṭa Nārāyaṇa Ārocīkara.

Colophon :—

इत्यारडोपनामकनारायणभट्टकृते पूजासागराख्यग्रन्थः समाप्तिमगमत् ॥

At the end of the MS. there is an index, which we give below:—

2844.

9949. **चलार्चाविधिः ।** *Calārcā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 5, the 2nd leaf is missing. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 60. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

According to Baudhāyana, from Anantadeva's Rājadharma Bik. p. 444 and Burnell p. 141B.

There is no definition of *Calārcā* anywhere in this work.

Colophon :—

इत्यनन्तदेवकृत-राजधर्म्मकौस्तुभे बौधायनोक्त-संक्षिप्त-चलार्चा-विधिः ।

2845.

1953. **विष्णुयागपद्धतिः ।** *Viṣṇu-yāga-paddhatiḥ.*

By Anantadeva, son of Apadeva.

For the manuscript and the work, see L. 3242. See also Cs. Vol. I, 384 for the work.

Colophon :—

इति श्रीमदापदेवसुतानन्तदेवविदुषा कृते । विष्णुयागपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८३० शके १६९५ आषाढ़ शुद्ध ७ शनौ लिः लट्ट जयकृष्णादीक्षितेन ।

The Yāga for the propitiation of Viṣṇu is performed for progeny.

2846.

6137. **विष्णुयागप्रयोगः ।** *Viṣṇu-yāga-prayogaḥ.*

By Mālava Gaṇapati Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 262. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 4,700. Date, Saṃvat 1897. Character, Nāgara, by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वैष्णवयागप्रयोग (मु) उच्यते ।

शुक्लैकादश्यां कस्याञ्चित् पूर्व्वं शुभदिने कृतनित्यक्रियः कर्त्ता पवित्रपाणिराचम्य प्राणानायम्य सभार्य्यो देशकालौ संकीर्त्य पुरुष-

सूक्तेन विष्णुसहस्रनाम्ना च जपपूजाहोमात्मकं वैष्णवं यागं कर्तुं तद-
धिकारसिद्ध्यर्थं कृच्छ्रत्रयप्रायश्चित्तं चरिष्ये इति संक[ल्प्यो](ल्पो)क्त-
वपनादिविधिना कृच्छ्रत्रयमाचरेत् ।

Colophon :—

इति श्रीमालवग्निवंशाङ्कुरभट्टात्मज सान्नाय्यधुरन्धर-मालवगणा-
धिपतिभट्टकृत-विष्णुयागप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८९७ मिः कार्त्तिक वद ७ मं । श्रीकालभैरवाय नमः ।

2846A.

7981. **ज्ञातसारसंग्रहः ।** *Jñāta-sāra-saṃgrahaḥ.*

By Cakrapāṇi Rāmānujadāsa.

Substance, country-made paper. 8½ × 5½ inches. Folia, 36. Lines, 10 on a page. Extent in Slokas, 500. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete The last two leaves are written in a different hand.

On religious observances, as laid down in Smṛti and Tantra, for a Vaiṣṇava of the Rāmānuja sect.

Beginning :—

श्रीमते रामानुजाय नमः । श्रीमते विष्वक्सेनाय नमः ॥
वन्दे विष्णुं परं देवं नारायणमनामयम् ।
क्रियायुक्तं रमानाथं सर्व्वेषां सर्व्वरक्षकम् ॥
लीलया स्वांशकलया जगतां पालनाय च ।
नानावतारं बिभ्रंतं (?) त्रीशं तेषां सनातनम ॥
यं स्तोतुं न क्षमोऽनन्तः सहस्रवदनेन च ।
पञ्चवक्त्रश्चतुर्वक्त्रो गजवक्त्रः षडाननः ॥
यं स्तोतुं न क्षमा माया मोहिता यस्य मायया ।
यं स्तोतुं न क्षमा श्रीश्च जडीभूता सरस्वती ॥
वेदा न शक्ता यं स्तोतुं को विद्वान् चैव वेदवित् ।
तं च स्तोतुमशक्तोऽहं मूर्खो मानी च मूढधीः ॥

आदौ ध्यात्वा गुरुं नत्वा संपूज्य विधिपूर्वकम ।
पश्चात्तदाज्ञया ध्यात्वा इष्टं तं च प्रपूजयेत् ॥
गुरुप्रदर्शितो देवो मन्त्रपूजाविधिर्जपः ।
न देवे न गुरुं दृष्ट्वा तस्माद्देवो गुरुः परः ॥

Colophon :---

इति श्रीमद्वीरराघवाचार्यप्रसादेन श्रीचरणोदयात् चक्रपाणिरामानुजदासविरचितोयं ग्रंथो ज्ञातसारसंग्रहः संपूर्णः समाप्तोयं ।

Post Colophon :—

यादृशं पुस्तकं, etc., etc.

2846B.

75. **सारसंग्रहः ।** *Sāra-saṃgrahaḥ.*

See L. 859.

An anonymous compilation made in the interests of the Vaiṣṇavas, with quotations from various Purāṇas and ancient Smṛtis, as will be seen in the verses from 7 to 15, extracted in L.

Definition of a Vaiṣṇava :—

तदुक्तं पाद्मे :—

ये कण्ठलग्नतुलसीनलिनाक्षमाला
ये बाहुमूलपरिचिह्नितशङ्खचक्राः ।
ये वा ललाटपटले लसदूर्ध्वपुण्ड्रा-
स्ते वैष्णवा भुवनमाशु पवित्रयन्ति ॥

2847.

10173. **त्रिकालशिवपूजासारम् ।** *Trikāla-śiva-pūjā-sāram.*

By Saṃkarendra Śaivayati.

Substance, country-made paper. 11 × 4¼ inches. Folia, 13. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1916. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीत्रिकालशिवपूजासारं समाप्तं ।

Post Colophon :—

श्रीकाशीविश्वेश्वरार्पणमस्तु ॥ लि० दयारामेण शिवप्रीत्यर्थं संवत् १८१६ फाल्गुन शुद्ध ६ शुक्रवार, शुभं भवतु ।

Beginning : —

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ बौधायनोक्त शिवरहस्यादिग्रन्थोक्त-शिवपूजासारं संगृह्यीत्वा (?) लिख्यते । तत्रादौ प्रातरावश्यककृत्याचमनादि(नां) शुचिर्भूत्वा ततः भस्मधारणविधिः ।

2B, प्रातःकालशिवपूजनमहं करिष्ये ।

End :—

इति प्रदोषपूजावर्णनम् ।

आलोड्य सर्व्वशास्त्राणि विचार्य्य च पुनः पुनः ।

इदमेव सुनिष्पन्नं शिवपूजामुदीरितम् ॥

सर्व्वमन्यत्परित्यज्य कर्म्मजालमशेषतः ।

भक्त्या परमया विद्वान् लिङ्गमेकं प्रपूजयेत् ॥

श्रीशङ्करेन्द्रशैवयतिना च शिवप्रीत्यर्थं शैवानां प्रबोधनाय शिवपूजासारं संगृह्यीत्वा रचितम् ॥

2848.

2680. **शिवपूजाविधिसंग्रहः ।** *Śiva-pūjā-vidhi-saṃgrahaḥ.*

By Vallabhendra Sarasvatī.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 5$ inches. Folia, 38. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara of the seventeenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मुख्यं कालाग्निरुद्रं भस्मस्नानविधिं ब्रवीति-प्रोवाच । अथ प्रणवेन विमृज्य तद्भस्म प्रणवमभिमन्त्रितेन तु तेनैव दिग्बन्धं कारयेत् । पुनरपि तेन भस्मीमन्त्रेण अङ्गानि मूर्द्धादीनि उद्धूलयेत् । मलस्नानमिदं ।

Colophons:—

11B, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृते शिवपूजाविधिसंग्रहे प्रथमो-ऽध्यायः; 19A, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृते शिवपूजाविधिसंग्रहे द्वितीयोऽध्यायः; 26B, इति श्रीबल्लभेन्द्रसरस्वतीकृते शिवपूजाविधिसंग्रहे तृतीयोऽध्यायः: 32A, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृतशिवपूजाविधिसंग्रहे चतुर्थोऽध्यायः: 38A, इति श्रीबल्लभेन्द्रकृत-शिवपूजाविधिसंग्रहे पञ्चमोऽध्यायः।

All the colophons are scored through by one of the former owners of the manuscript.

2849.

1727. **लिङ्गार्चनचन्द्रिका।** *Liṅgārcana-candrikā.*

By Sādaśiva, son of Gadādhara, son of Viṣṇu of Daśaputra family.

Substance, country-made paper. 12½ × 5½ inches. Folia, 70. Lines, 10 to 13 on a page. Extent in ślokas, 2800. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

For a description see L. 1944, in which the work is said to have been composed under the patronage of Rājā Jaya Siṃha.

It is a digest of the rules for the worship of Śiva giving all the details in the same way as in the Rāmārcana-candrikā for the worship of Rāma.

2850.

2295. *The Same.*

Substance, country-made paper. 11½ × 4⅞ inches. Folia, 107. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1907. Appearance, fresh. Complete.

The MS. has at the beginning, an Anukramāṇī in two leaves.

Post Colophon :—

संवत् १९०७ चैत्रकृष्णा ६ चंद्रवासर ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

2851.

2446. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4¼ inches. Folia, 134. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 2,800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 873. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञेन श्रीमद्भट्टपुत्रकुलावतंसेन सदाशिवेन विरचिता लिंगार्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

संवत् १८७३ माघ शुक्लपक्ष षष्टी गुरुवासरे ।

2852.

10477. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 72. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 2,880. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपदवाक्यप्रमाणज्ञ-श्रीमद्भट्टपुत्रकुलावतंसेन सदाशिवेन विरचिता लिङ्गार्चनचन्द्रिका समाप्ता ॥

अवृष्टभावीश्मतिविभ्रमाद्या, etc., etc.

2853.

2187. शिवार्चनदीपिका । *Śivārcanadīpikā.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 114. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1800. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

Last Colophon :—

इति शिवार्च्चनदीपिका समाप्ता ।

It begins :—

अथ स बोधिका लिख्यते (?)

श्रीपाराशरोपपुराणे—

अथातः संप्रवक्ष्यामि देवताधिक्यमादरात्

यस्य स्मरणमात्रेण प्रसीदति महेश्वरः ॥

अचेतनेभ्यः सर्व्वेभ्यश्चेतना अधिका मुने ।

चेतनेषु मनुष्याश्च मनुष्येष्वधिका द्विजाः ॥

... ...

ततोऽधिकतरः साक्षाच्छिवसांबः सनातनः ।

तदन्यद्विश्वमीशानः स तु विश्वाधिकः शिवः ॥

It is a voluminous compilation about the worship of Siva. Its age might be inferred from the fact that it quotes from Bhāṭṭoji and Kamalākara both belonging to the first half of the seventeenth century.

The authorities consulted :—

1A, पराशरोपपुराणं; 3A, सूतसंहिता, शिवरहस्ये; 5B, शिवधर्म्म-शास्त्रशिररहस्ये; 6B, दीपिका; 7A, सिद्धान्तागमे, सौरसंहिता; 7B, स्कान्दे, अथर्व्वशिरसि, कालाग्निरुद्रोपनिषदि, क्रियासारे; 8A, वायवीय-संहितायां; 9B, एते श्लोकाः कौर्म्मेमात्स्यवाशिष्ठलिङ्गाद्यनेकग्रन्थस्थाः शैवसिद्धान्तग्रन्थे संगृहीता लिखिताः; 11B, शिवधर्म्मे, वाशिष्ठलैङ्गे; 13B, जाबालोपनि०, 14A, देवीभागवते; 14B, शिवाराधनदीपिका; 15B, पुरश्चरणचन्द्रिकायां; 16B, तन्त्रचन्द्रिका; 17A, विश्वावसुः; 18B, काशीखण्डे; 19B, सारसंग्रहे; 20A, ब्रह्मोत्तरखण्डः; 23B, शिवगीता; 25B, शिवागमे; 34B, ज्ञानमाला; 35A, भविष्यम्; 35B, सनत्कुमारोपपुराणे; 36A, आदित्यपुराणे; 39A, जाबालवादिनः; 40B, विष्णुधर्म्मोत्तरः; 42A, नृसिंहपुराणे; 42B, प्रयोगसारे; 44A,

ब्रह्माण्डपुराणे, शातातपश्रुतिः; 46A, कामिके; 47A, पुरुषार्थप्रबोधे भविष्ये: 47B, शैविकायां: 48B, एतेन शालग्राम-सान्निध्य एव शैवनिर्माल्यं ग्राह्यं अन्यथा न ग्राह्यमिति लिखितत्वादिगौड़ग्रन्थनिर्णयसिन्धु-भट्टोजिदीक्षितग्रन्थाश्च परास्ताः; 52A, राघवभट्टीयां; 53A, शिवरहस्य शारदातिलकयोः: 54A, पद्मपुराणे; 67A, अनुशासनपर्व्वणि; 78B, शिवसंहितायां; 79B, शङ्करसंहितायां; 80A, ब्रह्मवैवर्त्ते; 88B, गौतमीतन्त्रे; 91B, शिवरहस्ये, व्रतनिर्णये; 107A, योगवाशिष्ठे; 114A, गारुड़े, निःश्वाससंहितायां: 114B, हेमाद्रौ ।

2854.

6534. **पार्थिवार्च्चनदीपिका ।** *Pārthivārcana-dīpika.*

By Kāśīnātha.

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. Folia, 130. Lines, 10 on a page. Written on one side only. Extent in ślokas, 600. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete. Date, Samvat, 1961.

Colophon:—

इति श्रीमद्धड़ोपनामक-जयरामभट्टसुत-वाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथविरचिता पार्थिवार्च्चनदीपिका समाप्ता ।

Post Colophon:—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् । संवत् १९६१ मोः श्रावण वदी ४ ।

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीमेधादक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

ज्योतिर्मात्रसदानन्दनिर्म्मलज्ञानरूपिणे ।
नमः शिवाय शान्ताय ब्रह्मणे लिङ्गमूर्त्तये ॥
नत्वा श्रीशङ्कराचार्य्यचरणाम्भोरुहद्वयम् ।
काशीनाथः प्रतनुते पार्थिवार्च्चनदीपिकाम् ॥

2855.

6523. पक्षप्रदोषार्चनचन्द्रिका ।

Pakṣa-pradoṣārcana-candrikā.

By Kāśīnātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa and Vārāṇasī.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 20. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 340. Character, Nāgara by a modern hand Appearance, fresh. Complete.

A treatise on the worship of Śiva with his consort at dusk on the thirteenth day of the moon.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।

वाराणसीमहं वंदे सच्चिदानंदरूपिणीम् ।

मातृरूपेण सततं सद्भावेऽखिलेष्टदाम् ॥

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरायितमानसः ।

काशीनाथः प्रतनुते प्रदोषार्चनचन्द्रिकाम् ॥

तत्रादौ प्रदोषमहिमा स्कान्दे । ब्रह्मोत्तरखण्डे—

सत्यं ब्रवीमि परलोकहितं ब्रवीमि ।

सारं ब्रवीम्युपनिषद्धृदयं ब्रवीमि ॥

संसारमुल्बणमसारमवाप्य जन्तोः ।

सारोयमीश्वरपदाम्बुरुहस्य सेवा ।

ये नार्चयन्ति गिरिशं सहति प्रदोषे

अभ्यर्चितं शिवपदं प्रणमन्ति नान्ये ॥

... ...

ते जन्मजन्मसु भवन्ति नरा दरिद्राः ।

2A, अथ प्रदोषस्वरूपनिर्णयः । हेमाद्रौ विश्वादर्शे—

प्रदोषोस्तमयादूर्द्ध्वं घटिकात्रयमुच्यते ।

गौडग्रन्थे तु दण्डद्वयात्मक एव प्रदोष उक्तः ॥

2B, तत्र प्रदोषव्यापिनी त्रयोदशी ग्राह्या ।

4A, इति पक्षप्रदोषविधिः । अथ पक्षप्रदोष-पूजाप्रयोगः ।

Colophon :—

इति श्रीमद्भडोपनामकजयरामभट्टसुतत्तारागणीगर्भसम्भव-काशीनाथविरचिता पञ्चप्रदोषार्चनचन्द्रिका समाप्ता ।

Post Colophon :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ॥

2856.

9951. पार्थिवशिवपूजाप्रयोगः ।

Pārthivā-Śiva-pūjā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 6. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A religious treatise on the worship of an earthen image of Śiva, according to Baudhāyana.

2857.

2448. पार्थिवशिवलिङ्गपूजाविधिः (स्तोत्रञ्च) ।

Pārthiva-śiva-liṅga-pūjā-vidhiḥ, with Stottra.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

आचम्य भस्मरुद्राक्षधारणं कृत्वा पुनराचम्य देशकालौ संकीर्त्य मम आत्मनः पुराणोक्तफलप्राप्त्यर्थं मम दीर्घायुःसुपुत्रावाप्त्यर्थं श्रीसाम्बशिवप्रीत्यर्थं पार्थिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये ।

The Pūjāvidhi ends in leaf 3A.

Then a Stottra begins :—

पार्व्वतीवल्लभं स्तुत्वा स्तोत्रेणानेन भक्तितः ।

ईश्वर उवाच ।

नम ॐकाररूपाय नमोऽक्षरवपुर्भृते ।
नमो नादात्मने तुभ्यं नमो विन्दुकलात्मने ॥

अनिललिङ्गरूपाय रूपातीताय ते नमः

त्वं माता सर्व्वलोकानां त्वमेव जगतः पिता ।

Stottra ends in leaf 4A :—

नानापराधशतमव्ययमेव शम्भो

कुर्म्मस्तथापि शरणं चरणं त्वदीयं ।

यद्दोषवन्तमपि रक्षति रक्षितासौ

को वा न रक्षति निरागसमिन्दुमौले ॥

The MS. ends with Visarjanam.

2858.

2152. **पार्थिवशिवलिङ्गपूजा** । *Pārthiva-śiva-liñga-pūjā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ पार्थिवपूजा प्रारम्भः । आचम्य देशकालौ संकीर्त्य मम चतुर्विधपुरुषार्थसिध्यर्थं × श्रीसांवसदाशिवप्रीत्यर्थं च यथा मिलितोपचारैः देशकालाद्यनुसारतः पार्थिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये ।

It ends :—

तालत्रयं दत्त्वा जले निमज्जयेत् ।

2859.

11051. **पार्थिवशिवपूजाविधिः** ।

Pārthiva-śiva-pūjā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति पार्थिवशिवपूजाविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

आचम्य प्राणायामः । देशकालौ स्मृत्वा श्रीसदाशिवप्रीत्यर्थं पार्थिवपूजनमहं करिष्ये ।

2860.

3274.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 12. Lines 7 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1806. Appearance, discoloured

I.

11B, इति पार्थिवपद्धतिः समाप्ता ।

Beginning :—

अथ पुराणमन्त्रेण पार्थिवलिङ्गपूजाविधिरभिधीयते । तत्र मन्त्राः ।

हरो महेश्वरः शम्भुः शूलपाणिः पिनाकधृक् ।
शिवः पशुपतिश्चैव महादेव इति क्रमात् ।

II.

Colophon :—

इति रुद्रतर्पणं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १८०६ अश्विन् सुदि ५ गुरौ लिखितमिदं पुस्तकं व्यासहरिरामेण गुजरातिना पंत वैजनाथ अर्थनाय । शुभमस्तु आरोग्यमस्तु । काशिमध्ये विश्वेश्वरसन्निधौ लिखितं शिवार्पणम् ।

It begins after Pārthiva-paddhati :—

ॐ नमः शिवाय शिवं तर्पयामि ॐ नमो भवाय भवं तर्पयामि । इत्यादि ।

2861.

2414. **पार्थिवपूजाविधिः ।** *Pārthiva-pūjā-vidhiḥ.*

By Mādhava.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

It begins:—

अथ पार्थिवपूजाविधिः ।

तत्र क्रमसूचका परिभाषा शिवागमे—

मृदाहरण १ संघट्ट २ प्रतिष्ठा ३ ह्वानमेव च ४ ।
स्नपनं ५ पूजनं ६ चैव पुनश्चैव विसर्ज्जनम् ७ ॥
इति सप्तोपचाराः ।

अथ मन्त्रक्रममाह—

हरो १ महेश्वरश्चैव २ शूलपाणिः ३ पिणाकधृक् ४
पशुपतिः ५ शिवश्चैव ६ महादेवेति ७ कीर्त्तयेत् ॥

हराद्येकैकनाम्ना मृदाहरणाद्येकैकं कर्म्म कुर्य्यादित्यर्थः । यथा प्रथमं सम्यग् स्नात्वा भस्मोद्धूलनं रुद्राक्षधारणं कृत्वा उदीचीं दिशं गत्वा शुचौ देशे भूमिं प्रार्थयेत् ... ... हराय नम इति मन्त्रेण अश्वत्थगर्भशमीमूलप्रदेशात् तदलाभे शुचि-भूमिभागात् केवलाश्वत्थमूलप्रदेशात् शमीमूलप्रदेशाद्वा यथालाभं स्वस्ववर्णविहितमृदाहरणम् ।

1B, अथ काम्ये कश्चिद्विशेष उच्यते ; 2B, अत्र कश्चिद्रहस्यार्थः प्रोच्यते ; 3A, गुह्यायां संकेतः ; 3A, अमुककामनासिद्ध्यर्थं पार्थिवशिवलिङ्गपूजामनेन पञ्चाङ्गाहं करिष्ये ; 4A, अथ ध्यानम् ; अथ आवरणपूजा ;

4B, पार्थिवस्य च लिङ्गस्य यन्मया पूजनं कृतम् ।
तेन श्रीभगवान् रुद्रो वाञ्छितार्थं प्रयच्छतु ॥

2862.

2415. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¼ inches. Folia, 5 to 19, the 16th is twice repeated but there is no 18th. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 375. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh.

This MS. seems to be a continuation of the previous number as the 5A begins:—

आवरणपूजा तु गन्धाक्षपुष्पाणि अक्षताश्चादाय कार्या । शिव-पूजायामक्षताः शालितण्डुलास्ते च कणिशता श्विः प्रक्षालिता अभग्नाश्चेति ।

The colophon immediately after runs:—

श्रीसौराष्ट्रसमुद्भूत सारस्वतकुलो वरः ।
लक्ष्मोदये(य)न रचिता माधवेन शिवस्य तु ॥
पार्थिवस्य सपर्य्यति संक्षिप्ता सकलार्थदा ।
भवानीप्राणनाथोऽयं तेन तुष्यतु सर्व्वदा ॥

In continuation:—

श्रीवरदमूर्त्तिर्जयति अथ पार्थिवलिङ्गविधानं द्वितीयं किञ्चित् सप्रेषं लिख्यते ।

5A, आदौ स्वसूत्रोक्तं प्रातःस्नानं तं (?) प्रोक्तं शिवस्नानेन मिश्रितं प्रातः-स्नानादिकर्म्मं निरूप्य..............आचमनं कृत्वा......श्रीमहासदाशिवप्रीत्यर्थं पार्थिव-शिवलिङ्गपूजनमहं करिष्ये; 5B, पिण्डीकरणं, करन्यासः, करशुद्धिन्यासः; 6A, अथ ध्यानम्; 7A, अथ करन्यासः ततो ध्यानम्; 7B, इति द्वितीयः पार्थिवलिङ्गपूजाविधिः समाप्तः । अथात्र मूलवचनानि सविस्तराणि वक्ष्यामः । तत्र लिङ्गमहिमा स्कान्दे ।

After the 38th verse, leaf 9B, अथ नानालिङ्गानि; after the 47th verse, leaf 10A, अथ कलौ तु पार्थिवमेव क्षिप्रफलप्रदं नानाकामनासाधकञ्च; after the 142nd verse, leaf 15A, इति संक्षिप्ता पार्थिवपूजा । तदनन्तरे अथ पार्थिवलिङ्गस्य विधानमभिधीयते;

after the 152nd verse, 15B, इति एकादशाणों गणेशमन्त्रः; after the 159th verse, इत्येवं गुरुमन्त्रो दशाक्षरः; after the 185th verse, leaf 16-17, इत्यपि लिङ्गपूजाविधिः. (Here ends the quotation from the Skāndapurāṇa.) Immediately following:— अथ वैदिकभक्तानां पार्थिवार्चा निगद्यते in 6 verses, leaf 17-18B, अथ काम्यविधिः, ऋणमुक्तो भवति, पुत्रवान् भवति; leaf 17-18B, कन्यावान् भवति, द्रव्यागमो भवति, विवाहो भवति, कलहान् मुक्तो भवति, तीर्थयात्रा भवति विद्यावान् भवति; 19A, अपमृत्युपरिहारो भवति, दूरगतस्यागमो भवति, भाग्यवान् भवति; 19B, इत्यन्यः लिङ्गपूजाविधिः।

The Last Colophon:—

इति श्रीश्वरसंवादे पार्थिवलिङ्गपूजाविधिः समाप्तः।

2863.

2676. **लिङ्गपद्धतिः**। *Liṅga-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 5¼ inches. Folia, 21. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 320. Character, Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

On the worship of Śiva in His phallic emblem.

It begins:—

पार्थिवलिङ्गपूजाविधिरुच्यते।

मम सर्व्वकामानां सिद्ध्यर्थे पार्थिवशिवलिङ्गपूजां करिष्ये इति संकल्प्य सद्योजातं प्रपद्यामि सद्योजाताय वै नमो नमः।

भवे भवेनातिभवे भवस्व मां भवोद्भवाय नमः॥ इति मृत्तिका ग्रहणम्।

Colophon:—

इति लिङ्गपद्धतिः।

2864.

112. पार्थिवलिङ्गपूजनविधिः ।

Pārthiva-liṅga-pūjana-vidhiḥ.

The present MS. has been noticed in L. 916.

Beginning :—

ॐ नमः शिवाय ।

कथयस्व महाबाहो लोकानां प्रीतिवर्द्धिकाम् ।

इष्टलिङ्गशिवस्यार्च्चा सूचितां न प्रकाशिताम् ॥

कथयस्वाधुना देव यदि स्नेहोऽस्ति मां प्रति । भैरव उवाच ।

शृणु देवि प्रवक्ष्यामि लोकानामुपकारिणीं इत्यादि ।

End :—

अष्टोत्तरात्कार्य्यसिद्धिर्भवत्येव न संशयः ।

सहस्रपूजनाद्देवि लभते वाञ्छितं फलम् ॥

लक्षस्य पूजनाद्देवि शिवत्वमाप्नुयाद्ध्रुवम् ॥

Colophon :—

समाप्तश्चेदं ॥

2865.

2869. पार्थिवशिवलिङ्गपूजाप्रयोगः ।

Pārthiva-śiva-liṅga-pūjā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper 9 × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1797. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अस्य श्रीपार्थिवेश्वरचिन्तामणिविद्यामन्त्रस्य नियन्तामुग्रेश्वकर्षी कामदुघा देवता गायत्री छन्दः श्रीशीघ्रवरदरूपिणी पार्थिवेश्वरचिन्तामणि देवता ह्रीं बीजं क्लीं शक्तिः नमः कीलकं ॐ अमुककामसिद्ध्यर्थं जपे विनियोगः । इत्यादि ।

It ends :—

सोद्यापनं व्रतं कृत्वा प्राप्नुयात् परमं फलम् ।
ततः शिवपदं प्राप्य तत्रैव रमते ध्रुवम् ॥

The date and the scribe of the manuscript.

लिखितं शुक्ल॰ रामेश्वरजोईता वास्तव्य ग्राम सिद्धपुरा काश्यां औदीच्य-ज्ञातौ । संवत् १७८७ ता वरषे फाल्गुनवदी १० शनिवारशे लिखीतम् ॥

2866.

7916. **पार्थिवेश्वरचिन्तामणिलिङ्गपूजनविधिः ।**

Pārthiveśvara-cintāmaṇi-liṅga-pūjana-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 30. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Date, Samvat 1877. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीपार्थिवेश्वरचिन्तामणिलिङ्गपूजनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :

संवत् १८७७ मासि॰ कार्त्ति॰ शुक्ल १५ चन्द्रवासरे लिखितं नन्दन उपाध्या काश्यां मध्ये शुद्धपद्धतिः ।

Beginning :—

अथ चिन्तामणिपार्थिवपद्धतिः ।

ॐ । अस्य श्रीपार्थिवेश्वरचिन्तामणिमन्त्रस्य दक्षिणामूर्त्तिः ऋषिरनुष्टुप्छन्दः श्रीसदाशिवो देवता, etc., etc., ममाभीष्ट-सिद्ध्यर्थे जपे विनियोगः । अथ करन्यासः ।

2867.

2681.

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 29. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

The MS. contains three different works.

(1) प्रदोषे शिवपूजामाहात्म्यम् ।

Beginning :—

प्रदोषपूजामूलभूतानि वचनानि ब्रह्मोत्तरखण्डे षष्ठे ऽध्याये तिष्ठन्ति । तानि सौकर्य्यार्थं प्रथमतो लिख्यन्ते ।

This ends in 8A. The other side of the leaf is marked 1 and begins the next work.

(2) प्रदोषपूजापद्धतिः ।

Beginning :—

अथ ब्रह्मोत्तरखण्डोक्तप्रकारेण प्रदोषपूजापद्धतिर्लिख्यते ।

पक्षद्वये त्रयोदश्यां दिवा निराहारः सन् मध्याह्ने स्नात्वा शिवपूजां विधाय प्रदोषकालात् पूर्व्वमेव देवस्य पुरतो नवाम्भसा गोमयेनोपलिप्य धौतवस्त्रैर्मण्डपं विधाय वितानाद्यैः फलपुष्पपल्लवाद्यैरलङ्कृत्य वर्णपञ्चकैः पद्ममालिख्य अस्तमयस्य घटिकात्रयात् पूर्व्वं स्नात्वा शुद्धवस्त्रं परिधाय यथैव भाद्धादावुच्छिष्टं श्राद्धार्थं नोपयुज्यते तथैव इत्यादि ॥

This contains 18 leaves and the first side of the 19th. The other side is marked 1 and begins the next work.

(3) उपमन्युकृत-शिवस्तव ।

ॐ शिवाय महेश्वराय शम्भवे पिनाकिने इत्यादि ॥

Colophon :—

इत्युपमन्युकृतं स्तवं समाप्तम् ।

2868.

83. **शिवपूजापद्धतिः ।** *Śiva-pūjā-paddhatiḥ.*

A manual on the worship of Śiva. For the MS. see L. 821.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शिवपद्धतिर्लिख्यते ।

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय यामिनीचलमुत्सृजेत् ।, etc , etc.

Post Colophon Statement :—

एतत् लिपिस्थानं श्रीमालिकासन्निधौ लिखितम् । शुभं भवतु संवत् १८४३ कार्त्तिक पौर्णिमायां चन्द्रवासरे शुभं ।

2869.

8961. **पञ्चवक्त्रपूजा** । *Pañca-vaktra-pūjā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

The work is called Śiva-pūjā-paddhati on the obverse of the first leaf. In the colophon, however, it is called Pañca-vaktra-pūjā. All the six faces of Śiva are separately worshipped.

1B, इति पश्चिमवक्त्रपूजनं ; 2A, इत्युत्तरवक्त्रस्य पूजा ; इति दक्षिण० ; 2B, अथ पूर्व्ववक्त्रध्यानम् पू ; 3A, इति ऊर्द्ध्वमस्त० : 3A, इति पातालवक्त्रध्यानम् ।

The details of the worship are given in the rest of the work. The sixth Pātālavaktra seems to be a supplementary one treated of in a very brief manner. Vedic Mantras of *Rudra* are profusely used.

Beginning :—

अथ ध्यानम् ॥

प्रालेयामलविंदु० । पश्चिमं ॥ १ ॥

यत्तद्गंगाजलौघैर्हरमुकुटजटाजूटनिर्द्धूतभस्मैः । ? ।

कर्णौ नागाधिराजैः फणिमणिकिरणैश्चन्द्रिकाभिर्विभाति ।

नित्यं ध्यायन् प्रसन्नं शशिकरधवलं शङ्खगोक्षीरवर्णं

सद्योजातस्वयम्भूस्वयमिति भगवान् पश्चिमं चन्द्रमौलेः ॥, etc., etc.

Colophon :—

इति पञ्चवक्त्रपूजा समाप्ता ।

2870.

4647. गोमयगठितशिवपूजाविधिः ।

Gomaya-gaṭhita-śiva-pūjā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 16½ × 4 inches. Folia, 3. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 84. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

On the worship of a cowdung image of Śiva, of which the recitation of the text of the Kālāgnirudropaniṣad forms part.

श्रीराम । अथ गोमयगठितशिवपूजाविधिः ।

तत्रादौ श्वेतसर्षपमादाय ॐ वेतालाश्च पिशाचाश्च, etc., etc.

3A, अथ कालाग्निरुद्रोपनिषत् पाठः ॥ यथा ॥ ॐ श्रीमत्कालाग्निरुद्रोपनिषदः सम्वर्त्तको + + + रूपी रुद्रोदेवता, etc., etc.

ॐ अथ कालाग्निरुद्रं भगवन्तं सनत्कुमारः पप्रच्छ ।

Colophon :—

इति कालाग्निरुद्रोपनिषत् समाप्ता । ॐ ॥

2871.

2872. नृसिंहपरिचर्य्या । *Nṛsiṃha-paricaryā.*

A part of वैष्णवधर्म्मानुष्ठानपद्धतिः । *See Cat. Cat. Vol. I.*

By Kṛṣṇadeva, son of Rāmācārya.

For the MS. see L. 4232.

2872.

5890. नृसिंहार्चनचन्द्रिका । *Nṛsiṃhārcana-candrikā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 57. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 850. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1697. Appearance, old and discoloured.

Beginning :—

ॐ नमो भगवते श्रीमद्दिव्यलक्ष्मीन्रसिंहाय ।

ॐ श्रीगुरुचरणकमलेभ्यो नमः ।

उपास्महे न्रसिंहाख्यं ब्रह्मवेदान्तगोचरम् ।
भूयोल्लालित (?) संसारच्छेदहेतुं जगद्गुरुम् ॥
ॐ सत्यज्ञानसुखस्वरूपममलं क्षीराब्धिमध्यस्थले ।
योगारूढमतिप्रसन्नवदनं भूषासहस्रोज्ज्वलम् ॥
ग्यक्षं चक्रपिणाकसाभयवरान् बिभ्राणमर्कच्छविम् ।
छत्रीभूतफणीन्द्रमिन्दुधवलं लक्ष्मीन्रसिंहं भजे ॥
वासिष्ठनारदीयाद्या आलोच्यानेकपद्धतीः ।
विधिस्तु मन्त्रराजस्य संक्षेपेणोच्यतेऽधुना ॥

तत्रादौ मण्डलेश्वरं श्रीमद्दिव्यलक्ष्मीन्रसिंह + + +, etc., etc.

28B, इति श्रीन्रसिंहार्चनचन्द्रिकायां संक्षिप्तस्मार्त्तपद्धतौ च अङ्गनिरूपणं नाम प्रथमः पटलः; 37B, इति श्रीन्रसिंहार्चनचन्द्रिकायां स्मार्त्तोपासनायां संक्षिप्तपद्धतौ द्वितीयः पटलः ।

55A, तुलस्यां मापतिं देवमर्चयित्वा यथाविधि
पश्चादागत्य देवेशमपराधान् क्षमापयेत् ।
यानैर्वा पादुकैर्वापि गमनं भगवद्गृहे ।
देवोत्सवाद्यदेवाय (?) अप्रणामस्तदग्रतः ॥

Last Colophon :—

Beginning of the द्वात्रिंशदपराधः—Dvātrinsadaparādha.

उच्छिष्टे चैव वाशौचे भगवद्वन्दनादिकं
एकहस्तप्रणामश्च तत्पुरस्तात् प्रदक्षिणं
× × × × × ×

इति अपराधक्षमापनं । ॐ नमो न्र० द्वात्रिंशत्तु मुख्यास्ते वाराहे विष्णु-नोदिताः तिर्य्यक् सुप्तधरो भुत्वा ह्यकृत्वा दन्तधावनं ।

× × × × × × × × ।

इति वैकुण्ठनाथप्रोक्ता द्वात्रिंशदपराधाः समाप्ताः ।

The colophon of the other work is not found. It closes with the prayer, composed by Vaikuṇṭha Nātha.

Post Colophon Statement: –

संवत् १६६७ वर्षे अश्विनमासे शुक्लपक्षे अष्टम्यां तिथौ गुरुवासरे लिखितमिदं पुस्तकम् ।

लेखकपाठकयोः शुभं भवतु । कल्याणमस्तु ।

गुसांइरामाश्रमपठनार्थं परोपकारार्थं च ।

2873.

1819. कृष्णार्चनचन्द्रिका । *Kṛṣṇārcana-candrikā.*

Substance, country-made yellow paper. 17 × 5 inches. Folia, 23. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Bengali. Appearance, fresh. Two chapters only.

This is a distinct work from the Kṛṣṇārcana-candrikā by Ratnapāṇi, noticed in L. 1894.

It begins :—

प्रणम्य परमात्मानं सच्चिदानन्दरूपिणम् ।
कुर्व्वे नानाप्रमाणाढ्यां श्रीकृष्णार्च्चनचन्द्रिकाम् ॥

प्रतिमाया वेदप्रमाणता । आथर्व्वणीय-श्रीरामतापनीये अन्यत्र च तन्त्रे ।

चिन्मयस्याद्वितीयस्य निष्कलस्याशरीरिणः ।
उपासकानां कार्य्यार्थं ब्रह्मणो रूपकल्पना ॥ १ ॥

रूपकल्पना । रूपस्थानां देवतानां पुंस्त्र्यंशादिकल्पना । इति निबन्धकृद्भिः ।

अथ देवप्रतिमाभेदाः । स्कान्दे ।

शैली दारुमयी लौही लेप्या लेख्या च सैकता ।
मनोमयी मणिमयी प्रतिमाष्टविधा स्मृता ॥

मत्स्यपुराणे ।

सौवर्णी राजती वापि ताम्री रत्नमयी तथा ।
शैली दारुमयी वापि लौहशङ्खमयी तथा ॥

रीतिका धातुयुक्ता च ताम्रकांस्यमयी तथा ।
शुभदारुमयी वापि देवतार्च्चा प्रशस्यते ॥
रीतिका पित्तलं शुभदारुमयी यज्ञीयकाष्ठसमुद्भवा ॥

The index of the work as given in the manuscript: —

1, प्रतिमायां वेदप्रामाण्यं, देवप्रतिमाभेदाः, तत्फलभेदाः, देवार्च्चने स्थानानि, स्थानभेदे पूजाप्रकाराः; 2A, गृहस्थानां प्रतिमापरिमाणम्, अधिष्ठानभेदे आवाहनविसर्ज्जने, देवपूजाया नित्यत्वविधानम्, तत्फलानि; 2B, केवलजले पूजाविधानम्, देवपूजा अकरणदोषाः, देवतानां अग्रपश्चात् पूजाक्रमः, नित्यानित्य-विचारः; 3A, नित्याकरणे दोषाः, अधिकारी, अथ शालग्रामप्रकरणम्, शालग्रामे सर्व्वदेवादिपूजाविधानम्, शालग्रामे शिवनिर्म्माल्ये न दोषः; 3B, शालग्रामे पूजाफलानि; 4B, गृहे शालग्रामस्थापनफलम्, शालग्रामार्च्चनाकरणे दोषः, कलौ शालग्रामस्य दुर्लभत्वं; 5A, अन्याधिष्ठानापेक्षया अस्य उत्तमत्वं शालग्रामस्य प्रतिष्ठानिषेधः, शालग्रामोत्पत्तिप्रकाराः; 5B, वर्णादिभेदाः; 6A, तासां गुणदोषाः; 6B, तासां पूज्यत्वापूज्यत्वे, तत्प्रश्ने संख्यानियमः, शालग्रामे क्षेत्रनिर्णयः, अथ मूर्त्तिभेदे लक्षणानि, तत्र मत्स्यलक्षणम्; 7A, कूर्म्मचक्रम्; 7B, वराहचक्रम्, लक्ष्मीवराहचक्रं, नृसिंहलक्षणम्, कपिलनृसिंहः; 8A, लक्ष्मी-नृसिंहः, विदारनृसिंहः, सर्व्वतोमुखलक्षणम्, पातालनृसिंहः, आकाशनृसिंहः, जिह्वानृसिंहः; 8B, अधोमुखनृसिंहः, ज्वालानृसिंहः, योगिनृसिंहः, वामन-चक्रम्, दधिवामनः; 9A, त्रिरामचक्रम्, परशुरामः, श्रीरामचक्रम्, राजराजेश्वरः, रघुनाथः, सीतारामः, जानकीरामः, वियोगरामः, रणरामः; 9B, वीररामः, विजयरामः, कवित्तरामः, शिवरामचक्रम्, बलभद्रः, बलरामः, बुद्धः, कल्किः, इति दशावताराः अथ श्रीकृष्णचक्रम्, गोपालचक्रम्, मदनगोपालचक्रम्; 10A, सन्तानगोपालः, गोवर्द्धनगोपालः, लक्ष्मीगोपालः; 10B, अथ लक्ष्मीनारायणः लक्ष्मीजनार्द्दनः; 11A, नारायणः, लक्ष्मीपतिः, श्रीधरचक्रं; 11B, दामोदर-चक्रम्, केशवचक्रम्, माधवचक्रम्, गोविन्दचक्रम्, विष्णुचक्रम्; 12A, अच्युत-चक्रम्, मधुसूदनम्, हरिलक्षणम्, अनन्तचक्रम्; 12B, शेषचक्रम्, प्रलम्बचक्रम्, विष्णुपञ्जरचक्रम्, सुदर्शनचक्रम्, वासुदेवचक्रम्; 13A, संकर्षणचक्रम्, प्रद्युम्न-चक्रम्, लक्ष्मीप्रद्युम्नचक्रम्, अनिरुद्धचक्रम्, पुरुषोत्तमचक्रम्; 13B, अधोक्षज०;

13B, उपेन्द्र०, योगेश्वर०, पुण्डरीकाक्ष०, योगमूर्त्तिचक्रम्, त्रिविक्रमचक्रम्, चतुर्भुजचक्रम्, गदाधर०, 14A, हिरण्यगर्भ०, कालीयमर्द्दन०, चानूरमर्द्दन०, समन्तचारी, कंसमर्द्दनचक्रम्, वैकुण्ठ०, पद्मनाभ०, हृषीकेश०; 14B, गरुड़ध्वज-लक्ष्मीपतिः, वटपत्रशायी, विश्वम्भर०, विश्वरूप०, पीताम्बर०, चक्रपाणि०, हरिहर-चक्रम्; 15A, शङ्करनारायण०, शिवराम०, नरनारायणचक्रम्, रूपिनारायण०, नवमूर्त्ती, हयग्रीवचक्रम्; 15B, परमेष्ठीचक्रम्, चतुर्मुखचक्रम्, जगद्योनि०, बजरूपी, स्वयम्भु०, पितामह०; 16A, महावीरश्वचक्रम्, शिशुमारलक्षणम्, हंसचक्रम्, परहंसचक्रमम्, सूर्य्यलक्षणम्, हैहयचक्रम्, गरुड़चक्रम् इति १०८ चक्रभेदाः; 16B, शालग्रामशिलाद्वादशादिसंख्याभेदे पूजाफलम्, शिलादि-विक्रयादिकरणे दोषाः, शालग्रामशिलां स्पृष्ट्वा मिथ्याशपथकरणे दोषाः, शालग्रामशिलायां तुलसीविच्छेदकरणे दोषाः, शालग्रामशिलासमीपे तुलसी-संस्थापनफलम्, शालग्रामसमीपे मरणफलम्; 17A, शालग्रामशिलां हृदये निधाय मरणफलम्, स्त्रीशूद्रादीनां पूज्यत्वापूज्यत्वनिर्णयः; 17B, शालग्राम-शिलादानफलम्; 18A, अथ शालग्रामशिलादानपद्धतिः; 19A, शालग्रामपूजा-निर्वाहाय भूम्यादिदानफलम्—इति प्रथम परिच्छेदः; 19A, गोमतीचक्रक्षेत्र-निर्णयः; 19B, शालग्रामचक्रद्वारवतीचक्रयोरेकत्र अवस्थानफलम्, द्वारवतीचक्र-माहात्म्यं, तेषां वर्णादिभेदे फलम्, चक्रभेदे मूर्त्तिभेदाः; 20A, चक्रभेदेन मूर्त्तिभेदे फलभेदाः; 20A, विशेषफलम्; 20B, शालग्रामशिलासमीपे द्वार-वतीचक्रस्य नित्यसंरक्षणा; 20B, द्वारवतीचक्रपूजने संख्यानियमः, अथ शिव-लिङ्गप्रकरणम्, स्वयम्भुलिङ्गलक्षणम्; 21A, अथ बाणलिङ्गलक्षणम्; 21B, अथ बाणलिङ्गपरीक्षा, बाणलिङ्गार्थः, गुणदोषाः; 22A, अथ फलम्, बाण-लिङ्गप्रतिष्ठावाहनादिकं नास्ति, अथ गौरीपट्टः; 22B, अथ बाणलिङ्गचिह्न-विशेषे मूर्त्तिभेदाः ११ प्रकारः; 23A, अथ रौद्रलिङ्गलक्षणम्, अथ शिवनाभि-लक्षणम्, अथ दैवलिङ्गलक्षणम्, आर्षलिङ्गलक्षणम्, मानुषलिङ्गलक्षणम्, तत्र स्वभावोत्थलक्षणम्, स्फटिकलिङ्गलक्षणम्, पीठनिरूपणम् ॥ द्वितीय परिच्छेदः समाप्तः ॥

The authorities quoted are:—

1A, आथर्व्वणीये श्रीरामतापनीये, स्कान्दे, मत्स्यपुराणे, गौतमीये भागवतैकादशे, वाराहे, सम्मोहनतन्त्रे; 2A, गौतमीये, ब्रह्मपुराणे मरीचिः,

कौर्म्मे, भविष्ये, देवीपुराणे, ब्रह्मवैवर्त्ते, नारदीये, विष्णुरहस्यम्, कालिकापुराणम्, संवत्सरप्रदीपे ; 3A, विष्णुपुराणम्, गीता, लिङ्गपुराणे, पाद्मम्, कार्त्तिकमाहात्म्यम् ; 4B, वृहन्नारदीये, गारुड़े ; 5B, मत्स्यसूक्ते, आग्नेये ; 6A, ब्रह्माण्डपुराणम् ; 7A, वीरमित्रोदयः ; 7B, वैश्वानरसंहिता ; 10A, धर्म्मसंहिता ; 10B, पुराणसंग्रहः ; 17A, पूजारत्नाकरः ; 17A, वृहन्नारदीयम् ; 17B, माघमाहात्म्यम् ; 19B, योगपारिजाते ; 20A, प्रयोगपारिजाते, कौशिलपञ्चरात्रे ; 20B, द्वारकामाहात्म्यम्, सिद्धान्तशेखरः ; 21A, दीपिका, शैवसिद्धान्तशेखरः, कालोत्तरे ; 22A, याज्ञवल्क्यसंहिता, हेमाद्रयाहृतलक्षणसमुच्चये, केदारखण्डे ; 23B, शिवलक्षणसमुच्चयः, विष्णुधर्म्मोत्तरे, कालोत्तरे ।

2874.

6526. **कृष्णपूजातरङ्गिणी ।** *Kṛṣṇa-pūjā-taraṅgiṇī.*

By Kāśinātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्भडोपनामक-जयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसम्भव-काशीनाथविरचिता कृष्णपूजातरङ्गिणी समाप्ता ।

Post Colophon :—

मालवीयबालमुकुन्दस्येदं पुस्तकम् ।

On the daily duties of a worshipper of Śrīkṛṣna.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । श्रीदक्षिणामूर्त्तिगुरुभ्यो नमः ।
कृष्णं कलिमलमथनं कृतजननिधिमथनं नूनं ।
कविक्कतगुणगणकथनं वन्दे कंसादिमथनं नाथम् ॥
दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमानसः ।
काशीनाथः प्रतनुते कृष्णपूजातरङ्गिणीम् ॥

प्रातरुत्थाय शिरसि संस्मरेत् पद्ममुज्ज्वलम् ।
कर्पूराभं स्मरेत्तत्र श्रीगुरुं तत्स्वरूपिणम् ॥
सुप्रसन्नं लसद्भूषाभूषितं शान्तिभूषितम् ।
वराभयकरं नित्यं नमस्कृत्यामुना यजेत् ॥

ॐ हंसः सोऽहं श्रीअमुकानन्दनाथगुरुभ्यो नमः, etc., etc.

2875.

3126. गोपाल[पूजा]पद्धतिः । *Gopāla-pūjā-paddhatiḥ.*

By Nimānuja.

Substance, country-made paper. 7 × 5 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in slokas, 110. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A treatise on the worship of Gopāla a form of Kṛṣṇa.

It begins :—

ॐ श्रीगोपीजनाभ्ये प्रवदेद्वल्लभा[म]यिसुन्दरीम् ।
अयं दशाक्षरो मन्त्रे वृष्टा (?) दशफलप्रदः ॥

अथ पूजाप्रकरणम् ।

Colophon :—

इति श्रीनिमानुजकृतं गोपालपद्धति सम्पूर्णा शुभमस्तु ॥

2876.

8643. रामार्चनसोपानम् । *Rāmārcana-sopānam.*

By Sivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 52. Lines, 7 on a page. Extent in slokas, 1,000. Date, Samvat 1890. Character, Nāgara, old. Complete.

Complete in 52 leaves. A liturgical work compiled in Saṃvat 1890 in Kṛṣṇapakṣa of the month of Srāvana,

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः। स्वस्ति श्रीजानकीरमणचरणसरोजाभ्यां नमः सीतारमणपादाब्जयुगलमकरन्दपानलुब्धोऽहं रामार्चनप्रयोगं वक्तुं गुरुपादपङ्कजं नौमि। तत्र तावल्लब्धाराध्यपादगुर्वनुग्रहः साधको- रात्रेश्चरमप्रहरस्योत्तरार्द्धे दत्ताङ्गेन शयनादुत्थाय स्वहृत्कमल- कर्णिकामध्ये प्रस्फुरत्कोटिदिवाकरप्रभाभासुरं श्रीरामं चिन्तयेत्, etc., etc.

Colophon :—

ॐ तत्सदिति श्रीमज्जानकीरमणचरणकमलमकरन्दलुब्धेन पाठकशिवलालशर्म्मणा विरचितः श्रीरामार्चनसोपानः समाप्ति- मगमत्। श्रीरस्तु शुभं श्रीरामार्पणमस्तु।

Post Colophon :—

संमत १८६० मासानां मासोत्तमे मासि श्रावणमासे कृष्णे पक्षे।०।

2877.

2924. **रामसपर्य्यासोपानम्।** *Rāma-saparyā-sopānam.*

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 12×4 inches. Folia, 21. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 460. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1863. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसीतारमणपदाब्जमकरन्दलुब्धेन पाठकशिवलाल- शर्म्मणा विरचितः संक्षिप्त-श्रीरामसपर्य्यासोपानः समाप्तिमगमत्।

Post Colophon :—

संवत् १८६३।

वरीयसा पदा स्वामिन् पदवीमवधारय।

आगत्य शयनागारं सीतया सह राघव॥

पर्य्यङ्के विमले प्रशस्तफलके भोगीन्द्रचिन्ताङ्कके
स्वच्छप्रच्छदभावके मृदुशिरःस्थानोपधानाधिके ।
उन्मीलन् कुलशीलया दयितया श्रीसीतया सङ्गते
प्रीते नित्यमगण्यपुण्यफलदः श्रीकोशलेन्द्रो नृपः ॥

Mangalācaraṇa and object of the work :—

सीतारामगणपदाब्जप्रगलन्मकरन्दपानलुब्धोऽहम् ।
गुरुपादाब्जं नत्वा कुर्व्वे श्रीरामपूजने सरणिम् ॥

तत्र तावत् लब्धश्रीगुर्व्वनुग्रहः साधको ब्राह्मे मुहूर्त्ते दक्षाङ्गेनो-
त्थाय स्वमूर्द्ध्नि सहस्रदलकर्णिकायां द्विभुजं वराभयकरं ....
ध्यात्वा—
अज्ञानतिमिरान्धस्येत्यादि ।

It ends :—

ततश्चरणोदकं गृहीत्वा स्तोत्रकवचादि पठित्वा संसारमुद्रया
स्वहृदयकमले देवं संस्थाप्य श्रीरामप्रेमार्द्रचित्तो विहरेदिति
दिक् ।

2878.

5802. *The Same.*

Substance, country-made paper 10 × 4¼ inches. Folia, 28 of which the first is missing. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Samvat 1860. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसीतारामगणपादाब्जमकरन्दलुब्धेन पाठकशिवलाल-
शर्म्मणा विरचितः संक्षिप्तश्रीरामसपर्य्यासोपानः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८६० शाके १७२५ कार्त्तिक वदी २ रविवासरे
इदं पुस्तकं लिखितम् ।

श्रीरामचन्द्रो जयति ।

2879.

10475. *The Same, though called* (**संक्षिप्त**) ।

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 24. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 440. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1882. Appearance, old and discoloured. Complete.

Colophon :—

इति श्रीसीतारमणपदाब्जमकरन्दलुब्धेन पाठकशिवलाल-शर्म्मणा विरचितः संक्षिप्तः श्रीरामसपर्य्यासोपानः समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

संवत् १८८२ माघशुक्ल १० भृगुवासरे ।

A treatise on the worship of Rāma.

Beginning :—

सीतारमणपदाब्जप्रगलन्मकरन्द[पान]लुब्धोऽहं ।

2880.

10454. **रामार्चनोपयोगिसमयाह्निकम्** ।

Rāmārcanopayogi-samayāhnikam.

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper. 12 × 5¼ inches. Folia, 70. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,540. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1870. Appearance, fresh. Complete.

Ācāras and proper times in connection with the worship of Śrī Rāmacandra, compiled in Saṃvat 1868.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

चूडावतंसीकृतचन्द्रखण्डं गौरीकरोल्लालितचारुशुण्डम् ।
भक्तौघविघ्नप्रशमप्रचण्डं भजे निजे चेतसि वक्रतुण्डम् ॥
अनल्पं संजल्पन् किमपि किमपि स्मेरवदनः
चिरं शुभ्रचन्द्राभरणकिरणां (?) कौस्तुभमणिं ।

मनोज्ञः कौशल्यां जितमयनः उत्तानशयनः
जलबीतोवीणां दशरथकुमारः श्रयतु मे ॥
... ...

The object of the work :-

3A. नित्यकर्म्माण्यनुष्ठाय प्रयतः शुद्धमानसः ।
भक्तिश्रद्धासमायुक्तोधिकारी हरिपूजने ॥
अतोधिकारसिद्ध्यर्थमाह्निकं समयं तथा ।
ब्रवीमि जानकीनाथसमर्च्चनसमृद्धये ॥

दक्षिणामूर्त्तिसंहितायां ।
प्रातः शिरसि शुक्लेऽब्जे द्विनेत्रं द्विभुजं गुरुं ।
प्रसन्नवदनं शान्तं स्मरेत्तन्नामपूर्व्वकम् ॥

41A. इति पाठकशिवलालसंगृहीतानि आचारप्रमाणवाक्यानि प्रयोगाश्च ॥
अथ धर्म्मोपयोगिनी परिभाषा ।
मासे नभस्यमावास्या तस्यां दर्भोच्चयो मतः ।
अयातयामास्ते दर्भा विनियोज्याः पुनः पुनः ॥

Colophon :—

इति श्रीजानकीरमणचरणकमलमकरन्दाभिलाषि–शिवलाल-
पाठकसंगृहीतं वाजसनेयिनां श्रीरामार्च्चनोपयोगिसमयमाह्निकं
समाप्तिमगमत् ॥

समाप्तमाह्निकमिदं वसुकृतवसुचन्द्रके वर्षे भाद्रासिताष्टम्यां गङ्गालोलार्कसन्निधौ ॥

Composed in Samvat 1868.

Post Colophon :—

संवत् १८७० ग्रन्थसंख्या १४०० ।

2881.

10405. **रामचन्द्रपूजाविधिः ।** *Rāma-candra-pūjā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 189. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

112

Beginning :—

श्रीरामचन्द्राय नमः ॥

अथ श्रीरामचन्द्रपूजाविधिर्लिख्यते ॥

तत्रादौ स्वस्तिवाचनं कृत्वा प्रथममाचामेत् । तत्र क्रमः ॥

पूर्व्वाभिमुखः केशवाय नमः ।, etc.

8A, तत आत्मसमर्पणं कुर्य्यात् ततः स्तुत्वा स्तुतिमाह रामार्चनचन्द्रिकायां—

श्रीहनूमानुवाच ।

तिरश्चामपि राजेति समवायं समीयुषां ।

यथा सुग्रीवमुख्यानां यस्तमुग्रं नमाम्यहं ॥

Last Colophon :—

8B, इति हनूमत्प्रोक्त-मन्त्रराजात्मकस्तवः समाप्तः ।

After the end there are some verses and mantras beginning with,

पूर्व्वादिक्रमतो देवं पूजयेद् गन्धचन्दनैः ।

पवनं चाञ्जनां चैव पूजयेद्दक्षवामतः ॥

2882.

8797. **रामपूजातरङ्गिणी ।** *Rāma-pūjā-taraṅgiṇī.*

By Kāśīnātha.

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 8. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 375. Character, Nāgara. Old. Incomplete.

It begins :—

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमौलिना ।

रच्यते काशिनाथेन रामपूजातरङ्गिणी ॥

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय कृत्वा शौचादिकं सुधीः ।

परिधायाम्बरं शुद्धं मन्त्रस्नानं समाचरेत् ॥

तद् यथा—

नमः शिवायै गङ्गायै शिवदायै नमो नमः ।

नमस्त्रिपथगामिन्यै विश्वमूर्त्यै नमो नमः ।

2883.

6009. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 10. Lines, 17 on a page. Extent in ślokas, 510. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

Beginning:—

दक्षिणामूर्त्तिपादाब्जभ्रमरीभूतमौलिना ।
प्रोच्यते काशिनाथेन रामपूजातरङ्गिणी ॥
प्रातः प्रातश्चिन्तयेत्तु स्वाभीष्टं श्रीहरिं गुरुम् ।
श्रीगुरुं धवलं ध्यायेत् वरदाभयपाणिनम् ।
रामाभिन्नं ब्रह्मरन्ध्रे सर्व्वाभीष्टफलप्रदम् ।

इति ध्यात्वा ॐ ऐं क्लीं श्रीं हंसः सोहं अमुकानन्दनाथ-श्रीगुरुपादुकां पूजयामि नम इति मनसा संपूज्य—

गुरुर्ब्रह्मा गुरुर्विष्णुर्गुरुर्देवो महेश्वरः ।
गुरुरेव परं ब्रह्म तस्मै श्रीगुरवे नमः ॥

इति नत्वा श्रीरामार्च्चनचन्द्रिकायां—

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय चिन्तयेद्रघुनन्दनम् ।
हरे राम हरे राम राम राम हरे हरे ॥
हरे कृष्ण हरे कृष्ण कृष्ण कृष्ण हरे हरे ।

श्रीरामजय रामजय जयराम इति त्रयोदशाक्षरं मन्त्रं दशवारं जपेत् ।

स्वस्तिकाद्यासने ध्यायेद्राघवं स्वस्वरूपिणम् ।
अहं रामो नचान्योस्मि ब्रह्मैवाहं न शो[क]भाक् ।
सच्चिदानन्दरूपोहं नित्यमुक्तस्वभावनात् ।

इति ध्यात्वा अथ अजपासंकल्पः—

अजपा नाम गायत्री योगिनां मोक्षदायिनी ।
तस्याः सङ्कल्पमात्रेण सर्व्वपापैः प्रमुच्यते ॥

End :—

अनेन मन्त्रो मन्त्रो जगत्स्वपि न विद्यते ।
अनेनाराधितो रामः प्रसीदत्येव सत्वरम् ॥
रामेति परमं जप्यं तारकं ब्रह्मसंज्ञितम् ।
तथाच रामरामेति एतत्तारकमुच्यते ॥
इत्याद्याः श्रुतयः सन्ति स्मृतयश्च सहस्रशः ।
एतदेवाविमुक्ते श्रीरुद्रः कथयति स्वयम् ॥

Colophon :—

इति श्रीमद्भूडोपनामकशिवरामभट्टात्मज-जयरामभट्टाभिध-शिवभक्तसूनु-मन्त्रशास्त्रप्रवीण-काशीनाथविरचिता रामपूजा-तरङ्गिणी समाप्ता ।

After the colophon, quoted above, there are two verses offering Arghya to Rāma.

The authorities quoted and consulted :—

1, रामार्चनचन्द्रिका ; 2A, मेरुतन्त्रे ; 2B, बृहन्नारदीये : 7B, त्रैलोक्य-सम्मोहनतन्त्रे ; 7B, प्रयोगपारिजाते मरीचिः, भविष्ये, अगस्त्यः : 8B, स्कान्दे, ज्ञानमालायां, सिद्धान्तशेखरे, संग्रहे, अस्मन्मातामहकृतसंग्रहे ; 9B, स्कान्दे तारकामाहात्म्ये ।

2884.

2642. **रामपूजापद्धतिः ।** *Rāma-pūjā-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 250. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

श्रीगुरुं सच्चिदानन्दं संसारार्णवतारकम् ।
श्रीरामरूपिणं मूर्ध्नि भावयेच्च पुनः पुनः ॥ १ ॥

साधको ब्राह्ममुहूर्ते उत्थाय रात्रिवासः परित्यज्य बद्धपद्मासनः शिरस्यधोमुखसहस्रदलकमलशुभ्रवर्णकर्णिकान्तस्थ-चन्द्रमण्डलान्त-र्गतहंसपीठे श्वेतवर्णवराभयकरं श्वेतमाल्यानुलेपनं द्विभुजं द्विनयनं

स्वप्रकाशस्वरूपं शान्तं प्रसन्नमानसं स्वात्मोल्लसितसुरत्नप्रभा स्वप्रकाशस्वरूपया सहितं दिव्याभिषेकेण गुरुसंप्रदायानुगतस्वत-नामपूर्व्वक-श्रीरामस्वरूपिणं निजगुरुं विभाव्य मानसोपचारैः संपूजयेद्यथा तं पृथिव्यात्मकं गंधं समर्पयामि ॥ इत्यादि ॥

It ends:—

इति प्राणायामऋष्यादिकराङ्गन्यासं विधाय मूलेन चार्घ्यार्पणं कृत्वा शेषं निर्म्माल्यं नैवेद्यं भक्तेभ्यो दत्त्वा किंचित् स्वयं गृहीत्वा सुखं विहरेदिति ।

Colophon:—

इति श्रीरामपद्धतिः ।

Then a line more about Puraścaraṇa.

2885.

5851. **रामार्चनपद्धतिः ।** *Rāmārcana-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 7×3½ inches. Folia, 108. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

श्रीराम ।

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय चिन्तयेद्रघुनन्दनम् ।
रामरामेति रामेति तारकाख्यं परं शुभम् ॥
गुर्व्वर्थे त्यक्तराज्यो व्यचरदनुवनं पद्मपद्भ्यां प्रियायाः
पाणिस्पर्शाक्षमाभ्यां मृजितपथिरुजो यो हरीन्द्रानुजाभ्यां ।
वैरूप्याच्छूर्पणख्याः प्रियविरहरुषा रोपितभ्रूविजृम्भ-
त्रस्ताब्धिर्बद्धसेतुः खलदवदहनः कोसलेन्द्रोवतारः ॥

18B, इति दिनाद्यभागकृत्यम् ; इति द्वितीयदिनभागकृत्यम् ।

Last Colophon:—

इति रामार्चनपद्धतिः समाप्तं ।

2886.

9149. **श्रीराममन्त्रपटलः ।** *Śrīrāma-mantra-paṭalaḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 5. Lines, 18 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1950. Appearance, tolerable.

See Oxf. 299B.

The Colophon :

इति श्रीराममन्त्रपटलं सम्पूर्णं । शुभमस्तु । [संवत् १९५० लिपीकृतं वैशाक वदी तिथिद्वादसी भौमवासरानुतागं । लिखितं सिन्धदेशे हेरासमालनके ब्रह्मघाटमध्ये ।

2887.

10624. **रामपट्टाभिषेकः ।** *Rāma-paṭṭābhiṣekaḥ.*

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{2} \times 5\frac{1}{2}$ inches. Folia, 11. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 264. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the worship of Rāma with his associates, as a concluding ceremony of the recital of the Rāmāyaṇa.

Beginning :—

श्रीरामाय नमः ॥

अथ श्रीरामपट्टाभिषेकविधानप्रारम्भः ।

वशिष्ठो वामदेवश्च जावा-[लि]स(री)रथ कश्यपः

भृगुः कण्वः पुलस्त्यश्च कपि[लः] पिप्पलस्तथा ॥

... ...

... ...

एते च (तास्च) ब्रह्मवेत्तार ऋषयः समुपागताः ।

आलोच्य सर्व्वशास्त्राणि निगमागमसंहिताः ॥

विधानं तेऽब्रुवन् विप्राः रामपट्टाभिषेचने ।

सुदिने शुभनक्षत्रे चन्द्रताराबलान्विते ॥, etc., etc.

3B, इति श्रीवामदेवसंहितायां सकलऋषिप्रोक्तं श्रीरामपट्टाभिषेक-विधानं सम्पूर्णम् ॥

श्रीरामार्पणमस्तु ॥

अथास्य प्रयोगः ॥ शुभमस्तु ॥

ज्योतिःशास्त्रविदुक्ते मुहूर्ते शोभननक्षत्रे......श्रीरामपट्टाभिषेकं करिष्यमाणः कर्ता ब्राह्मे मुहूर्ते चोत्थाय......सीतालक्ष्मणभरत-शत्रुघ्नहनुमत्समेतश्रीरामचन्द्रप्रीतिद्वारा ऐहिकामुष्मिकफलावाप्त्यर्थं मया कृतं श्रीमद्रामायणपारायणस्य साङ्गतासिद्ध्यर्थं श्रीराम पट्टाभिषेकोत्सवाख्यं कर्म करिष्यमाणः तदादौ स्वस्ति पुण्याह-वाचनं......करिष्ये ।

It ends:—

अन्यस्मै ब्राह्मणाय इत्यादि श्रीरामपट्टाभिषेकोत्सवाङ्ग इमां सवत्सां धेनुं श्रीरामप्रीतये तुभ्यमहं संप्रददे ।......

शतं ब्राह्मणान् सम्यग्भोजयेत् ।

Colophon:—

इति श्रीरामपट्टाभिषेकोत्सवविधानं सम्पूर्णं ॥

Post Colophon:—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु शके १६ (?) । श्रीराम २५०० ।

2888.

10406. जानकीपूजापद्धतिः । *Jānakī-pūjā-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 4. Lines, 9-10 on a page. Extent in ślokas, 72. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured and old. Complete.

Colophon:—

इति जानकीपूजापद्धतिः ॥

Beginning:—

ॐ नमो गणेशाय ॥

सीतामहोत्सवं वक्ष्ये गौतमीयानुसारतः ।

आदौ निरूपणं जन्मदिनं स्यान्माधवीयकम् ॥

मेषस्थस्थानवस्याख नक्षत्रे शुभदायके।
तत्र प्रादुर्भवा सीता इन्द्रादिभयहारिणी ॥

2889.

1210. नारायणधर्म्मसारसंग्रहः।

Nārāyaṇa-dharma-sāra-saṃgrahaḥ.

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 26. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1756. Appearance, tolerable. Complete in eight chapters. The first leaf is missing.

2B, अथावैष्णवाचार्य्यनिषेधः; 6A, अथ कालः; 6B, अथ गुरुलक्षणम्।

Colophons :—

6B, इति श्रीनारायणधर्म्मोपनिषत्सारसंग्रहे प्रथमोऽध्यायः,। अथ दीक्षाप्रकारः; 9B, इति श्रीनारायणधर्म्मसारसंग्रहे द्वितीयोऽध्यायः। अथ पञ्चसंस्काराः पृथक् पृथक्; 11A, इति श्रीधर्म्मसारसंग्रहे तिलकमाहात्म्यं नाम तृतीयोऽध्यायः। अथ शङ्खचक्रमाहात्म्यं: 15A, इति श्रीनारायणधर्म्मसार-संग्रहे शङ्खचक्राभ्यां धारणमाहात्म्यं नाम चतुर्थोऽध्यायः; 20B, इति॰ पञ्चमो ध्यायः। अथ नामलक्षणम्; 23A, शालग्रामे अधिकारिणः। अथ पूजाप्रकार ; 23B, ॰सप्तमोऽध्यायः।

The Last Colophon :—

वर्णधर्म्मनामाष्टमाध्यायः।

Post Colophon :—

श्रीरामचन्द्राभ्यां नमः॥

रस[श](स)रमुनिभूमीयुक्तसंवत्सरे श्री-
पतिचरणसरोजं मानसे सन्निधाय।
लिखितमिदमशेषं पुस्तकं शुक्रवारे
धवलयुगसुतिथ्यां मासचैत्रेण सिद्धं॥

2890.

2720.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 21. Lines, 16 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The MS. contains directions for the worship of a number of Gods and Goddesses and explanations of some of the Mantras, Vaidika, Paurāṇika and Tantrika, used therein by Tryamba of the Daśaputtra family.

इति दशपुत्रकुलोद्भूत त्र्यम्बकेन कृतोऽयं प्रयोगः समाप्तः ॥

It begins:—

सत्यभामाद्यादियुतं प्रसन्नं
पीताम्बरं कौस्तुभभूषिताङ्गं ।
यशोदयालिङ्गितपूर्णदेहं
सत्यव्रतं कृष्णमहं भजामि ॥ १ ॥

इह खलु चतुर्विधपुरुषार्थेषु मोक्ष एव परमपुरुषार्थ इत्यामनन्ति न स पुनरावर्त्तत इति श्रुत्या तस्य नित्यत्वावगमात् । ब्रह्मस्वरूपानन्दत्वेनाभ्यर्हितत्वात् .... स च कर्मणैव तु संसिद्धिमास्थिता जनकादय इत्यादि स्मरणात् कर्म्मैकसाध्य इति मीमांसकाः । कर्मणां चित्तशुद्धिद्वारा परम्परया तत्रोपयोग इत्यन्ये उभयथा कर्म्मानुष्ठानस्यावश्यकत्वात् तस्य च ज्ञानैकसाध्यत्वात् तस्य चोपदेशव्यतिरेकेण असम्भवात् स एवोच्यते ।

It begins with the explanation of the Śrīsūkta:

9A, इति॰जातवेदसमंत्रार्थः; 10A, अथ विद्यामन्त्राः; 10B, इत्येकादशाक्षरगोपालमन्त्राः; 11A, अथ विद्यागोपालमन्त्राः; 11B, अथ लक्ष्मीनारायणः; 12A, अथ बालगोपालमन्त्राः; 12B, अथ राममन्त्राः; 13B, सीताराममन्त्राः; 13B, अथ गोपालसुन्दरी; 14A, अथ वर्णन्यासः; 16B, इति पुत्रप्रदमन्त्राः, अथ कार्त्तवीर्य्यः; 17B, अथ दत्तात्रेयमन्त्राः; 18A, अथ शक्तिप्रणवः; 18A, अथ पुरुषसूक्तव्याख्या ॥

It quotes from some kārikā work and from

शतपथ, सर्व्वानुक्रमभाष्य, बौधायन, पद्मपुराण, नारदपञ्चरात्र, आश्वलायन-गृह्य, दाशरथिसंहिता, लक्ष्मीसंहिता, विष्णुसंहिता, कमलाकरीयपुरश्चरण प्रकरण, स्मृतिरत्नावली, योगयाज्ञवल्क्य।

2891.

5869. **पञ्चायतनपूजापद्धतिः।**

Pañcāyatana-pūjā-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 14. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 260. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः।

सुमुखश्चेत्यादि पूर्व्वोच्चरित एवं गुणविशेषणविशिष्टायां शुभ-पुण्यतिथौ श्रीमहाविष्णुप्रमुखपञ्चायतनदेवताप्रीत्यर्थं यथामीलितो-पचारैः पुरुषसूक्तेन विधिना षोडशोपचारैः पूजनमहं करिष्ये।

End:

विष्णुकर्मेनोद्भवाः क्रूराः सनकाद्याः शुकादयः।

महाविष्णुप्रसादेन सर्व्वे गच्छन्तु वैष्णवाः॥

बाणरावणचण्डीश-नन्दी भृङ्गिरिटादयः।

सदाशिवप्रसादेन सर्व्व गच्छन्तु शाम्भवाः॥

अनेन यथाज्ञानेन कृतपूजनेन श्रीभगवान् परमेश्वरः प्रीयतां न मम।

Colophon:—

इति पूजा समाप्ता।

On the obverse of the first leaf there is Caraṇi cakram and on the reverse of the last leaf Maitrī cakram.

2892.

10457. **गणेशार्चनदीपिका।** *Gaṇeśārcana-dīpikā.*

By Kāśīnātha, son of Jayarāma Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12 × 5¼ inches. Folia, 22. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 440. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1961. Appearance, fresh. Complete.

Colophon: —

इति श्रीमद्भट्टोपनामक-जयरामभट्टात्मजकाशीनाथविरचिता गणेशार्चनदीपिका समाप्ता ।

Post Colophon: —

श्रीविद्यागणेशार्पणमस्तु ॥ श्री संवत् १८६१ मिति आषाढ सुदि ४ वार मङ्गल मालवीय-बालमुकुन्दस्य इदं पुस्तकम् ॥

Beginning: —

कृत्वाऽऽराजपदद्वन्द्वं निधाय हृदि सुन्दरं ।
काशीनाथः प्रतनुते गणेशार्चनदीपिकां ॥

2893.

3500. **संकष्टगणपतिपूजा** । *Saṃkaṣṭa-gaṇapati-pūjā.*

Substance, country-made paper. 7 × 3½ inches. Folia, 6. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Saṃkalpa runs thus: —

मम अमुककामनासिद्ध्यर्थं सुविद्याप्राप्त्यर्थं श्रीसंकष्टगणपतिप्रीत्यर्थं नारदीय-पुराणोक्तप्रकारेण ध्यानावाहनादि-षोडशोपचारैः पूजनमहं करिष्ये । तदङ्गत्वेन कलशार्चनं च करिष्ये ।

In 3A ends the Saṃkaṣṭagaṇapatipujā. In 3B begins Aṣṭottara-śata-divya-nama-puja of Gaṇeśa which ends in leaf 4B, then 16 offerings to Gaṇesa. It ends with the worship of the moon

2894.

750. **सूर्यार्घ्यदानप्रयोगः** । *Sūryārghya-dāna-prayogaḥ.*

By Vaidyanātha, son of Divākara.

For the MS. and the work see L. 1582.

It relates to the rite of offering *arghya* to the sun as directed in Tṛcā-Kalpa.

The last but one verse is not correctly quoted in L., and so it is given below. It gives the name of the author's father as Divākara.

> सारोग्यसिद्धै विविक्तोर्पितस्य
> सूर्यार्घ्यदानस्य शुभं प्रयोगम् ।
> दैवाकरिर्मूलवचोनुरूपं
> श्रीवैजनाथो रचयांचकार ॥

The last verse as quoted in L., gives the date of the composition of the work as Śaka 1630.

2895.

1985. **सूर्यार्घ्यदानविधिः ।** *Sūryārghya-dāna-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 6 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete.

Colophon :—

> इति अर्घ्यविधिसंक्षेप समाप्त ।

The writer follows Tṛcākalpa.

It begins :—

> अर्घ्यदानविधिः । आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीसविटसूर्यनारायणदेवताप्रीत्यर्थं अभिप्सितकामनासिद्ध्यर्थं तृचाकल्पोक्तविधिना अर्घ्यप्रदानं करिष्ये ॥

It ends :—

> गच्छ गच्छ परं स्थानं स्थापनं च दिवाकर ।
> यत्र ब्रह्मादयो देवा न विदुः परमं पदम् ॥
> नमः सूर्याय शान्ताय सगणायादिहेतवे ।
> निवेदयामि चात्मानं त्वं गतिः परमेश्वर ॥

2896.

5889.

Substance, country-made paper. 8 × 3¼ inches. Folia, 16. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 320. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Two short tracts, one relating to the worship of Sūrya and the other to that of Kārtavīrya.

I.

1A, इति सूर्य्यार्घ्यविधानम् ।

Beginning: –

सूर्य्याय नमः ।

हंसो भानुः सहस्रांशुस्तपनस्तापनो रविः ।
विकर्त्तनो विवस्वांश्च विश्वकर्त्ता विभावसुः ॥
विश्वरूपो विश्वकर्त्ता मार्त्तण्डो मिहिरोंऽशुमान् ।
आदित्यश्चात्मभूः सूर्य्यो यमो ब्रध्नो दिवाकरः ॥

II.

Then follows *Kārtavīryājuna-mantrakalpa* in leaf 2.

Beginning: –

ॐ नमः सुदर्शनाय ।

वन्दे शम्भुं सदानन्दं शङ्करं करुणाकरम् ।
चन्द्रार्द्धचूडमिन्द्राद्यैर्वन्दितं नन्दिवाहनम् ।
रजताद्रिप्रतीकाशं रजताद्रिनिवासिनम् ।
पप्रच्छ शाम्भवी शम्भुं गिरिशं गिरिनन्दिनी ॥

देव्युवाच ।

देव देव महादेव देवारिबलसूदन ।
देववर्द्धन देवेश वन्दितेन्द्रशिखामणे ॥
पृच्छे भवन्तं भगवन् कार्त्तवीर्य्यस्य भूपतेः ।
माहात्म्यं मन्त्रराजस्य विस्तरेण ब्रवीतु मे ॥
कार्त्तवीर्य्यमनोर्देव विधानं वक्तुमर्हसि ।
सरहस्यं महामुख्यं श्रोतुमिच्छामि विस्तरात् ॥

Colophon :—

इति श्रीकार्त्तवीर्य्यार्ज्जुन-मन्त्रकल्पः समाप्तः ।

There are three lines more, containing two ślokas, added by the scribe.

2897.

5828. **नित्यप्रयोगरत्नाकरः** *Nitya-prayoga-ratnākaraḥ.*

By Premanidhi.

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 1 to 5 and 36 to 77. Lines, 9, 11 on a page Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It relates to the worship of Kārtavīrya.

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ कार्त्तवीर्य्यार्ज्जुनाय नमः ।

राजराजेशपादाब्जनिरस्ताखिलतापकः ।

अथ नैमित्तिकं कर्म्म यथामति तनोम्यहम् ॥

38A, श्रीमद्दीपत्कार्त्तवीर्य्यप्रसादात्

प्रादुर्भूते प्रेमनिध्याख्यविप्रात् ।

ग्रन्थे भक्तव्रातसन्तोषकेऽस्मिन्

इत्थं पात्रस्थापनो + + रत्नम् ॥

41A, इति श्रीमद्दीपत्०

इत्थं खेट्टावाहनाद्याख्यरत्नम् ॥

42A, ०इत्थं गौर्या ध्यानरत्नं प्रपूर्णम्

60B, ०इत्थं पूर्णं नित्यहोमाख्यरत्नम् ॥

61B, ०इत्थं पूजाशेषरत्नं प्रपूर्णम् ॥

End :—

इति नित्यप्रयोगाणां पूर्णो रत्नाकरस्त्वयम् ।

श्रीकार्त्तवीर्य्यकरुणावार्द्धिसंसर्गवैभवात् ॥

न जाने तन्त्रार्थं न च गुरुपदाब्जावलमहो

न सिद्धिर्मन्त्राणां नहि च मम सिद्धौषधिकथा ॥

... ...

यस्योद्योतमती सती गुणवती माता पितोमापति-
र्नाम प्रेमनिधीति चन्द्रदिगितः ? कर्म्मार्जुनो जन्मभूः ।
सपास्यं कृतवीर्य्यजाख्यनपदं वाराणसी वासभू
स्तस्मात् नित्यविधिप्रयोगविलसद्रत्नाकरः प्रोद्गतः ॥

Colophon :—

इति श्रीनित्यप्रयोगरत्नाकरः समाप्तः ।

2898.

5720B. **अर्ज्जुनपारिजातव्याख्या ।**

Arjuna-pārijāta-vyākhyā.

Substance, country-made paper. 9¾ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Character, Nāgara of the latter part of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

Arjunapārijāta is a treatise on the worship of Kārtavīryārjuna by Rāmacandra Kavi not yet known.

Beginning of the commentary :—

श्रीअर्ज्जुनपारिजातकस्य व्याख्या । तत्र विघ्नविघाताय मङ्गलं ।
मत्तेति । मत्तश्चासौ मातङ्गस्य तस्य वदनमिव वदनं यस्य तत् ।
मत्तानां अलीनां कुलेन समूहेन संकुलं ... ...
मूर्द्ध्ना शिरसा प्रणम्य नमस्कृत्याहं रामचन्द्रनामा कविः श्रीकार्त्त-
वीर्य्यस्य यजनक्रममादरेण वदामि किमर्थं मन्त्रविदुषां मन्त्रज्ञातृणां
मनोमन्त्रस्य सिद्धेर्हेतोः ।

A mere fragment; containing the first two chapters only.

7A, द्वितीयं कुसुमम् ।

There are 23 stray leaves.

2899.

3805. **दुर्गार्च्चनकौमुदी ।** *Durgārcana-kaumudī.*

Substance, palm-leaf. 16 × 2 inches. Folia, 166. Lines, 4, 5 on a page Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured.

The left-hand side of the first leaf has entirely gone off.

We give what remains of the beginning :—

Line 1, श्रीदुर्गार्च्चनकौमुदी ॥ तत्र दुर्गात्वं चैत्रत्वादिवत् जातिविशेषो दुर्गापदशक्यतावच्छेदकः । तद्विग्रहस्य नाना ... ...

Line 2, ... अवच्छेदकादौ दोषवदत्रापि तथा न च तत्र जलत्वद्वयं जलसमवायिकारणतावच्छेदकजाते ... ...

Line 3, ... भावात्सारम्भकत्वं । एवं सति द्रव्यत्वादिनैव तथात्विति । एवञ्च सर्व्वज्ञता क्रिया + + + +

Line 4, ... तिः शुद्धा विशारूपाजगन्मयी । ननु शरीरा-भेदः । दशभुजत्वादिविक ... ...

The MS. ends :—

इति प्रमाणपरिच्छेदः ।

This gives directions for the rituals of the autumnal worship of Durgā on different days. It goes to the Vijayādaśamī, the day of the immersion of the Goddess, although there is no colophon or anything else to indicate the end of the work.

2900.

9069. संक्षेपेण दुर्गापूजाक्रमः ।

The worship of Durgā in brief.

Substance, country-made paper. 10 x 4½ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ संक्षेपेन दुर्गापूजाक्रमः । प्रतिपदि प्रातरभ्यङ्गस्नानं कृत्वा ।, etc.

It ends :—

इति शारददुर्गापूजनपद्धतिः ।

2901.

5786. **अन्नपूर्णापूजापद्धतिः ।**

Annapūrṇā-pūjā-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. 10¾ × 4½ inches. Folia, 22. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 600. Character, Nāgara. Date, Samvat 1736. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीमहागणपतये नमः ।

अथान्नपूर्णापूजापद्धतिर्लिख्यते ।

ब्राह्मे मुहूर्त्ते चोत्थाय गुरुदेवतां नमस्कृत्य स्वशिरसि सहस्रारे

etc., etc.

22A, इत्यन्नपूर्णायाः संक्षेपतः पूजाविधिः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

शुभमस्तु । संवत् १७३६ । चैत्र वदी ॐ ।

2901A.

6041. **कर्म्मकाण्डदर्पणम् ।** *Karma-kāṇḍa-darpaṇam.*

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 191. Lines, 9 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A very modern compilation of a priest, whose name has been carefully obliterated from every colophon. It is very incorrect.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ दुर्गापाठविधिः ।

आचमनं प्राणायामः सुमुखश्चैकं देशकालौ० गोत्रः शर्म्मा श्रीदुर्गाप्रीत्यर्थं । ॐ मार्कण्डेय उवाच । आदावन्ते अष्टोत्तरशत अष्टोत्तरशतनवार्णवमन्त्रसंपुटितं सप्तशतीस्तोत्रपाठं अद्यारभ्य यथाकालपर्य्यन्तं प्रतिदिनं एकैकावृत्त्या ब्राह्मणद्वाराहं करिष्ये ;

151 B, इति कर्म्मकाण्डदर्पणे पार्व्वणश्राद्धविधिः समाप्तः ।

The last colophon has been obliterated altogether.

2902.

5899. **शतचण्डीप्रयोगः ।** *Śata-caṇḍī-prayogaḥ.*

By Kamalākara, son of Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 11 × 4¾ inches. Folia, 17. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 800. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1884. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

ॐ श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शतचण्डीसहस्रचण्डीप्रयोगो लि[ख्य](ख)ते ।

नत्वा गणेश्वरं देवीं पितरौ राघवं शिवम् ।

रामकृष्णतनूजेन कमलाकरशर्म्मणा ॥ १ ॥

डामरं यामलं चैव योगिनीतन्त्रमेव च ।

वाराहीतन्त्रमन्यांश्च ग्रन्थानालो[क्य](क) यत्नतः ॥

सहस्रचण्डिकायाश्च शतचण्ड्यास्तथैव च ।

नवार्णन्यासविधिना प्रयोगः प्रोच्यतेऽधुना ॥ :

End :—

विशेषस्तु मत्कृते निर्णयसिन्धौ नवरात्रनिर्णये ज्ञेयः ।

Colophon :—

इति श्रीकमलाकरकृतं शतचण्डीविधानं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

मितौ वैशाख सुदी १४ गुरुवार संमत् १८८४ हस्ताक्षर जोसि शिवलालपठनार्थम् । जयरामः शुभं भूयात् ॥

2903.

5853. **शतचण्डीप्रयोगः ।** *Śata-caṇḍī-prayogaḥ.*

Substance, country-made paper 10 × 5 inches. Folia, 50. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 1,000. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शतचण्डीप्रयोगः ।

तत्र यजमानः शिवालयादिषु प्रदेशं यथोक्तं मण्डपं विधाय तन्मध्ये वेदिका तस्या ऐशान्यां यथोक्तं कुण्डं कृत्वा कर्म्मारम्भात् पूर्व्वद्युरधिकारसिद्ध्यर्थं शक्त्या प्रायश्चित्तं कार्य्यम् ।

तत्रायं संकल्पः —

कुशपाणि (?) कृत्वा देशकालौ संकीर्त्य मम देहशुद्ध्यर्थं शतचण्डाख्यकर्म्मणि अधिकारजननार्थं अमुकप्रत्याम्नायेन एतावत्-संख्यानि प्राजापत्यान्यहमाचरिष्ये इति संकल्प प्रायोदोषाद्य-सहितं प्रायश्चित्तं कुर्य्यात् ।

अथ कर्म्मारम्भदिनकृत्यम् ।

तत्र पूर्व्वं प्रातःस्नानादि नित्यक्रिया विधाय चण्डिकातर्पणं कार्य्यम् ।

2A, देशकालौ संकीर्त्य श्रीमहाकाली-महालक्ष्मी-महासरस्वतीप्रीतिकामः शतचण्ड्याख्यकर्म्माहं करिष्ये ।

43A, ततश्चण्डिकापाठपुस्तकपूजापूर्व्वकं कवचार्गलकीलकानि पठित्वा चरितत्रयस्य सप्तशत्यस्य प्रतिश्लोकेन पायसादिद्रव्येण सप्तशतीं होमं कुर्य्युः । अथवा 'नमो देव्यै' इति श्लोकेन नवाक्षरमन्त्रेण वा होमं विधाय दिग्देवीनां नाममन्त्रेण प्रत्येकं शतमष्टशतसंख्यया वा पायसेन जुहुयात् ।

यथा कादम्बर्य्यै स्वाहा, उल्कायै, करार्य्यै, etc., etc.

Colophon :—

इति श्रीशतचण्डीप्रयोगः समाप्तः ।

The following is added in a different later hand :—

शुक्लविश्रामात्मजशिवरामविरचितायां शतचण्डीपद्धतिः समाप्ता ।

श्री श्री श्री । ग्रं० ८०६ ।

श्री श्री श्री पाठक + + + + + + + लिखापिता ।

The name of the original owner (some Pāṭhaka) has been obliterated.

2904.

9061. **शतचण्डीविधानम् ।** *Śata-caṇḍī-vidhānam.*

Substance, country-made paper. 10½ × 4 inches. Folia, 26 of which the first is missing. Lines, 10 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. The 3rd chapter only.

Noticed under a previous number.

Colophon :—

इति श्रीमार्कण्डेयपुराणे नवात्तरक[स्ये](ग्यक)शतचण्डी-विधान[ ]तृतीयोध्यायः ।

2905.

8502. *The Same.*

Forming part of Karma-prakāśikā.

By Gopīnātha Agnihottrī, son of Mādhavāgnihottrī (Śaiva).

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara. Date, Samvat 1962. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीशैवमाधवाग्निहोत्रिसुतशैवगोपीनाथाग्निहोत्रिविर-चितायां कर्म्मप्रकाशिकायां शतचण्डीविधानं समाप्तम् ।

Post Colophon :—

संवत् १९६२ मी० कार्त्तिक सुदी ११ वार मङ्गल । शुभं भवतु कल्याणम् ।, etc., etc.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ शतचण्डीविधानम् । तत्रयामले ।

शतचण्डीविधानञ्च प्रोच्यमानं शृणुष्व तत् ।

सर्व्वोपद्रवनाशाय शतचण्डीं समाचरेदिति ॥

ग्रन्थान्तरे ।

शङ्करस्य भवान्या वा प्रासादनिकटे शुभां ।

समाचरेच्छतचण्डीं विशेषफलवाञ्छया ॥

तच्चैवं प्रयोगः ।

Ten Brāhmaṇas are to be employed to recite the Caṇḍī, each ten times to make up 100.

It ends :—

नाना ग्रन्थान् समालोक्य विचार्य्य सदसच्च यत् ।

कृतःश्रमस्तेन चण्डी महालक्ष्मीः प्रसीदतु ॥

2906.

6495. **शतचण्डीपद्धतिः ।** *Śata-caṇḍī-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 9. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 270. Character, modern Nāgara. Written in red ink. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ शतचण्डीपद्धतिर्लिख्यते ।

तत्र तावत् शतचण्डीं चिकीर्षुर्यजमानः शुभे दिने तीर्थादौ भूमिपूजनं कृत्वा शतचण्ड्यां षोड़शहस्तं मण्डपं प्रसाधयेत् । तत्र मध्ये अष्टकोणां वेदीं कुर्य्यात् ... ... देशकालौ स्मृत्वा ममेह जन्मनि दुर्गाप्रीतिद्वारा सर्व्वापच्छान्ति-पूर्व्वकदीर्घायुर्धनपुत्रपौत्राद्यनवच्छिन्नसन्ततिवृद्धिस्थिरलक्ष्मीकीर्त्ति-लाभशत्रुपराजयसदभीष्टसिद्ध्यर्थं सनवग्रहमखां शतचण्डीं ब्राह्मण-द्वारा करिष्ये ।

Colophon :—

इति शतचण्डीपद्धतिः समाप्ता ।

2907.

2093. सप्तशतीप्रयोगविधानम् ।

Sapta-śatī-prayoga-vidhānam.

Substance, country-made paper 5 × 3½ inches. Folia, 4. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति सप्तशतीप्रयोगविधानं समाप्तं ।

The question discussed here is how the सप्तशती is to be recited for the purposes of a charm.

It begins :—

अथ मन्त्रसिद्ध्यादि प्रतिश्लोकं आद्यन्तयोः प्रणवं जपेत् । मन्त्रसिद्धि । प्रणवं अनुलोमव्याहृतित्रयमादावन्ते च विलोमं तदित्येवं महास्तोत्रं पठेत् मन्त्रसिद्धिः ।

It ends :—

द्रव्यकामार्थं रमाबीजेन आद्यन्तं सम्पुटित पञ्चदशावृत्तिः एकोनचत्वारिंशत्दिनपर्य्यन्तं कार्य्यं ।

This is to be differentiated from Candīpāthavidhāna, No. 43, Florentine Sanskrit MSS.

2908.

9333. मातृपूजा । *Mātṛ-pūjā.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1868. Appearance, old. Complete.

This is a treatise on the worship of Mātṛs, for the well-being of a couple to be wedded.

Beginning :—

अथ मातृपूजाविधिः प्रथमस्तु मण्डपमध्ये ग्रन्थिबन्धनं कृत्वा संकल्पं कुर्य्यात् । अद्येत्यादि मम पुत्रस्यामुकनाम्नोऽयकर्त्तव्यविवाह-

निर्विघ्नपरिसमाप्तिपूर्व्वकमायुरारोग्यदीर्घायुष्कामश्चौरगणमातृपूजा-
महं करिष्ये ।

Colophon :—

इति मातृपूजाविधि समाप्तम् । शुभमस्तु ।

2909.

9351. कर्म्मसारीय गणपतिमातृकापूजा ।

Gaṇapatimatṛkāpūjā from Karmasāra.

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance tolerable.

It is an extract from Karmasāra, which treats of the worships of Gaṇapati and the Mātṛkās. The work Karmasāra is not known.

Post Colophon :—

यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा तादृशं लिखितं मया इत्यादि ।

Colophon :—

इति श्रीकर्म्मसारे श्रीदत्तती गणपतिपूजनं मातृकापूजनं च श्री ॥

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । तत्रादौ निर्णयः ।

पूर्व्वं यामो सदा कुर्य्यादिति निर्गमवासिका ।

पश्चिमे वोत्तरे कुर्य्यात् गृहनिर्गमदक्षिणे ॥

प्रवेशे वामभागे तु निर्गमे दक्षिणे तथा ।

एभिर्गुणैस्तु कर्त्तव्या वसोर्द्धाराः सदैव हि ॥

In leaf 6A line 2 :—

अथ गौर्य्यादिपूजनम् ।

2910.

3292. षष्ठीपूजा । *Ṣaṣṭhī-pūjā.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 7 to 10 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

पञ्चम्यां षष्ठामष्टम्यां पूजा कार्य्या रात्रौ । समुखस्येत्यादि ॥
+ + + + + + पुण्यतिथौ अस्याः सूतिकायाः बालकस्य च नैरुज्यदीर्घायुष्यसर्व्वोपद्रव-सर्व्वारिष्टशान्तिपूर्व्वक-सर्व्वाभ्युदय-प्राप्तिकामः विघ्नेशादिप्रीत्यर्थं विघ्नेशस्य जन्मदानां षष्ठीदेव्याः जीवंतिकायाः स्कंदादीनां च यथामिलितोपचारैः यथाशक्ति यथाज्ञानं पञ्चवासरप्रयुक्तं विघ्नेशादिपूजनमहं करिष्ये ।

2A, मध्ये अष्टदले षष्ठीं देवीं ध्यायेत् ।

तद्यथा—

स्फुरत्पद्मासनां देवीं अर्द्धपद्मासने स्थितां ।
सर्व्वालङ्कारशोभाढ्यां पीनोन्नतपयोधराम् ॥
सदामृतं स्रवन्तीं च पीतकौशेयवाससं ।
चतुर्भुजां दक्षिणेन शूलं दण्डं च बिभ्रतीम् ॥
वामेनोर्द्ध्वहस्तेन धृतनीलोत्पलां शुभां ।
वामदक्षिणहस्ताभ्यां गृहीतविविधायुधाम् ।

इति ध्यात्वा ।

3A, माषभक्तबलिर्देयः, बलिदानं कुर्य्यात् ; 5A, ततः क्षेत्रपालबलि-दानम्, अथ षष्ठीदेव्यै नमस्कारः, अथ षष्ठीप्रार्थना ; 5B, अथ विघ्नेशप्रार्थना ; 6A, अथ स्कन्दप्रार्थना, खड्गप्रार्थना, शरप्रार्थना, लाङ्गलप्रार्थना, वंशप्रार्थना ; 6B, संमार्जनप्रार्थना, इति प्रार्थना, मुषलधारणम् ।

The Last Colophon :—

इति षष्ठीपूजा समाप्ता ।

Post Colophon :—

पुस्तकमिदं लघुविनायकेन लेखि चैत्रशुक्लचतुर्दश्यां ।

2911.

10179. **तुलसीपूजाप्रयोगः (स्त्रीणामाह्निकाचारः) ।**

Tulasi-puja-prayogah. (woman's religious duties of the day).

• From Vāja-saneyāhnika-sūttrāvalī.

By Nārāyaṇa.

Substance, foolscap paper 8½ × 4½ inches. Folia, 11. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning:—

अथ तुलसीपूजाप्रयोगः ॥

सुचिभूताभिः स्त्रीभिः दन्तधावनानन्तरं केशान् गजदन्तकङ्कतेन प्रमार्ज्य वेणीबन्धादिकं रचयित्वा हरिद्राकुङ्कुमाद्यलङ्कारान् धृत्वा पश्चान्नित्यं तुष्णीं स्नानमाचरेत् स्नानानन्तरं धौतं वासः कंचुकीं च परिधाय गतभर्तृकादिभिः स्त्रीभिः केवलं शुभ्राम्बरं परिधाय गृहकृत्याविरोधेन पुराणोक्तविधिना तुलसीपूजा कर्तव्या ।

It ends:—

अनेन मया यथाज्ञानया यथामिलितोपचारद्रव्यैः कृतेन पूजनेन श्रीतुलसीदेवता प्रीयतां न मम शुभम् ।

Colophon:—

इति श्रीपुरन्दरोपाह्वविट्ठलात्मजेन नारायणेन विरचितायां वाजसनेयाह्निकसूत्रावल्यां स्त्रीणामाह्निकाचारः ॥

2912.

A.

3265A. **तुलसीविवाहविधिः ।** *Tulasī-vivāha-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 8¾ × 3¼ inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 66. Character, Nāgara. Date, Saṁvat 1841. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति सनत्कुमारसंहितायां तुलसीविवाहविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

लिखितमिदं वटरत्नक्षणोत्ता संवत् १८४१ पौष शुक्ल १५ ।

It begins :—

अथ तुलसीविवाहविधिः विष्णुयामले

आदावेवाथ तुलसीवने वा स्वगृहेऽपि वा ।

मासत्रयेण संवर्ध्य ततः पूजनमारभेत् ॥

सौमायने प्रकर्तव्यं गुरुशुक्रोदये तथा ।

अथवा कार्त्तिके मासे भीष्मपञ्चदिनेऽपि वा ॥

वैवाहिकेषु ऋक्षेषु पूर्णिमायां विशेषतः ।

मण्डलं कारयेत्तत्र कुण्डवेदिविवाहवत् ॥

B.

3265B. तुलसीविवाहप्रयोगः । *Tulasī-vivāha-prayogaḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ तुलसीविवाहप्रयोगः ।

देशकालौ संकीर्त्य अमुकगोत्रस्य अमुकशर्म्मणिहमाजन्मो-पार्ज्जितसकलपातकशमनपूर्वक-अभीष्टसिद्धिद्वारा-श्रीमहाविष्णु-प्रीत्यर्थं तुलसीविवाहं करिष्ये ॥

It ends in 4B. Then follow the *Mūlavākyāni* quoted from Viṣṇuyāmala on the authority of Vratārka.

2913.

5880. **तुलसी-विवाह-पद्धतिः ।** *Tulasī-vivāha-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 19 of which the first two and the sixth and the 11th leaves are missing. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 350. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old, discoloured and worm-eaten.

A manual for the performance of the marriage ceremony of Tulasī with Viṣṇu.

17B, ततः कर्त्ता स्वगोत्रमुच्चार्य्य अमुकशर्म्माहं पूर्व्वोक्तसंकल्पमुक्त्वा कायम-पापक्षारनैयघ्रव इति त्रिप्रवराय वासुदेवाख्यवराय वाशिष्ठात्रेयजातुकर्णेति त्रिप्रवरां वनस्पतिदैवत्यां यथाशक्त्यलङ्कृतां तुलसीनाम्नीं वधूं शाश्वतविष्णुलोकप्राप्ति-कामः तुभ्यमहं संप्रददे न ममेति ।

Colophon :—

इति तुलसीविवाहपद्धतिः ।

Then in a different later hand :—

गोपालभट्टसुतकृतसंग्रहः ।

2914.

1889. तुलसीपूजा, तुलसीकवचञ्च (स्कान्दोक्तम्) ।

Tulasī-pūjā and Tulasī-kavaca.

From the Skanda-purāṇa.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete

Tulasīpūjā begins :—

देशकालौ संकीर्त्य वार्षिकचातुर्मास्यनिमित्तं श्रीराधादामोदरप्रीत्यर्थं यथामिलितोपचारैः तुलसीपूजां करिष्ये ।

Iconography of Tulasī :—

ध्यायेच्च तुलसीं देवीं श्यामां कमललोचनाम् ।
प्रसन्नां पद्मकह्लारवराभयचतुर्भुजाम् ॥
किरीटहारकेयूरकुण्डलादिविभूषिताम् ।
धवलांशुकसंयुक्तां पद्मासननिषेदुषीम् ॥

Tulasīpūjā ends in leaf 9A.

Tulasī-kavaca begins in 9A :—

ततः स्कान्दोक्तं तुलसीकवचम् ।

In leaf 10A Tulasī-kavaca ends :—

इति तुलसीकवचम् ।

2915.

5067. **तुलसीचन्द्रिका ।** *Tulasī-candrikā.*

By Rāja-nārāyaṇa Mukhopādhyāya.

Substance country-made paper. 14 × 5¼ inches. Pages, 64. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

On the religious uses of Tulasī, Vilva and Āmalakī.

For the work see L. 546.

Last Colophon :—

इति श्रीतुलसीचन्द्रिकायां वैशाखमाहात्म्यादिकथनं नाम षोड़श खण्डः समाप्तः ।

संक्षेपतो मया प्रोक्ता तुलसीचन्द्रिका शुभा ।
दोषादिकं विच्छितज्ञैः क्षन्तव्यं मदनुग्रहात् ॥

Then in a different hand :—

इति श्रीराजनारायण मुखोपाध्यायकृता तुलसीचन्द्रिका समाप्ता । सहर कलिकाता पाथरियाघाटा ।

2916.

6252. **तुलसीविवाहप्रयोगः ।** *Tulasī-vivāha-prayogaḥ.*

By Jīvanarāma Dvivedi.

Substance, country-made yellow paper. 11 × 5 inches. Folia, 23. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमद्द्विवेदिजीवनरामकृततुलसीविवाहप्रयोगः समाप्तः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ तुलसी-विवाहो लिख्यते —

तत्रादौ तुलसीविवाहकर्त्ता आचार्य्यं परपत्नीयं कल्पयित्वा आषाढ़मासे तस्मै विष्णुप्रतिमार्थं पलमात्रसुवर्णं अन्यां च पूजासामग्रीं दद्यात्। आचार्य्यश्च महाविष्णोः प्रतिमां कृत्वा स्वगृहे आषाढ़शुक्लद्वादश्यां प्राणप्रतिष्ठापूर्व्वकं यथोक्तविधिना महाविष्णोः मासमुत्सवं कुर्य्यात्।

. . . .

.. ..

देशकालौ स्मृत्वा श्रीमहाविष्णुप्रीतये विष्णार्थतुलसीरोपणं तुलसीप्रतिमापूजां चाहं करिष्ये।

2917.

9150. **पूजामन्त्रसंग्रहः।** *Pūjā-mantra-saṃgrahaḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A collection of Mantras for worshipping Kṛṣṇa, Rādhā, Vṛndā and others.

2918.

1937. **अश्वत्थोपनयनप्रयोगः।**

Aśvatthopanayana-prayogaḥ.

Of the Śaunaka School, by Kamalākara.

Substance, country-made paper $8\frac{1}{4} \times 4$. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 25. Character, Nāgara. Complete.

It begins: —

अथ मदनरत्नाद्यनुसारेण शौनकोक्ताश्वत्थोपनयनं। तत्र वर्षा[ः]क्रमेण वृक्षस्थापनात् अष्टमे एकादशे द्वादशे वा वर्षे गुरु-शुक्रयोरस्ताद्यभावे उपनयनोक्तमुहूर्त्ते पूर्व्वाह्णे कार्य्यः।

Leaf 1B :—

अश्वत्थं वस्त्रयुग्मेन आवेष्ट्य यज्ञोपवीतमिति यज्ञोपवीतं दत्त्वा प्रावेपामेति मेखलां शिरावेष्ट्य अजिनं दण्डं च तूष्णीं दत्त्वा ।, etc.

Colophon :—

इति श्रीकमलाकरकृते अश्वत्थोपनयनप्रयोगः ।

It seems to contain a chapter of the work by Śaunaka on Asvathva Upanayana. The author follows Madanaratna in his interpretation of the Sūtra.

2919.

6255. ऋषिपूजनम् । *Ṛṣi-pūjanam.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 6. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :—

अथ ऋषिपूजनम् ।

प्राणायामः आचमनं सुमुखश्चेत्यादि एवं गु० तिथौ [अमुक]-गोत्रः अमुकशर्म्मणः (?) अध्यायोत्सर्गोपाकर्म्मनिमित्तं ऋषि-पूजनमहं करिष्ये । शान्ति पाठं पठेत् । सप्तर्षीन् कुर्य्युः । खांख । कश्यप । भरद्वाज । आंगिर । गौतम । वत्स । पराशर । माण्डव्य । एते सप्तऋषयः ।

There is no colophon.

It ends :—

आब्रह्मस्तम्बं जगत् तृप्यतु ॥

2920.

6388.

Substance, country-made paper. 8½ × 7 inches. Folia, 31. Lines, 19 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1943. Written breadth-wise and bound in book form.

I.

9A, इति कलसपूजनम्।

श्रीगणेशाय नमः।

श्री अथ कलसस्थापनविधिः।

देवीनामेकेन्द्राणी वरुणान्यग्नायिन्यौ द्यावापृथिवी पार्थिवी पृश्नैसत्यौ तौ देवादेवी वा अभिगोदेवीरवसा मह्याग्न्मिणा न्पत्नीः अविच्छिन्नपत्नाः सचन्ताम्।

II.

अथ वैश्वदेवविधिः।

पात्रं तिलाक्षतैर्मिश्रं कुसुमोदकविष्टरं।

अग्नेरैशानदिग्भागे प्रणीतमभिधीयते॥

This portion ends in 11B.

III.

11B, अन्नपूर्णापूजनविधिः।

Beginning :—

अन्नपूर्णाभगवत्यै सोमवत्यै समालभनं गन्धो नमः। अर्घो नमः। पुष्पं नमः।, etc , etc.

20B, इत्यन्नपूर्णापूजा।

IV.

Goes to the end of the MS.

Colophon :—

इति श्राद्धपद्धतिः समाप्ता।

Beginning :—

ततः श्राद्धपद्धतिः।

सव्येनाचम्य

श्राद्धकाले गयां ध्यात्वा ध्यात्वा देवं गदाधरम्।

स्वान् पितॄन् मनसा ध्यात्वा पश्चाच्छ्राद्धं समारभेत्॥

Post Colophon :—

श्री संवत् १९४३ मिति कार्त्तिकसुक्ला तिथि ६ वार भृगुके लि० समाप्त सम्पूर्ण लिख्यत भोलापाण्डे सहर गाजिपुर मोहल्ला नवावगंजमे रहते है।

2921.

2355. **व्यासपूजाविधिः ।** *Vyāsa-pūja-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 9. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, Nāgara. Date, Samvat 1750. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

8A, इति व्यासपूजाविधिः ; 9A, इति विष्णुधर्म्मोत्तरे दालभविष्णुसंवादे व्यासपूजाविधौ इतिश्रामः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु तैलाद्रक्षेत् जलाद्रक्षेत् अदृष्टदोषात् मतिविभ्रमात् ।, etc.

हे पुस्तक कृष्णातीर्थस्वामी मां शिखिस्त्रन् दिले । शके १७५० सर्व्वधारि संवत्सरे वैशाख वद्य ४ इन्दुवासरी प्रथमप्रहरि समाप्त । हृतवलने इत्युपनाम लक्ष्मणास्य सूनुर्विनायकेन लिखितं स्वार्थं परोपकाः० ।

For the work see W 359 and 360. Also Government Oriental Library, Madras, 91.

During the four rainy months Vishṇu goes to sleep and during these months flies and worms become abundant. The Sannyāsis take a vow not to go abroad for fear of killing life. The vow is generally taken on the full moon day of Āṣāḍha, and one of the prominent features of the ceremony of taking the vow is Vyāsa Pūjā. The vow is this:—

4A, प्रतिपदमारभ्य प्रोष्ठपदिपर्य्यन्तं यश्चतुरो मासांश्च प्रावृषि अण्डजोद्भिदादिबहुप्राणिसंकुलितमार्गे यात्रानिवृत्त्यर्थं श्रीकृष्णव्यासाचार्य्यादीनां सन्निधानस्थित्यर्थं भिक्षाटनाद्यखिलगमनागमनदोषनिवृत्यर्थं व्यासोक्तविधानेन सकलदेवतास्थापनपूजाद्यहं करिष्ये ।

The rules to be observed are given in 7B :—

सीमोल्लङ्घनमक्षौरं नद्युल्लङ्घनमेव च ।
एकभिक्षा न कर्त्तव्या भिक्षैवं व्रतमाचरेत् ॥

This Paddhati is based on a chapter of Viṣṇu-dharmotara.

The work begins :—

अथ आषाढ़पौर्णमास्यां व्यासपूजोक्ता । तत्र त्रिमुहूर्त्ता चेत्पर इव ग्राह्या ।

अथ पूजां प्रवक्ष्यामि सम्यक् संवित्प्रसिद्धये ।
कृत्वानुष्ठा[न]मापाद्यां पूजाङ्गं सन्निधापयेत् ॥
प्राणायामत्रयं कृत्वा षडङ्गन्यासपूर्व्वकं ।
व्यासपूजां करिष्यामीत्युक्ता तु सलिलं स्पृशेत् ॥

तत्र प्रयोगः—

प्रातः कृतनित्यक्रियो गङ्गादौ क्षौरं कृत्वा स्नायात्............ व्यासपूजां करिष्ये इति संकल्प्य ।

2922.

2359. *The Same:*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folio, 4. Lines, 8, 10 on a page, and in the last page 14. Extent in slokas, 90. Character, Nāgara. Date, Saka 1731. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति व्यासपूजाविधिः ।

Post Colophon:—

शके १७३१ नभः प्रतिपत् रामकृष्णेण लिखितं गणानमः ।

This is a shorter liturgy than the preceding though the Saṃkalpa, the restriction and the prayers are the same.

It begins :—

सुमुखश्चेत्यादि संकीर्त्य व्यासपूजां करिष्ये इति संकल्प्य प्राणानायम्य आसनकूर्मवेदादिप्रणवऋष्यादिषडङ्गध्यानं पुरुषसूक्तेन स्वशरीरे न्यासं कृत्वा कलशाराधनं मनसार्चनञ्च विधाय शङ्खोदकेन पूजाद्रव्यं आत्मानं च प्रोक्ष्य सर्व्वतोभद्रे तण्डुल-पिण्डोपरि देवतावाहनं कुर्यात् ।

2923.

9311. सप्तर्षिपूजापद्धतिः । *Saptarṣi-pūjā-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A treatise on the worship of the Saptarṣis.

2924.

9274. गङ्गास्नानसङ्कल्पः । *Gaṅgā-snāna-saṃkalpaḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 3. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 28. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The formula of bathing in the Ganges. It enumerates all the various sins which a dip in the Ganges can atone for.

2925.

9213. पटिलपद्धतिः । *Paṭila-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 6 inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1907. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति पटिलपद्धतिः सम्पूर्णा सम्वत् १९०७ ।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । ॐ पृथ्वी त्वया धृता लोका, etc.

5B, इति चतुष्ट संप्रदायपद्धति सम्पूर्णम् ।

Contents :—

(1) आसनमन्त्रः, (2) पादस्पर्शनमन्त्रः, (3) मलमूत्रमन्त्रः, (4) पात्रशुद्धिमन्त्रः, (5) मृत्तिकाविधिमन्त्रः, (6) दन्तधावनमन्त्रः, (7) शिखामुक्तिमन्त्रः, (8) शिखाबन्धनमन्त्रः, (9) आचमनमन्त्रः, (9) तीर्थावाहनमन्त्रः, (10) स्नानमन्त्रः, (11) अघमर्षणमन्त्रः, (12) करन्यासः, (13) रामगायत्री, (14) करन्यासः, (15)

ध्यानमन्त्रः, (16) षड्क्षरमन्त्रः, (17) द्वादशाक्षरमन्त्रः, (18) तिलकमन्त्रः, (श्रीनीमानुजके रामाचार्य्य, नीमानुजके नौमीराय्य, माधवाचार्य्यके माधवाचार्य्य, विद्याग्रामके नलोचाचार्य्य, नलोचाचार्य्यके [विद्याचार्य्य], विद्याचार्य्यके विलासाचार्य्य, विलासाचार्य्यके अगस्त्याचार्य्य । इति चतुष्कसम्प्रदायपद्धति (सम्पूर्णा), (19) देवन्यासः, (20) ध्यानं, (21) षडङ्गन्यासः, (22) प्राङ्मपार्षदमन्त्रम्, (23) द्वाटा पार्षदमन्त्रः, (24) आवाहनमन्त्रः, (25) आसनमन्त्रः, (26) पाद्यमन्त्रः, (27) पुष्पमन्त्रः, (28) धूपमन्त्रः, (29) दीपमन्त्रः, (30) नैवेद्यः, (31) आचमनः, (32) ताम्बूलमन्त्रः, (33) आरतिमन्त्रः, (34) प्रदक्षिणामन्त्रः, (35) अपराधमन्त्रः, (36) नमस्कारमन्त्रः, (37) ध्यानमन्त्रः, (38) श्रीचरणसेवनमन्त्रः, (39) आत्मसमर्पणमन्त्रः ।

In the latter part of the work Agastya is the speaker. It is the liturgy of the worshipper of Rāma.

2926.

1956. **दम्पतिपूजनविधिः ।** *Dampati-pūjana-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the last century. Appearance, discoloured.

It begins as in L. 4162 which is in accordance with Karmavipāka-samuccaya.

It ends :--

प्रतिमादानकर्मणः साङ्गतासिद्ध्यर्थं यथाशक्ति सुवर्णदक्षिणां तुभ्यमहं संप्रददे ।

कृतस॰ यथाश॰ ब्राह्मणान् भोजयिष्ये । भूयसीं दक्षिणां दद्यादिति शिवम् ।

Perhaps a shorter recension of L. 4162.

If husband and wife disagree and quarrel, any one of them may bring in a Brahmin couple and worship them in regular form, and prepare golden images of Lakṣmī and Nārāyaṇa, worship them in regular form and then give them away to the Brahmin couple. The object of this

worship and of this gift, is that in future birth they may live as a loving couple and never quarrel.

2927.

2232. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 6 inches. Folia, 4. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Date Śaka, 1753. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति दम्पतिपूजनविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शके १७५३ सुभक्रत संवत्सरे श्रावण शुद्ध ३ बुधवार तद्दिने प्रातःकाली समाप्तः । हे पुस्तक वौ । नानादीक्षित भागवत टेंकिकरयासिलिख्रुन दिले असे कलावेः हस्ताक्षर विनायक-हतवलने टेंकिकरयाँचे आसे स्वार्थं परोपकारार्थं च ।

In a different hand :—

तस्मात्त्वं कपिले पुण्या सर्व्वलोकस्य पावनी ।
प्रदत्ता कपिला यथा मम मुक्तिप्रदा भव ॥

For the MS. and the work see L. 4162.

2928.

2168. **लक्षपूजाविधानम् ।** *Lakṣa-pūjā-vidhānam.*

Substance, country-made paper. 9¾ × 4¼ inches. Folia, 2, marked 4 and 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 36 Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ लक्षपूजाविधानम् ।

श्रीमन्नः ।

लक्षपूजां प्रवक्ष्यामि विष्णोरमिततेजसः ।
चातुर्म्मास्येऽथ संप्राप्ते लक्षपूजां समाचरेत् ॥

यद्यदादौ भवेत् पुष्पं विष्णवे तत्समर्पयेत् ।
अतसीतुलसीधात्रीपद्मदूर्व्वाङ्कुरास्तथा ।
वार्हतं कर्णिकारं च करवीरं च केतकम् ।
शतपत्रं मोगरं च सौवीरं कनके तथा ॥
जातिपुष्पं पाटलकं पुन्नागं बिल्वकदम्बकम् ।
वदरं चामलं पूगं फलैरन्यैश्च पूजयेत् ॥
इत्यादीनि च शस्तानि विष्णोरमिततेजसः ।
उद्यापनं ततः कुर्य्यात्तस्ते पूर्णे फलाप्तये ॥

Leaf 1A :—

इति विष्णुपूजाविधानम् । अथ लक्षदीपविधानम् ।

Leaf 2A :—

सम्पूर्णे लक्षजाते च कार्त्तिके पुण्यमासके ।
रात्रौ विष्णुं समभ्यर्च्य लक्षपूजाविधानतः ॥
दीपाश्चैव प्रदीयन्ते रात्रौ जागरणं चरेत् ।

Colophon :—

इति लक्षदीपविधिः । अथ संक्रान्तिदानश्लोकाः ।

There are 13 verses on gifts to be made on the last day of a month. The gifts to be made are :—

छिरेदीप, अतुखेलि, वाङ्गतीभार, शिवगौरी, छत्रवरछत्रदानम्, दधिमन्थनम्, पेषणम्, चुल्ली, ग्रास ।

2928A.

6023. **वर्णाश्रमचन्द्रिका** । *Varnāśrama-candrikā.*

Substance, country-made paper. 15 × 5½ inches. Folia, 29. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and discoloured.

It treats of the religious rights of the four castes, professing Śaiva cult.

Mangalācaraṇa runs :—

गणेशाय नमः। शुभमस्तु ॥ वर्णाश्रमचन्द्रिका ॥

क्षेमधारां गणाध्यक्षः कृपया वितनोतु नः।

दानधारालिसंघेभ्यः सन्ततं येन दीयते ॥

षट्त्रिंशत् तत्त्व(त्त्वे)सौधस्थं तदन्तर्यामिनं प्रभुम्।

वन्दे वर्णाश्रमाचारचन्द्रिकाप्तये शिवम् ॥

The object of the work is given in the following couplet :—

द्विजाद्याश्रमधर्म्मोक्तिर्लिख्यते युक्तिभिः सह।

शैवागमादिशास्त्रेभ्यः संग्राह्याश्रमिणां मुदे ॥

It goes on :—

शैवागमप्रसिद्धसकलधर्म्मेषु चतुर्वर्णचतुराश्रमिणां यथायोगमधिकारः प्रकाश्यते। तत्र प्रथमं आगमानां प्रमाणं लिख्यते।

The MS. appears to have been left incomplete at the end. There is no colophon, although there is the usual apology of the scribe: यादृशं पुस्तकं, etc., etc.

The authorities quoted and consulted :—

2A, वायवीयसंहिता; 2B, कूर्म्मे; 3B, काशीखण्डे, सूतसंहितायां; 6B, दीक्षापटले; 7B, शैवपुराणे; 11B, षट्साहस्रिका; 14A, सिद्धान्तबोधे; 24B, वामदेवपद्धतौ; 26A, हरदत्ताचार्य्यः।

2929.

1808 **महालक्ष्मीव्रतोद्यापनम् ।**

Mahālakṣmī-vratodyāpanam.

From Śrīkara-nibandha.

Substance, palm-leaf 13½ × 2 inches. Folia, 10. Lines, 5 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old Complete.

Colophon:—

इति महालक्ष्मीव्रतोद्यापनं श्रीकरनिबन्धादाकृष्य लिखितं संपूर्णम् ।

Beginning:—

नमः कृष्णाय ।

ब्रह्मपुराणे ।

अथ भाद्रपदे मासि कृष्णाष्टम्यां कलौ युगे ।
अष्टाविंशतिमे जातः कृष्णोऽसौ देवकीसुतः ॥
तस्मात्तं तत्र सम्पूज्य यशोदां देवकीन्तथा ।
... ...

2930.

5747. **व्रतपद्धतिः ।** *Vrata-padhatiḥ.*

By Rudradhara.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 44 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,000 Character, Nagara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The beginning of the work:—

भाटसूक्तिकबोद्धोधश्रीरुद्रधरशर्म्मणा ।
नानानिबन्धसिद्धासौ लिख्यते व्रतपद्धतिः ॥

तत्रादौ व्रतसामान्यधर्म्माः ।

तत्र देवलः ।

अभुक्त्वा प्रातराहारं स्नात्वाचम्य समाहितः ।

सूर्य्याय देवताभ्यश्च निवेद्य व्रतमाचरेत् ॥

Topics :—

3A, अथ नक्तव्यवस्था; 3B, अथ तिथिव्यवस्था; 4B, अथ नक्तव्रते नियमाः, 5A, सूर्यव्रतानि; 6B, अथारोग्यसप्तमी; 7A, अथ पुत्रफलकसप्तमी; 8A; अथ देवीव्रतानि; 8B, इति कुन्दचतुर्थीव्रतम्, अथ शिवव्रतानि; 12A, अथ विष्णुव्रतानि; 14B, अथाशून्य-शयन-व्रतम्; 22A, इत्यशोकाष्टमी; 22B, अथ वैशाखकृत्यम्; 26B, अथानन्तव्रतम्; 29A, कोजागरकृत्यम्; 30B, अथ कार्त्तिककृत्यम्; 32A, अथ दीपकृत्याः; 34B, अथ माघसप्तमी; 35B, अथ फाल्गुनमास-कृष्णचतुर्द्दश्यां शिवरात्रिव्रतम्; 36A, अथ संक्रान्तिकृत्यम्; 36B, अथ जन्मदिनकृत्यम्; 38A, अथ पञ्चपर्व्वकृत्यम्; L. 44 (last colophon) :—इति श्रीमहामहोपाध्याय श्रीरुद्रधरविरचिता व्रतपद्धतिः समाप्ता ।

Post Colophon Statement :—

शुभमङ्गलमोति कार्त्तिक वदी १० बार वृहपतौ ।

The authorities quoted :—

1A, देवलः, महाभारतम्, समयप्रदीपः, भविष्यपुराणम्; 2A, शातातपः, मत्स्यपुराणम्; 2B, विष्णुपुराणम्, छागलेयः; 3A, हरिवंशः, शाङ्खायनः, व्यासः, बौधायनः; 4B, वर्षप्रदीपः; 5B, नरसिंहपुराणम्; 9A, वाराहपुराणम्, स्कन्दपुराणम्; 9B, महाभारतम्; 10A, ब्रह्मपुराणम्; 34A, पद्मपुराणम्; 34B, रामायणम्; 38B, पैटीनसिः; 40B, जावालिः; 41B, वृहस्पतिः ।

The latest work quoted is Samayapradīpa, but it is not known which work of that name. M. M. Chakravartti thinks that Rudradhara bases his work on Śrīdatta's, समयप्रदीप J.A.S.B., Vol. XI, page 404. Our number 8387 is dated in Saṃvat 1659. It has a chapter on Puṣpamālā of Rudradhara.

2931.

5935. व्रतार्कः । *Vratārkaḥ.*

By Gadādhara Dīkṣita, son of Cintāmaṇi Dīkṣita.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches Folia, 42 × 67. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 1,300. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1935. Appearance, fresh. Complete.

Two groups, one consisting of 42 and the other 67 leaves.

Beginning:—

ॐ श्रीरामाय नमः ।

चिन्तामणिं गुरुं नत्वा द्वारकां मातरं तथा ।
गणेशाम्बिकयोः पादौ प्रणम्य शिरसा पुनः ॥

Object:—

संक्षेपतस्तिथीनाञ्च निर्णयः कृत्यमेव च ।
अज्ञानामुपकाराय व्रतार्क इति नामतः ॥
मन्त्रप्रयोगरूपेण पूजादानविधानतः ।
गदाधरः प्रकुरुते अन्वयस्थिरिवापरः ॥

तत्र संवत्सरः प्रतिपदि आरभ्य ।

तिथिकृत्ये च कृष्णादिं व्रतं शुक्लादिमेव च ।
विवाहादौ च सौरादिं मासं कृत्ये विनिर्दिशेत् ॥

इति शास्त्रमनुसृत्य संक्षेपतस्तिथिनिर्णयः तत्कृत्यं तत्र निरूप्यते ।

Topics treated of:—

Group I.

2A, अथ संक्षेपतस्तिथिनिर्णयस्तत्कृत्यञ्च ; 5A, इति चैत्रकृत्यं, अथ वैशाखः ; 8A, इति वैशाखः, अथ ज्येष्ठः ; 12A, इति ज्येष्ठः, अथाषाढः ; 14A, इत्याषाढः, अथ श्रावणः ; 19A, इति श्रावणः, अथ भाद्रः ।

Group II.

16B, इत्याश्विनः, अथ कार्त्तिकः; 31B, इति कार्त्तिकः, अथ मार्गः; 34A, इति मार्गः, अथ पौषः; 36A, इति पौषः, अथ माघः; 41B, इति माघः, अथ फाल्गुनः।

Last Colophon :—

इति श्रीदीक्षितचिन्तामणिसुत-दीक्षितगदाधरविरचितो व्रतार्कः समाप्तः।

Post Colophon :—

सम्बत् १९३५ का शु० वदी ७ वार शुक्रके समाप्तः शुभः।

The authorities quoted and consulted :—

Group I.

2A, देवीपुराणे; 3B, कालिकापुराणे, अगस्त्यसंहितायां, काशीखण्डे, लैङ्गे; 4B, ब्राह्मे; 5A, कारिकायां, पाद्मे; 6A, भविष्ये; 7A, सौरपुराणे, ज्योतिःशास्त्रे; 7B, नृसिंहपुराणे, जावालिः; 8A, भविष्ये, नारदः, वायुपुराणम्; 8B, स्कान्दे, वाराहे; 9B, महाभारते; 10A, पराशरोक्तेश्च; 12A, वामनपुराणे, आदित्यपुराणे; 12B, गारुड़े; 13B, विष्णुधर्म्मे; 15B, राजमार्त्तण्डे; 16A, कूर्म्मपुराणे; 17B, विष्णुरहस्ये; 18A, भविष्योत्तरे, परिशिष्टे; 19A, दिवोदासीये; 23B, वह्निपुराणे; 28A, ब्रह्मवैवर्त्ते; 29B, हारीतः; 40B, प्रतापमार्त्तण्डे; 42B, श्राद्धपारस्कारे; 42B, स्मृतिचन्द्रिकायां।

Group II.

2B, जावालिः, बृहस्पतिः; 3A, पुराणसमुच्चये; 6A, कात्यायनः, ब्रह्माण्डेपि, छागलेयः; 8A, देवलः; 11B, रुद्रयामलः, धौम्यः; 12A, स्मृतिसमुच्चये; 14A, कालिकापुराणे; 23A, हरिवंशः; 26B, नारदीये; 27B, कूर्म्मपुराणे; 62B, प्रभासखण्डे; 67B, मात्स्ये।

2932.

2440. कोकिलाव्रतपूजाप्रयोगः ।

Kokilā-vrata-pūjā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 6 × 5½ inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 45. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ कोकिलाव्रतं । आषाढ़पूर्णिमायां कोकिलाव्रतं । आषाढ़स्य अधिमासत्वे लोकानुष्ठानन्तु निष्प्रमाणं तद्विधिः । .. ... ममेह-जन्मनि सर्व्वपापक्षयपुत्रपौत्रलक्ष्मीअवैधव्यसपत्नीकामासौभाग्य-सिद्धिद्वारा कोकिलारूप गौरीप्रीत्यर्थं कोकिलाव्रतग्रहणं करिष्ये ।

... ...

ततः स्वर्णपक्षां रौप्यपादां मौक्तिकनेत्रां प्रवालमुखीं रत्नपृष्ठां शतचम्पकवृक्षस्थां पक्षिरूपिणीम् कोकिलां लिखित्वा पूजयेत् ।

Colophon :—

इति कोकिलाव्रतम् ।

For comparison see No. 2404. These two MSS. differ but very slightly.

2933.

2404. कोकिलाव्रतम् । *Kokilāvratam.*

Substance, country-made paper. 17 × 5 inches. Folia, 2. Lines, 34 on a page. Extent in ślokas, 34. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Written breadthwise on one side only.

It begins :—

अथ आषाढ़पौर्णमास्यां कोकिलाव्रतम् ।

आषाढ़स्याधिमासत्वे लोकानुष्ठानं + + प्रमाणम्—

आचम्य प्राणानायम्य।मासपक्षाद्युल्लिख्य ममेह जन्मनि सर्व्वपाप-क्षयपुत्रपौत्रलक्ष्मीअवैधव्यंसपत्नीनाशसौभाग्यसिद्धिद्वारा कोकिला-

रूपगौरीप्रीत्यर्थं कोकिलाव्रतं करिष्ये इति संकल्प्य आषाढ़-
पौर्णमास्यां तु सन्ध्याकाले ह्युपस्थिते। संकल्पयेन्मासमेकं श्रावणे
प्रत्यहं त्वहं स्नानं करिष्ये जलाशये इति मन्त्रेण इत्यादि ।

ध्यानं—

स्वर्णपक्षां रक्तनेत्रां प्रवालमुखपङ्कजाम् ।
कस्तुरीवर्णसंयुक्तामुत्पन्नां नन्दने वने ॥
चूतचम्पकवृक्षस्थां पुष्पस्वरसमन्विताम् ।
चिन्तयेत् पार्व्वतीं देवीं कोकिलारूपधारिणीम् ॥

For similar works see L. Z. No. 202 which is from Nāradīyapurana and the next Number.

2933A.

2013. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 160. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Kālī or Durgā is worshipped in the form of a Kokilā. The vow begins on the full-moon day in Aṣāḍha and continues for a month, during which absolute continence is observed, no food is taken during the day. Holy bath every day and no bed-stead is to be used. The mind is to be full of compassion to all creatures.

Beginning :—

आषाढ़ पौर्णमास्यामारभ्यं कोकिलाव्रतम् ।

The Kathā or story by which the devotee is entertained is an interlocation between Kṛṣṇa and Yudhiṣṭhira and it relates to the conjugal fidelity between Satrughna king of Mathurā and his wife Kīrttimālā on account Kīrttimālā's performing Kokilāvrata.

It ends :

न च ताराबलं चन्द्रो न मौढ्यं गुरुशुक्रयोः ।
कुयोगदर्शनं नास्ति कोकिलाया व्रते शुभे ॥

Colophon :—

कोकिलामाहात्म्ये अध्याय पञ्चदश १५

This work contains the final ceremony also called Udyāpana.

2933B.

2861. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 7. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 170. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The Kathā only with details of Pūjā.

There are two Kathās in all these MSS., one from the Bhaviṣya Purāṇa as given in Hemādri and the other from Varāha Purāṇa as current in the Gurjara country.

2933C.

2862. *The Same.*

Substance, country made paper. 7½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 12 to 14 on a page. Extent in ślokas, 175. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

2934.

5037. **रथप्रतिष्ठापद्धतिः ।** *Ratha-pratiṣṭhā paddhatiḥ.*

From the Skanda Purāṇa.

Substance, country-made paper. 14 × 3½ inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

The consecration of a car for Viṣṇu.

Beginning :—

अथ स्कन्दपुराणीय-रथप्रतिष्ठाविधिः।

तत्र हयशीर्षपञ्चरात्रोक्तविधिना पूर्व्वदिने सायमधिवासं कुर्य्यात् आवाहनञ्च यथा—

यज्ञीया देवताः सर्व्वाः स्वः कार्य्ययागकर्म्मणि।

सायमावाहयेद्विद्वान् नान्यथेति निमित्तकात्॥

Colophon :—

इति रथप्रतिष्ठापद्धतिः समाप्ता।

2935.

2439. **वरलक्ष्मीपूजाविधिः।** *Vara-lakṣmī-pūjā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 6 × 3 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in Ślokas, 28. Character, Nāgara of the 18th century. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

अथ श्रावणमासे द्वितीयभृगुवासरे वरलक्ष्मीव्रतं तत्र विधिः पूजा।

क्षीरसागरसम्भूते क्षीरवर्णसमप्रभे।

क्षीरवर्णसमवस्त्रं दधाने हरिवल्लभे।

ध्यानम्—

ब्राह्मी हंससमारूढा धारिण्यक्षकमण्डलुम्।

विष्णुतेजोधिका देवी सा मां पातु वरप्रदा॥

It ends :—

इन्दिरायै नमो नमः। इति ग्रहणमन्त्रः।

Colophon :—

इति पूजाविधिः।

A priest's manual for the worship of the boon-giving Goddess of fortune on the second Friday of the month of Śrāvaṇa.

2936.

2434. **श्रावणद्वादश्यां वामनपूजा ।**

Śrāvaṇa-Dvādaśyāṃ Vāmana-pūjā.

Substance, country made paper. 6½ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

It begins :—

अथ श्रावणद्वादश्यां वामनपूजा लिख्यते—

मासपक्षाद्युल्लिख्य मम इह जन्मनि जन्मान्तरे च समस्तपाप क्षयपूर्व्वक-विष्णुलोकप्राप्त्यर्थं श्रीवामनप्रीत्यर्थं प्रतिवार्षिकं श्रावण-द्वादशीव्रताङ्गत्वेन विहितां यथामिलितोपचारैः वामनपूजां करिष्ये ।

It ends with विसर्जनम् ।

Vāmana is the sixth incarnation of Viṣṇu. His worship here is a part of Śravaṇa-dvādaśī.

No Colophon.

2937.

9834. **कृष्णाष्टमीव्रतम् ।** *Kṛṣṇaṣṭamī vratam*

Substance, country-made paper. 6½ × 3½ inches Folia, 9. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 72. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1846. Appearance, tolerable. Complete

Post Colophon :—

संवत् १८४६ शाके (१७४) [१७११] मीती आषाढ़ वदी नवमी वार मङ्गल ।

Colophon :—

इति कृष्णाष्टमीव्रतपूजाविधि सम्पूर्णम् ।

It begins :—

श्रीगणेशाय नमः । अथ कृष्णाष्टमीव्रतम् । तत्र प्रातः स्नात्वा नवं पीताम्बरं परिधाय पूर्व्वाभिमुखो भूत्वा संकल्पं कुर्यात् । अद्य कृष्णजन्माष्टमीव्रतोक्तफलप्राप्त्यार्थं निशीथोपोषणमहं करिष्ये ।

There is no Kathā, only Pūjā.

2938.

2392 सिद्धिविनायकपूजाविधिः ।

Siddhi-vināyaka-pūjā-vidhiḥ.

Substance, country-made paper 9½ × 4¼ inches. Folia, 2. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 60. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

The Pūjā is complete but the Kathā only begins.

It begins :—

अथ भाद्रपदशुक्लचतुर्थ्यां व्रतम् । हेमाद्रौ स्कान्दे तच्च मध्याह्नव्यापिन्यां कार्य्यम् ।

प्रातः शुक्लतिलैः स्नातो मध्याह्ने पूजयेन्नृपेति गणपतिकल्पे । ...

... ...

एकदन्तं शूर्पकर्णं गजवक्त्रं चतुर्भुजं ।

पाशाङ्कुशधरं देवं ध्यायेत् सिद्धिविनायकम् ॥

ध्यायेद् गजाननं देवं पद्मकाञ्चनसन्निभम् ।

चतुर्भुजं महाकायं सर्व्वाभरणभूषितम् ॥

दण्डाक्षमालापरशुपूर्णमोदकधारिणम् ।

मोदकास[क्त]भुजाग्रमेकदण्डं विनायकम् ॥

2A, इति पूजाविधिः । अथ कथाप्रारंभः ।

After which the manuscript breaks off. Vinäyaka or Gaṇeṣa is the destroyer of obstacles and the granter of success.

2939.

9756. ऋषिपञ्चमीव्रतं । *Ṛṣi-pañcamī-vratam.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 40. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

The vrata consists in the worship of the seven Ṛṣis, on the Śuklā pañcamī of the month of Śrāvaṇa. It is a priests' manual.

2940.

9871. *The Same.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 12 on a page. Extent in Ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Incomplete at the end.

It contains both the Pūjā and the Katha which is an interlocution between Kṛṣṇa and Yudhiṣṭhira. The seven Ṛṣis are Kaśyapa, Atri, Bharadvāja, Visvāmitra, Gotama, Jamadagni and Vaśiṣṭha.

2941.

8498.

Substance, foolscap paper. 10 × 4 inches. Folia, 17. Lines, 7 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh

I. *The Same.*

Beginning :—

अथोद्यापनं । मम भार्य्यया ज्ञानतोऽज्ञानतो वा रजस्वला
वस्थायां कृतसम्पर्कजनितदोषपरिहारद्वारा शुभफलावाप्त्यर्थमाच
रिताचरणीयर्षिपंचमीव्रतस्य साङ्गतार्थं अरुन्धतीसहितकश्यपादि-
सप्तर्षिप्रीत्यर्थं ऋषिपंचमीव्रतोद्यापनं करिष्ये ।

3B, इति ऋषिपंचमीव्रतोद्यापनम् ।

II. Other Vratas.

Beginning :—

• भाद्रशुक्लतृतीयायां वार्षिकपूजां कृत्वा शुमुख॰ केशवादि॰
श्रीमत्॰ तिथौ मम भार्य्यायाः समस्तपापक्षयपूर्व्वकाखण्डसौभाग्य-
पुत्रपौत्रैश्वर्य्यशिवलोकप्राप्तये कृतस्याचरणीयस्य हरितालिका-
व्रतस्य संपूर्णतायै पार्व्वतीशिवप्रीत्यर्थं हरितालिकाव्रतोद्यापनं
करिष्ये ।

5A, इति हरितालिकाव्रतोद्यापनम् ; 6A, इति स्कान्दे संकष्टचतुर्थी-व्रतोद्यापनं संपूर्णम् ; 7A, इति रविवारव्रतोद्यापनम् ; 10A, इति भविष्ये

जन्माष्टमीव्रतोद्यापनम्; 11B, इति रामनवमीव्रतोद्यापनम्, अथ भीष्मपंचक-व्रतम्; 13A, अथ प्रबोधोत्सवतुलसीविवाहो, अथ कार्त्तिकमासव्रतोद्यापनं; 15B, इति मासप्रतिवार्षिक-शिवरात्रिव्रतोद्यापनम्; 17A, इति अनन्तव्रतो-द्यापनम्।

2942.

2394. **हरितालिकापूजा।** *Haritālikā-pūjā.*

For the manuscript and the work see L. 4093.

It begins:—

अथ हरितालिकापूजा लिख्यते। विधाय वालुकालिङ्गम्।, etc.

2943.

9363. **हरितालिकाव्रतविधिः।** *Haritālikā-vrata-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 3. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 254. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete. Written in a beautiful, small hand.

It begins thus:—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः॥

अथ भाद्रपदशुक्लतृतीयायां शिष्टपरिगृहीतहरितालिकाव्रत-विधिः। आदौ सङ्कल्पः। अद्य ब्रह्मणो द्वितीयप्रहरार्द्धे श्रीश्वेतवाराहकल्पे वैवस्वतमन्वन्तरे अष्टाविंशतितमे कलौ युगे कलिप्रथमचरणे जम्बूद्वीपे भारतखण्डे आर्य्यावर्त्तमाने श्रुतिस्मृति-पुराणोक्तफलप्राप्तिकामा अमुकनाम्नी समस्तपापक्षयपूर्व्वकराज्य-सौभाग्यादिवृद्ध्यर्थं उमामहेश्वरसायुज्यता सिद्ध्यर्थं हरितालिका-व्रतमहं करिष्ये। तत्रादौ गौरीयुक्तं महेश्वरं पूजयिष्ये।

अथ ध्यानमित्यादि। आवाहयामि वरदां हरितालीं। शिव-प्रियाम्।

End:—

अन्येभ्यो विप्रवर्य्येभ्यो दक्षिणाञ्च प्रयत्नतः

भूयसीं दक्षिणां दत्वा प्रदद्याच्छिवतुष्टये। १६।

उद्दिश्य पार्व्वतीप्राप्त सर्व्वं कुर्य्यादतन्द्रितः
बन्धुभिः सह भुञ्जीत नियतश्च परेऽहनि । १७ ।
एवं या कुरुते नारी व्रतराजं सुमध्यमे
सौभाग्यमखिलं तस्याः सप्तजन्म न संशयः । १८ ।

Colophon:—

इति हरितालिकाव्रतोद्यापनविधिर्भविष्योत्तरपुराणसंभवा समाप्ता ।

2944.

8953. हरितालिकापूजा । *Haritālikā-pūja.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Dated, Saṃvat 1874. Appearance, fresh. Complete.

It contains both Pūjā and Vrata.

2945.

9825. हरितालिकाव्रतम् । *Haritālikā-vratam.*

Substance, country-made paper. 7 × 4½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 88. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

The saṃkalpa, and dhyāna are different from the above. It contains Kathā also which is an interlocution between Pārvati, Śiva and Himālaya.

2946.

2918. रविरोटाव्रतम् । *Ravi-roṭā-vratam.*

For the manuscript and the work, see L. 4248.

26. भाद्रे शुक्लादिनं प्राप्य सद्यार्व्वाग्यविवर्जितम् ।
प्रातःकाले समुत्थाय दन्तधावनपूर्व्वकम् ॥
27. स्नात्वा पूर्व्वमुखो भूत्वा आनुष्ठानवशिं गताः (?) ।
सकुशोदकमादाय ताम्रपात्रं ततो व्रती ॥

28. क्कत्वा मूर्द्धि प्रतिमायां व्रतं संकल्पयेत्ततः ।

... ...

31. पद्ममष्टदलं कृत्वा स्थाने गोमयलेपिते ।

पञ्चाक्षतं समादायावाहयेद्भास्करं प्रभुम् ॥

It is called Ravirotā because wheaten bread (Roṭikā) is offered to the Sun God.

The Post Colophon Statement :—

संवत् १७१६ (?) भाद्रशुक्लदशम्यां बुधे लिखितं सं १७१६ (?)

2947.

2416. अनन्तपूजा । *Ananta-pūjā.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches Folia, 6. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the early eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथ अनन्तपूजा ।

Saṃkalpa :—

अस्माकं सकुटुम्बानां सपरिवाराणां क्षेमस्थैर्य्यायुरारोग्यैश्वर्य्याद्यभिवृद्ध्यर्थं आचरितानन्तव्रतस्य कल्पोक्तफलावाप्तये सर्व्वापच्छान्तिपूर्व्वक-सदाभीष्टफलसिद्ध्यर्थं चतुर्विधपुरुषार्थसिद्ध्यर्थं श्रीमदनन्तप्रीत्यर्थं यमुनापूजाशेषपूजासह श्रीमदनन्तस्य यथाज्ञानेन यथामिलितोपचारैः पुराणोक्तपुरुषसूक्तमन्त्रैर्ध्यानावाहनादिषोडशोपचारैः पूजनमहं करिष्ये ।

It ends :—

न्यूनानि रिक्तानि परिस्फुटानि
यानीह कर्म्माणि मया कृतानि ।
क्षम्याणि चैतानि मम क्षमस्व
प्रयाहि तुष्टः पुनरागमाय ॥
यातु देव० इत्यनन्तपूजा समाप्ता ।
श्रीसाम्बशिवार्पणमस्तु ।

2948.

2323. *The Same.*

Substance, foolscap paper. 6¾ × 4 inches. Folia, 13. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saka 1744. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति अनन्तपूजा समाप्ता ।

The Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं माटे इत्युपनामकरामचन्द्रेण लिखितम् वास्तव्य चोचवाड गङ्गापुर । भागवत इत्युपनामकनारायणदीक्षितेन दत्तम् ।

शुभं भवतु ॥ कृष्णार्पणमस्तु ॥ शके १७४४ चित्रभानु संवत्सरे भाद्रपद शु० १४ ।

It begins :—

अथ पूजाप्रकरणे किञ्चिदुपयोगी विचारो लिख्यते पदार्थादर्शे ज्ञानमालायां ।

अष्टत्रिंशत् षोडश वा दशपञ्चोपचारकाः ।

तान् विभज्य प्रवक्ष्यामि केनैतैश्च कृतैश्च किम् ।

The first two leaves and a few lines of the third are taken up with the number of articles of offering.

3A, इत्युपोद्घातप्रकरणम् ।

अथ भाद्र पै शुक्लचतुर्दश्यामनन्तव्रतम् । तच्चित्र मुहूर्त्तोदयव्यापिन्यां कार्यं । व्रतविधिः । प्रातर्नित्यकर्म्म निर्व्वर्त्य शुचौ देशे दर्भेष्वासीनो दर्भान् धारयमाणः प्राणानायम्य मम समस्तपापक्षयपूर्व्वक-सकलसिद्धिपूर्व्वक-पुत्रपौत्रेप्सितभोग ॥ मासपक्षाद्युल्लिख्य धनधान्यायुरारोग्यप्राप्तये श्रीमदनन्तप्रीतये यथाशक्ति देशकालाद्यनुसारतो वार्षिकीं पूजां करिष्ये ॥

2949.

8966. अनन्तपूजाविधिः । *Ananta-pūjā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4 inches. Folia, 5. Lines, 5, 7 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Complete in five leaves.

2950.

9447. अनन्तव्रतविधिः । *Ananta-vrata-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 7. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 108. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

A religious treatise on Anantavrata.

2951.

9458. कार्त्तिकोद्यापनविधिः । *Kārtikodyāpana-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

It treats of rituals to be observed in the concluding year of the Kārtikavrata.

2952.

2342. *A number of Vratas.*

Substance, country-made paper. 9 × 3½ inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Appearance, fresh.

I.

1A, अथ रम्भातृतीयाव्रतम् ।

तत्र मार्गशीर्ष-शुक्लतृतीयायां प्रारभ्योयं द्वादशमासपर्य्यन्तं संवत्सरव्रतम् ।

2B, इति रम्भातृतीयाव्रतम् ।

II.

2B, अथ नामतृतीयाव्रतम् ।

मार्गशीर्षशुक्लतृतीयादा(?)रभ्य संवत्सरव्रतम् ।

3A, इति नामतृतीयाव्रतम् ।

III.

3A, अथ रसकल्याणव्रतम् ।

माघमासादारभ्य पद्मपुराणोक्तं संवत्सरव्रतम् ।

5B, इति पद्मपुराणोक्तं रसकल्याणव्रतम् ।

IV.

5B, अथ लवणतृतीयाव्रतम् ।

पद्मपुराणे वैशाखे भाद्रपदे माघे वा शुक्लतृतीयायां पूजयेत् ।

6A, इति लवणतृतीयाव्रतम् ।

V.

6A, अथ सौभाग्यतृतीयाव्रतम् ।

स्त्रीपुरुषेणापि कार्य्यम् । तिथ्यादि संकीर्त्त्य सकलदुःख-निरसनपूर्व्वक............सौभाग्यतृतीयाव्रतं करिष्ये । तत्र फाल्गुनशुक्लतृतीयादारभ्य उपोषणादिकं कृत्वा ततो मण्डले कलसेषु सुवर्णप्रतिमायां उमामहेश्वरं लक्ष्मीनारायणं वा विधेयम् ।

7A, इति सौभाग्यतृतीयाव्रतम् ।

VI.

7A, अथ प्रहरतृतीयाव्रतम् ।

स्कान्दपुराणोक्तं दन्तधावनपूर्व्वकं .... श्रीगौरीप्रीत्यर्थं प्रहरतृतीयाव्रतमहं करिष्ये । रात्रौ संभारानाहृत्य मण्डपं कृत्वा अष्टपत्रपद्मं रंगवल्ल्या लिखेत् ।

8A, इति प्रहरतृतीयाव्रतम् ।

VII.

8A, अथ व्रतराजव्रतम् ।

पद्मपुराणे शुक्लतृतीयायां तु कर्त्तव्यम् ।

8B, इति व्रतराजव्रतम् ।

VIII.

8B, अथ सौभाग्यशयनव्रतम् ।

चैत्रे शुक्लतृतीयायां प्रारम्भोयं वर्षपर्य्यन्तम् ।

10A, इति सौभाग्यशयनव्रतम् ।

IX.

10A, अथ मधुतृतीयाव्रतम् ।

भविष्ये । फाल्गुनशुक्लतृतीयायां प्रारम्भोऽयम् ।

10B, इति मधुतृतीयाव्रतम् । इति तृतीयाव्रतानि समाप्तानि ।

X.

10B, अथ शिवाचतुर्थीव्रतम् ।

भविष्ये । भाद्रपदशुक्लचतुर्थ्यां मध्याह्नव्यापिन्यां कार्य्यम् ।

10B, इति शिवाचतुर्थीव्रतम् ।

XI.

10B, अथ यमव्रतम् ।

तिथ्यादिसंकीर्त्त्य...........श्रीयमप्रीत्यर्थं गणेशस्य भरणीयुक्ता शनैश्चरयुक्ता वा यमव्रतं करिष्ये ।

11A, इति यमचतुर्थीव्रतम् ।

XII.

11A, अथ लक्ष्मीव्रतम् ।

लक्ष्मीमभ्यर्च्य पञ्चम्यामुपवासं भवेत्तु यः ।

11A, इति लक्ष्मीव्रतम् ।

XIII.

11A, अथ पुत्रप्राप्तिव्रतम् ।

वाराहपुराणे । भाद्रपदकृष्णसप्तम्यादा(?)रभ्य षष्ठ्यां नक्तं संकल्पः ।

12A, इति पुत्रप्राप्तिव्रतम् ।

XIV.

12A, अथ आरोग्यसप्तमीव्रतम् ।

माघशुक्लसप्तम्यां प्रारम्भः ॥

12B, इति आरोग्यसप्तमीव्रतम् । इति सप्तमीव्रतानि समाप्तानि ।

In the left hand upper corner of every leaf there is written, व्र. कौ, from which it seems to be a fragment of the Vratakaumudī.

2953.

2390. **बुधाष्टमीव्रतम् ।** *Budhāṣṭamī-vratam.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 12, 13 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, soiled. Incomplete.

It begins: —

अथ बुधाष्टमीव्रतपूजाविधिः ।

मासपक्षाद्युल्लिख्य मम इह जन्मनि जन्मान्तरे वाल्याद्यारभ्य कर्मणा मनसा वाचा जानता वा स्वर्गादिप्राप्तदोषनिरासार्थं बुधाष्टमीव्रतमहं करिष्ये ।

When the 8th day of the waxing moon in the summer solstice falls on a Wednesday, this vrata is performed. The final ceremony takes place in the 8th year of the vrata.

2954.

9591 **शिवचतुर्दशीव्रतव्यवस्था ।**

Śiva-caturdaśī-vrata-vyavasthā.

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 10. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 105. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1727. Appearance, old. Complete.

Beginning: —

अथ शिवरात्र्याः ॥

तत्स्वरूपं शिवरहस्ये

तत्प्रभृत्येव देवर्षे माघकृष्णचतुर्दशी ।

शिवरात्रिः समाख्याता प्रियेयं त्रिपुरद्विषः ॥ इति ॥

अत्र च प्रकरणात् तिथिलक्षको रात्रिशब्दः शिवव्रतविशेष-लक्षकश्च शिवशब्दः। तथाच शिवव्रतविशेष-योग्यतिथिः शिवरात्रिरित्यर्थः ॥ भविष्ये ॥

चतुर्द्दश्यान्तु कृष्णायां फाल्गुने शिवपूजनं।
तामुपोष्य प्रयत्नेन विषयान् परिवर्ज्जयेत् ॥ इति ॥

End :—

विस्तरस्तु देवपूजाप्रकरणे कथ्यते—

कृष्णास्तु ताम् भविष्ये।

कृष्णाष्टमीन्तु नक्तेन तथा कृष्णचतुर्द्दशीं।
इह भोगानवाप्नोति परत्र शिवमृच्छति ॥

मत्स्ये तत्रैव ॥

चतुर्द्दश्यां तथाष्टम्यां पक्षयोः शुक्लकृष्णयोः।
योऽब्दमेकं न भुञ्जीत शिवार्च्चनपरः शुचिः ॥
यत्पुण्यमक्षयं प्रोक्तं सततं सत्रयाजिनां।
तत्पुण्यं सकलं तस्य शिवलोकं स गच्छतीति ॥

इति चतुर्द्दश्याः।

संवत् १७२१ शाके पञ्च १५ इशे मासि सिते पक्षे शिवतिथौ शुभांशुवासरे पीतम्बरो लिखत् ॥

2955.

4844. शिवरात्रिव्रतम्। *Śiva-rātri-vratam.*

Substance, Nepalese paper. 10 × 3 inches. Folia, 41. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 480. Character, Newari. Date, N. S. 812. Appearance, old and discoloured. Complete.

It is mostly in the vernacular of Nepal and here and there in corrupt Sanskrit.

पुष्पिका। इति शिवरातिवक्त समाप्त। संवत् ८१२। मार्गशिर कृष्णचतुर्थ्याया कुहुष्व पुस्तक चोया दिन।

2956.

6471. महाशिवराच्युपास्तिनिर्णयः ।

Mahā-śiva-rātryupasti-nirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. 10½ × 6½ inches. Folia, 4. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

Colophon:—

इति मोक्षसाधनलक्षणविवरणं सकलश्रुतीतिहासपुराणागमस्मृतिप्रतिपादित-श्रीमहाशिवराच्युपास्तिनिर्णयप्रकरणं सम्पूर्णम् ।

Beginning:—

श्रीमहाशिवराच्याः मासनिर्णयमुपदिश्येदानीं भूतनिर्णयमाह । सोमेत्यादिना ।

श्लोः ।

सोमोमा शिवराचिरुत्तरमहाराचौ च भूता महा-
राचौ प्राक् प्रहरेऽस्ति चोत्तममताथा मध्यमाहर्निशं ।
सोमा मध्यममध्यसोऽपसि शिवा दर्शान्विताऽधमा
शान्त्या दर्शयुताद्यदा यदि न पूर्वाधोत्तरासु क्रमात् । १५५ ॥

सोमेति । उत्तरमहाराचौ

महानिशा तु विज्ञेया मध्यस्थप्रहरद्वयमिति ।

पराशरस्मृत्युक्तया राचौ मध्यमयामद्वयं महानिशा उत्तरमहाराचौ तृतीययामे सोमा उमया त्रयोदश्या सहिता सोमा सोमा भूता चतुर्दशी उमा शिवराचिः ।

उक्तं हि विजये

महानिशां त्रिधा भज्य द्वितीयांशत्रयोदशी
पश्चाच्चतुर्दशीयुक्ता साचोमा शिवराचिकेति ॥, etc., etc.

3B, नन्वेवं सति...................विंशतिघटिकानन्तरं दर्शयुक्तचतुर्दश्याः शिवराचित्वस्मरणात् कथं कलामाचदर्शयुक्तापि त्याज्या.......................

...............त्रिकल्पो भवतीत्याशंक्य श्रुतिविरुद्धवचनं न त्रिकल्प इति दर्शयति शैवीत्यादिना ।

शैवी रात्रिरविघ्नमादिमतमः सोमाश्रमुक्तं श्रुतौ
धातौ शक्तिवपुस्तुतेस्य सविटप्रश्नैकमाचार्चनात् ।
अन्यत्रागमं व्रतं त्विति तपोभूतं तपस्तद्व्रतं
ब्रह्मज्ञानदमेतदेव हि तपः प्रज्ञा च तस्मादिति ॥ १५[६] ॥

Then follows the commentary.

It contains two ślokas, marked 155 and 156, relating to the time of Śivarātri, with their explanations. They are from a work called *Mokṣa-sādhana*.

2957.

6295. भीष्मपञ्चकोद्यापनविधिः ।

Bhīṣma-pañcakodyāpana-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Beginning :

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ भीष्मपञ्चकोद्यापनविधिः ।

तत्र पूर्व्वेऽह्नि हविष्यैकभक्तं कृत्वा प्रातर्दन्तधावनपूर्व्वकं स्नानादिकं नित्यं विधाय शुक्लवा[सा] आचम्याक्षतजलं गृहीत्वा संकल्पं कुर्य्यात् ।

मासपक्षाद्युल्लिख्य निर्व्याधिशरीरेण शतावधिपुत्रधनादिसकलभोगभोगित्वोत्तरकल्पावधिसमस्तदानयज्ञाश्रयिन (?) समुद्धृतसर्व्वलोकभोगभोगानन्तरचिरकालावधिपञ्चभीष्मप्रीत्यर्थं विष्णुलोकवामकामः पञ्चभीष्मदीपदानव्रतोद्यापनमहं करिष्ये । तत्र आचार्य्यादिभिः पुण्याहवाचनादिकं कुर्य्यात् । .. ..

ततो भीष्मपूजनम् ।

आगच्छ भीष्म राजर्षे वसुश्रेष्ठ महामते ।
गां[गे]य शान्तनोः पुत्र ब्रह्मचारी नमोऽस्तु ते ।

We have very scanty information about the ceremony in the present manuscript. It consists of offering lights.

2958.

9387.

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 61. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 420. Character, Nāgara. Appearance, old.

This MS. contains, (I) आषाढ़ीकृष्णैकादशीव्रत complete in 4 leaves, (II) आषाढ़ीशुक्लैकादशीव्रत in 8, (III) श्रावणीकृष्णाकमलैका-दशीव्रत in 5, (IV) पौषीशुक्लैकादशीव्रत in 8, (V) माघीकृष्णैकादशीव्रत in 11, (V) माघीशुक्ला० in 7, (VI) फाल्गुनीकृष्णा० in 12, the leaf 4 of which is missing, (VI) विजयैकादशी or फाल्गुनीशुक्ला० in 7. Each has its own separate pagination. (II), has, however, no pagination.

2959.

8499. **वर्षकृत्यपद्धतिः ।** *Varṣa-kṛtya-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 10½ × 5 inches. Folia, 26. Lines, 13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A priest's manual containing directions for religious ceremonies of all the twelve months in the year.

Beginning: —

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वर्षकृत्यपद्धतिः ॥

चैत्रशुक्लप्रतिपदि प्रातरभ्यंगस्नानं कृत्वा वस्त्रपरिधानादि-नित्य-कर्म्म निर्वर्त्त्य आचम्य प्राणानायम्य ... ...

वत्सरारम्भनिमित्तवत्सराधिपपूजां करिष्ये ।

The incomplete MS. ends with the ceremonies of the month of Māgha.

2960.

6472A.

Substance, country-made paper. 8½ × 4¼ inches. Folia, 62. Lines 12 on a page Extent in ślokas, 4,300. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

A modern priest's compilation relating to the religious ceremonies, observances in the twelve months of the year, from Caittra to Fālguna

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ चैत्रमासः ।

सुमु० र्थे अस्माकं सकुटुम्बा० समस्तमङ्गलावाप्त्यर्थं अभ्युदयश्च चैत्रशुक्लप्रतिपदि निमित्तं ब्रह्मेन्द्रप्रीत्यर्थं प्रतिवार्षिकमिन्द्रध्वज-पूजनं करिष्ये ।

6472B.

Substance, country-made paper. 8½ × 4¼ inches. Folia, 29. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 725 Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

A modern priest's compilation regarding religious gifts.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ वैतरणीगोदानविधिः

विष्णवे नमः । विष्णोर्विष्णुः । श्रीमद्भगव० ।

2961.

6293. शुक्लकृष्णैकादशीव्रतोद्यापनविधिः ।

Śukla-kṛṣṇaikādaśī-vratodyāpana-vidhiḥ.

Belonging to the school of Mādhyandina.

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 22 of which the first two are a restoration. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Last Colophon :—

इति श्रीमाध्यंदिनीयशुक्लकृष्णैकादशीव्रतोद्यापनविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः । याज्ञिकक्षपाक्षणगुरुभ्यो नमः ।

अथातः शुक्लैकादशीव्रतोद्यापनं व्याख्यास्यामः ॥

आषाढकार्त्तिकयोः शुक्लैकादश्यां यदा वा शुद्धावेते स्यातां

तन्मासेपि विधेयम् ।

दशम्यामेकभक्तन्तु दन्तधावनपूर्व्वकम् ।

एकादश्यां शुचिर्भूत्वा कृत्वाचार्य्यं वकुव्रतम् ॥

अध्ययनसम्पन्नं क्रोधलोभविवर्ज्जितम् ।

उपोष्य नियतो रात्रावाचार्य्यसहितो व्रती ।

कुर्य्यादाराधनं विष्णोः भक्त्या + + जगद्गुरोः ॥

4A, इति शुक्लैकादशीव्रतोद्यापनम् ।

अथातः कृष्णैकादशीव्रतोद्यापनं व्याख्यास्यामः । मार्गशीर्षकृष्णैकादशीमारभ्य एतद्व्रतं चरेत् ।

पूर्व्वोक्तेन विधानेन व्रतनिष्ठो जितेन्द्रियः ॥

पूर्व्ववन्मण्डलं कृत्वा तन्मध्ये मण्डलोपरि ।

संस्थाप्य प्रतिमां तत्रद्‌पचारैश्च पूर्व्ववत् ॥

पूजयेत् श्रीपतिं भक्त्या जागरादि विधाय च ।

आदावेव गणेशादीनामेयादिषु विन्यसेत् ॥

2962.

3246. *Two copies of* **एकादशीव्रतोद्यापनम् ।**

Ekādaśī-vratodyāpanam.

I.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1836. Appearance, discoloured. Complete.

The Saṃkalpa runs: —

ॐ मम० मादि० देशकालौ संकीर्त्य मयाचरितस्य व्रतोद्यापन कर्म्मणः साङ्गतासिद्ध्यर्थं तत्सम्पूर्णफलप्राप्त्यर्थं तदुद्यापनकर्म्म करिष्ये। तदङ्गं गणपतिपूजनं पुण्याहवाचनं आचार्य्यवरणं च करिष्ये।

The date of the MS. :—

संवत् १८३६ मीति वैशाख वदी मष्ठि मङ्गलवार तद्दिने पुस्तकलिखितं स्वार्थं परमार्थेम। शुभं मस्तु।

II.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 8. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

The same as I.

2963.

2395. **एकादशीव्रतोद्यापनप्रयोगः।**

Ekādaśī-Vratodyāpana-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 8, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It begins:—

अथ बौधायनप्रोक्तं द्वादशकल्पं निरीक्ष्य तत्रत्यं सारमुद्धृत्य सुखानुष्ठानसिद्ध्यर्थं उभयैकादश्युद्यापनप्रयोगो ऽभिधीयते।

It ends:—

शिष्टैरिष्टैर्दीनानाथान् + + + परमान्नेन. स्वयं भुञ्जीतेति एवं कृते इह जन्मनि जन्मान्तरे च विष्णोः सायुज्यपदं आप्नोती-त्याह भगवान् ब्रह्मा ततो बौधायनः॥

The Saṃkalpa:—

पुण्यतिथौ दशपूर्व्वान् दशपरानात्मनामसैक [विंशति] पुरुषानु-द्धर्तुकामोऽहं शुक्लकृष्णैकादशीव्रतोद्यापनं बौधायनसूत्रोक्तविधिना युगपद्यथासंभवं इदा[नी]महं करिष्ये।

Colophon:—

इत्यभयत एकादशीव्रतप्रयोगोद्यापनादिपूजाविधिः समाप्तः ॥

Sometimes a man takes a vow of devoting the 11th day of the moon, which is sacred to Viṣṇu, to the worship of that deity. He takes the vow for a certain number of years, at the end of which comes the closing ceremony which is described here.

2964.

2310. शाकव्रतम् । *Śāka-vrtaṃ.*

Substance, country-made paper. 9½ x 4 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, discoloured and worm-eaten. Incomplete.

Beginning:—

अथ शाकव्रते विशेषः । शाकशब्दस्य दशसु रूढ़ः ।

मूलपत्रकरीराग्रफलकाण्डाधिरूढ़काः ।

त्वक्पुष्पकवचं चैव शाकं दशविधं स्मृतम् ॥

अधिरूढ़ं अंकुरः ।

The Śakavrata is abstention from vegetables. The three leaves are taken up with a discussion as to what the term शाक means and includes. The MS. seems to be a mere fragment.

3A, अतश्च शाकव्रतादौ इत्यमात्रात्यागः इत्यस्मत्कृतजनार्द्दनमहोदये विस्तरेण प्रपंचितम् । वोपदेवस्तु शाकं चतुर्विधं पुष्पपत्रकन्दफलाख्यकमिति चातुर्विध्यमाह । अन्ये तु षड्विधमाह............अविद्धे आवश्यं वर्ज्यं शेषशाकमिति अत्र त्यजेदितिवर्ज्जनसंकल्प[ो]विधीयते व्रतोपक्रमात् शाकादिव्रतानां च चातुर्म्मास्यव्रतत्वाभावान्नादौ संकल्पः किं तु प्रतिमासम् ।

It quotes Smṛtikaustubha (1A), Jayasiṃhakalpadruma (1B), Dharmasindhusāra (1B), Kṣīrasvāmī (1B), Nirṇayasindhu (2B), Vopadeva (3A), Janārdana Mahodaya (3A), Raghunātha's Bhojana Kutūhala, Prithvīcandra (3B).

2965.

2907. प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः ।

Pradoṣa-vrate Śiva-pūjā-vidhiḥ.

Substance, foolscap paper. 9 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1891. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १८९१ फाल्गुन शुक्ल ३ लिखितं जयकृष्णमिश्रेण ।

It begins :—

अथ प्रदोषव्रते शिवपूजाविधिः पक्षद्वये त्रयोदश्यां दिवा निराहारो घटीत्रयावशेषे दिने सति ।

स्नात्वा शुक्लाम्बरधरो वाग्यतो नियमान्वितः ।

कृतसन्ध्याजपविधिः (ततः) शिवपूजां समारभेत् ॥

देवस्य पुरतो गोमयाम्भसा सम्यगुपलिप्य धौतवस्त्रादिभीरम्य-मण्डपं वितानाद्यैरलङ्कृत्य तत्र वर्णपञ्चकसंयुतं विचित्रं पद्ममुद्धृत्य तत्र स्थिरासने, etc., etc. ... ...

.... ममामुकमनोरथसिद्धिद्वारा श्रीमदुमापतिप्रीत्यर्थं प्रदोषे शिवपूजाममुकगोत्रोऽहं करिष्ये ॥

It ends :—

बहुनात्र किमुक्तेन श्लोकार्द्धेन ब्रवीम्यहं ।

ब्रह्महत्याशतं वापि शिवपूजा विनाशयेत् ॥

मया कथितमेतत्ते प्रदोषे शिवपूजनम् ।

रहस्यं सर्वजन्तूनां अत्र नास्त्येव संशयः ॥

This contains directions for Pradoṣavrata which consists of the worship of Śiva at dusk in the 13th day of the moon.

2966.

2176. संकष्टचतुर्थीव्रतम् । *Saṃkaṣṭa-caturthī-vratam.*

As directed in the Nāradīya-purāṇa.

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 10, 11 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, Nāgara. Appearance, discoloured.

It begins:

श्रीसंकष्टहरगणपतये नमः ॥

अथ संकष्टचतुर्थीव्रतं लिख्यते ।

एवं गुणविशेषणविशिष्टायां पुण्यतिथौ मम समस्तविघ्नांधकार-
विनाशनार्थं श्रीसंकष्टहरगणेशप्रीत्यर्थं नारदीयपुराणोक्त-प्रकारेण
संकष्टचतुर्थीव्रतमहं करिष्ये ।

The Katha begins in 5A. : –

सूत उवाच ।

अरण्ये सर्व्वभावं तं (?) पांडुपुत्रं युधिष्ठिरम् ।
सबान्धवं सुखासीनं प्रययौ व्यास आदरात् ॥

... ...

युधिष्ठिर उवाच ।

... ...

यद्यस्ति व्रतमेकं हि सर्व्वकष्टविनाशनम् ।
तद्व्रतं कथय ब्रह्मन्ननुग्राह्योऽस्मि सुव्रत ॥

... ...

व्यास उवाच ।

संकष्टनाशनं नित्य शुभदं सुखदं नृणां ।
यत् कृत्वा सर्व्वपापेभ्यो मुच्यते नात्र संशयः ॥

... ...

संकष्टेषु यदा क्लिष्टो मानवो ग्रहपीडितः ।
तदा कुर्य्याद्व्रतमिदं प्राप्नोति सकलं पुमान् ॥

7B, व्यास उवाच ।

यदा संकष्टितो राजा दुःखैः संकष्टदायकैः ।
पुमान् कृष्णचतुर्थ्यां वै तदा पूज्यो गणाधिपः ॥

It ends :—

तेन व्रतप्रभावेण स्वराज्यं प्राप्तवान्नृपः ।
हत्वा रिपून् कुरुक्षेत्रे सुहृन्मित्रप्रियान्वितः ॥

There is no colophon or anything else to indicate the end of the *Kathā*.

The vow is to be undertaken only in difficulty.

2967.

9590. गणेशचतुर्थीव्रतं *or* महाचतुर्थीव्रतं ।

Gaṇeśa-caturthī-vratam or *Mahā-cathurthī-vratam.*

Substance, country-made paper. 11 × 5½ inches. Folia, 2. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

Colophon :—

इति महाचतुर्थीव्रतकथा सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

शुभम् शुभम् निहरीचहरकृष्ण पठनार्थं शुभम् ।

2968.

9836. बृहद्गौरीव्रतं । *Vṛhad-gaurī-vratam.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 12. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Incomplete at the end.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ शिवपार्वतीबृहद्गौरीपूजा ।

अद्य पूर्वोच्चारितएवंगुणविशिष्टायां शुभपुण्यतिथौ ।

आखण्डलाद्यमरवर्य्यपदारविन्द
पीयूषभानुपरिभूषितभालदेशं
ध्यायामि शैलतनयार्पितवामदेहं
गङ्गाधरं त्रिनयनं हृदि पञ्चवक्त्रं ।

अथ ध्यानम्(?)

आवाहयामि सततं जगदातपत्रं
भस्माङ्गरागपरिभूषितसर्व्वगात्रं ।
मारान्तकं त्रिपुरसूदनमादिदेवं
आराधयामि सततं हृदि पार्व्वतीशं ॥ इत्यादि ।

2969.

2500. **उपाङ्गललितात्रतम् ।** *Upāṅga-lalitā-vratam.*

Substance, foolscap paper. 6 x 4½ inches Folia, 9. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 90 Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

The Saṃkalpa runs :—

आचम्य प्राणानायम्य मम समस्तपापक्षयार्थं उपाङ्गललिताप्रीत्यर्थं षोडशोपचारैः पुरुषसूक्तेन श्रीसूक्तेन मूलमन्त्रेण षोडशोपचारैः पूजनमहं करिष्ये । आसनादिकलशाराधनं करिष्ये ।

The Dhyāna of Upangalalitā :—

नीलकौशेयवसनां हेमाभां कमलासनां ।
भक्तानां वरदां नित्यं ललितां चिन्तयाम्यहम् ॥

2970.

9885. **वटसावित्रीपूजा ।** *Vaṭa-sāvitrī-pūja.*

Substance, country-made paper. 9 x 4 inches. Folia, 2. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 60, Character, Nāgara. Appearance, decayed. Complete.

This is a religious treatise on the worship Vaṭa tree and of Sāvitrī.

Colophon :—

इति वटसाविस्रीपूजा ।

Post Colophon :—

लिखित प्रद्युम्नभट्टेन ।

2971.

5183. **सत्यनारायणकथा** । *Satya-narayana-katha.*

Substance, country-made paper. 14½ × 3 inches. Folia, 3. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, discoloured and old. Incomplete at the end.

Beginning :—

ॐ नमः सत्यनारायणाय ।

वाणीं प्रणम्य जगतां सारां दुर्गां शिवं हरिम् ।

गुरुं गङ्गां गणेशञ्च बलदेवञ्च कालिकाम् ॥

सत्यनारायणं देवं यत्नादाराध्य भक्तितः ।

क्रियते तस्य माहात्म्यं कलौ पूर्णफलप्रदम् ।

दिग्गुत्तरस्यां भूदेव एक आसीत् सुदुःखितः ।

दारापुत्त्रादिपोषाय भिक्षां सम्प्रार्थ्य तत्परे ॥

2972.

10035. **सत्यनारायणपूजनविधिः** *and* **सत्यनारायण-व्रतकथा** ।

Satya-narāyaṇa-pūjana-vidhiḥ and *Satyā-nārāyaṇa-vrata-kathā.*

Compiled by Vṛndāvana from the Revā Khaṇḍa of the Skanda Purāṇa.

Substance, country-made paper. 10¼ × 4½ inches. Folia, 19. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 342. Character, Nagara. Date, Saṃvat 1938. Appearance, fresh. Complete.

Beginning : -

श्रीसत्यदेवार्चनसन्निधानं वृन्दावनः सन्नमुते प्रणम्य ।
महेशमूत्यङ्कतले भवानीं सुतद्वयं संदधतीं दधानं ॥
संक्रान्तिपर्वाद्यहरिवासरादौ यस्मिंश्च कस्मिन् दिवसे प्रसन्नः ।
संपूजनं सत्यहरेः प्रकुर्यात् सायं व्रती स्नानविधिं विधाय ॥

5A, इति श्रीमत्सनाढ्यवंशावतंस-पण्डितवर-वृन्दावनविनिर्म्मित श्रीसत्य-नारायणपूजनविधिः समाप्तः ।

श्रीगणेशाय नमः ॥

श्रीवत्साङ्कितवक्षसंगलल्लसत्श्रीकौस्तुभं सत्कृतम् ॥
श्रीमद्रत्नकिरीटकुण्डलयुगश्रीकङ्कनैर्मण्डितं ।
शङ्खाम्भोजगदारिधारिनिगमप्रख्यातदोर्दण्डकम् ।
श्रीमत्पीतपटं नमामि सततं श्रीसत्यनारायणम् ॥
श्रीनैमिषारण्यगताः प्रसङ्गतः पौराणिकं सूर्य्यसमानभासं ।
सुखोपविष्टं विनयेन सूतं श्रीशौनकाद्या मुनयोऽन्वपृच्छन् ॥

ऋषय ऊचुः ॥

येनेन वा केन तपोबलेन व्रतेन वा वाञ्छितमेति मर्त्यः ।
तन्नोभिधेह्यच्युतभक्तगेयं स्वल्पप्रयासेन नरैर्विधेयम् ॥

9A, इति श्रीस्कान्दे रेवाखण्डे प्रथमोऽध्यायः; 9B, ०द्वितीयोध्यायः; 17B, इति श्रीमत्सनाढ्यवंशाव संपण्डितवर-वृन्दावनविनिर्म्मितायां श्रीसत्य-नारायणकथायां वणिगुपाख्यानं नाम तृतीयोऽध्यायः ।

Last Colophon :—

इति श्रीमत्सनाढ्यवंशावतंस-श्यामापुरनिवासि-पण्डितवरवृन्दा-वनविनिर्म्मितायां श्रीसत्यनारायणकथायां राजोपाख्यानं नाम चतुर्थोऽध्याय ।

Post Colophon :—

इति श्रीसत्यनारायणव्रतकथा समाप्ता ।
संवत् १९३८ मोः कार्तो वदी १३ शुक्रवार ।
श्रीसत्यनारायणाय नमः ॥

It ends :—

श्रीमन्महेशानुचरस्य सनाद्यः
सद्वाससनाढ्यो धिष्ठणागणाढ्यः ।
श्रीसत्यदेवस्य कथा सतामीत
वृन्दावनो वृत्तविचित्रभेदैः ॥
मात्सर्य्यमुत्सार्य्य विलोकनीयं
विलोक्य चैतत् सुविचारणीयम् ।
यदत्र युक्तं तदुपासनीयं
यत्राप्ययुक्तं तदपासनीयम् ॥
संवत्सरे शरभुजाङ्गमह्नीसमेते (१९२५)
माघामले रविदिने सुवसन्ततिथ्यां
सन्निर्म्मिता + तरमेशकथातिरम्या
वृन्दावनेन कविना कविनायकेन ॥

The work was composed in Samvat 1925=1869 A.D.

2973.

9248. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 5 inches. Folia, 6. Lines, 10 on a page Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1931=Saka, 1796. Appearance, tolerable. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमत्-सनाढ्य-वंशावतंस-पण्डितवरवृन्दावनविनिर्म्मित-श्रीसत्यनारायणपूजनविधिः ।

सम्वत्सरे १९३१ शाके १७९६ माघवसुदि ५ मङ्गलवासरे रामचरणेनालेखि सत्यनारायणपूजनविधिः ।

2974.

2017. **व्रतोद्यापनकौमुदी ।** *Vratodyāpana-kaumudī.*

By Saṃkara, son of Vallāla.

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 222. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 3200. Character, Nāgara of the eighteenth century. Complete. Appearance, discoloured and brittle.

The last colophon is not given. From L. No. 1824 his father's name is Vallāla.

This gives the concluding ceremonies of Vratas.

This MS. contains an index to the Vratas 211 in number. But some of the leaves of the index are missing.

2975.

916. *The Same.*

By Śaṃkara, son of Vallabha.?

For the manuscript see L. 1824.

2976.

5181. **सामवेदिव्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः ।**

Sāmavedi-vrata-pratiṣṭhā-prayogaḥ.

Substance, country-made paper. 14 × 3 inches. Folia, 19. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 550. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Ritual common to the final year of every *vrata* or vow.

Beginning :—

अथ सामगानां व्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः ।

तत्र पूर्व्वदिने उपोष्य कृतहविष्याशनो वा व्रतदिने कृत-नित्यक्रियः वार्षिकव्रतं तद्विधिना समाप्य कथां श्रुत्वाचम्य प्राङ्मुख उदङ्मुखो वा ... ... पुण्याहं भवन्तो ब्रुवन्त्विति त्रिः श्रावयेत् ॥

Colophon :—

इति सामगानां व्रतप्रतिष्ठाप्रयोगः समाप्तः ।

2977.

5038. **व्रतप्रतिष्ठापद्धतिः ।** *Vrata-pratiṣṭhā-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 13½ × 2½ inches. Folia, 17. Lines, 5 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old and dilapidated. Incomplete at the end.

Beginning :—

अथ व्रतप्रतिष्ठा ।

तत्र विहितदिने कर्त्ता प्रातःकृतनित्यक्रियः ... ...

... ...

अद्येत्यादि...... ..श्रीअमुकदेवशर्म्मा श्रीविष्णुप्रीतिकामो अमुक-व्रतप्रतिष्ठामहं करिष्ये इति सङ्कल्प ।, etc., etc.

2978.

9. **व्रतोद्यापनपद्धतिः ।** *Vratodyāpana-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 45. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 1,350. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1890. Appearance, old. Complete.

Directions for the performance of the concluding ceremonies of the vratas or optional fasts and penances, as treated of in Saṃkṣepavratārka. Anonymous.

It begins thus :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ संक्षेपव्रतार्कोक्तानि व्रतोद्यापनानि प्रयोगरीत्या उच्यन्ते ।
तत्रादौ सर्व्वतोभद्रकारिका ।
प्रागुदीच्यां गता रेखाः कुर्य्यादेकोनविंशतिः ।
खण्डेन्दुस्त्रिपदाकोणे शृङ्खला पञ्चभिः पदैः ॥
एकादशपदा वल्ली भवन्तु नवभिः पदैः ।
चतुर्विंशत्पदा वापि परिधिर्विंशतिः पदैः ॥
मध्ये षोडशभिः कोष्ठैः पद्ममष्टदलं स्मृतम् ।
श्वेतेन्दुः शृङ्खला कृष्णा वल्ली नीलेन पूरयेत् ॥ इत्यादि ।

End :—

सर्व्वं प्रकल्प्य विधिवद् दानमन्नं प्रकल्पयेत् ।
पौरुषेण च सूक्तेन च शिलां सम्पूजयेन्नरः ॥
उपचारैः षोडशभिस्ततो दानं प्रकल्पयेत् ।

दानमन्त्रः ।

महाकोष्ठीनिवासेन चक्राद्यैश्चपद्मोभितः ।
अस्य देवस्य दानेन मम सन्तु मनोरथाः ॥
देवदेव जगन्नाथ चक्राद्यायुधभूषित ।
तन्मूर्तेश्च प्रदानेन ममास्त्वविफलं फलम् ॥

प्रार्थनमन्त्रः ।

पुण्याभं पुण्यसङ्काशं मङ्गलानाञ्च मङ्गलम्
विष्णुना विधृतो नित्यमतः शान्तिं प्रयच्छ मे ॥

सुमुखश्चेत्यादि शुभपुण्यतिथौ मम इह जन्मनि अभीप्सित विष्णुसायुज्यकामः श्रीमहाविष्णुप्रीत्यर्थं शालग्रामपञ्चायतनदान-पूजां करिष्ये । पूजां कृत्वा ब्राह्मणं दद्यात् सोपस्करं पूजयेत् । इति दानविधिः ।

संवत् १८९० शाके १७५५ माघे शुक्ले १३ मन्दवासरे बाल दीक्षितेन लिखितम् ।

The authorities quoted and consulted are:—

(1) Bhaviṣya-purāṇa, (2) Śānti-sāra, (3) Bhaviṣyottara-purāṇa, (4) Skanda-purāṇa as quoted in Vratakhaṇḍa, (5) Baudhāyana-sūtra as quoted in Vratakhaṇḍa, (6) Baudhāyana-tantra as quoted in Vratakhaṇḍa, (7) Viṣṇudharma, (8) Nārdīyapurāṇa as quoted in Vratārka, (9) Bhaviṣya-purāṇa as quoted in Vratārka, (10) Brahmāṇḍa and Agni-purāṇas as quoted in Vratārka, (11) Vāyupurāṇa as quoted in Vratārka, (12) Jaiminīyāraṇyaka, (13) Adbhutasāra as quoted in Vratārka, (14) Agastya-saṃhitā, (15) Kāśī-khaṇḍa, (16) Saura-dharma as quoted in Vratārka, (17) Kedarakhaṇḍa as quoted in Vratārka, (18) Matsya-purāṇa, and (19) Hemādri Madanaratna as quoted in Vratārka.

The vratas dealt with are:—

(1) संकष्टचतुर्थी, (2) शुक्ला एकादशीव्रत, (3) कृष्णैकादशीव्रत, (4) उभयैकादशीव्रत, (5) गोपद्मव्रत, (6) हरितालिकाव्रत, (7) ऋषिपञ्चमी, (8) नागपञ्चमी, (9) उपाङ्गललिताव्रत, (10) कार्त्तिकमासस्नान, (11) कृष्ण-

पुजोद्यापनप्रयोग (?), (12) लक्षवर्त्तिव्रत, (13) अश्वत्थप्रदक्षिणा-तुलसीप्रदक्षिणाव्रत, (14) रामनामव्रत, (15) सर्व्वदेवलक्षप्रदक्षिणा, (16) लक्षप्रदक्षिणाव्रत, (17) रामनवमीव्रत, (18) मङ्गलागौरीव्रत, (19) अनन्धतीव्रत, (20) बुधाष्टमीव्रत, (21) जन्माष्टमीव्रत, (22) कदलीव्रत, (23) रविवारव्रत, (24) सोमवारव्रत, (25) शिवरात्रिव्रत, (26) प्रदोषव्रत, (27) वैकुण्ठचतुर्द्दशी, (28) श्रवणद्वादशीवामनव्रत, (29) परशुरामजयन्तीव्रत, (30) नृसिंहजयन्ती०, (31) वटसावित्रीव्रत, (32) संक्रान्तिव्रत, (33) अनन्तचतुर्द्दशीव्रत ।

2979.

3241. उद्यापनविधिः । *Udyāpanavidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, fresh.

It gives the names of deities, the articles of libation, the number of āhuties and mantras in the closing ceremony of vratas.

A specimen of the system of writing of the work is given below:—

अनन्धतीव्रते प्रधानम् अनन्धतीं प्रतिद्रव्यं अष्टाधिकशतसंख्याया तिलसमिधा वक्ष्ये मन्त्रः

पुत्रान् (मन्त्रां) देहि धनं देहि सौभाग्यं देहि सुव्रते ।

अन्यांश्च सर्व्वकामांश्च देहि देवि नमोऽस्तु ते ॥

इति होममन्त्रः ।

This appears to be a priest's manual as the Sanskrit is mostly corrupt.

2980.

2418. *The Same here called* व्रतेऽन्वाधानम् ।

Vrate nvādhānam.

Substance, foolscap paper. 9½ × 4 inches. Folia, 4. Lines, 11 to 13 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It gives the names of things which are to be offered in Homas and the number of times the homa is to be offered, in the following vratas:—

1A, अरुन्धतीव्रत, स्वर्णगौरीव्रत, हरितालिका० सौभाग्यसुन्दरी० संकष्टचतुर्थी०, ऋषिपञ्चमीव्रत, कपिलाषष्ठी०: 1B, बुधाष्टमीव्रत, जन्माष्टमी०, रामनवमी०, शुक्लैकादशी०, कृष्णैकादशी० सम्पदादशी०, गोत्रिरात्रि०: 2A, प्रदोषव्रत, शान्तिप्रदोषव्रत, अनन्तचतुर्दशी०, वैकुण्ठचतुर्दशी०, कदली०, शिवरात्रि०, वटसावित्री०; 2B, गोपद्म०, उमामाहेश्वर०, अर्द्धोदय०, सोमवत्यमावास्या०, धारणापारणा०, सोमवारव्रत, तुलसीलक्ष० and व्रतोद्यापन, लक्षबिल्वपत्रोद्यापनव्रत, लक्षवर्त्तिव्रतोद्यापन: 3A, श्रवणाद्वादशीव्रतोद्यापन, कांस्यदानम्, माणिक्यवर्त्ति० बिल्ववर्त्ति० सहस्रवर्त्ति० प्रोज्ज्वलनोद्यापने, एवं सर्व्वप्रदक्षिणानां। तुलसीव्राह्मणहनुमन्त-कालभैरवगोचरव्रतराजग्रन्थे, अथ मौनव्रतोद्यापने, पद्मलक्षव्रतोद्यापने, लक्षदीपव्रते, लक्षदूर्व्वाव्रते; 3B, लक्षबिल्वव्रतोद्यापने, विष्णुलक्षनमस्कारव्रते, रामनामव्रतलेखनव्रतोद्यापने, वैष्णवे तुलसी; 4A, मङ्गलागौरीव्रत, उपाङ्गललिताव्रत, दशरथललिताव्रत, विष्णुप्रदक्षिणाव्रत, शिवप्रदक्षिणाव्रत, मौनमाहात्म्यव्रत, अदुःखनवमीव्रत, व्यतीपातव्रत, वत्सिणीपूर्णिमाव्रत; 4B, ज्येष्ठागौरी०।

It begins:—

व्रतेऽन्वाधानम्। अरुन्धतीव्रते प्रधानमरुन्धती प्रतिद्रव्यमष्टाधिकशतसंख्यया तिलसमिधा यक्ष्ये। मन्त्रः

पुत्रं देहि धनं देहि सौभाग्यं देहि सुव्रते।

अन्यांश्च सर्व्वकामांश्च देहि देवि नमोऽस्तु ते॥

इति होममन्त्रः। दम्पतिभोजनं वायनं च०॥

अथ स्वर्णगौरीव्रते प्रधानं नवग्रहपुरःसरं स्वर्णगौरी।

अमुकसंख्यया तिलयवाज्याहुतिभिः।

होममन्त्रः। केशवादिद्वादशनामभिः अष्टाष्टतिलाहुतिभिः।

From the meaning of the word Anvādhāna, *viz.*, the constituents of Homa, the name of the work appears to be व्रतेऽन्वाधानम्।

2981.

2449. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4¼ inches. Folia, 7. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 98. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1868. Appearance, discoloured. Corroded. Complete.

Colophon :—

इति समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १८६८ सावन सुः ?,

It begins :—

व्रतेषु अन्वाधानम्, etc.

For the work see above.

It ends with प्रदोषव्रतम् ।

It agrees with No. 2418 up to मङ्गलागौरीव्रतम् ।

2982.

2265. **व्रतोद्यापनोपयोगी विषयः ।**

Vratodyāpanopayogī viṣayaḥ.

Substance, country-made paper. 11½ × 5 inches. Folia, 14. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 360. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति व्रतोद्यापनोपयोगी विषयः ।

It begins :—

अथ व्रतोद्यापनविषये किञ्चिदुच्यते ।

तत्र उद्यापनं नाम तद्व्रते परिपूर्णे अपूर्णे वा कल्पोक्तं हवनदान-
ब्राह्मणभोजनरूपकर्म्मविशेषः तच्च अस्तादौ न कार्य्यं ।

हेमाद्रौ गार्गः

अस्तगे च गुरौ शुक्रे बाले वृद्धे मलिम्लुचे ।

उद्यापनमपारम्भं व्रतानां नैव कारयेत् ।

It ends :—

अथ ज्ञातं कर्म्म विष्णुर्पितं कार्य्यं उक्तञ्च बृहन्नारदीये—

विष्णुर्पितानि कर्म्माणि सफलानि भवन्ति हि ।

अनर्पितानि कर्म्माणि भस्मनि स्युर्हुतवत् ॥

नित्यं नैमित्तिकं काम्यं यच्चान्यं मोक्षसाधनं ।

विष्णोः समर्पितं सर्व्वं सात्विकं सफलं भवेत् ॥

गीतायामपि—

यत् करोषि ।, etc.

Authorities consulted :—

हेमाद्रौ गार्ग्यः, काठकगृह्यम्, दिवोदासीयः, वशिष्ठः, काशीखण्डः, निर्णयामृते, वायवीये, पद्मपुराणम्, मात्स्यम्, स्कान्दे सोमवासरव्रतोद्यापनप्रकरणे, मुहूर्त्तगणपतिः हेमाद्रिः, भारते, हरिनाथः, विष्णुपुराणम् मार्कण्डेयम्, लिङ्गपुराणम्, मदनरत्ने, भविष्योत्तरे, कारिकायां, ब्राह्मे, कल्पतरुः, निर्णयसिन्धुः, मदनरत्नम्, विष्णुधर्म्मे, सारदा, भरद्वाजमुनेर्मतात् सिद्धान्तशेखरः, पदार्थादर्शः, शान्तिमयूखे, मनुः, देवलः, गृह्यपरिशिष्टम्, वह्वृचकारिका आश्वलायनः, विश्वामित्रः, वृद्धपद्धतौ भाट्टदीपिकायां संग्रहे, प्रतिष्ठासारः, महोदधिः मानवसंहिता, शौनकः, संग्रहः, दत्तभास्करः, वृद्धपराशरः, याज्ञवल्क्यः, कृत्यार्थसारः, गोभिलपुत्रोक्तगृह्यासंग्रहः, हेमाद्रौ देवीपुराणे, संस्काररत्नमालायां पृथ्वीचन्द्रोदये मन्त्रप्रकाशकारः, गारुडः, प्रयोगरत्नम् शान्तिदीपिकायां वशिष्ठः, सापलः, वाशिष्ठपारिजाते, श्रीरामकल्पद्रुमे अनन्तभट्टाः, पाद्मे लक्षहोमप्रकरणे, मैत्रायणीयपरिशिष्टः, बृहस्पतिः, प्रयोगसारः, विष्णुधर्म्मोत्तरः, बृहन्नारदीयः, आचारार्के व्यासः, हरिवंशत्, गीता ।

2983.

9332. मलमासकृत्यम् । *Mala-māsa-kṛtyam.*

Substance, country-made paper. 8½ × 4½ inches. Folia, 4 (written on one side only). Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 32. Charac— Nāgara. Appearance, tolerable.

It treats of rites to be performed in a Malamāsa.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ मलमासकृत्यं ।

हेमाद्रौ पद्मपुराणे

विष्णुरूपंसहस्रांशुं मलमासे तु पूजयेत् ।

पूजिते च सहस्रांशौ विष्णुर्भवति पूजितः ॥ इत्यादि ।

2984.

9416. **सुखरात्रिकाकृत्यम् ।** *Sukha-rātrikā-kṛtyam.*

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 5. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 36. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It treats of the duties of a householder on Sukha-rātrikā, or the night of the new-moon, of Kārtika, including, among other ceremonies, the worship of Lakṣmī, the Goddess of wealth, and illumination.

2985.

10767. *The Hand-book of a priest.*

Substance, palm-leaf. 14 × 1¼ inches. Folia, 190. Lines, 3, 4 on a page. Character, Bengali of the eighteenth century. Appearance, discoloured.

A hand-book of a Bengali priest. It contains the following :—

I.

10A, कालिकापुराणोक्तशक्रोत्थानविधिः ।

Beginning :—

अथ कालिकापुराणोक्तशक्रोत्थानविधिः ।

और्व्व उवाच ।

अथातः शृणु राजेन्द्र शक्रोत्थानभवोत्सवं ।

यत् कृत्वा नृपतिः + + + कदाचित् पराजयम् ॥

रवौ हरिदिने द्वादश्यां श्रवणेन विशेषतः ।

आराधयेन्नृपः सम्यक् सर्व्वविघ्नोपशान्तये ॥

8A, इति कालिकापुराणे शक्रध्वजोत्थानविधिः षड्शीत्यध्यायः ।

अथात्र संक्षेपप्रयोगः ।

तत्र पूर्व्वदिने एकादश्यां यष्टिं गन्धादिभिरधिवास्य परदिने द्वादश्यां कृतनित्यक्रियः पूर्व्वाह्ने गणेशादिपञ्चदेवता आवाह्य संपूज्य संकल्पयेद्यथा । अद्येत्यादि । श्रीयुतेन्द्रभट्टारकचरणसरोजसन्निधौ अमुकगोत्रः श्रीअमुकवर्म्मा एतद्राज्याधिकरणकाधिव्याधिदुर्भिक्षाकालाभावेत्यभावाकालमरणाभाव-सकल-कलुषविमोचनचिरकालव्यापि-स्वराज्योपभोगसर्व्वसौभाग्य-सद्दीपनगरपृथिवीवशी-करणश्रीवृद्ध्यन्तकालीनवासवलोकगमनकामः श्रीगणेशाद्यर्चनपूजाहोमसम्वलित-सपरिवारदेवतागणश्रीयुतेन्द्रभट्टारकपूजाहोमपूर्व्वकशक्रध्वजोत्थानमहं करिष्ये ।

II.

20A, इति पद्मपुराणोक्तजगद्गौरीपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ मनसापूजा ।

गृहाङ्गने गोमयोपलिप्ते स्नुहीशाखामारोप्य तत्पार्श्वद्वये गोमयेनाष्टौ नागान् विलिख्य ... ...

अङ्गन्यासं कुर्य्यात् ।

III.

44B, इति सूतिकाषष्ठीपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ सूतिकाषष्ठीपूजाविधिः ।

सूतिकावासनिलया जन्मदा नामदेवताः ।

तासां यागनिमित्तार्थं शुद्धिकर्म्मणि कीर्त्तिता ॥

षष्ठेह्नि रात्रिजागरन्तु कारयेदित्यादिवचनात् । तत्र क्रमः । कृतस्नानादिरात्मवान्तः सूतिकागृहाङ्गने गोमयेनोपलिप्ते शुचौ देशे जलसहितं घटं स्थापयेत् ।, etc., etc.

IV.

64A, इति सावित्रीव्रतं समाप्तं ।

Beginning :—

अथ सावित्रीव्रतविधिः ।

ज्येष्ठकृष्णत्रयोदशीचतुर्द्दश्यमावास्याख्य-दिनत्रयोपवाससाध्यं सावित्रीव्रतं । अथ त्रिरात्रोपवासाशक्तौ त्रयोदश्यां नक्तं चतुर्द्दश्यां अयाचिताममावास्यायामुपवास इति । इदानीन्तु अशास्त्रगणक-परम्परया चतुर्द्दश्युपवासमशास्त्रीयं धर्मविघ्नरूपं महादेवसेवायै पर्य्यवस्यति ।

V.

81A, जन्मतिथिपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ जन्मतिथिपूजापद्धतिः ।

शुभे दिने शुभर्क्षे च यस्य जन्मदिनं भवेत् ।
शुभः संवत्सरस्तस्य जायते नात्र संशय ॥
तिलस्नायी तिलोद्वर्त्ती तिलहोमी तिलप्रदः ।
तिलभुक् तिलवापी च षट्तिली नावसीदति ॥

तत्रादौ प्रक्षालितपादपाणिराचान्तः स्वस्तिवाच्य आसनपूजादिकं विधाय ... ..., etc., etc.

VI.

83A, इति कालिकापूजापद्धतिः समाप्ता ।

VII.

101A, इति शक्रध्वजोत्थापनविधिः समाप्तः ।

Beginning :—

अथ शक्रोत्थापनविधिः ।

तत्र कालनिर्णयस्मृतिविचारे ।

श्रवणर्क्षबुधवारयुक्ता श्रवणयुता च द्वादशी ।

कालविवेके ।

वैशाखादि गते चन्द्रे प्रसुत्थापयेद्धिवा ।

भरण्यामन्त्यपादे च निशि सुप्तं विसर्ज्जयेत् ॥

VIII.

105B, इति भगवतीपूजा समाप्ता ।

Beginning :—

अथ भगवतीपूजा ।

प्रक्षालितपाणिपाद आचान्तः स्वस्ति वाचयित्वा श्वेतसर्षपान् गृहीत्वा, etc., etc.

IX.

106A, इति दोलामन्त्राः ।

Beginning :—

अथ दोलामन्त्राः ।

दोलास्थं देवकीपुत्रं त्रिदशैः परिषेवितम् ।

किन्नरैर्गायमं गीतं गोविन्दं प्रणमाम्यहम् ॥

X.

108A, इति जलद्वादशीव्रतं समाप्तं ।

Beginning :—

अथ जलद्वादशीव्रतं ।

स्वस्तिवाचनपूर्व्वकं सङ्कल्प्य आसनपूजादिकं विधाय … …

… … अस्य श्रीलक्ष्मीवासुदेवमन्त्रस्य प्रजापतिः ऋषिः, etc.

XI.

Beginning :—

108B, अथैतत्प्रतिष्ठाविधिः ।

XII.

114B, अथ बुधाष्टमीव्रतम् ।

तत्र प्रातर्नद्यां स्नात्वा जैलकलसमानीय तदुपरि नानाफलसहितं भोज्यं सताम्बूलं तत्र बुधपुत्तलिकां संस्थाप्य गन्धादिभिरभ्यर्च्य स्थापयेत् ।, etc., etc.

XIII.

126A, अथ दधिसंक्रान्तिव्रतम् ।

स्वस्तिवाचनादिसंकल्पं कुर्य्यात् । यथा श्रीविष्णुरों तत्सदद्येत्याद्यमुकगोत्रः श्रीअमुकदेवशर्म्मा भविष्यपुराणोक्तफलप्राप्तिकामः श्रीविष्णुप्रीतिकामो वा उत्तरायणसंक्रान्त्यारभ्य सलक्ष्मीवासुदेवपूजनं दधिसहितभोज्योत्सर्गसदधिभोजनपूर्व्वकं संवत्सरश्यापि दधिसंक्रान्तिव्रतमहं करिष्ये ।

130A, इति दधिसंक्रान्तिव्रतं ।

XIV.

अथालोकामावास्याव्रतं ।

तत्रादौ स्वस्तिवाचनपूर्व्वकं संकल्पं कुर्य्यात् । यथा श्रीविष्णुरों तत्सदद्येत्यादि अमुकगोत्रा श्रीअमुकीदेवी जन्मजन्मावैधव्यपुत्रपौत्रैश्वर्य्य-सुखसम्पत्तिपूर्व्वकान्ते विष्णुलोकावाप्तिकामा श्रीविष्णुप्रीतिकामा वा अद्यारभ्य षड्वर्षपर्य्यन्तं श्रीविष्णुपूजाकथाश्रवणान्तकालोकामावास्याव्रतं अहं करिष्ये ।

133B, इति ब्रह्मपुराणे आलोकामावास्याव्रतकथा ।

The Kathā begins in 132A.

नारद उवाच ।

गत्वा यमद्वारं घोरमन्धकार + + + + ।

XV.

133B, अथ दानसंक्रान्तिव्रतं ।

तत्र स्वस्तिवाचनपूर्व्वकं संकल्पं कुर्य्यात् । ॐ अद्येत्यादि अमुकगोत्राश्रीअमुकीदेवी अद्यारभ्य वर्षैकं यावत् प्रतिसंक्रान्त्यां जलच्छत्र-व्यजन-चन्दन-स्रग-पुष्पस्रग्-भोजन-तिलमोदकवस्त्रताम्बूल दधिपुष्पफलदानैः पुत्रपौत्रधनधान्यान्तकाले विष्णुलोकप्राप्तिकामा विष्णुधर्म्मोक्तदानसंक्रान्तिव्रतमहं करिष्ये ।

137A, इति विष्णुधर्म्मोत्तरे दानसंक्रान्तिव्रतं ।

XVI.

137B, अथ दूर्व्वाष्टमीव्रतं ।

कृतनित्यक्रियः सूर्य्यार्घ्यं दत्त्वा स्वस्तिवाचनपूर्व्वकं संकल्पं कुर्य्यात् ।

140B, इति दूर्व्वाष्टमीव्रतकथा समाप्ता । अथ पूजाविधिः ।

XVII.

अथाश्वत्थादिप्रतिष्ठा। पूर्व्वेद्युः सायं शुभे लग्ने वृक्षमूलस्थितमण्डपे कदली-वृक्षमारोप्य रजतसोमं रजतवनस्पतिं वृक्षे न्यस्य कदल्यां स्वर्णरोहिणीं विन्यस्य यजमानोधिवासं यथाविधि निर्वर्त्य, etc., etc.

154B, इति अश्वत्थादिप्रतिष्ठाविधिः।

XVIII.

155B, अथ तुलसीमण्डपप्रतिष्ठाविधिः॥

तत्र सर्व्वमण्डपप्रतिष्ठावत् कूपप्रतिष्ठावद्वा साधारणं कर्म्म निष्पाद्य यथाविधि संपूज्य।, etc., etc.

158A, इति तुलसीमण्डपप्रतिष्ठाविधिः।

XIX.

अथाधिवासविधिः।

162A, इत्यधिवासविधिः॥

XX.

अथ सामगानां वह्निस्थापनं।

190A, इति सर्व्वसाधारणउदीच्यं कर्म्म समाप्तं।

2986.

9959.

Thirteen leaves containing short tracts on the following subjects:—

(1) नित्यश्राद्धविधिः, (2) अश्वत्थपूजनं, (3) कार्त्तिकशुक्लनवम्यां कुष्माण्ड-दानं, (4) शीतलिकापूजनं, (5) यमदीपदानं, (6) जयसिंहकल्पद्रुमाद् विजय-दशमीनिर्णयः, (7) क्षत्रियादीनां भक्ष्याभक्ष्यविनिर्णयः, (8) द्वादशाहाशौच-विचारः (incomplete), (9) पर्य्युषितप्रतिप्रसवार्थः, (10) ब्राह्मणानामभक्ष्य-निर्णयः।

2987.

5604C.

Substance, palm-leaf. 15 × 1½ inches. Folia, 57—marked 42 to 99. Lines, 4, 5 on a page. Character, Udiya of the early nineteenth century. Appearance, good.

A *vade-mecum* of a Uḍiya priest.

It begins :—

श्रीजगन्नाथः शरणम् ।

पीताम्बरं करविराजितशङ्खचक्र-
कौमोदकीसरसिजं सरसीरुहस्थम् ।
विश्वम्भराम्बुधिसुतापरिरभ्यमाणं
नारायणं प्रणतकल्पतरुं भजामः ॥
वामाङ्गकेशरिशरीरपरिग्रहेण
स्वीयापराङ्गमहिषासुरनिग्रहेण ।
भक्तानुरागमविनीतपराभवञ्च
या पादयोर्वहति तां गिरिजां नमामः ॥
वन्दे सुधांशुलेखालिङ्गितमौलिं हरार्द्धदेहहराम् ।
चक्रदरशूलहस्तां महिषासुरमर्द्दिनीमम्बाम् ॥
आलोच्यागमजातं विचार्य्य तत् पुराणानि ।
वक्ष्ये पद्धतिमेतां महाष्टमीपर्व्वणोऽम्बायाः ॥
संग्रामे विजयप्रदं रिपुकुलप्रध्वंसिनं भूभुजां
लक्ष्मीकान्तयशोविवर्द्धनकरं सत्पुत्र-पौत्रप्रदम् ।
आनन्दैकविधानमद्रिदुहितुर्धर्म्मार्थकामास्पदं
नागोद्बोधमहाष्टमीव्रतमिदं लोकेषु विद्योतते ॥
तच्च दिनैः षोडशभिर्नवभिरथो पञ्चभिस्त्रिभिर्द्वाभ्यां ।
एकेन च पर्व्वान्वितं क्रमश्च प्रस्तौमि तद्विधानमहम् ॥

अथ प्रथमं व्रतोत्पत्तिः कालिकाया व्रतमाहात्म्यम् । ब्रह्मपुराणे, etc., etc.

Topics :—

45A, अथनित्यकाम्यनिर्णयः; 46A, अथ पूजाकर्तृनियमाः; 46B, अथ मूलाष्टमीतिथिनिर्णयः; 48B, अथ महाष्टमीतिथिनिर्णयः; 50A, अथ स्नापनविधिः, अथ व्रतविधानम्; 51B, ततो द्वारपालपूजा; 55A, अथ श्रीकण्ठादिन्यासः; 56B, अथाधारभावना; 59B, इत्यर्घ्यसंस्कारः; 60A, इति षडङ्गन्यासपूजा; 61A, इति षोडशोपचारविधिः, ततः पीठपूजा; 62B, अथ वाह्यपीठपूजा; 67B, ईशानसंहितायां वनदुर्गापूजाविधिः समाप्तः, अथ जपविधिः; 69A, अथ शस्त्रास्त्रपूजा, अथ एकहस्तकुण्डलक्षणम्; 70B, अथ विष्टरलक्षणम्, अथ पार्व्वत्यग्निसंस्कारः; 71B, अथ रात्रिविहितकर्म्म; 72A, अथ पशुनिर्णयः, कालिकापुराणे; 73B, इति पशुजन्ममन्त्रः; 74A, इति प्रार्थना; 74B, अथ भूतवलिः; 75A, अथ मूलाष्टम्यां प्रबोधनम्; 75B, कालिकापुराणे रथप्रतिष्ठा; 76B, इति रथप्रतिष्ठाविधिः, अथ अश्वपूजा, अथ ध्वजपूजाक्रमः; 77A, ततो गजपूजा; 78B, इति कुम्भमन्त्रः; 79A, अथ लौहाभिसारिकं कर्म्म उच्यते; 83A, इति छत्रमन्त्रः; 83B, अथ शुभस्थानानि विंशतिः; 85B, अथ वर्णलक्षणम्; 86A, अथ तालुरागः, अथ मिश्रलक्षणम्; 86B, अथ सर्व्वाङ्गलक्षणम्; 86B, अथोक्तलक्षणानामश्वानां पूजा; 89A, अथ इषूधिपूजा; 89B, अथ हेमदण्डपूजा; 90A, इति लौहाभिसारिकं कर्म्म; 92B, अथ महानवमीदिनकृत्यमाह; 94A, इति अनुकल्पविधानम्, अथ शरत्कालीननवरात्रविधानम्; 95B, इति प्रतिमालक्षणम्; 96B, अथ वनदुर्गाध्यानम्; 97A, अथ कुशण्डिविधिर्लिख्यते; 97B, इत्यश्वपूजा समाप्ता, अथाश्वपूजाकारिका लिख्यते ।

The Kārikā begins :—

आश्विनस्य सिते पक्षे पञ्चमी या तिथिर्भवेत् ।
तस्यां शान्तिं प्रकुर्व्वीत अश्वानां वृद्धये सदा ॥
अश्वानां सन्निधौ भूमिं लेपयेद्गोमयाम्भसा ।
मण्डलं तत्र कुर्व्वीत वर्णकैश्च विचित्रितम् ॥
तत्रापि विलिखेन्मध्ये पङ्कजं चित्रवर्त्तुलम् ।
चक्रपत्रैर्धनुर्वाणधारिणं भूषणान्वितम् ॥

ज्वलन्तं तेजसा स्वेन प्रसन्नं सुन्दराकृतिम् ।
रेवन्तं दक्षिणे तस्य विप्रराजं तथोत्तरे ॥
अग्रेऽर्कं पितरं तस्य संज्ञाख्यां जननीमपि ।
अथोच्चैःश्रवसं पश्चात् अश्वराजं महाश्विनम् ॥
लोकपालान् पूर्वदिक्षु तद्वाह्ये ग्रहदेवताः ।
अग्निं संस्कृत्य विधिवत् प्रतमष्टोत्तरं जपेत् ॥

98A, इत्यश्वपूजाकारिका समाप्ता—अथ गजपूजा ; 98B, अथापराजितादशमीप्रस्थानिकविधिर्लिख्यते ।

2988.

3238.

Substance, country-made paper. 9½ × 5 inches. Folia, 22. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 525. Character, Nāgara in a modern hand. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1861. Complete.

A priest's *vade-mecum*.

3B, इति तीर्थविधिः समाप्तः ; 5A, इति वेणीदानप्रयोगः ; 5B, अथ लक्षहोमप्रयोगः ; 7A, अथास्थिप्रयोगपद्धतिः ; 8B, इति श्रीतीर्थसेतौ सामान्यप्रघट्टके अस्थिक्षेपणविधिः ; 8B, अथ द्वादशाब्दोर्द्ध्वं प्रवासादागतस्य पुत्रादिभिः सह मिलनविधिः ; 11A, इति आतुरसन्न्यासविधिः ; (कार्लेकर शिवरामस्येदं पुस्तकम्) ; 11A, अथ सामान्यगोदानविधिर्लिख्यते ; 15B, उभयतोमुखीदानप्रयोगः ; 20B, इति कमलाकरभट्टविरचितः संक्षिप्ततुलादानप्रयोगः ; 22B, इति सिनीवालीकुहूशान्तिः प्रयोगपारिजाते गार्ग्यः ।

संवत् १८६१ ।

2989.

6572. **तर्पणविधिः** । *Tarpaṇa-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 4. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति तर्पणं समाप्तं शुभं । शुभमस्तु ।

The leaves are full of marginal notes, in a very small hand.

The first two leaves are taken up with Viṣṇutarpana and a hymn to Viṣṇu in 22 verses.

Then we have in 2B :—

ततोऽपसव्यं तिलादियुक्तपात्रेण पितृत्रयोपरि तर्पणमहं करिष्ये इति संकल्पः ।

Then a string of 77 verses.

The work begins :—

ततः सव्यं अद्येत्यादि पठित्वा गोत्रस्यामेदिष्यपेतकस्य पूर्वांशस्य क्रियार्थं त्रिपिण्डीकरणसिद्ध्यर्थं असद्गतिविनाशनपूर्वकोत्तमलोकप्राप्तये विष्णुलोकफलप्राप्त्यर्थं क्षुधाद्यार्तिनिवृत्त्यर्थं पापानां विष्णुतर्पणनिमित्तं सव्यं पयोदकमिश्रितेन तर्पणमहं करिष्ये ।

2990.

9912. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 6 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

2991.

9703. स्नानविधिः । *Snāna-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 7. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 192. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1869. Appearance, tolerable. Complete.

On ablution, compiled by Vaidyanātha Bhara.

Colophon :—

इति श्रीवैद्यनाथभरविरचितं संग्रहीतं समाप्तम् ।

संवत् १८६९ मि माघशुक्ल... ।

2992.

5135. सङ्कल्पकौमुदी। *Saṃkalpa-kaumudī.*

By Rāmakṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 15½ × 3½ inches. Folia, 7. Lines, 11 on a page. Character, Bengali of the early nineteenth century. Appearance, fresh. Incomplete at the end.

A priest's manual, giving rules for framing resolutions for the performance of various religious ceremonies.

See L. 1649.

It begins: –

प्रणम्य कमलाकान्तं।, etc.

Colophon: —

समाप्तेयं संकल्पकौमदी।

2993.

1852. गोब्राह्मणाग्निहनुमन्तप्रदक्षिणविधिः।

Go-Brāhmaṇāgni-Hanumanta-pradakṣiṇa-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 8¾ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

It is stated to be an extract from the Vartarāja of Bhaviṣyapurāṇa.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ गोब्राह्मणअग्निहनुमन्तप्रदक्षिणविधिः;

युधिष्ठिर उवाच।

भगवन् ज्ञानिनां श्रेष्ठ सर्व्वविद्याविशारद।

किञ्चिद्विज्ञातुमिच्छामि वक्तुमर्हस्यशेषतः॥

अज्ञानादथवा ज्ञानात् प्रमादाद्वा कृतं हि यत्।

पापानि च बहून्यत्र विलयं यान्ति तद्वद॥

Colophon :—

इति व्रतराजे भविष्यपुराणे विप्रामिणोक्तमुमन्त्रप्रदक्षिणा उद्यापनं सम्पूर्णम् ।

2994.

6034. पौराणिकमन्त्रसंग्रहः ।

Paurāṇika-mantra-saṃgrahaḥ.

Substance, country-made paper. 10¾ × 4½ inches. Folia, 38. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 1,036 Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1956. Appearance, new. Complete.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ सर्व्वप्रायश्चित्तमन्त्राः ।

यथाग्निर्दहते भस्म तृणकाष्ठादिसञ्चयम् ।

तथा मे दह्यतां पापं कुरु भस्म शुचे शुचि ॥

2A, इति सर्व्वप्रायश्चित्तमन्त्राः, अथ शिवादिप्रतिष्ठामन्त्राः ; 2B, अथ कलसस्थापनमन्त्राः ; 3A, अथ स्वस्तिवाचनमन्त्राः ; 3B, इति पुण्याहवाचनमन्त्राः, अथ मातृकापूजनमन्त्राः ; 5A, इति वसोर्धारापूजनश्लोकाः ; 5B, इत्यायुष्यजपश्लोकाः, इति नान्दीश्राद्धश्लोकाः ; 5B, इत्याचार्य्यादिवरणश्लोकाः, etc., etc.

Thus it gives Paurāṇika Mantras for various ceremonies which are performed with Vedic Mantras for Brāhmins.

Colophon :—

इति शूद्रादीनां पौराणमन्त्रसंग्रहः समाप्तः ।

Post Colophon Statement :—

इदं पुस्तकं मालविज्ञातौ वाजपेय्युपनामककालीचरणात्मज वचऊ कर्म्मकाण्डिना लिखापितं काश्यां त्रिलोचनेश्वरसन्निधौ । संवत् १९५६ मिः माघ कृष्ण १५ सूर्य्यग्रहणे शनिवासरे । शुभं भूयात् । हस्ताक्षर वटुकप्रसादेन ग्रामनथ वाशि बनारस सिटि ।

ग्रन्थसंख्य १०३६ । पत्राणि ३७ समाप्तम् ।

The last two leaves are marked 37.

The following is on the front page of the first leaf :—

मानवीय बालमुकुन्द-कर्म्म काण्डीस्येदं पौराणिकमन्त्रसंग्रहम् ।

2995.

9862. तप्तमुद्राधारणविधिः ।

Tapta-mudrā-dhāraṇa-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 10 × 5 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

On the practice of branding the body with a hot piece of iron, as done by the Vaiṣṇavas to mark their persons with Śaṅkha, cakra, gadā, padma, and so on.

Beginning :—

ॐ नमः श्रीपरमात्मने गोविन्दाय ।

यज्ञदानतपोयोगैर्विना तीर्थैन सूतज ।

अञ्जसा विष्णुसायुज्यं प्राप्यते येन तद्वद ॥

सूत उवाच ।

साधु विप्राः कृतः प्रश्नः श्लाघ्यं वच्मि यत् कृत(?) ।

एतद्विष्णुपदप्राप्तिसाधनं चक्रलाञ्छनं ॥ २ ॥

सुदर्शनं बाहुमूले योऽचितप्तं वच्छ्यति ।

अक्लेशेन नरो याति तद्विष्णोः परमं पदं ॥ ३ ॥

तेनैतदर्थं गुरुणा समुच्चय उदीरितः

श्रुतिस्मृतिपुराणोपनिषदां श्रूयतां द्विजाः । ४ । इत्यादि ।

End :—

चक्रं बिभर्त्ति वपुषाभितप्तं बलं देवानामपि तस्य विष्णोः ।

स एति नाकं दुरितावधूय(?) विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः ॥ ७४ ॥

शङ्खचक्रगदापद्ममूलमन्त्रेण धारयेद् ।

यदीच्छितेन कर्त्तव्यं सूक्तं प्रोक्तेन सर्व्वदा ॥ ७५ ॥

Colophon :—

इति श्री श्रुतिस्मृतिपुराणवचनोक्तमघमुचकादितसमुद्राधारण-प्रकारः समाप्तः ।

श्रीसकलयोगेश्वराचार्य्य-अनन्तानन्दशिष्यपूर्णानन्दकेन लिखितं ।

The authorities quoted :—

ऋग्वेदः, यजुर्वेदः, सामवेदः, अथर्व्ववेदः, छान्दोग्योपनिषत्, काठवल्ली, याज्ञ-स्मृतिः, पराशरः, व्यासः, भारतम्, हरिवंशम्, ब्रह्माण्डपुराणम्, वाराहम्, मत्स्यम्, नारदीयम्, भविष्यम्, मार्कण्डेयम्, आग्नेयम्, वामनीयम्, ब्रह्मवैवर्त्तम्, स्कान्दे,

There are, on the reverse of the first leaf, a few verses on astrological and meteorological indications of rain. The work is called Meghagarbhalakṣaṇani.

2996.

2243. स्वस्तिवाचनम् । *Svasti-vācanam.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3¼ inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1691. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon :—

इति स्वस्तिवाचनं समाप्तम् ।

सं १६९१ ।

Calling upon Brahmins to give their blessings on religious undertakings.

It begins :—

संपूज्य गन्धमाल्याद्यैर्ब्राह्मणान् स्वस्ति वाचयेत् ।
धर्म्मकर्म्मणि माङ्गल्ये संग्रामाद्भुतदर्शने ॥

It ends :—

स्वस्तिर्या अविनाशाख्या पुण्यकल्याणवृद्धिदा ।
विनायकप्रिया नित्यं तां स्वस्तिं ब्रुवन्तु नः ॥

ब्राह्मणा मम सपरिवारस्य गृहे स्वस्तिं भवन्तो ब्रुवन्तु । १ स्वस्ति १ ।

2997.

2305. **मण्डलप्रकारः** । *Maṇḍala-prakāraḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Leaves, 2. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 20. Character, Nāgara. Date, Saka 1760. Appearance, fresh. Complete

The Maṇḍalaprakāraḥ or Maṇḍalavidhiḥ is complete in 8 verses only, beginning with :

अग्नि [:] सोमश्च सूर्य्यश्च वरुणश्च प्रजापतिः ।
मण्डलेनोपजीवन्ति राक्षसानां निवारणं ॥
कूर्म्मपृष्ठिपतच्छाया भ्रमते वसुधातले ।
भोजनार्थं यतिर्ध्वृत्वा तदर्थमुपलेपनं ॥ ... ...
ब्रह्माद्याश्च सुराः सर्व्वे वशिष्ठाद्या महर्षयः
मण्डलेनोपजीवन्ति ततः कुर्व्वन्ति मण्डलं ।
चतुरस्रं मण्डलं कृत्वा मण्डलं भ्रामयेत्ततः ।

Colophon :--

इति मण्डलविधिः समाप्तः । श्रीरामार्पणमस्तु हे पुस्तक कृष्ण-तीर्थस्वामी चे असे शके १७६० सर्व्वधारि संवत्सरे अधीक कृष्ण १४ गुरुवारि तृतीयप्रहरि समाप्तः । हस्ताक्षर विनायकभट्ट हल-वलने टेँकेकर हस्ति । मोकाम लस्कर नजिक ग्वालियर शुभा ।

As an appendix to the work there is a short treatise, giving the name of four Āsrams, तीर्थ आश्रम, सरस्वती इन्द्र । तीर्थ is subdivided into जगन्नाथी and चिदम्बरी । आश्रम into two मटी करोटी । सरस्वती into two बेलतोड, कुम्भकर । इन्द्र into four कुम्भकोण, मधुर, कोलुर, तिमापुरी altogether 10.

It ends :—

अहो राम स्वामि चेच पन्तरपुर तच्चरण शिष्य वामनस्वामी तच्चरणारविन्दि कृष्णतीर्थ स्वामी मस्करि पर्य्यटन । स्वामी । यती ।

2998.

5576A. मण्डलसर्व्वस्वम् । *Maṇḍala-sarvasvam.*

Substance, palm-leaf 15 × 1½ inches Folia, 14 Lines, 4 on a page Character, Udiyā of the early nineteenth century Appearance, fresh Incomplete at the end Written with a style The leaves are not numbered

Beginning :—

श्रीजगन्नाथः शरणम् ।

मण्डलसर्व्वस्वं लिख्यते ।

तत्रादौ सर्व्वप्रतिष्ठादिकर्म्मोपयुक्तं अङ्कुरारोपणमण्डललक्षणं ।

तद्यथा—

दीक्षादि सर्व्वतो राम पञ्चभिः सप्तवासरैः ।

सर्व्वमङ्गलसम्पत्तौ विदध्यादङ्कुरार्पणम् ॥

शारदातिलके ।

दीक्षायामभिषेकेण + + वेश्मप्रवेशने ।

उत्सवेषु च सर्व्वेषु विदध्यादङ्कुरार्पणम् ॥

Colophons :—

इति लघुसर्व्वतोभद्रमण्डललक्षणम्; प्रकारान्तरेण सर्व्वतो-भद्रमण्डलं समाप्तम्; कूर्म्मपुराणोक्त-सर्व्वतोभद्रमण्डलं समाप्तम्; इति यन्त्रसर्व्वतोभद्रमण्डललक्षणम्; इति रामसर्व्वतोभद्रमण्डल-लक्षणम्; इति श्रीशिवसर्व्वतोभद्रमण्डललक्षणम्; इति सिद्ध-वाजपेये शताचारखण्डोक्त मध्यमं स्वस्तिकमण्डललक्षणम्; इति रामचन्द्राभिषेकोपयुक्त-रामस्वस्तिकमण्डलविधिः समाप्तः; इति शिवनाभमण्डललक्षणम्: इति श्रीशिवकल्पद्रुमोदाहृतचन्द्रया-मलीयशिवनाभमण्डललक्षणम्; इति श्रीपर[शु]रामकल्पे मध्यम-नवनाभमण्डललक्षणम्; अथ विष्णुमण्डलं लिख्यते ।

The Viṣṇumaṇḍalam is not complete.

2999.

3275. सर्व्वतोभद्रं तद्देवताश्च ।

Sarvato-bhadra and the Devatās.

Substance, country-made paper 8½ × 3½ inches Folia, 4 Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 96. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured and mouse-eaten. Complete.

A description of a mystic diagram and the deities and their places in it.

It begins :—

अथ सर्व्वतोभद्रं तद्देवताश्च ।

प्रागुदीच्यां गता रेखाः कुर्य्यादेकोनविंशतीः ।
खण्डेन्दुस्त्रिपदः कोणे शृङ्खलाः पञ्चभिः पदैः ॥ १ ॥
एकादशपदा वल्ली भद्रन्तु नवभिः पदैः ।
चतुर्विंशत्पदा वापि परिधिः विंशतिः पदैः ॥ २ ॥
मध्ये षोड़शभिः कोष्ठैः पद्ममष्टदलं स्मृतम् ।
श्वेतेन्दुः शृङ्खला कृष्णा वल्ली नीलेन पूरयेत् ॥
भद्रा रक्ता सिता वापी परिधिः पीतवर्णकः ।
वाह्यान्तरदलश्वेतकर्णिका पीतवर्णिका ॥ ४ ॥
परिध्यावेष्टितं पद्मं वाह्ये सत्त्वरजस्तमः ।
तन्मध्ये स्थापयेद्देवान् ब्रह्माद्यांश्च सुरासुरान् ॥

Colophon :—

इति सर्व्वतोभद्रपूजा समाप्ता ॥

3000.

9752. सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनं ।

Sarvato-bhadra-maṇḍala-devatā-sthāpanaṃ.

Substance, country-made paper. 7½ × 3½ inches. Folia, 5. Lines, 8 on a page Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara. Appearance, old. Complete.

3001.

6237. **सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनक्रमः ।**

Sarvato-bhadra-maṇḍala-devatā-sthāpana-kramaḥ.

Substance, country-made paper 12×5 inches Folia, 8. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 80. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Copied from an original Dated, Saṃvat, 1797.

Location of deities in different parts of the magic diagram called Sarvatobhadra or universal blessing.

Colophon:—

इति सर्व्वतोभद्रमण्डलदेवतास्थापनक्रमः ।

एता एव लिङ्गतोभद्रे स्थापनीयाः ।

Post Colophon:—

संवत् १७९७ माघकृष्णा नवम्यां स्वार्थं परार्थञ्च । ग्रामुरमुकुन्देन लिखितम् ।

Beginning:—

अथ सर्व्वतोभद्रस्य लिङ्गतोभद्रस्य च मण्डलदेवतास्थापनक्रमः ।

पूर्व्वोच्चरित एवं गुण० अमुकदेवताप्रीत्यर्थं अमुकव्रतान्तर्भूतं सर्व्वतोभद्रमण्डलस्थापनं करिष्ये । लिङ्गतोभद्रप्रसङ्गे लिङ्गतोभद्र-मण्डलदेवतास्थापनं करिष्ये ।

3002.

6497. (1) **यज्ञोपवीतनिर्म्माणविधिः ।**

(2) **यज्ञोपवीतधारणप्रयोगः ।**

(1) *Yajñopavīta-nirmāṇa-vidhiḥ.*

(2) *Yajñopavīta-dhāraṇa-prayogaḥ.*

By Gaṇeśarāma Vyāsa.

Substance, country-made paper. 11½×5 inches. Folia, 3. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 125. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Date, Saṃvat 1940. Complete.

I.

The maṅgalācaraṇa and the object :—

याज्ञवल्क्यं मुनिं नत्वा कात्यायनमुनिस्तथा ।
कैलासनाथपुत्रेण न्यासेन मुदा मया ॥
श्रीमद् गणेशरामेण व्यासेनाभिधितेन च ।
यज्ञोपवीतनिर्म्माणविधिं (?) संग्रथ्यतेऽधुना ॥

3A, इति नानानिबन्धोक्त-यज्ञोपवीतनिर्म्माणविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १९४९ ।

The second work begins :—

अथ यज्ञोपवीतधारणप्रयोगः ।

आचम्य प्राणानायम्य सङ्कल्प्य अद्येत्यादि मम श्रौतस्मार्त्त-कर्म्मानुष्ठानसिद्ध्यर्थं यज्ञोपवीतधारणमहं करिष्ये ।

This portion has no colophon.

3003.

6574. **जलयात्राविधिः ।** *Jala-yātrā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 10. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 150. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh. Complete

Colophon :—

इति जलयात्राविधिः ।

Post Colophon :—

अदृष्टिदोषात् स्मृतिविभ्रमाद्वा, etc., etc.

Beginning :—

अथ जलयात्रा ।

वशिष्ठः ।

शान्तिकं पौष्टिकञ्चैव जलयात्रां विना बुधः ।
कुरुते यदि वा मोहात् कर्म्म तस्य च निष्फलम् ॥

... ...

अथातः संप्रवक्ष्यामि जलयात्राविधिं शुभम् ।
पञ्चरात्रे तथा तत्र मया प्रोक्ता तु नारद ॥
... ...

2A. अशुल्कश्च ह्रदं गत्वा स्वस्त्ययनं तु पावकम् ।
तडागं विमलं शौणं कूपं वाप्युत्तमं व्रजेत् ॥
... ...

तत्तीरे च समालिख्य यवैः स्वस्तिकमुत्तमम् ।
पद्मं वापि समालिख्य स्थापयेत् कलशांस्ततः ॥
यजमानः सपत्नीक आगतो जलसन्निधौ ।
जलमातृश्च संपूज्यावाहयेज्जलदेवताः ॥

3004.

10522. द्वादशाब्दादूर्द्ध्वं मुखावलोकनविधिः ।

Dvādaśābdādūrdhvaṃ Mukhāvalokana-vidhiḥ.

A sheet of country-made paper. Folium 1 10 x 10 inches. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured.

There are three different forms of the ceremony. (1) by Śaunaka, (2) by Śātātapa and Gargya and (3) by Pārijātakāra and Aparārka. The first has 21 verses, the second 22 and the third 11.

Beginning :—

श्रीशुभमस्तु ॥
द्वादशाब्दादूर्द्ध्वं मुखावलोकनविधिरुच्यते ।
शौनकः ।
भगिनी-भ्रातरौ चैव स्थिते देशान्तरेपि वा ।
अतीते द्वादशे वर्षे न कुर्यादवलोकनम् ॥
... ...

प्राजापत्यत्रयं कृत्वा प्रत्येकं भ्रातरावुभौ ।
एकाढ़कप्रमाणन्तु गोघृतं कांस्यभाजने ॥

विप्राननवदने पूर्ण्यात् तिलोपरि विनिक्षिपेत् ।
तदूर्द्धेऽरणिमात्रेण कुर्य्यान्नैपथ्यमुत्तमम् ॥
दर्पणं तस्य पार्श्वे तु निक्षिपेदुत्तमं शुभम् ।
रूपं स्वयं निरीक्षेतां नेपथ्योभयपार्श्वतः ॥
स्थित्वाथ्येऽन्योन्ययोश्छायां पूर्व्वं सम्यङ्निरीक्षयेत् ।
पश्चाच्च दर्पणे दृष्ट्वा नैपथ्यञ्च विसर्ज्जयेत् ॥
अन्योन्यस्यास्यमालोक्य विप्राशीर्व्वादपूर्व्वकम् ।
आज्यपात्रं दर्पणञ्च दक्षिणायुक्तमादरात् ॥
ब्राह्मणाय प्रदातव्यं दशदानानि चैव हि ।
कृत्वाथ ब्राह्मणान् भक्त्या भोजयेद्वै शताधिकान् ॥, etc., etc.

Colophon :—

इति मुखावलोकनविधिः ।

There are two lines more.

3005.

2422. द्वादशाब्दादूर्द्ध्वं सुहृदवलोकनविधिः ।

Dvādaśābdādūrdhvaṃ Suhṛdavalokana-vidhiḥ.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 50. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Complete.

It contains an extract from Gargasaṃhitā, ending in 1B, a prayoga ending in 2B, and an optional form of the prayoga which is incomplete.

It begins :—

अथ द्वादशाब्दादूर्द्ध्वं सुहृदवलोकनविधिः ।
दम्पती पितृपुत्रौ च श्वशुरौ भ्रातरौ तथा ।
पितृव्यमातुलौ चैव दौहित्रो भागिनेयकः ॥
पुत्रिकापितरौ चैव भ्रातरौ भगिनी तथा ।
द्वादशाब्दे अतीते तु दूरदेशं गते यदि ॥

एतेषामेकमेकोऽपि नान्योन्यमवलोकयेत् ।
इच्छन्ति केचिदाचार्य्याः शान्तिं कृत्वावलोकयेत् ॥
दर्शनात् कुलनाशः स्यात्तयोरेकस्य वाकृतिः ।
पुण्यक्षेत्रे गयादौ च दोषो नान्योन्यदर्शनात् ॥
शिवालये तथा तीर्थे स्नात्वा प्रक्षाल्य दीपकौ ।
मध्यतस्तु पटं कृत्वा ब्राह्मणै र्वेदपारगैः ॥
शिवं संपूज्य विधिवत् उभौ तौ देवमध्यतः ।
श्रीफलं चोदकुंभं च परस्परं प्रपूजयेत् ॥
कृत्वा कांस्यमयं पात्रं सजलं रत्नपूरितं ।
साज्यं हिरण्यसहितं निःसार्य्यान्तः पटं ततः ॥
शान्तिके मंत्रघोषैश्च द्विजस्यादौ विलोकयेत् ।

This agrees with the second process in the preceeding MS.

1B, इति कारिका । अथ प्रयोगः; 2B, इति गर्गसंहितायां द्वादशाब्दा-दूर्द्ध्वं प्रवासादागतविधिः । अथ प्रकारान्तरेण द्वादशाब्दातिक्रान्त-दर्शनविधिः । स्मृत्यन्तरे ॥

3006.

3022. द्वादशाब्दादूर्द्ध्वमवलोकने विधिः ।

Dvādaśābdādūrddhvamavalokane vidhiḥ.

For the manuscript and the work see L. 4013.

It begins :—

द्वादशाब्दे व्यतीते तु न कुर्य्यात् भ्रातृदर्शनम् ।

3007.

8806. (I) खट्वाङ्गदानादिसङ्कल्पः *Khaṭṭāṅga-dānādi-saṃkalpaḥ* (II) मङ्गलपाठः (III) विवाहपद्धतिः ।

Substance, country-made paper. 10¼ × 6¾ inches. Folia, 22. Lines, 23 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara. Dated, Saṃvat 1895. Appearance, new. Incomplete.

(I) in 5 leaves, (II) in 4 leaves, (III) in 13 leaves, the first of which is missing.

The Colophon of III runs thus :—

इति श्रीविवाहपद्धति सम्पूर्णा । सम्वत् १८६५ । श्रावण कृ ।

3008.

9509. प्रयोगपरिशिष्टः । *Prayoga-pariśiṣṭaḥ.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 1 Lines, 7, 9 on a page Extent in ślokas, 12 Character, Nāgara Appearance, old. Complete.

It names the presiding deity of every object of gift.

3009.

8970. प्रातःस्मरण-श्लोकमाला ।

Prātaḥ-smaraṇa-śloka-mālā.

Substance, country-made paper. 5½ × 4 inches Folia, 4. Lines, 9 on a page, 40 Character, Nāgara. Appearance, fresh Complete

Complete in four leaves.

Morning prayers, to be recited immediately after leaving the bed to Viṣṇu, Gaṇeśa, Sūrya, Caṇḍikā, Śiva, in 3 Vasantatilaka ślokas each, and in one śloka to Brahmā.

3010.

9152. त्रिकालसन्ध्याफलनिर्णयः ।

Trikāla-sandhyā-phala-nirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. 5½ × 11½ inches. Folia, 10. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 180. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

It begins :—

ॐ श्रीमते रामानुजाय नमः ।

काले या वन्दिता सन्ध्या सा सन्ध्या फलदायिनी

अकाले वन्दिता सन्ध्या वन्ध्यावधूरिव + + ॥ १ ॥

प्रातःसन्ध्या सनक्षत्रा मध्याह्ने रविमण्डले

सादित्यां पश्चिमां सन्ध्यामुपासीत यथाविधि ॥ २ ॥ इत्यादि ।

It ends :—

गायत्रीं यो न जानाति वृथा तस्य परि श्रमः ।

एकतश्चतरो वेद गायत्रीचैकतः समाः ॥

Colophon :—

इति त्रिकालसन्ध्याफलनिर्णयं सम्पूर्णं ।

काश्यां मध्ये लिखतं ।

3011.

6475.

Substance, country-made paper. 10 × 4¼ inches. Folia, 49. Lines, 7 on a page. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured

Two works on the test of Śālagrāma stone.

I.

शालग्राममूर्त्तिलक्षणपद्धतिः ।

Śālagrama-mūrti-lakshaṇa-paddhatiḥ.

By Śaṅkara Daivajña.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

नमस्कृत्य हरिं देवं विश्वव्यापिनमीश्वरम् ।

शालग्रामपरीक्षेयं प्रवक्ष्येऽहं (?) समासतः ॥

44B. एवं निरूपिते वर्गे लक्षणं हि यथा तथा ।

विचार्य्य तद्बुधैः सम्यक् क्षम्यतां मम साहसम् ॥

इति श्रीशङ्करदैवज्ञविरचिता शालग्राममूर्त्तिलक्षणपद्धतिः समाप्ता ।

II.

Then begins the second work :—

श्रीकृष्णं गोपिकानाथं प्रणम्य जगतां प्रभुम् ।
ग्रन्थान् बहून् समालोक्य प्रख्यतेऽत्र क्वचित् क्वचित् ॥ १ ॥

विष्णुना गरुडायोक्तं ॥

शालग्रामशिलाभेदं ग्राह्याग्राह्यफलं तथा ।
द्वारमानं तथा क्षेत्रं मूर्त्तीनां लक्षणं य(त्न)तः ॥ २॥
इत्यादि सर्व्वमूर्त्तीनां वक्ष्यामि साधु तुष्टये ।
गण्डक्या उत्तरे तीरे गिरिराजस्य दक्षिणे ॥ ३ ॥
क्षेत्रन्तु विष्णुसान्निध्यात् सर्व्वक्षेत्रोत्तमोत्तमम् ।
योजनद्वादशमितं सर्व्वतीर्थसमाकुलम् ॥

There are 55 such verses in this portion, apparently left incomplete.

3012.

10038. मूर्त्तिप्रकाशः । *Mūrti-prakāśaḥ.*

By Ramalāla, under the patronage of Kṛṣṇa Siṃha, Rājā of Rāṇī Raypur.

Substance, country-made paper. 11×5 inches. Folia, 28. Lines, 8 on a page. Extent in Ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1936. Appearance, fresh. Complete.

The first leaf gives the contents of the work in Hindi. The work was written in support of image-worship, basing its arguments on the Vedas, Purāṇas and Smṛti.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

2A. नत्वा तं जगदादिकारणमहं ध्येयं परैर्योगिभिः
यस्मिन् प्रोतमिदं चराचरजगद्वातो यथा तन्तुषु ।
श्रीनारायणमस्तुतिद्विरदनं कुर्व्वे निबन्धं धिया
प्रत्यक्षं घटते यतो मतिमतां पाषाणमूर्त्त्यर्चनं ॥

The author and his patron.

2A. श्रीकृष्णसिंहस्य च भूमिपस्य
विद्वज्जनानामुपकारकस्य ।
शान्तस्य शुद्धस्य सुधार्म्मिकस्य
नरेन्द्रगण्यस्य विचक्षणस्य ॥

राञ्चीरायपुरेति नाम विदिता या राजधानी शुभा
तस्यां तिष्ठति गौडवंशद्युमणिः श्रीरामलालः सुधीः ।
तेनायं रचितः प्रमोदजनको विद्वज्जनानां सदा
ग्रन्थो मूर्त्तिविधायको निगमतः सिद्धश्च मन्वादिभिः ॥
राञ्चीरायपुराधिपेन बहुधा श्रीकृष्णसिंहेन यः
पूर्णप्रेमविधानमानवचसा वस्त्रादिभिर्मानितः ।
सुमायापुरमागतो हि सक[ल]स्यार्य्यस्य भाग्योदयात्
गव्या(?)गर्व्वगिरिप्रहारणपविः शास्त्रेषु सम्राट् धिया ॥
यावत् कल्मषकालिमा न कलिता भागीरथी भूतले
यावद् गर्ज्जनगौरवं गजगुरोः कण्ठीरवो नाक्रमीत् ।
यावद् ग्रीष्मरवीतदर्द्दरगणाः कादम्बिनी नाकलत्
यावद् गव्या(?) गौरवं न मिलितः श्रीरामलालः सुधीः ॥
धर्म्मनिर्णयः ।

Colophon :—

इति श्रीराञ्चीरायपुरनिवासिनानकचेदात्मज-श्रीयुक्तरामलाल-पण्डितविरचिते मूर्त्तिप्रकाशाख्ये ग्रन्थे नवमं प्रकरणम् ।

But the colophons of all other prakaraṇas are omitted.

Post Colophon :—

संवत् १८१७ वैशाख मासे कृष्णपक्षे १४ रार रवीवार ।

3013.

5246. **वाणलिङ्गलक्षणम् ।** *Vāṇa-liñga-lakṣaṇam.*

Substance, foolscap paper. 15½ x 3½ inches. Folia, 4. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh.

A collection of *vacanas* relating to the signs of the phallic emblen of Śiva, known as Vāṇa-liñga, obtained from the banks of the Narmadā.

3014.

10146. पुष्पावली । *Puṣpāvalī.*

By Śivalāla Pāṭhaka.

Substance, country-made paper 11 × 5½ inches. Folia, 8. Lines, 8 on a page. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1924. Appearance, discoloured. Complete.

The extracts from Purāṇas and authoritative works on the merits derived from offerings of flowers which are classified under the four heads, Sāttvika, Rājasika, Tāmasika and Miśra.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ पुष्पाणि । सिद्धान्तशेखरे ।

श्वेतं रक्तं तथा पीतं कृष्णं चेति चतुर्विधम् ।
सात्त्विकं राजसं मिश्रं तामसञ्च यथाक्रमम् ॥

Colophon :—

इति श्रीजानकीरमणच[र]णकमलमकरन्दानुरागि-श्रीशिव-
लालपाठकेन संगृहीता पुष्पावली सम्पूर्णा ।

Post Colophon :—

श्रीसम्वत् १९२४ लौः मह्वादेवमिश्र काश्यां मद्धे वासके फाटक
विश्वेश्वरसमीपे ।

3015.

8387.

Substance, Nepalese thick paper. 8¼ × 4¾ inches. Folia, 9 (by counting). Lines, 8 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1657. Appearance, old and discoloured.

The leaves are not numbered. There is neither beginning nor end. Out of the nine leaves 8 belong to a work on Sālagrāmaśilā.

The last leaf belongs to a work entitled पुष्पमाला, treating of flowers.

इति महामहोपाध्यायश्रीरुद्रधरकृत-पुष्पमाला समाप्ता ।

पुष्पावरोहणा सफलमस्तु ॥

The ślokas contained in the leaf are marked 2–7.

Post Colophon :—

श्रीसम्वत् १६५७ श्रावण कृष्ण १० दैवज्ञ शिवरामेण लिखितेयं ।

3016.

5260. **संक्षेपहोमप्रयोगः ।** *Saṃkṣepa-homa-pragogaḥ.*

Substance, country-made paper. 15½ × 3 inches. Folia, 2. Lines, 8 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, old. Complete

Beginning :—

अथ संक्षेपहोमः ।

कुण्डे वा स्थण्डिले वापि संस्कृते वीक्षणादिभिः । तत्र वालुकाभिरङ्गुलोत्सेधयुक्तं चतुरस्रं स्थण्डिलं विधाय संस्कार्यात् ।

Colophon :—

इति संक्षेपहोमप्रयोगः ।

3017.

5316.

Substance, country-made paper. 19 × 4 inches. Folia, 6. Lines, 6 on a page. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete.

A priest's collection.

1A, अथ नित्यहोमः; 2A, इति होमप्रकरणं समाप्तम्; 2B, अथ षट्कर्म्मनियमः; 3A, अथ शान्तिककर्म्माभिधीयते; 4A, अथाथर्व्वणोक्तास्त्रशान्तिः; 5A, अथ त्र्यम्बकविधानम्:

17. CASTES.

3018.

10106. त्रैवर्णिकधर्म्मनिर्णयम् ।

Traivarṇika-dharma-nirṇayaṃ.

By Rudrachandra Deva, Rājā of Kumayun, a contemporary of Akbar.

Substance, country-made paper. 11 × 4 inches. Folia 26 (by counting). Lines, 15 on a page. Character, Nāgarī of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Written in two different hands. The first hand writes up to the 4th leaf only.

Beginning :—

अथ त्रैवर्णिकधर्म्मो निरूप्यते ।

तत्र याज्ञवल्क्यः ।

ब्रह्मक्षत्रियविट्शूद्रा वर्णास्त्वाद्यास्त्रयो द्विजाः ।
निषेकाद्याः श्मशानान्तास्तेषां वै मन्त्रतः क्रियाः ॥

तथा मनुः ।

गार्भैर्होमैर्जातकर्मचूडामौञ्जीनिबंधनैः ।
बैजिकं गार्भिकं चैनो द्विजानामपमृज्यते ॥

बैजिकं शुक्रसम्बन्धद्वाराद्याधिसंक्रमणहेतुभूतम् । गार्भिकं शोणितसम्बन्धद्वाराद्याधिसंक्रमणहेतुभूतम् ॥, etc., etc.

The leaves are marked in a much later hand without regard to the order. Some of them retain their original leaf marks and some do not. Two of the leaves are not marked in the later hand. The leaves which read with one another have been put together. They are as follows:—2, 3 (both original and later); 6, 7 (marked in later hand 8 and 9); 12, 13 (no original leaf marks); 14–21

(marked 16, 17 in later hand, the next two leaves 16 and 17 of the original hand are not marked in the later hand; 18 and 19 of the original hand marked in the later 20 and 21; 20 and 21 of the original hand marked later 14 and 15); 22–24 marked only in the later hand.

Two leaves marked only in the later hand 18, 19 read together. But it is impossible to locate them.

The leaves treat of the origin and occupations of different castes.

3019.

8500. जातिविवेकः । *Jāti-vivekaḥ.*

By Gāgā Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 11¼ × 5 inches. Folia, 12. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 300. Character, Nāgara. Date, Saka 1691. Appearance, fresh. Complete. The last two leaves are a restoration.

A treatise on the origin of castes, being a part of Saṃskārodyota, a book in the Series entitled Dinakarodyota.

Beginning:—

अथ प्रसङ्गाज्जातिविवेक उच्यते ।

तत्र चातुर्वर्ण्यप्रयोजकमाह याज्ञवल्क्यः ।

It ends:—

प्राचीनमार्गपरिपंथिगिरांपराधं

सम्भाव्यमानमखिलेष्वपि पण्डितेषु ।

मूर्ध्ना क्षमाप्य करयुग्मयुतेन सर्व्वं

ग्रन्थं व्यधाद्दिनकरः सकलागमज्ञः ॥

Colophon:

इति श्रीमन्नारायणभट्टसूरिसूनु-रामकृष्णभट्टात्मज-दिनकरभट्टसूनु-गागाभट्टापरनामकविश्वेश्वरकृते दिनकरोद्योते जातिविवेक निरूपणं ।

इति संस्कारोद्योतः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शुभं भवतु, etc., etc. शाके १६६१ विरोधिनामसंवत्सरे आषाढ वदि तृतीयायां तद्दिने समाप्तोयं ।

श्रीकृष्णार्पणमस्तु ।

3020.

10594. **चान्द्रसेनीयकायस्थोत्पत्तिः ।**

Cāndrasenīya-kāyasthotpattiḥ.

Being an extract from Gāgā Bhaṭṭa's work.

Substance, country-made paper. 12¼ × 5½ inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Date, Śaka 1759. Appearance, discoloured and worm-eaten.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ गागाभट्टीये चान्द्रसेनीयकायस्थोत्पत्तिरुक्ता भार्गवकथाप्रसङ्गेन । सा यथाः—

एवं हत्वार्ज्जुनं रामः सन्धाय निशितान् शरान् ।
अन्वधावत् स तान् हन्तुं सर्व्वान् क्षत्रियसत्तमान् ॥
ततः क्षात्रवराः सर्व्वे प्राद्रवत तद्भयात् ।
पाताले प्राविशन् केचित् केचिद्गगनमाश्रिताः ॥
केचित् त्यक्त्वा स्वस्वजातीर्ब्राह्मवेशमधारयन् ।
बभूवुस्तापसाः केचित् वनमाश्रित्य तद्भयात् ॥

2B, इति ब्रह्मपुराणोक्ताश्चान्द्रसेनीयकायस्थानां सामान्यधर्म्माः—अथैतेषां विशेषधर्म्माः संस्काराश्च निरूप्यन्ते; 3B, पद्मपुराणे रेणुकामाहात्म्ये कायस्थाः त्रिविधाः—चित्रगुप्ताश्चान्द्रसेनीयाः सङ्करजातीयाश्च । ... ...
... ...
... ... जामदग्न्यकर्तृकक्षत्रियवधकाले चन्द्रसेनराज्ञः भार्य्यायाः सगर्भाया दाल्भ्याश्रमे गताया गर्भवधार्थमागतस्य जामदग्न्यस्य मुनिप्रार्थितस्य शापेन क्षत्रियत्वमुत्सृज्य कायस्थत्वं प्राप्तस्य गर्भस्य सन्ततिः सा च दक्षिणदेशे

परशुरामकाले प्रसिद्धाः; 4B, सह्याद्रिखण्डे एकादशाध्याये उत्तरखण्डे; 6A, इति श्रीस्कान्दे सह्यखायंभुवे इषुपातनक्षेत्रवर्णने रामप्रसादवर्णनं नामैकादशोध्यायः; 9B, इति स्कान्दे खायंभुवे रामक्षेत्रवर्णने कराष्ट्रे विवाख्यं नामाध्यायः।

After 8 lines from this we have:—

इदं पुस्तकं विश्वनाथेन काश्यां लिखापितं स्वार्थं परार्थं च मिति शके १७५९ मार्गशीर्ष शु॥ २ सौम्यवासरे ग्रन्थस्यास्य मानं २४०।

3021.

1081. जातिविवेकः। *Jāti-vivekaḥ.*

From Varṇāśrama-dharma-dīpa by Kṛṣṇa Govinda.

Substance, country-made paper. 10 × 4½ inches. Folia, 38. Lines, 9-11 on a page. Extent in ślokas, 950. Character, Nāgara. Appearance, tolerable.

A treatise on castes, their respective duties and means of livelihood. It professes to form part of an extensive work entitled Varṇāśramadharmadīpa, by Kṛṣṇa Govinda.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः।

अथ जातिविवेको लिख्यते। वर्णभेद इदानीं निरूप्यते। तत्र चोक्तास्तावत् असवर्णा विवाहाः अथैतेषूत्पन्नानां वर्णानुलोमप्रतिलोमप्रभेदप्रयोजको धर्मो निरूप्यते। तत्र चत्वारो मुख्या वर्णाः ब्राह्मण-क्षत्रिय-वैश्य-शूद्राः तत्प्रयोजकमाह याज्ञवल्क्यः—

सवर्णेभ्यः सवर्णासु जायन्ते हि सजातयः।
अनिन्द्येषु विवाहेषु पुत्राः सन्तानवर्द्धनाः॥ इत्यादि।

It ends thus :—

स्नानमैन्द्रं क्षत्रियाणां संग्रामे क्षपणायिनां।
वैश्यानां मारुतं स्नानं खधर्मेण कुर्वतीनां॥
गान्धर्वं शूद्रजातीनां परिचर्य्यानुवर्त्तिनामिति॥

Colophon :—

इति श्रीमत्कृष्णगोविन्दपण्डितविरचिते वर्णाश्रमधर्म्मदीपाख्ये निबन्धे जातिविवेक-ब्राह्मण-क्षत्रि[य]-वैश्य-शूद्र-धर्म्म-कर्म्म-वृत्त्या पत्यालङ्कारोविकाबनं नाम ।

Jātivivekaḥ, described in Cs. 67 also professes to be an extract from the same code of Kṛṣṇa Govinda Paṇḍita. But it does not agree with our manuscript. The present manuscript contains a variety of topics whereas that of the Sanskrit College deals with the origin of castes only. Though the first 16 leaves of our manuscript go much over the same ground as the Cs. manuscript, it seems to form a different part of the extensive compilation of Kṛṣṇa Govinda Paṇḍita, as it deals with the duties and livelihood of different castes. The MS. contains writings in different hands.

3022.

8361. **जातिनिर्णयसंग्रहः ।** *Jāti-nirṇaya-saṃgrahaḥ.*

By Narasiṃha.

Substance, country-made paper. 10 × 6½ inches. Folia, 2–8. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 220. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and repaired.

A treatise on castes.

2B, इति श्रीनरसिंह(नृसिंह)विर(च)चित-जातिनिर्णय-चतुर्व्वर्णपद्धति· प्रथमः संधिः ।

प्रवक्ष्ये त्वनुलोमानां जन्मवृत्तीः (त्ति) यथाक्रमं ।

5B, इति श्रीनृसिंह(नृसिंह)विरचिते जातिनिर्णयसंग्रहे अनुलोम-पद्धतिर्द्वितीया (यः)

अथेय प्रतिलोमानां जन्मवृत्ति यथाविधि ।

6A, इति नरसिंहविरचिते जाति—लोमपद्धतिस्तृतीयः ।

यथा च प्रतिलोमानां कथिता जन्मवृत्तयः ।

प्रयच्चे जन्मइति + संख्या + न् प्रतिलोमजान् ।
करणायां तु माहिष्यां ये जाताः कथयामि तान् ॥
स्थपतिः स्वर्णकारश्च तथा(स्था) शिल्पि च वार्द्धकी ।
कुर्वीत पानिचार्य्यादि सर्व्वेषां सर्व्वकारकः ॥

End :—

धर्म्मशास्त्रपुराणेषु सेतिहासेषु शक्तितः ।
तस्मान् मया छतं सम्यक् जातिनिर्णयसंग्रहः ॥
+ + + + जातानामीदृशी मतिः ।
युक्ता च श्रुतिभेदेन विद्वद्भिरनुदीप्यतां ॥

Colophon :—

इति नागसिद्धविचाचार्य्य विप्रविते (?) जातिनिर्णयसंग्रहः
मातः (?)

3023.

1873. **परभूप्रकरणम् ।** *Parabhū-prakaraṇam.*

For the MS. and the work see L. No. 4198

Rajendralala's description seems to be a little coloured. This MS. gives a history of the attempt of the Parabhū Kāyasthas of the Marhatta country to assume the holy thread and to be admitted into the three Aryan castes.

The attempt was first made during the reign of Saṃbhājī by Bālājī, a Parabhū who was his writer. He came to invite the Rājā with his ministers at the ceremony of the investiture of his son with the holy thread. This led to an enquiry as to their origin and it was ascertained that :—

माहिष्यवनितासूनुं वैदेहो यं प्रसूयते ।
स कायस्थ इति प्रोक्तस्तस्य कर्म्म विधीयते ।
लिपीनां देशजातानां लेखनं स समाचरेत् ।
... ...

वैदेहकेन माहिष्यायामुत्पादितः कायस्थसंज्ञो भवति। अस्य संस्कारा नमोमन्त्रेणैव भवन्ति।

Bālājī's grandson Govinda Rāy, who held the same appointment, raised the same question in the court of Rājā Sāhu; and he spent a deal of money in procuring favourable opinions of Brāhmins. Sāhu invited a large assembly of Pandits from various parts of the country and their verdict was against Govinda Rāy. Govinda Rāy was fined two lakhs of Rupees, dismissed from his appointment and banished from the city (Satara).

गोविन्दरायेणैव अयमनर्थः प्रवर्त्तित इति गोविन्दरायोपि लक्षद्वयधनं गृहीत्वा अधिकारं दूरीकृत्य नगरादुद्वासितः।

A copy of the 'Vavasṭhyā' or opinion of the Pandits on the occasion is given in full. It is dated in the 71st year of the coronation of Sivājī and Saka 1671 (page 12B and page 13A). And the finding of the Pandits was:—

सह्याद्रिखण्डे—

"मृतकायस्थभार्य्यायां परेण व्यभिचारतः।
उत्पादितः स परभुः कायस्थः परिकीर्त्तितः।
शूद्राधमो धर्म्महीनो लिपिलेखनवृत्तिमान्।" इति।

अतएव एषां गृहे शूद्रादयो जलपानमपि न कुर्व्वन्तीति सर्व्वलोकप्रसिद्धा।

3024.

10020. जातिविवेकः। *Jāti-vivekaḥ.*

By Viśvanātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 14 × 7½ inches. Folia, 7 by counting. Lines, 11-13 on a page. Character, modern Nāgara. Appearance, fresh.

The first leaf is written in red ink. It is marked 1, but contains only the colophon of the third chapter:—

इति जातिविवेके तृतीयः परिच्छेदः।

Other leaves are marked 1–6 and contain the colophon of the 4th chapter.

इति श्रीविश्वनाथकविनायकविनायकेन ।

नानाप्रबन्धचयमीक्ष्य विनिर्म्मितोयं ।

सम्यग्हिताय भुवि जातिविवेक एषः ॥

विद्वांस एव हृदयेषु विचारयन्तु॥

इति जातिविवेके चतुर्थः परिच्छेदः ।

Then a line containing a quotation.

3025.

10105. *The Same.*

By Gopīnātha.

Substance, country-made paper. 11 × 5 inches. Folia, 15. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 390. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1954. Appearance, fresh. Complete.

An enumeration of mixed castes and their occupation.

Colophon:—

इति गोपीनाथकृतजातिविवेकः समाप्तः ।

Post Colophon:—

श्रीपार्वतीगंगार्पणमस्तु ॥

श्रीसंवत् १९५४ मीः जेष्ठ सुदि १२ ।

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

वाग्मिश्लान्वयसंभवः स च पुनः श्रीविश्वनाथाभिधो

ध्यासलं श्रयमश्रयात् श्रुतिपरः किं तत्र चित्रं महत् ।

तस्माच्छार्ङ्गधरः कलासु कुशलः ख्यातोऽभवत्तद्भवो

गोपीनाथकविः करोति सगुणं जातेर्विवेकं स्फुटम् ॥ १ ॥

आचारे व्यवहारे च प्रायश्चित्ते विशेषतः ।

ज्ञात्वा जातिविवेकत्वं द्विजः पूज्यत्वमर्हति ॥ २ ॥

The object and the scope of the work :—

ब्रह्मक्षत्त्रियविट्शूद्रा वर्णाः प्रोक्ताः स्वयंभुवा ।
तेषां धर्म्माः पृथक् ख्याता त्रयः पूर्व्वे द्विजातयः ॥ ३ ॥
वर्णेभ्यो ये समुद्भूताः प्रतिलोम्यानुलोमजाः ।
तान् सर्व्वान् संप्रवक्ष्यामि नामकर्म्मविभेदतः ॥ ४ ॥
वर्णानां त्रिषु ये जाता जारजाः प्रथमा मताः ।
परस्परविवाहेभ्यस्तेषु जातास्तथा परे ॥ ५ ॥
मौञ्जीबंधादिलोपेन ते त्रिधा संप्रकीर्त्तिताः ।
आनुलोम्येन वर्णानां षड्भवन्ति नराः क्रमात् ॥
प्रातिलोम्येन षट् ते स्युरिति द्वादशभेदतः ।
एते द्वादशमिश्रास्तु चतुर्वर्णविमिश्रिताः ॥
तेषु[षु]तत्र [च] यो भेदाः षष्ठिद्वादशसंयुताः । (?)
स्मृतास्ते षष्ठितत्संख्यैः षट्त्रिंशच्छतसंख्यया ।
भेदाः संकरजातानां बहवः स्युस्ततः परे ॥

3026.

10337. *The Same.*

Substance, country-made paper. 8 × 4 inches. Folia, 14. Lines, 11, 12 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Incomplete at the end.

Beginning :—

अथ जातिविवेको लिख्यते ।
आचारे व्यवहारे च + + + + ।
जातिविवेकं च द्विजः सम्यक्तमर्हति ;
ब्रह्म-क्षत्त्रिय-विट्शूद्रा वर्णाः प्रोक्ताः स्वयम्भुवा ।
तेषां धर्म्माः पृथक् ख्यातास्त्रयः पूर्व्वे द्विजातयः ॥ १ ॥

After the 20th sloka in 2B, we have, again,

अथ जातिविवेकः ॥
श्रीपुष्पशेखरो [स्त्रीपुष्पशेखरा in 3025] नाम
ब्राह्मणो [ब्राह्मणेन सुसंगता] ।
[सासूते तनयं] सोपि
भोजको मागधाभिदः ॥ १ ॥

* It leaves a blank for the entire 2nd śloka.

The work treats of the origin and occupations of castes such as Māgadha, Kāyastha, Kāhāra, Mālākāra, Svarṇakāra, and so on.

3027.

10148. संग्रहसारम् । *Saṃgraha-sāram.*

(ब्राह्मणविचारः)

Substance, foolscap paper 10¾ × 5¾ inches. Folia, 5. Lines, 12 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1958. Appearance, fresh.

Treats only of different kinds of Brāhmaṇas.

The mangalācaraṇa and the object of the work :—

हेरम्बमीश्वरं चात्र नत्वा तातं जगद्गुरुम् ।
जातिनिर्णयव्याख्यानां (नि) संग्रहो लिख्यते मया ॥ १ ॥

... ...

मर्त्या स्वैवर्णिका (?) एव वर्णाश्रमविभागिनः ।
ब्राह्मणः क्षत्रियो वैश्यः शूद्रो वर्णचतुष्टयम् ॥ ५ ॥
द्राविड़ाः पञ्च गौड़ाश्च दश ब्राह्मणजातयः ।
गौड़ाश्चैव शतं पञ्च विविधा धर्मचारिणः ॥ ६ ॥
गाङ्गेया स्तीर्थराजानो गयातीर्थनिवासिनः ।
अयोध्यायां भवा विप्रा अन्तर्वेदिगता अपि ॥

End :—

विधिष्ठदोषमापाद्य पतन्ति निरयेषु च ।
स्कान्दे सह्याद्रिखण्डेपि प्रोक्तो वैद्येऽपि चोदितः ॥
जातीनां निर्णयः सम्यक् उदाहरणपूर्व्वकम् ।
तत एव विशेषो हि द्रष्टव्यः सर्व्वसज्जनैः ॥
जातिनिर्णयव्याख्यानां संग्रहस्य विलेखनात् ।
विश्वेशः प्रीयतां काश्यां तारकेश्वरसंस्थितः ॥

Colophon :—

इति संग्रहसारे भाष्यविचारः ।

Post Colophon :—

लिखितं पुस्तकमिदं रघुनाथेन शर्म्मणा ।
श्रावणे शुक्लमासे चतुर्थ्यां भानुवासरे ॥
संवत् १९५८ श्रावण शुक्ल ४ रविवासरे लिखितं रघुनाथ-
मालवीयेन । शुभम् । काश्यां गोघटस्थवासी त्रिलोचनेश्वर-
सन्निधौ ।

There are 6 lines more after the Post Colophon Statement.

3028.

8347. सारस्वतविप्राणां निर्णयः ।

Sārasvata-viprāṇāṃ nirṇayaḥ.

By Rāmanārāyaṇācārya.

Substance, country-made paper. 10¼ × 5 inches. Folia, 5. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1943. Appearance, fresh. Complete.

It is a defence of the custom prevalent among Sārasvata Brāhmaṇas of eating with Kṣatriyas.

Colophon :—

इति श्रीविष्णुसम्प्रदायश्रीरामनारायणाचार्य्यविरचितसारस्वत-
विप्राणां निर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीसंवत् १९४३ आषाढ़ शुक्ल १० रविवासरे ।

It treats of the origin of Sārasvata-Brāhmaṇas.

It ends :—

नच तत्सनाथे उपस्थिते कलापग्रामवासिनौ सोमसूर्य्यवंशजौ
पुनः प्रवृत्तं करिष्यत इति श्रवणमात्रेण तद्वंशस्य सर्व्वथाभावो
वक्तुं शक्यः । सत्सु पूर्व्वोक्तप्रमाणेषु स नाशोऽप्याचाराद्य-
भावाद्ब्राह्मणपर एव श्रेयो ऽन्यथा पुत्रभावेनावस्थितौ कथं
सजातीयदाराभावे वंशप्रवर्त्तकौ भवेतां नरिष्यतनाशात् पश्चात्

भाविनो भर्तृहरि-विक्रमादित्यप्रभृतयः क्षत्रिया मध्वद्गुणविनिष्ठाः पाणिनिसूत्रकारिकाकाराः ग्रन्थकन्दिनः प्रसिद्धा महद्भिः प्रमाणतया स्वीकृताः पद्मपुराणादिषु लिखिताः कथं शूद्राः स्युः ।

अलमतिविस्तरेण । तस्मान्न कस्यचिद्दोषमाचरेत् स तथाविधमात्मनः क्षेममन्विच्छन् ग्रोग्धर्वे परतोभयं ।

स्वस्त्यार्थं मया प्रोक्तं न विवादाय प्रोच्यतः ।
ज्ञानार्थं ब्राह्मणैः सद्भिः करुणासारवेदिभिः ॥

3029.

6085.

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the early nineteenth century. Appearance, old and worn out.

The question of a true Brāhmaṇa entitled to *Vaidika Karma* is discussed here and the conclusion arrived at is that a true Brāhmaṇa is to be found only among the mādhyandinas of the Deccan.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।
अथ कर्माधिकारी मुख्यब्राह्मणविचारः क्रियते ।
... ...
... ... तथापैतादृशं

शुद्धब्राह्मणत्वं तु शुद्धदाक्षिणात्येषु शुक्लयजुःसंप्रदायेषु माध्यन्दिनेष्वेव दृश्यते, नान्येषु आश्वलायनापस्तम्बादिषु सर्वेषु ।

3030.

10618. ब्राह्मणभैषज्यकरणनिर्णयः ।

Brāhmaṇa-bhaiṣajya-karaṇa-nirṇayaḥ.

By Gaṇeśa.

Substance, country-made paper. 12½ × 6½ inches. Folia, 4. Lines, 13 on a page. Extent in ślokas, 100. Character, Nāgara of the nineteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

This is written in support of a Brāhmaṇa taking up Ayurvedic profession.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ॥

भिषक्तमं शिवं वन्दे भवरोगचिकित्सकम् ।
काश्यां तनुत्यजां सद्यस्तारकाख्यौषधप्रदम ॥
भैषज्यं ब्राह्मणेनेह कार्य्यं वा नेति संशयं ।
छेत्तुं गणेशः कुरुते कर्त्तुं भैषज्यनिर्णयम् ॥

Colophon :—

इति ब्राह्मणभैषज्यकरणनिर्णयः ।

3031.

10198.

A sheet of foolscap paper containing the opinion of Pandits as to whether the Śāka-dvīpī (Magii) Brāhmaṇas are to be fed as genuine Brāhmaṇas on an occasion like Śrādh. It is dated Saṃvat 1900.

खखाङ्कभूमिते वर्षे विक्रमादित्यभूपतेः ।
नगरे विश्वनाथस्य व्यवस्थैषा प्रकाशिता ॥

It was written by Rājavallabha :—

स्मृतिसत्साध्यमगदेभिषग्लवक्षपपेटिका ।
काशीस्थविद्वत्सम्मत्या राजवल्लभनिर्म्मिता । इति ॥

3032.

10319.

A long strip of paper, containing a Vyavasthā-pattra for raising the martial people of the Sahyādri to the dignity of Kṣattriyas.

3033.

8342.

Substance, country-made paper. 11¾ × 5 inches. Folia, 3. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 78. Character, modern Nāgara. Date, Saṃvat 1930. Appearance, fresh. Complete.

Opinion of one Vaṅśīdhara Paṇḍita on the question whether there are real Kṣattriyas in existence and whether the Brahmin can interdine and intermarry with them, as in ancient times.

The conclusion arrived at is:—

1A, कलौ क्षत्रियजातिवैश्यजात्योरसत्त्वमेव स्वीकरणीयं तथा च कलौ तद्भोजनस्य प्राप्तिरेव नास्तीति; 3A, सोयं सर्व्वब्राह्मणादिसम्मत अद्य यावत् सर्व्वैः सम्यगनुष्ठितः कुलाचारधर्म्मो भवति अत इदानींतनैरपि एतस्य विज्ञप्तिर्न विधेया एतस्य रक्षणे च यतनीयमिति संक्षेपः ।

श्रीपरमेश्वरकृपया वेदस्मृत्यादिबोधितो जीयात् । राजा प्रजासु रक्षित आनन्द करोति यं धर्म्मः (?) ।

संवत् १९३०—श्रीमद्वंशीधरपण्डितकृतोऽयं परामर्शः ।

3034.

8357. **कायस्थविवेचनम् ।** *Kāyastha-vivecanam.*

Substance, country-made paper. 9½ × 6½ inches. Sewed in book-form. Folia, 8. Lines, 21 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the origin and occupation of the Kāyasthas.

Beginning:—

अथ कायस्थविवेचनं ।

माहिष्यवनितासूनुं वैदेहाद्यं प्रसूयते ।
स कायस्थ इति प्रोक्तस्तस्य कर्म्म विधीयते ॥
क्षत्रियाद्वैश्यायां माहिष्यः ब्राह्मण्यां वैश्याद् वैदेहः ।
लिपीनां देशजातानां लेखनं स समाचरेत् ।
गणकत्वं विचित्रं च बीजपाटीविभेदकृत् ॥

Colophon :—

इति श्रीमान् मालवीय-यजुर्वेदीय-द्विवेद—श्रीमद्रामकिङ्कर-शर्म्मात्मज-श्रीमद्वंशीधरशर्म्मविरचितं कायस्थस्य विवेचनं सम्पूर्णं ॥

3035.

8585. तन्त्राधिकारिनिर्णयः । *Tantrādhikāri-nirṇayaḥ.*

By Bhoṭṭoji Bhaṭṭa, who is described as अद्वैतसिद्धान्त-प्रतिष्ठापक *and* श्रौतस्मार्त्तसम्प्रदायप्रवर्त्तक *in the Colophon.*

Substance, country-made paper $10\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 27. Lines, 9-14, on a page. Extent in ślokas, 700. Character, Nāgara. Appearance fresh. Complete.

After Māṅgalācaraṇa, the writer says :—

शुद्धवैदिकमार्गेण शिवमाराधयन् सदा ।
द्विजेन्द्रोऽसौ विजयते श्रीमान् लक्ष्माङ्कदः सुधीः ॥
तस्य धर्म्मैकनिष्ठस्य कुतन्त्रध्वान्तभास्वतः ।
प्रीतये पाञ्चरात्रादेरधिकारी निरूप्यते ॥

स्यादेतत्, पाञ्चरात्रादीनां प्रामाण्ये सत्यधिकारिविशेषचिन्ता युज्यते । तदेव दुर्लभम् तथाहि कौर्म्मे एकादशाध्याये—

कापिलं पञ्चरात्रञ्च यामलं वाममार्हतम् ।
एवंविधानि चान्यानि मोहनार्थानि तानि तु ॥
ये कुशास्त्राभियोगेन मोहयन्तीह मानवान् ।
मया सृष्टानि शास्त्राणि मोहमेषां भवान्तरे ॥

इति पाञ्चरात्रादीनां मोहकत्वमुक्तम् ।

It attempts to prove that various sectaries of India are outside the pale of Brahminism. An enumeration and description of various sects are given.

3036.

9794. काशीस्थविद्वदुपहासपत्रिका ।

Kāśistha-vidvadupahāsa-patrikā.

Substance, English paper. 6 × 8 inches. Folia, 6. Lines, 14 on a page. Extent in ślokas, 84. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Complete.

This is a satire directed against those Panditas of Benares who supported the theory of the Ksatriya origin of Kāyasthas.

कायस्थानां क्षत्त्रियत्वं लिखितं यस्तु पण्डितः ।
स्मृतीनामनभिज्ञास्ते वैयाकरणगर्दभवत् ॥

सप्रपञ्चमेतत् कायस्थकुलभास्करे दर्शितमित्यपरम्यतेऽस्माभिः । अलमतिविस्तरेण ।

आसीत् क्षात्त्रकुलालवालवलितः कायस्थजातिद्रुमोऽ
सद्व्याख्याङ्कुरितोधिवर्णविपिनेऽसुश्रौतसस्मार्त्तकम् ।
काशीराज-सभाबुधाननयशः-पीयूष-सम्वर्द्धितः
शास्त्रारण्यविहारि कोविद-गजेनोन्मूलितो मूलतः ॥
खगुण-खण्ड-मही-मित वत्सराश्विन सुदि द्विरदानन सत्तिथौ ।
हरपुरीविदुषामुपहासकृत् दलमज्जनस्य मलकृत्वासरे ॥

इति काशीस्थ-विद्वदुपहासपत्रिका समाप्ता ॥

3037.

9418. कायस्थक्षत्त्रियत्वद्रुमकुठारः ।

Kāyastha-kṣattriyatva-druma-kuṭhāraḥ

Substance, country-made paper. 7½ × 6 inches. Folia, 28. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 280. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1931=1874 A.D. Appearance, tolerable

Lakṣmīnārāyana Kavi, a collector of the MSS. whose MSS. have been acquired by the A.S.B., wrote it to refute the theory of Kṣatriya origin of the Kayasthas, as established in an assembly of Paṇḍitas headed by Tārācaraṇa, a Bengali Paṇḍita, which was held at Giriśapura

3038.

9901. कायस्थक्षत्त्रियत्वखण्डनम् ।

Kāyastha-kṣattriyatva-khaṇḍanam

By Harikṛṣṇa.

Substance, country-made paper. 10 × 7 inches Folia, 15. Lines, 2 on a page. Extent in ślokas, 660. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Complete.

This refutes the theory of the Kṣatriya origin of the Kāyasthas, as supported by Tārācaraṇa, a Bengali Paṇḍita.

Along with this there is a long leaf written in red ink, on the same subject. The author was a collector of MSS. portion of whose collection was acquired by the A.S.B.

3039.

7844. कायस्थव्यवस्था । *Kāyastha-vyavasthā.*

Substance, country-made paper. 13½ × 4½ inches. Folia, 4. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, modern Nāgara. Appearance, discoloured. Complete.

An essay on the origin of Kāyasthas by the Pandits of Benares.

Beginning:—

श्रीगणेशाय नमः ।

गोविन्दमरविंदाक्षं धृतसुन्दरमन्दरं ।

नन्दनन्दनमानन्दकन्दं वन्दे मुदेऽनिशं ॥

अथ कायस्थपदेन व्यवह्रियमाणानां विविधानां जनानां मूलपुरुषाः किं जातीयाः शास्त्रतः सिध्यतीति प्रश्ने ।

It comes to the conclusion :—

कायस्थत्वं शूद्रत्वजातिव्याप्यजातिविशेष एवेति तत् कलियुग-माहात्म्येनेति सर्व्वमनवद्यं ।

तद्यथा ।

तदुक्तं देवकामेन वाचालेन हि धीमता ।

तत् सर्व्वं कलिमाहात्म्यं धर्म्मकर्म्मपराङ्मुखं ॥ ८ ॥

तस्मात् . कायस्थव्यवस्था काशीस्थधीवर्य्याणामस्मैवानन्दकरोति दूषणशताभि-रप्यनास्कन्दितेति । शुभं भूयात् ।

3040.

8121. जातिसङ्करः । *Jāti-saṅkaraḥ.*

Being a traditional account of the origin of mixed castes.

Substance, country-made paper. 15½ × 3½ inches. Folia 4. Lines, 6 on a page. Extent in ślokas, 70. Character, Bengali of the nineteenth century. Appearance, fresh. Complete

Beginning:—

धर्म्मशास्त्रं प्रणम्यादौ ततो देवीं सरस्वतीं ।
वेदशास्त्रात् समुद्धृत्य क्रियते जातिसङ्करः ॥

सूत उवाच ।

आदौ प्रजापते र्जाताः मुखाद्विप्राः सवेदकाः ।
बाह्वोश्च क्षत्त्रिया जाता उर्व्वो र्वैश्या बभूविरे ॥, etc.

It ends :—

कृतवेदक्रियाः सर्व्वे मुखिइताः क्रूरकर्म्मणा ।
केशिनः शिम्भिनश्चापि केचित् शौचविवर्ज्जिताः ।
एते चान्ये च स + वा किराता दिगम्बराः ।
एकपादा लम्बकर्णाः काकतुण्डाश्च किन्नराः ॥

इति सम्पूर्णं ।

At the end there is a stray verse.

3041.

6716. *Seats for the four castes.*

Substance, country-made paper 10 × 5 inches. Folium, one. Lines, 13 + 15 on a page. Character, Nāgara by a modern hand. Appearance, fresh.

विप्रवर्णश्लोका

पूर्वा नैरृतिचोत्तरा वायुमध्याग्निदक्षिणा ।
ईशान पश्चिमा ख्याता शस्ता विप्रजनाय च ॥

... ... अथ क्षत्रियः ... ...

... ... अथ वैश्यवर्णः ... ... अथ शूद्रः

... ... इति शूद्रवर्णः ... अथ मध्यमाः.

पूर्व्वा वायव्य याम्यं च नैऋत्या मध्यईशदिक् ।
उत्तराग्निप्रतीच विप्रमध्यमभानक्षत् ॥

and so on for Brāhmaṇas, Kṣattriyas, Vaiśyas and Śūdras.

Last Colophon :—

इति शूद्रवर्णमध्यमाः ।

3042.

10197.

A chart of castes on a strip of country-made paper (23 × 9 inches). The last number of the castes is 88.

3042A.

•4767. नैमित्तिकक्रियानुसन्धानम् ।

Naimitika-kriyānusandhānam.

Substance, palm-leaf. 11¾ × 2 inches. Folia, 4 to 103, of which the following leaves are missing:— 1-3, 5-7, 13, 14, 16, 20, 21, 23, 25, 58, •77, 79, 80, 91, 94, 98 Lines, 5 on a page. Character, Newari. **Appearance,** old and soiled.

नैमित्तिकक्रियानुसन्धानं । ब्रह्मशम्भुरचितं ।

अन्तवाक्यं । इति श्राद्धविधिर्ह्येष संक्षिप्तो ब्रह्मशम्भुना ।

तत् क्रियास्मृतये(र्हीनां)र्हीनां शैवमार्गानुवर्त्तिनाम् ॥ (?)

व्रतेश्वरेष्टिकद्वारो लिङ्गिनां व्यस्तदीक्षणां । ?

विरामेष्टिस्ततोप्यन्ते श्राद्धकल्पश्च पञ्चमः ॥

इत्यर्था पञ्चमेप्यस्य। परिच्छेदे निरूपिताः ।

दीक्षाकर्म्मानुसन्धानपद्धते ब्रह्मशम्भुना ॥

श्रीमन्मत्तशिखण्डीशादेशिकान्वयजन्मना ।

गुरुभिः प्रथितज्ञानैः कर्म्मरोगीविशेषणैः ॥

प्रापितेन परं पारं संसारागाधसिन्धुतः ।

दीक्षोत्र पात्रमारोप्य ज्ञानिशुभ्रं पदं महत् ॥ ५ ॥

उक्तो मयैष द्विसतार्थ संगी ?

दीक्षाविधिर्मत्तशिखण्डीशजेन ।

देयो गुरुभ्यो गुरुणाधिकार-

व्यावृत्तये स्वान्वयदीक्षितेभ्यः ॥

काले समानां खरसाष्टसंख्ये (८९०)

शाक-क्षितीशस्य तिथौ दशम्यां ।

सरद्धितीयेतरमासि काया

मष्टीयमानेन्दुविकाशितायां ॥ (?)

ॐ सर्व्व-योगाधिष्ठताय विद्याधिपतये नमः ।

ॐ परमेश्वरपराय ब्रह्मणे नमः ॥ ॐ ज्योतीरूपाय ब्रह्मणे नमः । ॐ गोप्ते पुरुष्ठताय नमः ॥ ॐ प्रथम (प्रथम) पाशुपताम्नाय नमः । विद्यांगानि सर्व्वेच्छिगोप्रस्य ।

पुष्पिका । इति नैमित्तिकक्रियानुसंधाने पञ्चमः परिच्छेदः । ८०१ ।

आषाढ्यादि चतुर्द्दश्याः कर्कटस्थदिवाकरात् ।

अविरोधेन कर्त्तव्यं यावत् स्यात् तुलसंक्रमः ॥ ?

पुष्पिकाः । २६ पत्रे इति दीक्षाकर्म्मानुसन्धानगुरुकुलनिःक्रमणापूर्व्वकः ब्रह्मशम्भुरचितः प्रथमः परिच्छेदः । ३६० ।

४६ पत्रे, इति दीक्षाकर्म्मानुसन्धाने शिवाग्निशिष्याधिवासनाख्यो द्वितीयः परिच्छेदः ।

६६ पत्रे, इति नैमित्तिकानुसन्धाने निर्वाणदीक्षापरिच्छेदस्तृतीयः ।

८२ पत्रे, इति नैमित्तिकक्रियानुसन्धाने चतुर्थः परिच्छेदः ।

१०३ पत्रे, इति ० पञ्चमः परिच्छेदः ।

This a Smṛti work of the Mattamayūra sect of the worshippers of Śiva composed in Śaka 860=938 A.D.

3043.

906. यतिधर्म्मसंग्रहः । *Yati-dharma-saṃgrahaḥ.*

By Viśveśvara Sarasvatī.

For the manuscript, see L. 1756 where it is called ०समुच्चयः and for the authorities consulted, see I.O. Catal. No. 1643, in which it is called Yatidharmasaṃgraha.

The authorities quoted:—

1A, जावालश्रुतिः, आरुण्युपनिषदि, अङ्गिराः, यमः, याज्ञवल्क्यः, मनुः, कात्यायनः, व्यासः, विष्णुपुराणम्; 2A, वृहस्पतिः, पाराशरः, विष्णुः, क्रतुः, संवर्त्तः; 2B, वह्वृचपरिशिष्टः, बौधायनः; 3A, वशिष्ठः, आपस्तम्बः; 3B, शौनकः, अत्रिः, दत्तात्रेयः; 5B, जमदग्निः; 6B, सुमन्तुः, वृहदारण्यकम्

भाल्लवीयश्रुतिः, कपिलः; 7A, आथर्व्वणोपनिषदि, काठके, गालवबचनं; 7B, काठकब्राह्मणम्; 8A, देवलः, यतिधर्म्मसमुच्चयः; 8B, वृद्धयाज्ञवल्क्यः, पितामहः; 9A, मेधातिथिः; 9B, महाभारतगीता; 10A, यतिधर्म्मसमुच्चयः, वायुपुराणम्; 11B, कूर्म्मपुराणे शिवगीतासु; 12B, काठकोपनिषदि, सामवेदे तलवकारोपनिषदि, पिप्पलादिश्रुतिः; 14B, भरद्वाज; 15A, हारीतः; 16A, स्कन्दपुराणम्; 17B, पैठीनसिः; 18A, शौनकपरिशिष्टः, वैवस्वतः; 18B, वराहपुराणम्; 19B, संवर्त्तः, तैत्तिरीयश्रुतिः, सुरेश्वरवचनम्, काठकवचनम्, व्याससूत्रम्; 20A, मैत्रायणीश्रुतिः, यतिधर्म्मसमुच्चयः; 20B, इति ब्रह्मवचनेन, कण्वः; 21A, शातातपः, क्रतुः; 21B, व्याघ्रः; 22A, आश्वलायनः, यतिधर्म्मसमुच्चये; 22B, आदित्यपुराणम्, जैमिनिः; 23A, दक्षः; 24B, यतिधर्म्मसमुच्चये; 26B, परमहंसोपनिषद्; 28A, प्रयोगसारः; 29A, विश्वामित्रः; 29B, छागलेयः; 31A, वामनपुराणम्।

Although the work generally goes by the name of Yatidharmasamuccaya, we call it Yatidharmasaṃgraha as we see in the opening verse (यतेः परमहंसस्य धर्म्माणामेष संग्रहः). The work Yatidharmasamuccaya itself is quoted by the author Viśveśvara as his authority four times in the present work, as shewn above in the list of authorities. This may be an older work of the same name.

2B, अथानधिकारी, अथ सन्न्यासविधिः; 15B, दण्डधारणं; 31A, विश्वेश्वरेण मुनिना संगृहीतानि भागशः।

यतिधर्म्मप्रकाशाय ज्ञानमोक्षप्रसिद्धये॥

एकत्र परहंसानां मुमुक्षूणां विशेषतः॥

32B, अथ यतिमरणोत्तिकर्त्तव्यता विधिः, अथ यतीनां प्रेतविधिं व्याख्यास्यामः; 33A, इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतीभिः संगृहीते यतिधर्म्मसमुच्चये यतिपूजाप्रकरणं। इदानीं, यतीनां माधुकरादि-व्यतिरिक्ताने दोषदर्शनादि-नारायणवलिं चास्य कुर्व्वीत; 33A, अथ सन्न्यासिनां श्राद्धभोजननिषेधप्रकरणम्; 33B, भिक्षाप्रशंसा; 37A, अथ सन्न्यासाधिकारमाह; 37B, अथ सन्न्यासिनां महावाक्यविचारणमेव मुख्यो धर्म्मः।

The Last Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजक-विश्वेश्वरसरस्वतीसंग्रथिते यति-
धर्म्मसमुच्चये निदृत्तिधर्म्मानुष्ठानाचाराः संपूर्णाः समाप्ताः ॥

The MS. of India Office appears to be incomplete, coming to an end with Nārāyaṇabali.

3044.

8936. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 110 of which the first two, the 5th, 6th, 18th and 58th are missing. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 2,500. Character Nāgara. Date, Saṃvat 1861. Appearance, old and wornout. Complete.

It ends thus :

ब्रह्मास्मीति धियाशेषा ह्यहं बुद्धिर्निवर्त्तते ।
सर्व्वमेव चिदांशब्रह्मघननिःश्रिये स्थितिं जाते समर्पति जीवो
निःस्नेहदीपवत्,
समस्तमेव ब्रह्मेति भाविते ब्रह्म वै पुमान् ।
पीतेऽमृतेऽमृतमयः को नाम न भवेदिह ॥
आकाशसदृशं सर्व्वं कल्पनामात्रजृम्भितं ।
जागर्त्त्यस्य महाबुद्धेः सुदीर्घं स्वप्नमुत्थितं ॥
न बन्धोऽस्ति न मोक्षोऽस्ति ब्रह्मास्मीति निरामये ।
नैक्यमस्ति न च द्वित्वं संविदेव विजृम्भते ॥
एष एव मनोनाशस्त्वविद्यानाश एव च ।
यद्यत् संवेद्यते किञ्चित् तत्रास्थापरिवर्ज्जनं ।
अहं परंब्रह्म विनिश्चयात्मदृक् न जायते भूयः इति श्रुतेर्वचः ।
न चैव बीजेष्वसति प्रजायते फलं न तत् नास्ति ततोऽस्यमोहता ॥

Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतीग्रथिते यतिधर्म्म-
समुच्चये निवृत्तधर्म्मानुष्ठानाचाराः सम्पूर्णाः लिखितं केनचित्
सन्न्यासिना । संवत् १८६१ ।

3045.

10943. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 3-45. Lines, 13 on a page. Character, modern Nāgara Appearance, fresh.

A fragment. The obverse side of the first leaf marked 3 is left blank.

On the margin of the leaf, it is written :—

तीसरे पत्रे की पंचमी पंक्तिकी त्रुटित ।

We have the following colophons in the fragment :—

18A, इति श्रीमत् परमहंसपरिव्राजकविश्वेश्वरसरस्वतीविरचिते परमहंस-परिव्राजकधर्म्मसंग्रहे ज्ञानतरङ्गधर्म्मसंग्रहः प्रथमः; 43B, ० यतिधर्म्मसमुच्चये नित्याद्याचारः ।

It ends with Nārāyaṇabali.

3046.

10920A. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12 × 5 inches. Folia, 4, marked 1-3 and 6. Lines, 14 on a page. Character, modern Nāgara. A mere fragment.

Beginning :—

प्रणम्य विष्णुमात्मानं सच्चिदानन्दमूर्त्तिदं ।
गुरुं सर्व्वेश्वरविश्वेशं मायया कृतविग्रहं ॥
विश्वेश्वरसरस्वत्या क्रियते वेदमानतः ।
यतेः परमहंसस्य धर्म्माणामेष संग्रहः ॥

A well-known work on the duties of a Sannyāsi.

3046A.

11117. *The Same.*

Substance, country-made paper. 12½ × 5 inches. Folia, 47. Lines, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1838. Appearance, fresh. A fragment.

Beginning : –

श्रीगणेशाय ।

ग्रस्तास्ते च निशानाथे ग्रस्तोदये च भास्करे ।

प्रतिपत्क्षपणं कुर्य्यान्नैव पर्व्वणि मस्करी ॥

अथ चन्द्रसूर्य्यग्रहणे सन्न्यासिनां धर्म्माः ।

35A, इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य श्रीमद्विश्वेश्वरसरस्वतीभिः संगृहीते यतिधर्म्मसमुच्चये यतिपूजाप्रशंसाफलं संपूर्णं ।

Last Colophon :—

इति श्रीपरमहंसपरिव्राजकाचार्य्य श्रीविश्वेश्वरसरस्वतीग्रथिते यतिधर्म्मसमुच्चये निवृत्तधर्म्मानुष्ठानाचाराः समाप्ताः ।

After 11 lines comes the date.

Post Colophon :—

संवत् १८३८ श्रावणमासे शुक्ले पक्षे प्रतिपदायां रविवासरे ।

3047.

9572. *An abridgement of the same.*

By Viśveśvara Sarasvatī.

Substance, country-made paper. 13 × 5 inches. Folia, 10. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 330. Character, Nāgara. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

It contains 263 verses and then: इति श्रीयतिधर्म्मसंग्रहं विश्वेश्वरसरस्वतीकृतं. Then five verses in praise of the study of Vedānta. Then the names of Ṛṣis and Ācāryas.

3048.

9188. *The Same (down to verse* 246).

Substance, country-made paper. 13 × 7 inches. Folia, 13. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 286. Character, Nāgara Appearance, tolerable.

The present MS. begins :—

श्रीगणेशाय नमः ।

विश्वेश्वरसरस्वत्या क्रियते वेदमानतः

यतेः परमहंसस्य धर्म्माणामेष संग्रहः । १ ।

व्यासः ।

ब्रह्मचारी गृहस्थो वा वानप्रस्थोऽथवा पुनः

विरक्तः सर्व्वकामेभ्यः पारिव्राज्यं समाश्रयेत् । २ ।

अग्न्याधानं गवालम्भं सन्न्यासं पलपैतृकं

देवराच्च सुतोत्पत्तिं कलौ पञ्च विवर्ज्जयेत् । ३ ।

यावद्वर्णविभागोऽस्ति यावद्वेदः प्रवर्त्तते

तावत् सन्न्यासमग्निहोत्रं कर्त्तव्यन्तु कलौ युगे । ४ । इत्यादि ।

The authorities quoted are the following :—

Vyāsa, Viṣṇu, Vṛhaspati, Parāśara, Saṃvarta, Manu, Aṅgirā, Vāyupurāṇa, Atri, Viṣṇu, Yama, Viśvāmittra, Bhārata.

3049.

2344. विश्वेश्वरीपद्धतिः or यतिसन्ध्याविधिः ।

Viśveśvarī paddhati or *Yati-sandhyā-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. $8\frac{1}{2} \times 5$ inches. Folia, 21 Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 250 Character, Nāgara Appearance, discoloured.

This MS. contains three works, all included in the daily prayers of ascetics.

I.

Rules for the duties, prayers and worship for the yatis. It ends in 13B. This portion of the MS. is described in L. 3251. The description is full.

Rājendralāla describes it under the title of Yati-sandhyāvidhiḥ, which is only one of the topics treated of in this portion.

II.

13B, अथ महावाक्यार्थप्रकारं व्याख्यास्यामः ।

ॐ तत्त्वमसीति सौम्यमहावाक्याचार्य्येभ्यो नमः ।

... ... इति प्रथमं शिष्यं प्रतिज्ञापयेद् गुरुः ॥

ये तत्त्वमसीत्यस्मिन् वाक्ये त्रीणि पदानि भवन्ति ।

The explanation of तत्त्वमसि, etc., continues to the 15th leaf. Then follow the sixteen great sayings on the identity of the finite soul with the Infinite. अयमात्मा ब्रह्म एवं महावाक्यार्थः अनन्तरं षोड़शमहावाक्यस्मरणम् ।

ॐ स एतमेव पुरुषब्रह्मततममपश्यदिति ऋग्वेदवाक्यम् । १ ॥ ॐ अहं ब्रह्मास्मीति यजुर्वेदवाक्यम् ॥ २ ॥ The 16th ends in the last line of 15B.

III.

15B, the last line.

अथ पंचीकरणवार्त्तिके

This is a well known work in 64 couplets by Sureśvarācārya. Pañcīkaraṇa is by Śaṅkarācārya.

This is different from the A.S.B. MS.

See L. 308 and Oxf. 226A.

The last colophon in the manuscript:—

ॐ तत्सदिति श्रीसुरेश्वराचार्य्यकृतं पंचीकरणवार्त्तिकं संपूर्णम्

विश्वेश्वरीपद्धतिः श्रीनारायणार्पणमस्तु ॥

3050.

1875. सप्तसूत्रं *or* सन्न्यासग्रहणपद्धतिः ।

Sapta-sūtraṃ or *Sannyāsa-grahana-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 29. Lines, 7 on a page. Extent in ślokas, 400. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1828. Appearance, fresh. Complete.

It begins:—

अथ संन्यासग्रहणपद्धतिः ।

It ends :—

इति श्रीमत्शङ्कराचार्य्यविरचितं सप्तसूत्रं सम्पूर्णम् ।

Post Colophon :—

शुभमस्तु । संवत् १८९८ मिती फाल्गुनमासे कृष्णपक्षे द्वितीया लिखितं काश्यां मध्ये मणिकर्णिकासमिपे गङ्गातटे लिखितमिदं पुस्तकं नन्दलालभारती । पठनार्थ व्रिजलालभारती । विश्वेश्वरनगरी काशी अन्नपूर्णा ।

This is substantially the same work as Saptasūtra Sannyāsapaddhatiḥ—L. No. 2231 and संन्यासग्राह्यपद्धति or संन्यासप्रयोग or सप्तसूत्री our Catal No. 3052 described in L. No. 1377.

The present MS. begins as L. No. 1377 but that MS. ends with सन्ध्योपासनाविधिः, the present MS. however, has some topics more and ends with the obsequies of a Sannyāsi. L. 2231 begins with the second chapter of the present MS.

The seven sūttras seem to be:-

(1) सन्न्यासप्रार्थना. (2) अथ तर्पणाष्टश्राद्धविरजाहोम-शिखा-यज्ञोपवीत-त्यागविधिः, (3) इति विधिवत् स्नात्वा सन्ध्यापूजा, (4) विश्रामोपनिषद्, (5) परमहंसानां समाधिविधिः, (6) निर्व्वाणयोगपदः, (7) सिंहासनयोगपट्टमन्त्रः ।

The author Sankarācārya does not seem to be the great vedantist, nor does he appear to be the Tantric Sankarācārya of Gauḍa.

3051.

1710. *The Same.*

Substance, country-made paper 8 × 4½ inches. Folia, 47. Lines, 6, 7 on a page. Extent in ślokas, 780. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1852. Appearance, soiled. Complete. Prose.

Post Colophon :—

संवत् १८५२ मार्गे मास्यसिते पक्षे चतुर्दश्यां गुरुवासरे लेखि पुस्तकमिदम् ।

Rules for the ordination of *Sannyāsis*. Exactly the same as the above.

Beginning:—

अथ सन्न्यासग्रहणपद्धतिः। प्रथमं गृहे मातृ-पितृ-भ्रातृ-भगिनी-भार्य्या-पुत्रकलत्राणि प्रार्थयति। - हे सर्व्वे परिवाराः। अहं सन्न्यासं करोमि। इति प्रार्थयति।

4A, शंकराचार्य्यविरचितः संन्यासप्रार्थनाविधिः समाप्तः; 5B, अथाम्नाय-मठोद्धारः; 7B, इति शंकराचार्य्यविरचितदशनामआम्नायसंप्रदायः। अथ तर्पण-अष्टश्राद्ध-विरजाहोम-शिखायज्ञोपवीतत्यागविधिः; 38B, अथ परम-हंसानां समाधिविधिं व्याख्यास्यामः; 40, अथ महावाक्यार्थप्रबोधप्रकारं व्याख्यास्यामः; 41, इति वेदान्तसार-महावाक्यसूत्रतत्त्वमसियमः संपूर्णः; 43A, इति निर्वाणयोगपदं संपूर्णम्;

It ends:—

ॐ ह्रां ह्रीं ह्रूं फट स्वाहा। इति सिंहासनयोगपटमंत्रः संपूर्णः।

The Last Colophon:—

इति श्रीशंकराचार्य्यविरचितं सप्तसूत्रं संपूर्णम्।

3052.

435. सन्न्यासग्राह्यपद्धतिः।

Sannyāsa-grāhya-paddhatiḥ.

Attributed to Sañkaracārya.

For the MS. see L. 1377. R. Mittra calls this anonymous, while the colophon distinctly attributes it to Saṁkara.

Colophon:—

इति श्रीमच्छङ्कराचार्य्यविरचितं सप्तसूत्री चत्वारि सम्पूर्णा। शुभमस्तु संवत् १७६८ फा०।

3053.

2353. **यतिस्वधर्म्मभिक्षाविधिः ।**

Yati-svadharma-bhikṣā-vidhiḥ.

By Saṃkarācāryya.

For the MS. and the work see L. 3198.

Beginning :—

आज्ञाम्नं यस्य कुक्षौ ।

End :—

मुनिर्मोक्षपरायणः ।

This is a treatise for the regulation of the life of a yati.

Colophon :—

इति श्रीमत्शङ्कराचार्य्य-विरचित-यतिस्वधर्म्मभिक्षाविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शके १७५० सर्व्वधारि संवत्सरे चैत्र वद्य ३० सोमवार तद्दिने तृतीयप्रहरे समाप्तः । चतवलने इत्यपनामक लक्ष्मणास्य सुतविनायकेन लिखितं ।

This is compiled from the ancient works of Smṛti and Purāṇa. There is a long extract from Sūtasaṃhitā-yājña-vaibhavakhaṇḍa.

3054.

2090. **पञ्चमाश्रमविधिः ।** *Pañcamāśrama-vidhiḥ.*

Attributed to Sañkarācharyya.

For the MS. and the work see L. No. 4238.

At the fifth stage the Brāhmaṇa throws away his staff, his water-pot and even his clothes and says:—

दिगम्बरोऽस्मि नग्नोऽस्मि निष्कर्म्मोऽहमतन्द्रितः ।

जन्मकाले यथा नग्न-स्तथेदानीं मया कृतं ।

Colophon :—

इति शङ्कराचार्यविरचितं विश्वेश्वरीय-पञ्चमाश्रमविधिः ।

3055.

2408. आतुरसन्न्यासविधिः । *Ātura-sannyāsa-vidhiḥ.*

Attributed to Saṅkarācārya and its तात्पर्य *or* प्रयोगः.

Substance, country-made paper. 9 × 4½ inches. Folia, 3. Lines, 10 on a page. Extent in ślokas, 110. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

It begins :—

अथातुरसन्न्यासविधिः ।

आत्मश्राद्धं परित्यज्य विरजाहोमवर्जितः ।
सन्न्यास आतुरे प्रोक्तो महावाक्यविवर्जितः ॥ १ ॥
आतुराणां तु सन्न्यासे न विधिर्नैव च क्रिया ।
प्रैषमात्रं समुच्चार्य सन्न्यासं तत्र कारयेत् ॥ २ ॥
सन्न्यस्तमिति यो ब्रूयात् प्राणैः कण्ठगतैरपि ।
स भित्त्वा मण्डलं भानोः परं ब्रह्माधिगच्छति ॥ ३ ॥

... ...

तत्र आतुरसन्न्यासो द्विविधः । आतुरः अनातुरश्चेति । तत्र आतुराणान्तु सन्न्यासे सन्न्याससंकल्पाभयदानपाणिहोमादि-सावित्रीप्रवेशनप्रैषोच्चारणानि विहितानि ।

Leaf 3A :—

यदि अनातुरश्चे [त्] प्रैषोच्चारणमात्रमेव कुर्यात् । ततःपरं जीवति गुरूपासदनमहावाक्योपदेशादिकं सर्वं कुर्यात् ।

3A, *Colophon* :—

इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राजकाचार्य-श्रीमच्छङ्कराचार्यविरचित-अङ्गिरसप्रोक्त-आतुरसन्न्यासविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

वाग्दण्डोथ मनोदण्डः कर्मदण्डस्तथैव च ।
यस्यैते नियता दण्डा स त्रिदण्डीति चोच्यते ॥

इति मनूक्तेः ।

तस्मात् परमहंसस्यैकदण्ड एव सोऽप्यविदुष एव विदुषः सोपि नास्ति ॥ १६२ ॥

Prayoga begins in the same leaf :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ आतुरसन्न्यासविधिर्नात्यर्थ्यं लिख्यते । अद्येत्यादि प्रयोगं विधाय स्वस्तिवाच्य स्वस्तिनो मिमीता इति । यथा शाखिपाठः ॥

अद्येत्यादि० । अशेषदुःखनिवृत्तिनिरतिशयानन्दप्राप्ति-परम पुरुषार्थप्राप्तये आश्रमसन्न्यासस्वीकारार्थं (सा)[सं]कल्पितआश्रमश्च करिष्ये ॐ कुरुष्व सन्न्यासं इति ततो विसर्जनमाः ।

It ends:—

यतौ मृते च वपनं नाशौचं नोदकक्रिया ।
आगमात्रेण शुद्धन्ति एष धर्मः सनातनः ॥

3056.

10257. सन्न्यासिनामाचारविधिः ।

Sannyāsinām ācāravidhiḥ.

Substance, country-made paper. $10\frac{1}{4} \times 4\frac{1}{4}$ inches. Folia, 19 (the first leaf missing). Lines, 11, 12 on a page. Extent in ślokas, 500. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1650. Appearance, old and discoloured. Complete.

Rules guiding the daily life of a Saṃnyasin.

Colophon :—

इति सन्न्यासिनां आचारविधिः समाप्तः ।

Post Colophon :—

परिव्राजकेन (ब्राजेन) स्वपाठार्थं परोपकारार्थं ।

वर्षे कार्त्तिकमासे शुक्लपक्षे नवमीतिथौ मङ्गलवासरे लिखितं संवत् १६५० ॥ शुभमस्तु ॥

श्रीगुरवाचार्येभ्यो नमः । ग्रन्थसंख्या ४२५ ।

रामकृष्णाय नमः ॥

End :--

यदा दण्डप्रमादो भवति तदा प्रायश्चित्तं कर्त्तव्यं तद्दिने उपवासः तथा षोड्श प्राणायामाः। पुनः उक्तं दण्डं गृहीत्वा एवं शुद्धाचारः। एकसंन्यासी ऊर्द्ध तिष्ठति एक अधः तिष्ठति तदा वंदनं न कर्त्तव्यं। उपानश्च उदकपात्र उभौ सन्न्यासी भूमौ निक्षिप्य पश्चात् वन्दनं कर्त्तव्यं। उभौ सन्न्यासीमध्ये कोपि आतुरं भवति तदा यावत्कालस्नानं न भवति तावत्कालं वंदनं न कर्त्तव्यं। इति शिष्टाचारः॥ बहुना किं खलु स्त्रीणां स्पर्शनं न कर्त्तव्यं। स्पर्शनात् रौरवे नरके पतति। स्मृतिवाक्यात्।

3057.

2041. सन्न्यासदीपिका। *Sannyāsa-dīpikā.*

By Saccidānandāśrama, the disciple of Nṛsiṁhāśrama.

For the MS. and the work see L. 4258. Rāja Mitra is wrong in giving the extent as 21041. It should be 2060 or thereabouts.

From Rāja Mitra's description, the author's name appears to be Saccidānandāśrama and that he was a disciple of Nṛsiṁhāśrama (who flourished during the end of the 16th century) This is to be differentiated from a work on the same subject, described in I.O. Catal. No. 1645, by Saccidānandāsarasvati, entitled Yatisiddhāntanirṇaya, which is based on Viśveśvara Sarasvati's work.

3058.

1073. परमहंस-यतिसंस्कारपद्धतिः।

Parama-haṅsa-yati-saṃskāra-paddhatiḥ.

By Ananda Tīrtha, son of Janārdana Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 12¼ × 5 inches. Folia, 23. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 700 Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1886. Appearance, fresh. Complete

It is entered in Aufrecht under the title of Sanny̆āsagrahaṇapaddhati.

A manual for the initiatory rites and ceremonies to be performed when one enters into the order of yati or ascetics, based on authorities of Baudhāyana, Manu, and Viṣṇutīrtha.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

हेमाद्र्यादिनिबन्धे च मनुबोधायने तथा ।
अष्टौ-श्राद्धानि चोक्तानि शौनके च विशेषतः ॥
तानि नेच्छन्ति केचित्तु आत्मनः श्राद्धमात्रकम् ।
इच्छन्त्यत्र प्रमाणं हि निबन्धादौ न दृश्यते ॥
परेद्युर्भोजयेत् विप्रानिति मानं प्रपद्यते ।
तद्व्याख्यानस्य संकोचे मानमत्र न दृश्यते ॥
आचारादेव कुर्वन्ति आत्मनः श्राद्धमात्रकम् ।
तस्य प्रयोगं वक्ष्यामि सन्न्यासग्रहणस्य च ॥

It ends :—

कर्त्ता तस्मिन् दिने उपवसेत् । ततो द्वितीयेऽह्नि प्रतिमासु पूर्ववत् पूजां विधाय तन्नैवेद्यशेषेण चतुःसंख्याकान् ब्राह्मणान् एकं वा ब्राह्मणं संपूज्य भोजयित्वा दक्षिणां दत्त्वा हरौ समर्प्य स्वयं भुञ्जीत । ततः स्वगुरुं नमेदिति ।

विष्णुतीर्थोक्तिमाश्रित्य मनुं बोधायनम् तथा ।
व्यासाचार्यस्यानुजेन यतिसंस्कारपद्धतिः ।
कृतानुष्ठानसंसिद्धौ प्रीत्यै मध्यनृसिंहयोः ।
जामदग्न्यान्हिरण्यस्य सुतो भट्टजनार्द्दनः ।
तत्सुतानन्दतीर्थस्य कृतिरस्त्वर्पिता हरौ ॥

Colophon :—

इति श्रीआनन्दविरचिता परमहंसयतिसंस्कारपद्धतिः समाप्ताः ।

Post Colophon :—

संवत् १८८६ पोषमासे कृष्ण पक्षे सप्तमी गुरुवासरे ॥ ० ॥

The younger brother of Vyāsācaryya who became the 15th Pontiff of the Madva sect under the name of Vyāsatīrtha (died, 1560 A D. Ref. p. 204 Bhandarkar, 1882-3) wrote a work under the title of Yatisaṃskārapaddhati. The present work seems to be based on that work and is entitled Paramahaṃsa-yatisaṃskarapaddhati or as Aufrecht says Sannyāsagrahaṇapaddhati. It is by Anandatīrtha, the son of Janārdana Bhaṭṭa and grandson of Hiraṇya of the Jāmadagnya gotra.

3059.

2091. **पर्य्यङ्कशौचविधिः ।** *Paryañka-śauca-vidhiḥ*

For the MS. and the work see L. No. 4194.

Colophon :—

इति पर्यङ्गाशौचसमाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । हे पुस्तक कृष्णातीर्थ स्वामीभ्यनिरूद्दिरसे ।
श्री । शाके १७५० सर्व्वजित्‌नाम संवत्सरे ज्येष्ठ वद्य ६ मङ्गलवार
तद्दिनि सायं कालि समाप्तः । हस्ताक्षर विनायकभटस्वत
वझे टोकेकर ।

The new Yati throws away his holy thread, his top-knot into the water, and goes to the Guru to save him from the troubles of transmigration. The Guru gives him a staff, an undergarment and instructs him in **अहं ब्रह्मास्मि ।**

पर्य्यङ्गाशौचप्रकार begins at 5A and ends in 6B. The ceremony consists in cleansing, with mud and water, the knees, legs, ankles and soles of the feet of a visiting Yati. It should therefore be पर्य्यङ्कशौच and not पर्य्यङ्गाशौच and it is called so in Viśveśvara's Yatidharmasaṃgraha. See the topics of that work, quoted in p. 522B of I.O. Catal.

See also under number 3062 below.

3060.

10213. यतिवल्लभा । *Yati-vallabhā.*

By Viśvakarman.

Substance, country-made paper. 9¼ × 4½ inches. Folia, 26. Lines, 9-11 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. Complete.

On the duties of ascetics.

Colophon :—

इति यतिवल्लभा पद्धतिः संपूर्णा ।

For the work see L. 4048. It quotes Vidhānamālā.

3061.

2042. यतिधर्म्मसंग्रहः । *Yati-dharma-saṃgrahaḥ.*

Anonymous.

For the MS. and the work see L. 3199.

To be distinguished from Viśveśvara's work.

3062.

2445. सन्न्यासविधिः *and* अतिसंक्षिप्तयतिसंस्कारप्रयोगः ।

Sannyāsa-vidhiḥ and *Ati-saṃkṣipta-yati-saṃskāra-prayogaḥ.*

By Viśvanātha Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10 × 4 inches. Folia, 40. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 720. Character, Nāgara. Date, Śaka 1719. Appearance, discoloured. Complete. Prose and verse.

It begins :—

अथ सन्न्यासविधिस्तत्र प्रथमं गुरुलक्षणम् ।

निःस्पृहः सर्व्वतः शान्त आत्मविद्याविशारदः ।

सर्व्वसंशयसंछेत्ताऽनलसो गुरुरुच्यते ॥ १ ॥

अथ सन्न्यास अधिकारी भावास्रतौ ।

यदि चेतरथा ब्रह्मचर्य्यादेव प्रव्रजेत् गृहाद्वा वनाद्वा अथ पुनरव्रती व्रती वा स्नातको वा अस्नातको वा उत्सन्नाग्निरनग्निको वा यदहरेव विरजेत्तदहरेव प्रव्रजेत्। विधुरस्याप्यधिकार उक्तः कात्यायनेन।

पुत्रेषु भार्य्यां निःक्षिप्य मृतपत्नीक एव चेति सन्न्यासश्चतुर्धा। तथाच हारीतः।

कुटीचको बहूदको हंसश्चैव तृतीयकः।

चतुर्थः परमो हंसो यो यः पश्चात् स उत्तमः॥

परमहंसभिन्नानां कलौ निषिद्धत्वं सर्व्वेषां भिन्नत्वयश्चेति इयं मत्कृतविस्तृतसन्न्यासपद्धतौ द्रष्टव्यम्।

2B, सन्न्यासे ब्राह्मणस्यैवाधिकारः; 3A, अथ दण्डलक्षणम्; 3B, अथ अधिकारार्थं प्रायश्चित्तं स्मृत्यर्थसारे, अथाष्टौ श्राद्धानि; 5B, इति सन्न्यासस्वीकारविधिः। अथ सन्न्यासाङ्गप्रायश्चित्तप्रयोगः; 7A, इति प्रायश्चित्तप्रयोगः; 7B, अथ अष्टश्राद्धानां प्रयोगः; 13B, इति संक्षिप्ताष्टौ श्राद्धानां प्रयोगः-- अथ सन्न्यासाङ्गवपनादिसन्न्यासस्वीकारोपयोगि पदार्थोपकल्पनं च; 14A, अथ सन्न्यासस्वीकारप्रयोगः; 15B, इति विधुराग्न्युत्पत्तिप्रकारः—अथ ब्रह्मान्वाधानप्रयोगः; 16A, इति ब्रह्मान्वाधानप्रयोगः; 16B, इति आग्नेयस्थालीपाकप्रयोगः; 19B, अथ बन्धुविसर्ज्जनम्; 22A, अथ विद्याप्रार्थना; 24B, इति ब्रह्मचार्य्यनाहिताग्निगृहस्थविधुराणां प्रयोगः ... ... इदानीमनग्निकस्नातकं प्रति ब्रह्मान्वाधानविरजाहोमादिवर्ज्यं कपिलोक्तविधिना संक्षेपेण प्रयोग उच्यते; 25A, अथ अधीतविद्यानां पूर्व्वोक्तसमस्ताधिकारिणां पर्य्यङ्कशौचप्रयोगो योगपट्टप्रयोगश्च उच्यते। तत्रादौ पर्य्यङ्कशौचप्रयोगः; 25B, इति पर्य्यङ्कशौचप्रकारः; 27B, इति योगपट्टप्रयोगः—अथ आतुराणां चौरव्याघ्राद्युपद्रुतानां च लिख्यते; 28A, अथ आतुरसन्न्यासप्रयोगः।

30A, अथ मत्कृत-विस्तृतयतिसंस्कारप्रयोगतः प्रयोगसारमात्रमुद्धृत्य अतिसंक्षिप्तप्रकारेण यतिसंस्कारप्रयोगो लिख्यते; 31A, इति पार्व्वणविष्णुपूजाकालनिर्णयः; 32B, इति यतिसंस्कारप्रभृतिआराधनान्तोपयोगी निर्णयः—अथ संस्कारप्रभृतिआराधनान्तक्रमेण प्रयोगः; 33B, इति स्थलसमाधिप्रकारः; 34A, अथ जलसमाधिप्रकारः; 35A, इति पार्व्वणश्राद्धं; 37A, इति

नारायणबलिप्रयोगः—अथाराधनप्रयोगः ; 40A, इति आराधनप्रयोगः ... ...
... ... श्रीमत्स्मार्त्तोपनामकविश्वनाथभट्टकृते प्रयोगसारे अति-संक्षिप्तउपोद्घातसहितः यतिसंस्कारप्रयोगः समाप्तः ।

Post Colophon :—

इदं पुस्तकं शंकरदेवात्मजगणेशदेवेन लिखितं स्वार्थं परार्थं च । शके १७१८ पिंगलनामसंवत्सरे आश्विन वद्य द्वादशी समापितम् ।

After this there are some lines.

Beginning :—

प्रजापत्य प्रत्याम्नायः । तथा चतुर्विंशतिमतादित्यपुराणयोः ।
सहस्रोऽयुतं च गायत्र्या प्राणायामशतद्वयम् ।
शिरःसंशोधनो स्नानं साष्टं द्वादशसंख्यया ॥, etc., etc.

3063.

240. **यतिभूषणी** । *Yati-bhūṣaṇī.*

By Rāmānandatīrtha.

For the manuscript see L. 418. It treats of the initiation of a Yati.

It contains only the first chapter on the renunciation of the world.

The author wrote many works when a householder, and he wrote many more when a Sannyāsī. An account of his life is given in my Rep. for 1901–1906, page 10. He flourished during the middle of the 18th century in Bengal.

3064.

1232A. **सन्न्यासिनामाचारपद्धतिः** ।

Sannyāsinām ācāra-paddhatiḥ.

Substance, country-made paper. 8¼ × 3¾ inches. Folia, 14. Lines, 15 on a page. Extent in ślokas, 450. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1748. Appearance, tolerable. Generally correct. Complete.

An anonymous manual for the daily observances of a recluse.

Beginning :—

अथ सन्न्यासिनामाचारपद्धतिः ।

आदौ गुरोर्वन्दनं । दण्डकमण्डलुमृत्तिकां गृहीत्वा नैऋत्यां दिशि गत्वा शुचौ देशे वस्त्रं दण्डं स्थाप्य हस्तत्रयानन्तरं मृत्तिकां द्विधा कृत्वा एकविभागमन्तरं कृत्वा वस्त्रं शिरःस्कन्धौ प्रस्थाप्य ॥

उत्तिष्ठ ऋषयो देवाः गन्धर्वा यक्षराक्षसाः ।
परित्यजन्तु मे स्थानं मलमोचनकर्मणि ॥ १ ॥
तालत्रयं दद्यात् ॥ इत्यादि ॥

End :—

यदा दण्डं प्रमादाद्विहाय गमनं तदा प्रायश्चित्तं तद्दिने उपवासः षोडश प्राणायामाः ।

Colophon 16B :—

इति सन्न्यासिनां आचारपद्धतिः समाप्ता ॥

Post Colophon :—

संवत् १७४८ फाल्गुन वदी १४ रवौ ॥ शुभमस्तु ॥

3065.

2357. **सन्न्यासपद्धतिः ।** *Sannyāsa-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Leaves, 16. Lines, 8, 9 on a page. Extent in ślokas, 230. Character, Nāgara. Date, Saṃvat 1750. Fresh. Complete.

Colophon 16B :—

इति सन्न्यासपद्धति समाप्तः ।

Post Colophon :—

श्रीकृष्णार्पणमस्तु । यादृशं पुस्तकं, etc. भग्नपृष्ठ, etc. स्वार्थं परोपकारार्थंच शके १७५० सर्व्वधारी नाम संवत्सरे रवौ शुद्ध १४ इन्दु वारे माधाह्नपूर्व्वौ समाप्त । ब्रतवलने इत्युपनाम लक्ष्मणसूनुविनायकेन लिखितं ।

The work begins :—

आश्राद्धो तु प्रागुक्तं । अथ न्यासः । तत्र ब्रह्मचर्य्यं कृत्वा समावर्त्तनाग्ने कृतदारः पुत्रानुत्पाद्य यज्ञैरिष्ट्वा वानप्रस्थाश्रमं च कृत्वा सन्न्यसेत् इति आश्रमसमुच्चयपक्षः । ब्रह्मचर्य्यादेव प्रव्रजेत् गृहाद्वा वनाद्वा । अथ पुनरव्रती वा स्नातको वा उत्सन्नाग्निरनग्निको वा यदहरेव विरजेत् तदहरेव प्रव्रजेत् इति आश्रमविकल्पपक्षः ... ...

2A, स च सन्न्यासश्चतुर्धा । कुटीचको बहूदको हंसः परमहंसश्चेति ।

Topics :—

2B, अथ सन्न्यासग्रहणविधिः ; 9A, विरजाहोमः ; 11B, प्रैषोच्चारः ; 13A, अथ पर्य्यङ्कशौचप्रयोगः ; 14A, अथ योगपट्टः ; 14B, इति गृह्याग्निमतो विधुरादेश्च विविदिषासन्न्यासप्रयोगः । अथ अग्निहोत्र(?)णो विशेषः । अथ ब्रह्मान्वाधानं ; 15A, अथवा केवलप्राजापत्येष्टिः । तत्र प्रयोगः ; 16A, इति साग्निकप्रयोगः ; 16B, अथ आतुरसन्न्यासः ।

3066.

2345. दण्डलक्षणविधिः *or* दण्डपद्धतिः ।

Danda-laksana-vidhih or *Danda-paddhatih.*

For the manuscript and the work see L. 4041.

The Post Colophon Statement :—

शके १७५० विकारिनाम संवत्सरे पौषशुद्ध १४ रविवारी समाप्तः ।

हे पुस्तक तीर्थस्वामी चे असे ॥ हस्ताक्षर विनायकभट्ट हतवकर्णे ।

3067.

10172. वीरसिंह-संस्कारप्रकाशः (यतिसंस्कारः) ।

Virasimha-samskara-prakasa (Yati-samskarah).

By Nilakantha.

Substance, country-made paper. 10½ × 4½ inches. Folia, 43. Lines, 8 on a page. Extent in ślokas, 970. Character, Nāgara. Date, Śaka 1781. Appearance, fresh.

A manual of Śaiva Sannyāsa.

Every leaf is marked on the reverse side, with the letters श्रीशैवं on one side and संन्यां on the other.

Beginning : —

श्रीगणेशाय नमः ॥

अथ शैवं प्रति संन्यासं कर्त्तुं तोषपद्धतिं शिवोक्तविधिं चानुसृत्य प्रयोगमात्र उच्यते ॥ तत्रादौ औपासनाग्निमन्तं यजमानं प्रति तादृशविधुरं प्रति च प्रयोगः । तत्रादौ निस्पृहः सर्व्वतः शान्त इत्यादिलक्षणैर्युक्तं भिक्षुं शिवभक्तं गुरुं संशोध्य तन्निकटे ईदृग्गुरोरलाभे तु दक्षिणामूर्त्तिसन्निधौ वा वर्षमेकं षण्मासं त्रिमासं वा वसन् यतिधर्म्मान् संवीक्षन् सर्व्वेषणां त्यजन् निषिद्ध-प्रतिग्रहनिवृत्तः गायत्रीजप--शिवपञ्चाक्षरीजप--रुद्राध्यायजप-कुश्माण्डहोमकृच्छ्रपुरश्चरणमादौ कृत्वा गुरोराज्ञां च लब्ध्वा उदगयनादौ प्रशस्ते काले संन्यासमारभेत् कस्यांचित् रिक्तायां तिथौ कृतमाध्याह्निकः सायाह्ने गङ्गादौ देशकालौ संकीर्त्य ॥ अमुकशर्म्मणो मम करिष्यमाणसंन्यासे योग्यतासिद्ध्यर्थं चतुःकृच्छ्रात्मकं प्रायश्चित्तं प्रतिकृच्छ्रमेकैकगोनिष्क्रयद्रव्यद्वारा अहमाचरिष्ये इति संकल्पपूर्व्वकं ब्राह्मणेभ्यो दत्त्वा एकादश्यां द्वादश्यां वा ब्रह्मरात्रिर्यथा भवति तथा श्राद्धान्यारभेत् ॥ अथाष्टौ श्राद्धप्रयोगः ...

... ...

तत्रापस्तम्बानां प्रयोगः ।

21B, शिवोक्तविधिं चानुसृत्य औपासनाग्निमन्तं यजमानं तादृशं विधुरं प्रति च प्रयोगः ॥ इदानीं केवलस्नातकनिरग्निकं प्रति ब्रह्मान्वाधानविरजाहोमादिवर्ज्जितप्रयोगः । कपिलप्रोक्तप्रयोग उच्यते ॥

22B, केवलनिरग्निकं प्रति प्रायः कपिलप्रोक्तप्रयोगः ॥ अथातुरसंन्यासो निरूप्यते ॥ सन्न्यासे सर्व्वत्र स्वशरीरव्यतिरिक्तं सर्व्वं त्यजन् सन्न्यासाश्रमं गमिष्यामि इति सङ्कल्प्य प्रैषोच्चारणाभयदानानीति त्रितयं प्रधानं ॥

23A, इति प्रैषमात्रकर्म्मत्रितयमिति यावत् ॥ आङ्गिरसोक्तप्रकारेण प्रज्ञा-

जितपाणिः शुक्लवस्त्रं सन्धार्य्य मन्त्रज्ञानं ज्ञात्वा निरतिशयानन्दावाप्तये परमहंसा-श्रमाधिकारसिद्ध्यर्थमातुरविधिना सन्न्यासमहं करिष्ये इति ।

24A, इत्यातुरसन्न्यासप्रकारः । अत्र मूलवचनानि ।

आतुराणां विशेषोऽस्ति नाविधिर्नैव च क्रिया ।

प्रैषमात्रन्तु सन्न्यास आतुराणां विधीयते ॥

25A, इत्याङ्गिरसीये आतुरसन्न्यासप्रकारः ।

आषाढ़पौर्णमास्यां गुरुपूजोक्ता ।

27A, इति गुरुपूजाविधिः । अथ यतिसंस्कारः । सिद्धानन्तरं पुत्रादिः-शिष्यो वा स्नात्वा अधिकारसिद्ध्यर्थं वपनकृच्छ्राचरणं कुर्य्यात् ॥

32B, इति पुत्रशिष्यप्रतिपार्व्वणप्रयोगः । ततो द्वादशेऽह्नि माहेश्वरबलिं कुर्य्यात् । तत्र प्रयोगः ॥

36B, इति बौधायनशौनकयमस्मृतिकाशीखण्डशिवोक्तविध्यनुसार्य्याचारानु-गृहीतो महेश्वरबलिप्रयोगः ॥ अथ द्वादशाहे वा यथाचारसमाराधनम् ॥ तत्र प्रयोगः ॥

39A, ततः प्राप्तदर्शमहालयतीर्थप्रयुक्तादिश्राद्धानि कुर्य्यात् ॥

39B, आराधनप्रयोगः । अथ यतिसंस्कारे किञ्चिदुपयोगीनिर्णयः । तत्र यमः ॥, etc., etc.

43A, इति काशीवासीभिडोपनामक-विठलात्मजनीलकण्ठकृते वीरसिंहाख्ये श्रीशंकरप्रेरणया संस्कारप्रकाशे यतिसंस्कारे उपयोगी निर्णयः समाप्तः ।

Post Colophon :—

शाके १७८१ प्रजापति-नाम-संवत्सरे पौषमासे कृष्णे पक्षे १० तिथौ भौमवासरदिने समाप्तं ॥

In red ink :—

अस्य प्रकाशकः श्रीकाश्यां विश्वेश्वरेण ॥ शैवशङ्करेश्वरकृपेण प्रकाशितवान् ॥ पंच गंगातीरे केकटेशदेवालयवासी ॥ श्रीविश्वे-श्वरार्पणमस्तु ! श्रीशिव ॥

There are a few lines, added in a later hand on shaving.

3068.

2307. सन्न्यासपद्धतिः । *Sannyāsa-paddhatiḥ.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 6, of which the 5th is missing. Lines, 9, 10 on a page. Extent in ślokas, 90. Character, Nāgara. Date, 1749. Appearance, fresh.

Colophon :—

इति सन्न्यासपद्धतिरियं समाप्तिमगमत् ।

Post Colophon :—

शाके १७४९ तारणाब्दे कार्त्तिकशुक्ल १५ भृगौ तद्दिने इदं पुस्तकं गुर्ज्जरोपनाम्ना गोपालोपाध्यायात्मजमोरोपाध्यायेन लिखितं स्वार्थं परार्थञ्चापि । यादृशं पुस्तकं दृष्ट्वा, etc.

It treats of the duties of the Sannyāsī from the early morning to the end of the day.

It begins :—

अथ सन्न्यासपद्धतिप्रारम्भः । तत्र साध(कं)को यति[:] ब्राह्मे मुहूर्त्ते उत्थाय ब्रह्मरूपान् गुरून् ध्यायेत् । तत्रादौ ब्रह्म-चिन्तनं कुर्य्यात् ।

असङ्गोऽहं असङ्गोऽहं इति ब्रह्मनामावली शङ्कराचार्य्योक्तं पठेत् । ततो दण्डकमण्डलू गृहीत्वा नद्यादौ गच्छेत् ।

3069.

2306. *The Same.*

Substance, country-made paper. 9¼ × 4 inches. Folia, 2. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 27. Character, Nāgara. Fresh. Incomplete.

There are only 24 verses treating of the duties of those who renounce the world. The first seven verses are taken up with what these men should not do and the rest is taken up with how are they to beg for food.

It begins :—

आद्वादमं यस्य कुक्षौ तु मुहूर्त्तमपि वर्त्तते ।
भिक्षोश्चत्वारि नश्यन्ति, आयुः-प्रज्ञा-यशो-बलं ।

3070.

9677. **सन्न्याससत्कर्म्मविधानं ।**

Sannyāsa-satkarma-vidhānam.

Substance, country-made paper. 8½ × 5 inches. Folia, 3. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 30. Character, Nāgara. Appearance, fresh. Incomplete.

A guide to Sannyāsins.

Beginning :—

ॐ स्वस्ति श्रीगणेशाय नमः ।
अथ सन्न्याससत्कर्म्मविधानं लिख्यते । तीर्थे गत्वा हस्तौ पादौ प्रक्षाल्याचम्य + तोदनं कृत्वा जलं प्रविश्य जलदेवमपि दिग्देवता-नमस्कारः ॥ इत्यादि ॥

3071.

2643. **यतिसंस्कारविधिः ।** *Yati-saṃskāra-vidhiḥ.*

Substance, country-made paper. 10¾ × 4½ inches. Folia, 5. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 130. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, discoloured. Complete.

Rules for the funeral rites for Yatis. In countries through which the Ganges or the Narmadā passes the body is to be consigned in the deep water of the rivers. It prescribes, otherwise, for burial. As the Yati attains salvation immediately after the death, there is no Srāddha to be performed to relieve him from pretatva. The Srāddha to be performed on the 11th day for him by his son is of the nature of the annual Srāddha and is to be termed *Pārvaṇa*. On the 10th day, sacrifices to Nārāyaṇa called Nārāyaṇavali are to be performed.

It begins :—

अथ यतिसंस्कारविधिः ।

स्नात्वा गृहस्थः शुद्धात्मा यतिसंस्कारमाचरेत् ।
आदौ प्रक्षाल्य तद्देहं तीर्थतोयैरकल्मषैः ॥
पौरुषेण च सूक्तेन शङ्खतोयैः सुभक्तिमान् ।
अभिषिच्य ततो गन्धपुष्पाद्यैर्धूपदीपकैः ॥

Yatisaṃskāravidhiḥ ends in leaf 4B,

एवं गुणेत्यादि पुण्यतिथौ अमुक पितुर्ब्रह्मीभूतस्य आत्मान्तरात्मा परमात्मेति त्रिभिः क्षीरतर्पणं करिष्ये आत्मानं तर्पयामि अन्तरात्मानं तव परमात्मानं तव एवं दशदिनेषु क्षीरतर्पणं कृत्वा एकादशे पार्वणश्राद्धं कुर्य्यात् ।

Colophon :—

इति संस्कारविधिः समाप्तः ।

अथ नारायणबलिमाह बौधायनः ।

नारायणबलिं चास्य कुर्व्वीत द्वादशेऽहनि ।
कुर्य्याद्विष्णोर्महापूजां पायसं च निवेदयेत् ॥

It ends :—

इदं विष्णुर्विचक्रमे इति पिण्डोपस्थानं कुर्य्यात् ।
एवं यः कुरुते भक्त्या नारायणबलिं द्विजः ।
विष्णुलोकमवाप्नोति पुरुषो नात्र संशयः ॥

इति नारायणबलिविधिः समाप्तः ।

3072.

2352. सिद्धिं गतस्य यतेः संस्कारः ।

Siddhiṃ gatasya yateḥ saṃskāraḥ.

Substance, country-made paper. 9½ × 4 inches. Folia, 6. Lines, 9 on a page. Extent in ślokas, 120. Character, Nāgara. Mouse-eaten.

It begins :—

ॐ सिद्धिं गतस्य यतेः संस्कारो लिख्यते, सिद्धानन्तरं पुत्रादिः शिष्यो मारा (?) स्नात्वा अधिकारसिद्ध्यर्थं वपन['] कृच्छ्राचारेण

कुर्य्यात्। तत्र संकल्पः। करिष्यमाणयतिसंस्कारे अधिकारसिद्ध्यर्थं कृच्छ्रत्रयात्मकं प्रायश्चित्तं प्रतिकृच्छ्रमेकैकगोनिष्क्रयद्रव्यद्वारा अहमाचरिष्ये इति संकल्प्य पूर्वं कृत्वा वपनं कुर्य्यात्। पुत्रातिरिक्तस्य वपनं नेति केचित्। ततो देशकालौ संकीर्त्य ब्रह्मीभूतनारायणरूपिणं भिक्षुं शौनकोक्तविधिना संस्कारं करिष्ये इति संकल्प्य ...

... ...

The work deals with the funeral ceremony of the yatis. It takes 12 days. The work ends in leaf 6A Then certain texts from Vasiṣṭa, Sumantu, Uśanāḥ, Baudhāyana and Śaunaka on the funeral of Yatis are given.

3073.

2354. यतिसंस्कारः। *Yati-saṃskāraḥ*

For the MS. and the work see L. 3254.

Colophon:

इति यतिसंस्कारः समाप्तः।

Post Colophon:

श्रीकृष्णार्पणमस्तु। हि पुस्तक कृष्णतीर्थस्वामी मठिनाथ भट्ट
हतवर्णनि टौकेकरयाणि लिहूनदिले असे हे सत्य। शके १७५०
सर्व्वधारी नाम संवत्सरे ज्येष्ठकृष्ण ११ रविवारी समाप्तः।

The yatis have no Sapiṇḍikaraṇa. On the eleventh day the Pārvāṇa Śrāddha is prescribed for his son in the householder state. But if his disciple has to perform it, he should do it according to Viśveśvara's paddhati. On the 12th day Nārāyaṇavali is prescribed, failing which a shorter ceremony called Vyāhṛti-homa as enjoined by Baudhāyana. On the thirteenth day, Bhikṣu-samādhyādhāna in lieu of annual Śrāddha. The writer of the work seems to have been a Ṛkvedin. In one instance (p. 1B) the name of the dead Yati is given as Keśava

19. MISCELLANEOUS.

3074.

8152. **भोजनप्रदीपः ।** *Bhojana-pradīpaḥ.*

Substance, country-made paper 9½ × 4½ inches. Folia, 27–99 of which foll. 79, 86 and 92 are missing. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, old and discoloured. A fragment.

A Smṛti work on the question of food in Srāddha.

Two colophons only are found and those, apparently in later hands.

45B, इति श्रीमहाराजविक्रमाज्ञया वराहमिहिराचार्य्यकृते भोजनप्रदीपे षष्ठः ।

76B, इति श्रीवराहमिहिराचार्य्यप्रणीते भोजनप्रदीपे स्वप्रप्रकाशं नाम षष्ठमखण्ड ।

The later authorities quoted and consulted:—

37B, योगदीपिका ; 41B, प्रयोगपारिजातः ; 42B, मदनपारिजातः, विज्ञानेश्वरे ; 63A, स्मृतिचन्द्रिका ; 83B, धर्मप्रदीपः ; 85A, हेमाद्रौ नागरखण्डे ; 86B, नारा(षा)यणीयायां वृत्तौ ; 88A, कारिकायामपि, स्मृतिसमुच्चये ; 91A, स्मृत्यर्थसारे ; 93B, परशुरामसंग्रहे ।

There are 9 stray leaves belonging to a different manuscript.

Both the works treat of Srāddha and of Bhojana. The former owner of the main work writes at the top of the 27th leaf, *i.e.*, the first leaf of the MS. बलदेवकृत भोजनप्रदीप ६८ वराहमिहिरकृत. The two colophons are also written in his hand. But the authorities quoted, as given above, are all later than Varāha Mihira, but earlier than बलदेव.

the Rāja of Kumaon who flourished in the sixteenth century. The handwriting of the two MSS. agrees with that of many of the MSS. of works composed by रुद्रदेव to be found in this collection.

3075.

2233. भोज्याभोज्यद्रव्यनिर्णयः ।

Bhojyābhojya-dravya-nirṇayaḥ.

Substance, country-made paper $9\frac{3}{4} \times 4\frac{1}{2}$ inches. Folia, 14. Lines, 11 on a page. Extent in slokas, 420. Character, Nāgara of the eighteenth century. Appearance, fresh. Incomplete.

Colophon :—

7A, इति भोज्याभोज्यद्रव्यनिर्णयः ।

It begins :—

एवं कालं विचार्य्य चित्तशुद्ध्यर्थं शुद्धद्रव्यकृतान्नं भुञ्जीत । तथाच व्यासः ।

अभक्ष्यस्य निवृत्तौ तु विशुद्धं हृदयं भवेत् ।
आहारशुद्धौ चित्तस्य विशुद्धिर्भवति स्वतः ॥
अभक्ष्यभक्षणाच्चित्तमशुद्धं भवति स्वतः ।
अशुद्धाद्भ्रान्तिविज्ञानं जायते सुदृढं नृणां ।
तस्मादभक्ष्यं यत्नेन दूरतः परिवर्ज्जयेदिति ।

तत् षड्विधमुक्तं अपरार्के—

जातिदुष्टं क्रियादुष्टं कालाश्रयविदूषितम् ।
संसर्गाश्रयंदुष्टञ्च सहृल्लेखं स्वभावतः ॥

This is an interesting work. It is a fragment from some large work of Smṛti of the Marhāṭṭā School, as it speaks of Narmadā, Godāvarī and Kṛṣṇā. It gives orthodox rules for the selection of foodstuffs, the manner of eating, plates to be used, the water to be used and so forth.

Later authorities consulted are:—

अपरार्कः, वाग्भट्टी टीका, हरदत्तः, कमलाकरः, पारिजातः, माधवीये पाराशरे, चन्द्रिका ।

3076.

10546. कलिवर्ज्यनिर्णयः । *Kali-varjya-nirṇayaḥ.*

By Dāmodara Bhaṭṭa.

Substance, country-made paper. 10¼ × 4¼ inches. Folia, 16. Lines, 9 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1811. Appearance, discoloured. Complete.

Colophon:—

इति श्रीमत् पदवाक्यप्रमाणपारावारपारीणधुरीणमीमांसाद्वैतसाम्राज्यधुरंधरभट्टशङ्करात्मजभट्टदामोदरोन्नीतं कलियुगनिषेधानिषेधकवाक्यविचरणं समाप्तं ।

Post Colophon:—

इति संवत् १८११ ना वरषे आसवन सुदी ११ दिने लिखित रामेश्वर ।

There are five lines more.

Prohibitions in the iron age.

Beginning:—

रामं गणपतिं वाणीं नत्वा श्रीभट्टशङ्करं ।
दामोदरः प्रकुरुते कलिवर्ज्यविनिर्णयम् ॥

3077.

5310. मूर्खहा । *Mūrkha-hā.*

Substance, country-made paper. 19¼ × 3½ inches. A fragment, being rescued from a burning house, containing:—(1) Suddhi in leaves marked 44 to 73 of which the 45th, 52nd, 58th to 61st, 65th, 66th, 70th are missing; (we have here the end of Suddhi, but no beginning); (2) Samkalpa—only three leaves marked 81, 82 and 85; (3) Srāddha in 29 leaves marked 1 to 29 of which the 6th, 9th to 11th, 13th, 27th are missing. Further, it

contains (4) Prāyaścitta in 12 leaves marked from 1, of which the 3rd, 4th, 9th, 10th are missing; (5) only the first two leaves of Dāyabhāga; (6) Udvāhasaṃkṣepa—only the first two leaves marked 1 and 2.

There are seven lines on a page, and the character is Bengali of the nineteenth century. Appearance good. There are marks of burning in many pages.

On a variety of Smṛti topics, specially Grahayajña.

The Post Colophon Statement:—

पुस्तकमिदं श्रीसूर्य्यकान्तदेवशर्म्मणः स्वाक्षरञ्च ।

All the leaves are marked मूर्खा :

See L. 600, H. P. R., Vol. II, 167 and Cs. II, No. 110.

ADDITIONS.

2316A.

4116. **श्राद्धपद्धतिः ।** *Srāddha-paddhatiḥ.*

By Gopālānanda.

Substance, palm-leaf. 12½ × 1 inches. Folia, 80 to 104, of which 97 to 100 are missing. Lines, 4, 5 on a page. Character, Uḍiyā of the early nineteenth century. Appearance, soiled and old. Incomplete, breaking off abruptly.

Beginning :—

नमः श्रीकृष्णाय ।

कृष्णं नत्वा गोपालानन्दः संक्षेपतः सुगमां ।

गोभिलसूत्रानुगतां छन्दोगश्राद्धपद्धतिं कुरुते ॥

2371A.

6292. **त्रिपिण्डीविधानम् ।** *Tripiṇḍī-vidhānam.*

By Kāmadeva.

Substance, country-made paper. 9 × 4 inches. Folia, 8. Lines, 11 on a page. Extent in ślokas, 200. Character, modern Nāgara. Complete.

Colophon :—

इति गरुड़पुराणोक्तं दीक्षितविश्वामित्रात्मजकामदेवकृतोऽयं त्रिपिण्डीश्राद्धप्रयोगः ।

Post Colophon :—

त्रिपिण्डीविधानसम्पूर्णम् । लिख्यते परोपकारार्थम् ।

It begins :—

अथ त्रिपिण्डीविधानम् । तत्रादौ कर्त्ता तीर्थे गत्वा माध्याह्निकं कृत्वा शुचिः स्नानपूर्व्वमेव प्रकल्पिते गोमयेनोपलिप्ते स्थले गोमयाद्यः सात्वान्तः पृथक् पिण्डकरणम् ।

It ends :—

गणेशपूजनं विधाय शास्त्रं पुण्यमिति पञ्चश्लोकान् पठेत् ।

3042a.

10111 **शालाखण्डः ।** *Śālākhaṇaḥḍ.*

Substance, country-made paper. 8½ × 3½ inches. Folia, 13. Lines, 10, 11 on a page. Character, Nāgara. Date, Samvat 1781. Appearance, old and discoloured. Complete.

It gives the accounts of the families of Nāgara Brāhmanas.

Beginning :

श्रीकृष्ण उवाच ।

शालाखण्डं प्रवक्ष्यामि ईश्वरेण तु भाषितम् ।
शृणु तार्क्ष्य प्रयत्नेन तदहं कथयामि ते ॥
आद्येन परमेष्ठेन दत्तं कमलयोनये ।
शिवेन स्थापितं चैव जगदुत्पत्तिकारणम् ॥
नागराणां हितार्थाय पृथिव्यां पूर्व्वमेव हि ।
द्वासप्तति समाख्याता ऋषीणां प्रवरोत्तमा ॥
गोत्रं कवलिकाख्यानं देवता प्रवरास्तथा ।
आमुष्यायणबीजं च पारम्पर्य्यक्रमस्तथा ॥
दशभिः पञ्चभिश्चैव अवटङ्कशतैः किल ।
गोत्राणां च चतुःषष्ठिर्गोपिता दुर्गिलेन हि ॥
द्वासप्ततिश्च गोत्राणां तथामुष्यायणानि च ।
चतस्रः कवलिकाः प्रोक्ताः स्थानेऽस्मिन् पूर्व्वसन्निधौ ॥
सप्तविंशति शिवाः प्रोक्ताः सप्त द्वादश स्मृताः ।
एकाशीति गणाः प्रोक्ता यक्षाश्चैव चतुर्दश ॥
तथा एकादश प्रोक्तास्तस्मिन् क्षेत्रे स्वयं शुभा ।
सप्तविंशतिदुर्गाश्च ललिताष्टादशैव तु ॥ etc., etc.

Fol. 4B. *ends* :—

इति विशुद्धिकरणोपायः । नागराणां समानगोत्र-समानप्रवर-
निर्णयो विवाहकरणयोग्यायोग्य आरभ्यते ।

The subsequent leaves shew, in tabular forms, the restrictions of marriage among different families of Nagara Brāhmaṇas.

End :

गोत्रैक्ये अविवाहः । प्रवरैक्ये अविवाहः । गोत्रभेदेपि प्रवरैक्ये अविवाहः ।

Colophon :

समानप्रवरग्रन्थ समाप्तः ।

Post Colophon :—

संवत् १७८२ मार्गकृष्ण १३ रवौ लि० हृदयरामेण ।

3024b.

8315. **ब्रह्मवर्णभूतभट्टजातिनिर्णयः ।**

Brahmavarṇabhūta-Bhāṭṭa-jāti-nirṇayaḥ.

Substance, country-made paper. 7½ × 6 inches. Folia, 9. Lines, 11 on a page. Extent in Ślokas, 150. Character, modern Nagara. Date, Samvat 1954. Appearance, fresh. Complete.

Colophon :—

इति श्रीमन्मैथिलमिश्रोपनामकेन विद्वत्कुलकमलवृन्दविभासक-विभाकरेण बन्देलवंशावतंस-श्रीमन्नृपतिविक्रमादित्यदेवानुयुक्तेन छोटकाख्य-पण्डितराजेन निर्णये मायासंग्रहः समाप्तम् ॥

Post Colophon :—

संमत् १९५४ ॥ वै० कृ० १५ ॥

An enquiry into the origin of the bards of Rājputānā, as given in the Mahābhārata and Purāṇas.

Beginning :—

श्रीगणेशाय नमः ।

अथ ब्रह्मवर्णभूतभट्टजातिनिर्णयो विलिख्यते ।

तत्र तावत् वन्दिजनोत्पत्त्यादिविवरणविषयप्रमाणानि प्रस्तूयन्ते।

ब्रह्मवैवर्त्ते ब्रह्मखण्डे ।

(1019)

कश्चित् पुमान् ब्रह्मयज्ञे वह्निकुण्डात् समुत्थितः ।
स सूतो धर्म्मवक्ता च स पूर्व्वपुरुषोत्तमः ॥ १ ॥
पुराणं पाठयामास तं कविं कृपया विधिः ।
यद्वदेदेतद्भवेत् सत्यमिति चास्मै वरं ददौ ॥

ADD AT THE END OF CATAL. NO. 2367.

Colophon :—

इति त्रिपिण्डीश्राद्धं समाप्तं मालववैद्यनाथकृतम् ।

INDEX.

अ

आ

उ

ऋ

ए

क

ख

ग

द

ध

न

प

ब

भ

म

य

र

ल

व

श

ष

स

ह

ग्रन्थनामाभावः ।

2107, स्मृतिग्रन्थः (गोपालन्यायपञ्चाननसंग्रहः) ।
2206, विश्वकर्म्माख्याने कर्म्मजात्यादिनिर्णयः ।
2209, 2210, स्मृतिसंग्रहः ।
2230, स्मृतिसंग्रहः ।
2243, सन्ध्यादिसंग्रहः ।
2245, ब्राह्मणस्वभावविचारः ।
2248, स्मृतिशास्त्रटिप्पनी ।
2251, उद्वाहसम्बन्धनिर्णयः ।
2298, आशौचविवेचनम् ।
2313, अन्त्येष्टिक्रियाप्रभृतिकम् ।
2314, श्राद्धेतिकर्त्तव्यता ।
2333, स्मृत्युक्तकर्म्मणां संग्रहः ।
2344, श्राद्धप्रयोगः ।
2347, श्राद्धप्रयोगः ।
2350, स्मृतिव्यवस्था ।
2352, श्राद्धेतिकर्त्तव्यता ।
2359, श्राद्धविधिः ।
2364, श्राद्धपदविचारः ।
2447, काशीमाहात्म्यादिः ।
2502, समवपञ्चशालाकर्म्मवास्तुशान्ति-
प्रयोगादिः ।
2506, पौराणिकवास्तुप्रयोगः ।
2508, ध्वजपताकादिलक्षणम् कुण्डखननादि-
प्रकारश्च ।
2549, विस्तृतसङ्कल्पवाक्यम् ।
2550, सुवासिनीविधवाप्रायश्चित्तादिः ।
2551A, समुद्रयानम्लेच्छदेशगमनयोर्मीमांसा ।
2588, शान्तिसारानुसारिनक्षत्रादिशान्तिः ।
2596, वास्तुशान्तिप्रभृतिः ।
2606, पौरश्चित्यविषयकः ।
2617, गण्डजातशान्तिप्रभृतिः ।
2627, दुष्टग्रहशान्त्यर्थं दानानि ।
2628, यज्ञे मण्डोपवेशनादिः ।
2732, तिथिनिर्णयादिः ।
2786, स्मृत्यनुकूलज्योतिषः ।
2802, स्मृत्यनुकूलज्योतिषकारिका ।
2805–2808, स्मृतिशास्त्रानुकूलज्योतिषः ।
2810, वार्षिकधर्म्मकर्म्मसूचिमात्रं ।
2811, स्मृतिसंग्रहादिः ।
2812, रथवापीकूपारम्भे प्रशस्तकालनिर्णयादिः ।
2820, स्मृतिविषयकः ।
2824, ज्योतिषे वास्त्वादिः ।
2825, वास्तुविषये ।
2827, वास्तौ कूपखननादिः ।
2860, पार्थिवशिवपूजादिः ।
2867, प्रदोषे शिवपूजामाहात्म्य पूजादिश्च ।
2890, पूजादिः ।
2896, सूर्य्यार्घ्यप्रभृतिः ।
2920, कलसपूजनवैश्वदेव अन्नपूर्णापूजादिः ।
2941, ऋषिपञ्चमी, हरितालिकादिव्रतानि च ।
2952, रम्भातृतीयादिव्रतानि ।
2958, एकादशीव्रतानि (आषाढ़ादीनि) ।
2960, इन्द्रध्वजपूजावैतरणीगोदानादि ।
2985, व्रतपूजादिः ।
2986, नित्यश्राद्धाश्वत्थपूजादिः ।
2987, उत्कलीयकर्म्मानुष्ठानादिः ।
2988, नानाविधकर्म्मानुष्ठानप्रयोगः पद्धतिश्च ।
3011, शालग्रामसूर्त्तिलक्षणादिः ।
3015, शालग्रामशिलाविवरणादिः ।
3017, नित्यहोमादिः ।
3029, कर्म्माधिकारिमुख्यब्राह्मणविचारः ।
3631, श्राद्धे शाकद्वीपिब्राह्मणनिमन्त्रणव्यवस्था ।
3032, व्यवस्थापत्रं ।
3033, पण्डितवंशीधरसम्मतव्यवस्थापत्र ।
3041, चातुर्वर्णविषयकः ।
3042, जातीनां सूचिमात्रं ।